T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANA BİLİM DALI

ORDU İLİ TURİZM COĞRAFYASI

Doktora Tezi

Şerif Can HATİPOĞLU

Danışman

Doç. Dr. Muhammet BAHADIR

SAMSUN
2021

TEZ KABUL VE ONAYI

Şerif Can HATİPOĞLU tarafından, **Doç. Dr. Muhammet BAHADIR** danışmanlığında hazırlanan **"Ordu İli Turizm Coğrafyası"** başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından 25.11.2021 tarihinde yapılan sınav sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı Adı Soyadı **Üniversitesi** **Ana Bilim/Ana Sanat Dalı**	**İmza**	**Sonuç**
Başkan	Prof. Dr. Cevdet YILMAZ Ondokuz Mayıs Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı		☒ Kabul ☐ Ret
Üye **(Danışman)**	Doç. Dr. Muhammet BAHADIR Ondokuz Mayıs Üniversitesi Coğrafya Anabilim Dalı		☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Prof. Dr. Ali UZUN Ondokuz Mayıs Üniversitesi Coğrafya Anabilim Dalı		☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Doç. Dr. Emre ÖZŞAHİN Namık Kemal Üniversitesi Coğrafya Anabilim Dalı		☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Doç. Dr. Eren ŞENOL Giresun Üniversitesi Coğrafya Anabilim Dalı		☒ Kabul ☐ Ret

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından uygun görülmüştür.

ONAY
… / … / …
Prof. Dr. Ali BOLAT
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Hazırladığım Dönem Projesi tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin Kaynaklar'da gösterilenlerden oluştuğunu, her unsurun enstitü yazım kılavuzuna uygun yazıldığını ve TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 3. bölüm 9. maddesinde belirtilen durumlara aykırı davranılmadığını taahhüt ve beyan ederim.

İmza
… /… / 20...
Şerif Can HATİPOĞLU

TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI

Tez Başlığı: Ordu İli Turizm Coğrafyası

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışması için şahsım tarafından 05.08.2021 tarihinde intihal tespit programından alınmış olan özgünlük raporu sonucunda;

Benzerlik oranı : % 4

Tek kaynak oranı : % 1 çıkmıştır.

İmza
… /… / 20...
Danışman: Doç. Dr. Muhammet BAHADIR

ÖZET

ORDU İLİ TURİZM COĞRAFYASI
Şerif Can HATİPOĞLU
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Coğrafya Ana Bilim Dalı
Doktora, Aralık/2021
Danışman: Doç. Dr. Muhammet BAHADIR

Karadeniz Bölgesi'nin Orta ve Doğu Karadeniz Bölümleri içerisinde yer alan Ordu ili henüz turizme kazandırılmamış zenginliklere sahiptir. Bu sebeple bu çalışmada Ordu ilinin turizmi coğrafî bir bakış açısı ile incelenmiştir.

Arazi gözlem ve incelemelerinin esas alındığı bu çalışmada, yerinde incelenen turistik çekicilikler üzerinde ölçümler yapılmış, fotoğraflar ve videolar çekilmiştir. Ayrıca çalışmanın hemen her aşamasında Coğrafi Bilgi Sistemlerinden (CBS) faydalanılmıştır. Toplanan ve literatürden elde edilen veriler turizm modellerine altlık olarak kullanılmış ve önemli sonuçlar elde edilmiştir.

"Jeosit Ön Değerlendirme Modeli (GAM)"ne göre sahadaki jeosit ve jeomorfositler orta ve yüksek seviye ana değerlere, orta ve düşük seviyede ek değerlere sahiptir. "Turizm Destinasyonunun SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi"ne göre saha yayla, deniz, kıyı, akarsu, kış turizmi ve alternatif turizm açısından üstündür. Yayla turizmine artan ilgi, ulaşımın gelişmesi ve medya faaliyetlerinin yoğunlaşması sahanın fırsatlarıdır. Altyapı ve tesis eksiklikleri, olumsuz iklim şartları, tanıtım faaliyetlerinin eksikliği ve sanayi faaliyetleri zayıflıkları oluşturur. Tehditler ise orman yangınları, sel, taşkın, heyelanlar, definecilerin tahribatları, yanlış arazi kullanımı ve HES'lerdir. "Turizm Alanı Yaşam Döngüsü Modeli"ne göre Ordu'da keşfedilme 1880'li yıllarda, ilgi duyma 1995-1996 yıllarında ve gelişme evresi ise 2011 yılında başlar. "Turizm İklim İndeksi"ne göre Altınordu için yıllık ortalama TCI değeri 52,5, Ünye için 56,3'tür ve ilçeler aylık 72 ile 32 arasında değişen puanlar almıştır. "Doğa Temelli Turizm İçin Doğal Kaynakların Ölçümü"ne göre Perşembe en yüksek, Kabataş en düşük çekicilik çeşitliliğine sahiptir. Çaybaşı, İkizce, Akkuş, Kumru, Korgan, Çatalpınar, Kabataş ve Aybastı orta-iyi, Kabadüz, Çamaş, Gürgentepe, Gölköy, Ulubey, Altınordu, Fatsa, Ünye, Gülyalı ve Mesudiye ilçeleri iyi ulaşım özelliklerine sahiptir. Destekleyici altyapı özellikleri en yüksek Altınordu, Fatsa ve Ünye'de, en düşük Çatalpınar ve Kabataş'ta bulunmuştur. Çaybaşı ve Kabadüz düşük-orta, diğer tüm ilçeler ise düşük düzeyde çevresel bozulmaya maruz kalmıştır.

Çalışma sahasında turizm potansiyelinin yüksek olduğu yapılan saha çalışmaları, değerlendirmeler ve uygulanan modellerle tespit edilmiştir. Ancak tesis ve altyapı eksiklikleri giderilmeli, tanıtım faaliyetlerine ağırlık verilmelidir.

Anahtar Sözcükler: Coğrafya, Beşerî ve İktisadî Coğrafya, Turizm Coğrafyası, Ordu.

ABSTRACT

TOURISM GEOGRAPHY OF ORDU PROVINCE
Şerif Can HATİPOĞLU
Ondokuz Mayıs University
Institute of Graduate Studies
Department of Geography
Ph. D., December/2021
Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Muhammet BAHADIR

Ordu province, which is located in the Central and Eastern Black Sea Sections of the Black Sea Region, has riches that have not yet been opened to tourism. For this reason, tourism in Ordu province has been examined from a geographical perspective in this study.

In this study, which was based on field observations and studies, measurements were made on touristic attractions examined on site, photographs and videos were taken. In addition, Geographical Information Systems (GIS) were used in almost every stage of the study. The data collected and obtained from the literature were used as a base for tourism models and important results were obtained.

According to the " The Preliminary Geosite Assessment Model (GAM)", the geosite and geomorphocytes in the field have medium and high level main values and medium and low level additional values. According to "Evaluation of Tourism Destination with SWOT Analysis", the area is superior in terms of plateau, sea, coastal, river, winter tourism and alternative tourism. Increasing interest in plateau tourism, development of transportation and intensification of media activities are the opportunities of the field. Infrastructure and facility deficiencies, adverse climatic conditions, lack of promotional activities and industrial activities constitute weaknesses. Threats are forest fires, floods, inundations, landslides, destruction by treasure hunters, improper land use and HEPPs. According to the "Tourism Area Life Cycle Model", the discovery phase in Ordu starts in the 1880s, the interest phase starts in 1995-1996 and the development phase starts in 2011. According to the "Tourism Climate Index", the annual average TCI value for Altınordu is 52.5, for Ünye it is 56.3, and the districts received scores between 72 and 32 per month. According to "Measurement of Natural Resources for Nature Based Tourism", Perşembe has the highest variety of attraction and Kabataş the lowest. Çaybaşı, İkizce, Akkuş, Kumru, Korgan, Çatalpınar, Kabataş and Aybastı medium-good, Kabadüz, Çamaş, Gürgentepe, Gölköy, Ulubey, Altınordu, Fatsa, Ünye, Gülyalı and Mesudiye districts have good transportation properties. Supporting infrastructure features were found highest in Altınordu, Fatsa and Ünye, and lowest in Çatalpınar and Kabataş. Çaybaşı and Kabadüz are subjected to low-medium level, all other districts have been exposed to low level of environmental degradation.

It has been determined by field studies, evaluations and applied models that the tourism potential is high in the study area. However, facility and infrastructure deficiencies should be eliminated and promotional activities should be focused on.

Keywords: Geography, Human and Economic Geography, Tourism Geography, Ordu.

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

"Ordu İli Turizm Coğrafyası" başlıklı bu çalışma doktora tezi olarak hazırlanmıştır. Çalışmada Ordu ilinin turizmi coğrafi bakış açısı ile ele alınmış, sahadaki turizm potansiyeli, turizmin etkileri, sorunları ve turizmin sebep olabileceği olası sorunlara değinilmiş ve sorunlara yönelik çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır. Ayrıca ilin turizm potansiyelinin ortaya konulmasında bazı modellerden de faydalanılmıştır.

Çalışmanın ilk bölümünde araştırmanın konusu, amacı, çalışma sahasının yeri ve sınırları ile literatür değerlendirmesi yer almaktadır. İkinci bölümde çalışmada kullanılan yöntem ve malzemeler ele alınmıştır. Üçüncü bölümde coğrafi ortam ve turizm ilişkisi açıklanırken dördüncü bölümde Ordu ilinin turizmi ele alınmıştır. Beşinci bölümde turizm potansiyellerinin ölçümü ile ilgili uygulanan modellere yer verilirken, altıncı bölümde Ordu ilinde il-turizm ilişkisi üzerinde durulmuştur. Yedinci bölümde ise sonuçlar ve öneriler açıklanarak çalışma tamamlanmıştır.

Çalışmanın her aşamasında katkı ve rehberliğini esirgemeyen değerli danışmanım Doç. Dr. Muhammet BAHADIR'a en içten teşekkürlerimi sunarım. Yine çalışmanın bu aşamaya gelmesinde büyük emeği ve katkıları olan doktora tez izleme komitesi üyeleri Prof. Dr. Ali UZUN ve Prof. Dr. Cevdet YILMAZ'a teşekkürü bir borç bilirim. Çalışmaya katkılarından dolayı Doç. Dr. Emre ÖZŞAHİN'e ve Doç. Dr. Eren ŞENOL'a teşekkürlerimi sunarım. Çalışmanın her aşamasında rehberliğini esirgemeyen abim Dr. Öğr. Üyesi İlter Kutlu HATİPOĞLU'na da ayrıca teşekkür ederim.

Çalışmanın başından sonuna kadar saha çalışmalarında beni hiç yalnız bırakmayan ve desteğini esirgemeyen değerli kuzenim Atilla Tolga HATİPOĞLU'na teşekkürlerimi sunarım. Doğduğum günden bugüne kadar maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen annem İlkay HATİPOĞLU'na ve babam Mustafa HATİPOĞLU'na teşekkürü bir borç bilirim.

Şerif Can HATİPOĞLU

2021

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....iii
ABSTRACT.....iv
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR.....v
İÇİNDEKİLER.....vi
SİMGELER VE KISALTMALAR.....xxiv
ŞEKİLLER DİZİNİ.....xxv
TABLOLAR DİZİNİ.....xlvii
1. GİRİŞ.....1
1.1. Araştırma Sahasının Yeri ve Sınırları.....1
1.2. Araştırmanın Amaçları.....2
1.3. Araştırmanın Önemi.....3
1.4. Literatür Değerlendirmesi.....4
2. YÖNTEMLER VE MALZEMELER.....33
2.1. Saha Çalışmaları.....34
2.2. Ofis Çalışmaları.....35
2.3. Jeosit Ön Değerlendirme Modeli (Preliminary Geosite Assessment Model), (GAM).....36
2.4. Turizm Destinasyonun SWOT Analizi ile Değerlendirmesi.....40
2.5. Turizm Alanı Yaşam Döngüsü Modeli (Tourism Area Life Cycle Model).....41
2.6. Turizm İklim İndeksi (The Tourism Climatic Index).....46
2.7. Doğa Temelli Turizm İçin Doğal Kaynakların Ölçümü (Assessment of Natural Resources for Nature-Based Tourism).....50
2.7.1. Doğa Temelli Turizm İçin Doğaya Dayalı Turizm Olanaklarının Ölçüm Kriterleri…….....50
2.7.1.1. Ölçüm Kategorisi 1: Turistik Çekicilik Çeşitliliği.....50
2.7.1.2. Ölçüm Kategorisi 2: Ulaşılabilirlik.....51
2.7.1.3. Ölçüm Kategorisi 3: Destekleyici Altyapı.....52
2.7.1.4. Ölçüm Kategorisi 4: Çevresel Bozulma.....52
2.7.1.5. Doğal Turizm Kaynaklarının Bölgesel Önem Düzeyine Göre Ölçümü….....53
3. COĞRAFİ ORTAM VE TURİZM İLİŞKİSİ.....55
3.1. Doğal Ortam ve Turizm İlişkisi.....55
3.1.1. Jeolojik-Jeomorfolojik Özellikler ve Turizm İlişkisi.....55
3.1.2. İklim Özellikleri ve Turizm İlişkisi.....59
3.1.3. Hidrografik Özellikler ve Turizm İlişkisi.....73
3.1.3.1. Karadeniz.....73
3.1.3.2. Akarsular.....74
3.1.3.2.1. Melet Irmağı.....74
3.1.3.2.2. Bolaman Çayı.....75
3.1.3.2.3. Turnasuyu Irmağı.....75
3.1.3.2.4. Elekçi Irmağı.....75
3.1.3.2.5. Civil Deresi.....75
3.1.3.2.6. Akçaova Deresi.....76
3.1.3.2.7. Curi Deresi.....76
3.1.3.2.8. Cevizdere.....76
3.1.3.2.9. Akçay Deresi.....76
3.1.3.3. Göller ve Göletler.....76
3.1.3.3.1. Gaga Gölü.....77

3.1.3.3.2. Ulugöl 77
3.1.3.3.3. Gökgöl 77
3.1.3.3.4. Keyfalan Gölü 77
3.1.3.3.5. Teke Gölü 78
3.1.3.3.6. Ulugöl (Yeşilçit Gölü) 78
3.1.3.3.8. Çambaşı Yaylası Göleti 78
3.1.3.3.9. Topçam Baraj Gölü 78
3.1.3.3.10. Çermik Gölü 78
3.1.3.3.11. Korgan Yaylası Göleti 79
3.1.3.3.12. Çiğ Gölü 79
3.1.3.4. İçme ve Kaplıcalar 79
3.1.4. Doğal Bitki Örtüsü ve Turizm İlişkisi 79
3.1.5. Hayvan Varlığı ve Turizm İlişkisi 81
3.2. Beşerî Ortam ve Turizm İlişkisi 83
3.2.1. Nüfus Özellikleri ve Turizm İlişkisi 83
3.2.1.1. Nüfus Hareketleri 90
3.2.2. Yerleşme Özellikleri ve Turizm İlişkisi 92
3.2.2.1. Yerleşme Tarihi ve Turizm İlişkisi 94
3.2.3. Ekonomik Faaliyetler ve Turizm İlişkisi 95
3.2.4. Ulaşım Özellikleri ve Turizm İlişkisi 103
3.2.4.1. Karayolu Ulaşımı ve Turizm İlişkisi 105
3.2.4.2. Deniz Yolu Ulaşımı ve Turizm İlişkisi 115
3.2.4.3. Havayolu Ulaşımı ve Turizm İlişkisi 117
4. ORDU İLİNDE TURİZM 119
4.1. Ordu İlinde Turizmin Tarihsel Gelişimi 119
4.2. Ordu İlinde Turizmin Kamu ve Özel Kuruluşlardaki Dağılışı 121
4.2.1. Kamu Kurum ve Kuruluşları 121
4.2.1.1. Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü 121
4.2.1.2. Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür, Turizm ve Sanat Dairesi Başkanlığı 122
4.2.2. Kooperatifler, Dernekler ve Sendikalar 122
4.3. Ordu İlinde Turistik Organizasyonlar 125
4.4. Ordu İli Turizminin Türkiye Turizmindeki Yeri 128
4.5. Ordu İlinde Turizm Merkezleri-Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri.. 135
4.6. Doğal Turistik Kaynaklar 136
4.6.1. Akarsu Turizmi 136
4.6.1.1. Şelaleler ve Diğer Akarsu Yatak İçi Şekilleri 137
4.6.1.1.1. Akkuş İlçesi Şelaleleri 137
4.6.1.1.1.1. Gümbül Şelalesi 137
4.6.1.1.1.2. Kemikgeriş Şelalesi 138
4.6.1.1.1.3. Kızılelma (Doğu Göl) Şelalesi 139
4.6.1.1.2. Altınordu İlçesi Şelaleleri ve Diğer Yatak İçi Şekilleri 140
4.6.1.1.2.1. Aydınlık Takım Şelaleleri 140
4.6.1.1.2.2. Çavuşlar Şelalesi 141
4.6.1.1.2.3. Çırçırın Takım Şelaleleri 142
4.6.1.1.2.4. Kabaçağlayan Takım Şelaleleri 143
4.6.1.1.2.5. Karaoluk (Çiseli) Şelalesi 144
4.6.1.1.2.6. Karaoluk Mahallesi Yatak İçi Şekilleri 145
4.6.1.1.2.7. Ulubük Şelalesi 145

4.6.1.1.3. Aybastı İlçesi Şelaleleri 146
4.6.1.1.3.1. Armutlu (Cehennem Kazanı) Takım Şelaleleri 146
4.6.1.1.3.2. Sarıyar Şelalesi 147
4.6.1.1.3.3. Uzundere (Koçalan) Takım Şelaleleri 148
4.6.1.1.4. Çamaş İlçesi Şelaleleri ve Diğer Yatak İçi Şekilleri 150
4.6.1.1.4.1. Çamaş Yatak İçi Şekilleri 150
4.6.1.1.4.2. Çifte Takım Şelaleleri 151
4.6.1.1.4.3. Değirmen Şelalesi 152
4.6.1.1.4.4. Kuzguncuk Şelalesi 153
4.6.1.1.5. Çatalpınar İlçesi Şelaleleri 153
4.6.1.1.5.1. Ortaköy Şelalesi 153
4.6.1.1.6. Çaybaşı İlçesi Şelaleleri 154
4.6.1.1.6.1. Çaybaşı Kazankaya Şelalesi 154
4.6.1.1.6.2. Gökçe Gelin Şelalesi 155
4.6.1.1.6.3. Kapılı Takım Şelaleleri 156
4.6.1.1.6.4. Kibar Değirmeni Şelalesi 157
4.6.1.1.7. Fatsa İlçesi Şelaleleri 158
4.6.1.1.7.1. Aşağıyavaş Takım Şelaleleri 158
4.6.1.1.7.2. Hatipli Takım Şelaleleri 159
4.6.1.1.7.3. İslamdağ Güllük Şelalesi 160
4.6.1.1.7.4. Küpdüşen Şelalesi 161
4.6.1.1.7.5. Pongurt Takım Şelaleleri 162
4.6.1.1.7.6. Sakura Şelalesi 162
4.6.1.1.8. Gölköy İlçesi Şelaleleri ve Diğer Yatak İçi Şekilleri 163
4.6.1.1.8.1. Anduz Şelalesi 163
4.6.1.1.8.2. Damarlı Takım Şelaleleri 164
4.6.1.1.8.3. Gölköy Çiseli Şelalesi 165
4.6.1.1.8.4. İngölü Şelalesi 166
4.6.1.1.8.5. Kokurdan Yatak İçi Şekilleri 167
4.6.1.1.8.6. Yüce Çağlayan Şelalesi 168
4.6.1.1.9. Gürgentepe İlçesi Şelaleleri ve Diğer Yatak İçi Şekilleri 168
4.6.1.1.9.1. Dumanlı Şelalesi 169
4.6.1.1.9.2. Tepeköy Yatak İçi Şekilleri 169
4.6.1.1.10.İkizce İlçesi Şelaleleri 170
4.6.1.1.10.1. Başönü (Gürlük) Şelalesi 170
4.6.1.1.10.2. Cin Değirmeni Şelalesi 171
4.6.1.1.11.Kabadüz İlçesi Şelaleleri 172
4.6.1.1.11.1. Çağlayan Kaya Şelalesi 172
4.6.1.1.11.2. Elmadibi Şelalesi 173
4.6.1.1.11.3. Dikilitaş Takım Şelaleleri 174
4.6.1.1.11.4. Gerce Şelalesi 175
4.6.1.1.12.Korgan İlçesi Şelaleleri ve Diğer Yatak İçi Şekilleri 176
4.6.1.1.12.1. Başköy Şelalesi 176
4.6.1.1.12.2. Çağlayanbaşı Şelalesi 177
4.6.1.1.12.3. Çayırkent Şelalesi 178
4.6.1.1.12.4. Çiseli Takım Şelaleleri 178
4.6.1.1.12.5. Derealan Yatak İçi Şekilleri 179
4.6.1.1.12.6. Güllük Şelalesi 180
4.6.1.1.12.7. Karucuk Şelalesi 181
4.6.1.1.12.8. Sitilci Şelalesi 182

4.6.1.1.13.Kumru İlçesi Şelaleleri 183
4.6.1.1.13.1. Duman Şelalesi 183
4.6.1.1.13.2. Pösküden Şelalesi 184
4.6.1.1.13.3. Karaveli Şelalesi 185
4.6.1.1.14.Mesudiye İlçesi Şelaleleri 185
4.6.1.1.14.1. Gederek Şelalesi 185
4.6.1.1.14.2. Müzadere Takım Şelaleleri 186
4.6.1.1.15.Perşembe İlçesi Şelaleleri 187
4.6.1.1.15.1. Çalgan Şelalesi 188
4.6.1.1.15.2. Hacılar Takım Şelaleleri 188
4.6.1.1.15.3. Kurşunçal (Sarısay) Şelalesi 189
4.6.1.1.15.4. Şenyurt Şelalesi 190
4.6.1.1.16.Ulubey İlçesi Şelaleleri ve Yatak İçi Şekilleri 191
4.6.1.1.16.1. Çağlayan Şelalesi 191
4.6.1.1.16.2. Kadıncık Takım Şelaleleri 192
4.6.1.1.16.3. Küpkaya Yatak İçi Şekilleri 193
4.6.1.1.16.4. Ohtamış Şelalesi 195
4.6.1.1.17.Ünye İlçesi Şelaleleri ve Diğer Yatak İçi Şekilleri 195
4.6.1.1.17.1. Çağlayan (Fatih) Takım Şelaleleri 196
4.6.1.1.17.2. Dereköy Kazankaya Şelalesi 197
4.6.1.1.17.3. Dipselek Şelalesi 197
4.6.1.1.17.4. Keş Mahallesi Yatak İçi Şekilleri 198
4.6.1.1.18. Şelaleler ve Diğer Yatak İçi Şekillerinin Ordu İlindeki Dağılışı…. 199
4.6.2. Deniz-Kıyı Turizmi 200
4.6.2.1. Plajlar 200
4.6.2.1.1. Altınordu İlçesi Plajları 201
4.6.2.1.1.1. Akyazı Plajı 201
4.6.2.1.1.2. Cumhuriyet Mahallesi Plajı 202
4.6.2.1.1.3. Kumbaşı Kumsalı Plajı 202
4.6.2.1.2. Fatsa İlçesi Plajları 203
4.6.2.1.2.1. Bolaman Plajı 203
4.6.2.1.2.2. Dolunay Çamlık Plajı 204
4.6.2.1.2.3. Fatsa Kadınlar Plajı 205
4.6.2.1.3. Gülyalı İlçesi Plajları 205
4.6.2.1.3.1. Divane Plajı 206
4.6.2.1.3.2. Gülyalı Halk Plajı 206
4.6.2.1.3.3. Küçük Ev Plajı 207
4.6.2.1.4. Perşembe İlçesi Plajları 208
4.6.2.1.4.1. Aktaş Plajı 208
4.6.2.1.4.2. Belicesu Plajı 209
4.6.2.1.4.3. Çaka Plajı 209
4.6.2.1.4.4. Çeşmeönü Plajı 210
4.6.2.1.4.5. Efirli Plajı 211
4.6.2.1.4.6. Perşembe Kadınlar Plajı 212
4.6.2.1.5. Ünye İlçesi Plajları 213
4.6.2.1.5.1. Çamlık (Feneraltı) Plajı 213
4.6.2.1.5.2. Çınarsuyu Tabiat Parkı Plajı 214
4.6.2.1.5.3. Gölevi Plajı 214
4.6.2.1.5.4. Kırkevler Halk Plajı 215

4.6.2.1.5.5. Uzunkum Plajı 216
4.6.2.1.5.6. Ünye Kadınlar Plajı 217
4.6.2.1.6. Plajların Ordu İlindeki Dağılışı 218
4.6.3. Kaplıca Turizmi 219
4.6.3.1. Sarmaşık Kaplıcaları 219
4.6.3.2. Kaplıcaların Ordu İlindeki Dağılışı 220
4.6.4. Göl Turizmi 221
4.6.4.1. Fatsa İlçesi Gölleri 221
4.6.4.2. Gölköy İlçesi Gölleri 223
4.6.4.2.1. Çermik Gölü 223
4.6.4.2.2. Gökgöl 224
4.6.4.2.3. Ulugöl 225
4.6.4.3. Mesudiye İlçesi Gölleri 226
4.6.4.3.1. Çiğ Gölü 226
4.6.4.3.2. Keyfalan Gölü 227
4.6.4.3.3. Ulugöl (Yeşilçit Gölü) 228
4.6.4.4. Ünye İlçesi Gölleri 229
4.6.4.4.1. Teke Gölü 229
4.6.4.5. Göllerin Ordu İlindeki Dağılışı 229
4.6.5. Mağara Turizmi 230
4.6.5.1. Fatsa İlçesi Mağaraları 231
4.6.5.1.1. İnyanı Deniz Mağaraları 231
4.6.5.1.2. Yedi Kapı Mağarası 232
4.6.5.2. Kumru İlçesi Mağaraları 233
4.6.5.2.1. Kozmandağ Mağarası 233
4.6.5.2.2. Kurudere Mağarası 234
4.6.5.2.3. Patlaksu Mağarası 235
4.6.5.2.4. Yaylacık Mağarası 237
4.6.5.3. Perşembe İlçesi Mağaraları 238
4.6.5.3.1. Boğazcık Mağarası 238
4.6.5.4. Mesudiye İlçesi Mağaraları 239
4.6.5.4.1. Topçam ve Çağman Mağaraları 239
4.6.5.5. Ünye İlçesi Mağaraları 240
4.6.5.5.1. Yazkonağı Mağarası 241
4.6.5.6. Mağaraların Ordu İlindeki Dağılışı 242
4.6.6. Mesire Yerleri ve Turizm 243
4.6.6.1. Akkuş İlçesi Mesire Yerleri 244
4.6.6.1.1. Küçük Kertil Mesire Yeri 244
4.6.6.2. Altınordu İlçesi Mesire Yerleri 245
4.6.6.2.1. Boztepe 245
4.6.6.2.2. Kabayatak Mesire Yeri 247
4.6.6.2.3. Yoroz Kent Ormanı 248
4.6.6.3. Aybastı İlçesi Mesire Yerleri 249
4.6.6.3.1. Aybastı Kent Ormanı 249
4.6.6.3.2. Kabaktepe Mesire Yeri 250
4.6.6.3.3. Şehit Emir Kümbet Mesire Yeri 251
4.6.6.4. Çamaş İlçesi Mesire Yerleri 252
4.6.6.4.1. Gelin Kayası Mesire Yeri 252
4.6.6.4.2. Kazmacı Evliyası Mesire Yeri 253
4.6.6.5. Çaybaşı İlçesi Mesire Yerleri 254

4.6.6.5.1. Çaybaşı Mesire Yeri (Tirfil Tepesi) 254
4.6.6.6. Fatsa İlçesi Mesire Yerleri 254
4.6.6.6.1. Dolunay Çamlık Mesire Yeri 255
4.6.6.7. Kabadüz İlçesi Mesire Yerleri 255
4.6.6.7.1. Emine Pınarı Mesire Yeri 255
4.6.6.8. Korgan İlçesi Mesire Yerleri 256
4.6.6.8.1. İteniçi Mesire Yeri 256
4.6.6.8.2. Kayabaşı Mesire Yeri 257
4.6.6.9. Mesudiye İlçesi Mesire Yerleri 258
4.6.6.9.1. Ortadağ Mesire Yeri 258
4.6.6.9.2. Savahçimeni Mesire Yeri 259
4.6.6.10. Perşembe İlçesi Mesire Yerleri 259
4.6.6.10.1.Kordon Tepe Mesire Yeri 259
4.6.6.11. Ulubey İlçesi Mesire Yerleri 260
4.6.6.11.1. Sayacabaşı Mesire Yeri 260
4.6.6.12. Ünye İlçesi Mesire Yerleri 261
4.6.6.12.1. Asarkaya Kent Ormanı 261
4.6.6.12.2. Çakırtepe 262
4.6.6.12.3. Çet Dağı Mesire Yeri 263
4.6.6.12.4. Ünye Çamlık Mesire Yeri 264
4.6.6.13. Mesire Yerlerinin Ordu İlindeki Dağılışı 265
4.6.7. Yayla Turizmi 266
4.6.7.1. Akkuş İlçesi Yaylaları 267
4.6.7.1.1. Argın Yaylası 267
4.6.7.2. Aybastı İlçesi Yaylaları 268
4.6.7.2.1. Perşembe Yaylası 268
4.6.7.3. Gölköy İlçesi Yaylaları 270
4.6.7.3.1. Uluvahta Yaylası 270
4.6.7.4. Kabadüz İlçesi Yaylaları 271
4.6.7.4.1. Çambaşı Yaylası 271
4.6.7.5. Korgan İlçesi Yaylaları 273
4.6.7.5.1. Korgan Yaylası 273
4.6.7.6. Kumru İlçesi Yaylaları 274
4.6.7.6.1. Düzoba Yaylası 275
4.6.7.6.2. Ericek Yaylası 275
4.6.7.7. Mesudiye İlçesi Yaylaları 276
4.6.7.7.1. Keyfalan Yaylası 276
4.6.7.7.2. Ulugöl Yaylası 277
4.6.7.7.3. Yeşilce-Topçam Yaylaları 278
4.6.7.8. Yaylaların Ordu İlindeki Dağılışı 281
4.6.8. Çıplak Kayalık Alanlar ve Turizm 282
4.6.8.1. Altınordu İlçesi Çıplak Kayalık Alanları 282
4.6.8.1.1. Çatalkaya Kayalıkları 282
4.6.8.1.2. Yoroz Kayalıkları 283
4.6.8.2. Çamaş İlçesi Çıplak Kayalık Alanları 284
4.6.8.2.1. Gelin Kayası 284
4.6.8.3. Kabadüz İlçesi Çıplak Kayalık Alanları 285
4.6.8.3.1. Ablak Kayası 285
4.6.8.3.2. Dişkaya Kayalıkları 286
4.6.8.3.3. Gelinkaya Kayalıkları 287

4.6.8.3.4. Kurtkayası Kayalıkları 288
4.6.8.4. Perşembe İlçesi Çıplak Kayalık Alanları 289
4.6.8.4.1. Timsah Kayası 289
4.6.8.5. Ulubey İlçesi Çıplak Kayalık Alanları 290
4.6.8.5.1. Şahinkaya Kayalıkları 290
4.6.8.6. Ünye İlçesi Çıplak Kayalık Alanları 291
4.6.8.6.1. Asarkaya Kayalıkları 291
4.6.8.7. Çıplak Kayalık Alanların Ordu İlindeki Dağılışı 291
4.6.9. Tabiat Parkları ve Turizm 293
4.6.9.1. Çınarsuyu Tabiat Parkı 293
4.6.9.2. Ulugöl Tabiat Parkı 294
4.6.9.3. Tabiat Parklarının Ordu İlindeki Dağılışı 296
4.6.10. Anıt Ağaçlar 296
4.6.10.1. Akkuş İlçesi Anıt Ağaçları 297
4.6.10.2. Altınordu İlçesi Anıt Ağaçları 298
4.6.10.3. Çatalpınar İlçesi Anıt Ağacı 301
4.6.10.4. Fatsa İlçesi Anıt Ağaçları 301
4.6.10.5. Gölköy İlçesi Anıt Ağaçları 302
4.6.10.6. Perşembe İlçesi Anıt Ağaçları 303
4.6.10.7. Ünye İlçesi Anıt Ağaçları 305
4.6.10.8. Anıt Ağaçların Ordu İlindeki Dağılışı 306
4.7. Beşerî ve Kültürel Turistik Kaynaklar 307
4.7.1. Beşerî Sulak Alanlar ve Turizm 308
4.7.1.1. Yapay Göller ve Göletler 308
4.7.1.1.1. Aybastı İlçesi Göletleri 308
4.7.1.1.1.1. Perşembe Yaylası Göleti 308
4.7.1.1.2. Kabadüz İlçesi Göletleri 309
4.7.1.1.2.1. Çambaşı Yaylası Göleti 309
4.7.1.1.3. Korgan İlçesi Göletleri 310
4.7.1.1.3.1. Korgan Yaylası Göleti 310
4.7.1.1.4. Mesudiye İlçesi Yapay Gölleri 311
4.7.1.1.4.1. Topçam Baraj Gölü 311
4.7.1.1.5. Yapay Göllerin ve Göletlerin Ordu İlindeki Dağılışı 312
4.7.2. İnanç Turizmi 313
4.7.2.1. İslâm Dini Yapıları ve Turizm Potansiyelleri 314
4.7.2.1.1. Tarihî Camiler ve Mescitler 314
4.7.2.1.1.1. Kâgir Camiler ve Mescitler 314
4.7.2.1.1.1.1. Altınordu Kâgir Camileri 314
4.7.2.1.1.1.1.1. Atik İbrahim Paşa (Orta) Camii 314
4.7.2.1.1.1.1.2. Eskipazar (Bayramlı) Camii 315
4.7.2.1.1.1.1.3. Hamidiye (Hükumet) Camii 316
4.7.2.1.1.1.1.4. Selimiye Camii 317
4.7.2.1.1.1.1.5. Aziziye (Yalı) Camii 318
4.7.2.1.1.1.2. Aybastı İlçesi Kâgir Camileri 319
4.7.2.1.1.1.2.1. Perşembe Yaylası Camii 319
4.7.2.1.1.1.3. Çamaş İlçesi Kâgir Camileri 320
4.7.2.1.1.1.3.1. Külekçi Camii 320
4.7.2.1.1.1.4. Fatsa İlçesi Kâgir Camileri 321
4.7.2.1.1.1.4.1. Gölbaşı (Yenipazar) Camii 321
4.7.2.1.1.1.4.2. Hacı Hulusi Baba Camii 322

4.7.2.1.1.1.4.3. Yalıköy Vakıf Camii 323
4.7.2.1.1.1.5. Gülyalı İlçesi Kâgir Camileri 324
4.7.2.1.1.1.5.1. Kestane Mahallesi Merkez Camii 324
4.7.2.1.1.1.6. Kumru İlçesi Kâgir Camileri 325
4.7.2.1.1.1.6.1. Samur Camii 325
4.7.2.1.1.1.7. Mesudiye İlçesi Kâgir Camileri ve Mescitleri 326
4.7.2.1.1.1.7.1. Çavdar Camii 326
4.7.2.1.1.1.7.2. Yavşan Camii 327
4.7.2.1.1.1.7.3. Çaltepe Mescidi 328
4.7.2.1.1.1.8. Perşembe İlçesi Kâgir Camileri 329
4.7.2.1.1.1.8.1. Ağuşlu Camii 329
4.7.2.1.1.1.8.2. Aşağıyumrutaş Camii 330
4.7.2.1.1.1.8.3. Efirli Yalı Camii 331
4.7.2.1.1.1.9. Ulubey İlçesi Kâgir Camileri 332
4.7.2.1.1.1.9.1. Kıranyağmur Camii 332
4.7.2.1.1.1.10. Ünye İlçesi Kâgir Camileri 333
4.7.2.1.1.1.10.1. Çömlekçi Camii 333
4.7.2.1.1.1.10.2. Hacı Osman Ağa Camii Minaresi 334
4.7.2.1.1.1.10.3. Orta Yeni Camii 335
4.7.2.1.1.1.10.4. Saray Camii 336
4.7.2.1.1.1.11. Kâgir Camilerin ve Mescitlerin Ordu İlindeki Dağılışı 337
4.7.2.1.1.2. Ahşap Camiler 338
4.7.2.1.1.2.1. Akkuş İlçesi Ahşap Camileri 338
4.7.2.1.1.2.1.1. Akpınar Merkez Camii 338
4.7.2.1.1.2.1.2. Akpınar Yeniköy Camii 339
4.7.2.1.1.2.1.3. Alan Camii 340
4.7.2.1.1.2.1.4. Ambargürgen Merkez Camii 341
4.7.2.1.1.2.1.5. Çaldere Camii 343
4.7.2.1.1.2.1.6. Çökek Merkez Camii 344
4.7.2.1.1.2.1.7. Damyeri Camii 345
4.7.2.1.1.2.1.8. Gürgenliyatak Merkez Camii 346
4.7.2.1.1.2.1.9. Karaçal Hacılı Cami 347
4.7.2.1.1.2.1.10. Karaçal Merkez Camii 348
4.7.2.1.1.2.1.11. Kargı Irmak Kenarı Camii 349
4.7.2.1.1.2.1.12. Kargı Yukarı Mahalle Camii 350
4.7.2.1.1.2.1.13. Ormancık Maha Camii 351
4.7.2.1.1.2.1.14. Ormancık Merkez Camii 352
4.7.2.1.1.2.1.15. Seferli Aliimamlar Camii 354
4.7.2.1.1.2.2. Çatalpınar İlçesi Ahşap Camileri 355
4.7.2.1.1.2.2.1. Mevlâna Camii 355
4.7.2.1.1.2.3. Çaybaşı İlçesi Ahşap Camileri 356
4.7.2.1.1.2.3.1. Çayır Camii 356
4.7.2.1.1.2.3.2. Eski Asak Camii 357
4.7.2.1.1.2.3.3. Gürçek Camii 358
4.7.2.1.1.2.3.4. Kargalı Tekke Camii 359
4.7.2.1.1.2.3.5. Yenicuma Camii 360
4.7.2.1.1.2.4. Fatsa İlçesi Ahşap Camileri 361
4.7.2.1.1.2.4.1. Aşağıyavaş Camii 361
4.7.2.1.1.2.4.2. İslamdağ Camii 362
4.7.2.1.1.2.4.3. Kösebucağı Camii 363

4.7.2.1.1.2.4.4. Oluklu Sarnıç Camii 364
4.7.2.1.1.2.5. Gölköy İlçesi Ahşap Camileri 365
4.7.2.1.1.2.5.1. Alanyurt Güzle Camii 365
4.7.2.1.1.2.5.2. Düzyayla (Mahmudiye) Camii 366
4.7.2.1.1.2.5.3. Emirler Camii 367
4.7.2.1.1.2.6. Gürgentepe İlçesi Ahşap Camileri 368
4.7.2.1.1.2.6.1. Bahtiyarlar Orta Camii 368
4.7.2.1.1.2.6.2. Eskiköy Camii 369
4.7.2.1.1.2.7. İkizce İlçesi Ahşap Camileri 370
4.7.2.1.1.2.7.1. Kaynartaş Eski Camii 370
4.7.2.1.1.2.7.2. Laleli (Eski) Camii 371
4.7.2.1.1.2.8. Kabadüz İlçesi Ahşap Camileri 372
4.7.2.1.1.2.8.1. Çambaşı Merkez Camii 372
4.7.2.1.1.2.8.2. Derinçay Merkez Camii 373
4.7.2.1.1.2.9. Kabataş İlçesi Ahşap Camileri 374
4.7.2.1.1.2.9.1. Beylerli Eski Camii 374
4.7.2.1.1.2.10. Korgan İlçesi Ahşap Camileri 376
4.7.2.1.1.2.10.1. Aşağıyaylacık Camii 376
4.7.2.1.1.2.10.2. Çiftlik (Hoy) Camii 377
4.7.2.1.1.2.10.3. Yeşilalan Camii 378
4.7.2.1.1.2.11. Kumru İlçesi Ahşap Camileri 379
4.7.2.1.1.2.11.1. Fizme (Ecelli) Büyük Camii 379
4.7.2.1.1.2.11.2. Şenyurt Eski Camii 380
4.7.2.1.1.2.11.3. Şenyurt Helvacıoğlu Camii 381
4.7.2.1.1.2.12. Mesudiye İlçesi Ahşap Camileri 382
4.7.2.1.1.2.12.1. Karacaören Camii 382
4.7.2.1.1.2.13. Perşembe İlçesi Ahşap Camileri 383
4.7.2.1.1.2.13.1. Afırlı Camii 383
4.7.2.1.1.2.13.2. Kutluca Camii 384
4.7.2.1.1.2.13.3. Soğukpınar Hatipli Camii 385
4.7.2.1.1.2.14. Ünye İlçesi Ahşap Camileri 386
4.7.2.1.1.2.14.1. Çatak Merkez (Balcılı) Camii 386
4.7.2.1.1.2.14.2. Kelas Mahallesi Camii 387
4.7.2.1.1.2.14.3. Kabadirek Camii 388
4.7.2.1.1.2.14.4. Yeniköy Merkez Camii 389
4.7.2.1.1.2.15. Ahşap Camilerin Ordu İlindeki Dağılışı 390
4.7.2.1.2. Türbeler 391
4.7.2.1.2.1. Akkuş İlçesi Türbeleri 391
4.7.2.1.2.1.1. Melik Mehemmed Gazi Türbesi 391
4.7.2.1.2.2. Altınordu İlçesi Türbeleri 392
4.7.2.1.2.2.1. Buharalı Şeyh Şakir Efendi Haziresi 392
4.7.2.1.2.3. Aybastı İlçesi Türbeleri 393
4.7.2.1.2.3.1. Emir Kümbet Türbesi 393
4.7.2.1.2.3.2. Hanyeri Türbesi 394
4.7.2.1.2.3.3. Kutlu Doğmuş Türbesi 396
4.7.2.1.2.3.4. Şeyh Hasan Türbesi 396
4.7.2.1.2.4. Gölköy İlçesi Türbeleri 397
4.7.2.1.2.4.1. Akdin Baba Türbesi 397
4.7.2.1.2.5. Kabataş İlçesi Türbeleri 398
4.7.2.1.2.5.1 Şid Abdal (Şidlü Dede) Türbesi 398

4.7.2.1.2.6. Korgan İlçesi Türbeleri 399
4.7.2.1.2.6.1. Emir Yakup Kümbeti 399
4.7.2.1.2.7. Ulubey İlçesi Türbeleri 400
4.7.2.1.2.7.1. Derviş Salih Türbesi 400
4.7.2.1.2.7.2. Şeyh Abdullah Türbesi 401
4.7.2.1.2.8. Ünye İlçesi Türbeleri 402
4.7.2.1.2.8.1. Halka Baba Türbesi 402
4.7.2.1.2.8.2. Şeyh Yunus Emre Türbesi 402
4.7.2.1.2.9. Türbelerin Ordu İlindeki Dağılışı 404
4.7.2.2. Hristiyanlık Dini Yapıları ve Turizm Potansiyelleri 405
4.7.2.2.1. Kiliseler 405
4.7.2.2.1.1. Altınordu İlçesi Kiliseleri 405
4.7.2.2.1.1.1. Taşbaşı Kilisesi 406
4.7.2.2.1.1.2. Düz Mahalle Kilisesi 407
4.7.2.2.1.2. Fatsa İlçesi Kiliseleri 408
4.7.2.2.1.2.1. Bolaman Kilisesi 408
4.7.2.2.1.3. Gölköy İlçesi Kiliseleri 409
4.7.2.2.1.3.1. Kuşluvan Kilisesi 409
4.7.2.2.1.3.2. Yemişgen Kilisesi 410
4.7.2.2.1.4. Mesudiye İlçesi Kiliseleri 411
4.7.2.2.1.4.1. Doğançam Kilisesi 411
4.7.2.2.1.4.2. Maden Mahallesi Kilisesi 412
4.7.2.2.1.4.3. Mahalçukuru Kilisesi 413
4.7.2.2.1.4.4. Mesudiye Kilisesi 414
4.7.2.2.1.4.5. Müzadere Kilisesi 415
4.7.2.2.1.4.6. Şaphane Kilisesi 416
4.7.2.2.1.5. Perşembe İlçesi Kiliseleri 417
4.7.2.2.1.5.1. Yason Kilisesi 417
4.7.2.2.1.6. Ünye İlçesi Kiliseleri 418
4.7.2.2.1.6.1. Ayanikola Kilisesi Kalıntıları 418
4.7.2.2.1.6.2. Yalı Kilisesi 419
4.7.2.2.1.7. Kiliselerin Ordu İlindeki Dağılışı 420
4.7.3. Tarihî Köprüler ve Turizm Potansiyelleri 421
4.7.3.1. Akkuş İlçesi Tarihi Köprüleri 422
4.7.3.1.1. Acam Köprüsü 422
4.7.3.1.2. Cino Köprüsü 423
4.7.3.2. Altınordu İlçesi Tarihi Köprüleri 424
4.7.3.2.1. Dedeli Köprüsü 424
4.7.3.2.2. Kemer Köprü 425
4.7.3.3. Fatsa İlçesi Tarihi Köprüleri 426
4.7.3.3.1. Taşlıca (Alman) Köprüsü 426
4.7.3.4. Gülyalı İlçesi Tarihi Köprüleri 426
4.7.3.4.1. Kestane Mahallesi Kemer Köprüleri 427
4.7.3.5. İkizce İlçesi Tarihi Köprüleri 428
4.7.3.5.1. Çandır Köprüsü 428
4.7.3.5.2. Keriş Kemer Köprü 429
4.7.3.6. Kabadüz İlçesi Tarihi Köprüleri 430
4.7.3.6.1. Başkotanı (Deretam) Köprüsü 430
4.7.3.6.2. Değirmenardı Mevkii Köprüsü 431
4.7.3.7. Kabataş İlçesi Tarihi Köprüleri 432

4.7.3.7.1. Beylerli Köprüsü 432
4.7.3.8. Korgan İlçesi Tarihi Köprüleri 433
4.7.3.8.1. Tepealan Merkez Köprüsü 433
4.7.3.9. Perşembe İlçesi Tarihi Köprüleri 434
4.7.3.9.1. Doğanköy Köprüsü 434
4.7.3.9.2. Hacılar Köprüsü 435
4.7.3.9.3. Kurtuluş Deresi Köprüsü 436
4.7.3.10. Ulubey İlçesi Tarihi Köprüleri 437
4.7.3.10.1.Akoluk Köprüsü 437
4.7.3.10.2.Konak Çubuklu Köprüsü 438
4.7.3.10.3.Sarpdere Köprüsü 439
4.7.3.11. Ünye İlçesi Tarihi Köprüleri 440
4.7.3.11.1.Havzıkara Köprüsü 440
4.7.3.12. Tarihî Köprülerin Ordu İlindeki Dağılışı 441
4.7.4. Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerler 443
4.7.4.1. Akkuş İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri 443
4.7.4.1.1. Ormancık Kaya Mezarı 443
4.7.4.2. Altınordu İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri 444
4.7.4.2.1. Delikkaya Kaya Mezarları 444
4.7.4.2.2. Günören Kaya Mezarları 445
4.7.4.2.3. Hacılar Kaya Mezarları 447
4.7.4.2.4. Hatipli Kaya Mezarı 448
4.7.4.2.5. Kotyora Antik Yerleşmesi 449
4.7.4.2.6. Kurul Kalesi 450
4.7.4.2.7. Teyneli Kaya Mezarı 453
4.7.4.2.8. Topluca Kaya Mezarı 454
4.7.4.3. Aybastı İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri 455
4.7.4.3.1. Esenli Kaya Mezarı 455
4.7.4.4. Çamaş İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri 455
4.7.4.4.1. Çavuşbaşı Kaya Mezarları 456
4.7.4.4.2. Hisarbey Kaya Mezarları 456
4.7.4.4.3. Örmeli Kaya Mezarı 457
4.7.4.4.4. Sarıyakup Kaya Mezarı 458
4.7.4.5. Çatalpınar İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri 459
4.7.4.5.1. Akkaya (Göller) Kalesi 459
4.7.4.5.2. Karahamza Dehlizi 460
4.7.4.5.3. Kayatepe Kaya Mezarları 461
4.7.4.6. Fatsa İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri 462
4.7.4.6.1. Aslancami Kaya Mezarları 462
4.7.4.6.2. Bolaman Kaya Mezarları 463
4.7.4.6.3. Cıngırt Kalesi ve Cıngırt Kaya Yerleşmesi 464
4.7.4.6.4. Meşebükü Kaya Mezarı 466
4.7.4.6.5. Sinanlı Kaya Mezarı 466
4.7.4.7. Gölköy İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri 467
4.7.4.7.1. Derebükü Kaya Mezarları 467
4.7.4.7.2. Direkli Kalesi 468
4.7.4.7.3. Gölköy Kalesi 469
4.7.4.7.4. Güzelyayla Kaya Mezarları 470
4.7.4.8. Gürgentepe İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri 471
4.7.4.8.1. Tikenlice Kaya Mezarları 471

4.7.4.9. İkizce İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri 472
4.7.4.9.1. Gençağa Kalesi 473
4.7.4.10. Kabadüz İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri 474
4.7.4.10.1. Gümüşdere Kaya Mezarları 474
4.7.4.10.2. Kirazdere Kaya Mezarları 475
4.7.4.11. Kabataş İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri 476
4.7.4.11.1.Alanbaşı Kaya Mezarı 476
4.7.4.11.2.Şifasuyu Kaya Mezarları 477
4.7.4.12. Kumru İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri 478
4.7.4.12.1. Fizme Kaya Mezarı 478
4.7.4.12.2. Kuşnefak Kalesi 478
4.7.4.13. Mesudiye İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri 479
4.7.4.13.1. Arıkmusa Arkeolojik Sit Alanı 479
4.7.4.13.2. Esatlı Kaya Yazıtları 480
4.7.4.13.3. Kaleköy Kalesi 481
4.7.4.13.4. Kaleköy Kaya Mezarı 482
4.7.4.13.5. Kaleköy Mezar Odaları 483
4.7.4.13.6. Konacık Kaya Mezarları 484
4.7.4.13.7. Meletios Kalesi 485
4.7.4.13.8. Yukarıgökçe (Falcada) Kalesi 486
4.7.4.13.9. Eriçok Arkeolojik Sit Alanı 487
4.7.4.14. Perşembe İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri 487
4.7.4.14.1.Babalı Kaya Mezarları 488
4.7.4.14.2.Hoynat Kayası Arkeolojik Sit Alanı 488
4.7.4.14.3.Kovanlı Kaya Mezarı 490
4.7.4.14.4.Yason Burnu Sit Alanı 491
4.7.4.15. Ulubey İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri 492
4.7.4.15.1.Çubuklu Kalesi 492
4.7.4.15.2.Eymür Kaya Mezarı 493
4.7.4.15.3.Çağlayan Kaya Mezarı 494
4.7.4.15.4.Kardeşler Kaya Mezarı 495
4.7.4.15.5.Kıranyağmur Kaya Mezarları 495
4.7.4.15.6.Sayaca Kalesi 496
4.7.4.15.7.Şuayp Kaya Mezarı 497
4.7.4.16. Ünye İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri 498
4.7.4.16.1.Erenyurt Kalesi Kalıntıları 498
4.7.4.16.2.Esen Kalesi 498
4.7.4.16.3.Döşemedibi Kaya Mezarı 500
4.7.4.16.4.Hanyanı Kalesi 500
4.7.4.16.5.Kadavat Kaya Mezarı 501
4.7.4.16.6.Süleyman Paşa Sarayı (Konağı) Surları 502
4.7.4.16.7.Tozkoparan Kaya Mezarı 503
4.7.4.16.8.Ünye Kalesi ve Kaleköy Kalesi Kaya Mezarı 504
4.7.4.17. Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerlerin Ordu İlindeki Dağılışı 505
4.7.5. Tarihî Çeşmeler ve Şadırvanlar 507
4.7.5.1. Altınordu İlçesi Tarihî Çeşmeleri ve Şadırvanları 507
4.7.5.1.1. Abdi Baba Çeşmesi 507
4.7.5.1.2. Ali Kâtip Çeşmesi 508
4.7.5.1.3. Dindine Ailesi Çeşmesi 509
4.7.5.1.4. Kabana Çeşmesi I 510

4.7.5.1.5. Kabana Çeşmesi II 511
4.7.5.1.6. Oluksuyu Çeşmesi 512
4.7.5.1.7. Osman Paşa Şadırvanı 513
4.7.5.1.8. Teyneli Çeşmesi 513
4.7.5.1.9. Zeynep Çeşmesi 514
4.7.5.2. Çaybaşı İlçesi Tarihî Şadırvanları 515
4.7.5.2.1. Çayır Camii Şadırvanı 515
4.7.5.3. Gölköy İlçesi Tarihî Çeşmeleri 516
4.7.5.3.1. Damarlı Kabana Çeşmesi 516
4.7.5.4. Gülyalı İlçesi Tarihî Çeşmeleri 517
4.7.5.4.1. Salih Ağa Çeşmesi 517
4.7.5.4.2. Kurtlu Çeşme 518
4.7.5.5. Kabadüz İlçesi Tarihî Çeşmeleri 519
4.7.5.5.1. Oluklu Çeşme 519
4.7.5.6. Kumru İlçesi Tarihî Çeşmeleri 520
4.7.5.6.1. Yeniakçaalan Çeşmesi 520
4.7.5.7. Mesudiye İlçesi Tarihî Çeşmeleri 521
4.7.5.7.1. Tahsin Ağa Çeşmesi 521
4.7.5.7.2. Gülfir Çeşmesi 522
4.7.5.8. Ulubey İlçesi Tarihî Çeşmeleri 523
4.7.5.8.1. Beşoluk Çeşmesi 523
4.7.5.8.2. Hacı Çeşmesi 524
4.7.5.8.3. Erdeğin Çeşmesi 525
4.7.5.8.4. Garişman Çeşmesi 526
4.7.5.8.5. Konak Yanı Çeşmesi 526
4.7.5.8.6. Kadı Çeşmesi 527
4.7.5.8.7. Uzunmahmut Çeşmesi 528
4.7.5.9. Ünye İlçesi Tarihî Çeşmeleri ve Şadırvanları 529
4.7.5.9.1. Dizdar Çeşmesi 529
4.7.5.9.2. Kaleköy Çeşmesi 530
4.7.5.9.3. Saray Çeşmesi 531
4.7.5.9.4. Kabadirek Camii Şadırvanı 532
4.7.5.10. Tarihî Çeşmeler ve Şadırvanların Ordu İlindeki Dağılışı 533
4.7.6. Tarihî Hamamlar 534
4.7.6.1. Altınordu İlçesi Tarihî Hamamları 534
4.7.6.1.1. Eskipazar Büyük Hamam 534
4.7.6.1.2. Eskipazar Küçük Hamam 535
4.7.6.1.3. Selimiye (Saray) Hamamı 537
4.7.6.1.4. Yalı (Furtun) Hamamı 538
4.7.6.2. Aybastı İlçesi Tarihî Hamamları 539
4.7.6.2.1. Sefalık Mahallesi Büyük Hamam 539
4.7.6.2.2. Sefalık Küçük Hamam 540
4.7.6.3. Gölköy İlçesi Tarihî Hamamları 541
4.7.6.3.1. Şıhmanoğlu Hamamı 541
4.7.6.4. Ünye İlçesi Tarihî Hamamları 542
4.7.6.4.1. Çarşı (Eski) Hamamı 542
4.7.6.4.2. Çifte Hamam 543
4.7.6.4.3. Saray Hamamı 545
4.7.6.4.4. Tokatlılar Konak Hamamı 546
4.7.6.5. Tarihî Hamamların Ordu İlindeki Dağılışı 547

4.7.7. Tarihî Konaklar, Hanlar, Çarşılar ve Sokaklar 548
4.7.7.1. Altınordu İlçesi Tarihî Konakları 548
4.7.7.1.1. Eski Vali Konağı 548
4.7.7.1.2. İkizevler 550
4.7.7.1.3. Sarı Konak 551
4.7.7.2. Çamaş İlçesi Tarihî Konakları 552
4.7.7.2.1. Cevat Bey Konağı 552
4.7.7.3. Fatsa İlçesi Tarihî Konakları 553
4.7.7.3.1. Haznedaroğlu Abdullah Bey (Kademoğlu) Konağı 553
4.7.7.3.2. Haznedaroğlu Konağı (Bolaman Kalesi) 554
4.7.7.4. Kabataş İlçesi Tarihi Konakları 556
4.7.7.4.1. Ağalık Konağı 556
4.7.7.5. Perşembe İlçesi Tarihi Konakları 557
4.7.7.5.1. Halil Ağa Konağı 557
4.7.7.6. Ünye İlçesi Tarihî Konakları 558
4.7.7.6.1. Hüseyin Sabri (Feyzullah) Kadı Konağı 558
4.7.7.6.2. Hüsrev Yürür Konağı 559
4.7.7.6.3. Paşabahçe Konağı 560
4.7.7.6.4. Sebile Hanım Konağı 561
4.7.7.6.5. Zahiye Hanım Konağı 562
4.7.7.7. Tarihî Konakların Ordu İlindeki Dağılışı 563
4.7.7.8. Tarihî Sokaklar, Çarşılar ve Hanlar 564
4.7.7.8.1. Kadılar Yokuşu 564
4.7.7.8.2. Orta Çarşı 565
4.7.7.8.3. Tarihî Bakırcılar Arastası 567
4.7.7.8.4. Tarihî Burunucu Yarımadası 568
4.7.7.8.5. Kefeli Han 569
4.7.7.9. Tarihî Sokaklar, Çarşılar ve Hanların Ordu İlindeki Dağılışı 570
4.7.8. Kentsel Sit Alanları 571
4.7.8.1. Altınordu İlçesi Kentsel Sit Alanı 571
4.7.8.2. Ünye İlçesi Kentsel Sit Alanı 572
4.7.9. Müzeler 573
4.7.9.1. Altınordu İlçesi Müzeleri 573
4.7.9.1.1. Etnografya Müzesi (Paşaoğlu Konağı) 574
4.7.9.1.2. Kahraman Sağra Fındık Müzesi 575
4.7.9.1.3. Bilal Köyden Açık Hava Basın Müzesi 576
4.7.9.2. Ünye İlçesi Müzeleri 577
4.7.9.2.1. Yaşayan Kültürel Miras Müzesi (Müze Ev) 577
4.7.9.3. Müzelerin Ordu İlindeki Dağılışı 579
4.7.10. Anıtlar 580
4.7.10.1. Altınordu İlçesi Anıtları 580
4.7.10.1.1. İlk Adım Anıtı 580
4.7.10.1.2. Atatürk Anıtı 581
4.7.10.2. Ünye İlçesi Anıtları 581
4.7.10.2.1. Türk-Japon Dostluğu, Ertuğrul Firkateyni Şehitleri Anıtı 581
4.7.10.3. Anıtların Ordu İlindeki Dağılışı 583
4.7.11. Diğer Turistik Çekicilikler 584
4.7.11.1. Altınordu İlçesi Diğer Turistik Çekicilikleri 584
4.7.11.1.1. Ters Ev 584
4.7.11.2. Gülyalı İlçesi Diğer Turistik Çekicilikleri 585

4.7.11.2.1.Çikolata Park 585
4.7.11.3. Ünye İlçesi Diğer Turistik Çekicilikleri 587
4.7.11.3.1.Ünye At Çiftliği ve Binicilik Tesisleri 587
4.7.11.4. Perşembe İlçesi Diğer Turistik Çekicilikleri 588
4.7.11.4.1.Citta Slow Perşembe Şehri 588
4.7.11.5. Diğer Turistik Çekiciliklerin Ordu İlindeki Dağılışı 589
4.7.12. Turistik Çekiciliğe Sahip Diğer Ürünler 590
4.7.12.1. Mutfak Turizmi 590
4.7.12.1.1.Mutfak Turizmi Bakımından Öneme Sahip Coğrafi İşaretler 594
4.7.12.2. Etnografik Ögeler ve Turizm 595
4.7.12.3. Turistik Bir Ürün Olarak Fındık 600
4.7.12.4. Ünye Manyetik Kumu 601
4.8. Diğer Turizm Türleri ve Potansiyelleri 602
4.8.1. Ekoturizm 602
4.8.1.1. Kabakdağ Ekoturizm Mahallesi (Köyü) 602
4.8.1.2. Kayabaşı Ekoturizm Mahallesi (Köyü) 604
4.8.2. Av Turizmi 605
4.8.3. Balıkçılık Turizmi 606
4.8.4. Kongre ve Fuar Turizmi 607
4.8.5. Kamp-Karavan Turizmi 609
4.8.6. Doğa Yürüyüşü (Trekking ve Hiking) 610
4.8.7. Kış Turizmi 611
4.8.8. Kuş Gözlemciliği (Ornitoloji) 613
4.8.9. Botanik Turizmi 614
4.8.10. Spor Turizmi 615
4.8.10.1. Hava Sporları Turizmi 615
4.8.10.2. Su Sporları Turizmi 616
4.8.10.2.1.Yelken ve Kano Turizmi 616
4.8.10.2.2.Sportif Sualtı Dalışı 617
4.8.10.3. Kara Sporları Turizmi 617
4.8.10.3.1.Bisiklet Turizmi 617
4.8.10.3.2.Jip Safari (Off-road) Turizmi 618
4.8.11. Balon Turizmi 619
4.8.12. Teleferik Turizmi 619
4.9. Ordu İlinde Konaklama ve Turizm Hizmetleri 620
4.9.1. Konaklama Tesisleri 620
4.9.2. Diğer Tesisler 627
4.9.3. Seyahat Acenteleri 628
5. ORDU İLİ TURİZM POTANSİYELİ ÖLÇÜM MODELLERİ 631
5.1. Jeosit Ön Değerlendirme Modeli ile Ordu İli Jeosit ve Jeomorfositlerinin Değerlendirilmesi (Preliminary Geosite Assessment Model), (GAM) 631
5.1.1. Akkuş İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi…. 631
5.1.1.1. Akkuş İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler 634
5.1.2. Altınordu İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre Değerlendirilmesi 634
5.1.2.1. Altınordu İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler 639
5.1.3. Aybastı İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi…. 640
5.1.3.1. Aybastı İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler 643

5.1.4. Çamaş İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi…. 644
5.1.4.1. Çamaş İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler 647
5.1.5. Çatalpınar İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi…. 647
5.1.5.1. Çatalpınar İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler 650
5.1.6. Çaybaşı İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi…. 650
5.1.6.1. Çaybaşı İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler 653
5.1.7. Fatsa İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi…… 653
5.1.7.1. Fatsa İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler 658
5.1.8. Gölköy İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi…. 659
5.1.8.1. Gölköy İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler 663
5.1.9. Gülyalı İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi…. 664
5.1.9.1. Gülyalı İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler 667
5.1.10. Gürgentepe İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi…. 667
5.1.10.1. Gürgentepe İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler 670
5.1.11. İkizce İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi…. 670
5.1.11.1. İkizce İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler 673
5.1.12. Kabadüz İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi…. 673
5.1.12.1. Kabadüz İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler 677
5.1.13. Korgan İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi…. 678
5.1.13.1. Korgan İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler 682
5.1.14. Kumru İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi…. 682
5.1.14.1. Kumru İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler 686
5.1.15. Mesudiye İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi…. 687
5.1.15.1. Mesudiye İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler 692
5.1.16. Perşembe İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi…. 692
5.1.16.1. Perşembe İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler 698
5.1.17. Ulubey İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi…. 698
5.1.17.1. Ulubey İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler 701
5.1.18. Ünye İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi…. 702
5.1.18.1. Ünye İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler 707
5.1.19. Ordu İli GAM Sonuçlarının Genel Değerlendirmesi 708
5.2. Ordu İlinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi.. 709
5.2.1. Akkuş İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi 710

5.2.2. Altınordu İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi 712
5.2.3. Aybastı İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi 714
5.2.4. Çamaş İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi 716
5.2.5. Çatalpınar İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi 717
5.2.6. Çaybaşı İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi 718
5.2.7. Fatsa İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi 720
5.2.8. Gölköy İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi 721
5.2.9. Gülyalı İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi 723
5.2.10. Gürgentepe İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi 724
5.2.11. İkizce İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi 725
5.2.12. Kabadüz İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi 726
5.2.13. Kabataş İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi 728
5.2.14. Korgan İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi 729
5.2.15. Kumru İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi 730
5.2.16. Mesudiye İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi 731
5.2.17. Perşembe İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi 733
5.2.18. Ulubey İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi 734
5.2.19. Ünye İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi 736
5.2.20. Ordu İlinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi 738
5.3. Ordu İlinin Turizm Alanı Yaşam Döngüsü Modeli'ne Göre Değerlendirilmesi… 741
5.4. Ordu İli Turizm İklim Konforunun The Tourism Climatic Index (TCI) Yöntemi ile Belirlenmesi 751
5.5. Ordu İlinin Doğaya Dayalı Turizm Olanaklarının "Doğa Temelli Turizm İçin Doğal Kaynakların Ölçümü (Assessment of Natural Resources for Nature-Based Tourism)" Modeli ile Değerlendirilmesi 756
5.5.1. Ölçüm Kategorisi 1: Çekicilik Çeşitliliği 756
5.5.2. Ölçüm Kategorisi 2: Ulaşılabilirlik 759
5.5.3. Ölçüm Kategorisi 3: Destekleyici Altyapı 760
5.5.4. Ölçüm Kategorisi 4: Çevresel Bozulma 761

5.5.5. Ordu İli Doğal Turizm Kaynaklarının Bölgesel Önem Düzeyi Ölçümü…….. 763
5.5.6. Doğa Temelli Turizm Bakımından Ordu İli İçin Öneriler 764
5.5.6.1. Çekicilik Çeşitliliği ile İlgili Öneriler 764
5.5.6.2. Ulaşılabilirlik ile İlgili Öneriler 765
5.5.6.3. Destekleyici Altyapı ile İlgili Öneriler 766
5.5.6.4. Çevresel Bozulma ile İlgili Öneriler 766
6. ORDU İLİNDE İL-TURİZM ETKİLEŞİMİ 767
6.1. Ordu İlinde Turizme Etki Eden Faktörler 767
6.2. Ordu İline Turizmin Etkileri 772
7. SONUÇLAR VE ÖNERİLER 776
KAYNAKLAR 829
EKLER 849
ÖZ GEÇMİŞ 850

SİMGELER VE KISALTMALAR

°: Derece

‘: Dakika

“: Saniye

%: Yüzde

ADNKS: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

B: Batı

C: Santigrat

CBS : Coğrafi Bilgi Sistemleri

CIA: Daily Confort Index (Günlük Konfor İndeksi)

CID: Daytime Confort Index (Gündüz Konfor İndeksi)

D: Doğu

DEM: Digital Elevation Model

DOKA: Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı

DOKAP BKİ: Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi

DOKAP BKİB: Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı

G: Güney

GAM: The Preliminary Geosite Assessment (Jeosit Ön Değerlendirme Modeli)

GB: Güneybatı

GD: Güneydoğu

GIS: Geographical Information Systems

HEPP: Hydro Electric Power Plant

K: Kuzey

KB: Kuzeybatı

KD: Kuzeydoğu

P: Precipitation (Yağış)

S: Sunshine (Güneş Işığı)

SYM: Sayısal Yükseklik Modeli

TCI: Tourism Climatic Index (Turizm İklim İndeksi)

W: Wind (Rüzgâr)

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. Çalışma alanının (Ordu ilinin) lokasyon haritası 2
Şekil 2.1. GAM Modeli'ne göre jeositlerin yerleştirildiği matris (Vujičić vd., 2011), (GS=Jeosit)..... 40
Şekil 2.2. Butler'ın turizm alanları yaşam döngüsü grafiği (Butler, 1980)'den değiştiren (Bahadır vd., 2017), (E harfi hızlı düşüş, D harfi yavaş düşüş, C harfi stabil, B harfi yavaş gençleşme ve A hafif hızlı gençleşmeyi temsil etmektedir)..... 43
Şekil 2.3. İklim Konfor İndeksi için Termal Konfor Değerlendirme Sistemi (Mieczkowski, 1985'ten değiştirilerek) 47
Şekil 2.4. Rüzgârın Soğutucu Etkisi (Wind Chill) değerlendirme ölçeği (Mieczkowski, 1985'ten değiştirilerek) 49
Şekil 3.1. Ordu ilinin jeoloji haritası 56
Şekil 3.2. Ulubey ilçesi Küpkaya Yatak İçi Şekilleri'nden bir görünüş (14.05.2016) 57
Şekil 3.3. Perşembe ilçesi Çaka Plajı'ndan bir görünüş (17.10.2018)..... 58
Şekil 3.4. Perşembe ilçesi falezlerine bir örnek ve Hoynat Kayası (17.10.2018)..... 58
Şekil 3.5. Boztepe'den il merkezinin görünümü (17.04.2016)..... 58
Şekil 3.6. Mesudiye ilçesi Yeşilce-Topçam Yaylalarından biri olan Kızılağaç Yaylası'ndan bir görünüş (04.09.2018) 58
Şekil 3.7. Ordu'da ortalama sıcaklıkların aylara göre dağılışı (1959 – 2018)..... 60
Şekil 3.8. Ordu'da ortalama yüksek ve düşük sıcaklıklar ile mutlak sıcaklıkların yıl içindeki dağılışı (1959 – 2018) 62
Şekil 3.9. Ordu ilinin yıllık ortalama sıcaklık dağılışı haritası 64
Şekil 3.10. Ordu'da aylık ortalama ve ekstrem basınç değerlerinin dağılışı (1959 – 2018) 65
Şekil 3.11. Ordu Meteoroloji İstasyonu'na ait rüzgâr gülü (1959 – 2018)..... 66
Şekil 3.12. Ordu'da aylık ortalama yağış miktarları (1959 – 2018) 68
Şekil 3.13. Ordu ilinin yıllık toplam yağış dağılışı haritası 72
Şekil 3.14. Altınordu ilçesinden Melet Irmağı'na ait bir görünüş (26.05.2019)..... 74
Şekil 3.15. Gülyalı ilçesinden Turnasuyu Irmağı'na ait bir görünüş (26.05.2019) ... 75
Şekil 3.16. Helichrysum (ölmez çiçek) yerel adıyla "yayla çiçeği" ne ait bir görüntü (04.03.2021)..... 81
Şekil 3.17. Cumhuriyet dönemi itibarıyla 2000 yılıma kadar Ordu ili nüfusundaki değişim..... 84
Şekil 3.18. 2007-2018 yılları arasında Ordu ili nüfusundaki değişim 85
Şekil 3.19. 1965-2018 yılları arasında Ordu'da nüfusun cinsiyete göre dağılımı 87
Şekil 3.20. Ordu ilinin nüfus yoğunluğu haritası 90
Şekil 3.21. Ordu Çevre Yolu ilk etabından bir görünüş (Eskipazar Mahallesi) (30.03.2019)..... 107
Şekil 3.22. Perşembe-Bolaman Geçiş Yolu'ndan bir görüntü (09.02.2021) 108
Şekil 3.23. Dere Yolu Projesi Ordu Etabı'ndan bir görünüş (Topçam Mahallesi) (25.07.2020)..... 110
Şekil 3.24. Yeşilce-Topçam Yaylaları Turizm Merkezi'nde yer alan Kıyıyurt ve Çukuralan Yaylaları ulaşım güzergahında Yeşil Yol Projesi kapsamında tamamlanmış olan yol çalışmaları (04.09.2018)..... 112
Şekil 3.25. Ordu ilinde Yeşil Yol ve Dere Yolu Projeleri kapsamındaki yol ağı haritası 113
Şekil 3.26. 19 Eylül Atatürk Rıhtımı'nda demirleyen Şehit Temel Şimşir Gemisi'nden bir görünüş (03.02.2021)..... 117

Şekil 3.27. Ordu-Giresun Havalimanı'ndan bir görünüş (26.05.2019) 118
Şekil 3.28. Ordu-Giresun Havalimanı'nın pist kısmından bir görünüş (26.05.2019) 118
Şekil 4.1. Çambaşı Yayla Şenlikleri sırasında gerçekleştirilen bir etkinliğe ait görünüş (20.07.2019) 127
Şekil 4.2. Çambaşı Yayla Şenlikleri sırasında kurulan konser alanına ait bir görünüş (20.07.2019) 127
Şekil 4.3. Vosvos Şenliği'nin Altınordu ilçesinde gerçekleştirilen etkinlik gününe ait görüntü (04.07.2019) 127
Şekil 4.4. Vosvos Şenliği'nin Altınordu ilçesinde gerçekleştirilen etkinlik gününe ait bir diğer görüntü (04.07.2019) 127
Şekil 4.5. 2019 yılında Ordu ilimde konaklama tesislerine giriş sayılarını gösteren grafik 129
Şekil 4.6. 2019 yılında Turkiye'de konaklama tesislerine giriş sayılarını gösteren grafik 129
Şekil 4.7. 2019 yılında Ordu ilimde konaklama tesislerindeki geceleme sayılarını gösteren grafik 131
Şekil 4.8. 2019 yılında Türkiye'de konaklama tesislerindeki geceleme sayılarını gösteren grafik 131
Şekil 4.9. Ordu ilinde tesise giriş sayısınının yıllara göre değişimini gösteren grafik (2000-2019) 132
Şekil 4.10. Türkiye'de tesise giriş sayısınının yıllara göre değişimini gösteren grafik (2000-2019) 133
Şekil 4.11. Ordu ili konaklama istatistiklerinin ilçelere göre dağılımı (2019) 135
Şekil 4.12. Akkuş ilçesi Gümbül Şelalesi'nden görünüş (19.07.2020) 138
Şekil 4.13. Akkuş ilçesi Kemikgeriş Şelalesi'nden görünüş (20.07.2020) 139
Şekil 4.14. Akkuş ilçesi Kızılelma (Doğu Göl) Şelalesi'nden görünüş (20.07.2020) 140
Şekil 4.15. Aydınlık Takım Şelaleleri'nden en uzun olanına ait bir görüntü (29.01.2020) 141
Şekil 4.16. Çavuşlar Şelalesi'ne ait bir görüntü (29.01.2020) 142
Şekil 4.17. Çırçırın Takım Şelaleleri'nden birine ait görüntü (05.02.2020) 142
Şekil 4.18. Kabaçağlayan Takım Şelaleleri'nden en uzun olanına ait bir görüntü (29.01.2020) 144
Şekil 4.19. Mağara ve doğal köprüden Kabaçağlayan Takım Şelaleleri'ne bakış (29.01.2020) 144
Şekil 4.20. Karaoluk (Çiseli) Şelalesi'ne ait bir görüntü (05.02.2020) 144
Şekil 4.21. Karaoluk Yatak İçi Şekillerinin bir bölümüne bakış (29.01.2020) 145
Şekil 4.22. Karaoluk Yatak İçi Şekillerinin yüzme için kullanılan bölümüne bakış (29.01.2020) 145
Şekil 4.23. Ulubük Şelalesi'nden bir görünüş (29.01.2020). 146
Şekil 4.24. Armutlu (Cehennem Kazanı) Takım Şelaleleri'nden en uzun olana ait görünüş (15.07.2020) 147
Şekil 4.25. Armutlu (Cehennem Kazanı) Takım Şelaleleri'nden bir görünüş (15.07.2020) 147
Şekil 4.26. Sarıyar Şelalesi'nden bir görünüş (01.11.2020) 148
Şekil 4.27. Aybastı ilçesi Uzundere (Koçalan) Takım Şelaleleri'nden en uzun olana ait görünüş (15.07.2020) 149
Şekil 4.28. Aybastı ilçesi Uzundere (Koçalan) Takım Şelaleleri'nden birine ait görünüş (15.07.2020) 149

Şekil 4.29. Çamaş Yatak İçi Şekillerinden bir görünüş (02.09.2020) 151
Şekil 4.30. Çamaş Yatak İçi Şekillerinin bulunduğu vadide yer alan tarihi taş köprüye ait bir görüntü (02.09.2020). 151
Şekil 4.31. Çifte Takım Şelalelerinden büyük olana ait bir görünüş (02.09.2020).. 152
Şekil 4.32. Çifte Takım Şelalelerinden bir diğerine ait bir görünüş (02.09.2020)... 152
Şekil 4.33. Değirmen Şelalesi'nden bir görünüş (02.09.2020) 152
Şekil 4.34. Kuzguncuk Şelalesi'nden bir görünüş (02.09.2020)..... 153
Şekil 4.35. Ortaköy Şelalesi'nden bir görünüş (01.09.2020)..... 154
Şekil 4.36. Kazankaya Şelalesi'ne ait diğer bir görüntü (07.11.2019) 155
Şekil 4.37. Gökçe Gelin Şelalesi'nden görünüş (19.07.2020) 156
Şekil 4.38. Kapılı Takım Şelaleleri'nden ilkine ait bir görüntü (05.11.2019) 157
Şekil 4.39. Kapılı Takım Şelaleleri'nden bir diğerine ait bir görüntü (05.11.2019) 157
Şekil 4.40. Çaybaşı ilçesi Kibar Değirmeni Şelalesi'nden görünüş (19.07.2020)... 157
Şekil 4.41. Aşağıyavaş Takım Şelaleleri'nden büyük olanına ait bir görünüm (21.05.2019) 159
Şekil 4.42. Aşağıyavaş Takım Şelaleleri'nden ait bir görünüş (21.05.2019) 159
Şekil 4.43. Fatsa ilçesi Hatipli Takım Şelaleri'nin büyük olanına ait görüntü (21.05.2019) 160
Şekil 4.44. Fatsa ilçesi Hatipli Takım Şelaleleri'nden bir görünüş (21.05.2019).... 160
Şekil 4.45. İslamdağ Güllük Şelalesi'nden bir görünüş (11.09.2020) 161
Şekil 4.46. Fatsa ilçesi Küpdüşen Şelalesi'nden bir görünüş (21.05.2019)..... 161
Şekil 4.47. Pongurt Takım Şelalelerinden bir görünüş (11.09.2020) 162
Şekil 4.48. Fatsa ilçesi Sakura Şelalesi'nden bir görünüş (21.05.2019)..... 163
Şekil 4.49. Anduz Şelalesi'nden bir görünüş (26.07.2020) 164
Şekil 4.50. Damarlı Takım Şelalelerinden büyük olana ait bir görünüş (03.08.2020) 165
Şekil 4.51. Gölköy Çiseli Şelalesi'nden bir görünüş (26.07.2020)..... 166
Şekil 4.52. İngölü Şelalesi'nden bir görünüş (25.07.2020)..... 167
Şekil 4.53. Kokurdan Yatak İçi Şekillerinden bir görünüş (26.07.2020) 167
Şekil 4.54. Kokurdan Yatak İçi Şekillerinin devamında akarsuyun düşüşe geçtiği kısımdan bir görünüş (26.07.2020) 167
Şekil 4.55. Yüce Çağlayan Şelalesi'nden bir görünüş (26.07.2020) 168
Şekil 4.56. Dumanlı Şelalesi'nden bir görünüş (03.08.2020)..... 169
Şekil 4.57. Tepeköy Yatak İçi Şekillerinden bir görünüş (01.09.2020) 170
Şekil 4.58. Başönü Şelalesi'nden bir görünüş (07.11.2019)..... 171
Şekil 4.59. Cin Değirmeni Şelalesi'nden bir görünüş (31.10.2020)..... 172
Şekil 4.60. Çağlayan Kaya Şelalesi'nin eğim kırıklıklarından birine ait görünüş (08.09.2020) 173
Şekil 4.61. Çağlayan Kaya Şelalesi'nin en büyük düşüş yaptığı kesimden bir görünüş (08.09.2020) 173
Şekil 4.62. Elmadibi Şelalesi'nden bir görünüş (10.09.2020) 174
Şekil 4.63. Dikilitaş Takım Şelalelerinden birine ait görünüş (08.09.2020)..... 175
Şekil 4.64. Gerce Şelalesi'nden bir görünüş (02.07.2020) 176
Şekil 4.65. Başköy Şelalesi'nden bir görünüş (13.07.2020)..... 177
Şekil 4.66. Çağlayanbaşı Şelalesi'nden bir görünüş (13.07.2020) 177
Şekil 4.67. Çayırkent Şelalesi'nden bir görünüş (13.07.2020) 178
Şekil 4.68. Çayırkent Şelalesi yakınındaki yatak içi şekillerinden bir görünüş (13.07.2020) 178
Şekil 4.69. Korgan Çiseli Takım Şelaleleri'nden en uzun olana ait görünüş (13.07.2020) 179

Şekil 4.70. Derealan Yatak İçi Şekillerinden bir görünüş (16.07.2020) 180
Şekil 4.71. Derealan Yatak İçi Şekillerinden farklı bir görünüş (16.07.2020) 180
Şekil 4.72. Güllük Şelalesi'nden bir görünüş (13.07.2020) 181
Şekil 4.73. Karucuk Şelalesi'nden bir görünüş (15.07.2020) 182
Şekil 4.74. Sitilci Şelalesi'nden bir görünüş (13.07.2020) 182
Şekil 4.75. Duman Şelalesi'nden bir görünüş (16.07.2020) 183
Şekil 4.76. Pösküden Şelalesi'nden bir görünüş (16.07.2020) 184
Şekil 4.77. Pösküden Şelalesi'nin yukarı kesiminde yer alan yapay şelalelerden bir görünüş (16.07.2020) 184
Şekil 4.78. Karaveli Şelalesi'nden bir görünüş (16.07.2020) 185
Şekil 4.79. Gederek Şelalesi'nden bir görünüş (25.07.2020) 186
Şekil 4.80. Müzadere Şelalelerinden en büyük olanına ait bir görünüş (23.07.2020) 187
Şekil 4.81. Vadi içerisindeki diğer bir şelaleden görünüş (23.07.2020) 187
Şekil 4.82. Çalgan Şelalesi'nden bir görünüş (06.09.2020) 188
Şekil 4.83. Hacılar Takım Şelaleleri'nden büyük olana ait bir görünüş (06.09.2020) 189
Şekil 4.84. Kurşunçal (Sarısay) Şelalesi'nden bir görünüş (05.02.2020) 190
Şekil 4.85. Şenyurt Şelalesi'nden bir görünüş (31.08.2020) 191
Şekil 4.86. Çağlayan Şelalesi'nden bir görünüş (04.09.2020) 192
Şekil 4.87. Kadıncık Takım Şelalelerinden büyük olana ait bir görünüş (04.09.2020) 193
Şekil 4.88. Küpkaya Yatak İçi Şekillerinden bir görünüş (04.09.2020) 194
Şekil 4.89. Küpkaya Yatak İçi Şekillerinden farklı bir görünüş (04.09.2020) 194
Şekil 4.90. Küpkaya Yatak İçi Şekillerinin bulunduğu alandaki yürüyüş parkurundan bir görünüş (04.09.2020) 194
Şekil 4.91. Ohtamış Şelalesi'nden bir görünüş (04.09.2020) 195
Şekil 4.92. Fatih Mahallesi Çağlayan Takım Şelaleleri'nden birine ait görünüş (11.09.2020) 196
Şekil 4.93. Dereköy Kazankaya Şelalesi'ne ait bir görüntü (05.11.2019) 197
Şekil 4.94. Dereköy Kazankaya Şelalesi önündeki tarihi değeri olduğu düşünülen köprüye ait bir görüntü (05.11.2019) 197
Şekil 4.95. Erenyurt Mahallesi Dipselek Şelalesi'nden bir görünüş (11.09.2020) .. 198
Şekil 4.96. Keş Mahallesi Yatak İçi Şekilleri'nden bir görünüş (11.09.2020) 199
Şekil 4.97. Ordu ilindeki şelaleler ve diğer yatak içi şekillerinin dağılış haritası 199
Şekil 4.98. Ordu ilindeki şelaleler ve diğer yatak içi şekillerinin dağılış haritasına ait açıklamalar 200
Şekil 4.99. Akyazı Plajı'na ait bir görüntü (30.01.2020) 201
Şekil 4.100. Akyazı Plajı'ndaki Kumsal Yarış Parkuru'na ait bir görüntü (30.01.2020) 201
Şekil 4.101. Cumhuriyet Mahallesi Plajı'na ait bir görüntü (29.01.2020) 202
Şekil 4.102. Kumbaşı Kumsalı Plajı'na ait bir görüntü (29.01.2020) 203
Şekil 4.103. Fatsa ilçesi Bolaman Plajı'ndan bir görünüş (21.05.2019) 204
Şekil 4.104. Fatsa ilçesi Dolunay Çamlık Plajı'ndan bir görünüş (21.05.2019) 205
Şekil 4.105. Fatsa ilçesi Kadınlar Plajı'dan bir görünüş (21.05.2019) 205
Şekil 4.106. Gülyalı ilçesi Divane Plajı'ndan bir görünüş (26.05.2019) 206
Şekil 4.107. Gülyalı Halk Plajı'ndan bir görünüş (26.05.2019) 207
Şekil 4.108. Küçük Ev Plajı'ndan bir görünüş (26.05.2019) 208
Şekil 4.109. Aktaş Plajı'na ait bir görüntü (31.08.2020) 208
Şekil 4.110. Belicesu Plajı'na ait bir görüntü (17.10.2018) 209

Şekil 4.111. Çaka Plajı'na ait bir görüntü (17.10.2018) 210
Şekil 4.112. Çeşmeönü Plajı'na ait bir görüntü (31.08.2020)..... 211
Şekil 4.113. Çeşmeönü Plajı açıklarındaki balık havuzlarına ait bir görüntü (17.10.2018) 211
Şekil 4.114. Efirli Plajı'na ait bir görüntü (02.09.2020) 212
Şekil 4.115. Efirli Engelliler Plajı'na ait bir görüntü (02.09.2020) 212
Şekil 4.116. Perşembe Kadınlar Plajı'na ait bir görüntü (02.09.2020) 212
Şekil 4.117. Çamlık (Feneraltı) Plajı'na ait bir görüntü (04.11.2019)..... 213
Şekil 4.118. Çınarsuyu Tabiat Parkı Plajı'na ait bir görüntü (05.11.2019) 214
Şekil 4.119. Gölevi Plajı'na ait bir görüntü (04.11.2019)..... 215
Şekil 4.120. Gölevi Plajı kamp alanına ait bir görüntü (04.11.2019) 215
Şekil 4.121. Kırkevler Plajı'na ait bir görüntü (05.11.2019) 216
Şekil 4.122. Uzunkum Plajı'na ait bir görüntü (04.11.2019)..... 217
Şekil 4.123. Ünye ilçesi Kadınlar Plajı'na ait bir görüntü (04.11.2019) 217
Şekil 4.124. Ordu ilindeki plajların dağılış haritası 218
Şekil 4.125. Ordu ilindeki plajların dağılış haritasına ait açıklamalar..... 218
Şekil 4.126. Fatsa ilçesi Sarmaşık Kaplıcası otel inşaatından bir görünüş (21.05.2019) 220
Şekil 4.127. Ordu ilindeki kaplıcaların dağılış haritası..... 221
Şekil 4.128. Fatsa ilçesi Gaga Gölü'nden bir görünüş (21.05.2019) 223
Şekil 4.129. Fatsa ilçesi Gaga Gölü'nün bulunduğu alandaki tesisten bir görünüş (21.05.2019) 223
Şekil 4.130. Çermik Gölü'nden bir görünüş (03.08.2020) 224
Şekil 4.131. Gökgöl'den bir görünüş (25.07.2020) 225
Şekil 4.132. Ulugöl'den bir görünüş (25.07.2020) 226
Şekil 4.133. Çiğ Gölü'nden bir görünüş (23.07.2020)..... 227
Şekil 4.134. Keyfalan Gölü'nden bir görünüş (23.07.2020)..... 228
Şekil 4.135. Ulugöl (Yeşilçit Gölü)'den bir görünüş (23.07.2020) 228
Şekil 4.136. Teke Gölü'nden bir görünüş (09.01.2021) 229
Şekil 4.137. Ordu ilindeki göllerin dağılış haritası 230
Şekil 4.138. Ordu ilindeki göllerin dağılış haritasına ait açıklamalar..... 230
Şekil 4.139. İnyanı Deniz Mağaralarından büyük olana ait bir görüntü (27.07.2020) 232
Şekil 4.140. İnyanı Deniz Mağaralarından büyük olanın iç kısmına ait bir görüntü (27.07.2020) 232
Şekil 4.141. İnyanı Deniz Mağaralarından küçük olana bir görüntü (27.07.2020) . 232
Şekil 4.142. İnyanı Deniz Mağaralarından küçük olanın iç kısmına ait bir görüntü (27.07.2020) 232
Şekil 4.143. Fatsa ilçesi Yedi Kapı Mağarası girişlerinden birine ait görüntü (21.05.2019) 233
Şekil 4.144. Fatsa ilçesi Yedi Kapı Mağarası girişlerinden bir diğerine ait görüntü (21.05.2019) 233
Şekil 4.145. Kozmandağ Mağarası'nın giriş kısmına ait bir görüntü (14.11.2020). 234
Şekil 4.146. Kozmandağ Mağarası'nın giriş kısmından iç kısmına doğru bakış (14.11.2020) 234
Şekil 4.147. Kurudere Mağarası'nın bulunduğu alana ait bir görüntü (14.11.2020)235
Şekil 4.148. Kurudere Mağarası'nın giriş kısmına ait bir görüntü (14.11.2020)..... 235
Şekil 4.149. Patlaksu Mağarası'nın giriş kısmına ait bir görüntü (14.11.2020) 236
Şekil 4.150. Patlaksu Mağarası'nın iç kısmına ait bir görüntü (14.11.2020) 236
Şekil 4.151. Yaylacık Mağarası'nın ana giriş kısmına ait bir görüntü (14.11.2020)238

Şekil 4.152. Yaylacık Mağarası'nın iç kısmına doğru bir görünüş (14.11.2020).... 238
Şekil 4.153. Boğazcık Mağarası'nın giriş kısmına ait bir görüntü (31.08.2020)..... 239
Şekil 4.154. Boğazcık Mağarası'nın iç kısmına ait bir görüntü (31.08.2020)..... 239
Şekil 4.155. Çağman Mağarası'nın giriş kısmına ait bir görüntü (22.07.2020)..... 240
Şekil 4.156. Çağman Mağarası'nın iç kısmına ait bir görüntü (22.07.2020)..... 240
Şekil 4.157. Yazkonağı Mağarası'nın giriş kısmından bir görüntü 04.11.2019)..... 242
Şekil 4.158. Yazkonağı Mağarası iç kısmındaki akarsuya ait bir görüntü (04.11.2019) 242
Şekil 4.159. Yazkonağı Mağarası'nın iç kısmından ve su alımı için kullanılan hortuma ait bir görüntü (04.11.2019) 242
Şekil 4.160. Ordu ilindeki mağaraların dağılış haritası..... 243
Şekil 4.161. Ordu ilindeki mağaraların dağılış haritasına ait açıklamalar 243
Şekil 4.162. Küçük Kertil Mesire Yeri'ndeki restorana ait bir görüntü (20.07.2020) 245
Şekil 4.163. Küçük Kertil Mesire Yeri'ndeki kamelyalara ait bir görüntü (20.07.2020) 245
Şekil 4.164. Boztepe'den Ordu il merkezine bakış (29.01.2020) 246
Şekil 4.165. Boztepe'deki peyzaj çalışmalarından bir görünüş (29.01.2020) 246
Şekil 4.166. Altınordu ilçesi Şarkiye Mahallesi Atatürk Parkı'ndaki teleferik istasyonu önünden bir görünüş (05.06.2019) 247
Şekil 4.167. Kabayatak Mesire Yeri'nden bir görünüş (05.02.2020) 248
Şekil 4.168. Yoroz Kent Ormanı seyir terasına giden yürüyüş parkuruna ait bir görüntü (30.01.2020) 249
Şekil 4.169. Yoroz Kent Ormanı zirvesindeki seyir terasından bir görünüş (30.01.2020) 249
Şekil 4.170. Yoroz Kent Ormanı piknik alanından bir görünüş (30.01.2020)..... 249
Şekil 4.171. Aybastı Kent Ormanı'nda yer alan Bungalov Evleri'nden birine ait görüntü (20.07.2020)..... 250
Şekil 4.172. Aybastı Kent Ormanı'nda yer alan piknik alanına ait görüntü (20.07.2020) 250
Şekil 4.173. Kabaktepe Mesire Yeri'ne ait bir görüntü (15.07.2020)..... 251
Şekil 4.174. Kabaktepe Mesire Yeri'ndeki çocuk parkına ait bir görüntü (15.07.2020) 251
Şekil 4.175. Şehit Emir Kümbet Mesire Yeri'nden bir görünüş (15.07.2020) 252
Şekil 4.176. Gelin Kayası Mesire Yeri'nden bir görünüş (02.09.2020) 253
Şekil 4.177. Gelin Kayası Mesire Yeri'ndeki yapay şelaleden bir görünüş (02.09.2020) 253
Şekil 4.178. Kazmacı Evliyası Mesire Yeri'nden bir görünüş (02.09.2020)..... 253
Şekil 4.179. Çaybaşı Mesire Yeri'ne ait bir görüntü (07.11.2019)..... 254
Şekil 4.180. Fatsa ilçesi Dolunay Çamlık Mesire Yeri'nden bir görünüş (21.05.2019) 255
Şekil 4.181. Kabadüz ilçesi Eminempınarı Mesire yerindeki tesise ait bir görüntü (20.07.2019) 256
Şekil 4.182. Kabadüz ilçesi Eminempınarı Mesire yerinden bir görünüş (20.07.2019) 256
Şekil 4.183. İteniçi Mesire Yeri'nden bir görünüş (13.07.2020)..... 257
Şekil 4.184. Kayabaşı Mesire Yeri'nden bir görünüş (13.07.2020) 258
Şekil 4.185.Ortadağ Mesire Yeri'nden bir görünüş (23.07.2020) 258
Şekil 4.186. Savahçimeni Mesire Yeri'nden bir görünüş (23.07.2020)..... 259
Şekil 4.187. Kordon Tepe Mesire Yeri'nden bir görünüş (22.01.2021)..... 260

Şekil 4.188. Sayacabaşı Mesire Yeri'nden bir görünüş (04.09.2020) 261
Şekil 4.189. Sayacabaşı Mesire Yeri'nden farklı bir görünüş (04.09.2020)..... 261
Şekil 4.190. Asarkaya Kent Ormanı giriş kısmından bir görünüş (04.11.2019)..... 262
Şekil 4.191. Asarkaya Kent Ormanı'ndaki bir tesise ait görünüş (04.11.2019) 262
Şekil 4.192. Asarkaya Kent Ormanı seyir terasından bir görünüş (04.11.2019) 262
Şekil 4.193. Çakırtepe'deki bir tesisten Ünye manzarası (04.11.2019)..... 263
Şekil 4.194. Çakırtepe'deki bir tesise ait görüntü (04.11.2019) 263
Şekil 4.195. Çet Dağı Mesire Yeri'ndeki çardağa ait bir görüntü (5.11.2019)..... 264
Şekil 4.196. Çet Dağı Mesire Yeri'ndeki düğün salonuna ait bir görüntü (05.11.2019) 264
Şekil 4.197. Çet Dağı Mesire Yeri'ndeki restorana ait bir görüntü (05.11.2019).... 264
Şekil 4.198. Ünye Çamlık Mesire Yeri'ne ait bir görüntü 04.11.2019)..... 265
Şekil 4.199. Ünye Çamlık Mesire Yeri'ndeki piknik alanına ait bir görüntü 04.11.2019) 265
Şekil 4.200. Ordu ilindeki mesire yerlerinin dağılış haritası 265
Şekil 4.201. Ordu ilindeki mesire yerlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar..... 266
Şekil 4.202. Argın Yaylası'na ait bir görüntü (20.07.2020) 268
Şekil 4.203. Argın Yaylası'nda hayvancılık faaliyetlerinden bir görüntü (20.07.2020) 268
Şekil 4.204. Perşembe Yaylası'na ait bir görüntü (15.07.2020) 268
Şekil 4.205. Perşembe Yaylası Mendereslerine ait bir görüntü (15.07.2020) 269
Şekil 4.206. Perşembe Yaylası Göleti'ne ait bir görüntü (15.07.2020) 270
Şekil 4.207. Uluvahta Yaylası'na ait bir görüntü (26.07.2020)..... 271
Şekil 4.208. Çambaşı Yaylası'na ait bir kış manzarası (08.12.2019) 272
Şekil 4.209. Çambaşı Yaylası merkezindeki çarşı içinden bir görünüş (20.07.2019) 273
Şekil 4.210. Çambaşı Yayla Şenlikleri sırasında kurulmuş pazar yerinden bir görünüş (20.07.2019) 273
Şekil 4.211. Korgan Yaylası'na ait bir görüntü (13.07.2020)..... 274
Şekil 4.212. Korgan Yaylası festival alanına ait bir görüntü (13.07.2020) 274
Şekil 4.213. Düzoba Yaylası'na ait bir görüntü (16.07.2020) 275
Şekil 4.214. Ericek Yaylası'na ait bir görüntü (09.02.2021) 276
Şekil 4.215. Keyfalan Yaylası'na ait bir görüntü (23.07.2020)..... 277
Şekil 4.216. Ulugöl Yaylası'na ait bir görüntü (23.07.2020)..... 278
Şekil 4.217. Kızılağaç Yaylası'na ait bir görüntü (22.07.2020) 279
Şekil 4.218. Kıyıyurt Yaylası'na ait bir görüntü (20.08.2020) 279
Şekil 4.219. Çukuralan Yaylası'na ait bir görüntü (20.08.2020)..... 280
Şekil 4.220. Beyağaç Yaylası'na ait bir görüntü (22.07.2020)..... 280
Şekil 4.221. Yeşilce Mahallesi'ne ait bir görüntü (22.07.2020) 281
Şekil 4.222. Ordu ilindeki yaylaların dağılış haritası..... 281
Şekil 4.223. Ordu ilindeki yaylaların dağılış haritasına ait açıklamalar 282
Şekil 4.224. Çatalkaya Kayalıklarına ait bir görünüş (04.11.2020)..... 283
Şekil 4.225. Yoroz Kayalılarının bir bölümünden görünüş (04.11.2020) 284
Şekil 4.226. Gelin Kayası'na ait bir görünüş (02.09.2020) 285
Şekil 4.227. Ablak Kayası'ndan bir görünüş (02.07.2020)..... 286
Şekil 4.228. Dişkaya Kayalıklarından bir görünüş (20.07.2019)..... 287
Şekil 4.229. Gelinkaya Kayalıklarına ait bir görünüş (20.07.2019) 288
Şekil 4.230. Kurtkayası Kayalıklarından bir manzara görünüşü (20.11.2019)..... 289
Şekil 4.231. Kurtkayası Kayalıklarının Çambaşı Yaylası yolundan görünüşü (20.11.2019) 289

Şekil 4.232. Timsah Kayası'na ait bir görünüş (21.05.2019) 290
Şekil 4.233. Şahinkaya Kayalıklarına ait bir görünüş (04.09.2020) 290
Şekil 4.234. Asarkaya Kayalılarının bir bölümünden görünüş (04.11.2019) 291
Şekil 4.235. Ordu ilindeki çıplak kayalık alanların dağılış haritası 292
Şekil 4.236. Ordu ilindeki çıplak kayalık alanların dağılışı haritasına ait açıklamalar 292
Şekil 4.237. Çınarsuyu Tabiat Parkı girişindeki plana ait görüntü (04.11.2019)..... 294
Şekil 4.238. Çınarsuyu Tabiat Parkı Bungalov evlerine ait bir görünüş (04.11.2019) 294
Şekil 4.239. Çınarsuyu Tabiat Parkı orman içindeki kır evlerine ne ait bir görüntü (04.11.2019) 294
Şekil 4.240. Ulugöl Tabiat Parkı seyir terasından Ulugöl'e bakış (25.07.2020) 295
Şekil 4.241. Ulugöl Tabiat Parkı içerisindeki tesislerden bir görünüş (25.07.2020)295
Şekil 4.242. Ulugöl Tabiat Parkı içerisindeki yürüyüş parkurundan bir görünüş (25.07.2020) 296
Şekil 4.243. Ordu ilindeki tabiat parklarının dağılış haritası 296
Şekil 4.244. Damyeri Mahallesi'nde bulunan anıt ağaca *(Fagus orientalis)* ait bir görüntü (20.07.2020)..... 297
Şekil 4.245. Kızılelma Mahallesi'ndeki Gürgen *(Carpinus betulus)* anıt ağacına ait bir görüntü (20.07.2020)..... 298
Şekil 4.246. Güzelyalı Mahallesi'nde bulunan anıt ağaçlara ait bir görüntü (29.01.2020) 299
Şekil 4.247. Cumhuriyet Mahallesi'ndeki Doğu Çınarı *(Platanus Orientalis)* anıt ağacına ait bir görüntü (29.01.2020) 299
Şekil 4.248. Bayadı Mahallesi'ndeki Kafkas Ihlamuru *(Tilia rubra)* anıt ağacına ait bir görüntü (26.11.2020)..... 300
Şekil 4.249. Saraycık Mahallesi'ndeki Saplı Meşe *(Quercus robur)* anıt ağaçlarına ait bir görüntü (27.11.2020) 300
Şekil 4.250. Ortaköy Mahallesi'nde bulunan anıt ağaca *(Tilia platyhyllos)* ait bir görüntü (01.09.2020)..... 301
Şekil 4.251. Mustafa Kemal Paşa Mahallesi Fatsa Belediye Parkı'ndaki Doğu Çınarı *(Platanus orientalis)* anıt ağaçlarından ikisine ait bir görüntü (11.09.2020)..... 302
Şekil 4.252. Mustafa Kemal Paşa Mahallesi Reşadiye Caddesi'ndeki Doğu Çınarı *(Platanus orientalis)* anıt ağaçlarına ait bir görüntü (11.09.2020) 302
Şekil 4.253. Özlü Mahallesi'nde bulunan anıt ağaçlardan bazılarına ait bir görüntü (03.08.2020) 303
Şekil 4.254. Gündoğdu Mahallesi'ndeki Meşe *(Quercus)* anıt ağacına ait bir görüntü (31.08.2020) 303
Şekil 4.255. Yumrutaş Mahallesi'ndeki Sapsız Meşe *(Quercus petraea)* anıt ağacına ait bir görüntü (31.08.2020) 304
Şekil 4.256. Efirli Mahallesi'ndeki Kafkas Ihlamuru *(Tilia rubra)* anıt ağacına ait bir görüntü (31.08.2020)..... 304
Şekil 4.257. Çamarası Mahallesi'ndeki Gürgen *(Carpinus betulus)* anıt ağacına ait bir görüntü (06.09.2020)..... 305
Şekil 4.258. Aziziye Mahallesi'ndeki Ihlamur *(Tilia)* anıt ağacına ait bir görüntü (18.03.2021) 305
Şekil 4.259. Ünye Cumhuriyet Meydanı'ndaki Doğu Çınarı (*Platanus orientalis) anıt ağacına* ait bir görüntü (04.11.2019) 306
Şekil 4.260. Orta Çarşı'da bulunan doğu çınarı (*Platanus orientalis)* ağaçlarından birine ait görüntü (04.11.2019)..... 306

Şekil 4.261. Ordu ilindeki anıt ağaçların dağılış haritası 307
Şekil 4.262. Ordu ilindeki anıt ağaçların dağılış haritasına ait açıklamalar..... 307
Şekil 4.263. Aybastı ilçesi Perşembe Yaylası Göleti'nden bir görünüş (20.07.2020) 309
Şekil 4.264. Çambaşı Yaylası Göleti'nin kış mevsimindeki bir görüntüsü (08.12.2019) 310
Şekil 4.265. Korgan Yaylası Göleti'nden bir görünüş (13.07.2020) 311
Şekil 4.266. Topçam Baraj Gölü'nden bir görünüş (25.07.2020)..... 312
Şekil 4.267. Ordu ilindeki yapay göller ve göletlerin dağılış haritası..... 313
Şekil 4.268. Ordu ilindeki yapay göller ve göletlerin dağılış haritasına ait açıklamalar 313
Şekil 4.269. Atik İbrahim Paşa (Orta) Camii'nden bir görünüş (05.05.2020)..... 315
Şekil 4.270. Atik İbrahim Paşa (Orta) Camii'nin iç kısmından bir görünüş (05.05.2020) 315
Şekil 4.271. Eskipazar (Bayramlı) Camii'nin kalıntıları ve sonradan yapılan camiye ait bir görünüş (30.01.2020)..... 316
Şekil 4.272. Sonradan yapılan caminin iç kısmından bir görünüş (30.01.2020) 316
Şekil 4.273. Hamidiye (Hükumet) Camii'nden bir görünüş (30.01.2020) 317
Şekil 4.274. Hamidiye (Hükumet) Camii'nin iç kısmından bir görünüş (30.01.2020) 317
Şekil 4.275. Selimiye Camii'nden bir görünüş (30.01.2020) 318
Şekil 4.276. Selimiye Camii'nin iç kısmından bir görünüş (30.01.2020)..... 318
Şekil 4.277. Aziziye (Yalı) Camii'nden bir görünüş (30.01.2020)..... 319
Şekil 4.278. Aziziye (Yalı) Camii'nin iç kısmından bir görünüş (30.01.2020)..... 319
Şekil 4.279. Perşembe Yaylası Camii'nden bir görünüş (15.07.2020)..... 320
Şekil 4.280. Perşembe Yaylası Camii'nin iç kısmından bir görünüş (15.07.2020) . 320
Şekil 4.281. Külekçi Camii'nden bir görünüş (01.09.2020)..... 321
Şekil 4.282. Külekçi Camii'nin iç kısmından bir görünüş (01.09.2020) 321
Şekil 4.283. Fatsa ilçesi Gölbaşı Camii'nden bir görünüş (21.05.2019) 322
Şekil 4.284. Fatsa ilçesi Gölbaşı Camii'nin iç kesiminden bir görünüş (21.05.2019) 322
Şekil 4.285. Hacı Hulusi Baba Camii'nden bir görünüş (11.09.2020) 323
Şekil 4.286. Hacı Hulusi Baba Camii'nin iç kısmından bir görünüş (11.09.2020) . 323
Şekil 4.287. Fatsa ilçesi Yalıköy Vakıf Camii'inden bir görünüş (21.05.2019)..... 324
Şekil 4.288. Fatsa ilçesi Yalıköy Vakıf Camii iç kısmından bir görünüş (21.05.2019) 324
Şekil 4.289. Gülyalı ilçesi Kestane Mahallesi Merkez Camii'nden bir görünüş (26.05.2019)..... 325
Şekil 4.290. Gülyalı ilçesi Kestane Mahallesi Merkez Camii iç kesim tadilatından bir görünüş (26.05.2019) 325
Şekil 4.291. Samur Camii'nden bir görünüş (16.07.2020) 326
Şekil 4.292. Samur Camii'nin iç kısmından bir görünüş (16.07.2020) 326
Şekil 4.293. Çavdar Camii'nden bir görünüş (23.07.2020)..... 327
Şekil 4.294. Çavdar Camii'nin iç kısmından bir görünüş (23.07.2020) 327
Şekil 4.295. Yavşan Camii'nden bir görünüş (25.07.2020)..... 328
Şekil 4.296. Yavşan Camii'nin iç kısmından bir görünüş (25.07.2020)..... 328
Şekil 4.297. Çaltepe Mescidi'nden bir görünüş (30.10.2020) 329
Şekil 4.298. Çaltepe Mescidi'nin iç kısmından bir görünüş (30.10.2020) 329
Şekil 4.299. Ağuşlu Camii'nden bir görünüş (31.08.2020)..... 330
Şekil 4.300. Ağuşlu Camii'nin iç kısmından bir görünüş (31.08.2020) 330

Şekil 4.301. Aşağıyumrutaş Camii'nden bir görünüş (31.08.2020) 331
Şekil 4.302. Aşağıyumrutaş Camii'nin iç kısmından bir görünüş (31.08.2020)..... 331
Şekil 4.303. Efirli Yalı Camii'nden bir görünüş (31.08.2020) 332
Şekil 4.304. Efirli Yalı Camii'nin iç kısmından bir görünüş (31.08.2020) 332
Şekil 4.305. Kıranyağmur Camii'nden bir görünüş (04.09.2020) 333
Şekil 4.306. Kıranyağmur Camii'nin iç kısmından bir görünüş (04.09.2020) 333
Şekil 4.307. Çömlekçi Camii'nden bir görünüş (13.09.2020) 334
Şekil 4.308. Çömlekçi Camii'nin iç kısmından bir görünüş (13.09.2020) 334
Şekil 4.309. Hacı Osman Ağa Camii minaresine ait bir görüntü (04.11.2019) 335
Şekil 4.310. Orta Yeni Camii'ne ait bir görüntü (04.11.2019) 336
Şekil 4.311. Orta Yeni Camii'nin iç kısmına ait bir görüntü (04.11.2019) 336
Şekil 4.312. Saray Camii'ne ait bir görünüş (04.11.2019)..... 336
Şekil 4.313. Saray Camii'nin iç kısmına ait bir görünüş (04.11.2019)..... 336
Şekil 4.314. Ordu ilindeki kâgir camiler ve mescitlerin dağılış haritası 337
Şekil 4.315. Ordu ilindeki kâgir camiler ve mescitlerin dağılış haritasına ait açıklamalar 338
Şekil 4.316. Akpınar Merkez Camii'nden bir görünüş (19.07.2020) 339
Şekil 4.317. Akpınar Camii'nin iç kısmından bir görünüş (19.07.2020)..... 339
Şekil 4.318. Akpınar Yeniköy Camii'nden bir görünüş (19.07.2020)..... 340
Şekil 4.319. Akpınar Yeniköy Camii'nin iç kısmından bir görünüş (19.07.2020).. 340
Şekil 4.320. Alan Camii'nden bir görünüş (20.07.2020)..... 341
Şekil 4.321. Alan Camii'nin iç kısmından bir görünüş (20.07.2020)..... 341
Şekil 4.322. Ambargürgen Merkez Camii'nden bir görünüş (20.07.2020) 343
Şekil 4.323. Ambargürgen Camii'nin iç kısmından bir görünüş (20.07.2020)..... 343
Şekil 4.324. Çaldere Merkez Camii'nden bir görünüş (20.07.2020)..... 344
Şekil 4.325. Çaldere Camii'nin iç kısmından bir görünüş (20.07.2020) 344
Şekil 4.326. Çökek Merkez Camii'nden bir görünüş (19.07.2020)..... 345
Şekil 4.327. Çökek Merkez Camii'nin iç kısmından bir görünüş (19.07.2020)..... 345
Şekil 4.328. Damyeri Camii'nden bir görünüş (20.07.2020)..... 346
Şekil 4.329. Damyeri Camii'nin iç kısmından bir görünüş (20.07.2020)..... 346
Şekil 4.330. Gürgenliyatak Camii'nden bir görünüş (19.07.2020)..... 347
Şekil 4.331. Gürgenliyatak Camii'nin iç kısmından bir görünüş (19.07.2020)..... 347
Şekil 4.332. Karaçal Hacılı Camii'nden bir görünüş (20.07.2020) 348
Şekil 4.333. Karaçal Hacılı Camii'nin iç kısmından bir görünüş (20.07.2020)..... 348
Şekil 4.334. Karaçal Merkez Camii'nden bir görünüş (20.07.2020)..... 349
Şekil 4.335. Karaçal Merkez Camii'nin iç kısmından bir görünüş (20.07.2020).... 349
Şekil 4.336. Kargı Irmak Kenarı Camii'nden bir görünüş (19.07.2020)..... 350
Şekil 4.337. Kargı Irmak Kenarı Camii'nin iç kısmından bir görünüş (19.07.2020) 350
Şekil 4.338. Kargı Yukarı Mahalle Camii'nden bir görünüş (20.07.2020) 351
Şekil 4.339. Kargı Yukarı Mahalle Camii'nin iç kısmından bir görünüş (20.07.2020) 351
Şekil 4.340. Ormancık Maha Camii'nden bir görünüş (20.07.2020)..... 352
Şekil 4.341. Ormancık Maha Camii'nin iç kısmından bir görünüş (20.07.2020).... 352
Şekil 4.342. Ormancık Merkez Camii'nden bir görünüş (20.07.2020) 353
Şekil 4.343. Seferli Aliimamlar Camii'nden bir görünüş (20.07.2020) 355
Şekil 4.344. Seferli Aliimamlar Camii'nin iç kısmından bir görünüş (20.07.2020) 355
Şekil 4.345. Mevlâna Camii'nden bir görünüş (01.09.2020)..... 356
Şekil 4.346. Mevlâna Camii'nin iç kısmından bir görünüş (01.09.2020)..... 356
Şekil 4.347. Çayır Camii (sağda) ve mektebe (solda) ait bir görüntü (07.11.2019) 357

Şekil 4.348. Çayır Camii'nin iç kısmına ait bir görüntü (07.11.2019) 357
Şekil 4.349. Eski Asak Camii'nden bir görünüş (13.09.2020) 358
Şekil 4.350. Eski Asak Camii'nin iç kısmından bir görünüş (13.09.2020) 358
Şekil 4.351. Gürçek Camii'nden bir görünüş (13.09.2020)..... 359
Şekil 4.352. Gürçek Camii'nin iç kısmından bir görünüş (13.09.2020)..... 359
Şekil 4.353. Kargalı Tekke Camii'ne ait bir görünüş (07.11.2019)..... 360
Şekil 4.354. Kargalı Tekke Camii'nin iç kısmına ait bir görünüş (07.11.2019)..... 360
Şekil 4.355. Kargalı Tekke Camii'nin mektebine ait bir görünüş (07.11.2019)..... 360
Şekil 4.356. Yenicuma Camii'ne ait bir görüntü (05.11.2019)..... 361
Şekil 4.357. Yenicuma Camii'nin iç kısmına ait bir görüntü (05.11.2019)..... 361
Şekil 4.358. Fatsa ilçesi Aşağıyavaş Camii'nden bir görünüş (21.05.2019) 362
Şekil 4.359. Fatsa ilçesi Aşağıyavaş Camii'nin iç kısmından bir görünüş (21.05.2019) 362
Şekil 4.360. İslamdağ Camii'nden bir görünüş (11.09.2020)..... 363
Şekil 4.361. İslamdağ Camii'nin iç kısmından bir görünüş (11.09.2020)..... 363
Şekil 4.362. Kösebucağı Camii'nden bir görünüş (11.09.2020)..... 364
Şekil 4.363. Kösebucağı Camii'nin iç kısmından bir görünüş (11.09.2020)..... 364
Şekil 4.364. Fatsa ilçesi Sarnıç Camii'inden bir görünüş (21.05.2019) 365
Şekil 4.365. Alanyurt Güzle Camii'nden bir görünüş (26.07.2020)..... 366
Şekil 4.366. Alanyurt Güzle Camii'nin iç kısmından bir görünüş (26.07.2020)..... 366
Şekil 4.367. Düzyayla (Mahmudiye) Camii'nden bir görünüş (26.07.2020) 367
Şekil 4.368. Düzyayla (Mahmudiye) Camii'nin iç kısmından bir görünüş (26.07.2020) 367
Şekil 4.369. Emirler Camii'nden bir görünüş (03.08.2020) 368
Şekil 4.370. Emirler Camii'nin iç kısmından bir görünüş (03.08.2020)..... 368
Şekil 4.371. Bahtiyarlar Orta Camii'nden bir görünüş (03.08.2020)..... 369
Şekil 4.372. Bahtiyarlar Orta Camii'nin iç kısmından bir görünüş (03.08.2020)..... 369
Şekil 4.373. Eskiköy Camii'nden bir görünüş (03.08.2020) 370
Şekil 4.374. Eskiköy Camii'nin iç kısmından bir görünüş (03.08.2020)..... 370
Şekil 4.375. Kaynartaş Eski Camii'nden bir görünüş (14.09.2020) 371
Şekil 4.376. Kaynartaş Eski Camii'nin iç kısmından bir görünüş (14.09.2020) 371
Şekil 4.377. Laleli Camii'ne ait bir görüntü (07.11.2019)..... 372
Şekil 4.378. Laleli Camii'nin iç kısmına ait bir görüntü (07.11.2019)..... 372
Şekil 4.379. Çambaşı Merkez Camii'ne ait bir görüntü (08.12.2019)..... 373
Şekil 4.380. Çambaşı Merkez Camii'nin iç kısmına ait bir görüntü (08.12.2019).. 373
Şekil 4.381. Derinçay Merkez Camii'nden bir görünüş (08.09.2020)..... 374
Şekil 4.382. Derinçay Merkez Camii'nin iç kısmından bir görünüş (08.09.2020).. 374
Şekil 4.383. Beylerli Eski Camii'nden bir görünüş (01.09.2020)..... 376
Şekil 4.384. Beylerli Eski Camii'nin iç kısmından bir görünüş (01.09.2020)..... 376
Şekil 4.385. Aşağıyaylacık Camii'nden bir görünüş (13.07.2020)..... 377
Şekil 4.386. Aşağıyaylacık Camii'nin iç kısmından bir görünüş (13.07.2020)..... 377
Şekil 4.387. Çiftlik (Hoy) Camii'nden bir görünüş (13.07.2020)..... 378
Şekil 4.388. Çiftlik (Hoy) Camii'nin iç kısmından bir görünüş (13.07.2020)..... 378
Şekil 4.389. Yeşilalan Camii'nden bir görünüş (13.07.2020)..... 379
Şekil 4.390. Yeşilalan Camii'nin iç kısmından bir görünüş (13.07.2020)..... 379
Şekil 4.391. Fizme (Ecelli) Büyük Camii'nden bir görünüş (16.07.2020)..... 380
Şekil 4.392. Fizme (Ecelli) Büyük Camii'nin iç kısmından bir görünüş (16.07.2020) 380
Şekil 4.393. Şenyurt Eski Camii'nden bir görünüş (16.07.2020)..... 381
Şekil 4.394. Şenyurt Eski Camii'nin iç kısmından bir görünüş (16.07.2020)..... 381

Şekil 4.395. Şenyurt Helvacıoğlu Camii'nden bir görünüş (31.10.2020)..... 382
Şekil 4.396. Şenyurt Helvacıoğlu Camii'nin iç kısmından bir görünüş (31.10.2020) 382
Şekil 4.397. Karacaören Camii'nden bir görünüş (25.07.2020) 383
Şekil 4.398. Karacaören Camii'nin iç kısmından bir görünüş (25.07.2020) 383
Şekil 4.399. Afırlı Camii'nden bir görünüş (10.09.2020)..... 384
Şekil 4.400. Afırlı Camii'nin iç kısmından bir görünüş (10.09.2020)..... 384
Şekil 4.401. Kutluca Camii'nden bir görünüş (31.08.2020)..... 385
Şekil 4.402. Kutluca Camii'nin iç kısmından bir görünüş (31.08.2020) 385
Şekil 4.403. Soğukpınar Hatipli Camii'nden bir görünüş (10.09.2020) 386
Şekil 4.404. Soğukpınar Hatipli Camii'nin iç kısmından bir görünüş (10.09.2020) 386
Şekil 4.405. Çatak Merkez (Balcılı) Camii'nden bir görünüş (13.09.2020)..... 387
Şekil 4.406. Çatak Merkez (Balcılı) Camii'nin iç kısmından bir görünüş (13.09.2020) 387
Şekil 4.407. Kelas Mahallesi Camii'nden bir görünüş (13.09.2020)..... 388
Şekil 4.408. Kelas Mahallesi Camii'nin iç kısmından bir görünüş (13.09.2020).... 388
Şekil 4.409. Kabadirek Camii'nden bir görünüş (05.11.2019)..... 389
Şekil 4.410. Kabadirek Camii'nin iç kısmından bir görünüş (05.11.2019) 389
Şekil 4.411. Yeniköy Mahallesi Camii'nden bir görünüş (13.09.2020) 390
Şekil 4.412. Yeniköy Mahallesi Camii'nin iç kısmından bir görünüş (13.09.2020) 390
Şekil 4.413. Ordu ilindeki ahşap camilerin dağılış haritası 390
Şekil 4.414. Ordu ilindeki ahşap camilerin dağılış haritasına ait açıklamalar..... 391
Şekil 4.415. Melik Mehemmed Gazi Türbesi'ne ait bir görüntü (20.07.2020) 392
Şekil 4.416. Melik Mehemmed Gazi Türbesi içerisindeki mezara ait bir görüntü (20.07.2020) 392
Şekil 4.417. Buharalı Şeyh Şakir Efendi Haziresi'ne ait bir görüntü (30.01.2020). 393
Şekil 4.418. Emir Kümbet Türbesi'ne ait bir görüntü (15.07.2020)..... 394
Şekil 4.419. Emir Kümbet Türbesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (15.07.2020)..... 394
Şekil 4.420. Emir Kümbet Türbesi etrafındaki şehitliğe ait bir görüntü (15.07.2020) 394
Şekil 4.421. Hanyeri Türbesi'ne ait bir görüntü (15.07.2020)..... 395
Şekil 4.422. Hanyeri Türbesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (15.07.2020)..... 395
Şekil 4.423. Hanyeri Türbesi'nin bulunduğu alandaki mesire yeri (15.07.2020).... 395
Şekil 4.424. Kutlu Doğmuş Türbesi'ne ait bir görüntü (15.07.2020)..... 396
Şekil 4.425. Kutlu Doğmuş Türbesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (15.07.2020)... 396
Şekil 4.426. Şeyh Hasan Türbesi'ne ait bir görüntü (15.07.2020)..... 397
Şekil 4.427. Şeyh Hasan Türbesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (15.07.2020)..... 397
Şekil 4.428. Akdin Baba Türbesi'ne ait bir görüntü (03.08.2020) 398
Şekil 4.429. Şid Abdal Türbesi'ne ait bir görüntü (01.09.2020) 399
Şekil 4.430. Şid Abdal Türbesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (01.09.2020)..... 399
Şekil 4.431. Emir Yakup Kümbeti'ne ait bir görüntü (13.07.2020) 400
Şekil 4.432. Emir Yakup Kümbeti'nin iç kısmına ait bir görüntü (13.07.2020) 400
Şekil 4.433. Derviş Salih Türbesi'ne ait bir görüntü (04.09.2020)..... 401
Şekil 4.434. Derviş Salih Türbesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (04.09.2020)..... 401
Şekil 4.435. Şeyh Abdullah Türbesi'ne ait bir görüntü (28.11.2020)..... 401
Şekil 4.436. Şeyh Abdullah Türbesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (28.11.2020)... 401
Şekil 4.437. Halka Baba Türbesi'ne ait bir görüntü (04.11.2019)..... 402
Şekil 4.438. Halka Baba Türbesi'ndeki mezarlara ait bir görüntü (04.11.2019)..... 402
Şekil 4.439. Şeyh Yunus Emre Türbesi alanı içerisindeki panolardan bir görüntü (04.11.2019) 404

Şekil 4.440. Şeyh Yunus Emre Türbesi içerisindeki mezara ait bir görüntü (04.11.2019) 404
Şekil 4.441. Ordu ilindeki türbelerin dağılış haritası 404
Şekil 4.442. Ordu ilindeki türbelerin dağılış haritasına ait açıklamalar 405
Şekil 4.443. Taşbaşı Kilisesi'ne ait bir görüntü (30.01.2020) 406
Şekil 4.444. Taşbaşı Kilisesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (30.01.2020) 406
Şekil 4.445. Düz Mahalle Kilisesi'ne ait bir görüntü (30.01.2020) 407
Şekil 4.446. Düz Mahalle Kilisesi'nin tiyatro salonu olarak kullanılan eklentisine ait bir görüntü (30.01.2020) 407
Şekil 4.447. Düz Mahalle Kilisesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (30.01.2020) 408
Şekil 4.448. Bolaman Kilisesi'ne ait bir görüntü (11.09.2020) 409
Şekil 4.449. Kuşluvan Kilisesi'ne ait bir görüntü (25.07.2020) 410
Şekil 4.450. Kuşluvan Kilisesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (25.07.2020) 410
Şekil 4.451. Yemişgen Kilisesi'ne ait bir görüntü (25.07.2020) 411
Şekil 4.452. Yemişgen Kilisesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (25.07.2020) 411
Şekil 4.453. Doğançam Kilisesi'ne ait bir görüntü (25.07.2020) 412
Şekil 4.454. Doğançam Kilisesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (25.07.2020) 412
Şekil 4.455. Maden Mahallesi Kilisesi'ne ait bir görüntü (25.07.2020) 413
Şekil 4.456. Maden Mahallesi Kilisesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (25.07.2020) 413
Şekil 4.457. Mahalçukuru Kilisesi'ne ait bir görüntü (25.07.2020) 414
Şekil 4.458. Mahalçukuru Kilisesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (25.07.2020) 414
Şekil 4.459. Mesudiye Kilisesi'ne ait bir görüntü (22.07.2020) 415
Şekil 4.460. Mesudiye Kilisesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (22.07.2020) 415
Şekil 4.461. Müzadere Kilisesi'ne ait bir görüntü (22.07.2020) 416
Şekil 4.462. Şaphane Kilisesi'ne ait bir görüntü (22.07.2020) 417
Şekil 4.463. Şaphane Kilisesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (22.07.2020) 417
Şekil 4.464. Yason Kilisesi'ne ait bir görüntü (17.10.2018) 418
Şekil 4.465. Yason Kilisesi'ne ait bir görüntü (17.10.2018) 418
Şekil 4.466. Ayanikola Kilisesi Kalıntılarına ait bir görüntü (04.11.2019) 419
Şekil 4.467. Yalı Kilisesi'ne ait bir görüntü (04.11.2019) 420
Şekil 4.468. Yalı Kilisesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (04.11.2019) 420
Şekil 4.469. Ordu ilindeki kiliselerin dağılış haritası 421
Şekil 4.470. Ordu ilindeki kiliselerin dağılış haritasına ait açıklamalar 421
Şekil 4.471. Acam Köprüsü'ne ait bir görüntü (19.07.2020) 423
Şekil 4.472. Cino Köprüsü'ne ait bir görüntü (19.07.2020) 424
Şekil 4.473. Dedeli Köprüsü'ne ait bir görüntü (30.01.2020) 425
Şekil 4.474. Kemer Köprü'ye ait bir görüntü (30.01.2020) 425
Şekil 4.475. Fatsa ilçesi Taşlıca (Alman) Köprüsü'nden bir görünüş (21.05.2019) 426
Şekil 4.476. Değirmen Yanı Köprüsü'nden bir görünüş (26.05.2019) 428
Şekil 4.477. Tadilattaki Dayınlı Köprüsü'nden bir görünüş (26.05.2019) 428
Şekil 4.478. Sinekli Köprü'den bir görünüş (26.05.2019) 428
Şekil 4.479. Çandır Köprüsü'ne ait bir görüntü (14.09.2020) 429
Şekil 4.480. Keriş Kemer Köprü'ye ait bir görüntü (07.11.2019) 430
Şekil 4.481. Kabadüz İlçesi Başkotanı (Deretam) Köprüsü (08.09.2020) 431
Şekil 4.482. Değirmenardı Mevkii Köprüsü'ne ait bir görüntü (10.09.2020) 432
Şekil 4.483. Beylerli Köprüsü'ne ait bir görüntü (01.09.2020) 433
Şekil 4.484. Tepealan Merkez Köprüsü'ne ait bir görüntü (13.07.2020) 434
Şekil 4.485. Doğanköy Köprüsü'ne ait bir görüntü (06.09.2020) 435
Şekil 4.486. Hacılar Köprüsü'ne ait bir görüntü (06.09.2020) 436
Şekil 4.487. Kurtuluş Deresi Köprüsü'ne ait bir görüntü (31.08.2020) 437

Şekil 4.488. Akoluk Köprüsü'ne ait bir görüntü (04.09.2020) 438
Şekil 4.489. Konak Çubuklu Köprüsü'ne ait bir görüntü (04.09.2020)..... 439
Şekil 4.490. Sarpdere Köprüsü'ne ait bir görüntü (04.09.2020)..... 440
Şekil 4.491. Havzıkara Köprüsü'ne ait bir görüntü (13.09.2020)..... 441
Şekil 4.492. Ordu ilindeki tarihî köprülerin dağılış haritası..... 442
Şekil 4.493. Ordu ilindeki kâgir camiler ve mescitlerin dağılış haritasına ait açıklamalar 442
Şekil 4.494. Ormancık Kaya Mezarı'nın yer aldığı düşünülen alana ait bir görüntü (20.07.2020) 444
Şekil 4.495. Delikkaya Kaya Mezarlarından anıtsal görüntüye sahip olanına ait bir görüntü (30.01.2020)..... 445
Şekil 4.496. Delikkaya Kaya Mezarlarından birine ait bir görüntü (30.01.2020) ... 445
Şekil 4.497. Günören Kaya Mezarlarından birine ait bir görüntü (30.01.2020)..... 447
Şekil 4.498. Hacılar Kaya Mezarlarından birine ait görüntü (01.02.2020)..... 448
Şekil 4.499. Hacılar Kaya Mezarlarından Kamasorion tiptekine ait bir görüntü (01.02.2020) 448
Şekil 4.500. Hatipli Kaya Mezarı'na ait bir görüntü (31.01.2020)..... 449
Şekil 4.501. Cotyora Antik Yerleşmesi'den bir görünüş (30.01.2020) 450
Şekil 4.502. Cotyora Antik Yerleşmesi'ne kuzeyden bakış (30.01.2020)..... 450
Şekil 4.503. Kurul Kalesi'nden bir görünüş (29.01.2020)..... 453
Şekil 4.504. Kurul Kalesi'nden Altınordu şehir merkezine bakış (29.01.2020)..... 453
Şekil 4.505. Teyneli Kaya Mezarı'na ait bir görüntü (30.01.2020)..... 453
Şekil 4.506. Topluca Kaya Mezarı'na ait bir görüntü (30.01.2020)..... 454
Şekil 4.507. Esenli Kaya Mezarı'ndan bir görüntü (15.07.2020)..... 455
Şekil 4.508. Çavuşbaşı Kaya Mezarlarından birine ait görüntü (02.09.2020)..... 456
Şekil 4.509. Hisarbey Kaya Mezarlarından birine ait görüntü (02.09.2020)..... 457
Şekil 4.510. Örmeli Mezarı'ndan bir görüntü (02.09.2020) 458
Şekil 4.511. Sarıyakup Kaya Mezarı'na ait görüntü (02.09.2020) 459
Şekil 4.512. Akkaya (Göller) Kalesi'ne ait bir görüntü (01.09.2020) 460
Şekil 4.513. Akkaya (Göller) Kalesi'ndeki sarnıçlardan birine ait görüntü (01.09.2020) 460
Şekil 4.514. Karahamza Dehlizi'nin yer aldığı Abdullah (Killik) Kayası'na ait bir görüntü (01.09.2020)..... 461
Şekil 4.515. Karahamza Dehlizi'ne ait bir görüntü (01.09.2020)..... 461
Şekil 4.516. Kayatepe Kaya Mezarlarından birine ait görüntü (01.09.2020) 462
Şekil 4.517. Aslancami Kaya Mezarları'ndan bir görünüş (21.05.2019) 463
Şekil 4.518. Aslancami Kaya Mezarları'na ait farklı bir görünüş (21.05.2019)..... 463
Şekil 4.519. Bolaman Kaya Mezarlarına ait görüntü (11.09.2020) 464
Şekil 4.520. Fatsa İlçesi Cıngırt Kaya Yerleşmesi tünel girişinden bir görünüş (21.05.2019) 465
Şekil 4.521. Fatsa İlçesi Cıngırt Kaya Yerleşmesi kalıntılarından bir görünüş (21.05.2019) 465
Şekil 4.522. Fatsa İlçesi Cıngırt Kaya kazılarında kullanılan eve ait görüntü (21.05.2019) 465
Şekil 4.523. Meşebükü Kaya Mezarına ait görüntü (11.09.2020) 466
Şekil 4.524. Sinanlı Kaya Mezarına ait görüntü (11.09.2020)..... 467
Şekil 4.525. Derebükü Kaya Mezarlarının üzerinde yer aldığı kayalık sit alanına ait görüntü (26.07.2020)..... 468
Şekil 4.526. Direkli Kalesi'ne ait bir görüntü (03.08.2020) 469

Şekil 4.527. Direkli Kalesi'ndeki duvar parçalarından birine ait görüntü (03.08.2020) 469
Şekil 4.528. Gölköy Kalesi'ne ait bir görüntü (03.09.2019)..... 470
Şekil 4.529. Gölköy Kalesi'nin doğu tarafındaki vadiye doğru bir bakış (03.09.2019) 470
Şekil 4.530. Güzelyayla Kaya Mezarlarından birine ait görüntü (25.07.2020)..... 471
Şekil 4.531. Güzelyayla Kaya Mezarları bölgesindeki lahit kaya mezarlarından birine ait görüntü (25.07.2020)..... 471
Şekil 4.532. Tikenlice Kaya Mezarlarından ön odalı olana ait görüntü (03.08.2020) 472
Şekil 4.533. Tikenlice Kaya Mezarlarınden üçgen alınlıklı olanlardan birine ait görüntü (03.08.2020)..... 472
Şekil 4.534. Tikenlice Kaya Mezarlarından oval alınlıklı olanlardan birine ait görüntü (03.08.2020) 472
Şekil 4.535. Gençağa Kalesi'nin güney bölümüne ait bir görünüş (07.11.2019) 474
Şekil 4.536. Gençağa Kalesi'nin kuzey bölümüne bir görünüş (07.11.2019) 474
Şekil 4.537. Gümüşdere Kaya Mezarlarından birine ait görüntü (08.09.2020)..... 475
Şekil 4.538. Kirazdere Kaya Mezarlarından birine ait görüntü (10.09.2020)..... 476
Şekil 4.539. Alanbaşı Mezarı'ndan bir görüntü (01.09.2020) 477
Şekil 4.540. Şifasuyu Mezarlarından birine ait görüntü (01.09.2020)..... 477
Şekil 4.541. Fizme Kaya Mezarı'ndan bir görüntü (16.07.2020) 478
Şekil 4.542. Kuşnefak Kalesi'ne ait bir görüntü (16.07.2020) 479
Şekil 4.543. Arıkmusa Arkeolojik Sit Alanı'ndan bir ait görüntü (25.07.2020) 480
Şekil 4.544. Esatlı Kaya Yazıtları'ndan birine ait görüntü (24.07.2020) 481
Şekil 4.545. Kaleköy Kalesi'ne ait bir görüntü (22.07.2020)..... 482
Şekil 4.546. Kaleköy Kaya Mezarı'na ait görüntü (22.07.2020)..... 483
Şekil 4.547. Kaleköy Mezar Odalarından birine ait görüntü (22.07.2020) 484
Şekil 4.548. Konacık Kaya Mezarlarından birine ait görüntü (22.07.2020)..... 485
Şekil 4.549. Meletios Kalesi'ne ait bir görüntü (23.07.2020)..... 486
Şekil 4.550. Yukarıgökçe (Falcada) Kalesi'ne ait bir görüntü (25.07.2020)..... 486
Şekil 4.551. Eriçok Arkelojik Sit Alanı'na güneyden bir bakış (31.08.2020)..... 487
Şekil 4.552. Babalı Kaya Mezarlarından birine ait görüntü (31.08.2020)..... 488
Şekil 4.553. Hoynat Kayası Arkeolojik Sit Alanı'na ait görüntü (08.07.2020)..... 490
Şekil 4.554. Kovanlı Kaya Mezarı'nın önceden bulunduğu alana ait görüntü (06.09.2020)..... 490
Şekil 4.555. Yason Burnu Sit Alanı'na ait görüntü (08.07.2020)..... 492
Şekil 4.556. Çubuklu Kalesi'ne ait bir görüntü (04.09.2020)..... 493
Şekil 4.557. Çubuklu Kalesi'nde yer alan mağara ve oyuklara ait bir görüntü (04.09.2020)..... 493
Şekil 4.558. Eymür Kaya Mezarı'na ait görüntü (04.09.2020)..... 494
Şekil 4.559. Çağlayan Kaya Mezarı'na ait görüntü (04.09.2020) 494
Şekil 4.560. Kardeşler Kaya Mezarı'na ait görüntü (28.11.2020)..... 495
Şekil 4.561. Kıranyağmur Kaya Mezarlarından birine ait görüntü (04.09.2020).... 496
Şekil 4.562. Sayaca Kalesi'ne ait bir görüntü (04.09.2020) 497
Şekil 4.563. Sayaca Kalesi'nde yer alan sarnıçlardan birine ait bir görüntü (04.09.2020)..... 497
Şekil 4.564. Şuayp Kaya Mezarı'na ait görüntü (04.09.2020)..... 497
Şekil 4.565. Erenyurt Kalesi Kalıntılarına ait bir görüntü (07.11.2019)..... 498
Şekil 4.566. Esen Kalesi'ne ait bir görüntü (07.11.2019)..... 499

Şekil 4.567. Esen Kalesi üzerindeki girişe (ya da mağaraya) ait görüntü (07.11.2019) 499
Şekil 4.568. Döşemedibi Kaya Mezarı'ndan bir görüntü (13.09.2020)..... 500
Şekil 4.569. Hanyanı Kalesi'ne ait bir görüntü (13.09.2020) 501
Şekil 4.570. Kadavat Kaya Mezarı'na ait bir görüntü (05.11.2019)..... 502
Şekil 4.571. Ünye ilçesi Süleyman Paşa Sarayı (Konağı) surlarına ait bir görünüş (04.11.2019) 503
Şekil 4.572. Süleyman Paşa Sarayı (Konağı)'na ait yangından önceki dönemlerde Fransız bir ressam tarafından yapılan resim çalışması..... 503
Şekil 4.573. Tozkoparan Kaya Mezarı'na ait bir görünüş (04.11.2019)..... 504
Şekil 4.574. Ünye Kalesi'ne ait doğudan bir görünüş (05.11.2019)..... 505
Şekil 4.575. Ünye Kalesi iç kısmından girişe doğru bir görünüş (05.11.2019)..... 505
Şekil 4.576. Kaleköy Kalesi (Ünye Kalesi) Kaya Mezarına ait bir görüntü (05.11.2019) 505
Şekil 4.577. Ordu ilindeki ören yerleri ve arkeolojik değerlerin dağılış haritası..... 506
Şekil 4.578. Ordu ilindeki ören yerleri ve arkeolojik değerlerin dağılış haritasına ait açıklamalar 506
Şekil 4.579. Abdi Baba Çeşmesi'nden bir görünüş (31.01.2020)..... 508
Şekil 4.580. Ali Kâtip Çeşmesi'nden bir görünüş (01.02.2020)..... 509
Şekil 4.581. Dindine Çeşmesi'nden bir görünüş (01.02.2020) 510
Şekil 4.582. Kabana Çeşmesi I'nden bir görünüş (31.01.2020) 511
Şekil 4.583. Kabana Çeşmesi II'nden bir görünüş (31.01.2020)..... 512
Şekil 4.584. Oluksuyu Çeşmesi'nden bir görünüş (01.02.2020) 512
Şekil 4.585. Osman Bey Şadırvanı'ndan bir görünüş (31.01.2020) 513
Şekil 4.586. Teyneli Çeşmesi'nden bir görünüş (01.02.2020)..... 514
Şekil 4.587. Zeynep Çeşmesi'nden bir görünüş (01.02.2020)..... 515
Şekil 4.588. Çayır Cami Şadırvanı'na ait bir görüntü (07.11.2019)..... 516
Şekil 4.589. Damarlı Kabana Çeşmesi'nden bir görünüş (03.08.2020)..... 517
Şekil 4.590. Salih Ağa Çeşmesi'nden bir görünüş (14.09.2020)..... 518
Şekil 4.591. Kurtlu Çeşme'den bir görünüş (14.09.2020) 519
Şekil 4.592. Harami Mahallesi Oluklu Çeşme'den bir görünüş (20.07.2019)..... 520
Şekil 4.593. Yeniakçaalan Çeşmesi'nden bir görünüş (16.09.2020) 521
Şekil 4.594. Tahsin Ağa Çeşmesi'nden bir görünüş (22.07.2020) 522
Şekil 4.595. Gülfir Çeşmesi'nden bir görünüş (30.10.2020) 522
Şekil 4.596. Beşoluk Çeşmesi'nden bir görünüş (04.09.2020)..... 524
Şekil 4.597. Hacı Çeşmesi'nden bir görünüş (04.09.2020) 525
Şekil 4.598. Erdeğin Çeşmesi'nden bir görünüş (04.09.2020) 525
Şekil 4.599. Garişman Çeşmesi'nden bir görünüş (04.09.2020) 526
Şekil 4.600.Konak Yanı Çeşmesi'nden bir görünüş (04.09.2020) 527
Şekil 4.601. Kadı Çeşmesi'nden bir görünüş (04.09.2020) 528
Şekil 4.602. Uzunmahmut Çeşmesi'nden bir görünüş (30.10.2020) 529
Şekil 4.603. Dizdar Çeşmesi'nden bir görünüş (13.09.2020)..... 530
Şekil 4.604. Kaleköy Çeşmesi'nden bir görünüş (13.09.2020) 531
Şekil 4.605. Saray Çeşmesi'nden bir görünüş (13.09.2020)..... 532
Şekil 4.606. Kabadirek Cami'nin şadırvanından bir görünüş (05.11.2019) 532
Şekil 4.607. Ordu ilindeki tarihî çeşmeler ve şadırvanların dağılış haritası 533
Şekil 4.608. Ordu ilindeki tarihî çeşmeler ve şadırvanların dağılış haritasına ait açıklamalar 533
Şekil 4.609. Eskipazar Büyük Hamam'a ait bir görüntü (31.01.2020)..... 535
Şekil 4.610. Eskipazar Küçük Hamam'a ait bir görüntü (31.01.2020)..... 536

Şekil 4.611. Saray Hamamı'na ait bir görüntü (31.01.2020) 537
Şekil 4.612. Saray Hamamı'nın iç kısmına ait bir görüntü (31.01.2020) 537
Şekil 4.613. Yalı (Furtun) Hamamı'na ait bir görüntü (31.01.2020) 539
Şekil 4.614. Yalı (Furtun) Hamamı'nın iç kısmına ait bir görüntü (31.01.2020) 539
Şekil 4.615. Sefalık Büyük Hamamı'na ait bir görüntü (15.07.2020) 540
Şekil 4.616. Sefalık Büyük Hamamı'nın iç kısmına ait bir görüntü (15.07.2020) .. 540
Şekil 4.617. Sefalık Küçük Hamamı'na ait bir görüntü (15.07.2020) 541
Şekil 4.618. Sefalık Küçük Hamamı'nın iç kısmına ait bir görüntü (15.07.2020) .. 541
Şekil 4.619. Şıhmanoğlu Hamamı'na ait bir görüntü (03.08.2020) 542
Şekil 4.620. Çarşı (Eski) Hamamı'na ait bir görüntü (04.11.2019) 543
Şekil 4.621. Çarşı (Eski) Hamamı'nın iç kesimine ait bir görüntü (04.11.2019) 543
Şekil 4.622. Çifte Hamam'a ait bir görünüş (04.11.2019) 544
Şekil 4.623. Çifte Hamam'ın iç kısmına ait bir görünüş (04.11.2019) 544
Şekil 4.624. Saray Hamamı'na ait bir görüntü (04.11.2019) 546
Şekil 4.625. Saray Hamamı'nın iç kısmına ait bir görüntü (13.09.2020) 546
Şekil 4.626. Tokatlılar Konak Hamamı'na ait bir görüntü (13.09.2020) 547
Şekil 4.627. Ordu ilindeki tarihî hamamların dağılış haritası 547
Şekil 4.628. Ordu ilindeki tarihî hamamların dağılış haritasına ait açıklamalar 548
Şekil 4.629. Eski Vali Konağı'na ait bir görüntü (31.01.2020) 550
Şekil 4.630. Eski Vali Konağı'nın iç kısmına ait bir görüntü (31.01.2020) 550
Şekil 4.631. İkizevler'e ait bir görüntü (31.01.2020) 551
Şekil 4.632. İkizevler Hotel'in resepsiyon kısmına ait bir görüntü (31.01.2020) 551
Şekil 4.633. Sarı Konak'a ait bir görüntü (31.01.2020) 552
Şekil 4.634. Cevat Bey Konağı'na ait bir görüntü (01.09.2020) 553
Şekil 4.635. Cevat Bey Konağı'nın iç kısmına ait bir görüntü (01.09.2020) 553
Şekil 4.636. Fatsa İlçesi Haznedaroğlu Abdullah Bey (Kademoğlu) Konağı'ndan bir görünüş 554
Şekil 4.637. Fatsa ilçesi Haznedaroğlu Konağı (Bolaman Kalesi)'ndan bir görünüş (21.05.2019) 555
Şekil 4.638. Ağalık Konağı'na ait bir görüntü (01.09.2020) 556
Şekil 4.639. Halil Ağa Konağı'na ait bir görüntü (06.09.2020) 558
Şekil 4.640. Halil Ağa Konağı'nın iç kısmına ait bir görüntü (06.09.2020) 558
Şekil 4.641. Hüseyin Sabri Kadı Konağı'na ait bir görünüş (04.11.2019). 559
Şekil 4.642. Hüseyin Sabri Kadı Konağı'nın misafirhane kısmına ait bir görünüş (04.11.2019) 559
Şekil 4.643. Hüsrev Yürür Konağı'na ait bir görüntü (04.11.2019) 560
Şekil 4.644. Hüsrev Yürür Konağı'nın iç kısmına ait bir görüntü (04.11.2019) 560
Şekil 4.645. Paşabahçe Konağı'na ait bir görünüş (04.11.2019) 561
Şekil 4.646. Paşabahçe Konağı'nın kafeteryasına ait bir görüntü (04.11.2019) 561
Şekil 4.647. Sebile Hanım Konağı'na ait bir görünüş (04.11.2019) 562
Şekil 4.648. Sebile Hanım Konağı'nın giriş katına ait bir görünüş (04.11.2019) 562
Şekil 4.649. Zahiye Hanım Konağı'na ait bir görüntü (04.11.2019) 563
Şekil 4.650.Ordu ilindeki tarihî konakların dağılış haritası 563
Şekil 4.651. Ordu ilindeki kâgir camiler ve mescitlerin dağılış haritasına ait açıklamalar 564
Şekil 4.652. Ünye ilçesi Kadılar Yokuşu'na ait bir görüntü (04.11.2019) 565
Şekil 4.653. Kadılar Yokuşu'ndaki kadı heykeline ait bir görüntü (04.11.2019) 565
Şekil 4.654. Ünye Orta Çarşı'dan doğuya bir bakış (04.11.2019) 566
Şekil 4.655. Ünye Orta Çarşı'dan batıya doğru bir görünüş (04.11.2019) 566
Şekil 4.656.Tarihî Bakırcılar Arastası'na ait bir görüntü (04.11.2019) 568

Şekil 4.657. Tarihî Bakırcılar Arastası'ndaki Kültür Yolu güzergâhı görseline ait bir görüntü (04.11.2019)..... 568
Şekil 4.658. Tarihi Burunucu Yarımadası'na ait bir görüntü (05.11.2019)..... 569
Şekil 4.659. Tarihi Burunucu Yarımadası'na ait başka bir görüntü (05.11.2019)... 569
Şekil 4.660. Ünye Kefeli Han'a ait bir görünüş (04.11.2019)..... 570
Şekil 4.661. Ünye Kefeli Han'ın iç kısmına ait bir görünüş (04.11.2019)..... 570
Şekil 4.662. Ordu ilindeki tarihî sokaklar, çarşılar ve hanların dağılış haritası..... 571
Şekil 4.663. Ordu ilindeki tarihî sokaklar, çarşılar ve hanların dağılış haritasına ait açıklamalar..... 571
Şekil 4.664. Taşbaşı Mahallesi'ne ait bir görüntü (04.11.2020)..... 572
Şekil 4.665. Ünye Kentsel Sit Alanı içerisindeki Kadılar Yokuşu'na ait bir görüntü (04.11.2019)..... 573
Şekil 4.667. Etnografya Müzesi (Paşaoğlu Konağı)'nin ilk katına ait bir görüntü (31.01.2020)..... 575
Şekil 4.668. Etnografya Müzesi (Paşaoğlu Konağı)'nin ikinci katına ait bir görüntü (31.01.2020)..... 575
Şekil 4.666. Etnografya Müzesi (Paşaoğlu Konağı)'nin dış kısmına ait bir görüntü (31.01.2020)..... 575
Şekil 4.669. Kahraman Sağra Fındık Müzesi'nin dış kısmına ait bir görüntü (03.11.2020)..... 576
Şekil 4.670. Kahraman Sağra Fındık Müzesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (03.11.2020)..... 576
Şekil 4.671. Kahraman Sağra Fındık Müzesi'nin iç kısmına ait farklı bir görüntü (03.11.2020)..... 576
Şekil 4.672. Bilal Köyden Açık Hava Basın Müzesi'ne ait bir görüntü (14.01.2021) 577
Şekil 4.673. Bilal Köyden Açık Hava Basın Müzesi'ndeki dizgi makinesine ait bir görüntü (14.01.2021)..... 577
Şekil 4.674. Yaşayan Medeniyetler Müzesi'ne ait bir görünüş (05.11.2019)..... 578
Şekil 4.675. Yaşayan Medeniyetler Müzesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (05.11.2019) 578
Şekil 4.676. Ordu ilindeki müzelerin dağılış haritası..... 579
Şekil 4.677. Ordu ilindeki müzelerin dağılış haritasına ait açıklamalar 579
Şekil 4.678. İlk Adım Anıtı'ndan bir görünüş (21.01.2021)..... 580
Şekil 4.679. İlk Adım Anıtı'ndan bir görünüş (21.01.2021)..... 581
Şekil 4.680. Türk-Japon Dostluğu anıtının bulunduğu alana ait bir görünüş (04.11.2019)..... 583
Şekil 4.681. Türk-Japon Dostluğu anıtına ait bir görünüş (04.11.2019) 583
Şekil 4.682. Ordu ilindeki anıtların dağılış haritası 583
Şekil 4.683. Ordu ilindeki kâgir camiler ve mescitlerin dağılış haritasına ait açıklamalar..... 584
Şekil 4.684. Ters Ev'in dışardan bir görüntüsü (08.12.2019)..... 585
Şekil 4.685. Ters Ev'in iç kısmından bir görünüş (08.12.2019)..... 585
Şekil 4.686. Çikolata Park giriş kısmından bir görünüş (26.05.2019)..... 586
Şekil 4.687. Çikolata Park içerisinden bir görünüş (26.05.2019)..... 586
Şekil 4.688. Çikolata Park içerisinde faaliyette olan tesisten bir görünüş (22.01.2021) 586
Şekil 4.689. Çikolata Park içerisinde faaliyette olan tesisin iç kısmından bir görünüş (22.01.2021)..... 586

Şekil 4.690. Ünye At Çiftliği ve Binicilik Tesisleri pist kısmından bir görünüş (04.11.2019) 587
Şekil 4.691. Ünye At Çiftliği ve Binicilik Tesisleri ahır kısmından bir görünüş (04.11.2019) 587
Şekil 4.692. Perşembe şehir merkezinden bir görünüş (10.02.2021) 589
Şekil 4.693. Ordu ilindeki diğer turistik çekiciliklerin dağılış haritası 589
Şekil 4.694. Ordu ilindeki diğer turistik çekiciliklerin dağılış haritasına ait açıklamalar 590
Şekil 4.695. Mısır Ekmeği ve Kara Lahana (Pancar) Çorbası'na ait bir görüntü 593
Şekil 4.696. Kara Lahana (Pancar) Sarması'na ait bir görüntü..... 593
Şekil 4.697. Balkabağı Tatlısı'na ait bir görüntü 593
Şekil 4.698. Galdirik Turşusu Kavurması'na ait bir görüntü..... 593
Şekil 4.699. Melevcen (Dikenucu), (Melocan) Kavurması'na ait bir görüntü 593
Şekil 4.700. Sakarca Mıhlaması'na ait bir görüntü..... 593
Şekil 4.701. Perşembe ilçesinde turşu satışı yapan işletmelerden birine ait görüntü (22.01.2021) 594
Şekil 4.702. Kabataş Helvası (solda) ve Perşembe Ceviz Helvası (sağda) 'na ait bir görüntü 595
Şekil 4.703. Ordu Yayla Pancarı Turşusu (Ordu Dürme Turşusu)'na ait bir görüntü 595
Şekil 4.704. Akkuş Şeker Fasulyesi'ne ait bir görüntü..... 595
Şekil 4.705. Ordu Kivisi'ne ait bir görüntü 595
Şekil 4.706. Ordu Tostu'na ait bir görüntü 595
Şekil 4.707. Altınordu ilçesi Şarkiye Mahallesi'ndeki el sanatları ve yöresel ürünler çarşısından bir görünüm (20.01.2021) 600
Şekil 4.708. Altınordu ilçesi Etnografya Müzesi'ndeki el sanatları ile ilgili bir bölümden görünüm (14.02.2020)..... 600
Şekil 4.709. Altınordu ilçesinde fındık ürünleri satışı yapan bir mağazadan görüntü (22.01.2021) 601
Şekil 4.710. Gülyalı ilçesi Çikolata Parkta yer alan bir işletmeden görünüm (22.01.2021) 601
Şekil 4.711. Kabakdağ Mahallesi tescilli evlerden birine ait görüntü (21.05.2019) 604
Şekil 4.712.Kabakdağ Mahallesi giriş inşaatından bir görünüş (21.05.2019) 604
Şekil 4.713. Kabakdağ Mahallesi tarihi meydan düzenlemesi çalışmalarından bir görünüş (21.05.2019) 604
Şekil 4.714. Kayabaşı Mahallesi'deki Pervin Özcan'ın evine ait görüntü (29.01.2020) 605
Şekil 4.715. Altınordu ilçesi 19 Eylül Atatürk Rıhtımı'nda gerçekleştirilen amatör balıkçılık faaliyetlerine ait bir görüntü (07.01.2021) 607
Şekil 4.716. Altınordu ilçesinde yer alan Ordu Kültür ve Sanat Merkezi'ne ait bir görüntü (04.02.2021)..... 609
Şekil 4.717. Perşembe Yaylası'nda yer alan karavan kiralama tesislerine ait bir görüntü (15.07.2020) 610
Şekil 4.718. Ordu Dağcılık ve İhtisas Kulübü Derneği'nin Perşembe Yaylası doğa yürüyüşü etkinliğinden bir görünüş (Kaynak: (Yılmaz Seferoğlu'nun kişisel fotoğraf arşivinden)..... 611
Şekil 4.719. Çambaşı Kış Sporları ve Kayak Merkezi acemi pistinden tesislere doğru bir bakış (08.12.2019) 612
Şekil 4.720. Çambaşı Kış Sporları ve Kayak Merkezi yakınında inşaatı süren konaklama tesisinden bir görünüş (08.12.2019) 612

Şekil 4.721. Çambaşı Kış Sporları ve Kayak Merkezi yakınında yer alan Bungalov Evler'den bir görünüş (08.12.2019) 613
Şekil 4.722. Hoynat Kayası Seyir Terası'na ait görüntü (08.07.2020) 613
Şekil 4.723. Yeşilce-Topçam Yaylalarından Çukuralan Yaylası çevresindeki ormanlık sahalara ait görüntü (20.08.2020) 615
Şekil 4.724. Altınordu ilçesinde Boztepe'deki yamaç paraşütü kalkış pistinden bir görünüş (25.01.2021) 615
Şekil 4.725. Altınordu ilçesinde Boztepe'den gerçekleştirilen yamaç paraşütü faaliyetinden bir görünüş (06.01.2021) 615
Şekil 4.726. Altınordu ilçesi Akyazı Plajı'nda yer alan Yelken ve Kano Tesisi'ne ait bir görünüş (04.12.2020) 616
Şekil 4.727. Altınordu ilçesi Akyazı Mahallesi sahilinde yer alan akıllı bisiklet istasyonlarından birine ait görünüş (04.02.2021) 618
Şekil 4.728. Karadeniz Off-road Kupası 5. Ayak başlangıç töreninden bir görünüş (02.11.2019) 618
Şekil 4.729. Perşembe Yaylası'nda balon turizmi için gerçekleştirilen deneme uçuşundan bir görüntü 619
Şekil 4.730. Altınordu ilçesinde yer alan teleferik hattı ve Boztepe'ye ait bir görüntü (14.02.2020) 620
Şekil 4.731. Şarkiye Mahallesi'ndeki teleferik istasyonu önünde bekleyen bir tur kafilesi (05.06.2019) 620
Şekil 4.732. Altınordu ilçesindeki turizm işletme belgeli konaklama tesislerinden birine ait görüntü (05.01.2021) 622
Şekil 4.733. Kabadüz ilçesindeki bir turizm yatırım belgeli konaklama tesisi inşaatına ait görüntü (08.12.2019) 623
Şekil 4.734. Altınordu ilçesindeki belediye belgeli konaklama tesislerden birine ait görüntü (19.02.2021) 627
Şekil 5.1. GAM'a göre Akkuş ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris 633
Şekil 5.2. Akkuş ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası 633
Şekil 5.3. Akkuş ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar 634
Şekil 5.4. GAM'a göre Altınordu ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris 638
Şekil 5.5. Altınordu ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası 639
Şekil 5.6. Altınordu ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar 639
Şekil 5.7. GAM'a göre Aybastı ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris 642
Şekil 5.8. Aybastı ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası 643
Şekil 5.9.Aybastı ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar 643
Şekil 5.10. GAM'a göre Çamaş ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris 646
Şekil 5.11. Çamaş ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası 646
Şekil 5.12. Çamaş ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar 647
Şekil 5.13. GAM'a göre Çatalpınar ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris 649
Şekil 5.14. Çatalpınar ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası 649

Şekil 5.15. Çatalpınar ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar 650
Şekil 5.16. GAM'a göre Çaybaşı ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris 652
Şekil 5.17. Çaybaşı ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası 652
Şekil 5.18. Çaybaşı ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar 653
Şekil 5.19. GAM'a göre Fatsa ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris. 657
Şekil 5.20. Fatsa ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası 658
Şekil 5.21. Fatsa ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar 658
Şekil 5.22. GAM'a göre Gölköy ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris 662
Şekil 5.23. Gölköy ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası 663
Şekil 5.24. Gölköy ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar 663
Şekil 5.25. GAM'a göre Gülyalı ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris 666
Şekil 5.26. Gülyalı ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası 666
Şekil 5.27. Gülyalı ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar 667
Şekil 5.28. GAM'a göre Gürgentepe ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris 669
Şekil 5.29. Gürgentepe ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası..... 669
Şekil 5.30. Gürgentepe ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar 670
Şekil 5.31. GAM'a göre İkizce ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris 672
Şekil 5.32. İkizce ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası..... 672
Şekil 5.33. İkizce ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar 673
Şekil 5.34. GAM'a göre Kabadüz ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris 676
Şekil 5.35. Kabadüz ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası 677
Şekil 5.36. Kabadüz ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar 677
Şekil 5.37. GAM'a göre Korgan ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris 681
Şekil 5.38. Korgan ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası 681
Şekil 5.39. Korgan ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar 682
Şekil 5.40. GAM'a göre Kumru ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris 685
Şekil 5.41. Kumru ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası 686
Şekil 5.42. Kumru ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar 686
Şekil 5.43. GAM'a göre Mesudiye ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris 691
Şekil 5.44. Mesudiye ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası..... 691
Şekil 5.45. Mesudiye ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar 692

Şekil 5.46. GAM'a göre Perşembe ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris 697
Şekil 5.47. Perşembe ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası 697
Şekil 5.48. Perşembe ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar 698
Şekil 5.49. GAM'a göre Ulubey ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris 700
Şekil 5.50. Ulubey ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası 701
Şekil 5.51. Ulubey ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar 701
Şekil 5.52. GAM'a göre Ünye ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris 706
Şekil 5.53. Ünye ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası 707
Şekil 5.54. Ünye ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar 707
Şekil 5.55. GAM'a göre Ordu ili jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı hücrelere sayısal olarak dağılışı 709
Şekil 5.56. GAM'a göre Ordu ili jeosit ve jeomorfositlerinin hücrelere göre dağılış yüzdesi 709
Şekil 5.57. Ordu ilinde geceleyen toplam turist sayısının yıllar içindeki değişimi (1985-2019) 743
Şekil 5.58. Ordu'nun Butler (1980) Turizm Alanı Yaşam Döngüsü grafiğindeki konumu 751
Şekil 5.59. Altınordu ilçesi TCI kategorilerinin aylık dağılımı 753
Şekil 5.60. Altınordu ilçesi TCI elemanlarının puanlamadaki ağırlıkları 753
Şekil 5.61. Ünye ilçesi TCI kategorilerinin aylık dağılımı 754
Şekil 5.62. Ünye ilçesi TCI elemanlarının puanlamadaki ağırlıkları 755

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 2.1. Çalışma süresince gerçekleştirilen arazi çalışmaları 34
Tablo 2.2. Jeosit ve jeomorfositlerin değerlendirmesinde kullanılan göstergeler Vujičić ve diğerleri (2011)'den değiştirilerek (Vujičić vd., 2011) 36
Tablo 2.3. Ön Jeosit Değerlendirme Modeli puanlama tablosu (Vujičić vd., 2011) 38
Tablo 2.4. Butler (1980)'ın keşfetme evresi için belirlenen kriterler, ((Berry, 2000)'den değiştirilerek)..... 44
Tablo 2.5. Butler (1980)'ın ilgi duyma evresi için belirlenen kriterler, ((Berry, 2000)'den değiştirilerek)..... 44
Tablo 2.6. Butler (1980)'ın gelişme evresi için belirlenen kriterler, ((Berry, 2000)'den değiştirilerek) 44
Tablo 2.7. Butler (1980)'ın sağlamlaşma evresi için belirlenen kriterler, ((Berry, 2000)'den değiştirilerek)..... 45
Tablo 2.8. Butler (1980)'ın ilgi durgunluk evresi için belirlenen kriterler, ((Berry, 2000)'den değiştirilerek)..... 45
Tablo 2.9. Butler (1980)'ın düşüş evresi için belirlenen kriterler, ((Berry, 2000)'den değiştirilerek) 46
Tablo 2.10. Yağış değişkeni (Mieczkowski (1985)'ten değiştirilerek)..... 47
Tablo 2.11. Güneşlenme değişkeni (Mieczkowski (1985)'ten değiştirilerek)..... 48
Tablo 2.12. Rüzgâr Değerlendirme Ölçeği (Mieczkowski (1985)'ten değiştirilerek)48
Tablo 2.13. Turizm Konfor İndeksi Sınıflandırma Şeması (Mieczkowski (1985)'ten değiştirilerek) 49
Tablo 3.1. Ordu'da en yüksek ve en düşük sıcaklıklar ile ortalama sıcaklıkların aylara göre dağılışı (1959 – 2018) 60
Tablo 3.2. Ordu Meteoroloji İstasyonu verilerine göre mevsimlik ortalama sıcaklık değerleri (1959 – 2018)..... 61
Tablo 3.3. Ordu Meteoroloji İstasyonu verilerine göre aylık ortalama deniz suyu sıcaklık değerleri (1959 – 2018) 62
Tablo 3.4. Ordu Altınordu Meteoroloji İstasyonu verilerine göre aylık ortalama açık (bulutsuz) gün sayısı (1959 – 2018)..... 63
Tablo 3.5. Ordu Meteoroloji İstasyonu verilerine göre aylık ortalama güneşlenme süreleri (gün/saat), (1959 – 2018) 63
Tablo 3.6. Ordu'da aylık ortalama ve ekstrem basınç değerleri (1959 – 2018)..... 65
Tablo 3.7. Ordu'da rüzgâr esme sıklıkları (%), (1959 – 2018)..... 66
Tablo 3.8. Ordu'da en hızlı rüzgârlar, esme yönleri ve ortalama rüzgâr hızları (1959 – 2018) 67
Tablo 3.9. Ordu'da aylık ortalama yağış miktarları (mm), (1959 – 2018) 68
Tablo 3.10. Ordu'da aylık ortalama yağışlı gün sayısı, (1959 – 2018)..... 69
Tablo 3.11. Ordu ili Mesudiye ilçesi aylık kar yağışlı günlerin ortalaması, (1962 – 1991) 70
Tablo 3.12. Ordu ili Aybastı ilçesi aylık kar yağışlı günlerin ortalaması, (1988 – 1993) 70
Tablo 3.13. Ordu ili Akkuş ilçesi aylık kar yağışlı günlerin ortalaması, (1990 – 1991) 70
Tablo 3.14. Ordu ili Mesudiye ilçesi aylık sisli günlerin ortalaması, (1962 – 1991). 71
Tablo 3.15. Ordu ili Aybastı ilçesi aylık sisli günlerin ortalaması, (1988 – 1993).... 71
Tablo 3.16. Ordu ili Akkuş ilçesi aylık sisli günlerin ortalaması, (1990 – 1991)..... 71
Tablo 3.17. Ordu'da yıllık toplam yağışların mevsimlere göre dağılışı (1959 – 2018) 71

Tablo 3.18. Ordu ili aylık ortalama bağıl nem, (1959 – 2018) 73
Tablo 3.19. Ordu ili nüfusunun yıllar içindeki değişimi 84
Tablo 3.20. Ordu ili nüfusunun 2007 yılından itibarıyla değişimi 85
Tablo 3.21. 1965-2018 yılları arasındaki DİE ve TUİK nüfus sayım verilerine göre Ordu'da nüfusun cinsiyete göre dağılımı 86
Tablo 3.22. Ordu ilinde +6 yaş üzeri nüfusun eğitim düzeyi (2008-2017) 88
Tablo 3.23. Ordu ilinde +6 yaş üzeri nüfusun eğitim düzeyi (devamı), (2008-2017) 88
Tablo 3.24.Ordu ili ilçeler bazında 2018 yılı nüfusunun cinsiyete göre dağılımı 88
Tablo 3.25. 2018 yılı aktif nüfusun Ordu ili ilçelerine göre dağılımı 89
Tablo 3.26. 2008-2018 yılları arasında Ordu ilinin aldığı ve verdiği göç 91
Tablo 3.27. 2018 yılında Ordu ilinin diğer illere verdiği göç miktarları 91
Tablo 3.28. 2018 yılı Ordu ilinin diğer illerden aldığı göç miktarı 92
Tablo 3.29. Ordu ili ilçeler bazında mahalle sayıları 94
Tablo 3.30. Ordu İlinde ekonomik faaliyete göre istihdam edilen nüfus 95
Tablo 3.31. 2018 yılı Ordu ili ilçeler bazında tarım alanlarının dağılışı 96
Tablo 3.32. Ordu ilinde ekimi ve hasadı yapılan tahıl ve diğer bitkisel ürünler 96
Tablo 3.33. Ordu ilinde ekimi ve hasadı yapılan sebzeler 97
Tablo 3.34. Ordu ilinde toplum meyvelik dikim alanları ve hasadı 97
Tablo 3.35. Ordu ili toplam büyükbaş hayvan varlığı 98
Tablo 3.36. Ordu ili toplam küçükbaş hayvan varlığı 99
Tablo 3.37. Ordu ili toplam yük hayvanları varlığı 99
Tablo 3.38. Ordu ili toplam kümes hayvanları varlığı 99
Tablo 3.39. Ordu ili arı kovanı varlığı 100
Tablo 3.40. Ordu ili balık üretimi 100
Tablo 3.41. Ordu ili devlet ve il yolları uzunlukları (2020) 105
Tablo 3.42. Ordu ilindeki Yeşil Yol Projesi'nde yer alan turizm merkezleri ile kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri 111
Tablo 3.43. Yeşil Yol Projesi kapsamında Ordu ilindeki toplam yol ağı ve türleri. 112
Tablo 3.44. Ordu ilindeki turizm işletme belgeli deniz turizmi araçları 116
Tablo 3.45. Ordu-Giresun Havalimanı yıllara göre uçak ve yolcu trafiği (2015-2019) 118
Tablo 4.1. Ordu ilinde doğrudan turizm alanında faaliyet gösteren dernekler 122
Tablo 4.2. Ordu ilinde dolaylı olarak turizme katkı yapan dernekler 123
Tablo 4.3. Ordu ilinde gerçekleştirilen önemli organizasyonlar 125
Tablo 4.4. Ordu ili ve Türkiye konaklama istatistiklerinin karşılaştırılması (2019) 130
Tablo 4.5. Ordu ili konaklama istatistikleri (2000-2019) 131
Tablo 4.6. Türkiye konaklama istatistikleri (2000-2019) 132
Tablo 4.7. Ordu ili konaklama istatistiklerinin ilçelere göre dağılımı (2019) 134
Tablo 4.8. Ordu ili turizm merkezleri-Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri 136
Tablo 4.9. Ordu ili Arkeolojik ve Kentsel Sit Alanları İstatistikleri (2019) 443
Tablo 4.10. Ordu ili mutfak kültüründe yer alan yiyecekler 591
Tablo 4.11. Ordu ili el sanatları ustaları ve yaşadıkları ilçeler (2020) 598
Tablo 4.12. Ordu ili avlaklar listesi (2020-2021) 606
Tablo 4.13. 2006-2020 yılları arasında Ordu Üniversitesi bünyesinde düzenlenen toplantılar ve etkinlikler 608
Tablo 4.14. Ordu ili yürüyüş parkurları 610
Tablo 4.15. Ordu ili bisiklet sürüş parkurları 617
Tablo 4.16. Ordu ili jip safari parkurları 619
Tablo 4.17. Ordu ilindeki turizm işletme belgeli konaklama tesisleri 621

Tablo 4.18. Ordu ilindeki turizm yatırım belgeli konaklama tesisleri (2020) 623
Tablo 4.19. Ordu ilindeki Kültür ve Turizm Bakanlığı belgeli konaklama tesislerinin toplam kapasitesi (2020) 623
Tablo 4.20. Ordu ilindeki Kültür ve Turizm Bakanlığı belgeli konaklama tesislerinin ilçelere göre dağılışı (2020) 624
Tablo 4.21. Ordu ilindeki belediye belgeli konaklama tesisleri..... 625
Tablo 4.22. Ordu ilindeki belediye belgeli konaklama tesislerinin ilçelere göre dağılışı (2020) 626
Tablo 4.23. Ordu ilindeki diğer işletme ve yatırım belgeli tesisler..... 627
Tablo 4.24. Ordu ilinde faaliyet gösteren ve merkezi Ordu'da bulunan turizm işletme belgeli seyahat acenteleri 628
Tablo 4.25. Merkezi Ordu'da yer almayan fakat Ordu'da şubesi bulunan turizm işletme belgeli seyahat acenteleri..... 629
Tablo 5.1. Akkuş ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar 632
Tablo 5.2. Altınordu ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar 635
Tablo 5.3. Altınordu ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar-2..... 636
Tablo 5.4. Altınordu ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar-3..... 637
Tablo 5.5. Aybastı ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar 641
Tablo 5.6. Çamaş ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar 644
Tablo 5.7. Çatalpınar ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar 648
Tablo 5.8. Çaybaşı ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar 650
Tablo 5.9. Fatsa ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar 654
Tablo 5.10. Fatsa ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar-2..... 655
Tablo 5.11. Fatsa ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar-3..... 656
Tablo 5.12. Gölköy ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar 660
Tablo 5.13. Gölköy ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar-2..... 661
Tablo 5.14. Gülyalı ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar 664
Tablo 5.15. Gürgentepe ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar..... 668
Tablo 5.16. İkizce ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar 670
Tablo 5.17. Kabadüz ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar 674
Tablo 5.18. Kabadüz ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar-2..... 675

Tablo 5.19. Korgan ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar 678
Tablo 5.20. Korgan ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar-2 679
Tablo 5.21. Kumru ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar 683
Tablo 5.22. Kumru ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar-2 684
Tablo 5.23. Mesudiye ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar 688
Tablo 5.24. Mesudiye ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar-2 689
Tablo 5.25. Mesudiye ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar-3 690
Tablo 5.26. Perşembe ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar 693
Tablo 5.27. Perşembe ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar-2 694
Tablo 5.28. Perşembe ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar-3 695
Tablo 5.29. Ulubey ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar 699
Tablo 5.30. Ünye ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar 702
Tablo 5.31. Ünye ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar-2 704
Tablo 5.32. Ünye ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar-3 705
Tablo 5.33. Akkuş ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo 711
Tablo 5.34. Altınordu ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo 713
Tablo 5.35. Aybastı ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo 715
Tablo 5.36. Çamaş ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo 717
Tablo 5.37. Çatalpınar ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo 718
Tablo 5.38. Çaybaşı ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo. 719
Tablo 5.39. Fatsa ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo .. 721
Tablo 5.40. Gölköy ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo 722
Tablo 5.41. Gülyalı ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo 723
Tablo 5.42. Gülyalı ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo 725
Tablo 5.43. İkizce ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo. 726
Tablo 5.44. Kabadüz ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo 727
Tablo 5.45. Kabataş ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo 728

Tablo 5.46. Korgan ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo 729
Tablo 5.47. Kumru ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo 731
Tablo 5.48. Mesudiye ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo 732
Tablo 5.49. Perşembe ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo 734
Tablo 5.50. Ulubey ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo 735
Tablo 5.51. Ünye ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo .. 737
Tablo 5.52. Ordu ili turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo 740
Tablo 5.53. 1985-2019 yılları arasında Ordu ilinde geceleyen yerli ve yabancı turist sayıları (Belediye belgeli ve bakanlık belgeli toplam)..... 742
Tablo 5.54. Keşfetme Evresi kriterlerinde Ordu ilinin sahip olduğu göstergeler 744
Tablo 5.55. İlgi Duyma Evresi kriterlerinde Ordu ilinin sahip olduğu göstergeler . 744
Tablo 5.56. Gelişme Evresi kriterlerinde Ordu ilinin sahip olduğu göstergeler 746
Tablo 5.57. Sağlamlaşma Evresi kriterlerinde Ordu ilinin sahip olduğu göstergeler 748
Tablo 5.58. Durgunluk Evresi kriterlerinde Ordu ilinin sahip olduğu göstergeler .. 749
Tablo 5.59. Düşüş Evresi kriterlerinde Ordu ilinin sahip olduğu göstergeler 749
Tablo 5.60. Gençleşme Evresi kriterlerinde Ordu ilinin sahip olduğu göstergeler.. 749
Tablo 5.61. TCI için kullanılan Ordu Meteoroloji Müdürlüğü verileri (1959-2018) 751
Tablo 5.62. Ordu ili Altınordu ilçesi için TCI sonuçları..... 752
Tablo 5.63. Ordu ili Ünye ilçesi için TCI sonuçları..... 754
Tablo 5.64. Ordu ili Altınordu ve Ünye ilçeleri için TCI sonuçları..... 755
Tablo 5.65. Çekicilik çeşitliliği kategorisine ait göstergelerin ilçe bazında değerlendirmesi..... 756
Tablo 5.66. Çekicilik çeşitliliği kategorisine ait göstergelerin ilçe bazında değerlendirmesi-2..... 757
Tablo 5.67. Çekicilik çeşitliliği kategorisine ait göstergelerin ilçe bazında değerlendirmesi-3..... 757
Tablo 5.68. İlçelere ait çeşitlilik sınıfları ve il bazındaki yüzdeleri..... 757
Tablo 5.69. Doğaya dayalı kaynak türlerin geniş bir sınıflandırılması ve sayıları .. 758
Tablo 5.70. Doğaya dayalı kaynak türlerinin geniş bir sınıflandırılması ve sayıları-2 758
Tablo 5.71. Doğaya dayalı kaynak türlerinin geniş bir sınıflandırılması ve sayıları-3 759
Tablo 5.72. Ulaşılabilirlik kategorisine göre kaynakların sınıflandırılması 759
Tablo 5.73. Ulaşılabilirlik kategorisine göre kaynakların sınıflandırılması-2 759
Tablo 5.74. Ulaşılabilirlik kategorisine göre kaynakların sınıflandırılması-3 760
Tablo 5.75. İlçelere ait ulaşım sınıfları ve il bazında yüzdeleri..... 760
Tablo 5.76. Destekleyici altyapı kategorisine ait göstergelerin ilçe bazında değerlendirmesi..... 760
Tablo 5.77. Destekleyici altyapı kategorisine ait göstergelerin ilçe bazında değerlendirmesi-2..... 760
Tablo 5.78. Destekleyici altyapı kategorisine ait göstergelerin ilçe bazında değerlendirmesi-3..... 761
Tablo 5.79. Çevresel bozulma kategorisine ait göstergelerin ilçe bazında değerlendirilmesi..... 761

Tablo 5.80. Çevresel bozulma kategorisine ait göstergelerin ilçe bazında değerlendirilmesi-2 762
Tablo 5.81. Çevresel bozulma kategorisine ait göstergelerin ilçe bazında değerlendirilmesi-3 762
Tablo 5.82. İlçelere ait bozulma seviyesi ve il bazında yüzdeleri 762
Tablo 5.83. İlçelerin önem düzeylerine göre değerlendirilmesi 763
Tablo 5.84. İlçelerin önem düzeylerine göre değerlendirilmesi-2 763
Tablo 5.85. İlçelerin önem düzeylerine göre değerlendirilmesi-3 764

1. GİRİŞ

Karadeniz Bölgesi'nin Orta ve Doğu Karadeniz Bölümlerinin sınırları içerisinde yer alan Ordu ili coğrafi konumu, sahip olduğu doğal ve kültürel zenginliklerine rağmen bir turizm merkezi olamamıştır. Coğrafi konumu ve morfolojik yapısının avantajı ile hem kıyı turizmi zenginliklerine hem de kış ve yayla turizmi zenginliklerine sahiptir. Bunun yanında tarihî ve kültürel özellikleri ile zengin bir yapıya sahip olması Ordu ilinin turistik değerini arttıran etkenler arasındadır.

Ordu ili sahip olduğu turizm potansiyelinin yanı sıra sahada il turizmini etkileyen birçok faktörün de mevcut olduğu görülebilmektedir (Sahanın doğal ortam özellikleri ve beşerî ortam özellikleri). Bu faktörler incelenerek il turizmine faydalarının ve zararlarının neler olduğu ortaya konulmalıdır. Ayrıca turizm ile Ordu ili arasındaki etkileşim de değerlendirilmelidir.

Tüm bu durumlar coğrafî bir bakış süzgecinden geçirilerek Ordu ilinin turizm potansiyeli ve ileki turizm olgusu ile ilgili genel bir değerlendirme yapılmalı ve turizm ile ilgili sorunlara çözüm önerileri getirilmelidir. Ayrıca Ordu'da turizmin nasıl geliştirilebileceği ile ilgili projeksiyonlar oluşturulmalıdır.

1.1. Araştırma Sahasının Yeri ve Sınırları

Araştırma sahasının kapsamı Ordu ili idari sınırlarıdır. Doğusunda Giresun, batısında Samsun, güneyinde Tokat ile Sivas illeri ve kuzeyinde Karadeniz ile çevrilidir (Şekil 1.1). Çalışma alanı Karadeniz Bölgesi'nde, Orta ve Doğu Karadeniz bölümlerinin kesişim alanında yer almaktadır. Çalışma alanının toplam yüz ölçümü yaklaşık 5961 km^2'dir. Ordu ili 40°19'70" Kuzey ve 41°07'39" Kuzey enlemleri ve 37°07'25" Doğu ve 38°05'11" Doğu boylamları arasında yer almaktadır.

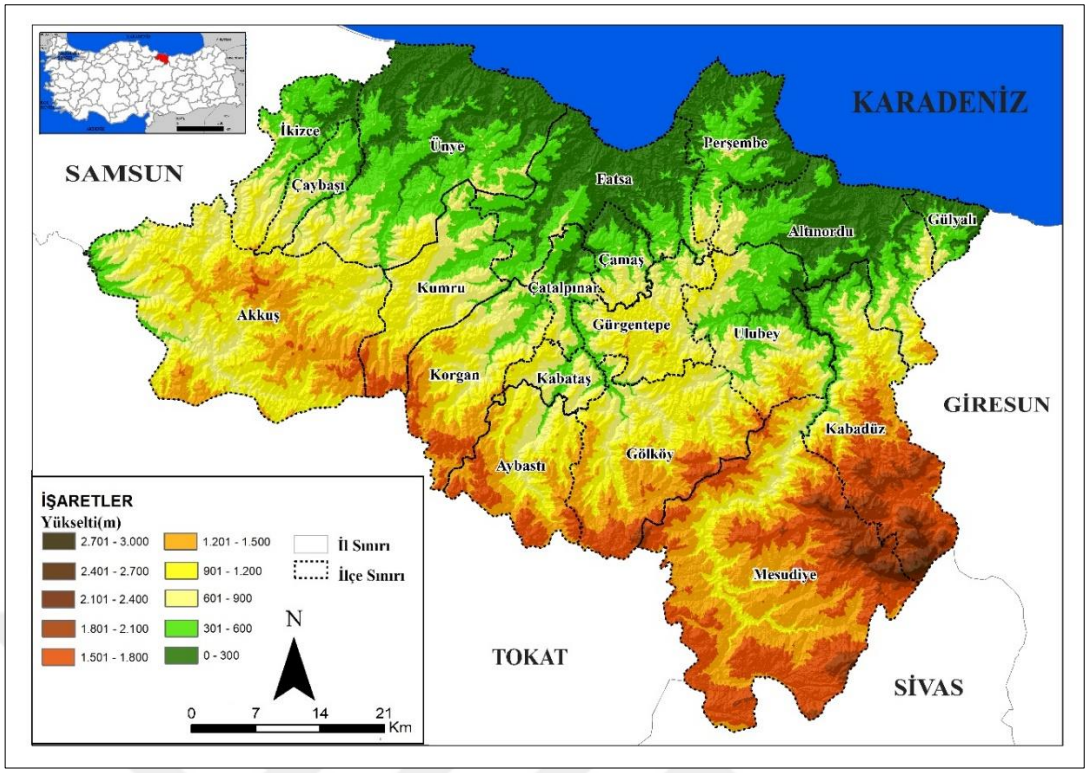

Şekil 1.1. Çalışma alanının (Ordu ilinin) lokasyon haritası

1.2. Araştırmanın Amaçları

Çalışmanın amacı, Ordu ilinin turizm potansiyelinin belirlenmesinin yanı sıra turizmi etkileyen faktörler hakkında durum tespiti yapmak ve sahadaki turizm odaklı sorunlara çözüm önerileri getirmektir. Ayrıca projeksiyonlar oluşturarak Ordu ili turizminin gelişmesine katkıda bulunmak da bu çalışmanın amaçlarındandır. Bu amaçlara yönelik olarak çalışma süresince şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Ordu ili çevre yollarının Ünye ve Perşembe ilçelerinin turizmine etkileri nelerdir?
2. Yapımı devam etmekte olan Altınordu ilçesi yani Ordu ili merkez çevre yolunun il turizmine olası etkileri nelerdir?
3. Yeşil Yol Projesi'nin yapım aşaması ve sonrasında Ordu ili yaylalarına etkileri nelerdir?
4. Ordu ili kıyılarının korunmasına yönelik ve turizmde sürdürülebilirlik kapsamında turistik değeri yüksek ancak problemli kıyılar hangileridir?
5. Ordu-Giresun Havalimanının Ordu ili turizmine etkileri nelerdir?
6. Ordu ilini de kapsayan bir demiryolu projesinin yöre turizmine sağlayabileceği katkılar neler olabilir?

7. Ordu ilinde nüfus hareketleri ile turizm arasında nasıl bir ilişki vardır?
8. Ordu ilinde kırsal turizm bağlamında yapılabilecek faaliyetler ve kırsal turizm olanakları nelerdir?
9. Ordu ilinde henüz literatüre kazandırılmamış olan turistik çekicilikler mevcutsa bunlar nelerdir?
10. Ordu ilinin sahip olduğu jeosit ve jeomorfositlere yönelik değer ölçümü "Jeosit Ön Değerlendirme Modeli"ne modeline göre yapılabilir mi?
11. Ordu ili ilçeler bazında SWOT analizi gerçekleştirilirse Ordu ilinin turistik açıdan sahip olduğu güçlü ve zayıf yönler ile fırsat ve tehditleri nelerdir?
12. Ordu ilinin bir turizm destinasyonu olarak "Turizm Destinasyonları Yaşam Döngüsü Modeli" göre hangi evrededir?
13. Ordu ili ikliminin turizme uygunluğu "Turizm İklim İndeksi" yöntemine göre nedir?
14. Doğa Temelli Turizm İçin Kaynakların Ölçümü" modeline göre Ordu ilinin sahip olduğu doğaya dayalı turizm olanakları nelerdir?
15. Ordu ilinin turizm açısından sahip olduğu sorunlar nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Turizm alanında ülkemiz doğal, kültürel ve tarihî turistik çekicilikler açısından son derece zengindir (Doğaner, 2001). Turizm olgusu ülkemiz için nispeten yeni bir kavram olsa da kısa zamanda oldukça fazla ilerleme kaydedilmiştir. TUİK'in 2018 yılı verilerine göre Türkiye'nin turizm gelirleri yaklaşık 29 milyar dolar seviyesine yükselmiştir. Karadeniz Bölgesi'nin de son yıllarda ülkemizde artış gösteren turizm etkinliğinde payı büyüktür (Bekdemir ve Özdemir, 2002). İklimi nedeniyle kıyı turizmi bakımından çok etkili olmasa da özellikle yayla turizmi ve ekoturizm alanlarında Karadeniz Bölgesi ön plana çıkmaktadır (Bekdemir ve Özdemir, 2002). Ordu ili de özellikle yayla turizmi ve ekoturizm açısından önemli bir alandır. Bu sebeple Ordu ili turizmini etkileyen faktörlerin detaylı olarak ele alınması, güncel durumunun değerlendirilmesi ve turizm sorunlarına somut çözüm önerileri getirilmesi gerekmektedir.

1.4. Literatür Değerlendirmesi

Literatür taraması sırasında turizm ile ilgili birçok kaynağa ulaşılmıştır. Ordu ilinin turizmi hakkında hazırlanmış bazı çalışmalar mevcuttur. Aşağıda bu çalışmaların yanında inceleme alanının belirli kısımlarını farklı konularda ele alan bazı çalışmalara da ana hatları ile değinilmiştir:

Erinç (1945) "Kuzey Anadolu Kenar Dağlarının Ordu Giresun Kesiminde Landşaft Şeritleri" isimli çalışmasında Karadeniz kenar dağlarının Ordu-Giresun sınırları içerisinde kalan kısmını dört ayrı landşaft şeridine ayırmıştır. Bu dört şeritten yaylalar şeridinin sayfiye yerleşmeleri ve obalar yerleşmeleri olarak iki farklı şekilde kullanıldığını vurgulamıştır.

Büyük (1978) "Fatsa (Sarmaşık) Kaplıcası Hidrojeoloji Etütü" adlı çalışmasında Fatsa ilçesi Ilıca Mahallesi'nde yer alan Sarmaşık Kaplıcası'nın bulunduğu alanın jeolojik ve hidrografik özelliklerini detaylı olarak ortaya koymuştur.

Akkan ve Gürgen (1993) "Gaga Gölü (Ordu)" adlı çalışmalarında Fatsa ilçesinde yer alan Gaga Gölü'nün oluşum ve morfolojik özelliklerini açıklamaları yanı sıra turistik bir değeri bulunduğunu vurgulamışlardır.

Baş (1993) "Ordu'da İki Mihrap" isimli çalışmasında Ordu ili Altınordu ilçesinde yer alan Selimiye Camii ve Atik İbrahim Paşa (Orta) Camii'nin mihrapları hakkında detaylı bilgiler vermiştir.

Gürgen (1993) "Bolaman Çayı-Melet Irmağı Arasında Perşembe Yarımadasının Uygulamalı Fiziki Coğrafyası" isimli çalışmasında Perşembe Yarımadası'nın morfolojik birimlerini detaylı olarak açıklarken Gaga Gölü ve Perşembe ilçesi kıyı plajlarının turistik değerlerinden bahsetmiştir.

Yılmaz (1993) "Doğu Karadeniz Kenar Dağlarının Kuzeyinde (Melet-Harşit Arası) Kırsal Yerleşme" isimli çalışmasında bölgedeki kırsal yerleşme türlerinden bahsederken sahada göçlerin yaşandığına ve bu göçlerin daha çok ekonomik nedenli olduğuna vurgu yapmıştır.

Baş (1994) "Ordu'da Osmanlı Camileri" adlı çalışmasında Atik İbrahim Paşa (Orta) Camii, Hamidiye (Hükumet) Camii ve Aziziye (Yalı) Camii hakkında detaylı tarihî ve mimari bilgiler vermiştir.

Yalçın (1994) "Gölköy'de Yaylacılık Faaliyetleri" adlı yüksek lisans tez çalışmasında Gölköy ilçesindeki yaylacılık faaliyetleri ile ilgili detaylı bilgiler verirken ilçenin ekonomik faaliyetleri ve yaylacılık ile ilgili sorunlarına da değinmiştir.

Baş (1997) "Eski Pazar'daki Türk Devri Yapıları" adlı çalışmasında günümüzde Altınordu ilçesi Eskipazar Mahallesi'nde yer alan Eskipazar (Bayramlı) Cami, Büyük Hamam ve Küçük Hamam hakkında detaylı bilgiler verirken turistik değerlerine vurgu yapmıştır.

Saka ve diğerleri (1997) "Levels of Cesium Radionuclides in Lichens and Mosses From the Province of Ordu in the Eastern Black Sea Area of Turkey" adlı çalışmalarında 26 Nisan 1986 yılında Ukrayna'da gerçekleşen Çernobil Nükleer Santral Kazası sonucu çevre ülkeler gibi Türkiye'nin kıyı kesimini de etkilediğine vurgu yaparken kazanın etkisiyle radyoaktif bulutların Ordu ilinde de toprak yüzeyini ve bitki örtüsünü kirlettiğini belirtmişlerdir.

Demir ve Yerli (1999) "Ordu Yöresi Çepni Kilimleri" adlı çalışmalarında geçmişte Ordu ve çevresine yerleşen Oğuz Boylarından Çepnilerin dokumacılık faaliyetleriyle oluşturdukları ürünlerden özellikle seccade kilimlerinin günümüze ulaşabilen örneklerini incelemişlerdir.

Çebi (2000) "Ekonomik-Sosyal ve Kültürel Turizm Yönleriyle Çambaşı Yaylası" adlı çalışmasında Çambaşı Yaylası'ndaki beşerî faaliyetlerden bahsederken Çambaşı Yaylası'nın çok eski zamanlardan beri yerleşim birimi olarak kullanıldığına vurgu yapmıştır.

Uzun (2000) "Karadeniz Sahil Yolunun Doğal Kıyılar Üzerindeki Etkileri ve Ulaşım Sorununa Coğrafi Bir Bakış" isimli çalışmasında Karadeniz sahil yolunun yapımıyla kıyılarda oluşan ve oluşmakta olan bozulmalara ve hasarlara vurgu yapmıştır.

Çebi (2001) "Çeşmelerimiz Ordu'dan Görüntüler" adlı çalışmasında Ordu ilindeki çeşmelerin yapılışları ve mimarileri hakkında detaylı bilgiler vermektedir.

Sevindi ve Özdemir (2001) "Sarmaşık Kaplıcaları" adlı çalışmalarında Ordu ili Fatsa ilçesine bağlı Ilıca Mahallesi'nde yer alan Sarmaşık Kaplıcalarının özellikleri, hangi hastalıklara iyi geldiği ve ülkemizde termal turizmin hangi aşamada olduğu hakkında bilgiler vermişlerdir.

Avanoğlu (2002) "Ünye Evleri" adlı yüksek lisans tez çalışmasında Ünye ilçesinde önemli bazı eski konaklar hakkında detaylı bilgiler verirken Ünye'deki evlerin şekillenmesinde etkili faktörlere de değinmiştir.

Çelik (2002) "Tarihi-Sosyal-Kültürel ve Coğrafi Yönleriyle Akkuş" isimli çalışmasında Ordu ili Akkuş ilçesi tarihsel gelişimi sosyo kültürel ve coğrafi yapısı hakkında detaylı bilgiler vermiştir.

Özsait (2002) "1999-2000 Yıllarında Amasya-Merzifon ve Ordu-Kumru Yüzey Araştırması" adlı çalışmasında Kumru ilçesi'nde yer alan Kuşnefak Kalesi'nde yapmış olduğu yüzey araştırmalarının sonuçlarına yer vermiştir.

Başıbüyük (2004) "Mesudiye (Ordu) Köykent Projesi" isimli çalışmasında Ordu ili Mesudiye ilçesine uygulanan Köykent Projesi'ni coğrafi bir bakış açısıyla değerlendirmiştir. Yazar kalkınmada özellikle kırsal turizmin geliştirilmesinin önemine vurgu yapmıştır.

Doğanay ve Zaman (2004) "Oba-Yayla Yerleşmelerine Tipik İki Örnek: Çambaşı ve Turnalık Obaları (Ordu İli)" adlı çalışmalarında Ordu ili Kabadüz ilçesi Çambaşı Yaylası ve Turnalık Obası'nın altyapı, ulaşım gibi problemleri halledilirse önemli birer turizm destinasyonu olacakları hususunu vurgulamışlardır.

Kumandaş (2004) "Ordu İli Kaya Mezarları" adlı tez çalışmasında incelediği kaya mezarlarının mimari, tipolojik stilistik açıdan kapsamlı olarak ele almıştır.

Aksu (2005) "Kışla, Güzle, Yayla" isimli çalışmasında coğrafya insan ilişkisinin genel çerçevesini ortaya koymuş ve Orta Karadeniz illerinin yüz ölçümleri içerisinde yer şekillerinin yüzdesel olarak dağılışını göstermiştir. Ayrıca yaylalarda değişimin gözlemlendiğini ve yaylaların bu süreçte korunarak şehirleşmesinin önlenmesine vurgu yapmıştır.

Bayhan (2005) "Ordu/İkizce'den Bir Ahşap Cami: Laleli (Eski) Camii" adlı çalışmasında Ordu ili İkizce ilçesi'nde bulunan ve ilk olarak 16. yüzyılda yapıldığı ve 18. ya da 19. yüzyılda tamir edildiği düşünülen Laleli (Eski) Camii'nin özelliklerini incelemiştir.

Çapa (2005) "Ordu'da Kışla, Güzle ve Yayla Geleneği: Derinçay (Kotanı) Köyü Örneği" isimli çalışmasında Ordu'nun en eski köylerinden biri olan Derinçay

Köyü'nün daha çok 1980 öncesi yaşam tarzını ve sosyo-ekonomik değişiklikleri incelerken özellikle yaylacılık faaliyetleri üzerinde durmuştur.

Erdönmez (2005) "Köykent: Olumlu Ve Olumsuz Yönleriyle Bir Kırsal Kalkınma Projesinin Çözümlemesi" adlı çalışmasında Mesudiye'de gerçekleşen Köy-Kent projesinin sağlam temeller üzerine kurulduğunu ancak projelendirme ve uygulama aşamalarında hataların yapıldığını vurgulamıştır.

Özdemir (2005) "Orta Karadeniz Bölgesinin Tarihi Coğrafyasına Başka Bir Bakış" isimli çalışmasında Orta Karadeniz Bölümü'nün tarihi coğrafyasıyla ilgili olarak pek çok uygarlığın bu topraklar üzerinde yaşadığını belirtirken bu süreçte Ordu ili sınırları içerisindeki Kurul Kalesi ve yerleşkesine dikkat çekerek bu yapının ilk çağa ait olduğunu ve yeterince araştırılmadığına vurgulamıştır.

Yediyıldız (2005) "Kimlik" adlı çalışmasında Orta Karadenizlilerin gerçekte kim oldukları ve nereden geldikleri sorunsalları hakkında açıklamalar getirmeye çalışmıştır. Ayrıca yazar Orta Karadenizlilerin kökeninin Asya olduğunu kesin bir dille vurgulamıştır.

Yılmaz (2005a) "Ordu İlinin Nüfus Özellikleri" adlı çalışmasında Ordu ilinin nüfus özelliklerini ve gelişimini tarihsel sıralamayla açıklarken nüfusun sosyal nitelikleri ve ekonomiye etkileri üzerinde durmuştur. Ayrıca göçler hakkında da bilgi veren yazar göçü etkileyen faktörlerden bahsetmektedir. Bunun yanında mevsimlik göç başlığı altında yaylacılık faaliyetlerini vurgulamıştır.

Yılmaz (2005b) "Ordu Yöresi Coğrafya Araştırmaları" isimli çalışmasında Ordu yöresini coğrafi açıdan doğrudan ele alan bilimsel çalışmalar hakkında bilgi vermiş ve Ordu yöresi ile ilgili bilimsel çalışmaların yetersizliğine vurgu yapmıştır.

Bayhan (2006) "Ordu'da Yeni Tespit Edilen Ahşap Camiler" adlı çalışmasında Malazgirt Savaşı'yla beyliklerin eline geçen Anadolu topraklarındaki ahşap yapıların Osmanlı Devleti'nin eline geçtiğini vurgulayan yazar o dönemlerden günümüze kadar gelmeyi başarmış Ordu ilindeki ahşap cami örneklerini ortaya koymuştur.

Demir (2006) "Ordu Yöresi Tarihinin Kaynakları IX (Efsaneler, Masallar, Maniler ve Etnografik Malzemeler)" adlı çalışmasında Ordu ili çevresinde yaygın olarak bilinen efsaneler, masallar ve manilerin yanı sıra sıklıkla kullanılan malzemeler hakkında da bilgiler vermiştir.

Ersoy ve diğerleri (2006) “Yazkonağı Mağarası’nın (Ünye-Ordu) Jeolojisi ve Oluşumu” isimli çalışmalarında mağaranın jeolojik özelliklerini ortaya koymuş ve görsel güzelliklerinin turistik açıdan değerini vurgulamışlardır.

Özcüre ve Yavuz (2006) “El Sanatları Ürünlerinin Bulunduğu Yöreye Sosyo-Ekonomik Etkileri ve Katkıları (Ordu İli Örneği)” isimli çalışmalarında bazı el sanatlarını tespit ederek bunların yöre üzerinde ortaya çıkardığı sosyo-ekonomik faydalara değinmişlerdir. Ayrıca el sanatlarının kültür ve turizm açısından önemine vurgu yapmışlardır.

Özdemir (2006) “Bolaman Çayı Havzası'nın Coğrafyası” adlı kitabında Ordu ili Bolaman Çayı Havzası’nın coğrafi özelliklerini tüm yönleriyle ele almış ve havza sorunlarına çözüm önerileri getirmiştir.

Demir (2007a) “Hacıemiroğulları Beyliği” adlı kitabında Ordu ve çevresini bir dönem hakimiyet altında tutmuş olan Hacıemiroğulları Beyliği’nin kuruluşundan yıkılışına tüm tarihi hakkında bilgiler verirken o dönemden kalan bazı yapıların turistik değerlerine vurgu yapmıştır.

Demir (2007b) “Ordu İlinin Eski Adı" Kotyora" ve Tarihî Alt Yapısı” adlı çalışmasında Altınordu ilçesinde yer alan Kotyora Antik Yerleşimi’nin isminin Kut Türkleri’nden geldiğine vurgu yapmıştır.

Yavuz (2009) “Doğu Karadeniz Turizminde Giresun – Ordu İş Birliği Düşüncesi ve Yeniden Yapılanması” isimli çalışmasında günümüzde turist profilinde yaşanan değişimler, Ordu ve Giresun illerindeki turizm potansiyelinin birleştirilerek daha verimli kullanımı gibi konularda açıklamalar ve önerilerde bulunmuştur.

Bayhan (2009a) “Ordu’dan Bazı Tarihi Ahşap (Çantı) Camiler” isimli çalışmasında ele alınan ahşap camilere gereken önem verilmediğini ve koruma altına alınmadıklarını belirtmiştir.

Demir (2009) “Esatlı Köyü (Ordu-Mesudiye) Kaya Üstü Resim Ve Yazıtları İle Bunların Tarihî Alt Yapısı” adlı çalışmasında Mesudiye’de bulunan kaya üstü resimleri tanıtmış ve petrogliften harfe doğru yolcuğun pek çok aşamasına bu eserlerde şahit olunabildiğine vurgu yapmıştır.

Yavuz (2009) “Doğu Karadeniz Köy Camilerinde Bezeme Anlayışı” isimli çalışmasında Samsun’dan Artvine kadar olan bölgede köy camilerinde plastik ve kalem işi olmak üzere iki tür bezeme kullanıldığını tespit etmiştir.

Yeşiltaş, Çeken ve Öztürk (2009) “Karadeniz Bölgesindeki Turizm Olanaklarının Swot Analizi İle Değerlendirilmesi” adlı çalışmalarında bölgenin turistik açıdan güçlü ve zayıf yönlerini, fırsat ve tehditlerini analiz ederek çeşitli öneriler getirmişlerdir.

Yılmaz (2009) “Karadeniz Sahil Yolunun Kıyı Kentleri Üzerine Etkileri” adlı çalışmasında araştırma sahasının kuzey kesiminde yer alan “Karadeniz Sahil Yolu” nun beşerî faaliyetler üzerindeki etkilerinden bahsetmektedir. Bunun yanında Karadeniz Sahil Yolu üzerindeki kültür ve tabiat varlıklarının tespit edilerek koruma altına alınmasının gerekliliğine dikkat çekmiştir.

Bulut (2010) “Aybastı (Ordu) Şelale ve Çağlayanları” isimli çalışmasında Ordu ili Aybastı ilçesi sınırları içerisindeki Uzundere (Koçalan) Takım Şelaleleri, Çiseli Şelalesi ve Perşembe (Yenioba) Yaylası Çağlayanı’nı tanıtmıştır.

Dölek (2010) “Bolaman Çayı Havzasının Doğal Afet Kaynakları” adlı çalışmasında Ordu ili sınırları içerisindeki Bolaman Havzası’nda yaşanan sel ve taşkınlarla meydana gelen kütle hareketlerini incelemiş ve bunların yerleşim yerlerine etkilerini ortaya koymuştur.

Güçlü (2010b) “Sinop-Ordu Kıyı Kuşağında İklim Konforu ve Deniz Turizmi Mevsiminin İklim Koşullarına Göre Belirlenmesi” isimli çalışmasında Sinop-Ordu kıyı kuşağında ortalama olarak 13 Haziran-16 Eylül tarihleri arasındaki dönemin deniz banyosuna uygun olduğunu tespit etmiştir.

Oral (2010) “Geleneksel Yaylacılıktan Yayla Turizmine: Ordu-Çambaşı Yaylası Örneğinde Halk Bilimsel Bir İnceleme” adlı tez çalışmasında geleneksel yaylacılıktan yayla turizmine geçişte Ordu Çambaşı Yaylası’nı ele alarak tespit ve önerilerde bulunmuştur. Geleneksel yaylacılıktan yayla turizmine geçişte, genellikle yaylacılık faaliyetlerinin yayla turizmi faaliyetleri olarak sürdürüldüğü vurgulanmıştır.

Şahin (2010) “Ordu Geleneksel Konutları Üzerine Bir Araştırma” isimli yüksek lisans tez çalışmasında incelenen Geleneksel Ordu Evleri’nin mimari özellikleri, sorunları ve bu sorunların çözümüne yönelik öneriler ortaya koymuştur. Ayrıca turizmin gelişmesi için evlerin korunması ve restorasyonun önemine dikkat çekmiştir.

Taş ve diğerleri (2010) "Ulugöl (Ordu)'Ün Bazı Fiziko-Kimyasal Özellikleri" adlı çalışmalarında Ulugöl'ün fiziko-kimyasal parametrelerini su kalitesi ve balık yetiştiriciliği yönlerinden değerlendirmiş ve I. kalite su özelliğine sahip olduğunu tespit etmişlerdir.

T.C. Ordu Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2010) "Ordu Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri" adıyla hazırladığı çalışmada il merkezi ve ilçeler bazında tescillenmiş taşınmaz turistik çekiciliklerin detaylı envanterini çıkarmıştır.

Zaman (2010) "Doğu Karadeniz Kıyı Dağları'nda Dağ ve Yayla Turizmi" isimli çalışmasında Doğu Karadeniz Bölümü'nde özellikle her mevsim yağışlı oluşu sebebiyle deniz, kum ve güneş turizminin çok etkin bir biçimde gerçekleşemediğini, buna karşın dağlık alanların daha elverişli olmasının da etkisiyle dağ ve yayla turizminin etkin turizm türü olduğunu vurgulamıştır.

Aydın Yanar ve diğerleri (2011) "Ordu İlinde Üretilen Ahşap Ürünler ve Motifleri" adlı çalışmalarında Ordu ilinde gerçekleştirilen ahşap dağlama ve yakma sanatı ve uygulanan ürünler hakkında bilgiler vermişlerdir.

Büktel (2011) "Fatsa ve Bolaman'ın Tarihî Zenginlikleri" adlı çalışmasında Fatsa ilçesindeki tarihi yapılar hakkında bilgiler verirken turistik değerlerine vurgu yapmıştır.

Çoruhlu ve Çakır (2011) "Ordu'nun Mesudiye İlçesi / Kale Köyü'nden Bir Türkmen Kalesi, Mezar Taşları ve Üç Mezar Anıtı" isimli çalışmalarında Mesudiye'deki Türkmen Kalesinin detaylı analizini yapmışlar, ayrıca kalenin krokisini çıkarmışlar ve anıt mezarlar hakkında bilgiler vermişlerdir.

Erol (2011) "Ordu İli, Fatsa İlçesi Arkeolojik Yüzey Araştırması" isimli çalışmasında Ordu ili Fatsa ilçesi Cıngırt Kaya isimli bölgede tarihsel yapıların daha iyi anlaşılabilmesi için ilerleyen dönemlerde sürekli kazı çalışması yapılması gerekliliğini vurgulamıştır.

Kaya (2011) "Ünye Halk Kültürü" adlı yüksek lisans tez çalışmasında Ünye yöresinde yaşan halkın sahip olduğu kültürel öğeler hakkında detaylı bilgiler vermiştir.

Kolören ve diğerleri (2011a) "Ulugöl (Ordu, Türkiye)'de Fekal Kirlilik İndikatörü Bakterilerin Tespiti" isimli çalışmalarında Ulugöl'de yaptıkları

mikrobiyolojik analizler sonucunda I. sınıf su kalitesinde yani yüksek kalitede olduğunu tespit etmişlerdir.

Kolören ve diğerleri (2011b) "Gaga Gölü (Ordu, Türkiye)'nün Mikrobiyolojik Kirlilik Seviyesinin Belirlenmesi" adlı çalışmalarında gerçekleştirdikleri mikrobiyolojik analizler sonucunda Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği Kıtaiçi Su Kaynakları Kalite Kriterleri'ne göre Gaga Gölü'nün II. Sınıf kalite yani az kirlenmiş suya sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Özdemir (2011) "Ordu ve İlçelerindeki Türk Dönemi Mimari Eserleri" adlı yüksek lisans tez çalışmasında Ordu ilindeki tarihi camiler, çeşmeler, türbeler, hamamlar ve köprüler gibi Türk dönemi eserleri hakkında bilgiler vermiştir.

Taş (2011) " Gaga Gölü (Ordu, Türkiye) Su Kalitesinin İncelenmesi" isimli çalışmasında gerçekleştirdiği fiziko-kimyasal analizler sonucunda Kıtaiçi Su Kaynakları Kalite Kriterleri'ne göre ve içme ve kullanma suları standartlarıyla karşılaştırıldığında Gaga Gölü'nün I. kalite suya sahip olduğu ve gölde ötrifikasyon sınırlarının aşılmadığı görülmüştür.

Taş ve Çetin (2011) "Gökgöl (Ordu-Türkiye)'ün Bazı Fiziko-Kimyasal Özelliklerinin İncelenmesi" isimli çalışmalarında Gölköy ilçesinde bulunan Gökgöl'e bir takım fiziko-kimyasal analizler yaparak asit karakteri zayıf, içeriğinde çözünmüş oksijenin az ve çok sert su özelliğine sahip olduğu tespit etmişlerdir.

Topkara (2011) "Çambaşı Göleti (Kabadüz, Ordu) Fitoplanktonu ve Trofik Yapısının İncelenmesi" adlı çalışmasında Çambaşı Yaylası Göleti'nin Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği ve içme ve kullanma suyu standartları ile karşılaştırmış ve I. kaliteye sahip olduğunu tespit etmiştir.

Dönel (2012) "Gaga Gölü (Ordu-Türkiye) Balık Faunasının Belirlenmesi" adlı yüksek lisans tez çalışmasında Gaga Gölü'nde bulunan tüm balık türlerini tespit etmiş ve bu türlerin metrik özellikleri hakkında bilgiler vermiştir.

Durkut (2012) "Ünye'deki Türk Devri Yapıları" adlı yüksek lisans tez çalışmasında Ünye ilçesinde yer alan Türk Dönemi'ne ait bazı yapıları detaylı olarak ele alırken geçmişte Ünye'de bulunan ancak günümüzde yitirilen yapılar hakkında da açıklamalarda bulunmuştur.

Hatipoğlu (2012) “Turna Suyu ile Melet Irmağı Arası Kıyı Bölgesinin Jeomorfolojisi, Ordu” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Ordu ilinde yer alan Turnasuyu ve Melet Irmakları arasında yer alan bölgenin kıyı kesiminin jeomorfolojisi hakkında detaylı bilgiler vermiştir.

Şahin (2012) “Ulugöl Tabiat Parkı (Ordu/Gölköy)’nın Bitki Çeşitliliği” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Ulugöl Tabiat Parkı’nda bitki çeşitliliği bakımından 42 familyaya ait 98 cins 124 tür saptamıştır.

T.C Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, XI. Bölge Müdürlüğü, Ordu Şube Müdürlüğü (2012) “Ordu İli Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023” isimli çalışmada Ordu ilinin doğa turizmi ile ilgili çekiciliklerden bahsetmiş, doğal turistik çekiciliklerin kaynak değerlendirmesini yapmış ve 10 yıl dönem için oluşturulan hedef ve planlamalar doğrultusunda değerlendirmelerde bulunarak Ordu ilinin doğa turizmi açısından bir cazibe merkezi haline gelmesi hedeflenmiştir. Ayrıca bazı önemli turistik çekicilikler için SWOT analizi uygulanmış ve bilinirlik seviyesi ölçülmeye çalışılmıştır.

Atabeyoğlu ve Bulut (2013) “Ordu Kenti Kentsel Peyzaj Karakter Analizi” adlı çalışmalarında kentin gelecek gelişim planlamasına yardımcı olmak için CBS ve istatistikî analizlerle peyzaj karakter analizi gerçekleştirmişlerdir.

Erol ve Tamer (2013) “Fatsa Cıngırt Kayası’nda Ele Geçen 10 Sikke Üzerine Gözlemler” adlı çalışmalarında 2011 yılında gerçekleştirdikleri yüzey araştırması ve 2012 yılında gerçekleştirdikleri kazı çalışmaları ile elde edilen 10 adet sikkenin tanıtımını yapmışlardır.

Yıldırım ve Karaahmet (2013) “Yavaş Şehir Hareketinin Kent İmajına Katkısı: Ordu-Perşembe Örneğinin Yerel Basın Üzerinden Analizi” isimli çalışmalarında Ordu ili Perşembe ilçesinin yavaş şehir süreci yerel gazeteler üzerinden incelemişler ve kent markası oluşturma kavramına vurgu yapmışlardır. Bunun yanında yavaş şehir hareketinin ekoturizm faaliyetlerine önemli katkısı olduğunu vurgulamışlardır.

Bahtiyar Karadeniz (2014) “Sürdürülebilir Turizm Bağlamında Sakin Şehir Perşembe” isimli çalışmasında sakin şehir unvanını kazanan Ordu ili Perşembe ilçesinin sahip olduğu turistik çekiciliklere ve sakin şehir Perşembe’yi bekleyen sorunlara değinmiştir.

Bayhan (2014) “Ordu/Perşembe'den İki Ahşap Çantı Cami Örneği” adlı çalışmasında Ordu ili Perşembe ilçesinde yer alan Kutluca Mahallesi ve Afırlı Mahallesi Camileri hakkında detaylı bilgiler vererek turistik değerleri üzerinde durmuştur.

Çakır (2014) “Ordu İli Gölköy İlçesi Kozören Köyü Kilim Dokumaları” adlı çalışmasında Ordu ili Gölköy ilçesi Kozören Mahallesi’nde yaşayan Çepni Türkmenlerin dokumacılık faaliyetleri hakkında bilgiler vermiştir.

Çalık (2014a) “Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Araştırması (Gümüşhane, Trabzon, Rize, Artvin, Giresun, Ordu)” adlı çalışmasında Doğu Karadeniz Bölgesi illerinin sürdürülebilir turizm bağlamında incelerken çalışma sahası olan Ordu ilini de ele almıştır.

Çalık (2014b) “Sürdürülebilir Turizm Göstergeleri Kapsaminda Doğu Karadeniz Bölgesi’nin Analizi” adlı doktora tez çalışmasında Doğu Karadeniz Bölgesi illerini sürdürülebilir turizm açısından ele alırken Ordu ilini de bu kapsamda değerlendirmiştir.

Erol (2014) “Ordu İli Fatsa İlçesi Cıngırt Kayası Kazısı 2013” isimli çalışmasında 2013 yılında Ordu ili fatsa ilçesi Cıngırt Kayası’nda yapılan kazı çalışmalarının detayları hakkında bilgiler vermiş ve bazı bölgelerde kaçak kazı çalışmaları yapıldığından bahsetmiştir.

Kılıç (2014) “Ordu İli Perşembe İlçesi Monografisi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Perşembe yöresi halkının kültürel özelliklerini detaylı olarak ele almıştır.

Bayhan (2015) “Ulubey/Akpınar Mahallesi’nden Bir Meydan Çeşmesi Örneği: Beşoluk Çeşmesi” adlı çalışmasında Ordu ili Ulubey ilçesinde bulunan Beşoluk Çeşmesi’ni “umumi veya mahalle çeşmesi” olarak nitelendirmiş aynı zamanda Osmanlı Çeşmelerinin Anadolu’daki örneklerinden biri olduğunu vurgulamıştır.

Göklüberk Özlü ve Ceranoğlu Yayla (2015) “Gelenekselin Moderne Taşınmasında Ordu Yöresi İğne Oyaları” adlı çalışmalarında Ordu ilinde gerçekleştirilen iğne oyası faaliyetleri hakkında bilgiler vermişlerdir.

Kabacık (2015) “Orta Karadeniz’de Sakin Şehir (Citta Slow) Perşembe: Sakin Şehir Olma Sürecinde Karşılaştığı Sorunlar ve Yöreye Katkıları” adlı çalışmasında

Perşembe şehrinin Citta Slow birliğine kabul sürecinde yaşadığı problemleri açıklamasının yanında şehrin ağa katılmasının getirdiği avantajlardan bahsetmiştir.

Kamer Aksoy (2015) "Perşembe-Fatsa Arası Kıyı Kesimi Doğal ve Kültürel Peyzaj Kaynaklarının Turizm Açısından İncelenmesi" adlı doktora tez çalışmasında Perşembe ilçesi ile Fatsa ilçesi kıyı bölgesinde yer alan peyzaj açısından önemli kaynakların turizm potansiyellerini farklı yöntemlerle araştırmıştır.

Künü ve diğerleri (2015) "Turizm ve Bölgesel Kalkınma Arasındaki İlişki: Doğu Karadeniz Bölgesi Üzerine Bir İnceleme" adlı çalışmalarında turizm ve bölgesel kalkınma arasındaki ilişki ortaya konularak Doğu Karadeniz Bölgesi analiz edilerek turizmin kalkınmaya etkisi açıklanmıştır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2015a) "Neden Ordu'ya Gelmeliyim?" isimli çalışmasında Ordu ilinin ilgi çekici turistik aktivitelerini ayrıntılı olarak ele almış, bunun yanında Ordu'nun yöresel lezzetleri hakkında bilgi vermiştir.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2015b) "Ordu Mutfağı Yöresel Ev Yemekleri" adlı çalışmasında Ordu ilinin yöresel yiyeceklerini tarifi ile birlikte vermiştir.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2015c) "Ordu Turizm Rehberi" isimli çalışmasında Ordu ilinin konumu, tarihi ve ziyaret edilmesi gereken doğal ve kültürel çekicilikler ve konumları anlatmıştır. Ayrıca Ordu'nun yöresel yemekleri hakkında bilgi vermiştir.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2015d) "Ordu Yürüyüş Rotaları" adlı çalışmasında Ordu ilinin turistik çekiciliklerinden bahsetmekte ve gün bazında planlar sunarak gezi ve yürüyüş rotaları önermiştir.

T.C. Ordu Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2015) "Gezi Rehberi Oksijenin Yurdu Ordu" adıyla hazırladığı broşürde Ordu ilinin turistik çekiciliklerine vurgu yaparken, Ordu'nun tarihinden ve coğrafyasından kısaca bahsetmiştir.

Türk (2015) "Ordu Giresun Havalimanı (Mekân Seçimi ve Muhtemel Etkileri)" isimli tez çalışmasında Ordu-Giresun Havalimanı'nın faaliyete geçmesiyle birlikte bölgeyi ekonomik olarak kalkındıracağını ancak denizden yer kazanılarak inşa edilmiş olmasının, hava limanı ve uçuş güvenliği açısından bazı riskler barındıracağı üzerinde durmuştur. Ayrıca ulaşım alternatiflerinin artmasına bağlı olarak bölge turizminin canlanacağını vurgulamıştır.

Yeşil ve diğerleri (2015) “Karayollarının Kent İçi Trafik Gürültüsü Düzeyine Etkisi: Ordu Kent Merkezi Örneği” isimli çalışmalarında Ordu şehrinin, içerisinden geçen şehirlerarası otoyol sebebiyle yoğun bir gürültü kirliliğine maruz kaldığını ve bu kirliliğe karşı alınabilecek önlemleri ortaya koymuşlardır. Ordu ilinin turizm potansiyelinin son derece yüksek olduğundan bahsederek, şehir içerisinden geçen otoyolun insanların konfor ve yaşamını olumsuz etkilediğini vurgulamışlardır.

Bayhan (2016) “Ordu'dan Bir Geç Osmanlı Sivil Mimarlık Örneği: Çamaş Cevat Bey Konağı” adlı çalışmasında Çamaş ilçesinde yer alan Cevat Bey konağı hakkında detaylı bilgiler verirken, yine Çamaş’ta yer alan Külekçi Camii’nin mimarisinden bahsetmektedir.

Dönel ve Yılmaz (2016) “The Fish Fauna of Gaga Lake (Ordu-Turkey) and Identification of Four Species by Morphometric Characteristics” isimli çalışmalarında Gaga Gölü’nde bulunan balık türlerini morfometrik özellikleri ile birlikte tespit etmişlerdir.

Erol ve Tamer (2016) “Cıngırt Kayası Erken Bizans Dönemi Cam Buluntuları” isimli çalışmalarında yapılan kazılarda ele geçen Bizans dönemi cam buluntuları işlevlerine göre sınıflandırarak kataloglamışlar ve diğer kazılardan çıkan benzer malzemelerle birlikte değerlendirmişlerdir.

Erol ve Yıldırım (2016) “Cıngırt Kayası Kazısında Bulunan Ok Uçları” isimli çalışmalarında 2012-2014 yılları arasında yapılan kazılarda ulaşılan ok uçları katalog ve kullanım özellikleri belirtilerek açıklanmıştır.

Hatipoğlu (2016) “Turnasuyu Havzası’nda Arazi Kullanımı ve Zamansal Değişimi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Ordu ilinde yer alan Turnasuyu Havzası’nda arazi kullanımının güncel durumu ve zaman içerisindeki değişimleri irdelenmiştir.

Özgür (2016) “Ordu Kentsel Sit Alanı Koruma Planlaması ve Uygulama Sorunları” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Altınordu ilçesindeki kentsel sit alanının özellikleri hakkında bilgiler verirken mevcut sorunlara vurgu yapmıştır.

Sırtbaş (2016) “Ordu İli Gölköy İlçesi Monografisi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Gölköy yöresi halkının kültürel özellikleri hakkında bilgiler vermiştir.

Şenyurt ve Akçay (2016) "Kurul Kalesi (Ordu) 6. Mithradates Dönemi Yerleşimi Üzerine Ön Değerlendirmeler" adlı çalışmalarında Kurul Kalesi kazı alanında bulunan her bir şekil ve yapıyı (tünel, dilek ağacı, sikkeler vb.) tarihsel ilişki içerisinde fonksiyonları ile birlikte açıklamışlardır.

Uzun ve diğerleri (2016a) "Kiremit Burnu Kayalık Kıyı Şekilleri ve Eski Abrazyon Platformu, Ordu-Türkiye" adlı çalışmalarında Ordu ili Perşembe ilçesi Yason Burnu'nda kayaçlar arasındaki direnç farkına bağlı oluşmuş şekillerin oluşumları ve turizm potansiyelleri hakkında bilgiler vermişlerdir.

Atabeyoğlu ve diğerleri (2017) "Karadeniz'in Arkeolojik Hazinesi Kurul Kalesi Rekreasyonel Alan Potansiyeli, Ordu" isimli çalışmalarında Kurul Kalesi yerleşkesinin rekreasyonel potansiyelini Gülez Yöntemi ile değerlendirirken SWOT analizi uygulaması da yapmışlardır.

Argan ve Atabeyoğlu (2017) "Turizmin Yükselen Alternatifi Yaylalar, Çambaşı Yaylası Örneği" adlı çalışmalarında Ordu ili Kabadüz ilçesinde yer alan Çambaşı Yaylası'nın turizm potansiyelini ortaya koyarken SWOT analizinden de faydalanmışlardır.

Balık (2017b) "Ordu'da Kıyı Alanı Kullanımı ve Denizel Ekosisteme Etkileri" isimli çalışmasında Ordu'nun kıyı şeridinde son yıllarda yaşanan gelişmeler ve bu değişimlerin denizel ekosisteme etkileri üzerinde durmuştur. Bunun yanında yanlış kıyı kullanımlarının geri dönüşü olmayan tahribatlara ve sonucunda bölge turizmine zarar vereceğini belirtmiştir.

Baş (2017) "Gülyalı Kestane Köyü Türk Yapıları" adlı çalışmasında Ordu ili Gülyalı ilçesi Kestane Mahallesi'nde yer alan Türk yapımı cami, köprü ve çeşmelerden bahsetmektedir.

Bayraktar (2017) "Bolaman Yenipazar (Gölbaşı) Camii" adlı çalışmasında Bolaman Gölbaşı Cami'nin mimari yapısı hakkında detaylı bilgi verirken bir dönem okul olarak kullanıldığını vurgulamıştır.

Erol ve Tamer (2017) "Ordu-Fatsa Cıngırt Kayası Kazısı Hellenistik Dönem Kalıp Yapımı Kabartmalı Kâseleri" adlı çalışmalarında Ordu ili Fatsa ilçesi sınırları içerisinde yer alan Yapraklı köyünde bulunan Cıngırt Kayası kazısında elde edilen veriler referans alınarak bu yerleşimin Geç Helenistik Dönemi'nde VI. Mithradates'in

Karadeniz bölgesinde kurduğu Phrouria karakterli yerleşimlerden birisi olabileceğini öne sürmüşlerdir.

Hatipoğlu (2017) "Melet Irmağı Orta ve Aşağı Çığırının Uygulamalı Jeomorfolojisi, Ordu" isimli tez çalışmasında sahadaki topografik yapı-nüfus, topografik yapı-ekonomik faaliyetler, topografik yapı-yerleşme, topografik yapı-arazi kullanımı ve topografik yapı-doğal afet ilişkilerini incelemiştir. Ayrıca sahadaki turistik çekiciliğe sahip olan lokasyonlara dikkat çekmiştir.

Kızılkan (2017) "Ünye İlçe Merkezinin Coğrafyası" isimli tez çalışmasında Ünye ilçe merkezinin coğrafi özelliklerini ortaya koymasının yanında Ünye ilçesinin turistik değerlerini de açıklayarak önemine vurgu yapmıştır.

Kumandaş Yanmaz (2017) "Ordu İli Ünye İlçesi Kaya Mezarları" adlı çalışmasında Ünye ilçesinde yer alan kaya mezarları hakkında detaylı bilgiler vermiştir.

Seyfi (2017) "Ordu/Akkuş'ta Çantı Tekniğinde Yapılmış Cami Örnekleri" adlı çalışmasında Ordu ili Akkuş ilçesinde yer alan ahşap camilerden bazıları hakkında teknik ve tarihi bilgiler vermiştir.

Sezer (2017) "Ordu İlindeki Konaklama Tesislerinin Helâl Turizm Açısından Değerlendirilmesi" adlı çalışmasında konaklama tesisleri üzerinde yaptığı anket çalışmalarıyla helal turizm bağlamında pek bilgi sahibi olunmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Öztürk ve diğerleri (2017) "Ulugöl Tabiat Parkı Ziyaretçi Memnuniyeti" adlı çalışmalarında gerçekleştirdikleri anket sonucunda ziyaretçilerin aile ve arkadaş tavsiyesi ile stresten uzaklaşma, yeni şeyler deneme ve doğayı keşif amaçları ile tabiat parkını ziyaret ettikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Tali (2017) "Ordu Merkez Saray ve Yalı Hamamı Mimari ve Tarihlendirilmesi" adlı çalışmasında Altınordu ilçesindeki Saray ve Yalı (Furtun) Hamamlarının mimarisi ve tarihi hakkında detaylı bilgiler vermiştir.

Yeşil (2017) "Recreational Potential of Çambaşi Plateau of Ordu Province" isimli çalışmasında Ordu ili Kabadüz ilçesi Çambaşı platosunun rekreasyonel potansiyelini belirlemek için (Gülez, 1990) yöntemini uygulamış ve elde ettiği sonuçları SWOT analizi ile değerlendirmiştir.

Yıldırım (2017) "Ordu/Fatsa Cıngırt Kayası Kazısı 2012-2014 Sezonu Metal Buluntuları" adlı yüksek lisans tez çalışmasında 2012-2014 yılları arasında Fatsa ilçesi Cıngırt Kayası Kazıları sırasında ele geçirilen araç-gereçlerin fonksiyonlarını tespit etmiş ve bazılarının günümüzde halen aynı işlevle kullanılmakta olduğunu tespit etmiştir.

Yılmaz (2017) "Aybastı-Kabataş Yöresinde Nüfus Hareketleri, Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri" isimli çalışmasında Ordu-Aybastı-Kabataş yöresinde nüfus hareketlerini durdurmak ve aktif nüfusu ilde tutmak için bir alternatif olarak turizmi göstermiştir. Bunun yanında turizmde planlamanın üzerinde durmuştur. Ayrıca yeşil yol projesinin büyük kısmıyla Ordu yaylalarını etkileyeceğini ve gerçekleşmekte olan projenin yansımalarına hazırlıklı olmak gerektiğini vurgulamıştır.

Yüksel ve Yeşil (2017a) "Kent ve Rekreasyon (Ordu Kenti Örneği)" isimli çalışmalarında Ordu kentindeki rekreasyon alanları kikare analizi yaparak değerlendirmeye almışlar ve mevcut rekreasyon alanlarının yetersiz olduğunu, bunun da turizmi olumsuz etkilediğini vurgulamışlardır.

Yüksel ve Yeşil (2017b) "Kent ve Yaşam (Ordu Kenti Örneği)" adlı çalışmalarında Ordu kentinin fiziki ve sosyal imkânları açısından ne kadar yaşanabilir bir kent olduğunu anket yöntemini de kullanarak analiz etmişlerdir.

Akkuş (2018) "Ordu Efsaneleri" isimli yüksek lisans tez çalışmasında efsane kavramı üzerinde dururken Ordu ilinin tüm ilçelerine ait efsaneleri ayrı ayrı açıklamıştır.

Bahadır ve Işık (2018) "Perşembe Yaylasında (Ordu) Jeomorfositler ve Turizm Amaçlı Kullanımları" adlı çalışmalarında Ordu ili Aybastı ilçesi Perşembe Yaylası'ndaki mendereslerin oluşumu ve jeomorfosit özellikleri açıklamışlardır.

Bahtiyar Karadeniz ve diğerleri (2018a) "Ordu ilinde Ekoturizm Uygulamaları, Kabakdağ, Kayabaşı Örneği" isimli çalışmalarında Ordu ili Fatsa ilçesi Kabakdağ ve Altınordu ilçesi Kayabaşı Mahallelerinde gerçekleştirilen ekoturizm uygulamaları hakkında bilgiler vermişlerdir.

Bahtiyar Karadeniz ve diğerleri (2018b) "İklim Değişikliğinin Doğu Karadeniz Turizmine Olası Etkileri" adlı çalışmalarında yayla turizmine, kıyı turizmine ve doğa turizmine etkileri üzerinde durmuşlardır.

Bahtiyar Karadeniz ve diğerleri (2018c) "Ordu İlinin Kültürel Kaynaklara Dayalı Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi" adlı çalışmalarında Ordu ilinde kültürel ortam özelliklerine bağlı turistik çekicilikleri ele almışlar ve SWOT analizi ile değerlendirmişlerdir.

Bahtiyar Karadeniz ve diğerleri (2018d) "Üniversite Öğrencilerinin Ordu İlinin Doğal ve Kültürel Turistik Çekiciliklerine İlişkin Farkındalık ve Deneyimleri" adlı çalışmalarında turistik çekiciliklere ilişkin farkındalık ve deneyim anketi uygulamışlar ve öğrencilerin farkındalık oranının çok düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Bahtiyar Karadeniz ve Sarı (2018) "Ordu ilinin Doğal Kaynaklara Dayalı Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi" adlı çalışmalarında Ordu ilinde doğal ortam özelliklerine bağlı turistik çekicilikleri değerlendirmişlerdir.

Bulut (2018) "Ordu İlinin Arazi Kullanımı, Tarım ve Hayvancılık Faaliyetleri" isimli çalışmasında Ordu ilinde tarım ve hayvancılık faaliyetleri yanı sıra arazi kullanımın dağılışı hakkında bilgiler de vermiştir.

Erol ve Tamer (2018) "Fatsa/Cıngırt Kayası 2012-2014 Sezonu Kazılarından Ele Geçen Unguentariumlar" adlı çalışmalarında 2012-2014 yılları arasında Cıngırt Kayası'nda yapılan kazılardan elde edilen Unguentarium materyalleri arasından seçilmiş profil veren örnekler kategorilendirilerek açıklanmıştır.

Erol ve Yıldırım (2018) "Ordu/Fatsa Cıngırt Kayası Kazısı Bronz Buluntuları" isimli çalışmalarında 2012-2014 yılları arasında gerçekleştirilen Cıngırt Kayası kazılarından elde edilen bronz buluntular işlevlerine göre sınıflandırılarak açıklanmıştır.

Ertek (2018) "Ordu İlinin Ulaşım Özellikleri" adlı çalışmasında Ordu ilindeki ulaşımı; karayolu, havayolu ve deniz ulaşımı şeklinde ayırarak irdelerken bunlarla birlikte teleferik ulaşımından da bahsetmiştir.

Fidan Argan (2018) "Ordu-Ünye Kentsel Sit Alanı Koruma Sorunları, Önerileri ve Rasim Sırmabıyık Evi Koruma Önerisi" adlı çalışmasında Ordu ili Ünye ilçesinde yer alan kentsel sit alanının korunmasında yapılan hatalara ve çözüm önerilerine değinmiştir.

Gönençgil (2018) “Ordu İlinin İklim Özellikleri” adlı çalışmasında Ordu ili ikliminin genel özellikleri hakkında bilgiler verirken, il iklimine etki eden dinamik etkenlerden de bahsetmiş, sıcaklık ve yağış koşullarını da açıklamıştır.

Görüm (2018) “Ordu İlinin Doğal Afetleri” adlı çalışmasında Ordu ilinin doğal afetler bakımından Türkiye’deki yeri ve Ordu ilini etkileyen doğal afetler ve ildeki dağılışı hakkında bilgiler vermiştir.

Günal (2018) “Ordu İlinin Biyocoğrafyası” isimli çalışmasında Ordu ilinin flora ve fauna varlığı ile ilgili hakkında detaylı bilgiler vermiştir.

Gürgen (2018a) “Ordu İlinin Hidrografyası” adlı çalışmasında Ordu ili sınırlarında yer alan hidrografik kaynaklar hakkında detaylı bilgiler vermiş ve turizm potansiyeli olan hidrografik kaynaklara vurgu yapmıştır.

Gürgen (2018b) “Ordu İlinin Jeolojik-Jeomorfolojik Özellikleri” adlı çalışmasında Ordu ili sınırlarında yer alan jeolojik formasyonları detaylı açıklamış ve jeomorfolojik birimler hakkında bilgiler vermiştir.

Hatipoğlu ve diğerleri (2018) “Jeomorfositlerin Turizm Potansiyelleri Üzerine Bir Araştırma: Sapdere Havzası, Ordu” adlı çalışmalarında Ordu ili Melet Irmağı Havzası’nın bir alt havzası olan Sarpdere Havzası içerisinde yer alan bazı jeomorfositlerin turizm potansiyellerini “Jeosit Ön Değerlendirme Modeli, (GAM)” ile değerlendirmişlerdir.

Karakaya (2018) “Çiğ Gölü (Mesudiye, Ordu)'nün Ekolojik Özelliklerinin İncelenmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Mesudiye ilçesinde yer alan Çiğ Gölü’nde orta düzeyde organik kirliliğe sahip olduğunu tespit ederken ekolojik açıdan zengin bir yapıda olduğuna vurgu yapmıştır.

Koday ve Kızılkan (2018) “Ünye İlçe Merkezi’nin Doğal ve Kültürel Turizm Değerleri” adlı çalışmalarında Ordu ili Ünye ilçesindeki turistik çekiciliklerin tanıtımını yaparken bu çekiciliklere SWOT analizi uygulayarak turizme uygunlukları ve özelliklerini açıklamışlardır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2018) “Memleket Pusulası Ordu” adlı çalışmasında Ordu ilinin tüm coğrafi özellikleri hakkında detaylı bilgiler vermesinin yanında turizm ve rekreasyon imkanları hakkında açıklamalarda bulunmuştur.

Oy (2018) “The Prehistoric Settlement at Tozkoparan [Ünye-Ordu-Turkey]” isimli çalışmasında Ordu ili Ünye İlçesi Tozkoparan mevkiinde yaptığı incelemelerde Paleolitik dönem çakmaktaşı aletler, Geç Kalkolitik ve Erken Tunç Çağı’na ait seramikler ve Helenistik/Roma dönemine ait bir kaya mezarına ulaşmıştır.

Özdemir (2018a) “Ordu İlinin Sanayi Faaliyetleri” adlı çalışmasında Ordu ilinde sanayinin kuruluşu ve gelişimi yanı sıra sanayinin sektörel dağılımı ve gelişimini sağlayacak potansiyeller hakkında bilgiler vermiştir.

Özdemir (2018b) “Ordu İlinin Yerleşme Coğrafyası” adlı çalışmasında Ordu ili ve ilçelerinin kuruluşunu ve yerleşim tarihini detaylı olarak ele almıştır.

Özgür ve Kocatürk (2018) “Ordu Kentsel Sit Alanının Doku Özellikleri Üzerine Bir İnceleme” adlı çalışmalarında Altınordu şehir merkezindeki kentsel sit alanı hakkında detaylı bilgiler verirken sorunlara yönelik çözüm önerileri de getirmişlerdir.

Şahin (2018a) “Ordu İlinde Mülki İdare Taksimatının Kuruluş ve Gelişimi” adlı çalışmasında Ordu ili ve ilçelerinin kuruluş aşamaları ile ilgili detaylı bilgiler vermiştir.

Şahin (2018b) “Ordu İlinin Nüfus Özellikleri” isimli çalışmasında Ordu ili ve ilçelerinde nüfusunun tarihsel gelişimi ve coğrafi dağılışının yanı sıra Ordu’nun aldığı ve verdiği göçler üzerinde durmuştur.

Şenyurt ve Durugönül (2018) “Kurul (Ordu) Kalesi’nde Bir Kybele Heykeli” isimli çalışmalarında Kurul yerleşkesinde bulunan heykelin tartışmasız bir Kybele heykeli olduğuna dair önemli kanıtlardan bahsederken Kurul Kalesi’nin sadece savunma amaçlı yapılmadığını ayrıca dini faaliyetler için de kullanıldığını vurgulamışlardır.

Şenyurt ve Zoroğlu (2018) “Kurul Kalesi Hellenistik Dönem Metal Silahları Üzerine Bir Ön Değerlendirme” isimli çalışmalarında Kurul Kalesi’ndeki sekizinci dönem kazılarının tamamlanmasıyla çok sayıda metal silah kategorisinde nesneye ulaşıldığından bahsetmektedir.

Tali (2018a) “Ordu İli Aybastı İlçesi Sefalık Köyü Küçük ve Büyük Hamam Mimari ve Tarihlendirmesi” adlı çalışmasında Aybastı ilçesinde yer alan Küçük ve Büyük Hamam’ın mimari olarak Altınordu ilçesindeki Küçük ve Büyük Hamam’la birebir aynı olduğuna dikkat çekmiştir.

Tali (2018b) “Ordu/Ünye Şehir İçi Hanlarından Günümüze Kalan Tek Örnek: Kefeli Han” isimli çalışmasında Ünye ilçesinde yer alan Kefeli Han’ın tarihi ve mimarisi hakkında bilgi verirken günümüzde Ordu’da ayakta kalabilen tek şehir içi han olduğuna dikkat çekmiştir.

Taş ve diğerleri (2018) “Ulugöl’de (Ulugöl Tabiat Parkı, Ordu) hidrofitlerin artışı üzerine bir ön inceleme” adlı çalışmalarında Ulugöl’ün özellikle kıyısal alanında görülmeye başlanan bitki yoğunluğunun sebebi olarak göldeki su seviyesindeki azalması ve kıyısal bölgedeki sediment içeriğinin organik maddelerce zengin olmasını göstermişlerdir.

Taş ve Karakaya (2018) “Tarihin Yaşayan Şahidi: Çiğ Gölü (Mesudiye, Ordu, Türkiye)” isimli çalışmalarında Mesudiye ilçesinde yer alan Çiğ Gölü’nün konum itibarıyla tarihi açıdan önemli bir bölgede yer aldığına vurgu yaparken göl ve çevresinin ekoturizm potansiyelinin yüksek olduğuna dikkat çekmişlerdir.

Yavuz (2018) “Turistik Destinasyonların Tanıtılmasında Yerel Mutfaklar: Ordu Vejetaryen Mutfağı” adlı çalışmasında Ordu ilinin tanıtımı için yerel mutfağın önemine vurgu yaparken Ordu ili vejetaryen mutfağı ile ilgili önemli örneklere değinmiştir.

Yediyıldız (2018) “Hacıemiroğulları Beyliği’nden Türkiye Cumhuriyeti’ne Ordu Tarihinden İzler” adlı Ordu Büyükşehir Belediyesi adına yayınladığı çalışmasında Hacıemiroğulları Beyliği’nden günümüze Ordu ilinin tarihsel gelişim sürecini anlatmıştır.

Yeşil ve Beyli (2018a) “Ordu–Boztepe’nin Turizm ve Rekreasyon Potansiyeli ile Boztepe’nin Kent İmajına Katkısı” isimli çalışmalarında Ordu ili rekreasyon alanlarından Boztepe’nin rekreasyon potansiyelini belirlemek için Gülez (1990) Metodu uygulanmış ve sonuç olarak “çok yüksek” rekreasyon potansiyeline sahip olduğu tespit edilmiştir.

Yeşil ve Beyli (2018b) “Ordu Kenti Kıyı Parkları Donatı Elemanlarının Ergonomi Açısından İncelenmesi” adlı çalışmalarında Altınordu şehrinde yer alan önemli 3 kıyı parkı üzerinde yaptıkları çalışmada bazı eksiklikleri olsa da bu parklardaki donatı elemanlarının kent imajını olumlu etkilediği sonucuna ulaşmışlardır.

Zaman (2018a) “Ordu ilinde Turizm ve Rekreasyon” adlı çalışmasında Ordu ilinin turizm potansiyeli ve rekreatif imkanları hakkında bilgiler vermiştir.

Zaman (2018b) “Ordu İlinin Kültürel Faaliyetleri ve Coğrafi İşaretleri” isimli çalışmasında Ordu ilinin kültürel özellikleri hakkında bilgiler verirken kültürel faaliyetlerine de yer vermiştir.

Akçay ve diğerleri (2019) “Ordu-Melet Irmağı Havzası Yüzey Araştırması 2018 Yılı Çalışmaları” adlı çalışmalarında bir proje kapsamında araştırılan Ordu ili Melet Irmağı Havzası’nda yer alan arkeolojik değerler ve madenler hakkında bilgiler vermişlerdir.

Aksoy (2019) “Bir İletişim Aracı Olarak İnfografik; Ordu İli Turizm İnfografik Uygulamaları” isimli yüksek lisans tez çalışmasında infografiğin kullanım amaçları arasında turizmin de yeri olduğunu vurgularken Ordu ilinin önemli turistik noktaları için infografik uygulama örnekleri hazırlamıştır.

Akyurt (2019) “Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri ile Otel Seçimi Kriterlerinin Belirlenmesi ve En İdeal Otel Seçimi: Ordu İl Merkezindeki 4 Yıldızlı Oteller Üzerine Bir Uygulama” adlı çalışmasında çok kriterli karar verme yöntemlerini kullanarak ve otel yöneticileri ile görüşerek Ordu ilindeki en ideal 4 yıldızlı oteli belirlemeye çalışmıştır.

Atabeyoğlu ve diğerleri (2019) “Ordu Kenti Tarihi Dokusu Üzerine Kentsel Baskılar; Tarihi Sit Alanı Örneği” adlı çalışmalarında Altınordu ilçesinde yer alan kentsel sit alanının günümüzde yapılar, ulaşım ağı, donatı elemanları gibi beşeri baskılar yanı sıra bitkiler ve iklim gibi doğal baskılar ve kullanımdan kaynaklı baskılar altında olduğunu belirterek alınması gereken önlemleri belirtmişlerdir.

Balcı (2019) “Yavaş Şehir Akımına Yönelik Yerel Halkın Algısının Belirlenmesi: Perşembe Örneği” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Yavaş Şehir unvanı ile birlikte yerel halkın yaşam kalitesinin arttığı, sürdürülebilir çevre bilincinin yükseldiği ve turizme olumlu etkileri olduğu sonuçlarına ulaşmıştır.

Başer (2019) “Kamu Ulaşım Yatırımlarının Taşınmaz Üzerindeki Etkileri: Ordu-Giresun Havalimanı Örneği” adlı çalışmasında Ordu-Giresun Havalimanı’nın inşa edilmesiyle yöredeki taşınmazların değerine olan etkilerini detaylı bir şekilde açıklarken havalimanının turizme olan katkısına da vurgu yapmıştır.

Bayhan (2019a) “Geçmişten Günümüze Ordu’nun Ahşap Camileri” adlı çalışmasında Ordu ilinin tümünde yer alan ahşap camileri, mekteplerini ve şadırvanlarını ele alarak yapımında kullanılan teknikler hakkında detaylı bilgiler verirken turistik değerlerine vurgu yapmıştır.

Bayhan (2019b) “Ordu'da Yeni Tespit Edilen Ahşap Çantı Cami Örnekleri” isimli çalışmasında Ordu ili Çatalpınar, Fatsa, Gölköy ve Ünye ilçelerinde yer alan bazı ahşap çantı camiler hakkında teknik, sanatsal ve tarihsel bilgiler vermiştir.

Bayhan (2019c) “Ordu Yöresinde 2017’de Belirlenen Ahşap Çantı Cami Örnekleri” adlı çalışmasında Ordu ili Akkuş ve Çaybaşı ilçelerinde yer alan bazı ahşap çantı camilerin özelliklerinden bahsederken tarihsel, kültürel ve sanatsal değerlerini vurgulamıştır.

Buyruk (2019) “Yason Burnu ve Kilisesi” adlı çalışmasında Ordu ili Perşembe ilçesinde bulunan Yason Burnu ve üzerinde yer alan kilise hakkında bilgiler vermiştir.

Dizdar (2019) “Eskiçağ’da Orta - Doğu Karadeniz Sahil Şeridi ve Bu Havzada Yapılan Arkeolojik Çalışmalar (Samsun – Ordu – Giresun – Trabzon – Rize – Artvin)” adlı çalışmasında Orta ve Doğu Karadeniz kıyı illerinde yapılan arkeolojik eskiçağ çalışmalar hakkında bilgiler vermiştir.

Ergen Akçin ve diğerleri (2019) “Ordu İlinde Bulunan Bazı Anıt Ağaçların Genel Özellikleri” adlı çalışmalarında Ordu ilinde tespit ettikleri 15 anıt ağaç hakkında tür ve konum bilgisi de dahil pek çok bilgi vermişlerdir.

Güney (2019) “Geçmişten Günümüze Ordu Kenti” isimli kitabında Ordu ilinin kültürel geçmişine ışık tutarken eski tarihlerden günümüze kalabilen bazı cami, çeşme, köprü gibi yapıların turistik açıdan korunması gerektiğini vurgulamıştır.

Gürgentepe (2019) “Ordu İli Kumru İlçesi Monografisi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Kumru yöresindeki halk kültürü hakkında detaylı bilgiler vermiştir.

Kaya (2019a) “Gülyalı ilçesinin Coğrafyası” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Gülyalı ilçesini coğrafi bir bakış açısıyla ele alırken turizm bakımından yeterince gelişme gösteremediğine dikkat çekmiştir.

Kaya (2019b) “Ordu İlinde Karayolu Trafiğinden Kaynaklanan Emisyon Envanterinin Belirlenmesi” adlı çalışmasında Ordu ili merkezinde karayolu emisyon

değerlerini ölçerken en büyük payın otomobillere ait olduğunu tespit etmiş ve çevre yolunun bir an önce tamamlanmasına vurgu yapmıştır.

Kırca ve Canbay (2019) "Ordu İli'nde Turizm Talebinin ve İhracatın İktisadi Büyüme Üzerindeki Etkisi" adlı çalışmalarında Ordu ilinde turizm talebi ve ihracatın büyüme üzerindeki etkisini hesaplarken En Küçük Kareler yöntemini kullanmışlardır.

Kızılkaya (2019) "Ordu İli Çamaş İlçesi Halk Kültürü" adlı yüksek lisans tez çalışmasında Ordu ili Çamaş ilçesinde yaşayan yöre halkının kültürel özellikleri hakkında detaylı bilgiler vermiştir.

Koç (2019) "Ünye İlçesinin Doğal Miras Envanteri" adlı tez çalışmasında Ordu ili Ünye ilçesi doğal turistik çekicilikleri hakkında bilgiler vermiştir.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019a) "Ordu Gezi Rehberi" adlı kitabında Ordu ilinin doğal güzellikleri, tarihi eserleri, görülmesi gereken yerleri, yöresel mutfağını ve ulaşım olanaklarını kısa notlar halinde açıklamıştır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b) "Ordu Kültür Envanteri" adlı çalışmasında daha önceki kültür envanterini yenileyerek yaptığı eklemelerle daha kapsamlı ve detaylı bir envanter hazırlamıştır.

Özel Karaağaç (2019) "Altınordu Kent Merkezi'nin Açık – Yeşil Alanlarının Mevcut Durumunun Değerlendirilmesi" adlı yüksek lisans tez çalışmasında Altınordu ilçesindeki tüm yeşil alanların mevcut durumlarını ele alırken ilçe merkezinin turistik değerlerine de değinmiştir.

Özmutlu ve Yozgat (2019) "Bilgilendirme Grafiği Olarak Ulaşım Haritaları ve Ordu Şehiriçi Ulaşımı İçin Uygulama Önerisi" adlı çalışmalarında Ordu ili karayolu toplu taşıma araçları için grafik yönlendirme sistemi önerisi hazırlamışlardır.

Öztürk (2019) "Akkuş (Ordu) Yöresi Halk Edebiyatı ve Halk Bilimi Ürünleri Üzerine Bir Araştırma" adlı yüksek lisans tez çalışmasında Ordu ili Akkuş ilçesi yöre halkının kültürel özellikleri hakkında detaylı bilgiler vermiştir.

Şahin (2019b) "Ordu İli Fatsa İlçesi Jeotermal Enerji Potansiyelinin Isıtma Sistemlerinde Kullanımı" adlı yüksek lisans tez çalışmasında Ordu ili Fatsa ilçesi Ilıca Mahallesi'nde yer alan Sarmaşık Kaplıcası'nın bulunduğu bölgedeki tesisin sıcak su ihtiyacının jeotermal kaynaklı atık su pompası ile sağlanabilmesi için bir uygulama projesine yer vermiştir.

Şengül ve diğerleri (2019) "Doğal Kaynaklara Dayalı Turizm: Ordu İli ve Jukkasjarvi Örnekleri" adlı çalışmalarında doğaya dayalı turizm olgusuna vurgu yaparken İsviçre'nin Jukkasjarvi Köyü ve Ordu ili örnekleri üzerinde durmuşlar ve SWOT analizi gerçekleştirmişlerdir.

Şenol (2019) "Büyükşehir Statüsündeki İllerde Kırsal Nüfus Tespiti: Ordu İli Örneği" adlı çalışmasında Ordu ilinin 2017 yılı itibarıyla kırsal nüfus miktarını ve oranını tespit ederken kırsal nüfusun cinsiyet yapısı ve yaş grubuna göre dağılımı ve eğitim durumu hakkında bilgiler de vermiştir.

Tali (2019) "Ordu İli Tarihi Su Yapıları (Hamam-Çeşme-Kâgir ve Ahşap Köprüler)" adlı kitabında Ordu ilinde yer alan tarihi hamam, çeşme ve köprülerin mimari ve tarihsel geçmişi hakkında detaylı bilgiler vermiştir.

Tulan ve Yalçıner Ercoşkun (2019) "Dolgu Havalimanlarının Çevresel Etkileri: Hong Kong Havalimanı ve Ordu-Giresun Havalimanı Karşılaştırması" adlı çalışmalarında denize yapılan dolgu üzerine inşa edilen Hong Kong Havalimanı ile Ordu-Giresun Havalimanı'nın teknik özellikleri ve çevreye verdiği zararlar bakımından karşılaştırmasını yapmışlardır.

Yağcı (2019) "Ordu Paşaoğlu Konağı ve Etnografya Müzesi'nden Bir Grup Eserin Değerlendirilmesi: Neolitik Çağ'dan Hellenistik Dönem'e" adlı yüksek lisans tez çalımasında Ordu ili Altınordu ilçesi Paşaoğlu Konağı ve Etnografya Müzesi'nde yer alan Neolitik Çağ ile Hellenistik Dönem arasına tarihlendirilen eserler hakkında detaylı bilgiler vermiştir.

Yamak (2019) "Ünye'de Sürdürülebilir Kentsel Arazi Kullanımı" adlı yüksek lisans tez çalışmasında Ünye ilçesindeki kentsel arazi kullanım durumunu ortaya koyarken şehrin turistik ve rekreasyonel fonksiyonu üzerinde de durmuştur.

Yeşil ve Şatıroğlu (2019) "Ordu Kenti Kıyı Rekreasyon Alanlarında Yer Alan Donatı Elemanları Üzerine Bir Araştırma" adlı çalışmalarında Altınordu şehrindeki kıyı rekreasyon alanlarında bulunan donatı elemanlarını değerlendirirken uyguladıkları ankete göre memnuniyet düzeyi olarak "orta ve iyi" sonucuna ulaşmışlardır.

Yetgin (2019) "Ulubey İlçe Merkezinin Coğrafyası" adlı yüksek lisans tez çalışmasında Ulubey ilçe merkezinin coğrafi özelliklerini ele alırken turizm olanaklarına da değinmiştir.

Akçin (2020) "Aybastı Perşembe Yaylası ve Civarı Ormanlarında Yaban Hayatı ve Ekoturizm Olanakları Üzerine İncelemeler" adlı yüksek lisans tez çalışmasında Aybastı ilçesinde yer alan Perşembe Yaylası ve yakın çevresinde yaban hayvanlarının varlığından bahsederken trekking, offroad ve rafting başta olmak üzere ekoturizm olanaklarının yörede var olduğunu vurgulamıştır.

Bayrak (2020) "Ordu Ünye Ortayılmazlar ve Burunucu Mahallerinde Bulunan Geleneksel Konut Örnekleri" adlı yüksek lisans tez çalışmasında Ordu ili Ünye ilçesi Ortayılmazlar ve Burunucu Mahallelerinde yer alan geleneksel konutların planları, mimari özellikleri ve iç mekân düzenlemeleri hakkında bilgiler vermiştir.

Beyli ve Yeşil (2020) "Ordu Kenti Parklarının Yeterlik ve Ulaşılabilirliği Üzerine Bir Araştırma" adlı çalışmalarında Altınordu ilçesinde standartlara uygun miktarda yeşil alan bulunmadığını tespit etmişler ve bu miktarın arttırılması gerektiğini vurgulamışlardır.

Cüce ve diğerleri (2020) "Rakım Farklılığı Nedeniyle Oluşan Meteorolojik Değişimlerin Su Kalitesine Olan Etkilerinin CBS ile Değerlendirilmesi: Morfolojik Olarak Farklı İki Göl için Bir Karşılaştırma" adlı çalışmalarında Gaga Gölü ile Çambaşı Göleti'nin fiziksel ve kimyasal su kalitesini karşılaştırmışlardır.

Demirel ve Kırıcı Tekeli (2020) "Ordu-Çambaşı Kayak Merkezinin Gelişimine İlişkin Paydaşların Görüşlerinin Değerlendirilmesi" adlı çalışmalarında Ordu ili Kabadüz ilçesinde yer alan Çambaşı Kayak Merkezi'nin gelişimi ile ilgili 9 katılımcıdan elde ettikleri mülakat verilerini bilgisayar yazılımıyla analiz ederek çeşitli sonuçlara ulaşmışlardır.

Hatipoğlu ve Bahadır (2020a) "Altınordu (Ordu) İlçesindeki Jeosit ve Jeomorfositlerin Turizm Potansiyellerinin "Preliminary Geosite Assessment Model (GAM)" ile Ölçümü" adlı çalışmalarında bu tez çalışmasının da bir bölümü olan Ordu ili Altınordu ilçesinde bulunana jeosit ve jeomorfositlerin turistik potansiyel ölçümünü GAM yöntemiyle yapmışlardır (Bu tez çalışmasından üretilmiştir).

Hatipoğlu ve Bahadır (2020b) "Turnasuyu Havzası'nda (Ordu) Arazi Kullanımının Zamansal Değişimi" isimli çalışmalarında Ordu ili Turnasuyu Havzası'nda arazi kullanımının yıllar içerisindeki değişimini ortaya koymuşlardır.

İnan (2020) "Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Açısından Ordu İli (Ülke Geneli ve Karadeniz Bölgesi Bir Karşılaştırma)" adlı çalışmasında Ordu ilinin gerek

ülke düzeyinde gerekse bölge düzeyinde yeterli gelişmeyi sağlayamamasını ilin coğrafi şartlarına bağlarken turizm olanaklarının daha etkin kullanılmasının gelişmişliğe olumlu katkılar sağlayacağına vurgu yapmıştır.

Kamber ve Altın (2020) "Ordu Şehri Örneği Üzerinden Turistik Obje-Kent Kimliği İlişkisi" adlı çalışmalarında turistik objeler hakkında bilgiler verirken Ordu ilindeki örneklerinden de bahsetmişler ve çeşitli öneriler getirmişlerdir.

Kara (2020) "Kış Turizminin Yerel Kalkınmaya Etkisi: Ordu İli Örneği" adlı yüksek lisans tez çalışmasında Ordu ilinin kış turizmi potansiyeli hakkında araştırma yapmış ve mülakatlar gerçekleştirerek sonuçlara ulaşmıştır.

Kaya ve Yıldırım (2020) "Ekoturizm Potansiyeli Açısından Doğu Karadeniz Bölgesi'nin Değerlendirilmesi" adlı çalışmalarında Artvin, Rize, Trabzon, Bayburt, Gümüşhane, Giresun ve Ordu illerin ekoturizm potansiyelleri hakkında bilgiler vermişlerdir.

Korkmaz (2020) "Ordu'da Körüklü Çizme ve Türkay Yavaş Ustanın Tekniği" adlı çalışmasında Ordu'daki körüklü çizme imalatı hakkında bilgiler verirken bu konuda Karadeniz Bölgesi'nde tek usta olan Türkay Yavaş'tan da bahsetmiştir.

Marın (2020) "Ordu Mesudiye Köykent Projesinde Katılım ve Bunun Bireysel Sosyoekonomik Özelliklerle İlişkisi: Kırsal Kalkınma için Çıkarımlar" adlı çalışmasında Ordu ili Mesudiye ilçesinde gerçekleştirilmeye çalışılan Köykent Projesi'ne katılımın düzeyini istatistikî analizlerle belirlemiştir.

Öztürk (2020) "1924 Yılından Günümüze Ordu-Ünye Çömlekçiliği" adlı çalışmasında geçmişte Ünye ilçesinde yaygın olan çömlekçilik mesleğinin zaman içerisinde büyük ölçüde kaybolduğunu ve günümüzde oldukça az sayıda çömlekçi kaldığını vurgulamıştır.

Sezen Doğancılı ve Akgün (2020) "Ordu İli Rekreasyon Alanlarının Yerel Halk Açısından Değerlendirilmesi" adlı çalışmalarında Ordu ilindeki rekreasyon olanaklarını ve yöre halkının rekreasyon faaliyetleri hakkında bilgileri anket yöntemiyle tespit etmişlerdir.

Sezer (2020) "Kar Festivallerinin Kış Turizmine Etkilerinin Değerlendirilmesi: Doğu Karadeniz Örneği" adlı çalışmasında Artvin, Rize, Trabzon, Bayburt,

Gümüşhane, Giresun ve Ordu illerinde gerçekleştirilen kar festivalleri ve bu festivallerin etkilerinden bahsetmiştir.

Şenyurt ve Yorulmaz (2020) "Kurul Kalesi Pişmiş Toprak Unguentariumları" adlı çalışmalarında 2010-2019 yılları arasında Kurul Kalesi'nde yapılan kazı çalışmalarında elde edilen unguentariumlardan 26 tanesini detaylı olarak ele almışlardır.

Turan (2020) "Kutsalın Ziyareti: İnanç Turizminin Altında Yatan Güdüler ve Karadeniz Bölgesi İnanç Turizmi Potansiyeli" adlı çalışmasında Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki inanç turizmi bakımından önemli eserlere vurgu yaparken restorasyon işlemlerinin önemine vurgu yapmıştır.

Uzun Duran ve diğerleri (2020) "Fatsa-Sarmaşık Kaplıcasında Radon Aktivite Konsantrasyonunun Belirlenmesi (Ordu İli)" adlı çalışmalarında Fatsa ilçesi Sarmaşık Kaplıcası'nda yapılan Radon Gazı ölçümlerinde ulusal ve uluslararası kuruluşların belirlediği limitlerin altında değerlere sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Yavuz (2020) "Ordu İlinde Faaliyet Gösteren 4 ve 5 Yıldızlı Otellerin Trivago.com Web Sitesindeki Puanlama ve Yorumlara Göre Değerlendirilmesi" adlı çalışmasında adı geçen internet sitesi üzerinde yaptığı analizlere göre araştırmada ele alınan konaklama tesisleri müşterilerinin en çok tesislerin konum ve manzaralarını beğendiği, en az ise yiyecek ve içecek hizmetlerinden memnun kalmadıkları sonucuna ulaşmıştır.

Akyurt (2021) "Entropi Yöntemi İle Hizmet Kalitesinin Ölçülmesi: Ordu İli Dört ve Beş Yıldızlı Otelleri Üzerine Araştırma" adlı çalışmasında Ordu'daki dört ve beş yıldızlı otellerin hizmet kalitesinin ölçümü için Entropi Yöntemi'ni uygulamış ve yapılan ağırlıklandırma işlemi sonucu en önemli hizmet kriterin "temizlik" olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Çağlar (2021) "Ordu İli Geleneksel Çalgı Yapımcılığı" adlı yüksek lisans tez çalışmasında Ordu ilinde yaşyan çalgı imalatı ustaları ve çalgılar hakkında detaylı bilgiler vermiştir.

Güler (2021) "Ordu İlinin Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi" adlı çalışmasında Ordu ilinde gerçekleştirilebilecek ekoturizm faaliyetlerini açıklarken ilin yüksek bir ekoturizm potansiyeli bulunduğundan bahsetmiştir.

Hatipoğlu (2021) "Ordu İlinin Doğaya Dayalı Turizm Olanaklarının "Doğa Temelli Turizm İçin Doğal Kaynakların Ölçümü Modeli" ile Değerlendirilmesi" isimli çalışmasından Ordu ilinin doğaya dayalı turizm potansiyelini ölçmüştür.

Karadeniz (2021) "Kentlerde Kıyı Kullanımı: Karadeniz Ordu'nun Potansiyelleri" adlı yüksek lisans tez çalışmasında Ordu ili kıyılarının kullanım potansiyelini ortaya koyarken, Altınordu ilçesi kıyılarının turizm ve rekreasyon bakımından güçlü ve zayıf yanlarını incelemiştir.

Özel (2021) "Destinasyonların Tanıtılmasında Televizyon Dizileri ve Filmlerin Rolü (Ordu İli Örneği)" adlı yüksek lisans tez çalışmasında Ordu ilinde çekilen bir dizinin ilin turizmine ve tanıtımına kısmen olumlu etkide bulunduğunu vurgulamıştır.

Şener Yayla (2021) "Ordu İlinde Yaşayan El Sanatları ve Sanatkârları" adlı yüksek lisans tez çalışmasında Ordu ilinde yaşayan el sanatçıları ile görüşmeler yaparak kendileri ve meslekleri hakkında bilgiler edinmiştir.

Taş (2021) "Bolaman Çayı Yukarı Çığırında (Ordu) Havza Yönetimine Yönelik Riskler ve Planlama Önerileri" adlı doktora tez çalışmasında Ordu ilinde yer alan Bolaman Çayı Havzası'nda havza yönetimine etki eden coğrafi şartlar, tehditler ve planlama önerilerine yer verirken sahanın turizm potansiyeli üzerinde de durmuştur.

Yeşil ve Güzel (2021) "Ordu ili Asarkaya Kent Ormanı ve Yoroz Kent Ormanı ile Çınarsuyu Tabiat Parkı ve Ulugöl Tabiat Parkı'nın rekreasyonel potansiyel yönünden karşılaştırılması" adlı çalışmalarında uyguladıkları Gülez Yöntemine göre; Asarkaya Kent Ormanı ve Yoroz Kent Ormanı'nın "orta", Çınarsuyu Tabiat Parkı ve Ulugöl Tabiat Parkı'nın ise "yüksek" rekreasyonel potansiyele sahip olduğunu tespit etmişlerdir.

Bu çalışmalardan başka bu tez çalışmasının yöntemleri ve planlaması açısından öneme sahip bazı çalışmalar da şunlardır:

Butler (1980) "The Concept Of A Tourist Area Cycle Of Evolution: Implications For Management Of Resources" adlı çalışmasında turizm alanlarının bir yaşam döngüsüne sahip olduğu görüşünü ortaya atmış ve bu yaşam döngüsünün aşamaları olduğundan bahsetmiştir.

Mieczkowski (1985) "The tourism climatic index: a method of evaluating world climates for tourism" adlı çalışmasında Edmonton, Toronto ve Sydney şehirleri

üzerinde " Turizm İklim İndeksi" modelini uygulayarak bu şehirler iklimlerinin turizme uygun olup olmadıklarını tespit etmiştir.

Berry (2000) "An Application of Butler's (1980) Tourist Area Life Cycle Theory to the Cairns Region, Australia, 1876-1998" adlı doktora tez çalışmasında Butler' ın 1980 yılında ortaya attığı Turizm Alanları Yaşam Döngüsü Modeli'ni geliştirerek tablolar haline getirmiş ve modelin daha anlaşılabilir hale gelmesini sağlamasının yanında Avusturalya'da Cairns şehrine uygulama yapmıştır.

Priskin (2001) "Assessment of Natural Resources for Nature-based Tourism: The Case of The Central Coast Region of Western Australia" adlı çalışmasında Batı Avusturalya merkez sahil bölgesinin doağl turistik potansiyelini araştırırken "Doğa Temelli Turizm İçin Doğal Kaynakların Ölçümü" yöntemini kullanmışlardır.

Zaman (2005a) "Kemer'in Turizm Coğrafyası" adlı tez çalışmasında Antalya ili Kemer ilçesinin turizm potansiyelini coğrafi bakış açısıyla ortaya koyarken aynı zamanda turizm ile ilgili sorunlara ve çözüm önerilerine de yer vermiştir.

Butler (2006) "The Tourism Area Life Cycle" isimli kitabında 1980 yılında ortaya attığı turistik destinasyonların bir yaşam döngüsüne sahip olduğu görüşünü ve yaşam döngüsünün evrelerini detaylı olarak açıklamıştır.

Baykal ve diğerleri (2011) "Dikili ve Bergama Turizmini Bütünleştirmede Coğrafi Faktörlerin Rolü" isimli çalışmalarında İzmir'in Dikili ve Bergama ilçelerini turizm olanakları çerçevesinde bütünleştirme düşüncesi ve bütünleşme sonucu sağlanacak yararlar SWOT analizi yardımıyla ortaya konulmuştur.

Kocaman (2011) "Edirne İlinin Turizm Coğrafyası" adlı tez çalışmasında Edirne ilinin turizm potansiyelini coğrafi bakış açısıyla ortaya koymuş ve turizm ile ilgili sorunlara çözüm önerileri getirmeye çalışmıştır.

Vujičić ve diğerleri (2011), "Preliminary Geosite Assessment Model (GAM) and Its Application on Fruška Gora Mountain, Potential Geotourism Destination of Serbia" isimli çalışmalarında Sırbistan'daki Fruška Gora Dağı'nın jeoturizm potansiyelini araştırırken oluşturdukları "Jeosit Ön Değerlendirme Modeli" ile mevcut jeositler ve jeomorfositler hakkında değer ölçümü yapmışlarıdır.

Zaman (2012) "Trabzon İlinin Turizm Coğrafyası: Potansiyel-Alternatifler-Planlama" isimli çalışmasında coğrafya turizm ilişkisine vurgu yapmış ve Trabzon

ilinin sahip olduğu turistik çekicilikleri ortaya koyarken il turizminin güçlü ve zayıf yönleri üzerinde durarak planlama önerileri sunmuştur.

Güney (2016) "Turizm Alanlarının Yaşam Döngüsü Üzerine Bir Araştırma: Kuşadası Örneği" isimli tez çalışmasında Butler'ın Tourism Lifecycle Model'ini Kuşadası'na uygulamış ve Kuşadası'nın modeldeki tüm dönemlerin yaşadığını ortaya koymuştur.

Yukarıda görülen literatür ışığında bu çalışmada Ordu ilinin turizm potansiyeli coğrafi bakış açısıyla ele alınmış, turistik kaynaklar değerlendirilerek il sınırları içerisindeki dağılışı belirlenmiş, çeşitli modeller yardımıyla turistik kaynakların değerleri ölçülmüş ve tespit edilen sorunlara çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

2. YÖNTEMLER VE MALZEMELER

Çalışmanın amaçları doğrultusunda sahanın genel değerlendirilmesi için ön çalışmalar yapılmış, saha ve konu ile ilgili araştırmalar yapılmıştır. Bu bağlamda literatür taraması çalışmanın başından sonuna kadar sürdürülmüştür. Ordu ilinin turizmini doğrudan ya da dolaylı olarak ilgilendiren tüm literatür taranmıştır. Bunun yanında turizm coğrafyası ile ilgili kaynak niteliğindeki eserlerden ve yapılan çalışmalardan da faydalanılmıştır.

Çalışmada sahasının doğal ortam özellikleri araştırılırken Harita Genel Komutanlığı'nın sahaya ait 1/25.000 ölçekli (F37c3, F38d2, F38d3, F38d4, F38c1, F38c3, F38c4, F39c3, F39c4, F39d2, F39d3, F39d4, G37a2, G37a3, G37b1, G37b2, G37b3, G37b4, G37c1, G37c2, G38a1, G38a2, G38a3, G38a4, G38b1, G38b2, G38b3, G38b4, G38c1, G38c2, G38c3, G38c4, G38d1, G38d2, G39a1, G39a2, G39a3, G39a4, G39b1, G39b2, G39b3, G39b4, G39c1, G39c2, G39c3, G39c4, G39d1, G39d2, G39d3, G39d4, G40a1, G40a4, G40d1, G40d4, H39a1, H39a2, H39a3, H39a4, H39b1, H39b2, H39b3, H39b4, H40a1) topoğrafya haritaları, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nün (MTA) sahaya ait 1/500.000 ölçekli jeoloji haritaları, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü'nden (D.M.İ., 2019) iklim verileri, Devlet Su İşleri Ordu 75. Şube Müdürlüğü'nden hidroloji verileri, flora ve fauna varlığına ilişkin bilgiler ise literatür taraması ve arazi çalışmaları ile elde edilerek çalışmada yararlanılmıştır.

Çalışma alanının beşerî coğrafya özellikleri araştırılırken saha ile ilgili nüfus ve yerleşme verilerine Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK, 2018) ve eski adıyla Devlet İstatistik Enstitüsü (D.İ.E., 2000) internet sayfasından ulaşılmıştır. Yerleşme coğrafyası ile ilgili bilgilere literatür taraması, arazi çalışmaları ve yerel halk ile gerçekleştirilen görüşmeler ile ulaşılmıştır. Çalışma sahasının turizmi ile ilgili veriler Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nden ve Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür, Turizm ve Sanat Dairesi Başkanlığı'ndan temin edilmiştir. Ayrıca T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı istatistiklerinden de faydalanılmıştır. Yeşil yol projesi ile ilgili veriler Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı'na (DOKA) ait yayınlardan temin edilmiştir. Çevre yolları ile ilgili verilere Ordu Karayolları 77. Şube Şefliği ve Karayolları Genel Müdürlüğü internet sitesinden ulaşılmıştır. Kıyılarla ilgili yapılan çalışmalar 3621 sayılı Kıyı Kanunu içeriği esas alınarak yürütülmüştür (Anonim, 1990). Kırsal turizmin uygulanabilirliği kapsamında TUİK'in internet sayfasından tarım faaliyetleri

ile ilgili veriler elde edilmiş ve arazi çalışmaları ile yerel halkın tarımsal faaliyetleri bizzat gözlenmiştir.

2.1. Saha Çalışmaları

Çalışmada coğrafî araştırma yöntemlerinin temellerinden olan saha çalışmaları 2018-2019-2020 yıllarında farklı dönemlerde gerçekleştirilmiştir (Tablo 2.1). Bu bağlamda çok sayıda saha çalışması gerçekleştirilmiş ve Ordu ilinde tespit edilebilen tüm çekicilikler yerinde gözlenerek fotoğraflanmış ve durumları ile ilgili bilgiler inceleme, gözlem ve yöre halkıyla gerçekleştirilen görüşmelerle edinilmiştir. Yapılan saha çalışmaları sırasında fotoğraf makinesi, ses kayıt cihazı, GPS, lazer metre gibi araçlar kullanılmıştır. Saha çalışmaları gerçekleştirilmeden önce bölgedeki yerel kolluk kuvvetlerine (Polis ya da Jandarma) bilgi verilerek gerekli izinler alınmıştır. Çalışma sahasında henüz literatüre geçmemiş turistik çekiciliklerin tespiti için ilçeler bazında muhtarlıklara müracaat edilerek kendilerinden bilgi alınmış ve arazi çalışmaları bu bilgiler doğrultusunda sürdürülmüştür. Valilik, kaymakamlıklar ve belediyelerle görüşülüp sınırları kapsamında hangi turistik çekiciliklerin var olduğu konusunda bilgiler alınmış ve bu kurumlardan çeşitli kitap, rapor, broşür, istatistikî veri gibi dokümanlar elde edilerek incelenmiş ve çalışmada bu verilerden faydalanılmıştır.

Tablo 2.1. Çalışma süresince gerçekleştirilen arazi çalışmaları

İlçe	**Arazi Çalışması Tarihleri**
Akkuş	19.07.2020 - 20.07.2020
Altınordu	26.05.2019 - 26.11.2020 - 27.11.2020
Aybastı	15.07.2020 - 01.11.2020
Çamaş	02.09.2020 - 01.09.2020
Çatalpınar	01.09.2020
Çaybaşı	05.11.2019 - 07.11.2019 - 19.07.2020
Fatsa	21.05.2019 - 11.09.2020 - 27.07.2020
Gölköy	25.07.2020 - 26.07.2020
Gülyalı	26.05.2019 - 14.09.2020
Gürgentepe	03.08.2020 - 01.09.2020
İkizce	14.09.2020 - 31.10.2020
Kabadüz	20.07.2019 - 08.12.2019 - 02.07.2020 - 08.09.2020 - 10.09.2020
Kabataş	01.09.2020

Korgan	13.07.2020 - 15.07.2020
Kumru	16.07.2020 - 31.10.2020 - 14.11.2020
Mesudiye	04.09.2018 - 22.07.2020 - 24.07.2020 - 25.07.2020
Perşembe	17.10.2018 - 05.02.2020 - 31.08.2020 - 06.09.2020
Ulubey	04.09.2020 - 30.10.2020 - 28.11.2020
Ünye	04.11.2019 - 05.11.2019 - 11.09.2020 - 13.09.2020

2.2. Ofis Çalışmaları

Çalışmada saha çalışmalarının yanında ofis çalışmaları da gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda; literatür ve kaynak taraması, tez metninin yazımı, haritaların üretimi, arazi notlarının ve fotoğrafların değerlendirilmesi, Tez kapsamında Coğrafi Bilgi Sistemleri'nden (CBS) önemli ölçüde faydalanılmıştır. Tezde kullanılan lokasyon (ve yükselti basamakları), jeoloji, sıcaklık, yağış, nüfus yoğunluğu, turistik çekiciliklerin dağılışı haritaları ve Yeşil Yol Projesi Ordu haritasının sayısallaştırılması ve analizlerinde ArcGIS 10.5, Global Mapper 19, Adobe Photoshop CC 2019, Google Earth Pro programları kullanılmıştır. Çalışma alanına ait temel haritaların üretiminde ASTER uydusunun 10 metre yersel çözünürlüklü Digital Elevation Model (DEM) yani Sayısal Yükseklik Modeli (SYM) verilerinden yararlanılmıştır. SYM ve D.M.İ. verileri ile sıcaklık ve yağış haritaları üretilmiştir. Bunların yanında MTA'ya ait 1/500.000 ölçekli jeoloji haritaları CBS ortamında sayısallaştırılarak Ordu iline ait jeoloji haritası üretilmiştir. Tez çalışmasının metin yazım işlemleri için Microsoft Office Word 2019 programından faydalanılmıştır. Grafik ve tablolama işlemleri için Microsoft Office Excel 2019 programından yararlanılmıştır.

Tüm bunlarla birlikte bu çalışmada Ordu ili turizmine farklı bakış açıları getirmek üzere birkaç alternatif model uygulanmaya çalışılmıştır. Bu modeller; Jeosit Ön Değerlendirme Modeli (Preliminary Geosite Assessment Model) (GAM), Turizm Destinasyonun SWOT Analizi ile Değerlendirmesi, Turizm Alanı Yaşam Döngüsü Modeli (The Tourism Area Lifecycle Model), Turizm İklim İndeksi (The Tourism Climatic Index) ve Doğa Temelli Turizm İçin Doğal Kaynakların Ölçümü (Assesment of Natural Resources for Nature-Based Tourism)'dür.

2.3. Jeosit Ön Değerlendirme Modeli (Preliminary Geosite Assessment Model), (GAM)

Uygulanan ilk model Vujičić ve diğerleri (2011) tarafından geliştirilmiş olup asıl olarak Reynard ve diğerleri (2007) ve Pereiera ve diğerleri (2007) tarafından ortaya atılmıştır (Pereira vd., 2007; Reynard vd., 2007; Vujičić vd., 2011). Bu model seçilmeden önce yapılan araştırmalarla pek çok çalışma ve modele ulaşılmıştır (Božić ve Tomić, 2016; Comanescu ve Dobre, 2011; Pereira vd., 2007; Reynard vd., 2007; Tomić ve Božić, 2014). Ancak "Jeosit Ön Değerlendirme Modeli"nin bu modeller içindeki en kapsamlısı olduğu tarafımızca düşünüldüğünden bu çalışmada kullanımı uygun bulunmuştur.

Bu yöntemde jeositler ve jeomorfositler için oluşturulmuş birtakım değerlendirme kriterlerine göre turistik çekiciliklere puanlar verilmekte ve bu çekiciliklerin turistik değeri ölçülmeye çalışılmaktadır (Tablo 2.2). Kriterlerin ilk grubu üç göstergeden oluşmaktadır. Bunlar Bilimsel/Eğitsel Değer, Doğal/Estetik Bakış Açıları, Koruma değerleri (VSE+VSA+VPr) olarak ana değerler başlığı altında toplanmıştır (Vujičić vd., 2011).

İkinci gösterge grubu işlevsel (fonksiyonel) değerler başlığı altındadır (VFn) (Vujičić vd., 2011).

Son gösterge grubu ise Turistik değerler başlığı altında toplanmıştır (VTr). İkinci ve üçüncü gösterge grupları ek değerler ana başlığı altında toplanmıştır (Vujičić vd., 2011). Toplamda ana değerlerin 12 alt göstergesi ve ek değerlerin 15 alt göstergesi bulunmaktadır (Tablo 2.2). Verilen tabloya göre puanlama yapılmakta ve bir turistik çekiciliğin ulaşabileceği en yüksek puan 27 olabilmektedir (Tablo 2.3). Puanlama sonucunda ise turistik çekiciliğin değer ölçümü yapılmış olmaktadır (Vujičić vd., 2011). Modelin formüle edilmiş hali şudur:

GAM = Ana Değerler (VSE + VSA + VPr) + Ek değerler (VFn + VTr)

Tablo 2.2. Jeosit ve jeomorfositlerin değerlendirmesinde kullanılan göstergeler Vujičić ve diğerleri (2011)'den değiştirilerek (Vujičić vd., 2011)

Göstergeler / Alt Göstergeler	**Açıklama**
Bilimsel / Eğitsel Değer (VSE)	
Nadirlik	En yakın benzer sitlerin sayısı
Temsil edilebilirlik	Sitenin kendi kalitesi nedeniyle didaktik ve örnek nitelikleri ve genel konfigürasyon (Perreira, 2007)

Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	Kabul edilen dergilerde yazılı metin sayısı, tez, sunum ve diğer yayınlar
Yorumlama düzeyi	Jeolojik ve jeomorfolojik süreçler, olaylar, şekiller ve bilimsel bilginin seviyesi üzerine yorumlama olanakları düzeyi.
Doğal / Estetik (VSA)	
Bakış açıları	Yürüyerek erişilebilen bakış açıları sayısı. Her biri belirli bir görüş açısı sunmalı ve siteye 1 km'den daha az mesafede olmalıdır.
Yüzey	Sitenin bütün yüzeyi. Her sitenin diğer sitelerle niceliksel olarak bağlantılı olduğu varsayılmaktadır.
Çevreleyen manzara ve doğa	Panoramik görüş kalitesi, su ve bitki örtüsünün varlığı, insan kaynaklı bozulmanın yokluğu, kentsel alanlara yakınlığı vb.
Sitelerin çevresel uyumu	Doğaya zıtlık seviyesi, renklerin zıtlığı, şekillerin görünüşü, vb.
Koruma (VPr)	
Şu anki kondisyonu	Jeositin mevcut durumu
Koruma seviyesi	Yerel veya bölgesel gruplar, ulusal hükümet, Uluslararası örgütler vb. tarafından sağlanan korumalar
Güvenlik Açığı	Jeositin güvenlik açıkları
Uygun ziyaretçi sayısı	Yüzey alanına, güvenlik açığına ve mevcut jeosit durumuna göre aynı zamanda saha için önerilen ziyaretçi sayısı.
İşlevsel (VFn)	
Ulaşılabilirlik	Siteye ulaşım olanakları
Ek doğal değerler	5 km yarıçapındaki alanda bulunan ek doğal değerlerin sayısı (jeositler de dahil).
Ek antropojenik değerler	5 km'lik yarıçapındaki alanda bulunan ek antropojenik değerlerin sayısı.
Civardaki merkezler	Merkezlerin yakınlığı.
Civardaki önemli yol ağı	20 km yarıçapındaki alanda mevcut önemli yol ağlarının yakınlığı.
Ek fonksiyonel değerler	Otoparklar, benzin istasyonları, mekanik vb.
Turistik değerler (VTr)	
Tanıtım	Tanıtım kaynaklarının seviyesi ve sayısı.
Organize ziyaretler	Jeosite yapılan düzenli yıllık ziyaret sayısı.
Civardaki turizm bürosu	Turizm bürosunun jeosite yakınlığı.
Tasfir Panoları	Metin ve grafiklerin tanımlama özellikleri, malzeme kalitesi, boyutu, çevreye uyum vb.
Ziyaretçi sayısı	Yıllık ziyaretçi sayısı
Turizm altyapısı	Turist için ek altyapı seviyesi (yaya yolları, dinlenme yerleri, çöp kutuları, tuvaletler, kuyular vs.).
Tur rehberi servisi	Varsa, uzmanlık seviyesi, yabancı dil (ler) bilgisi, yorumlama becerileri vb.
Otel servisi	Jeositeye yakın otel hizmeti.
Restoran servisi	Jeosite yakın restoran hizmeti.

Tablo 2.3. Ön Jeosit Değerlendirme Modeli puanlama tablosu (Vujičić vd., 2011)

0	**0,25**	**0,5**	**0,75**	**1**
Sıradan	Bölgesel	Ulusal	Uluslararası	Dünyada tek
Yok	Zayıf	Orta	Yüksek	En Yüksek
Yok	Yerel Yayınlar	Bölgesel Yayınlar	Ulusal Yayınlar	Uluslararası Yayınlar
Yok	Orta düzeyde süreçler ancak uzman olmayanlara açıklaması zor	Süreçlere iyi bir örnek ancak uzman olmayanlara açıklaması zor	Orta düzeyde süreçler ancak sıradan ziyaretçilere açıklaması kolay	Süreçlere iyi bir örnek ve sıradan ziyaretçilere açıklaması kolay
Yok	1	2-3	4-6	6'dan fazla
Küçük	-	Orta	-	Geniş
-	Düşük	Orta	Yüksek	En Yüksek
Uyumsuz	-	Nötr	-	Uyumlu
Tamamen hasarlı (İnsan faaliyetlerine bağlı)	Yüksek hasarlı (doğal sürecin bir sonucu)	Orta Hasarlı (gerekli jeomorfolojik özellikler korunmuş)	Hafif hasarlı	Hasarsız
Yok	Yerel	Bölgesel	Ulusal	Uluslararası
Geri döndürülemez (Tamamen kayıp olasılığı ile)	Yüksek (Çabucak hasar verilebilir)	Orta (doğal süreç ya da insan faaliyetleri ile hasar verilebilir)	Düşük (Sadece insan faaliyetleri ile hasar verilebilir)	Yok
0	0-10	10-20	20-50	50'den fazla
Ulaşılamaz	Düşük (yürüyerek özel ekipmanla ve rehber eşliğinde	Orta (Bisikletle ve insan gücüyle çalışan taşıtlarla)	Yüksek (Otomobille)	En yüksek (Otobüsle)
Yok	1	2-3	4-6	6'dan fazla
Yok	1	2-3	4-6	6'dan fazla
100 km'den fazla	100-50 km	50-25 km	25-5 km	5 km'den az
Yok	Yerel	Bölgesel	Ulusal	Uluslararası
Yok	Düşük	Orta	Yüksek	En Yüksek
Yok	Yerel	Bölgesel	Ulusal	Uluslararası
Yok	Her yıl 12'den az	Her yıl 12-24 arası	Her yıl 24-48 arası	Her yıl 48'den fazla
50 km'den fazla	50-20 km	20-5 km	5-1 km	1 km'den az
Yok	Düşük Kalite	Orta Kalite	Yüksek Kalite	En Yüksek Kalite
Yok	Düşük (5000'den az)	Orta (5001-10000)	Yüksek (10001-100000)	En Yüksek (100000'den fazla)
Yok	Düşük	Orta	Yüksek	En Yüksek
Yok	Düşük	Orta	Yüksek	En Yüksek
50 km'den fazla	25-50 km	10-25 km	5-10 km	5 km'den az
25 km 'den fazla	10-25 km	10-5 km	1-5 km	1 km 'den az

Değerlendirmenin sonuçlarına dayanarak, bu değerlerin sırasıyla X ve Y eksenleri olan bir ana ve ek değerler matrisi oluşturulabilmektedir (Şekil 2.1). Matris,

önceki değerlendirme sürecinde aldıkları puana göre Z (i, j) (i, j = 1,2,3) ile gösterilen dokuz alana (bölgelere) bölünmüştür. X ekseni için alan oluşturan ana kılavuz çizgileri 4 birim aralıklarla ve Y ekseni 5 birim aralıklarla bölünmüştür. Örneğin, bir jeosit için ana değerlerin toplamı 7 ve ek değerlerin 4 olması durumunda, o jeosit ana değerlerinin orta seviyede ve ek değerlerinin düşük seviyede olduğu Z_{21} alanı içinde kalacaktır (Vujičić vd., 2011).

Niceleme aşaması sırasında, jeosit ve jeomorfositlerin önemi, değerlerin önceden belirlenmiş kriterlere atfedilmesiyle belirlenir. Kesin değerlendirmelere göre, her bir jeosit, Şekil 2.1'de gösterildiği gibi, pozisyonuna göre matris alanında çizilebilir (Şekil 2.1), (Vujičić vd., 2011).

Daha sonra, jeositlerin geleceğine fayda sağlayabilecek uygun bir genel turizm gelişimi, pazar ve konservasyon (özgün niteliğe uygun olarak korumak) yönetimi politikası ile ilişkilendirilebilmektedir. Bir jeositi değerlendirirken, yöneticilerin mevcut durumu göz önünde bulundurması gerekir. Derecelendirmeler yapıldıktan sonra, her bir coğrafi alan, bir alan veya matrisin hücresine konur. İnceleme için, Z_{31} ve Z_{32} hücrelerine uyan jeositler yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip, fakat düşük gelişmiş turist ve fonksiyonel sektöre sahiptir. Bu nedenle yöneticiler, yüksek olan göstergeleri geri plana atmamakla birlikte, düşük olanları desteklemeli, planlamalı ve geliştirmelidir (Vujičić vd., 2011). Diğer taraftan Z_{11} ve Z_{12} hücresine uyan jeositler düşük ana değerlere ve düşük ek değerlere sahiptir. Bu durumda iki senaryo vardır: Birincisi, ana değerlerin olmamasına bağlı olarak jeositin ek değerlerinin de olmaması durumu; ikinci senaryo, jeositin tam olarak araştırılmadığı ve buna bağlı olarak koruma altına alınmadığı bu sebeple de ek değerlere ihtiyaç duyulmadığı durum ortaya çıkmaktadır. Z_{33} ve Z_{23}'e uyan jeositler ana ve ek değerlerde yüksek dereceye sahiptir. Bu alanlarda yöneticiler, turizmin ve tehditlerin etkisini ölçmelidir (Vujičić vd., 2011).

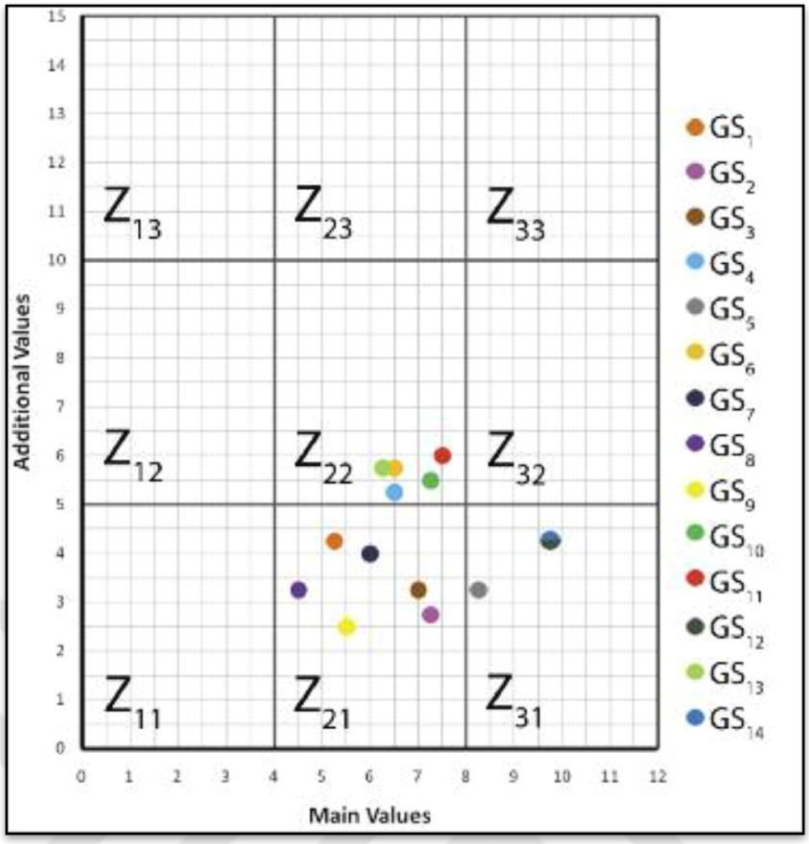

Şekil 2.1. GAM Modeli'ne göre jeositlerin yerleştirildiği matris (Vujičić vd., 2011), (GS=Jeosit)

Bu model Ordu ili jeositlerine ve jeomorfositlerine uygulanmıştır. Modelin uygulanması aşamasında arazi çalışmalarının yanı sıra kaynak taraması ve Ordu İl Turizm Müdürlüğü yetkilileriyle görüşmeler yapılmıştır.

2.4. Turizm Destinasyonun SWOT Analizi ile Değerlendirmesi

SWOT kelimesi İngilizce Strenghts ,Weaknesses, Opportunities ve Threats kelimelerinin baş harflerinden oluşmaktadır (Lennon ve Peet, 1990). Bu kelimeler Türkçe olarak sırasıyla Üstünlükler, Zayıflıklar, Fırsatlar ve Tehditler anlamlarına gelmektedir. Bu analizi ilk olarak Weihrich'in "Long Range Planning" isimli çalışmasıyla literatüre kazandırmıştır (Hamidoğlu, 2002).

SWOT analizi ile öncelikle durum tespiti yapılmakta daha sonrasında ise analizin yapıldığı organizasyon ya da süreç için üstünlük ve zayıflıkları, fırsat ve tehditleri ortaya koyulmaktadır (Gül, 2008).

Turistik destinasyonlar bakımından SWOT analizi, aslında o destinasyonun rakiplerine karşı olan durumunu ifade eder ((Philip, 1994)'e atfen (Gökçe, 2006)). Çalışmamızda öncelikle alanında uzman kişilerin (Turizm acenteleri, il turizm müdürlüğü, otel müdürleri gibi) görüşleri alınmış ve daha sonra yapılan kaynak

taraması ve arazi çalışmaları birlikte değerlendirilerek Ordu ili, ilçeler bazında SWOT analizi uygulanmış ve tablolar halinde sunulmuştur.

2.5. Turizm Alanı Yaşam Döngüsü Modeli (Tourism Area Life Cycle Model)

Butler (1980) tarafından ortaya atılan bu teori "The Tourism Area Lifecyle Model" Türkçe' ye "Turizm Alanı Yaşam Döngüsü Modeli" olarak çevirmek mümkündür (Butler, 1980). Bu modele göre turistik alanlar altı dönemli bir yaşam sürecine sahiptir ve bu dönemler sırasıyla keşif (exploration), ilgi (involvment), gelişim (development), sağlamlaşma (consolidation), durgunluk (stagnation), düşüş (decline) ya da gençleşme (rejuvenation) olarak tanımlanmıştır (Güney, 2016). Tüm dönemleri tamamlayan bir destinasyon ya durgunluk sonrası düşüş dönemine girecek ya da yapılacak stratejik müdahalelerle gençleşerek tekrar ilgi görmeye başlayacaktır. Butler'a göre bu dönemler aşağıda özetlenmiştir (Şekil 2.2), (Butler, 1980):

1. Keşif (Exploration) Dönemi: Bu aşamada bölgeye gelen turist sayısı oldukça azdır. Bunun en önemli nedeni; ulaşım, tesis ve yerel bilgi eksikliğidir. Tesis imkanları ve farkındalık arttıkça ziyaretçi sayısı da artacaktır. Pazarlama, reklam ve daha fazla hizmet sunumuyla turist sayısındaki artış daha fazla olacaktır. Bununla birlikte taşıma kapasitesine ulaşıldığında bu artış hızı azalma eğilimine girecektir (Butler, 1980).

2. İlgi (Involvement) Dönemi: Ziyaretçi sayıları ve bölgesel düzenlemeler arttıkça ilgi dönemine geçiş sağlanır. Bu dönemin en önemli özelliği yerel halkın öncelikle turistlere yönelik olmak üzere birtakım tesisler kurmaya başlaması ve turistler için olanakları arttırmasıdır. Ziyaretçiler ile yerel halk arasındaki etkileşim artar. Bu dönem ilerledikçe reklam olanakları yaygınlaşabilir ve ziyaretçiler için bir pazar alanı tanımlanabilir. Ayrıca bir turizm mevsimi oluşabilir. Turist seyahat organizasyonlarında birtakım örgütlenmeler beklenebilir bunun yanında hükumetlere ve kamu kurumlarına ziyaretçilere ulaşım ve diğer tesisleri sağlama ya da iyileştirme konularında ilk baskılar görülebilir (Butler, 1980).

3. Gelişim (Development) Dönemi: Bu dönem reklamların ağırlaştığı çok iyi tanımlanmış bir turizm pazarını yansıtmaktadır. Artık yerel halkın elindeki tesisler yerini dışardan gelen yatırımcılar tarafından hizmete açılan daha büyük ve olanakların daha fazla olduğu kompleks yapılara bırakmaktadır. Doğal ve kültürel cazibe merkezleri, insan yapımı ithal tesislerle desteklenmektedir. Bölgedeki fiziksel görünüş

oldukça fazla değişebilir. Bu değişim yerel halk tarafından hoş karşılanmayabilir ya da kabul edilmeyebilir. Yoğun dönemlerde turist sayısı yerel halkın nüfusuna eşit ya da daha fazla olabilir. Bu dönemin ilerleyen aşamalarında ithal iş gücü kullanılacak ve turizm endüstrisi için yardımcı tesisler kendini gösterecektir (Butler, 1980).

4. Sağlamlaşma (Consolidation) Dönemi: Bu döneme girilirken turist sayısı artmaya devam ederken artış hızı oldukça azalmıştır. Bölge ekonomisinin önemli bir bölümü turizme bağlı olacaktır. Geniş kapsamlı reklamcılık faaliyetleri ziyaretçi sezonunu ve pazar alanını genişletmeye çalışacaktır. Tatil şehirleri, iyi tanımlanmış rekreasyonel iş bölgelerine sahip olacaklar (Butler, 1980).

5. Durgunluk (Stagnation) Dönemi: Durgunluk dönemine girilirken ziyaretçi sayısındaki zirveye ulaşılmıştır. Çevresel, sosyal ve ekonomik problemlerle birlikte pek çok değişken için kapasite sınırına ulaşılmıştır ve bu sınır aşılmıştır. Bölgenin imajı son derece yüksek olsa da artık moda dışı kalmıştır. Tekrar ziyaret, toplantı ve benzeri akışlarda bölgeye duyulan güven tamdır. Yatak kapasite fazlası olmasının yanında turistlerin tekrar ziyaretlerini sürdürmelerini sağlamak için yoğun çaba harcanmaktadır (Butler, 1980).

6. Düşüş (Decline) yada Gençleşme (Rejuvenation) Dönemi: Bu aşamada eğer destinasyon düşüş dönemine girerse artık yeni destinasyonlarla yarışamayacak ve dolayısıyla azalan bir pazar payıyla karşı karşıya kalacaktır. Artık tatilcilere hitap edemeyecek ancak hafta sonu ya da günlük geziler için yükselen bir popülariteye sahip olabilecektir. Mülkiyet devir sayıları oldukça yüksek olacak ve destinasyon turistik fonksiyonunu yitirdikçe tesisler ve yapılar turistik olmayan amaçlar için kullanılmaya başlanacaktır. Fiyatlar düşeceğinden turizme yerel katılımda bir artış yaşanabilir. Son olarak destinasyon gerçek bir turistik gecekondu bölgesine dönüşebilir ya da turistik işlevini tamamen kaybedebilir (Butler, 1980).

Destinasyonun düşüş dönemi değil de gençleşme dönemine girebilmesi için öneri olarak daha önce kullanılmamış doğal kaynaklardan faydalanmak getirilebilir. Yeni tesislerin geliştirilmesi ekonomik olarak mümkün hale gelir ve aynı zamanda eski yaz tatili ticaretini canlandırmaya yardım eder. Bölgeye ilişkin efektif bir gençleştirme politikasının hükümetler tarafından uygulanması gençleşmenin ön koşuludur (Butler, 1980).

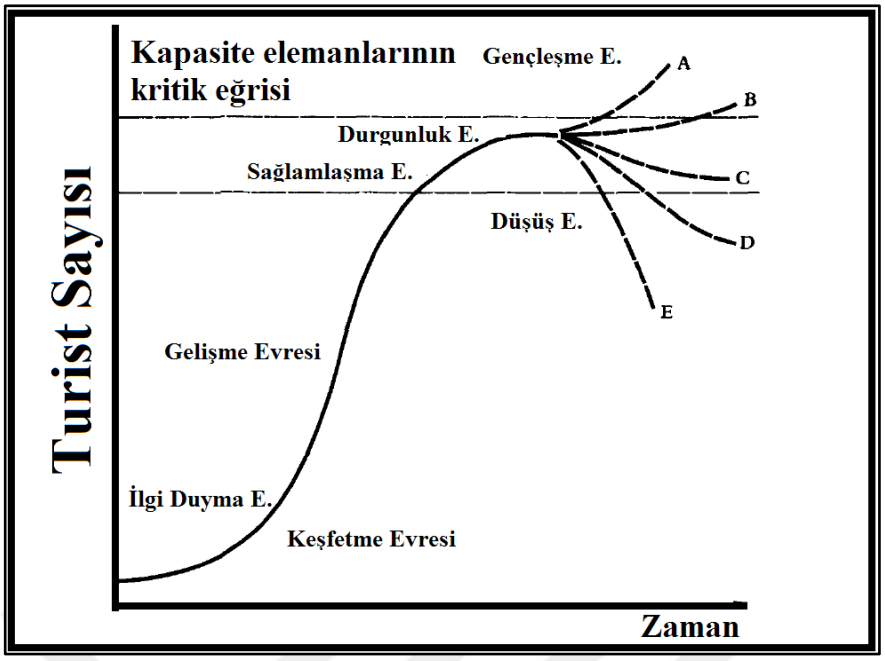

Şekil 2.2. Butler'ın turizm alanları yaşam döngüsü grafiği (Butler, 1980)'den değiştiren (Bahadır vd., 2017), (E harfi hızlı düşüş, D harfi yavaş düşüş, C harfi stabil, B harfi yavaş gençleşme ve A hafif hızlı gençleşmeyi temsil etmektedir)

Ordu ili için bu modelin uygulanmasında kullanılan esas veriler geçmişten günümüze (yapılacak araştırmayla tahminen turizmin başlangıç yılı itibarıyla) il bazında gelen turist sayısıdır. Ancak Butler 1980'ın modelinde kullanılan tek veri turizm konaklama verisi değildir. Bu sebeple çalışmada literatüre uygun olarak Ordu ili hakkındaki tarihi kayıtlara yer verilmiş ve Butler (1980)'ın modelinde kullanılan turizm aşamaları ve göstergeleri değerlendirilmiştir (Butler, 1980). Bu noktada tarafımızca daha başarılı bulunan Berry (2000)'nin Butler (1980)'den değiştirerek oluşturduğu tablo dilimize çevrilmiş ve çalışmada kullanılmıştır (Berry, 2000). Bununla birlikte daha eski dönemlere ait konaklama verileri ve tarihi kayıtlara, görüşme, arşiv taraması ve yazılı kaynak taraması teknikleri ile ulaşılmaya çalışılmıştır. Çalışma sırasında yapılan görüşmeler Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü yetkilileri ve otel müdürleri ile gerçekleştirilmiştir. Konaklama istatistikleri ve Berry (2000)'nin tablolarında yer alan kriterlerin ne kadarının Ordu ilinde gerçekleştiği karşılaştırılarak, Ordu ilinin Turizm Alanları Yaşam Döngüsü Modeli'ne göre hangi evrede bulunduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Butler (1980)'ın grafiğinin Ordu ili için uyarlanmasında ise konaklama istatistikleri kullanılmıştır.

Berry (2000) Butler (1980)'ın turizm alanları yaşam döngüsü modelinin her bir evresi için bazı kriterler belirlemiş ve tablo halinde sunmuştur (Tablo 2.4), (Tablo 2.5), (Tablo 2.6), (Tablo 2.7), (Tablo 2.8), (Tablo 2.9). İki sütundan oluşan tabloların sol

sütununda evrelere ait kriterler, sağ sütununda ise bu kriterin turistik destinasyonda gerçekleştiğini belirten göstergeler yer almaktadır. Bir destinasyonun hangi evrede olduğunun belirlenmesinde o evrenin tüm kriterleri için göstergelerin destinasyonda görülmesi şartı aranmaktadır.

Tablo 2.4. Butler (1980)'ın keşfetme evresi için belirlenen kriterler, ((Berry, 2000)'den değiştirilerek)

Butler Kriterleri Keşfetme Evresi	**Gösterge**
Az sayıda maceracı turist	-
Turistler için özel olanaklar ve kuruluşlar yoktur	-
Yerli halk ve turistler arasındaki iletişim yüksektir	-

Tablo 2.5. Butler (1980)'ın ilgi duyma evresi için belirlenen kriterler, ((Berry, 2000)'den değiştirilerek)

Butler Kriterleri İlgi Duyma Evresi	**Gösterge**
Ziyaretçi sayıları artar ve düzenlilik kazanmaya başlar	-
Yerel halkın turizme sınırlı katılımı	-
Yerli halk ve turistler arasındaki iletişim sıcaktır	-
Destinasyonla ilgili reklam ve tanıtımlar başlar.	-
Ziyaretçiler için ilk defa pazar alanları tanımlanmıştır	-
Turizm sezonu oluşur	-
Turistik seyahat programlarının organizasyonu	-
Hükümet üzerinde ulaşım ve yerel olanaklar gibi turizm altyapısı sağlamak için baskı oluşur	-

Tablo 2.6. Butler (1980)'ın gelişme evresi için belirlenen kriterler, ((Berry, 2000)'den değiştirilerek)

Butler Kriterleri Gelişme Evresi	**Gösterge**
İyi tanımlanmış turizm pazar alanları ve yoğuan reklam	-
Yerel katılım ve turizm düşüşlerinin kontrolü	-
Eski tesislerin (ör. konuk evleri) yerini özel kuruluşlar tarafından yapılan daha büyük, daha ayrıntılı ve daha güncel tesisler alır.	-
İnsan yapımı tesislerle desteklenen, özel olarak pazarlanan doğal ve kültürel turistik alanlar	-
Fiziksel görünümde değişiklikler	-
Tesislerin planlanması ve yapılmasında bölgesel ve ulusal destekler	-

Ziyaretçi sayısı yoğun dönemlerde yerel halkı geçer	-
Yabancı iş gücü kullanılır	-
Çamaşırhane gibi yardımcı hizmetler ortaya çıkmaya başlar	-

Tablo 2.7. Butler (1980)'ın sağlamlaşma evresi için belirlenen kriterler, ((Berry, 2000)'den değiştirilerek)

Butler Kriterleri Sağlamlaşma Evresi	**Gösterge**
Turizmdeki artış oranı düşer	-
Toplam turist sayısı yerli halkı aşar	-
Turizm ekonominin önemli bir parçasıdır	-
Daha geniş kapsamlı reklamcılık	-
Turist sezonunu uzatmak için yerel çabalar gösteriliyor	-
Büyük bayilikler ve turist zincirleri belirir, ancak varsa az sayıda yeni yerel eklemeler de olabilir.	-
Çok sayıda turist ve turistik tesis konusunda yerel muhalefet ve hoşnutsuzluk	-
Bir eğlence işi bölgesi (RBD) şekillenir.	-
Eski, kötüleşen tesislerden bazıları tercih edilmez	-

Tablo 2.8. Butler (1980)'ın ilgi durgunluk evresi için belirlenen kriterler, ((Berry, 2000)'den değiştirilerek)

Butler Kriterleri Durgunluk Evresi	**Gösterge**
Konaklama kazancının zirvesine ulaşılır	-
Çevresel problemler oluşur	-
Sosyal problemler oluşur	-
Ekonomik problemler oluşur	-
Köklü bir imaj var ama bölge artık popüler değil	-
Tekrar ziyaretçilerine güven yok	-
Tesis doluluklarında azalma	-
Ziyaret düzeyini korumak için yoğun çabalar gerekir	-
Turist türü organize kitlesel turist olarak değişir	-
Doğal ve kültürel cazibe merkezlerinin yerini insan yapımı cazibe merkezleri alır	-
Tatil yeri imajı yok olmaya başlar	-
Yeni gelişmeler hala devam ediyor, ancak orijinal turistik bölgenin yakınlarında (merkezden uzaklaşıyor)	-
Doğal ve kültürel cazibe merkezlerinin sayısını geçmeye başlayan çok sayıda sonradan ekleme turistik yer	-

Yatırımcılar tarafından tesislerin sıkça el değiştirdiği görülür	-
Yerel halk, ziyaretçilerin can sıkıcı olduğunu düşünür	-

Tablo 2.9. Butler (1980)'ın düşüş evresi için belirlenen kriterler, ((Berry, 2000)'den değiştirilerek)

Butler Kriterleri Düşüş Evresi	**Gösterge**
Daha yeni turistik tesislere sahip diğer bölgelerle rekabet artar	-
Turistik işletmelerin sürdürülebilirliği sorgulanabilir hale gelir	-
Turizme yerel ilgi artar	-

2.6. Turizm İklim İndeksi (The Tourism Climatic Index)

Turizm İklim İndeksi (Tourism Climatic Index), (TCI) olarak bilinen bu yöntem ilk olarak 1985 yılında Mieczkowski tarafından ortaya atılmıştır. Genellikle kıyı bölgelerinde iklim ve turizm ilişkisini yorumlayabilmek amacıyla kullanılan yöntem ülkemizde de çok sayıda çalışmada kullanılmıştır (Cengiz vd., 2008; Güçlü, 2010a; Kum, 2011; Kum ve Gönençgil, 2018).

TCI genel bir formüle dayanmakla birlikte temel olarak bir istasyona ait şu parametrelere ihtiyaç duymaktadır: Toplam yağış, ortalama rüzgâr hızı, toplam güneşlenme süresi, aylık maksimum ve ortalama sıcaklık, minimum ve ortalama bağıl nem (Mieczkowski, 1985). TCI'nın hesaplanmasında kullanılan formül ise şöyledir:

$$TCI= 2[(4 * CID) + CIA + (2 * P) + (2 * S) +W]$$

CID (Daytime Confort Index) yani Gündüz Konfor İndeksi TCI formülündeki en yüksek ağırlık (%40) değerine sahip faktör olarak göze çarpmaktadır (Mieczkowski, 1985). Bu ağırlık değerinin verilme sebebi ise turistik faaliyetlerin daha çok 12.00 ile 16.00 saatleri arasında yapılmasıdır (Kum ve Gönençgil, 2018). CID hesaplanırken istasyona ait maksimum sıcaklık ve minimum bağıl nemin verilen grafikteki kesişiminden oluşan bir puan esas alınmaktadır (Mieczkowski, 1985), (Şekil 2.3).

CIA (Daily Comfort Index) yani Günlük Konfor İndeksi ise geceyi de içine alan yani 24 saati kapsayan termal konfor zamanına karşılık gelmektedir (Kum ve Gönençgil, 2018). Bu parametre hesaplanırken ortalama sıcaklık ve ortalama bağıl nemin verilen grafikteki kesişiminden (efektif sıcaklık) elde edilen puandan oluşur (Mieczkowski, 1985), (Şekil 2.3). CIA'nın formüldeki kat sayısı %10'dur. Bunun

nedeni ise gece yapılan turistik aktiviteler çoğunlukla kapalı mekanlarda gerçekleştiğinden termal konfor koşulları pek aranmaz (Kum ve Gönençgil, 2018). Ancak yine de uygun termal konfor koşullarının bulunduğu ortamlarda gerçekleştirilen uyku, ertesi gün yapılması planlanan tursitik faaliyetler için katkı sağlayacağından formüle konulması uygun görülmüştür (Mieczkowski, 1985).

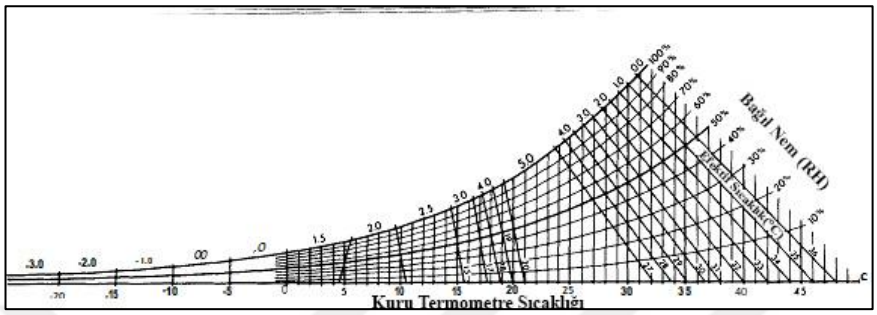

Şekil 2.3. İklim Konfor İndeksi için Termal Konfor Değerlendirme Sistemi (Mieczkowski, 1985'ten değiştirilerek)

P (Precipitation) yani yağış özellikle kıyı turizmi için miktarı ve dağılışı bakımından önem arz etmektedir (Kum ve Gönençgil, 2018). Bu sebeple toplam yağışın TCI'daki katsayısı %20'dir (Mieczkowski, 1985). Bir istasyondaki aylık toplam yağış ortalaması verilen tablodaki orana göre puanlanmaktadır (Tablo 2.10).

Tablo 2.10. Yağış değişkeni (Mieczkowski (1985)'ten değiştirilerek)

Oranlar	Aylık Toplam Yağış Ortalaması (mm)
5,0	0,0-14,9
4,5	15,0-29,9
4,0	30,0-44,9
3,5	45,0-59,9
3,0	60,0-74,9
2,5	75,0-89,9
2,0	90,0-104,9
1,5	105,0-119,9
1,0	120,0-134,9
0,5	135,0-149,9
0,0	150 ve daha fazla

S (Sunshine) ise güneşlenme süresidir. Güneşlenme süresi özellikle kıyı turzimi bakımından son derece önemlidir (Kum ve Gönençgil, 2018). Bu nedene dayanarak

TCI'daki katsayısı %20'dir. Bir istasyona ait günlük güneşlenme süresinin ortalaması verilen tabloya göre puanlanmaktadır (Tablo 2.11).

Tablo 2.11. Güneşlenme değişkeni (Mieczkowski (1985)'ten değiştirilerek)

Oranlar	Ortalama Aylık Güneşlenme Süresi (Saat/gün)
5,0	10 ve daha fazla
4,5	9 saat - 9 saat 59 dakika
4,0	8 saat - 8 saat 59 dakika
3,5	7 saat - 7 saat 59 dakika
3,0	6 saat - 6 saat 59 dakika
2,5	5 saat - 5 saat 59 dakika
2,0	4 saat - 4 saat 59 dakika
1,5	3 saat - 3 saat 59 dakika
1,0	2 saat - 2 saat 59 dakika
0,5	1 saat - 1 saat 59 dakika
0,0	1'den az

W (Wind) parametresi rüzgâr hızına karşılık gelmektedir (Mieczkowski, 1985). Rüzgâr hızı sıcaklığın çok yüksek olduğu dönemlerde klimatik konfora olumlu etki yaparken, soğuk havalarda ise olumsuz etki yapmaktadır (Kum ve Gönençgil, 2018). TCI formülünde rüzgâr hızının ağırlık oranı %10 olarak belirlenmiştir (Mieczkowski, 1985). Ayrıca verilen tabloda görülebileceği gibi maksimum sıcaklığa bağlı olarak değişiklikler göstermektedir (Mieczkowski, 1985), (Tablo 2.12).

Tablo 2.12. Rüzgâr Değerlendirme Ölçeği (Mieczkowski (1985)'ten değiştirilerek)

Rüzgâr Hızı (Km/s)	Bofor Ölçeği	Normal Sistem	Alize Sistemi	Sıcak İklim Sistemi
<2,88	1	5,0	2,0	2,0
2,88-5,75	2	4,5	2,5	1,5
5,76-9,03	2	4,0	3,0	1,0
9,04-12,23	2	3,5	4,0	0,5
12,24-19,79	3	3,0	5,0	0
19,80-24,29	4	2,5	4,0	0
24,30-28,79	4	2,0	3,0	0
28,80-38,52	5	1,0	2,0	0
>38,52	6	0	0	0

Ortalama rüzgâr hızı değişkeninin 8 km/s'den büyük olduğu ve günlük ortalama maksimum sıcaklık değişkeninin 15 °C'den düşük olduğu şartlarda rüzgârın soğutucu etkisi tablosu kullanılarak rüzgâr değişkeninin puanı hesaplanır (Mieczkowski, 1985), (Şekil 2.4).

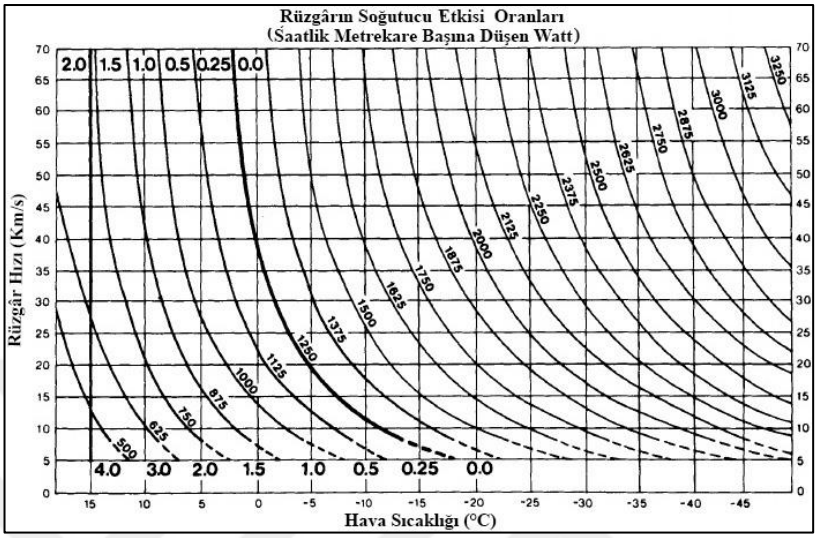

Şekil 2.4. Rüzgârın Soğutucu Etkisi (Wind Chill) değerlendirme ölçeği (Mieczkowski, 1985'ten değiştirilerek)

Tüm bu oranlar ile elde edilen sonuç değerleri 2 katsayısı ile çarpılarak formül sonuçlarının 100 tam puan ile -20 puan aralığında bir değer alması sağlanır (Mieczkowski, 1985), (Tablo 2.13).

Tablo 2.13. Turizm Konfor İndeksi Sınıflandırma Şeması (Mieczkowski (1985)'ten değiştirilerek)

TCI Parametrelerin Sayısal Değeri	Tanımlayıcı İklim Konfor Kategorileri
90-100	İdeal
80-89	Mükemmel
70-79	Çok iyi
60-69	İyi
50-59	Kabul edilebilir
40-49	Sınırda
30-39	Elverişsiz
20-29	Çok elverişsiz
10-19	Son derece elverişsiz
9- (-20)	İmkânsız

2.7. Doğa Temelli Turizm İçin Doğal Kaynakların Ölçümü (Assessment of Natural Resources for Nature-Based Tourism)

Çalışmanın kullanılan bir diğer model Priskin (2001) tarafından geliştirilen "Doğa Temelli Turizm İçin Doğal Kaynakların Ölçümü (Assessment of Natural Resources for Nature-Based Tourism)" dür. Bu modelin temelleri 1999 yılında ortaya atılmış ve ilk doğa temelli turizm çalışması yapılmıştır (Weaver vd., 1999). Modelde doğal turistik kaynaklar sınıflandırılmakta, peyzaj unsurları değerlendirilmekte, ulaşım olanakları ve turizm altyapısı incelenmektedir. Bunun sonucunda ise doğa temelli turizm açısından bir kaynak değerlendirmesi yapılmaktadır (Priskin, 2001).

Modelin uygulanışı incelendiğinde ilk olarak veri toplama işlemi iki aşamalı şekilde gerçekleştirilmektedir (Priskin, 2001). Birinci aşamada saha araştırması ile doğal turistik kaynaklar tanımlanmakta ve gözlemler yapılarak çeşitli bilgiler sahadan toplanmaktadır. İkinci aşamada ise literatür ve kaynak değerlendirmesi yapılmaktadır. Veri toplama işleminden sonra modelin içeriğindeki kriterler her bir turistik kaynağa uygulanarak sonuçlar yorumlanmaktadır (Priskin, 2001).

2.7.1. Doğa Temelli Turizm İçin Doğaya Dayalı Turizm Olanaklarının Ölçüm Kriterleri

Çalışmada uygulanan modelde ölçümü yapılacak kriterler 4 ana kategori altında toplanmıştır. Priskin (2001)'e göre bunlar:

1- Turistik çekicilik çeşitliliği,
2- Ulaşılabilirlik,
3- Destekleyici altyapı,
4- Çevresel bozulmadır.

2.7.1.1. Ölçüm Kategorisi 1: Turistik Çekicilik Çeşitliliği

Çekiciliklerin ölçümü için kategori tanımlamak son derece zordur (Leiper, 1995). Priskin (2001)'e göre kumlu bir plajın destinasyonun çekiciliğine olan katkısının, destinasyonu çevreleyen bir tepeden daha fazla olduğu düşüncesi her zaman özneldir. Bu kategori altında 10 ayrı gösterge bulunmakta ve her bir gösterge için çekicilikler 1-10 arası puan almaktadır. Örneğin bir destinasyon hem iyi kuma sahip bir plaja, hem de floral çeşitliliği yüksek bir alana sahip olabilir. Turistik çekicilikler bu ölçüm kategorisi için en fazla 100 puan alabilmektedir (Priskin, 2001). Priskin (2001)'e göre bu ölçüm kategorisi için göstergeler şunlardır:

1- Floral çeşitlilik (Vejetasyon özelliklerinin çeşitlilik seviyesi),
2- Peyzaj çeşitliliği (Peyzaj özelliklerinin çeşitlilik seviyesi),
3- Rekreasyon imkânları (Yüzme, yürüyüş, bisiklet sürmek, doğa yürüyüşü gibi rekreasyonel faaliyetler gerçekleştirme imkânı),
4- Macera imkânları (Arazide 4x4 araç kullanma, kum sörfü, planörle uçuş gibi riskli ve tehlikeli faaliyetler gerçekleştirme imkânı),
5- Koy ya da karasal su bölümü (Göl ya da burun tarafından korunmuş kıyı çizgisi, sulak alan),
6- Kayalık kıyı çizgisi/falez (Kayalık çıkıntılar, burunlar, falezler, abrazyon platformlarının hâkim olduğu kıyı çizgisi),
7- Kumlu plaj (Düzgün kumlu plajların hâkim olduğu kıyı çizgisi),
8- İyi manzara (Daha geniş görüş açılı manzaranın görülebildiği yer),
9- Bilimsel açıdan ilginç (Kaya çıkıntıları, yerdeki derin delikler gibi sıra dışı özelliklere sahip bir alan ya da doğa rezervi gibi çok yüksek biyolojik çeşitliliğe sahip arazi kullanım süresi olan bir alan),
10- Jeolojik özellikler (Mağaralar, büyük kayalar, çıkıntılar, kireçtaşı sütunları).

Priskin (2001)'e göre nihai puanları yüksek olan destinasyonlar birden fazla ilgi çekici alana sahipken, düşük puana sahip destinasyonlar daha az sayıda çekici alana ve çeşitliliğe sahiptir. Elde edilen sonuçlara göre turistik destinasyonlar "düşük", "orta" ya da "yüksek çeşitlilik" şeklinde sınıflandırılırlar (Priskin, 2001).

2.7.1.2. Ölçüm Kategorisi 2: Ulaşılabilirlik

Ulaşım, destinasyonların fiziksel olarak ulaşılabilme kolaylığı ve ayrıca bir turizm ürünü olarak destinasyonun kendisinden zevk alma kolaylığıdır (French vd., 1995; Gunn, 1988). Ulaşılabilirlik kategorisi bu yöntemde iki gösterge ile ölçülmektedir. Bunlar "yol tipi" ve "araç sınıfı" göstergeleridir (Priskin, 2001). Priskin (2001)'e göre bu göstergelerden her biri için turistik çekicilikler 0 ile 5 puan arasında bir değer almaktadır. Her bir çekiciliğin bu kategoride alabileceği en yüksek puan 10'dur. Örneğin bir destinasyona kumlu bir yoldan ulaşılabiliyorsa, o destinasyon yolunun kötü olması sebebiyle dört tekerden çekiş sistemine sahip bir araçla ancak ulaşım sağlanabileceğinden düşük puan alacaktır. Uygulanacak ölçüm kategorisi sonucunda destinasyonlar "zayıf", "orta" ya da "kolay" ulaşılabilir olarak sınıflandırılırlar (Priskin, 2001).

2.7.1.3. Ölçüm Kategorisi 3: Destekleyici Altyapı

Doğa temelli turizm daha çok doğal cazibe merkezlerinin varlığına bağlı olsa da tesislerin varlığı ziyaretçilerin o yerden aldığı keyfi arttırabilir (Pearce, 1989). Ayrıca turistik yerdeki tesislerin eksikliği insanları bir yeri ziyaret etmekten vazgeçirebilir ya da tekrar ziyaret etmek istememesine neden olabilir (Priskin, 2001). Priskin (2001)'e göre ziyaretçi altyapısının envanter haline getirilebilmesi için şu yedi gösterge kullanılmıştır:

1- Tuvalet tesisleri (Her türlü tuvalet, duş ve soyunma odaları dahil),
2- Piknik masaları (Yemek için oturaklı masalar),
3- Oturaklar/banklar (Basit park bankları gibi),
4- Barbekü (Ateş yakılabilecek yerler dahil pişirme tesisler),
5- Çöp kutuları (Her türlü atık bertaraf üniteleri, geri dönüşüm istasyonları),
6- Engelliler için erişim (Engelliler için tasarlanmış rampa vb. herhangi bir tesis),
7- Gölgelik/barınak (Çardaklar, barınaklar, saklanma alanları, ağaçlık alanlar gibi tesisler).

"Barınak" göstergesi dışındaki göstergeler 0 ya da 1 puan almaktadır (Priskin, 2001). 0 puan bahsedilen göstergenin olmadığını temsil ederken 1 puan varlığını temsil etmektedir (Priskin, 2001). Priskin (2001)'e göre "Barınak" göstergesinin önemini belirtmek için daha farklı bir değerlendirme ölçeği kullanılması gerekmektedir. Doğrudan iklimle alakalı olduğundan eğer barınak tesisi mevcutsa destinasyon 4 puan almakta ya da turistik destinasyon doğal gölgelik vejetasyon örtüsüne sahipse 3 puan almaktadır. Her destinasyon bu ölçüm kategorisinden en fazla 10 puan alabilmektedir (Priskin, 2001).

2.7.1.4. Ölçüm Kategorisi 4: Çevresel Bozulma

Çevresel kalite bir ekosistemin refahını ifade eder ve bunun yeterli bir değerlendirmesi ayrıntılı bir bilimsel denetim ve derinlemesine analiz gerektirir (Priskin, 2001). Priskin (2001)'e göre bu model deneyimlenmesi gereken bir kaynak olarak turizm ürünlerine odaklanmıştır. Bu sebeple modelde saha araştırmalarında fiziksel çevrenin ayrıntılı unsurları yerine çevresel bozulma seviyesine odaklanılmıştır. Bu yöntemde görsel olarak göze çarpan bozulma unsurları doğa temelli turistlerin keyfini kaçıracağından özellikle dikkate alınmaktadır (Priskin,

2001). Priskin (2001) çevresel bozulma seviyesini değerlendirmek için şu 10 göstergenin kullanılması gerektiğini vurgulamıştır:

1- Çöp (Miktar, tip ve yoğunluk),
2- Yabani otlar (Yerli olmayan türlerin neden olduğu istila derecesi),
3- Hastalık (Geriye Doğru Ölüm (dieback) Hastalığı gibi ekosistemi etkileyen hastalıklar),
4- Yangının etkisi (Doğal olmayan olaylardan kaynaklanan, yani kamp, geçici ateşler),
5- Erozyon (Yolların erozyonu, ziyaretçilerin neden olduğu nehir kanalları),
6- Bitki örtüsünün ezilmesi (Fiziksel yapı bakımında vejetasyon sağlığı),
7- Kumulların yok edilmesi (Kumulların turistlerden kaynaklanan kararsızlık derecesi),
8- Yeryüzü şekillerinin erozyonu (Doğal manzaranın sağlığı),
9- Yollar (Dört çeker araçların oluşturduğu amaç dışı yollar),
10- İnşa edilmiş yapılar (Gece kondular gibi turistik olmayan altyapı).

Priskin (2001)'e göre 10 göstergenin her birine 0 ile 10 arasında bir puan verilmektedir. Her turistik destinasyon bu kategori için en fazla 100 puan alabilmektedir. Düşük puan alan turistik destinasyonlar insanların neden olduğu bozulmanın en az olduğu alanları göstermektedir. Bu kategori için yüksek puan alan destinasyonlar rehabilitasyon/ ya da ziyaretçi yönetimi gerektiren alanlardır. Doğa ve vahşi ortam doğa temelli turizm için önemlidir. Bu nedenle destek altyapısı dışındaki beşeri yapılar turizm açısından olumsuzluk oluşturmaktadır (gece kondular gibi), (Priskin, 2001).

2.7.1.5. Doğal Turizm Kaynaklarının Bölgesel Önem Düzeyine Göre Ölçümü

Tüm ölçüm kategorilerinin yanında sahadaki kaynakların çevredeki bölgelere kıyasla göreceli önemini belirlemek için turistik kaynak merkezinin coğrafi öneminin değerlendirilmesine de ihtiyaç duyulmuştur (Priskin, 2001). Priskin (2001)'e göre kaynak merkezinin öneminin belirlenmesi, karar vericilerin kaynakları planlama ve yönetim çabalarını tahsis etmelerine yardımcı olabilir. Bu nedenle doğaya dayalı turizm kaynak merkezleri, önem düzeylerine göre dört kriter kullanılarak sınıflandırılmıştır (Priskin, 2001). Priskin (2001)'e göre bunlar:

1- Kaynağın yerel olarak nadirliği,

2- Bölgesel veya ulusal ölçekte benzersizlik düzeyi,

3- Kaynağın çekim çeşitliliği derecesi,

4- Eğer varsa bir sonraki benzer kaynağa mesafedir.

Priskin (2001)'e göre her kritere 0'dan 10'a kadar sübjektif bir puan verilmiştir. En yüksek puan alan siteler en önemli cazibe merkezleridir. Bu ölçüm sonrasında kaynaklar "düşük", "orta" ve "yüksek" derecede öneme sahip olarak sınıflandırılsa da bu sınıflandırma bölgesel ölçektedir (Priskin, 2001).

Priskin (2001)'e göre kaynakların korunması için doğal turizmde yönetim (belirli seviyede) gereklidir. Özellikle çevresel bozulma düzeyi sonuçları bu bağlamda çevre rehabilitasyonuna ihtiyaç duyan turizm merkezlerinin belirlenmesine yardımcı olur. Elde edilen diğer sonuçların da dikkate alınmasıyla beraber erişim ve destek altyapısı ihtiyacı olan turizm merkezlerinin belirlenmesi ve ziyaretçi yönetim tesislerinin kurulması önem arz etmektedir. Rehabilite edilecek merkezler aciliyet sırasına göre dizilerek gruplara ayrılabilir (Priskin, 2001).

3. COĞRAFİ ORTAM VE TURİZM İLİŞKİSİ

3.1. Doğal Ortam ve Turizm İlişkisi

Bir destinasyonun turizm potansiyelinin ortaya konulabilmesi için öncelikle o destinasyonun doğal ortam şartları ile turizminin ilişkilendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda da Ordu ilinin doğal ortam özellikleri ana hatlarıyla ortaya konulmuş ve turizm ile bağlantıları kurulmaya çalışılmıştır.

3.1.1. Jeolojik-Jeomorfolojik Özellikler ve Turizm İlişkisi

Turizm çerçevesinde genelde jeoturizm özelde ise jeosit ve jeomorfosit kavramları son yıllarda çok konuşulan ve ilgi gören kavramlar olmuştur (Uzun, 2015). Buna bağlı olarak da jeolojinin ve jeomorfolojinin etkisiyle oluşan turistik çekicilikler dünyada ve ülkemizde oldukça rağbet görmeye başlamıştır (Bahadır ve Işık, 2018), (Özgüç, 2017), (Uzun, 2015), (Vujičić vd., 2011).

Ordu ilinin jeolojik özelliklerinin ele alınmasındaki en önemli etken turizm ve jeoloji arasındaki ilişkidir. Özellikle kayaç yapısındaki direnç farklılıkları ve belirli bir kayaç türüne has oluşumlar turistik açıdan son derece dikkat çekicidir.

Çalışma sahasının jeolojik özellikleri incelendiğinde sahada en yaşlı birimleri Üst Kretase yaşlı volkanitler oluşturur. Sahada ayrıca sedimanter kayalar, dasit, riyolit ve riyolidasitler, ayrılmamış andezit ve piroklastikler görülür (Şekil 3.1). Dasitler özellikle Ulubey çevresinde görülürken şekilsel olarak çoğu zaman volkan konileri halindedirler (Akkan ve Gürgen, 1993). Üst Kretase yaşlı ayrılmamış andezit ve piroklastik birimler sahada en geniş yayılışı gösteren birimlerdir. Orta ve Doğu Karadeniz bölümlerinin pek çok yerinde yayılış gösteren Üst Kretase yaşlı flişler, çalışma sahasında da yaygın olarak görülmektedir (Akkan ve Gürgen, 1993). Sahada fliş oluşumu devam ettiği esnada volkanik faaliyetler de etkili olduğundan fliş fasiyesleri volkanik unsurlarla birlikte görülmektedir (Akkan ve Gürgen, 1993).

Üst Kretase-Eosen yaşlı kırıntılılar ve karbonatlar sahanın kuzey kesiminde dağınık olarak yer almaktadır. Granitoyidler ise Paleosen-Eosen yaşlı olup sahanın daha çok güney doğusunda yayılış gösterirler. Orta-Üst Eosen yaşlı volkanitler ve sedimanter kayalar ise sahada ikinci büyük alanı kaplamakta ve çoğunlukla batı ve güney-batı yönlü bir yayılışa sahiptirler (Şekil 8). Andezit ve bazalt birimleri sahanın güneyinde dağınık ve küçük bir alanda yer almaktadır. Bazaltların kalınlıkları kimi

yerde 500 metreye kadar uzanmakta olduğu ve bu birimlerin iki aşamalı volkanizma faaliyetleri sonucu yüzeye ulaştığı belirtilmektedir (Terlemez ve Yılmaz, 1980). En genç birim olan kuvaterner yaşlı alüvyonlar ise sahanın kuzeyinde çoğunlukla Altınordu, Fatsa, Ünye ve Perşembe ilçe merkezleri ve akarsu vadi yataklarında görülmektedir. Kuvaternere ait bu dolgular, eğim değerlerinin de yüksek olmasına bağlı olarak akarsuların güneydeki dağlık alanlardan vadi yataklarına ve kıyı kesimlere kadar getirdiği malzemelerden oluşmaktadır. Kıyıya ulaşan malzemeler daha çok kum, çakıl ve bloklardan oluşurken daha yüksek kesimlerde vadi tabanlarında biriken unsurlar ise iri çakıl ve bloklardan oluşmaktadır (Akkan ve Gürgen, 1993).

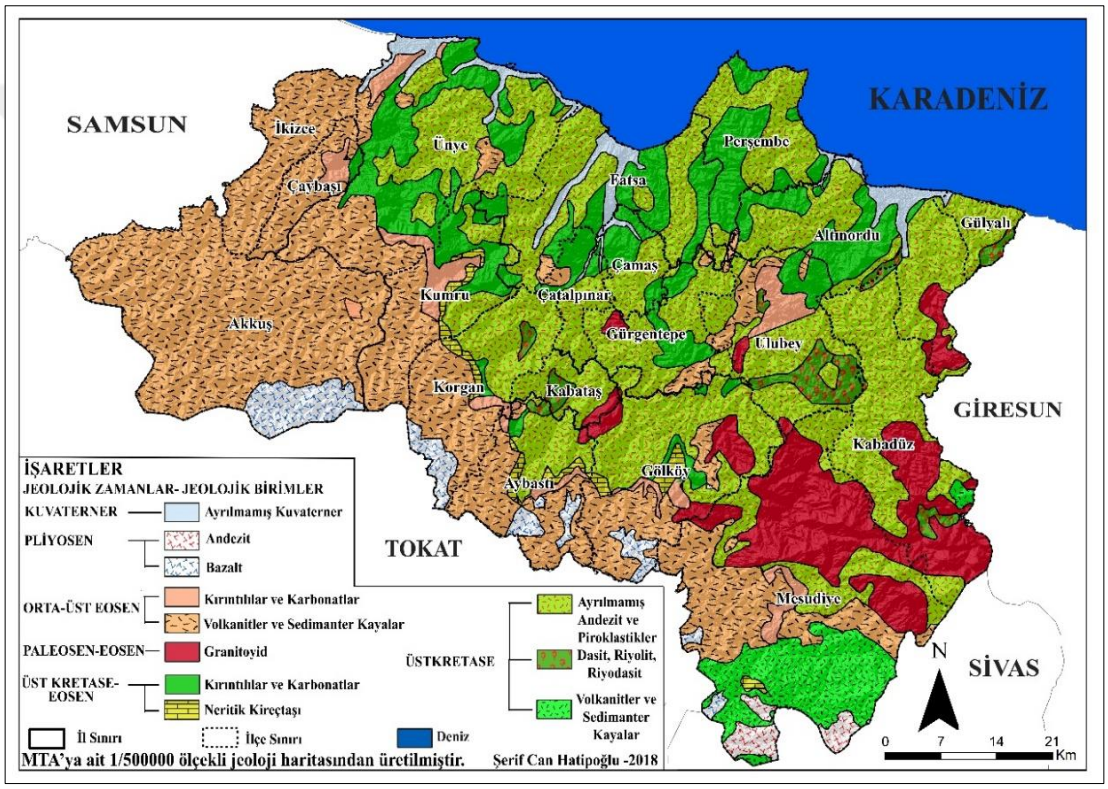

Şekil 3.1. Ordu ilinin jeoloji haritası

Sahanın jeomorfolojik özelliklerinin açıklanmasındaki temel amaç çalışma alanının turistik çekiciliğine katkıda bulunan jeomorfositlerin varlığıdır. Turistik çekiciliklerden jeomorfolojik özelliği gereği ön plana çıkan turistik oluşumlar jeomorfosit olarak adlandırılmaktadır (Ekinci, 2010; Pereira vd., 2007). Jeomorfositler çalışma alanı içerisinde pek çok yerde ilgi çekici görüntüler oluşturmakta ve sahanın turizm potansiyeline katkılar sağlamaktadır (Hatipoğlu, 2017), (Şekil 3.2). Bu sebeple Ordu ilinin jeomorfolojik özelliklerine ana hatlarıyla değinilecektir.

Şekil 3.2. Ulubey ilçesi Küpkaya Yatak İçi Şekilleri'nden bir görünüş (14.05.2016)

Çalışma sahasında arazi genellikle oldukça kesik ve dik tepelik alanlardan oluşur. Kıyıdan iç kesimlere doğru artış gösteren yükselti 2789 metre yüksekliğindeki Gönderiç Tepesi'nde en yüksek seviyeye ulaşmaktadır. Diğer önemli yüksek alanlardan bazıları ise en alçak seviyeden en yüksek seviyeye doğru; Kuskaya (1900 m), Kabaktepe (1910 m), Eriçok Tepesi (2288 m), Yaylı Tepe (2619 m)'dir.

Ülkemizde morfolojik şekillenmede en etkin unsurlar akarsular ve tektonik hareketlerdir. Çalışma sahasındaki morfolojik unsurlar da çoğunlukla flüvyal etkenlerle bir kısmı ise tektonik etkenlerle meydana gelmiştir (Akkan ve Gürgen, 1993). Özellikle Melet Irmağı (130 km) ve Bolaman Çayı (65 km) sahanın şekillenmesinde en önemli akarsulardır (Akkan ve Gürgen, 1993). Bunlar dışında vadiler oluşturan diğer akarsular; Turnasuyu Irmağı, Akçaova Deresi, Civil Deresi, Ilıca Deresi, Elekçi Irmağı, Curi Deresi, Ceviz Deresi ve Akçay Deresi güneyden kuzeye yani Karadeniz'e doğru akarken araziyi yararak parçalı bir görünüme kavuşturmuşlardır (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2012). Bu sayede turistik açıdan önemli olan birçok vadi ve platoluk alan da meydana gelmiştir. Öyle ki Turnasuyu Vadisi, Atlas Dergisi tarafından Temmuz 2010 sayısında Türkiye'deki en iyi yürüyüş parkurlarından biri olarak seçilmiştir.

Sahada kıyı kesimler ele alındığında Ünye ve Fatsa ilçe merkezlerinin bulunduğu alanlar çoğunlukla akarsuların getirmiş olduğu alüvyonların biriktiği düzlüklerdir ve bu alanlar alçak kıyı özelliği göstermektedir. Perşembe yarımadasına gelindiğinde büyük kısmıyla yüksek yani falezli kıyılardan oluşmakla birlikte yer yer alçak kıyı özelliği gösteren alanlar da (Çaka Plajı, Efirli Plajı, Kumbaşı Plajı, Perşembe ilçe merkezi) yer almaktadır (Akkan ve Gürgen, 1993), (Şekil 3.3), (Şekil 3.4). Bu plajlar özellikle kıyı turizmi bağlamında son derece ilgi çekici yerlerdir. Perşembe ilçesindeki plajlar kadar falezli kıyılar da mevcut koyları ile birlikte turizm açısından

son derece önemlidir. Falezli kıyılar çekici manzaraları ve az rüzgâr alan koyları sayesinde yat turizmi açısından ayrı bir potansiyele sahiptir (Doğaner, 2001).

Şekil 3.3. Perşembe ilçesi Çaka Plajı'ndan bir görünüş (17.10.2018)

Şekil 3.4. Perşembe ilçesi falezlerine bir örnek ve Hoynat Kayası (17.10.2018)

Altınordu ilçe merkezinin kurulduğu saha ise alçak kıyı niteliğinde olup kısmen dolgu alanı kısmen ise akarsuların getirmiş olduğu alüvyonların oluşturduğu düzlüklerden oluşmaktadır (Şekil 3.5).

Çalışma sahasında yükselti kıyıdan iç kesimlere doğru artış gösterirken iç kesimlere ilerledikçe çeşitli seviyelerde aşınım düzlüklerine rastlamak mümkündür. Yükseltinin daha da artmasıyla aşınım düzlükleri yerini dağlık alanlara bırakmaktadır (Hatipoğlu, 2016). Yüksek alanlardaki aşınım düzlükleri özellikle yayla yerleşimlerine imkân vermekte ve il turizmine önemli katkılar sağlamaktadır.

Yükseltinin arttığı sahalarda akarsuların parçaladığı pek çok plato alanı yer almakta ve bu alanlarda oluşan yayla yerleşimleri turistik açıdan oldukça ilgi çekmektedir. Özellikle Çambaşı Yaylası, Keyfalan Yaylası, Yeşilce-Topçam Yaylaları, Perşembe Yaylası ve Argın Yaylası bu yerleşimlerin en dikkat çekicileridir (Şekil 3.6).

Şekil 3.5. Boztepe'den il merkezinin görünümü (17.04.2016)

Şekil 3.6. Mesudiye ilçesi Yeşilce-Topçam Yaylalarından biri olan Kızılağaç Yaylası'ndan bir görünüş (04.09.2018)

3.1.2. İklim Özellikleri ve Turizm İlişkisi

İklim bir yandan coğrafi ortamın fiziki özelliklerini etkilerken diğer yandan da beşeri faaliyetleri dolaylı ya da doğrudan etkileyen önemli bir unsurdur (Zaman, 2012). Turistik bölgelerde iklim şartları, turizm türünü, turistik etkinlik çeşitlerini ve turizm sezonunun süresini etki eden önemli faktörlerdendir (Emekli, 1998). Turizm üzerinde önemli etkileri bulunması sebebiyle sahanın iklim özelliklerini araştırmakta fayda olacağı düşünülmüştür.

Sahanın iklim özelliklerinin ele alınacak olduğu bu bölümde özellikle turizme etki eden iklim elemanları üzerinde durulacaktır. Turizm açısından klimatik kaynaklar olarak da adlandırılan bu elemanlar turizm üzerinde son derece etkilidir (Özgüç, 2017). Bununla birlikte sadece iklim bile bir destinasyon için çekicilik unsuru olabilmektedir (Özgüç, 2017). Özellikle kıyı ve yayla turizmi iklimle son derece ilişkili olup, daha çok yaz aylarında ivme kazanmaktadır (Zaman, 2012). Bunun yanında kongre turizmi ya da kültürel turizm gibi turizm türlerinde de turistlerin soğuk ya da sıcak hava koşullarından etkilenmeyecekleri günler ve aylar dikkate alınarak yer seçimi ve planlamalar yapılmaktadır (Zaman, 2012).

İklim ve jeomorfoloji ilişkisi dikkate alındığında iklim tipi ve elemanlarının uzun yıllık ortalamaları özellikle yer şekillerinin oluşumu ve turistik çekiciliklerin meydana gelişinde etkili olan etkenlerdendir (Doğanay, 2001). Aynı zamanda jeomorfoloji de iklim üzerinde etkisi olan bir faktör olması sebebiyle çift yönlü bir ilişkinin varlığından söz etmek pekâlâ mümkündür (Hatipoğlu, 2017).

Sahanın iklim özellikleri araştırılırken Ordu Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü verilerinden faydalanılmıştır.

Farklı iklim bölgelerinin oluşmasını sağlayarak farklı turizm türlerinin oluşmasına katkıda bulunan sıcaklık, genellikle uzun yıllık ortalamalarla anlam kazanan bir iklim elemanıdır (Zaman, 2012).

Ordu Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü verilerine göre yıllık ortalama sıcaklık 14,4°C'dir (Tablo 3.1). Tablo 3.1 incelendiğinde aylık ortalamalara göre en sıcak ay 23,4°C ile ağustostur. Sıcaklığın en düşük olduğu aylar ise 6,9°C ile ocak ve şubat aylarıdır.

Tablo 3.1. Ordu'da en yüksek ve en düşük sıcaklıklar ile ortalama sıcaklıkların aylara göre dağılışı (1959 – 2018)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
Ortalama Sıcaklık (°C)	6,9	6,9	8,2	11,4	15,7	20,3	23,1	23,4	20,2	16,1	12,1	8,9	14,4
Ortalama Yüksek Sıcaklıklar (°C)	10,8	11	12,2	15,2	19,2	24,1	26,8	27,4	24,3	20,2	16,4	13	18,4
Ortalama Düşük Sıcaklıklar (°C)	3,9	3,9	5,2	8,3	12,5	16,6	19,5	19,9	16,8	12,9	8,7	5,8	11,2
En Yüksek Sıcaklıklar (°C)	25,8	28,3	32,8	36,8	35,6	37,3	37,1	36,3	36,4	34,2	32,4	29,7	37,3
En Düşük Sıcaklıklar (°C)	-7,2	-6,7	-4,7	-1,4	3,4	8,4	12,6	13,0	8,2	2,5	-1,5	-3,2	-7,2

Kaynak: Ordu Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü yayımlanmamış verileri

Görsel açıdan daha anlaşılabilir olacağı düşünüldüğünden Ordu'ya ait aylık ortalama sıcaklık değerleri grafik haline getirilmiştir (Şekil 3.7). Şekil 3.7 incelendiğinde Ordu'da sıcaklıkların ocak ve şubat aylarından sonra artan bir trend izlediği gözlemlenmektedir. Ağustos ayında en yüksek seviyeye (23,2°C) ulaşan ortalama sıcaklık, bu aydan itibaren azalarak aralık ayında 8,8°C'ye kadar inmektedir.

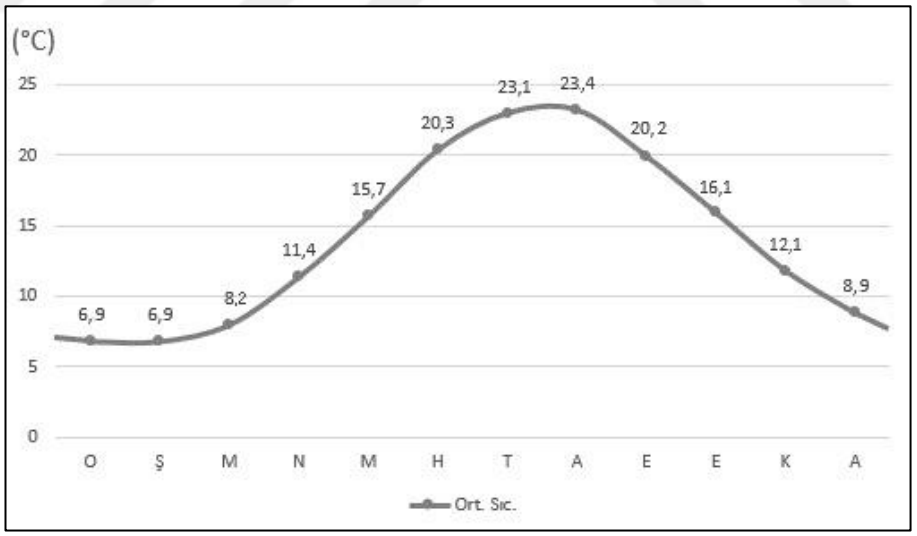

Şekil 3.7. Ordu'da ortalama sıcaklıkların aylara göre dağılışı (1959 – 2018)

Ordu'da yaz mevsimi sıcaklık ortalaması 22,2°C, kış mevsimi sıcaklık ortalaması ise 7,5°C'dir (Tablo 3.2). Özellikle denizelliğin etkisine bağlı olarak yaz ve kış sıcaklık ortalamalarının ekstrem değerlere ulaşmadığı düşünülmektedir. Bu da klimatik konfor bakımından Ordu ilinin nispeten daha uygun sıcaklık ortalamasına sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.2. Ordu Meteoroloji İstasyonu verilerine göre mevsimlik ortalama sıcaklık değerleri (1959 – 2018)

	Kış	İlkbahar	Yaz	Sonbahar
Ordu Altınordu Meteoroloji İstasyonu (°C)	7,5	11,7	22,2	16,1

Kaynak: Ordu Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü yayımlanmamış verileri

Genel bir değerlendirme yapıldığında Ordu'da yaz mevsimi sıcaklıklar çok yüksek değerlere çıkmazken kışların ise ılık geçtiği görülmektedir. Sonbahar mevsimi, ilkbahara göre daha sıcak geçmektedir. Yıllık amplitüd değeri 16,4°C 'dür ve Ordu nispi olarak ılıman bir sıcaklık rejimine sahiptir.

Ordu'da ortalama yüksek sıcaklıkların en yüksek değeri 27,4°C ile ağustos ayında görülürken, en düşük değere ise 10,8°C ile şubat ayında ulaşılır (Tablo 3.1.). Ayrıca ortalama düşük sıcaklıkların en düşük olduğu aylar 3,9°C ile ocak ve şubat ayları iken, en yüksek olduğu ay 19,9°C ile ağustos ayıdır (Tablo 3.1.), (Şekil 3.8.). Ortalama yüksek sıcaklıklar ile ortalama düşük sıcaklıklar arasında ise 7,2°C'lik bir fark bulunmaktadır. Ekstrem sıcaklıklar da yıl içinde ortalama sıcaklıklarla benzer şekilde yükselip azalmaktadır. Tek farklılık nisan ayında gözlenir (Tablo 3.1), (Şekil 3.8). Sahada maksimum sıcaklıkların yıl içerisindeki dağılışına bakıldığında sıcaklıkların ocak ayından nisan ayına kadar düzenli bir şekilde yükseldiği görülür. Mayıs ayında ise bu sıcaklıklarda küçük bir düşüş yaşanmasına rağmen haziran ayında sıcaklıklar en yüksek seviyeye ulaşır. Haziran ayından itibaren ocak ayına kadar sıcaklıklarda düşüş trendi görülmektedir. Minimum sıcaklıklar da ocak ayından itibaren yükselmeye başlar ve ağustos ayında en yüksek seviyeye ulaşır. Bu noktadan sonra sıcaklıklarda ocak ayına kadar yine düzenli bir düşüş görülmektedir.

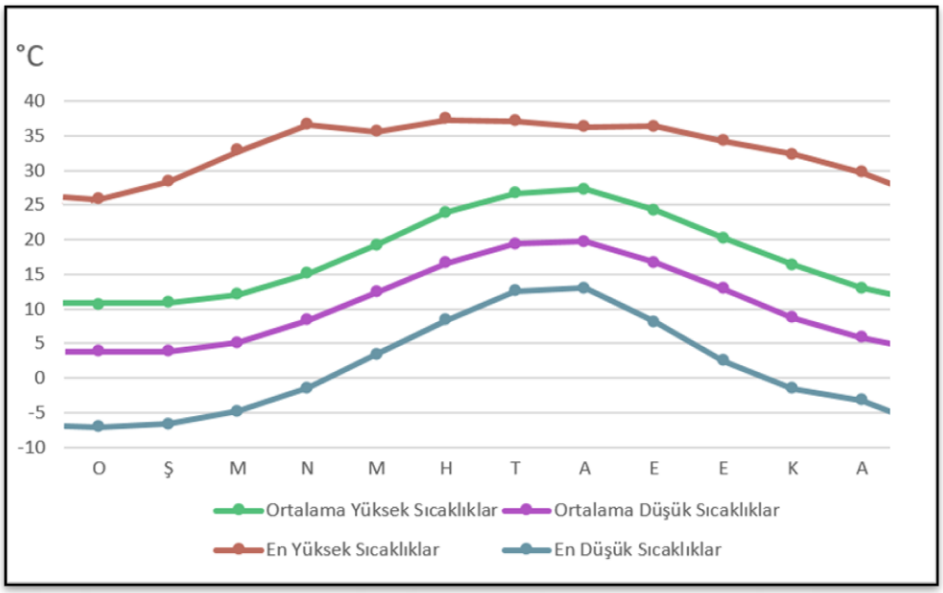

Şekil 3.8. Ordu'da ortalama yüksek ve düşük sıcaklıklar ile mutlak sıcaklıkların yıl içindeki dağılışı (1959 – 2018)

Turistik bir bölgenin kıyı turizmine uygun olabilmesi için aylık sıcaklık ortalamasının 20°C ve üzerinde seyretmesi beklenmektedir (Doğaner, 2001). Çalışma sahasının sıcaklık değerleri incelendiğinde Haziran (20,3°C), Temmuz (23,1°C), Ağustos (23,4°C) ve Eylül (20,2°C) aylarının kıyı turizmi bakımından uygun aylık sıcaklık ortalamasına sahip olduğu görülmektedir (Tablo 3.1).

Kıyı turizmi açısından önemli olan bir diğer faktör ise deniz suyu sıcaklıklarıdır. Bir turizm bölgesi için deniz suyu sıcaklığının 18°C'nin üzerinde olduğu ay sayısı kıyı turizmi bakımından dikkate alınır (Doğaner, 2001). Çalışma alanında deniz suyu sıcaklıklarının aylık ortalamalarına bakıldığında haziran (19°C), temmuz (23,2°C), ağustos (24,4°C), eylül (22,4°C) ve ekim (19,2°C) ayları kıyı turizmi bakımından uygun değerlere sahiptir (Tablo 3.3).

Tablo 3.3. Ordu Meteoroloji İstasyonu verilerine göre aylık ortalama deniz suyu sıcaklık değerleri (1959 – 2018)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
Ortalama Deniz Suyu Sıcaklığı (°C)	9,6	8,3	8,6	10,7	14,5	19	23,2	24,4	22,4	19,2	15,5	12,2	15,6

Kaynak: Ordu Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü yayımlanmamış verileri

Yaz aylarında yoğunlaşan kıyı turizmi bakımından aranacak en önemli koşullardan biri de hiç şüphesiz havanın açık olmasıdır (Doğaner, 2001). Bu sebeple

çalışma alanındaki açık (bulutsuz) gün sayıları ortalaması incelenirken özellikle yaz ayları üzerinde durmakta fayda vardır. Tablo 3.4. incelendiğinde haziran ayı ortalaması 7,8 gün, temmuz ayı ortalaması 7,9 gün ağustos ayı ortalaması ise 7,2 gündür (Tablo 3.4). Yani yaz mevsimi için açık gün sayısı ortalaması 22,9 gündür. Üç aylık yaz sezonunda toplamda bir aydan daha az açık gün sayısına sahip olması bu bağlamda çalışma sahasının kıyı turizmine nispeten elverişsiz olduğunu göstermektedir.

Tablo 3.4. Ordu Altınordu Meteoroloji İstasyonu verilerine göre aylık ortalama açık (bulutsuz) gün sayısı (1959 – 2018)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
Aylık Ortalama Açık (bulutsuz) Gün Sayısı	3,8	3,4	3,6	3,8	4,9	7,8	7,9	7,2	6,4	5,6	5,5	4,1	64

Kaynak: Ordu Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü yayımlanmamış verileri

Kıyı turizmi bağlamında dikkate alınacak bir başka parametre ise gün içinde güneşten ne kadar fayda sağlandığını gösteren günlük güneşlenme süresidir (Doğaner, 2001). Çalışma sahasında aylık ortalama güneşlenme süreleri bakımından özellikle yaz ayları dikkate alındığında; günlük haziran ayı ortalaması 7,1 saat, temmuz ayı ortalaması 6,3 saat ve ağustos ayı ortalaması ise 6,1 saat olduğu görülmektedir (Tablo 3.5). Bu açıdan da çalışma sahası kıyı turizmi bakımından uygun olmayan değerlere sahiptir.

Tablo 3.5. Ordu Meteoroloji İstasyonu verilerine göre aylık ortalama güneşlenme süreleri (gün/saat), (1959 – 2018)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
Aylık Ortalama Güneşlenme Süreleri (gün/saat)	2,5	3,1	3,4	4,4	5,6	7,1	6,3	6,1	5,2	4,1	3,5	2,5	4,5

Kaynak: Ordu Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü yayımlanmamış verileri

Çalışma alanın sıcaklık dağılışı açıklanırken Ordu Altınordu Meteoroloji İstasyonu verileri kullanılarak bir sıcaklık haritası üretilmiştir (Şekil 3.9). Harita incelendiğinde sıcaklık değerlerinin güneyden kuzeye doğru artış gösterdiği görülmektedir. Sıcaklığın en düşük olduğu alanlar özellikle ilin güneyindeki Akkuş, Gölköy, Mesudiye ilçeleri ve yakın çevresi olduğu görülebilmektedir. Sahadaki en

sıcak alanlar ise sahanın en kuzeyi özellikle sahil şeridi denilebilecek Ünye, Perşembe, Altınordu, Gülyalı ilçeleri ve yakın çevresi ile Fatsa ilçesinin bir kısmı olarak göze çarpmaktadır.

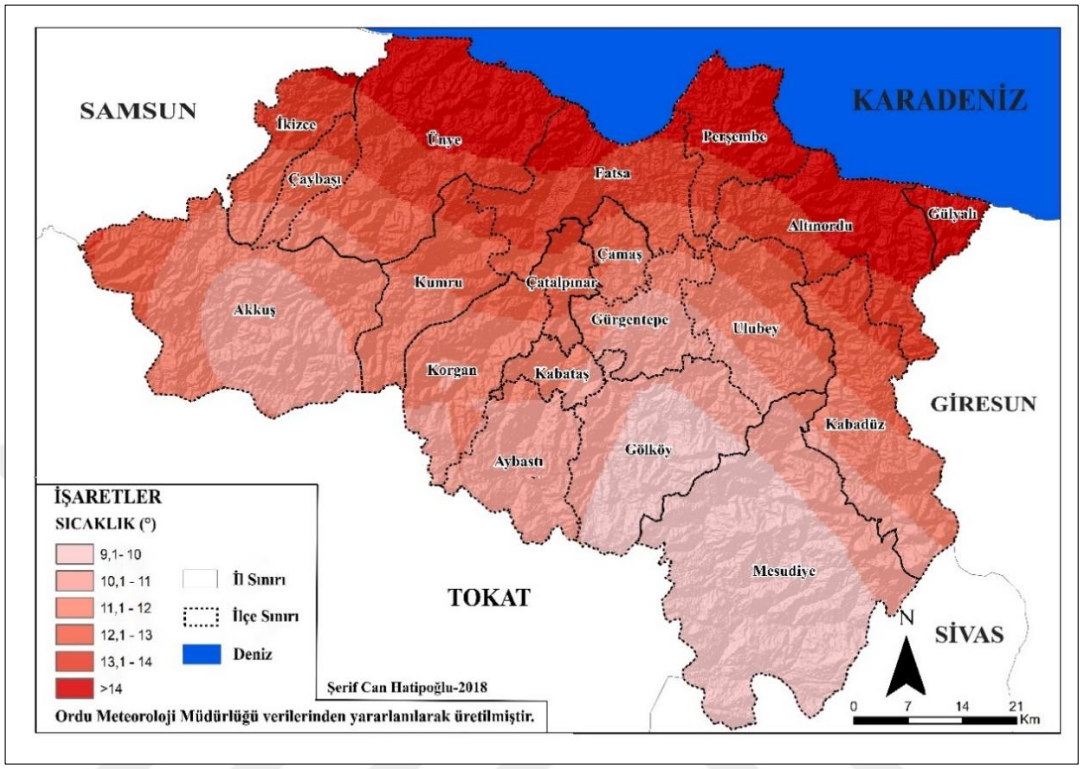

Şekil 3.9. Ordu ilinin yıllık ortalama sıcaklık dağılışı haritası

Ordu Altınordu Meteoroloji İstasyonu verilerine göre Ordu ili yıllık basınç miktarı 1014,9 mb'dır. Sahada ortalama basınçlar en yüksek değer olarak 1018,4 mb ile aralık ayında ulaşır (Tablo 3.6). Buna karşılık en düşük ortalama basınç değerine ise temmuz ayında 1010,2 mb ile ulaşır (Tablo 3.6).

Ordu'da en yüksek basınç ortalamaları sıcaklığın etkisine bağlı olarak yazın nispeten daha düşükken, en düşük basınç ortalamaları ise aksine yazın nispeten daha yüksek değerlere çıkmaktadır (Şekil 3.10), (Tablo 3.6). En yüksek basınç ortalamaları en düşük değerine 1020,1 mb ile temmuz ayında ulaşmaktadır. En yüksek basınç ortalamaları en yüksek değerini ise 1043,4 mb ile mart ayında almaktadır. En düşük basınç ortalamaları en düşük değerine 985,4 mb ile ocak ayında ulaşırken, en yüksek değerine ise 997,7 mb ile ağustos ayında ulaşmaktadır (Tablo 3.6).

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
Ortalama Basınç (mb)	1018,3	1017,2	1015,9	1013,5	1013,3	1011,7	1010,2	1010,8	1014,1	1017,3	1018,3	1018,4	1014,9
En Yüksek Basınç Ortalaması (mb)	1042,3	1036,8	1043,4	1033,2	1026,9	1024,6	1020,1	1022,8	1029,7	1034,2	1035,5	1036,0	1043,4
En Düşük Basınç Ortalaması (mb)	985,4	989,9	991,3	988,1	993,2	997,0	995,6	997,7	996,2	995,0	994,9	991,0	985,4

Tablo 3.6. Ordu'da aylık ortalama ve ekstrem basınç değerleri (1959 – 2018)

Kaynak: Ordu Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü yayımlanmamış verileri

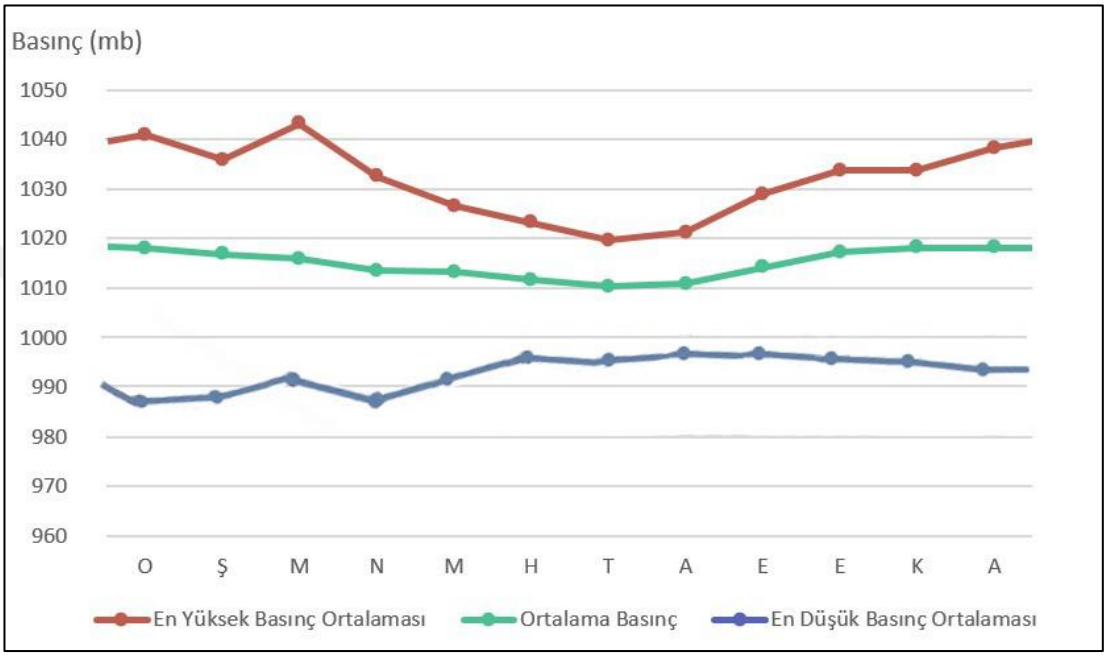

Şekil 3.10. Ordu'da aylık ortalama ve ekstrem basınç değerlerinin dağılışı (1959 – 2018)

Yazın sıcaklıkların artışı basıncın düşmesine ve kışın düşüşü ise basıncın yükselmesine sebep olmaktadır. Bu sebeple genel basınç durumunun termik etkilerle şekillendiği sonucuna varılabilir.

Rüzgârlar morfolojik şekillenmede etkili olarak jeositlerin ve jeomorfositlerin oluşumunda etkili olduğu gibi aynı zamanda rüzgâr sörfü ve yamaç paraşütü gibi turistik faaliyetlerin gerçekleştirilmesine de olanak sağlamaktadır. Bu sebeple çalışmada araştırma sahasının rüzgâr özellikleri açıklanmaya çalışılmış, bu amaçla Ordu Altınordu Meteoroloji İstasyonu verilerinden faydalanılmıştır.

Ordu'nun rüzgâr özelliklerinin daha anlamlı hale gelebilmesi için Ordu Meteoroloji İstasyonu'na ait rüzgâr esme sayıları yüzdesel olarak yeniden hesaplanmıştır (Tablo 3.7). Farklı yönlere göre rüzgâr esme sıklıkları gözden geçirildiğinde en yüksek değere sahip yön %12,2 ile güney iken en düşük değere sahip yön ise %1,7 ile batı-kuzeybatı yönüdür (Tablo 3.7). Bu verilerle çizilen rüzgârgülüne göre Ordu'da hâkim rüzgâr yönü güneydir. Yüksek sıklığa sahip diğer yönler ise

güneybatı ve kuzeydir (Şekil 3.11). Sahaya ait aylık rüzgâr esme verileri incelendiğinde rüzgârın en fazla eylül ayında ve %15,7 ile güneyden estiği görülmekte iken en düşük esme sıklığı ise temmuz ayında ve %1, ile batı yönüne aittir (Tablo 3.7).

Tablo 3.7. Ordu'da rüzgâr esme sıklıkları (%), (1959 – 2018)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
K	5,5	7,2	9,7	11,9	13.5	12.8	11.8	10.8	8,8	6,9	4,9	4,7	9
KKD	4,5	6,6	9.9	13.1	13.8	12,8	9,9	8,9	7,9	6,9	4,9	4,8	8,6
KD	3,5	5,5	7,9	9,8	10,7	7,9	6,9	5,9	5,8	4,9	4,8	3,7	6,4
DKD	2,9	4,7	5,8	6,7	5,8	3,7	2,8	2,7	3,2	3,3	2,9	2,9	3,9
D	2,8	2,5	3,6	3,6	3,5	2,8	1,6	1,7	1,8	1,9	2,4	2,2	2,5
DGD	3,6	3,7	3,8	3,8	3,6	3,4	2,9	3,6	3,9	4,8	3,9	3,8	3,9
GD	4,8	4,7	4	3,6	3,6	3,7	4,1	4,5	4,9	5,8	6	5,5	4,6
GGD	9,8	9,2	6,5	5,8	6,2	7,9	9,9	10,8	12,3	12,6	12,3	11,4	9,5
G	15,5	12,2	9,5	7,7	6,8	9,6	13,6	13,9	15,7	14,7	14,9	14,9	12,4
GGB	12,7	10,5	7,3	6,1	6,2	8,3	8,8	9,6	10,1	11,6	12,9	14,1	9,8
GB	13,6	11,1	9,6	7,2	7,2	8,3	9,9	10,2	9,4	9	11,5	12,5	9,9
BGB	7,5	7,1	5,5	4,8	4,4	5,3	4,8	5,2	4,8	5,7	6,6	8,2	5,8
B	3,1	2,8	2,6	1,8	1,5	1,4	1,3	1,4	2,1	2	2,7	2,7	2,1
BKB	2,2	2,1	2,1	1,8	1,3	1,5	1,4	1,4	1,4	1,7	1,9	1,8	1,7
KB	3,4	3,8	4,4	4,1	3,5	3,3	3,4	2,9	2,6	3	3,1	2,8	3,3
KKB	4,6	6,3	7,6	8,2	8,4	7,3	6,9	6,5	5,3	5,2	4,3	4	6,2

Kaynak: Ordu Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü yayımlanmamış döküm cetvelleri

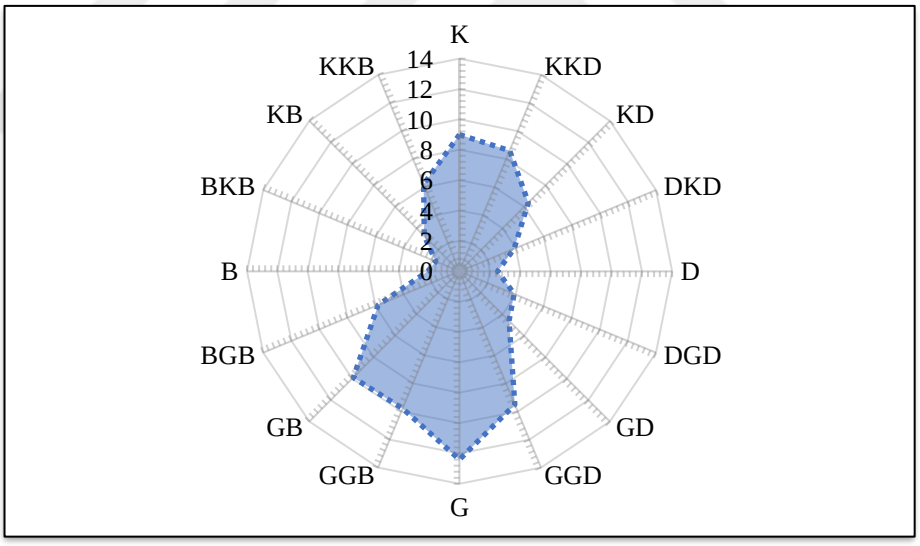

Şekil 3.11. Ordu Meteoroloji İstasyonu'na ait rüzgâr gülü (1959 – 2018)

Karadeniz kıyılarında hâkim rüzgâr yönünü kuzey ve kuzeybatı yönlü rüzgarlar oluşturmaktadır (Atalay, 2010). Ancak Ordu'da hâkim rüzgâr yönü Ordu Meteoroloji İstasyonu'nun kuruluş yeri sebebiyle güneydir (Hatipoğlu, 2017). Ordu Meteoroloji İstasyonu, Boztepe'nin (yaklaşık 500 m yüksekliğinde) doğusunda ve deniz seviyesinden yaklaşık 4 m yükseklikte yer almaktadır. Ordu şehrini batı ve kuzeybatıdan çevreleyen Boztepe batı ve kuzeybatı yönlü rüzgârları engellemekte ve Ordu Meteoroloji İstasyonu'nun bölgesel değerlerden farklı veriler üretmesine

sebebiyet vermektedir. Rüzgâr gülündeki hâkim rüzgâr yönünün nedeni ise vadilerin genellikle güneyden kuzeye doğru uzanmasına bağlı olarak rüzgarların da bu vadiler boyunca esmesine bağlıdır (Hatipoğlu, 2017).

Ordu'da yıllık ortalama rüzgâr hızı 1,8 m/sn'dir ancak mayıs, ekim ve kasım ayları rüzgâr hızları yıllık ortalamanın altında kalır (Tablo 3.8). Ortalama rüzgâr hızı ocak, şubat, haziran, temmuz, ağustos ve eylül aylarında ise ortalamanın üzerindedir. Diğer aylar ise ortalamaya yakın değerlerdedir.

Sahada ortalama rüzgâr hızının en yüksek olduğu aylar 2 m/sn ile temmuz ve ağustostur. Sahadaki ortalama rüzgâr hızının en düşük olduğu aylar ise 1,7 m/sn ile mayıs, ekim ve kasımdır (Tablo 3.8). Ordu'da görülen en hızlı rüzgârlar ve yönleri incelendiğinde en yüksek değere batı yönünde 38 m/sn hızla mart ayında ulaşıldığı bunun yanında en düşük değere ise batı-kuzeybatı yönünde 19,3 m/sn hızla ağustos ayında ulaşıldığı görülür (Tablo 3.8).

Tablo 3.8. Ordu'da en hızlı rüzgârlar, esme yönleri ve ortalama rüzgâr hızları (1959 – 2018)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
Ortalama Rüzgâr Hızı (m/sn)	1,9	1,9	1,8	1,8	1,7	1,9	2	2	1,9	1,7	1,7	1,8	1,8
Yönler	G	B	B	GB	KB	B	KB	BKB	K	BKB	KB	BKB	B
Aylık Maksimum Rüzgâr Hızı (m/sn)	34,3	28,7	38	32,3	26,5	31,4	23,6	19,3	30,5	25,5	26	30,3	38

Kaynak: Ordu Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü yayımlanmamış verileri

Turizm yönünden rüzgâr hızı da dikkate alınması gereken bir değerdir. Bu bağlamda bir turistik destinasyonda ortalama rüzgâr hızı 7 m/sn'den fazla olmamalıdır (Doğaner, 2001). Tablo 3.8 incelendiğinde hiçbir aya ait ortalama değerin 7 m/sn'ye ulaşmadığı görülmektedir. Bu sebeple çalışma alanı rüzgâr ortalamaları açısından turizme uygun değerlere sahiptir.

Çalışma sahasında Boztepe kütlesi özellikle yamaç paraşütü için uygun rüzgâr şartlarına sahiptir. Bu sebeple Boztepe'de yamaç paraşütü faaliyetleri yapılmaktadır. Ancak her zaman uygun rüzgâr hızına ve yönüne sahip olmadığından sürekli bir aktivite alanı olduğunu söylemek doğru değildir.

Önemli iklim elemanlarından biri olan yağış, bir destinasyonun turistik çekiciliği üzerinde önemli etkilere sahiptir. Bir yörenin yağışlı gün sayısı o yörede deniz turizmi

mevcudiyeti için en önemli unsurlardan biridir. Bu sebeple çalışma sahasının yağış özellikleri bu bölümde ele alınacaktır.

Çalışma sahasının yağış özellikleri incelenirken Ordu Altınordu Meteoroloji İstasyonu'na ait veriler, daha anlaşılabilir olması adına tablo ve grafikler halinde sunulmuştur (Tablo 3.9), (Şekil 3.12.).

Çalışma sahasında yıllık ortalama yağış miktarı 1045,6 mm'dir (Tablo 3.9). Yıl içinde aylık ortalamalar incelendiğinde en fazla yağış 132,9 mm ile ekim ayında düşerken, en düşük yağış 55,8 mm ile mayıs ayında düştüğü görülür. Elde edilen verilere göre sahada haziran ayında ani bir yükseliş yaşanmakta, ancak hemen ardından temmuz ayında yağışlar eski seyrine geri dönmektedir. Haziran ayındaki anormal derecede yüksek yağış ortalamasının nedeni bazı yıllarda haziran ayında gerçekleşen aşırı yağışlardır.

Tablo 3.9. Ordu'da aylık ortalama yağış miktarları (mm), (1959 – 2018)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
Toplam Yağış Ortalaması	102,1	83,3	80,7	67,9	55,8	71,9	63,7	67,4	82,5	132,9	122,1	115,3	1045,6
Maksimum Günlük Yağış Miktarı	63,1	66,5	55,6	49,6	41,8	171,3	98	126,5	78,1	109,2	93,3	67,8	

Kaynak: Ordu Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü yayımlanmamış verileri

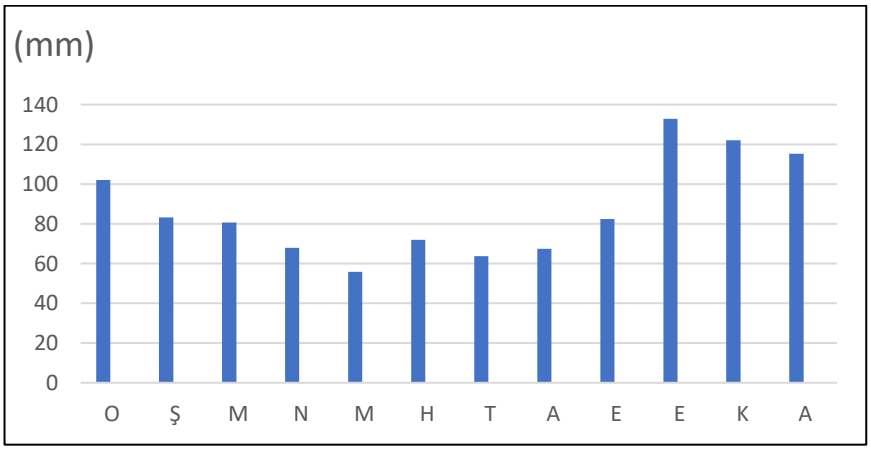

Şekil 3.12. Ordu'da aylık ortalama yağış miktarları (1959 – 2018)

Çalışma alanında aylık yağış ortalamasının yaz aylarında bile 63,7 mm'nin altına düşmeyişi Ordu ili için deniz, kum, güneş turizmi açısından olumsuz bir durum oluşturmaktadır. Ayrıca Karadeniz Bölgesi'ndeki iller için ayrı bir öneme sahip olan

yayla ve dağ turizmi açısından da özellikle yaz aylarının yağışlı geçmesi olumsuz etki yapmaktadır (Zaman, 2010).

Kıyı turizm açısından dikkate alınması gereken önemli bir faktör de aylık ortalama yağışlı gün sayısıdır. Çünkü tatiller genellikle sınırlı zaman diliminde yapıldığından özellikle yaz aylarındaki yağışlar tatili kesintiye uğratmakta ve zaten sınırlı olan günlerin ziyanına yol açmaktadır (Doğaner, 2001). Çalışma alanında yaz mevsimi aylık ortalama yağışlı gün sayıları incelendiğinde haziran ayı ortalaması 11,6 gün, temmuz ayı ortalaması 10,1 gün, ağustos ayı ortalaması ise 10,2 gündür (Tablo 3.10). Akdeniz iklimine sahip bölgelerde yaz mevsiminde aylık ortalama 1-2 gün sağanak şeklinde yağışlar görülmektedir (Doğaner, 2001). Değerlendirme yapıldığında yaz turizmi açısından çalışma alanının yağışlı gün sayısı şartlarının pek de uygun değerlerde olmadığı görülmektedir.

Tablo 3.10. Ordu'da aylık ortalama yağışlı gün sayısı, (1959 – 2018)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
Aylık Ortalama Yağışlı Gün Sayısı	15	13,1	14	11,9	14,7	11,6	10,1	10,2	11,6	17,2	15	15	159,4

Kaynak: Ordu Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü yayımlanmamış verileri

Kış turizm merkezleri için yeterli miktarda kar yağışı alabilen, ortalama kar kalınlığının 1 metre civarında olduğu alanlar seçilmelidir (Doğaner, 2001). Dikkat edilmesi geren bir diğer husus da karın yerde kalma süresinin 120 günü geçtiği yerlerin kış turizmi ve kayak merkezleri olarak seçilmesi gerekliliğidir (Doğaner, 2001). Çalışma alanının yüksek kesimlerine, özellikle Çambaşı Yaylası Kayak Merkezi'nin bulunduğu Kabadüz ilçesi ayrıca Mesudiye, Gölköy, Aybastı ve Akkuş ilçelerine ait Ordu Meteoroloji Müdürlüğü uzun yıllık bülten verileri incelendiğinde, güncel ya da yakın tarihlere ait aylık kar yağışlı gün sayısı ortalaması, aylık karla örtülü gün sayısı ortalaması, aylık ortalama kar yüksekliği parametreleri için ölçüm yapılmadığından burada yer verilememiştir. Ancak fikir vermesi bakımından daha eski yıllara ait bazı kar yağışlı günlerin ortalaması verilerine burada yer verilmiştir. Bu veriler incelendiğinde 1962-1991 dönemi için Mesudiye ilçesinde aylık kar yağışlı günlerin ortalamasının yıllık toplamı 36,58 gün iken bu değer 1988-1993 döneminde Aybastı ilçesinde 32,33 gün ve 1990-1991 dönemi için Akkuş ilçesinde 39 gündür. (Tablo 3.11), (Tablo 3.12), (Tablo 3.13). Bu veriler eski dönemlere ait olduğundan

günümüzde iklim değişikliğine bağlı olarak kar yağışlı gün sayısında azalma olduğu düşünülmektedir. Ancak bu değerlerin bile bir kış turizmi bölgesi için yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir.

Tablo 3.11. Ordu ili Mesudiye ilçesi aylık kar yağışlı günlerin ortalaması, (1962 – 1991)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
Aylık Kar Yağışlı Günlerin Ortalaması	8,97	7,48	6,31	2,48	0,1	-	-	-	-	0,41	3,55	7,28	36,58

Kaynak: Ordu Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü yayımlanmamış verileri

Tablo 3.12. Ordu ili Aybastı ilçesi aylık kar yağışlı günlerin ortalaması, (1988 – 1993)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
Aylık Kar Yağışlı Günlerin Ortalaması	9,67	8,33	5,17	1	0,33	-	-	-	-	-	3,33	4,5	32,33

Kaynak: Ordu Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü yayımlanmamış verileri

Tablo 3.13. Ordu ili Akkuş ilçesi aylık kar yağışlı günlerin ortalaması, (1990 – 1991)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
Aylık Kar Yağışlı Günlerin Ortalaması	10	8,5	6,5	1	2	-	-	-	-	0,5	3	7,5	39

Kaynak: Ordu Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü yayımlanmamış verileri

Dağ ve yayla turizmi açısından sisli günlerin ortalaması önem kazanmaktadır. Özellikle yaz aylarında kıyı turizminden vazgeçerek dağ ve yaylaları alternatif olarak tercih eden turistler sisli bir ortamda tatil geçirmeyi istemezler. Bu sebeple çalışma alanda rakımın yüksek olduğu yayla ve dağ turizmine uygun ilçelerde aylık sisli günlerin ortalamaları incelenmiştir. Ancak güncel ya da yakın geçmişte ölçüm yapılmadığından fikir vermesi için daha eski dönemlere ait bazı ölçüm verileri burada sunulmuştur. Veriler incelendiğinde çalışma sahasında 1962-1991 dönemi için Mesudiye ilçesinde aylık sisli günlerin ortalamasının yıllık toplamı 5,44 gün, 1988-1993 dönemi için Aybastı ilçesinde 5,5 gün ve 1990-1991 döneminde Akkuş ilçesinde 11,50 gündür (Tablo 3.14), (Tablo 3.15), (Tablo 3.16). Bu verilerden hareketle çalışma sahasının yüksek kesimlerinde aylık sisli günlerin ortalamaları dağ ve yayla turizmi bakımından uygun değerlere sahip olduğu düşünülmektedir.

Tablo 3.14. Ordu ili Mesudiye ilçesi aylık sisli günlerin ortalaması, (1962 – 1991)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
Aylık Sisli Günlerin Ortalaması	0,38	0,1	0,28	0,62	0,45	0,10	0,17	0,28	0,62	1,48	0,72	0,24	5,44

Kaynak: Ordu Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü yayımlanmamış verileri

Tablo 3.15. Ordu ili Aybastı ilçesi aylık sisli günlerin ortalaması, (1988 – 1993)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
Aylık Sisli Günlerin Ortalaması	-	-	1	0,83	1,33	0,17	0,5	-	0,17	1,33	0,17	-	5,5

Kaynak: Ordu Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü yayımlanmamış verileri

Tablo 3.16. Ordu ili Akkuş ilçesi aylık sisli günlerin ortalaması, (1990 – 1991)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
Aylık Sisli Günlerin Ortalaması	0,5	1,5	3	1	-	2	1	-	0,5	1	0,5	0,5	11,5

Kaynak: Ordu Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü yayımlanmamış verileri

Çalışma alanında yıllık yağış miktarlarının mevsimlere göre dağılımına da göz atmak yağış özelliklerinin açıklanması açısından faydalı olacaktır (Tablo 3.17). Buna göre çalışma sahası en fazla yağışı 337,5 mm ile sonbaharda ayında alırken, en az yağış ise 203 mm ile yazın almaktadır. Oransal olarak incelendiğinde ise mevsimlere göre düşen yağışların yıllık toplam yağış ortalamasına oranında; %32,2 ile ilk sırada sonbahar mevsimi yer alırken, sonbaharı sırayla %28,8 ile kış, %19,6 ile ilkbahar ve %19,4 ile yaz mevsimleri takip etmektedir.

Tablo 3.17. Ordu'da yıllık toplam yağışların mevsimlere göre dağılışı (1959 – 2018)

	Kış		İlkbahar		Yaz		Sonbahar		Toplam	
	mm	%	mm	%	mm	%	mm	%	mm	%
Ordu	300,7	28,8	204,4	19,6	203	19,4	337,5	32,2	1045,6	100

Yağışın yıl içinde tüm mevsimlere hemen hemen aynı oranda dağılmış olması çalışma sahasında turizme olumsuz etkiler yapmaktadır. Özellikle yaz mevsimindeki 203 mm'lik ortalama yağış deniz turizmine olumsuz etki yapmaktadır. Ayrıca dağ ve yayla turizminin de bu durumdan etkilendiği gözlenmektedir. Özellikle dağ yürüyüşü ve sporları gibi aktiviteler yaz mevsimi yağışlarından olumsuz etkilenmektedir.

Çalışma alanının yağış dağılışını göstermek amacıyla Ordu iline ait yağış dağılışı haritası oluşturulmuştur (Şekil 3.13). Harita hazırlanırken Ordu Meteoroloji Müdürlüğü'nden elde edilen Ordu Altınordu Meteoroloji İstasyonu'na ait veriler kullanılmıştır. Schreiber formülü uygulanarak harita son haline getirilmiştir. Çalışma sahasına ait yağış dağılış haritası incelendiğinde yükseltinin az olduğu Ordu ili kıyı ilçeleri ile kısmen vadi tabanları boyunca iç kısımlara sokulan alanların sahada en az yağış alan bölgeler olduğu görülmektedir. Bu alanlarda yağış değerleri 1250 mm ve daha alt değerlerdedir). Kıyı ilçelerinde yağışın nispeten az oluşu kıyı turizmi açısından olumlu bir durumdur. İç kesimlere doğru girildikçe yükseklinin de artmasına bağlı olarak yağış değerlerinde de artış görülmektedir. Özellikle sahanın güneyinde ve güney doğusundaki yüksek sahalarda 2000 mm üzerinde yağış alan alanlar görülebilmektedir. Sahada en yüksek yağış alan yerler ise güneydoğuda Kabadüz ilçesi güneyi, güneyde ise Mesudiye ilçesinin bulunduğu alan, Akkuş, Korgan ve Aybastı ilçelerinin güney kesimleri olarak gösterilebilir. Bu alanlarda özellikle kış mevsiminde görülen yağışların büyük çoğunluğu kar şeklinde düştüğünden kış turizmine elverişli olduğu söylenebilir.

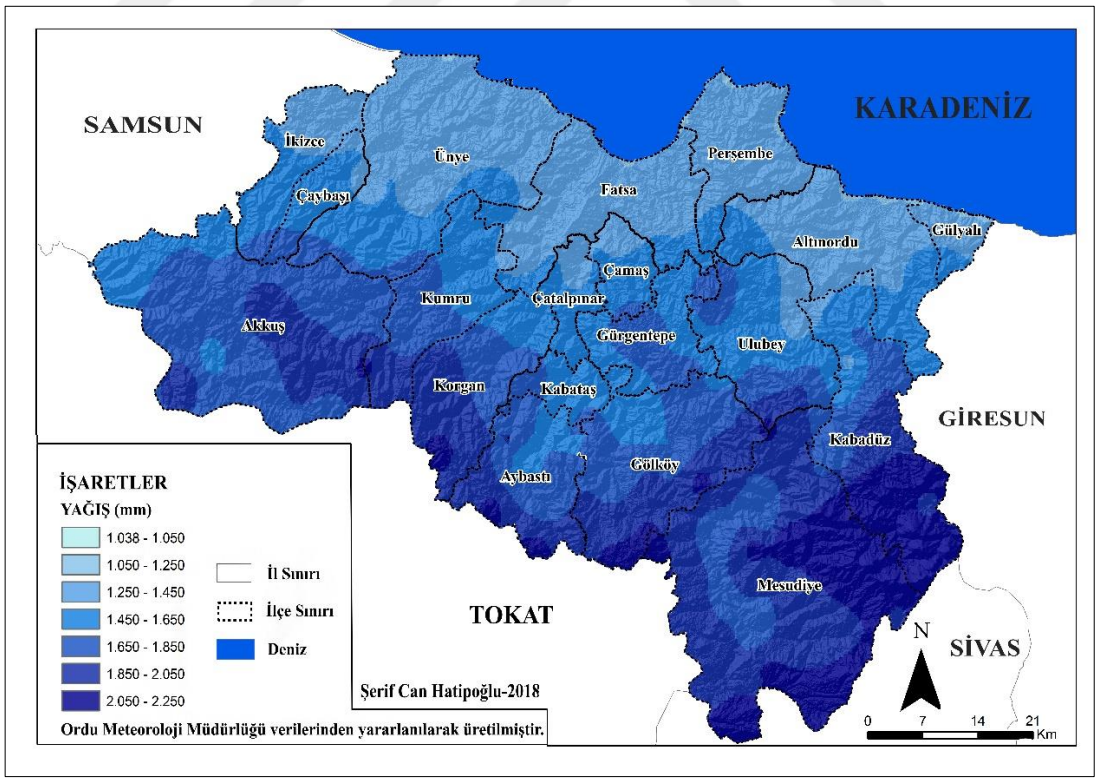

Şekil 3.13. Ordu ilinin yıllık toplam yağış dağılışı haritası

Turizm bölgeleri açısından dikkate alınması gereken başka bir kriter ise bağıl nem oranıdır. Bağıl nem oranının %70'in üzerine çıktığı durumlarda insan sağlığı olumsuz etkilenmektedir (Doğaner, 2001). Bu bağlamda çalışma alanına ait bağıl nem durumu Ordu Meteoroloji İstasyonu verileri ışığında incelenmiştir. Çalışma alanına ait veriler incelendiğinde 12 ayın 9'unda ortalama bağıl nem oranının %70'in üzerinde olduğu görülmektedir (Tablo 3.18). Bu sebeple ortalama bağıl nem oranı sahada turizme olumsuz etki yapmaktadır.

Tablo 3.18. Ordu ili aylık ortalama bağıl nem, (1959 – 2018)

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
Aylık Ortalama Bağıl Nem (%)	68	69,5	73,6	75,9	77,1	73,1	73,2	73,4	73,9	75,5	70,7	68,1	72,7

Kaynak: Ordu Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü yayımlanmamış verileri

3.1.3. Hidrografik Özellikler ve Turizm İlişkisi

Ordu ili hidrografik kaynaklar bakımından oldukça zengindir. Ancak turistik kaynak olarak kullanımı oldukça sınırlıdır. Değeri son yıllarda idrak edilmeye başlanan bu kaynaklar çok farklı turistik aktivitlere imkân sağlamaktadır. Ordu ilinin sahip olduğu hidrografik kaynakların başında Karadeniz gelmektedir. Bunun yanında akarsular, göller ve şifalı sular sahadaki diğer önemli hidrografik kaynaklardır.

3.1.3.1. Karadeniz

Ordu ili kuzeyden doğal bir sınır olan Karadeniz ile çevrilidir. Karadeniz'e sınır olan ilçeleri batıda Ünye ile başlayıp doğuda Gülyalı ile son bulmaktadır. Karadeniz, saha için deniz turizmi açısından büyük önem arz etmektedir. Ordu ili özellikle bölgedeki diğer illerden alçak kıyı uzunluğu (100 km kıyı uzunluğu ve bunun 60 km'si kumsal) ile ayrılmaktadır (Balık, 2017b). Bu farkıyla deniz turizmi bakımından bölgedeki diğer illere nazaran daha uygun bir morfolojik yapıya sahiptir.

Zaman (2012)'a göre Karadeniz suları genellikle soğuktur. Bunun en önemli nedenleri olarak ekvatorun epey bir kuzeyinde yer alması ve yıl içinde bol ve soğuk su taşıyan akarsular tarafından beslenmesi gösterilebilir. Karadeniz'in yaz sıcaklık ortalaması 20 -24°C aralığında seyretmektedir. Bu değer aralığı kıyı turizmi açısından uygundur. Tuzluluk oranlarına bakıldığında ise Karadeniz'in yüzey suları yaklaşık olarak ‰ 18-19 civarında bir orana sahiptir (Zaman, 2012). Kuzey Ege'de bu oran

‰33-35 civarında, Güney Ege'de ‰36-38 arasında seyrederken Batı Akdeniz'de ise yaklaşık ‰39'dur (Kocataş, 1986). Diğer bölge denizleri ile karşılaştırıldığında Karadeniz'in tuzluluk oranının kıyı turizmi açısından daha uygun olduğu görülmektedir.

3.1.3.2. Akarsular

Akarsular ilde turizmi açısından ayrı bir öneme sahiptir. Morfolojinin de etkisiyle çok sayıda şelaleye ev sahipliği yapan saha sırf bu özelliğinden dolayı bile oldukça ilgi çekicidir. Ayrıca sahadaki akarsular olta balıkçılığı için imkân sağlarken akarsu vadileri doğal yürüyüş parkurları olarak farklı bir çekiciliğe sahiptir. İldeki en önemli akarsular Melet Irmağı, Bolaman Çayı, Turnasuyu Irmağı, Elekçi Irmağı, Civil Deresi, Akçaova Deresi, Curi Deresi, Cevizdere ve Akçay Deresi'dir.

3.1.3.2.1. Melet Irmağı

Melet Irmağı yalnız Ordu'unun değil Karadeniz Bölgesi'nin en önemli akarsularından biridir (Şekil 3.14). Kaynağını Karagöl Dağı çevresinden alan Melet Irmağı Ordu ili, Altınordu ilçesi, Cumhuriyet Mahallesi sınırlarından Karadeniz ile buluşmaktadır (Hatipoğlu, 2017). Toplam uzunluğu 154 km olan Melet Irmağı Ordu ilinin en uzun ve en büyük akarsuyudur (Hatipoğlu, 2017). Ortalama akım değeri 27,4 m^3/sn'dir (D.S.İ., 2015).

Akım değerleri ve uzunluğuyla pek çok su sporuna olanak sağlayabilecek potansiyele sahip olan Melet Irmağı henüz bu yönüyle değerlendirilebilmiş değildir. Hali hazırda yapılan olta balıkçılığı daha da geliştirilerek sportif balıkçılık için iskeleler inşaa edilebilir. Ayrıca akım değerleri özellikle ilkbahar aylarında akarsu turizmi yani rafting, nehir kayağı ve kano sporları için oldukça uygundur.

Şekil 3.14. Altınordu ilçesinden Melet Irmağı'na ait bir görünüş (26.05.2019)

3.1.3.2.2. Bolaman Çayı

Bolaman Çayı Canik Dağları'nın Aybastı-Reşadiye sınırındaki kesiminden kaynağını alır ve Fatsa ilçesinden Karadeniz'e dökülür (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2012). Bolaman Çayı'nın toplam uzunluğu ise 77 km'dir (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2012). Ortalama akım verisi ise 17,4 m/sn'dir (E.İ.E., 2011).

3.1.3.2.3. Turnasuyu Irmağı

Giresun Dağları'ndan kaynağını alan Turnasuyu Gülyalı ilçesi Turnasuyu Mahallesi'nden Karadenize'e dökülür (Hatipoğlu, 2016), (Şekil 3.15). 56 km toplam uzunluğu bulunan Turnasuyu Irmağı'nın ortalama akımı 6,9 m^3/sn'dir (D.S.İ., 2015).

Şekil 3.15. Gülyalı ilçesinden Turnasuyu Irmağı'na ait bir görünüş (26.05.2019)

Turnasuyu vadisi Atlas Dergisi tarafından Temmuz 2010 sayısında Türkiye'deki en iyi yürüyüş parkurlarından biri olarak seçildi. Doğa yürüyüşünün yanında kuş gözlemciliği, avcılık, sportif balıkçılık gibi faaliyetlere de oldukça uygundur.

3.1.3.2.4. Elekçi Irmağı

Elekçi Irmağı Kumru ilçesi topraklarından kaynağını almakta ve Fatsa ilçesinden Karadeniz'e dökülmektedir. (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2012). 51 km uzunluğu olan ırmağın ortalama akım değeri 6 m^3/sn'dir (D.S.İ., 2015).

3.1.3.2.5. Civil Deresi

Civil Deresi, Perşembe ilçesi sınırlarından kaynağını almakta ve Altınordu ilçesinden Karadeniz'e dökülmektedir. Uzunluğu 29 km olan ırmak Altınordu ilçe merkezinden geçerek şehir manzarasına olumlu katkılılar sağlarken zaman zaman çevreye yaydığı kötü kokular o bölgeden geçenleri rahatsız etmektedir.

3.1.3.2.6. Akçaova Deresi

Perşembe ilçesi Selimiye Mahallesi'nden kaynağını alan dere yine Perşembe ilçesi Efirli Mahallesi'nden Karadeniz'e dökülmektedir (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2012). Genellikle kıyı turizmi bakımından elverişli bir bölgeden denizle buluşması sebebiyle yaz aylarında özellikle yağışlı günlerden sonra yağışın şiddeti ve süresine de bağlı olarak denize taşıdığı alüvyonlar sebebiyle seyreden birkaç gün denize girilmesine engel teşkil etmektedir.

3.1.3.2.7. Curi Deresi

Akkuş ilçesi Kurtboğaz Mahallesi'nden kaynaklarını alan Curi Deresi (Doğan, 2006), Sahilköy Mahallesi sınırlarından Karadeniz'e dökülmektedir. Ünye ilçesinin doğal güzelliğine ve doğa turizmine katkı sağlayan önemli derelerden biridir.

3.1.3.2.8. Cevizdere

Akkuş ilçesi Yolbaşı (Kömran) Mahallesi'nden kaynaklarını alan Cevizdere (Doğan, 2006), adını verdiği Cevizdere Mahallesi'nden Karadeniz'e dökülmektedir. Bilinirliği yüksek olan bu dere doğal güzelliğiyle dikkat çekicidir.

3.1.3.2.9. Akçay Deresi

Akkuş'a bağlı Kuzköy Mevkii'nden kaynaklarını alan Akçay Deresi (Doğan, 2006) , Ünye-Terme ilçeleri sınırından Karadeniz'e dökülmektedir.

Akarsular genellikle Ordu ili turizmine olumlu katkılar sağlamakla birlikte yaz aylarında, yağışlı günlerin hemen ardından denize taşımış oldukları alüvyon ve atıklar sebebiyle birkaç gün daha deniz turizminde aksamalara sebep olmaktadır. Ayrıca Ordu ili akarsuları artan nüfus baskısı ile zamanla yerleşim birimleri içerisinde kalmakta, buna bağlı olarak fabrika atıkları ve evsel atıklarla kirlenmektedir. Bunun yanında akarsular üzerindeki mevcut HES'ler de doğal ortamı olumsuz etkilemektedir. Bu sorunlar da doğrudan ya da dolaylı olarak il turizmine zarar vermektedir.

3.1.3.3. Göller ve Göletler

Ordu ilinin sahip olduğu hidrografik kaynaklardan bir diğeri de doğal ve yapay göllerdir. Bu göllerden en önemlileri, Gaga Gölü, Ulugöl, Gök Göl, Ulugöl (Yeşilçit Gölü), Keyfalan Gölü, Teke Gölü, Perşembe Yaylası Göleti, Çambaşı Yayla Göleti, Topçam Baraj Gölü, Çermik Gölü, Korgan Yaylası Göleti ve Çiğ Gölü'dür. Bu göller özellikle trekking, kuş gözlemciliği, olta balıkçılığı ve piknik gibi rekreatif faaliyetler

bakımından son derece uygun alanlardır. Aşağıda Ordu ilinin önemli göllerine ve göletlerine kısaca değinilmiş ve turistik değerler ilerleyen bölümlerde ele alınmıştır.

3.1.3.3.1. Gaga Gölü

Ordu ilinin en önemli göllerinden biri olan Gaga Gölü Ordu ili Fatsa ilçesi Sefaköy Mahallesi'nde yer alan bir heyelan set gölüdür (Özdemir, 2006). Fatsa ilçe merkezine 10 km, Altınordu ilçe merkezine ise 32 km uzaklıkta yer almaktadır. Yaklaşık 60000 m^2'lik yüz ölçümüne sahiptir. Gölün derinliği 10 ila 25 metre arasında değişiklik göstermektedir (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2012). Hemen yanında yüzölçümü yaklaşık 12000 m^2 olan ve gölle bağlantısı olan bir sulak alan daha yer almaktadır.

3.1.3.3.2. Ulugöl

Ordu ili Gölköy ilçesi Haruniye Mahallesi'nde bulunan Ulugöl, Ulugöl Tabiat Parkı sınırları içerisinde yer alan bir heyelan set gölüdür. Ulugöl'ün içerisinde bulunduğu Ulugöl Tabiat Parkı'nın Gölköy ilçe merkezine uzaklığı 17 km iken Altınordu ilçe merkezine uzaklığı 74 km'dir. Gölün kapladığı alan yaklaşık 38000 m^2'dir. Derinliği değişmekle birlikte en derin kesiminde 85 metredir (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2012). Gölün hemen yakınında iki adet göl daha bulunmaktadır.

3.1.3.3.3. Gökgöl

Gölköy ilçe merkezinde bulunan Gökgöl tektonik kökenli bir göldür (Taş ve Çetin, 2011). Gökgöl, Gölköy ilçesinde bulunan Çermik gölü ve Uyuz Gölü ile birlikte bir kompleks oluşturmaktadır (Bahtiyar Karadeniz ve Sarı, 2018). Bu göl fay kaynağının yüzeye çıktığı bölümde oluşmuştur (Özdemir, 2006). Gökgöl Altınordu ilçe merkezine 65 km uzaklıktadır. Göl alanı yaklaşık 1700 m^2'dir. Derinliği değişmekle beraber en derin yerinde 10 m'dir (Taş ve Çetin, 2011).

3.1.3.3.4. Keyfalan Gölü

Keyfalan Gölü Mesudiye ilçesi Balıklı Mahallesi sınırlarındaki Keyfalan Yaylası yerleşim alanında bulunmaktadır. Bu göl 3250 m^2'lik bir alan kaplamaktadır. Mesudiye ilçe merkezine 20 km uzaklıkta olan göl, Altınordu ilçe merkezine 110 km uzaklıktadır.

3.1.3.3.5. Teke Gölü

Ünye ilçesi Fatih Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Teke Gölü 1800 m^2'lik bir alana sahiptir. Ünye ilçe merkezine 53 km uzaklıkta olan bu göl Altınordu ilçe merkezine 77 km uzaklıktadır.

3.1.3.3.6. Ulugöl (Yeşilçit Gölü)

Mesudiye ilçesi Yeşilçit Mahallesi sınırlarındaki Ulugöl Yaylası içerisinde yer alan bu göl 15000 m^2 alana sahiptir. Mesudiye ilçe merkezine 19 km uzaklıkta iken Altınordu ilçe merkezine 110 km uzaklıktadır.

3.1.3.3.7. Perşembe Yaylası Göleti

Aybastı ilçesi sınırları içindeki Perşembe Yaylası'nda bulunur. DSİ tarafından 1994 yılında inşası tamamlanmıştır. Çevre düzenlemesi yapılmış olan gölet 154000 m^2'lik bir alanda yer almaktadır. Gölet Aybastı ilçe merkezine 19 km, Altınordu ilçe merkezine ise 110 km uzaklıktadır.

3.1.3.3.8. Çambaşı Yaylası Göleti

Kabadüz ilçesi Çambaşı Yaylası Kabalak Obası'nda yer alan bu gölet Ordu-Çambaşı Yaylası karayolu üzerinde bulunmaktadır. DSİ tarafından 1997 yılında yapımı tamamlanan gölet Çambaşı Yaylası'na 2,6 km, Kabadüz ilçe merkezine 32 km, Altınordu ilçe merkezine ise 55 km uzaklıktadır. Gölet 21500 m^2 alana sahiptir.

3.1.3.3.9. Topçam Baraj Gölü

Topçam Baraj Gölü Mesudiye ilçesi sınırlarında Melet Irmağı üzerinde Topçam Barajı'nın kurulmasıyla oluşmuş yapay bir göldür. DSİ tarafından 2008 yılında yapımı tamamlanan Topçam Barajı ile su toplamaya başlayan gölet yaklaşık 1,8 km^2'lik bir alana sahiptir. Göl Mesudiye ilçe merkezine 25 km, Altınordu ilçe merkezine ise 62 km uzaklıktadır.

3.1.3.3.10. Çermik Gölü

Gölköy ilçe merkezinde Gölköy Mahallesi sınırlarında yer almaktadır. Gölün konumu 40°40'59"K enlemi ve 37°36'43"D boylamıdır. İlçe merkezinin güneyinde yer alan göl fay kaynağının yüzeye çıktığı kesimde oluşmuştur (Özdemir, 2006). Gölköy ilçe merkezinde yer alan göl, Altınordu ilçe merkezine 64,9 km mesafede yer almaktadır.

3.1.3.3.11. Korgan Yaylası Göleti

Korgan ilçesi sınırları içindeki Korgan Yaylası'nda bulunur. DSİ tarafından 2013 yılında inşası tamamlanmıştır. Gölet 5000 m^2'lik bir alanda yer almaktadır. Gölet Korgan ilçe merkezine 23,2 km, Altınordu ilçe merkezine ise 95,6 km uzaklıktadır.

3.1.3.3.12. Çiğ Gölü

Mesudiye ilçesi Dayılı Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Çiğ Gölü 66000 m^2'lik bir alana sahiptir. Mesudiye ilçe merkezine 19,9 km uzaklıkta olan bu göl Altınordu ilçe merkezine ise 148 km uzaklıktadır.

3.1.3.4. İçme ve Kaplıcalar

Ordu ilinde hidrografik kaynakların diğer bir türü de şifalı sulardır. Özellikle içme ve kaplıcalar Ordu ilinin farklı bölgelerinde dağılış göstermektedir. Çoğunlukla yerel ve bölge halkı tarafından kullanılan kaplıcalardan en önemlisi Fatsa ilçesi Ilıca Mahallesi'nde yer alan Sarmaşık Kaplıcaları'dır. Bunun dışında Akkuş ilçesinde Çamalan Kaplıcası ve Çamalan Maden Suyu, Gökçebel Suyu ve Esemen Suyu şifalı su kaynakları olarak dikkati çekmektedir (URL-1, 2021). Ayrıca Gölköy Maden Suyu, Meşealan Maden Suyu ve Çermik Suyu Gölköy'deki şifalı su kaynaklarıdır (URL-1, 2021).

Çermik Suyu'nda bulunan kükürtün özellikle romatizmal hastalıklara iyi geldiği bilinmektedir. Mesudiye ilçesinin şifalı suları ise Musalı Maden Suyu ve İskevsir Köyü Kaplıcası'dır (URL-1, 2021). Sürekli ziyaretçileri olan diğer şifalı sular ise Ünye ilçesinde Yağıbasan Mahallesi Acısu İçmesi, Tekkiraz Mahallesi'ndeki Tekkiraz Suyu ve Yaycı Mahallesi Maden Suyu'dur (URL-1, 2021).

3.1.4. Doğal Bitki Örtüsü ve Turizm İlişkisi

Bitki örtüsü bakımından mevcut olan zenginlik bir yörenin turistik çekiciliğini arttırmada önemli bir doğal kaynaktır (Zaman, 2012). Ordu ilinde doğal bitki örtüsü iklim türü sebebiyle oldukça çeşitlidir. Nispi ılıman iklim ve her mevsim yağışın mevcudiyeti bu çeşitliliğin temel sebebidir. Ordu ili ve yakın çevresinde yükselti arttıkça iklim şartlarının da değişmesine bağlı olarak bitki örtüsünde farklılaşmalar görülmektedir (Erinç, 1945). Erinç (1945) Ordu ili için kıyıdan itibaren bitki örtüsü yayılımını, *"*Yayvan Yapraklı Etek Ormanları veya Kıyı Şeridi*"*, "Yayvan ve Karışık

Yapraklı Nemli Dağ Ormanları Şeridi", "Yazın Nüfuslanan Yayla Şeridi" ve "Kuru Orman ve Ağaçlı İstepler Şeridi" şeklinde bölgelere ayırmıştır (Erinç, 1945).

Erinç (1945)'e göre "Yayvan Yapraklı Etek Ormanları veya Kıyı Şeridi" Karadeniz'den itibaren 700 metre yüksekliğe kadar olan bitki örtüsü bölümünü kapsamaktadır. Bu bölgede Subtropikal-okyanusal bir iklim hakimdir. Etek ormanları özellikle şehir merkezlerinin bulunduğu alanlarda ortadan kalkarak kesintiye uğramış ve yerini tarla ve fındık bahçeleri almıştır. Perşembe-Ordu hattında *Arbutus andrachne* (sandal ağacı), *Laurus nobilis* (akdeniz defnesi), *Erica arborea* (funda), *Myrthus communis* (mersin) gibi Akdeniz türleri görülmektedir. Melet Deltası'nda ise *Aristolochia* (doğum otu), *Solanum* (it üzümü), *Verbascum* (sığırkuyruğu) gibi kurakçıl ve tuzcul tiplerin yer aldığı fakir bir bitki örtüsü hakimdir (Erinç, 1945).

Erinç (1945)'e göre *"*Yayvan ve Karışık Yapraklı Nemli Dağ Ormanları Şeridi*"* 700 metre ile 2000 metre arasında kalan ve geçici yayla yerleşimi sınırına kadar devam eden bölümdür. Bu bölümde yükseltinin artmasına bağlı olarak sıcaklıkta azalış ve yağışlarda artış görülmektedir. Buna bağlı olarak da bitki örtüsünde değişim yaşanmaktadır. Nemli dağ ormanları 700 ila 1250 metre arasında yayvan yapraklı, 1250 ila 1600 metre arasında ise iğne yapraklı olarak dağılış göstermektedir. Ayrıca *Fagus orientalis* (doğu kayını), *Quercus* (meşe) ve *Populus tremula* (titrek kavak) gibi bazı yayvan yapraklılar bu bölgede orman üst sınırına kadar görülebilmektedir. Dağ ormanları şeridi daha çok yayvan yapraklıların yoğun görüldüğü bir bölgedir. İğne yapraklı olarak ise *Alnus* (kızılağaç), *Carpinus* (gürgen), *Populus* (kavak), *Ulmus* (karaağaç) ve *Acer platanoides* (akçaağaç) yaygındır. Bu bölge ormanlarının altında ise çoğunlukla *Rhododendron* (orman gülü) görülür. Dağ ormanlarının üst sınırı 2000 metre olarak kabul edilebilir. Ancak birçok yerde yayla alanları (1850 metre yükseklikteki Çambaşı Yaylası'nın orman üst sınırının üstünde kalması gibi) bu sınırı daha alçak seviyeye çekerler (Erinç, 1945).

Erinç (1945)'e göre "Yazın Nüfuslanan Yayla Şeridi" orman sınırının yukarısında yer alır. Bu kesimde alpin bitki topluluğu 2200 metreler civarında görülür. Özellikle *Rhododendron* (orman gülü) öbekleri bulunurken aralarda ise *Anemone* (dağ lalesi), *Ranunculus* (düğün çiçeği), *Primula* (çuha çiçeği), *Betonicum* (kısamahmut), Pedicularis (kesgerotu) gibi türlere rastlanmaktadır (Erinç, 1945).

Erinç (1945)'e göre "Kuru Orman ve Ağaçlı İstepler Şeridi"nde ise tepelere çekilmiş seyrek korular, dereleri takip eden şerit halindeki ağaç toplulukları ve geniş çıplak kayalık alanlar görülmektedir. Bu şeritte özellikle *Pinus sylvestris* (sarıçam), *Juniperus* (ardıç) ve *Abies* (göknar) gibi iğne yapraklılar ve *Quercus* (meşe) türleri yaygın görülmektedir.

Görülebildiği gibi Ordu ilinde bitki örtüsü çeşitliliği yükselti, iklim, bakı ve toprak faktörlerine bağlı olarak yüksektir. Bu çeşitlilik hiç şüphesiz turizm bakımından önemlidir. Bu açından başta Altınordu ilçesindeki Boztepe, Yoroz Kent Ormanı, Ünye ilçesi Asarkaya Kent Ormanı, Çınarcık Tabiat Parkı, Gölköy ilçesindeki Ulugöl Tabiat Parkı, Aybastı ilçesindeki Aybastı Kent Ormanı olmak üzere il sınırlarındaki tüm ormanlık alanlar turistik açıdan son derece önemlidir. Özellikle doğa yürüyüşü, foto safari, botanik turizmi, kamp ve karavan turizmi, av turizmi, kuş gözlemciliği gibi faaliyetler için bu alanlar oldukça uygun ortamlar oluşturmaktadırlar. Bunların dışında anıt ağaçlar da yine turizm açısından ayır bir öneme sahiptir. Ordu'daki anıt ağaçlarla ilgili bilgiler sonraki bölümlerde verilecektir. Ayrıca *Helichrysum* (ölmez çiçek) yerel adıyla "yayla çiçeği" özelliği gereği toplandıktan sonra uzun süre şeklini koruyabilen bir bitki türüdür (Şekil 3.16.). Genellikle Alpin çayır seviyelerinde uygun yaşam alanı bulan bu tür, yayla yerleşmelerinde toplandıktan sonra kurutulup turistik bir ürün olarak satılmakta ve ziyaretçilerce yoğun ilgi görmektedir.

Şekil 3.16. Helichrysum (ölmez çiçek) yerel adıyla "yayla çiçeği" ne ait bir görüntü (04.03.2021)

3.1.5. Hayvan Varlığı ve Turizm İlişkisi

Hayvan varlığı bir yöre için doğal bir zenginlik ve ekolojik denge unsuru olmasının yanında turizm açısından olumlu etkilere de sahiptir. Turizm bakımından yaban hayatının izlenmesi, foto-safari, kuş gözlemciliği, avcılık, amatör ve sportif olta balıkçılığı gibi turistik faaliyetlere olanak tanımaktadır.

Ordu ili zengin bir fauna çeşitliliğine sahiptir. Bu zenginliğin oluşumuna etki eden faktörler ise; jeomorfolojik çeşitlilik, coğrafi konum, toprak, iklim ve bitki örtüsü olarak sayılabilir (Günal, 2018).

Günal (2018)' a göre Ordu ilinde çok sayıda türe sahip memeli, balık ve kuş yaşamını sürdürmektedir. Memeliler bakımından incelendiğinde; karaca, yaban domuzu, tilki, boz ayı, alaca kokarca, yaban keçisi, gelincik, sansar, kirpi, Anadolu sincabı, kör köstebek, Anadolu tarla faresi, tavşan, küçük ve büyük nalburunlu yarasa, Avrupa köstebeği, Akdeniz nalburunlu yarasa ve Kafkas Köstebeği bunlardan en önemlileridir (Günal, 2018). Bu türlerin Ordu ilinde yer alması özellikle yaban hayatı gözlemciliği ve foto-safari faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesi bakımından il turizmine olumlu katkılar sağlamaktadır.

Kuş türleri bakımından; atmaca, şahin, küçük kartal, kumru, üveyik, küçük kerkenez, tepeli toygar, ala doğan, öter ardıç, puhu, yılan kartalı, sakallı akbaba, delice doğan, kaya kartalı, kınalı keklik, küçük kumru, orman toygarı, kerkenez, kara çaylak, çobanaldatan, florya, sütlabi, karabatak, Anadolu sıvacısı, çalıkuşu, gri balıkçıl, kaya serçesi, ibibik, leylek, küçük karga, bıldırcın, su çulluğu, çamurcun, ispinoz, akgerdan, sarı asma, Avrasya çulluğu, çıkrıkçın, küçük balaban, yeşil ağaçkakan, karatavuk, kır kırlangıcı, gri leş kargası, küçük iskete, gümüş martı, bülbül, ev kırlangıcı, saz tavuğu, tepeli karabatak, kara alınlı örümcek kuşu, küçük ağaçkakan, erguvani balıkçıl, küçük akgerdan, balaban, kaya sıvacısı, kızıl gerdan, yeşilbaş, küçük martı, kaya kırlangıcı, kiraz kuşu, serçe, elmabaş patka, sıvacı kuşu, kuzgun, alakarga, alaca ağaçkakan, kızıl sırtlı örümcek kuşu, sıvacı kuşu, kır kırlangıcı, büyük baştankara, saksağan, saka, guguk kuşu, kaya güvercini, sığırcık en önemli türler olarak karşımıza çıkmaktadır (Günal, 2018). Sulak alanlarda özellikle kış mevsiminde konaklayan türler ise; yeşilbaş, kara gerdanlı dalgıç, tepeli patka, sütlabi, kadife ördek, sessiz kuğu, tarak diş ve yaban kazı olarak dikkati çekmektedir (Günal, 2018). Ordu ili Perşembe ilçesinde yer alan Hoynat Kayası nesli yok olma tehdidi altında olan kuş türlerinin bazılarının yaşam alanı olması nedeniyle Önemli Kuş Alanı (ÖKA) ilan edilmiştir (Günal, 2018). Hoynat Kayası yakınında yer alan bilgi tabelasına göre martı ve karabatakların yaşadığı kuş cenneti olarak anılan Hoynat, tepeli karabatakların Türkiye'de yuva yaptığı tek alandır. Sayıları değişiklik göstermekle birlikte 90 çift tepeli karabatak ve 250 çift gümüş martı'ya ev sahipliği yapmaktadır Bu kadar çeşit kuş türünün Ordu'da

görülebilmesi kuş gözlemciliği ve foto-safari gibi turistik faaliyetlerin ilde gerçekleştirilebilmesine olanak tanımaktadır.

Ordu ilinin Melet Irmağı, Bolaman Irmağı, Turnasuyu Irmağı ve Curi Deresi gibi akarsularında tatlısu kefali, gümüşi sazan, kaya balığı, bıyıklı balık, eğrez/karaburun balığı, benekli alabalık ve siraz balığı gibi balık türleri yer almaktadır (Günal, 2018). Ordu ilinin bu balık zenginliği sportif olta balıkçılığı ve amatör balıkçılık gibi turizm faaliyetlerine imkân tanımaktadır.

3.2. Beşerî Ortam ve Turizm İlişkisi

Ordu ili nüfus ve yerleşme özelliklerine bu bölümde değinilmiştir. Özellikle nüfusun eğitim durumu, yaşı ve nüfus hareketleri gibi kriterler ile turizm arasında yoğun bir ilişki bulunmaktadır. Nüfusun eğitim durumu yörede turizm sektöründe çalışacak kalifiye eleman bulunması açısından önem arz etmektedir (Zaman, 2012). Aynı zamanda yaş kriteri de sektörde çalışabilecek aktif nüfus açısından önemlidir. Turizm sektörü geliştikçe de daha fazla istihdam imkânı doğacaktır. Bu sayede geçim sıkıntısı sebebiyle iş bulamayan insanların büyük şehirlere olan göçünün belirli bir oranda azalacağı düşüncesindeyiz. Yerleşme özellikleri ve turizm bağlamında ise özellikle yayla yerleşimleri turistik açıdan büyük öneme sahipken bunun yanında geçmişten günümüze ulaşmayı başarabilen eski mesken tipleri de önemli turistik çekicilikler olarak görülmektedir.

3.2.1. Nüfus Özellikleri ve Turizm İlişkisi

Turizm günümüzde ekonomik kalkınmada en önemli faktörlerden biri olarak görülmektedir. Ekonomik kalkınma ve sosyo-ekonomik sorunların teşhis ve çözümü için nüfus mutlaka incelenmesi gereken öğelerden biridir (Tandoğan, 1998).

Nüfus ve turizm ilişkisini açıklayabilmek için özellikle nüfusun yapısı, miktarı, cinsiyeti, sosyo-ekonomik nitelikleri ve eğitim durumunun ortaya konulması gerekir (Zaman, 2012).

Ordu ili nüfus ile ilgili en anlamlı sonuçlar, Cumhuriyet dönemiyle uygulanmaya başlanan düzenli sayımlardan elde edilebilir. Cumhuriyet döneminde ilk sayım yapıldığı yıl 1927'den 2000 yılına kadar Ordu ili nüfusu ülke nüfusunun da trendine uygun olarak sürekli bir artış göstermiştir (Yılmaz, 2005a), (Tablo 3.18), (Şekil 3.17).

Tablo incelendiğinde, 1927 yılı sayımlarında Ordu ili toplam nüfusu 201.302 iken, 1935 yılına gelindiğinde bu sayı 283.054 olmuştur. 1940 yılına bakıldığında toplam nüfus 305.017 olurken, 1945 yılında bu sayı 333.008'e ulaşmıştır. 1950 sayımlarında nüfus miktarı 373.028 olarak hesaplanmış, 1955 yılında bu sayı 407.687 olmuştur. 1960 yılına gelindiğinde toplam nüfus 469.379'e yükselirken, 1965 yılında artış sürerek 543.863'e ulaşmıştır. 1970 yılı sayımlarında nüfus 608.721 sayısına ulaşmış, 5 yıl sonra 1975'te bu sayı 664.290 olmuştur. 1980 yılı sayımlarında Ordu ili toplam nüfusu 713.535 sayısına ulaşırken, 1985 yılında 763.85'ye ulaşmıştır. 1990 yılı sayımlarında toplam nüfus 830.105'i bulmuştur. 2000 yılına gelindiğinde Ordu ili toplam nüfusu 887.765 sayısına ulaşmıştır (Tablo 3.19).

Tablo 3.19. Ordu ili nüfusunun yıllar içindeki değişimi

Yıl	Toplam Nüfus	Yıl	Toplam Nüfus
1927	201.302	1965	543.863
1935	283.054	1970	608.721
1940	305.017	1975	664.290
1945	333.008	1980	713.535
1950	373.028	1985	763.857
1955	407.687	1990	830.105
1960	469.379	2000	887.765

Kaynak: DİE 1927-2000 sayım sonuçları

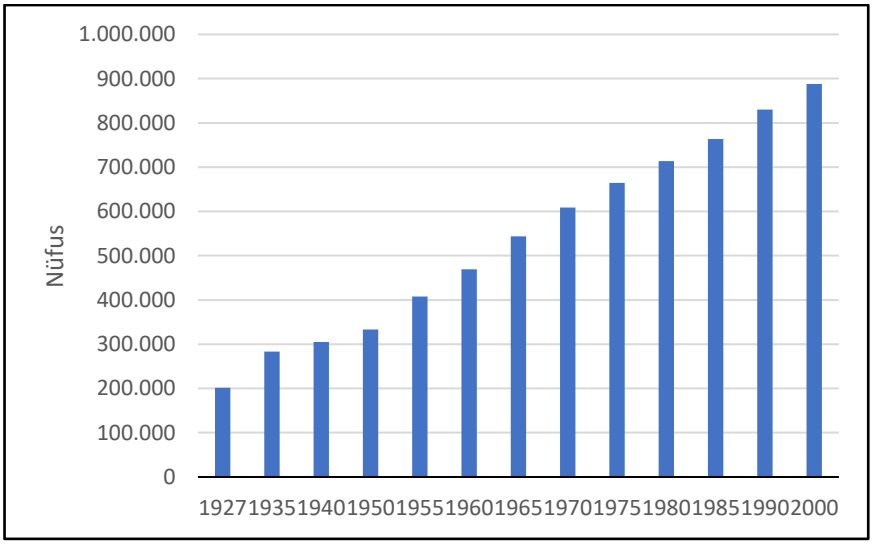

Şekil 3.17. Cumhuriyet dönemi itibarıyla 2000 yılıma kadar Ordu ili nüfusundaki değişim

2000 sonrası dönemde ise ilk sayım yılı olarak 2007 yılı görülmektedir (Tablo 13). Bu yıldan itibaren adrese dayalı nüfus kayıt sistemine (ADNKS) geçilmiştir.

ADNKS'ye göre 2007 yılında Ordu ili toplam nüfusu 715.409 olarak hesaplanmıştır. 2008 yılına gelindiğinde bu sayı 719.278 olurken, 2009 yılında

723.507'ye ulaşmıştır. 2010 yılında nüfusta bir gerileme yaşanmış ve 719.183'e düşmüştür. 2011 yılında bu düşüş devam ederek 714.390'a gerilemiştir. 2012 yılı kayıtlarına göre toplam nüfusta ciddi sayılabilecek bir artış yaşanmış ve 741.371'e kadar yükselmiştir. Bu artışın nedeni olarak büyükşehir yasasından faydalanmak için özellikle Ordulu siyasilerin ve hemşeri derneklerinin gayretleri gösterilebilir (Uzun, 2016). 2013 yılında 731.452'ye gerileyen toplam nüfus, 2014 yılında 724.268 olmuştur. 2015 kayıtlarına göre 728.949 olan Ordu ili nüfusu, 2016 yılında 750.588 sayısına ulaşmıştır. 2017 verileri toplam nüfusun 742.341 sayısına geldiğini gösterirken, 2018 yılında bu sayı 771.932'ye yükselmiştir (Tablo 3.20), (Şekil 3.18).

Tablo 3.20. Ordu ili nüfusunun 2007 yılından itibarıyla değişimi

Yıl	Toplam Nüfus	Yıl	Toplam Nüfus
2007	715.409	2013	731.452
2008	719.278	2014	724.268
2009	723.507	2015	728.949
2010	719.183	2016	750.588
2011	714.390	2017	742.341
2012	741.371	2018	771.932

Kaynak: TUİK 2007-2018 sayım sonuçları

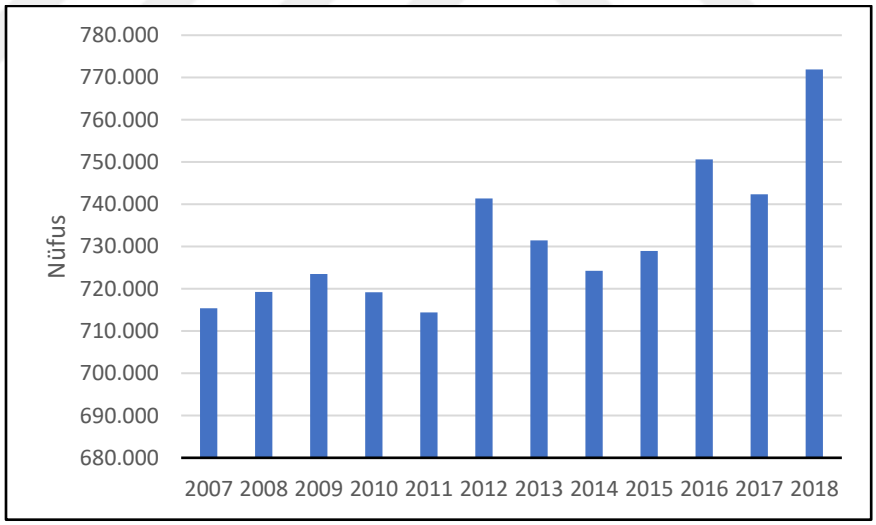

Şekil 3.18. 2007-2018 yılları arasında Ordu ili nüfusundaki değişim

Nüfusun cinsiyet durumu, nüfus özelliklerinin açıklanmasında dikkate alınması gereken diğer bir husustur. Bu sebeple DİE ve TUİK Ordu ili verileri dikkate alınarak bir tablo ve grafik oluşturulmuştur (Tablo 3.21), (Şekil 3.19).

Tablo incelendiğinde kadın nüfusunun 2013 ve 2018 yılları dışındaki yıllarda erkek nüfusundan fazla olduğu dikkati çekmektedir (Tablo 3.21). 1965 yılı sayımına bakıldığında kadın nüfusu 275.722 iken erkek nüfusu 268.141'dir. 1970 yılına

gelindiğinde kadın nüfus sayısı 309.879 olurken erkek nüfus ise 298.842 sayısına ulaşmıştır. 1975 yılında kadın nüfusu 332.272'ye yükselirken erkek nüfusu da kadın nüfusuna çok yaklaşarak 332.018 olduğu görülmektedir. 1980 yılında kadın nüfusu 363.104 olurken erkek nüfusu 350.431 sayısına ulaşmıştır.1985 yılı sayımlarında kadın nüfusu 395.896'ya yükselirken erkek nüfusu 367.961 olmuştur. 1990 yılı sayımlarında kadın nüfusu 421.396 sayısına ulaşırken erkek nüfusu 408.709'a ulaşmıştır. 2000 yılı sayımlarında kadın nüfusu 446.318 sayısına yükselirken erkek nüfusu ise 441.447 sayısına ulaşmıştır.

ADNKS'ye geçiş yapıldığı 2007 yılından itibaren sayım her yıl yapılmaya devam etmektedir. 2007 yılında ciddi bir düşüş yaşayan kadın nüfusu 446.318'den 358.856'ya gerilerken erkek nüfusu ise 441.447'den 356.553'e gerilemiştir. Burada dikkat çekici olan durum 2000 yılında ulaşılan 446.318 kadın ve 408.709 olan erkek nüfusuna 2018 yılı itibarıyla bile ulaşılamamıştır. 2008 yılında artış trendine giren kadın nüfusu 360.368'e yükselirken erkek nüfusu da artarak 358.910'a ulaşmıştır. 2009 yılında kadın nüfusu 362.085'e ulaşırken erkek nüfusu da 361.422'ye yükselmiştir. 2010 yılına gelindiğinde yine düşüş yaşayan kadın nüfusu 360.797'ye inerken erkek nüfusu 358.910'a gerilemiştir. 2011 yılı sayım sonuçlarına bakıldığında 357.715'ye gerileyen kadın nüfusunun yanında erkek nüfusu da gerileyerek 356.675'e düşmüştür. 2012 yılında kadın nüfusu 370.740'a bir sıçrama yaparken erkek nüfusu da benzer şekilde artış göstererek 370.631'e yükselmiştir. 2013 yılı erkek nüfusunun ilk kez kadın nüfusundan fazla olduğu yıldır. Bu yılda erkek nüfusu 366.011 iken kadın nüfusu 365.411 olmuştur. 2014 yılında düşüş devam etmekte kadın nüfusu 362.641 olurken erkek nüfusu 361.627 sayısına düşmüştür. 2015 yılı sayım verilerine göre kadın nüfusu 364.713'e yükselirken erkek nüfusu 364.236'ya yükselmiştir. 2016 yılında kadın nüfusu 374.345'e yükselirken erkek nüfusu da artış göstererek 376.243'e yükselmiştir. 2017 yılında kadın nüfusu 371.280'e gerilerken erkek nüfusu 371.061 sayısına düşmüştür. 2018 yılında nüfus sayım sonuçlarına göre kadın nüfusu 385.385 sayısına yükselirken erkek nüfusu 386.547 sayısına ulaşmıştır.

Tablo 3.21. 1965-2018 yılları arasındaki DİE ve TUİK nüfus sayım verilerine göre Ordu'da nüfusun cinsiyete göre dağılımı

Yıllar	Kadın	Erkek	Yıllar	Kadın	Erkek
1965	275.722	268.141	2010	360.797	358.386
1970	309.879	298.842	2011	357.715	356.675
1975	332.272	332.018	2012	370.740	370.631
1980	363.104	350.431	2013	365.441	366.011

1985	395.896	367.961	2014	362.641	361.627
1990	421.396	408.709	2015	364.713	364.236
2000	446.318	441.447	2016	374.345	376.243
2007	358.856	356.553	2017	371.280	371.061
2008	360.368	358.910	2018	385.385	386.547
2009	362.085	361.422			

Kaynak: DİE (1965-2000) ve TUİK (2007-2018) nüfus sayım sonuçları

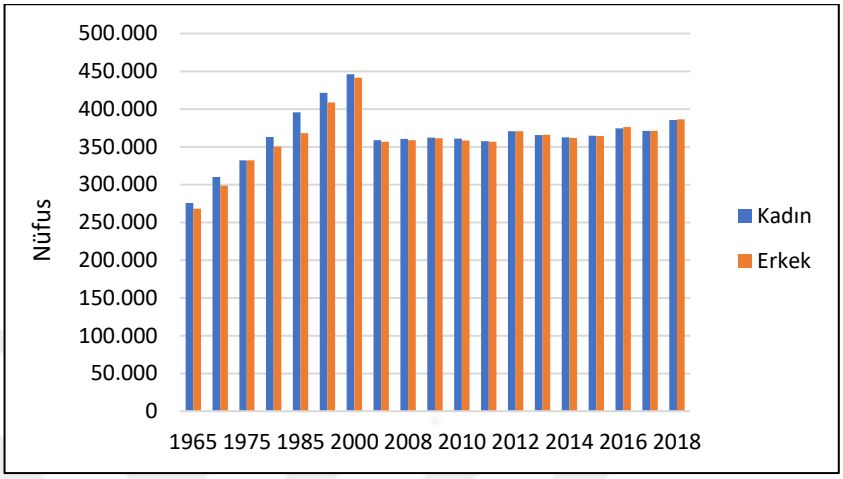

Şekil 3.19. 1965-2018 yılları arasında Ordu'da nüfusun cinsiyete göre dağılımı

Ordu ili nüfusunun eğitim düzeyi incelendiğinde genel olarak tüm yıllarda ilkokul mezunu düzeyi en yüksek sayıya sahiptir (Tablo 3.22). Bu sayı 2008 yılında 187.093 iken 2017 yılı itibarıyla 200.874 olmuştur. Burada dikkat çekici olan 2011 yılı itibarıyla düşüşe geçen ilkokul mezunu sayısı 2012 yılı itibarıyla artışa geçerek 163.987 olmuştur. Bu sayı 2014'de ciddi bir artış yaşayarak 2013'deki 157.694 sayısından 197.054'e yükselmiştir. Yıllar genelinde en düşük sayıya sahip eğitim düzeyi lisansüstü (5 ve 6 yıllık fakülteler dahil) eğitim düzeyi olmuştur (Tablo 3.23). Bu sayı 2008 yılında 1.014 iken 2017 yılına gelindiğinde 5.494 olmuştur. Eğitim düzeyi bilinmeyenlerin sayısı 2008'de 34.135 iken 2017 yılında bu sayı ciddi bir düşüş yaşayarak 4.175 olmuştur. Okuma-yazma bilmeyenlerin sayısı 2008 yılında 84.429 iken beklendiği üzere azalarak 2017 yılında 42.494'e düşmüştür. Okuma-yazma bilen fakat bir okul bitirmeyenlerin sayısı 2008 yılı itibarıyla 142.611 kişi iken bu sayı 2017 yılında 84.718 olmuştur. Orta okul veya dengi meslek orta okulu mezun sayısı 2008'de 26.114 iken 2017'de bu sayı 77.161'e yükselmiştir. Lise ve dengi mezunu sayısı 2008 'de 87.583 iken 2017 yılı itibarıyla bu sayı 123.266'ya yükselmiştir. Yüksek okul veya fakülte mezunu sayısı 2008 yılında 24.726 iken bu sayı 2017 yılında 68.939'a yükselmiştir.

Tablo 3.22. Ordu ilinde +6 yaş üzeri nüfusun eğitim düzeyi (2008-2017)

Yıllar	Bilinmeyen	Okum-Yazma Bilmeyen	Okuma-Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen	İlkokul
2008	34.135	84.429	142.611	187.093
2009	26.072	82.064	137.532	189.987
2010	23.118	72.447	130.943	165.002
2011	18.348	60.680	135.677	157.066
2012	17.193	50.119	146.477	163.987
2013	16.683	47.402	140.887	157.694
2014	10.291	46.696	92.778	197.054
2015	4.660	47.033	91.701	196.356
2016	3.642	45.064	88.547	198.449
2017	4.175	42.494	84.718	200.874

Kaynak: TUİK 2018 verileri

Tablo 3.23. Ordu ilinde +6 yaş üzeri nüfusun eğitim düzeyi (devamı), (2008-2017)

Yıllar	Orta Okul veya Dengi Meslek Orta Okulu	İlköğretim	Lise ve Dengi	Yüksekokul veya Fakülte	Lisansüstü (5 ve 6 Yıllık Fakülteler Dahil)
2008	26.114	70.646	87.583	24.726	1.014
2009	26.368	76.886	91.621	30.350	1.071
2010	31.499	101.375	100.034	32.360	1.962
2011	29.078	110.518	103.162	38.324	2.221
2012	30.286	120.444	107.226	42.531	2.328
2013	29.614	120.087	106.538	49.084	3.056
2014	57.851	94.592	109.845	54.952	3.371
2015	70.735	82.222	113.283	60.910	3.631
2016	86.187	74.421	123.129	66.777	3.801
2017	77.161	74.379	123.266	68.939	5.494

Kaynak: TUİK 2018 verileri

Ordu ili ilçeler bazında güncel nüfus verileri incelendiğinde en yüksek nüfusa Altınordu ilçesinin (Erkek: 97.679 – Kadın: 103.128) sahip olduğu görülmektedir. En düşük nüfusa sahip ilçe ise Gülyalı'dır (Erkek: 4.452 – Kadın: 4.452), (Tablo 3.24). Yine Ünye ve Fatsa ilçeleri Altınordu ilçesini takiben diğer yüksek nüfus sayısına sahip ilçelerdir.

Tablo 3.24.Ordu ili ilçeler bazında 2018 yılı nüfusunun cinsiyete göre dağılımı

İlçeler	Erkek	Kadın	İlçeler	Erkek	Kadın
Akkuş	12.016	11.353	İkizce	8.480	7.971
Altınordu	97.679	103.128	Kabadüz	5.078	4.541
Aybastı	11.391	11.392	Kabataş	5.723	5.652
Çamaş	6.123	5.728	Korgan	15.511	14.994
Çatalpınar	7.525	7.429	Kumru	15.774	15.664
Çaybaşı	7.070	6.852	Mesudiye	13.711	12.576
Fatsa	58.213	57.941	Perşembe	17.217	16.036

Gölköy	15.061	14.791	Ulubey	13.831	12.906
Gülyalı	4.452	4.452	Ünye	62.982	63.720
Gürgentepe	8.670	8.259			

Kaynak: TUİK 2018 verileri

Eğitim düzeyi yüksek bir destinasyonun turizm sektöründe çalışabilecek kalifiye nüfus oranının da yüksek olacağı aşıkardır. Bu bağlamda özellikle son yıllara bakıldığında 2017 yılında herhangi bir eğitim kurumundan mezun olamayan kişi sayısının (yani okuma-yazma bilmeyen ve okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen) 127.212 olduğu görülmektedir (Tablo 3.22). Bunun yanında herhangi bir derecede okuldan mezun olanların sayısı ise 550.113'tür. Bu da turizm sektörünün gelişimi bakımından umut verici bir değer olarak görülebilir. Zaman (2012)'ye göre eğitim düzeyinin yüksek olması dolayısıyla gelir düzeyinin de belirli bir seviyede olması anlamına gelmektedir. Bu nedenle insanlar daha fazla tatil imkanlarına sahip olabilmektedir. Ayrıca eğitim seviyesinin artması daha fazla bilgiye kısa sürede erişebilmeye ve dolayısıyla da yurtdışı seyahatlerinde de artışa neden olmaktadır. Yurt dışı tatillerinden dönenler de girişimcilik ruhu ile beğendikleri olanakları yaşadıkları yere getirme çabasında olabilmektedirler. Bu da yöre turizminin gelişmesine katkıda bulunmaktadır (Zaman, 2012).

Nüfusun yaş yapısı da turizm açısından son derece önemlidir. 2018 yılı itibarıyla ildeki toplam aktif nüfus 520.225'tir. Toplam nüfusun %67,3 'ü aktif nüfustur. Bunun yanında aktif nüfusun en yüksek olduğu ilçe 138.596 ile Altınordu'dur (Tablo 3.25). En düşük olduğu ilçe ise 5927 ile Gülyalı'dır. Bu bağlamda turizm alanında çalışabilecek potansiyele sahip insan gücünü bulmanın daha kolay olabileceği anlamına gelmektedir.

Tablo 3.25. 2018 yılı aktif nüfusun Ordu ili ilçelerine göre dağılımı

İlçeler	**Yaş (15-64 arası)**	**İlçeler**	**Yaş (15-64 arası)**
Akkuş	14.669	İkizce	10.947
Altınordu	138.596	Kabadüz	6591
Aybastı	15.019	Kabataş	7545
Çamaş	8259	Korgan	19.745
Çatalpınar	9934	Kumru	19.935
Çaybaşı	9134	Mesudiye	17.802
Fatsa	78.453	Perşembe	22.333
Gölköy	19.937	Ulubey	18.183
Gülyalı	5927	Ünye	85.320
Gürgentepe	11.896		

Kaynak: TUİK 2018 verileri

Ordu ili 2018 yılı ilçe nüfus verileri ve yüzey alanları yardımıyla nüfus yoğunluğu haritası oluşturulmuştur (Şekil 3.20). Harita incelendiğinde yoğunluğun en fazla olduğu ilçeler Altınordu başta olmak üzere Fatsa ve Ünye'dir. En düşük nüfus yoğunluğuna sahip ilçe ise Kabadüz'dür.

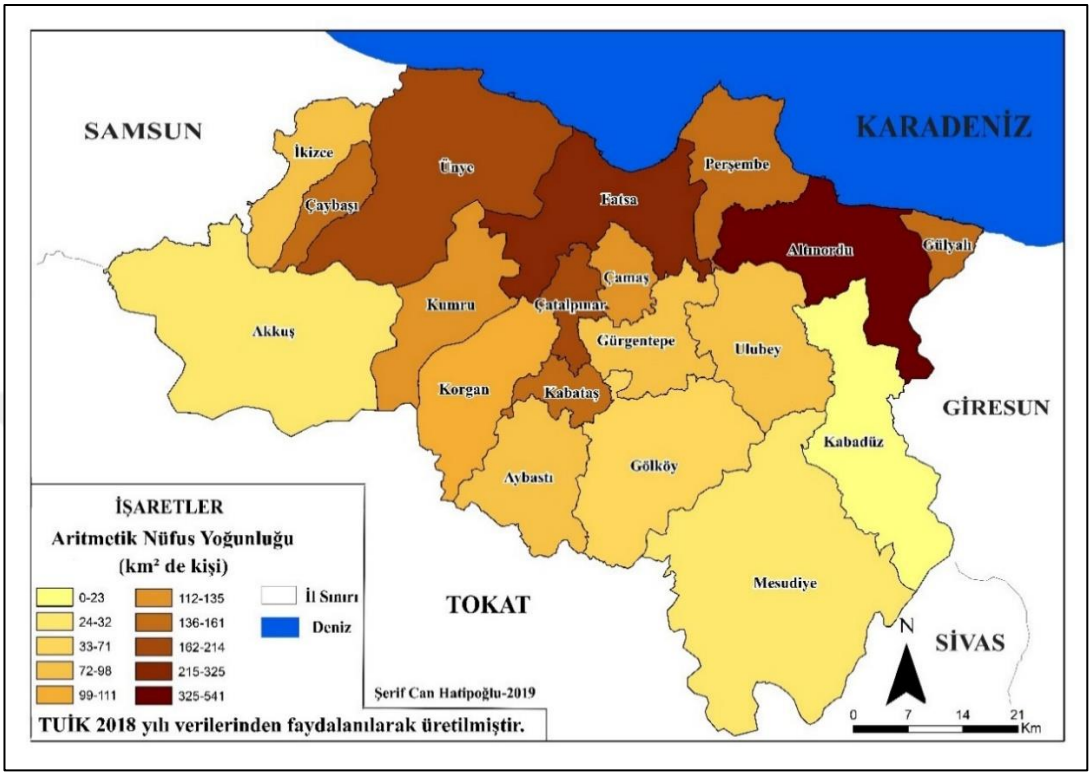

Şekil 3.20. Ordu ilinin nüfus yoğunluğu haritası

3.2.1.1. Nüfus Hareketleri

Ordu ilinin göç durumuyla ilgili olarak 2008-2018 yılları arasındaki ilin aldığı verdiği göç miktarları incelendiğinde 2018 yılı sonunda toplam -3363 kişilik bir fark oluştuğu görülebilmektedir (Tablo 3.26). İlin aldığı ve verdiği göç miktarları incelendiğinde ise en az farkın olduğu yıl -961 kişi ile 2009 yılı iken farkın en fazla olduğu yıl 24.661 ile 2018 yılı olmuştur. Göç sebebiyle en fazla nüfus artışı 24.661 kişi ile 2018 yılında gerçekleşirken, en fazla nüfus kaybının yaşandığı yıl ise-15.540 kişi ile 2013 yılı olmuştur. Toplam göçteki fark miktarı azalmış olsa da halen negatif değerlerdedir. Bu fark turizm hizmetlerinin gelişimiyle kapatılabilir ve hatta artıya geçirilebilir. Özellikle turizm sektörü büyüdükçe ihtiyaç duyulacak çalışan sayısı da artacak ve istihdam olanakları zenginleşecektir. Bu sayede de iş arayan kişilerin iş bulma ihtimali artacak ve ekonomik kaynaklı göçler de azalma trendine girecektir.

Tablo 3.26. 2008-2018 yılları arasında Ordu ilinin aldığı ve verdiği göç

Yıllar	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Fark	Yıllar	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Fark
2008	27.719	31.458	-3.739	2014	28.555	39.937	-11.382
2009	30.335	31.296	-961	2015	29.835	32.600	-2.765
2010	27.896	36.241	-8.345	2016	42.995	27.229	15.766
2011	23.963	34.472	-10.509	2017	28.111	40.305	-12.194
2012	48.240	26.595	21.645	2018	54.813	30.152	24.661
2013	30.792	46.332	-15.540	**Toplam**	**373.254**	**376.617**	**-3363**

Kaynak: TUİK 2018 göç verileri

Ordu ilinin 2018 yılında diğer illere verdiği göç incelendiğinde en çok göç verdiği il 9858 kişi ile İstanbul'dur (Tablo 3.27). İstanbul'u takiben 3117 kişi ile Samsun gelmektedir. Samsun'dan sonra 1845 kişi ile Giresun ve 1735 kişi ile Ankara illeri dikkati çekmektedir. En az göç verilen il ise 18 kişi ile Kilis'tir. Tablo 3.25 incelendiğinde Ordu ilinin en çok göç verdiği il İstanbul'dur. Bunun temelinde ise İstanbul'da istihdam olanaklarının Ordu'ya göre daha fazla olmasıdır. Bu bağlamda turizm sektörünün gelişmesi hem istihdam imkanlarının artmasına hem de yöre halkının turizmden daha fazla gelir elde etmesine olanak sağlayacaktır.

Tablo 3.27. 2018 yılında Ordu ilinin diğer illere verdiği göç miktarları

Göç Verdiği İller	Sayı	Göç Verdiği İller	Sayı	Göç Verdiği İller	Sayı	Göç Verdiği İller	Sayı
Adana	117	İzmir	656	Bursa	431	Nevşehir	79
Adıyaman	50	Kahramanmaraş	103	Çanakkale	179	Niğde	67
Afyonkarahisar	101	Karabük	113	Çankırı	62	Osmaniye	39
Ağrı	128	Karaman	34	Çorum	195	Rize	633
Aksaray	44	Kars	82	Denizli	143	Sakarya	301
Amasya	298	Kastamonu	143	Diyarbakır	112	**Samsun**	**3117**
Ankara	**1735**	Kayseri	182	Düzce	103	Şanlıurfa	95
Antalya	478	Kilis	18	Edirne	74	Siirt	59
Ardahan	38	Kırıkkale	81	Elâzığ	87	Sinop	225
Artvin	207	Kırklareli	94	Erzincan	117	Şırnak	86
Aydın	183	Kırşehir	60	Erzurum	410	Sivas	385
Balıkesir	180	Kocaeli	950	Eskişehir	210	Tekirdağ	547
Bartın	63	Konya	304	Gaziantep	112	Tokat	556
Batman	43	Kütahya	127	**Giresun**	**1845**	Trabzon	893
Bayburt	78	Malatya	83	Gümüşhane	316	Tunceli	38
Bilecik	77	Manisa	166	Hakkâri	92	Uşak	35
Bingöl	56	Mardin	93	Hatay	102	Van	109
Bitlis	55	Mersin	151	Iğrdır	54	Yalova	76
Bolu	111	Muğla	257	Isparta	123	Yozgat	134
Burdur	60	Muş	49	**İstanbul**	**9858**	Zonguldak	205

Kaynak: 2018 TUİK Göç verileri

Ordu ilinin 2018 yılında diğer illerden aldığı göç miktarı incelendiğinde özellikle İstanbul ilinden aldığı 30.036 kişilik sayı dikkat çekicidir (Tablo 3.28). Sayının bu kadar yüksek olmasının nedeni ise genelde Türkiye düzeyi özelde ise İstanbul'da daralan inşaat ve turizm sektörleri, artan gayrimenkul kiraları, istihdamın daralması gibi durumlardır. İstanbul'u takiben 4795 kişi ile Samsun ikinci sırada iken üçüncü sırada 3304 kişi ile Ankara'dır. Yine Giresun 1532 kişi ile dördüncü sırada yer almaktadır. Ordu ilinin en az göç aldığı il ise 14 kişi ile Kilis'tir.

Tablo 3.28. 2018 yılı Ordu ilinin diğer illerden aldığı göç miktarı

Göç Aldığı İller	Sayı	Göç Aldığı İller	Sayı	Göç Aldığı İller	Sayı	Göç Aldığı İller	Sayı
Adana	139	İzmir	763	Bursa	653	Nevşehir	106
Adıyaman	72	Kahramanmaraş	90	Çanakkale	162	Niğde	44
Afyonkarahisar	82	Karabük	122	Çankırı	61	Osmaniye	48
Ağrı	124	Karaman	17	Çorum	222	Rize	389
Aksaray	55	Kars	94	Denizli	106	Sakarya	406
Amasya	351	Kastamonu	150	Diyarbakır	125	**Samsun**	**4795**
Ankara	**3304**	Kayseri	218	Düzce	113	Şanlıurfa	142
Antalya	518	Kilis	14	Edirne	152	Siirt	40
Ardahan	36	Kırıkkale	74	Elâzığ	77	Sinop	231
Artvin	230	Kırklareli	111	Erzincan	103	Şırnak	59
Aydın	173	Kırşehir	47	Erzurum	403	Sivas	308
Balıkesir	182	Kocaeli	1322	Eskişehir	174	Tekirdağ	884
Bartın	67	Konya	306	Gaziantep	185	Tokat	1048
Batman	56	Kütahya	81	**Giresun**	**1532**	Trabzon	856
Bayburt	121	Malatya	122	Gümüşhane	246	Tunceli	34
Bilecik	68	Manisa	236	Hakkâri	35	Uşak	51
Bingöl	33	Mardin	76	Hatay	151	Van	156
Bitlis	44	Mersin	174	Iğrdır	40	Yalova	147
Bolu	73	Muğla	221	Isparta	76	Yozgat	120
Burdur	55	Muş	59	**İstanbul**	**30036**	Zonguldak	217

Kaynak: 2018 TUİK Göç verileri

3.2.2. Yerleşme Özellikleri ve Turizm İlişkisi

Çalışma sahasının yerleşme özelliklerinin belirlenmesi şehir yerleşimine ait çekicilikler ve özellikle de yayla yerleşimlerinin sahip olduğu turistik çekiciliklerin tespiti açısından önemlidir. Bunun yanında Ordu ilinin yerleşme tarihinin araştırılması yörede geçmişte yaşamış farklı medeniyet ve kültürlerden günümüze kadar ayakta kalabilmeyi başarmış birçok yapıyla bu medeniyetler arasında ilişki kurulabilmesi bakımından öneme sahiptir. Tarihsel ilişki kurulduktan sonra turizme açılan çekiciliklerin daha ilgi göreceği aşikardır.

Ordu ilinde fonksiyonel açıdan düşünüldüğünde iki tip yerleşim türünden bahsedilebilir. İlki daha çok kıyı düzlüklerinde ya da vadi tabanlarında yer alan toplu yerleşme şekline sahip şehir yerleşmeleridir. Diğeri ise daha çok tarıma yönelik bir ekonomiye (çoğu fındık tarımı üzerine) ve dağınık yerleşme şekline sahip köy yerleşmeleridir. Ancak bu yerleşim tipi ilin büyükşehir statüsü alması sonrasında mahalle statüsüne geçirilmiştir. Kâğıt üzerinde her ne kadar mahalle gibi görünse de bugün pek çok köy ekonomik anlamda tarıma dayalı olması sebebiyle statüsünü korumaktadır.

Farklı bir yerleşim türü ayrımı da devamlı ve dönemlik yerleşmelerdir (Zaman, 2012). Ordu ilinde özellikle 1000 metre yükseltiye kadar devamlı yerleşmeler görülmektedir. 1000 metrenin üzerinde ise özellikle fındık tarımının da yapılma imkanının yok olması ile birlikte oba-yayla yerleşimi olarak adlandırılan dönemlik yerleşmeler yer almaktadır. Kabadüz'deki Çambaşı Yaylası, Mesudiye'deki Keyfalan Yaylası, Akkuş'ta yer alan Argın Yaylası ve Aybastı'daki Perşembe Yaylası ve tüm bu yaylaların obaları dönemlik yerleşmelere örnek gösterilebilir. Dönemlik yerleşmelerden olan yayla yerleşmeleri turizm açısından son dönemde oldukça rağbet görmektedir. Ordu ilinin sahip olduğu çok sayıdaki yayla ve obası ile oldukça yüksek bir dağ ve yayla turizmi potansiyeline sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Çalışma alanın kapsamı Ordu ili idari sınırlarıdır. İdari yönden 19 ilçe ve bu ilçelere bağlı mahallelerden oluşmaktadır. Bu ilçeler; Altınordu, Ünye, Fatsa, Perşembe, Kumru, Korgan, Gölköy, Ulubey, Mesudiye, Akkuş, Aybastı, Gürgentepe, İkizce, Çatalpınar, Çaybaşı, Çamaş, Kabataş, Kabadüz ve Gülyalı'dır.

Ordu 15.03.2013 tarihi itibarıyla 6063 sayılı kanun ile büyükşehir statüsü kazanmıştır. Bu statü kapsamında 1 adet büyükşehir belediyesi ve 19 adet ilçe belediyesi ve 766 mahalleye sahiptir (Tablo 3.29). Ayrıca yine bu kanun kapsamında köy ve belde belediyeleri mahallelere dönüştürülerek ilçe belediyelerine bağlanmıştır. Bu bağlamda ilde aslında köy yerleşim tipinin pek çok örneği bulunmasına rağmen hepsi mahalleye dönüştürüldüğü için istatistiki verilerde köy yerleşmeleri bulunmamaktadır. İlçelerin mahalle sayılarına bakıldığında en yüksek mahalle sayısına sahip ilçe Altınordu'dur. Altınordu ilçesinin mahalle sayısı 92'dir. Yine Fatsa ilçesinin 88 adet mahallesi bulunurken, Ünye ilçesinin 85 adet mahallesi vardır. En düşük mahalle sayısına sahip ilçe ise 13 adet ile Gülyalı ilçesidir.

Tablo 3.29. Ordu ili ilçeler bazında mahalle sayıları

İlçeler	Mahalle Sayısı	İlçeler	Mahalle Sayısı
Akkuş	42	İkizce	31
Altınordu (Merkez)	92	Kabadüz	19
Aybastı	21	Kabataş	18
Çamaş	23	Korgan	29
Çatalpınar	23	Kumru	40
Çaybaşı	26	Mesudiye	68
Fatsa	88	Perşembe	54
Gölköy	30	Ulubey	41
Gülyalı	13	Ünye	85
Gürgentepe	23		

3.2.2.1. Yerleşme Tarihi ve Turizm İlişkisi

Ünye Cevizdere Mevkii ve Yüceler Mahallesi'ndeki mağaralarda yapılan araştırmalarla Ordu ili yerleşme tarihinin Paleolitik Çağ'ın sonlarına kadar gittiği düşünülmektedir (Özdemir, 2005). Bunun dışında Mesudiye ve Kumru çevrelerinde yapılan arkeolojik kazılardan elde edilen bulguların Neolitik, Tunç, Kalkolitik ve Hitit dönemlerine ait olduğu anlaşılmıştır (Özdemir, 2005). Ayrıca Ordu Altınordu Bayadı Mahallesi'nde bulunan Kurul Kalesi'nde bulunan seramik parçalar, su sarnıçları ve kaya mezarlarının ilk çağlara ait olduğu düşünülmektedir (Özdemir, 2005). Geçmiş dönemlere ait bu kalıntı ve eşyalar günümüzde turistik açıdan büyük önem arz etmektedir.

Özdemir (2005)'e göre Ordu'nun M.Ö. 2000'li yıllara kadar inen tarihi dönemleri, bu yıllarda Hititlerle çağdaş ve onlar için sürekli tehlike oluşturan Kaşkalara kadar gitmektedir. Kaşkalardan sonra Kimmerler bölgeyi hakimiyet altına almıştır. Daha sonrasında ise Persler, İskitler ve Medler yörede hâkim güçler olmuşlardır (Özdemir, 2005). Yediyıldız (2018) ve Demir (2007)'e göre M.Ö. 7. yüzyıldan itibaren Karadeniz Bölgesi'nin Helenlerin hakimiyeti altında olduğu bilgisi yanlıştır. Helenler yalnızca bölgedeki doğal limanlara gelerek buralara ticari sığınaklar inşa etmişlerdir. Bölgede bu dönemde hâkim olanlar ise Kumanlar/Kıpçaklar ve Peçeneklerdir (Yediyıldız, 2018), (Demir, 2007a).

Özdemir (2005)'e göre, Ordu ilinin de içinde bulunduğu bölge M.S. 63 yılından itibaren Roma himayesi altına girmiş ve 324 yılı itibarıyla bölgede Hristiyanlığın etkisi görülmeye başlamıştır. Daha sonraki dönemlerde Bizans ve Sasani Devletleri arasında himaye savaşı sürerken Selçuklular Bizans'a karşı üstünlük sağlayarak 1071 yılında Anadolu'da hakimiyet kurmuştur. Ordu topraklarının da dahil olduğu Trabzon

çevresinde ise Trabzon Rum İmparatorluğu kurulmuştur (Özdemir, 2005). Yediyıldız (2018) ve Demir (2007a)'e göre bu dönemden sonra Orta ve Doğu Karadeniz Bölgesi'nde Anadolu Selçuklu himayesindeki Danışmendliler ve Mengüceklileri faaliyet göstermiştir. 1178 yılında Danışmendlileri yıkan Anadolu Selçuklu Devleti bu devletin topraklarına da sahip olmuştur. 1243 yılında Kösedağ Savaşı ile Selçuklu Devleti dağıldıktan sonra 1335 yılı itibarıyla Moğol-İlhanlı döneminin de sona ermesiyle Anadolu'da beylikler dönemi başlamıştır. Bu dönemde merkezi Mesudiye Kale Köy olan Hacıemiroğulları Beyliği yöre de faaliyet göstermiştir. 1427 yılı itibarıyla da bölge Osmanlı Devleti himayesine girmiştir (Yediyıldız, 2018), (Demir, 2007a). Zaman içinde farklı dinî ve kültürel yapıları içerisinde barındıran Ordu ili, bu sayede sahip olduğu kültürel kaynaklarla çok sayıda turistik çekiliğe ev sahipliği yapmaktadır. Bunlardan günümüze bazı ahşap camiler, kiliseler, kaleler, kaya mezarları ve tarihi yerleşkeler ulaşabilmiştir.

Erinç (1945)'e göre 19. yüzyılın başında temelleri atılan Ordu şehri ilk olarak denizden 10 km iç kesimde bulunan Bayramlı Köyü (Bugünkü Eskipazar Mahallesi)'nün bulunduğu alanda kurulmuştur. Aynı yüzyılın sonlarına doğru nüfusu 6000 kişiyi bulan bir kasaba haline gelen şehir daha sonra talihsiz bir şekilde yanmıştır. Şehrin neredeyse tamamının yanması ve bir yandan da sıtmanın etkisiyle yeniden kuruluş yeri şimdiki güncel yeri olan Boztepe kütlesinin doğusuna taşınmıştır (Erinç, 1945). Boztepe kütlesi sebebiyle şehir bugün halen doğu yönlü gelişimini sürdürmektedir.

3.2.3. Ekonomik Faaliyetler ve Turizm İlişkisi

Ordu ilinde en önemli ekonomik faaliyet tarımdır (Tablo 3.30). Özellikle fındık tarımı il genelinde hâkim olan tarım faaliyettir. Bunun yanında fındığa alternatif olamasa da kivi tarımı da yaygın olarak yapılmaktadır. Ayrıca hayvancılık da önemli bir gelir kaynağıdır.

Tablo 3.30. Ordu İlinde ekonomik faaliyete göre istihdam edilen nüfus

Sayım Yılı	**1985**	**1990**	**2000**
Toplam istihdam	475.272	394.087	378.259
Tarım, Avcılık, Ormancılık ve Balıkçılık	**293.594**	**301.522**	**278.197**
Toplum Hizmetleri, Sosyal ve Kişisel Hizmetler	22.125	28.782	35.959
İmalat Sanayi	13.138	20.815	14.924
Toptan ve Perakende Ticaret, Lokanta ve Oteller	12.241	16.380	19.914
İnşaat	6.793	13.565	16.652
Mali Kurumlar, Sigorta, Taşınmaz Mallara Ait Kurumlar, Yardımcı İş Hizmetleri	2.290	3.164	4.552

Ulaştırma, Haberleşme ve Depolama	5.742	8.110	6.875
Elektrik, Gaz ve Su	16	586	757
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	319	239	265
İyi Tanımlanmamış Faaliyetler	1.014	924	164

Kaynak: DİE 1985, 1990, 2000 sayım verileri

Ordu ili ilçeler bazında en geniş tarım alanına sahip ilçe 308.004,3 dekar ile Ünye ilçesidir (Tablo 3.31). Ayrıca Altınordu (273.751 dekar) ve Fatsa (276.635,5 dekar) ilçeleri de tarım alanı bakımından ilin önemli ilçeleridir.

Tablo 3.31. 2018 yılı Ordu ili ilçeler bazında tarım alanlarının dağılışı

İlçeler	**Tarım Alanı (Dekar)**	**İlçeler**	**Tarım Alanı (Dekar)**
Akkuş	151.252	İkizce	95.400
Altınordu (Merkez)	**273.751**	Kabadüz	88.168
Aybastı	98.218	Kabataş	50.321
Çamaş	70.540	Korgan	95.343
Çatalpınar	50.058	Kumru	127.488
Çaybaşı	68.320	Mesudiye	120.771
Fatsa	**276.635,5**	Perşembe	195.298
Gölköy	141.676	Ulubey	178.754
Gülyalı	33.505	**Ünye**	**308.004,3**
Gürgentepe	104.694		

Kaynak: TUİK 2018 Bitkisel üretim istatistikleri

Ordu'da ekimi yapılan en önemli tahıl bitkisi 49.586 dekar ile mısırdır. 2018 yılında Ordu ili mısır rekoltesi ise 6045 tondur (Tablo 3.32). Mısır dışında buğday ve arpa da il genelinde önemli tahıllardandır. Ayrıca patates 19.662 dekarlık dikim alanı ile önemli diğer bir tarım ürünüdür.

Tablo 3.32. Ordu ilinde ekimi ve hasadı yapılan tahıl ve diğer bitkisel ürünler

Tarım Ürünü	**Ekili Alan (dekar)**	**Rekolte (ton)**
Buğday	**28.444**	**3407**
Mısır	**49.586**	**6045**
Arpa	**16.338**	**2310**
Çavdar	4564	685
Yulaf	7089	705
Fasulye (Kuru)	2203	327
Nohut (Kuru)	36	3
Mercimek (Kuru, yeşil)	40	6
Bezelye (Kuru)	82	10
Patates (Tatlı hariç)	**19.662**	**24.110**
Yonca (Yeşil ot)	1198	605
Korunga (Yeşil ot)	1225	1418
Yulaf (Yeşil ot)	705	88
Mısır (Hasıl)	22	21
Mısır (Slaj)	2807	7712

Kaynak: TUİK 2018 Bitkisel üretim istatistikleri

Ordu'da ekimi yapılan en önemli sebze 5369 dekarlık ekim alanı ile Kara yapraklı lahanadır (Tablo 3.33). Kara yapraklı lahananın rekoltesi ise 4582 tondur. Diğer önemli bir sebze ise taze fasulyedir. Taze fasulyenin ekimi 4893 dekarlık bir alanda iken rekoltesi ise 3092 tondur.

Tablo 3.33. Ordu ilinde ekimi ve hasadı yapılan sebzeler

Tarım Ürünü	Ekili Alan (dekar)	Rekolte (ton)
Fasulye (Taze)	**4893**	**3092**
Barbunya (Taze)	635	445
Bezelye (Taze)	181	84
Bakla (Taze)	9	6
Lahana (Beyaz)	250	427
Lahana (Kara Yaprak)	**5369**	**4582**
Marul (Kıvırcık)	398	499
Marul (Göbekli)	9	6
Ispanak	28	30
Pazı	37	45
Maydanoz	12	5
Nane	2	1
Biber (Çarliston, Sofralık, Turşuluk)	151	106
Hıyar (Sofralık, Turşuluk)	370	1676
Patlıcan	61	96
Domates (Sofralık, Salçalık)	638	2450
Kabak (Sakız, Bal)	65	65
Şalgam	5	2
Sarımsak (Taze)	12	6
Soğan (Taze)	51	40
Pırasa	29	44

Kaynak: TUİK 2018 bitkisel üretim istatistikleri

Ordu ili toplu meyvelik dikim alanlarına bakıldığında şüphesiz fındık birinci ürün olarak görülmektedir. Fındık dikim alanı 2.271.076 dekarlık bir alanda 180.387 tonluk hasat yapıldığı görülmektedir (Tablo 3.34). Meyve türündeki diğer önemli ürünler ise kivi ve cevizdir. Kivi üretimi 2978 dekarlık bir alanda 7336 ton olarak gerçekleşmiştir. Cevizden ise 2501 dekarlık bir alandan 2759 ton ürün hasadı yapılmıştır.

Tablo 3.34. Ordu ilinde toplum meyvelik dikim alanları ve hasadı

Tarım Ürünü	Toplu Meyvelik Dikim Alan (dekar)	Rekolte (ton)
Fındık	**2.271.076**	**180.387**
İncir (yaş)	0	2085
Limon ve Misket Limonu	0	16
Portakal (Washington ve diğer)	0	82
Mandalina (Satsuma ve diğer)	8	111
Elma (Golden, Granny Smith, Starking ve diğer)	161	5760

Armut	0	3862
Ayva	0	215
Kiraz	2	995
Vişne	0	27
Şeftali	0	14
Erik	0	1431
Yeni Dünya (Malta Eriği)	0	1
Kızılcık	0	163
Kivi	**2978**	**7336**
Çilek	361	868
Dut	0	1256
Kestane	0	485
Ceviz	**2501**	**2759**
Muşmula	0	61
Nar	0	13
Trabzon Hurması (Cennet Elması)	69	782
Sofralık Zeytin	2	4
Çay Yaprakları	95	152

Kaynak: TUİK 2018 bitkisel üretim istatistikleri

Ordu ili büyükbaş hayvan varlığı içinde en yüksek sayıya sahip tür Kültür Melezi Süt Sığırı'dır (76.335 adet), (Tablo 3.35). Büyükbaş hayvan varlığının büyük çoğunluğunun Saf Kültür ve Kültür Melezi gibi süt verimliliği yüksek türlerden oluşması sebebiyle ilde entansif hayvancılık yapıldığı söylenebilir.

Tablo 3.35. Ordu ili toplam büyükbaş hayvan varlığı

Büyükbaş Hayvanlar	**Adet**
Süt Sığırı (Saf Kültür)	25.776
Süt Sığırı (Kültür Melezi)	76.335
Süt Sığırı (Yerli)	10.949
Süt Sığırı (Manda)	803
Saf Kültür Sığırı	18.782
Melez Sığır	11.771
Yerli Sığır	8.351
Manda	513
Toplam	**153.280**

Kaynak: TUİK 2018 hayvancılık istatistikleri

Ordu ili küçükbaş hayvan varlığının önemli bir kısmını koyun türleri oluşturmaktadır (Tablo 3.36). Merinos cinsi koyun sayısı 654 iken yerli ve diğer türler ise 131.964 adettir. Bunun yanında 223 adet tiftik keçisi ve 2.306 adet kıl keçisi ve diğer türlerden mevcuttur.

Tablo 3.36. Ordu ili toplam küçükbaş hayvan varlığı.

Küçükbaş Hayvanlar	**Adet**
Koyun (Merinos)	654
Koyun (Yerli ve diğerleri)	**131.964**
Keçi (Tiftik)	223
Keçi (Kıl ve diğerleri)	2.306
Toplam	135.147

Kaynak: TUİK 2018 hayvancılık istatistikleri

Ordu ilinde yük hayvanlarının sayısının az olduğu söylenebilir (Tablo 3.37). Bunun temel nedeni teknolojik gelişmeler ve yaşam standardının yükselmesine bağlı olarak modern araçların taşımacılıkta kullanılmasına bağlanabilir.

Tablo 3.37. Ordu ili toplam yük hayvanları varlığı

Yük Hayvanları	**Adet**
At	653
Katır	851
Eşek	590
Toplam	2.094

Kaynak: TUİK 2018 hayvancılık istatistikleri

Ordu ili kümes hayvanları bakımından daha çok tavuk varlığıyla ön plandadır. Yumurta tavuğu sayısı 170.465 iken et tavuğu 166.000'dir (Tablo 3.38). Bunun yanında 1116 adet hindi, 866 adet kaz, 1111 adet de ördek ve beç tavuğu mevcuttur.

Tablo 3.38. Ordu ili toplam kümes hayvanları varlığı

Kümes Hayvanları	**Adet**
Yumurta Tavuğu	**170.465**
Et Tavuğu	**166.000**
Hindi	1166
Kaz	866
Ördek ve Beç Tavuğu	1111
Toplam	339.608

Kaynak: TUİK 2018 hayvancılık istatistikleri

Ordu ili arıcılık istatistiklerine göz atıldığında daha çok yeni tip arı kovanı sayısı dikkati çeker. Yeni tip kovan sayısı 568.451 iken eski tip kovan sayısı 96 adettir (Tablo 3.39).

Tablo 3.39. Ordu ili arı kovanı varlığı

Arıcılık Tipi	**Adet**
Arı Kovanı (Eski Tip)	96
Arı Kovanı (Yeni Tip)	**568.451**
Toplam	568.547

Kaynak: TUİK 2018 hayvancılık istatistikleri

Ordu'da avcılık yoluyla elde edilen deniz mahsulü yıllık 25.000-35.000 ton arası değişmektedir (Balık, 2017a). Bu oran da Türkiye'nin avcılık yoluyla elde ettiği deniz ürünlerinin %7'sine denk gelmektedir (Balık, 2017a). Ancak Ordu ili için asıl önemli olan balık yetiştiriciliğidir. Tatlı su ve deniz üzerinde gerçekleştirilen üretimler kafesler aracılığı ile yapılmaktadır. Balık üretimi daha çok alabalık (Gökkuşağı) ve levrek türü üzerine gerçekleştirilmektedir (Tablo 3.40). Deniz üretimi levrek sayısı 170.465 ton olarak gerçekleşerek il balık üretiminde ilk sıradadır. Alabalık (Gökkuşağı) üretimi ise denizde 800 ton iken tatlı sulardaki üretimi ise 169 tondur (Tablo 3.40). Ordu'da üretilen balıkların büyük bölümü başta Altınordu, Gülyalı, Perşembe, Fatsa ve Ünye gibi kıyı ilçeleri ve yaylalar olmak üzere ildeki hemen hemen tüm ilçelerde restoranlar aracılıyla yöreye gelen turistlere sunulması, özellikle gastronomi turizmi bakımından balığın önemli bir kaynak durumuna getirmektedir.

Tablo 3.40. Ordu ili balık üretimi

Deniz Balığı Üretimi	**Miktar (Ton)**	**Tatlı Su Balığı Üretimi**	**Miktar (Ton)**
Levrek	170.465	Alabalık (Gökkuşağı)	169
Alabalık (Gökkuşağı)	800		

Kaynak: TUİK 2018 su ürünleri istatistikleri

Ordu ili tarım ağırlıklı bir ekonomiye sahiptir. Ordu ilinde ilk sanayinin 1970'li ve 1980'li yıllarda şimdiki Altınordu ilçe merkezine yakın alanlarda dağınık bir şekilde yayılış göstermekteydi. (T.C. Ordu Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2018). Zaman geçtikçe sanayinin şehre olası zararlarının azaltılması ve düzen oluşturması açısından çeşitli sanayi alanları oluşturulmuştur.

Ordu ilinde 3 tanesi faal 2 tanesi de yapım aşamasında olan toplam da 5 adet organize sanayi bölgesi bulunmaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2014). Bunlardan 3 tanesi Altınordu ilçe merkezinde bulunan sanayi bölgelerinden aktif haldeki Ordu Altınordu Organize Sanayi ve diğeri yapım aşamasında olan Altınordu Karağaç Mahallesi'ne açılması planlanan organize sanayidir. Bunlarında dışında

Altınordu'da Ata Sanayi Sitesi şehirdeki faal durumdaki diğer bir sanayi alanıdır. Bir başka aktif sanayi sitesi ise Fatsa Organize Sanayi'dir. Yapımı devam eden diğer bir sanayi sitesi de Ünye Organize Sanayi'dir. Yine Mesudiye ve Korgan ilçelerinde küçük sanayi alanlarının yapımı sürmektedir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2014).

İlin ekonomisinde sanayi, tarım ve hizmet sektöründen sonra gelmektedir. Sanayi sektörü özel yatırımları daha çok gıda ürünü imalatı, orman ürünleri-mobilya imalatı, madencilik, çimento ve hazır beton, hazır giyim imalatı gibi kollarda sürmektedir. Gıda sektöründe fındık dışında çikolata-gofret, şekerleme, süt ürünleri, helva, sıvı yağ, çay gibi ürünlerin üretimi de yapılmaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2014).

Ordu ilinde bulunan sanayi işletmelerinin büyük çoğunluğu istihdam ve üretim bakımından küçük ve orta boy işletme niteliğindedir. 100'ün üzerinde işçi sayısına sahip 20'den fazla şirketin hemen hemen tamamı ilin doğal kaynaklarını değerlendirmek üzere kurulmuştur (T.C. Bilim-Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2013).

İldeki en hızlı gelişen ilçeler Altınordu ve Ünye ilçeleridir. Altınordu ilçesinde bilinen en önemli sanayi kuruluşları; Çamsan Ağaç Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi, Doğuş Çay ve Gıda Maddeleri Üretim ve Pazarlama İthalat ve İhracat Anonim Şirketi (Çay paketleme fabrikası), Sanset Gıda-Sanset Gıda Turzim Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi (Sağra Çikolata ve Şekerleme Fabrikası), Gürsoy Tarımsal Ürünler Gıda Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi, POYRAZ POYRAZ Fındık Entegre Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi, Altaş Yağ Su ve Tarım Ürünleri Gıda İnşaat Otomotiv Nakliyat Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi, Şenocak Gıda Fındık Entegre Turizm Nakliyat İnşaat Sanayi Ticaret Limited Şirketi'dir. Ünye ilçesinde ise Ünye Çimento Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi, Dost Fındık Gıda Kuyumculuk İnşaat Taahhüt Nakliyat Turizm Mühendislik İç ve Dış Ticaret Limited Şirketi en önemli sanayi kuruluşlarıdır.

Ordu ilinde endüstriyel hammaddeler ve metalik cevherleşmeler bakımından çeşitli maden yatakları bulunur. Doğu Karadeniz Bölümü'ndeki mevcut maden yataklarının yaklaşık %40'ı Ordu ili sınırları içerisinde yer alır. Ordu'da 55 faal maden ocağından 13 farklı tür maden çıkarılmaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2014). Bunlardan bazılarını altın, gümüş, bakır, çinko, kurşun ve mangan gibi metalik madenler oluştururken, bazılarını ise andezit, bazalt, bentonit, kaolin, kireçtaşı ve

mermer gibi endüstriyel hammadde kategorisindeki madenler oluşturur. Ülkemiz sınırlarındaki bazalt üretiminin %8 ve bentonit üretiminin %50'si Ordu ilinde yapılmaktadır (T.C. Bilim-Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2013). Özellikle Ünye ve Fatsa ilçelerinde dünyanın en büyük beyaz bentonit yataklarına sahiptir. Bentonit, kâğıt, seramik ve kedi kumu yapımında kullanılmaktadır. Türkiye'deki en büyük kapasiteye sahip ve TSE belgeli kedi kumu üreticisi Fatsa ilçesinde yer almaktadır (Bentaş Bentonit Madencilik Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi).

Genellikle volkanik kayaçların egemenliği olan bir bölgede kurulu olan Ordu ilinde çinko, kurşun, bakır Gölköy ilçesi yöresinde yer alırken, gümüş Çaybaşı ilçesinde, kaolin ve manganez Ulubey ilçesi sınırlarında ve demir yine Ünye dolaylarında rezervlere sahiptir (Ordu Ticaret Borsası, 2019). Altın madeni ise özellikle Fatsa ilçesi Altıntepe mevkiinde bulunurken, Ulubey ilçesi sınırlarında da bir miktar altın rezervi bulunmaktadır (Ordu Ticaret Borsası, 2019). Bu bağlamda özellikle Fatsa'da gerçekleştirilen madencilik faaliyetleri doğal ve ekolojik dengeyi büyük oranda tahribata uğratmakta dolayısıyla da turizm bakımından da olumsuz etki yaratmaktadır.

Rüzgâr enerjisi bakımından Ordu ilinin toplam potansiyeli 2.275 Megawatt (MW)'tır (Ordu Ticaret Borsası, 2019) Bu potansiyel özellikle Aybastı-Mesudiye hattında yer almaktadır. Akkuş mevkiinde üretim lisansı alınan Akkuş Rüzgâr Santrali ve ön lisans alan Kamelya Rüzgâr Santrali'nin yapımı planlanmaktadır (Ordu Ticaret Borsası, 2019).

Görülebileceği gibi birçok farklı ekonomik faaliyetlerin gerçekleştirildiği ve fındık, kivi gibi çok önemli ürünlerin yetiştirildiği Ordu'da bu potansiyel turizme de yansıtılabilir. Alternatif turizm türlerinde turistlerin genellikle sanayi sektörünün fazla geliştiği mekanlardan uzak durma ve tarım, hayvancılık ve balıkçılık gibi ekonomik faaliyetlerin ağırlıkta olduğu mekanları seçme eğilimi vardır (Zaman, 2012). Bu bağlamda tarım ve hayvancılık ağırlıklı ekonomik faaliyetlerin gerçekleştirildiği Ordu ilinde kırsal turizm (agro turizm) gibi turizm türlerine uygun şartlar bulunmaktadır. Ayrıca Ordu'da sanayi sektörünün nispeten gelişememiş olması da bu durumu desteklemektedir. Tarımsal faaliyetlerin yoğun olarak yapıldığı yörelerde kulllanılan kimyasal içerikli ilaçlar özellikle hidrografik kaynaklar vasıtasıyla doğal çevre ve ekolojik dengeye zararlar vererek doğal turistik çekicilikler üzerinde tahribatlara neden olmaktadır (Kocaman, 2011). Tarım ağırlıklı bir ekonomiye sahip olan Ordu

ilinde de tarımsal faaliyetler sırasında kullanılan kimyasal içerikli gübreler doğal ortamı kirleterek doğal turistik çekiciliklere ve ekolojik dengeye zararlar vermektedir.

Çoğu fındık sektöründe faaliyet gösteren sanayi kuruluşlarının ürettikleri ürünler de yine turistler için bir çekim kaynağı olacaktır. Özellikle fındıktan üretilen krema, çikolata gibi ürünlere ve kuruyemiş olarak da fındığa pek çok turist tarafından ilgi gösterilmekte ve hediyelik olarak da satın alınmaktadır. Özellikle Altınordu şehir merkezinde bulunan satış dükkanları il geneline yayılmalı ayrıca yoğun ilgi gören turistik çekiciliklerin bulunduğu mekanlara da stantlar kurularak turistlerin bu ürünlere daha kolay ulaşması sağlanmalıdır. Her ne kadar Ordu ili sanayi faaliyetleri bakımıdan fazla gelişim göstermemiş olsa da var olan sanayi yapısının ortaya çıkarmış olduğu kirlilik dolayısıyla doğada tahribata yol açarken bunun yansımaları turizm üzerinde de görülebilmektedir.

Turistik ürün çeşitliliği bakımından Ordu ili, organik tarım ürünleri yetiştirmek için uygun ortama sahiptir. Çoğunlukla yerel halkın kendi ihtiyacı için ürettiği tarım ürünleri için halka destek sağlanarak üretim arttırılabilir ve böylece yerel kalkınmaya katkı sağlanabilir. Ayrıca yayla yerleşmelerinde yapılan hayvancılık da yine organik ürün çeşitliliği bağlamında değerlendirilebilir. Yayla ziyaretinde bulunan turistlere satış için uygun ortam koşulları sağlanabilir.

Tüm bunlarla birlikte turizm gelişmekte olan ekonomik bir faaliyet olarak dikkati çekmektedir. Özellikle hizmet sektörü bakımından önemli bir gelir kaynağı olmaya başlayan turizm son yıllarda ilin ekomonik faaliyetleri arasında kendine önemli bir yer edinmeye başlamıştır.

3.2.4. Ulaşım Özellikleri ve Turizm İlişkisi

Ulaşım yolları ve araçları vasıtasıyla gerçekleştirilen turizm bir yer değiştirme faaliyetidir. Ulaşım ve turizm arasında karşılıklı etkileşim bulunmaktadır (Özgüç, 2017). Bir yörede ulaşımın gelişmesi o yöreye olan turizm hareketini arttırırken, turizmin gelişimi ve büyümesi de ulaşımın gelişmesine vesile olmaktadır (Özgüç, 2017).

Ordu ili bir turistik destinasyon olarak farklı ulaşım türlerine sahiptir. Bunlar karayolu, havayolu ve deniz yolu ulaşımıdır.

Ordu ilinin sahip olduğu ulaşım türleri arasında yer almayan ancak yapıldığı takdirde Ordu ili için oluşturacağı etkiler açısından önemli olduğu tarafımızca

düşünülen demiryolu ulaşımına da kısaca değinilecektir. Geçmişte demiryolu ulaşımı kullanılarak yolcu taşımacılığı özellikle ülkemizde çok yaygın olmasa da (Doğaner, 1998) günümüzde hızlı trenlerin yaygınlaşmasıyla artış göstermektedir. Ordu ili demiryolu ulaşımına sahip değildir. Ancak zaman zaman "Samsun-Sarp Demiryolu Projesi" gündeme gelse de (URL-2, 2020), (URL-3, 2021) şimdiye kadar hayata geçirilmiş bir proje bulunmamaktadır . Karayolu trafiğinin oldukça arttığı günümüzde özellikle Ordu'da Karadeniz Sahil Yolu, Uzun (2000) tarafından da öngörüldüğü gibi yetersiz kalmaya başlamıştır (Uzun, 2000). Bu nedenle yaşanan trafik problemi çevre yolları yapılarak çözülmeye çalışılmaktadır. Bu çözüm günümüzde nispeten rahatlama sağlamış görünse de çevre yollarının artan trafik yükünü yakın gelecekte taşıyamama problemi ortaya çıkabilir. Bu durumda da alternatif ulaşım türlerine yönelinmelidir. Ekonomik ve güvenli bir seçenek olan demiryolu bu noktada çözüm sağlayabilir (Uzun, 2000). Olası bir demiryolu ulaşım projesinin gerçekleşmesi durumunda yörede başta trafik probleminin çözülmesi yanı sıra ekonomik kalkınma ve turizm bağlamında gelişmeler sağlayacaktır. Turizm açısından düşünüldüğünde Ordu ili ulaşım ağına bir tür daha eklenmiş olacak ve ulaşım çeşitliliğinin artması turizme olumlu yansıyacaktır. Özellikle trafik yoğunluğunun farklı ulaşım türleri arasında bölüşülmesi ve ulaşım olanaklarının artması turistlerin Ordu iline varış süresini ve il içerisindeki çekiciliklere ulaşım süresini düşürecektir. Bunun yanında demiryolu ulaşımının kullandığı enerji miktarı ve ortaya çıkardıkları kirlilik karayolu ulaşımındakine kıyasla oldukça azdır (Uzun, 2000). Bu da doğal çevrenin korunması ve kaynakların daha az kullanılması anlamına geldiğinden doğal turistik kaynakların korunması bakımından önemlidir. Ayrıca gürültü kirliliği bakımından da demiryolları izolasyon perdeleri yardımıyla büyük ölçüde sessiz hale getirilebilmektedir (Uzun, 2000). Bu bakımdan da karayoluna üstünlük sağlayan demiryolu gürültü kirliliği bağlamında da çevreyi daha az rahatsız ettiğinden, yöreye gelen turistler daha az gürültülü bir ortamda tatillerini geçirebileceklerdir. Samsun-Sarp Demiryolu Projesi dışında Yeşil Yol Projesi güzergahına kurulabilecek bir raylı sistem ağı ile yüksek kottan yaylaların gezilebilmesi olanağı sağlanabilir. Ayrıca Yeşil Yol Projesi'nde yer alan her ilde yayla merkezilerine inşa edilebilecek istasyonlar ile turistlerin yaylalarda vakit geçirmelerine olanak sağlanabilir.

3.2.4.1. Karayolu Ulaşımı ve Turizm İlişkisi

Ordu ili karayolu bakımından oldukça yaygın bir ağa sahiptir. Karayolları Genel Müdürlüğü 2020 yılı istatistiklerine göre Ordu ilinde 283 km il yolu ve 712 km devlet yolu yer almaktadır (URL-4, 2021), (Tablo 3.41). Ordu Büyükşehir Belediyesinin 2019 yılı istatistiklerine göre Ordu ilinin kırsal yol ağı uzunluğu 27.318 km'dir (URL-5, 2021).

Tablo 3.41. Ordu ili devlet ve il yolları uzunlukları (2020)

Karayolu Türü	**Uzunluk (km)**
İl Yolu	283
Devlet Yolu	712
Toplam	995

Kaynak: (URL-4, 2021)

Ordu ilinde karayolu ulaşımını birkaç bölüm şeklinde ele almak mümkündür. Hiç şüphesiz Ordu ili karayolu ulaşımının önemli bir bölümünü D 010 Karadeniz Sahil Yolu'nun Ordu ili sınırları içinde kalan bölümü oluşturur. Sinop-Sarp arasını kapsayan "Karadeniz Sahil Yolu " 715 km uzunluğa sahip olup 16 bölümden oluşan bir projedir (Uzun, 2000). Ertek (2018)'e göre bu projenin Ordu ili sınırlarında kalan bölümü ise 96 km uzunluğa sahiptir. Karadeniz Sahil Yolu yerel ölçekte kıyı şehirlerini birbirine bağlarken ulusal ölçekte ise kıyı şehirlerini büyük şehirlere bağlamaktadır. Uluslararası ölçekte ise Türkiye'yi Kafkaslar ve Orta Asya'ya bağlamak gibi önemli bir işleve sahiptir (Ertek, 2018). Bu bağlamda Karadeniz Sahil Yolu'nun bu ulusal ve uluslararası işlevleri göz önüne alındığında Ordu ili turizmi bakımından da çok yüksek bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Ancak Karadeniz Sahil Yolu Ordu ilinde Perşembe kıyıları hariç kıyıyı takip ettiğinden doğal yapının bozulmasına ve kıyıların antropojenik bir görünüme sahip olmasına neden olmuştur (Uzun, 2000). Kıyıların doğallığını yitirmesi özellikle kıyı turizmi bakımından olumsuz bir durum oluşturmaktadır. Bunlarla birlikte Karadeniz Sahil Yolu çarpık kentleşme ve çizgisel yerleşmeye yol açmaktadır (Yılmaz, 2009). Ayrıca başta ulaşım sorunları olmak üzere; hava kirliliği, sel felaketleri, kolay etkileşime bağlı olarak küçük yerleşim merkezlerinin geri kalmasının tetiklenmesi, kentlerde üstyapı ve altyapı sorunları, trafik güvenliğinin azalması, göçleri tetiklemesi gibi sorunlara yol açmaktadır (Yılmaz, 2009). Bu gibi sorunlara alternatif çözüm önerisi olarak demiryolu ulaşım projeleri hazırlanmalı ve uygulanmalıdır (Uzun, 2000). Ayrıca karayolu ulaşımı

üzerindeki baskı denizyolu ulaşımının gelişimi sağlanarak ve karayolunda daha çok toplu taşımayı (özellikle otobüs) yaygınlaştırarak da azaltılabilir (Yılmaz, 2009).

"Ordu Çevre Yolu Projesi" Ordu ili sınırları içerisinde değerlendirilmesi gereken başka diğer bir yol ağıdır. İki etap halinde sürdürülen projenin ilk etabı tamamlanmış ve 2019 yılı itibarıyla hizmete açılmıştır (Şekil 3.21). Tamamlanan kısım yaklaşık 10,7 km uzunluğunda olup üzerinde 2 adet çift tüp tünel (Boztepe ve Öceli), 3 adet tek köprü, 4 adet çift köprü ve 2 adet çift köprülü kavşak barındırmaktadır (T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, 2019). İkinci etap çalışmalarının sürdürülmekte olduğu projedeki toplam yol uzunluğu ise yaklaşık 21,4 km'dir (T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, 2020). İkinci etapta 4 adet çift tünel (Terzili, T1, T2, T3) ve 4 adet viyadük (Melet, Akçatepe 1, Akçatepe 2, Turnasuyu) yer alması planlanmaktadır (T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, 2020). Ordu Çevre Yolu Projesi güzergahı şu şekildedir; Altınordu ilçesi Yaraşlı Mahallesi'nde Perşembe-Bolaman geçiş karayolundan ayrılarak başlayan çevre yolu Boztepe'nin alt kısmından tünellerle geçildikten sonra Civil Deresi ve Melet Irmağı vadileri de viyadükle aşılarak, Turnasuyu Mahallesi'nde Karadeniz Sahil Yolu'yla birleştirilmesi suretiyle tamamlanması planlanmaktadır. İlk etabı tamamlanan Ordu Çevre Yolu Altınordu şehrinin trafik yükünü kısmen hafifletmiştir. Ayrıca yoğun trafikte 35-40 dakikayı bulabilen şehir geçişi yaklaşık 10-15 dakika gibi bir sürede çevre yolu vasıtasıyla gerçekleştirilebilmektedir. İkinci etabın da tamamlanmasıyla daha fazla rahatlamanın yaşanacağı aşikârdır. Çevre yolu açılmadan önce Altınordu şehir merkezini kullanmak zorunda kalan transit yolcular şehirden geçerken özellikle Şarkiye Mahallesi sahilinde yer alan teleferik ulaşımı istasyonuna yoğun ilgi göstermekteydi. Bununla birlikte aynı bölgede hizmet vermeye başlayan Ters Ev ve Ordu El Sanatları ve Yöresel Ürünler Çarşısı da aynı şekilde ziyaretçilerin ilgi odağı durumundaydı. Çevre yolunun hizmete açılması ile bu çekim merkezlerine ilgi kısmen azalabilir. Ayrıca Altınordu şehir merkezindeki tarihî ve kültürel çekicilikler de aynı şekilde etkilenebilir. Bu nedenle çevre yolunun şehrin her iki yakasındaki başlangıç bölümlerine ilgi çekici ve bilgilendirici tabelalar koyularak bu ilgi korunmaya çalışılmalıdır.

Şekil 3.21. Ordu Çevre Yolu ilk etabından bir görünüş (Eskipazar Mahallesi) (30.03.2019)

Ordu ili turizmine etkileri bakımından 2006 yılında hizmete giren ve üzerinde açıldığı dönemde Türkiye'nin en uzun tüneli (3820 m) unvanına sahip olan Nefise Akçelik Tüneli'ni barındıran Perşembe-Bolaman Geçiş Yolu'na da değinmek gerekir (Şekil 3.22). Karadeniz Sahil Yolu Projesi'nin bir parçası olan bu geçiş yolu hizmete girmeden önce karayolu trafiği Perşembe Yarımadası üzerinden kıyı şeridini takiben sağlanmaktaydı. Oldukça virajlı ve tehlikeli olan bu yolda çok sayıda kaza yaşanması sebebiyle geçiş yolu ihtiyacı doğmuştur. Perşembe Yarımadası güzergahını takip eden eski yol Perşembe şehir merkezi, kıyı ve deniz turizmi bakımından çok sayıda plajın yanı sıra Fatsa ilçesinin önemli mahallelerinden olan Yalıköy Mahallesi'nin yanı sıra Bolaman Mahallesi'nin de bölümünden geçmektedir. Yalıköy Mahallesi gastronomi turizmi bakımından önemli bir turistik ürün olan Yalıköy Köftesi satışının yapıldığı çok sayıda işletmeyi de içerisinde barındırmaktaydı. Geçiş yolu ile birlikte trafik yoğunluğunun azalması sebebiyle mahalledeki işletmelerin birçoğu Bolaman Mahallesi'ne Karadeniz Sahil Yolu güzergahına taşınırken bir kısmı ise yine aynı güzergaha şube açmıştır. Bolaman Mahallesi'nin bir bölümünden de geçen Perşembe Yarımadası sahil yolu üzerinde yine gastronomi turizmi bakımından öneme sahip olan Ordu Pidesi ile meşhur restoranların yanı sıra Haznedaroğlu Konağı (Bolaman Kalesi) ve Abdullah Bey Konağı gibi tarihî öneme sahip yapılar da yer almaktadır. Perşembe-Bolaman Geçiş Yolu'nu kullanan yolcuların bu bölgeyi fark etmeden geçme ihtimalleri yüksek olduğundan dikkatlerin bu bölgedeki turistik çekiciliklere yönlendirilebilmesi bakımından yol güzergahına yönlendirici ve bilgilendirici tabelalar yerleştirilmelidir. Tüm bunlarla birlikte trafik yükünün Perşembe-Bolaman Geçiş Yolu'na aktarılmasıyla trafik yükü bakımından rahatlayan Perşembe Yarımadası doğal ortam şartlarının korunması ve kirlilik (çevre ve gürültü) bakımından olumlu etkilenmiştir. Yöre daha çok turistik ve rekreatif faaliyetlerin

gerçekleştirildiği bir bölge haline gelmiştir. Ayrıca Perşembe şehrinin Citta Slow Ağı'na katılmasına katkı sağlamıştır.

Şekil 3.22. Perşembe-Bolaman Geçiş Yolu'ndan bir görüntü (09.02.2021)

Bir başka çevre yolu projesi olan Ünye Çevre Yolu da diğer çevre ve geçiş yolları gibi turizm bakımından etki yaratabileceği düşünüldüğünden bu kısımda ele alınmıştır. 2007 yılında yapımına başlanan "Ünye Çevre Yolu Projesi" 2013 yılı içerisinde tamamlanarak hizmete açılmıştır. Bu çevre yolunun toplam uzunluğu 13,4 km'dir (T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, 2013). Toplamda üzerinde 1900 m ve 700 m uzunluklarında 2 adet köprünün yer aldığı yolda 4 adet de kavşak bulunmaktadır. Çevre yolunun hizmete açılması ile Ünye şehir trafiğinde ciddi oranda bir rahatlamanın yaşandığı görülebilmektedir. Ancak diğer çevre ve geçiş yollarının ortaya çıkardığı turizme olumsuz etkilere Ünye Çevre Yolu'nun da sebep olabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda özellikle şehirsel turistik çekicilikler bakımından oldukça zengin (özellikle Ünye Kentsel Sit Alanı) bir potansiyele sahip Ünye Şehri için tanıtıcı, bilgilendirici, yönlendirici tabelaları çevre yolu ayrım noktalarının gerisine yerleştirilmesi ve farkındalık oluşturulması önemlidir.

Tüm bunlarla birlikte Fatsa şehir merkezi için de bir "Çevre Yolu Projesi" hazırlanmaktadır. Fatsa şehrinin turizm konusunda turistik çekiciliklerin dağılışı gereği diğer şehir merkezleri (Altınordu ve Ünye) kadar etkileneceği düşünülmese de özellikle daha önce Perşembe-Bolaman Geçiş Yolu konusunda ele alınan gastronomi bakımından önem sahip Yalıköy Köftesi restoranları bir kez daha trafik yoğunluğunun en fazla olduğu transit geçiş güzergahının dışında kalmış olacaktır. Üstelik bu kez eğer projede viyadük geçişleri ağırlıklı olarak kullanılacak ise restoranların tekrar yol güzergahına taşınma imkânı da olmayacaktır. Bu sebeple çevre yolu projesi hazırlanırken belirli bölgelere işletmeler için tesis inşa edilebilecek alanların ayrılması

bir çözüm olabilir. İkinci olarak ise yine çevre yolu ayrımından önce bilgilendirici ve yönlendirici tabelalar koyulabilir.

Ordu ili karayolunun bir diğer bölümünü kıyıları iç bölgelere bağlayan yollar oluşturur. Ertek (2018)'e göre bu yollar; Ordu-Sivas, Ünye-Tokat ve Fatsa-Aybastı-Reşadiye'dir. Bunlardan ilki olan Ordu-Sivas (D 855) karayolu güzergahı Altınordu-Ulubey-Gürgentepe-Gölköy-Mesudiye-Koyulhisar-Suşehri-Zara-Sivas şeklindedir. Yolun Ordu il sınırları içerisinde kalan bölümü 120 km uzunluğundadır. İkinci yol olan Ünye-Tokat D 850 karayolu güzergahı Ünye-Akkuş-Niksar-Tokat şeklinde olup Ordu ili sınırları içerisindeki kısmı 70 km'dir. Üçüncü kuzey-güney yönlü yol olan Fatsa-Aybastı-Reşadiye yolu güzergahı ise Fatsa-Çatalpınar-Kabataş-Aybastı-Reşadiye şeklinde olan bu yolun Ordu ili sınırları içerisindeki uzunluğu 75 km'dir. Bunların dışında yine kuzey-güney yönlü olan ve genelde küçük vadiler boyu ulaşımın sağlandığı ilçe yolları yer almaktadır. Bunlar; Ünye-Kumru, Fatsa-Kumru, Fatsa-Korgan, Fatsa-Gürgentepe, Altınordu-Topçam, Ünye-İkizce-Yoğunoluk, Ünye-Çaybaşı-İlküvez ve Altınordu-Kabadüz-Çambaşı yollarıdır (Ertek, 2018).

Ordu ilinde kuzey-güney yönlü yollardan bir diğeri de Dere Yolu olarak da adlandırılan Karadeniz-Akdeniz Yolu'nun Ordu etabıdır (Şekil 3.23). Karadeniz-Akdeniz Yolu Projesi 786 km'lik bir yol uzunluğuna sahip olup Ordu-Sivas-Kayseri-Kahramanmaraş-Adana-Hatay (İskenderun) illeri sınırlarından geçmektedir (T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, 2020). Ordu ili sınırları içerisindeki uzunluğu ise yaklaşık 88 km'dir. Yolun Ordu ilindeki etabı Altınordu-Ulubey yolunun (D 855) 12. km'sinde Dedeli Mahallesi sınırlarında bu yoldan ayrılmak suretiyle başlayarak Mesudiye ilçesi güneyinde Sivas il sınırında son bulmaktadır. Bu etapta 25 adet tünel, 1 adet viyadük ve çok sayıda köprü yer almaktadır. Pek çok ilin Ordu'ya varış sürelerinin kısalması Ordu'daki turizmin gelişimine ve ilin turizm için tercihine olumlu katkılar sağlayacaktır.

Şekil 3.23. Dere Yolu Projesi Ordu Etabı'ndan bir görünüş (Topçam Mahallesi) (25.07.2020)

Ordu ilinde turizm açısından büyük öneme sahip yollardan bir diğeri de Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi (DOKAP BKİ) tarafından yürütülmekte olan "Yeşil Yol Projesi" nin Ordu etabıdır. Yeşil Yol Projesi Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı tarafında 2010 yılında hazırlanan "Doğu Karadeniz Turizm Master Planı" ile ortaya çıkmış olmakla birlikte ilk olarak T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 2007 yılında hazırlanan "Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı 2007-2013" adlı çalışmasında "Yayla Koridoru" adıyla temelleri atılmıştır (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2007). Projenin amacı "Doğu Karadeniz Master Planı" kapsamında Artvin, Bayburt, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Trabzon, Samsun, Rize ve sonradan Tokat'ın da eklenmesi ile 9 ildeki turizm merkezleri ve yaylaları birbirine karayolu vasıtasıyla üst kottan bağlamak, turistlerin oluşturulacak rotada rahat ve güvenli bir yolculuk yapmasını sağlamak ve bölge turizmini geliştirmektir (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı DOKAP BKİB, 2019). Bunun yanında oluşturulacak rota üzerinde çeşitli tesisler inşa etmek suretiyle bölge ekonomisine katkılar sağlamak projenin bir başka amacıdır (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı DOKAP BKİB, 2019). Ayrıca projenin bir diğer amacı da yaylacılık faaliyetiyle uğraşan yöre halkının gelir seviyesini yükseltmektir (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı DOKAP BKİB, 2019). Projenin bölge turizmini yaylalara yönlendirmesindeki temel amaç bölgede deniz turizmi bakımından doğal ortam şartlarının çok uygun olmamasının yanı sıra özellikle Arap turistlerin yaylalara olan ilgisi olarak gösterilmektedir (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı DOKAP BKİB, 2014).

Yeşil Yol Projesi'nde öncelik belirlenmiş ana rota olan 3109 km'lik karayolunun tamamlanmasına verilmiştir (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı DOKAP BKİB, 2019). Bu rotanın bir kısmı var olan yolların onarım ve genişletilmesi yoluyla projeye

katılacakken bir kısmı ise yeni inşa edilecek yollardan oluşmaktadır. 3109 km'lik öncelikli güzergahın yaklaşık 1317 km'lik bölümü Karayolları Genel Müdürlüğü sorumluluk sahasında bulunan karayolları oluştururken, kalan 1791 km'lik kısmın 2013-2019 yılları arasındaki 7 yıllık süre zarfında 484,59 km'lik bölümünde yol bakım ve onarım, 147,45 km'lik bölümünde beton kaplama, 203,64 km'lik bölümünde stabilize kaplama, 21,89 km'lik bölümünde parke kaplama ve 319,07 km'lik bölümünde asfalt kaplama olmak üzere 1176,64 km'lik yol iyileştirme faaliyeti DOKAP uygulayıcı kuruluşları (Büyükşehir Belediyeleri ve İl Özel İdareleri) tarafından gerçekleştirilmiştir (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı DOKAP BKİB, 2019). Bunun yanında 14 adet köprü inşaatı tamamlanmıştır ve yol yapım faaliyetler sürdürülmektedir (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı DOKAP BKİB, 2019). Ana rotanın (1. öncelikli yolun) tamamlanmasından sonra 2. ve 3. öncelikli yolların tamamlanması projede yer almaktadır (T.C. Sayıştay Başkanlığı, 2018). Yol yapım faaliyetleri sürdürülürken aynı zamanda Doğu Karadeniz Kalkınma Planı (DOKAP) Eylem Planı (2014-2018) kapsamında Yeşil Yol güzergâhında yapılması planlanan kültür-turizm ve altyapı yatırımları için destek de sağlanmaktadır (T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı DOKAP BKİB, 2014).

Yeşil Yol Projesi kapsamında yer alan illerden biri de Ordu'dur. Ordu'da projeye dahil edilen turizm merkezleri ile kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri tablo olarak sunulmuştur (Tablo 3.42). Bu merkez ve bölgeler; Akkuş, Aybastı, Fatsa, Kabadüz, Mesudiye ve Perşembe ilçelerinde dağılış göstermektedir.

Tablo 3.42. Ordu ilindeki Yeşil Yol Projesi'nde yer alan turizm merkezleri ile kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri

Turizm merkezi/Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgesi	**Bulunduğu ilçe**
Argın Yaylası Turizm Merkezi	Akkuş
Bolaman Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi	Perşembe *
Çambaşı Yaylası Turizm Merkezi	Kabadüz
Çerkezler Turizm Merkezi**	Fatsa
Keyfalan Yaylası Turizm Merkezi	Mesudiye
Toygar Kabaktepe Turizm Merkezi	Aybastı
Perşembe Yaylası Turizm Merkezi	Aybastı
Yeşilce-Topçam Yayalaları Turizm Merkezi	Mesudiye

Kaynak: (T.C. Sayıştay Başkanlığı, 2018)
*Bu bölge daha önce Fatsa ve Perşembe ilçeleri sınırlarında iken 30 Ocak 2021 tarihli resmî gazetede yer alan karar ile yapılan sınır değişikliği ile bölge yalnızca Perşembe yarımadasının kıyı kesimini kapsamaktadır (Anonim, 2021)
** 30 Ocak 2021 tarihli resmî gazetede yer alan karar ile turizm merkezi statüsü kaldırılmıştır (Anonim, 2021)

Yeşil Yol Projesi'nin Ordu ilindeki toplam yol ağı uzunluğu 235 km'dir (T.C. Sayıştay Başkanlığı, 2018), (Tablo 3.43). Bu yol ağının 125 km'lik bölümü Ordu Büyükşehir Belediyesi sorumluluğunda iken 110 km ise Karayolları Genel Müdürlüğü'nün sorumluluk alanındadır (T.C. Sayıştay Başkanlığı, 2018). Bu yolların 119,5 km'si asfalt, 20 km'si stabilize, 85,5 km'si tesviye ve 10 km'si ham yoldan oluşmaktadır (T.C. Sayıştay Başkanlığı, 2018). Yol yapım çalışmaları zaman zaman duraklamakla birlikte devam etmektedir (Şekil 3.24). 2020 yılı haziran ayında tekrar başlayan çalışmalar Topçam Mevkii-Çambaşı Yaylası arasında Çukuralan ve Kızılağaç Yaylaları güzergahlarında sürdürülmektedir. Ayrıca proje ile birlikte Dere Yolu ve Yeşil Yol birleştirilerek (Topçam Mahallesi'nde) civar yaylalara ulaşımı kolaylaştırmanın yanında Çambaşı Yaylası Kış Sporları ve Kayak Merkezi'ne ulaşan alternatif bir yol da oluşturulmak istenmektedir (URL-6, 2020).

Tablo 3.43. Yeşil Yol Projesi kapsamında Ordu ilindeki toplam yol ağı ve türleri

Asfalt (Km)			**Beton (Km)**			**Stabilize (Km)**		
BŞB	**KGM**	**Toplam**	**BŞB**	**KGM**	**Toplam**	**BŞB**	**KGM**	**Toplam**
9,5	110,0	119,5	0,0	0,0	0,0	20,0	0,0	20,0

Tesviye (Km)			**Hamyol (Km)**	**Toplam Yeşil Yol (Km)**		**Toplam Yol Ağı (Km)**
BŞB	**KGM**	**Toplam**	**BŞB**	**BŞB**	**KGM**	
85,5	0,0	85,5	10,0	125,0	110,0	235,0

Kaynak: (T.C. Sayıştay Başkanlığı, 2018)

Şekil 3.24. Yeşilce-Topçam Yaylaları Turizm Merkezi'nde yer alan Kıyıyurt ve Çukuralan Yaylaları ulaşım güzergahında Yeşil Yol Projesi kapsamında tamamlanmış olan yol çalışmaları (04.09.2018)

Yeşil Yol Projesi'nin Ordu ilindeki uygulama sahasının daha iyi anlaşılabilmesi adına bir yol ağı haritası hazırlanmıştır (Şekil 3.25). Bu haritada Ordu ilinin karayolları ağı yanı sıra yeşil yol projesi kapsamında yolların geçtiği güzergâh da belirtilmiştir. Ayrıca yine bu haritada Dere Yolu Projesi kapsamında yapımı tamamlanan yola da yer verilmiştir. Harita oluşturulurken DOKA tarafından hazırlanan Doğu Karadeniz

Turizm Master Planı'nda yer alan haritadan faydalanılmıştır. Harita incelendiğinde Yeşil Yol Projesi kapsamındaki yol Ordu ilinde doğudan itibaren; Çambaşı Yaylası Turizm Merkezi, Yeşilce-Topçam Yaylaları Turizm Merkezi, Perşembe Yaylası Turizm Merkezi, Toygar Kabaktepe Turizm Merkezi ve Argın Yaylası Turizm Merkezi Turizm Merkezi'nden geçmektedir. Dikkati çeken bir durum ise Keyfalan Yaylası Turizm Merkezi'nin proje kapsamında yer almasına rağmen yolun bu turizm merkezi güzergahından geçmemesidir. Yeşil Yol Projesi kapsamında Karadeniz Sahil Yolu da kullanılmaktadır. Aybastı-Fatsa karayolunu takip eden proje Fatsa ilçesinden sahile ulaşmakta ve Karadeniz Sahil Yolu boyunca devam etmektedir. Perşembe Yarımadasını da dolaşan yol proje kapsamında olan Bolaman Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi'den de geçmektedir. Projede Çerkezler Turizm Merkezi'ne yer verilmiş olmasına rağmen turizm merkezi statüsünün kaldırılması sebebiyle projeden çıkarılacağı düşünülmektedir.

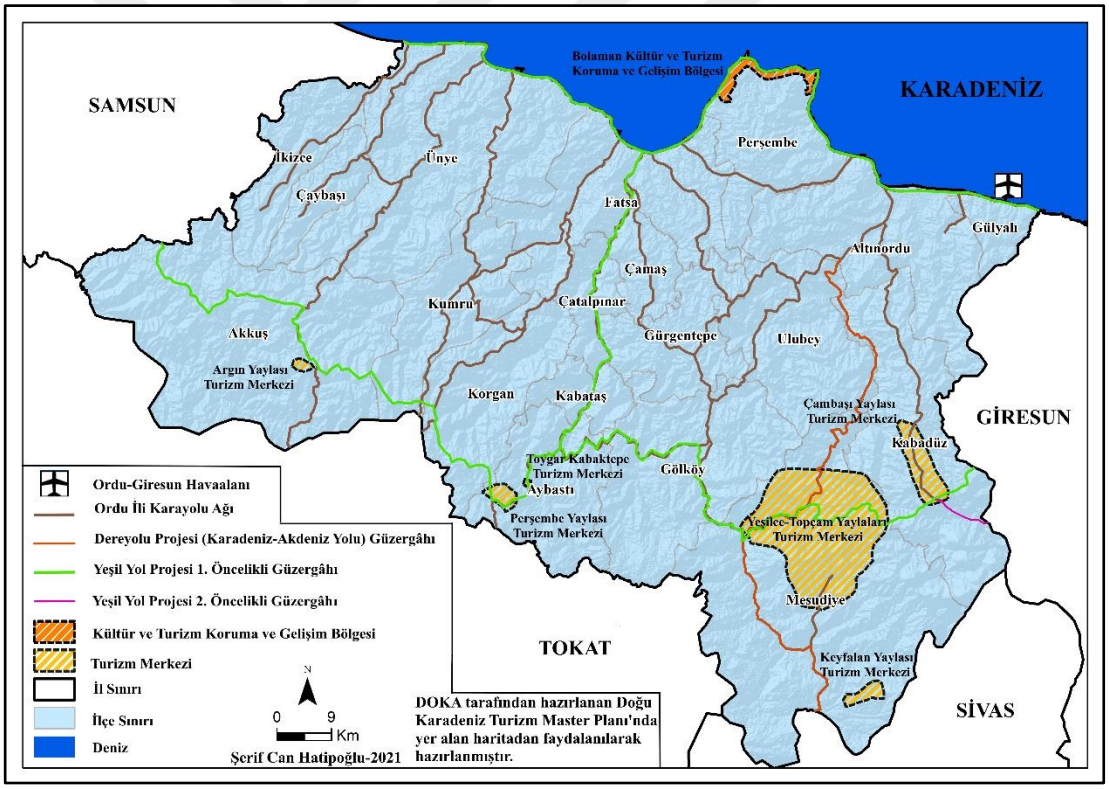

Şekil 3.25. Ordu ilinde Yeşil Yol ve Dere Yolu Projeleri kapsamındaki yol ağı haritası

Yeşil Yol Projesi pek çok olumlu etkiye sahiptir. Bölgede ulaşım olanaklarının artması ve yöresel kalkınma bağlamında olumlu etkiler yapması beklenen proje markalaşma anlamında tüm proje illerinde olduğu gibi Ordu ili turizmi açısından da önemli olumlu etkiler yapacaktır. Yöreye gelecek turistler açısından kısıtlı zaman diliminde çok sayıda turistik çekiciliği görebilme imkânın sahip olunması yörenin

cazibesini arttıracaktır. DOKA tarafından da vurgulanan (DOKA, 2008) ve bu projenin ortaya çıkmasına da etki eden yabancı turistlerin (özellikler Arap turistler) yaylalara olan yoğun ilgisi düşünüldüğünde inşa edilecek tesislerle yörenin ekonomik kalkınmasına da katkılar sağlayacağı düşünülebilir. Ayrıca yine bu tesislerin açılması ile Ordu'da istihdam olanaklarını arttıracak ve büyükşehirlere olan göçü yavaşlatıcı etkiler de oluşturacaktır. Tüm bunlarla birlikte yörenin bilinirliği artacağından daha fazla turist çekme imkânı da doğacaktır.

Yeşil Yol Projesi'nin olumlu etkilerinin yanında olumsuz etkileri de bulunmaktadır. En başta yolların yapımı doğal çevre (ağaç kesimi gibi) ve ekolojik dengeye zarar vermektedir. Nitekim saha çalışmaları sırasında yol açma faaliyetleri yerinde gözlenirken çok fazla ağaç kesimi yapıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca yolların yapılması ile birlikte yapılaşma kontrolsüz şekilde artacak, böylelikle yaylaların kendine özgü ortamları yok olacak ve şehirlerden farkı kalmayacaktır (Birden, 2019). Yol güzergahına yapılması planlanan çok katlı tesisler de bu değişimi desteklemesinin yanında geleneksel yayla mimarisini de bozacaktır (İnce, 2018). Ayrıca yolun iyileştirilmesi ve tesis yapılaşması kitle turizmini tetikleyerek çevre kirliliğine sebep olacaktır. Bunlar özellikle trafik yoğunluğunun artmasına bağlı olarak hava kirliliği, tesis atıklarına bağlı doğal çevrenin ve su kaynaklarının kirlenmesidir. Bunlara bağlı olarak da taşıma kapasitesinin aşılması ve sürdürülebilirliğin sağlanamaması gibi problemler ortaya çıkacaktır.

Yeşil Yol Projesi'nin sebep olabileceği bir diğer sorun ise mülkiyet sorunudur. Özellikle yaylalarda geçmişten günümüze yaylacılık faaliyetlerini sürdüren yöre halkı ve toprak sahiplerinin sahip oldukları mülkiyet haklarını istedikleri gibi kullanamaması gibi problemler oluşabilmektedir (Birden, 2019). Yaylalarda yapılaşmanın denetim altına alınmasına bağlı olarak sadece devlet kontrolünde yapılaşma gerçekleştirilebilmektedir. Bu anlamda yöre halkı kendi mülkünden istediği ölçüde faydalanamazken yaylalara yapılan ve yapılacak olan tesisler bu alanlardan daha fazla faydalanma olanağına sahiptir. Bunlarla birlikte yayla alanlarında yapılacak olan gelişmiş tesis yapısı turizm sektöründe ve diğer ticari alanlarda faaliyetlerde bulunan yöre halkının bu faaliyetlerini rekabet gücünün yetersiz olması sebebiyle bırakmasına neden olabilir (İnce, 2018).

Yeşil Yol Projesi kapsamında yapımı devam eden yollar büyük çoğunluğu yaylacılık faaliyetinde kullanılan mera sahalarının bölünmesine sebebiyet vermektedir

(Birden, 2019). Ayrıca oluşabilecek yoğun karayolu trafiği mera hayvanlarının güvenliği açısından da problem teşkil etmektedir. Bu gibi sebeplerle projenin yaylacılık faaliyetlerini zorlaştırıcı bir etki yapacağı aşikârdır. Yaylacılık faaliyetleri büyük kısmıyla hayvancılığa dayalı olarak gerçekleştirildiğinden bu zorlaştırıcı etki süreç içerisinde et ürünleri arzı konusunda da olumsuzluklara yol açabilecektir (Aytuğ, 2016). Bu nedenle yayla sahalarının daha çok agro turizm yönünde geliştirilmesi hem turizm açısından hem de yaylacılık faaliyetlerinin sürdürülmesi açısından daha faydalı olacaktır (Aytuğ, 2016). Bir başka güvenlik sorunu da iyileştirilen yollar neticesinde terör örgütlerinin yayla sahalarında barınmalarının kolaylaşması olarak görülmektedir (Birden, 2019). Yine yaylalarda aynı zamana zarfında bulunabilecek kişi sayısının artmasına bağlı olarak hırsızlık gibi şehirsel sorunların yaylalarda da görülebileceği düşünülmektedir (İnce, 2018).

Yeşil Yol Projesi'nin ortaya çıkarabileceği bir diğer problem ise her ne kadar Karadeniz Sahil Yolu'na bir alternatif olarak oluşturulmuş bir yol olmasa da yol genişliğinin arttırılacak olması ve diğer iyileştirme çalışmaları, güzergahı kullanacak insanlar tarafından alternatif bir yol olarak görülebilir. Bu nedenle oluşabilecek trafik yoğunluğu da yine yukarıda belirtilen özellikle çevresel ve ekolojik problemlere sebebiyet verebilir.

Yeşil Yol Projesi kapsamında gerçekleştirilmesi planlanan karayolu ulaşım koridoru yerine alternatif ulaşım şekillerine yönelimi doğal çevre şartlarının korunması bakımından daha olumlu etkiler yapacaktır. Hassas doğal ve ekolojik denge şartlarına sahip yayla sahalarına getirilebilecek; teleferik, monoray ve tren gibi alternatif ulaşım çözümleri sürdürülebilirlik ve koruma-kullanma dengesi bakımından bu bölgeler için daha uygun seçeneklerdir (Aytuğ, 2016).

3.2.4.2. Deniz Yolu Ulaşımı ve Turizm İlişkisi

Türkiye'de deniz yolu ulaşımı daha çok yük taşımacılığına yönelik kullanılmakla birlikte yolcu taşımacılığının oranı oldukça düşüktür (Doğaner, 1998). Türkiye'de turizm bağlamında genellikle her türlü turistik hizmetin (konaklama dahil) deniz araçlarında sağlandığı gemi ve yat turizmi şeklinde yaygın olarak gerçekleştirilmektedir (Doğaner, 1998).

Ordu ili gelişmiş bir deniz yolu ulaşım ağına ve limanlara sahip olmadığı gibi gemi ve yat turizmi bakımından da çok fazla gelişim gösterememiştir. Ordu'daki

limanlar çoğunlukla yük taşımacılığı için oluşturulmuş yapay iskelelerden ibarettir. Bunlardan Altınordu ilçesinde "Kiraz Limanı" isimli koyun doğusunda yer alan Ordu Limanı yakın geçmişe kadar faal olarak yük taşımacılığı faaliyetlerinin gerçekleştirildiği yapay bir iskeledir (Taşlıgil, 2010). Bu iskele yaklaşık 250 m uzunluğundadır. Ordu Büyükşehir Belediyesi'ne devredildikten sonra 2018 yılı itibarıyla peyzaj çalışmaları tamamlanmış ve "19 Eylül Atatürk Rıhtımı" adı ile halkın kullanımına açılmıştır. Bununla birlikte 2020 yılı itibarıyla onarımı Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilen Şehit Temel Şimşir Gemisi, 19 Eylül Atatürk Rıhtımı'ndan hareket ederek deniz turları gerçekleştirmek üzere hizmet vermeye başlamıştır (Şekil 3.26). Altınordu ilçesi Kumbaşı Limanı (balıkçı barınağı) deniz ulaşımı anlamında önemli bir başka limandır. Bu limanda gemi imalatı, onarımı ve bakımı için özel bir işletme tesisi yer almaktadır. Bunlardan başka Ünye'de yer alan Ünye Limanı ildeki en önemli limanlardandır. Özel bir işletmeye kullanım hakkı verilen bu liman 1992 yılında inşa edilmiştir (Taşlıgil, 2010). Rıhtım uzunluğu yaklaşık 1,3 km olan bu ulaşım istasyonu Ordu'da denizyolu yük taşımacılığı bağlamındaki en önemli limandır. İçerisinde gemi imalat, bakım ve onarımı için kullanılan bir tersane de yer almaktadır. Günümüzde Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılan yatırımlarla Ünye Limanı'nın kapasitesinin arttırılması, rıhtım sayısının 4'e çıkartılması ve sonraki aşamada ise "Ünye Port" yani "Ünye Konteyner Limanı" inşa edilmesi planlanmaktadır (URL-7, 2021). Yine Fatsa Limanı Fatsa şehir merkezinde yer alan Ordu'daki önemli limanlardandır. Bunlar dışında Fatsa, Perşembe ve Ünye'de daha çok belediyelerin işletmesinde bulunan iskeleler (Ertek, 2018) ve balıkçı barınakları yer almaktadır. Yine aynı şekilde Gülyalı ilçesinde de bir balıkçı barınağı yer almaktadır.

Ordu ilinde yer alan turizm işletme belgeli deniz turizmi araçları aşağıda tablo halinde sunulmuştur (Tablo 3.44). Tablo incelendiğinde Ordu'da turizm işletme belgeli deniz araçlarının büyük çoğunluğunun yat turizmi hizmeti veren şirketlere aitken az bir kısmı da otellere ait deniz araçlarından oluştuğu görülebilmektedir.

Tablo 3.44. Ordu ilindeki turizm işletme belgeli deniz turizmi araçları

Turizm İşletme Belgesi'ne Sahip Deniz Turizmi Araçları

Yıl	Teknenin Adı	Bayrağı	Yolcu Kapatisesi	Şirket Adı
2010	Balıktaşı	Türk	6	Yg Turizm Otelcilik
2011	Yalçın Otel	Türk	25	Ya-Pet A.Ş.

2014	Eda Tur	Türk	12	Tunç Nakliyat
2014	Elif Mine	Türk	12	Mustafa Kaptan
2015	Makaracı	Türk	36	Semra Günal-M.Harun Yorulmaz
2019	Ilgın 52	Türk	12	Taner Aktaş –Deniz ve Kıyı Sularında Yat İşletmeciliği

Kaynak: Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020)

Şekil 3.26. 19 Eylül Atatürk Rıhtımı'nda demirleyen Şehit Temel Şimşir Gemisi'nden bir görünüş (03.02.2021)

3.2.4.3. Havayolu Ulaşımı ve Turizm İlişkisi

Turizmde gidiş-geliş sürelerini oldukça azaltan havayolu ulaşımı, coğrafi konumu itibarıyla turist gönderme potansiyeli yüksek olan birçok ülkeye uzak olan Türkiye için oldukça önemlidir (Doğaner, 1998). Aynı şekilde Ordu ili için de başta yurtiçinde büyükşehirler olmak üzere, yurtdışında da önemli nüfusa sahip şehirlere ve ülkelere uzak mesafede yer alması nedeniyle havayolu ulaşımı son derece önemlidir.

Ordu ve Giresun illerine hizmet amaçlı inşa edilen, Türkiye'nin 52. Havalimanı olan Ordu-Giresun Havalimanı'nın 2011 yılında yapımına başlanmış ve 2015 yılında hizmet vermeye başlamıştır (Ertek, 2018), (Şekil 3.27). Deniz üzerine dolgu yapılarak inşa edilen dünyanın sayılı havalimanlarından olan Ordu-Giresun Havalimanı denizden 1 m yükseklikte olup toplam 3600 m pist uzunluğuna ve 45 m pist genişliğine sahiptir (Ertek, 2018), (Şekil 3.28). Havalimanının deniz içindeki dolgu sahası 1.700.000 m^2 iken havalimanı yıllık 3 milyon yolcu taşıma kapasitesine sahip olabilecek yapıda inşa edilmiştir (Ertek, 2018).

Ordu-Giresun Havalimanı Ordu il merkezine (Altınordu şehir merkezi) yaklaşık 17 km uzaklıkta, Gülyalı ilçesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Havalimanının deniz üzerine dolgu yapılarak inşa edilmesinin nedenlerinden biri Ordu ve Giresun illerine hizmet vermesi amacıyla inşa edilmesi dolayısıyla her iki ile de yakın bir konumda yer alması gerekliliğidir (Türk, 2015). Bunun yanında sahanın topografik olarak dağlık ve

engebeli bir yapıda olması ve dar düzlüklerin de yerleşime açılmış olması bir başka nedendir (Türk, 2015).

Ordu-Giresun Havalimanı'nı açılmadan önce yöre halkı ve turistler çevre illerdeki (Samsun-Trabzon) havalimanlarını kullanarak Ordu'ya ulaşım sağlamaktaydı. 2015 yılında Ordu-Giresun Havalimanı açıldıktan sonra yıllar içerisindeki uçak ve yolcuğu trafiğindeki artış dikkat çekicidir (D.H.M.İ, 2019), (Tablo 3.45).

Tablo 3.45. Ordu-Giresun Havalimanı yıllara göre uçak ve yolcu trafiği (2015-2019)

	Uçak Trafiği			**Yolcu Trafiği**		
Yıllar	**İç Hat**	**Dış Hat**	**Toplam**	**İç Hat**	**Dış Hat**	**Toplam**
2015	1.806	8	1.814	221.372	1.564	222.936
2016	6.360	190	6.550	777.108	19.080	796.188
2017	8.114	670	8.784	1.103.514	84.272	1.187.786
2018	7.625	159	7.784	1.074.918	19.632	1.094.550
2019	7.773	206	7.979	1.034.750	25.515	1.060.265

Kaynak: (D.H.M.İ, 2019)

Şekil 3.27. Ordu-Giresun Havalimanı'ndan bir görünüş (26.05.2019)

Şekil 3.28. Ordu-Giresun Havalimanı'nın pist kısmından bir görünüş (26.05.2019)

Havayolu ulaşımı hiç şüphesiz Ordu ili turizmine olumlu katkılar sağlamıştır. Özellikle turizm, kısıtlı zaman dilimlerinde yapılan bir faaliyet olması sebebiyle turistler ulaşılmak istedikleri destinasyona mümkün olan en kısa zamanda varmak istemektedir (Özgüç, 2017). Bu bağlamda havayolu ulaşımı, en hızlı ulaşım türlerinden biri olması nedeniyle turistik bir destinasyon olan Ordu ilinin tercih edilme ihtimalini arttırmaktadır.

4. ORDU İLİNDE TURİZM

4.1. Ordu İlinde Turizmin Tarihsel Gelişimi

Ordu ilinde turizmin tarihçesi araştırılırken çok eski yıllara ait konaklama ve ziyaretçi verilerine ulaşmak mümkün olmadığından bu bölümle ilgili araştırmalar daha çok işletme ve tesisler üzerine gerçekleştirilmiştir. Dönemsel olarak tesis sayılarındaki artış ve dönüşümler turizme olan talebi belirlemede fikir verici olabilir. Çünkü oluşan talebi karşılamak üzere tesisler kurulmaktadır. Bu bölümde adı geçenler dışında daha birçok otel, han ya da işletme hizmete açılmış bir bölümü de kapanmıştır. Hepsi hakkında bilgi vermek mümkün olmadığından burada Ordu turizm tarihi açısından öneme sahip olan turistik tesisler ve yakın geçmişte açılan hizmet kalitesi yüksek bazı turistik tesislere yer verilmiştir.

Ordu ilinde turizmin tarihsel gelişimiyle ilgili literatür taraması yapıldığında ulaşılabilen ilk bilgi Osmanlı Devleti dönemine dayanmaktadır. Baş (2012)'a göre Ordu ili 1800'lü yıllarda Trabzon Vilayeti'ne bağlı bir ilçe olarak "Bucak" adı ile anılmaktadır. Bucak Kasabası 1869 yılında belediye teşkilatının kurulması ile Trabzon Vilayeti'ne bağlı ilçeler arasında belediye teşkilatına sahip olan ilk ilçe olmuştur. 1883 yılında Bucak Kasabası büyük bir yangın neticesinde tümüyle yanmış ve kasaba sonrasında belediye başkanı olan Felek Zade Süleyman Ağa tarafından tekrardan kurulmaya başlamıştır (Baş, 2012).

Bucak Kasabası'nda yangının öncesindeki dönemde konaklama faaliyetlerinin gerçekleştirildiği tek yapı Kavrazoğlu Mehmet Ağa'nın Hanı'dır (Çebi, 1973). Bu dönemlerden 1960'lı yıllara kadar hanlar Ordu'da ön planda olmuş, oteller ise 1900'lü yılların başlarından itibaren ortaya çıkmaya başlasa da yaygınlaşması 1950'li yılları bulmuştur. 1905 yılında Ordu'da otel sayısı 2 iken han sayısı ise 16'dır (Çebi, 1986). Güney (2019)'e göre bu yıllardaki hanlar temelde ikiye ayrılmaktadır. İlk han türü "menzil" adı verilen ve yol üzerinde yer alan hanlar iken ikinci türü ise şehir içi hanlarıdır. Ordu'daki şehir içi hanları çoğunlukla yöre halkı tarafından özellikle köy yollarının hiç olmaması ya da çok kötü olması sebepleriyle yoğun olarak kullanılmıştır. Yol üzerindeki hanlar ise daha çok eskilerden beri yerleşim yeri olan Çambaşı Yaylası yolu üzerinde hizmet vermiştir. Ordu'daki hanlardan en bilindik olanlar ise: Kavrazoğlu Mehmet Ağa Hanı, Acemo Hacı Kazım Ağa Hanı, Çakaroğlu Kalost Efendi Hanı, Acem Muharrem Bey Hanı, Tüysüz Oğlu Hasan Hanı, Sofuoğlu

Abdurrahman Hanı, Yazıcızade Ali Usta Hanı ve Muhacir Mehmet Ağa Hanı'dır (Güney, 2019).

Otellere baktığımızda ise Ordu'nun önemli otellerinden olan Ordu Palas'ın 1924 yılında hizmete açılmış olup bu tesis o zamanlar hem lokanta hep otel olarak hizmet vermiştir (Güvemli, 1999). 1930 yılında yapılan sanayi çalışmalarında ticaret mensubu sayısı 365 kişi olarak tespit edilirken bunlardan 2 tanesinin otelci olduğu kayıtlara geçmiştir (Çebi, 1973). Bu bilgiden hareketle 1930 yılı itibarıyla Ordu'da 2 otelin bulunduğu söylenebilir. 1952 yılı Vatan Gazetesi'nin Ordu ilavesinde yer alan bilgilerde ise Ordu merkezde 12 otel bulunmaktadır. Bunlardan en önemli 5 tanesi ise: Şehir Palas, Yayla Oteli, Sefalı Oteli, Güzel Ordu Oteli ve Yeni Otel'dir. Yine aynı dönemde Fatsa ilçesinde ise 9 otel yer almakta iken bu oteller içerisinde en önemlileri ise; Lüks Oteli, Karadeniz Oteli, Zaman Oteli ve Çiftçi Oteli'dir (Vatan Gazetesi, 1952). Sadullah Karadeniz'den edinilen bilgiye göre 1962 yılında Ordu'nun ilk belediye belgeli oteli olan Turist Otel, Sadullah Karadeniz tarafından hizmete açılmıştır. 1965 yılında otel ve eğlence yeri işletenlerin sayısı Ordu merkezde 16, Mesudiye'de 2, Perşembe'de 2 ve Fatsa'da ise 5'iken aynı yıl işyeri olarak kayıtlara geçen otel sayısı ise 21'dir (Çebi, 1967).

T.C. Ordu Valiliği (1967) tarafından hazırlanmış olan 1967 Ordu İl Yıllığı'nda yer alan bilgilere göre 1967 yılı itibarıyla 3. Sınıf turistik belgeli tek otel olarak Turist Otel hizmet vermektedir. Bu otel dışında 1. sınıf otel olarak ise Orpalas, Kervan Palas, Şehir Palas, Atalay Oteli, Ordu Palas, Yatağan Oteli, Küçük Palas ve Samsun-Trabzon Oteli hizmet vermektedir. Ayrıca Güzelyalı Mahallesi'nde 1 adet motel olduğu bilgisi de yine aynı yıllıkta yer almaktadır. Bununla birlikte Hotel Gülistan'da yine bu dönemin önemli turistik işletmelerinden olarak dikkati çekmektedir. 1967 döneminde pansiyonculuk faaliyetleri ise henüz gelişme göstermemiş ve daha çok daire kiralama yoluyla bu faaliyet sürdürülmüştür. Bunun dışında ise yaz aylarında Ordu Lisesi'nin pansiyonu kullanılmıştır (T.C. Ordu Valiliği, 1967).

1989 yılında Perşembe ilçesinde hizmete giren Otel Vona Ordu ili turizmine önemli hizmetlerde bulunmuştur. Daha sonra kapanan otel 2017 yılında şehir oteli olarak Altınordu ilçesinde yeniden hizmete açılmıştır. Güney (2019)'e göre 1990 yılına gelindiğinde ise Ordu ilinin ilk üç yıldızlı oteli olan Belde Otel hizmete girmiştir. Belde Oteli takiben 4 yıldızlı Balıktaşı Hotel açılmıştır (Güney, 2019). 1994 yılı içerisinde yine önemli otellerden biri olan ve Fatsa ilçesinde yer alan Yalçın Otel

hizmete başlamıştır. 2000'li yıllar oteller açısından yükselişin sürdüğü bir dönemdir. Özellikle 2011 yılında üç otel hizmete girmiştir. Bunlardan biri olan dünyaca ünlü Hampton by Hilton Türkiye'de ilk otelini Ordu ilinde açmıştır. Diğer iki otel ise Anemon Otel ve Balıktaşı City Otel'dir. 2013 yılında dört yıldızlı Grand Ayzek Otel hizmete açılmıştır. 2015 yılında Ordu-Giresun Havalimanı hizmete açılırken, 2016 yılında ise yine dünya çapında üne sahip beş yıldızlı bir otel olan Raddisson Blue Boztepe'de hizmete açılmıştır. Özellikle havalimanının açılması ile Ordu iline alternatif bir ulaşım olanağı sağlandığı gibi il ulaşım kolaylığına da kavuşmuştur. Bu da Ordu ili turizminin ivme kazanmasında etkili olan faktörlerden biridir. Yine 2016 yılında Ramada Resort by Wyndham Oteli 2016 yılında Ünye ilçesinde hizmete girerken, 2017 yılında Çambaşı Kış Sporları ve Kayak Merkezi Kabadüz ilçesinde hizmete açılmıştır. Bu kayak merkezi Türkiye'de bir ilk olarak denize en yakın kayak pisti unvanını kazanmıştır. Böylelikle kayak merkezi ulusal ve özellikle bölgesel turizm bağlamında Ordu'nun adını duyurmasına vesile olan etkenlerden biri olmuştur.

Günümüzde ise Çambaşı Yaylası'nda hizmete açılacak olan beş yıldızlı bir otel inşaatı ve Altınordu ilçesinde beş yıldızlı bir otel inşaatı devam etmektedir. Son dönemde yatırımlarda görülen artışlar turizm talebindeki artışların yansımaları olarak görülebilir.

4.2. Ordu İlinde Turizmin Kamu ve Özel Kuruluşlardaki Dağılışı

4.2.1. Kamu Kurum ve Kuruluşları

Ordu ilinde turizm ile ilgili faaliyet gösteren 2 farklı kuruluş yer almaktadır. Bunlar: Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür, Turizm ve Sanat Dairesi Başkanlığı'dır. Bunlar dışında ilçe belediyelerinin Kültür ve Sosyal İşler Müdürlükleri de kısmi olarak bu faaliyetlere katılmaktadır.

4.2.1.1. Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı faaliyet gösteren Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Altınordu ilçesi Akyazı Mahallesi'nde Ordu Kültür ve Sanat Merkezi'nin hemen bitişiğinde yer almaktadır. Bu kurumun temel görevleri arasında Ordu ilindeki turizm ve kültürel etkinliklerle ilgili tanıtım, rehberlik, danışmanlık, planlama, yatırım ve denetleme faaliyetleri bulunmaktadır. Bu kurum dahilinde Altınordu ve Ünye ilçe merkezlerinde turizm danışma büroları yer almakta olup bu bürolar vasıtasıyla turistlere tanıtım, danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sunulmaktadır. Ayrıca yine bu

müdürlük bünyesinde Gazi İl Halk Kütüphanesi ile Paşaoğlu Konağı ve Etnografya Müzesi Müdürlüğü bulunmaktadır.

4.2.1.2. Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür, Turizm ve Sanat Dairesi Başkanlığı

Ordu Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreterlik Birimi altında yer alan daire başkanlıklardan biridir. Kültür, Turizm ve Sanat Dairesi Başkanlığı da kendi bünyesinde üç birime ayrılmaktadır. Bu birimler: Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü, Yaygın Eğitim Şube Müdürlüğü ile Turizm ve Tanıtım Şube Müdürlüğü'dür. Bu daire başkanlığı özellikle tanıtım faaliyetlerini hazırladıkları içerik ve yayınlar vasıtasıyla yürütmektedir. Ayrıca çeşitli girişimler ve yatırımlarla il kültür ve turizm müdürlüğü ile birlikte il turizminin geliştirilmesi için çalışmalarını sürdürmektedir.

4.2.2. Kooperatifler, Dernekler ve Sendikalar

Ordu ilinde turizm alanında faaliyet gösteren herhangi bir kooperatif bulunmamaktadır. Bununla birlikte turizm alanında doğrudan ya da dolaylı faaliyet gösteren dernekler bulunmaktadır. Ordu ilinde turizm alanında doğrudan faaliyette bulunan 17 adet dernek bulunmaktadır (Ordu İl Dernekler Müdürlüğü, 2020), (Tablo 4.1). Ordu ilinde 2020 yılı itibarıyla 1177 dernek bulunduğu göz önünde alındığında turizm alanında doğrudan faaliyet gösteren dernek sayısının oldukça az olduğu görülebilmektedir (Ordu İl Dernekler Müdürlüğü, 2020). Bazı diğer dernekler ise doğrudan turizm alanında faaliyet göstermemekle birlikte faaliyet alanları nedeniyle turizme katkı sağlamaktadır. Bu tür dernekler arasında spor dernekleri, sanat dernekleri ve kültürel dernekler yer almaktadır (Tablo 4.2). Özellikle spor derneklerine vurgu yapmakta fayda vardır. Çünkü spor dernekleri çoğunlukla alternatif turizm olanaklarını çeşitlendirme işlevi de görmektedir.

Tablo 4.1. Ordu ilinde doğrudan turizm alanında faaliyet gösteren dernekler

Dernek Adı	Kuruluş Yılı	Kuruluş İlçesi	Dernek Türü
Ordu Turizm Tanıtım İşletmeleri Derneği	2002	Altınordu	Sosyal
Aybastı İlçesi Perşembe Yaylası Koruma ve Güzelleştirme Derneği	2004	Aybastı	Sosyal
Ünye Turizm İşletmecileri Derneği	2005	Ünye	Sosyal
Ortak Ordu Tanıtım Kulübü Derneği	2007	Altınordu	Sosyal
Anadolu Tanıtım Kulübü Derneği	2009	Altınordu	Sosyal

Ünye Şehirlerarası Otobüs İşletmecileri Derneği	2012	Ünye	Sosyal
Perşembe Sakin Şehir Derneği	2012	Perşembe	Sosyal
Perşembe Turizm İşletmecileri ve Tanıtım Derneği	2012	Perşembe	Sosyal
Ordu Kayabaşı Eko Turizm Derneği	2013	Altınordu	Sosyal
Turnasuyu Vadisi Saraycık Eko Turizm Derneği	2013	Altınordu	Sosyal
Perşembe Eğitim, Turizm, Dayanışma ve Sakin Şehir Kalkındırma Derneği	2015	Perşembe	Sosyal
Ünye Tanıtım Derneği	2017	Ünye	Sosyal
Perşembe Sakin Şehir Üretici Kadınlar Derneği	2017	Perşembe	Sosyal
Fatsa İlçesi Kalkındırma, Kültür, Sanat, Turizm ve Müze Derneği	2017	Fatsa	Sosyal
Çiseli Şelalesi Koruma ve Yaşatma Derneği	2017	Altınordu	Sosyal
Gaga Gölü Koruma, Yaşatma, Güzelleştirme Derneği	2017	Fatsa	Sosyal (Çevre)
Ünye Turizm İşletmecileri, Otelciler, Kafeler, Restoranlar ve Seyahat Acenteleri Derneği	2019	Ünye	Sosyal

Kaynak: Ordu Valiliği Dernekler İl Müdürlüğü verileri (2020)

Tablo 4.2. Ordu ilinde dolaylı olarak turizme katkı yapan dernekler

Dernek Adı	**Kuruluş Yılı**	**Kuruluş İlçesi**	**Dernek Türü**
Perşembe Avcılar Kulübü Derneği	1973	Perşembe	Spor
Ordu Avcılar ve Atıcılar İhtisas Kulübü Derneği	1973	Altınordu	Spor
Ulubey Avcılar ve Atıcılar Derneği	1974	Ulubey	Spor
Fatsa Avcılar ve Atıcılar Spor Kulübü Derneği	1975	Fatsa	Spor
Ünye Avcılar ve Atıcılar Derneği	1977	Ünye	Spor
Ordu Briç Kulübü	1991	Altınordu	Spor
Yunus Emre Külliyesi Koruma, Yaşatma, Eğitim, Kültür, Turizm ve Sanat Derneği	1994	Ünye	Sosyal
Korgan Avcılar ve Atıcılar Derneği	1996	Korgan	Spor
Ordu Doğa Aktiviteleri Gençlik ve Spor Kulübü Derneği	1996	Altınordu	Sosyal
Ordu ili El Sanatlarını Yaşatma ve Geliştirme Derneği	2002	Altınordu	Sosyal
Ünye Atlı Spor Kulübü Derneği	2005	Ünye	Spor
Fatsa Off-road Spor Kulübü Derneği	2003	Fatsa	Spor
Perşembeliler Eğitim, Kültür, Turizm, Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği	2006	Altınordu	Sosyal
Yokuşdibi-Turnalık Mahallesi Turizm, Danışma ve Kalkınma Derneği	2006	Kabadüz	Sosyal
Ordu Kültür Derneği	2007	Altınordu	Sosyal
Küpdüşenliler Eğitim-Kültür, Turizm ve Yardımlaşma Derneği	2008	Fatsa	Sosyal
Ünye Yelken-Yat Gençlik ve Spor Kulübü Derneği	2008	Ünye	Spor
Ordu Offroad Kulübü Derneği	2008	Altınordu	Spor
Ordu Paintball Spor Kulübü Derneği	2008	Altınordu	Spor
Ordu Atlı Spor Kulübü Derneği	2009	Altınordu	Spor
Ordu Plastik Sanatlar Derneği	2009	Altınordu	Sosyal
Oksijen Kültür Sanat Atölyesi Derneği	2009	Altınordu	Sosyal
Mesudiye İlçesi Kara ve Su Avcıları Derneği	2009	Mesudiye	Spor

Ordu Bilim, Kültür ve Sanat Derneği	2010	Altınordu	Sosyal
Femin & Art Kadın Sanatçıları Derneği	2010	Altınordu	Şube
Fatsa Bisiklet Derneği	2010	Fatsa	Spor
Ordu Kayak Kulübü	2010	Altınordu	Spor
Gürgentepe Avcılar ve Atıcılar Derneği	2011	Gürgentepe	Sosyal
Ordu Dağcılık ve Doğa Sporları Derneği	2011	Altınordu	Spor
Japon Dostluğu, Ertuğrul Firkateyni Şehitleri Derneği	2011	Ünye	Sosyal
Ordu Su Sporları Kulübü Derneği	2011	Altınordu	Spor
Gölköy Offroad Kulübü Derneği	2012	Gölköy	Spor
Ordu Gezenbilir Offroad Grubu Gençlik ve Spor Kulübü	2012	Altınordu	Spor
Ünye Yunus Emre Offroad Spor Kulübü Derneği	2012	Ünye	Spor
Ordu Doğa Sporları Derneği	2012	Altınordu	Spor
Bisiklet Safari Gençlik ve Spor Kulübü Derneği	2013	Altınordu	Sosyal
Ordu Büyükşehir Belediyesi Avcılar ve Atıcılar İhtisas Kulübü	2013	Altınordu	Spor
Korgan İlçesi Tepe ve Dip Mahalle Yaylası Güzelleştirme, Turizm ve Cami Yaptırma ve Yaşatma Derneği	2013	Korgan	Sosyal
Ordu Arama, Kurtarma ve Sualtı Spor Kulübü Derneği	2014	Altınordu	Spor
Ordu Sportif Havacılık İhtisas Kulübü Derneği	2014	Altınordu	Spor
Fatsa Avcılar, Atıcılar, Okçular ve Amatör Balıkçılar Derneği	2014	Fatsa	Spor
Karadeniz Su Sporları Kulübü Derneği	2014	Fatsa	Spor
Ordu Doğa Spor Kulübü Derneği	2014	Altınordu	Spor
Fatsa Jeep Safari Kulübü Derneği	2014	Fatsa	Sosyal
Ünye Sanat ve Kültür Derneği	2015	Ünye	Sosyal
Acara Gürcü Kültür Tanıtım ve Yaşatma Derneği	2015	Korgan	Sosyal
Dağcılık ve Arama Kurtarma Kulübü Derneği	2015	Altınordu	Spor
Ordu Dağcılık İhtisas Kulübü Derneği	2015	Altınordu	Spor
Ordu Motosiklet ve Motor Sporları Derneği	2015	Altınordu	Spor
Tiyatroda Kültür, Sanat ve Spor Kulübü Derneği	2015	Altınordu	Sosyal
Ordu Ressamlar ve Heykeltıraşlar Derneği	2016	Altınordu	Sosyal
Ordu Oryantayring Gençlik ve Spor Kulübü Derneği	2016	Altınordu	Spor
Oryantayring Ordusu Spor Kulübü Derneği	2016	Altınordu	Spor
Ünye Tüm Avcılar ve Atıcılar Derneği	2017	Ünye	Spor
Mustafa Gencer Sanat Merkezi Derneği	2017	Altınordu	Sosyal
Gürcü Kültür, Tanıtım ve Dayanışma Derneği	2017	Korgan	Sosyal
Kafes Kültür ve Sanat Derneği	2017	Altınordu	Sosyal
Korgan Offroad Spor Kulübü Derneği	2017	Korgan	Spor
Sevgican Kültür ve Sanat Derneği	2018	Fatsa	Sosyal
Fatsa Doğa ve Su Sporları Kulübü Derneği	2018	Fatsa	Spor
Ordu Kano, Yelken Spor Kulübü Derneği	2018	Altınordu	Spor
Ünye Su Sporları Kulübü Derneği	2018	Ünye	Spor
Elli İki Avcılar Kulübü Derneği	2018	Altınordu	Sosyal
Ünye Motosiklet Spor Kulübü Derneği	2018	Ünye	Spor
Fatsa Ekolojik Yaşam Derneği	2019	Fatsa	Sosyal
Ordu İli Ulubey İlçesi Ohtamış Mahallesi Derneği	2019	Altınordu	Sosyal
Gölköy Avcılar ve Atıcılar Spor Kulübü Derneği	2019	Gölköy	Spor
Ordu Yelken ve Kano Derneği	2019	Altınordu	Spor
Anka Kültür ve Sanat Derneği	2019	Altınordu	Sosyal
Fatsa Doğa ve Çevre Derneği	2019	Fatsa	Sosyal (Doğa ve Çevre)
Yason Alternatif Doğa Sporları ve Offroad Kulübü Derneği	2019	Altınordu	Spor

Voice (Ses) Sanat Derneği	2019	Altınordu	Sosyal (Kültür-Sanat)
Ünye Su ve Doğa, Gençlik ve Spor Kulübü Derneği	2020	Ünye	Spor
Armoni Sanat Akademisi Derneği	2020	Altınordu	Sosyal
Ünye Altın Lale Kültür, Sanat, Gençlik ve Spor Kulübü Derneği	2020	Ünye	Spor
Aylinsanart Engelsiz Kültür, Sanat ve Eğitim Derneği	2020	Altınordu	Sosyal

Kaynak: Ordu Valiliği Dernekler İl Müdürlüğü verileri (2020)

Ordu ilinde turizm sektöründe sendikal faaliyette bulunan yalnızca bir adet temsilcilik yer almaktadır. Bu ise "Kültür, Turizm ve Sanat Çalışanları Sendikası Ordu İl Temsilciliği"dir. Bu temsilcilik kültürel, turistik ve sanatsal sektörlerde çalışan üyelerinin çalışma ve hayat şartlarını iyileştirmek üzere çalışmalarda bulunmaktadır.

4.3. Ordu İlinde Turistik Organizasyonlar

Festivaller ve özel günler farklı deneyimler sunan bir aktivite ortamına sahip olduğundan kültür turizmine etki eden önemli unsurlardandır (Zaman, 2018b) Turizme konu olan organizasyonların bir bölgenin sahip olduğu kültürel yapının tanıtılması ve kültürel etkileşim oluşturma gibi işlevleri bulunmaktadır (Getz, 2008). Turistik organizasyonlar bakımından Ordu ili oldukça yüksek bir potansiyele sahiptir. Özellikle kültürel zenginliği, bulunduğu konumu ve doğal yapısı bu potansiyelin temellerini oluşturmaktadır.

Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verilerine göre Ordu ilinde gerçekleştirilen organizasyonların en önemlileri bir tablo halinde sunulmuştur (Tablo 4.3). Tablo incelendiğinde bu organizasyonların önemli bir bölümünü yaylalarda gerçekleştirilen şenlik ve festivaller, "Hıdırellez" ve "Mayıs Yedisi" şenlikleri ile "kültür ve sanat" festivalleri oluşturmaktadır.

Tablo 4.3. Ordu ilinde gerçekleştirilen önemli organizasyonlar

Organizasyon Adı	**Organizasyon Yeri**	**Organizasyon Tarihi**
Argın Yaylası Kar Festivali	Akkuş	Ocak'ın ilk haftası
Perşembe Yaylası Kış Festivali	Aybastı	Ocak'ın ilk haftası
Keyfalan-Ulugöl Yaylaları Kar Festivali	Mesudiye	Ocak'ın üçüncü haftası
Çambaşı Kar Festivali	Kabadüz	26 Ocak
Yokuşdibi Amatör Kar Festivali	Kabadüz	26-27 Ocak
Geleneksel Hıdırellez Şenlikleri	Gürgentepe	6 Mayıs
Ilıca Hıdırellez Şenlikleri	Fatsa	5 Mayıs
Çiftlik Mahallesi Hıdırellez Şenliği	Korgan	13 Mayıs
Bahar Şenliği	Fatsa	20 Mayıs
Mayıs Yedisi	Perşembe	20 Mayıs
20 Mayıs Gölköy Festivali	Gölköy	20 Mayıs

Mayıs Yedisi Çataltaş Festivali	Gülyalı	20 Mayıs
Mayıs Yedisi Şenliği, Fatsa	Fatsa	20 Mayıs
Uçurtma Şenliği	Altınordu	09 Haziran
Korgan Yaylası Yağlı Pehlivan Güreşleri ve Orman Gülü Festivali	Korgan	20-22 Haziran
Düzoba Yayla Şenlikleri	Kumru	21-22 Haziran
Vona Kültür ve Sanat Yaz Festivali	Perşembe	24 Haziran
İlküvez Çevre Mahalleler Kültür, Sanat ve Turizm Festivali	Çaybaşı	26-27 Haziran
Apsut Yayla Şenlikleri	Korgan	Temmuz
Vosvos Şenliği	-	Temmuz
Deniz Şenlikleri	Fatsa	01 Temmuz
Çaybaşı Kültür ve Sanat Festivali	Çaybaşı	04-06 Temmuz
Uluvahta Yaylası Güreş ve Kültür Festivali	Gölköy	06-08 Temmuz
Emir Yakup Kültür ve Sanat Etkinliği	Korgan	07-08 Temmuz
Laleli Kültür, Sanat ve Turizm Festivali	İkizce	08 Temmuz
Çınar Festivali	Fatsa	Temmuz'un ikinci haftası
Geleneksel Perşembe Yaylası Güreş ve Kültür Şenlikleri	Aybastı	08-14 Temmuz
Gelinkaya Kültür, Sanat ve Turizm Festivali	Çamaş	13-15 Temmuz
Uluslararası Kültür, Sanat ve Turizm Festivali	Ünye	16-20 Temmuz
Ordu Motosiklet Festivali	-	19-21 Temmuz
Geleneksel Çambaşı Yayla Festivali	Kabadüz	20-21 Temmuz
Işıktepe Dereköy Kültür Şenliği	Gürgentepe	30-31 Temmuz
Yeşilce Şenliği	Mesudiye	Ağustos
Keyfalan Yaylası Kültür ve Sanat Festivali	Mesudiye	Ağustos
Üçyol Meydandüzü Kültür ve Sanat Festivali	Mesudiye	Ağustos
Mesudiye Kültür ve Sanat Festivali	Mesudiye	Ağustos
Argın Yaylası Kültür, Turizm Festivali	Akkuş	02-03 Ağustos
Kızılelma Yayla ve Turizm Festivali,	Akkuş	07-08 Ağustos
Ulubey Güzelyurt Şuayip Tepesi Karakucak Güreş Festivali	Ulubey	18 Ağustos
Kabataş Belen Mahallesi Piknik Şöleni	Kabataş	Eylül
Alankent Soğluk Obası Eğitim ve Kültür Festivali	Kabataş	Ekim
Fatsa Hamsi Şenliği	Fatsa	Kasım
Geleneksel Kivi Hasat Şenliği	-	Kasım
Kestane Mahallesi Hamsi Şenliği	Gülyalı	Kasım

Kaynak Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verileri (2020)

Ordu ilinde gerçekleştirilen organizasyonların başında gelen yayla şenlikleri sadece yerel turizm değil aynı zamanda bölgesel turizm açısından da son derece önemlidir (Zaman, 2018b). Bu şenlikler yaylacılık kültürünün bir parçasıdır ve yöre insanının sahip olduğu yayla tutkusu uzun yıllardır sürdürülen bir geleneğin oluşmasını sağlamıştır (Zaman, 2018b). Ordu ilinde çok sayıda yayla şenliği gerçekleştirilmekte olup bu şenlikler; konserler, yarışmalar, etkinlikler, halk oyunları, gösteriler, güreş sporu, motor sporları gibi pek çok faaliyete ev sahipliği yapmaktadır (Şekil 4.1), (Şekil 4.2). Ayrıca bu organizasyonlarda yöreye özgü pek çok yiyecek-içecek tadılabilmekte ve turistik ürün satın alınabilmektedir. Organizasyonlar Ordu ilinin sosyal ve kültürel zenginliğinin tanıtımı bakımından büyük öneme sahiptir

(Zaman, 2018b). Bunun yanında düzenlendiği yörenin halkına ekonomik katkılar sağlamaktadır (Zaman, 2018b).

Şekil 4.1. Çambaşı Yayla Şenlikleri sırasında gerçekleştirilen bir etkinliğe ait görünüş (20.07.2019)

Şekil 4.2. Çambaşı Yayla Şenlikleri sırasında kurulan konser alanına ait bir görünüş (20.07.2019)

Ordu ilinde yayla şenlikleri dışında farklı amaçlarla düzenlenen çok sayıda kültür ve sanat festivali gerçekleştirilmektedir. Bu festivaller spor, hobi ve rekreasyon ve sanat gibi farklı dallarda düzenlenmektedir. Bu bağlamda özellikle Vosvos Şenliği'ne ayrı bir parantez açmak gerekir. 1995 yılından günümüze her yıl yapılan bu şenlik Ordu Doğa Aktiviteleri Gençlik ve Spor Derneği'nin bir kolu olan "Vosvos Ordusu" tarafından düzenlenmektedir. Türkiye'nin dört bir yanından Ordu'ya gelen Volkswagen markasına ait Bettle (Vosvos) modeli araç tutkunları farklı ilçelerde kamplar yaparak hoşça vakit geçirmektedir (Şekil 4.3), (Şekil 4.4).

Şekil 4.3. Vosvos Şenliği'nin Altınordu ilçesinde gerçekleştirilen etkinlik gününe ait görüntü (04.07.2019)

Şekil 4.4. Vosvos Şenliği'nin Altınordu ilçesinde gerçekleştirilen etkinlik gününe ait bir diğer görüntü (04.07.2019)

Günümüzde "Baharın gelişi" ve "Doğanın uyanışı" olarak kutlanan "Hıdırellez" inanışa göre Hızır ve İlyas peygamberlerin buluştuğu günün 5 mayısı 6 mayısa bağlayan geceye denk gelmiştir (Sezen, 1999). Bu buluşmanın doğaya canlılık ve hayat getirdiği düşüncesi geçmişten günümüze ülke genelinde kutlanan "Hıdırellez

Şenlikleri"nin temelini oluşturmaktadır (Sezen, 1999). Ordu ilinde ise özellikle Gürgentepe, Fatsa ve Korgan ilçelerinde Hıdırellez Şenlikleri kutlanmaktadır.

Ordu ve Giresun'da yöresel olarak kutlanan organizasyonlardan biri de "Mayıs Yedisi Şenlikleri"dir. Mayıs Yedisi Şenlikleri "deniz bayramı" ya da "su bayramı" olarak da anılmaktadır. Her yıl "20 Mayıs" günü kutlanan bu şenlikler Türkiye'nin 2006 yılında taraf olarak katıldığı UNESCO Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi gereği hazırlanan "Türkiye Somut Olmayan Kültürel Miras Ulusal Envanteri"nde de yer almaktadır (URL-8, 2020). Ordu ilinde pek çok ilçede gerçekleştirilen "Mayıs Yedisi" şenlikleri kıyı ilçelerde daha yoğun bir şekilde kutlanmaktadır. Bu şenliklerde yöre halkı gününü Altınordu, Fatsa, Gülyalı, Perşembe ve Ünye ilçelerinde deniz kenarında ve sahil kesiminde geçirmektedirler. Bu şenliklerde deniz suyuyla yıkanma, yedi dalgadan atlama, suya taş atma ve Perşembe ilçesindeki Aktaş Plajı karşısında bulunan kaya etrafında kayıklarla tur atılması gibi faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Ayrıca sahil şeridinde kurulan stantlardan hem yeme-içme ihtiyaçları giderilirken hem de alışveriş yapılmaktadır.

Ordu ili için 19 Eylül tarihi de mahalli bir kutlama günüdür. Mustafa Kemal Atatürk'ün 19 Eylül 1924 tarihinde Ordu iline gerçekleştirdiği ziyareti her yıl 19 Eylül günü yapılan törenlerle kutlanmaktadır. 19 Eylül 1964 yılından beri bu tören ve faaliyetler gerçekleştirilmektedir (Zaman, 2018b).

Ordu ilinde özellikle kültür turizmine önemli etkileri olan bu organizasyonlar turizm sezonunun bütün bir yıla yayılmasına katkı sağlamaktadır. Bu nedenle organizasyonların devamlılığı Ordu ili turizmi açısından oldukça önemlidir. Tüm bu organizasyonlar dışında daha önceden gerçekleştirilmekte olan ancak günümüzde gerçekleştirilmeyen festival ve şenlikler de bulunmaktadır. Ayrıca 2020 yılı için programlanan organizasyonların büyük bölümü yaşanan pandemi nedeniyle gerçekleştirilememiştir. Pandemi sonrası dönemde organizasyonlar mutlaka devam etmeli ve unutulmaya yüz tutmuş diğer organizasyonlar da tekrardan gerçekleştirilmeye başlanmalıdır.

4.4. Ordu İli Turizminin Türkiye Turizmindeki Yeri

Ordu ili turizminin Türkiye turizmi içerisindeki yerinin daha net ortaya konulabilmesi için bu bölümde turizm istatistiklerinden faydalanılmıştır. Ordu ili ile

ilgili turizm istatistikleri T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Ordu il Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nden temin edilmiştir.

Ordu ili turizm istatistikleri içerisinde konaklama istatistikleri Ordu iline gelen turist sayısının tespiti açısından önem arz etmektedir. Bu bağlamda belediye belgeli ve bakanlık belgeli konaklama tesislerine ait konaklama verileri bir araya getirilerek Ordu ili ve Türkiye için bir karşılaştırma tablosu oluşturulmuştur (Tablo 4.4). İstatistiki veriler tesise giriş sayısı ve geceleme olarak ikiye ayrılmaktadır. Bir turistik destinasyona ait konaklama tesislerine giriş sayısı o destinasyona gelen turist sayısını büyük oranda göstermektedir (Kocaman, 2011). Tablo 4.4 ve Şekil 4.5 incelendiğinde 2019 yılında Ordu ilinde tesise giriş sayısı 398.630'dur (Tablo 4.4), (Şekil 4.5). Ordu ilinde tesise giriş yapanların %5,6'sı yabancı iken %94,4'ü ise yerli turistlerden oluşmaktadır. Bu bilgiden hareketle Ordu ilinin daha çok yerli turistler için bir çekim merkezi olduğu söylenebilir. Türkiye'de konaklama tesislerine 2019 yılı içerisinde 42.012.998'i yerli 38.853.764 ise yabancı olmak üzere toplam 80.886.762 kişi giriş yapmıştır (Şekil 4.6), (Tablo 4.4). Tesise giriş yapanların %48'i yabancı turistlerden oluşurken %52'si ise yerli turistlerden oluşmaktadır. 2019 yılında Ordu ilinde tesislere giriş yapan yabancı turist sayısı Türkiye geneli tesislere giriş yapan yabancı turist sayısının %0,05'ini, tesislere giriş yapan yerli turist sayısı ise Türkiye geneli giriş yapan yerli turist sayısının ise %0,89'unu oluşturmaktadır. Ordu ilinde tesislere giriş yapan toplam kişi sayısı ise Türkiye geneli toplam giriş sayısının %0,49'unu oluşturmaktadır.

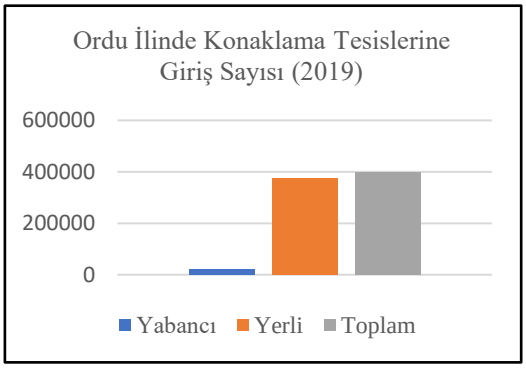

Şekil 4.5. 2019 yılında Ordu ilimde konaklama tesislerine giriş sayılarını gösteren grafik

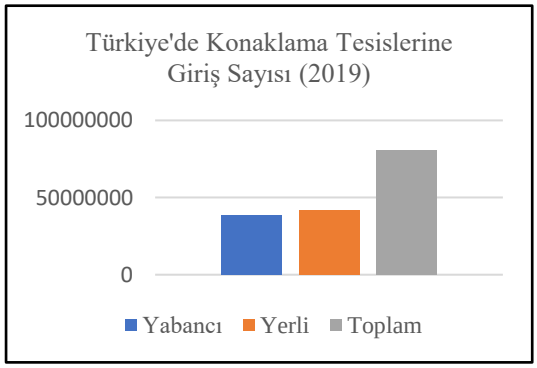

Şekil 4.6. 2019 yılında Turkiye'de konaklama tesislerine giriş sayılarını gösteren grafik

Tablo 4.4. Ordu ili ve Türkiye konaklama istatistiklerinin karşılaştırılması (2019)

Yer	Tesise Giriş Sayısı			Geceleme			Ortalama Kalış Süresi
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	
Ordu	22.316	376.314	398.630	40.820	543.675	584.495	1,4
Ordu (%)	5,6	94,4	100	7	93	100	-
Türkiye	38.853.764	42.012.998	80.886.762	132.808.208	78.478.855	211.287.063	2,4
Türkiye (%)	48	52	100	63	37	100	-
Ordu İlinin Payı (%)	**0,05**	**0,89**	**0,49**	**0,03**	**0,69**	**0,27**	-

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı verileri (2020)

Konaklama tesislerine giriş yaptırmak suretiyle turistlerin tesislerde kaldığı her gece geceleme sayısıdır (Kocaman, 2011). Geceleme sayısı özellikle turistlerin kaldıkları süre boyunca bulundukları mekânın ve yörenin ekonomisine katkı yapmaları bakımından önem arz etmektedir. Ordu ilinde geceleme sayısı 584.495 iken bu sayının 40.820'sini yabancılar, 543.675'ini yerli turistler oluşturmaktadır (Şekil 4.7), (Tablo 4.4). 2019 yılında Ordu ilinde geceleme sayılarının %7'sini yabancılar oluştururken %93'ü yerli turistlerden oluşmaktadır. Türkiye genelinde ise geceleme sayısı 211.287.063 iken bu sayının 132.808.208'ini yabancılar, 78.478.855'ini yerli turistler oluşturmaktadır (Şekil 4.8). Türkiye geneline bakıldığında geceleme sayısının %63'nü yabancılar oluştururken %37'sini yerli turistler oluşturmaktadır. Bu bilgilerden hareketle Ordu ilinde konaklayan yabancı turistlerin geceleme sayısı Türkiye genelindeki yabancı turistlerin geceleme sayısının %0,03'ünü, yerli turistlerin geceleme sayısı Türkiye geneli yerli turistlerin geceleme sayısının ise %0,69'nu oluşturduğu söylenebilir. 2019 yılında Ordu ilindeki toplam geceleme sayısı Türkiye genelindeki toplam geceleme sayısının %0,27'sini oluşturmaktadır.

Ortalama kalış süresi turistik mekânın çekiciliğinin yanı sıra tesisin uygun şartları sağlamasıyla da doğrudan ilişkilidir. Ordu ilinde konaklayan turistlerin ortalama kalış süresi 1,4 gün iken Türkiye genelinde konaklayan turistlerin ortalama kalış süresi ise 2,4 gündür (Tablo 4.4). Bu durumun önemli nedenlerinden biri Ordu iline gelen turistlerin büyük çoğunluğunun tur şirketleri aracılığı ile gelmesidir. Tur şirketleri güzergahı belirlerken sadece Ordu ilini değil bölgedeki diğer illeri de programa dahil etmekte ve bu nedenle Ordu ilinde kalış süresi kısalmaktadır. Oysa Ordu ili tek başına tur güzergahı olabilecek doğal ve beşerî turistik kaynak çeşitliliğine ve zenginliğine sahiptir.

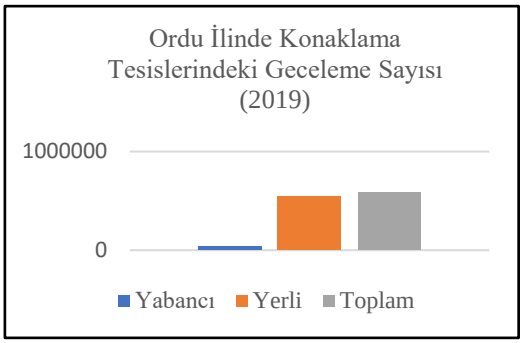

Şekil 4.7. 2019 yılında Ordu ilimde konaklama tesislerindeki geceleme sayılarını gösteren grafik

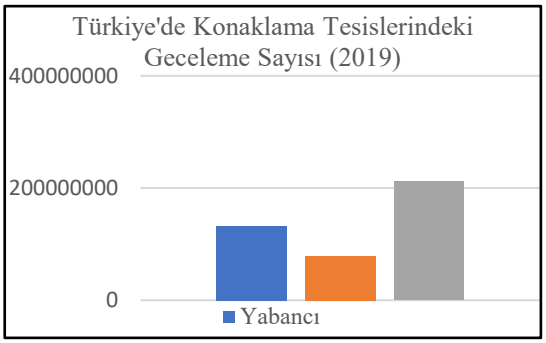

Şekil 4.8. 2019 yılında Türkiye'de konaklama tesislerindeki geceleme sayılarını gösteren grafik

Ordu iline ait 2000-2019 yılları arasındaki konaklama istatistikleri incelendiğinde bazı yıllarda iniş çıkışlar görülse de özellikle son on yılda yerli ve yabancı turist sayısında önemli bir artış gözlenmektedir (Tablo 4.5), (Şekil 4.9). Bu düzensizliklerin yaşandığı yıllarla ilgili olarak eski Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürü Erkan Gülderen ile görüşülerek kendisinden bilgi alınmıştır. Edinilen bilgiye göre o yıllarda istatistiki verilerin toplanmasında bazı zorluklar yaşandığı öğrenilmiştir. Özellikle belediye belgeli tesislerin konaklama istatistiklerini bazı dönemlerde paylaşmadığı bilgisi alınmıştır. Bu nedenle de aslında artış eğiliminde olan konaklama istatistikleri gerçekte olanın aksine inişli çıkışlı bir seyir göstermiştir. Yine Ordu'da 2000-2019 yılları aralığında her dönem yerli turist sayısının yabancı turist sayısından fazla olduğu görülmektedir. Son on yıllık dönemde turist sayısındaki artışta özellikle yaylalara olan ilginin artması oldukça etkili olmuştur.

Tablo 4.5. Ordu ili konaklama istatistikleri (2000-2019)

Yıllar	Tesise Giriş Sayısı			Geceleme			Ortalama Kalış Süresi (Gün)
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	
2019	22.316	376.314	398.630	40.820	543.675	584.495	1,4
2018	21.916	299.102	321.018	37.535	441.080	478.615	1,4
2017	19.969	322.026	341.995	35.264	487.881	523.145	1,5
2016	11.572	367.305	378.877	16.172	467.366	483.538	1,3
2015	13.499	365.186	378.685	20.226	479.644	499.870	1,3
2014	13.134	353.003	366.137	18.356	457.380	475.736	1,3
2013	13.922	315.407	329.329	39.463	417.916	457.379	1,4
2012	11.886	279.806	291.692	24.269	384.222	408.491	1,4
2011	8.460	234.822	243.282	15.668	342.952	358.617	1,4
2010	3.861	156.520	160.381	5.503	196.275	201.778	1,2

2009	2.181	140.794	142.975	3.173	169.161	172.334	1,2
2008	2.029	161.373	163.402	3.532	206.203	209.735	1,3
2007	2.595	143.185	145.780	4.343	200.112	204.455	1,4
2006	2.435	116.531	118.966	3.535	147.608	151.143	1,2
2005	2.855	99.991	102.846	4.161	125.434	129.595	1,2
2004	3.268	637.96	67.064	4.937	85.949	90.886	1,3
2003	6.470	105.836	112.306	7.494	122.508	130.002	1,2
2002	11.586	153.075	164.661	13.353	189.874	203.227	1,2
2001	7.754	90.888	98.642	9.623	112.667	122.290	1,3
2000	5.526	108.419	113.905	13.208	137.640	150.848	1,3

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı verileri (2020)

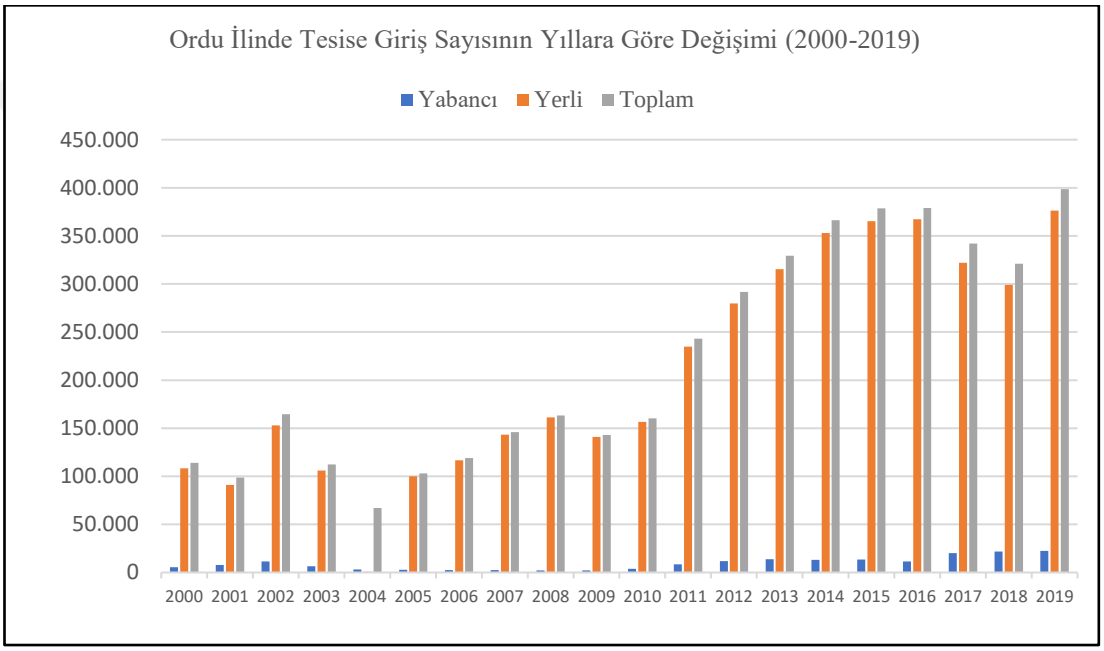

Şekil 4.9. Ordu ilinde tesise giriş sayısınının yıllara göre değişimini gösteren grafik (2000-2019)

Konaklama istatistiklerinin karşılaştırılabilmesi için 2000-2019 yıllarına ait Türkiye konaklama istatistikleri de tablo halinde sunulmuştur (Tablo 4.6). Ayrıca gelen turist sayısını büyük ölçüde ortaya koyan tesise giriş sayısının yıllara göre değişimi grafik haline de getirilmiştir (Şekil 4.10). Yıllar içerisindeki değişim karşılaştırıldığında Türkiye geneli konaklama istatistiklerinin Ordu ili konaklama istatistiklerine göre nispeten daha düzenli bir artış seyir izlediği söylenebilir.

Tablo 4.6. Türkiye konaklama istatistikleri (2000-2019)

Yıllar	**Tesise Giriş Sayısı**			**Geceleme**			**Ortalama Kalış Süresi (Gün)**
	Yabancı	**Yerli**	**Toplam**	**Yabancı**	**Yerli**	**Toplam**	
2019	38.853.764	42.012.998	80.866.762	132.808.208	78.478.855	190.657.417	2,4

2018	31.135.545	40.822.111	71.957.656	112.245.139	78.441.583	190.686.722	2,5
2017	22.927.768	39.024.237	61.952.005	80.062.668	75.746.900	155.809.568	2,3
2016	18.047.874	41.335.993	59.383.867	77.460.373	76.851.564	154.311.937	2,4
2015	27.614.421	40.314.135	67.928.556	109.255.699	68.238.993	177.494.692	2,4
2014	30.345.403	35.708.163	66.053.566	118.939.141	62.654.349	181.593.490	2,6
2013	26.812.202	32.689.293	59.501.495	109.948.630	59.763.570	169.712.200	2,7
2012	26.869.992	31.951.528	58.821.520	113.330.412	58.988.300	172.318.712	2,8
2011	26.110.532	29.915.244	56.025.776	101.551.112	54.683.603	156.234.715	2,7
2010	25.250.065	20.008.792	53.253.857	100.139.752	49.047.190	149.186.942	2,7
2009	19.304.422	25.760.739	45.065.161	79.670.940	44.718.277	124.389.217	2,6
2008	17.762.818	22.755.200	40.518.018	73.590.885	40.326.871	113.917.756	2,7
2007	19.596.923	24.178.439	43.775.362	74.191.840	41.775.470	115.967.310	2,5
2006	14.157.056	19.599.148	33.756.204	56.895.351	34.157.426	91.052.777	2,5
2005	16.210.441	18.358.651	34.569.092	71.141.390	31.865.789	103.007.179	2,8
2004	14.077.001	17.399.114	31.476.115	62.071.774	31.230.128	93.301.902	2,8
2003	11.347.760	16.040.127	27.387.887	51.118.310	28.814.909	79.933.219	2,8
2002	13.121.431	16.373.138	29.494.569	53.213.533	28.231.253	81.444.786	2,6
2001	10.922.771	16.405.210	27.327.981	43.607.631	27.380.820	70.988.451	2,5
2000	8.466.081	18.370.987	26.837.068	34.504.508	31.963.448	66.467.956	2,4

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı verileri (2020)

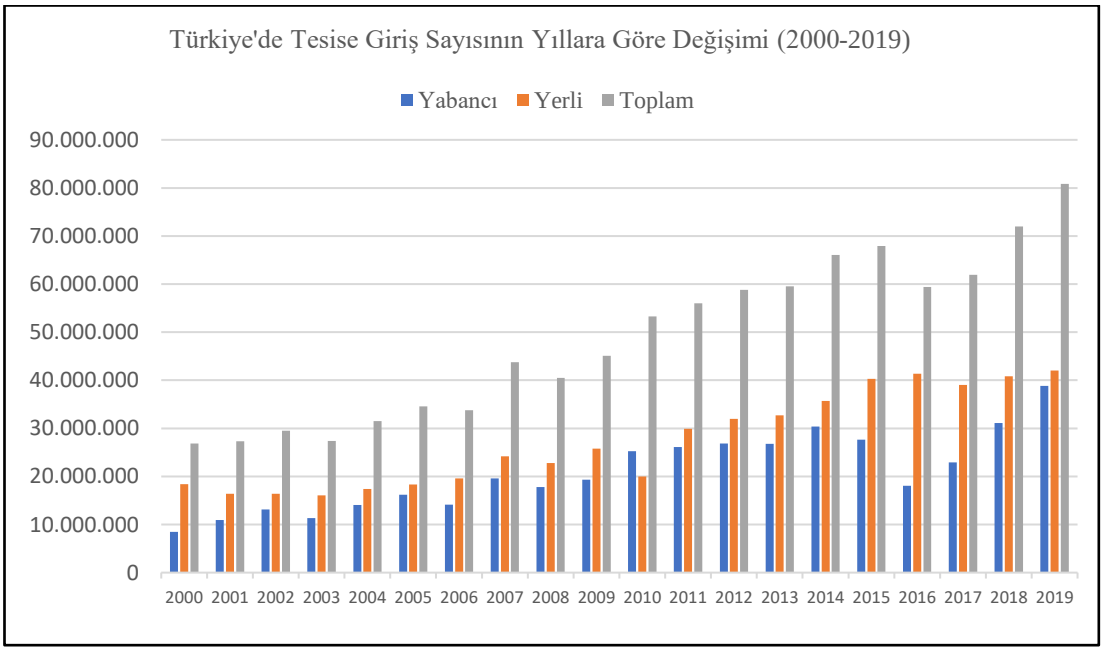

Şekil 4.10. Türkiye'de tesise giriş sayısınının yıllara göre değişimini gösteren grafik (2000-2019)

Ordu ilinde konaklama istatistiklerinin ilçelere göre dağılımı bu bölümde verilerek turistiklerin ilde hangi ilçelerde yoğun olarak konakladığı belirlenmeye

çalışılmıştır (Tablo 4.7), (Şekil 4.11). Tablo 4.7 incelendiğinde konaklamaların büyük bölümünün merkez ilçe olan Altınordu'da toplandığı görülmektedir. Altınordu'yu takiben konaklamalar büyük çoğunlukla Ünye ve Fatsa ilçelerinde gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu durumun temel nedeni olarak ise konaklama tesislerinin daha çok bu ilçelerde toplanması gösterilebilir. Ayrıca bu ilçeler ulaşım olanakları ve gelişmişlik bakımından diğer ilçelere göre daha üst seviyede bulunmaları yine bu durumun başka bir nedenidir. Bunların yanında turizm potansiyeli yüksek ilçelerden biri olan Aybastı ilçesine ait herhangi bir konaklama istatistiğinin bulunmaması dikkat çekicidir. Bu nedenle 2019 yılı verilerinde bir eksiklik olabileceği düşünülmüş ve önceki yıllara yönelik araştırmalar yapılmıştır. Ancak 1996-2019 yılları arasında hiçbir yılda Aybastı ilçesine ait konaklama istatistiğine ulaşılamamıştır. Bu nedenle Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü yetkilileriyle görüşülmüştür. Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ile yapılan görüşmelerde Aybastı ilçesinde yer alan az sayıdaki belediye belgeli tesise gönderilen konaklama istatistik formlarının tesis yetkililerince dikkate alınmadığı bu sebeple de konaklama istatistiklerinin tutulamadığı (ya da eksik tutulduğu) bilgisi edinilmiştir. Turizm açısından yüksek potansiyele sahip bir yöreden elde edilecek konaklama istatistikleri yöre turizminin geliştirilmesi bakımından son derece önemlidir. Bu nedenle tesisler için gerekirse ciddi yaptırımlar uygulanmalı ve bu istatistiklerin düzenli bir şekilde toplanması sağlanmalıdır.

Tablo 4.7. Ordu ili konaklama istatistiklerinin ilçelere göre dağılımı (2019)

İlçeler	**Tesise Giriş Sayısı**			**Geceleme**			**Ortalama Kalış Süresi (Gün)**
	Yabancı	**Yerli**	**Toplam**	**Yabancı**	**Yerli**	**Toplam**	
Altınordu	19700	222970	242670	36384	311130	347514	1,3
Fatsa	672	48232	48904	1262	78658	79920	1,6
Gülyalı	705	14581	15286	923	16475	17398	1
Kabadüz	54	1755	1809	114	3417	3531	1,9
Perşembe	101	10069	10170	138	12978	13116	1,3
Ünye	1057	68539	69596	1921	108300	110221	1,5
Akkuş	6	5069	5075	6	5069	5075	1
Çaybaşı	6	422	428	18	1309	1327	3,1
Gölköy	-	3849	3849	-	3849	3849	0
Kumru	15	828	843	54	2490	2544	3
Toplam	**22316**	**376314**	**398630**	**40820**	**543675**	**584495**	**1,4**

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı verileri (2020)

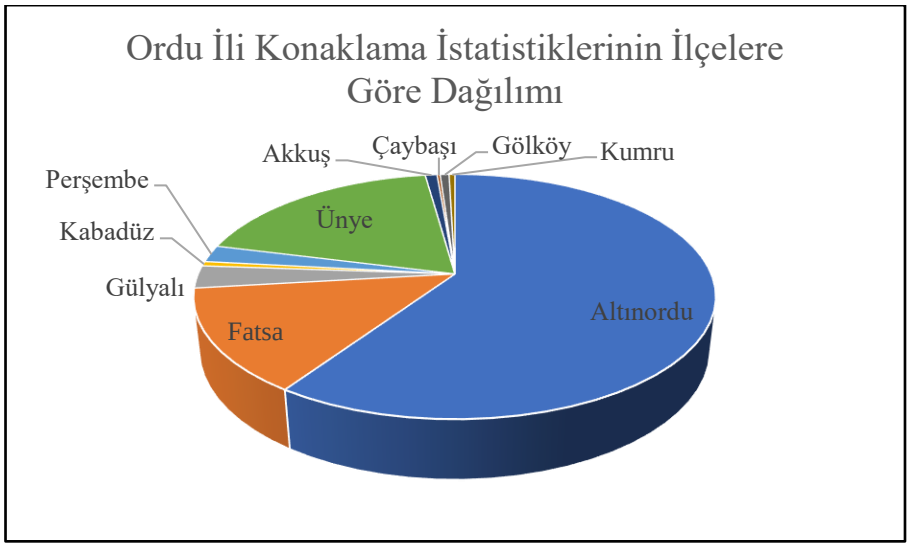

Şekil 4.11. Ordu ili konaklama istatistiklerinin ilçelere göre dağılımı (2019)

4.5. Ordu İlinde Turizm Merkezleri-Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri

Ordu ilinde bakanlar kurulu kararıyla ilan edilen turizm merkezi ya da kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri; Argın Yaylası Turizm Merkezi, Perşembe Yaylası Turizm Merkezi, Toygar-Kabaktepe Turizm Merkezi, Bolaman Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi, Çambaşı Yaylası Turizm Merkezi, Keyfalan Yaylası Turizm Merkezi ve Yeşilce-Topçam Yaylaları Turizm Merkezi'dir (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2012), (Tablo 4.8). Bu turizm merkezleri ya da kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri üzerinde yer alan çekiciliklere sonraki bölümlerde değinilecektir. Bununla birlikte Perşembe yarımadası kıyıları (Bolaman, Yalıköy, Medreseönü ve Perşembe belediyesi sınırları) 28.05.2009 tarihli ve 27241 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan karar ile Bolaman Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi ilân edilmiştir (Anonim, 2009). Ancak 31.01.2021 tarihli ve 31380 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan başka bir karar ile Bolaman Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi'nin sınırları daraltılmış ve bu yeni sınır Perşembe yarımadasının sadece kuzey kıyılarını bölge kapsamına almıştır (Anonim, 2021). Bununla birlikte daha önce Çerkezler Turizm Merkezi bakanlar kurulu kararı ile 27.02.2007 tarihli ve 26447 numaralı Resmî Gazete'de yayımlanarak turizm merkezi ilan edilmişti (Anonim, 2007). Ancak yine bakanlar kurulu tarafından 31.01.2021 tarihli ve 31380 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan başla bir karar ile Çerkezler Turizm Merkezi'nin turizm merkezi statüsü kaldırılmıştır (Anonim, 2021).

Tablo 4.8. Ordu ili turizm merkezleri-Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri

Turizm Merkezi Adı/Koruma ve Gelişim Bölgesi Adı	İlân Bilgileri
Argın Yaylası Turizm Merkezi	Bakanlar Kurulu kararı ile 20 Eylül 1991 tarihli ve 20997 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak turizm merkezi ilan edilmiştir (Anonim, 1991b).
Perşembe Yaylası Turizm Merkezi	Bakanlar Kurulu kararı ile 20 Eylül 1991 tarihli ve 20997 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak turizm merkezi ilan edilmiştir (Anonim, 1991b).
Toygar-Kabaktepe Turizm Merkezi	Bakanlar Kurulu kararı ile 8 Haziran 2006 ve 26370 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak turizm merkezi ilan edilmiştir (Anonim, 2006).
Bolaman Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi	Bakanlar Kurulu Kararı ile 28.05.2009 tarihli ve 27241 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi ilân edilmiştir (Anonim, 2009).
Çambaşı Yaylası Turizm Merkezi	Bakanlar Kurulu kararı ile 20 Mayıs 1991 tarihli ve 20876 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak turizm merkezi ilan edilmiştir (Anonim, 1991a).
Keyfalan Yaylası Turizm Merkezi	Bakanlar Kurulu kararı ile 17 Şubat 1995 tarihli ve 22205 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak turizm merkezi ilan edilmiştir (Anonim, 1995).
Yeşilce-Topçam Yaylaları Turizm Merkezi	Bakanlar Kurulu kararı ile 11 Ocak 1998 tarihli ve 23227 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak turizm merkezi ilan edilmiştir (Anonim, 1998).

Kaynak: (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2012)

4.6. Doğal Turistik Kaynaklar

Doğal turistik kaynaklar turistik bir destinasyonun doğal ve fiziki ortam şartlarına bağlı olarak kendiliğinden sahip olduğu turistik çekiciliklerdir. Bu kaynaklar beşerî bir faaliyet ya da müdahale sonucu oluşmamışlardır. Ordu ilinde doğal turistik kaynakların ele alındığı bu bölümde; akarsu turizmi başlığı altında şelaleler ve diğer yatak içi şekilleri; deniz-kıyı turizmi başlığı altında plajlar ve falezli kıyılar; kaplıca turizmi başlığı altında kaplıcalar; göl turizmi başlığı altında göller; mağara turizmi başlığı altında mağaralar; mesire yerleri ve turizm başlığı altında mesire yerleri ve kent ormanları; yayla turizmi başlığı altında yaylalar; çıplak kayalık alanlar ve turizm başlığı altında çıplak kayalık alanlar; tabiat parkları ve turizm başlığı altında tabiat parkları ile anıt ağaçlar ve turizm başlığı altında anıt ağaçlar ve tüm bu çekiciliklerin turizm potansiyelleri ele alınmıştır.

4.6.1. Akarsu Turizmi

Akarsular hem suyun estetikliği hem de yer şekilleri, bitki örtüsü ve şelalelerle birlikte doğa turizminin önemli bir parçası iken aynı zamanda geçmiş medeniyetlerin akarsular çevresine inşa ettiği yapılar veya bu yapılara ait kalıntılar sebebiyle kültür

turizmi bakımından da önem arz etmektedirler (Doğaner, 2001). Yine akarsular üzerinde gerçekleştirilen rafting, su kayağı ve kano gibi faaliyetler de spor turizmi içerisinde yer almakta ve turistlerce ilgi çekmektedir (Doğaner, 2001). Ordu ili sahip olduğu Melet Irmağı, Bolaman Çayı, Turnasuyu Irmağı, Elekçi Irmağı, Civil Deresi, Akçaova Deresi, Curi Deresi, Cevizdere ve Akçay Deresi gibi önemli akarsularıyla spor turizmi bakımında uygun ortam şartlarına sahiptir. Ayrıca Turnasuyu Vadisi sahip olduğu etkileyici yürüyüş parkurları ile Atlas Dergisi 2010 yılı temmuz sayısında Türkiye'nin en iyi yürüyüş parkurlarından biri seçilmiştir. Tüm bunlarla birlikte Ordu ili akarsuları üzerinde çok sayıda şelale ve yatak içi şekilleri yer almaktadır. Bu şelaleler ve yatak içi şekilleri akarsu turizmi bakımından Ordu ilini ön plana çıkaran en önemli çekiciliklerdendir.

4.6.1.1. Şelaleler ve Diğer Akarsu Yatak İçi Şekilleri

Oluşum şekilleri birbirinden farklı olmakla birlikte şelaleler farklı yüksekliklerden suyun düşmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Doğaner, 2001). Farklı yükseklikleri, oluşum biçimleri ve su miktarlarıyla birbirinden ilginç ve etkileyici manzaralara sahip olan şelaleler doğa turizmi bakımından büyük öneme sahiptir (Doğaner, 2001). Ordu ili de sahip olduğu çok sayıda şelalesi ile akarsu ve doğa turizmi bakımından yüksek potansiyele sahiptir. Bunun yanında Ordu ilindeki farklı ve etkileyici manzaraları içerisinde barındıran akarsu yatak içi şekilleri de akarsu turizmi bakımından çeşitliliği arttıran turistik sahalardır.

4.6.1.1.1. Akkuş İlçesi Şelaleleri

Akkuş ilçesi şelale varlığı bakımından ele alınmıştır. Yapılan arazi ve literatür çalışmalarına göre Akkuş ilçesinde Gümbül Şelalesi, Kemikgeriş Şelalesi ve Kızılelma (Doğu) Şelalesi yer almaktadır.

4.6.1.1.1.1. Gümbül Şelalesi

Akkuş ilçesi Kurtboğaz Mahallesi'nde Curi Deresi üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°53'59"K enlemi ile 37°00'03"D boylamıdır. Şelalenin tarafımızca boyu yaklaşık 15 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.12).

Şelalenin yakınlarında ya da güzergâhı üzerinde herhangi bir işaret ya da tabelaya bulunmamaktadır. Saha çalışmaları sırasında yöre halkının yardımıyla yeri tespit edilebilmiştir. Şelalenin çevresi tesis yapımına uygun değildir. En azından

mahalle içinden bir yol açılarak şelaleye ulaşım kolaylaştırılmalıdır. Şelalenin dev kazanı yöre halkı tarafından göl olarak nitelendirilmekte ve yazın bu alanda yüzme faaliyeti gerçekleştirilmektedir. Heybetli görüntüsü ve geniş dev kazanı ile görülmeye değer bir şelaledir.

Gümbül Şelalesi'ne ulaşım mahalle içine kadar kolaydır. Kimi yerde bozulan asfalt yolla ulaşım sağlanmaktadır. Ancak mahalle içerisine gelindikten sonra önce fındık bahçeleri ve sonrasında vadi içerisinde ağaçlık yüksek eğimli bir yamaç güzergahı izlenerek şelaleye varılmaktadır. Şelale Akkuş ilçe merkezine 27 km, Altınordu ilçe merkezine ise 107 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte Akkuş ilçesinde ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 3 km mesafedeki Cino Köprüsü, 15 km mesafedeki Akpınar Yeniköy Camii ve 21,4 km mesafedeki Kızılelma Takım Şelaleleri'dir.

Şekil 4.12. Akkuş ilçesi Gümbül Şelalesi'nden görünüş (19.07.2020)

4.6.1.1.1.2. Kemikgeriş Şelalesi

Akkuş ilçesi Kemikgeriş Mahallesi'nde Akçay Deresi üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°49'11"K enlemi ile 36°55'05"D boylamıdır. Şelalenin tarafımızca boyu yaklaşık 4 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.13).

Şelalenin yakınlarında ya da güzergâhı üzerinde herhangi bir işaret ya da tabelaya rastlanmamıştır. Şelalenin çevresi tesis yapımına uygun değildir. Ancak mahalleye giden yolun hemen yakınında olması güzergahtan geçenlere dahi görebilme imkânı sağlamaktadır. Şelalenin iki adet dev kazanı bulunması onu daha çekici bir hale getirmektedir. Şelaleyi besleyen suların azalması neticesinde yaz aylarında etkileyici görüntüsünü yitirmektedir.

Kemikgeriş Şelalesi'ne ulaşım oldukça kolaydır. Hemen mahalle girişine ayrılan sapakta yer almakta ve ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Şelale Akkuş ilçe

merkezine 13 km, Altınordu ilçe merkezine ise 127 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte Akkuş ilçesinde ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 3,7 km mesafedeki Ormancık Kaya Mezarı, 8,3 km mesafedeki Ormancık Merkez Camii ve 13,6 km mesafedeki Ormancık Maha Camii'dir.

Şekil 4.13. Akkuş ilçesi Kemikgeriş Şelalesi'nden görünüş (20.07.2020)

4.6.1.1.1.3. Kızılelma (Doğu Göl) Şelalesi

Akkuş ilçesi Kızılelma Mahallesi'nde Kurna Deresi üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°50'45"K enlemi ile 37°07'23"D boylamıdır. Şelalenin tarafımızca boyu yaklaşık 4 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.14).

Şelalenin yakınlarında ya da güzergâhı üzerinde herhangi bir işaret ya da tabela bulunmamaktadır. Saha çalışmaları sırasında yöre halkının yardımıyla yeri tespit edilebilmiştir. Halk tarafından "Doğu Göl" olarak adlandırılan şelalenin bulunduğu alan tesis yapımına uygundur. Şelalenin yakınına kadar araç yolu vardır ancak yolun belirli bir kısmından sonrası ancak arazi aracıyla devam edilebilecek yapıdadır. Şelalenin dev kazanı oldukça geniş bir alan kapladığından yöre halkı tarafından göl olarak adlandırılmıştır. Arazi çalışmaları sırasında yaz aylarına denk geldiği için etkileyici bir akışının olmadığı gözlenmiştir.

Kızılelma Şelalesi'ne ulaşım kolaydır. Mahalleye kadar asfalt yolla ulaşılabilirken sonrasında araç yolu stabilize olarak devam etmektedir. Şelale Akkuş ilçe merkezine 13 km, Altınordu ilçe merkezine ise 127 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte Akkuş ilçesinde ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 6,6 km mesafedeki Damyeri Camii, 9,8 km mesafedeki Melik Mehemmed Gazi Türbesi ve 16,5 km mesafedeki Damyeri Anıt Ağacı'dır.

Şekil 4.14. Akkuş ilçesi Kızılelma (Doğu Göl) Şelalesi'nden görünüş (20.07.2020)

4.6.1.1.2. Altınordu İlçesi Şelaleleri ve Diğer Yatak İçi Şekilleri

Altınordu ilçesi şelale ve diğer yatak içi şekilleri varlığı bakımından ele alınmıştır. Yapılan arazi ve literatür çalışmalarına göre Altınordu ilçesinde Aydınlık Takım Şelaleleri, Çavuşlar Şelalesi, Çırçırın Takım Şelaleleri, Kabaçağlayan Takım Şelaleleri, Karaoluk (Çiseli) Şelalesi, Karaoluk Mahallesi Yatak İçi Şekilleri ve Ulubük Şelalesi yer almaktadır.

4.6.1.1.2.1. Aydınlık Takım Şelaleleri

Altınordu ilçesi Aydınlık Mahallesi sınırlarında yer almaktadır. Şelalelerin en büyüğünün konumu 40°47'50"K enlemi ve 37°59'28"D boylamıdır. Yapılan arazi çalışmalarında tarafımızca en yüksek şelalenin boyu yaklaşık 15 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.15). Toplam 6 adet şelale bulunmaktadır.

Şelaleler kısmen geniş bir alanda yer almaları sebebiyle yürüyüş parkuru şeklinde çevre düzenlemeleri yapılarak turizme kazandırılabilir. Ordu halkı tarafından da pek bilinmeyen bu şelaleler Altınordu ilçe merkezine nispeten uzak olması sebebiyle bilinmiyor olma ihtimali yüksektir. Yakın çevresinde herhangi bir tesis yer almadığı gibi piknik yapılabilecek bir alan da bulunmamaktadır. Bu nedenle peyzaj çalışmaları sırasında kamelya tarzı yapılar da inşa edilerek insanların vakit geçirebileceği rekreatif bir ortam oluşturulabilir. Saha çalışması sırasında Aydınlık Mahallesi'nde yakın zamanda küçük çaplı bir heyelan gerçekleştiği ve vadi yamacına inşa edilmiş evlerde ve eklentilerinde hasarlar oluştuğu görülmüştür. Özellikle ilkbahar aylarında yağmurların ve kar erimelerinin etkisiyle zemine sızan sular bağ kuvvetini zayıflatarak heyelanı tetiklemektedir (Uzun vd., 2016b). Yakın zamanda yağan karın erimesinden sonra gerçekleşen bu olay ile vadi yamaçlarından kopan blokların şelalelerin bulunduğu bölgeye doğru hareket ettiği gözlenmiştir. Ayrıca kontrolsüz bir şekilde vadinin üst kısmına inşa edilmiş evler de heyelanı desteklemiş

olabilir. Bu sebeple gerekli önlemler alınarak tehlike altında olan evler boşaltılmalı ve yıkımı gerçekleştirilerek zemin üzerindeki baskı azaltılmalıdır. Böylelikle hem can ve mal kaybı önlenebilir hem de turistik potansiyeli bulunan bir alan tahrip olmaktan kurtulabilir.

Aydınlık Takım Şelaleleri'ne ulaşım yer yer asfalt yer yer ise stabilize yolla sağlanmaktadır. Şelaleler Altınordu ilçe merkezine 36 km uzaklıktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilik ise 10 km mesafedeki Ulubük Şelalesi'dir.

Şekil 4.15. Aydınlık Takım Şelaleleri'nden en uzun olanına ait bir görüntü (29.01.2020)

4.6.1.1.2.2. Çavuşlar Şelalesi

Altınordu ilçesi Çavuşlar Mahallesi'nde yer almaktadır. Şelalenin konumu 40°56'34"K enlemi ve 37°49'06"D boylamıdır. Yapılan arazi çalışmalarında tarafımızca şelalenin boyu yaklaşık 10 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.16).

Şelale çevresinde otopark alanı ve piknik masaları yer almaktadır. Ayrıca Altınordu ilçe merkezine çok yakın bir mesafede bulunduğundan turistler ilçenin sahip olduğu tüm tesis ve hizmetlerden faydalanabilir. Şelaleyi besleyecek dere sularının bir bölümü yakındaki değirmen tarafından kullanılmaktadır. Bu sebeple etkileyici görüntüsü bir nebze baltalanmaktadır. Değirmen kullanılmadığı zamanlarda su şelaleye yönlendirilmeli ve etkileyici görünümü korunmalıdır.

Şelalenin çok yakınına kadar ulaşım yapılan düzenlemeler neticesinde oldukça kolaydır. Ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Şelale Altınordu ilçe merkezine 9 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 2 km mesafedeki Teyneli Kaya Mezarı, 8 km mesafedeki Eskipazar Cami ve Hamamlarıdır.

Şekil 4.16. Çavuşlar Şelalesi'ne ait bir görüntü (29.01.2020)

4.6.1.1.2.3. Çırçırın Takım Şelaleleri

Altınordu ilçesi Karaoluk Mahallesi'nde Çırçırın Dere üzerinde yer almaktadır (Şekil 4.17.). Şelalelerin konumu 40°57'16"K enlemi ve 37°42'08"D boylamıdır. Yapılan arazi çalışmalarında tarafımızca en uzun şelalenin boyu yaklaşık 15 m olarak ölçülmüştür. Toplam iki adet şelale tespit edilmiştir.

Şelalelerden biri Altınordu ilçe merkezi ile Karaoluk Mahallesi güzergahında yolun doğu tarafında iken diğeri batı tarafında yer almaktadır. Çırçırın Takım Şelaleleri Karaoluk (Çiseli) Şelalesi'ne ulaşım için kullanılan yol güzergahında yer aldığından hem Karaoluk (Çiseli) Şelalesi'nin çekiciliğine katkı sağlamakta hem de bu şelale vasıtasıyla ziyaretçi çekme potansiyelini arttırmaktadır. Saha çalışmaları sırasında şelalelere çok yakın bir konumda restoran inşaatının sürdüğü gözlenmiştir.

Ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Şelale Altınordu ilçe merkezine 23,5 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler 1,3 km mesafedeki Karaoluk (Çiseli) Şelalesi, 3,1 km mesafedeki Kabaçağlayan Şelalesi ve 3,6 km mesafedeki Kurşunçal (Sarısay) Şelalesi'dir.

Şekil 4.17. Çırçırın Takım Şelaleleri'nden birine ait görüntü (05.02.2020)

4.6.1.1.2.4. Kabaçağlayan Takım Şelaleleri

Altınordu ilçesi Karaoluk Mahallesi sınırlarında yer almaktadır. Şelalelerin konumu 40°56’31”K enlemi ve 37°41’23”D boylamıdır. Yapılan arazi çalışmalarında tarafımızca en yüksek şelalenin boyu yaklaşık 8,6 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.18). Toplam 3 adet şelale tespit edilmiştir.

Karaoluk Mahallesi’ndeki diğer şelaleler gibi Kabaçağlayan Takım Şelaleleri de Çukurköy Deresi üzerinde yer almaktadır. Arazi çalışmaları sırasında oldukça cılız bir görünüme sahip olan şelaleler akarsuyun taşıdığı su miktarının mevsimsel olarak değişmesi sebebiyle dönem farklı görüntüler sergilemektedir. Şelalenin güneydoğusunda bir adet mağara yer alırken mağaranın önünü kapatan iri blokların oluşturduğu doğal bir köprü de yer almaktadır (Şekil 4.19). Birden fazla çekiciliğin bir arada olduğu şelale alanı düzenlenerek rekreatif bir alan oluşturulabilir. Şelale civarında tesis yer almazken en yakın tesis ise Karaoluk (Çiseli) Şelalesi’nin bulunduğu yerdeki restorandır. Bu takım şelalelerin önemli bir problemi bulunmaktadır. Çukurköy Deresi üzerinde Kurşunçal (Sarısay) Şelalesi’nin hemen doğusuna inşa edilmiş olan Selimiye HES dere sularını toplayarak şelalelerin görüntüsünü bozmakta aynı zamanda da derede yaşayan fauna ve floraya zarar vermektedir. Ayrıca HES’in yapımı sırasında ortaya çıkan hafriyat atıklarının da civara bırakıldığı görülmüştür. Mevcut HES’ler enerji üretimi bakımından öneme sahip olması sebebiyle kullanımı bir zorunluluk teşkil etmektedir. Ancak yeni yapılacak ya da yapılması planlanan HES’ler için yer seçimi konusunda daha özverili davranılması turizm bakımından büyük önem arz etmektedir.

Kabaçağlayan Takım Şelaleleri’ne ulaşım bir kısmı asfalt bir kısmı beton yolla sağlanmaktadır. Şelalelerin Altınordu ilçe merkezine uzaklığı 28 km’dir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 500 m mesafedeki Kurşunçal (Sarısay) Şelalesi, 2,4 km mesafedeki Karaoluk (Çiseli) Şelalesi ve 3,2 km mesafedeki Çırçırın Takım Şelaleleri’dir.

Şekil 4.18. Kabaçağlayan Takım Şelaleleri'nden en uzun olanına ait bir görüntü (29.01.2020)

Şekil 4.19. Mağara ve doğal köprüden Kabaçağlayan Takım Şelaleleri'ne bakış (29.01.2020)

4.6.1.1.2.5. Karaoluk (Çiseli) Şelalesi

Altınordu ilçesi Karaoluk Mahallesi'nde yer almaktadır. Şelalenin konumu 40°56'56"K enlemi ve 37°42'00"D boylamıdır. Arazi çalışmalarında tarafımızca şelalenin boyu yaklaşık 9 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.20.).

Şelalenin etrafında peyzaj çalışmaları yapılmıştır ve yakınına kadar ulaşım araçla sağlanabilmektedir. Araç otoparkı ve bir adet tesis şelale çevresinde hizmet vermektedir. Ayrıca tesiste yöresel ürün satışı da yapılmaktadır. Tesis dışında açık havaya konulabilecek piknik masaları ve elemanları kapalı alanda yemek istemeyen ziyaretçiler için şelale manzaralı bir alternatif olacaktır. Şelale için en büyük tehlike ise 1,5 km uzaklığa kurulan Selimiye Hidroelektrik Santrali'dir. Bu santral hem şelaleye hem de Çukurköy Deresi'ne zarar vermektedir. Bu tür doğal turistik çekicilikleri zarara uğratacak girişimler yerel yönetimlerce engellenmelidir.

Ulaşım asfalt yolla sağlanmasına rağmen çok sayıdaki viraj neticesinde nispeten yorucu olabilmektedir. Şelale Altınordu ilçe merkezine 24 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler 13 km uzaklıktaki Çırçırın Takım Şelaleleri, 15 km uzaklıktaki Kabaçağlayan Takım Şelaleleri ve 14 km uzaklıktaki Kurşunçal (Sarısay) Şelalesi'dir.

Şekil 4.20. Karaoluk (Çiseli) Şelalesi'ne ait bir görüntü (05.02.2020)

4.6.1.1.2.6. Karaoluk Mahallesi Yatak İçi Şekilleri

Altınordu ilçesi Karaoluk Mahallesi'nde yer almaktadırlar. Yatak içi şekillerinin konumu 40°57'10"K enlemi ve 37°42'07"D boylamıdır.

Altınordu ilçe merkezi ile Karaoluk Mahallesi arasındaki ulaşımın sağlandığı yola çok yakın bir konumda ve Çukurköy Deresi üzerinde yer alan şekiller akarsu aşındırmasıyla oluşmuş "yatak kuyuları"dır (Şekil 4.21.), (Şekil 4.22.). Yöre halkı arasında "tava gölleri" olarak anılan bu yatak içi şekilleri yakın çevrede yaşayanlar tarafından yazın yüzmek için kullanmaktadır. Bu şekillere 80 m mesafede bir restoran bulunmaktadır. Otoparkın da yer aldığı restoran alanı konum olarak Çırçırın Takım Şelaleleri ve Karaoluk Yatak İçi Şekilleri'nin arasında yer almaktadır. Çırçırın Takım Şelaleleri'ne çok yakın mesafede yer alan yatak içi şekilleri birlikte düşünülerek bir yürüş parkuru oluşturulabilir. Yüzme amaçlı kullanılan yatak içi şekillerinin çevresi doğal yapı bozulmadan düzenlenerek daha güvenli bir ortam oluşturulabilir. Ayrıca daha fazla tanıtımı yapıldığı takdirde daha fazla ziyaretçi çekeceği düşünülmektedir.

Karaoluk Mahallesi Yatak İçi Şekillerine ulaşım bir kısmı asfalt bir kısmı ise beton yolla sağlanmaktadır. Bu şekillerin Altınordu ilçesine uzaklığı ise 23,7 km'dir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 250 m mesafedeki Çırçırın Takım Şelaleleri, 1,1 km mesafedeki Karaoluk (Çiseli) Şelalesi ve 2,9 km mesafedeki Kabaçağlayan Takım Şelaleleri'dir.

Şekil 4.21. Karaoluk Yatak İçi Şekillerinin bir bölümüne bakış (29.01.2020)

Şekil 4.22. Karaoluk Yatak İçi Şekillerinin yüzme için kullanılan bölümüne bakış (29.01.2020)

4.6.1.1.2.7. Ulubük Şelalesi

Altınordu ilçesi Ortaköy Mahallesi sınırlarında yer almaktadır. Şelalenin konumu 40°49'08"K enlemi ve 37°58'35"D boylamıdır. Yapılan arazi çalışmalarında

tarafımızca şelalenin boyu yaklaşık 23 m (ilk düştüğü nokta) olarak ölçülmüştür (Şekil 4.23).

Şelale yakınında herhangi bir tesis ya da piknik yapılabilecek bir alan bulunmamaktadır. Mahalle içinden geçen karayolunun hemen yanında bulunduğundan ulaşım son derece kolaydır ancak peyzaj düzenlemesi yapılabilmesine engel teşkil etmektedir. Aydınlık Takım Şelaleleri ile birlikte civardaki en önemli doğal çekiciliktir. Güzergâh üzerinden geçenlerin dahi rahatlıkla görebileceği bu şelale doğa fotoğrafçıları için ayrı bir öneme sahiptir.

Ulaşım kimi yerde bozulan asfalt yolla sağlanmaktadır. Şelale Altınordu ilçe merkezine 31,5 km uzaklıktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilik ise 10 km mesafedeki Aydınlık Takım Şelaleleri'dir.

Şekil 4.23. Ulubük Şelalesi'nden bir görünüş (29.01.2020).

4.6.1.1.3. Aybastı İlçesi Şelaleleri

Aybastı ilçesi şelale varlığı bakımından ele alınmıştır. Yapılan arazi ve literatür çalışmalarına göre Aybastı ilçesinde Armutlu (Cehennem Kazanı) Takım Şelaleleri, Sarıyar Şelalesi ve Uzundere (Koçalan) Takım Şelaleleri yer almaktadır.

4.6.1.1.3.1. Armutlu (Cehennem Kazanı) Takım Şelaleleri

Aybastı ilçesi Armutlu Mahallesi'nde Sayköprü Deresi üzerinde bulunan şelalelerin konumu 40°43'02"K enlemi ile 37°21'16"D boylamıdır. En büyük şelale iki dev kazanlı olup tarafımızca boyu yaklaşık 9 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.24). Vadide irili ufaklı toplam 15 şelale yer almaktadır (Şekil 4.25).

Saha çalışmaları sırasında Hamastos Mevkii'nde yer alan şelalelerin bulunduğu alanda herhangi bir tesisin bulunmadığı gözlenmiştir. İçerisinde bulunduğu Armutlu Mahallesi'nde de herhangi bir tesis bulunmadığından ziyaretçiler için tesislerin yapılması gereklidir. Ayrıca şelalelerin bulunduğu alanda piknik masaları konulabilecek müsait alanlar yer almaktadır. Şelalelere ulaşımda mutlaka yönlendirme tabelalarıyla yönlendirmeler yapılmalıdır. Armutlu (Cehennem Kazanı) Takım Şelaleleri bulundukları ortamıyla ve sahip olduğu manzaralarıyla doğa tutkunları için oldukça ilgi çekicidir.

Armutlu (Cehennem Kazanı) Takım Şelaleleri'ne ulaşım bir kısmı asfalt kalan kısmı stabilize bir yolla sağlanmaktadır. Şelalelerin bulunduğu konuma inilen kısım için bir yürüyüş parkuruna ihtiyaç duyulmaktadır. Şelaleler Aybastı ilçe merkezine 8 km, Altınordu ilçe merkezine ise 90 km mesafededir. Bu şelaleler ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 9,5 km mesafedeki Esenli Kaya Mezarı, 11 km mesafedeki Sefalık Büyük ve Küçük Hamam ve 15 km mesafedeki Şeyh Hasan Türbesi'dir.

Şekil 4.24. Armutlu (Cehennem Kazanı) Takım Şelaleleri'nden en uzun olana ait görünüş (15.07.2020)

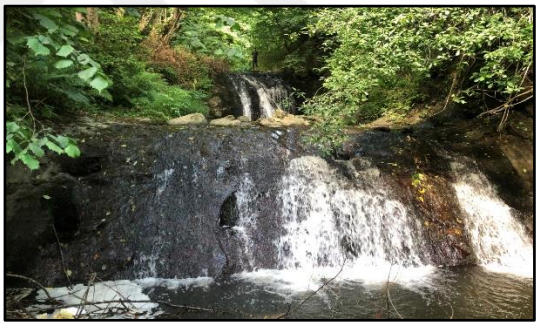

Şekil 4.25. Armutlu (Cehennem Kazanı) Takım Şelaleleri'nden bir görünüş (15.07.2020)

4.6.1.1.3.2. Sarıyar Şelalesi

Aybastı ilçesi Sarıyar Mahallesi'nde Bolaman Çayı'na katılan bir kol üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°43'32"K enlemi ile 37°25'58"D boylamıdır. Şelalenin yüksekliği tarafımızca yaklaşık 5,5 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.26).

Sarıyar Şelalesi'nin bulunduğu alanda herhangi bir yönlendirme tabelası yer almamaktadır. Ancak yöre halkından alınabilecek konum bilgisiyle rahat bir şekilde ulaşılabilmektedir. Arazi çalışmaları sırasında şelalenin bulunduğu konuma bir taş ocağı işletmesi açıldığı gözlenmiştir. Şelale bu saha içerisinde doğal ortamını yitirmiş

ve çekiciliği zarar görmüştür. Etkileyici bir görünüme sahip olan şelale doğal ortamının bozulmuş olması nedeniyle sahip olduğu manzarası zarar görmüş durumdadır. Sonraki zamanlarda daha fazla zarar görme ihtimali bulunan şelalenin yer aldığı konumdaki taş ocağının konumu değiştirilmelidir.

Sarıyar Şelalesi'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Taş ocağı için açılan karayolu nedeniyle şelalenin çok yakınına kadar araçla ulaşılabilmektedir. Şelale Aybastı ilçe merkezine 7,7 km, Altınordu ilçe merkezine ise 80,1 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 6,8 km mesafedeki Şeyh Hasan Türbesi, 9,1 km mesafedeki Sefalık Büyük ve Küçük Hamamları ve 10,2 km mesafedeki Kutlu Doğmuş Türbesi'dir.

Şekil 4.26. Sarıyar Şelalesi'nden bir görünüş (01.11.2020)

4.6.1.1.3.3. Uzundere (Koçalan) Takım Şelaleleri

Aybastı ilçesi Uzundere Mahallesi'nde Ağaçalan Deresi üzerinde bulunan bu takım şelalelerin konumu 40°34'42"K enlemi ile 37°25'18"D boylamıdır. İrili ufaklı 6 şelalenin tespit edildiği alandaki en uzun şelalenin boyu tarafımızca yaklaşık 90 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.27), (Şekil 4.28).

Bulut (2010)'a göre şelalelerin bulunduğu alan 70 metrelik birinci basamak, 140 metrelik ikinci basamak, 40 metrelik üçüncü basamak ve 70-75 metrelik dördüncü basamak olmak üzere 4 basamağa ayrılabilir. Şelalelerin bulunduğu bölgenin toplam uzunluğu ise yaklaşık 350 metredir (Bulut, 2010). Saha çalışmaları sırasında şelalelerin bulunduğu alanda piknik masaları ve bankların yer aldığı görülmüştür. Ancak herhangi bir tesisin yer almadığı dikkati çekmektedir. Altyapı olanaklarının da yetersiz olduğu alana gerekli altyapı ve tesisler kurularak daha fazla ziyaretçi çekilebilir. Aybastı ilçesinden şelalelerin bulunduğu mahalleye ayrılan yol üzerinde çeşitli mesafelerde yönlendirme tabelaları bulunmaktadır. Doğa severlerin ve foto

safari meraklılarının mutlaka dikkatini çekeceğini düşündüğümüz şelaleler görülmeye değerdir.

Uzundere Takım Şelaleleri'ne ulaşım bir kısmı asfalt kalan kısmı stabilize bir yolla sağlanmaktadır. Ulaşım stabilize yol sebebiyle biraz zordur. Gerekli çalışmalarla yolun asfaltlanması gerekmektedir. Şelale Aybastı ilçe merkezine 19 km, Altınordu ilçe merkezine ise 106 km mesafededir. Bu şelaleler ile birlikte Aybastı ilçesinde ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 12,7 km mesafedeki Hanyeri Türbesi, 19 km mesafedeki Kabaktepe Mesire Yeri ve 22,5 km mesafedeki Perşembe Yaylası'dır.

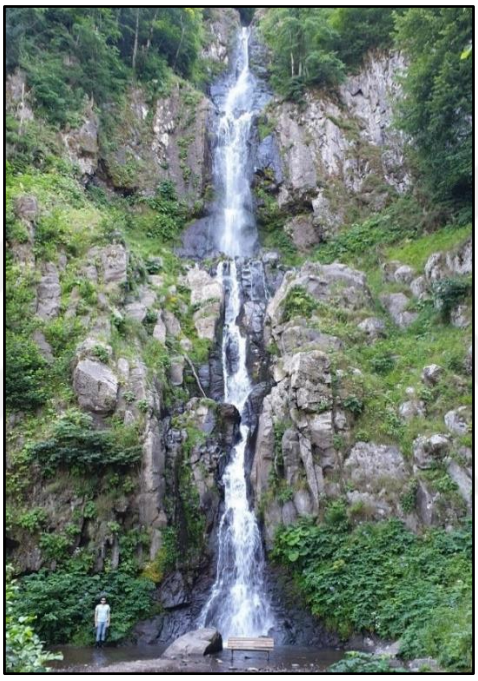

Şekil 4.27. Aybastı ilçesi Uzundere (Koçalan) Takım Şelaleleri'nden en uzun olana ait görünüş (15.07.2020)

Şekil 4.28. Aybastı ilçesi Uzundere (Koçalan) Takım Şelaleleri'nden birine ait görünüş (15.07.2020)

4.6.1.1.4. Çamaş İlçesi Şelaleleri ve Diğer Yatak İçi Şekilleri

Çamaş ilçesi şelale ve diğer yatak içi şekilleri varlığı bakımından ele alınmıştır. Yapılan arazi ve literatür çalışmalarına göre Çamaş ilçesinde Çamaş Yatak İçi Şekilleri, Çifte Takım Şelaleleri, Değirmen Şelalesi ve Kuzguncuk Şelalesi yer almaktadır.

4.6.1.1.4.1. Çamaş Yatak İçi Şekilleri

Çamaş ilçesi Budak Mahallesi Budak Dere üzerinde yer almaktadırlar. Yatak içi şekillerinin konumu 40°55'09"K enlemi ve 37°33'05"D boylamıdır.

Çamaş ilçe merkezine gelindikten sonra Budak Mahallesi yolu takip edilerek ulaşılabilen yatak içi şekilleri Budak Dere üzerinde yer almaktadır. Vadi içinde tarafımızca yaklaşık 2,3 km boyunca devam ettiği ölçülen akarsu aşındırmasıyla oluşmuş bu şekiller "yatak kuyuları" ve "yatak içi şekilleri" olsa da yöre halkı ve bazı kamu kuruluşları tarafından "Çamaş Kanyonu" olarak nitelendirilmektedir (Şekil 4.29). Yöre halkı tarafından yazın yüzme amaçlı da kullanılan bu şekillerin oluşturduğu dikkat çekici manzaralar sergilemektedir. Çamaş ilçesindeki en çok turist çeken mekanlardan biri olan bu yatak içi şekillerinin yayılış gösterdiği vadi içerisinde bir yürüyüş parkuru yer almaktadır. Şekillerin bulunduğu konumda bir adet tesis de yer almaktadır. Vadi içerisindeki tarihi taş köprü görülmeye değerdir (Şekil 4.30). Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019a)'ne göre bölge atmaca, keklik, domuz ve tilki gibi yaban hayvanlarının yaşam alanıdır. Alan yürüyüş, kano, rafting gibi faaliyetlere uygun bir ortama sahiptir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019a). Saha çalışmaları sırasında bazı noktalarda yer aldığı tespit edilen piknik masaları arttırılabilir. Ayrıca yürüyüş parkuru vadi sonuna kadar uzatılarak gelen ziyaretçilerin mekânda daha fazla vakit geçirmesi sağlanabilir. Saha doğa fotoğrafçıları, kamp yapmak isteyenler ve olta balıkçılığı için de uygun bir ortama sahiptir.

Çamaş Yatak İçi Şekillerine ulaşım mahalle içine kadar asfalt bir yolla sağlansa da vadi içine ayrılan kısmı ise stabilize bir yola sahiptir. Bu şekillerin Çamaş ilçesine uzaklığı 6,6 km iken Altınordu ilçesine uzaklığı ise 62,1 km'dir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 6,8 km mesafedeki Gelin Kayası Mesire Yeri, 8,7 km mesafedeki Çavuşbaşı Kaya Mezarları ve 9,4 km mesafedeki Örmeli Kaya Mezarı'dır.

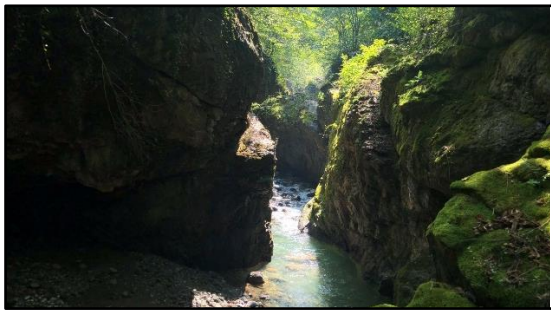

Şekil 4.29. Çamaş Yatak İçi Şekillerinden bir görünüş (02.09.2020)

Şekil 4.30. Çamaş Yatak İçi Şekillerinin bulunduğu vadide yer alan tarihi taş köprüye ait bir görüntü (02.09.2020).

4.6.1.1.4.2. Çifte Takım Şelaleleri

Çamaş ilçesi Kestaneyokuşu Mahallesi'nde Kestaneyokuşu Deresi üzerinde bulunan bu şelalelerin konumu 40°50'20"K enlemi ile 37°32'03"D boylamıdır. Şelalelerden en uzununun yüksekliği tarafımızca yaklaşık 13 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.31). Toplam 3 şelale tespit edilmiştir. Şelalelerden ikisi art arda yer alırken diğeri ise tam karşısında yani iki akarsuyun birleştiği noktada bulunmaktadır.

Şelalelere mahalleye varıldıktan sonra fındık bahçesi içerisinden vadiye ve sonrasında vadi içerisinde kısa bir yürüyüşle varılabilmektedir. Şelaleler yaz aylarında heybetli görüntüsünü yitirmekte ve bahar aylarında dikkat çekici görüntülerine tekrar sahip olmaktadır (Şekil 4.32). Mutlaka yürüyüş parkuru düzenlenmesi gereken şelalelerin bulunduğu alan tesis yapımı için uygun değildir. Sahip olduğu manzarasıyla özellikle doğa fotoğrafçıları için etkileyici bir manzarası bulunmaktadır. Ayrıca doğa yürüyüşü severler için de son derece dikkat çekici bir güzelliğe sahiptir.

Kuzguncuk Şelalesi'ne ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Şelale Çamaş ilçe merkezine 5,2 km, Altınordu ilçe merkezine ise 58,2 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 2,7 km mesafedeki Değirmen Şelalesi, 3,2 km mesafedeki Örmeli Kaya Mezarı ve 5,5 km mesafedeki Gelin Kayası Mesire Yeri'dir.

Şekil 4.31. Çifte Takım Şelalelerinden büyük olana ait bir görünüş (02.09.2020)

Şekil 4.32. Çifte Takım Şelalelerinden bir diğerine ait bir görünüş (02.09.2020)

4.6.1.1.4.3. Değirmen Şelalesi

Çamaş ilçesi Akköy Mahallesi'nde Bolaman Çayı'na katılan bir kol üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°53'56"K enlemi ile 37°29'18"D boylamıdır. Şelalenin yüksekliği tarafımızca yaklaşık 4 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.33).

Şelalenin yakınlarında ya da güzergâhı üzerinde herhangi bir işaret ya da tabela yer bulunmamakla birlikte mahalleye ulaşıldığında yöre halkından bilgi alınarak ulaşılabilir. Sahip olduğu manzarasıyla foto safari tutkunları, doğa yürüyüş için uygun bir ortamı bulunmaktadır. Şelaleye ulaşım için lombardin yolu bulunmaktadır. Bu yol daha düzenlenerek yürüyüş parkuru haline getirilebilir. Şelaleye yakın bir konumda eski bir değirmen de yer almaktadır. Bu nedenle "Değirmen Şelalesi" adını aldığı tarafımızca düşünülmektedir.

Değirmen Şelalesi'ne ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Şelale Çamaş ilçe merkezine 5,2 km, Altınordu ilçe merkezine ise 56,4 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 2,6 km mesafedeki Örmeli Kaya Mezarı, 2,7 km mesafedeki Kuzguncuk Şelalesi ve 5,5 km mesafedeki Gelin Kayası Mesire Yeri'dir.

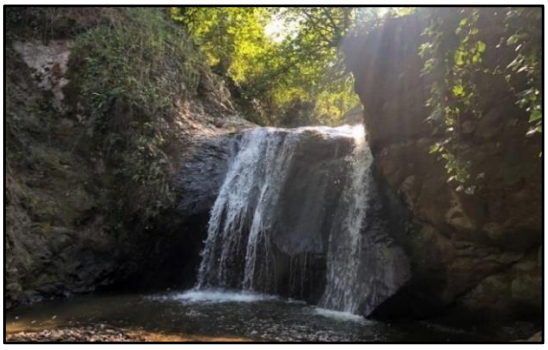

Şekil 4.33. Değirmen Şelalesi'nden bir görünüş (02.09.2020)

4.6.1.1.4.4. Kuzguncuk Şelalesi

Çamaş ilçesi Akköy Mahallesi'nde Bolaman Çayı'na katılan bir kol üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°53'43"K enlemi ile 37°30'17"D boylamıdır. Şelalenin yüksekliği tarafımızca yaklaşık 7,5 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.34).

Çift dev kazanı bulunan şelalenin yakınlarında ya da güzergâhı üzerinde herhangi bir işaret ya da tabela yer almadığı şelaleye mahalle içinden dereye inen yol takip edilerek ulaşılabilir. Dereye inildikten sonra vadi içerisinde kısa bir yürüyüşle varılabilmektedir. Sahip olduğu manzarasıyla özellikle doğa fotoğrafçıları için etkileyici bir manzarası bulunmaktadır. Vadiye inildikten sonraki kısma yürüyüş parkuru yapılabilir. Şelalenin bulunduğu alan tesis yapımı için uygun değildir.

Kuzguncuk Şelalesi'ne ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Şelale Çamaş ilçe merkezine 5,2 km, Altınordu ilçe merkezine ise 58,2 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 2,7 km mesafedeki Değirmen Şelalesi, 3,2 km mesafedeki Örmeli Kaya Mezarı ve 5,5 km mesafedeki Gelin Kayası Mesire Yeri'dir.

Şekil 4.34. Kuzguncuk Şelalesi'nden bir görünüş (02.09.2020)

4.6.1.1.5. Çatalpınar İlçesi Şelaleleri

Çatalpınar ilçesi şelale varlığı bakımından ele alınmıştır. Yapılan arazi ve literatür çalışmalarına göre Çatalpınar ilçesinde Ortaköy Şelalesi yer almaktadır.

4.6.1.1.5.1. Ortaköy Şelalesi

Çatalpınar ilçesi Ortaköy Mahallesi'nde Bolaman Çayı'na katılan bir kol üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°48'39"K enlemi ile 37°27'08"D boylamıdır. Şelalenin yüksekliği tarafımızca yaklaşık 15 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.35).

Şelalenin yakınlarında ya da güzergâhı üzerinde herhangi bir işaret ya da tabela yer almamaktadır. Ancak mahalleye ulaşıldığında rahatlıkla fark etmek mümkündür. Özellikle bahar aylarında heybetli bir görünüme kavuşmaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019a). Sahip olduğu manzarasıyla foto safari tutkunları, doğa ve yürüyüş yapmayı sevenler için etkileyici bir ortama sahiptir. Şelaleye ulaşım için bir yol bulunmadığından fındık bahçelerinden güçlükle ulaşım sağlanmaktadır. Bu nedenle yürüyüş parkuru düzenlenerek hem ziyaretçilerin şelaleye ulaşımı kolaylaştırılabilir hem de hoş vakit geçirmeleri sağlanabilir. Ancak şelalenin bulunduğu alan tesis yapımına uygun değildir.

Ortaköy Şelalesi'ne ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Şelale Çatalpınar ilçe merkezine 11,9 km, Altınordu ilçe merkezine ise 69,5 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 1,6 km mesafedeki Ortaköy Anıt Ağaç, 12,8 km mesafedeki Mevlâna Camii ve 15,4 km mesafedeki Karahamza Dehlizi'dir.

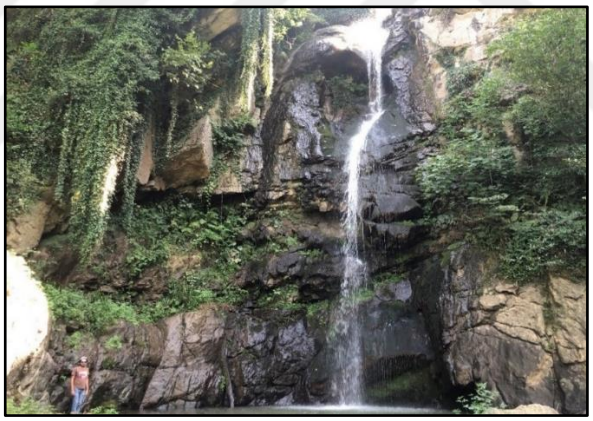

Şekil 4.35. Ortaköy Şelalesi'nden bir görünüş (01.09.2020)

4.6.1.1.6. Çaybaşı İlçesi Şelaleleri

Çaybaşı ilçesi şelale varlığı bakımından ele alınmıştır. Yapılan arazi ve literatür çalışmalarına göre Çaybaşı ilçesinde Çaybaşı Kazankaya Şelalesi, Gökçe Gelin Şelalesi, Kapılı Takım Şelaleleri ve Kibar Değirmeni Şelalesi yer almaktadır.

4.6.1.1.6.1. Çaybaşı Kazankaya Şelalesi

Çaybaşı ilçesi Yenicuma Mahallesi'nde yer almaktadır. Curi Deresi'ne katılan bir kol üzerinde yer alan şelalenin konumu 40°59'58"K enlemi ve 37°06'27"D boylamıdır. Arazi çalışması sırasında tarafımızca yapılan ölçüme göre şelalenin uzunluğu yaklaşık 12,5 m'dir (Şekil 4.36). İki adet dev kazanı bulunmaktadır.

Şelale Çaybaşı ilçe merkezine oldukça yakın bir konumda bulunduğundan ziyaretçiler ilçe merkezinin sahip olduğu tesis ve olanaklardan faydalanabilir. Ayrıca şelalenin üst kısmında mesire alanı olarak kullanılabilecek şelale manzaralı bir alan bulunmaktadır. Arazi çalışmaları sırasında diğer pek çok şelalede olduğu gibi yönlendirici bir tabela bulunmadığı görülmüştür. Tarafımızca yerel halktan bilgi alınarak ulaşılmış bu şelalenin ulaşım güzergahına yönlendirici tabelalar mutlaka yerleştirilmelidir.

Ulaşım çoğunluğu asfalt olan yolla oldukça kolaydır. Şelale Çaybaşı ilçe merkezine 4 km, Altınordu ilçe merkezine ise 91 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 1 km uzaklıktaki Yenicuma Camii ve 28 km uzaklıktaki Kapılı Takım Şelaleleri'dir.

Şekil 4.36. Kazankaya Şelalesi'ne ait diğer bir görüntü (07.11.2019)

4.6.1.1.6.2. Gökçe Gelin Şelalesi

Çaybaşı ilçesi İlküvez Mahallesi Aşıklı Mevkii'nde Curi Deresi üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°55'43"K enlemi ile 37°01'14"D boylamıdır. Şelalenin tarafımızca boyu yaklaşık 10 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.37).

Şelalenin yakınlarında ya da güzergâhı üzerinde herhangi bir işaret ya da tabelaya rastlanmamıştır. Özellikle güzergaha yönlendirici tabelalar yerleştirilerek daha çok turist tarafından ziyaret edilebilir. Yöre halkı tarafından çok iyi biliniyor olması ziyaretçilerin şelaleye ulaşımını kolaylaştıracaktır. Şelalenin çevresi tesis yapımına uygun olmamakla birlikte en azından piknik masaları yerleştirilerek ziyaretçilerin vakit geçirebilecekleri bir ortam oluşturulabilir.

Görüntüsüyle fotoğrafçılar için de ayrı bir öneme sahip olan şelaleye ulaşım son derece kolaydır. Kimi yerde bozulan asfalt yolla ulaşım sağlanmaktadır. Şelale Çaybaşı ilçe merkezine 18 km, Altınordu ilçe merkezine ise 109 km mesafededir. Bu

şelale ile birlikte Çaybaşı ilçesinde ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise mesafedeki 750 m Kibar Değirmeni Şelalesi ve 6 km mesafedeki Eski Asak Camii ve 12 km mesafedeki Kapılı Takım Şelaleleri'dir.

Şekil 4.37. Gökçe Gelin Şelalesi'nden görünüş (19.07.2020)

4.6.1.1.6.3. Kapılı Takım Şelaleleri

Çaybaşı ilçesi İlküvez Mahallesi Kapılı Deresi üzerinde bulunan bu takım şelalelerden arazi çalışmaları sırasında en önemli iki tanesi incelenmiştir. Şelalelerin konumu 40°53'48"K enlemi ile 36°59'09"D boylamıdır. Tarafımızca yapılan ölçümlerde ilk şelalenin boyu yaklaşık 7 metre iken ikinci şelalenin boyu ise yaklaşık 12,5 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.38), (Şekil 4.39). Bu takım şelaleler toplam 12 tanedir (T.C. Ordu Valiliği, 2012).

Şelalelerin civarında ya da güzergâhı üzerinde herhangi bir işaret ya da tabelaya rastlanmamıştır. Özellikle güzergaha yönlendirici tabelalar yerleştirilerek daha çok turistin bu dikkat çekici şelalelere kolaylıkla ulaşması sağlanmalıdır. Şelaleler özellikle doğa fotoğrafçıları için çok etkileyici manzaralar yakalayabilme olanağı sağlayabilir. Bu bağlamda da tanıtımı şarttır.

Görüntüsüyle oldukça etkili olan şelalelere ulaşımı oldukça güçtür. Belirli bir kısmı asfalt kalanı stabilize olan bir yolla ulaşım sağlanmaktadır. Ulaşım zor olsa da yolda yapılabilecek iyileştirmeler ve asfaltlama çalışmaları ziyaretçilere bir nebze de olsa kolaylık sağlayabilir. Şelaleler Çaybaşı ilçe merkezine 17 km, Altınordu ilçe merkezine ise 110 km mesafededir. Bu şelalelerle birlikte Çaybaşı ilçesinde ziyaret edilebilecek bir diğer çekicilik ise 28 km uzaklıktaki Kazankaya Şelalesi'dir.

Şekil 4.38. Kapılı Takım Şelaleleri'nden ilkine ait bir görüntü (05.11.2019)

Şekil 4.39. Kapılı Takım Şelaleleri'nden bir diğerine ait bir görüntü (05.11.2019)

4.6.1.1.6.4. Kibar Değirmeni Şelalesi

Çaybaşı ilçesi İlküvez Mahallesi Aşıklı Mevkii'nde Curi Deresi üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°55'21"K enlemi ile 37°01'05"D boylamıdır. Şelalenin tarafımızca boyu yaklaşık 5,5 metre olarak ölçülmüştür (Şekil 4.40).

Şelalenin yakınlarında ya da güzergâhı üzerinde herhangi bir işaret ya da tabela bulunmamakla birlikte Gökçe Gelin Şelalesi'ne çok yakın bir konumda yer alan şelaleye yönlendirici tabelalar yerleştirilerek daha çok ziyaretçinin şelaleyi fark etmesi sağlanabilir. Şelalenin çevresi tesis yapımına uygun değildir. Ancak Gökçe Gelin Şelalesi'ni de kapsayan bir yürüyüş parkuru düzenlenebilir. Böylece yöreye daha fazla turist çekimi gerçekleştirilebilir. Foto safari için de uygun bir ortamın yer aldığı vadi fotoğraf tutkunları için de ayrı bir öneme sahiptir.

Kibar Değirmeni Şelalesi'ne ulaşım son derece kolaydır. Kimi yerde bozulan asfalt yolla ulaşım sağlanmaktadır. Şelale Çaybaşı ilçe merkezine 19 km, Altınordu ilçe merkezine ise 110 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte Çaybaşı ilçesinde ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 750 m mesafedeki Gökçe Gelin Şelalesi, 6 km mesafedeki Eski Asak Camii ve 12 km mesafedeki Kapılı Takım Şelaleleri'dir.

Şekil 4.40. Çaybaşı ilçesi Kibar Değirmeni Şelalesi'nden görünüş (19.07.2020)

4.6.1.1.7. Fatsa İlçesi Şelaleleri

Fatsa ilçesi şelale varlığı bakımından ele alınmıştır. Yapılan arazi ve literatür çalışmalarına göre Fatsa Aşağıyavaş Takım Şelaleleri, Hatipli Takım Şelaleleri, İslamdağ Güllük Şelalesi, Küpdüşen Şelalesi, Pongurt Takım Şelaleleri ve Sakura Şelalesi yer almaktadır.

4.6.1.1.7.1. Aşağıyavaş Takım Şelaleleri

Fatsa ilçesi Aşağıyavaş Mahallesi'nde yer alan bu takım şelaleler konum olarak 40°56'01"K enlemi ile 37°37'45"D boylamında yer almaktadır. Tarafımızca yapılan ölçümlere göre en büyüğü yaklaşık 13,5 m uzunluğa sahiptir. Toplam 2 adet şelale tespit edilmiştir (Şekil 4.41), (Şekil 4.42).

Şelalelerin bitim noktasındaki fındık bahçesinin bulunduğu alan tesis yapımı için uygundur. Mahalledeki ahşap camiye ait tabela bulunmasına rağmen şelalelerle ilgili herhangi bir yönlendirici tabela yer almamaktadır. Caminin tabelasının yanına bir tabela konularak şelalenin konumu belirtilmelidir. Ancak öncelikle şelalelerin yakınına ulaşabilmek için yol sorununun çözülmesi gerekmektedir.

Şelalelere mahalle ayrımına kadar asfalt yolla ulaşılmaktadır. Mahalle ayrımıyla stabilize yolla bir süre devam edilir. Aşağıyavaş Mahallesi'nin hemen merkezinde yer aldığından kolay bulunabilir konumdadır. Ancak şelalelerin tam konumuna ulaşmak için fındık bahçelerinden geçmek gerekmektedir. Şelalelerin ziyaret edilebilmesi için mutlaka bir yol yapılması şarttır.

Konum olarak araç yoluna yakın olsa da şelalelerin yakınına ulaşmak zordur. Şelaleler Fatsa ilçe merkezine 21 km, Altınordu ilçe merkezine ise 53 km mesafede yer almaktadır. Mahallede bulunan ahşap çivisiz cami ile birlikte görülebilecek çekiciliklerdendir. Ayrıca 9 km kadar mesafede bulunan Küpdüşen Şelalesi de ziyaret edilebilir.

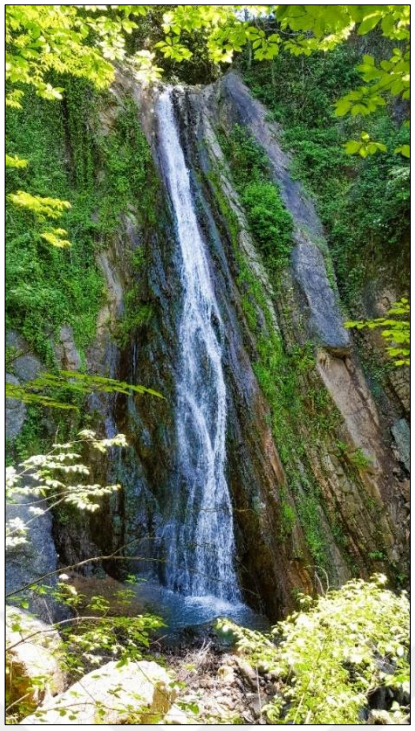

Şekil 4.41. Aşağıyavaş Takım Şelaleleri'nden büyük olanına ait bir görünüm (21.05.2019)

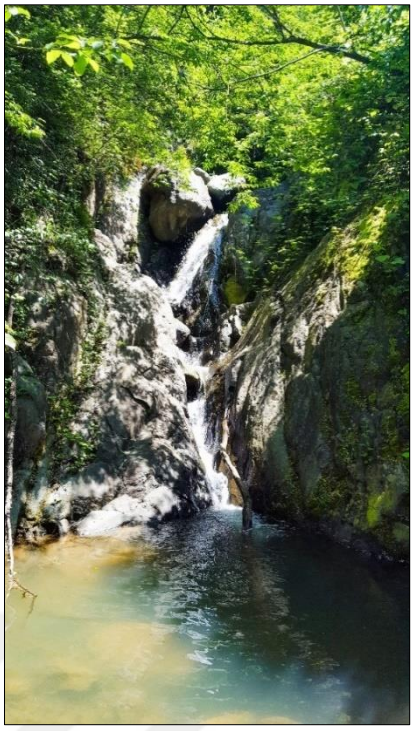

Şekil 4.42. Aşağıyavaş Takım Şelaleleri'nden ait bir görünüş (21.05.2019)

4.6.1.1.7.2. Hatipli Takım Şelaleleri

Hatipli Takım Şelaleleri Ordu ili Fatsa ilçesi Hatipli Mahallesi'nde bulunmaktadır. Şelalelerin konumu 40°56'49"K enlemi ile 37°19'25"D boylamıdır. Tarafımızca yapılan ölçümlere göre en büyük şelalenin boyu yaklaşık 6 m'dir (Şekil 4.43). Toplam üç şelale tespit edilmiştir.

Şelalelerin üst kısmında mesire alanı olarak kullanıma uygun yerler mevcuttur. Ancak çeşitli tesislerin yapılması ortamı daha çekici kılabilir. Ayrıca çeşitli yönlendirme tabelaları ve işaretçiler yardımıyla şelalelere ulaşım kolaylaştırılabilir. Bunun yanında çevreye zarar vermeden yapılabilecek bir otopark alanı ziyaretçilere kolaylık sağlayacaktır.

Hatipli Mahallesi yolu üzerinde bulunan bu şelalelere ulaşım asfalt yol neticesinde kolaydır. Kara yolundan 150-200 metre içeride bulunan Hatipli Takım Şelaleleri Elekçi Irmağı'nın bir kolu üzerinde yer almaktadır (Şekil 4.44). Şelaleler Fatsa ilçe merkezine 24 km, Altınordu ilçe merkezine ise 76 km uzaklıktadır. En yakın tesisler Fatsa ilçe merkezinde yer almaktadır. Ayrıca şelalelere 5 km mesafedeki Oluklu Sarnıç Cami'de yol üzerinde ziyaret edilebilir.

Şekil 4.43. Fatsa ilçesi Hatipli Takım Şelaleri'nin büyük olanına ait görüntü (21.05.2019)

Şekil 4.44. Fatsa ilçesi Hatipli Takım Şelaleleri'nden bir görünüş (21.05.2019)

4.6.1.1.7.3. İslamdağ Güllük Şelalesi

Fatsa ilçesi İslamdağ Mahallesi'nde Elekçi Irmağı'na katılan bir kol üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°54'14"K enlemi ile 37°23'54"D boylamıdır. Şelalenin yüksekliği tarafımızca yaklaşık 7 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.45).

İslamdağ Güllük Şelalesi'nin bulunduğu alanda herhangi bir yönlendirme tabelası yer almamaktadır. Ancak yöre halkından alınabilecek konum bilgisiyle rahatlıkla bulunabilmektedir. Şelale hemen yanından geçirilen karayolu neticesinde doğal ortamını büyük oranda yitirmiştir. İlgi çekici doğasını yitiren bu şelale akışına devam etmekte ancak kenarından geçirilmiş olan yol nedeniyle dikkati çekememektedir. Böyle bir doğal güzelliğin bu şekilde bozulmuş olması gerçekten büyük bir kayıptır. Geri döndürülmesi çok zor olan ortamda şelale yine de görülmeye değer bir manzaraya sahiptir.

İslamdağ Güllük Şelalesi'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Ancak vadiye iniş sırasında yaya olarak geçilen kısa bir bölüm de yer almaktadır. Şelale Fatsa ilçe merkezine 21 km, Altınordu ilçe merkezine ise 59,8 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 2,4 km mesafedeki Pongurt Takım Şelaleleri, 4 km mesafedeki Kösebucağı Camii ve 5,7 km mesafedeki İslamdağ Camii'dir.

Şekil 4.45. İslamdağ Güllük Şelalesi'nden bir görünüş (11.09.2020)

4.6.1.1.7.4. Küpdüşen Şelalesi

Küpdüşen Şelalesi Ordu ili Fatsa ilçesi Küpdüşen Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Şelalenin konumu 40°56'01"K enlemi ile 37°34'39"D boylamıdır. Küpdüşen Şelalesi tarafımızca yapılan ölçümlere göre yaklaşık 17 m boyundadır.

Şelale sularının çoğunluğu hemen yanında bulunan değirmene aktarıldığı için oldukça cılız bir görüntü sergilese de aktığı yükseklik ile oldukça etkileyici bir görüntüye sahiptir (Şekil 4.46). Şelale çevresi turistik tesisler için pek müsait olmasa da görülmeye değer bir manzaraya sahiptir. Bunun yanında vadi içerisinde mesire yeri olarak kullanılabilecek yerler mevcuttur. Kullanılmadığı zamanlarda değirmene aktarılan su şelaleye bırakılırsa gelen ziyaretçiler için görülmeye değer bir manzaranın oluşacağına şüphe yoktur. Ayrıca yönlendirici tabelalar güzergaha yerleştirilmeli ve şelaleye ulaşım kolaylaştırılmalıdır.

Şelaleye ulaşım mahalleye kadar asfalt yolla sağlanmakta sonrasında ise beton yolla şelalenin çok yakınına kadar gelinebilmektedir. Küpdüşen Şelalesi Fatsa ilçe merkezine 17 km, Altınordu ilçe merkezine ise 48 km uzaklıktadır. Şelaleye en yakın tesisler Fatsa ilçe merkezinde bulunmaktadır. Bunun yanında 9 km mesafede bulunan Aşağıyavaş Cami ve Takım Şelaleleri de ziyaret edilebilir.

Şekil 4.46. Fatsa ilçesi Küpdüşen Şelalesi'nden bir görünüş (21.05.2019)

4.6.1.1.7.5. Pongurt Takım Şelaleleri

Fatsa ilçesi Kösebucağı Mahallesi'nde Elekçi Irmağı'na katılan bir kol üzerinde bulunan bu şelalelerin konumu 40°53'14"K enlemi ile 37°23'23"D boylamıdır. Şelalelerden büyük olanın yüksekliği tarafımızca yaklaşık 5,5 m olarak ölçülmüştür. Toplam iki adet şelale tespit edilmiştir (Şekil 4.47).

Pongurt Takım Şelalelerinin bulunduğu alanda herhangi bir yönlendirme tabelası yer almamaktadır. Ancak yöre halkından alınabilecek konum bilgisiyle rahatlıkla bulunabilmektedir. Şelalelerin bulunduğu alan tesis yapımı için uygun olmasa da piknik masaları yerleştirilebilecek küçük çaplı alanlar yer almaktadır. Şelalelerin bulunduğu mekân doğa severler, trekking meraklıları ve foto safari meraklıları için uygun ortama sahiptir.

Pongurt Takım Şelalelerine ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Ancak vadi içerisinde yaya olarak geçilen bir kısım da yer almaktadır. Şelaleler Fatsa ilçe merkezine 23,4 km, Altınordu ilçe merkezine ise 62,2 km mesafededir. Bu şelaleler ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 2,4 km mesafedeki Güllük Şelalesi, 2,6 km mesafedeki Kösebucağı Camii ve 4,3 km mesafedeki İslamdağ Camii'dir.

Şekil 4.47. Pongurt Takım Şelalelerinden bir görünüş (11.09.2020)

4.6.1.1.7.6. Sakura Şelalesi

Sakura Şelalesi Ordu ili Fatsa ilçesi Sazcılar Mahallesi sınırlarında yer alan bu şelale Elekçi Irmağı'nın bir kolu üzerinde bulunmaktadır (Şekil 4.48). Şelalenin konumu 41°01'42"K enlemi ile 37°27'34"D boylamıdır. Yapılan ölçümlere göre şelalenin boyu yaklaşık 7 m'dir.

Bölgede tespit edilen sorunlardan belki de en önemlisi şelaleye ulaşım için herhangi bir yönlendirici tabelanın bulunmamasıdır. Bu nedenle gerekli yerlere

işaretçiler konularak ziyaretçiler yönlendirilmelidir. Ayrıca şelale çevresinde herhangi bir destekleyici tesis bulunmamaktadır. Yapılabilecek küçük tesislerle insanların hoşça vakit geçirebileceği bir mesire yeri oluşturularak mekânın cazibesi arttırılabilir.

Sakura Şelalesi'ne ulaşım asfalt karayolu ile rahatlıkla sağlanmaktadır. Ancak şelalenin bulunduğu bölgeye ulaşım kolay olmasına rağmen tam konumuna ulaşmakta biraz zorlanılabilmektedir. Bu sebeple daha çok ziyaretçi çekebilmesi için fındık bahçeleri içinden şelalenin konumuna bir araç yolu yapılması şelaleyi ulaşımı kolaylaştıracaktır.

Şelaleye ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Sakura şelalesi Fatsa ilçe merkezine 6,2 km uzaklıkta iken Altınordu ilçe merkezine ise 47 km mesafede yer almaktadır. Şelale ziyaretinden sonra 13 km mesafe uzaklıktaki Cıngırt Kaya Kalesi ve Yerleşimi de ziyaret edilebilir. Ya da Fatsa ilçe merkezindeki tarihi konaklar, hamamlar, camiler ve sokaklar görülebilir. Şelaleye en yakın tesisler Fatsa ilçe merkezinde yer almaktadır.

Şekil 4.48. Fatsa ilçesi Sakura Şelalesi'nden bir görünüş (21.05.2019)

4.6.1.1.8. Gölköy İlçesi Şelaleleri ve Diğer Yatak İçi Şekilleri

Gölköy ilçesi şelale ve diğer yatak içi şekilleri varlığı bakımından ele alınmıştır. Yapılan arazi ve literatür çalışmalarına göre Gölköy ilçesinde Anduz Şelalesi, Damarlı Takım Şelaleleri, Gölköy Çiseli Şelalesi, İngölü Şelalesi, Kokurdan Yatak İçi Şekilleri ve Yüce Çağlayan Şelalesi yer almaktadır.

4.6.1.1.8.1. Anduz Şelalesi

Gölköy ilçesi Güzelyayla Mahallesi Anduz Mevkii'nde Karadere üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°37'56"K enlemi ile 37°37'11"D boylamıdır. Şelalenin düşüş yüksekliği tarafımızca yaklaşık 6 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.49).

Anduz Şelalesi Gölköy-Mesudiye Karayolu'na yakın bir konumda olup Yüce Çağlayan Şelalesi'nin yukarı kesiminde yer almaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019a). Herhangi bir tabela ya da yönlendirici yer almasa da bulunması kolaydır. Karadere Vadisi'nde yer alan şelalelerden olan Anduz Şelalesi yaz aylarında nispeten etkileyiciliğini yitirmektedir. Ancak yakınında yer alan Yüce Çağlayan Şelalesi ile birlikte değerlendirildiğinde yazın dahi turistik açıdan potansiyeli yüksek bir ortam oluşturmaktadırlar. Şelaleye inilen vadi yamacında fındık bahçeleri içerisinden patika yolla iniş sağlandığı için zorluk yaşanabilir. Bu nedenle bir yürüyüş parkuru yapılabilir. Ancak mekân tesis yapılması için uygun değildir. Trekking ve foto safari seveler için çok uygun bir ortamı bulunmaktadır.

Anduz Şelalesi'ne ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Şelale Gölköy ilçe merkezine 8,4 km, Altınordu ilçe merkezine ise 69,5 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 200 m mesafedeki Yüce Çağlayan Şelalesi, 2,5 km mesafedeki İngölü Şelalesi ve 2,7 km mesafedeki Kuşluvan Kilisesi'dir.

Şekil 4.49. Anduz Şelalesi'nden bir görünüş (26.07.2020)

4.6.1.1.8.2. Damarlı Takım Şelaleleri

Gölköy ilçesi Damarlı Mahallesi'nde Melet Irmağı'na bağlı Sap Dere üzerinde bulunan bu şelalelerin konumu 40°44'43"K enlemi ile 37°40'39"D boylamıdır. Şelalelerden büyük olanın yüksekliği tarafımızca yaklaşık 5,5 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.50). Vadi içerisinde irili ufaklı sekiz adet şelale tespit edilmiştir.

Hatipoğlu (2017)'na göre iki farklı kayaç tipinin sınırında yer alan bu şelaleler bazaltlar ve aglomeralar arasındaki direnç farkına bağlı olarak oluşmuştur. Şelalelerden en büyüğünün yüksekliği ise 5,6 m'dir (Hatipoğlu, 2017). Saha çalışmaları sırasında şelalelerin bulunduğu vadi boyunca herhangi bir yürüyüş yolu yer almamaktadır. Bu nedenle vadi içerisinde bir yürüyüş parkuru oluşturulması

ortamın çekiciliğine katkı sağlayacaktır. Herhangi bir tesisin yer almadığı alanda tesis yapımı için uygun bir ortam da bulunmamaktadır. Ancak ziyaretçiler tesis ihtiyaçları Damarlı Mahallesi'nden giderilebilir. Ayrıca bu şelaleler yalnızca yerel ölçekte bilinirliğe sahip olduklarından çok fazla ziyaretçi çekememektedir. Bu nedenle tanıtım faaliyetlerine önem verilmelidir.

Damarlı Takım Şelaleleri'ne ulaşım bir kısmı asfalt bir kısmı stabilize bir yolla sağlanmaktadır. Vadi içerisine girildiğinde ise yaya olarak devam edilmektedir. Şelaleler Gölköy ilçe merkezine 14,3 km, Altınordu ilçe merkezine ise 49,3 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 1 km mesafedeki Damarlı Kabana Çeşmesi, 3,3 km mesafedeki Akdin Baba Türbesi ve Özlü Anıt Ağaçlarıdır.

Şekil 4.50. Damarlı Takım Şelalelerinden büyük olana ait bir görünüş (03.08.2020)

4.6.1.1.8.3. Gölköy Çiseli Şelalesi

Gölköy ilçesi Kozören Mahallesi'nde Kozören Deresi üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°41'05"K enlemi ile 37°40'53"D boylamıdır. Şelalenin yüksekliği tarafımızca yaklaşık 4,5 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.51).

Şelale farklı görüntüsüyle başta Gölköy olmak üzere il genelindeki tüm şelalelerden ayrılmaktadır. Ormanlarla kaplı bir vadi içerisinde yer alan şelale hem kendi görüntüsüyle hem de içinde bulunduğu doğal ortam dolayısıyla etkileyici manzaralar sergilemektedir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019a). Gölköy Çiseli Şelalesi'ne mahalleye gelindiğinde vadi içerisine inerken bir traktör yolu bulunduğundan yolun bir kısmı kolay geçilebilmektedir. Ancak kalan kısmı yürüyüşü zorlaştıran bitki örtüsü kaplı bir rota izlenmesi gerekmektedir. Bu nedenle geri kalan kısmı için bir yürüyüş parkuru düzenlenmesi gerekmektedir. Şelale yaz aylarında dahi etkileyici ve farklı bir görünüme sahiptir. Tesis yapımı için uygun ortamın yer

almadığı şelalenin bulunduğu mekân doğa severler ve doğa fotoğrafçıları için uygundur.

Gölköy Çiseli Şelalesi'ne ulaşım yer yer bozulan asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Şelale Gölköy ilçe merkezine 11,8 km, Altınordu ilçe merkezine ise 70,3 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 9 km mesafedeki Kokurdan Yatak İçi Şekilleri, 12,9 km mesafedeki Şıhmanoğlu Hamamı ve 14,9 km mesafedeki Gölköy Kalesi'dir.

Şekil 4.51. Gölköy Çiseli Şelalesi'nden bir görünüş (26.07.2020)

4.6.1.1.8.4. İngölü Şelalesi

Gölköy ilçesi Güzelyayla Mahallesi'nde Karadere üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°37'06"K enlemi ile 37°36'59"D boylamıdır. Şelalenin yüksekliği tarafımızca yaklaşık 8,5 m olarak ölçülmüştür.

Gölköy-Mesudiye Karayolu'na yakın bir konumda yer almaktadır. Herhangi bir tabela ya da yönlendirici yer almasa da tespiti kolaydır. Karadere Vadisi'nin önemli şelalelerinden biridir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019a). Şelale yaz aylarında nispeten etkileyiciliğini yitirse de bulunduğu ortam itibarıyla güzel manzaraya sahiptir (Şekil 4.52). Şelaleye inilen vadi yamacında herhangi bir yürüyüş yolu bulunmadığından zorluk yaşanabilir. Bu nedenle bir yürüyüş parkuru yapılmalıdır. Ayrıca yakınlarına piknik masaları da yerleştirilerek ortam bir mesire yerine dönüştürülebilir.

İngölü Şelalesi'ne ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Şelale Gölköy ilçe merkezine 9,7 km, Altınordu ilçe merkezine ise 73,3 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 500 m mesafedeki Kuşluvan Kilisesi, 950 m mesafedeki Yemişgen Kilisesi ve 3,1 km mesafedeki Anduz Şelalesi'dir.

Şekil 4.52. İngölü Şelalesi'nden bir görünüş (25.07.2020)

4.6.1.1.8.5. Kokurdan Yatak İçi Şekilleri

Gölköy ilçesi Sarıca Mahallesi arasında Gölköy Deresi üzerinde yer almaktadırlar. Yatak içi şekillerinin konumu 40°42'22"K enlemi ve 37°37'20"D boylamıdır.

Gölköy Deresi üzerinde yer alan yatak içi şekilleri akarsu aşındırmasıyla oluşmuş "yatak şekilleri" olsa da yöre halkı ve bazı kamu kuruluşları tarafından "Kokurdan Kanyonu" olarak nitelendirilmektedir (Şekil 4.53). Yatak içi şekillerinin bittiği bölümde tarafımızca bir su batan olduğu düşünülen ve akarsuyun kayalık içinde yer alan açıklıktan düşüşe geçtiği bir kısım da yer almaktadır (Şekil 4.54). Şekillerin bulunduğu alana yakın herhangi bir tesis yer almamaktadır. Ancak tesis yapılabilecek alanlar yakın çevrede mevcuttur.

Kokurdan Yatak İçi Şekillerine asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Bu şekillerin Gölköy ilçe merkezine uzaklığı 2,9 km iken Altınordu ilçe merkezine uzaklığı ise 61,2 km'dir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 4,1 km mesafedeki Şıhmanoğlu Hamamı, 4,4 km mesafedeki Derebükü Kaya Mezarları ve 7 km mesafedeki Gökgöl'dür.

Şekil 4.53. Kokurdan Yatak İçi Şekillerinden bir görünüş (26.07.2020)

Şekil 4.54. Kokurdan Yatak İçi Şekillerinin devamında akarsuyun düşüşe geçtiği kısımdan bir görünüş (26.07.2020)

4.6.1.1.8.6. Yüce Çağlayan Şelalesi

Gölköy ilçesi Güzelyayla Mahallesi'nde Karadere üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°38'00"K enlemi ile 37°37'00"D boylamıdır. Şelalenin yüksekliği tarafımızca yaklaşık 14 m olarak ölçülmüştür.

Yüce Çağlayan Şelalesi Gölköy-Mesudiye Karayolu'na yakın bir konumda yer almaktadır. Herhangi bir tabela ya da yönlendirici yer almasa da tespiti kolaydır. Karadere Vadisi'nin önemli şelalelerinden biridir. Anduz Şelalesi ile çok yakın konuma sahip olduklarından birlikte düşünüldüğünde daha yüksek bir çekicilik potansiyeline sahiptirler (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019a). Şelale yaz aylarında dahi etkileyici bir görünüme sahiptir (Şekil 4.55). Şelaleye inilen vadi yamacında fındık bahçeleri içindeki patika yol kullanıldığından inişte zorluk yaşanabilir. Bu nedenle bir yürüyüş parkuru yapılmalıdır. Fakat tesis yapımı için uygun bir alan yer almamaktadır. Doğa fotoğrafçıları ve trekking severler için çok uygun bir ortama sahiptir.

Yüce Çağlayan Şelalesi'ne ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Şelale Gölköy ilçe merkezine 8,2 km, Altınordu ilçe merkezine ise 68,3 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 200 m mesafedeki Anduz Şelalesi, 3 km mesafedeki Kuşluvan Kilisesi ve 3,5 km mesafedeki İngölü Şelalesi'dir.

Şekil 4.55. Yüce Çağlayan Şelalesi'nden bir görünüş (26.07.2020)

4.6.1.1.9. Gürgentepe İlçesi Şelaleleri ve Diğer Yatak İçi Şekilleri

Gürgentepe ilçesi şelale ve diğer yatak içi şekilleri varlığı bakımından ele alınmıştır. Yapılan arazi ve literatür çalışmalarına göre Gürgentepe ilçesinde Dumanlı Şelalesi ve Tepeköy Yatak İçi Şekilleri yer almaktadır.

4.6.1.1.9.1. Dumanlı Şelalesi

Gürgentepe ilçesi Akören Mahallesi'nde Akören Deresi üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°48'47"K enlemi ile 37°35'48"D boylamıdır. Şelalenin yüksekliği tarafımızca yaklaşık 11 m olarak ölçülmüştür.

Şelaleye mahalleye varıldıktan sonra vadi içine ayrılan yol ve sonrasında traktör yolu izlenerek varılabilir. Herhangi bir tabela ya da yönlendirici bulunmadığından yöre halkının yardımıyla şelaleye ulaşılabilir. Şelale yaz aylarında dahi etkileyici bir görünüme sahiptir (Şekil 4.56). Şelaleye inen traktör yolu düzenlenerek yürüyüş parkuru haline getirilebilir. Sahip olduğu manzarasıyla özellikle doğa fotoğrafçıları için etkileyici bir manzarası bulunan şelale doğa yürüyüşü severler için de uygun bir ortama sahiptir. Doğal dokusuyla ve dinlendirici ortamıyla görülmeye değerdir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019a).

Dumanlı Şelalesi'ne ulaşım bir kısmı stabilize bir kısmı asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Şelale Gürgentepe ilçe merkezine 6,3 km, Altınordu ilçe merkezine ise 54,3 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 4,4 km mesafedeki Bahtiyarlar Orta Camii, 15,2 km mesafedeki Tikenlice Kaya Mezarları ve 23,5 km mesafedeki Eskiköy Camii'dir.

Şekil 4.56. Dumanlı Şelalesi'nden bir görünüş (03.08.2020)

4.6.1.1.9.2. Tepeköy Yatak İçi Şekilleri

Gürgentepe ilçesi Tepeköy Mahallesi arasında Asar Deresi üzerinde yer almaktadırlar. Yatak içi şekillerinin konumu 40°46'26"K enlemi ve 37°29'26"D boylamıdır.

Asar Deresi üzerinde yer alan yatak içi şekilleri aslında Kabataş ilçesi sınırlarına daha yakın bir konuma sahiptir. Akarsu aşındırmasıyla oluşmuş bu şekiller "yatak kuyuları" ve "yatak şekilleri" olsa da yöre halkı ve bazı kamu kuruluşları tarafından

"Tepeköy Kanyonu" olarak nitelendirilmektedir (Şekil 4.57). Şekillerin bulunduğu alana yakın herhangi bir tesis yer almamaktadır. Literatürde yer almayan bu yatak içi şekillerini tanıtımı yapılarak daha fazla turist çekilmesi sağlanmalıdır.

Tepeköy Yatak İçi Şekillerine asfalt bir yolla sağlansa da vadi içine yürüyerek inilebilmektedir. Bu şekillerin Gürgentepe ilçesine uzaklığı 20,7 km iken Altınordu ilçesine uzaklığı ise 74,6 km'dir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 17,8 km mesafedeki Bahtiyarlar Orta Camii, 20,9 km mesafedeki Dumanlı Şelalesi ve 29,6 km mesafedeki Tikenlice Kaya Mezarlarıdır.

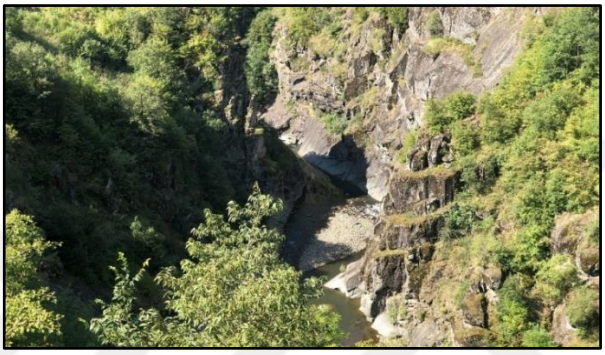

Şekil 4.57. Tepeköy Yatak İçi Şekillerinden bir görünüş (01.09.2020)

4.6.1.1.10. İkizce İlçesi Şelaleleri

İkizce ilçesi şelaleler varlığı bakımından ele alınmıştır. Yapılan arazi ve literatür çalışmalarına göre İkizce ilçesinde Başönü (Gürlük) Şelalesi ve Cin Değirmeni Şelalesi yer almaktadır.

4.6.1.1.10.1. Başönü (Gürlük) Şelalesi

İkizce ilçesi Başönü Mahallesi merkezinde yer almaktadır. Akçay Deresi üzerinde yer alan şelalenin konumu 41°02'57"K enlemi ve 37°1'18"D boylamıdır. Arazi çalışmaları sırasında tarafımızca yapılan ölçümlerde şelalenin boyu yaklaşık 4,5 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.58).

Şelale İkizce ilçe merkezinde yer aldığından ziyaretçilerin ilçe merkezindeki tesis ve olanaklardan faydalanma imkânı vardır. İlçe merkezindeki mahallerden birinde yer alsa da şehre girişte birkaç yere tabela konulması şelaleye ulaşımı kolaylaştıracaktır.

Ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. İkizce ilçe merkezinde bulunan şelale Altınordu ilçe merkezine 93 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret

edilebilecek diğer çekicilikler ise 7 km uzaklıktaki Keriş Kemer Köprü, 7,4 km uzaklıktaki Laleli Ahşap Cami, 14 km uzaklıktaki Gençağa Kalesi'dir.

Şekil 4.58. Başönü Şelalesi'nden bir görünüş (07.11.2019)

4.6.1.1.10.2. Cin Değirmeni Şelalesi

İkizce ilçesi Devecik Mahallesi'nde Akçay Deresi'ne katılan bir kol üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°59'43"K enlemi ile 37°00'56"D boylamıdır. Şelalenin yüksekliği tarafımızca yaklaşık 12 m olarak ölçülmüştür.

Cin Değirmeni Şelalesi'nin bulunduğu alanda herhangi bir yönlendirme tabelası yer almamaktadır. Ancak yöre halkından alınabilecek konum bilgisiyle rahat bir şekilde ulaşılabilmektedir. Arazi çalışmaları sırasında son dönemlerde yaşanan yoğun kuraklık nedeniyle şelale neredeyse kurumuş durumdadır (Şekil 4.59). Bu kurumanın sebeplerinden biride dere suyunun bir bölümünün yakında bulunan değirmene yönlendirilmiş olmasıdır. Cin Değirmeni adıyla anılan bu değirmen şelaleye de ismini vermiştir. Şelalenin bulunduğu ortam değirmenle birlikte oldukça etkileyici bir manzaraya sahiptir. Şelalenin bulunduğu alanda herhangi bir tesis yer almamakla birlikte piknik masaları yerleştirilebilecek yerler bulunmaktadır. Şelale doğa fotoğrafçıları ve piknik severler için uygun bir ortamı barındırmaktadır.

Cin Değirmeni Şelalesi'ne ulaşım asfalt ve stabilize yollarla sağlanmaktadır. Ancak vadiye iniş sırasında yaya olarak geçilen kısa bir bölüm de yer almaktadır. Şelale İkizce ilçe merkezine 12,2 km, Altınordu ilçe merkezine ise 97,5 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 17,9 km mesafedeki Başönü Şelalesi, 12,2 km mesafedeki Laleli Camii ve 22,3 km mesafedeki Keriş Kemer Köprü'dür.

Şekil 4.59. Cin Değirmeni Şelalesi'nden bir görünüş (31.10.2020)

4.6.1.1.11. Kabadüz İlçesi Şelaleleri

Kabadüz ilçesi şelale varlığı bakımından ele alınmıştır. Yapılan arazi ve literatür çalışmalarına göre Kabadüz ilçesinde Çağlayan Kaya Şelalesi, Elmadibi Şelalesi, Dikilitaş Takım Şelaleleri ve Gerce Şelalesi yer almaktadır.

4.6.1.1.11.1. Çağlayan Kaya Şelalesi

Kabadüz ilçesi Dişkaya Mahallesi'nde Melet Irmağı'na katılan bir kol üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°46'40"K enlemi ile 37°53'36"D boylamıdır. Şelalenin ana yüksekliği tarafımızca yaklaşık 96 m olarak ölçülmesine rağmen bu şelale yekpare olmayıp çeşitli eğim kırıklıklarına sahiptir (Şekil 4.60). Bu açıdan bakıldığında en büyük düşüş yüksekliği tarafımızca yaklaşık 38 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.61).

Çağlayan Kaya Şelalesi'nin bulunduğu alanda herhangi bir yönlendirme tabelası yer almamaktadır. Ancak yöre halkından alınabilecek konum bilgisiyle ulaşılabilmektedir. Arazi çalışmaları sırasında yaz ayı olması sebebiyle oldukça cılız bir görünüm veren şelale özellikle ilkbahar aylarında heybetli bir görünüme kavuşmaktadır. Şelalenin bulunduğu alanda herhangi bir tesis bulunmamakla birlikte tesis yapılabilecek bir alan da yer almamaktadır. Fotoğraf çekiminin de oldukça güç olduğu şelale alanında fotoğraf meraklıları mutlaka drone kullanmalıdır. Özellikle trekking severler için şelalenin bitiş kısmından ilk düşüş yaptığı konuma kadar bir yürüyüş parkuru düzenlenerek mekânın çekiciliğine katkı sağlanabilir.

Çağlayan Kaya Şelalesi'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Ancak vadi içerisinde yaya olarak geçilen zorlu bir bölüm de yer almaktadır. Şelale Kabadüz ilçe merkezine 19 km, Altınordu ilçe merkezine ise 41 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 8,2 km mesafedeki

Dişkaya Kayalıkları, 14,4 km mesafedeki Elmadibi Şelalesi ve 14,6 km mesafedeki Kirazdere Kaya Mezarlarıdır.

Şekil 4.60. Çağlayan Kaya Şelalesi'nin eğim kırıklıklarından birine ait görünüş (08.09.2020)

Şekil 4.61. Çağlayan Kaya Şelalesi'nin en büyük düşüş yaptığı kesimden bir görünüş (08.09.2020)

4.6.1.1.11.2. Elmadibi Şelalesi

Kabadüz ilçesi Yukarı Kirazdere Mahallesi'nde Turnasuyu Irmağı'na katılan bir kol üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°46'17"K enlemi ile 37°57'35"D boylamıdır. Şelalenin yüksekliği tarafımızca yaklaşık 16 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.62).

Elmadibi Şelalesi'nin bulunduğu alanda herhangi bir yönlendirme tabelası yer almamaktadır. Ancak yöre halkından alınabilecek konum bilgisiyle rahat bir şekilde ulaşılabilmektedir. Arazi çalışmaları sırasında yaz ayı olmasına rağmen yine de etkileyici bir görünüme sahip olduğu gözlenmiştir. Şelalenin bulunduğu alanda herhangi bir tesis bulunmamakla birlikte küçük çaplı tesislerin yapımı için uygun alanlar ye almaktadır. Foto safari, doğa yürüyüşü ve piknik severler için uygun bir ortama sahiptir.

Elmadibi Şelalesi'ne ulaşım asfalt ve stabilize yollarla sağlanmaktadır. Ancak vadiye iniş sırasında yaya olarak geçilen bir bölüm de yer almaktadır. Şelale Kabadüz ilçe merkezine 16,5 km, Altınordu ilçe merkezine ise 36,4 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 7,6 km mesafedeki Dişkaya Kayalıkları, 10,5 km mesafedeki Kirazdere Kaya Mezarları ve 14,4 km mesafedeki Çağlayan Kaya Şelalesi'dir.

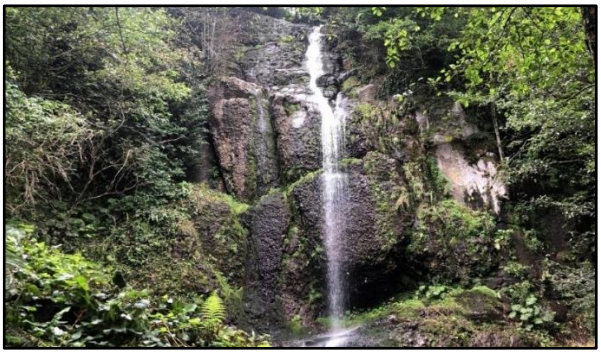

Şekil 4.62. Elmadibi Şelalesi'nden bir görünüş (10.09.2020)

4.6.1.1.11.3. Dikilitaş Takım Şelaleleri

Kabadüz ilçesi Gümüşdere Mahallesi'nde Güde Deresi'ne katılan bir kol üzerinde bulunan bu şelalelerin konumu 40°41'41"K enlemi ile 37°53'24"D boylamıdır. Şelalelerin en büyüklerinden birinin yüksekliği tarafımızca yaklaşık 15 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.63). Toplam yedi adet şelale tespit edilmiştir.

Dikilitaş Takım Şelaleleri'nden büyüğü 40 m olup tüm şelaleler Turnalık Yaylası ve Gümüşdere Mahallesi yürüyüş parkuru üzerinde yer almaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019a). Şelaleler yürüyüş parkuru güzergahında yer aldığından doğa yürüyüşü severlerin oldukça ilgisini çekecektir. Arazi çalışmaları sırasında Dikilitaş Takım Şelaleleri ve Gümüşdere Kaya Mezarlarının güzergahlarını kapsayan bir karayolu çalışması yapıldığı görülmüştür. Mekânda herhangi bir tesis yer almamakla birlikte tesis yapılabilecek alanlar mevcuttur. Foto safari, trekking ve piknik severler için uygun bir ortamı vardır.

Dikilitaş Takım Şelaleleri'ne ulaşım asfalt ve stabilize yollarla sağlanmaktadır. Şelaleler Kabadüz ilçe merkezine 31,2 km, Altınordu ilçe merkezine ise 53,1 km mesafededir. Bu şelaleler ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 350 m mesafedeki Gümüşdere Kaya Mezarları, 7,8 km mesafedeki Derinçay Merkez Camii ve 11,9 km mesafedeki Ablak Kayası'dır.

Şekil 4.63. Dikilitaş Takım Şelalelerinden birine ait görünüş (08.09.2020)

4.6.1.1.11.4. Gerce Şelalesi

Ordu ili Kabadüz ilçesi Yokuşdibi Mahallesi ile Giresun ili Bulancak ilçesi Beyalan Mahallesi sınırına çok yakın bir konumda ve aslında Beyalan Mahallesi sınırları içerisinde yer almasına rağmen şelaleye ulaşım Yokuşdibi Mahallesi Gerce Obası ve Turnalık Mahallesi Kaleboynu Obası'ndan sağlandığı için yerel yönetimler ve halk tarafından Turnalık Mahallesi'nde olarak kabul edilmektedir. Turnasuyu Irmağı'na katılan bir kol üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°42'19"K enlemi ile 37°58'35"D boylamıdır. Şelalenin yüksekliği tarafımızca yaklaşık 16 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.64).

Gerce Şelalesi'nin bulunduğu alanda herhangi bir yönlendirme tabelası yer almadığından tespiti biraz zordur. Ancak yöre halkından alınabilecek konum bilgisiyle ulaşılabilmektedir. Arazi çalışmaları sırasında yaz ayı olmasına rağmen yine de etkileyici bir görünüme sahip olduğu gözlenmiştir. Şelalenin bulunduğu alanda herhangi bir tesis bulunmamakla birlikte küçük çaplı tesislerin yapımı için uygun alanlar ye almaktadır. Oldukça etkileyici doğasıyla şelale ve yakın çevresi foto safari, doğa yürüyüşü ve piknik severler için uygun bir ortama sahiptir.

Gerce Şelalesi'ne ulaşım asfalt ve stabilize yollarla sağlanmaktadır. Ancak vadiye inildikten sonra yaya olarak geçilen bir bölüm de yer almaktadır. Şelale Kabadüz ilçe merkezine 28,7 km, Altınordu ilçe merkezine ise 50,7 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 2 km mesafedeki Ablak Kayası, 8,6 km mesafedeki Eminempınarı Mesire Yeri ve 9,2 km mesafedeki Kurtkayası Kayalıklarıdır.

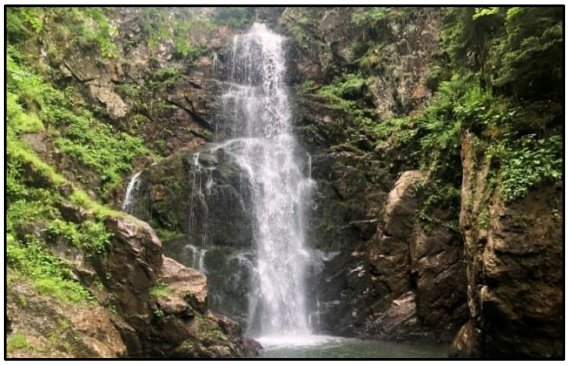

Şekil 4.64. Gerce Şelalesi'nden bir görünüş (02.07.2020)

4.6.1.1.12. Korgan İlçesi Şelaleleri ve Diğer Yatak İçi Şekilleri

Korgan ilçesi şelale ve diğer yatak içi şekilleri varlığı bakımından ele alınmıştır. Yapılan arazi ve literatür çalışmalarına göre Korgan ilçesinde Başköy Şelalesi, Çağlayanbaşı Şelalesi, Çayırkent Şelalesi, Çiseli Takım Şelaleleri, Derealan Yatak İçi Şekilleri, Güllük Şelalesi, Karucuk Şelalesi ve Sitilci Şelalesi yer almaktadır.

4.6.1.1.12.1. Başköy Şelalesi

Korgan ilçesi Karakışla Mahallesi'nde Karakoyun Deresi'ne katılan bir kol üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°46'26"K enlemi ile 37°19'39"D boylamıdır. Şelalenin tarafımızca boyu yaklaşık 4 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.65).

Şelalenin yakınlarında ya da güzergâhı üzerinde herhangi bir işaret ya da tabela yer almamaktadır. Ancak yol güzergahına yakın olduğundan rahatlıkla fark edilebilmektedir. Yaz aylarında heybetini kaybeden şelale özellikle bahar aylarında daha coşkulu bir akış göstermektedir. Yer aldığı vadi şelale ile birlikte oldukça dikkat çekici bir manzara sergilemektedir. Doğa fotoğrafçıları, doğa severler ve doğa yürüyüşçüleri için güzel bir alternatiftir. Herhangi bir tesisin bulunmadığı alana gerekli tesis desteği verilmelidir.

Başköy Şelalesi'ne ulaşım asfalt bir yolla rahat bir şekilde sağlanmaktadır. Şelale Korgan ilçe merkezine 8 km, Altınordu ilçe merkezine ise 80 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise, 5,2 km mesafedeki Sitilci Şelalesi ve 8,5 km mesafedeki Yeşilalan Camii ve 12,7 km mesafedeki Çağlayanbaşı Şelalesi'dir.

Şekil 4.65. Başköy Şelalesi'nden bir görünüş (13.07.2020)

4.6.1.1.12.2. Çağlayanbaşı Şelalesi

Korgan ilçesi Koçcuğaz Mahallesi'nde Fizme Deresi'ne katılan bir kol üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°44'23"K enlemi ile 37°19'53"D boylamıdır. Şelalenin tarafımızca boyu yaklaşık 35 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.66).

Ormanlık bir alan içerisinde yer alan şelalenin yakınlarında ya da güzergâhı üzerinde herhangi bir işaret ya da tabela yer almadığından uzun yapısına rağmen fark edilmesi zordur. Özellikle bitki örtüsünün de yoğun olduğu bir ortamda yer alması da buna etki etmektedir. Yaz aylarında coşkulu akışını yitiren şelale özellikle bahar aylarında yoğun akış göstermektedir. İçinde yer aldığı doğal çevre ve manzarasıyla fotoğraf meraklıları ve doğa severler için ilgi çekici bir şelaledir. Yakın çevresinde tesis yapılacak bir ortam yer almamakla birlikte en azından şelaleye giden bir yürüyüş yolu yapılabilir.

Çağlayanbaşı Şelalesi'ne ulaşım kimi yerde bozulan asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Şelale Korgan ilçe merkezine 14,7 km, Altınordu ilçe merkezine ise 87 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 4 km mesafedeki Yeşilalan Camii, 8,5 km mesafedeki Sitilci Şelalesi ve 9 km mesafedeki Başköy Şelalesi'dir.

Şekil 4.66. Çağlayanbaşı Şelalesi'nden bir görünüş (13.07.2020)

4.6.1.1.12.3. Çayırkent Şelalesi

Korgan ilçesi Çayırkent Mahallesi'nde Keş Deresi üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°44'26"K enlemi ile 37°16'02"D boylamıdır. Şelalenin tarafımızca boyu yaklaşık 7 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.67).

Şelalenin yakınlarında ya da güzergâhı üzerinde herhangi bir işaret ya da tabela yer almamaktadır. Saha çalışmaları sırasında yöre halkından yardım alınarak yeri tespit edilebilmiştir. Yaz aylarında heybetini kaybeden şelale özellikle bahar aylarında coşkulu akış göstermektedir. İçinde yer aldığı doğal çevre ve manzarasıyla fotoğraf meraklıları ve doğa severler için ilgi çekici bir şelaledir. Vadi içerisinde şelalenin ön kısmında ilgi çekici bazı yatak içi şekilleri de yer almaktadır (Şekil 4.68). Gerekli tesisler yapılmalı ve tanıtım faaliyetleriyle mekânın cazibesi arttırılmalıdır.

Çayırkent Şelalesi'ne ulaşım kimi yerde bozulan asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Şelale Korgan ilçe merkezine 20 km, Altınordu ilçe merkezine ise 92 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 2,3 km mesafedeki Güllük Şelalesi, 9 km mesafedeki Korgan Yaylası ve 11 km mesafedeki İteniçi Mesire Yeri'dir.

Şekil 4.67. Çayırkent Şelalesi'nden bir görünüş (13.07.2020)

Şekil 4.68. Çayırkent Şelalesi yakınındaki yatak içi şekillerinden bir görünüş (13.07.2020)

4.6.1.1.12.4. Çiseli Takım Şelaleleri

Korgan ilçesi Beypınarı Mahallesi Perşembe Yaylası'nda Kümbet Deresi üzerinde bulunan şelalelerin konumu 40°38'38"K enlemi ile 37°15'08"D boylamıdır. En büyük şelalenin boyu tarafımızca yaklaşık 12 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.69). Toplam 4 şelale tespit edilmiştir.

Bulut (2010)'a göre bölgede çeşitli büyüklüklerde 4 şelale yer alırken Çiseli Mevkii'nde akarsu yaklaşık 30 m'den daha yüksek bir seviyeden dökülerek Çiseli

Şelalesini oluşturmaktadır. Düden Şelalesi'ne benzer bir görünüme sahiptir. Çiseli Şelalesi sularının gür olması ve geniş bir alanda bazalt zemine çarptıktan sonra etrafa çise şeklinde dağıldığından "Çiseli" adını almıştır (Bulut, 2010). Saha çalışmaları sırasında şelalelerin bulunduğu alanda herhangi bir tesisin yer almadığı gözlenmiştir. Perşembe Yaylası sınırları içerisinde yer aldığından gelen ziyaretçiler yayla merkezindeki tesislerden faydalanabilir. Yayla içerisinde yer alan yönlendirme tabelalarıyla kolaylıkla bulunabilmektedir. Sunduğu doğal peyzajı ile doğa severlerin ve doğa fotoğrafçılarının ilgisini çekeceğine şüphe yoktur. Özellikle sahip olduğu manzaralar ile yörede önemli bir çekiciliklerdendirler (Bahadır ve Işık, 2018).

Çiseli Takım Şelaleleri'ne ulaşım bir kısmı asfalt kalan kısmı stabilize bir yolla sağlanmaktadır. Büyük şelaleye inilen kısım için bir yürüyüş parkuruna ihtiyaç duyulmaktadır. Şelaleler Aybastı ilçe merkezine 23 km, Altınordu ilçe merkezine ise 110 km mesafededir. Bu şelaleler ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise içerisinde bulundukları Perşembe Yaylası, 3,3 km mesafedeki Emir Kümbet Türbesi ve Perşembe Yaylası Göleti'dir.

Şekil 4.69. Korgan Çiseli Takım Şelaleleri'nden en uzun olana ait görünüş (13.07.2020)

4.6.1.1.12.5. Derealan Yatak İçi Şekilleri

Korgan ilçesi Karakışla ve Koçcuğaz Mahallesi arasında Karakoyun Deresi üzerinde yer almaktadırlar. Yatak içi şekillerinin konumu 40°45'30"K enlemi ve 37°19'25"D boylamıdır.

Korgan Merkez-Tepealan Mahallesi yolu takip edilerek ulaşılabilen yatak içi şekilleri Kavaklar Deresi üzerinde yer almaktadır. Akarsu aşındırmasıyla oluşmuş bu şekiller "yatak kuyuları" olsa da yöre halkı ve bazı kamu kuruluşları tarafından "Derealan Kanyonu" olarak nitelendirilmektedir (Şekil 4.70), (Şekil 4.71). Yöre halkı tarafından yazın yüzme amaçlı da kullanılan bu şekillerin oluşturduğu dikkat çekici manzaralar sergilemektedir. Şekillerin bulunduğu alana yakın herhangi bir tesis yer

almamakla birlikte vadi yamacındaki ormanlık alana tesisler yapılarak mekânın çekiciliği arttırılabilir. Literatürde yer almayan bu yatak içi şekillerini tanıtımı yapılarak daha fazla turist çekilmesi sağlanmalıdır.

Derealan Yatak İçi Şekillerine ulaşım mahalle içine kadar asfalt bir yolla sağlansa da vadi içine ayrılan kısmı ise stabilize bir yola sahiptir. Bu şekillerin Korgan ilçesine uzaklığı 10 km iken Altınordu ilçesine uzaklığı ise 82,6 km'dir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 2,4 km mesafedeki Başköy Şelalesi, 2,9 km mesafedeki Sitilci Şelalesi ve 11 km mesafedeki Yeşilalan Camii'dir.

Şekil 4.70. Derealan Yatak İçi Şekillerinden bir görünüş (16.07.2020)

Şekil 4.71. Derealan Yatak İçi Şekillerinden farklı bir görünüş (16.07.2020)

4.6.1.1.12.6. Güllük Şelalesi

Korgan ilçesi Çayırkent Mahallesi'nde Keş Deresi üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°43'38"K enlemi ile 37°14'29"D boylamıdır. Şelalenin tarafımızca boyu yaklaşık 8 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.72).

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019a)'ne göre bu şelale 10 m yükseklikten akmasının yanı sıra kolay bir ulaşıma sahiptir. Şelale Ordu Büyükşehir Belediyesi'ne ait "Ordu Gezi Rehberi" adlı kitapta "Çayırkent Şelalesi" olarak geçmektedir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019a). Şelalenin yakınlarında ya da güzergâhı üzerinde herhangi bir işaret ya da tabela bulunmamaktadır. Saha çalışmaları sırasında yöre halkından yardım alınarak yeri tespit edilebilmiştir. Yaz aylarında heybetini kaybeden şelale özellikle bahar aylarında coşkulu akış göstermektedir. İçinde yer aldığı doğal çevre ve manzarasıyla fotoğraf meraklıları için ilgi çekici bir şelaledir. Ayrıca yakın çevrede piknik yapmak için uygun alanlar bulunmaktadır. Gerekli tesisler yapılarak cazibesi arttırılmalıdır.

Çayırkent Şelalesi'ne ulaşım kimi yerde bozulan asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Şelale Korgan ilçe merkezine 22 km, Altınordu ilçe merkezine ise 110 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler

ise 2,3 km mesafedeki Güllük Şelalesi, 7 km mesafedeki Korgan Yaylası ve 9 km mesafedeki İteniçi Mesire Yeri'dir.

Şekil 4.72. Güllük Şelalesi'nden bir görünüş (13.07.2020)

4.6.1.1.12.7. Karucuk Şelalesi

Korgan ilçesi Terzili Mahallesi'nde Karucuk Deresi üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°38'59"K enlemi ile 37°17'23"D boylamıdır. Şelalenin tarafımızca boyu yaklaşık 11 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.73).

Bulut (2010)'a göre bu şelale 20 m'den daha yüksek bir seviyeden ve volkanik eğim kırıklığı üzerinden düşmektedir (Bulut, 2010). Şelalenin yakınlarında ya da güzergâhı üzerinde herhangi bir işaret ya da tabela bulunmamaktadır. Saha çalışmaları sırasında yöre halkının yardımıyla yeri tespit edilebilmiştir. Yaz aylarında heybetli görüntüsünden yoksun olan şelale özellikle bahar aylarında coşkulu bir akışa sahip olmaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019a). Perşembe Yaylası'na yakın bir konumda yer aldığından yayla merkezi içerisinden yapılacak yönlendirme tabelalarıyla daha fazla dikkat çekmesi sağlanabilir.

Karucuk Şelalesi'ne ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Vadi içerisine inişte yürüyüş parkuruna ihtiyaç vardır. Şelale Korgan ilçe merkezine 29 km, Altınordu ilçe merkezine ise 101 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 4,7 km mesafedeki Perşembe Yaylası, 6,8 km mesafedeki Emir Kümbet Türbesi ve 7 km mesafedeki Çiseli Takım Şelaleleri'dir.

Şekil 4.73. Karucuk Şelalesi'nden bir görünüş (15.07.2020)

4.6.1.1.12.8. Sitilci Şelalesi

Korgan ilçesi Tepealan Mahallesi'nde Karakoyun Deresi üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°44'32"K enlemi ile 37°18'24"D boylamıdır. Şelalenin tarafımızca boyu yaklaşık 5 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.74).

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019a)'ne göre yörede her mevsim coşkulu akan şelalelerdendir. Şelalenin dev kazanı mahalle halkı tarafından yazın serinleme maksatlı kullanılmaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019a). Şelalenin yakınlarında ya da güzergâhı üzerinde herhangi bir işaret ya da tabela yer almamaktadır. Ancak mahalle merkezinde yer aldığından ulaşımı ve konum tespiti kolaydır. Yaz aylarında dahi coşkulu akış göstermektedir. Mahalle içerisinde yer aldığından tesis sorunu yoktur. Ancak vadi içerisinde müsait yerlere piknik masaları yerleştirilerek ortamın çekiciliği arttırılabilir.

Sitilci Şelalesi'ne ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Şelale Korgan ilçe merkezine 13 km, Altınordu ilçe merkezine ise 85,5 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise mahalle içerisindeki ahşap köprüler, 8,5 km mesafedeki Çağlayanbaşı Şelalesi ve 8,6 km mesafedeki Yeşilalan Camii'dir.

Şekil 4.74. Sitilci Şelalesi'nden bir görünüş (13.07.2020)

4.6.1.1.13. Kumru İlçesi Şelaleleri

Kumru ilçesi şelale varlığı bakımından ele alınmıştır. Yapılan arazi ve literatür çalışmalarına göre Kumru ilçesinde Duman Şelalesi, Pösküden Şelalesi ve Karaveli Şelalesi yer almaktadır.

4.6.1.1.13.1. Duman Şelalesi

Kumru ilçesi Duman Mahallesi'nde Elekçi Irmağı'na katılan bir kol üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°50'48"K enlemi ile 37°15'51"D boylamıdır. Şelalenin yüksekliği tarafımızca yaklaşık 15 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.75).

Şelalenin yakınlarında ya da güzergâhı üzerinde herhangi bir işaret ya da tabela yer almamaktadır. Saha çalışmaları sırasında yöre halkının yardımıyla ulaşılan şelaleye literatürde rastlanmamıştır. Duman Mahallesi'nde yer alması sebebiyle tarafımızca "Duman Şelalesi" adı uygun görülmüştür. Şelalenin bulunduğu alan tesis yapımına uygundur. Doğa fotoğrafçıları, doğa ve yürüyüş yapmayı sevenler için güzel bir ortama sahiptir. Şelaleye ulaşım için bir yürüyüş parkuru düzenlenmeli ve gerekli tesisler yapılmalıdır.

Duman Şelalesi'ne ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Ancak vadi içinde şelaleye giden bir yol bulunmadığından yoğun bitki örtüsü nedeniyle ulaşım biraz zordur. Şelale Kumru ilçe merkezine 5,2 km, Altınordu ilçe merkezine ise 76,6 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 2 km mesafedeki Karaveli Şelalesi, 3,2 km mesafedeki Kuşnefak Kalesi ve 4,7 km mesafedeki Fizme Kaya Mezarı'dır.

Şekil 4.75. Duman Şelalesi'nden bir görünüş (16.07.2020)

4.6.1.1.13.2. Pösküden Şelalesi

Kumru ilçesi Erikçeli Mahallesi'nde Elekçi Irmağı üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°50'28"K enlemi ile 37°12'43"D boylamıdır. Şelalenin yüksekliği tarafımızca yaklaşık 7 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.76).

Şelalenin yakınlarında ya da güzergâhı üzerinde herhangi bir işaret ya da tabela yer almamaktadır. Ancak yol güzergahına yakın olduğundan rahatlıkla fark edilebilmektedir. Yaz aylarında heybetini kaybeden şelale özellikle bahar aylarında sahip olduğu etkileyiciliğe kavuşmaktadır. Yer aldığı vadi şelale ile birlikte oldukça dikkat çekici bir manzara sergilemektedir. Vadi içerisinde şelaleden biraz daha yukarı çığırda iki noktada ırmak önüne yapılan setlerle yapay şelaleler oluşturulmuştur (Şekil 4.77). Şelalenin bulunduğu alanda piknik yapılabilecek yerler mevcuttur. Önceleri balık çiftliklerinin de yer aldığı mekânda günümüzde herhangi bir tesis bulunmamaktadır. Doğa fotoğrafçıları, doğa ve yürüyüş yapmayı sevenler için güzel bir ortam bulunmaktadır. Özellikle yaz aylarında en hareketli dönemini geçirmektedir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019a). Günümüzde işletilmeyen tesislerin tekrar işler hale getirilmesi Pösküden Şelalesi'ne olan ilginin de artmasına yardımcı olacaktır.

Pösküden Şelalesi'ne ulaşım asfalt bir yolla rahat bir şekilde sağlanmaktadır. Şelale Kumru ilçe merkezine 7,3 km, Altınordu ilçe merkezine ise 78,7 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 7,1 km mesafedeki Samur Camii, 7,7 km mesafedeki Şenyurt Eski Camii ve 10,9 km mesafedeki Kuşnefak Kalesi'dir.

Şekil 4.76. Pösküden Şelalesi'nden bir görünüş (16.07.2020)

Şekil 4.77. Pösküden Şelalesi'nin yukarı kesiminde yer alan yapay şelalelerden bir görünüş (16.07.2020)

4.6.1.1.13.3. Karaveli Şelalesi

Kumru ilçesi Duman Mahallesi'nde Elekçi Irmağı'na katılan bir kol üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°50'09"K enlemi ile 37°15'19"D boylamıdır. Şelalenin yüksekliği tarafımızca yaklaşık 18 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.78).

Şelalenin yakınlarında ya da güzergâhı üzerinde herhangi bir işaret ya da tabela yer almamaktadır. Ancak yol güzergahına yakın olduğundan mahalle sakinlerine sorularak yeri kolaylıkla bulunabilir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019a). Yaz aylarında etkileyici görüntüsünü kaybetmiş olan şelale bahar aylarında eski görünümüne kavuşmaktadır. Şelalenin bulunduğu alan tesis yapımına uygun değildir. Doğa fotoğrafçıları, doğa ve yürüyüş yapmayı sevenler için güzel bir ortama sahiptir.

Karaveli Şelalesi'ne ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Şelale Kumru ilçe merkezine 6,6 km, Altınordu ilçe merkezine ise 77,9 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 2 km mesafedeki Duman Şelalesi, 9,2 km mesafedeki Fizme Kaya Mezarı ve 9,4 km mesafedeki Fizme Büyük Camii'dir.

Şekil 4.78. Karaveli Şelalesi'nden bir görünüş (16.07.2020)

4.6.1.1.14. Mesudiye İlçesi Şelaleleri

Mesudiye ilçesi şelale varlığı bakımından ele alınmıştır. Yapılan arazi ve literatür çalışmalarına göre Mesudiye ilçesinde Gederek Şelalesi ve Müzadere Şelalesi yer almaktadır.

4.6.1.1.14.1. Gederek Şelalesi

Mesudiye ilçesi Yardere Mahallesi'nde Yardere üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°26'33"K enlemi ile 37°47'56"D boylamıdır. Şelalenin yüksekliği tarafımızca yaklaşık 40 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.79).

Gederek Şelalesi oldukça yüksek bir konumdan düşüşe geçen yöredeki en büyük şelalelerden olmasına karşın yazın sahip olduğu suyu büyük ölçüde kaybettiğinden bu aylarda etkileyici bir görünüme sahip değildir. Vadi içerisinden herhangi bir yol bulunmadığından ulaşımın yürüyerek sağlandığı şelaleye bu sebeple ulaşım kısmen zordur. Vadi içerisindeki ulaşım güzergahına bir yürüyüş parkuru yapılması ulaşımı kolaylaştıracaktır. Ayrıca şelalenin bulunduğu vadi içerisinde heyelan ve kütle hareketlerinin meydana geldiği gözlenmiştir. Bu sebeple ziyaretçiler için güvenli bir bölge oluşturulması gerekmektedir. Vadi içerisinde tesis için uygun bir alan mevcut değildir. Herhangi bir yönlendirici tabela bulunmasa da şelalenin tespiti kolaydır.

Gederek Şelalesi'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Vadi içerisine girildiğinde ise yaya devam edilmektedir. Şelale Mesudiye ilçe merkezine 3,5 km, Altınordu ilçe merkezine ise 94,4 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 3,7 km mesafedeki Mesudiye Kilisesi, 8,8 km mesafedeki Yukarıgökçe (Falcada) Kalesi ve 10 km mesafedeki Meletios Kalesi'dir.

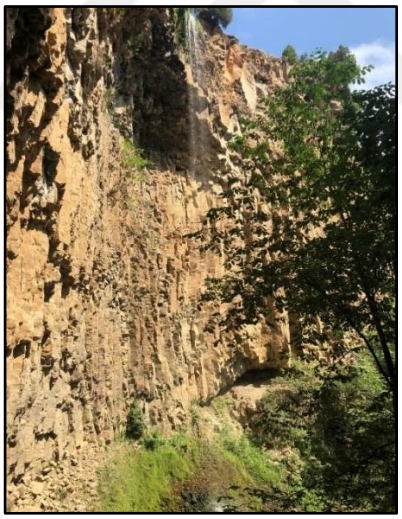

Şekil 4.79. Gederek Şelalesi'nden bir görünüş (25.07.2020)

4.6.1.1.14.2. Müzadere Takım Şelaleleri

Mesudiye ilçesi Topçam Mahallesi'nde Müzadere Deresi üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°35'57"K enlemi ile 37°47'24"D boylamıdır. En yüksek şelalenin yüksekliği tarafımızca yaklaşık 5 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.80). Vadi içerisinde 3 adet şelale tespit edilmiştir.

En büyük şelale çift dev kazana sahip olup yazın dahi güzel bir manzaraya sahiptir. Aynı vadi içerisinde irili ufaklı birkaç şelale daha yer almaktadır (Şekil 4.81). Şelaleye ulaşım sırasında geçilen vadi de doğal güzelliği ve manzarası ile doğa severler için çok özel bir mekandır. Şelaleler ile bir bütünlük sağlayan bu alan yürüyüş parkuru olarak değerlendirilebilir. Ayrıca doğa fotoğrafçıları için de çok uygun bir ortama sahiptir. Vadi içerisinde tesis yapımı için uygun bir yer bulunmamakla birlikte vadi girişine piknik masaları yerleştirilebilir. Şelaleye ulaşım sırasında herhangi bir tabela ya da yönlendirici yer almadığından yöre halkından yardım alınarak şelaleye ulaşılmıştır. Saha çalışmaları sırasında bize rehberlik ederek şelaleye ulaşmamızı sağlayan Aydın Altınöz'e teşekkürü borç biliriz.

Müzadere Takım Şelalelerine ulaşım mahalle içerisine kadar asfalt yolla sonrasında ise stabilize bir yolla sağlanmaktadır. Vadi içerisine girildiğinde ise yaya devam edilmektedir. Şelale Mesudiye ilçe merkezine 29,2 km, Altınordu ilçe merkezine ise 70,4 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 200 m mesafedeki Müzadere Kilisesi, 5,4 km mesafedeki Topçam ve Çağman Mağaraları ve 7,5 km mesafedeki Şaphane Kilisesi'dir.

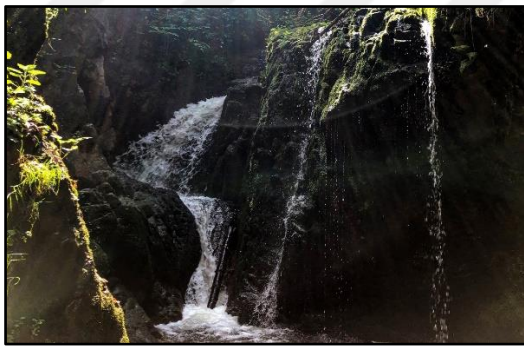

Şekil 4.80. Müzadere Şelalelerinden en büyük olanına ait bir görünüş (23.07.2020)

Şekil 4.81. Vadi içerisindeki diğer bir şelaleden görünüş (23.07.2020)

4.6.1.1.15. Perşembe İlçesi Şelaleleri

Perşembe ilçesi şelale varlığı bakımından ele alınmıştır. Yapılan arazi ve literatür çalışmalarına göre Perşembe ilçesinde Çalgan Şelalesi, Hacılar Takım Şelaleleri, Kurşunçal (Sarısay) Şelalesi ve Şenyurt Şelalesi yer almaktadır.

4.6.1.1.15.1. Çalgan Şelalesi

Perşembe ilçesi Çamarası Mahallesi'nde Çalış Deresi üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°57'59"K enlemi ile 37°39'42"D boylamıdır. Şelalenin yüksekliği tarafımızca yaklaşık 10 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.82).

Çalgan Şelalesi'ne ait dev kazanının geniş olması nedeniyle yöre halkı tarafından "Çalgan Gölü" adıyla, şelale ise "Çalgan Gölü Şelalesi" adıyla anılmaktadır. Oldukça büyük bir dev kazanına sahip olması nedeniyle yöre halkı tarafından yazın yüzme amaçlı da kullanılmaktadır. Şelale herhangi bir yönlendirme tabelası yer almamaktadır. Ancak yöre halkından alınabilecek konum bilgisiyle rahatlıkla bulunabilmektedir. Şelalenin bulunduğu alan tesis yapımı için uygun olmasa da küçük çaplı piknik masaları ya da çardak gibi tesisler yapılabilecek yerler mevcuttur. Şelalenin bulunduğu mekân doğa severler ve özellikle doğa fotoğrafçıları için etkileyici manzaralara sahiptir. Çok fazla bilinirliği olmayan bu şelalenin tanıtıma ihtiyacı vardır (Bahtiyar Karadeniz, 2014).

Çalgan Şelalesi'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Mahalleye varıldıktan sonra ise vadi içerisine stabilize bir araç yoluyla ulaşılabilmektedir. Şelale Perşembe ilçe merkezine 30 km, Altınordu ilçe merkezine ise 27,7 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 4 km mesafedeki Çalgan Şelalesi, 10,1 km mesafedeki Halil Ağa Konağı ve 14,7 km mesafedeki Doğanköy Köprüsü'dür.

Şekil 4.82. Çalgan Şelalesi'nden bir görünüş (06.09.2020)

4.6.1.1.15.2. Hacılar Takım Şelaleleri

Perşembe ilçesi Hacılar Mahallesi'nde Çalış Deresi üzerinde bulunan bu şelalelerin konumu 40°58'28"K enlemi ile 37°39'16"D boylamıdır. Şelalelerden

büyük olanın yüksekliği tarafımızca yaklaşık 19 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.83). Toplam iki adet şelale tespit edilmiştir.

Hacılar Takım Şelaleleri'nden büyük olanı yöre halkı tarafından "Çiseli Şelale" olarak da bilinmektedir. Şelalelerin bulunduğu alanda herhangi bir yönlendirme tabelası yer almamaktadır. Ancak yöre halkından alınabilecek konum bilgisiyle rahatlıkla bulunabilmektedir. Şelalelerin bulunduğu alan tesis yapımı için uygun olmasa da piknik masaları yerleştirilebilecek küçük çaplı alanlar mevcuttur. Herhangi bir tesisin yer almadığı alanda ayrıca bir ahşap köprü ve eski değirmen de yer almaktadır. Tüm bu çekiciliklerin bir arada bulunduğu mekân doğa severler, trekking meraklıları ve foto safari meraklıları için son derece uygundur.

Hacılar Takım Şelaleleri'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Mahalleye varıldıktan sonra ise vadi içerisine fındık bahçesinden yaya devam edilmektedir. Şelaleler Perşembe ilçe merkezine 30 km, Altınordu ilçe merkezine ise 27,7 km mesafededir. Bu şelaleler ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 4 km mesafedeki Çalgan Şelalesi, 10,1 km mesafedeki Halil Ağa Konağı ve 14,4 km mesafedeki Doğanköy Köprüsü'dür.

Şekil 4.83. Hacılar Takım Şelaleleri'nden büyük olana ait bir görünüş (06.09.2020)

4.6.1.1.15.3. Kurşunçal (Sarısay) Şelalesi

Perşembe ilçesi Selimiye Mahallesi sınırlarında yer almaktadır. Şelalenin konumu 40°56'17"K enlemi ve 37°41'16"D boylamıdır. Yapılan arazi çalışmalarında çeşitli seviyelerde eğim kırıklıkları bulunan şelalenin en uzun düşüş yaptığı kısım tarafımızca yaklaşık 27 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.84). Şelalenin toplam yüksekliği 100 m'yi bulmaktadır (Gürgen, 2018a).

Şelale yakınında herhangi bir tesis bulunmamaktadır. Oldukça yüksek bir seviyeden akması Kurşunçal Şelalesi'ni çevresindeki şelalelerden ayırmaktadır.

Görüntüsü ve heybetiyle özellikle foto safari tutkunları için ayrı bir öneme sahiptir. Ayrıca Selimiye Mahallesi içerisinde Kurşunçal Ormanı da yer almaktadır. Mahalle içerisinde oldukça geniş bir alanda yayılış gösteren bu orman ve şelale birlikte düşünüldüğünde yöre açısından oldukça etkileyici çekiciliklerdir (Bahtiyar Karadeniz, 2014). Şelale için en büyük problem hemen yanına inşa edilen Selimiye Hidroelektrik Santralidir. Manzarayı baltalaması yanında topladığı su ile de yöredeki şelalelere zarar vermektedir. Bu tip yapılar kısa zamanda getirisi yüksek gibi görünse de doğaya verdiği geri dönüşü olmayan hasarlar sebebiyle aslında büyük zararlara neden olmaktadır. Bu nedenle yapımları engellenmeli ve hali hazırda çalışanların faaliyetleri sonlandırılmalıdır.

Şelaleye ulaşım bir kısmı asfalt bir kısmı stabilize yolla sağlanmaktadır. Perşembe ilçe merkezine 34 km, Altınordu ilçe merkezine ise 30 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler 500 m mesafedeki Kabaçağlayan Takım Şelaleleri, 5,3 km mesafedeki Karaoluk (Çiseli) Şelalesi ve 6,6 km mesafedeki Çırçırın Takım Şelaleleri'dir.

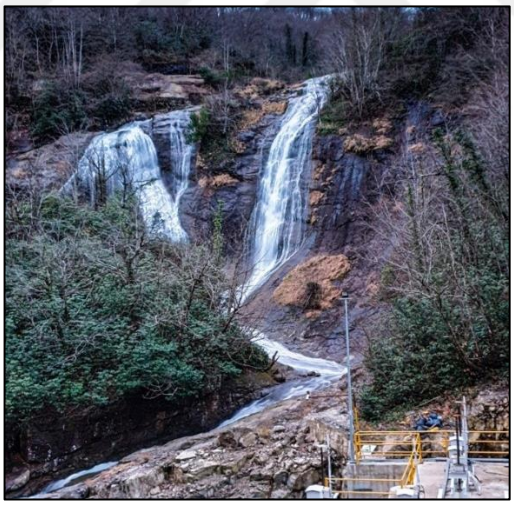

Şekil 4.84. Kurşunçal (Sarısay) Şelalesi'nden bir görünüş (05.02.2020)

4.6.1.1.15.4. Şenyurt Şelalesi

Perşembe ilçesi Şenyurt Mahallesi'nde bulunan bu şelalenin konumu 41°02'09"K enlemi ile 37°43'41"D boylamıdır. Şelalenin yüksekliği tarafımızca yaklaşık 11 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.85).

Şenyurt Mahallesi'ne gelindikten sonra fındık bahçesi içerisinden patika bir yolla kısa bir sürede ulaşılabilen şelale sahip olduğu heybeti ve manzarası ile doğa

severler için etkileyici bir ortama sahiptir. Şelale güzergahında herhangi bir yönlendirme tabelası yer almamaktadır. Ancak yöre halkından alınabilecek konum bilgisiyle rahatlıkla bulunabilmektedir. Şelalenin bulunduğu alan tesis yapımı için uygun değildir. Bahtiyar Karadeniz (2014)'e göre şelale yaklaşık 6 m yükseklikten ve 15 m^2'lik bir gölete düşmektedir. Şelalenin hemen yakınında yöre halkının "Ilıca" olarak adlandırdığı ve şifa umduğu bir kaynak suyu da yer almaktadır (Bahtiyar Karadeniz, 2014). Şelalenin bulunduğu mekân doğa severler ve foto safari meraklıları için uygun bir ortam barındırmaktadır.

Şenyurt Şelalesi'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Mahalleye varıldıktan sonra ise vadi içerisine patika bir yoldan yaya olarak ulaşılabilmektedir. Şelale Perşembe ilçe merkezine 7,8 km, Altınordu ilçe merkezine ise 19,6 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 4 km mesafedeki Çalgan Şelalesi, 6,4 km mesafedeki Gündoğdu Mahallesi Anıt Ağacı ve 11,9 km mesafedeki Soğukpınar Hatipli Camii'dir.

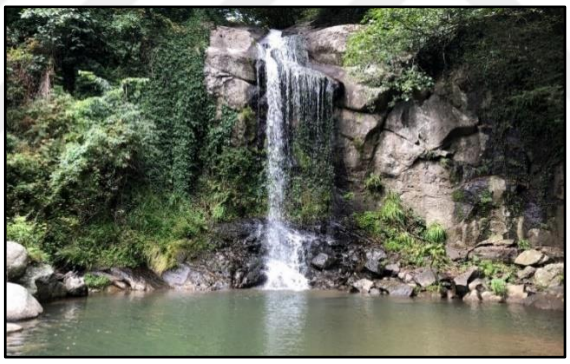

Şekil 4.85. Şenyurt Şelalesi'nden bir görünüş (31.08.2020)

4.6.1.1.16. Ulubey İlçesi Şelaleleri ve Yatak İçi Şekilleri

Ulubey ilçesi şelale ve diğer yatak içi şekilleri varlığı bakımından ele alınmıştır. Yapılan arazi ve literatür çalışmalarına göre Ulubey ilçesinde Çağlayan Şelalesi, Kadıncık Takım Şelaleleri, Küpkaya Yatak İçi Şekilleri ve Ohtamış Şelalesi yer almaktadır.

4.6.1.1.16.1. Çağlayan Şelalesi

Ulubey ilçesi Çağlayan Mahallesi'nde Melet Irmağı'na bağlı Çağlayan Deresi üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°44'05"K enlemi ile 37°50'13"D boylamıdır. Şelalenin yüksekliği tarafımızca yaklaşık 108 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.86).

Hatipoğlu (2017)'na göre iki farklı kayaç tipinin sınırında yer alan bu şelale direnç farkına bağlı olarak oluşmuştur. Şelalenin üst kısmında yer alan kayaç volkanik kökenli iken alt kısmında yer alan kayaç türü ise tortuldur. Şelalenin yüksekliği ise 108 m'dir (Hatipoğlu, 2017). Saha çalışmaları sırasında şelaleye ulaşım güç olmuştur. Yakın çevrede herhangi bir yönlendirme tabelası ya da işaretinin de yer almadığı şelalenin yakın çevresi tesis yapımı için uygun bir ortama sahip değildir. Ancak bir yürüyüş parkuru oluşturularak doğa severler, trekking meraklıları ve fotoğrafçılar için rahat erişim imkânı sunulmalıdır.

Çağlayan Şelalesi'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Vadi içerisine girildiğinde ise patika bir yolla yaya devam edilmektedir. Şelale Ulubey ilçe merkezine 36,3 km, Altınordu ilçe merkezine ise 46,8 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 5,4 km mesafedeki Çağlayan Kaya Mezarı, 31,1 km mesafedeki Kıranyağmur Kaya Mezarları ve 33,3 km mesafedeki Konak Yanı Çeşmesi'dir.

Şekil 4.86. Çağlayan Şelalesi'nden bir görünüş (04.09.2020)

4.6.1.1.16.2. Kadıncık Takım Şelaleleri

Ulubey ilçesi Kadıncık Mahallesi'nde Melet Irmağı'na bağlı Sap Dere üzerinde bulunan bu şelalelerin konumu 40°52'14"K enlemi ile 37°43'14"D boylamıdır. Şelalelerden büyük olanın yüksekliği tarafımızca yaklaşık 14 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.87). Toplamda iki adet şelale tespit edilmiştir.

Hatipoğlu (2017)'na göre iki farklı kayaç tipinin sınırında yer alan bu şelaleler direnç farkına bağlı olarak oluşmuştur. Şelalenin bulunduğu alanda olivinli bazaltlar ve kumtaşları görülmektedir. Şelalelerden en büyüğünün yüksekliği ise 14,3 m'dir (Hatipoğlu, 2017). Saha çalışmaları sırasında şelalelere ulaşım vadiye inen stabilize yol neticesinde nispeten kolay olmuştur. Güzergahta yönlendirme tabelasının

bulunması da ulaşımı kolaylaştırmaktadır. Şelalelerin bulunduğu alanda herhangi bir tesis yer almamakla birlikte tesis yapımına uygun bir ortam bulunmaktadır. Basit tesisler yapılarak şelalelerin çekiciliği arttırılabilir. Foto safari severler, doğa meraklıları ve trekking tutkunları için son derece uygun bir ortam yer almaktadır. Ayrıca mekânda yer alan eski değirmen de şelalelerin çekiciliğine katkı sağlamaktadır.

Kadıncık Takım Şelaleleri'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Vadi içerisine girildiğinde ise stabilize bir yol ile devam edilmektedir. Şelaleler Ulubey ilçe merkezine 5,6 km, Altınordu ilçe merkezine ise 28,5 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 4,9 km mesafedeki Sayacabaşı Mesire Yeri, 5,5 km mesafedeki Şeyh Abdullah Türbesi ve 7,4 km mesafedeki Erdeğin Çeşmesi'dir.

Şekil 4.87. Kadıncık Takım Şelalelerinden büyük olana ait bir görünüş (04.09.2020)

4.6.1.1.16.3. Küpkaya Yatak İçi Şekilleri

Ulubey ilçesi Kardeşler Mahallesi Melet Irmağı'na bağlı Sap Dere üzerinde yer almaktadırlar. Yatak içi şekillerinin konumu 40°49'40"K enlemi ve 37°44'27"D boylamıdır.

Ulubey-Gölköy karayolu üzerinden Kardeşler Mahallesi yolu takip edilerek ulaşılabilen yatak içi şekilleri Sap Dere üzerinde yer almaktadır. Hatipoğlu (2017)'na göre vadi içinde akarsu aşındırmasıyla oluşmuş bu şekiller "yatak kuyuları" ve "kaya havuzları"dır. Bu kaya havuzlarının çapları ve derinlikleri birkaç cm ile birkaç m arasında değişmektedir. Vadinin asıl oluşumunda ise yatak kuyuları önemli rol oynamıştır. Akışla birlikte zaman içerisinde genişleyip birleşen bu yatak kuyuları akarsu yatağını genişletmiştir (Şekil 4.88), (Şekil 4.89). Ayrıca aşınıma dayanıklı bazalt sütunlarının da yer aldığı sahaya yöre halkı tarafından bu sütunlar nedeniyle "Küpkaya" adı verilmiştir (Hatipoğlu, 2017). Yöre halkı tarafından yazın yüzme

amaçlı da kullanılan bu şekillerin oluşturduğu dikkat çekici manzaralar sergilemektedir. Ulubey ilçesinde şelalelerle birlikte çok turist çeken mekanlardan biri olan bu yatak içi şekillerinin yayılış gösterdiği vadi içerisinde bir yürüyüş parkuru yer almaktadır (Şekil 4.90). Ayrıca şekillerin bulunduğu konumda bir adet tesis de yer almaktadır. Bu tesiste restoran ve kafeterya hizmetlerinin yanı sıra zipline etkinliği hizmeti de sunulmaktadır. Yatak içi şekillerinin bulunduğu vadi kano meraklıları için uygun bir ortama ev sahipliği yapmaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019a). Saha çalışmaları sırasında piknik masaları konulabilecek ortamlar yer aldığı tespit edilmiştir. Bu alanlara yerleştirilecek piknik masaları ya da kamelyalar ortamın çekiciliğine katkı sağlayacaktır. Saha doğa fotoğrafçıları, piknik severler, kamp yapmak isteyenler ve olta balıkçılığı için de uygun bir ortama sahiptir.

Küpkaya Yatak İçi Şekillerine ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Bu şekillerin Ulubey ilçesine uzaklığı 9,2 km iken Altınordu ilçesine uzaklığı ise 32 km'dir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 1,8 km mesafedeki Kardeşler Kaya Mezarı, 5,9 km mesafedeki Kıranyağmur Kaya Mezarları ve 7,9 km mesafedeki Sarpdere Köprüsü'dür.

Şekil 4.88. Küpkaya Yatak İçi Şekillerinden bir görünüş (04.09.2020)

Şekil 4.89. Küpkaya Yatak İçi Şekillerinden farklı bir görünüş (04.09.2020)

Şekil 4.90. Küpkaya Yatak İçi Şekillerinin bulunduğu alandaki yürüyüş parkurundan bir görünüş (04.09.2020)

4.6.1.1.16.4. Ohtamış Şelalesi

Ulubey ilçesi Ohtamış Mahallesi'nde Melet Irmağı'na bağlı Sarpdere üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°48'40"K enlemi ile 37°39'40"D boylamıdır. Şelalenin yüksekliği tarafımızca yaklaşık 21 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.91).

Hatipoğlu (2017)'na göre iki farklı kayaç tipinin sınırında yer alan bu şelale direnç farkına bağlı olarak oluşmuştur. Şelalenin üst kısmında yer alan kayaç bazalt iken alt kısmında yer alan kayaç türü ise aglomeradır. Şelalenin yüksekliği ise 21 m'dir (Hatipoğlu, 2017). Saha çalışmaları sırasında şelaleye ulaşım oldukça güçtür. Ancak özellikle bölgesel bilinirliği yüksek olduğundan çokça ziyaretçi almaktadır. Güzergahta tabelanın yer alması bir nebze tespiti kolaylaştırmaktadır. Şelale yakınında herhangi bir tesis yer almamakla birlikte tesis yapımı için uygun bir ortam da bulunmamaktadır. Şelalenin bulunduğu konumu da içerisine alan bir yürüyüş parkuru ile daha fazla ziyaretçi çekmesi sağlanabilir.

Çağlayan Şelalesi'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Vadi içerisine girildiğinde ise patika bir yaya yolu ile devam edilmektedir. Şelale Ulubey ilçe merkezine 18 km, Altınordu ilçe merkezine ise 40,8 km mesafededir. Bu şelale ile birlikte yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler ise 9,7 km mesafedeki Akoluk Köprüsü, 6,9 km mesafedeki Kadı Çeşmesi ve 15,8 km mesafedeki Kardeşler Kaya Mezarı'dır.

Şekil 4.91. Ohtamış Şelalesi'nden bir görünüş (04.09.2020)

4.6.1.1.17. Ünye İlçesi Şelaleleri ve Diğer Yatak İçi Şekilleri

Ünye ilçesi şelale ve diğer yatak içi şekilleri varlığı bakımından ele alınmıştır. Yapılan arazi ve literatür çalışmalarına göre Ünye ilçesinde Çağlayan (Fatih) Takım Şelaleleri, Dereköy Kazankaya Şelalesi, Dipselek Şelalesi ve Keş Mahallesi Yatak İçi Şekilleri yer almaktadır.

4.6.1.1.17.1. Çağlayan (Fatih) Takım Şelaleleri

Ünye ilçesi Fatih Mahallesi sınırlarında yer almaktadır. Şelalelerin konumu 40°56’01”K enlemi ve 37°12’30”D boylamıdır. Yapılan arazi çalışmalarında 2 adet şelale tespit edilmiştir. Boyu daha uzun olan şelalenin çevre mahallelerden suyunun alınması neticesinde akışını neredeyse yitirmiş olduğu görülmüştür. Diğer şelale ise cılız bir şekilde akmaya devam etmektedir. Bu şelalenin boyu ise tarafımızca yaklaşık 22 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.92).

Çağlayan Takım Şelaleleri ve Ordu ili genelindeki diğer bazı şelalelerin ortak sorunlarından belki de en önemlisi şelaleleri besleyen akarsuların çeşitli şekillerde kullanılmak üzere alınmasıdır. Özellikle HES’lerin bu konudaki tahribatı son derece büyüktür. Turistik çekiciliklerin geri dönüşü olmaksızın kaybedilmesiyle meydana gelen doğal yapı üzerindeki tahribat ve turizme etkisi sonucu ülke ekonomisinde oluşturacağı zarar da düşünüldüğünde HES’lerin inşası için yer seçimine mutlak suretle dikkat edilmelidir.

Takım şelalelere yakın mesafede bulunan Fatih Mahallesi merkezinde her türlü tesis yer almaktadır. Ancak şelalelere yakın bir alana vakit geçirilebilecek küçük çaplı tesisler de kurulabilir.

Çağlayan Takım Şelaleleri’ne ulaşım bir kısmı asfalt bir kısmı stabilize yolla sağlanmaktadır. Şelalelerin Ünye ilçe merkezine uzaklığı 36,7 km iken Altınordu ilçe merkezine uzaklığı ise 85 km’dir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 12 km mesafedeki Kadavat Kaya Mezarı, 13 km mesafedeki Kabadirek Camii ve 24,6 km mesafedeki Kazankaya Şelalesi’dir.

Şekil 4.92. Fatih Mahallesi Çağlayan Takım Şelaleleri’nden birine ait görünüş (11.09.2020)

4.6.1.1.17.2. Dereköy Kazankaya Şelalesi

Ünye ilçesi Dereköy Mahallesi Kurna Deresi üzerinde bulunan bu şelalenin konumu 40°53’21”K enlemi ve 37°09’20”D boylamıdır. Tarafımızca yapılan ölçümlere göre şelale yaklaşık 3,5 m uzunluğa sahiptir (Şekil 4.93).

Küçük bir kanyona benzer dar bir boğaz içerisinden akan şelalenin hemen yanında ise tarihi bir köprü olduğunu düşündüğümüz yapı görülebilmektedir (Şekil 4.94). Şelalenin bulunduğu alanın arkeolojik bir değere sahip olduğu ve koruma altına alınması gerektiği tarafımızca düşünülmektedir. Gerekli çalışmalarla köprü benzeri yapının yaş tayini yapılabilir ve araştırmalarla belki benzer tarihi unsurlar alanda tespit edilebilir. Bunun yanında şelaleye ulaşım sağlayan yolun asfaltlanması şarttır. Ayrıca çeşitli basit tesisler kurularak ve yönlendirme tabelaları yerleştirilerek şelalenin çekiciliği arttırılabilir.

Şelaleye ulaşım bozuk, stabilize bir yoldan sağlanmaktadır. Şelalenin Ünye ilçe merkezine 45 km, Altınordu ilçe merkezine ise 101 km mesafededir. Şelaleye ziyaret sırasında uğranabilecek başka bir çekicilik de 17 km mesafede bulunan Kabadirek Ahşap Cami’dir.

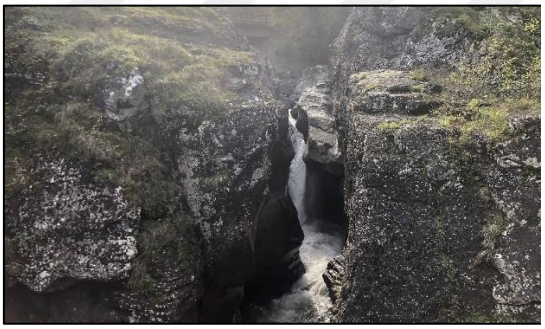

Şekil 4.93. Dereköy Kazankaya Şelalesi’ne ait bir görüntü (05.11.2019)

Şekil 4.94. Dereköy Kazankaya Şelalesi önündeki tarihi değeri olduğu düşünülen köprüye ait bir görüntü (05.11.2019)

4.6.1.1.17.3. Dipselek Şelalesi

Ünye ilçesi Erenyurt Mahallesi sınırlarında yer almaktadır. Şelalenin konumu 40°58’40”K enlemi ve 37°21’55”D boylamıdır. Yapılan arazi çalışmalarında tarafımızca şelalenin boyu yaklaşık 27 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.95).

Şelale yakınında herhangi bir tesis ya da piknik yapılabilecek bir mekân yer almamaktadır. Mahalleye ulaşan karayolunun hemen yanında bulunduğundan ulaşım son derece kolaydır ancak bulunduğu konum peyzaj düzenlemesi yapılabilmesine

engel teşkil etmektedir. Hemen yakınındaki Erenyurt Kale Kalıntıları ile birlikte civardaki en önemli doğal çekiciliktir. Defineciler tarafından tahribata uğratılmış olsa da hala etkileyici görüntüsünü korumayı başarabilen şelalenin daha çok tanıtımı yapılmalıdır. Böylelikle daha çok doğa sever ve turist tarafından ziyaret edilebilir.

Ulaşım düzgün asfalt yolla sağlanmaktadır. Şelale Ünye ilçe merkezine 37 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine ise 56 km uzaklıktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilik ise hemen kuzeyindeki Erenyurt Kalesi Kalıntılarıdır.

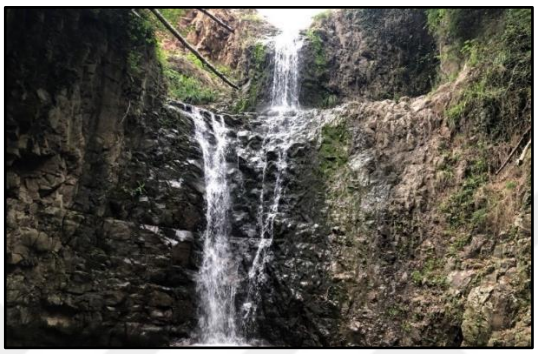

Şekil 4.95. Erenyurt Mahallesi Dipselek Şelalesi'nden bir görünüş (11.09.2020)

4.6.1.1.17.4. Keş Mahallesi Yatak İçi Şekilleri

Ünye ilçesi Keş Mahallesi'nde yer almaktadırlar. Yatak içi şekillerinin konumu 41°03'19"K enlemi ve 37°23'17"D boylamıdır.

Ünye ilçesi Keş Mahallesi yolu takip edilerek ulaşılabilen yatak içi şekilleri Kavaklar Deresi üzerinde yer almaktadır. Akarsu aşındırmasıyla oluşmuş bu şekiller "yatak kuyuları" olsa da yöre halkı tarafından "Kaynayan Kanyonu" olarak bilinmektedir (Şekil 4.96). Yöre halkı tarafından yazın yüzme amaçlı kullanılan bu şekillerin oluşturduğu ortam görsel olarak da oldukça dikkat çekicidir. Şekillerin bulunduğu alana yakın herhangi bir tesis yer almamaktadır. Literatürde yer almayan bu yatak içi şekillerini tanıtımı yapılarak daha fazla turist çekilmesi sağlanmalıdır. Ayrıca gerekli tedbirler alınarak yöre halkı tarafından kullanılan bu alan doğal yapısı bozulmadan güvenli bir hale getirilmelidir.

Keş Mahallesi Yatak İçi Şekillerine ulaşım mahalle içine kadar asfalt bir yolla sağlansa da vadi içine ayrılan kısmı son derece bozuk bir stabilize yola sahiptir. Bu şekillerin Ünye ilçesine uzaklığı 14 km iken Altınordu ilçesine uzaklığı ise 54 km'dir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 9,2 km mesafedeki

Yedikapı Mağarası, 11 km mesafedeki Cıngırt Kaya Kalesi ve Yerleşimi ve 14 km mesafedeki Asarkaya Kent Ormanı'dır.

Şekil 4.96. Keş Mahallesi Yatak İçi Şekilleri'nden bir görünüş (11.09.2020)

4.6.1.1.18. Şelaleler ve Diğer Yatak İçi Şekillerinin Ordu İlindeki Dağılışı

Ordu ilinde yer alan şelaleler ve diğer yatak içi şekillerinin dağılışını göstermek için bir harita oluşturulmuştur (Şekil 4.97), (Şekil 4.98). Harita incelendiğinde Ordu'da şelalelerin ve yatak içi şekillerinin özellikle Perşembe ilçesi güneyi, Çamaş ilçesi ve çevresi, Korgan ilçesi ve çevresinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ünye, Gülyalı ve Mesudiye ilçelerinin ise şelaleler ve diğer yatak içi şekilleri bakımından nispeten daha fakir durumda olduğu görülmektedir.

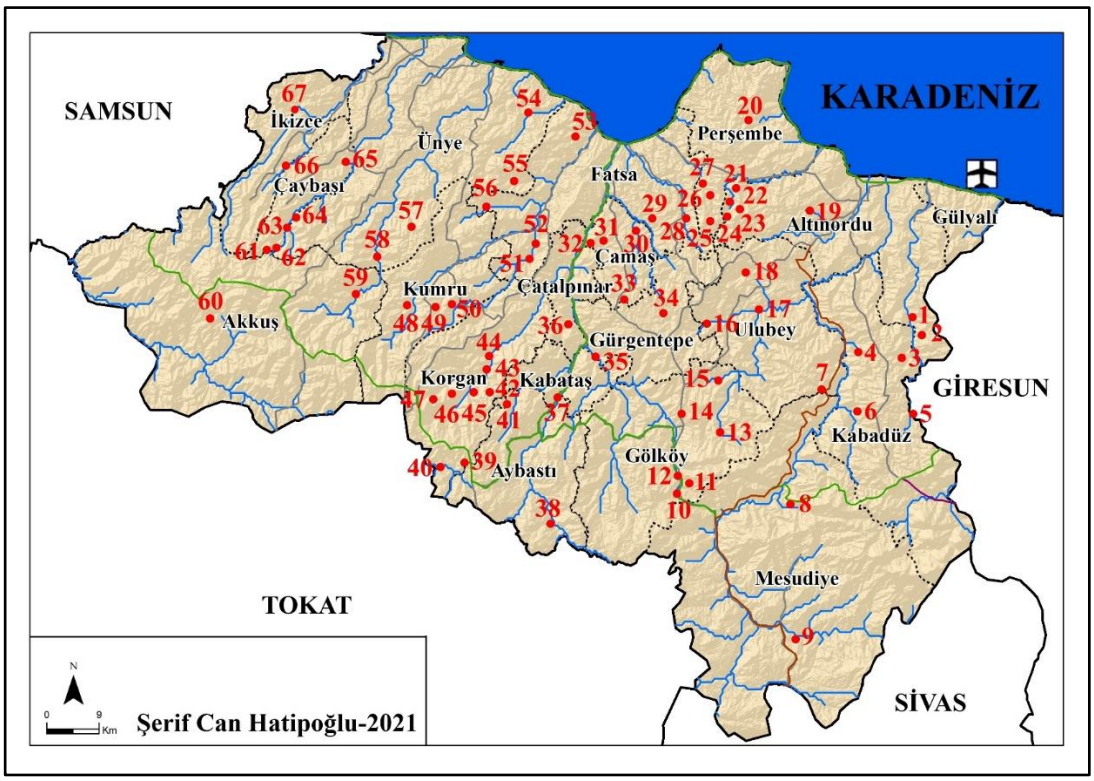

Şekil 4.97. Ordu ilindeki şelaleler ve diğer yatak içi şekillerinin dağılış haritası

Şekil 4.98. Ordu ilindeki şelaleler ve diğer yatak içi şekillerinin dağılış haritasına ait açıklamalar

4.6.2. Deniz-Kıyı Turizmi

Deniz, doğal turistik kaynakların en önemlilerinden biridir. Bunun en önemli nedenlerinden biri kıyıların, kumsalların ve koyların etkileyici manzaralara sahip olması iken bir diğeri ise denizde gerçekleştirilebilecek çok sayıda rekreatif faaliyetin mevcudiyetidir (Doğaner, 2001). Ordu ili falezli kıyılar bakımında oldukça kısıtlı bir alana sahip olduğundan yat turizmi bakımından fazla gelişme gösterememiştir. Bu bağlamda Perşembe ilçesi sahip olduğu falezli kıyıları ve küçük çaplı koyları ile yat turizmine kısmen elverişlidir. Ordu ilinin deniz turizmi bakımından en önemli zenginliği sahip olduğu çok sayıda plajıdır. Morfolojik açıdan bu plajlar deniz turizmi bakımından oldukça elverişli olsa da iklimin elverişsiz oluşu deniz turizminin uzun bir yaz sezonu boyunca sürmesini engellemektedir.

4.6.2.1. Plajlar

Ordu ili 100 km'lik kıyı uzunluğuna sahip olup bunun 60 km'lik bölümünün kumsal olmasıyla bölgedeki diğer illerden ayrılmaktadır (Balık, 2017b). Buna bağlı olarak kıyı ilçelerinin istisnasız tümü çok sayıda plaja sahiptir.

4.6.2.1.1. Altınordu İlçesi Plajları

Altınordu ilçesi sınırları içerisinde Akyazı Plajı, Cumhuriyet Mahallesi Plajı ve Kumbaşı Kumsalı Plajı yer almaktadır.

4.6.2.1.1.1. Akyazı Plajı

Altınordu ilçesi Akyazı Mahallesi'nde yer almaktadır. Plajın konumu 40°59'03"K enlemi ve 37°54'39"D boylamıdır. Yapılan ölçümlere göre uzunluğu 1,9 km'dir. Kumlu plaj özelliğine sahiptir (Şekil 4.99).

Plaj konumu itibarıyla otel, restoran, kafe ve büfe gibi pek çok işletmenin bulunduğu bir alanda yer almaktadır. Ayrıca WC, duş, soyunma kabini, engelli rampası piknik masaları gibi tesislere de sahiptir. Tüm bunların yanında Kumsal Yarış Parkuru, Çocuk Su Parkı, İp Tırmanma Elemanları ve Kum Futbol Sahası gibi ekstra etkinlik alanları da Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından plaj üzerinde kullanıma açılmıştır (Şekil 4.100).

Plaja ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Altınordu ilçe merkezinde yer alan plaj dışında Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları ise 1,8 km mesafedeki Sahil Çivisiz Cami, 2 km mesafedeki Ters Ev, 2 km mesafedeki teleferik istasyonuyla Boztepe, 2,6 km mesafedeki Yalı Cami'dir. Aslında plaj ilçe merkezinde yer aldığından Altınordu ilçe merkezinde bulunan diğer tüm çekicilikler de kolaylıkla görülebilir.

Şekil 4.99. Akyazı Plajı'na ait bir görüntü (30.01.2020)

Şekil 4.100. Akyazı Plajı'ndaki Kumsal Yarış Parkuru'na ait bir görüntü (30.01.2020)

4.6.2.1.1.2. Cumhuriyet Mahallesi Plajı

Altınordu ilçesi Cumhuriyet Mahallesi'nde yer almaktadır. Plajın konumu 40°58'58"K enlemi ve 37°56'59"D boylamıdır. Yapılan ölçümlere göre uzunluğu 900 m'dir. Kumlu plaj özelliğine sahiptir (Şekil 4.101). Ordu ilindeki iki adet Mavi bayraklı plajdan biridir.

Plaj Mavi Bayrak unvanı gereği, soyunma kabini, WC, duş, gözetleme kulesi, engelli rampası, güneşlenme terasları gibi tesislere sahiptir. Ayrıca cankurtaran hizmeti ve ilk yardım depoları da bulunmaktadır. Plajda tespit edilen en önemli problem plaj etrafına inşa edilmiş çok sayıdaki binanın bulunmasıdır. Bu yapılar kıyı kanununa aykırı konumlandırılmıştır. Genele bakıldığında problem aslında tüm Cumhuriyet Mahallesi için geçerlidir. Bina baskısı altında plajın doğal güzelliği zarara uğramış ve kötü bir manzara oluşmuştur. En azından plaj olarak belediye tarafından belirlenmiş alandaki bina sayısı azaltılabilirse plaj bir nebze de olsa daha etkileyici bir görünüme kavuşacaktır.

Plaja ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Altınordu ilçe merkezine uzaklığı 6,5 km'dir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer bazı çekicilikler ise 1,4 km mesafedeki Anıt Ağaç, 4 km mesafedeki Akyazı Plajı ve 6,5 km mesafedeki Sahil Çivisiz Cami'dir.

Şekil 4.101. Cumhuriyet Mahallesi Plajı'na ait bir görüntü (29.01.2020)

4.6.2.1.1.3. Kumbaşı Kumsalı Plajı

Altınordu ilçesi Kumbaşı Mahallesi'nde yer almaktadır. Plajın konumu 41°01'07"K enlemi ve 37°50'23"D boylamıdır. Yapılan ölçümlere göre uzunluğu 1,5 km'dir. Kumlu plaj özelliğine sahiptir (Şekil 4.102). Ordu ilindeki iki adet Mavi bayraklı plajdan biridir.

Plaj Mavi Bayrak unvanı gereği, soyunma kabini, WC, duş, gözetleme kulesi, engelli rampası ve ilkyardım deposu gibi tesislere sahiptir. Ayrıca cankurtaran hizmeti de bulunmaktadır. Bunun yanında hemen bitişiğinde bulunan tesis şezlong, şemsiye gibi hizmetlerin yanı sıra kafeterya hizmeti de vermektedir. Plaj çevresinde kafe, restoran ve büfeler hizmet vermektedir. Saha çalışmalarında plajda tespit edilen en önemli problem otopark alanının bulunmamasıdır. Bu nedenle plaja mümkün olan en yakın ve uygun noktaya otopark inşa edilmelidir. Bu sayede hem karayolu güvenliği hem de ziyaretçi araçlarının güvenliği sağlanmış olacaktır.

Ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Plaj Altınordu ilçe merkezine 6 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 3 km mesafedeki Kotyora Antik Yerleşmesi, 3,5 km mesafedeki Güzelyalı Mahallesi Anıt Ağaçları ve 11,5 km mesafedeki Boztepe'dir.

Şekil 4.102. Kumbaşı Kumsalı Plajı'na ait bir görüntü (29.01.2020)

4.6.2.1.2. Fatsa İlçesi Plajları

Fatsa ilçesi sınırları içerisinde Bolaman Plajı, Dolunay Çamlık Plajı ve Fatsa Kadınlar Plajı yer almaktadır.

4.6.2.1.2.1. Bolaman Plajı

Fatsa ilçesi Bolaman Mahallesi'nde yer almaktadır. Plajın konumu 41°02'13"K enlemi ve 37°35'50"D boylamıdır. Yapılan ölçümlere göre uzunluğu 250 m'dir. Kumlu plaj türündedir (Şekil 4.103).

Plajın hemen gerisinde üç adet restoran hizmet vermektedir. Restoranlar özellikle gastronomi turizmi bakımından pideleri ile meşhurdur. Aynı zamanda şezlong, şemsiye gibi araçları kiralama olanağı da bu tesislerce sağlanmaktadır. Ancak bu restoranlar bulunduğu konum itibarıyla kıyı kanununa aykırıdır. Kıyı kenar çizgisinden itibaren inşa edilen bu yapılar 7121 sayılı Kıyı Kanunu'na göre kıyı kenar

çizgisine en fazla 50 m yakınlıkta olabilir. WC, soyunma kabini, duş ve engelli rampası gibi olanaklar bulunmamakla birlikte restoranlarda WC bulunmaktadır. Plaja WC, soyunma kabini, duş ve engelli rampası gibi tesisler mutlaka yapılmalıdır. Plajın hemen bitişiğinde üç yıldızlı bir apart hotel bulunmaktadır. Bu da plajın çekiciliğine katkı sağlamaktadır.

Plaja ulaşım son derece kolaydır ve asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Fatsa ilçe merkezine 8,5 km mesafede, Altınordu ilçe merkezine ise 33 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler 150 m mesafedeki Haznedaroğlu Konağı (Bolaman Kalesi) ile 1,5 km uzaklıktaki İnyanı Deniz Mağaraları'dır.

Şekil 4.103. Fatsa ilçesi Bolaman Plajı'ndan bir görünüş (21.05.2019)

4.6.2.1.2.2. Dolunay Çamlık Plajı

Fatsa ilçesi Dolunay Mahallesi'nde yer almaktadır. Plajın konumu 41°03'38"K enlemi ve 37°28'48"D boylamıdır. Yapılan ölçümlere göre toplam uzunluğu 225 m'dir (Şekil 4.104). Kumlu plaj türündedir.

Plaj içerisinde WC, soyunma kabini, duş gibi tesisler bulunmaktadır. Ancak engelli rampası bulunmamaktadır. Ayrıca plajın arkasında yer alan mesire alanı ile birlikte çekiciliği daha da artmaktadır. Plajın hemen yanında yer alan restoran mekânın çekiciliğine katkı sağlamakla birlikte kıyı kanununa aykırı bir konumdadır.

Plaj Fatsa ilçe merkezinde bulunduğundan ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Plajın Altınordu ilçe merkezine uzaklığı 43 km'dir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer bazı çekicilikler ise 2 km mesafedeki Fatsa Kadınlar Plajı, 4 km mesafedeki Yedi Kapı Mağarası, 5,4 km mesafedeki Cıngırt Kaya Kalesi ve Yerleşimi'dir.

Şekil 4.104. Fatsa ilçesi Dolunay Çamlık Plajı'ndan bir görünüş (21.05.2019)

4.6.2.1.2.3. Fatsa Kadınlar Plajı

Fatsa ilçesi Evkaf Mahallesi'nde yer almaktadır. Plajın konumu 41°02'54"K enlemi ve 37°29'06"D boylamıdır. Toplam plajın uzunluğu 1 km'dir. Ancak 400 m'lik kısmı kadınlara özel olarak ayrılmış ve tesisler yapılarak kullanıma sunulmuştur (Şekil 4.105). Ayrıca plaj kumlu türdedir.

Plaj içerisinde piknik masaları, WC, soyunma kabini tesisleri bulunmaktadır. Peyzaj çalışmaları ile ağaçlandırma yapılmıştır. Ancak engelli rampasının bulunmaması problem yaratmaktadır.

Plaja ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Fatsa ilçe merkezinde yer alan bu plaj Altınordu ilçe merkezine ise 41 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler 2 km mesafedeki Dolunay Plajı ve Mesire yeri, 5,4 km mesafedeki Yedikapı Mağarası, 7,3 km mesafedeki Cıngırt Kaya Kalesi ve Yerleşimi'dir.

Şekil 4.105. Fatsa ilçesi Kadınlar Plajı'dan bir görünüş (21.05.2019)

4.6.2.1.3. Gülyalı İlçesi Plajları

Gülyalı ilçesi sınırlarında Divane Plajı, Gülyalı Halk Plajı ve Küçük Ev Plajı yer almaktadır.

4.6.2.1.3.1. Divane Plajı

Gülyalı ilçesi Turnasuyu Mahallesi'nde yer almaktadır. Plajın konumu 40°58'38"K enlemi ve 38°01'11"D boylamıdır. Yapılan ölçümlere göre uzunluğu 1,7 km'dir. Bir kısmı çakıllı bir kısmı kumlu özellik göstermektedir.

Plaj üzerinde herhangi bir tesis bulunmamaktadır (Şekil 4.106). Pek çoğu kıyı kanununa aykırı şekilde konumlandırılmış müstakil yapılaşmalar kumsal boyunca yer almaktadır. Şahıs konutlarının bulunması daha az ziyaretçinin kumsala gelmesine ve bu nedenle de kumsalın potansiyelin tam olarak kullanılamaması anlamını taşımaktadır. Bu sebeple kıyılarda yapılaşmanın önüne geçilmesi gerekmektedir. Ayrıca plajda bulunmayan soyunma kabini, WC, duş ve engelli rampası gibi tesislerin inşa edilmesi şarttır.

Plaja ulaşım asfalt yolla sağlanabilmektedir. Plaj Gülyalı ilçe merkezine 3,5 km, Altınordu ilçe merkezine ise 15 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 1,4 km mesafedeki Gülyalı Halk Plajı, 2,1 km mesafedeki Küçük Ev Plajı ve 3,5 km mesafedeki Çikolata Park'tır.

Şekil 4.106. Gülyalı ilçesi Divane Plajı'ndan bir görünüş (26.05.2019)

4.6.2.1.3.2. Gülyalı Halk Plajı

Gülyalı ilçesi Taşlıçay Mahallesi Tepealtı Mevkii'nde yer almaktadır. Plajın konumu 40°58'23"K enlemi ve 38°01'57"D boylamıdır. Yapılan ölçümlere göre uzunluğu 1,5 km'dir. Kumlu plaj özelliği göstermektedir (Şekil 4.107).

İki adet restoran plajın hemen yakınında hizmet vermektedir. Ancak bu yapıların bulundukları konum kıyı kanununa aykırıdır. Ayrıca plaja 1 km mesafede bir butik otel yer almaktadır. Plaj yapılan düzenlemelerle gözetleme kulübesi, WC, soyunma kabini, duş gibi hizmetlere kavuşmuştur. Ancak engelli rampası mevcut değildir.

Ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Plaj Gülyalı ilçe merkezine 4,2 km, Altınordu ilçe merkezine ise 13 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer bazı çekicilikler ise 1 km mesafedeki Küçük Ev Plajı, 2 km mesafedeki Çikolata Park ve 16,5 km mesafedeki Kestane Mahallesi Merkez Cami ve Kestane Mahallesi Tarihi Kemer Köprüleridir.

Şekil 4.107. Gülyalı Halk Plajı'ndan bir görünüş (26.05.2019)

4.6.2.1.3.3. Küçük Ev Plajı

Gülyalı ilçesi Yeniköy Mahallesi'nde yer almaktadır. Plajın konumu 40°58'15"K enlemi ve 38°02'32"D boylamıdır. Yapılan ölçümlere göre uzunluğu 156 m'dir. Kumlu bir plajdır (Şekil 4.108).

Bir adet restoran ve türkü evi hizmetleri veren tesis plajın hemen yanında hizmet vermektedir. Ayrıca şezlong, şemsiye gibi araçlar da tesis tarafından sağlanmaktadır. Ancak bu tesisin konumu kıyı kanununa aykırıdır. Plaj üzerinde WC, soyunma kabini, duş, engelli rampası gibi tesisler yer almamaktadır. Bu tesislerin yapılması plaj için olmazsa olmazdır.

Ulaşım asfalt bir yolla sağlanabilmektedir. Plaj Gülyalı ilçe merkezine 1,3 km, Altınordu ilçe merkezine ise 14 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer bazı çekicilikler 1 km mesafedeki Gülyalı Halk Plajı, 1,3 km mesafedeki Çikolata Park, 15,5 km mesafedeki Kestane Mahallesi Merkez Cami ve Kestane Mahallesi Tarihi Kemer Köprüleridir.

Şekil 4.108. Küçük Ev Plajı'ndan bir görünüş (26.05.2019)

4.6.2.1.4. Perşembe İlçesi Plajları

Perşembe ilçesi sınırları içerisinde Aktaş Plajı, Belicesu Plajı, Çaka Plajı, Çeşmeönü Plajı, Efirli Plajı ve Perşembe Kadınlar Plajı yer almaktadır.

4.6.2.1.4.1. Aktaş Plajı

Perşembe ilçesi Dereiçi Mahallesi'nde yer almakladır. Plajın konumu 41°03'22"K enlemi ve 37°46'52"D boylamıdır. Plajın toplam uzunluğu 330 m'dir. Kumlu ve çakıllı karışık plaj türündedir (Şekil 4.109).

Plaj içerisinde geçmiş yıllarda birkaç tesis yer alırken bugün herhangi bir tesis yer almamaktadır. Son yıllarda önemini yitirmesine rağmen az da olsa ziyaretçi almaktadır. Âtıl durumdaki plaj turistik açıdan kayıptır. Gerekli tesisler yapılarak eski günlerine kavuşturulmalı ve turizme kazandırılmalıdır.

Plaja ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Perşembe ilçe merkezine 1,4 km mesafede yer alırken, Altınordu ilçe merkezine ise 12,9 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler 2,1 km mesafedeki Ağuşlu Camii, 3,9 km mesafedeki Perşembe Kadınlar Plajı ve 4,7 km mesafedeki Efirli Yalı Camii'dir.

Şekil 4.109. Aktaş Plajı'na ait bir görüntü (31.08.2020)

4.6.2.1.4.2. Belicesu Plajı

Perşembe ilçesi Kazancılı Mahallesi'nde yer almakladır. Plajın konumu 41°03'54"K enlemi ve 37°36'57"D boylamıdır. Plajın toplam uzunluğu yaklaşık 230 m'dir. Kumlu ve çakıllı karışık plaj türündedir (Şekil 4.110).

Plaj içerisinde herhangi bir tesis yer almamaktadır. Küçük çaplı tesislerin yapımı için uygun alanlar bulunmaktadır. Doğal ve bozulmamış ortamıyla etkileyici bir görünüme sahiptir. Hemen yakınında yer Timsah Kayası ile birlikte farklı bir manzaraya sahiptir. Ziyaretçiler tarafından yoğun olarak tercih edilmeyen plaj tesis yapımıyla daha fazla ziyaretçi çekebilir.

Plaja ulaşım asfalt ve stabilize bir yolla sağlanmaktadır. Perşembe ilçe merkezine 26,5 km mesafede yer alırken, Altınordu ilçe merkezine ise 40,8 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler yakınındaki Timsah Kayası, 4,9 km mesafedeki Kutluca Camii ve 5,1 km mesafedeki Afırlı Camii'dir.

Şekil 4.110. Belicesu Plajı'na ait bir görüntü (17.10.2018)

4.6.2.1.4.3. Çaka Plajı

Perşembe ilçesi Kurtuluş ve Aziziye Mahalleleri sınırlarında yer almakladır. Plajın konumu 41°06'47"K enlemi ve 37°42'52"D boylamıdır. Plajın toplam uzunluğu yaklaşık 2,35 km'dir. Kumlu plaj türünde olup kum renginin açık tonlu olmasıyla meşhurdur (Şekil 4.111).

Plaj içerisinde geçmiş yıllarda üç adet tesis yer alırken bugün iki adet özel işletmelere ait tesis bulunmaktadır. Plajın doğu kesiminde ise belediyenin kurmuş olduğu ve içerisinde soyunma kabinleri, duş, güvenlik kulübesi ve otopark gibi tesisler yer almaktadır. Eski cazibesini kaybetmiş olsa da hatırı sayılır ziyaretçi sayısını korumaktadır. Plajda tesis problemi bulunmamaktadır. Plajın en önemli problemi

yapısı gereği Rip Akıntısı'nın çok sık meydana gelmesidir. Bu nedenle sahil güvenlik ekipleri plajda denize girişleri denetlemektedir.

Plaja ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Perşembe ilçe merkezine 12,4 km mesafede yer alırken, Altınordu ilçe merkezine ise 26,7 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler 1,3 km mesafedeki Hoynat Adası, 3,7 km mesafedeki Kurtuluş Deresi Köprüsü ve 4,2 km mesafedeki Yason Kilisesi'dir.

Şekil 4.111. Çaka Plajı'na ait bir görüntü (17.10.2018)

4.6.2.1.4.4. Çeşmeönü Plajı

Perşembe ilçesi Çınar Mahallesi'nde yer almakladır. Plajın konumu 41°05'43"K enlemi ve 37°46'50"D boylamıdır. Plajın toplam uzunluğu 440 m'dir. Kumlu plaj türündedir (Şekil 4.112).

Çeşmeönü Plajı tesis bakımından en sorunsuz plajlardan biridir. Plaj içerisinde çok sayıda market, restoran ve kafeterya yer almakta olup bu tesisler neredeyse plaj sınırlarında tüm kıyı boyunca yer tutmaktadırlar. Bu tesisler mekânın çekiciliğine katkı sağlasa da Kıyı Kanunu'na aykırı bir şekilde yapılmıştır. Plajın tesislerin yer almadığı çok küçük bir bölümünde serbest bir şekilde denize girmek mümkündür. Bu sebeple plajın herkesin serbest bir şekilde bir şarta bağlı olmaksızın kullanımına olanak sağlanmalıdır. Ayrıca plajın tam karşısında deniz üzerinde balık havuzları yer almaktadır (Şekil 4.113). Havuzlarda yetiştirilen balıkların artıkları ve kullanılan yem artıkları deniz suyunu kirletmektedir. Bu nedenle balık havuzlarının kullanımı sınırlandırılmalıdır.

Plaja ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Perşembe ilçe merkezine 3,5 km mesafede yer alırken, Altınordu ilçe merkezine ise 17,8 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler 4 km mesafedeki Ağuşlu Camii, 4,5 km mesafedeki Aşağıyumrutaş Cami ve 4,6 km mesafedeki Yumrutaş Anıt Ağacı'dır.

Şekil 4.112. Çeşmeönü Plajı'na ait bir görüntü (31.08.2020)

Şekil 4.113. Çeşmeönü Plajı açıklarındaki balık havuzlarına ait bir görüntü (17.10.2018)

4.6.2.1.4.5. Efirli Plajı

Perşembe ilçesi Efirli Mahallesi'nde yer almaktadır. Plajın konumu 41°01'28"K enlemi ve 37°48'39"D boylamıdır. Plajın toplam uzunluğu 2,2 km'dir (Şekil 4.114). İçerisinde engelliler için düzenlenmiş bir plaj bölümü, özel işletmelere ve kamu kurumlarına ait birçok yapı ve tesis yer almaktadır.

Plaj içerisinde engellilere yönelik bir bölüm "Efirli Engelliler Plajı" olarak ayrılmış ve engellilere yönelik tesislere yer verilmiştir (Şekil 4.115). Bu kısımda soyunma kabinleri, duş, engelli yolları, piknik masaları, çocuk oyun parkı, otopark, yeşil alan ve sahil güvenlik kulübesi gibi tesisler yer almaktadır. Plajın kalan kısmının büyük bir bölümünde restoran ve plaj hizmetlerinin verildiği kamu kurumları ve özel işletmelere ait tesisler yer almaktadır. Çok sayıda restoran, market gibi tesislerin yer aldığı plaj yakınlarında tesis sorunu yoktur. Plajdaki en önemli sorun büyük bölümünde kamu kurumları ve özel işletmelere ait tesislerin yer almasıdır. Kıyı alanları 3621 numaralı Kıyı Kanunu gereği herkesin serbest ve eşit bir şekilde kullanımına açık olması gerekmektedir. Bu bağlamda tesislerle kıyının bölümlere ayrılmış olması ve kullanımının şartlara (ücret gibi) bağlanmış olması kanuna aykırıdır. En azından tesisler içerisinden geçilerek kıyı kullanım hakkının serbest bir şekilde kullanılmasına imkân tanınmalıdır.

Plaja ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Perşembe ilçe merkezine 6,4 km mesafede yer alırken, Altınordu ilçe merkezine ise 8 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler 200 m mesafedeki Efirli Yalı Camii, 1,3 km mesafedeki Perşembe Kadınlar Plajı ve 4,9 km mesafedeki Aktaş Plajı'dır.

Şekil 4.114. Efirli Plajı'na ait bir görüntü (02.09.2020)

Şekil 4.115. Efirli Engelliler Plajı'na ait bir görüntü (02.09.2020)

4.6.2.1.4.6. Perşembe Kadınlar Plajı

Perşembe ilçesi Çerli Mahallesi'nde yer almakla birlikte yöre halkı tarafından Efirli Mahallesi'ne çok yakın olması nedeniyle "Efirli Kadınlar Plajı" olarak anılmaktadır. Plajın konumu 41°01'45"K enlemi ve 37°48'10"D boylamıdır. Plajın toplam uzunluğu 200 m'dir. Kadınlara özel olarak planlanmış ve tesisler yapılarak kullanıma sunulan Perşembe Kadınlar Plajı kumlu plaj türündedir.

Plaj içerisinde piknik masaları, WC, duş, soyunma kabini, büfe, güneşlenme terasları, çocuk oyun alanı, mescit, güvenlik ofisi ve otopark gibi tesisleri bulunmaktadır (Şekil 4.116). Peyzaj çalışmaları ile ağaçlandırma yapılmıştır. Ancak engelli rampasının bulunmaması problem yaratmaktadır.

Plaja ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Perşembe ilçe merkezine 5,3 km mesafede yer alırken, Altınordu ilçe merkezine ise 6,4 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekicilikler 1 km mesafedeki Efirli Yalı Camii, 1,3 km mesafedeki Efirli Plajı ve 3,9 km mesafedeki Aktaş Plajı'dır.

Şekil 4.116. Perşembe Kadınlar Plajı'na ait bir görüntü (02.09.2020)

4.6.2.1.5. Ünye İlçesi Plajları

Ünye ilçesi sınırları içerisinde Çamlık (Feneraltı) Plajı, Çınarsuyu Tabiat Parkı Plajı, Gölevi Plajı, Kırkevler Halk Plajı, Uzunkum Plajı ve Ünye Kadınlar Plajı yer almaktadır.

4.6.2.1.5.1. Çamlık (Feneraltı) Plajı

Ünye ilçesi Burunucu Mahallesi Çamlık Mevkii'nde bulunmaktadır. Plajın konumu 41°08'41"K enlemi ve 37°17'13"D boylamıdır. Yapılan ölçümlere göre uzunluğu 380 m'dir. Yer yer kayalık alanların bulunduğu plaj aslen kumlu özellik göstermektedir (Şekil 4.117).

Plajda herhangi bir tesisin bulunmamaktadır. Çamlık Mesire Yeri'ne ait tesisler bir nebze kullanılabilir olsa da bir plaj için olması gereken soyunma kabini, WC, duş, engelli rampası gibi temel tesislerin inşa edilmesi şarttır. Çamlık Mesire Yeri ile birlikte bir bütün olarak düşünüldüğünde hem piknik imkânı sunan hem de denize girilebilen kompleks bir mekandır.

Plaja ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Ünye ilçe merkezine en yakın plaj konumundadır (Koday ve Kızılkan, 2018). Altınordu ilçe merkezine ise 64 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer bazı çekicilikler ise hemen bitişiğindeki Çamlık Mesire Yeri, 450 m mesafedeki Türk-Japon Dostluğu Anıtı, 1,2 km mesafedeki Ayanikola Kilise Kalıntıları, 2 km mesafedeki Çakırtepe'dir. Bunun yanında plaj zaten ilçe merkezinde yer aldığı için ilçe merkezindeki tüm tarihi hanlar, hamamlar, konaklar ve sokaklar plaja nispeten yakındır ve görülebilir.

Şekil 4.117. Çamlık (Feneraltı) Plajı'na ait bir görüntü (04.11.2019)

4.6.2.1.5.2. Çınarsuyu Tabiat Parkı Plajı

Ünye ilçesi Sahilköy Mahallesi Çınarsuyu Tabiat Parkı sınırlarında yer almaktadır. Plajın konumu 41°08’64”K enlemi ve 37°11’31”D boylamıdır. Yapılan ölçümlere göre uzunluğu 4,1 km’dir. Kumlu plaj özelliğine sahiptir (Şekil 4.118).

Plaja gelen ziyaretçiler Çınarsuyu Tabiat Parkı’ndaki tüm tesislerinden faydalanabilmektedir. Yani WC, duş, soyunma kabini, restoran, bungalov evler, köy evleri gibi tesisler mevcuttur. Ancak bu plajda da engelli rampasının inşa edilmesi gereklidir. Plaja gelenler hem orman hem de deniz ortamının tadını çıkarma imkânı bulabilmektedir. Kompleks olarak düşünüldüğünde sadece günübirlik değil aynı zamanda belirli bir süre gelinip kalınabilecek bir ortam bulunmaktadır.

Ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Plaj Ünye ilçe merkezine 10 km, Altınordu ilçe merkezine ise 73 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 3,8 km mesafedeki Gölevi Plajı ve Kadınlar Plajı, 7,4 km mesafedeki Şeyh Yunus Emre Türbesi ve 13 km mesafedeki Ünye Kalesi’dir.

Şekil 4.118. Çınarsuyu Tabiat Parkı Plajı’na ait bir görüntü (05.11.2019)

4.6.2.1.5.3. Gölevi Plajı

Ünye ilçesi Gölevi Mahallesi’nde yer almaktadır. Plajın konumu 41°08’44”K enlemi ve 37°14’52”D boylamıdır. Yapılan ölçümlere göre uzunluğu 2,8 km’dir. Ancak 250 metrelik kısmı belediye tarafından Kadınlar Plajı olarak düzenlenmiştir. Kumlu plaj özelliğine sahiptir (Şekil 4.119).

Gölevi Plajı’nın bulunduğu alanda bir adet motel, restoran, kamp alanı, piknik masaları gibi hizmetler yer almaktadır (Koday ve Kızılkan, 2018), (Şekil 4.120). Kamp alanı içerisinde çadır tarzı yapılar kiralanabilmektedir İçerisinde bir adet motel, restoran ve çeşitli kamp tesisleri mevcuttur. Plajda duş, soyunma kabini ve WC tesisleri bulunurken engelli rampası bulunmamaktadır. Eksik tesislerin yapılması

plajın çekiciliğine katkı sağlayacaktır. Ayrıca plaja yakın çok sayıda otel ve pansiyonun yer alması da plaj için tercih edilme sebebi olabilir.

Ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Plaj Ünye ilçe merkezine 7,6 km, Altınordu ilçe merkezine ise 71,5 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 4,3 km mesafedeki Uzunkum Plajı, 4,5 km mesafedeki Ayanikola Kilise Kalıntıları, 4,8 km mesafedeki Çınarsuyu Tabiat Parkı, 5,5 km mesafedeki Çamlık Plajı ve Mesire Yeri'dir.

Şekil 4.119. Gölevi Plajı'na ait bir görüntü (04.11.2019)

Şekil 4.120. Gölevi Plajı kamp alanına ait bir görüntü (04.11.2019)

4.6.2.1.5.4. Kırkevler Halk Plajı

Ünye ilçesi Fevzi Çakmak Mahallesi'nde yer almaktadır. Plajın konumu 41°07'02"K enlemi ve 37°18'37"D boylamıdır. Yapılan ölçümlere göre uzunluğu 2,9 km'dir. Kumlu plaj özelliğine sahiptir (Şekil 4.121).

Plaj belediye tarafından WC, duş, soyunma kabini gibi tesislerle donatılmıştır. Ancak engelli rampasının da mutlaka inşa edilmesi gereklidir. Plaj çevresinde birkaç adet kafeterya işletmesi yer almaktadır. Plajın en önemli sorunu otoparkının bulunmamasıdır. Gelen ziyaretçiler araçlarını otoyol kenarına bırakmak zorunda kalmaktadır. Bu nedenle mümkün olan en yakın yere plaj için otopark alanı inşa edilmesi hem ziyaretçilerin araçlarını güvenli bir yere park etmesini hem de otoyol güvenliğini sağlayacaktır.

Ünye ilçe merkezinin doğu girişinde yer alan bu plaja asfalt yolla rahat bir şekilde ulaşılabilmektedir. Ünye ilçe merkezine 2,4 km mesafede, Altınordu ilçe merkezine ise 60 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek en yakın turistik çekiciliklerden bazıları 3,2 km mesafedeki Tozkoparan Kaya Mezarı, 4,8 km mesafedeki At ve Binicilik Tesisleri, 7,1 km mesafedeki Asarkaya Kent Ormanı ve 9,6

km mesafedeki Yazkonağı Mağarası'dır. Ayrıca ilçe merkezine de çok yakın mesafede bulunduğundan buradaki tarihi mekanlar da ziyaret edilebilir.

Şekil 4.121. Kırkevler Plajı'na ait bir görüntü (05.11.2019)

4.6.2.1.5.5. Uzunkum Plajı

Ünye ilçesi Atatürk Mahallesi'nde yer almaktadır. Plajın konumu 41°08'40"K enlemi ve 37°16'16"D boylamıdır. Yapılan ölçümlere göre uzunluğu 1,5 km'dir. Kumlu plaj özelliğine sahiptir (Şekil 4.122).

Uzunkum Plajı ve yakın çevresinde içlerinden biri beş biri dört yıldızlı olmak üzere çok sayıda otel ve apart bulunmaktadır. Ayrıca yine çok sayıda restoran ve kafe bölgede hizmet vermektedir. Deniz turizmi bakımından kamping ve plaj hizmetleri veren işletmeler de yer almaktadır. Bu işletmeler çadır, bungalov ev kiralama, şezlong, şemsiye gibi pek çok hizmeti sunmaktadır (Koday ve Kızılkan, 2018). Tesislerin sundukları hizmetler turizmin gelişimine katkı sağlamakta ancak deniz ve kıyılardan faydalanmanın ücretli hale gelmiş olması kıyı kanunu bakımından sorun teşkil etmektedir. Bu neden içerisinde tüm gerekli tesislerin bulunduğu bir halk plajı alanı da yerel yönetimlerce oluşturulmalıdır.

Ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Plaj Ünye ilçe merkezine 2,5 km, Altınordu ilçe merkezine 64,7 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer bazı çekicilikler ise 800 m mesafedeki Ayanikola Kilisesi Kalıntıları, 2,1 km mesafedeki Çamlık Plajı ve Mesire Yeri, 4,3 km mesafedeki Gölevi Plajı, 6,8 km mesafedeki Çınarsuyu Tabiat Parkı'dır.

Şekil 4.122. Uzunkum Plajı'na ait bir görüntü (04.11.2019)

4.6.2.1.5.6. Ünye Kadınlar Plajı

Ünye ilçesi Gölevi Mahallesi sınırlarında yer almaktadır. Gölevi Plajı'nın bir bölümü üzerinde kadınlara hizmet vermek amacıyla belediye tarafından kurulmuştur (Koday ve Kızılkan, 2018). Plajın konumu 41°08'43"K enlemi ve 37°14'47"D boylamıdır. Yapılan ölçümlere göre uzunluğu 250 m'dir. Kumlu plaj özelliğindedir (Şekil 4.123).

Plaj belediye tarafından düzenlendiği için WC, duş, soyunma kabini gibi tesislere sahiptir. Ancak engelli rampası da mutlaka inşa edilmelidir.

Ulaşım asfalt bir yolla sağlanabilmektedir. Plaj Ünye ilçe merkezine 7,6 km, Altınordu ilçe merkezine ise 71,5 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise içerisinde bulunduğu Gölevi Plajı, 4,3 km mesafedeki Uzunkum Plajı, 4,5 km mesafedeki Ayanikola Kilise Kalıntıları, 4,8 km mesafedeki Çınarsuyu Tabiat Parkı, 5,5 km mesafedeki Çamlık Plajı ve Mesire Yeri'dir.

Şekil 4.123. Ünye ilçesi Kadınlar Plajı'na ait bir görüntü (04.11.2019)

4.6.2.1.6. Plajların Ordu İlindeki Dağılışı

Ordu ilinde yer alan plajların dağılışını göstermek için bir harita oluşturulmuştur (Şekil 4.124), (Şekil 4.125). Harita incelendiğinde Ordu'da plajları Ünye ilçesinin doğu kıyıları ve Fatsa-Perşembe arasındaki falezli kıyılar dışındaki kıyıların neredeyse tümünde görebilmek mümkündür.

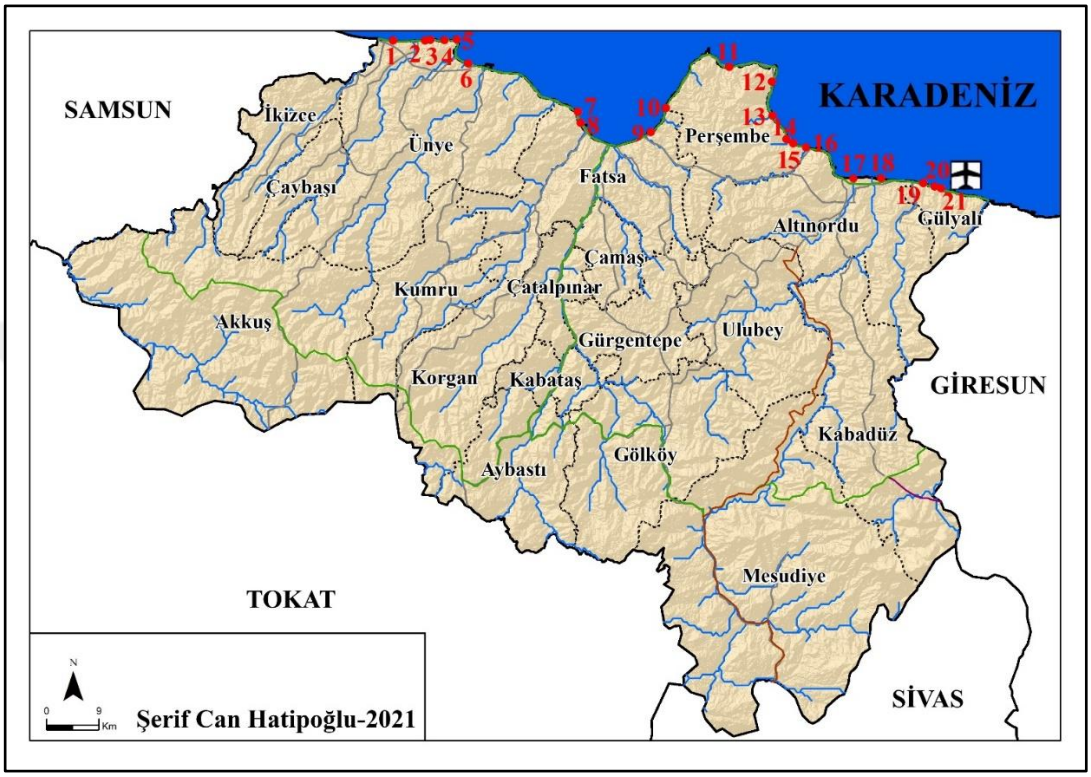

Şekil 4.124. Ordu ilindeki plajların dağılış haritası

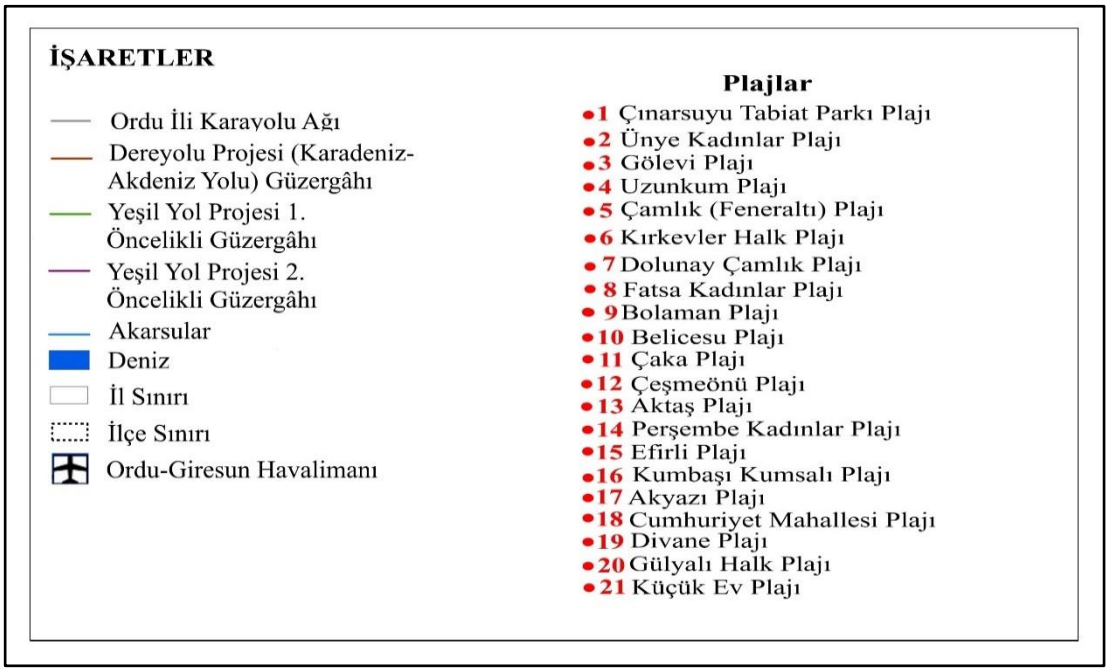

Şekil 4.125. Ordu ilindeki plajların dağılış haritasına ait açıklamalar

4.6.3. Kaplıca Turizmi

Sağlık turizminin bir kolu olan kaplıca turizmi ya da diğer adı ile termalizm, sağlık amaçlı olarak soğuk ve sıcak mineralli sulardan içilerek ya da dışardan uygulama yöntemleriyle turistlerin faydalanması için ulaşım ve konaklama ihtiyaçlarının karşılanması bütünüdür (Doğaner, 2001). Başka bir ifade ile ısı, mineral ve radyoaktiflik bakımından özellikli olan doğal sulardan sağlık için bilimsel esaslar gözetilerek faydalanılmasına "termalizm" denir (Sevindi ve Özdemir, 2001). Ordu ili kaplıca turizmi bakımından zengin kaynaklara sahip olmasa da özellikle Fatsa ilçesi Ilıca Mahallesi'nde yer alan "Sarmaşık Kaplıcaları" kaplıca turizmi bakımından önemlidir. Bunun dışında diğer ilçelerdeki küçük çaplı içme ve şifalı sular yöresel olarak kullanılmaktadır.

4.6.3.1. Sarmaşık Kaplıcaları

Fatsa ilçesinde Ilıca Mahallesi merkezinde yer almaktadır. Fatsa ilçe merkezinden 11 km'lik bir mesafede bulunan kaplıca 48 derecelik su sıcaklığına ve sahiptir (Büyük, 1978). İçeriğinde özellikle kükürt ve demir gibi mineraller (1848 mg/l); kireçleme, romatizma, mide hastalıkları, böbrek taşları, alerjik kasıntılar, kadın hastalıkları, idrar yolları ve bağırsak iltihapları olmak üzere pek çok hastalığın tedavisinde etkili olduğu bilinmektedir (Sevindi ve Özdemir, 2001).

Özdemir (2006)'e göre Sarmaşık Mahallesi (Köyü)'nde 1970 yılında Ilıca Beldesi'nin kurulmasından sonra sıcak su kaynağının turizm amaçlı kullanımı için çalışmalar hızlanmıştır. 2006 itibarıyla tesis alanında 4 otel, 3 banyo ve 2 havuz yer almaktadır. Toplam 190 yatak kapasitesine sahip olan tesislerin özellikle yaz aylarında yetersiz kaldığı görülmüştür. Kaynağın debisi az olduğundan o dönemlerde sular depolara biriktirilmiş gündüzleri havuzlara aktarılarak yöre halkının faydalanması sağlanırken geceleri otellere verilerek dışarıdan gelen turistlere hizmet sunulmuştur (Özdemir, 2006).

Arazi çalışmaları sırasında kaplıca hizmeti veren tesisler yıkılarak yeniden yapılması için 2018 yılının başında çalışmaların başladığı bilgisi edinilmiştir. Saha çalışmaları sırasında otelin inşaat halinde olduğu görülmüştür (Şekil 4.126). Otel 2021 yılı haziran ayında inşaatı tamamlanarak tekrar hizmete açılmıştır. 4 yıldızlı bir otel olan tesis 80 oda ile hizmet vermektedir.

Otele ulaşım yolu asfalt olsa da yolun dar oluşu seyahat konforunu etkilemektedir. Yol genişletme çalışmaları yapılırsa ulaşım daha rahat sağlanabilir. Ayrıca ilçe merkezindeki yönlendirici tabelaların arttırılması ve tanımının arttırılması kaplıcanın daha fazla ilgi görmesine katkı sağlayacaktır. Kaplıca Fatsa ilçe merkezine 13,6 km, Altınordu ilçe merkezine ise 34 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 7,8 km mesafedeki Aşağıyavaş Cami, 15 km mesafedeki Taşlıca (Alman) Köprüsü ve 17,4 km mesafedeki Kabakdağ Ekoturizm Mahallesi'dir.

Şekil 4.126. Fatsa ilçesi Sarmaşık Kaplıcası otel inşaatından bir görünüş (21.05.2019)

4.6.3.2. Kaplıcaların Ordu İlindeki Dağılışı

Ordu ilinde yer alan kaplıcaların dağılışını göstermek için bir harita oluşturulmuştur (Şekil 4.127). Harita incelendiğinde Ordu'daki en önemli kaplıca olan Sarmaşık Kaplıcalarının Fatsa ilçesinde yer aldığı görülmektedir.

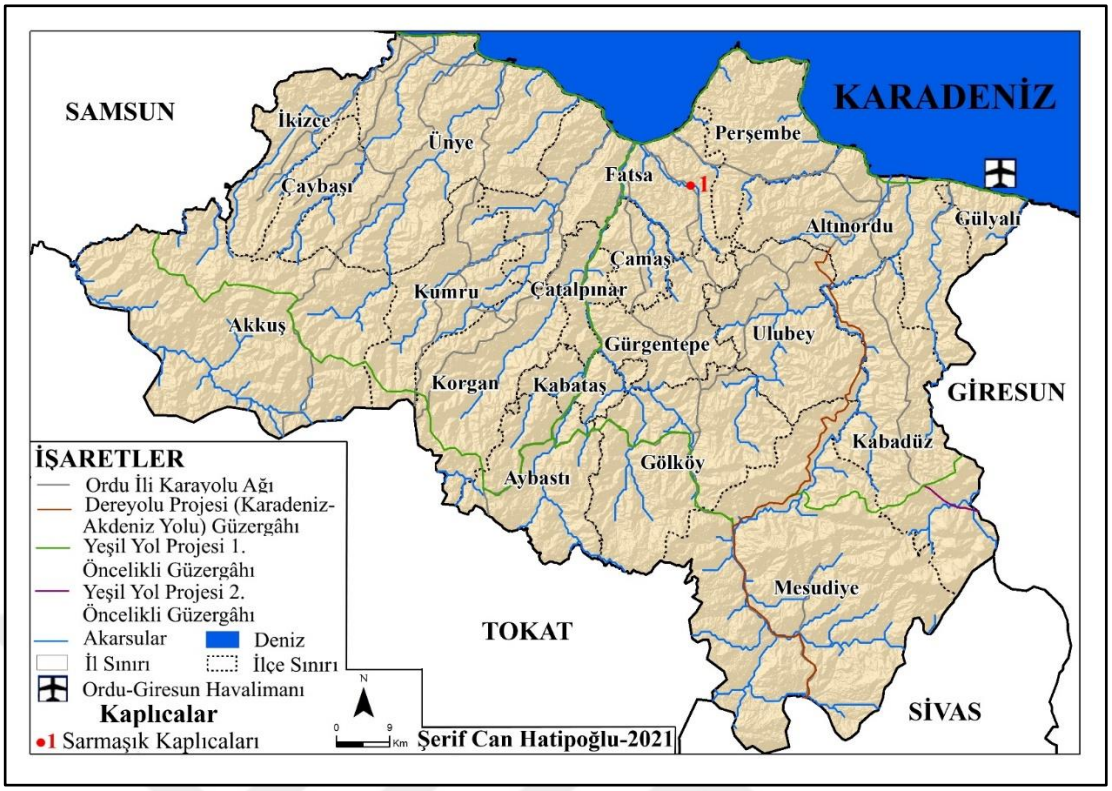

Şekil 4.127. Ordu ilindeki kaplıcaların dağılış haritası

4.6.4. Göl Turizmi

Göller kendileri birer doğal çekicilik olmaları yanında bulundukları yerde birçok rekreatif faaliyetin gerçekleştirilebilmesi bakımından bir doğa turizmi potansiyel merkezidir (Doğanay ve Zaman, 2013). Deniz turizminde olduğu gibi göllerde de suya dayalı kürek çekme, sörf, sportif balıkçılık, kano, yelken açma, yüzme gibi pek çok faaliyet gerçekleştirilmektedir (Doğaner, 2001). Ordu ilinde de göl turizmine uygun göller yer almaktadır. Bunlardan özellikle Fatsa ilçesinde yer alan Gaga Gölü ve Gölköy ilçesinde yer alan Ulugöl ildeki en önemli göllerdir. Bu iki göl dışında Gölköy'de, Mesudiye'de ve Ünye'de daha küçük ölçekli göller bulunmaktadır.

4.6.4.1. Fatsa İlçesi Gölleri

Fatsa ilçesinde sınırlarında yalnızca Gaga Gölü yer almaktadır.

4.6.4.1.1. Gaga Gölü

Fatsa ilçesi Sefaköy Mahallesi sınırları içerisindeki Gaga Gölü Fatsa-Aybastı karayolu güzergahı üzerinde yer alan bir heyelan set gölüdür (Özdemir, 2006), (Şekil 4.128),. Gölün konumu 40°58'22"K enlemi ve 37°30'12"D boylamıdır. Yapılan ölçümlere göre 60000 m^2'lik alana sahiptir. Gölün derinliği yer yer 25 m'ye kadar

çıkabilmektedir. (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2012). Hemen yanında alanı yaklaşık 12000 m^2 olan ve gölle bağlantısı bulunan bir sulak alan yer almaktadır. Gaga Gölü 1. ve 3. derece doğal sit alanı olarak koruma altına alınmıştır. Göl, Karadeniz Bölgesi'ndeki diğer set göllerinden farklı olarak heyelan kalıntısının önünde, topuk bölümü ile karşısına denk gelen bir yükseltinin arasında oluşan çukurluk alanın sularla kaplanması sonucu meydana gelmiştir (Akkan ve Gürgen, 1993). Gölde Pullu Sazan, İsrail Sazanı, Tatlı Su Kefali ve Tatlı Su Kaya Balığı olmak üzere 4 farklı çeşit balık türü yaşamaktadır (Dönel, 2012), (Dönel ve Yılmaz, 2016). Yapılan fiziko-kimyasal analizler sonucunda Kıtaiçi Su Kaynakları Kalite Kriterleri'ne göre ve içme ve kullanma suları standartlarıyla karşılaştırıldığında I. kalite suya sahip olduğu ve ötrifikasyon sınırlarının aşılmadığı görülmüştür (Taş, 2011). Ancak Mikrobiyolojik analizler sonucunda Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği Kıta İçi Su Kaynakları Kalite Kriterleri'ne göre II. Sınıf kalite yani az kirlenmiş suya sahip olduğu sonucuna varılmıştır (Kolören vd., 2011b). Bu sonuç gölde mikrobiyolojik açıdan artan kirliliğe işaret etmektedir. Canlı sağlığını etkileyebilecek olan bu kirliliğin önlenmesi son derece önemlidir. Böyle bir kirliliğin gölün turistik çekiciliğine de gölge düşüreceğine şüphe yoktur.

Gölün çevresinde sadece tek bir tesis hizmet vermektedir (Şekil 4.129). Tesiste kafeterya hizmetleri verilmektedir. Ayrıca deniz bisikleti turları da yapılabilmektedir. Gölün sahip olduğu doğal potansiyelin tamamıyla kullanılabilmesi için çevresindeki tesislerin arttırılması ve turistik aktivite olanaklarının geliştirilmesi gereklidir.

Göle ulaşımda herhangi bir problem yoktur ve ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Göl, Fatsa ilçe merkezine 10 km, Altınordu ilçe merkezine ise 32 km uzaklıkta yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 2,5 km mesafedeki Taşlıca (Alman) Köprüsü ve 8 km mesafedeki Kabakdağ Ekoturizm Mahallesi'dir.

Şekil 4.128. Fatsa ilçesi Gaga Gölü'nden bir görünüş (21.05.2019)

Şekil 4.129. Fatsa ilçesi Gaga Gölü'nün bulunduğu alandaki tesisten bir görünüş (21.05.2019)

4.6.4.2. Gölköy İlçesi Gölleri

Gölköy ilçesi sınırlarında Çermik Gölü, Gökgöl ve Ulugöl yer almaktadır.

4.6.4.2.1. Çermik Gölü

Gölköy ilçe merkezinde Gölköy Mahallesi sınırlarında yer almaktadır. Gölün konumu 40°40'59"K enlemi ve 37°36'43"D boylamıdır. İlçe merkezinin güneyinde yer alan göl fay kaynağının yüzeye çıktığı kesimde oluşmuştur (Özdemir, 2006). Gölde karbondioksitli suların hışırtılı bir şekilde yüzeye çıktığı görülebilmektedir (Özdemir, 2006), (Şekil 4.130).

Yöre halkından edinilen bilgiye göre Çermik Gölü, maden suyu özelliği bulunması sebebiyle özellikle yöre insanı şifa bulmak için bu suya girmekte ya da ayaklarını yıkamaktadır. Göl yakınında herhangi bir tesis yer almamaktadır. Kayda değer bir alanı bulunmayan göl doğa fotoğrafçılığı ve sağlık turizmi için uygun şartlara sahiptir.

Göle ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Gölköy ilçe merkezinde yer alan göl, Altınordu ilçe merkezine 64,9 km uzaklıktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları ise 450 m mesafedeki Gökgöl, 1,4 km mesafedeki Şıhmanoğlu Hamamı ve 4,3 km mesafedeki Gölköy Kalesi'dir.

Şekil 4.130. Çermik Gölü'nden bir görünüş (03.08.2020)

4.6.4.2.2. Gökgöl

Gölköy ilçe merkezinde bulunan Gökgöl tektonik kökenli bir göldür (Taş ve Çetin, 2011). Gölün konumu 40°41'05"K enlemi ve 37°36'45"D boylamıdır. Yapılan ölçümlere göre göl alanı 1700 $m^{2'}$dir. Derinliği değişmekle beraber en derin yerinde 10 m'dir (Taş ve Çetin, 2011). Bu göl fay kaynağının yüzeye çıktığı bölümde oluşmuştur (Özdemir, 2006).

Gökgöl üzerinde yapılan fiziko-kimyasal analizlere göre asit karakteri zayıf, içeriğinde çözünmüş oksijenin az ve çok sert su özelliğine sahip olduğu anlaşılmıştır (Taş ve Çetin, 2011). Bunun yanında fosfor ve besleyici elementler ile mineral konsantrasyonu oldukça fazla olan bir özellik göstermektedir (Taş ve Çetin, 2011). Çözünmüş oksijenin az olması sebebiyle içeriğinde canlı yaşamı olanağı mümkün değildir (Taş ve Çetin, 2011). Gölün flora ve fauna bakımından fakir olması sebebiyle olta balıkçılığı, doğa fotoğrafçılığı gibi faaliyetlerin yapılması pek mümkün görünmemektedir. Bu da turistik çekiciliği nispeten zayıflatmaktadır.

İlçe merkezinde bulunmasının dezavantajı olarak çok fazla beton bina arasında kalmış ve doğal güzelliği kısmen zarar görmüştür (Şekil 4.131). Çevresinin doğallığı da peyzaj çalışmaları ile yok edilmiştir. Yöre halkı tarafından rekreasyon alanı olarak kullanılmaktadır. Hemen yanında içerisinde restoran, düğün salonu ve kafenin bulunduğu bir kompleks tesis yer almaktadır. Gökgöl, Gölköy ilçesinde bulunan Çermik gölü ve Uyuz Gölü ile bir topluluk oluşturmaktadır (Bahtiyar Karadeniz ve Sarı, 2018).

Gökgöl'e ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Gölköy ilçe merkezinde yer almakta olan göl, Altınordu ilçe merkezine 65 km uzaklıktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 4 km mesafedeki Gölköy Kalesi ve 18 km mesafedeki Ulugöl Tabiat Parkı'dır.

Şekil 4.131. Gökgöl'den bir görünüş (25.07.2020)

4.6.4.2.3. Ulugöl

Ulugöl Ordu ili Gölköy ilçesi Haruniye Mahallesi'nde bulunmaktadır. Bu göl Gölköy'ün güneybatısında yer alan Kıran Tepe'nin batı yamacından kopan heyelan kütlesi tarafından oluşturulmuştur (Özdemir, 2006). Diğer heyelan set göllerinden farkı enkazın ardındaki çukurlukta oluşmasıdır (Özdemir, 2006). Gölün konumu 40°37'49"K enlemi ve 37°32'44"D boylamıdır. Gölün kapladığı alan yapılan ölçümlere göre yaklaşık 38000 m^2'dir. Derinliği değişmekle birlikte en derin kesiminde 85 m'dir (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2012). Gölün hemen yakınında iki adet göl daha bulunmaktadır. Bunlardan biri olan Çepekli Göl yaklaşık 3200 m^2 alan kaplamaktadır. Diğer göl ise bataklık şeklinde olduğundan turistik bir değeri bulunmamaktadır.

Gölün içerisinde bulunduğu Ulugöl Tabiat Parkı, Türkiye'nin 36. tabiat parkı statüsüne sahiptir. Tabiat parkı alanında bulunan gölün çevresinde pek çok piknik masası, teras alanları ve yürüyüş parkurları bulunmaktadır. Bu sayede ziyaretçiler için hoşça vakit geçirebilecekleri bir ortam mevcuttur. Bundan başka kafeterya, çay bahçesi ve market gibi tesisler de bulunmaktadır. Ayrıca Bungalov tipi evlerde konaklama imkânı sunulmaktadır.

Ulugöl son yıllarda yaşadığı en önemli problem üzerinde oluşumu devam eden hidrofitlerdir. Özellikle kıyısal alanda (iskelenin çevresi) yoğun bir şekilde görülmeye başlanan bitki yoğunluğunun temel nedeni göldeki su seviyesindeki azalmasıdır (Taş vd., 2018). Bunun yanında kıyısal bölgedeki sediment içeriğinin organik maddelerce zengin olması da hidrofitler için uygun şartların oluşmasına imkân sağlamıştır (Taş vd., 2018), (Şekil 4.132). Hidrofit miktarının artarak gölün büyük çoğunluğuna yayılırsa göl çekiciliğini kaybedebilir ve bu nedenle tabiat parkı ilgi çekici olma

özelliğini kaybedebilir. Bu konu hakkında gerekli çalışmalar yapılmalı ve hidrofitlerin yayılışı engellenmelidir. Taş ve diğerleri (2018) tarafından çeşitli analizler gerçekleştirilmiş, bunun sonucunda gölün kirlilik problemi ya da ötrifikasyon riski bulunmadığı ve I. sınıf su kalitesine sahip olduğu anlaşılmıştır . Su kalitesi göldeki canlı varlığına olumlu katkı sağlamakta dolayısıyla da gölün turistik çekiciliğini arttırmaktadır.

Ulugöl'e ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Gölün Gölköy ilçe merkezine uzaklığı 17 km iken Altınordu ilçe merkezine uzaklığı 74 km'dir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 14 km mesafedeki Gölköy Kalesi ve 18 km mesafedeki Gök Göl'dır.

Şekil 4.132. Ulugöl'den bir görünüş (25.07.2020)

4.6.4.3. Mesudiye İlçesi Gölleri

Mesudiye ilçesi sınırları içerisinde Çiğ Gölü, Keyfalan Gölü ve Ulugöl (Yeşilçit Gölü) yer almaktadır.

4.6.4.3.1. Çiğ Gölü

Mesudiye ilçesi Dayılı Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Gölün konumu 40°22'34" K enlemi ile 37°45'00" D boylamıdır. Çiğ Gölü 66000 m^2'lik bir alana sahiptir (Şekil 4.133).

Çiğ Gölü'nün içerisinde yer aldığı alan 2016 yılında "Mahalli Öneme Haiz Sulak Alan" ilan edilmiştir (Taş ve Karakaya, 2018). Çiğ Gölü ve bulunduğu çevre oldukça zengin bir ekosisteme sahip olmasına rağmen araştırmalara göre organik kirlilik açısından orta düzeyde kirli olduğu tespit edilmiştir (Karakaya, 2018). Ekoturizm faaliyetleri açısından uygun bir ortama sahip olan göl alanı olta balıkçılığı, fotosafari,

av turizmi, yayla turizmi, botanik turizmi ve trekking gibi faaliyetler gerçekleştirilebilir (Taş ve Karakaya, 2018). Göl çevresinde herhangi bir tesis ye almamakla birlikte tesis yapımına uygun alanlar mevcuttur.

Göle ulaşım stabilize ve asfalt karışık bir yolla sağlanmaktadır. Mesudiye ilçe merkezine 20 km, Altınordu ilçe merkezine ise 148 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 6,2 km mesafedeki Savahçimeni Mesire Yeri, 7,6 km mesafedeki Çavdar Camii ve 10,2 km mesafedeki Gülfir Çeşmesi'dir.

Şekil 4.133. Çiğ Gölü'nden bir görünüş (23.07.2020)

4.6.4.3.2. Keyfalan Gölü

Keyfalan Gölü Mesudiye ilçesi Balıklı Mahallesi sınırlarındaki Keyfalan Yaylası sınırlarında bulunmaktadır. Gölün konumu 40°24'45"K enlemi ve 37°52'02"D boylamıdır. Yapılan ölçümlere göre alanı 3250 m^2'dir. Derinliği fazla olmayan gölde balık yaşamamakla birlikte birtakım sucul canlılar yaşamaktadır (T.C. Ordu Valiliği, 2012).

Keyfalan Yaylası'nın çekiciliğini arttıran bu göl aynı zamanda rekreatif bir alan oluşturarak ziyaretçilere göl çevresinde piknik imkânı sağlamaktadır. Bunun yanında gölün foto safari tutkunları için de ayrı bir etkileyiciliği bulunmaktadır. Göl çevresinde herhangi bir tesis bulunmamaktadır (Şekil 4.134). Ancak yayla yerleşimine çok yakın bir mesafede olduğundan ziyaretçilerin gereksinimlerini karşılamalarında bir problem yaşanmamaktadır. Gölün etrafında doğal dengeyi bozmadan yapılabilecek piknik araç ve eklentileri ziyaretçilerin gölden daha fazla istifade edebilmelerine olanak sağlayacaktır.

Göle ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Mesudiye ilçe merkezine 20 km uzaklıkta olan göl, Altınordu ilçe merkezine 110 km uzaklıktadır. Yakın çevrede

ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları ise sınırları içinde bulunduğu Keyfalan Yaylası ve 16 km mesafedeki Mesudiye Kültür Merkezi (Eski Kilise)'dir.

Şekil 4.134. Keyfalan Gölü'nden bir görünüş (23.07.2020)

4.6.4.3.3. Ulugöl (Yeşilçit Gölü)

Mesudiye ilçesi Yeşilçit Mahallesi sınırlarındaki Ulugöl Yaylası içerisinde yer almaktadır. Gölün konumu 40°23'00"K enlemi ve 37°50'00"D boylamıdır. Yapılan ölçümlere göre 15000 m^2 alana sahiptir.

Göl yakınında herhangi bir tesis yer almamaktadır. Kenarlarında bulunan çardaklar piknik gibi rekreatif faaliyetlere uygundur. Ayrıca gölün hemen yanından başlayarak diziliş gösteren müstakil yayla evleri ve yayla çiçekleri mekânın manzarasını güzelleştirmekte ve fotoğrafçılık için elverişli bir ortam oluşturmaktadır (Şekil 4.135).

Göle ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Mesudiye ilçe merkezine 19 km uzaklıkta iken Altınordu ilçe merkezine 110 km uzaklıktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları ise 3,6 km mesafedeki Keyfalan Yaylası, 3,6 km mesafedeki Keyfalan Gölü ve 4 km mesafedeki Meletios Kalesi'dir.

Şekil 4.135. Ulugöl (Yeşilçit Gölü)'den bir görünüş (23.07.2020)

4.6.4.4. Ünye İlçesi Gölleri

Ünye ilçesi sınırları içerisinde yalnızca Teke Gölü yer almaktadır.

4.6.4.4.1. Teke Gölü

Ünye ilçesi Fatih Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Gölün konumu 40°56’00”K enlemi ve 37°12’41”D boylamıdır. Yapılan ölçümlere göre Teke Gölü yaklaşık 1800 m^2’lik bir alana sahiptir (Şekil 4.136).

Göl yakınında herhangi bir tesis bulunmamaktadır. Çevresi fındık bahçeleri ile kaplı olduğundan herhangi bir rekreatif faaliyete uygun değildir. Peyzaj çalışmaları yapılarak gölün potansiyeli ortaya çıkarılabilir. Bu yapılırken mekânın sürdürülebilirliği göz önünde bulundurularak hareket edilmelidir. Bu sebeple ortamın doğallığı bozulmadan ve flora dengesi korunarak çalışmalar yapılmalıdır. Ayrıca gölde ötrifikasyon problemi gözlenmiştir. Ötrifikasyonun yok edilmesi için gerekli önlemler de alınmalıdır.

Göle ulaşım bazı kesimleri stabilize bazı kesimleri asfalt yollarla sağlanmaktadır. Ünye ilçe merkezine 53 km uzaklıkta olan bu göl Altınordu ilçe merkezine 77 km uzaklıktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları ise 13 km mesafedeki Kabadirek Camii, 13,3 km mesafedeki Kadavat Kaya Mezarı ve 15 km mesafedeki Kazankaya Şelalesi’dir.

Şekil 4.136. Teke Gölü’nden bir görünüş (09.01.2021)

4.6.4.5. Göllerin Ordu İlindeki Dağılışı

Ordu ilinde yer alan göllerin dağılışını göstermek için bir harita oluşturulmuştur (Şekil 4.137), (Şekil 4.138). Harita incelendiğinde Ordu’daki göllerin; Ünye, Fatsa, Gölköy ve Mesudiye ilçelerinde yer aldığı görülebilmektedir.

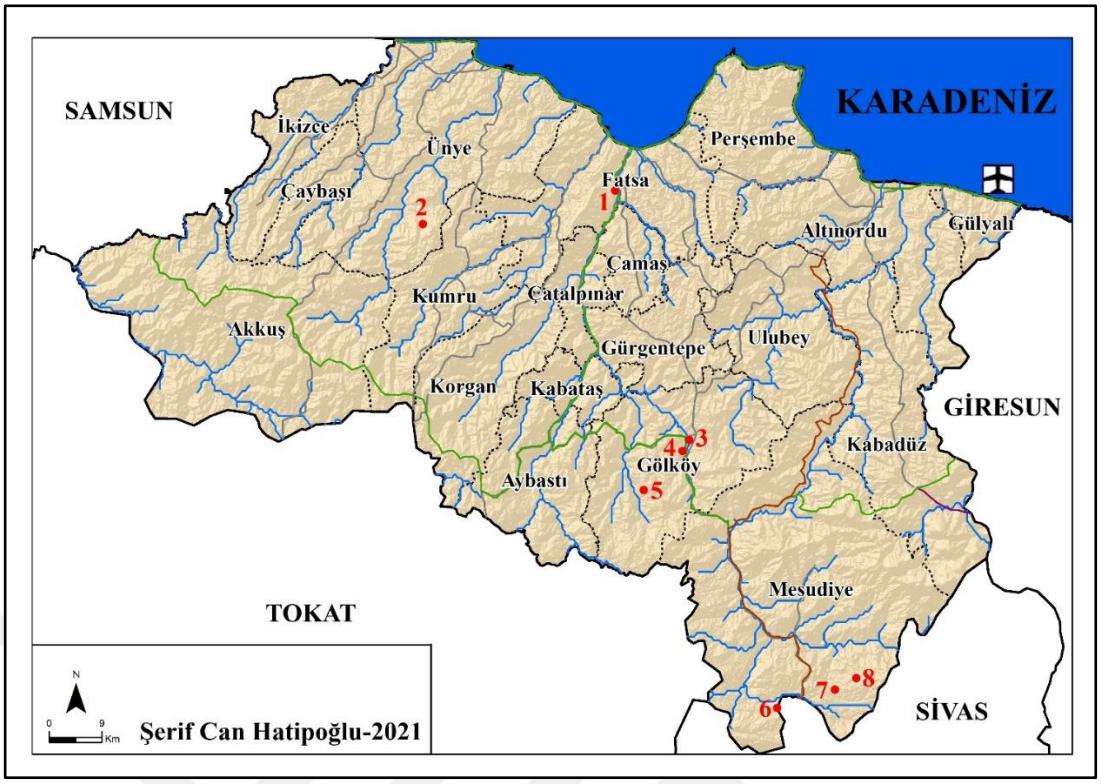

Şekil 4.137. Ordu ilindeki göllerin dağılış haritası

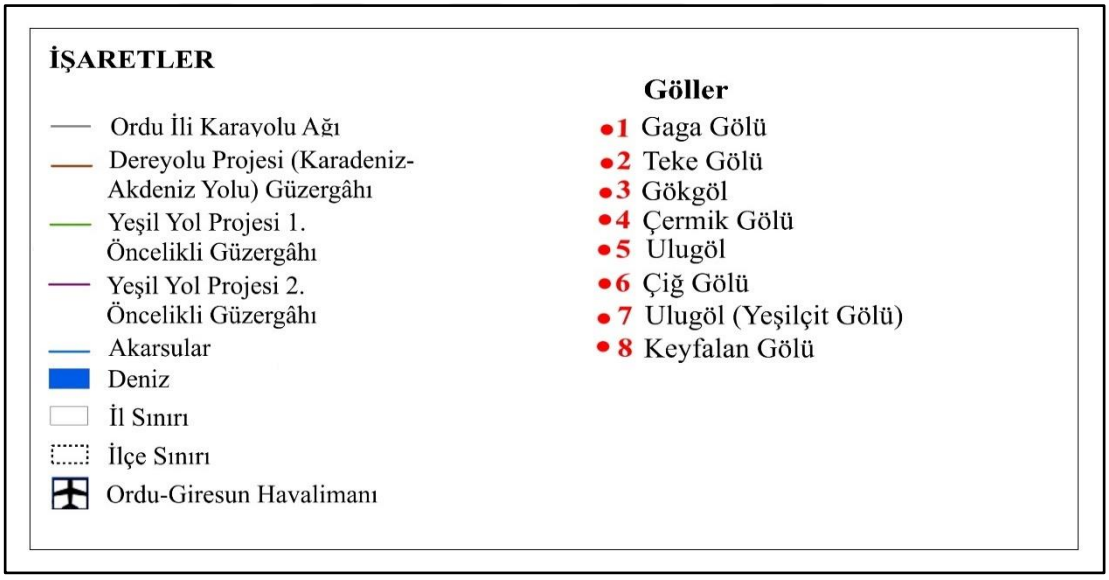

Şekil 4.138. Ordu ilindeki göllerin dağılış haritasına ait açıklamalar

4.6.5. Mağara Turizmi

Mağaralar sahip olduğu görsellikleri, sportif faaliyetlere olanak tanıması, sağlık açısından tedavi amaçlı kullanılabilmesi ve eski yerleşmeler olabilmesine bağlı olarak kültürel değerlerinin bulunması gibi özellikleri sebebiyle turizm açısından öneme sahiptir (Doğaner, 2001). Mağaralar doğal olarak oluşabildiği gibi beşeri faaliyetler sonucu oluşturulmuş da olabilir (Doğanay ve Zaman, 2013). Her iki mağara türü de

turizm açısından önemli olup ülkemizde çok sayıda örnekleri bulunmaktadır (Doğanay ve Zaman, 2013).

Ordu ili jeolojik özellikleri bakımından daha çok volkanik kökenli kayaçlardan oluşmakla birlikte ara tabakalı olarak farklı yerlerde Üst Kretase yaşlı ve karbonat kökenli kayaçların yer almasıyla bazı karstik şekillere ve doğal mağaralara ev sahipliği yapmaktadır (Gürgen, 2018b). Yüzey karstının en önemli örnekleri Mesudiye ilçesi Çavdar Mahallesi sınırları içerisinde görülmektedir (Zeybek, 2010). Mağaralar ise Fatsa, Ünye, Mesudiye, Perşembe ve Kumru ilçelerinde yayılış göstermektedir.

4.6.5.1. Fatsa İlçesi Mağaraları

Fatsa ilçesi sınırları içerisinde İnyanı Deniz Mağaraları ve Yedi Kapı Mağarası yer almaktadır. Özellikle İnyanı Deniz Mağaraları sadece mağara turizmi bakımından değil aynı zamanda kıyı turizmi bakımından büyük öneme sahiptir.

4.6.5.1.1. İnyanı Deniz Mağaraları

Fatsa ilçesi Bolaman Mahallesi İnyanı Mevkii sınırları içerisinde yer almaktadır. Mağaraların konumu 41°02’24” K enlemi ile 37°35’54” D boylamıdır. Bölgede 2 adet mağara tespit edilmiştir.

Mağaralardan büyük olanın ağız kısmı kuzey yöne bakmakla birlikte deniz ile doğrudan teması bulunmamaktadır (Şekil 4.139), (Şekil 4.140). Tarafımızca yapılan ölçümlere göre en geniş noktasında ağız genişliği yaklaşık 19 m’dir. Küçük olan mağara ise diğerinin tam karşısında ve zıt yöne bakan bir giriş kısmına sahip olmakla birlikte iç kısmına deniz suları ulaşabilmektedir (Şekil 4.141.), (4.142). Bu mağaranın ağız genişliği tarafımızca yapılan ölçümlere göre su yüzeyinden itibaren yaklaşık 9 m’dir. Ayrıca mağaranın bitiminde küçük bir kumsal alanı da yer almaktadır. Büktel (2011)’e göre 5-6 m ağız açıklığına sahip olan mağara iç kısma doğru ise 3 m devam etmektedir. İç kısımda yüksekliği 2-3 m arasında değişmekte olan mağaranın sağ tarafında her kolu 15 cm uzunluğunda kabartma şeklinde işlenmiş bir haç motifi bulunmaktadır. Bu motifi işleyen kişinin bu çevrede yaşayan bir köylü olması ve ibadetini de burada gerçekleştirdiği ihtimalinin yanında yalnızlıktan hoşlanan bir keşişin burada yaşamış olabileceği ihtimali de düşünülmektedir (Büktel, 2011).

İnyanı Mağaraları turizm açısından önemli ve değerlendirilmesi gereken jeomorfositlerdir. Kara yolu kenarından merdivenler yapılarak mağaraların bulunduğu koya ulaşım sağlanmalıdır. İçinde bulundukları koy ile birlikte bir çekim merkezi

oluşturacaklarına şüphe yoktur. Hem jeoturizm hem de kıyı turizmi bakımından önemli potansiyele sahip bir konumda bulundukları söylenebilir.

Mağaralara asfalt yol vasıtasıyla erişim son derece kolaydır. Ancak bulundukları konuma karadan ulaşmak oldukça zordur. Saha çalışmaları sırasında denizden mağaraların bulunduğu koya ulaşım sağlanmıştır. Mağaralar Fatsa ilçe merkezine 9,7 km, Altınordu ilçe merkezine ise 34 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları 1,4 km mesafedeki Haznedaroğlu Konağı (Bolaman Kalesi) ve Bolaman Plajı ve 2,2 km mesafedeki Yalıköy Vakıf Camii'dir.

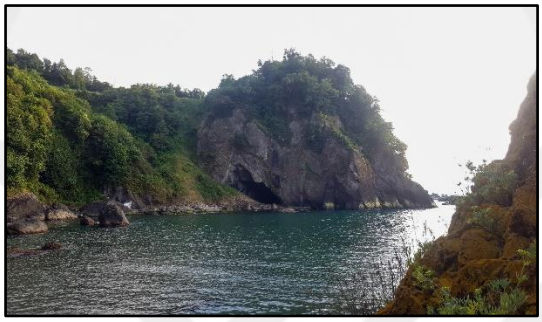

Şekil 4.139. İnyanı Deniz Mağaralarından büyük olana ait bir görüntü (27.07.2020)

Şekil 4.140. İnyanı Deniz Mağaralarından büyük olanın iç kısmına ait bir görüntü (27.07.2020)

Şekil 4.141. İnyanı Deniz Mağaralarından küçük olana bir görüntü (27.07.2020)

Şekil 4.142. İnyanı Deniz Mağaralarından küçük olanın iç kısmına ait bir görüntü (27.07.2020)

4.6.5.1.2. Yedi Kapı Mağarası

Fatsa ilçesi Yapraklı Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Mağaranın konumu 41°02'54" K enlemi ile 37°27'38" D boylamıdır. Yedi Kapı Mağarası'nın adından da anlaşılabileceği üzere 7 adet girişi bulunmaktadır (Şekil 4.143), (Şekil 4.144).

Arazi çalışmaları sırasında mağaranın bulunduğu bölgeye ulaşım son derece zor olmuştur. Hatta mağaranın konumu bilinmesine rağmen yoğun bitki örtüsü sebebiyle girişleri bulmakta zorlanılmıştır. Güvenlik şartları nedeniyle mağaraya girilememiştir.

Ancak yerel halktan edinilen bilgiye göre içerisinin tavan yüksekliği çoğu yerinde ayakta durulabilecek seviyede hatta bazı yerlerinde oldukça yüksektir. Kapılarından biri yüksekte, geniş ağızlı ve Fatsa ilçe merkezi manzarasına sahiptir. Bu mağara jeosit olarak kabul edilebilecek ve ziyarete açılabilecek bir potansiyele sahiptir. Özellikle mağara etrafındaki yoğun bitki örtüsü doğaya zarar vermeden temizlenmeli ve mağaranın ortaya çıkması sağlanmalıdır. Mağara girişlerine inen eğim boyunca merdiven basamakları yapılmalı ve erişim kolaylaştırılmalıdır. Ayrıca yönlendirme tabelaları yerleştirilerek mağara kolaylıkla bulunabilir hale getirilebilir.

Ulaşım bir kısmı asfalt bir kısmı ise stabilize yolla sağlanmaktadır. Yapraklı Mahallesi içerisindeki tarım arazisi üzerinden gelen yol genişletilmeli ve asfaltlanmalıdır. Mağara Fatsa ilçe merkezine 7 km, Altınordu ilçe merkezine ise 46 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer bazı çekicilikler ise 3,2 km mesafedeki Cıngırt Kaya Kalesi ve Yerleşimi, 4,1 km mesafedeki Dolunay Çamlık Mesire Yeri ve Dolunay Çamlık Plajı ve 13 km mesafedeki Sakura Şelalesi'dir.

Şekil 4.143. Fatsa ilçesi Yedi Kapı Mağarası girişlerinden birine ait görüntü (21.05.2019)

Şekil 4.144. Fatsa ilçesi Yedi Kapı Mağarası girişlerinden bir diğerine ait görüntü (21.05.2019)

4.6.5.2. Kumru İlçesi Mağaraları

Kumru ilçesi mağaralar bakımından Ordu ilindeki en zengin ilçelerden biridir. Kumru ilçesi sınırları içerisinde Kozmandağ Mağarası, Kurudere Mağarası, Patlaksu Mağarası ve Yaylacık Mağarası yer almaktadır.

4.6.5.2.1. Kozmandağ Mağarası

Kumru ilçesi Küçükakçakese Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Mağaranın konumu 40°55'19" K enlemi ile 37°19'37" D boylamı yakın çevresidir.

Türkiye Arkeolojik Yerleşmeler Projesi'nin internet sayfasında yer alan bilgilere göre Yaylacık Mağarası'na yakın bir konumda yer alan mağara -7 metrelik kuyu

şeklinde bir inişe sahip olup daire biçimli bir salondan ibarettir. Tavan yüksekliği 5-6 m arasında değişmekle birlikte genişliği ise 8-10 m arasında değişiklik göstermektedir. İç kısmında döküntü malzemenin yer aldığı fosil mağara gelişimini tamamlamıştır (URL-9, 2020).

Saha çalışmaları sırasında oldukça dar ve dik bir giriş bölümünün yer aldığı mağaranın iç kısmına erişilememiştir (Şekil 4.145), (Şekil 4.146). Yöre halkıyla yapılan sohbetlerde mağara çevresinde birkaç adet daha aynı şekilde girişin bulunduğu bilgisi edinilmiştir. Aynı sistemin bir parçası olup olmadığına dair bir bilgiye ulaşılamamıştır. Mağaraya güzergahında herhangi bir yönlendirici tabela bulunmamaktadır. Mağaraya ulaşımda yardımlarını esirgemeyen Küçükakçakese Mahallesi Muhtarı Mahmut Aktürk'e, Ali Latif ve Osman Özyürek'e teşekkür ederiz.

Mağaraya Küçükakçakese Mahallesi'ne kadar asfalt yolla ulaşılabilmektedir. Ancak mahalleden Kozmandağ Mevkii'ne kadar stabilize bir araç yoluyla devam edilmekte sonrasında ise fındık bahçesi içerisinden yürüyerek geçilen bir kısım bulunmaktadır. Kumru ilçe merkezine 16 km, Altınordu ilçe merkezine ise 69,1 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları 100 m mesafedeki Yaylacık Mağarası, 10,8 km mesafedeki Yeniakçaalan Çeşmesi ve 17,7 km mesafedeki Kuşnefak Kalesi'dir.

Şekil 4.145. Kozmandağ Mağarası'nın giriş kısmına ait bir görüntü (14.11.2020)

Şekil 4.146. Kozmandağ Mağarası'nın giriş kısmından iç kısmına doğru bakış (14.11.2020)

4.6.5.2.2. Kurudere Mağarası

Kumru ilçesi Ergentürk Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Mağaranın konumu 40°56'58" K enlemi ile 37°15'05" D boylamı yakın çevresidir.

Türkiye Arkeolojik Yerleşmeler Projesi'nin internet sayfasında yer alan bilgilere göre Kurudere Mağarası Cevizdere'nin bir kolu olan Kızıldere Vadisi doğu yamacında

yer almakta olup yatay olarak gelişim gösteren mağara düden kökenlidir. Taban kısmında moloz, kum ve çakılla kaplı olan mağaranın tavan yüksekliği 1-5 m arasında değişiklik gösterirken genişliği ise 2-8 m arasında değişmektedir. Duvar kısımlarında yer yer damlataş oluşumları izlenebilmektedir (URL-9, 2020).

Saha çalışmaları sırasında güçlükle tespit edilebilen mağaranın giriş kısmı oldukça dar ve girişi eğimli bir yapıda olması sebebiyle iç kısmına girilememiştir. (Şekil 4.147), (Şekil 4.148). Mağara güzergahında herhangi bir yönlendirici tabela bulunmamaktadır. Mağaraya ulaşımda yardımlarını esirgemeyen Ballık Mahallesi Muhtarı Alparslan Hacıhaliloğlu teşekkürü borç biliriz.

Mağaraya Ergentürk Mahallesi'ne kadar asfalt yolla ulaşılabilmektedir. Ancak mahalleden Kızıldere Vadisi'ne inişte stabilize bir araç yolu izlenmekte ve sonrasında ise orman içerisinden yürüyerek geçilen bir kısım bulunmaktadır. Kumru ilçe merkezine 12 km, Altınordu ilçe merkezine ise 74,4 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları 4,6 km mesafedeki Yeniakçaalan Çeşmesi, 10 km mesafedeki Patlalsu Mağarası ve 15 km mesafedeki Kozmandağ Mağarası'dır.

Şekil 4.147. Kurudere Mağarası'nın bulunduğu alana ait bir görüntü (14.11.2020)

Şekil 4.148. Kurudere Mağarası'nın giriş kısmına ait bir görüntü (14.11.2020)

4.6.5.2.3. Patlaksu Mağarası

Kumru ilçesi Ballık Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Mağaranın konumu 40°58'37" K enlemi ile 37°14'45" D boylamı yakın çevresidir.

Türkiye Arkeolojik Yerleşmeler Projesi'nin internet sayfasında yer alan bilgilere göre Paltaksu Mağarası Cevizdere'nin bir kolu olan Kızıldere Vadisi içerisinde tabana çok yakın bir konumda bulunmaktadır. Geçirimsiz kayaçlar içerisinde yer alan kireçtaşları üzerinde yatay olarak gelişim göstermiştir. Aktif ve kaynak konumlu olan mağaranın genişliği 2-5 m arasında değişiklik göstermekle birlikte yüksekliği 0,5-6 m

arasında değişmektedir. Orta kesiminden güneybatıya ayrılan bir kolu da daha dar ve basık bir yapıda olup kolun son noktası girişe göre 2 m yüksekte yer almaktadır. Mağara tabanı kum, çakıl ve molozla kaplıdır. Yeraltı deresine sahip mağara yaz-kış akış halinde olup kapalı bir sifon vasıtasıyla mağara içinde akan dere sonrasında yine bir kapalı sifonla mağarayı terk eder. Mağara bu akarsuyun aktif bir galerisi konumundadır (URL-9, 2020).

Saha çalışmaları sırasında oldukça dar bir girişten geçilerek mağaranın iç kısmına ulaşılabilmiştir (Şekil 4.149). Ancak içeri girdikten sonra neredeyse ayakta durulabilecek seviyede bir açıklığa erişilebilmiş ancak sonrasında daralma yine arttığından daha fazla ilerlenememiştir (Şekil 4.150). Yöre halkıyla yapılan sohbetlerde önceleri mağaradan periyodik olarak her gün aynı saatlerde yoğun tazyikli su çıkışı olduğunu ancak günümüzde bu olayın son bulduğu bilgisi edinilmiştir. Mağaraya güzergahında herhangi bir yönlendirici tabela bulunmamaktadır. Mağaraya ulaşımda yardımlarını esirgemeyen Ballık Mahallesi Muhtarı Alparslan Hacıhaliloğlu ve Murat Etige'ye teşekkürü borç biliriz.

Mağaraya Ballık Mahallesi'ne kadar asfalt yolla ulaşılabilmektedir. Ancak mahalleden Kızıldere Vadisi'ne inişte stabilize bir araç yolu izlenmekte ve sonrasında ise fındık bahçesi içerisinden yürüyerek geçilen bir kısım bulunmaktadır. Kumru ilçe merkezine 16 km, Altınordu ilçe merkezine ise 74,6 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları 5,5 km mesafedeki Yeniakçaalan Çeşmesi, 10 km mesafedeki Kurudere Mağarası ve 16,3 km mesafedeki Kozmandağ Mağarası'dır.

Şekil 4.149. Patlaksu Mağarası'nın giriş kısmına ait bir görüntü (14.11.2020)

Şekil 4.150. Patlaksu Mağarası'nın iç kısmına ait bir görüntü (14.11.2020)

4.6.5.2.4. Yaylacık Mağarası

Kumru ilçesi Küçükakçakese Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Mağaranın konumu 40°55’17” K enlemi ile 37°19’35” D boylamı yakın çevresidir.

Türkiye Arkeolojik Yerleşmeler Projesi’nin internet sayfasında yer alan bilgilere göre Kozmandağ Mağarası’na yakın bir konumda yer alan mağara Elekçi Irmağı, Karakucak Deresi ve kollarının aşındırdığı bir bölgede oluşmuştur. Başlangıç bölümünde doğu-batı yönlü bir uzanış gösteren mağara sonrasında kuzeybatı-güneydoğu, kuzey-güney ve kuzeybatı-güneydoğu yönlerinde gelişim göstermiştir. İki adet girişi bulunan mağaranın ana girişi güneydoğu yönünde yer almakta ve -6 m inişi olan ve daire şekilli bir salona açılan dik bir kuyu görünümünde iken kuzeyde yer alan giriş ise -10 m derinliğinde ve baca görünümüne sahiptir. Mağaranın iç kısmında blok, kum ve çakıllar yer almaktadır. Damlataş çökellerinin yer almadığı mağara 2-6 m arasında değişen tavan yüksekliğinin yanı sıra 0,5-4 m değişen genişliğe sahiptir. Fosil bir mağara olan yapının iç kısmında ayrıca küçük göller ve doğal bir köprü de yer almaktadır (URL-9, 2020).

Saha çalışmaları sırasında her iki giriş kısmı da tespit edine mağaranın kuzeydeki girişinin kapandığı gözlenmiştir. Diğer giriş ise halen açık olmasına rağmen daralmış olduğundan iç kısmına erişim sağlanamamıştır (Şekil 4.151), (Şekil 4.152). Yöre halkıyla yapılan sohbetlerde define arama faaliyetlerinin bölgede sıklıkla gerçekleştirildiği bilgisi edinilmiştir. Mağaraya güzergahında herhangi bir yönlendirici tabela bulunmamaktadır. Mağaraya ulaşımda yardımlarını esirgemeyen Küçükakçakese muhtarı Mahmut Aktürk ayrıca Ali Latif ve Osman Özyürek’e teşekkür ederiz.

Mağaraya Küçükakçakese Mahallesi’ne kadar asfalt yolla ulaşılabilmektedir. Ancak mahalleden Kozmandağ Mevkii’ne kadar stabilize bir araç yoluyla devam edilmekte sonrasında ise fındık bahçesi içerisinden yürüyerek geçilen bir kısım bulunmaktadır. Kumru ilçe merkezine 16 km, Altınordu ilçe merkezine ise 69,1 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları 100 m mesafedeki Kozmandağ Mağarası, 10,8 km mesafedeki Yeniakçaalan Çeşmesi ve 17,8 km mesafedeki Kuşnefak Kalesi’dir.

Şekil 4.151. Yaylacık Mağarası'nın ana giriş kısmına ait bir görüntü (14.11.2020)

Şekil 4.152. Yaylacık Mağarası'nın iç kısmına doğru bir görünüş (14.11.2020)

4.6.5.3. Perşembe İlçesi Mağaraları

Perşembe ilçesinde yalnızca Boğazcık Mağarası yer almakla birlikte bu mağara turistik açıdan büyük öneme sahiptir.

4.6.5.3.1. Boğazcık Mağarası

Perşembe ilçesi Boğazcık Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Mağaraların konumu 41°05'34" K enlemi ile 37°42'18" D boylamı yakın çevresidir.

Türkiye Arkeolojik Yerleşmeler Projesi'nin internet sayfasında yer alan bilgilere göre Boğazcık Mahallesi Bahçeköy Mevkii'nde yer alan mağara başlangıç olarak kaynak sonrasında ise geçit formuna sahip bir mağaradır. Fosil bir mağara olan Boğazcık Mağarası'nın geniş bir ağız bölümünden yine geniş olan bir hole ulaşılmaktadır. Toplam uzunluğu 300 m olan mağarayı eski bir yer altı suyu oluşturmuştur. Galeri biçimindeki mağaranın turizm potansiyeline sahip olabileceği düşünülmektedir (URL-9, 2020).

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre 3x5 m boyutlarında bir açıklıktan girilen mağaranın galerisine 2 m uzunluğundaki bir açıklıktan girilmektedir. Galeride küçük boyutlu sarkıtlar yer almakla birlikte mağara içerisinde ve dışında keramik parçalarına rastlanmıştır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b)

Saha çalışmaları sırasında mahalleden bahçe içerisine geçilmiş ve sonrasında mağaraya patika bir yaya yoluyla ulaşılmıştır. Giriş kısmının yüksekliği tarafımızca yaklaşık 4 m olarak ölçülmüştür (Şekil 4.153). İçeri girildiğinde yüksek tavanlı nispeten geniş bir galeriye ulaşılmaktadır. Galerinin tavan kısmında çok küçük boyutlu sarkıtlar yer alırken galerinin muhtelif yerlerinde kaya blokları göze çarpmaktadır

(Şekil 4.154). Yarasaların yuvası haline gelmiş olan bu mağara yapılacak çalışmalarla turizme kazandırılmalıdır.

Mağaraya Boğazcık Mahallesi'ne kadar asfalt yolla ulaşılabilmektedir. Ancak mahalleden fındık bahçesi içerisindeki yayalar için düzenlenen patika izlenerek mağaraya ulaşılabilmektedir. Mahalle içerisinde yer alan tabela da mağaranın ulaşılabilirliğini kolaylaştırmaktadır. Perşembe ilçe merkezine 13,1 km, Altınordu ilçe merkezine ise 47,1 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları 1,8 km mesafedeki Kurtuluş Deresi Köprüsü, 3,6 km mesafedeki Çaka Plajı ve 5,9 km mesafedeki Yason Kilisesi'dir.

Şekil 4.153. Boğazcık Mağarası'nın giriş kısmına ait bir görüntü (31.08.2020)

Şekil 4.154. Boğazcık Mağarası'nın iç kısmına ait bir görüntü (31.08.2020)

4.6.5.4. Mesudiye İlçesi Mağaraları

Mesudiye ilçesi sınırlarında Topçam Mağarası ve Çağman Mağarası yer almaktadır.

4.6.5.4.1. Topçam ve Çağman Mağaraları

Mesudiye ilçesi Topçam Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Mağaraların konumu 40°35'26" K enlemi ile 37°49'05" D boylamı yakın çevresidir.

Türkiye Arkeolojik Yerleşmeler Projesi'nin internet sayfasında yer alan bilgilere göre aynı yeraltı sisteminin farklı birer bölümü olan bu mağaralar, Üst Kretase yaşlı Mesudiye Formasyonu (Terlemez ve Yılmaz, 1980) içerisindeki kireçtaşlarında oluşmuşlardır. Doğu-batı yönlü bir fay hattı üzerinde yerleşik olan bu mağaralar aynı yeraltı hidrolojik sistemine aittirler. Topçam Mağarası doğu-batı yönlü 2 galerinden oluşurken bunlar galeriler birbiriyle bağlantılı olup biri tıkalıdır. 6 m'lik bir dik açıklıktan girilen mağara 76 m uzunluğuna sahiptir. Genişliği 1-6 m arasında değişirken yüksekliği ise 2-12 m arasında değişiklik göstermektedir. Damla taş

bakımından fakir olup moloz, çakıl, kum ve mil yığınları genellikle yaygındır. Çağman Mağarası ise dar ve basık bir girişe sahip olup birbirini kesmiş iki fay üzerinde yer almaktadır (Şekil 4.155). -5 metrelik bir kuyu girişine sahip mağaranın toplam uzunluğu 32 m'dir. Duvarlarında perde ve duvar damlataşı oluşumları bulunmaktadır. Topçam ve Çağman Mağaraları gelişimlerini tamamlamış olup fosil durumundadır. Ayrıca hidrolojik olarak geçit konumlu bir yapıdadırlar (URL-9, 2020).

Saha çalışmaları sırasında Çağman Mağarası'na yoğun bitki örtüsü nedeniyle güçlükle ulaşılabilmiş ve dar olan ilk bölümden geçilerek kuyu kesimine kadar ilerlenebilmiştir (Şekil 4.156). Ancak güvenlik sebebiyle kuyu kesiminden aşağıya inilememiştir. Topçam Mağarası'nın net konumu ise rehber eşliğinde gidilmesine rağmen yoğun bitki örtüsü nedeniyle tespit edilememiştir. Çağman Mağarası sahip olduğu damla taş oluşumları nedeniyle turizme kazandırılabilir. Ancak mağaraların bulunduğu bölgeye ulaşım da oldukça problemlidir. Arazi araçlarının dahi güçlükle ulaşabildiği konuma bozuk stabilize bir yolla ulaşım sağlanmaktadır. Bu nedenle ulaşım yolunun da iyileştirilmesi şarttır.

Mağaralara Topçam Mahallesi'ne kadar asfalt yolla ancak kalan kısmında bozuk stabilize bir yolla ulaşılabilmektedir. Mesudiye ilçe merkezine 24,9 km, Altınordu ilçe merkezine ise 73,1 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları 5,2 km mesafedeki Müzadere Kilisesi, 5,4 km mesafedeki Müzadere Takım Şelaleleri ve 8,5 km mesafedeki Şaphane Kilisesi'dir.

Şekil 4.155. Çağman Mağarası'nın giriş kısmına ait bir görüntü (22.07.2020)

Şekil 4.156. Çağman Mağarası'nın iç kısmına ait bir görüntü (22.07.2020).

4.6.5.5. Ünye İlçesi Mağaraları

Ünye ilçesi sınırları içerisinde Yaz Konağı Mağarası, Çınarcık I-II-II Mağaraları ve Ballıkoğlu Mağarası yer almaktadır.Saha çalışmaları sırasında Ünye ilçesi sınırlarında yer alan Çınarcık I-II-II Mağaraları ile Ballıkoğlu Mağarası'na

ulaşılamamıştır. Bu konuda yöre halkı, mahalle muhtarları ve Büyükşehir Belediyesi yetkilileriyle görüşülmüş ancak herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır. Bu bağlamda Çınarcık Mahallesi muhtarı Ahmet Genç, Koruklu Mahallesi muhtarı Metin Sezgin ve Ordu Büyükşehir Belediyesi personeli Arkeolog Metin Aydın ve ismini vermek istemeyen birçok mahalle sakiniyle görüşülmüş ancak herhangi bir konum bilgisine ulaşılamamıştır. Çınarcık I-II-III ve Ballıkoğlu oluşumları mağaradan daha çok yüzey karstı elamanlarından olan düden şeklindeki yapılardır (Gürgen, 2018b).

4.6.5.5.1. Yazkonağı Mağarası

Ünye ilçesi Yazkonağı Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Mağaranın konumu 41°05’02” K enlemi ile 37°17’30” D boylamıdır.

Ersoy vd. (2006)’ne göre Yazkonağı Mağarası Pliyosen aşınım yüzeyinin hemen altında yer almaktadır. Doğu-batı yönlü bir fay boyunca gelişen mağara, Geç Kretase-Paleosen yaşlı kireçtaşı, kum taşı, kumlu kireçtaşı ve kiltaşı birimleri içerisinde oluşmuştur (Ersoy vd., 2006). Mağaranın girişi doğu yönüne bakmaktadır (Şekil 4.157). Toplam uzunluğu 900 metre olan mağara içerisinde iki galeri, bir akarsu ve bir şelale yer almaktadır (Ersoy vd., 2006), (Şekil 4.158). Arazi çalışmalarında yakındaki evlerden birinin mağara akarsuyunu sulama amaçlı kullandığı görülmüştür (Şekil 4.159).

Turizm açısından önemli ve değerlendirilmesi gereken bir jeomorfosittir. Özel bir konutun hemen yanında bulunan mağarada peyzaj düzenlemeleri yapılmalı, galeriler aydınlatılmalı ve gerekli güvenlik önlemleri alınmalıdır. Ziyaretçi alımı için çalışmalara başlanmalıdır. Ayrıca yönlendirme tabelaları ile ulaşımı kolaylaştırılmalıdır. Tanıtım çalışmaları yapılarak mağaranın sahip olduğu potansiyel gösterilmelidir.

Mağaraya asfalt yol vasıtasıyla erişim son derece kolaydır. Ünye ilçe merkezine 7 km, Altınordu ilçe merkezine ise 65 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları 6,5 km mesafedeki Tozkoparan Kaya Mezarı ve 8 km mesafedeki at ve binicilik tesisleridir.

Şekil 4.157. Yazkonağı Mağarası'nın giriş kısmından bir görüntü 04.11.2019).

Şekil 4.158. Yazkonağı Mağarası iç kısmındaki akarsuya ait bir görüntü (04.11.2019)

Şekil 4.159. Yazkonağı Mağarası'nın iç kısmından ve su alımı için kullanılan hortuma ait bir görüntü (04.11.2019)

4.6.5.6. Mağaraların Ordu İlindeki Dağılışı

Ordu ilinde yer alan mağaraların dağılışını göstermek için bir harita oluşturulmuştur (Şekil 4.160), (Şekil 4.161). Harita incelendiğinde Ordu'daki mağaraların; Ünye, Fatsa, Kumru, Perşembe ve Mesudiye ilçelerinde yer aldığı görülebilmektedir.

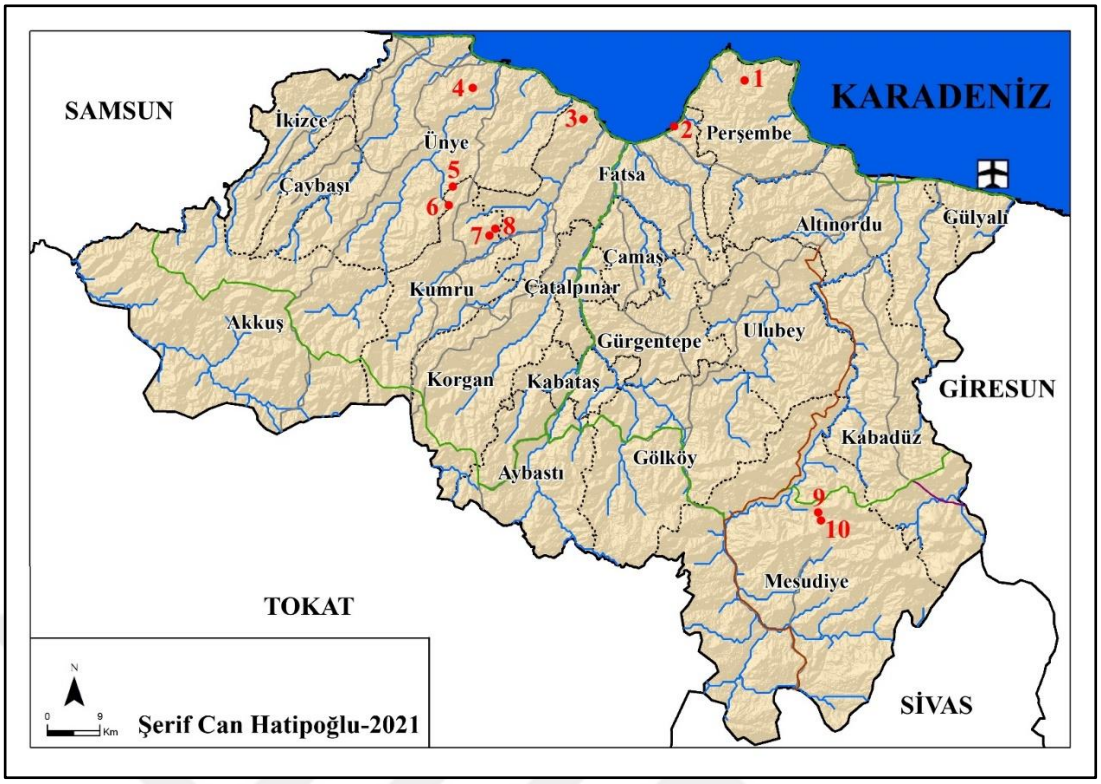

Şekil 4.160. Ordu ilindeki mağaraların dağılış haritası

Şekil 4.161. Ordu ilindeki mağaraların dağılış haritasına ait açıklamalar

4.6.6. Mesire Yerleri ve Turizm

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü'nün 2013 yılında hazırlamış olduğu, 5 Mart 2013 tarihli ve 28578 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "Mesire Yerleri Yönetmeliği"nde mesire yerleri "Toplumun çeşitli dinlenme, eğlenme

ve spor ihtiyaçlarını karşılamak, yurdun güzelliğine katkı sağlamak ve turistik hareketlere imkân vermek maksadıyla, gerekli yapı, tesis ve donatılarla kullanıma ayrılan, halkın günübirlik ve geceleme ihtiyaçlarını karşılayan, rekreasyonel ve estetik kaynak değerine sahip orman rejimine tabi sahalar" olarak tanımlanmıştır (Anonim, 2013). Bu tanımdan anlaşılabileceği gibi amaçlarından birinin de turizm faaliyetlerine olanak tanımak olan mesire yerleri bakımından Ordu ili büyük bir potansiyele sahiptir.

4.6.6.1. Akkuş İlçesi Mesire Yerleri

Akkuş ilçesi sınırları içerisinde mesire yeri olarak yalnızca Küçük Kertil Mesire Yeri yer almaktadır.

4.6.6.1.1. Küçük Kertil Mesire Yeri

Akkuş ilçesi Yazlık Mahallesi'nde yer almaktadır. Mesire yerinin konumu 40°46'57" K enlemi ile 37°02'08" D boylamıdır ve alanı 5 ha'dır.

Akkuş ilçe merkezine çok yakın konumda yer alan Küçük Kertil Mesire Yeri "A tipi mesire alanı"dır. İçerisinde yer alan piknik masaları, WC, kamelya, çocuk parkı, kafeterya ve restoran gibi tesisler mekânın çekiciliğine katkı sağlamaktadır (Şekil 4.162). Ayrıca peyzaj düzenlemeleri yapılmış olan mesire yerine yakın zamanda 10 adet Bungalov Tarzı ev yapılması için çalışmalar başlamıştır. Otopark imkanının da bulunduğu alanda, piknik ve doğa yürüyüşü için çok müsait bir ortam yer almaktadır. Özellikle içinde bulunduğumuz pandemi dönem sebebiyle mesire yerinde bulunan kamelyalara verilen restoran hizmetleri büyük önem taşımaktadır (Şekil 4.163). Hastalığın bulaşı riskini azalttığı gibi insanların daha güvenli bir ortamda iyi vakit geçirmeleri de sağlanmaktadır. Önceleri günübirlik ziyaretçiler için uygun bir ortamın bulunduğu mesire yeri Bungalov evlerin inşaatının tamamlanmasıyla konaklama yapmak isteyen turistler için de ilgi çekici bir alan olacaktır. Doğal ortamı ve bitki örtüsü çeşitliliği ile doğa severler için son derece uygun bir ortama Küçük Kertil Mesire Yeri görülmeye değerdir.

Küçük Kertil Mesire Yeri'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Akkuş ilçe merkezine 2,4 km, Altınordu ilçe merkezine ise 107 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 3 km mesafedeki Argın Yaylası, 7,8 km mesafedeki Çaldere Camii ve 9,8 km mesafedeki Karaçal Merkez Camii'dir.

Şekil 4.162. Küçük Kertil Mesire Yeri'ndeki restorana ait bir görüntü (20.07.2020)

Şekil 4.163. Küçük Kertil Mesire Yeri'ndeki kamelyalara ait bir görüntü (20.07.2020)

4.6.6.2. Altınordu İlçesi Mesire Yerleri

Altınordu ilçesi sınırları içerisinde mesire yeri olarak Boztepe, Kabayatak Mesire Yeri ve Yoroz Kent Ormanı yer almaktadır.

4.6.6.2.1. Boztepe

Altınordu ilçesi Orhaniye Mahallesi'nde yer almaktadır. Konumu 40°59'25" K enlemi ile 37°51'28" D boylamıdır ve alanı 12 ha'dır. Boztepe orman içi dinlenme alanlarından "B tipi orman içi dinlenme alanı" sınıfına girmektedir (Yeşil ve Beyli, 2018a).

Boztepe 505 m yüksekliği ve Altınordu ilçe manzarası ile Ordu ilinin turistik simgelerinden biridir (Şekil 4.164). İçerisinde orman alanları, seyir terası, yöresel ve hediyelik ürün satış dükkanları, kafeteryalar ve restoranlar yer almaktadır. Ayrıca biri beş yıldızlı olmak üzere iki otel bulunmaktadır. Üzerinden paraşütle tek başına ya da rehberle atlama imkânının bulunabildiği bir adet yamaç paraşütü pisti de yine Boztepe'de yer almaktadır (Bahtiyar Karadeniz ve Sarı, 2018).

Boztepe flora ve fauna olarak da zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Flora bakımından Boztepe'nin 500 m kesiminde *Pinus sylvestris* (Sarıçam), 450-500 m kesiminde *Coryllus avellana* (Adi fındık), 350-400 m kesiminde *Rhododendron luteum* (Zifin) ve *Rhododendron ponticum* (Mor çiçekli orman gülü) görülebilmektedir (Yeşil ve Beyli, 2018a). Bununla birlikte Boztepe'de 42 familya, 86 cins ve 101 tür tespit edilmiştir (Özbucak Bayrak vd., 2006). Fauna bakımından Kırmızı Şahin, Kerkenez, Ak Leylek, Kukumov Kuşu ve Ak Karınlı Ebabil Kuşu gibi koruma altına alınmış türler görülebilmektedir (Yeşil ve Beyli, 2018a). Ayrıca sincap, kirpi gibi memeliler de görülebilmektedir (Ordu Belediyesi, 2009). Bu flora ve fauna zenginliği ile foto

safari, kuş gözlemciliği ve doğa yürüyüşü gibi faaliyetler için uygun bir ortam oluşturmaktadır.

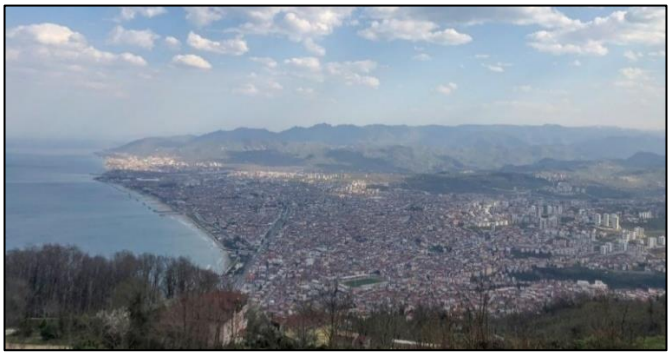

Şekil 4.164. Boztepe'den Ordu il merkezine bakış (29.01.2020)

Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından başlatılmış olan "Dört Mevsim Bulutlara Dokunun Projesi" kapsamında çalışmalar halen devam etmektedir (Şekil 4.165). Proje içeriğinde ise Boztepe'de zirve kısmının trafiğe kapatılarak yayalaştırılması, hediyelik eşya satımı için kullanılan seyyar yapıların kaldırılarak yerine yerel ürünlerin satılacağı bir dizi dükkân, otopark ve villa tipi otel inşaatı bulunmaktadır. Projenin 2020 yılı mayıs ayı sonunda tamamlanması planlanmaktadır. Yapılan projeler bir yandan mekânın çekiciliğine katkı sağlarken, aşırıya kaçan betonlaşma ve doğal yapının bozulması mekânın çekiciliğine olumsuz etkiler yapmaktadır. Özellikle betonlaşmış şehirlerden nefes almak için uzaklaşan insanlar bu tür yeşilliğin bol olduğu ve beşerî yapılaşmanın asgari tutulduğu alanlara kaçma eğilimindedir. Ancak eğer müdahaleler aşırı duruma gelirse doğal mekân özelliğini kaybedecektir. Böylelikle de mekânın turistik işlevini yitirmesi sonucu çekiciliği de kaybolacaktır. Bu nedenle böyle projeler hazırlanırken mutlaka en az seviyede betonarme yapı inşa etmek ve beton kullanımını asgariye indirmek birincil öncelik olmalıdır.

Şekil 4.165. Boztepe'deki peyzaj çalışmalarından bir görünüş (29.01.2020)

Boztepe'ye ulaşım asfalt kara yoluyla ve teleferik aracılığıyla sağlanabilmektedir. 2017 yılında kara yolu düzenleme çalışmaları başlamış ve 2019 yılı sonunda tamamlanarak üç şeritli bir yol haline getirilmiştir. Bunun yanında özellikle teleferik ulaşımının 2011 yılında hizmete açılmasıyla adeta gözlerin üzerine çevrildiği Boztepe yıllar içinde tur düzenleyen şirketlerin tur güzergahlarının önemli bir parçası haline gelmiştir. Hatta özellikle yaz aylarında Şarkiye Mahallesi Atatürk Parkı'nda yer alan teleferik istasyonu önünde uzun kuyruklar oluşmaktadır (Şekil 4.166). Boztepe Altınordu ilçe merkezine 7,6 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 4,7 km mesafedeki Taşbaşı Kilisesi, İkizevler ve Sarı Konak, 5,9 km mesafedeki Etnoğrafya Müzesi (Paşaoğlu Konağı) ve 6,2 km mesafedeki Selimiye Camii'dir.

Şekil 4.166. Altınordu ilçesi Şarkiye Mahallesi Atatürk Parkı'ndaki teleferik istasyonu önünden bir görünüş (05.06.2019)

4.6.6.2.2. Kabayatak Mesire Yeri

Altınordu ilçesi Karaoluk Mahallesi'nde yer almaktadır. Mesire yerinin konumu 40°56'56" K enlemi ile 37°40'57" D boylamıdır ve alanı yaklaşık 6,3 ha'dır.

Kabayatak Mesire Yeri Orman Genel Müdürlüğü tarafından tescilli bir mesire alanı değildir. 890 m rakıma sahip olan mesire alanı içerisinde seyirci tribünü, büfe, WC ve kamelya tesisleri yer almaktadır (Şekil 4.167). Dinlenmek, piknik yapmak, hoş vakit geçirmek ve temiz hava almak isteyenler için dikkat çekici bir ortama sahiptir. Ayrıca mesire yerinde her yıl "Karaoluk Kabayatak Şenliği" düzenlenmektedir. Bu şenlikte konserler, gösteriler ve yarışmalar düzenlenmektedir.

Kabayatak Mesire Yeri'ne ulaşım bir kısmı stabilize ve bir kısmı asfalt yolla sağlanmaktadır. Altınordu ilçe merkezine ise 30,2 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 3,5 km mesafedeki

Kabaçağlayan Şelalesi, 4,2 km mesafedeki Karaoluk (Çiseli) Şelalesi ve 4,6 km mesafedeki Kurşunçal (Sarısay) Şelalesi'dir.

Şekil 4.167. Kabayatak Mesire Yeri'nden bir görünüş (05.02.2020)

4.6.6.2.3. Yoroz Kent Ormanı

Altınordu ilçesi Saraycık Mahallesi'nde yer almaktadır. Konumu 40°55'37" K enlemi ile 38°00'54" D boylamıdır ve alanı 32 ha'dır.

Yoroz Kent Ormanı içerisinde bir adet kafeterya dönemsel olarak çalışmaktadır. Bu kafeterya dışında başka bir tesis yer almamakla birlikte birkaç adet piknik masası bulunmaktadır. Bir adet seyir terasının bulunduğu kent ormanında terasa yaklaşık 1000 basamaklık bir yürüyüş parkuru sonucu ulaşılabilmektedir (Şekil 4.168). Bu basamaklı parkurda dinlenmek için aralıklarla banklar yerleştirilmiştir. 1000 basamağın sonucunda ise Altınordu ilçe merkezi, Boztepe ve Karadeniz panoramik bir manzara ile görülebilmektedir (Şekil 4.169). Yoroz Kent Ormanı doğa yürüyüşü, piknik ve foto safari yapmak isteyenler için uygun bir ortama sahiptir (Şekil 4.170). Ayrıca zengin flora ve faunasıyla dikkat çekicidir (Bahtiyar Karadeniz ve Sarı, 2018). Arazi çalışmaları sırasında yürüyüş parkurunun bazı kesimlerinde hasarlar oluştuğu görülmüştür. Ayrıca tesis olanaklarının da yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Parkur güzergahındaki hasarlı kısımlar doğal çevreye zarar verilmeden onarılmalıdır. Hatta belki farklı seviyelere de seyir terasları yapılabilir. Bunun yanında WC gibi temel tesislerin yapılmalı ve farklı aktiviteler için tesis sayısı arttırılmalıdır.

Kent ormanına ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Ancak seyir terasına ulaşmak için yürüyüş parkurunu kullanmak gerekmektedir. Yoroz Kent Ormanı Altınordu ilçe merkezine 20 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 11 km mesafedeki Divane Plajı, 14 km mesafedeki Topluca Kaya Mezarı ve 16 km mesafedeki Cumhuriyet Mahallesi Plajı'dır.

Şekil 4.168. Yoroz Kent Ormanı seyir terasına giden yürüyüş parkuruna ait bir görüntü (30.01.2020)

Şekil 4.169. Yoroz Kent Ormanı zirvesindeki seyir terasından bir görünüş (30.01.2020)

Şekil 4.170. Yoroz Kent Ormanı piknik alanından bir görünüş (30.01.2020)

4.6.6.3. Aybastı İlçesi Mesire Yerleri

Aybastı ilçesi sınırları içerisinde mesire yeri olarak Aybastı Kent Ormanı, Kabaktepe Mesire Yeri ve Şehit Emir Kümbet Mesire Yeri yer almaktadır.

4.6.6.3.1. Aybastı Kent Ormanı

Aybastı ilçesi Toygar Mahallesi'nde yer almaktadır. Kent ormanının konumu 40°37'41" K enlemi ile 37°19'53" D boylamıdır ve alanı 8 ha'dır.

Aybastı Kent Ormanı "D tipi şehir ormanı" alanıdır. Ancak içerisinde konaklamanın yapılabildiği 4 adet Bungalov tipi ev de bulunmaktadır (Şekil 4.171). Bunun yanında mesire yeri içerisinde yer alan piknik masaları, WC, kamelya, mescit, çocuk parkı, mangal düzenekleri, kafeterya, restoran, voleybol sahası, yürüyüş parkuru gibi tesisler mekânın sahip olduğu diğer imkanlardır (Şekil 4.172). Otopark alanının da bulunduğu mekân içinde bulunduğumuz pandemi döneminde ayrı bir öneme kavuşmuştur. Açık hava ve sosyal mesafe olanağının bulunduğu kent ormanı ziyaretçiler için güvenli ve sağlıklı bir ortam sağlamaktadır. Doğal ortamı ile foto safari ve doğa yürüyüşü severlerin de mutlaka dikkatini çekecek bir mekandır.

Aybastı Kent Ormanı'na ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Aybastı ilçe merkezine 14 km, Altınordu ilçe merkezine ise 101 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 4,5 km mesafedeki Kabaktepe Mesire Yeri ve Perşembe Yaylası ve 11,4 km mesafedeki Hanyeri Türbesi'dir.

Şekil 4.171. Aybastı Kent Ormanı'nda yer alan Bungalov Evleri'nden birine ait görüntü (20.07.2020)

Şekil 4.172. Aybastı Kent Ormanı'nda yer alan piknik alanına ait görüntü (20.07.2020)

4.6.6.3.2. Kabaktepe Mesire Yeri

Aybastı ilçesi Toygar Mahallesi'nde yer almaktadır. Mesire yerinin konumu 40°38'46" K enlemi ile 37°21'05" D boylamıdır ve alanı 5 ha'dır. Kabaktepe Mesire Yeri Bakanlar Kurulu kararı ile 8 Haziran 2006 ve 26370 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan kararla turizm merkezi ilan edilmiştir (Anonim, 2006).

Kabaktepe Mesire Yeri "A tipi mesire alanı"dır. İçerisinde yer alan piknik masaları, WC, kamelya, mescit, çocuk parkı, mangal düzenekleri, kafeterya, restoran, voleybol sahası, yürüyüş parkuru ve paintball gibi tesisler mekânın çekiciliğine katkı sağlamaktadır (Şekil 4.173), (Şekil 4.174). Mesire yerinde otopark imkânı da bulunmaktadır. İçinde bulunduğumuz pandemi dönem sebebiyle mesire yerinin havadar ortamı ve geniş arazisi sayesinde sosyal mesafeyi koruma ve bulaşı riskini azaltma anlamındaki işlevi büyüktür. Böylelikle ziyaretçiler güvenli ve sağlıklı ortamda iyi vakit geçirebilmektedirler. Doğal ortamı ve bitki örtüsü çeşitliliği ile doğa severler için son derece uygun bir ortama sahip mesire yeri aynı zamanda doğa fotoğrafçılığı için de uygun bir ortamı sunmaktadır.

Kabaktepe Mesire Yeri'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Aybastı ilçe merkezine 10,4 km, Altınordu ilçe merkezine ise 97 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 9 km mesafedeki

Aybastı Kent Ormanı, 11 km mesafedeki Esenli Kaya Mezarı ve 14 km mesafedeki Perşembe Yaylası'dır.

Şekil 4.173. Kabaktepe Mesire Yeri'ne ait bir görüntü (15.07.2020)

Şekil 4.174. Kabaktepe Mesire Yeri'ndeki çocuk parkına ait bir görüntü (15.07.2020)

4.6.6.3.3. Şehit Emir Kümbet Mesire Yeri

Aybastı ilçesi Çakırlı Mahallesi Perşembe Yaylası'nda yer almaktadır. Mesire yerinin konumu 40°37'53" K enlemi ile 37°16'56" D boylamıdır ve alanı 6 ha'dır.

Şehit Emir Kümbet Mesire Yeri içerisinde yer alan piknik masaları, WC, kamelya, mescit, çocuk parkı, mangal düzenekleri, kafeterya, restoran, yürüyüş parkuru, kamp alanı gibi tesisler mekânın sahip olduğu imkanlardır (Şekil 4.175). Diğer açık hava mekânları gibi bu mesire yeri de içinde bulunduğumuz pandemi döneminde ayrı bir önem kazanmıştır. Açık hava ve sosyal mesafe olanağının bulunduğu mesire yeri ziyaretçiler için güvenli ve sağlıklı bir ortamda güzel vakit geçirme olanağı sağlamaktadır.

Şehit Emir Kümbet Mesire Yeri'ne ulaşım asfalt ve stabilize karışık bir yolla sağlanmaktadır. Aybastı ilçe merkezine 20,5 km, Altınordu ilçe merkezine ise 107 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları içerisinde bulunduğu Perşembe Yaylası, hemen yanındaki Emir Kümbet Türbesi ve 2 km mesafedeki Perşembe Yaylası Camii'dir.

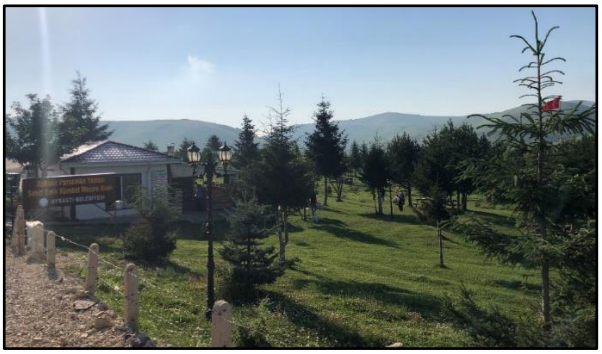

Şekil 4.175. Şehit Emir Kümbet Mesire Yeri'nden bir görünüş (15.07.2020)

4.6.6.4. Çamaş İlçesi Mesire Yerleri

Çamaş ilçesi sınırları içerisinde mesire yeri olarak Gelin Kaya Mesire Yeri ve Kazmacı Evliyası Mesire Yeri yer almaktadır.

4.6.6.4.1. Gelin Kayası Mesire Yeri

Çamaş ilçesi Taşoluk Mahallesi'nde yer almaktadır. Mesire yerinin konumu 40°54'20" K enlemi ile 37°31'36" D boylamıdır ve alanı 0,3 ha'dır.

Gelin Kayası Mesire Yeri Çamaş ilçe merkezinde yer almakla birlikte Orman Genel Müdürlüğü tarafından tescillenmiş bir mesire yeri değildir. Bulunduğu yüksek konum neticesinde güzel manzaraya sahiptir. Mesire alanı içerisinde çocuk oyun parkı, piknik masaları, mesire yerine adını veren Gelin Kayası ve yapay bir şelale yer almaktadır (Şekil 4.176). Saha çalışmaları sırasında şelalenin akışta olmadığı görülmüştür (Şekil 4.177). Yöre halkından edinilen bilgiye göre ekonomik nedenlerle yalnızca özel günlerde şelalenin sistemi çalıştırılmaktadır. Mesire yeri Çamaş'a gelenlerin piknik yapabileceği, etkileyici manzarasında fotoğraf çekebilecekleri ve dinlenebilecekleri bir mekândır.

Gelin Kayası Mesire Yeri'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Çamaş ilçe merkezinde yer alan mesire yeri, Altınordu ilçe merkezine ise 55,6 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 2,9 km mesafedeki Örmeli Kaya Mezarı ve 5,5 km mesafedeki Kuzguncuk Şelalesi ve Değirmen Şelalesi'dir.

Şekil 4.176. Gelin Kayası Mesire Yeri'nden bir görünüş (02.09.2020)

Şekil 4.177. Gelin Kayası Mesire Yeri'ndeki yapay şelaleden bir görünüş (02.09.2020)

4.6.6.4.2. Kazmacı Evliyası Mesire Yeri

Çamaş ilçesi Kestaneyokuşu Mahallesi'nde yer almaktadır. Mesire yerinin konumu 40°51'12" K enlemi ile 37°29'24" D boylamıdır ve alanı 0,4 ha'dır.

Kazmacı Evliyası Mesire Yeri Kestaneyokuşu Mahallesi'nde yer almakla birlikte Orman Genel Müdürlüğü tarafından tescillenmiş bir mesire yeri değildir. Yöre halkı tarafında "Sarı Çiçek Yaylası" olarak adlandırılan bölge içerisinde yer alan mesire alanı 1060 m rakıma sahiptir. Bulunduğu yüksek konum neticesinde havadar ve etkileyici manzaraya sahiptir. Mesire alanı içerisinde eski bir serender, mangal ve piknik için kullanılan bir kulübe ve çayırlık alan yer almaktadır. İlginç olan ise mesire yerinde herhangi bir piknik masası ve oturma yerinin bulunmamasıdır (Şekil 4.178). Gerekli tesis alt yapısı sağlanarak mekânın çekiciliği arttırılmalıdır. Dinlenmek, piknik yapmak ve temiz hava almak isteyenler için uygun bir ortama sahiptir.

Kazmacı Evliyası Mesire Yeri'ne ulaşım bir kısmı asfalt bir kısmı stabilize yolla sağlanmaktadır. Çamaş ilçe merkezinde 13 km mesafede, Altınordu ilçe merkezine ise 68,6 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 6,8 km mesafedeki Çifte Takım Şelaleleri, 13,8 km mesafedeki Gelin Kayası Mesire Yeri ve 14,5 km mesafedeki Sarıyakup Kaya Mezarı'dır.

Şekil 4.178. Kazmacı Evliyası Mesire Yeri'nden bir görünüş (02.09.2020)

4.6.6.5. Çaybaşı İlçesi Mesire Yerleri

Çaybaşı ilçesi sınırları içerisinde mesire yeri olarak yalnızca Çaybaşı Mesire Yeri (Tirfil Tepesi) yer almaktadır.

4.6.6.5.1. Çaybaşı Mesire Yeri (Tirfil Tepesi)

Çaybaşı ilçesi Çınar Mahallesi'nde yer almaktadır. Mesire yerinin konumu 41°01'15" K enlemi ile 37°06'13" D boylamıdır ve alanı 41 ha'dır.

Çaybaşı ilçe merkezine bitişik olan Çaybaşı Mesire Yeri halk arasında Tirfil Tepesi adıyla anılmaktadır. Çaybaşı manzarasına sahip olan bu mesire yerinde herhangi bir tesis ya da hizmet binası bulunmamaktadır (Şekil 4.179). Piknik masaları, WC, kamelya, büfe, kafeterya gibi tesisler yapılarak mekânın çekiliği arttırılmadır. Ayrıca peyzaj düzenlemeleri yapılmalı ve araçlar için otopark alanı inşa edilmelidir. Piknik ve doğa yürüyüşü için çok müsait olan bu mesire yeri özellikle günübirlik ziyaretçilere hitap etmektedir.

Çaybaşı Mesire Yeri'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Çaybaşı ilçe merkezine 1 km, Altınordu ilçe merkezine ise 85 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 2 km mesafedeki Çayır Cami ve Çayır Cami Şadırvanı, 5,5 km mesafedeki Kazankaya Şelalesi ve 5,6 km mesafedeki Yenicuma Cami'dir.

Şekil 4.179. Çaybaşı Mesire Yeri'ne ait bir görüntü (07.11.2019)

4.6.6.6. Fatsa İlçesi Mesire Yerleri

Fatsa ilçesi sınırları içerisinde mesire yeri olarak Dolunay Çamlık Mesire Yeri yer almaktadır.

4.6.6.6.1. Dolunay Çamlık Mesire Yeri

Fatsa ilçesi Dolunay Mahallesi'nde yer almaktadır. Mesire yerinin konumu 41°03'37" K enlemi ile 37°28'44" D boylamıdır ve alanı 2,6 ha'dır.

Dolunay Çamlık Mesire Yeri Fatsa şehir merkezine en yakın mesire alanlarından biridir. İçerisinde, piknik masaları, mangal alanları, çocuk oyun parkı gibi tesisler bulunmaktadır (Şekil 4.180). Ayrıca yürüyüş parkuru da bulunan mesire yeri bu sayede spor yapmak isteyen ziyaretçilere de uygun bir mekandır. Mesire yeri daha çok günübirlik ziyaretçilere hitap etmektedir. Mesire yeri içerisinde bir adet restoran da yer almaktadır.

Dolunay Çamlık Mesire Yeri'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Fatsa ilçe merkezinde yer alan mesire yeri, Altınordu ilçe merkezine ise 43 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 2,1 km mesafedeki Fatsa Kadınlar Plajı, 4 km mesafedeki Yedikapı Mağarası, 10 km mesafedeki Cıngırt Kaya Kalesi ve Yerleşmesi'dir.

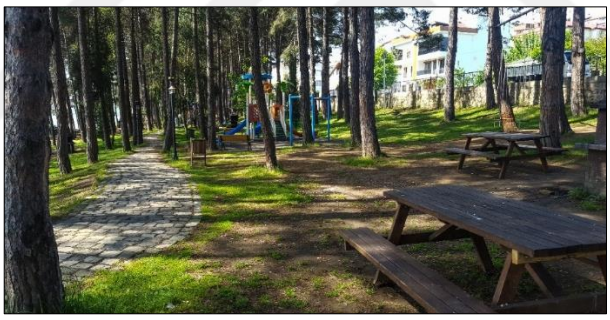

Şekil 4.180. Fatsa ilçesi Dolunay Çamlık Mesire Yeri'nden bir görünüş (21.05.2019)

4.6.6.7. Kabadüz İlçesi Mesire Yerleri

Kabadüz ilçesi sınırları içerisinde mesire yeri olarak yalnızca Emine Pınarı Mesire Yeri yer almaktadır.

4.6.6.7.1. Emine Pınarı Mesire Yeri

Kabadüz ilçesi Yokuşdibi Mahallesi sınırları içesinde yer almaktadır. Mesire yerinin konumu 40°43'39" K enlemi ile 37°55'43" D boylamıdır. Emine Pınarı Mesire Yeri'nin toplam alanı 30 ha'dır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c). A tipi mesire alanıdır.

Emine Pınarı Mesire Alanı'nda bulunan dağ evinde (aynı zamanda restoran) dört mevsim konaklamak mümkündür (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c), (Şekil

4.181). Mesire alanının üst florası *Pieca orientalis* (Doğu ladini)'den oluşmaktadır (Bahtiyar Karadeniz ve Sarı, 2018). İçerisinde piknik araçları, kamelyalar, çeşmeler ve WC gibi günübirlik aktiviteler için tesisler de yer almaktadır (Şekil 4.182). Sahip olduğu doğal güzellik nedeniyle doğa yürüyüşü, foto safari, piknik gibi faaliyetler için elverişlidir.

Mesire yerine ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Kabadüz ilçe merkezine 20 km, Altınordu ilçe merkezine 42 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 850 m mesafedeki Kurtkayası Kayalıkları, 13 km mesafedeki Çambaşı Yaylası Göleti, 13,6 km mesafedeki Çambaşı Kayak Merkezi ve 16 km mesafedeki Çambaşı Yaylası'dır.

Şekil 4.181. Kabadüz ilçesi Eminempınarı Mesire yerindeki tesise ait bir görüntü (20.07.2019)

Şekil 4.182. Kabadüz ilçesi Eminempınarı Mesire yerinden bir görünüş (20.07.2019)

4.6.6.8. Korgan İlçesi Mesire Yerleri

Korgan ilçesi sınırları içerisinde mesire yeri olarak İteniçi Mesire Yeri ve Kayabaşı Mesire Yeri yer almaktadır.

4.6.6.8.1. İteniçi Mesire Yeri

Korgan ilçesi Tepealan Mahallesi Yazlık Mevkii'nde yer almaktadır. Mesire yerinin konumu 40°41'16" K enlemi ile 37°13'16" D boylamıdır ve alanı 5 ha'dır.

İteniçi Mesire Yeri "A tipi mesire alanı"dır. İçerisinde yer alan piknik masaları, WC, kamelya, çocuk parkı, mangal düzenekleri, kafeterya, yürüyüş parkuru gibi tesisler yer almaktadır. Doğal yapısı korunmuş olan alan içerisindeki gürgen ağaçları ortamın manzarasını güzelleştirmektedir. Piknik severler ve doğa tutkunları için çok önemli bir turistik alandır (Şekil 4.183).

İteniçi Mesire Yeri'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Korgan ilçe merkezine 26,7 km, Altınordu ilçe merkezine ise 99 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede

ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 5,1 km mesafedeki Korgan Yaylası, 8,9 km mesafedeki Güllük Şelalesi ve 11,8 km mesafedeki Çiseli Takım Şelaleleri'dir.

Şekil 4.183. İteniçi Mesire Yeri'nden bir görünüş (13.07.2020)

4.6.6.8.2. Kayabaşı Mesire Yeri

Korgan ilçesi Merkez Yazlık Mahallesi'nde yer almaktadır. Mesire yerinin konumu 40°48'13" K enlemi ile 37°18'52" D boylamıdır ve alanı 2 ha'dır.

Kayabaşı Mesire Yeri "A tipi mesire alanı"dır. İçerisinde önceden kullanılmış tesislere ait olduğu düşünülen binalar yer almasına rağmen âtıl durumda bulunan mesire yerinde herhangi bir tesis günümüzde mevcut değildir (Şekil 4.184). En azından doğal yapısı korunmuş olan alan çevresine göre yüksek bir konumda yer aldığı için etkileyici manzaralara sahiptir. Tesislerin tekrar inşa edilmesi durumunda önemli bir turistik alan olacağı aşikâr olan Kayabaşı Mesire Yeri mutlaka değerlendirilmelidir. Fotoğraf severler ve doğa tutkunları için çok önemli bir turistik alandır.

Kayabaşı Mesire Yeri'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Korgan ilçe merkezine 5 km, Altınordu ilçe merkezine ise 77,4 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 8,3 km mesafedeki Başköy Şelalesi, 8,9 km mesafedeki Aşağıyaylacık Camii ve 11,3 km mesafedeki Çiftlik (Hoy) Camii'dir.

Şekil 4.184. Kayabaşı Mesire Yeri'nden bir görünüş (13.07.2020)

4.6.6.9. Mesudiye İlçesi Mesire Yerleri

Mesudiye ilçesi sınırları içerisinde mesire yeri olarak Ortadağ Mesire Yeri ve Savahçimeni Mesire Yeri yer almaktadır.

4.6.6.9.1. Ortadağ Mesire Yeri

Mesudiye ilçesi Çardaklı Mahallesi'nde yer almaktadır. Mesire yerinin konumu 40°24'48" K enlemi ile 37°37'38" D boylamıdır ve alanı yaklaşık 20 ha'dır.

Ortadağ Mesire Yeri "B tipi mesire alanı" olup 1615 m rakıma sahiptir. Mesire alanı içerisinde büfe, kamelya, piknik masaları, çeşmeler, WC gibi tesis imkanlarına sahiptir (Şekil 4.185). Yöre halkı tarafından "Taştekne Yaylası" olarak bilinen yörede yer almaktadır. Dinlenmek, piknik yapmak, hoş vakit geçirmek ve temiz hava almak isteyenler için dikkat çekici bir ortama sahiptir.

Ortadağ Mesire Yeri'ne ulaşım bir kısmı stabilize ve bir kısmı asfalt yolla sağlanmaktadır. Mesudiye ilçe merkezinde 19,3 km mesafede, Altınordu ilçe merkezine ise 121 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 7,8 km mesafedeki Çavdar Camii, 8,8 km mesafedeki Savahçimeni Mesire Yeri ve 8,9 km mesafedeki Esatlı Kaya Yazıtlarıdır.

Şekil 4.185.Ortadağ Mesire Yeri'nden bir görünüş (23.07.2020)

4.6.6.9.2. Savahçimeni Mesire Yeri

Mesudiye ilçesi Çavdar Mahallesi'nde yer almaktadır. Mesire yerinin konumu 40°22'47" K enlemi ile 37°41'17" D boylamıdır ve alanı yaklaşık 15 ha'dır.

Savahçimeni Mesire Yeri Çavdar Mahallesi'nde yer almakla birlikte Orman Genel Müdürlüğü tarafından tescillenmiş bir mesire yeri değildir. Mesire yeri 1535 m rakıma sahiptir. Bulunduğu yüksek konum neticesinde havadar ve etkileyici manzaraya sahiptir. Mesire alanı içerisinde futbol sahası, voleybol sahası, basketbol sahası, piknik masaları, çeşmeler, çocuk parkı, WC gibi imkanlar yer almaktadır (Şekil 4.186). Dinlenmek, piknik yapmak, hoş vakit geçirmek ve temiz hava almak isteyenler için uygun bir ortama sahiptir.

Savahçimeni Mesire Yeri'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Mesudiye ilçe merkezinde 16,4 km mesafede, Altınordu ilçe merkezine ise 118 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 1 km mesafedeki Çavdar Camii, 6,8 km mesafedeki Ortadağ Mesire Yeri ve 8,4 km mesafedeki Esatlı Kaya Yazıtlarıdır.

Şekil 4.186. Savahçimeni Mesire Yeri'nden bir görünüş (23.07.2020)

4.6.6.10. Perşembe İlçesi Mesire Yerleri

Perşembe ilçesi sınırları içerisinde mesire yeri olarak yalnızca Kordon Tepe Mesire Yeri yer almaktadır

4.6.6.10.1. Kordon Tepe Mesire Yeri

Perşembe ilçesi Kozağzı Mahallesi'nde yer almaktadır. Mesire yerinin konumu 41°03'57" K enlemi ile 37°46'05" D boylamıdır ve alanı yaklaşık 0,1 ha'dır.

Kordon Tepe Mesire Yeri Orman Genel Müdürlüğü tarafından tescillenmiş bir mesire yeri değildir. Mesire yeri 150 m rakıma sahiptir. Perşembe şehir merkezini

yüksekten gören etkileyici bir manzaraya sahiptir. Mesire alanı içerisinde piknik masaları yer almaktadır (Şekil 4.187). Dinlenmek, piknik yapmak ve hoş vakit geçirmek isteyenler için uygun bir ortama sahiptir. İlçenin tanıtımı için birkaç kez paraşütle atlama faaliyeti gerçekleştirilmiştir.

Kordon Tepe Mesire Yeri'ne ulaşım asfalt ve stabilize yollarla sağlanmaktadır. Perşembe ilçe merkezinde 2 km mesafede, Altınordu ilçe merkezine ise 15,9 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 2,5 km mesafedeki Ağuşlu Camii, 3,1 km mesafedeki Aktaş Plajı ve 6 km mesafedeki Çeşmeönü Plajı'dır.

Şekil 4.187. Kordon Tepe Mesire Yeri'nden bir görünüş (22.01.2021)

4.6.6.11. Ulubey İlçesi Mesire Yerleri

Ulubey ilçesi sınırları içerisinde mesire yeri olarak yalnızca Sayacabaşı Mesire Yeri yer almaktadır.

4.6.6.11.1. Sayacabaşı Mesire Yeri

Ulubey ilçesi Yenisayaca Mahallesi'nde yer almaktadır. Mesire yerinin konumu 40°53'21" K enlemi ile 37°42'21" D boylamıdır ve alanı yaklaşık 6,5 ha'dır.

Sayacabaşı Mesire Yeri "A ve C tipi mesire alanı" olup 945 m rakıma sahiptir. Çam ormanları içerisinde yer alan mesire yeri Ordu ilinde en çok bilinen mesire yerlerinden biridir (T.C. Ordu Valiliği, 2012). Mesire alanı içerisinde kır gazinosu, Bungalov Ev, fırın, kamelya, piknik masaları, çeşmeler, WC ve otopark gibi tesis imkanlarına sahiptir (Şekil 4.188), (Şekil 4.189). Mesire yeri konaklama yapmak, dinlenmek, piknik yapmak, hoş vakit geçirmek ve temiz hava almak isteyenler için uygun bir ortamı barındırmaktadır.

Sayacabaşı Mesire Yeri'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Ulubey ilçe merkezinde 7,9 km mesafede, Altınordu ilçe merkezine ise 30,7 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 8 km mesafedeki Kadıncık Takım Şelaleleri, 8,4 km mesafedeki Şeyh Abdullah Türbesi ve 11,3 km mesafedeki Sayaca Kalesi'dir.

Şekil 4.188. Sayacabaşı Mesire Yeri'nden bir görünüş (04.09.2020)

Şekil 4.189. Sayacabaşı Mesire Yeri'nden farklı bir görünüş (04.09.2020)

4.6.6.12. Ünye İlçesi Mesire Yerleri

Ünye ilçesi sınırları içerisinde mesire yeri olarak Asarkaya Kent Ormanı, Çakırtepe, Çet Dağı Mesire Yeri ve Ünye Çamlık Mesire Yeri yer almaktadır.

4.6.6.12.1. Asarkaya Kent Ormanı

Ünye ilçesi Cevizdere Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Kent ormanının konumu 41°05'36" K enlemi ile 37°20'47" D boylamıdır. Asarkaya Kent Ormanı'nın toplam alanı 38 ha'dır. Orman İşletme Müdürlüğü tarafından ağaçlandırılmış bir mesire alanıdır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c), (Şekil 4.190).

Asarkaya Kent Ormanı yapısı itibarıyla pek çok bitki türüne ve yaban hayvanına ev sahipliği yapmaktadır (Bahtiyar Karadeniz ve Sarı, 2018). Tavşan, sincap, karaca ve sansar gibi hayvanları görebilmek mümkündür (Koday ve Kızılkan, 2018). Sahip olduğu bu doğal zenginlikle doğa yürüyüşü, piknik ve kuş gözlemciliği aktivitelerine son derece uygun bir ortama sahiptir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c). İçerisinde barındırdığı manav, kasap, büfe gibi tesisler her türlü ihtiyacı karşılamak için yeterlidir (Şekil 4.191). İstenildiğinde hazır semaver ya da hazır yakılmış mangal gibi hizmetler alınabilmektedir. Ayrıca içeride yer alan bazı evcil hayvanlar mekâna görsel güzellik katmasının yanı sıra küçük çocuklu aileler için de çocukların oyalanabilme olanağı

bulması sebebiyle ayrı bir öneme sahiptir. Bunun yanında kent ormanın girişinde bir adet seyir terası da mevcuttur (Şekil 4.192).

Asarkaya Kent Ormanı'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Ünye ilçe merkezine 10 km, Altınordu ilçe merkezine ise 58 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 5,5 km mesafedeki Tozkoparan Kaya Mezarı, 7 km mesafedeki At ve Binicilik Tesisleri ve 12 km mesafedeki Yazkonağı Mağarası'dır.

Şekil 4.190. Asarkaya Kent Ormanı giriş kısmından bir görünüş (04.11.2019)

Şekil 4.191. Asarkaya Kent Ormanı'ndaki bir tesise ait görünüş (04.11.2019)

Şekil 4.192. Asarkaya Kent Ormanı seyir terasından bir görünüş (04.11.2019)

4.6.6.12.2. Çakırtepe

Ünye ilçesi Atatürk Mahallesi'nde yer almaktadır. Çakırtepe'nin konumu 41°08'21" K enlemi ile 37°17'12" D boylamıdır. Bu tepelik bölge 3,6 ha alana sahiptir.

Çakırtepe çamlık alan içerisinde tepelik bir bölgede yer almaktadır (T.C. Ordu Valiliği, 2012). İki adet sosyal tesisin bulunduğu Çakırtepe sahip olduğu manzarasıyla yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmektedir (Koday ve Kızılkan, 2018), (Şekil 4.193). Bu tesisler özellikle pideleriyle ünlüdür. Çakırtepe'de bulunan tesisler güzel manzaralarıyla ve yeşillik içerisinde yer almaları sebebiyle özellikle günübirlik ziyaretçiler için uygun bir ortama sahiptir (Şekil 4.194). Alan içerisinde çocuklar için

oyun parkı da bulunmaktadır. Çakırtepe'de inşa edilmiş bir otopark alanının bulunması da ziyaretçileri için ekstra bir konfor unsurudur.

Çakırtepe'ye ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Ünye ilçe merkezine 1,2 km, Altınordu ilçe merkezine ise 62,7 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer bazı çekicilikler ise 850 m mesafedeki Çamlık Mesire Yeri ve Plajı, 1,2 km mesafedeki Ayanikola Kilise Kalıntıları ve 1,3 km mesafedeki Türk-Japon Dostluğu Anıtı'dır.

Şekil 4.193. Çakırtepe'deki bir tesisten Ünye manzarası (04.11.2019)

Şekil 4.194. Çakırtepe'deki bir tesise ait görüntü (04.11.2019)

4.6.6.12.3. Çet Dağı Mesire Yeri

Ünye ilçesi Hızarbaşıgünlük Mahallesi sınırlarında ye almaktadır. Mesire yerinin konumu 41°03'52" K enlemi ile 37°11'45" D boylamıdır ve alanı 19 ha'dır.

Ormanlık alanda yer alan mesire yeri içerisinde restoran, düğün salonu, kafeterya, basketbol sahası, çardakta semaver, mangal düzeneği gibi pek çok hizmet verilmektedir (Şekil 4.195), (Şekil 4.196), (Şekil 4.197). Ayrıca ATV kiralama imkânı da bulunmaktadır. Sahip olduğu geniş alan ve zengin bitki örtüsü ile birlikte doğa yürüyüşü, foto safari, piknik gibi faaliyetler için uygun bir mekandır. Bunun yanında geniş bir otopark alanı da mevcuttur. Mesire alanının sorumlusundan edinilen bilgiye göre Ünye halkının çok rağbet gösterdiği bu alanda özellikle yaz aylarında düğün ve grup toplantıları gibi organizasyonlar sıklıkla yapılmaktadır.

Ünye-Niksar karayolu güzergahı üzerinde bulunan Çet Dağı Mesire Yeri yerine ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Bu mesire yeri Ünye ilçe merkezine 13,4 km, Altınordu ilçe merkezine ise 72,3 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer bazı çekicilikler 10 km mesafedeki Ünye Kalesi ve 13,3 km mesafedeki Yunus Emre Türbesi'dir.

Şekil 4.195. Çet Dağı Mesire Yeri'ndeki çardağa ait bir görüntü (5.11.2019)

Şekil 4.196. Çet Dağı Mesire Yeri'ndeki düğün salonuna ait bir görüntü (05.11.2019)

Şekil 4.197. Çet Dağı Mesire Yeri'ndeki restorana ait bir görüntü (05.11.2019)

4.6.6.12.4. Ünye Çamlık Mesire Yeri

Ünye ilçesi Burunucu Mahallesi'nde yer almaktadır. Mesire yerinin konumu 41°08'37" K enlemi ile 37°17'22" D boylamıdır. Mesire yerinin alanı 7,8 ha'dır.

Çamlık Mesire Yeri motel, lokanta, piknik alanları gibi tesisleriyle oldukça ilgi gören bir yerdir (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2012). Hem günübirlik geziler için hem de piknik için Ünye'de tercih edilebilecek önemli mekanlardan biridir (Koday ve Kızılkan, 2018), (Şekil 4.198), (Şekil 4.199). Hemen yakınındaki Çamlık (Feneraltı) Plajı turistik potansiyelini daha da arttırmaktadır. Mesire yeri içerisinde yürüyüş, piknik gibi günübirlik faaliyetler için son derece uygun bir ortam bulunmaktadır. Çamlık (Feneraltı) Plajı ile birlikte insanlar hem piknik yapma hem de denize girme imkânı bulabilmektedir. Ayrıca alandaki çam ağaçları mesire yerine ayrı bir güzellik katmaktadır.

Ünye Çamlık Mesire Yeri'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Ünye ilçe merkezine 2,4 km, Altınordu ilçe merkezine 63,4 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları hemen yanındaki Çamlık (Feneraltı) Plajı, 300 m mesafedeki Türk-Japon Dostluğu Anıtı, 850 m mesafedeki Çakırtepe ve 1,7 km mesafedeki Ayanikola Kilise Kalıntılarıdır.

Şekil 4.198. Ünye Çamlık Mesire Yeri'ne ait bir görüntü 04.11.2019)

Şekil 4.199. Ünye Çamlık Mesire Yeri'ndeki piknik alanına ait bir görüntü 04.11.2019)

4.6.6.13. Mesire Yerlerinin Ordu İlindeki Dağılışı

Ordu ilinde yer alan mesire yerlerinin dağılışını göstermek için bir harita oluşturulmuştur (Şekil 4.200), (Şekil 4.201). Harita incelendiğinde Ordu'daki mesire yerlerinin başta kıyı ilçelerinde yer aldığı görülebilirken; Korgan, Aybastı, Çamaş ve Mesudiye ilçelerinin de mesire yerleri bakımından nispeten zengin olduğu söylenebilir.

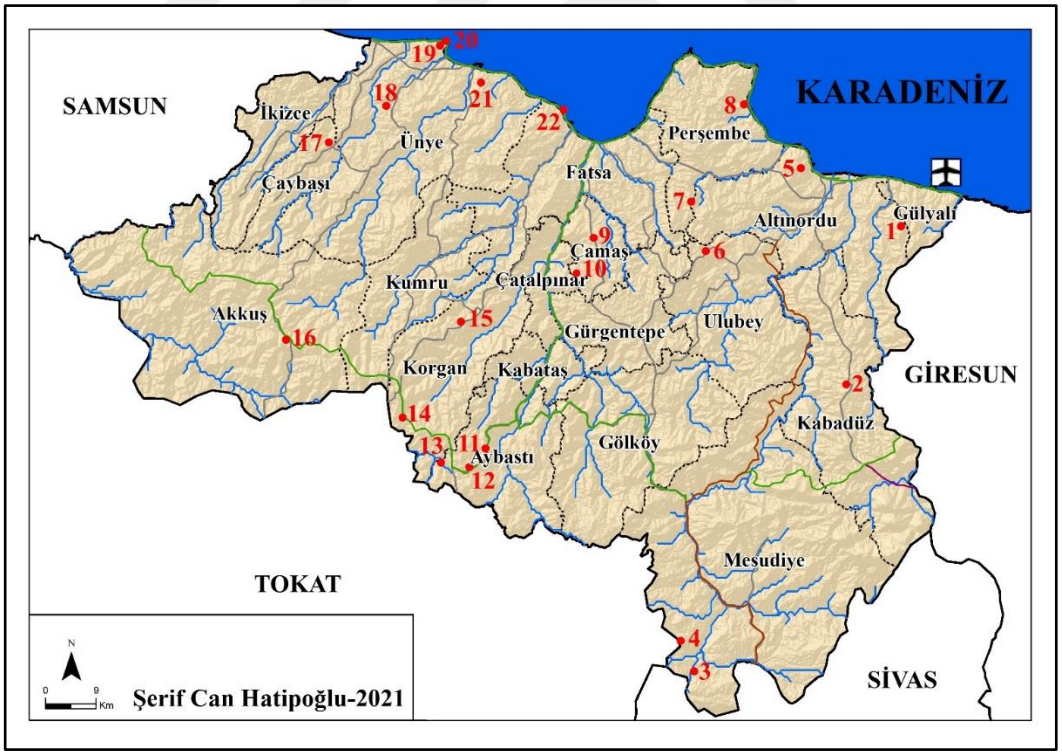

Şekil 4.200. Ordu ilindeki mesire yerlerinin dağılış haritası

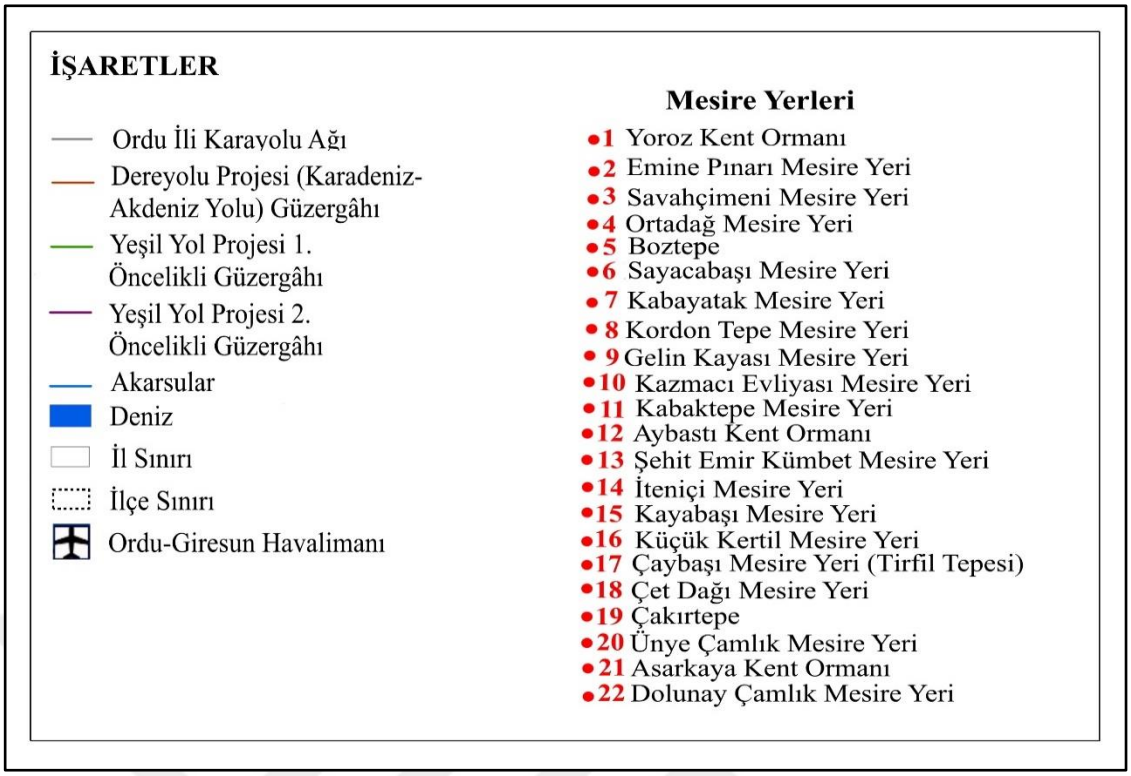

Şekil 4.201. Ordu ilindeki mesire yerlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar

4.6.7. Yayla Turizmi

Yaylalar, köyün dışında olmasına rağmen idari ve ekonomik olarak köye bağlı olan, yaz aylarında hayvanların otlatıldığı, mevsimlik olarak kullanılan konutların yer aldığı, bazı zamanlarda dinlenmek için ziyaret edilen, dağların yüksek bölümlerinde yer alan düzlük sahalardır (Doğanay, 1997). Daha çok ekonomik faaliyet amaçlı (hayvancılık ve tarım) yani yaylacılık için kullanılan yaylalar aynı zamanda sağlıklı iklime sahip yerlerde bulunma ihtiyacının da giderilebildiği sahalardır (Doğaner, 2001). Yaylalar zaman içerisinde yalnızca kırsal nüfusun kullandığı sahalar olmaktan çıkarak kent nüfusunun da ilgilendiği mekanlar olarak değişim göstermiştir (Doğanay ve Zaman, 2013). Yayla turizminin bir turizm türü olarak ortaya çıkışı daha çok yaz aylarında dinlenmek, serinlemek, doğal ürünler tüketmek ve doğayı ve doğa yaşamını gözlemlemek gibi pek çok faaliyetin jeomorfolojik bir birim olan platolarda yaygınlaşmaya başlamasıyla olmuştur (Doğanay ve Zaman, 2013), (Zaman, 2010). Türkiye'de Karadeniz Bölgesi yayla turizmi bakımından en uygun bölgelerden biri olmasının yanında özellikle de Doğu Karadeniz Kıyı Dağları bu bağlamda ayrı bir öneme sahiptir (Zaman, 2010). Ordu ili de sahip olduğu çok sayıda yaylasıyla yayla turizm bakımından büyük öneme sahiptir. Ordu ilindeki yaylalar daha çok daha çok topografik olarak da yüksek kesimlerdeki güney ilçelerde yayılış göstermektedir. Bu

bağlamda Kabadüz, Mesudiye, Gölköy, Korgan, Kumru, Aybastı ve Akkuş ilçelerinde çok sayıda yayla ve bu yaylalara bağlı pek çok oba yer aldığı söylenebilir.

4.6.7.1. Akkuş İlçesi Yaylaları

Akkuş ilçesi sınırları içerisinde yayla yerleşimi olarak yalnızca Argın Yaylası yer almaktadır.

4.6.7.1.1. Argın Yaylası

Akkuş ilçesi Subaşı Mahallesi sınırlarında yer almaktadır. Yayla merkezinin konumu 40°46'33" K enlemi ile 37°01'38" D boylamıdır. Yaylada rakım 1589 m'dir. Argın Yaylası Bakanlar Kurulu kararı ile 20 Eylül 1991 tarihli ve 20997 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak turizm merkezi ilan edilmiştir (Anonim, 1991b).

Argın Yaylası dağınık yerleşim tipine sahip bir yayla yerleşmesi olup etrafı gürgen ağaçları ile çevrilidir (Zaman, 2010). Ordu ilinde diğer turizm merkezlerinden farklı olarak en az antropojenik tahribatın yaşandığı yayla doğal yapısını korumayı başarmıştır (Şekil 4.202). İçerisinde herhangi bir tesisin bulunmadığı yayla yerleşimi daha çok klasik yaylacılık faaliyetlerinin gerçekleştiği bir alan olarak kalmıştır (Şekil 4.203). Herhangi bir tesis yer almamakla birlikte Akkuş ilçe merkezine oldukça yakın bir konumda bulunmaktadır (Bahtiyar Karadeniz ve Sarı, 2018). Bu sebeple yaylaya gelen ziyaretçiler ilçe merkezindeki tesislerden faydalanabilirler (T.C. Ordu Valiliği, 2012). Ancak altyapı tesislerinin bulunmaması yayla için problem teşkil etmektedir.

Argın Yaylası Argın Yaylası Kar Festivali'ne her yıl ocak ayında ev sahipliği yapmakta ve bu şenlikte çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir. Festivalin yapılması, zengin flora-fauna çeşitliliği, soğuk suları ve bozulmamış doğal yapısı Argın Yaylası'nı öne çıkaran değerleridir (Çelik, 2002).

Argın Yaylası sahip olduğu olanaklarla piknik, foto safari, doğa yürüyüşü ve kayak faaliyetleri için uygun bir ortama sahiptir. Özellikle kış turizmi için uygun bir ortamın bulunduğu yaylada son yıllarda farkındalığın artmasıyla düzenlenen kar festivalleri bu potansiyelin mevcudiyetini göstermektedir. Gerekli tesisler yapılarak bu potansiyelin kullanılması yayla açısından son derece önemlidir. Ulaşımının da kolay olması kayak severler için tercih sebebi olacaktır.

Ulaşımın asfalt karayoluyla sağlandığı yaylaya ulaşım son derece kolaydır. Akkuş ilçe merkezine 3 km, Altınordu ilçe merkezine ise 124 km mesafede yer

almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 3 km mesafedeki Küçük Kertil Mesire Yeri,7,8 km mesafedeki Çaldere Camii ve 12 km mesafedeki Ormancık Maha Camii'dir.

Şekil 4.202. Argın Yaylası'na ait bir görüntü (20.07.2020)

Şekil 4.203. Argın Yaylası'nda hayvancılık faaliyetlerinden bir görüntü (20.07.2020)

4.6.7.2. Aybastı İlçesi Yaylaları

Aybastı ilçe sınırları içerisinde yayla yerleşimi olarak yalnızca Perşembe Yaylası yer almaktadır. Ayrıca bölgede bu yaylaya bağlı çok sayıda oba da bulunmaktadır.

4.6.7.2.1. Perşembe Yaylası

Aybastı ilçesi Çakırlı Mahallesi ile Korgan ilçesi Beypınarı ve Terzili Mahalleleri sınırlarında yer almaktadır (Şekil 4.204). Yayla merkezinin konumu 40°37'37" K enlemi ile 37°17'46" D boylamıdır. Yaylada (merkez) rakım 1450 m'dir. Perşembe Yaylası Bakanlar Kurulu kararı ile 20 Eylül 1991 tarihli ve 20997 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak turizm merkezi ilan edilmiştir (Anonim, 1991b).

Şekil 4.204. Perşembe Yaylası'na ait bir görüntü (15.07.2020)

Perşembe Yaylası, Karga Tepe'nin (1613 m) etrafında menderesler çizerek akan akarsular, hafif dalgalı düzlükler ve suni göletin yer aldığı bir görünüm sergilemektedir (Özdemir, 2006). Yayla çevre yaylaların pazar fonksiyonunu üstlenmesinin yanında

çok sayıda konut, cami, çocuk parkı, kahve, fırın, market, restoran, kafeterya, otel ve apartı içerisinde barındırmaktadır (Zaman, 2010). Yaylada 3 otel, 2 pansiyon ve 1 apart ev bulunmaktadır. Yayla içerisinde yer alan menderesler, kopuk menderesler, Çiseli Takım Şelaleleri, Karga Tepe, Perşembe Yaylası Göleti mutlaka görülmesi gereken yerlerdir (Bahadır ve Işık, 2018), (Şekil 4.205), (Şekil 4.206). Ayrıca Perşembe Yaylası Camii, Emir Kümbet Türbesi ve Şehit Emir Kümbet Mesire Yeri diğer görülesi mekanlardır. Bunlarla birlikte temiz havası ve soğuk suları yaylayı çekici kılan diğer özellikleridir.

Şekil 4.205. Perşembe Yaylası Mendereslerine ait bir görüntü (15.07.2020)

Yayla tarihi açıdan Müslüman Türklerin (Danışmendliler) Ordu iline ilk ayak bastıkları yer olması nedeniyle ayrı bir öneme sahipken 1105 tarihli bir mezarlık da yine yaylada yer almaktadır (T.C. Ordu Valiliği, 2012).

Perşembe Yaylası Geleneksel Aybastı Perşembe Yaylası Güreş ve Kültür Festivali'ne her yıl temmuz ayında ev sahipliği yapmaktadır. Festivalde özellikle güreş müsabakaları büyük bir ilgiyle izlenmektedir. Öyle ki yayla merkezinde güreş müsabakaları için inşa edilmiş bir stat yer almaktadır. Yine bu festivalde çeşitli yarışmalar, konserler, kültürel etkinlikler ve at yarışları gibi pek çok faaliyet gerçekleştirilmektedir. Ayrıca ocak ayında Kış Festivali ve haziran ayında Cip Festivali'nin de yapıldığı yayla yoğun turist akımına uğramaktadır. Ancak Cip Festivali sırasında gerçekleştirilen yarışlarda parkur olarak mendereslerin bulunduğu alanın kullanılması problem teşkil etmektedir. Bu yarışlar sırasında mendereslerin yapısı bozulabilir ve özelliği kaybolabilir (Bahadır ve Işık, 2018). Bu nedenle yarış parkurunun farklı bir yere taşınması mutlaka şarttır.

Yayla yamaç paraşütü yapmak, doğa fotoğrafları çekmek, piknik yapmak ve yorgunluk atmak isteyenler için uygun bir ortama sahiptir (Bahtiyar Karadeniz ve Sarı, 2018). Ayrıca deniz bisikleti, karavan kiralama olanakları da yaylada yer almaktadır.

Ulaşımın asfalt karayoluyla sağlandığı yaylaya ulaşım virajlı yollar neticesinde biraz zorlaşmaktadır. Aybastı ilçe merkezine 17,5 km, Altınordu ilçe merkezine ise 105 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları yayla içerisinde yer alan Perşembe Yaylası Camii, Emir Kümbet Türbesi ve Perşembe Yaylası Göleti'dir.

Şekil 4.206. Perşembe Yaylası Göleti'ne ait bir görüntü (15.07.2020)

4.6.7.3. Gölköy İlçesi Yaylaları

Gölköy ilçesinde yer alan en önemli yayla yerleşimi Uluvahta Yaylası'dır.

4.6.7.3.1. Uluvahta Yaylası

Gölköy ilçesi Gölköy Mahallesi sınırlarında yer almaktadır. Yayla merkezinin konumu 40°36'24" K enlemi ile 37°35'40" D boylamıdır. Yaylada (merkez) rakım 1350 m'dir.

Yayla merkezinde çok fazla yerleşim olmayıp mevcut olanlar da dağınık şekilde yayılış göstermektedir (Şekil 4.207). Yaylanın ortasında yer alan Gölköy Deresi kimi yerde menderesler yaparak akışını sürdürmektedir. Herhangi bir tesisin bulunmadığı yaylanın bozulmamış doğal ortamı, temiz havası, soğuk suları, festival faaliyeti en önemli özellikleridir.

Uluvahta Yaylası'nda her yıl haziran ayı sonlarında "Uluvahta Yayla Şenliği" düzenlenmektedir. Bu festivalde yağlı güreş gösterileri, konserler, yarışmalar ve daha birçok etkinlik düzenlenmektedir. Yöre halkı tarafından çadırlar da kurulmaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019a).

Yayla sahip olduğu özellikleri ile doğa fotoğrafçıları, kampçılar, piknik severler için uygun bir ortamı barındırmaktadır.

Yaylaya ulaşımın kimi yerde bozulan stabilize yolla sağlanmaktadır. Gölköy ilçe merkezine 12,4 km, Altınordu ilçe merkezine ise 76 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 2,1 km mesafedeki Yemişgen Yaylası, 3,2 km mesafedeki Güzelyayla Kaya Mezarları ve 2,7 km mesafedeki İngölü Şelalesi'dir.

Şekil 4.207. Uluvahta Yaylası'na ait bir görüntü (26.07.2020)

4.6.7.4. Kabadüz İlçesi Yaylaları

Kabadüz ilçesi sınırlarında yayla yerleşimi olarak yalnızca Çambaşı Yaylası yer almaktadır. Ayrıca bölgede bu yaylaya bağlı çok sayıda oba da bulunmaktadır. Bazı önemli oba yerleşmeleri yöre halkı tarafından yayla olarak tanımlanmaktadır. Bunların en önemlilerinden biri Turnalık Obası'dır.

4.6.7.4.1. Çambaşı Yaylası

Kabadüz ilçesi Yokuşdibi Mahallesi sınırlarında yer almaktadır (Şekil 4.208). Yayla merkezinin konumu 40°37'36" K enlemi ile 37°57'50" D boylamıdır. Yaylada rakım 1850 m'dir. Çambaşı Yaylası 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu neticesinde Bakanlar Kurulu kararı ile 20 Mayıs 1991 tarihli ve 20876 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak turizm merkezi ilan edilmiştir (Anonim, 1991a).

Çebi (2000)'ye göre Çambaşı'nda yaylacılık faaliyetleri çok eskiye dayanmaktadır. 16. yüzyılın başlarından itibaren Çambaşı yöresinde hane başına aşar vergisi alınmaktadır. Adı geçen bu mükellef haneler birkaç evlik toplu oba yerleşmeleridir (Çebi, 2000). Özellikle 19. yüzyıldan itibaren Çambaşı Yaylası'nın uzun yıllardır yerleşim yeri olarak kullanılmasındaki en önemli sebep bugünkü Ordu

ili şehir merkezinin (Altınordu ilçe merkezi) ve yakın çevresinin taşkınlar sebebiyle bataklık haline gelmesi sonucu sivrisineklere üreme ortamı oluşturmasıdır (Doğanay ve Zaman, 2004). Birinci Dünya Savaşı yıllarına girilirken Çambaşı yöresinde özellikle sayfiyecilik ve yaylacılık faaliyetleri dolayısıyla 2000 civarında ev ve 600 civarında iş yerinin bulunduğu belirtilmektedir (Çebi, 1973).

Bugün yayla yerleşimi çarşısı, pazar yeri, piknik yerleri ve lokantaları mevcuttur (Şekil 4.209), (Şekil 4.210). Bunun yanında yaylada iki otel, iki apart ve restoranlar da bulunmaktadır. 72 adet obası bulunan Çambaşı Yaylası'nda profesyonel doğa sporları yapma imkânı bulunmaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c). Bu obalardan biri olan Taşbaşı Obası son dönemde çekilen televizyon dizisiyle birlikte oldukça fazla ilgi çekmektedir. Bunların yanında birkaç adet alabalık çiftliği bulunan yaylada bakkal, kasap, et lokantaları, jandarma karakolu ve sağlık ocağı da bulunmaktadır. Ayrıca yaylaya 2,5 km mesafede bir adet gölet yer almaktadır. Yine yayla merkezi içinde yer alan Çambaşı Merkez Ahşap Camii kültürel bir çekicilik olarak göze çarpmaktadır.

Şekil 4.208. Çambaşı Yaylası'na ait bir kış manzarası (08.12.2019)

Çambaşı Yaylası Çambaşı Yayla Şenliği'ne her yıl temmuz ayında ev sahipliği yapmakta ve bu şenlikte çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir. Bununla birlikte her yıl ocak ayında Çambaşı Kar Festivali yapılmaktadır. Festivallerin yapılması, tarımsal ve doğal turizm olanaklarının yüksek olması ve zengin flora-fauna çeşitliliğinin bulunması Çambaşı Yaylası'nı öne çıkaran değerleridir (Yeşil, 2017). Yayla da 58 familya, 181 cinse ait 323 tür ve tür altı takson bitki türü yer almaktadır (Karakaya, 1990).

Şekil 4.209. Çambaşı Yaylası merkezindeki çarşı içinden bir görünüş (20.07.2019)

Şekil 4.210. Çambaşı Yayla Şenlikleri sırasında kurulmuş pazar yerinden bir görünüş (20.07.2019)

Çambaşı Yaylası'nda 2010 yılında yapımı başlayan ve 2017 yılının son aylarında hizmete giren Çambaşı Kış Sporları ve Kayak Merkezi yer almaktadır. Kayak merkezi 54 km mesafesiyle Türkiye'nin denize en yakın kayak merkezi unvanını elinde bulundurmaktadır (Bahtiyar Karadeniz ve Sarı, 2018).

Çambaşı Yaylası sahip olduğu olanaklarla piknik, foto safari, doğa yürüyüşü, dağcılık, olta balıkçılığı ve kayak faaliyetleri için uygun bir ortama sahiptir. Ayrıca yayla merkezinde bulunan yöresel ürünlerden satın alınabilir. Bunun yanında yaylada "ocak başı" olarak tabir edilen mangal hizmetlerinin sunulduğu et restoranları ve lokantaları da denemeye değerdir.

Ulaşımın asfalt karayoluyla sağlandığı yaylaya düzenli minibüs seferleri de yapılmaktadır. Ulaşım güzergahı sahip olduğu manzaralar ile yüksek seyir zevkine sahiptir (Argan ve Atabeyoğlu, 2017). Kabadüz ilçe merkezine 36 km, Altınordu ilçe merkezine ise 58 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları yayla yerleşim merkezi içerisindeki Çambaşı Merkez Ahşap Cami, 2,5 km mesafedeki Çambaşı Kayak Merkezi ve 3 km mesafedeki Çambaşı Yaylası Göleti'dir.

4.6.7.5. Korgan İlçesi Yaylaları

Korgan ilçesi sınırları içerisinde yayla yerleşimi olarak yalnızca Korgan Yaylası yer almaktadır.

4.6.7.5.1. Korgan Yaylası

Korgan ilçesi Tepealan Mahallesi Yazlık Mevkii sınırlarında yer almaktadır. Yayla merkezinin konumu 40°42'56" K enlemi ile 37°12'15" D boylamıdır. Yaylada (merkez) rakım 1560 m'dir.

Yayla merkezinde toplu olarak yerleşmiş yayla evleri yer almakla birlikte her yıl şenliklerin yapıldığı festival alanı, belediye sosyal tesisi, pazar yeri, off-road ve motorkros yarış parkuru, yürüyüş parkurları, kamelyalar ve bir adet göl yer almaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019a), (Şekil 4.211), (Şekil 4.212). Turizm merkezi ilan edilen diğer yaylalardaki gibi tesis imkanları yeterli olmasa da doğal ortamı, temiz havası, festival faaliyeti yaylayı ilgi çekici yapan etkenlerdir. Özellikle mayıs ayından itibaren açan sarı ve mor orman gülleri güzel manzaralar oluşturmaktadır (T.C. Ordu Valiliği, 2012).

Korgan Yaylası'nda her yıl haziran ayında "Orman Gülü Kültür ve Sanat Festivali" düzenlenmektedir. Bu festivalde özellikle yağlı güreş gösterileri yoğun ilgi görmektedir. Ayrıca konserler, yarışmalar, folklor ve mehter gösteriler, off-road yarışları, motosiklet yarışları ve daha birçok etkinlik düzenlenmektedir.

Korgan Yaylası doğal ortamıyla, geniş çayırlıkları ve soğuk suları ile doğa severler, foto safari meraklıları, kamp meraklıları ve yürüyüş severler için uygun bir ortama sahiptir.

Ulaşımın kimi yerde bozulan stabilize yolla sağlandığı için yaylaya ulaşım biraz zorlaşmaktadır. Korgan ilçe merkezine 23,5 km, Altınordu ilçe merkezine ise 96 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 5,1 km mesafedeki İteniçi Mesire Yeri, 7,1 km mesafedeki Güllük Şelalesi ve 16,8 km mesafedeki Çiseli Takım Şelaleleri'dir.

Şekil 4.211. Korgan Yaylası'na ait bir görüntü (13.07.2020)

Şekil 4.212. Korgan Yaylası festival alanına ait bir görüntü (13.07.2020)

4.6.7.6. Kumru İlçesi Yaylaları

Kumru ilçesi sınırlarında yayla yerleşimi olarak Düzoba Yaylası ve Ericek Yaylası yer almaktadır.

4.6.7.6.1. Düzoba Yaylası

Kumru ilçesi Çatılı Mahallesi sınırlarında yer almaktadır. Yayla merkezinin konumu 40°44’07” K enlemi ile 37°09’47” D boylamıdır. Yaylada (merkez) rakım 1590 m’dir.

Yayla merkezinde toplu yayla evlerinin bulunduğu bir bölge ve yayla şenlik alanı yer almaktadır (Şekil 4.213). Herhangi bir tesisin bulunmadığı yaylanın bozulmamış doğal ortamı, temiz havası, festival faaliyeti en önemli özellikleridir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019a).

Düzoba Yaylası’nda her yıl temmuz ayında “Düzoba Yayla Şenliği” düzenlenmektedir. Bu festivalde yağlı güreş gösterileri, konserler, yarışmalar, folklor ve mehter gösteriler, at yarışları ve daha birçok etkinlik düzenlenmektedir.

Yayla doğal ortamıyla, manzarasıyla, geniş çayırlıkları ve soğuk suları ile foto safari, trekking, kamp gibi etkinlikler için uygun bir ortama sahiptir.

Yaylaya ulaşım bir kısmı asfalt bir kısmı ise kimi yerde bozulan stabilize yolla sağlanmaktadır. Kumru ilçe merkezine 23,5 km, Altınordu ilçe merkezine ise 97 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 12,9 km mesafedeki Şenyurt Orta Mahalle Camii, 16,4 km mesafedeki Pösküden Şelalesi ve 22,3 km mesafedeki Karaveli Şelalesi’dir.

Şekil 4.213. Düzoba Yaylası’na ait bir görüntü (16.07.2020)

4.6.7.6.2. Ericek Yaylası

Kumru ilçesi Ortaçokdeğirmen Mahallesi sınırlarında yer almaktadır. Yayla merkezinin konumu 40°53’45” K enlemi ile 37°12’56” D boylamıdır. Yaylada (merkez) rakım 1147 m’dir.

Yayla merkezinde toplu yayla evlerinin bulunduğu bir bölge bulunmamaktadır. (Şekil 4.214). Herhangi bir tesisin de bulunmadığı yaylanın bozulmamış doğal ortamı, temiz havası ve yoğun orman örtüsü ile kaplı oluşu en önemli özellikleridir. Yalnızca birkaç adet piknik masası yayla alanında yer almaktadır. Ordu'daki diğer yaylalardan nispeten daha dar bir alanda yer alan Ericek Yaylası, doğal ortamıyla ve manzarasıyla piknik, foto safari, trekking ve kamp gibi etkinlikler için uygun bir ortama sahiptir.

Yaylaya ulaşım bir kısmı asfalt bir kısmı ise bozuk stabilize yolla sağlanmaktadır. Kumru ilçe merkezine 8,1 km, Altınordu ilçe merkezine ise 80 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 8 km mesafedeki Samur Camii, 12,9 km mesafedeki Kuşnefak Kalesi ve 13,1 km mesafedeki Duman Şelalesi'dir.

Şekil 4.214. Ericek Yaylası'na ait bir görüntü (09.02.2021)

4.6.7.7. Mesudiye İlçesi Yaylaları

Mesudiye ilçesi sınırlarında yayla yerleşimi olarak Keyfalan Yaylası, Ulugöl Yaylası ve Yeşilce-Topçam Yaylaları yer almaktadır. Bunlar dışında çok sayıda önemli oba da yine bu ilçe sınırlarında bulunmaktadır. Bunların en önemlilerinden birisi Köşe Obası'dır.

4.6.7.7.1. Keyfalan Yaylası

Mesudiye ilçesi Yeşilçit ve Musalı Mahalleleri sınırlarında yer almaktadır. Yayla merkezinin konumu 40°24'30" K enlemi ile 37°52'02" D boylamıdır. Yaylada (merkez) rakım 1800 m'dir. Keyfalan Yaylası Bakanlar Kurulu kararı ile 17 Şubat 1995 tarihli ve 22205 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak turizm merkezi ilan edilmiştir (Anonim, 1995).

Zaman (2010)'a göre Mesudiye-Iğdır Ormanı Serisi içerisinde yer alan Keyfalan Yaylası Kara Tepe'nin (2180 m) eteklerinde iğne yapraklı ormanlar içerisinde tahribata uğramış bir alanda bulunmaktadır. Öne çıkan özellikleri arasında soğuk suları, temiz havası, geleneksel mimariye sahip yayla evleri, doğal peyzajı yer almaktadır (Şekil 4.215). Ayrıca insan sağlığına iyi gelen ortamı, cip safari ve trekking parkuru olabilecek alanlara sahip olması ve sayfiye amaçlı yaylacılığa elverişli olması diğer özellikleridir. Bunların yanında Iğdır Orman Serisi'nin Ambardüzü Mevkii ile Keyfalan Yaylası arasında kalan kısmı Orman Bakanlığı tarafından Av Koruma ve Üretme Sahası ilan edilmiştir (Zaman, 2010). Herhangi bir konaklama imkanının bulunmadığı yaylada iki adet doğal göl yer almaktadır. Yerleşmelerin toplu olarak yer aldığı yayla 3 adet obaya sahiptir. Piknik ve kamp imkanının bulunduğu yayla yerleşiminde yöre halkından temin edilebilecek yöresel ürünler de bulunmaktadır.

Keyfalan Yaylası'nda her yıl temmuz ayında "Keyfalan Yaylası Şenlikleri" düzenlenmektedir. Bu şenliklerde yarışmalar, konserler, halk oyunları, doğa yürüyüşleri gibi pek çok etkinlik gerçekleştirilmektedir. Ayrıca her yıl ocak ayında "Kar Festivali" de düzenlenmektedir. Bu festivalde kayak ve kızak faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

Ulaşımın asfalt karayoluyla sağlanmaktadır. Mesudiye ilçe merkezine 15,7 km, Altınordu ilçe merkezine ise 111 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 3,7 km mesafedeki Ulugöl Yaylası, 5 km mesafedeki Meletios Kalesi ve 12,4 km mesafedeki Gerederek Şelalesi'dir.

Şekil 4.215. Keyfalan Yaylası'na ait bir görüntü (23.07.2020)

4.6.7.7.2. Ulugöl Yaylası

Mesudiye ilçesi Yeşilçit Mahallesi sınırlarında yer almaktadır. Yayla merkezinin konumu 40°23'53" K enlemi ile 37°49'57" D boylamıdır. Yaylada (merkez) rakım 1615 m'dir.

Yayla merkezinde toplu yerleşim görülmekte olup bu yerleşim daha çok yayladaki Ulugöl (Yeşilçit Gölü) çevresinde toplanmıştır (Şekil 4.216). Yaylanın tam merkezinde yer alan Ulugöl (Yeşilçit Gölü) yaylaya ayrı bir hava katmakta ve güzel manzaraların oluşumuna katkı sağlamaktadır. Herhangi bir tesisin yer almadığı yayla çok geniş bir alana da sahip değildir. Yaylada Klasik Karadeniz Evleri'nin yanı sıra modern evler de yer almaktadır. Daha çok fotoğrafçılar, piknik ve kamp severler için uygun bir ortama sahiptir.

Ulugöl Yaylası'nda her yıl ocak ayında "Kar Festivali" düzenlenmektedir. Bu festivalde kızak ve kayak faaliyetleri ve yarışmalar gerçekleştirilmektedir.

Yaylaya ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Mesudiye ilçe merkezine 16,4 km, Altınordu ilçe merkezine ise 125 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 3,7 km mesafedeki Keyfalan Yaylası, 7 km mesafedeki Meletios Kalesi ve 15,9 km mesafedeki Gederek Şelalesi'dir.

Şekil 4.216. Ulugöl Yaylası'na ait bir görüntü (23.07.2020)

4.6.7.7.3. Yeşilce-Topçam Yaylaları

Mesudiye ilçesi Yeşilce ve Topçam Mahalleleri sınırlarında yer almaktadır. Yeşilce-Topçam Yaylaları: Beyağaç, Kızılağaç, Çukuralan ve Kıyıyurt Yaylalarından oluşmaktadır. Bu yaylaların merkezlerinin konumları ise Beyağaç Yaylası; 40°34'00" K enlemi ile 37°50'38" D boylamı, Kızılağaç Yaylası; 40°35'25" K enlemi ile 37°51'02" D boylamı, Çukuralan Yaylası; 40°36'39" K enlemi ile 37°52'17" D boylamı ve Kıyıyurt Yaylası; 40°36'07" K enlemi ile 37°52'35" D boylamıdır. Yaylaların (merkez) rakımları 1460 ile 1840 m arasında değişmektedir. Yeşilce-Topçam Yaylaları Bakanlar Kurulu kararı ile 11 Ocak 1998 tarihli ve 23227 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak turizm merkezi ilan edilmiştir (Anonim, 1998).

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019a)'ne göre Kızılağaç Yaylası sahip olduğu eski tip evlerle klasik bir Karadeniz yerleşimi olmakla birlikte özellikle 170'ten fazla çiçek türüne ev sahipliği yapmasıyla ünlüdür. Yayla merkezinde toplu yerleşimin görülmektedir. Herhangi bir tesis yer almamakla birlikte bozulmamış doğal yapısıyla görülmeye değerdir (Şekil 4.217). Kıyıyurt Yaylası ve Çukuralan Yaylası birbirine oldukça yakın mesafede olmakla birlikte yaklaşık 1840 m rakımlıdırlar. Gür ormanlarla çevrili bu yaylalarda yaşayan yöre halkı geçmişten gelen alışkanlıklarını bugün de sürdürürken doğaya ve kültürlerine sahip çıkmaktadırlar (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019a), (Şekil 4.218), (Şekil 4.219). Beyağaç Yaylası merkezinde toplu yerleşmelerin görüldüğü ve Geleneksel Karadeniz Evleri'nin görülebildiği bir yerleşimdir. Bozulmamış doğası ile ünlü yaylalardan biri olan bu yaylada da herhangi bir tesis yer almamaktadır (Şekil 4.220). Bu yaylaların en önemli ortak özellikleri temiz havası, soğuk suları, geleneksel evleri barındırması, güzel manzaraları ve bitki çeşitliliğidir. Bu yaylalar piknik, kamp, trekking, foto safari ve doğa severler için uygun ortamları barındırmaktadır. Yaylacılık faaliyetlerinin de yoğun olarak yapıldığı bu yaylalar geleneksel yaylacılık faaliyetlerini merak edenler için de ayrı bir öneme sahiptir. Ayrıca pek çok yaban hayvanını görme olanağının bulunabildiği doğal ortam şartları bu yaylalarda mevcuttur.

Şekil 4.217. Kızılağaç Yaylası'na ait bir görüntü (22.07.2020)

Şekil 4.218. Kıyıyurt Yaylası'na ait bir görüntü (20.08.2020)

Şekil 4.219. Çukuralan Yaylası'na ait bir görüntü (20.08.2020)

Şekil 4.220. Beyağaç Yaylası'na ait bir görüntü (22.07.2020)

Yeşilce-Topçam Yaylalarında her yıl temmuz ayında geleneksel "Yeşilce Geleneksel Yayla ve Kültür Şenlikleri" düzenlenmektedir (Zaman, 2010). Bu şenliklerde yarışmalar, konserler, halk oyunları, uçurtma şenliği, futbol müsabakaları, doğa yürüyüşleri gibi pek çok etkinlik gerçekleştirilmektedir.

Ulaşımın bir kısmı stabilize bir kısmı asfalt karayoluyla sağlandığı yaylalara ulaşım stabilize olan kısımlarda biraz zorlaşmaktadır. Yeşil Yol güzergahında yer alan yaylalardan Kıyıyurt ve Çukuralan Yaylalarına sağlanan yollarda asfaltlama çalışmaları tamamlanmıştır. Ancak Kızılağaç Yaylası ile Topçam Mahallesi arasındaki güzergâhta çalışmalar devam ettiğinden yol stabilize olarak ulaşıma açıktır. Mesudiye ilçe merkezine 19 ila 29 km arasında değişen mesafelerde, Altınordu ilçe merkezine ise 65 ila 73 km arasında değişen mesafelerde yer almaktadır.

Yukarıda açıklanan tüm yaylalar dışında Yeşilce Mahallesi merkezine de ayrı bir parantez açmak gerekir. Sahip olduğu mimarisiyle, kendi ürettiği yöresel ürünleri, doğal yapısı ve kültürü ile görülemeye değer bir mekândır (Şekil 4.221). Üstelik imece usulünün de günümüze kadar sürdürülebildiği mahallede gönüllü itfaiyecilik gibi faaliyetler dahi yapılmaktadır. Ayrıca fırıncılık faaliyetleri ile makarna, kuru ekmek, siron, pağaç ekmeği gibi yöresel ürünlerin satışı yapılmaktadır. Özellikle kırmızı çatılı beyaz evlerin yer aldığı mahalle mimarisiyle etkileyici manzaralara sahiptir. Önümüzdeki dönemlerde kullanılmayan evlerin apartlara dönüştürülmesi için çalışmaların da başlatıldığı mahalle görülmeye değerdir.

Şekil 4.221. Yeşilce Mahallesi'ne ait bir görüntü (22.07.2020)

4.6.7.8. Yaylaların Ordu İlindeki Dağılışı

Ordu ilinde yer alan yaylaların dağılışını göstermek için bir harita oluşturulmuştur (Şekil 4.222), (Şekil 4.223). Harita incelendiğinde Ordu'daki yaylaların; Akkuş, Kumru, Korgan, Aybastı, Gölköy, Mesudiye ve Kabadüz ilçelerinde yer aldığı görülebilmektedir.

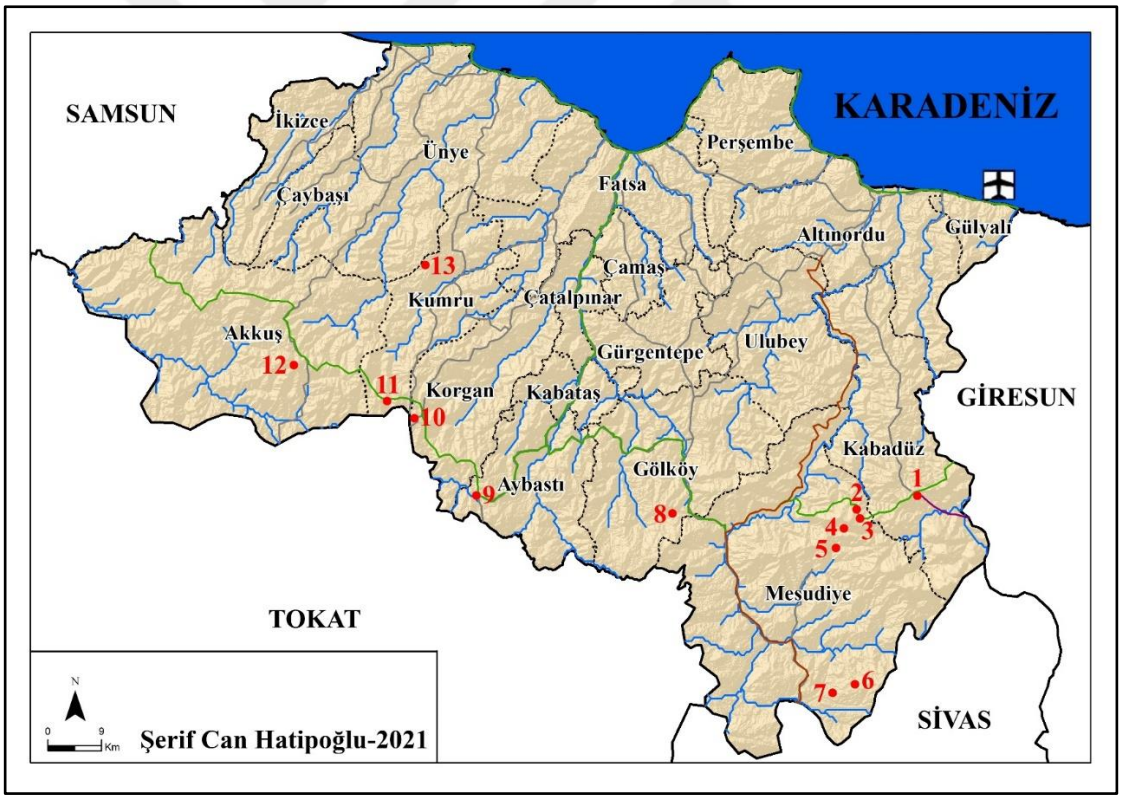

Şekil 4.222. Ordu ilindeki yaylaların dağılış haritası

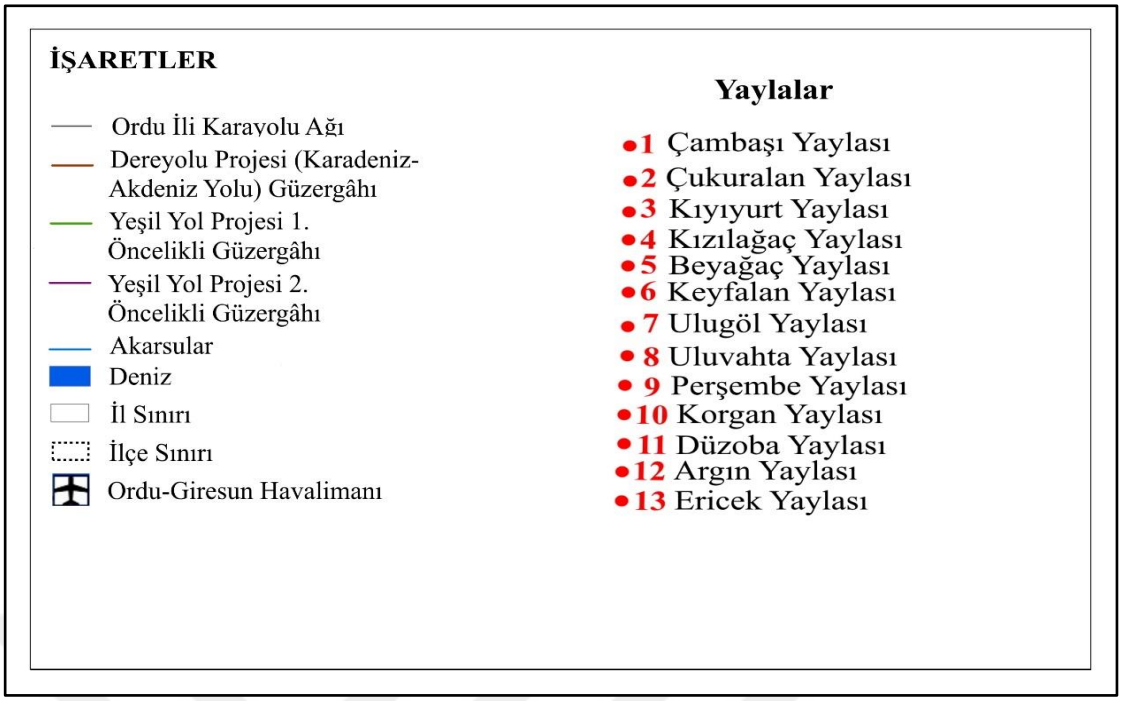

Şekil 4.223. Ordu ilindeki yaylaların dağılış haritasına ait açıklamalar

4.6.8. Çıplak Kayalık Alanlar ve Turizm

Jeoturizm, jeolojik ve jeomorfolojik oluşumların tanınması, keşfedilmesi ve öğrenilmesi maksadıyla doğal mekânlara yapılan yolculuklardır (Gümüş, 2008). Jeosit ise çoğunlukla eski zamanlara ait olsa da bazen güncel de olabilen jeolojik bir olay, özellik veya süreci ortaya koyan mineral, fosil, istif, arazi ya da kaya yüzeyleri olarak tanımlanabilir (Yazıcı, 2017). Jeoturizm turizmde çeşitliliği arttırmak ve turizm sezonunu uzatmak açısından büyük öneme sahiptir. Çıplak kayalık alanlar jeoturizm açısından önem arz etmektedir. Ordu ilinde çok sayıda çıplak kayalık alan yer almakla birlikte turistik açıdan en önemli olanları: Altınordu, Çamaş, Kabadüz, Perşembe ve Ünye ilçelerinde dağılış göstermektedir.

4.6.8.1. Altınordu İlçesi Çıplak Kayalık Alanları

Altınordu ilçesi sınırları içerisindeki turistik öneme sahip çıplak kayalık alanlar Çatalkaya Kayalıkları ve Yoroz Kayalıklarıdır.

4.6.8.1.1. Çatalkaya Kayalıkları

Altınordu ilçesi Karaağaç Mahallesi'nde yer almaktadır. Çatalkaya Kayalıklarının konumu 40°51'31" K enlemi ile 37°48'54" D boylamıdır.

Çatalkaya Kayalıkları iki adet iri kaya bloğundan oluşmakta olup görünüş itibarıyla çatala benzetildiğinden bu adı almıştır (Şekil 4.224). Bulunduğu konum itibarıyla Melet Vadisi içerisinde etkileyici manzaralar oluşturmaktadır. Yakın çevresinde herhangi bir tesis yer almamakla birlikte tesis yapımına uygun bir konuma sahiptir. Doğa fotoğrafçıları ve doğa yürüyüşü severler için uygun bir ortamda yer almaktadır.

Çatalkaya Kayalıklarına asfalt bir yolla ulaşım sağlanmaktadır. Bu kayalıklar Altınordu ilçe merkezine 20,1 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 5,6 km mesafedeki Hacılar Kaya Mezarları, 9,1 km mesafedeki Dedeli Köprüsü ve 10,1 km mesafedeki Delikkaya Kaya Mezarlarıdır.

Şekil 4.224. Çatalkaya Kayalıklarına ait bir görünüş (04.11.2020)

4.6.8.1.2. Yoroz Kayalıkları

Altınordu ilçesi Saraycık Mahallesi'nde yer almaktadır. Yoroz Kayalıklarının konumu 40°55'36" K enlemi ile 37°36'55" D boylamıdır.

Yoroz Kayalıkları içerisinde yer aldığı Yoroz Kent Ormanı'nın manzarasını güzelleştirmesinin yanı sıra Altınordu ilçe merkezinin sahip olduğu manzaraya da katkı sağlamaktadır. Bulunduğu alanda yer alan Yoroz Kent Ormanı'nın sahip olduğu piknik masaları ve seyir terası ziyaretçilerin konforu ve iyi vakit geçirmesi açısından işlevsel öğelerdir. Heybetli görüntüsüyle doğa fotoğrafçıları ve doğa severler için uygun bir ortama sahiptir (Şekil 4.225). Özellikle doğa ve manzara fotoğrafçılarının sıklıkla ziyaret ettiği bir ortamı bulunmaktadır.

Yoroz Kayalıklarına asfalt bir yolla ulaşım sağlanmaktadır. Bu kayalıklar Altınordu ilçe merkezine 20,8 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise içerisinde bulunduğu Yoroz Kent Ormanı, 4,6 km

mesafedeki Saraycık Mahallesi Anıt Ağaçları ve 15,4 km mesafedeki Cumhuriyet Mahallesi Plajı'dır.

Şekil 4.225. Yoroz Kayalılarının bir bölümünden görünüş (04.11.2020)

4.6.8.2. Çamaş İlçesi Çıplak Kayalık Alanları

Çamaş ilçesi sınırları içerisindeki turistik öneme sahip tek çıplak kayalık alan Gelin Kayası'dır.

4.6.8.2.1. Gelin Kayası

Çamaş ilçesi Taşoluk Mahallesi'nde yer almaktadır. Gelin Kayası'nın konumu 40°54'21" K enlemi ile 37°31'36" D boylamıdır.

Gelin Kayası Çamaş ilçe merkezinde adını verdiği Gelin Kayası Mesire Yeri içerisinde yer almaktadır. İlçe merkezinde yer alması sebebiyle şehrin simgesi haline gelmiştir. Mesire yerine gelen herkesin ilgisini çeken bu kayalık yöre halkı tarafından gelin duvağına benzetilmektedir (Şekil 4.226). Demir (2006)'e göre Gelin Kayası'na ait bir efsane de yer almaktadır.

Gelin Kayası'na asfalt bir yolla ulaşım sağlanmaktadır. Bu kayalıklar Çamaş ilçe merkezinde yer alırken, Altınordu ilçe merkezine ise 55,6 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 2,9 km mesafedeki Örmeli Kaya Mezarı, 5,5 km mesafedeki Kuzguncuk Şelalesi ve Değirmen Şelalesi'dir.

Şekil 4.226. Gelin Kayası'na ait bir görünüş (02.09.2020)

4.6.8.3. Kabadüz İlçesi Çıplak Kayalık Alanları

Kabadüz ilçesi sınırları içerisindeki turistik öneme çıplak kayalık alanlar Ablak Kayası, Dişkaya Kayalıkları, Gelinkaya Kayalıkları ve Kurtkayası Kayalıklarıdır.

4.6.8.3.1. Ablak Kayası

Kabadüz ilçesi Turnalık Mahallesi'nde yer almaktadır. Ablak Kayası'nın konumu 40°41'58" K enlemi ile 37°57'58" D boylamıdır.

Ablak Kayası Turnalık Mahallesi Kaleboynu Obası sınırlarında yer almaktadır. Kaya Turnasuyu Vadisi yamacında yüksek bir konumda bulunmaktadır. Doğal bir seyir terası olan bu kaya çok fazla ziyaretçi çekmektedir. Sahip olduğu etkili manzara ile özellikle manzara fotoğrafçıları için çok uygun bir ortama sahiptir (Şekil 4.227). Yakınında herhangi bir tesis yer almamakla birlikte küçük boyutlu tesis yapımı için uygun yerler bulunmaktadır. Özellikle bir cam terasın yapılması Ablak Kayası'nın çekiciliğini arttıracağı düşüncesindeyiz.

Ablak Kayası'na asfalt ve stabilize yollarla ulaşım sağlanmaktadır. Bu kaya Kabadüz ilçe merkezine 27,1 km, Altınordu ilçe merkezine 49,1 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 2 km mesafedeki Gerce Şelalesi, 7,2 km mesafedeki Eminempınarı Mesire Yeri ve 8 km mesafedeki Kurtkayası Kayalıklarıdır.

Şekil 4.227. Ablak Kayası'ndan bir görünüş (02.07.2020)

4.6.8.3.2. Dişkaya Kayalıkları

Kabadüz ilçesi Dişkaya Mahallesi'nde yer almaktadır. Dişkaya Kayalıklarının konumu 40°46'48" K enlemi ile 37°54'20" D boylamıdır. Bu kayalıklar 6 blok şeklinde yükselmektedir. En uzununun yüksekliği 16 m'dir.

Dişkaya Kayalıkları görünüş olarak peribacalarına benzediği için yörede "Dişkaya Peribacaları" olarak anılmaktadır (Şekil 4.228). Yöre halkıyla yapılan sohbette kayalıkların dişe benzetilmesi sebebiyle bu adı aldığı bilgisi edinilmiştir. Kayalıklar Kabadüz-Çambaşı yoluna 2 km mesafede bulunması sebebiyle Çambaşı Yaylası'na giden ziyaretçiler görebilirler. Arazi çalışmaları sırasında kayalıkların bulunduğu mekâna ulaşım sırasında herhangi bir yönlendirici tabelaya rastlanmamıştır. Yol güzergahına koyulacak tabelalar hem daha çok ilgi çekmesini sağlayacak hem de daha kolay ulaşılabilmesini sağlayacaktır. Kayalıkların yakınında herhangi bir tesis bulunmamaktadır.

Dişkaya Kayalıklarına ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Bu kayalıklar Kabadüz ilçe merkezine 14,5 km, Altınordu ilçe merkezine 39 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 3,7 km mesafedeki Kurtkayası Kayalıkları, 6,7 km mesafedeki Oluklu Çeşme ve 7 km mesafedeki Gelinkaya Kayalıklarıdır.

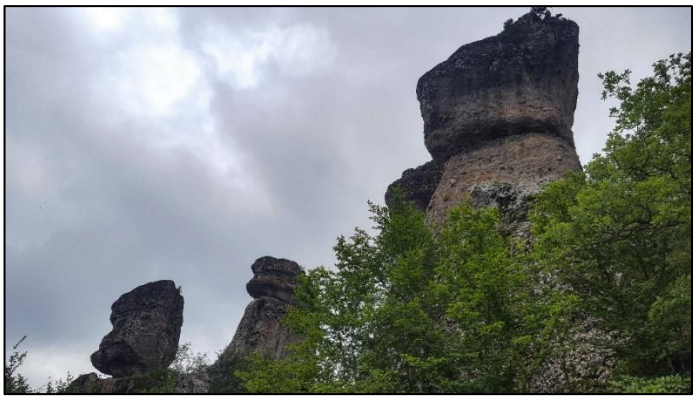

Şekil 4.228. Dişkaya Kayalıklarından bir görünüş (20.07.2019)

4.6.8.3.3. Gelinkaya Kayalıkları

Kabadüz ilçesi Gelinkaya Mahallesi'nde yer almaktadır. Gelinkaya Kayalıklarının konumu 40°46'44" K enlemi ile 37°53'02" D boylamıdır. Gelinkaya Kayalıkları ana kayanın yüzeye çıkmasıyla oluşmuş turistik potansiyele sahip kayalıklardır (Hatipoğlu, 2017), (Şekil 4.229).

Yöre halkıyla yapılan sohbetlerde Gelinkaya Kayalıklarının düğün alayına benzetilmesi sebebiyle bu adı aldığı bilgisi edinilmiştir. Bu kayalıklar hakkında bir de yöresel efsane bulunmaktadır (Demir, 2006). Demir (2006)'e göre zamanında mahallede (köyde) yaşamakta olan fakir bir ailenin kızı evlenme çağına gelince bir delikanlı kızı ailesine istetir. Kızın ailesinin razı olması üzerine hazırlıklar başlar. Düğün günü yaklaşınca kızın babası kıza gözü geride kalmasın diye ne almak istiyorsa evden almasını söyler. Kız evde ne bulursa toplatıp hazırlar ve babasının her sormasında bir şeyler daha toplatır. En sonunda babası sinirlenir ve başka alacağı bir şey olup olmadığını sorunca kız evdeki ekmek taşını da almak ister. Babası da almadığı başka bir şey kalmadığını ve onu da almasını söyler ancak düğün alayı ile birlikte taş olması için de beddua eder. Kız ekmek taşını da aldırış etmeden alır. Düğün sona erdikten sonra düğün alayı gelini alıp köyüne dönerken yolda bir süre sonra taş olur. Bugün mahalledeki bu kayalıklar da gelin, çalgı aletleri ve düğün alayındaki kişilere benzetilmektedir (Demir, 2006).

Arazi çalışmaları sırasında Gelinkaya Kayalıklarına giden yol güzergahında herhangi bir tabela, yönlendiriciye rastlanmamıştır. Gerekli yönlendirme tabelaları yanı sıra yukarıda bahsi geçen efsanenin de bir tabelaya aktarılarak kayalıkların yakınına yerleştirilmesi ziyaretçilerin ilgisi arttırılabilir. Kayalıklara yakın bir mesafede herhangi bir tesis bulunmamaktadır.

Gelinkaya Kayalıklarına ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Bu kayalıklar Kabadüz ilçe merkezine km, Altınordu ilçe merkezine km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer bazı çekicilikler ise 7 km mesafedeki Dişkaya Kayalıkları, 11 km mesafedeki Oluklu Çeşme ve 12 km mesafedeki Kurtkayası Kayalıklarıdır.

Şekil 4.229. Gelinkaya Kayalıklarına ait bir görünüş (20.07.2019)

4.6.8.3.4. Kurtkayası Kayalıkları

Kabadüz ilçesi Yokuşdibi Mahallesi'nde yer almaktadır. Kurtkayası Kayalıklarının konumu 40°44'05" K enlemi ile 37°56'04" D boylamıdır.

Kurtkayası Kayalıkları eşsiz bir manzaraya sahiptir (Şekil 4.230). Doğa yürüyüşü için son derece elverişli bir güzergaha sahiptir. Ayrıca foto safari için çevresindeki bitki örtüsü ile birlikte uygun bir ortam oluşturmaktadır. Bu kayalıklar Eminempınarı Mesire Yeri'ne çok yakın olduğundan konaklama, restoran gibi hizmetlere sahiptir. Eminempınarı Mesire Yeri ile birlikte yörenin çekiciliğini arttıran unsurlardan biridir. Arazi çalışmaları sırasında herhangi bir yönlendirme tabelası bulunmamaktadır. Tabelalar mesire alanın bulunduğu yere yerleştirilerek yönlendirme yapılabilir.

Kurtkayası Kayalıklarına asfalt bir yolla ulaşım sağlanmaktadır. Kabadüz-Çambaşı yolu güzergahında Yokuşdibi Mahallesi'nde Eminempınarı Mesire Yeri'ne giden yol ayrımı takip edilerek kolayca ulaşılabilir (Şekil 4.231). Bu kayalıklar Kabadüz ilçe merkezine 15,7 km, Altınordu ilçe merkezine ise 38,3 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 850 m mesafedeki Eminem Pınarı Mesire Yeri, 10 km mesafedeki Dişkaya Kayalıkları ve 12 km Gelinkaya Kayalıklarıdır.

Şekil 4.230. Kurtkayası Kayalıklarından bir manzara görünüşü (20.11.2019)

Şekil 4.231. Kurtkayası Kayalıklarının Çambaşı Yaylası yolundan görünüşü (20.11.2019)

4.6.8.4. Perşembe İlçesi Çıplak Kayalık Alanları

Perşembe ilçesi sınırları içerisindeki turistik öneme sahip tek çıplak kayalık alan Timsah Kayası'dır.

4.6.8.4.1. Timsah Kayası

Perşembe ilçesi Kazancılı Mahallesi'nde yer almaktadır. Timsah Kayası'nın konumu 41°03'59" K enlemi ile 37°36'55" D boylamıdır.

Timsah Kayası Belicesu Plajı'nın kenarında yer almakta olup timsaha benzetilmesinden dolayı yöre halkı ve kamu kurumları tarafından bu adla anılmaktadır (Şekil 4.232). Görüntüsü ile oldukça dikkat çekici olan Timsah Kayası Belicesu Plajı'nın çekiciliğine de katkı sağlamaktadır. Bulunduğu ortamda herhangi bir tesis yer almamakla birlikte tesis yapılabilecek yerler mevcuttur. Özellikle fotoğraf çekmeyi sevenler için çok etkileyici manzaralara sahiptir.

Timsah Kayası'na asfalt ve stabilize bir yolla ulaşım sağlanmaktadır. Bu kaya Perşembe ilçe merkezine 26,5 km, Altınordu ilçe merkezine 40,8 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise hemen yanındaki Belicesu Plajı, 5,1 km mesafedeki Afırlı Camii ve 6,6 km mesafedeki Kutluca Camii'dir.

Şekil 4.232. Timsah Kayası'na ait bir görünüş (21.05.2019)

4.6.8.5. Ulubey İlçesi Çıplak Kayalık Alanları

Ulubey ilçesi sınırları içerisindeki turistik öneme sahip tek çıplak kayalık alan Şahinkaya Kayalıklarıdır.

4.6.8.5.1. Şahinkaya Kayalıkları

Ulubey ilçesi Şahinkaya Mahallesi'nde yer almaktadır. Şahinkaya Kayalıklarının konumu 40°48'12" K enlemi ile 37°42'25" D boylamıdır.

Şahinkaya Kayalıkları mahalle içerisinde geniş bir alanda yayılış göstermektedir. Öyle ki mahalleye bile adını vermiştir. Bulunduğu konum ve heybetli görüntüsü etkileyici manzaralar oluşturmaktadır (Şekil 4.233). Yakın çevresinde herhangi bir tesis yer almamakla birlikte tesis yapımına uygun bir ortam bulunmamaktadır. Sahip olduğu manzara ve doğal ortam ile doğa fotoğrafçıları ve doğa yürüyüşü severler için uygun bir mekândır.

Şahinkaya Kayalıklarına asfalt bir yolla ulaşım sağlanmaktadır. Bu kayalıklar Ulubey ilçe merkezine 20,8 km, Altınordu ilçe merkezine 43,6 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 1,4 km mesafedeki Kadı Çeşmesi, 4 km mesafedeki Akoluk Köprüsü ve 9,6 km mesafedeki Ohtamış Şelalesi'dir.

Şekil 4.233. Şahinkaya Kayalıklarına ait bir görünüş (04.09.2020)

4.6.8.6. Ünye İlçesi Çıplak Kayalık Alanları

Ünye ilçesi sınırları içerisindeki turistik öneme sahip tek çıplak kayalık alan Asarkaya Kayalıklarıdır.

4.6.8.6.1. Asarkaya Kayalıkları

Ünye ilçesi Cevizdere Mahallesi'nde yer almaktadır. Asarkaya Kayalıklarının konumu 41°05'36" K enlemi ile 37°20'47" D boylamıdır.

Asarkaya Kayalıkları içerisinde yer aldığı heybeti ve etkileyici görüntüsüyle içerisinde yer aldığı Asarkaya Kent Ormanı'nın sahip olduğu manzaraya katkı sağlamaktadır. Bulunduğu alanda yer alan Asarkaya Kent Ormanı'nın sahip olduğu manav, kasap, büfe, semaver ve mangal gibi hizmetlerden faydalanmak mümkündür. Özellikle doğa ve manzara fotoğrafçıları için son derece uygun bir ortamda yer almaktadırlar (Şekil 4.234).

Asarkaya Kayalıklarına asfalt bir yolla ulaşım sağlanmaktadır. Bu kayalıklar Ünye ilçe merkezine 9,3 km, Altınordu ilçe merkezine ise 57,9 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise içerisinde bulunduğu Asarkaya Kent Ormanı, 7,1 km mesafedeki Tozkoparan Kaya Mezarı ve 8,2 km mesafedeki Ünye At Çiftliği ve Binicilik Tesisleridir.

Şekil 4.234. Asarkaya Kayalılarının bir bölümünden görünüş (04.11.2019)

4.6.8.7. Çıplak Kayalık Alanların Ordu İlindeki Dağılışı

Ordu ilinde yer alan çıplak kayalık alanların dağılışını göstermek için bir harita oluşturulmuştur (Şekil 4.235), (Şekil 4.236). Harita incelendiğinde Ordu'daki çıplak kayalık alanların; Altınordu, Çamaş, Kabadüz, Perşembe, Ulubey ve Ünye ilçelerinde yer aldığı görülebilmektedir.

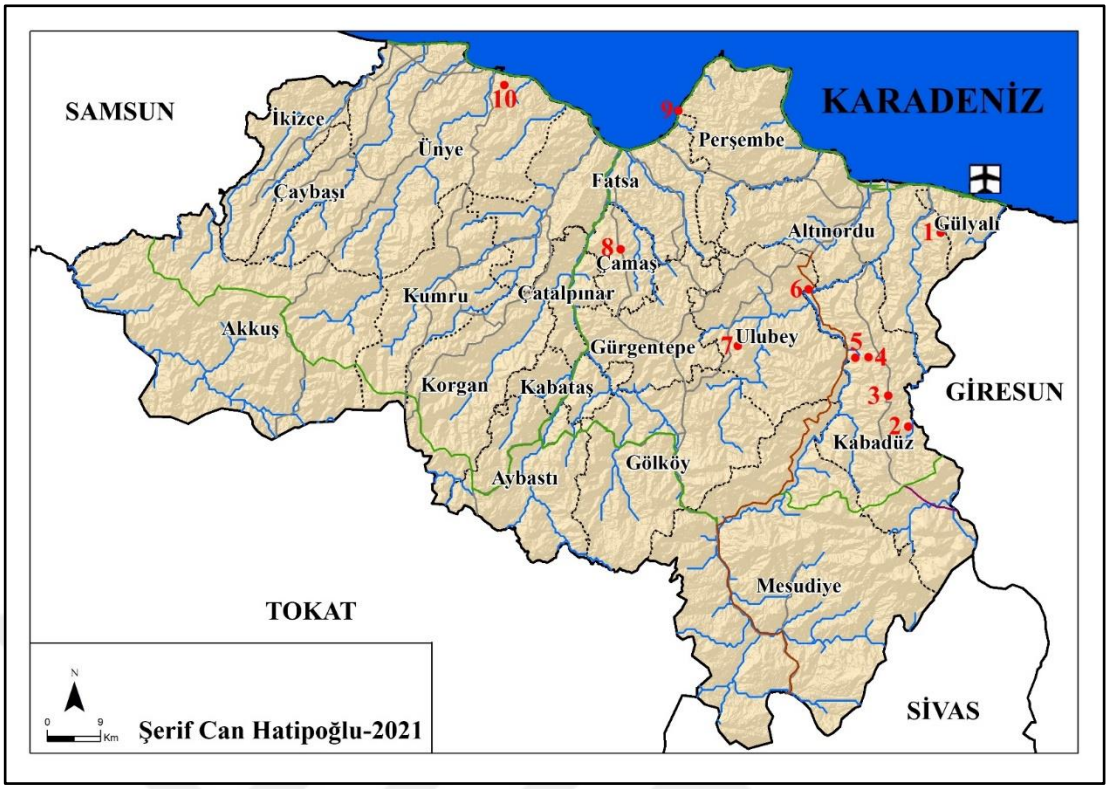

Şekil 4.235. Ordu ilindeki çıplak kayalık alanların dağılış haritası

Şekil 4.236. Ordu ilindeki çıplak kayalık alanların dağılışı haritasına ait açıklamalar

4.6.9. Tabiat Parkları ve Turizm

Ordu ili sınırları içerisinde tabiat parkı statüsüne sahip iki alan bulunmaktadır. Bunlar Ünye ilçesindeki Çınarsuyu Tabiat Parkı ve Gölköy ilçesindeki Ulugöl Tabiat Parkı'dır.

4.6.9.1. Çınarsuyu Tabiat Parkı

Ünye ilçesi Sahil Mahallesi'nde yer almaktadır. Çınarsuyu Tabiat Parkı 11.07.2011 tarihinde Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından tabiat parkı ilan edilerek koruma altındaki alan statüsüne kavuşmuştur. Tabiat parkı ilan edilmeden önce A tipi mesire alanı statüsü bulunan Çınarsuyu Tabiat Parkı 6.68 hektarlık bir alana sahiptir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c), (Şekil 4.237).

Çınarsuyu Tabiat Parkı içerisinde fırın, çocuk oyun alanları, Bungalov evler, kır evleri, piknik alanları, büfe, restoran, kır gazinosu, plaj, otopark gibi pek çok imkânı barındırmaktadır (Şekil 4.238), (Şekil 4.239). Geniş alanıyla doğa yürüyüşü yapılabilecek bir ortamı bulunmaktadır. Uzun kıyı şeridi çok sayıda ziyaretçiye aynı anda deniz ve kıyı turizmi hizmetleri sunma imkânı sağlanmaktadır. Ayrıca Bungalov ve kır evlerinde konaklama imkânı sunulmaktadır. Özel bir işletme tarafından 5 yıllığına tabiat parkının işletmesi kiralanmıştır.

Arazi çalışmaları sırasında Çınarsuyu Tabiat Parkı'nın bakımsız bir durumda olduğu tespit edilmiştir. Bu kadar yüksek potansiyeli olan bir alanın bakım ve onarımı yapılarak mutlaka turizme tekrar kazandırılması gerekmektedir. Ayrıca reklam faaliyetleriyle ilk etapta yöresel ve ulusal daha sonra ise uluslararası tanıtımı gerçekleştirilmelidir.

Çınarsuyu Tabiat Parkı'na ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Tabiat parkı Ünye ilçe merkezine 14 km, Altınordu ilçe merkezine ise 73 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 3,7 km mesafedeki Ünye Kadınlar Plajı, 4,8 km mesafedeki Gölevi Plajı ve 5,8 km mesafedeki Uzunkum Plajı'dır.

Şekil 4.237. Çınarsuyu Tabiat Parkı girişindeki plana ait görüntü (04.11.2019)

Şekil 4.238. Çınarsuyu Tabiat Parkı Bungalov evlerine ait bir görünüş (04.11.2019)

Şekil 4.239. Çınarsuyu Tabiat Parkı orman içindeki kır evlerine ne ait bir görüntü (04.11.2019)

4.6.9.2. Ulugöl Tabiat Parkı

Gölköy ilçesi Haruniye Mahallesi'nde yer almaktadır. Ulugöl Tabiat Parkı 08.09.2009 tarihinde Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından tabiat parkı ilan edilerek koruma altındaki alan statüsüne kavuşmuştur. Park 26,38 hektarlık bir alana sahiptir. Türkiye'nin 36. tabiat parkı statüsüne sahiptir.

Ulugöl Tabiat Parkı içerisinde üç adet göl yer almaktadır. Bunlardan en büyüğü tabiat parkına adını veren Ulugöl'dür. Bu göl, Gölköy'ün güneybatısındaki Kıran Tepe'nin batı yamacından heyelan kütlesinin kopması ile oluşturulmuştur (Özdemir, 2006), (Şekil 4.240). Diğer heyelan set göllerinden farkı enkazın ardındaki çukurlukta oluşmasıdır (Özdemir, 2006). Çepekli Göl ve diğer küçük göl ise tabiat parkında yer alan diğer göller olup bu göller sazlıklarla kaplıdır. Bu göllerin oluşumu ise daha çok karstik kökenlidir (Özdemir, 2006). Tabiat parkının en önemli gölü olan Ulugöl, Abant Alası türünde balıkların yaşam alanıdır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c).

Tabiat parkı içerisinde çocuk oyun alanları, Bungalov evler, piknik alanları, büfe, restoran, market, otopark, WC, seyir terası, yürüyüş ve bisiklet parkuru gibi pek çok imkânı barındırmaktadır (Şekil 4.241), (Şekil 4.242). Geniş alanıyla doğa

yürüyüşü için elverişli bir ortama sahip olan tabiat parkında ayrıca Bungalov evlerde konaklama imkânı sunulmaktadır.

Bitki zenginliği bakımından tabiat parkı 42 familyaya ait 98 cins ve 124 türe sahiptir (Şahin, 2012). Bu çeşitlilik özellikle doğa fotoğrafçılığı ve doğa yürüyüşü aktiviteleri için oldukça uygun bir ortamın oluşmasını sağlamaktadır.

Arazi çalışmaları sırasında tabiat parkının iyi durumda olduğu gözlenmiştir. Ancak daha önce göller bölümünde de belirtildiği üzere Ulugöl özellikle sularının azalmasına ve göldeki sedimentlerin yüksek oranda organik madde barındırması sebebiyle hidrofit miktarında önemli bir artış olmuştur (Taş vd., 2018). Bu artışın devam etmesi gölün ve tabiat parkının çekiciliğine gölge düşürecektir. Bu nedenle gerekli çalışmalar yapılarak hidrofit oranının azaltılması şarttır. Bunlarla birlikte Ulugöl Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği kalite kriterlerine göre yüksek kaliteli (I. Sınıf) su kriterine sahip olduğundan rekreasyonel faaliyetler ve alabalık üretimi için uygun şartlara sahiptir (Kolören vd., 2011a).

Ulugöl Tabiat Parkı'na ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Tabiat parkı Gölköy ilçe merkezine 18,3 km, Altınordu ilçe merkezine ise 82,3 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 8,3 km mesafedeki Güzelyayla Kaya Mezarları, 9,3 km mesafedeki Düzyayla (Mahmudiye) Camii ve 11,5 km mesafedeki Yemişgen Kilisesi'dir.

Şekil 4.240. Ulugöl Tabiat Parkı seyir terasından Ulugöl'e bakış (25.07.2020)

Şekil 4.241. Ulugöl Tabiat Parkı içerisindeki tesislerden bir görünüş (25.07.2020)

Şekil 4.242. Ulugöl Tabiat Parkı içerisindeki yürüyüş parkurundan bir görünüş (25.07.2020)

4.6.9.3. Tabiat Parklarının Ordu İlindeki Dağılışı

Ordu ilinde yer alan tabiat parklarının dağılışını göstermek için bir harita oluşturulmuştur (Şekil 4.243). Harita incelendiğinde Ordu'daki tabiat parklarının Gölköy ve Ünye ilçelerinde yer aldığı görülebilmektedir.

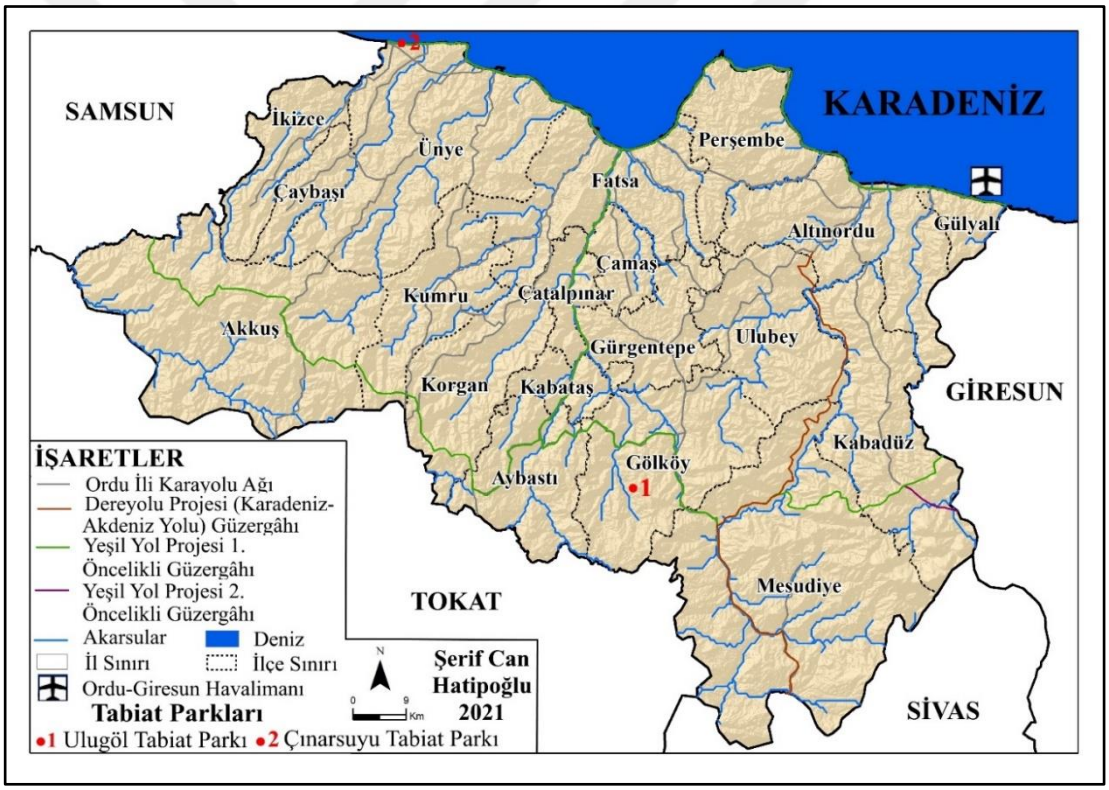

Şekil 4.243. Ordu ilindeki tabiat parklarının dağılış haritası

4.6.10. Anıt Ağaçlar

Anıt ağaçlar, boyut olarak kendi türlerinin çok üstüne ulaşan, yöresel kültürde farklı bir yeri olan geçmiş, günümüz ve gelecek arasında bağlantı kurabilecek kadar uzun yaşam süresine sahip ağaçlardır (Asan, 1992). Bir ağacın anıt ağaç kabul edilebilmesi için; nesiller arası bağ kurabilecek kadar uzun ömürlü olmaları, görsel

açıdan etkileyici olmaları, yöresel kültürün bir parçası olması, folklorik açıdan bir öyküye sahip olmaları ve tarihsel bir olaya tanıklık etmeleri ya da olayla özdeşleşmeleri gibi özelliklerden birini sağlaması gerekmektedir (Doğaner, 2020). Anıt ağaçlar başta ağaç turizmi (Doğaner, 2020) olmak üzere, doğa turizmi, botanik turizmi gibi pek çok turizm türü kapsamında değerlendirilmektedir. Ordu ili de anıt ağaçlar bakımından zengin kaynaklara sahiptir. İl genelinde tespit edilebilen anıt ağaçlar: Akkuş, Altınordu, Çatalpınar, Fatsa, Gölköy, Perşembe ve Ünye ilçelerinde dağılış göstermektedir.

4.6.10.1. Akkuş İlçesi Anıt Ağaçları

Akkuş ilçesinde 2 adet anıt ağaç tespit edilmiştir. Bunlardan biri Damyeri Mahallesi'nde yer almaktadır. Konumu 40°48'59" K enlemi ile 37°07'33" D boylamıdır. Gövdesi çatallı bir yapıya sahip olan bu ağaç yaklaşık 450 yıllık *Fagus orientalis* (Kayın) olup yaklaşık uzunluğu 25 metredir (Ergen Akçin vd., 2019), (Şekil 4.244).

Ağaca ulaşım asfalt bir yolla sağlanabilmektedir. Akkuş ilçe merkezine 20,8 km Altınordu ilçe merkezine ise 93 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekicilikler ise 5,5 km mesafedeki Damyeri Camii, 6,7 km mesafedeki Melik Mehemmed Gazi Türbesi ve 12 km mesafedeki Kızılelma Şelalesi'dir.

Şekil 4.244. Damyeri Mahallesi'nde bulunan anıt ağaca *(Fagus orientalis)* ait bir görüntü (20.07.2020)

Diğer anıt ağaç ise Kızılelma Mahallesi'nde yer almaktadır. Konumu 40°51'45" K enlemi ile 37°05'21" D boylamıdır. Gövdesi oldukça kalın bir yapıya sahip bu ağaç yanında yer alan tabelaya göre 496 yıllık *Carpinus betulus* (Gürgen)'dur (Şekil 4.245).

Ağaca ulaşım asfalt bir yolla sağlanabilmektedir. Akkuş ilçe merkezine 16 km Altınordu ilçe merkezine ise 99 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret

edilebilecek çekicilikler ise 6,4 km mesafedeki Kızılelma Şelalesi, 14 km mesafedeki Damyeri Camii ve Melik Mehemmed Gazi Türbesi'dir.

Şekil 4.245. Kızılelma Mahallesi'ndeki Gürgen *(Carpinus betulus)* anıt ağacına ait bir görüntü (20.07.2020)

4.6.10.2. Altınordu İlçesi Anıt Ağaçları

Altınordu ilçesi sınırları içerisinde 23 adet anıt ağaç yer almaktadır. Bunlardan 19 tanesi Güzelyalı Mahallesi'nde ve bir arada bulunmaktadır. Konumu 41°00'19" K enlemi ile 37°52'08" D boylamıdır. Bu ağaçlar; 1 adet *Fraxinus excelsior* (Doğu Dişbudağı), 1 adet *Cryptomeria japonica* (Japon Kriptomeryası), 1 adet *Cedrus deodara* (Himalaya Sediri), 1 adet *Cedrus libani* (Lübnan Sediri), 2 adet *Picea abies* (Avrupa Ladini), 2 adet *Abies nordmanniana* (Karadeniz Köknarı), 3 adet *Pinus pinea* (Fıstık Çamı), 4 adet *Pinus brutia* (Kızılçam) ve 4 adet *Pinus sylvestris* (Sarı Çam)'dir (Şekil 4.246). Bu anıt ağaçların 117 yaşında olduğu düşünülmektedir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b).

Güzelyalı Mahallesi'ndeki anıt ağaçlara ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Ordu Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi'nin eski binasının bulunduğu kampüste yer almaktadırlar. Altınordu ilçe merkezine 2,4 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları ise 850 m mesafedeki Dindine Ailesi Çeşmesi, 1 km mesafedeki Oluksuyu Çeşmesi ve 5,4 km mesafedeki Kotyora Antik Yerleşmesi'dir.

Şekil 4.246. Güzelyalı Mahallesi'nde bulunan anıt ağaçlara ait bir görüntü (29.01.2020)

Diğer anıt ağaç Cumhuriyet Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Konumu 40°58'24" K enlemi ile 37°56'26" D boylamıdır. Bu ağacın türü ise *Platanus orientalis* (Doğu Çınarı)'dir (Şekil 4.247). Yaşı 140-150 yıl arasıdır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b).

Cumhuriyet Mahallesi'ndeki anıt ağaca ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Altınordu ilçe merkezine 6 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 1,4 km mesafedeki Cumhuriyet Mahallesi Plajı, 3,6 km mesafedeki Akyazı Plajı ve 5 km mesafedeki Kayabaşı Ekoturizm Mahallesi'dir.

Şekil 4.247. Cumhuriyet Mahallesi'ndeki Doğu Çınarı *(Platanus Orientalis)* anıt ağacına ait bir görüntü (29.01.2020)

Başka bir anıt ağaç ise Bayadı Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Konumu 40°54'23" K enlemi ile 37°53'35" D boylamıdır. 22 m uzunluğundaki bu ağacın türü ise *Tilia rubra* (Kafkas Ihlamuru)'dur (Ergen Akçin vd., 2019), (Şekil 4.248). Üzerindeki bilgi tabelasına göre yaşı yaklaşık 150 yıldır.

Bayadı Mahallesi'ndeki anıt ağaca ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Altınordu ilçe merkezine 12,7 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer

çekiciliklerden bazıları 2,6 km mesafedeki Kurul Kalesi, 4,5 km mesafedeki Zeynep Çeşmesi ve 5,6 km mesafedeki Delikkaya Kaya Mezarlarıdır.

Şekil 4.248. Bayadı Mahallesi'ndeki Kafkas Ihlamuru *(Tilia rubra)* anıt ağacına ait bir görüntü (26.11.2020)

Son iki anıt ağaç ise Saraycık Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Konumu 40°55'53" K enlemi ile 37°59'18" D boylamıdır. 22 m ve 25 uzunluğundaki bu ağacın türü ise *Quercus robur* (Saplı Meşe) olup, yaklaşık yaşları 250 yıldır (Ergen Akçin vd., 2019), (Şekil 4.249). Saha çalışmaları sırasında ağaçların bir mezarlık içerisinde yer aldığı görülmüştür.

Saraycık Mahallesi'ndeki anıt ağaçlara ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Altınordu ilçe merkezine 19 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 4,6 km mesafedeki Yoroz Kent Ormanı, 9 km mesafedeki Topluca Kaya Mezarı ve 12 km mesafedeki Cumhuriyet Mahallesi Anıt Ağacı'dır.

Şekil 4.249. Saraycık Mahallesi'ndeki Saplı Meşe *(Quercus robur)* anıt ağaçlarına ait bir görüntü (27.11.2020)

4.6.10.3. Çatalpınar İlçesi Anıt Ağacı

Çatalpınar ilçesi Ortaköy Mahallesi'nde yer almaktadır. Konumu 40°49'18" K enlemi ile 37°26'29" D boylamıdır. Ortaköy mezarlığı içerisinde yer alan bu ağacın boyu 32 m, gövde çapı ise 5 m'dir (Ergen Akçin vd., 2019). Üzerinde yer alan tabelaya göre ise bu ağaç tahminen 550 yaşında bir *Tilia platyhyllos* (Ihlamur)'dur (Şekil 4.250). Saha çalışmalarında ağacın büyük oranda tahrip olduğu ve ana gövdesinin dahi büyük çoğunluğu yok olduğu gözlenmiştir. Yasalarla koruma altına alınması gereken ağaç için ayrıca yöre insanına koruma bilincinin benimsetilmesi de şarttır. Bunun için de seminerler ve eğitimler düzenlenebilir.

Ağaca ulaşım asfalt bir yolla sağlanabilmektedir. Çatalpınar ilçe merkezine 13,5 km Altınordu ilçe merkezine ise 84 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekicilikler ise 1,6 km mesafedeki Ortaköy Şelalesi, 13,8 km mesafedeki Mevlâna Camii ve 17 km mesafedeki Karahamza Dehlizi'dir.

Şekil 4.250. Ortaköy Mahallesi'nde bulunan anıt ağaca *(Tilia platyhyllos)* ait bir görüntü (01.09.2020)

4.6.10.4. Fatsa İlçesi Anıt Ağaçları

Fatsa ilçesi sınırları içerisinde 5 adet anıt ağaç yer almaktadır. Bunlardan üç tanesi Mustafa Kemal Paşa Mahallesi Fatsa Belediye Parkı'nda yer almaktadır. Konumu 41°02'01" K enlemi ile 37°29'58" D boylamıdır. En uzunu 21 m yüksekliğinde ve çapları 2,75-3,25 m arasında değişen bu ağaçlar *Platanus orientalis* (Doğu Çınarı) olup yaklaşık 500 yaşlarında oldukları düşünülmektedir (Ergen Akçin vd., 2019), (Şekil 4.251). Ağaçlar içerisinde yer aldığı parkın çekiciliğine katkı sağlamaktadır.

Fatsa Belediye Parkı'ndaki anıt ağaçlara ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Ağaçlar Fatsa ilçe merkezinde yer almakta olup, Altınordu ilçe merkezine ise 40,2 km

mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları ise 1,4 km mesafedeki Hacı Hulusi Baba Camii, 6,5 km mesafedeki Meşebükü Kaya Mezarı ve 9,2 km mesafedeki Bolaman Kaya Mezarlarıdır.

Diğer iki ağaç ise Mustafa Kemal Paşa Mahallesi Reşadiye Caddesi'nde yer almaktadır. Konumu 41°01'48" K enlemi ile 37°30'03" D boylamıdır. Ortalama 2 m çapında ve ortalama 20 m yüksekliğindeki bu ağaçlar *Platanus orientalis* (Doğu Çınarı) olup yaklaşık 500 yaşlarında oldukları düşünülmektedir (Ergen Akçin vd., 2019), (Şekil 4.252).

Reşadiye Caddesi'ndeki anıt ağaçlara ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Ağaçlar Fatsa ilçe merkezinde yer almakta olup, Altınordu ilçe merkezine ise 38,7 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları ise 1,6 km mesafedeki Hacı Hulusi Baba Camii, 5 km mesafedeki Meşebükü Kaya Mezarı ve 97,4 km mesafedeki Bolaman Kaya Mezarlarıdır.

Şekil 4.251. Mustafa Kemal Paşa Mahallesi Fatsa Belediye Parkı'ndaki Doğu Çınarı *(Platanus orientalis)* anıt ağaçlarından ikisine ait bir görüntü (11.09.2020)

Şekil 4.252. Mustafa Kemal Paşa Mahallesi Reşadiye Caddesi'ndeki Doğu Çınarı *(Platanus orientalis)* anıt ağaçlarına ait bir görüntü (11.09.2020)

4.6.10.5. Gölköy İlçesi Anıt Ağaçları

Gölköy ilçesi sınırları içerisinde 11 adet anıt ağaç yer almaktadır. Bunlar Özlü Mahallesi'nde ve mezarlık içerisinde yer almaktadırlar. Konumu 40°44'34" K enlemi ile 37°39'08" D boylamıdır. Bu ağaçlar; 7 adet *Carpinus* (Gürgen), 2 adet *Fagus orientalis* (Doğu Kayını), 1 adet *Fraxinus excelsior* (Doğu Dişbudağı) ve 1 adet *Acer platanoides* (Çınar Yapraklı Akçaağaç)'dir (Şekil 4.253). Bu anıt ağaçlar 19. yüzyıla tarihlendirilmektedir. (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b).

Özlü Mahallesi'ndeki anıt ağaçlara ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Ağaçlar Gölköy ilçe merkezine 12,1 km, Altınordu ilçe merkezine ise 51,9 km mesafededir.

Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları ise hemen yakındaki Akdin Baba Türbesi, 2 km mesafedeki Emirler Camii ve 4,3 km mesafedeki Damarlı Kabana Çeşmesi'dir.

Şekil 4.253. Özlü Mahallesi'nde bulunan anıt ağaçlardan bazılarına ait bir görüntü (03.08.2020)

4.6.10.6. Perşembe İlçesi Anıt Ağaçları

Perşembe ilçesi sınırları içerisinde 5 adet anıt ağaç yer almaktadır. Bunlardan ilki Gündoğdu Mahallesi'nde yer almaktadır. Konumu 41°02'09" K enlemi ile 37°46'35" D boylamıdır. 3 m çapında ve 30 m yüksekliğindeki bu ağaç *Quercus* (Meşe) olup yaklaşık 500 yaşında olduğu düşünülmektedir (Ergen Akçin vd., 2019), (Şekil 4.254).

Gündoğdu Mahallesi'ndeki anıt ağaca ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Ağaç Perşembe ilçe merkezine 6,1 km, Altınordu ilçe merkezine ise 12,3 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları ise 5 km mesafedeki Perşembe Kadınlar Plajı ve Aktaş Plajı ve 6,6 km mesafedeki Efirli Yalı Camii'dir.

Şekil 4.254. Gündoğdu Mahallesi'ndeki Meşe *(Quercus)* anıt ağacına ait bir görüntü (31.08.2020)

Başka bir ağaç Yumrutaş Mahallesi'nde yer almaktadır. Konumu 41°06'08" K enlemi ile 37°45'44" D boylamıdır. 2 m çapında ve 20 m yüksekliğindeki bu ağaç *Quercus petraea* (Sapsız Meşe) olup yaklaşık 400 yaşlarında olduğu düşünülmektedir (Ergen Akçin vd., 2019), (Şekil 4.255).

Yumrutaş Mahallesi'ndeki anıt ağaca ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Ağaç Perşembe ilçe merkezine 4,8 km, Altınordu ilçe merkezine ise 19 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları ise 650 m mesafedeki Aşağıyumrutaş Camii, 4,6 km mesafedeki Çeşmeönü Plajı ve 4,9 km mesafedeki Ağuşlu Camii'dir.

Diğer bir ağaç ise Efirli Mahallesi'nde yer almaktadır. Konumu 41°00'18" K enlemi ile 37°47'58" D boylamıdır. 1,30 m çapında ve 26 m yüksekliğindeki bu ağaç *Tilia rubra* (Kafkas Ihlamuru) olup yaklaşık 450 yaşında olduğu düşünülmektedir (Ergen Akçin vd., 2019), (Şekil 4.256). Üzerinde bazı kısımlarda çürümelerin yer aldığı ağaç Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nca bakıma alınarak çürük kısımları temizlenmiştir.

Efirli Mahallesi Hekim Sokak'ta yer alan anıt ağaca ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Ağaç Perşembe ilçe merkezine 8,6 km, Altınordu ilçe merkezine ise 10,1 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları ise 2,6 km mesafedeki Efirli Yalı Camii, 3 km mesafedeki Efirli Plajı ve 3,3 km mesafedeki Perşembe Kadınlar Plajı'dır.

Şekil 4.255. Yumrutaş Mahallesi'ndeki Sapsız Meşe *(Quercus petraea)* anıt ağacına ait bir görüntü (31.08.2020)

Şekil 4.256. Efirli Mahallesi'ndeki Kafkas Ihlamuru *(Tilia rubra)* anıt ağacına ait bir görüntü (31.08.2020)

Diğer bir ağaç ise Çamarası Mahallesi'nde yer almaktadır. Konumu 40°58'01" K enlemi ile 37°40'35" D boylamıdır. 3,20 m çapında ve 23 m yüksekliğindeki bu ağaç *Carpinus betulus* (Gürgen) olup yaklaşık 250 yaşında olduğu düşünülmektedir

(Ergen Akçin vd., 2019), (Şekil 4.257). Saha çalışmaları sırasında ağacın Kirazlık Evliyası Mevkii'ndeki mezarlığın hemen yanında yer aldığı gözlenmiştir.

Anıt ağaca ulaşım asfalt ve stabilize karışık bir yolla sağlanmaktadır. Ağaç Perşembe ilçe merkezine 28,5 km, Altınordu ilçe merkezine ise 24,3 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları ise 4,1 km mesafedeki Çalgan Şelalesi, Hacılar Takım Şelaleleri ve Hacılar Köprüsü'dür.

Bir başka ağaç da Aziziye Mahallesi'nde yer almaktadır. Konumu 41°07'03" K enlemi ile 37°42'00" D boylamıdır. Yüksekliği yaklaşık 14 m'dir. Bu ağaç *Tilia* (Ihlamur) türünde olup yaklaşık 140 yaşında olduğu düşünülmektedir (URL-10, 2021), (Şekil 4.258). Saha çalışmaları sırasında ağacın Harmanada Mevkii'nde yer aldığı gözlenmiştir. Sahip olduğu güzel manzarası ve konumu sebebiyle özellikle düğün fotoğrafçılığı bakımından sıklıkla tercih edilmen bir ortama sahiptir.

Anıt ağaca ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Ağaç Perşembe ilçe merkezine 17,9 km, Altınordu ilçe merkezine ise 32,9 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları ise 1,5 km mesafedeki Çaka Plajı, 2,7 km mesafedeki Hoynat Kayası Arkeolojik Sit Alanı ve 2,9 km mesafedeki Yason Burnu ve Yason Kilisesi'dir.

Şekil 4.257. Çamarası Mahallesi'ndeki Gürgen *(Carpinus betulus)* anıt ağacına ait bir görüntü (06.09.2020)

Şekil 4.258. Aziziye Mahallesi'ndeki Ihlamur *(Tilia)* anıt ağacına ait bir görüntü (18.03.2021)

4.6.10.7. Ünye İlçesi Anıt Ağaçları

Ünye ilçesi sınırları içerisinde 1 adet anıt ağaç bulunmaktadır. Bu ağaç Cumhuriyet Meydanı'nda bulunan Tarihi Anıt Çınar Ağacı'dır (Şekil 114), (Koday ve Kızılkan, 2018). Konumu 41°07'52" K enlemi ile 37°17'09" D boylamıdır. Ağacın türü *Platanus orientalis* (Doğu Çınarı)'dir ve yaklaşık 500 yıllıktır (Ergen Akçin vd., 2019), (Şekil 4.259). Bu ağaç dışında anıt ağaç olmasa da turistik değeri olduğunu

düşündüğümüz Orta Çarşı'da bulunan ve 1957 yılında Mehmet Kavaklı tarafından dikilen *Platanus orientalis* (Doğu çınarı) ağaçları da öneme sahiptir (Şekil 4.260). Bu ağaçların konumu ise 41°07'44" K enlemi ile 37°17'11" D boylamıdır.

Çınar ağaçları Ünye şehir merkezinde yer aldığından ulaşımı oldukça kolaydır. Altınordu ilçe merkezine ise 63 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları karşısında bulunan Saray Cami, Zahiye Hanım Konağı ve Süleyman Paşa Saray Surlarıdır.

Şekil 4.259. Ünye Cumhuriyet Meydanı'ndaki Doğu Çınarı (*Platanus orientalis) anıt ağacına* ait bir görüntü (04.11.2019)

Şekil 4.260. Orta Çarşı'da bulunan doğu çınarı (*Platanus orientalis)* ağaçlarından birine ait görüntü (04.11.2019)

4.6.10.8. Anıt Ağaçların Ordu İlindeki Dağılışı

Ordu ilinde yer alan anıt ağaçların dağılışını göstermek için bir harita oluşturulmuştur (Şekil 4.261), (Şekil 4.262). Harita incelendiğinde Ordu'daki anıt ağaçların; Akkuş, Altınordu, Çatalpınar, Fatsa, Gölköy, Perşembe ve Ünye ilçelerinde yer aldığı görülebilmektedir.

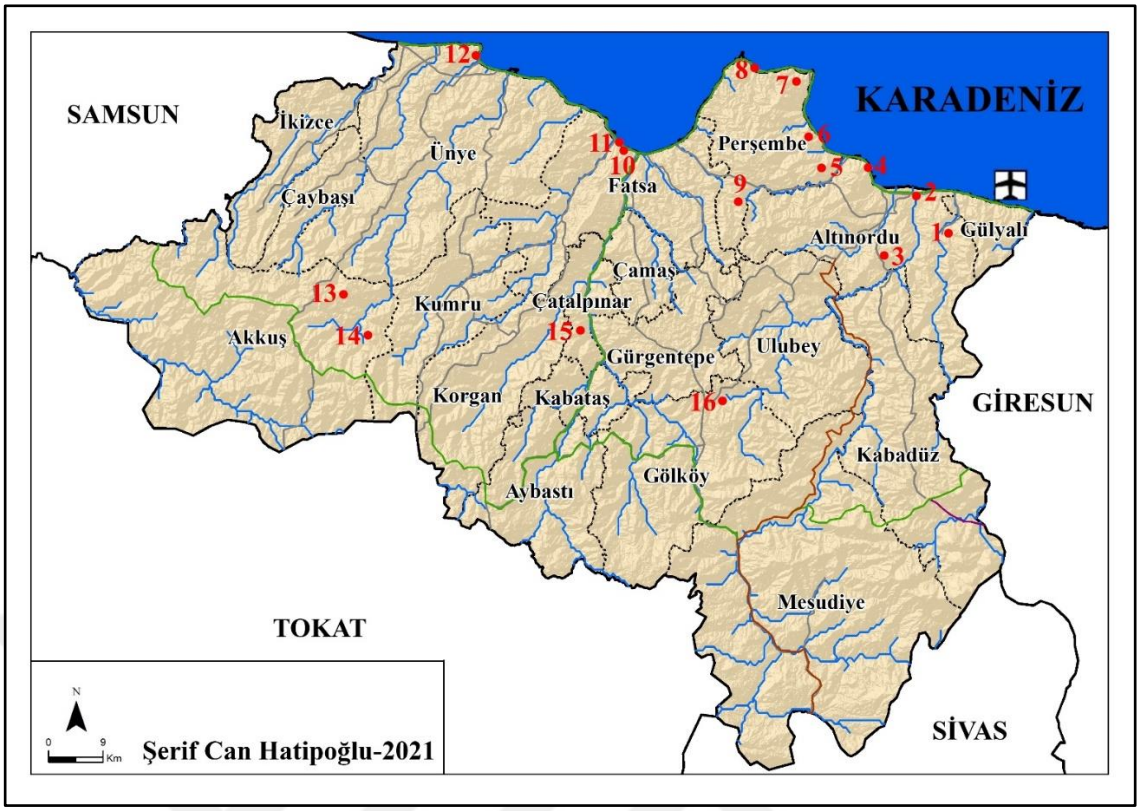

Şekil 4.261. Ordu ilindeki anıt ağaçların dağılış haritası

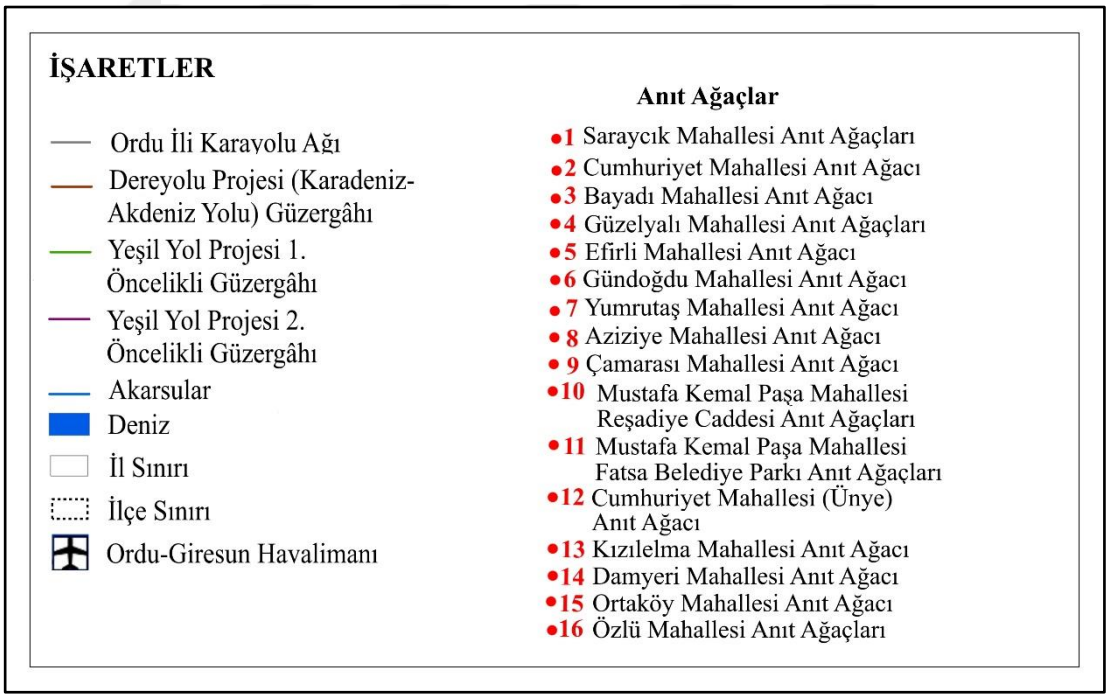

Şekil 4.262. Ordu ilindeki anıt ağaçların dağılış haritasına ait açıklamalar

4.7. Beşerî ve Kültürel Turistik Kaynaklar

Beşerî ve kültürel turistik kaynaklar, insan faaliyetleri ve yaşam biçimleri neticesinde meydana gelmiş; tarihi, arkeolojik, dinî yapılar, örf ve âdetler, festival ve

şenlikler, sanatsal etkinlikler ve ürünler, eğlence mekânları ve yöresel ürünler gibi kaynaklardır. Bu kaynaklar başta tarih turizmi, kültür turizmi ve inanç turizmi olmak üzere pek çok turizm türü bakımından önem arz etmektedir. Ordu ili gerek tarihi gerekse geçmişten günümüze gelişen kültürel yapısıyla pek çok beşerî ve kültürel kaynağı içerisinde barındırmaktadır. Ordu ilindeki beşerî ve kültürel turistik kaynaklar bu bölümde; beşerî sulak alanlar ve turizm başlığı altında yapay göller ve göletler; inanç turizmi başlığı altında; tarihî camiler, tarihî mescitler, türbeler, kiliseler; diğer başlıklar ise tarihî köprüler, ören yerleri ve arkeolojik değerler, tarihî çeşmeler, tarihî hamamlar, tarihî konaklar, hanlar, çarşılar ve sokaklar, kentsel sit alanları, müzeler, anıtlar ve heykeller ve diğer turistik çekicilikler olarak ele alınmış ve turizm potansiyelleri hakkında bilgiler verilmiştir.

4.7.1. Beşerî Sulak Alanlar ve Turizm

Beşerî sulak alanlar yapılış amaçları itibarıyla elektrik üretimi, sulama ve su ihtiyacını gidermek üzere oluşturulmuş sahalardır. Ancak bu amaçları dışında özellikle turistik faaliyetlere imkân tanıyan ortamlar oluşturmaları bakımından turizm açısından ayrı bir öneme sahiptirler. Çünkü göl turizmi faaliyetlerinin büyük bir bölümü bu alanlarda da gerçekleştirilebilmektedir. Ordu ilinde de bu amaçlarla kurulmasına rağmen rekreatif ve turistik amaçlara da hizmet eden yapay göller ve göletler yer almaktadır.

4.7.1.1. Yapay Göller ve Göletler

Ordu ili sınırları içerisinde yapay göller ve göletler: Aybastı, Kabadüz, Korgan ve Mesudiye ilçelerinde dağılış göstermektedir.

4.7.1.1.1. Aybastı İlçesi Göletleri

Aybastı ilçesi sınırları içerisinde yapay gölet olarak Perşembe Yaylası Göleti yer almaktadır.

4.7.1.1.1.1. Perşembe Yaylası Göleti

Aybastı ilçesi sınırları içindeki Perşembe Yaylası'nda yer almaktadır. Göletin konumu 40°37'44"K enlemi ve 37°17'20"D boylamıdır. Yapılan ölçümlere göre alanı 154000 m^2'dir. DSİ tarafından 1994 yılında yapımı tamamlanmıştır.

Gölet Perşembe Yaylası içinde yer aldığından yaylanın sahip olduğu tüm tesis imkanlarına sahiptir (Şekil 4.263). Ayrıca göletin hemen bitişiğinde bir adet kafeterya

da bulunmaktadır. Bir adet işletme su sporları hizmeti sağlamaktadır. Bunlardan bazıları olta balıkçılığı, deniz bisikleti turları gibi aktivitelerdir. Yine gölün çevresinde piknik yapılabilecek alanlar mevcuttur. Bunun yanında gölün etrafında yürüyüş yapılabilecek bir yol da bulunmaktadır. Ayrıca göl çevresinde çok sayıda pansiyon ve otel hizmet vermektedir. Aynalı sazan balığına ev sahipliği yapan gölet Perşembe Yaylası'nın çekiciliğini arttıran önemli unsurlardan biridir.

Gölete ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Gölet Aybastı ilçe merkezine 19 km, Altınordu ilçe merkezine ise 110 km uzaklıktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları ise içinde bulunduğu Perşembe Yaylası, 1,6 km mesafedeki Emir Kümbet Cami Türbesi ve 4 km mesafedeki Çiseli Takım Şelaleleri'dir.

Şekil 4.263. Aybastı ilçesi Perşembe Yaylası Göleti'nden bir görünüş (20.07.2020)

4.7.1.1.2. Kabadüz İlçesi Göletleri

Kabadüz ilçesi sınırları içerisinde yapay gölet olarak Çambaşı Yaylası Göleti yer almaktadır.

4.7.1.1.2.1. Çambaşı Yaylası Göleti

Kabadüz ilçesi Çambaşı Yaylası Kabalak Obası'nda yer alan bu gölet Ordu-Çambaşı karayolu güzergahında bulunmaktadır. Göletin konumu 40°38'25"K enlemi ve 37°56'24"D boylamıdır. Kış aylarında donan bu gölet yapılan ölçümlere göre 21500 m^2 alana sahiptir (Şekil 4.264). Derinliği 16 m'ye kadar çıkabilmektedir (DOKA, 2008).

Gölet, Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği ve içme ve kullanma suyu standartları ile karşılaştırıldığında I. sınıf kaliteye sahiptir (Topkara, 2011). Bu kalitenin koruması içme suyu bakımından olduğu kadar turizm açısından da önemlidir. Gölet yıl boyunca

Kabalak Deresi tarafından beslenmektedir. Bu sayede ziyaretçiler için dört mevsim seyiri güzel bir manzara ve etkinlik alanı oluşturmaktadır.

Çambaşı Yaylası Göleti'nde hali hazırda bir tesis bulunmamaktadır. Hem gölet için hem de yayla yerleşiminin çekiciliğini daha da arttırma ve insanların ortamda daha fazla vakit geçirmesi hususunda deniz bisikleti turları düzenlenebilir. Ayrıca gölet balık yetiştiriciliği için uygun ortam şartlarını sağlamaktadır (Topkara, 2011). Bu bağlamda olta balıkçılığı için uygun balık türleri göle bırakılarak çoğalması sağlanabilir ve olta balıkçılığı faaliyeti gölette gerçekleştirilebilir.

DSİ tarafından 1997 yılında inşası tamamlanan gölete ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Kabadüz ilçe merkezine 32 km, Altınordu ilçe merkezine ise 55 km uzaklıktadır. Birbirlerine yakın olduklarından Çambaşı Yaylası Göleti, 800 m mesafedeki Çambaşı Kayak Merkezi ve 2,6 km Çambaşı Yaylası birlikte ziyaret edilebilecek çekim merkezleridir.

Şekil 4.264. Çambaşı Yaylası Göleti'nin kış mevsimindeki bir görüntüsü (08.12.2019)

4.7.1.1.3. Korgan İlçesi Göletleri

Korgan ilçesi sınırları içerisinde yapay gölet olarak Korgan Yaylası Göleti yer almaktadır.

4.7.1.1.3.1. Korgan Yaylası Göleti

Korgan ilçesi Tepealan Mahallesi Yazlık Mevkii Korgan Yaylası sınırlarında yer almaktadır (Şekil 4.265). Göletin konumu 40°42'33" K enlemi ile 37°12'37" D boylamıdır. Yapılan ölçümlere göre alanı 5000 m^2'dir. DSİ tarafından 2013 yılında yapımı tamamlanmıştır.

Gölet küçük boyutlu olmasına rağmen yaylanın manzarasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca etrafında piknik yapmaya müsait alanlar yer almaktadır. Doğa fotoğrafçıları ve piknik yapmayı sevenler için uygun bir ortama sahiptir.

Gölete ulaşımın kimi yerde bozulan stabilize yolla sağlanmaktadır. Korgan ilçe merkezine 23,2 km, Altınordu ilçe merkezine ise 95,6 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 5,1 km mesafedeki İteniçi Mesire Yeri, 7,1 km mesafedeki Güllük Şelalesi ve 16,8 km mesafedeki Çiseli Takım Şelaleleri'dir.

Şekil 4.265. Korgan Yaylası Göleti'nden bir görünüş (13.07.2020)

4.7.1.1.4. Mesudiye İlçesi Yapay Gölleri

Mesudiye ilçesi sınırları içerisinde Ordu ili içerisindeki en önemli yapay göl olan Topçam Baraj Gölü yer almaktadır.

4.7.1.1.4.1. Topçam Baraj Gölü

Topçam Baraj Gölü Mesudiye ilçesi sınırlarında Melet Irmağı üzerinde Topçam Barajı'nın kurulmasıyla oluşmuş yapay bir göldür. Göletin konumu 40°36'13"K enlemi ve 37°43'53"D boylamıdır. Yapılan ölçümlere göre 1,8 km^2'lik bir alana sahiptir (Şekil 4.266). DSİ tarafından 2008 yılında yapımı tamamlanmıştır.

Gölün su toplamaya başlamasından sonra Mesudiye Dere Yolu'nun da temellerinin atılması ile birlikte çok sayıda ziyaretçi gölete gelerek piknik, fotoğraf çekimi gibi faaliyetler gerçekleştirmeye başlamışlardır. Asıl amacı elektrik üretmek olan bu baraj gölünün farklı bir işleve daha sahip olması dikkat çekicidir. Yolun tamamlanmasıyla ulaşım daha da kolaylaşacak ve ziyaretçi sayısı daha da artacaktır. Bu aşamada göl çevresine tesis yapımı ile mekânın cazibesi arttırılmalıdır. Özellikle su sporları tesisleri, restoran ve kafeterya tarzı tesisler bu bakımdan uygundur. Ayrıca

piknik yapılabilecek alanların da düzenlenmesi gereklidir. Bunun yanında gölde özel şirketlerce kurulan havuzlar vasıtasıyla Alabalık üretimi yapılmaktadır. Göl yakınına yapılabilecek bir balık restoranı gölü daha çekici bir hale getirebilir. Tüm bunlarla birlikte su sporları için bir tesis de bu göl yakınına inşa edilerek mekân çekiciliğine katkı sağlanabilir.

Göle asfalt yolla kolay bir şekilde ulaşılmaktadır. Göl Mesudiye ilçe merkezine 32 km, Altınordu ilçe merkezine ise 67 km uzaklıktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları ise 32 km mesafedeki Mesudiye Kültür Merkezi (Eski Kilise) ve 34 km mesafedeki Ulugöl Tabiat Parkı'dır.

Şekil 4.266. Topçam Baraj Gölü'nden bir görünüş (25.07.2020)

4.7.1.1.5. Yapay Göllerin ve Göletlerin Ordu İlindeki Dağılışı

Ordu ilinde yer alan yapay göllerin ve göletlerin dağılışını göstermek için bir harita oluşturulmuştur (Şekil 4.267), (Şekil 4.268). Harita incelendiğinde Ordu'daki yapay göller ve göletlerin; Aybastı, Kabadüz, Korgan ve Mesudiye ilçelerinde yer aldığı görülebilmektedir.

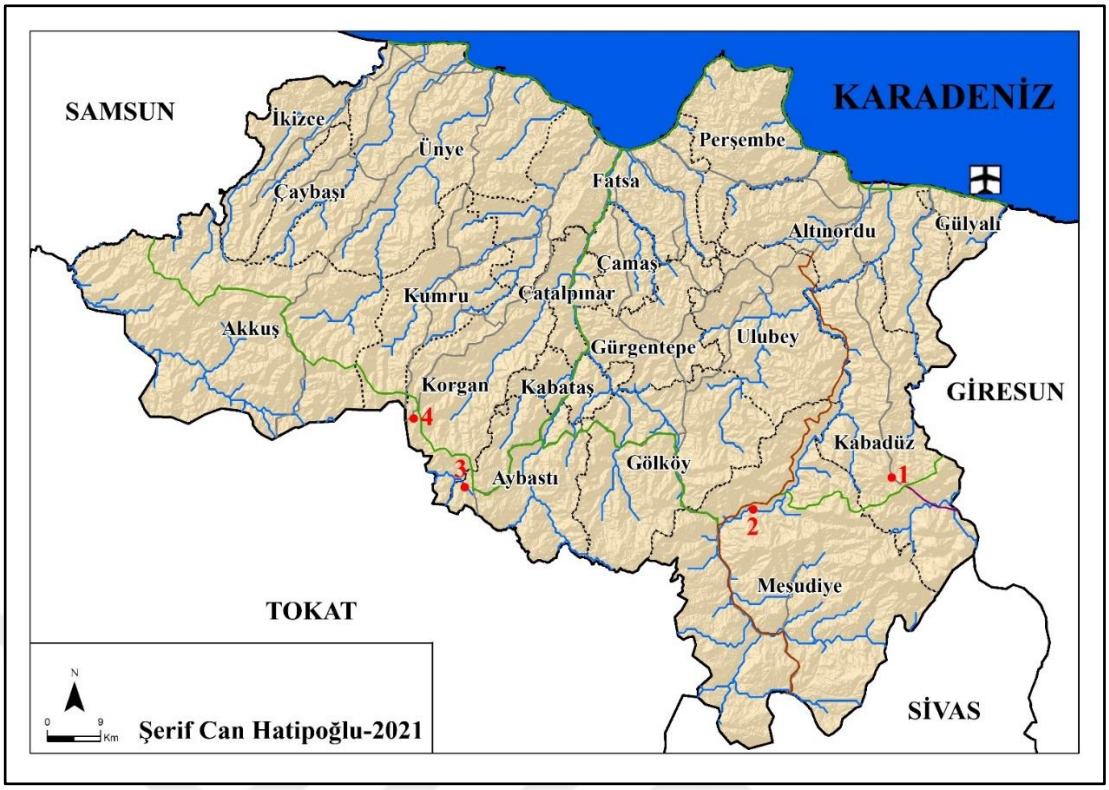

Şekil 4.267. Ordu ilindeki yapay göller ve göletlerin dağılış haritası

Şekil 4.268. Ordu ilindeki yapay göller ve göletlerin dağılış haritasına ait açıklamalar

4.7.2. İnanç Turizmi

İnsanların yaşamsal gereksinimlerini sağladıkları yerler dışına dini inançları ile ilgili gereklilikleri yerine getirmek maksadıyla yapmış oldukları turistik geziler inanç turizmi olarak tanımlanmaktadır (Zaman, 2005b). Ordu ili inanç turizmi açısından değerlendirilebilecek çok sayıda dinî yapıyla sahiptir. Ordu ilinin eski dönemlerde

Türkler dışında Ermeni ve Rumların da yaşadığı bir coğrafya olması nedeniyle bu yapıların büyük bir bölümünü İslâm dinine ait yapılar oluştururken, bir bölümünü ise Hristiyanlık dinine ait yapılar oluşturmaktadır.

4.7.2.1. İslâm Dini Yapıları ve Turizm Potansiyelleri

Ordu ilinde İslâm dinine ait yapıların büyük çoğunluğunu camiler oluştururken, turistik öneme sahip olan camileri ise tarihî camiler oluşturmaktadır. Tarihi camilerin bir bölümü kâgir yapılar iken bir bölümü ise ahşap yapılardır. Ayrıca Ordu ilinde bir adet de tarihi mescit yer almaktadır. Bunların dışında il genelinde İslâm dini ile ilgili yapılar bakımından türbeler yaygın olarak görülmektedir. Türbeler özellikle yerli turistlerce yoğun ilgi görmektedir.

4.7.2.1.1. Tarihî Camiler ve Mescitler

Ordu ili tarihî camiler bakımından oldukça zengindir. Özellikle Altınordu ilçesi başta olmak üzere pek çok ilçede yaygın olarak dağılış gösteren kâgir camiler ve başta Akkuş ilçesi olmak üzere diğer ilçelerde daha çok örneklerinin görüldüğü ahşap camiler inanç turizmi bakımından ildeki en önemli yapılardandır.

4.7.2.1.1.1. Kâgir Camiler ve Mescitler

Ordu ilindeki tarihî ve turistik öneme sahip kâgir camiler: Altınordu, Aybastı, Çamaş, Fatsa Gülyalı, Perşembe, Ulubey ve Ünye ilçelerinde dağılış göstermektedir. Bunlarla birlikte Mesudiye ilçesinde bir adet kâgir mescit yer almaktadır.

4.7.2.1.1.1.1. Altınordu Kâgir Camileri

Altınordu ilçesi sınırları içerisinde tarihî kâgir cami olarak: Atik İbrahim Paşa (Orta) Camii, Eskipazar (Bayramlı) Camii, Hamidiye (Hükumet) Camii, Selimiye Camii ve Aziziye (Yalı) Camii yer almaktadır.

4.7.2.1.1.1.1.1. Atik İbrahim Paşa (Orta) Camii

Altınordu ilçesi Selimiye Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°59'03" K enlemi ile 37°52'42" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre Eskipazar bölgesinde garnizon komutanı olan İbrahim Paşa tarafından inşa ettirilen cami yerine 1800'lerin sonunda günümüzdeki adı Atik İbrahim Paşa Camii olan yapı inşa edilmiştir. Dikdörtgen yapılı bu cami bütünüyle kesme taştan inşa edilmiş olup çatısı dıştan saçakları taşkın bir

yapıya sahiptir (Şekil 4.269). Üst pencereleri alt pencerelerine oranla küçük inşa edilen caminin kuzey cephesinde üç sivri revaklı son cemaat alanı mevcuttur. Kuzey batıya bakan köşesi üzerinde yer alan kaidesi üzerinde minare yer almaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). İç kısmında ise mihrap, minber ve vaaz kürsüsü yanyana olup minber ve vaaz kürsüsü ahşap malzemeden yapılmadır (Şekil 4.270). Mihrap ise 20. yüzyılda yeniden inşa edilmiş olmakla birlikte barok karakterdir (Baş, 1994). Caminin orijinal mihrabı ise sonradan Selimiye Camii'ne nakledilmiştir (Çebi, 1973) Halk tarafından "Orta Cami" olarak anılan bu cami yörenin en bilinen camilerindendir. Günümüzde ibadete açık olan cami genellikle kalabalık ve il dışından gelen çok sayıda insanın yer aldığı cenaze törenlerinde kolay bulunabilir olması sebebiyle tercih edilmektedir.

Atik İbrahim Paşa Camii Altınordu ilçe merkezinde bulunduğundan ulaşımı kolaydır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 140 m mesafedeki Buharalı Şeyh Şakir Efendi Haziresi, 260 m mesafedeki Saray Hamamı, 400 m mesafedeki Hamidiye Camii'dir.

Şekil 4.269. Atik İbrahim Paşa (Orta) Camii'nden bir görünüş (05.05.2020)

Şekil 4.270. Atik İbrahim Paşa (Orta) Camii'nin iç kısmından bir görünüş (05.05.2020)

4.7.2.1.1.1.2. Eskipazar (Bayramlı) Camii

Altınordu ilçesi Eskipazar Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°56'43" K enlemi ile 37°53'31" D boylamıdır.

Demir (2007)'e göre 14. yüzyılda inşa edilen Eskipazar Camii bir mezarlık içinde yer almaktaydı. Muhtemel yeri şu andaki caminin bulunduğu alan olduğu düşünülmektedir. Günümüze ilk yapılan camiden giriş kısmındaki bir duvar ve minarenin kaidesi ulaşabilmiştir (Şekil 4.271). Kitabesinde yer alan bilgiye göre Şebinkarahisar Mutasarrıfı Battal Hüseyin Paşa tarafından Hicri 1197 yılında

onartılmıştır. (Demir, 2007a). Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre deprem sebebiyle ciddi anlamda hasarlı hale gelen dikdörtgen formlu cami 20 yüzyılın başında tekrar onarılmıştır. Şimdiki minaresi 1887 yılında eski minare kaidesi üzerine inşa edilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Demir (2007)'e göre caminin minberi, iki kapı kanadı ve bir pencere kanadı Ankara Etnografya Müzesi'ne nakledilmiştir. Eskipazar Camii kalıntılarının Ordu ve yakın çevresinin Türkleşmesini sağlayan Hacıemiroğulları Beyliği'ne ait olması sebebiyle ayrı bir öneme sahiptir. Yörenin nemli bir iklime sahip olması ve dönem yapılarının çoğunlukla ahşap olması sebebiyle günümüze çok az yapı ulaşabilmiştir (Demir, 2007a). O yıllardan günümüze kalabilen sınırlı sayıdaki miraslardan biri olan bu kalıntılar özenle koruma altına alınmalıdır. Günümüzde ibadete açık olan ve sonradan yapılan caminin iç kısmı ahşap ve betonarme materyallerden oluşmaktadır (Şekil 4.272).

Eskipazar (Bayramlı) Camii'ne ulaşım asfalt yolla sağlanabilmektedir. Cami Altınordu ilçe merkezine 5,6 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise hemen yakınında yer alan Eskipazar Hamamları, 2,2 km mesafedeki Hatipli Kaya Mezarı ve 7 km mesafedeki Dedeli Köprüsü'dür.

Şekil 4.271. Eskipazar (Bayramlı) Camii'nin kalıntıları ve sonradan yapılan camiye ait bir görünüş (30.01.2020)

Şekil 4.272. Sonradan yapılan caminin iç kısmından bir görünüş (30.01.2020)

4.7.2.1.1.1.1.3. Hamidiye (Hükumet) Camii

Altınordu ilçesi Saray Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°59'34" K enlemi ile 37°52'31" D boylamıdır.

19. yüzyılda inşa edilen bu cami Mir Mehmet Ali Bey tarafından 1851 yılında atılmış olan temelin üzerine yapımı tamamlanmıştır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Kare planlı bu cami moloz taştan inşa edilmiştir (Şekil 4.273). Dıştan saçakları

uzun ve kırma çatı ile örtülüdür (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Alt pencereleri dikdörtgen yapılı ve nispeten büyük iken üst pencereler daha küçük yapıdadır. Kuzey cephesinde yer alan nispeten kısa olan minaresi sonradan yapıya eklenmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). İç kısmı çoğunlukla ahşap ve taş malzemeden yapılmıştır (Şekil 4.274). Günümüzde ibadete açık olan bu cami kondisyon olarak iyi durumdadır ve bakımları zamanında yapılmaktadır. Bu camiye Hamidiye Camii isminin verilme sebebi II. Abdülhamit döneminde yapılmış olmasıdır (Baş, 1994).

Hamidiye Camii'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Altınordu ilçe merkezinde bulunduğundan ulaşım kolaydır. Valilik binasına çok yakın konuma sahip bulunan cami "Hükumet Cami" adıyla da bilinmektedir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 120 m mesafedeki Saray Hamamı, 260 m mesafedeki Ali Kâtip Çeşmesi ve 400 m mesafedeki Düz Mahalle Kilisesi'dir.

Şekil 4.273. Hamidiye (Hükumet) Camii'nden bir görünüş (30.01.2020)

Şekil 4.274. Hamidiye (Hükumet) Camii'nin iç kısmından bir görünüş (30.01.2020)

4.7.2.1.1.1.4. Selimiye Camii

Altınordu ilçesi Selimiye Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°58'54" K enlemi ile 37°52'32" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre 1956 yılında kesme taştan inşa edilmiştir. Merkezi planlı bir şekilde tasarlanarak klasik Osmanlı camilerine benzetilmek istenmiştir. Kuzeyde bulunan son cemaat alanı iki kademeli olarak doğu-batı doğrultulu biri üç diğeri iki kubbe ile koruma altına alınmıştır (Şekil 4.275). İç kısımda özellikle harimde yer alan işlemeler göze çarpmaktadır. Ahşap ve betonerme bu caminin iç kısmında yoğunlukla kullanılan malzemelerdir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Camiyi asıl özel yapan ise Atik İbrahim Paşa Camii'nin tarihî ilk mihrabının bu camiye nakledilmesidir (Çebi, 1973), (Şekil 4.276). Mukarnaslı olan mihrap nişinin alt kısmı kafes şeklinde kabartılardan oluşmaktadır (Ordu Büyükşehir

Belediyesi, 2019b). Cami günümüzde ibadete açıktır. Kondüsyonu iyi durumda olup zaman zaman bakımı yapılmaktadır. Caminin kendisi turistik açıdan bir öneme sahip değilmiş gibi görünse de Klasik Osmanlı tarzı camilere benzemesi ve en önemlisi de Atik İbrahim Paşa Camii'nin ilk mihrabını barındırmasıyla son derece önemli bir yapı konumundadır.

Selimiye Camii Altınordu ilçe merkezinde yer alması sebebiyle ulaşımı oldukça kolaydır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 170 m mesafedeki Etnografya Müzesi (Paşaoğlu Konağı), 350 m mesafedeki Kemer Köprü ve 400 m mesafedeki Saray Hamamı'dır.

Şekil 4.275. Selimiye Camii'nden bir görünüş (30.01.2020)

Şekil 4.276. Selimiye Camii'nin iç kısmından bir görünüş (30.01.2020)

4.7.2.1.1.1.5. Aziziye (Yalı) Camii

Altınordu ilçesi Şarkiye Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°59'09" K enlemi ile 37°52'44" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre Aziziye (Yalı) Camii Sultan Abdülaziz tarafından ahşap olarak yaptırılmış daha sonra yıkılmak üzereyken Kadızade Hasan Efendi tarafından 1890 yılında kesme ve moloz taş malzeme kullanılarak tekrar yaptırılmıştır. Caminin çatısı çadır örtüsü tipinde olup kenarlardan profille çevrilmiştir. Caminin giriş kısmına sonradan eklenen verandanın altı çay ocağı olarak kullanılmaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Bu çağ ocağı halk arasında Ordu ilindeki en lezzetli çayın sunulduğu mekân olarak bilinmektedir. Kareye yakın dikdörtgen bir forma sahip cami iki katlıdır (Şekil 4.277). Ayrıca iç kısımda bir de asma kat bulunmaktadır. İç kısmı yarı ahşap yarı taş malzemeyle düzenlenmiştir (Şekil 4.278). Daha önce bu caminin bulunduğu alanda ahşap bir cami yer almakta iken 1883 yılında yaşanan yangında tahrip olduğu bilgisi bulunmaktadır (Çebi, 1973). Caminin Sultan Abdülaziz döneminde yapıldığı ve bu nedenle Aziziye adını aldığı

düşünülmektedir (Baş, 1994). Bulunduğu konum itibarıyla şehre gelenleri ilk karşılayan tarihi yapılardan biridir. Şehrin önemli simgelerinden biri olan bu cami hem şehre kattığı peyzaj güzelliği hem de bir ibadethane olarak inanç turizmi yönünden ön plana çıkmaktadır. Ayrıca alt katında bulunan çay ocağının da sahip olduğu ün caminin çekiciliğine katkı sağlamaktadır. Cami günümüzde ibadete açıktır ve kondisyonu iyi durumdadır.

Aziziye (Yalı) Camii Altınordu ilçe merkezinde bulunduğundan kolay bir ulaşıma sahiptir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 46 m mesafedeki Osman Paşa Şadırvanı, 170 m mesafedeki Yalı Hamamı ve 500 m mesafedeki Atik İbrahim Paşa (Orta) Cami'dir.

Şekil 4.277. Aziziye (Yalı) Camii'nden bir görünüş (30.01.2020)

Şekil 4.278. Aziziye (Yalı) Camii'nin iç kısmından bir görünüş (30.01.2020)

4.7.2.1.1.1.2. Aybastı İlçesi Kâgir Camileri

Aybastı ilçesi sınırları içerisinde tarihî kâgir cami olarak yalnızca Perşembe Yaylası Camii yer almaktadır.

4.7.2.1.1.1.2.1. Perşembe Yaylası Camii

Aybastı ilçesi Çakırlı Mahallesi Perşembe Yaylası'nda yer almaktadır. Caminin konumu 40°37'37" K enlemi ile 37°17'44" D boylamıdır.

Perşembe Yaylası Camii üzerinde yer alan kitabesine göre 1901 yılında inşa edilmiştir. Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre yığma moloz taşla yapılan cami dikdörtgen planlı olup caminin girişi kuzey cephede yer alan yuvarlak kemer biçimli bir kapıdan sağlanmaktadır (Şekil 4.279). Doğu cephenin kuzeyinde yer alan merdivenlerle ulaşılan kapı ise kadınlar mahfiline açılmaktadır. Merdiven boyunca üst kısma sundurma yerleştirilmiştir. Sonradan yapıya dikdörtgen planlı bir kısım eklenmiştir. İç kısmında zemin ve tavan ahşapla döşenmiştir. Mihrap, minber ve vaaz

kürsüsü yakın bir dönemde yenilenmiştir (Şekil 4.280). Ayrıca minare de sonradan eklenmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Günümüzde ibadete açık olan bu cami kondisyon olarak iyi durumdadır ancak pek çok kısmında yapılan yenileme çalışmaları ve sonradan yapılan eklentiler caminin özgünlüğünü korumak adına pek özen gösterilmediğini ortaya koymaktadır.

Perşembe Yaylası Camii'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Perşembe Yaylası merkezinde yer alan yapı Aybastı ilçe merkezine 18,7 km, Altınordu ilçe merkezine ise 105 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise içerisinde bulunduğu Perşembe Yaylası, hemen yanındaki Perşembe Yaylası Göleti ve 1,8 km mesafedeki Emir Kümbet Türbesi'dir.

Şekil 4.279. Perşembe Yaylası Camii'nden bir görünüş (15.07.2020)

Şekil 4.280. Perşembe Yaylası Camii'nin iç kısmından bir görünüş (15.07.2020)

4.7.2.1.1.1.3. Çamaş İlçesi Kâgir Camileri

Çamaş ilçesi sınırları içerisinde tarihî kâgir cami olarak yalnızca Külekçi Camii yer almaktadır.

4.7.2.1.1.1.3.1. Külekçi Camii

Çamaş ilçesi Edirli Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°56'54" K enlemi ile 37°30'01" D boylamıdır.

Bayhan (2016)'a göre cami 1812-1813 yıllarında yapılmış olup girişi kuzey cephenin ortasındadır. Duvarlarında moloz taş örgü tekniğinin kullanıldığı yapıda köşelerde ve cam kenarlarında pahlı düzgün kesme taş kullanılmıştır (Şekil 4.281). İç kısımda tavanda ahşap malzeme kullanılmıştır. Kuzey bölümde dikdörtgen planlı bir kadınlar mahfili yer almaktadır. Harim kare planlı tek mekandan oluşurken dikdörtgen biçimli taştan yapılma mihrap nişi yuvarlak kemerlidir (Şekil 4.282). Mihrabın sağ tarafında yer alan minber sade bir görünüme sahiptir. Doğu duvarda vaaz kürsüsü ise

vazo şeklindedir (Bayhan, 2016). Saha çalışması sırasında caminin sağlam yapıda olduğu görülmüştür. Farklı görünüşüyle dikkat çeken cami görülmeye değerdir.

Külekçi Camii'ne ulaşım asfalt yolla kolay bir şekilde sağlanmaktadır. Cami Çamaş ilçe merkezine 8,1 km, Altınordu ilçe merkezine ise 48,1 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 300 m mesafedeki Cevat Bey Konağı, 3,1 km mesafedeki Hisarbey Kaya Mezarları ve 7,1 km mesafedeki Örmeli Kaya Mezarı'dır.

Şekil 4.281. Külekçi Camii'nden bir görünüş (01.09.2020)

Şekil 4.282. Külekçi Camii'nin iç kısmından bir görünüş (01.09.2020)

4.7.2.1.1.1.4. Fatsa İlçesi Kâgir Camileri

Fatsa ilçesi sınırları içerisinde tarihî kâgir cami olarak: Gölbaşı (Yenipazar) Camii, Hacı Hulusi Baba Camii ve Yalıköy Vakıf Camii yer almaktadır.

4.7.2.1.1.1.4.1. Gölbaşı (Yenipazar) Camii

Fatsa ilçesi Yenipazar Mahallesi'ndeki yer almaktadır. Caminin konumu 41°01'15" K enlemi ile 37°32'20" D boylamıdır.

Bayraktar (2017)'a göre Gölbaşı Cami 1870 yılında yapıldığına işaret eden bir yazıt bulunmaktadır. Ancak Latin harfleriyle yazılan bu yazıttaki tarihlendirmenin doğru olup olmadığı bilinememektedir. Caminin cephe düzeni, mimari yapısı ve kuzey cephede yoğunluğu artan taş bezemeler klasik sonrası Osmanlı Baroğu dönemini yansıtmaktadır (Şekil 4.283). Bu nedenle 18. yüzyıl sonları ve 19. yüzyılın ilk yarısı aralığında bir döneme tarihlendirilebilir. Cami dikdörtgen planlı ve kırma çatılı kâgir bir yapı olmasının yanında kuzey güney yönlü bir uzanışa sahiptir. İki kattan oluşan yapı bodrum katı ve zemin kattan oluşmaktadır. Basık kemerli açıklığı bulunan mazgal türü pencereleri yapıyı iyi bir şekilde aydınlatmaktadır. Zemin katın bazı kesimlerinde kesme taş kullanılmasının yanında genelinde moloz taş kullanılarak inşa edilmiştir. Bodrum katta ise bazı kesimlerinde kesme taş bazı kesimlerinde ise kaba yonu ve

moloz taş kullanılmıştır. Katlar arasında silmeler yer alırken yapının çevresini dolaşan korniş ve düşey konuma sahip plasterler ve pencere çerçevelikleri bulunmaktadır. Esas giriş kısmı kuzey cephede yer almasına rağmen yapının bir dönem okul olarak kullanıldıktan sonra tekrar camiye dönüştürülme aşamasında kapı batı cepheye taşınmıştır (Şekil 4.284). Ayrıca bu aşamada okul olarak kullanılırken yıkılan minare tadilatla birlikte tekrar inşa edilmiştir. Bunun temel nedeni ise caminin Karadeniz Sahil Yolu'na çok yakın olması sebebiyle girişin neredeyse yola denk gelmesi ve deniz cephesinin çok fazla rüzgâr almasıdır. Kıble duvarında mihrap ve sonradan eklenen ahşap minber bulunmaktadır. Restorasyon çalışmaları yapılırken yarım daire şeklinde nişli süslemeleri bulunan mihrap kısmı orijinal olarak korunmuştur. Tavanı ve zemini ahşaptır (Bayraktar, 2017). Osmanlı Mimarisinin güzel örneklerinden olan bu cami görülmeye değerdir.

Gölbaşı Camii'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Altınordu-Fatsa anayolu güzergahında yer aldığı için ulaşım son derece kolaydır. Fatsa ilçe merkezine 3,6 km, Altınordu ilçe merkezine 35 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 5 km mesafedeki Haznedaroğlu Konağı (Bolaman Kalesi) ve Abdullah Bey (Kademoğlu) Konağı, 7,4 km mesafedeki Taşlıca (Alman) Köprüsü ve 8,6 km mesafedeki Kabakdağ Ekoturizm Mahallesi'dir.

Şekil 4.283. Fatsa ilçesi Gölbaşı Camii'nden bir görünüş (21.05.2019)

Şekil 4.284. Fatsa ilçesi Gölbaşı Camii'nin iç kesiminden bir görünüş (21.05.2019)

4.7.2.1.1.1.4.2. Hacı Hulusi Baba Camii

Fatsa ilçesi Mustafa Kemal Paşa Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 41°01'52" K enlemi ile 37°29'51" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre dikdörtgen planlı ve moloz taş örgülü cami üstten kırma çatıyla örtülmüştür (Şekil 4.285). Üzerinde yer alan kitabesine göre 1911 yılında inşa edilen yapı dikdörtgen biçimli dıştan taşkın pervazlı

çerçeveli pencerelere sahiptir. Güney cephesinde iki pencerenin yer aldığı caminin hayli kısa olan taş minaresi güneybatı köşede yer almaktadır. İç kısmda harimde kadınlar mahfili, minber, vaaz kürsüsü, ye ve tavan döeşemeleri sonradan yenilenen yapının her yerinde kalem işleriyle süslüdür. Mihrabı taştan ve yuvarlak kemerlidir (Şekil 4.286). Yakın zamanda restore edilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışması sırasında caminin iyi durumda olduğu ve günümüzde kullanıma devam edildiği gözlenmiştir.

Hacı Hulusi Baba Camii'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Cami Fatsa ilçe merkezinde yer almakta olup, Altınordu ilçe merkezine ise 40,2 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları, 5,8 km mesafedeki Cıngırt Kaya Kalesi ve Yerleşimi, 6,8 km mesafedeki Sakura Şelalesi ve 7,2 km mesafedeki Yedi Kapı Mağarası'dır.

Şekil 4.285. Hacı Hulusi Baba Camii'nden bir görünüş (11.09.2020)

Şekil 4.286. Hacı Hulusi Baba Camii'nin iç kısmından bir görünüş (11.09.2020)

4.7.2.1.1.1.4.3. Yalıköy Vakıf Camii

Fatsa ilçesi Yalıköy Mahallesi sınırları içerisindeki bu cami Sahil Caddesi üzerinde yer almaktadır (Şekil 4.287). Caminin konumu 41°03'03" K enlemi ile 37°36'45" D boylamıdır.

1899 yılında yapılmış olan camin duvarları moloz taştan inşa edilmiştir (T.C. Ordu Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2010). İç kısmı ile üst katı ahşap olmasına karşın caminin mihrabı taştan yapılma ve orijinaldir (Şekil 4.288). Mihrap nişi oldukça sade bir yapıdadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Cephelerindeki alt pencereler büyük dikdörtgen şekillidir. Üst pencereler de dikdörtgen şekilli olmasının yanında daha küçüktür yapıdadır. Taş yapısıyla döneminin ahşap camilerinden ayrılmaktadır. İnanç turizmi bakımından oldukça önemli olan bu cami günümüzde ibadete açıktır.

Camiye ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Fatsa ilçe merkezine 12 km, Altınordu ilçe merkezine ise 36 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 2,2 km mesafedeki İnyanı Deniz Mağaraları, 2,3 km mesafedeki Belicesu Plajı ve 3,7 km mesafedeki Haznedaroğlu Konağı (Bolaman Kalesi) ve Abdullah Bey (Kademoğlu) Konağı'dır.

Şekil 4.287. Fatsa ilçesi Yalıköy Vakıf Camii'inden bir görünüş (21.05.2019)

Şekil 4.288. Fatsa ilçesi Yalıköy Vakıf Camii iç kısmından bir görünüş (21.05.2019)

4.7.2.1.1.1.5. Gülyalı İlçesi Kâgir Camileri

Gülyalı ilçesi sınırları içerisinde tarihî kâgir cami olarak yalnızca Kestane Mahallesi Merkez Camii yer almaktadır.

4.7.2.1.1.1.5.1. Kestane Mahallesi Merkez Camii

Gülyalı ilçesi Kestane Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°54'44" K enlemi ile 38°03'36" D boylamıdır.

Baş (2017)'a göre Kestane Mahallesi'nin Türk hakimiyetine geçmesi 15. yüzyılda gerçekleşse de mahalledeki diğer yapılarla birlikte cami son dönem Osmanlı sanatının eserlerindendir. Gayrimüslim bir usta tarafından inşa edildiği bilgisi bulunan Kestane Mahallesi Merkez Camii 1911 tarihinde yapılmıştır. Kesme taşlardan yapılma cami iki katlı olacak şekilde inşa edilmiştir. Dışarıdan merdivenle ulaşılan üst kat camiye sonradan eklenmiştir. Çatı kısmı dört pah kırma çatıyla kaplıdır. Caminin kuzey bölümünde üç kemerli revak şeklinde son cemaat kısmı yer almaktadır. Orijinalinde minaresi olmayan camiye 1978 yılında çift şerefeli minare eklenmiştir (Baş, 2017). Yapıldığı dönemin mimari karakterini yansıtan bu cami görülmesi gereken bir yapıya sahiptir. Arazi çalışmaları sırasında tadilat halinde olan cami yenilenerek tekrar hizmete açılacaktır (Şekil 4.289), (Şekil 4.290).

Kestane Mahallesi Merkez Camii'ne ulaşım asfalt bir yolla sağlansa da yolun çok virajlı ve dar olması ulaşım konforunu azaltmaktadır. Cami Gülyalı ilçe merkezine 13,

4 km, Altınordu ilçe merkezine ise 30 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 1 km mesafedeki Değirmen Yanı Köprüsü, 1,5 km mesafedeki Sinekli Köprü ve 2 km mesafedeki Dayınlı Köprüsü'dür.

Şekil 4.289. Gülyalı ilçesi Kestane Mahallesi Merkez Camii'nden bir görünüş (26.05.2019)

Şekil 4.290. Gülyalı ilçesi Kestane Mahallesi Merkez Camii iç kesim tadilatından bir görünüş (26.05.2019)

4.7.2.1.1.1.6. Kumru İlçesi Kâgir Camileri

Kumru ilçesi sınırları içerisinde tarihî kâgir cami olarak yalnızca Samur Camii yer almaktadır.

4.7.2.1.1.1.6.1. Samur Camii

Kumru ilçesi Samur Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°52'23" K enlemi ile 37°15'41" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre cami kareye yakın dikdörtgen planlı olup 1895 yılında yapılmıştır. Yapımında kesme taşın kullanıldığı cami çatı kısmı dört pahlı kırmadır (Şekil 4.291). Kuzey cephesine sonraki bir zamanda betonerme bir kısım yapılmıştır. Kat aralarında dışa taşkın profil silmelerin yer aldığı yapının pencereleri ise yuvarlak kemer şekillidir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). İç kısımda üstte kadınlar mahfili üç yönden balkon şeklindedir. Mihrabı taştan yapılma olan caminin minberi ise ahşaptır (Şekil 4.292). Vaaz kürsüsünün üst kısmı ahşap malzeme iken alt kısmı taştan meydana gelmektedir. Saha çalışmaları sırasında kullanımda olduğu görülen caminin durumu iyidir.

Samur Camii'ne ulaşım asfalt yolla kolay bir şekilde sağlanmaktadır. Kumru ilçe merkezinde yer alan cami, Altınordu ilçe merkezine ise 71,9 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 4,4 km mesafedeki Kuşnefak Kalesi, 5,2 km mesafedeki Duman Şelalesi ve 6,7 m mesafedeki Karaveli Şelalesi'dir.

Şekil 4.291. Samur Camii'nden bir görünüş (16.07.2020)

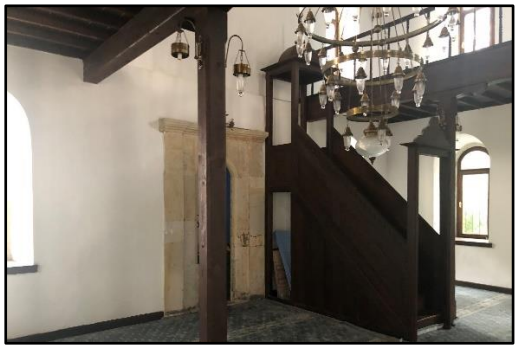

Şekil 4.292. Samur Camii'nin iç kısmından bir görünüş (16.07.2020)

4.7.2.1.1.1.7. Mesudiye İlçesi Kâgir Camileri ve Mescitleri

Mesudiye ilçesi sınırları içerisinde tarihî kâgir cami olarak Çavdar Camii ve Yavşan Camii yer almaktadır. Ayrıca Çaltepe Mescidi de yine Mesudiye ilçesinde yer almaktadır.

4.7.2.1.1.1.7.1. Çavdar Camii

Mesudiye ilçesi Çavdar Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°23'20" K enlemi ile 37°41'55" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre plan olarak kareye yakın dikdörtgen şekilli olan cami kesme taş ögrüden yapılmıştır (Şekil 4.293). İki katlı plana sahip cami kitabesine göre 1902 yılında inşa edilmiştir. Üst kısımdan taşkın saçaklı dör pahlı kırma bir çatıyla kapatılmış olup yapının tüm pencereleri pervazlı ve dikdörtgendir. Gasilhane kısmına erişimin sağlandığı doğu cephede yer alan kapı üzerinde sundurma yer almaktadır. Kuzey cephede girişin yer aldığı camide bu kısımda ayrıca dört ahşap direkli bir sundurma altında son cemaat bölümü yer almaktadır. Giriş kapısının üst tarafında kitabesinin yer aldığı yapının minaresi tek şerefelidir. İç kısımda tavan döşemesinin ortası dikdörtgen formlu olup merkezde çok kollu bir yıldız yer alır Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından restore edilmiş olan caminin iç kısımda cami mimarisine ait elemanları bu restorasyon sırasında yenilenmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışması sırasında caminin sağlam ve günümüzde kullanımda olduğu gözlenirken yenileme çalışması sırasında duvarların yarısına kadar lambri kaplandığı görülmüştür (Şekil 4.294).

Çavdar Camii'ne ulaşım kısmı asfalt yolla sağlanmaktadır. Cami Mesudiye ilçe merkezine 15,6 km, Altınordu ilçe merkezine ise 116 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 1 km mesafedeki

Savah Çimeni Mesire Yeri, 6 km mesafedeki Ortadağ Mesire Yeri ve 7,4 km mesafedeki Esatlı Kaya Yazıtları'dır.

Şekil 4.293. Çavdar Camii'nden bir görünüş (23.07.2020)

Şekil 4.294. Çavdar Camii'nin iç kısmından bir görünüş (23.07.2020)

4.7.2.1.1.1.7.2. Yavşan Camii

Mesudiye ilçesi Yavşan Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°28'32" K enlemi ile 37°54'46" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre bu cami kiliseden çevirme olup düzgün kesme taştan inşa edilmiştir (Şekil 4.295). Üst kısımdan çift pahlı kırma bir çatı ile kapatılan yapının batı cephesinde yer alan giriş kapısı günümüzde kullanılmamaktadır. Cami üzerinde rumca bir kitabe yer almaktadır. Sonradan eklenen minare kısmı kuzey cephenin batı kısmında yer alırken orta merkeze de sonradan bir kubbe yapılmıştır. Güney cepheye sonradan bir mihrap eklenmesinin yanında kuzey ve güney duvarlarda derinliği az olan nişler yer almaktadır. 2011 yılında çini duvar kaplamaları yapılırken 2012 yılında üst örtü sac malzemeyle değiştirilmiş ve aynı yıl aydınlık feneri yıkılarak yerine kubbe inşa edilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b), (Şekil 4.296). Saha çalışması sırasında caminin sağlam ve günümüzde kullanımda olduğu gözlenmiştir. Ancak orijinal yapının bozularak camiye çevrilmesi tarihi bir yapının özelliğini ve turistik değerini yitirmesine yol açmıştır. Bu nedenle bu tür yapılar asıl haliyle korunmalıdır.

Yavşan Camii'ne ulaşım kısmı asfalt yolla sağlanmaktadır. Cami Mesudiye ilçe merkezine 18,4 km, Altınordu ilçe merkezine ise 108 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 2 km mesafedeki Mahalçukuru Kilisesi, 4,3 km mesafedeki Arıkmusa Arkeolojik Sit Alanı ve 7 km mesafedeki Maden Köyü Kilisesi'dir.

Şekil 4.295. Yavşan Camii'nden bir görünüş (25.07.2020)

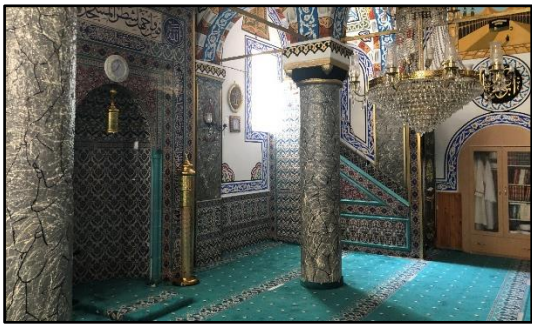

Şekil 4.296. Yavşan Camii'nin iç kısmından bir görünüş (25.07.2020)

4.7.2.1.1.1.7.3. Çaltepe Mescidi

Mesudiye ilçesi Çaltepe Mahallesi'nde yer almaktadır. Mescidin konumu 40°27'51" K enlemi ile 37°42'31" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre üzerinde yer alan kitabeden 1888 yılında inşa edildiği anlaşılmaktadır. Kare planlı ve tek mekanlı yapı üstten çift pahlı kırma bir çatıyla kapatılmıştır. Güney ve doğu cephelerde birer pencere yer alırken kuzey cepheye sonradan tahtadan bir mekan eklenmiştir (Şekil 4.297). Kitabesi üç satırlık olup giriş kapısı üzerinde yer almaktadır. İç kısmında güney cephede ocak kemeri ve iki tarafında kare niş yer alırken bunlar dışında mimari bir öğe yer almamaktadır. Mescid olarak kullanıldığı bilinen yapı sonraki bir dönemde mektep olarak da kullanılmıştır. Günümüzde kullanılmamakla birlikte çatı kısmı sonradan yenilenmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışması sırasında yapının statik olarak iyi durumda olduğu gözlenmiştir. Ancak dıştan boyası dökülmeye başlayan yapı tadilata ihtiyaç duymaktadır. Kuzey cephesine sonradan eklenen ahşap mekan yapının genel görüntüsünü bozmuştur. İç kısımda tavan ve yerde kullanılan ahşap malzemenin korunmuş olması yapının otantikliğini desteklemektedir (Şekil 4.298).

Çaltepe Mescidi'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Mescit Mesudiye ilçe merkezine 9,1 km mesafede, Altınordu ilçe merkezine ise 99,9 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise hemen yanındaki Tahsin Ağa Çeşmesi, 8,9 km mesafedeki Mesudiye Kilisesi ve 10,8 km mesafedeki Gülfir Çeşmesi'dir.

Şekil 4.297. Çaltepe Mescidi'nden bir görünüş (30.10.2020)

Şekil 4.298. Çaltepe Mescidi'nin iç kısmından bir görünüş (30.10.2020)

4.7.2.1.1.1.8. Perşembe İlçesi Kâgir Camileri

Perşembe ilçesi sınırları içerisinde tarihî kâgir cami olarak, Ağuşlu Camii, Aşağıyumrutaş Camii ve Efirli Yalı Camii yer almaktadır.

4.7.2.1.1.1.8.1. Ağuşlu Camii

Perşembe ilçesi Düz Mahalle'de yer almaktadır. Caminin konumu 41°04'08" K enlemi ile 37°46'01" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre üzerinde yer alan kitabeden 1911 yılında inşa edildiği anlaşılan yapı tek mekana sahip kare planlıdır. Yapı malzemesi olarak moloz taşın kullanıldığı cami üst kısımda dışa taşkın saçaklı dört pahlı kırma bir çatıya sahiptir (Şekil 4.299). Yapının kuzey cephesi bir miktar uzatılarak çatı kısmı alttan dört desteklenen bir son cemaat bölümü oluşturulmuştur. Yine bu cephede yer alan giriş kapısının yanında iki pencere yer alırken bu pencerelerin hizasında üst kısımda da birer küçük pencere yer almaktadır. Doğu ve batı cephelerde de yine alt ve üst katlarda ikişer pencere yer almaktadır. Yapıda yer alan bütün pencerelere taş pervazlı ve nispeten derin nişler içerisinde yer almaktadır. İç kısımda mihrabı orijinal olan yapının minber ve kadınlar mahfili sonradan eklenmiştir (Şekil 4.300). Restorasyon işlemleri Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce yapılmıştır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışması sırasında caminin oldukça iyi durumda olduğu gözlenmiştir. İç kısıma sonradan eklenen minber ve kadınlar mahfili caminin mimarisi ile pek uyumlu değildir. Bu sebeple daha uygun bir malzeme kullanılarak yenilenmesi mimari uyumu arttıracaktır.

Ağuşlu Camii'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Cami Perşembe ilçe merkezine 700 m, Altınordu ilçe merkezine ise 15 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 2,1 km mesafedeki Aktaş

Plajı, 4,2 km mesafedeki Çeşmeönü Plajı ve 4,3 km mesafedeki Babalı Kaya Mezarlarıdır.

Şekil 4.299. Ağuşlu Camii'nden bir görünüş (31.08.2020)

Şekil 4.300. Ağuşlu Camii'nin iç kısmından bir görünüş (31.08.2020)

4.7.2.1.1.1.8.2. Aşağıyumrutaş Camii

Perşembe ilçesi Yumrutaş Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 41°06'02" K enlemi ile 37°45'37" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre kareye yakın dikdörtgen bir plana sahip olan bu camide yapı malzemesi olarak düzgün moloztaş kullanılmıştır (Şekil 4.301). Alt kat cephelerinde toplam altı pencerenin yer aldığı yapıda üst kat cephelerinde ise toplamda yedi küçük pencere bulunmaktadır. Bu pencereler ahşap sövelere sahiptir. Kuzeyde yer alan giriş kapısı iki kanatlı ve demirdendir. Minaresi giriş kapısının üzerinde yükselen yapının çatısı dıştan kırma çatılı ve sacdan yapılmadır. Mihrap kısmı taştan olup minberi ise ahşaptandır (Şekil 4.302). Ancak bu cami elemanları sonradan yapıya eklenmiştir. İç kısımda yer alan kadınlar mahfiline bir merdiven aracılığı ile ulaşılmaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışması sırasında caminin iyi durumda olduğu gözlenirken minarenin giriş kapısı üzerinden yükselmesi ile caminin nispeten farklı bir tasarıma sahip olduğu söylenebilir.

Aşağıyumrutaş Camii'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Cami Perşembe ilçe merkezine 4,6 km, Altınordu ilçe merkezine ise 18,6 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 650 m mesafedeki Yumrutaş Anıt Ağacı, 4,4 km mesafedeki Çeşmeönü Plajı ve 5,1 km mesafedeki Ağuşlu Camii'dir.

Şekil 4.301. Aşağıyumrutaş Camii'nden bir görünüş (31.08.2020)

Şekil 4.302. Aşağıyumrutaş Camii'nin iç kısmından bir görünüş (31.08.2020)

4.7.2.1.1.1.8.3. Efirli Yalı Camii

Perşembe ilçesi Efirli Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 41°01'25" K enlemi ile 37°48'33" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre ne zaman yapıldığı bilinmeyen cami dikdörtgen planlıdır (Şekil 4.303). Üstten saçakları dışa taşkın dört pahlı kırma bir çatıya sahip olan yapının kuzey cephesinde dikdörtgen planlı bir hazırlık mekanı yer almaktadır. Doğu duvarında giriş kapısının yer aldığı camide hazırlık mekanının kuzeyinden kadınlar mahfiline ulaşılan merdivenler bulunmaktadır. Bütün pencerelerde derin nişlerin yer aldığı caminin minare kısmı 1990'lı yıllarda eklenmiştir. Tüm iç ve dış duvarları sıvalı olan yapı taştan inşa edilmiştir. İç kısımda duvarlar, tavan, minber, vaaz kürsüsü ve kadınlar mahfili kaplamaları sonradan yapılmıştır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b), (Şekil 4.304). Saha çalışması sırasında caminin iyi durumda ve günümüzde kullanımda olduğu gözlenmiştir. Caminin dış ve iç kısmına uygulanan sıva işlemleri orjinalliğini baltalamış durumdadır. Ayrıca iç kısma sonradan yapılan kaplama işlemleri yapının tarihi dokusuna zarar vermiştir.

Efirli Yalı Camii'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Cami Perşembe ilçe merkezine 6 km, Altınordu ilçe merkezine ise 8,4 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 350 m mesafedeki Efirli Plajı, 950 km mesafedeki Perşembe Kadınlar Plajı ve 4,6 km mesafedeki Aktaş Plajı'dır.

Şekil 4.303. Efirli Yalı Camii'nden bir görünüş (31.08.2020)

Şekil 4.304. Efirli Yalı Camii'nin iç kısmından bir görünüş (31.08.2020)

4.7.2.1.1.1.9. Ulubey İlçesi Kâgir Camileri

Ulubey ilçesi sınırları içerisinde tarihî kâgir cami olarak yalnızca Kıranyağmur Camii yer almaktadır.

4.7.2.1.1.1.9.1. Kıranyağmur Camii

Ulubey ilçesi Kıranyağmur Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°50'31" K enlemi ile 37°41'14" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre kitabesinde yer alan tarihten 1866 yılında yapıldığı anlaşılan yapı tek mekanlı olarak moloz taş örgüden inşa edilmiştir (Şekil 4.305). Üstten dört pahlı kırma uzun saçaklı bir çatıya sahip olan yapının alınlık silmesi dışa taşkındır. Kuzey cepheye sonradan dar, dörtgen planlı bir mekan eklenmiştir. Kuzey batıda yer alan ve sonradan eklendiği anlaşılan minare de oldukça uyumsuz bir yapıdadır. Güney cephede alt katta sadece iki pencere yer almakta iken iç kısımda harim düzeni komple yenilenmiştir. Ayrıca ahşap kadınlar mahfili son dönemde yenilenerek betonarme malzemeden inşa edilmiştir. Yapı günümüzde ibadete açıktır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b), (Şekil 4.306). Saha çalışması sırasında caminin sağlam ve günümüzde kullanımda olduğu gözlenmiştir. Ancak sonradan eklenen kuzey cephedeki yapı son derece özensiz olduğundan ciddi bir görüntü kirliliği oluşturmaktadır. Yapı tadilat çalışması yapılarak orijinal haline çevirilmeli ve koruma altına alınmalıdır.

Kıranyağmur Camii'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Cami Ulubey ilçe merkezine 6,6 km, Altınordu ilçe merkezine ise 29,4 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları hemen yakınındaki Konak Yanı Çeşmesi, 1,4 km mesafedeki Kıranyağmur Kaya Mezarları ve 4,5 km mesafedeki Garışman Çeşmesi'dir.

Şekil 4.305. Kıranyağmur Camii'nden bir görünüş (04.09.2020)

Şekil 4.306. Kıranyağmur Camii'nin iç kısmından bir görünüş (04.09.2020)

4.7.2.1.1.1.10. Ünye İlçesi Kâgir Camileri

Ünye ilçesi sınırları içerisinde tarihî kâgir cami olarak: Çömlekçi Camii, Hacı Osman Ağa Camii Minaresi, Orta Yeni Camii ve Saray Camii yer almaktadır.

4.7.2.1.1.1.10.1.Çömlekçi Camii

Ünye ilçesi Burunucu Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 41°08'15" K enlemi ile 37°17'29" D boylamıdır.

Avlu içinde yer alan Çömlekçi Camii ile birlikte şadırvan, WC ve caminin hemen kuzeyinde Osmanlı dönemine ait iki adet mezarın yer aldığı bir hazire bulunmaktadır. Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre bu hazirede yer alan mezarlardan biri 1138 tarihli Hatice Kadın'a aitken diğeri ise sarık başlıklı mezar taşı bulunan 1139 tarihli Muhammet Ağa'ya aittir. Cami basit bir düzene sahipken minaresi kaideden yükselmektedir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b), (Şekil 4.307). Kitabesinde yer alan bilgiye göre 1819 yılında yapılmıştır. Caminin iç duvarlarında ahşap çıtalar görülebilirken minber ve vaiz kürsüsünün yeni olduğu dikkati çekmektedir (Şekil 4.308). Üst katında kadınlar mahfili yer almaktadır.

Çömlekçi Camii'ne ulaşım asfalt yolla kolay bir şekilde sağlanmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 500 m mesafedeki Yalı Kilisesi, 600 m mesafedeki Hacı Osman Ağa Camii Minaresi ve 950 m mesafedeki Yürürler Konağı'dır.

Şekil 4.307. Çömlekçi Camii'nden bir görünüş (13.09.2020)

Şekil 4.308. Çömlekçi Camii'nin iç kısmından bir görünüş (13.09.2020)

4.7.2.1.1.1.10.2.Hacı Osman Ağa Camii Minaresi

Ünye ilçesi Ortayılmazlar Mahallesinde yer almaktadır. Cami minaresinin konumu 41°08'09" K enlemi ile 37°17'15" D boylamıdır.

Hacı Osman Ağa Camii kitabesine göre 1720 yılında inşa edilmiştir. Cami kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen şeklinde planlanmıştır (T.C. Ordu Valiliği, 2012). Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre daha önce cami yıkılmış ve yerine yenisi yapılmıştır ancak minaresi orijinaldir (Şekil 4.309). Caminin güneybatısında yer alan bu minare kare kaideli, tek şerefeli ve pabuçluğu üzerinde yer alan bilezik burmalı bir yapıdadır ve tamamı kesme taştan yapılmadır. Ayrıca külah ve şerefe altlarını testere dişli silmeler çevreler. (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Estetik olarak güzel bir görüntüye sahip bu minare yapıldığı dönemin mimarisini de günümüze taşımaktadır. Caminin tarihi geçmişi ve mimarisine ait bilgilere erişilebilirse tekrardan bulunduğu yere yapılabilir. Böylelikle minaresi günümüze ulaşan tarihi yapı bir bütün olarak daha ilgi çekici bir hale getirilebilir.

Hacı Osman Ağa Camii Minaresi'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Ünye ilçe merkezinde yer alan minare, Altınordu ilçe merkezine ise 62,5 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 400 m mesafedeki Yalı Kilisesi, 700 m mesafedeki Yürürler Konağı ve 700 m mesafedeki Sebile Hanım Konağı'dır.

Şekil 4.309. Hacı Osman Ağa Camii minaresine ait bir görüntü (04.11.2019)

4.7.2.1.1.1.10.3.Orta Yeni Camii

Ünye ilçesi Kaledere Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Caminin konumu 41°07’45” K enlemi ile 37°17’11” D boylamıdır.

Orta Yeni Camii’nin yapım yılı tabelasına göre 1954’dür. Ancak eski kitabesinde 1896 olarak görünmektedir. Bu nedenle 1954 yılı ilk tadilat yılı olmalıdır. Kuzeydoğusunda bir girişi bulunan caminin esas girişi 3 kemerli revak şekilli olarak kuzey tarafında yer almaktadır (Şekil 4.310). Minber ve mihrap bölümleri mermer malzemeden yapılan caminin iç duvarlarına işlenmiş motifler görülemeye değerdir (Şekil 4.311). Orta Yeni Cami Orta Çarşı’nın hemen yanında bulunmaktadır (Koday ve Kızılkan, 2018). Orta Yeni Camii Orta Çarşı ile birlikte “Kültür Yolu Projesi” önemli unsurlarından biridir.

Orta Yeni Camii’ne ulaşım Ünye ilçe merkezinde yer alması sebebiyle oldukça kolaydır. Altınordu ilçe merkezine ise 61,5 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede özellikle Orta Çarşı, Çifte Hamam, Tarihi Bakırcılar Arastası ve “Kültür Yolu Projesi”nin diğer tüm unsurları ziyaret edilebilir.

Şekil 4.310. Orta Yeni Camii'ne ait bir görüntü (04.11.2019)

Şekil 4.311. Orta Yeni Camii'nin iç kısmına ait bir görüntü (04.11.2019)

4.7.2.1.1.1.10.4.Saray Camii

Ünye ilçesi Hamidiye Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 41°07'52" K enlemi ile 37°17'08" D boylamıdır.

1719 yılında yapılan bu cami dikdörtgen formlu olarak planlanarak inşa edilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c), (Şekil 4.312). Saray Cami meşhur Ünye Taşı'ndan yapılmıştır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c). Çatısı uzun saçaklı ve kenarlardan taşmış dört pah kırmayla örtülüdür (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). İç kısmında ise tavan ahşap kaplıdır (Şekil 4.313). Mihrabı taştan, sivri kemerli akanthus yaprak kabartması ile sarılıdır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Tarihi miras açısından Ünye için önemli bir yapıdır (Koday ve Kızılkan, 2018). Günümüzde ibadete açıktır ve Ünye'nin simge camilerinden biridir.

Saray Camii'ne ulaşım Ünye şehir merkezi'nde bulunmasından dolayı kolaydır. Altınordu ilçe merkezi'ne 64,5 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise hemen karşısında bulunan Zahiye Hanım Konağı, Tarihi Çınar ve 120 m mesafedeki Süleyman Paşa Sarayı Surları'dır.

Şekil 4.312. Saray Camii'ne ait bir görünüş (04.11.2019)

Şekil 4.313. Saray Camii'nin iç kısmına ait bir görünüş (04.11.2019)

4.7.2.1.1.1.11. Kâgir Camilerin ve Mescitlerin Ordu İlindeki Dağılışı

Ordu ilinde yer alan kâgir camilerin ve mescitlerin dağılışını göstermek için bir harita oluşturulmuştur (Şekil 4.314), (Şekil 4.315). Harita incelendiğinde Ordu'daki kâgir camiler ve mescitlerin; Aybastı, Altınordu, Çamaş, Fatsa, Gülyalı, Kumru, Mesudiye, Perşembe, Ulubey ve Ünye ilçelerinde yer aldığı görülebilmektedir.

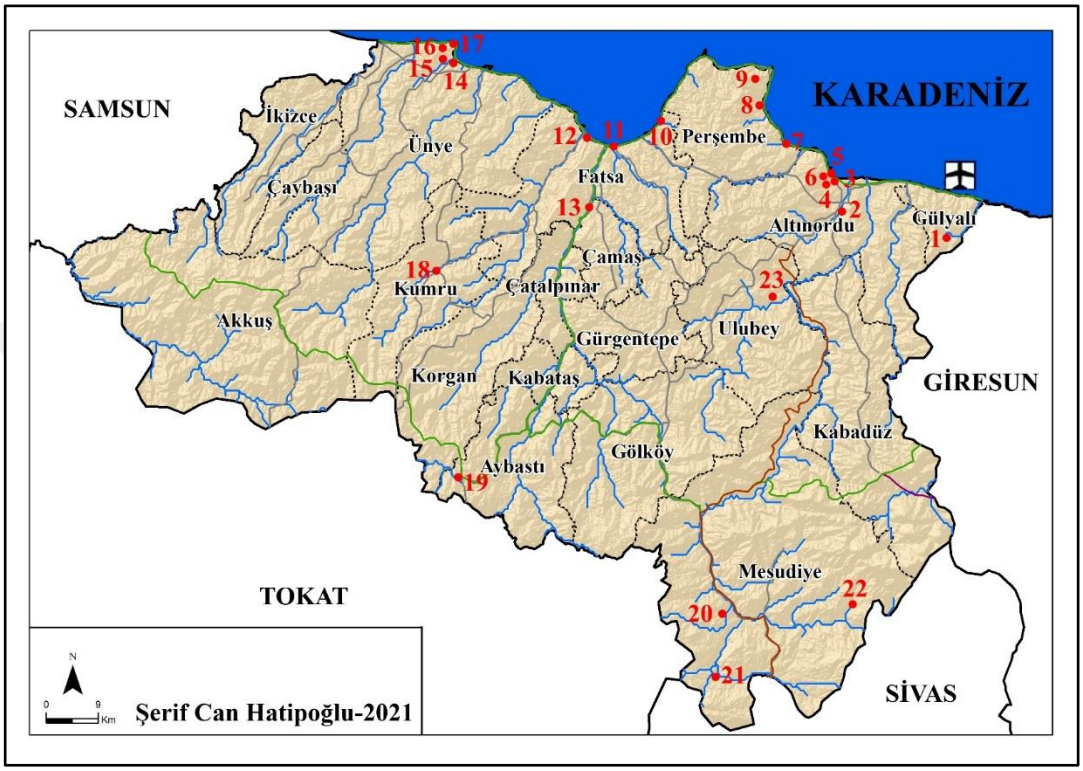

Şekil 4.314. Ordu ilindeki kâgir camiler ve mescitlerin dağılış haritası

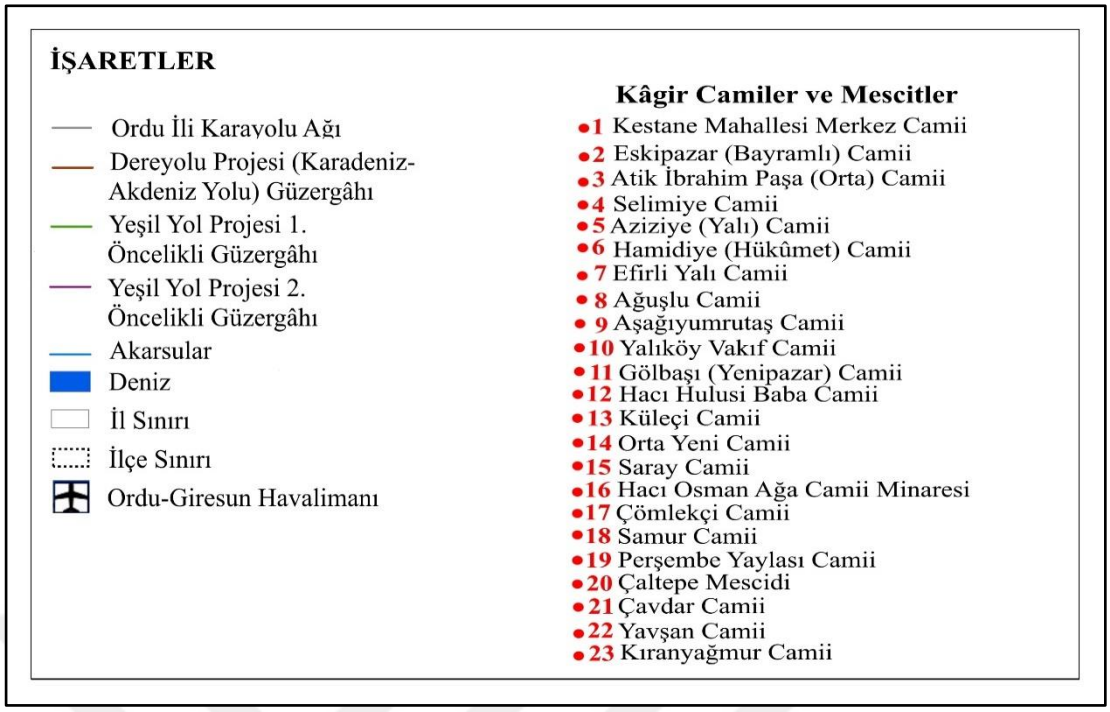

Şekil 4.315. Ordu ilindeki kâgir camiler ve mescitlerin dağılış haritasına ait açıklamalar

4.7.2.1.1.2. Ahşap Camiler

Ordu ilindeki tarihî ve turistik öneme sahip ahşap camiler: Akkuş, Çatalpınar, Fatsa, Gölköy, Gürgentepe, İkizce, Kabataş, Korgan, Kumru Perşembe, Mesudiye ve Ünye ilçelerinde dağılış göstermektedir.

4.7.2.1.1.2.1. Akkuş İlçesi Ahşap Camileri

Akkuş ilçesi sınırları içerisinde tarihî ahşap cami olarak; Akpınar Merkez Camii, Akpınar Yeniköy Camii, Alan Camii, Ambargürgen Merkez Camii, Çaldere Camii, Çökek Merkez Camii, Damyeri Camii, Gürgenliyatak Camii, Karaçal Hacılı Camii, Karaçal Merkez Camii, Kargı Irmak Kenarı Camii, Kargı Yukarı Mahalle Camii, Ormancık Maha Camii, Ormancık Merkez Camii ve Seferli Aliimamlar Camii yer almaktadır.

4.7.2.1.1.2.1.1. Akpınar Merkez Camii

Akkuş ilçesi Akpınar Mahallesi Aşağıyazı Mevkii'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°52'54" K enlemi ile 36°52'24" D boylamıdır.

Akpınar Merkez Camii müftülükten edinilen bilgiye göre 1938 yılında yapılmıştır (Seyfi, 2017). Ahşap Çantı Tekniği'nin kullanıldığı bu cuma camii Akpınar Mahallesi'nde bir mezarlık içerisinde yer almaktadır. (Bayhan, 2019c), (Şekil 4.316).

Bayhan (2019a)'a göre günümüzde etrafı betonla çevrili olan caminin zemini asıl olarak kaya blokları üzerine ahşap kirişler yerleştirilerek inşa edilmiştir. Meşe ağacından yapılan cami Kurt Boğazı Tekniği kullanılarak tahtaların birbirlerine tutturulmasıyla meydana getirilmiştir. İki katlı bir yapıya sahip olan caminin girişi doğu cephesinde yer almaktadır. Duvarlarında toplam 29 pencereye yer verilen yapının iç kısmı sonradan bütünüyle lambri kaplama yapılmıştır (Bayhan, 2019a), (Şekil 4.317). Arazi çalışmaları sırasında caminin kullanımda olduğu gözlenmiştir. Ancak dış kısmında doğu cephesinde yer alan giriş kısmına sonradan yapılan eklenti kötü bir görünüme yol açmaktadır. Ayrıca iç kısma sonradan yapılan lambri kaplaması camiyi orijinalliğinden çok uzaklaştırmıştır. Bu nedenlerle dışarıdaki eklentinin kaldırılması ve içerideki kaplamanın eğer imkânı varsa sökülerek aslına uygun tadilat yapılması gereklidir.

Camiye ulaşım kimi zaman bozulan asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Akkuş ilçe merkezine 27,7 km, Altınordu ilçe merkezine ise 119 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 56 km mesafedeki Akpınar Yeniköy Camii, 21,4 km mesafedeki Gümbül Şelalesi ve Kurtboğaz Mahallesi Ahşap Köprüleridir.

Şekil 4.316. Akpınar Merkez Camii'nden bir görünüş (19.07.2020)

Şekil 4.317. Akpınar Camii'nin iç kısmından bir görünüş (19.07.2020)

4.7.2.1.1.2.1.2. Akpınar Yeniköy Camii

Akkuş ilçesi Akpınar Yeniköy Mahallesi Keluşağı Mevkii'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°54'19" K enlemi ile 36°54'45" D boylamıdır.

Akpınar Yeniköy Camii yöre halkından edinilen bilgilere göre 1952'li yıllarda geleneksel Ahşap Çantı Tekniği kullanılarak yapılan "Cuma Camii" örneklerindendir (Bayhan, 2019c), (Şekil 4.318). Bayhan (2019a)'a göre kuzey güney yönünde hafif eğime sahip bir zemin üzerine inşa edilen yapının yer aldığı zeminin yüzeyinde kuzey

tarafında daha büyük olmak üzere kaya blokları yer almaktadır. Blokların üst kısmına ise kirişler yerleştirilmiş olup yapı bu kirişler üzerine inşa edilmek suretiyle nemden uzak tutulmaya çalışılmıştır. Cami Kurt Boğazı Tekniği ile meşeden üretilmiş tahtaların birbirine tutturulmasıyla inşa edilmiştir. İki katlı bir plan sahip olan yapının her cephesinde ikişer adet ahşap dikme yer almaktadır. Doğu ve batı cephelerde her katta ikişer pencere yer alırken güney cephede ise tek pencere yer almaktadır. Üstten çatısı sac malzemeden olup dört yöne eğimli yapıya sahiptir. Giriş kapısının kuzey cephede yer aldığı caminin iç kısmında "U" şekilli kadınlar mahfili yer alır. Harim kısmında ise mihrap, minber ve vaaz kürsüsünün sonradan yenilendiği düşünülmektedir (Bayhan, 2019a), (Şekil 4.319). Arazi çalışmalarında caminin kullanımda olmadığı gözlenmiştir. Yapısal olarak bir bozukluğun görülmediği caminin iç kısmındaki mihrap, minber ve vaaz kürsüsünün değiştirilmiş olması problem gibi görünmektedir. Âtıl duruma gelmiş caminin eğer mümkünse tadilata alınarak korunması gerekmektedir.

Camiye ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Akkuş ilçe merkezine 25 km, Altınordu ilçe merkezine ise 117 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 5,6 km mesafedeki Akpınar Merkez Camii, 19,3 km mesafedeki Kemikgeriş Şelalesi ve 21,4 km mesafedeki Gümbül Şelalesi'dir.

Şekil 4.318. Akpınar Yeniköy Camii'nden bir görünüş (19.07.2020)

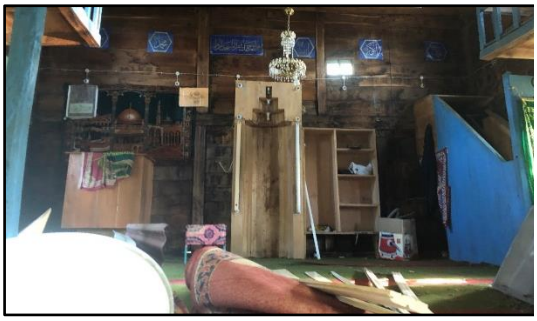

Şekil 4.319. Akpınar Yeniköy Camii'nin iç kısmından bir görünüş (19.07.2020)

4.7.2.1.1.2.1.3. Alan Camii

Akkuş ilçesi Alan Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°48'55" K enlemi ile 36°50'10" D boylamıdır.

Alan Camii yöre halkından edinilen bilgilere göre 1950'li yıllarda geleneksel Ahşap Çantı Tekniği kullanılarak yapılan Cuma Camii işlevli bir yapıdır (Bayhan,

2019c). Bayhan (2019a)'a göre yakın zamanda yapılan dış mekandaki siding ve iç mekandaki lambri kaplamaları nedeniyle orijinalliğini kaybetmiş olan yapının aslında Kurt Boğazı Tekniği ile ahşapların birbirine tutturulduğu çantı cami örneklerinden olduğu düşünülmektedir (Şekil 4.320). Dikey olarak iki katlı bir yapıya sahip olan caminin kuzey kısmına sonradan bir giriş bölümü eklenmiştir. Her iki katta da doğu ve batı cephelerde ikişer pencerenin yer aldığı yapıda güney cephede ise sadece ikinci katta iki adet pencere yer almaktadır. Üstten çatısı dört yöne eğimli bir sac malzemeyle kapatılmıştır. İçeride harim kare planlı bir yapıdayken ikinci katta "U" şeklindeki kadınlar mahfili yer almaktadır. Mihrap, minber ve vaaz kürsüsünün orijinal olmadığı düşünülmektedir (Bayhan, 2019a), (Şekil 4.321). Arazi çalışmalarında caminin kullanımda olduğu gözlenirken yapının içten ve dıştan orijinalliğini tamamen kaybettiği dikkati çekmektedir. Dıştaki siding kaplama ve içteki lambri kaplamalar caminin sanatsal ve tarihi güzelliğini yok etmiştir. Geri dönüşü pek mümkün görünmese de eğer imkânı varsa cami zarar verilmeden derhal orijinal haline çevrilmeli ve koruma altına alınmalıdır.

Camiye ulaşım kimi zaman bozulan asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Akkuş ilçe merkezine 30 km, Altınordu ilçe merkezine ise 131 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 5,3 km mesafedeki Seferli Aliimamlar Camii, 17 km mesafedeki Kemikgeriş Şelalesi ve 23,5 km mesafedeki Kargı Yukarı Mahalle Camii'dir.

Şekil 4.320. Alan Camii'nden bir görünüş (20.07.2020)

Şekil 4.321. Alan Camii'nin iç kısmından bir görünüş (20.07.2020)

4.7.2.1.1.2.1.4. Ambargürgen Merkez Camii

Akkuş ilçesi Ambargürgen Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°53'43" K enlemi ile 36°45'53" D boylamıdır.

Bayhan (2019c)'a göre Ambargürgen Camii'nin ilk olarak bugün bulunduğu yerin yaklaşık 80-100 metre daha güneyinde inşa edildiği bilgisi bulunurken ne zaman yapıldığına dair bilgiye ulaşılamamıştır. Giriş kısmındaki kitabede caminin ilk yerinden çıkarılan malzemeler ile 1950 yılında Cami İmam Hatibi Hafız Muhammed rehberliğinde ve köylülerin çabasıyla caminin yapıldığı ibareleri yer almaktadır (Bayhan, 2019c). Bayhan (2019a)'a göre bu cami Emirli, Köyyeri, Yusuflu ve Şahinköy Mahallelerinin ortak kullanımı için inşa edilmiş bir Cuma Camii'dir. Geleneksel Ahşap Çantı camilerden olan yapının zemininde güneyde köşelerde iri kaya blokları diğer kısımlarda ise kısa ahşap dikmeler ve taşların üzerine yerleştirilmiş ahşap kirişler yer almaktadır. Cami bu kirişler üzerine inşa edilmiş ve böylelikle yapı toprakla temastan kurtarılarak nem alması önlenmeye çalışılmıştır. Tek katlı bir yapıda olan cami yatayda ise altı ve yedi bölümlüdür (Şekil 4.322). Caminin yapımında Kurt Boğazı Tekniği ile birbirine geçirilen kestane ağaçlarından elde edilen tahtalar kullanılmıştır. Doğu ve batı cephelerinde üçer pencere yer alırken güney cephede ise iki pencere bulunmaktadır. Kuzey cephesinde yer alan giriş kapısının sağında ve solunda ayrılmış bölümlerin muhtemelen kadınlar mahfili olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Dikdörtgen planlı harimde kök boyayla boyanmış yarım daire planlı mihrap, minber, vaaz kürsüsü ve ahşap kubbe yer almaktadır (Bayhan, 2019a), (Şekil 4.323). Camide çok fazla süsleme unsuru yer almamaktadır (Seyfi, 2017). Arazi çalışmaları sırasında caminin günümüzde kullanımda olduğu gözlenmiştir. Genel olarak bütünlüğü korunmuş olan caminin ufak tadilat işlemleriyle sağlamlaştırılarak koruma altına alınması gereklidir.

Camiye ulaşım kimi zaman bozulan asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Akkuş ilçe merkezine 38 km, Altınordu ilçe merkezine ise 140 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 10 km mesafedeki Gürgenliyatak Merkez Camii, 12 km mesafedeki Çökek Merkez Camii ve Kargı Yukarı Mahalle Camii'dir.

Şekil 4.322. Ambargürgen Merkez Camii'nden bir görünüş (20.07.2020)

Şekil 4.323. Ambargürgen Camii'nin iç kısmından bir görünüş (20.07.2020)

4.7.2.1.1.2.1.5. Çaldere Camii

Akkuş ilçesi Çaldere Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°48'02" K enlemi ile 36°59'48" D boylamıdır.

Çaldere Camii Çaldere Mahallesi Merkez Mahallede mezarlık içerisinde yer almaktadır (Bayhan, 2006), (Şekil 4.324). Bayhan (2019a)'a göre kitabesindeki bilgiden hareketle 1910 yılında yapıldığı anlaşılsa da yöre halkından alınan bilgiye göre caminin 1903 yılında yapıldığı düşünülmektedir. Cami Ormancık Mahallesi, Tanışmala Mahallesi, Çamalan Mahallesi, Kirazlık Mahallesi ve Soğucak Mahallelerinin ortak kullanımı için bir "Cuma Camii" olarak inşa edilmiştir. Dikdörtgen bir plana sahip olan caminin üst kısmı sacdan bir çatıyla örtülmüştür. Zeminden taşlar üzerine ahşap kirişler üzerine oturtulan yapı iki katlı bir yapıdadır. Taş zemin yardımıyla yapının toprakla doğrudan teması engellenerek uzun süre nem ve rutubetten korunması amaçlanmıştır. Cephelerde köşelerden Kurt Boğazı Tekniği kullanılarak inşa edilen caminin iç kısmında yer alan "L" şekilli merdiven vasıtasıyla mahfile ulaşılabilmektedir. Üst katında "U" şekilli kadınlar mahfilinin yer aldığı yapının alt katta kıble duvarına dışarı taşırılmış düzendeki mihrap orijinalliğini korumakla birlikte kenardan süslemelidir (Bayhan, 2019a), (Şekil 4.325). Arazi çalışmaları sırasında caminin kullanımda olduğu ve orijinalliğini koruduğu gözlenmiştir. Gerekli yerlerinde tadilat işlemleri aslına uygun olarak yapılmalı ve caminin koruma altına alınarak korunmalıdır.

Camiye ulaşım kimi zaman bozulan asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Akkuş ilçe merkezine 2,5 km, Altınordu ilçe merkezine ise 110 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 4,8 km mesafedeki Küçük Kertil

Mesire Yeri, 5,3 km mesafedeki Argın Yaylası ve 9 km mesafedeki Ormancık Maha Camii'dir.

Şekil 4.324. Çaldere Merkez Camii'nden bir görünüş (20.07.2020)

Şekil 4.325. Çaldere Camii'nin iç kısmından bir görünüş (20.07.2020)

4.7.2.1.1.2.1.6. Çökek Merkez Camii

Akkuş ilçesi Çökek Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°52'30" K enlemi ile 36°42'54" D boylamıdır.

Çökek Merkez Camii daha önceleri aynı yerde yer alan caminin yerine 1954 yılında Geleneksel Ahşap Çantı Tekniği kullanılarak yapılmış bir camidir (Bayhan, 2019c), (Şekil 4.326). Yapı kareye yakın dikdörtgen şekilli bir plana sahiptir ve sonradan camiye ek olarak son cemaat yeri inşa edilmiştir (Seyfi, 2017). Bayhan (2019a)'a göre hafif eğimli bir zemine inşa edilen yapının güney yönünde kaba yontu taştan duvar zeminde yer alırken köşelerde köşe taşlar yer almakta ve kuzeyde ise sıralanmış taşlar yer almaktadır. Caminin yapımında kullanılan meşe ağacından elde edilen tahtalar Kurt Boğazı Tekniği ile birbirine geçirilmiştir. İldeki diğer ahşap camilerde nadir olarak görülebilen batı cephesinin ikinci katında muhtemelen ezan okunması için ayrılmış bir çıkıntı yer almaktadır. Üstten sac malzemeden yapılmış dört yöne eğimli bir çatı ile kapatılmıştır. İç kısma geçildiğinde üst katta "U" şekilli kadınlar mahfilinin yer aldığı yapıda harim kısmında yer alan mihrap, minber ve vaaz kürsüsünün sonradan yenilendiği görülmektedir (Bayhan, 2019a), (Şekil 4.327). Arazi çalışmalarında caminin günümüzde kullanımda olduğu gözlenmiştir. Yapısal olarak caminin dışına sonradan eklenmiş olan kısmın değiştirilerek verandaya çevrildiği görülmüştür. Bu haliyle daha uyumlu bir görüntü veren caminin iç kısmındaki mihrap, minber, vaaz kürsüsünün değiştirilmiş olması caminin orijinalliğini baltalamıştır. En azından değiştirilen mimari öğeler aslına uygun olarak yenilenebilirse caminin tarihi

dokusu tekrar kazanılabilir. Gerekli tadilat işlemleri yapılmalı ve yapı mutlaka koruma altına alınmalıdır.

Camiye ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Akkuş ilçe merkezine 45,6 km, Altınordu ilçe merkezine ise 147 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 4,9 km mesafedeki Gürgenliyatak Merkez Camii, 6,3 km mesafedeki Kargı Irmak Kenarı Camii ve 10,4 km mesafedeki Kargı Yukarı Mahalle Camii'dir.

Şekil 4.326. Çökek Merkez Camii'nden bir görünüş (19.07.2020)

Şekil 4.327. Çökek Merkez Camii'nin iç kısmından bir görünüş (19.07.2020)

4.7.2.1.1.2.1.7. Damyeri Camii

Akkuş ilçesi Damyeri Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°49'25" K enlemi ile 37°07'25" D boylamıdır.

Damyeri Camii'nin ne zaman ve kim tarafından yaptırıldığı bilinmemekte ancak yöre halkından edinilen bilgiye göre 19. yüzyılda inşa edilmiş olduğu düşünülmektedir (Bayhan, 2019b). Bayhan (2019a)'a göre zemin kısmında taş duvarlar üzerine yerleştirilen ahşap kiriş temele oturtulmuş bir yapı olan caminin kuzey ve doğu cephelerinin alt katlarında içi boş bırakılmış dolma tekniği kullanılmıştır (Şekil 4.328). Batı cephesinin alt katında basit tahta kaplaması kullanılırken üç cephenin de üst katları köşelerinden kurt boğazı tekniği kullanılarak inşa edilmiştir. Doğu ve batı cephelerin üst katlarında pencerelerin yer aldığı yapının kıble cephesinde ise alt katın ortasında yarım daire biçimli mihrap çıkıntısı yer almaktadır. İç kısımda üst katta "U" şekilli kadınlar mahfili yer alırken alt katta mihrap duvar dışına taşırılmış bir yapıda olup yuvarlak kemere sahip yarım daire şeklindedir (Bayhan, 2019a), (Şekil 4.329). Arazi çalışmaları sırasında caminin halen kullanımda olduğu görülmüştür. Ancak oldukça bakımsız bir görüntü sergilemektedir. Aslına uygun olarak gerekli tadilatların yapılması ve koruma altına alınması gerekmektedir.

Camiye ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Akkuş ilçe merkezine 15 km, Altınordu ilçe merkezine ise 92 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 5,5 km mesafedeki Damyeri Anıt Ağacı, 5,8 km mesafedeki Melik Mehemmed Gazi Türbesi ve 10 km mesafedeki Kızılelma Şelalesi'dir.

Şekil 4.328. Damyeri Camii'nden bir görünüş (20.07.2020)

Şekil 4.329. Damyeri Camii'nin iç kısmından bir görünüş (20.07.2020)

4.7.2.1.1.2.1.8. Gürgenliyatak Merkez Camii

Akkuş ilçesi Gürgenliyatak Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°52'36" K enlemi ile 36°44'16" D boylamıdır.

Gürgenliyatak Merkez Camii yöre halkından edinilen bilgilere göre 1952 yılında Geleneksel Ahşap Çantı Tekniği kullanılarak yapılan cami örneklerinden olmasına rağmen 2009 yılında yapılan eklemeler sebebiyle yapısı biraz bozulmuş durumdadır (Bayhan, 2019c), (Şekil 4.330). Bayhan (2019a)'a göre hafif eğime sahip bir zemin üzerinde inşa edilen yapının gövde kısmının altında farklı yüksekliklerde kaya blokları yer almaktadır. Blokların üst kısmına ise kirişler yerleştirilmiş ve yapı bu kirişler üzerine inşa edilmiştir. Böylelikle yapının nem alması önlenmek istenmiştir. Cami Kurt Boğazı Tekniği kullanılarak meşeden üretilmiş tahtaların birbirine tutturulmasıyla meydana getirilmiştir. Tek katlı bir plan sahip olan yapının her cephesinde ikişer adet dikdörtgen şekilli pencere yer almaktadır. Üstten çatısı sac malzemeden olup dört yöne eğimli yapıya sahiptir. Giriş kapısının kuzey cephede yer aldığı caminin iç kısmında lambri kaplaması yapılmıştır. Mihrap, minber ve vaaz kürsüsü süslemeden uzak bir yapıdadır (Bayhan, 2019a), (Şekil 4.331). Arazi çalışmalarında caminin kullanımda olduğu gözlenirken yapının iç ve dış kısımlarının orijinalliğini kısmen kaybettiği görülmektedir. Dıştan sonradan yapılan eklemeler ve

sıva işlemleri orijinalliği baltalarken iç kısımda da lambri uygulaması caminin tarihsel dokusunu zedelemiştir. Caminin eğer mümkünse asıl haline çevrilerek koruma altına alınması kesinlikle şarttır.

Camiye ulaşım kimi zaman bozulan asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Akkuş ilçe merkezine 43 km, Altınordu ilçe merkezine ise 145 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 4,9 km mesafedeki Çökek Camii, 11 km mesafedeki Ambargürgen Camii ve 14 km mesafedeki Kargı Yukarı Mahalle Camii'dir.

Şekil 4.330. Gürgenliyatak Camii'nden bir görünüş (19.07.2020)

Şekil 4.331. Gürgenliyatak Camii'nin iç kısmından bir görünüş (19.07.2020)

4.7.2.1.1.2.1.9. Karaçal Hacılı Cami

Akkuş ilçesi Çökek Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°43'58" K enlemi ile 37°04'46" D boylamıdır.

Karaçal Hacılı Camii yöre halkından alınan bilgiye göre 1955 yılı yakınlarında yapılmış olan geleneksel ahşap çantı cami örneklerindendir (Bayhan, 2019c), (Şekil 4.332). Bayhan (2019a)'a göre eğimli bir zemine inşa edilen yapının alt kısmı önceleri mektep olarak değerlendirilmiştir. Caminin yapımında kullanılan çam ağacından elde edilen tahtalar Kurt Boğazı Tekniği ile birbirine geçirilmiştir. İki katlı bir plana sahip olan yapının üst katında doğu, batı ve güney cephelerde birer pencere yer almaktadır. Alt katta ise doğu cephesinde iki batı cephede ise tek pencere bulunmaktadır. Üstten sac malzemeden yapılmış dört yöne eğimli bir çatı ile kapatılmıştır. Giriş kapısı ise kuzey cephede yer almaktadır. İç kısma geçildiğinde üst katta "U" şekilli kadınlar mahfilinin yer aldığı yapıda harim kısmı neredeyse kare planlı bir yapıya sahiptir. Önceleri üç dilimli ve kemerli bir yarım daire şeklindeki mihrap, yanında minber ve beşgen şekilli vaaz kürsüsü dikkati çekmekte iken günümüzde yapılan lambri kaplaması iç mekânın orijinalliğini tamamen ortadan kaldırmıştır (Bayhan, 2019a),

(Şekil 4.333). Arazi çalışmalarında caminin günümüzde kullanımda olduğu gözlenmiştir. Zeminin altında yer alan mektep kısmı günümüzde yer almamaktadır. Yapısal olarak caminin dış kısmında bir problem gözlenmezken iç kısma yapılmış lambri kaplaması caminin tarihi dokusunu tamamıyla yok etmiştir. Eğer imkânı varsa iç kısımdaki kaplamanın kaldırılarak caminin orijinal görüntüsünün geri kazanılması iyi olacaktır. Sonrasında koruma altına alınmalı ve üzerinde değişiklik yapılması kısıtlanmalıdır.

Camiye ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Akkuş ilçe merkezine 13,5 km, Altınordu ilçe merkezine ise 110 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 2,3 km mesafedeki Karaçal Merkez Camii, 10,7 km mesafedeki Küçük Kertil Mesire Yeri ve 12,7 km mesafedeki Argın Yaylası'dır.

Şekil 4.332. Karaçal Hacılı Camii'nden bir görünüş (20.07.2020)

Şekil 4.333. Karaçal Hacılı Camii'nin iç kısmından bir görünüş (20.07.2020)

4.7.2.1.1.2.1.10.Karaçal Merkez Camii

Akkuş ilçesi Karaçal Mahallesi Çadıryeri Mevkii'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°44'09" K enlemi ile 37°03'41" D boylamıdır.

Karaçal Merkez Camii daha önceleri aynı yerde yer alan caminin yerine 1953 yılında Geleneksel Ahşap Çantı Tekniği kullanılarak yapılmış bir camidir (Bayhan, 2019c), (Şekil 4.334). Yapı dikdörtgen şekilli bir plana sahip olup çatısı eğimlidir (Seyfi, 2017). Bayhan (2019a)'a göre günümüzde Cuma, bayram ve cenaze namazları için kullanılmaktadır. Cami Karaçal, Hatipler, Alan, Hacılı, Hüseyin Ahmetler, Kepekli Kürtlü, Cebeci, İskenderli ve Karağaç Tepesi Mahallelerinin ortak kullanımı için inşa edilmiş bir "Cuma Camii"dir. Caminin üzerine inşa edildiği kirişler zeminde doğu, batı ve güney yönlerinde kaya blokları üzerine oturtulmuş kuzey tarafta doğrudan toprak üzerine yerleştirilmiştir. İki katlı bir plana sahip olan yapı doğu

cephesinde altta ve üstte birer pencere, batı cephesinde üstte iki altta bir, kuzey cephede üstte iki altta bir ve güney cephede ise üstte üç pencere yer alırken alt kısımda ise sadece mihrabın yarım daire şeklindeki çıkıntısı yer almaktadır. İçeride harim kısmına gelindiğinde üstte "U" planlı kadınlar mahfili yer alırken ilk kattaki mihrap, minber ve vaaz kürsüsü mavi boyalıdır (Bayhan, 2019a), (Şekil 4.335). Arazi çalışmalarında caminin günümüzde kullanımda olduğu gözlenmiştir. Yapısal olarak bir bozukluğun görülmediği caminin iç kısmındaki mihrap, minber, vaaz kürsüsü ve kadınlar mahfilinin korkuluk kısımlarının boyanmış olması caminin otantikliğini gölgelese de genel anlamda cami orijinalliğini korumaktadır. Mutlaka koruma altına alınması gereken yapıda ufak tefek tadilat işleri de yapılabilir.

Camiye ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Akkuş ilçe merkezine 12 km, Altınordu ilçe merkezine ise 132 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 2,3 km mesafedeki Karaçal Hacılı Camii, 10 km mesafedeki Küçük Kertil Mesire Yeri ve 11 km mesafedeki Argın Yaylası'dır.

Şekil 4.334. Karaçal Merkez Camii'nden bir görünüş (20.07.2020)

Şekil 4.335. Karaçal Merkez Camii'nin iç kısmından bir görünüş (20.07.2020)

4.7.2.1.1.2.1.11.Kargı Irmak Kenarı Camii

Akkuş ilçesi Kargı Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°51'04" K enlemi ile 36°41'59" D boylamıdır.

Kargı Irmak Kenarı Camii yöre halkından alınan bilgiye göre 1954 yılında yapılmış olan Geleneksel Ahşap Çantı Cami örneklerindendir (Bayhan, 2019c), (Şekil 4.336). Bayhan (2019a)'a göre nispeten yüksek eğime sahip bir zemine inşa edilen yapının doğu, batı ve kuzey yönlerinde ve köşelerde zemin kısmına yerleştirilmiş üst üste kaya ve tahta parçaları göze çarpmaktadır. Böylelikle nemden korunabilen yapı tek katlı bir plana sahiptir. Kuzey yönünde bir giriş kapısının yer aldığı caminin doğu ve batı cephesinde birer güney cephesinde ise iki pencere bulunmaktadır. Meşe

ağacından elde edilen tahtaların Kurt Boğazı Tekniği ile birbirine geçirilmesi ile inşa edilen caminin pençeleri değiştirilmiş olup yalnızca güney cephenin batı tarafındaki pencere orijinalliğini korumaktadır. Üstten ise sac malzemeden yapılma dört yöne eğimi bulunan bir çatı ile kapatılmıştır. İç kısımda harim kısmında yer alan mihrap, minber ve vaaz kürsüsü sade bir yapıya sahiptir (Bayhan, 2019a), (Şekil 4.337). Arazi çalışmalarında caminin günümüzde kullanımda olduğu gözlenmiştir. Yapısal olarak dış ve iç kısımlarında orijinalliğini koruduğunu düşündüğümüz caminin gerekli tadilat işlemleri yapılmalı ve yapı mutlaka koruma altına alınmalıdır.

Camiye ulaşım yer yer bozulan asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Akkuş ilçe merkezine 45 km, Altınordu ilçe merkezine ise 147 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 4 km mesafedeki Kargı Yukarı Mahalle Camii, 6,3 km mesafedeki Çökek Merkez Camii ve 10,4 km mesafedeki Gürgenliyatak Merkez Camii'dir.

Şekil 4.336. Kargı Irmak Kenarı Camii'nden bir görünüş (19.07.2020)

Şekil 4.337. Kargı Irmak Kenarı Camii'nin iç kısmından bir görünüş (19.07.2020)

4.7.2.1.1.2.1.12.Kargı Yukarı Mahalle Camii

Akkuş ilçesi Kargı Mahallesi Sağıruşağı Mevkii'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°50'55" K enlemi ile 36°43'56" D boylamıdır.

Kargı Yukarı Mahalle Camii yöre halkından alınan bilgiye göre 1959 yılında yapılmış olan Geleneksel Ahşap Çantı Cami örneklerindendir (Bayhan, 2019c), (Şekil 4.338). Bayhan (2019a)'a göre eğimli bir zemine inşa edilen yapı güney taraftan kaya parçalarının üst üste istiflenmesiyle oluşturulmuş bir duvar üzerine diğer yönlerden ise toprak zemin üzerine yerleştirilmiş kayalar üzerine ahşap kirişlerin yerleştirildiği zemin üzerinde yükseltilmiştir. Böylelikle yapının toprakla bağlantısı kesilerek nem alması önlenmek istenmiştir. Caminin yapımında kullanılan meşe ağacından elde

edilen tahtalar Kurt Boğazı Tekniği ile birbirine geçirilmiştir. İki katlı bir plana sahip olan yapının üst ve alt katında doğu, batı ve güney cephelerde ikişer pencere yer almaktadır. Kuzey cephede ise altta giriş kapısı yer alırken üstte ise iki pencereye yer verilmiştir. Ayrıca batı cephenin üst katında muhtemelen ezan okunması için kullanılan bir balkon çıkıntısı da yer almaktadır. Üstten kiremitten yapılmış dört yöne eğimli bir çatı ile kapatılmıştır. İç kısma geçildiğinde üst katta "U" şekilli kadınlar mahfilinin yer aldığı yapıda harim kısmı neredeyse kare planlı bir yapıya sahiptir. Yarım daire şeklindeki mihrap, yanında minber, vaaz kürsüsü ve mahfil korkulukları farklı renklerdeki boyalarıyla dikkati çekmektedir (Bayhan, 2019a), (Şekil 4.339). Arazi çalışmalarında caminin günümüzde kullanımda olmadığı gözlenmiştir. Âtıl durumda olan yapının tadilatı yapılmalı ve koruma altına alınması gerekmektedir.

Camiye ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Akkuş ilçe merkezine 40 km, Altınordu ilçe merkezine ise 142 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 4 km mesafedeki Kargı Irmak Kenarı Camii, 9,4 km mesafedeki Çökek Merkez Camii ve 14,2 km mesafedeki Gürgenliyatak Merkez Camii'dir.

Şekil 4.338. Kargı Yukarı Mahalle Camii'nden bir görünüş (20.07.2020)

Şekil 4.339. Kargı Yukarı Mahalle Camii'nin iç kısmından bir görünüş (20.07.2020)

4.7.2.1.1.2.1.13.Ormancık Maha Camii

Akkuş ilçesi Ormancık Mahallesi'nde Maha Mevkii'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°49'14" K enlemi ile 36°58'32" D boylamıdır.

Ormancık Maha Camii, Maha, Çaldere, Kemah ve Üsköz Mahallelerinin ortak kullanımı için mezarlık içerisine inşa edilmiş bir Cuma camiidir (Bayhan, 2019c). Bayhan (2019a)'a göre cami içerisinde yer alan kitabede yer alan bilgiden hareketle 1859-60 yılları arasında Ali Kurt tarafından yaptırılmış olabileceği düşünülmektedir. Caminin dış yüzeyi günümüzde bütünüyle alçı malzemeyle kaplanmış olup orijinal

yapısı tamamıyla kaybolmuştur (Şekil 4.340). Gürgen ağacından elde edilen tahtalarla Kurt Boğazı geçme tekniği kullanılarak inşa edildiği bilgisi yöre halkından edinilmiştir. Zeminde iri kaya bloklarının üzerine yerleştirilen ahşap kirişler üzerinde meydana getirilen yapının giriş kısmı kuzeye bakmaktadır. İç kısımda zemin sonradan parke ile kaplanmış iken iç kapısı da PVC malzeme ile yenilenmiştir. Mihrap kısmı yarım daire şeklinde planlanan yapının minber ve vaaz kürsüsü de sonradan yenilenmiştir (Bayhan, 2019a), (Şekil 4.341). Arazi çalışmaları sırasında caminin halen kullanımda olduğu görülmüştür. Özellikle dış kısmına sonradan uygulanan ahşap malzeme caminin orijinalliğini bozmasının yanında çekiciliğini de baltalamıştır. Bunun dışında iç kısımda yenileme adı altında kullanılan malzemeler ve kaplamalar caminin tarihsel dokusunu zedelemektedir. Caminin koruma altına alınarak mümkün olduğunca eski haline çevrilmesi gereklidir. Aksi halde hem tarihsel hem de turistik anlamda özelliğini giderek kaybedeceği tarafımızca düşünülmektedir.

Camiye ulaşım kimi zaman bozulan asfalt yolla sağlanmaktadır. Akkuş ilçe merkezine 7 km, Altınordu ilçe merkezine ise 125 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 5,7 km mesafedeki Ormancık Merkez Camii, 9 km mesafedeki Çaldere Camii ve 13,6 km mesafedeki Kemikgeriş Şelalesi'dir.

Şekil 4.340. Ormancık Maha Camii'nden bir görünüş (20.07.2020).

Şekil 4.341. Ormancık Maha Camii'nin iç kısmından bir görünüş (20.07.2020)

4.7.2.1.1.2.1.14.Ormancık Merkez Camii

Akkuş ilçesi Ormancık Mahallesi'nde Erikbelen Mevkii'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°49'16" K enlemi ile 36°57'18" D boylamıdır.

Ormancık Merkez Camii yöre halkından edinilen bilgiye göre 1900'lü yıllarda inşa edilmiş, 1985 yılında onarılmış olup 2010 yılında ise dış kısmından siding

kaplama ve iç kesimde ise lambri kaplama yapılarak tadil edilmiştir (Bayhan, 2019c), (Şekil 4.342). Bayhan (2019a)'a göre orijinal yapısında ahşaptan yapılma olup köşelerden Kurt Boğazı Tekniği ile oluşturulan cami iki katlı ve üç veya dört bölümlü bir yapıya sahiptir. Zeminde rastgele dizilen kayaların üzerine yerleştirilen ahşap kirişler üzerine yükselmiştir. Kuzeydeki giriş kısmının daha sonraki tadilatlar sırasında inşa edildiği düşünülmektedir. İç kısımda üst katta "U" şekilli kadınlar mahfili yer alırken toplam on pencereden gelen gün ışığıyla aydınlanan caminin ahşap mihrap, minber ve vaaz kürsüsünün sonradan yapılan tadilatlarla değiştirilmiş olabileceği düşünülmektedir (Bayhan, 2019a). Arazi çalışmaları sırasında caminin içerisine yaşanan salgın sebebiyle kilitli olduğundan girilememiştir. Ancak dışarıdan incelendiğinde yapılan kaplama işlemleri sonrasında caminin otantik yapısını tamamen kaybettiği bariz bir şekilde görülebilmektedir. Dikkat çekici ahşap görüntüsünü yitiren yapıya bir de sonradan eklenen kuzeydeki giriş kısmı ve minaresi caminin modern bir yapı olarak düşünülmesine sebep olmaktadır. Eğer mümkünse yapılan değişiklikler camiye zarar verilmeden kaldırılmalı ve aslına uygun onarımı yapılmalıdır. Turistik değerinin yanında tarihsel öneme de sahip bu yapının mutlaka koruma altına alınması gerekmektedir.

Camiye ulaşım kimi zaman bozulan asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Akkuş ilçe merkezine 12,6 km, Altınordu ilçe merkezine ise 126 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 5,7 km mesafedeki Ormancık Maha Camii, 6 km mesafedeki Ormancık Kaya Mezarı ve 10 km mesafedeki Kemikgeriş Şelalesi'dir.

Şekil 4.342. Ormancık Merkez Camii'nden bir görünüş (20.07.2020)

4.7.2.1.1.2.1.15.Seferli Aliimamlar Camii

Akkuş ilçesi Seferli Aliimamlar Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°49'36" K enlemi ile 36°48'28" D boylamıdır.

Seferli Aliiamamlar Camii yöre halkından edinilen bilgiye göre 1950'li yıllarda inşa edilmiş olan Geleneksel Ahşap Çantı Camilerden olup günümüzde kısmi olarak tahrip olmuş ve atıl durumdadır (Bayhan, 2019c), (Şekil 4.343). Bayhan (2019a)'a göre zeminde orta kısımda ve köşelerde ahşap destekler üzerine uzatılmış olan ahşap kirişler üzerinde yükseltilmiş yapı böylelikle zeminden uzaklaştırılmış olup nem alması mümkün olduğunca azaltılmaya çalışılmıştır. Köşelerden Kurt Boğazı Tekniği kullanılarak inşa edilen caminin doğu ve batı cephelerinde dörder adet dikdörtgen şeklinde pencere bulunmaktadır. Kıble duvarı sağır bırakılan yapının kuzey cephesinin ilk katında giriş kapısı yer almaktadır. Üstten sac malzemeden yapılan çatı dört tarafa eğimlidir. Harim kısmı kare planlı iken önceleri ikinci katta "U" planlı bir kadınlar mahfilinin bulunduğu düşünülmektedir. Mihrap, minber ve vaaz kürsüsü gibi diğer mimari öğeler de tahribat sonucu sökülmüştür (Bayhan, 2019a), (Şekil 4.344). Arazi çalışmaları sırasında caminin günümüzde kullanım dışı olduğu gözlenmiştir. Dıştan bir iki penceresi dışında bütünlüğünü koruyan yapıda esas tahribat iç kısımda görülmektedir. İç kısımda birkaç destek direği dışında zeminden kadınlar mahfiline kadar tüm ahşap malzeme sökülerek alınmıştır. Yapının içten cami olduğunu gösterir herhangi bir mimari öğe kalmamıştır. Yapının tadilata alınarak aslına uygun onarılması mümkünse onarılması değilse de koruma altına alınması mutlaka şarttır. Aksi halde tamamen kaybedilme riski söz konusudur.

Camiye ulaşım kimi zaman bozulan asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Akkuş ilçe merkezine 34,5 km, Altınordu ilçe merkezine ise 136 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 5,3 km mesafedeki Alan Camii, 21,9 km mesafedeki Kemikgeriş Şelalesi ve 23,3 km mesafedeki Kargı Yukarı Mahalle Camii'dir.

Şekil 4.343. Seferli Aliimamlar Camii'nden bir görünüş (20.07.2020)

Şekil 4.344. Seferli Aliimamlar Camii'nin iç kısmından bir görünüş (20.07.2020)

4.7.2.1.1.2.2. Çatalpınar İlçesi Ahşap Camileri

Çatalpınar ilçesi sınırları içerisinde tarihî ahşap cami olarak yalnızca Mevlâna Camii yer almaktadır.

4.7.2.1.1.2.2.1. Mevlâna Camii

Çatalpınar ilçesi Merkez Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°52'58" K enlemi ile 37°27'12" D boylamıdır.

Cami 1885 yılında yapılmış olup önceden Akkaya Mahallesi'nde bulunmakta iken 2009 yılında ilçe merkezine taşınmış ve "Mevlâna Camii" adı verilerek ibadete açılmıştır (Bayhan, 2019b). Cami kareye yakın bir plana sahiptir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Bayhan (2019a)'a göre beton bir zeminde yer alan yapı Geleneksel Ahşap Çantı Cami örneklerindendir. Caminin kuzey cephesi iki katlı bir düzen sergilemekte iken alt katında dikdörtgen formlu bir kapı yer almaktadır. Doğu ve batı cepheler aynı düzende olup iki katlı bir pencere düzenine sahiptirler. Güney cephe ise yine iki katlı düzene sahip olup alt katın doğu ucunda bir pencere yer almaktadır. Taşındıktan sonra orijinal ahşap tahtalar kullanılarak tekrar inşa edilmiştir ve yapının ikinci kat seviyesi Kurt Boğazı Tekniği ile köşelerden tutturulmuştur. Alt kat ise köşelerdeki dikmelere sabitlenmiştir. Üstten alaturka kiremitli ve dört yöne kırma çatıyla örtülmüştür. İç kısma geçildiğinde üst kısımda "U" şekilli kadınlar mahfili harimin üst kısmında yer alırken harim mihrap nişi de dahil olmak üzere lambri kaplanmıştır (Bayhan, 2019a). Arazi çalışmaları sırasında caminin tadilatta olduğu gözlenmiştir. Eskiyen tahtaların yenilendiği görülürken, giriş kısmına asıl yapıda olmayan küçük bir veranda eklenmiştir (Şekil 4.345). Çatı kısmının da tamamen yenilendiği görülebilmektedir. İç kısımda ise lambri malzeme tamamen sökülerek dış kısımda olduğu gibi yeni tahtalarla yenileme çalışması yapılmıştır. Ayrıca zemin

kısmına yerden ısıtma olduğunu düşündüğümüz bir tesisatın döşenmekte olduğu görülmüştür (Şekil 4.346).

Mevlâna Camii'ne ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Çatalpınar ilçe merkezinde yer alan yapı, Altınordu ilçe merkezine ise 57,6 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 5,1 km mesafedeki Karahamza Dehlizi, 6 km mesafedeki Kayatepe Kaya Mezarları ve 8,6 km mesafedeki Akkaya (Göller) Kalesi'dir.

Şekil 4.345. Mevlâna Camii'nden bir görünüş (01.09.2020)

Şekil 4.346. Mevlâna Camii'nin iç kısmından bir görünüş (01.09.2020)

4.7.2.1.1.2.3. Çaybaşı İlçesi Ahşap Camileri

Çaybaşı ilçesi sınırları içerisinde tarihî ahşap cami olarak; Çayır Camii, Eski Asak Camii, Gürçek Camii, Kargalı Tekke Camii ve Yenicuma Camii yer almaktadır.

4.7.2.1.1.2.3.1. Çayır Camii

Çaybaşı ilçesi Çayır Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 41°01'07" K enlemi ile 37°05'25" D boylamıdır.

Bayhan (2019a)'a göre Çayır Camii'nin yapılış tarihi hakkında kesin bilinmemekle birlikte yanında bulunan çeşmedeki bir kitabeden edinilen bilgilere göre 1864-65 ile 1871 tarihleri arasında yapılmış olabileceği tahmin edilmektedir. Taş temel üzerine dikdörtgen şeklinde inşa edilen bu iki katlı caminin yapımında geçme ahşap tekniği kullanılmıştır (Şekil 4.347). Dış kısmında betonarme giriş kısmı sonradan yapılmıştır. 1998 yılında iç bölümü yenilenerek ahşap malzeme ile kaplanırken orijinal yapısı belirli ölçüde bozulmuştur (Şekil 4.348). Bu ahşap caminin bulunduğu alanda ayrıca bir mektep ve çeşme de yer almaktadır. Mektep bölümü caminin batısında yer almaktadır. Tamamen ahşaptan inşa edilen kare formlu bu yapının ahşap korkuluklarla çevrilmiş bir girişi bulunmaktadır (Bayhan, 2019a).

Günümüzde ibadete açık olan cami, eklentileri ile birlikte görülmeye değer bir külliyedir.

Çayır Cami'ne ulaşımı asfalt yolla sağlanmaktadır. Çaybaşı ilçe merkezine 1 km, Altınordu ilçe merkezine ise 86,5 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 2 km mesafedeki Çaybaşı Mesire Yeri, 5,5 km mesafedeki Kazankaya Şelalesi ve 6 km mesafedeki Yenicuma Camii'dir.

Şekil 4.347. Çayır Camii (sağda) ve mektebe (solda) ait bir görüntü (07.11.2019)

Şekil 4.348. Çayır Camii'nin iç kısmına ait bir görüntü (07.11.2019)

4.7.2.1.1.2.3.2. Eski Asak Camii

Çaybaşı ilçesi İlküvez Mahallesi Yivdinlikardı Mevkii'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°56'15" K enlemi ile 36°59'29" D boylamıdır.

Eski Asak Camii'nin önceki yeri olan Çakıllı Mahallesi'ne yeni bir cami yapılması dolayısıyla İmam Salim Bayır'ın öncülüğüyle Yivdinlikardı Mevkii'ne taşınan camii zemine yerleştirilen kaya parçaları üzerine yerleştirilmiş ahşap kirişler üzerine yeniden inşa edilmiştir (Bayhan, 2009b), (Şekil 4.349). Kim tarafından ve ne zaman yapıldığı bilinmeyen cami yöredeki benzer camilerden hareketle 19. yüzyıl sonlarında yapıldığı tahmin edilmektedir (Bayhan, 2009b). Bayhan (2019a)'a göre iki katlı bir plana sahip olan yapının kuzey cephesinde sonradan eklenmiş bir ayakkabılık kısmı ile üstünde iki pencere yer almaktadır. Doğu cephede kuzey tarafında bir kapı ve alt ve üst katlarda ikişer pencere bulunurken güney cephede alt ve üst katlarda üçer pencere yer almaktadır. Batı cephesinde ise sadece bir pencereye yer verilen cami tahtaların Kurt Boğazı Tekniği ile köşelerden birbirine tutturulmasıyla inşa edilmiştir. İç kısma geçildiğinde kare planlı bir harim ve üst kısmında "U" şekilli bir kadınlar mahfili bulunmaktadır. Ahşap mihrap, minber ve tavan kısmı sonradan yenilenmiştir (Bayhan, 2019a), (Şekil 4.350). Saha çalışmaları sırasında caminin mescit olarak kullanımda olduğu ve onarımdan geçirilerek bazı kısımlarının yenilendiği

gözlenmiştir. Sonradan eklenen kısımlar yapının orijinal yapısını bozduğundan imkânı varsa bu eklemelerin kaldırılması ve caminin koruma altına alınması gerekmektedir.

Camiye ulaşım bir kısmı stabilize bir kısmı asfalt yolla sağlanmaktadır. Çaybaşı ilçe merkezine 22,1 m, Altınordu ilçe merkezine ise 101 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 7,8 km mesafedeki Kapılı Takım Şelaleleri, 13,5 km mesafedeki Kargılı Tekke Camii ve 18,2 km mesafedeki Çaybaşı Mesire Yeri'dir.

Şekil 4.349. Eski Asak Camii'nden bir görünüş (13.09.2020)

Şekil 4.350. Eski Asak Camii'nin iç kısmından bir görünüş (13.09.2020)

4.7.2.1.1.2.3.3. Gürçek Camii

Çaybaşı ilçesi Gürçek Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°59'06" K enlemi ile 37°03'53" D boylamıdır.

Gürçek Camii yöre halkından elde edilen bilgiye göre mevcut konumunda eskiden yer alan caminin yerine 1979 yılında halk tarafından yapılmış geleneksel ahşap çantı camilerdendir (Bayhan, 2019c), (Şekil 4.351). Bayhan (2019a)'a göre oldukça fazla eğimli bir konuma yapılan caminin alt kısmına bodrum inşa edilmiştir. Bodrum katının bir kısmı mektep olarak değerlendirilen yapının duvarları meşe ağacından yapılma olup köşelerde Kurt Boğazı Tekniği ile birbirine tutturularak inşa edilmiştir. Zeminde mektebin doğu ve güney kenarlarında kayalar üzerine yerleştirilen ahşap kirişler üzerine inşa edilen yapının giriş kısmında beş ahşap destekli dış revak yer almaktadır. Ancak bu kısımdaki giriş yerine günümüzde kuzeyde yer alan kapı kullanılmaktadır. Yapının güney ve batı cephesinde iki doğu cephesinde bir pencere yer alır. Cami üstten dört omuz çatıyla örtülüdür. İç kısma geçildiğinde kare planlı harimin tavan kısmı düz ahşapla kapatılmıştır. Mihrap yarım daire şeklinde bir nişten oluşurken yanında da ise minber ve kare şekilli vaaz kürsüsü yer almaktadır (Bayhan, 2019a), (Şekil 4.352). Saha çalışmaları sırasında caminin kullanımda olduğu ancak

özellikle dış kısımdan tahribata uğradığı gözlenmiştir. Cami tadilat işlemleri yapıldıktan sonra mutlaka koruma altına alınmalıdır.

Camiye ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Çaybaşı ilçe merkezine 8 km, Altınordu ilçe merkezine ise 93,5 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 6,3 km mesafedeki Çayır Camii, 6,4 km mesafedeki Çaybaşı Mesire Yeri ve 6,6 km mesafedeki Kargalı Tekke Camii'dir.

Şekil 4.351. Gürçek Camii'nden bir görünüş (13.09.2020)

Şekil 4.352. Gürçek Camii'nin iç kısmından bir görünüş (13.09.2020)

4.7.2.1.1.2.3.4.Kargalı Tekke Camii

Çaybaşı ilçesi Kargalı Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°59'49" K enlemi ile 37°05'44" D boylamıdır.

Bayhan (2019a)'a göre Kargalı Tekke Camii büyük oranda orijinalliğini korumuştur (Şekil 4.353). Kadınlar mahfilinde yer alan süslemelerden anlaşıldığı kadarıyla 19. yüzyılın ikinci yarısında yapıldığı düşünülmektedir. Cami rutubetten korumak için büyük kayaların üzerine oturtulmuş ahşap kirişlerle zeminden yükseltilmiş bir platform üzerine inşa edilmiştir. Kare formlu bu cami kurt boğazı yöntemi ile birbirine geçme şeklinde yapılmıştır (Şekil 4.354). Ayrıca caminin hemen yan tarafında orijinalliğini günümüze kadar korumuş bir de mektebi bulunmaktadır (Şekil 4.355). Kare formlu bu mektebin doğusunda bir giriş revakı ve bir de dikdörtgen formlu dershanesi yer almaktadır (Bayhan, 2019a). Günümüzde aktif olarak kullanılmayan cami âtıl kalmış ve iç kısmı da oldukça kötü durumdadır. Bakımı yapılarak koruma altına alınması caminin geleceği taşınması açısından çok önemlidir.

Kargalı Tekke Camii'ne ulaşım stabilize ve oldukça virajlı bir yolla sağlanmaktadır. Yola asfaltlama çalışması yapılarak camiye seyahat konforu arttırılabilir. Cami Çaybaşı ilçe merkezine 3,3 km, Altınordu ilçe merkezine ise 89 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden

bazıları 1,2 km mesafedeki Kazankaya Şelalesi, 2,5 km mesafedeki Yenicuma Camii ve 4,2 km mesafedeki Çayır Camii'dir.

Şekil 4.353. Kargalı Tekke Camii'ne ait bir görünüş (07.11.2019)

Şekil 4.354. Kargalı Tekke Camii'nin iç kısmına ait bir görünüş (07.11.2019)

Şekil 4.355. Kargalı Tekke Camii'nin mektebine ait bir görünüş (07.11.2019)

4.7.2.1.1.2.3.5. Yenicuma Camii

Çaybaşı ilçesi Yenicuma Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°59'46" K enlemi ile 37°07'02" D boylamıdır.

Bayhan (2019a)'a göre Yenicuma Camii'nin ne zaman ve kim tarafından yaptırıldığı net olarak bilinmemektedir. Ancak üzerinde yazılı eski bir ibareden 1863-64 tarihleri arasında yapılmış olabileceği düşünülmektedir. Cami rutubetten korunmak için taş bir platform üzerindeki ahşap kirişler üstüne inşa edilmiştir (Şekil 4.356). Duvarları çivisiz olarak kurt boğazı tekniğiyle birbirine köşelerden geçmelidir. Caminin iç kısmı 1 m yüksekliğe kadar ahşap ile kaplanmıştır (Bayhan, 2019a). İç kısmı kısmen yenilenmiş olsa da genel olarak orijinalliğini koruyabilmiştir (Şekil 4.357).

Çaybaşı ilçe merkezine yakın olan bu camiye ulaşım belirli bir kısma kadar asfalt sonrası ise stabilize olarak sağlanmaktadır. Çaybaşı ilçe merkezine 4,8 km, Altınordu ilçe merkezine ise 90 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret

edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 1,3 km mesafedeki Kazankaya Şelalesi, 2,4 km mesafedeki Kargalı Tekke Cami ve 5,4 km mesafedeki Çaybaşı Mesire Yeri'dir.

Şekil 4.356. Yenicuma Camii'ne ait bir görüntü (05.11.2019)

Şekil 4.357. Yenicuma Camii'nin iç kısmına ait bir görüntü (05.11.2019)

4.7.2.1.1.2.4. Fatsa İlçesi Ahşap Camileri

Fatsa ilçesi sınırları içerisinde tarihî ahşap cami olarak; Çayır Camii, Eski Asak Camii, Gürçek Camii, Kargalı Tekke Camii ve Yenicuma Camii yer almaktadır.

4.7.2.1.1.2.4.1. Aşağıyavaş Camii

Fatsa ilçesi Aşağıyavaş Mahallesi sınırlarında yer almaktadır. Caminin konumu 40°56'07" K enlemi ile 37°37'48" D boylamıdır.

Aşağıyavaş Camii tamamen ahşaptan yapılmıştır (Şekil 4.358), (Şekil 4.359). Bayhan (2009)'a göre kim tarafından ve ne zaman yapıldığı hakkında kesin bir bilgi olmamakla birlikte üzerindeki kiremit çatısı 1945'te yenilenmiştir. Yapısı ve mimari özelliklerinden anlaşıldığına göre 19. yüzyılın son dönemlerinde yapılmış olabileceği düşünülmektedir. "Çantı Tekniği" yani Kurt Boğazı geçmelerle oluşturulan yapı yöresel mimarinin örneklerindendir (Bayhan, 2009). Üst katında yer alan büyük iki adet pencerenin sonradan eklenmiş olabileceği düşünülmektedir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Sonradan yapılan pencereler estetik olarak yapının görüntüsünü bozduğu gibi aynı zamanda yapının orijinalliğine de zarar vermektedir. İl genelinde bu yapıların tamamı tespit edilerek koruma altına alınmalıdır. Günümüzde ibadete açık olan cami mimari yapısı ile görülmeye değerdir.

Camiye ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Fatsa ilçe merkezine 16 km, Altınordu ilçe merkezine ise 40 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları hemen karşısında bulunan Aşağıyavaş Takım Şelaleleri, 7 km mesafedeki Aslancami Kaya Mezarları ve 8 km mesafedeki Sarmaşık Kaplıcalarıdır.

Şekil 4.358. Fatsa ilçesi Aşağıyavaş Camii'nden bir görünüş (21.05.2019)

Şekil 4.359. Fatsa ilçesi Aşağıyavaş Camii'nin iç kısmından bir görünüş (21.05.2019)

4.7.2.1.1.2.4.2. İslamdağ Camii

Fatsa ilçesi İslamdağ Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°53'48" K enlemi ile 37°22'33" D boylamıdır.

Bayhan (2019a)'a göre Cumhuriyet dönemi ahşap camilerinden olan yapının kim tarafından ve ne zaman inşa ettirildiği bilinmemekle birlikte mimari özelliklerinden hareketle 20. yüzyılın ortalarında yapılmış olabileceği düşünülmektedir. Zemin kısmında eğimli bir arazide yer alan yapıda bu araziden faydalanılarak bir bodrum katı oluşturulmuştur. Arazinin eğimi nedeniyle kuzey tarafta taş duvarlar ve diğer yönlerde ise kaya blokları üzerine yerleştirilen ahşap kirişler üzerine inşa edilmiştir. Böylelikle toprakla doğrudan bağlantısı kesilen yapı rutubetten korunmuştur. Giriş kapısının yer aldığı kuzey cephede al katta bir üst katta ise iki dikdörtgen pencereye yer verilmiştir. Doğu cephede simetrik olarak alt ve üst katlarda üçer pencere yer alırken batı cephede üst katta iki dikdörtgen pencere ve bir balkon alt katta ise tali bir giriş ve iki dikdörtgen pencere bulunmaktadır. Güney cephede ise sadece üst katta iki dikdörtgen pencere yer almaktadır. Üstten yapı dört omuz kiremitli çatı ve saçak sistemiyle kapatılmıştır (Şekil 4.360). İç kısımda ise dikdörtgen planlı harimin üstünde "U" şekilli kadınlar mahfili yer almaktadır. Ahşap nişten ibaret mihrap harime doğru çıkıntı yaparken Ajurlu ahşap korkuluğa sahip minber ve güneydoğuda yer alan vaaz kürsüsü sade yapıdadır (Bayhan, 2019a). Saha çalışmaları sırasında âtıl durumda olduğu görülen yapı kullanılmamaktadır. Oldukça kötü bir görünüm sergileyen caminin restore edilerek koruma altına alınması şarttır (Şekil 4.361).

Camiye ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Fatsa ilçe merkezine 23,1 km, Altınordu ilçe merkezine ise 62,4 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek

diğer çekiciliklerden bazıları ise 4,3 km mesafedeki Pongurt Takım Şelaleleri, 5,7 km mesafedeki İslamdağ Güllük Şelalesi ve 6 km mesafedeki Kösebucağı Camii'dir.

Şekil 4.360. İslamdağ Camii'nden bir görünüş (11.09.2020)

Şekil 4.361. İslamdağ Camii'nin iç kısmından bir görünüş (11.09.2020)

4.7.2.1.1.2.4.3. Kösebucağı Camii

Fatsa ilçesi Kösebucağı Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°53'41" K enlemi ile 37°24'23" D boylamıdır.

Afırlı Camii'nin ne zaman ve kim tarafından yaptırıldığı bilinmekle birlikte yöre halkından edinilen bilgiye göre yaklaşık 120 yıllık olduğu düşünülmektedir (Bayhan, 2019a). İlk yapılış yeri mezarlıktan biraz ileride olsa da sonraki bir zamanda mezarlar içerisinde kaldığından bugünkü yerine taşınmıştır (Bayhan, 2019b). Bayhan (2019a)'a göre zeminde köşelere yerleştirilmiş iri kaya blokları ve kenar kısımlarda yer alan taş duvarlar üzerine yerleştirilmiş ahşap kirişler üzerine inşa edilen yapı ahşap çantı camilerin günümüze ulaşabilen örneklerindendir (Şekil 4.362). Kuzey cephede alt katta giriş kapısının yanında iki dikdörtgen pencere yer alırken üst katta da iki pencereye yer verilmiştir. Batı cephede biri altta ikisi üstte olmak üzere üç dikdörtgen pencere yer alırken kuzeydoğuda günümüzde kapatılmış bir kapı bulunmaktadır. Doğu cephede biri altta ikisi üstte olmak üzere iki dikdörtgen pencere yer almakta iken güney cephede ise alt ve üst katta birer dikdörtgen pencere bulunur. Cami duvarları tahtaların Kurt Boğazı Tekniği ile köşelerden birbirine tutturulmasıyla inşa edilmiştir. Üstten çatı kısmı ise alaturka kiremitli dört omuz kırma ile kapatılmıştır. İç kısımda ise harimin üst kısmı "U" şekilli kadınlar mahfili yer alırken kıble duvarında ise ortada bulunan ahşap mihrap farklı renklere boyanmış 11 kademeli niş şeklindedir. Süslemeli bir yapıda olan minber de yine farklı renklerle boyalı iken güneydoğu köşede ise vaaz kürsüsü yer almaktadır (Bayhan, 2019a). Saha çalışmaları sırasında caminin iyi durumda olduğu görülmüştür. Yapı günümüzde kullanılmamaktadır. İç kısmında kullanılan renklendirmelerle etkileyici bir görünümdedir (Şekil 4.363).

Camiye ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Fatsa ilçe merkezine 23,7 km, Altınordu ilçe merkezine ise 62,6 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 2,6 km mesafedeki Pongurt Takım Şelaleleri, 4 km mesafedeki İslamdağ Güllük Şelalesi ve 6 km mesafedeki İslamdağ Camii'dir.

Şekil 4.362. Kösebucağı Camii'nden bir görünüş (11.09.2020)

Şekil 4.363. Kösebucağı Camii'nin iç kısmından bir görünüş (11.09.2020)

4.7.2.1.1.2.4.4. Oluklu Sarnıç Camii

Fatsa ilçesi Oluklu Mahallesi sınırlarında yer almaktadır. Caminin konumu 40°57'54" K enlemi ile 37°23'52" D boylamıdır.

Bayhan (2019a)'a göre 1895 yılında inşa edilen bu cami ahşap materyalden yapılmıştır (Şekil 4.364). Kare planlı olan cami kırma çatılı cami sınıfına girmektedir. Cami Osmanlı'nın son dönem camileri içerisinde yer alırken bölgeye özgü ağaç süslemeleri bulunması sebebiyle ayrı bir öneme sahiptir. Geleneksel ahşap çantı camilerin örneklerinden olan bu cami günümüzde ibadete açıktır (Bayhan, 2019a).

Görülmeye değer bir mimariye sahip olan bu camiye ulaşım oldukça zordur. Mahalle yoluna kadar asfalt yoldan rahat bir şekilde ulaşım sağlanırken mahalle yoluna girildiğinde hem topografya olarak hem de yolun kalitesi bakımından zorlu bir güzergâh izlenmek zorunda kalınmaktadır. Oldukça virajlı ve dik yamaçlı bu yolun bir de stabilize olması yolculuğu can sıkıcı bir hale getirebilmektedir. Bu sebeple en azından asfaltlama çalışması yapılarak bir nebze yol konforu sağlanabilir.

Cami Fatsa ilçe merkezine 16,5 km, Altınordu ilçe merkezine ise 71,5 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 9,8 km mesafedeki Hatipli Takım Şelaleleri ve 17 km mesafedeki Sakura Şelalesi'dir.

Şekil 4.364. Fatsa ilçesi Sarnıç Camii'inden bir görünüş (21.05.2019)

4.7.2.1.1.2.5. Gölköy İlçesi Ahşap Camileri

Gölköy ilçesi sınırları içerisinde tarihî ahşap cami olarak; Alanyurt Güzle Camii, Düzyayla (Mahmudiye) Camii ve Emirler Camii yer almaktadır.

4.7.2.1.1.2.5.1. Alanyurt Güzle Camii

Gölköy ilçesi Alanyurt Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°35'34" K enlemi ile 37°33'08" D boylamıdır.

Bayhan (2019a)'a göre Alanyurt Güzle Camii iç kısımda yer alan yazıya göre 3-4 Nisan 1958 tarihinde yapılmıştır. Yöre halkından elde edilen bilgiye göre tasarımı ve uygulaması Hüseyin Gündoğdu'ya aittir. Zemin kısmında dört tarafında iri kaya blokları üzerine oturtulan cami gürgen ağaçlarından elde edilen kerestelerin Kurt Boğazı Tekniği ile köşelerden birbirine tutturulmasıyla inşa edilmiştir (Şekil 4.365). Kuzey cephede giriş kapısının yer aldığı yapının diğer cephelerinde birer pencere bulunmaktadır. Günümüzde üstten dört omuz yapılı ve sacla örtülü bir çatıyla kapatılmıştır. İç kısma geçildiğinde kareye yakın plana sahip harimde mihrap iki ahşap dikmenin arasıdır. Mihrabın bulunduğu cephenin sol köşesinde vaaz kürsüsü sağında ise minber yer almaktadır (Bayhan, 2019a), (Şekil 4.366). Saha çalışmaları sırasında caminin günümüzde kullanımda olduğu görülmüştür. Görüntü olarak iyi durumda olan caminin koruma altına alınması gereklidir. Ayrıca bulunması oldukça güç olan caminin güzergahına yönlendirici tabelaların yerleştirilmesi meraklıların ziyaret edebilmesini kolaylaştıracaktır.

Camiye ulaşım bazı yerlerde bozulan asfalt yolla sağlanmaktadır. Gölköy ilçe merkezine 22,4 km, Altınordu ilçe merkezine ise 84,6 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 5,4 km mesafedeki Güzelyayla

Kaya Mezarları, 6,7 km mesafedeki Ulugöl Tabiat Parkı ve 13 km mesafedeki Düzyayla (Mahmudiye) Camii'dir.

Şekil 4.365. Alanyurt Güzle Camii'nden bir görünüş (26.07.2020)

Şekil 4.366. Alanyurt Güzle Camii'nin iç kısmından bir görünüş (26.07.2020)

4.7.2.1.1.2.5.2. Düzyayla (Mahmudiye) Camii

Gölköy ilçesi Düzyayla (Mahmudiye) Mahallesi Çibiyazlık Değirmendüzü Mevkii'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°37'02" K enlemi ile 37°30'04" D boylamıdır.

Bayhan (2019a)'a göre Düzyayla (Mahmudiye) Camii yöre halkından edinilen bilgiye göre 1951 yılı yakınlarında yapılmış olduğu düşünülmektedir. Cami iki katlı bir plana sahip olup alt katı kesme ve yontu taş malzemeyle örtülmüş kagir duvarları bulunmaktadır (Şekil 4.367). Üst kat meşe ve çam ağaçlarından elde edilen kerestelerin Kurt Boğazı Tekniği ile köşelerden birbiri üstüne tutturulması ile meydana getirilmiştir. Alt katta güney cephede herhangi bir öğe yer almazken kuzey cephe ortasında giriş kapısı bulunmaktadır. Doğu ve batı cephelerde ise ikişer pencere yer almaktadır. Üst katta kuzey cephe boş bırakılmış olup diğer cephelerde ikişer pencere yer alır. Üstten cami dört omuz ve sacla kaplı bir çatı ile kapatılmıştır. İç kısımda dikdörtgen planlı harim ve üst kısmında "U" şekilli kadınlar mahfili yer almaktadır. Ahşap mihrap kısmı daire şekilli ve yuvarlak kemerli bir nişten oluşurken ahşap minber ise mihrabın sağ yanında yer almaktadır (Şekil 4.368). Vaaz kürsüsü ise yine ahşaptan olup vazo şekillidir (Bayhan, 2019a). Saha çalışmaları sırasında caminin günümüzde kullanımda olmadığı görülmüştür. Görüntü olarak iyi durumda olan caminin koruma altına alınması şarttır.

Camiye ulaşım bazı yerlerde bozulan asfalt yolla sağlanmaktadır. Gölköy ilçe merkezine 18,5 km, Altınordu ilçe merkezine ise 83,8 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 9,3 km mesafedeki Ulugöl Tabiat

Parkı, 15 km mesafedeki Güzelyayla Kaya Mezarları ve 18,2 km mesafedeki Yemişgen Kilisesi'dir.

Şekil 4.367. Düzyayla (Mahmudiye) Camii'nden bir görünüş (26.07.2020)

Şekil 4.368. Düzyayla (Mahmudiye) Camii'nin iç kısmından bir görünüş (26.07.2020)

4.7.2.1.1.2.5.3. Emirler Camii

Gölköy ilçesi Emirler Mahallesi Dereçayır Mevkii'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°44'20" K enlemi ile 37°38'46" D boylamıdır.

Emirler Camii Çatak, Emirler, İçyaka, Hürriyet ve Özlü Mahallelerinin ortak kullanımı için inşa edilmiş bir "Cuma Camii"dir (Bayhan, 2019b). Bayhan (2019a)'a göre kim tarafından ve ne zaman yapıldığı bilinmemekle birlikte yöre halkı tarafından "sekiz asırlık" olduğuna dair söylemler vardır. Üzerinde yer alan kitabeden hareketle 1858-1859 yapımı olduğu söylenebilir. Zeminde eğimli bir arazi üzerine inşa edilen yapı güney yönde iri taşlar üzerinde yer alırken kuzeyde ise toprak üzerinde yükselmektedir. Kuzey kısmında bir dört ahşap direkli bir revak yer alırken giriş kapısı da bu yüzde bulunmaktadır (Şekil 4.369). Doğu ve batı cephelerinde herhangi bir pencere ya da detay yer almazken güney cephede ise farklı ölçeklerde küçük pencereler yer almaktadır. İç kısma geçildiğinde kare formlu harim ve üstte kuzey cephede kadınlar mahfili bulunmaktadır. Kıble duvarında üç ahşap parçadan oluşan sivri kemerli mihrap yer alırken batısında sonradan değiştirilmiş bir minber, doğusunda ise yine sonradan değiştirilmiş vaaz kürsüsü yer almaktadır (Bayhan, 2019a), (Şekil 4.370). Saha çalışmaları sırasında caminin günümüzde kullanımda olduğu görülmüştür. Üzerinde yer alan tabelaya göre Samsun Kültür Varlıklarını Koruma Kurulunca 12.09.2008 tarihli ve 1810 sayılı kararı ile koruma altına alınan yapı Ordu Valiliği Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı tarafından aslına uygun olacak şekilde restore edilmiştir. Yapılan onarım işlemleri neticesinde günümüzde iyi durumda olan yapı yöredeki en dikkat çekici yapılardan biridir.

Camiye ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Gölköy ilçe merkezine 11,7 km, Altınordu ilçe merkezine ise 52,1 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 2 km mesafedeki Akdin Baba Türbesi ve Özlü Anıt Ağaçları ve 7,6 km mesafedeki Kokurdan Yatak İçi Şekilleridir.

Şekil 4.369. Emirler Camii'nden bir görünüş (03.08.2020)

Şekil 4.370. Emirler Camii'nin iç kısmından bir görünüş (03.08.2020)

4.7.2.1.1.2.6. Gürgentepe İlçesi Ahşap Camileri

Gürgentepe ilçesi sınırları içerisinde tarihî ahşap cami olarak Bahtiyarlar Orta Camii ve Eskiköy Camii yer almaktadır.

4.7.2.1.1.2.6.1. Bahtiyarlar Orta Camii

Gürgentepe ilçesi Döşek Mahallesi'nde yer almaktadır. Taşınmadan önce Bahtiyarlar Orta Mahalle'de yer alan caminin bugünkü konumu 40°47'03" K enlemi ile 37°36'03" D boylamıdır.

Bayhan (2019a)'a göre orijinal yerinde bir vadi yamacında bulunan cami Orta, Alçakgeriş, Kürt, Taşdibek, Okulyanı, Ciğercioğlu, Karaçorak, Alaseher, İbrahimgil, Hasangil, Daloğgil, Gözören, Tuzla ve Karaçorak Mahallelerinin ortak kullanımı için 1927 yılında yapılmış bir "Cuma Camii"dir. Bir kısmı bodrum katına diğer tarafı ise ahşap kirişler üzerine oturan yapının inşasında kestane ağacı ve Kurt Boğazı Tekniği kullanılmıştır. Taşınmadan önceki haliyle Asıl konumunda eğimli bir bölgede yer aldığından köy odası olarak kullanılan bir bodrum katına alt kısımda yer verilmiştir. Yapı iki katlı (bodrumla üç) bir plana sahip olup kuzey cephe alt katta bir kapı ve iki pencere yer alırken üst katta da iki pencere bulunmaktadır. Doğu cephe üç katlı bir görünüme sahip olduğundan en alt katta iki pencere ve bir kapı, diğer katlarda ise üçer pencere yer almaktadır. Güney cephede üç katlı bir görünümde olup bodrum katta üç, orta katta tek ve üst katta iki pencere bulunmaktadır. Batı cephe ise güney tarafı yontu taş duvara kuzey tarafı ise zeminde yer almakta olup zemin katta bir ve üst katta iki

pencere yer almaktadır. İç kısımda kare planlı bir harim yer alırken üstte "U" planlı bir kadınlar mahfili bulunmaktadır. Mihrap kısmı çıtalarla kıble duvarına tutturulmuş olup yarım daire nişten oluşmaktadır. Doğu tarafında vaaz kürsüsü batı tarafında ise minber yer almaktadır ((Bayhan, 2019a). Yukarıda verilen bilgiler caminin eski konumundaki orijinal haline aittir. Saha çalışmaları sırasında caminin taşındığı görülmüştür. Yeni konumuna ulaşıldığında caminin orijinal yapısından eser kalmadığı gözlenmiştir (Şekil 4.371). İç kısmı halen yapım aşamasında olan yapının tüm planı değiştirilmiş ve eski halinden eser kalmamıştır. İç kısımda bazı bölümlerde yeni kerestelerin kullanıldığı dikkati çekmektedir (Şekil 4.372). Bu tarz yapıların taşınması zaten problemli bir durumdur. Taşınması bir zorunluluksa parçalar numaralandırılmak koşulu ile orijinaline sadık kalınarak yapılması gerekmektedir. Umarız ki tamamlandığında en azından yapı tarihi dokusunu koruyabilir.

Camiye ulaşım bir kısmı stabilize bir kısmı asfalt yolla sağlanmaktadır. Gürgentepe ilçe merkezine 800 m, Altınordu ilçe merkezine ise 49,1 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 5,1 km mesafedeki Dumanlı Şelalesi, 12,1 km mesafedeki Tikenlice Kaya Mezarları ve 19,7 km mesafedeki Eskiköy Camii'dir.

Şekil 4.371. Bahtiyarlar Orta Camii'nden bir görünüş (03.08.2020)

Şekil 4.372. Bahtiyarlar Orta Camii'nin iç kısmından bir görünüş (03.08.2020)

4.7.2.1.1.2.6.2. Eskiköy Camii

Gürgentepe ilçesi Eskiköy Mahallesi'de yer almaktadır. Caminin konumu 40°53'28" K enlemi ile 37°36'53" D boylamıdır.

Bayhan (2019a)'a göre 1946 yılında mevcut konumda yer alan caminin yerine yapılan Eskiköy Camii iki katlı bir plana sahiptir. Kuzey cephede üst katta tek bir pencere bulunurken alt katta ise kiremit çatılı bir giriş bölümü yer almaktadır (Şekil 4.273). Doğu ve batı cephelerde alt ve üst katlarda ikişer pencere yer alırken güney

cephede ise üstte tek pencere yer almaktadır. Zemin kısmında kaya kütleleri üzerine ahşap kirişlere üzerinde yükselen yapı köşelerde Kurt Boğazı Tekniği kullanılarak tahtaların birbirine tutturulmasıyla inşa edilmiştir. Üstten ise dört omuz ve alaturka kiremitli çatıyla örtülüdür. İç kısımda kare planlı harimin üst kısmında "U" planlı kadınlar mahfili yer almaktadır. Mihrap kısmı kıble duvarının ortasında yarım daire niş şeklindedir (Şekil 4.274). Doğusunda kare şekilli vaaz kürsüsü batı kısmında ise minber yer almaktadır (Bayhan, 2019a). Bunun yanında mihrap, minber ve tavanda bazı kısımlar değişikliğe uğramıştır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında caminin kullanımda olmadığı görülmüştür. Âtıl durumdaki yapının dıştan giriş eklentisi tahrip olmuştur. İç kısımda da bazı kısımlar onarıma ihtiyaç duymaktadır. Onarım işlemleri tamamlanıp koruma altına alınması şarttır.

Camiye ulaşım bir kısmı stabilize bir kısmı asfalt yolla sağlanmaktadır. Gürgentepe ilçe merkezine 18,7 km, Altınordu ilçe merkezine ise 46,4 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 18,8 km mesafedeki Dumanlı Şelalesi, 19,7 km mesafedeki Bahtiyarlar Orta Camii ve 27,9 km mesafedeki Tikenlice Kaya Mezarlarıdır.

Şekil 4.373. Eskiköy Camii'nden bir görünüş (03.08.2020)

Şekil 4.374. Eskiköy Camii'nin iç kısmından bir görünüş (03.08.2020)

4.7.2.1.1.2.7.İkizce İlçesi Ahşap Camileri

İkizce ilçesi sınırları içerisinde tarihî ahşap cami olarak Kaynartaş Eski Camii ve Laleli (Eski) Camii yer almaktadır.

4.7.2.1.1.2.7.1. Kaynartaş Eski Camii

İkizce ilçesi Kaynartaş Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 41°01'09" K enlemi ile 37°00'32" D boylamıdır.

Bayhan (2019a)'a göre iç kısmında yer alan kitabesinde yazan bilgide cami 1886-1887 yıllarında inşa edilmiş olup Ahşap Çantı Cami örneklerindendir (Şekil

4.375). Diğer bir kitabeye göre ise 1959 yılında tamir görmüştür. Eğimli bir araziye yapılmış olan caminin zemin kısmında kuzey yönü hariç kayalar üzerine oturtulmuş ahşap kirişler üzerine inşa edilmiştir. Böylelikle yapının toprakla doğrudan teması engellenmiştir. Meşe ağacından elde edilmiş tahtaların köşelerde Kurt Boğazı Tekniği ile birbirine tutturulması ile yapılan cami iki katlı bir plana sahiptir. Doğu ve batı cephelerde altta ve üstte ikişer pencere yer alırken güney cephede altta tek üstte iki pencere bulunmaktadır. Kuzey cephede ise sonradan eklendiği düşünülen bir giriş kısmı caminin orijinal yapısını bozmuştur. Yapı üstten dört omuzlu kiremit örtülü bir çatı ile kapatılmıştır. İç kısma geçildiğinde kare planlı harimin üst kısmında "U" planlı bir kadınlar mahfili yer alırken kıble duvarında yarım daire şekilli mihrap, minber ve süslü vaaz kürsüsü ahşap malzemeden yapılmıştır (Bayhan, 2019a), (Şekil 4.376). Saha çalışmaları sırasında caminin kullanımda olmadığı ve tahribata uğradığı gözlenmiştir. Âtıl durumdaki yapı onarılmalı ve koruma altına alınmalıdır.

Camiye ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. İkizce ilçe merkezine 10,9 m, Altınordu ilçe merkezine ise 96,2 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 5,6 km mesafedeki Keriş Kemer Köprü, 5,9 km mesafedeki Çandır Köprüsü ve 11,4 km mesafedeki Laleli Camii'dir.

Şekil 4.375. Kaynartaş Eski Camii'nden bir görünüş (14.09.2020)

Şekil 4.376. Kaynartaş Eski Camii'nin iç kısmından bir görünüş (14.09.2020)

4.7.2.1.1.2.7.2. Laleli (Eski) Camii

İkizce ilçesi Düzpelit Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 41°03'32" K enlemi ile 37°05'00" D boylamıdır.

Caminin kim tarafından ve ne zaman yapıldığı tam olarak bilinmese de ABD'deki Cornell Üniversitesi Tarih, Sanat ve Arkeoloji Bölümü'nden Peter Ian Kuniholm tarafından 1994 yılında Dendrokronoloji Metodu kullanarak yapılan çalışma neticesinde caminin 1522 yılı ya da biraz daha sonraki yıllarda yapıldığına

dair bulgulara ulaşılmıştır (Kuniholm, 2004)'a atfen (Bayhan, 2019a). Bayhan (2019a)'a göre Cami rutubetten korunmak için düz bir zeminde üç tarafında moloz taşların üzerine yerleştirilerek diğer tarafında ise ahşap direkler vasıtasıyla toprakla teması önlenmiştir (Şekil 4.377). Minaresi bulunmayan caminin duvarları kurt boğazı tekniğiyle birbirine geçirilmiştir. Caminin iç kısmı birtakım restorasyon işlemlerinden geçmiş ve bazı kısımları yenilenmiştir (Bayhan, 2019a), (Şekil 4.378). Caminin içerisinde bulunduğu ağaçlık ve hemen yanında bulunan Akçay Deresi ile birlikte cami çok güzel bir görüntü oluşturmaktadır. Diğer ahşap camilere kıyasla Laleli (Eski) Camii'nin yapıldığı ahşap materyal ile bulunduğu ortam büyük bir uyum içerisindedir. Sahip olduğu peyzajıyla yalnızca inanç turizmi bakımından değil aynı zamanda mesire alanı olarak da değerlendirilebilecek bir mekân durumundadır.

Camiye ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. İkizce ilçe merkezine 900 m, Altınordu ilçe merkezine ise 87 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 7,4 km mesafedeki Başönü Şelalesi, 7,7 km mesafedeki Gençağa Kalesi ve 14,4 km mesafedeki Keriş Kemer Köprü'dür.

Şekil 4.377. Laleli Camii'ne ait bir görüntü (07.11.2019)

Şekil 4.378. Laleli Camii'nin iç kısmına ait bir görüntü (07.11.2019)

4.7.2.1.1.2.8. Kabadüz İlçesi Ahşap Camileri

Kabadüz ilçesi sınırları içerisinde tarihî ahşap cami olarak Çambaşı Merkez Camii ve Derinçay Merkez Camii yer almaktadır.

4.7.2.1.1.2.8.1. Çambaşı Merkez Camii

Kabadüz ilçesi Musa Kırık Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°37'43" K enlemi ile 37°58'02" D boylamıdır.

Bayhan (2019a)'a göre ne zaman ve kim tarafından yapıldığı tam olarak bilinmemekle birlikte iç duvarlarından edinilen bilgiye göre 20. Yüzyılın başı ya da 19. yüzyıl sonlarında yapıldığı tahmin edilmektedir (Bayhan, 2019a). Muhtemelen

1938 yılında caminin kuzey kesimindeki ilavesiyle birlikte dış duvarları da sonradan sıvanmıştır (Şekil 4.379). Kuzey-güney doğrultuda inşa edildiğinden eğim sebebiyle fevkani tarzda yani güneyden yükseltilerek (alt katı bodrum olacak şekilde) yapımı tamamlanmıştır. Cami günümüzde kullanılmamaktadır. Kareye yakın dikdörtgen formlu olan bu ahşap caminin iç kesimi tamamen ahşap olarak orijinalliğini korunmakla birlikte bugün bakımsız bir haldedir (Şekil 4.380). Saha çalışmaları sırasında dışı sıvalı olduğundan zorlukla tespit edilebilmiştir. Eğer imkânı varsa camiye zarar verilmeden yüzeyindeki sıva sökülüp yeniden orijinal görünümüne kavuşturulması camiyi daha ilgi çekici bir hale getirecektir.

Camiye ulaşım çoğunluğu asfalt kalanı bir bölümü stabilize yolla sağlanmaktadır. Çambaşı Yayla merkezi içerisinde yer alan bu cami Kabadüz ilçe merkezine 36 km, Altınordu ilçe merkezine ise 58 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise içerisinde bulunduğu Çambaşı Yaylası, 2,8 km mesafedeki Çambaşı Kayak Merkezi ve 3,2 km mesafedeki Çambaşı Yaylası Göleti'dir.

Şekil 4.379. Çambaşı Merkez Camii'ne ait bir görüntü (08.12.2019)

Şekil 4.380. Çambaşı Merkez Camii'nin iç kısmına ait bir görüntü (08.12.2019)

4.7.2.1.1.2.8.2. Derinçay Merkez Camii

Kabadüz ilçesi Derinçay Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°42'19" K enlemi ile 37°52'29" D boylamıdır.

Bayhan (2019a)'a göre kim tarafından ve ne zaman yapıldığı bilinmeyen cami yöre halından elde edilen bilgiye göre 1961 yılında inşa edilmiştir. 1970 yılında yapının dış kısmına çakatura türünde bir sıva işlemi uygulanmış ve bir minare eklenmiştir (Şekil 4.381). Oldukça eğimli bir araziye inşa edilen yapı doğuda yüksek taştan duvara sahip bir bodrum, diğer yönlerden ise toprak zemin üzerinde yer almaktadır. Doğu ve güney cepheler iki katlı plana sahipken diğer cepheler tek kat

planlıdır. Doğu cephede alt ve üstte üçer dikdörtgen pencereye sahipken güney cephe altta bir üstte iki dikdörtgen pencereye sahiptir. Batı cephede sadece üstte üç dikdörtgen pencere yer alırken kuzey cephede ise sadece dikdörtgen şekilli bir kapı yer almaktadır. Cami duvarları orijinalde ladin ve kestane ağaçlarından elde edilen kerestelerle inşa edilmiştir. İç kısımda ise kareye yakın planlı bir harim ve üstte kuzey cephede kadınlar mahfili bulunmaktadır. Kıble duvarının orta bölümünde yarım daire şeklinde mihrap, sağ tarafında minber ve güneydoğu kısımdaki vaaz kürsüsü ahşaptan yapılmıştır (Bayhan, 2019a), (Şekil 4.382). Saha çalışmaları sırasında caminin günümüzde kullanımda olduğu görülmüştür. Görüntü olarak iyi durumda olan caminin koruma altına alınması gereklidir. Dış kısmına uygulanan sıva sebebiyle otantikliğini belirli ölçüde kaybetmiştir.

Camiye ulaşım bazı yerlerde bozulan asfalt yolla sağlanmaktadır. Kabadüz ilçe merkezine 39 km, Altınordu ilçe merkezine ise 60,9 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 3 km mesafedeki Gümüşdere Kaya Mezarları, 3,3 km mesafedeki Dikilitaş Takım Şelaleleri ve 5,9 km mesafedeki Başkotanı Köprüsü'dür.

Şekil 4.381. Derinçay Merkez Camii'nden bir görünüş (08.09.2020)

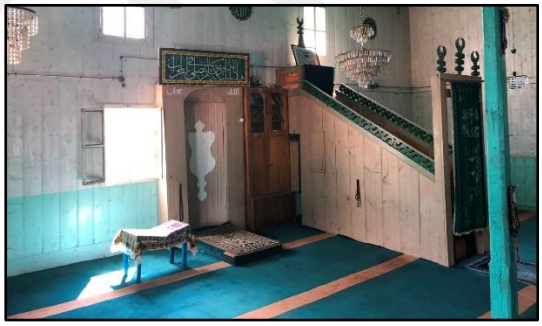

Şekil 4.382. Derinçay Merkez Camii'nin iç kısmından bir görünüş (08.09.2020)

4.7.2.1.1.2.9. Kabataş İlçesi Ahşap Camileri

Kabataş ilçesi sınırları içerisinde tarihî ahşap cami olarak yalnızca Beylerli Eski Camii yer almaktadır.

4.7.2.1.1.2.9.1. Beylerli Eski Camii

Kabataş ilçesi Beylerli Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°42'36" K enlemi ile 37°27'39" D boylamıdır.

Bayhan (2019a)'a göre Beylerli Eski Camii, çevre mahallelerin ortak kullanımı için Cuma Camii olarak inşa edilmiş olup 1957 yılında yaşanan sel felaketi sonrasında yeri değiştirilerek şimdiki konumuna yeniden yapılmıştır. (Şekil 4.383). Yeniden inşa sırasında çoğunlukla orijinal parçalarının kullanıldığı caminin önceleri batı tarafında bir mektebinin bulunduğu söylenmektedir. İlk yapılış tarihi hakkında kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Cami eğimli bir arazide yer aldığından zeminde batı tarafta aralıklı olarak yerleştirilmiş kayaların ve kaya aralarında yer alan duvarlar üzerine yerleştirilmiş ahşap kirişler üzerine yerleştirilmiştir. Doğu tarafta ise eğimden faydalanılarak bodrum kat yapılmıştır. Caminin yapımında Kurt Boğazı Tekniği kullanılarak köşelerden tahtalar birbirine tutturulmuştur. Yapı iki katlı bir plan dahilinde inşa edilmiş olup doğu ve batı cephelerde alt ve üst katlarda ikişer pencere yer almaktadır. Batı cephedeki üst pencerelerden biri kapıya dönüştürülüp bu kesime balkon yapılmıştır. Güney cephede iki katta da ikişer pencere yer almaktadır. Kuzey cephede ise alt katta giriş kapısı üst katta ise mahfilden açılan bir balkon kapısı yer almaktadır. Üstten dört omuz kırma şeklinde Alaturka kiremitli bir çatı yer almaktadır. İç kısma geçildiğinde dikdörtgen planlı harim üst kısmında ise doğu ve kuzey kenarlarda "L" şekilli kadınlar mahfili bulunmaktadır. Mihrap kısmı yarım daire şeklinde bir nişten oluşurken güneybatı köşede ahşap minber yer almaktadır (Bayhan, 2019a), (Şekil 4.384). Duvarları orijinal olup çatı ise elden geçirilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Arazi çalışmalarında caminin günümüzde kullanımda olduğu gözlenmiştir. Büyük oranda orijinalliğini koruyan yapı ufak onarım işlemleri yapılarak koruma altına alınmalıdır.

Beylerli Eski Camii'ne ulaşım kimi yerde bozulan asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kabataş ilçe merkezine 11,1 km, Altınordu ilçe merkezine ise 76,6 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 4,7 km mesafedeki Şid Abdal Türbesi, 11,3 km mesafedeki Şifasuyu Kaya Mezarları ve 16,1 km mesafedeki Ağalık Konağı'dır.

Şekil 4.383. Beylerli Eski Camii'nden bir görünüş (01.09.2020)

Şekil 4.384. Beylerli Eski Camii'nin iç kısmından bir görünüş (01.09.2020)

4.7.2.1.1.2.10. Korgan İlçesi Ahşap Camileri

Korgan ilçesi sınırları içerisinde tarihî ahşap cami olarak; Aşağıyaylacık Camii, Çiftlik (Hoy) Camii ve Yeşilalan Camii yer almaktadır.

4.7.2.1.1.2.10.1.Aşağıyaylacık Camii

Korgan ilçesi Aşağıyaylacık Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°49'35" K enlemi ile 37°18'50" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre 19. yüzyılda inşa edildiği düşünülen cami kuzey cephede yer alan ahşap bir kapıdan girişe sahip olup kare planlı bir yapıdadır (Şekil 4.385). Güney cephesi dışında ahşap söveli pencerelere yer verilen yapının güney cephesi ise sağır yapıdadır. Üstten kiremitle örtülü kırma çatıya sahiptir. İç kısma geçildiğinde doğu, batı ve kuzey cephelerde asma kat olarak kadınlar mahfili yer almaktadır. Cephe duvarlarındaki sıvalar dışında tamane ahşaptan yapılan caminin iç kısmında ahşap malzemeden yapılma mihrap, minber ve vaaz kürsüsü sonradan yenilenmiştir. (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b), (Şekil 4.386). Saha çalışmaları sırasında dıştan pencerelerin kırık olduğu gözlenmiş olup iç kısımda ise ahşap zeminde delikler açıldığı görülmüştür. Günümüzde kullanılmadığı düşünülen cami âtıl durumdadır. Gerekli tadilat işlemleri yapılarak koruma altına alınması gerekmektedir.

Aşağıyaylacık Camii'ne ulaşım bozuk bir asfaltla sağlanmaktadır. Cami Korgan ilçe merkezine 5,8 km, Altınordu ilçe merkezine ise 78 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 12,7 km mesafedeki Çiftlik (Hoy) Camii, 12 km mesafedeki Başköy Şelalesi ve 18,7 km mesafedeki Yeşilalan Camii'dir.

Şekil 4.385. Aşağıyaylacık Camii'nden bir görünüş (13.07.2020)

Şekil 4.386. Aşağıyaylacık Camii'nin iç kısmından bir görünüş (13.07.2020)

4.7.2.1.1.2.10.2.Çiftlik (Hoy) Camii

Korgan ilçesi Çiftlik Merkez Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°49'24" K enlemi ile 37°23'52" D boylamıdır.

Bayhan (2019a)'a göre Çiftlik (Hoy) Camii yöre halkından alınan bilgiye göre 100-150 yıllık olduğu düşünülen Geleneksel Ahşap Çantı Cami örneklerindendir (Şekil 4.387). Eğimli bir zemine inşa edilen yapı köşelerde ve orta kısımda iri kaya parçaları üzerine bazı kısımlarda ise ahşap direkler üzerine oturtulmuş ahşap kirişler üzerine inşa edilmiştir. Böylelikle yapının doğrudan zeminle teması önleyerek rutubet alması önlenmek istenmiştir. Caminin yapımında kullanılan meşe ağacından elde edilen tahtalar Kurt Boğazı Tekniği ile birbirine geçirilmiştir. Tek katlı bir plana sahip olan yapının doğu ve batı cephelerinde birer pencere yer almaktadır. Güney cephede üst kısımda küçük kare bir pencere yer alırken kuzey cephe sekiz direkle desteklenen bir revak ve caminin giriş kapısı bulunmaktadır. Üstten kiremitle kaplı dört omuz kırma bir çatı ile kapatılmıştır. İç kısma geçildiğinde dikdörtgen planlı harim içerisinde sade yapıya sahip ahşap minber görülürken mihrap ve vaaz kürsüsü yer almamaktadır. (Bayhan, 2019a), (Şekil 4.388). Arazi çalışmalarında caminin günümüzde kullanımda olmadığı gözlenmiştir. Yapısal olarak caminin dış kısmında bir problem gözlenmezken iç kısımda mihrap ve vaaz kürsüsünün muhtemelen tahribat sonucu yok olduğu tarafımızca düşünülmektedir. Tadilat çalışmaları ile eksik olan harim elemanları aslına uygun bir şekilde yapılmalıdır. Sonrasında ise mutlaka koruma altına alınmalıdır.

Camiye ulaşım bir kısmı asfalt bir kısmı stabilize yolla sağlanmaktadır. Korgan ilçe merkezine 9 km, Altınordu ilçe merkezine ise 67 km mesafededir. Yakın çevrede

ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 12,7 km mesafedeki Aşağıyaylacık Camii, 13,8 km mesafedeki Başköy Şelalesi ve 15,5 km mesafedeki Derealan Yatak İçi Şekilleridir.

Şekil 4.387. Çiftlik (Hoy) Camii'nden bir görünüş (13.07.2020)

Şekil 4.388. Çiftlik (Hoy) Camii'nin iç kısmından bir görünüş (13.07.2020)

4.7.2.1.1.2.10.3.Yeşilalan Camii

Korgan ilçesi Yeşilalan Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°45'41" K enlemi ile 37°20'31" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre 20. yüzyılda yapıldığı düşünülen cami kuzey cephesi dolma, diğer cepheleri moloz yığma taş üst katı ise ahşap malzemeden inşa edilmiştir. İki katlı bir plana sahip olan yapının dış kirişlemesi ve kaplamalı saçakları dışa taşkındır (Şekil 4.389). Çatısı dört yöne eğimli ve çadır örtüsü tipindedir. İç kısımda beşik kemer biçimli mihrap nişi sonradan sıvanmıştır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b), (Şekil 4.390). Ayrıca mihrap çıkıntısı dışında minber ve vaaz kürsüsü gibi elemanlar yer almamaktadır. Bunların sonradan mı ortadan kaldırıldığı yoksa orijinalinde mi olmadığı bilinememektedir. Cami günümüzde kullanılmamaktadır. Âtıl durumdaki cami de ciddi tahribat söz konusudur. İhtiyaç duyduğu onarım işlemleri yapılmalı ve acilen koruma altına alınmalıdır.

Yeşilalan Camii'ne ulaşım bozuk bir asfaltla sağlanmaktadır. Cami Korgan ilçe merkezine 14,7 km, Altınordu ilçe merkezine ise 91 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 8,5 km mesafedeki Başköy Şelalesi, 11 km mesafedeki Derealan Yatak İçi Şekilleri ve 13,8 km mesafedeki Sitilici Şelalesi'dir.

Şekil 4.389. Yeşilalan Camii'nden bir görünüş (13.07.2020)

Şekil 4.390. Yeşilalan Camii'nin iç kısmından bir görünüş (13.07.2020)

4.7.2.1.1.2.11. Kumru İlçesi Ahşap Camileri

Kumru ilçesi sınırları içerisinde tarihî ahşap cami olarak: Fizme (Ecelli) Büyük Camii, Şenyurt Eski Camii ve Şenyurt Helvacıoğlu Camii yer almaktadır.

4.7.2.1.1.2.11.1.Fizme (Ecelli) Büyük Camii

Kumru ilçesi Fizme (Ecelli) Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°50'05" K enlemi ile 37°16'42" D boylamıdır.

Bayhan (2019a)'a göre Fizme (Ecelli) Büyük Camii, Cuma Camii olarak inşa edilmiş olup geleneksel Ahşap Çantı Cami örneklerinden olduğu düşünülmektedir (Şekil 4.391). Kim tarafından ve ne zaman yapıldığı bilinmeyen caminin mimarisi yapısı sebebiyle 19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başlarında inşa edilmiş olabileceği tahmin edilmektedir. Daha eski dönemlerde giriş kısmına iki katlı bir mekân eklenerek caminin orijinal dokusu bozulmuştur. İki katlı bir plana sahip olan yapı doğu, batı ve güney cephelerde alt ve üst katlarda toplam 8 pencereye sahiptir. Üstten dört omuz kırma çatıyla kapatılmıştır. Eğimli bir arazide yer alan yapının alt kısmında doğu, batı ve güney yönlerinde doğal taşlarla örülü duvar bulunurken önceki halinde ise yapı muhtemelen bu duvarların üzerine oturtulan ahşap kirişler üzerinde yer almaktadır. İç kısma geçildiğinde üst katta "U" şekilli kadınlar mahfilinin yer aldığı yapıda harim kısmı neredeyse kare planlı bir yapıya sahiptir. İç kısımdaki lambri kaplamalar sebebiyle mihrap ve minber gibi unsurların dokusunu görebilmek imkânsız hale gelmiştir (Bayhan, 2019a) (Şekil 4.392). Arazi çalışmalarında caminin günümüzde kullanımda olduğu gözlenmiştir. Ancak hem dış kısımdaki değişiklikler hem de iç kısımdaki kaplamalar caminin sıradan bir cami olarak algılanmasına sebep olmaktadır. Tarihsel özelliğini yitirmiş olan yapı turistik değerini de kaybetmiş gibi görünmektedir. Asıl haline döndürmenin çok zor göründüğü yapı eğer yapılabilirse

tekrar turistik değerini kazanabilir. Ordu ili genelinde en fazla değişikliğin yapıldığı ahşap cami olduğu söylenebilir.

Fizme (Ecelli) Büyük Camii'ne ulaşım kimi yerde bozulan asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kumru ilçe merkezine 8,8 km, Altınordu ilçe merkezine ise 80 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 140 m mesafedeki Fizme (Ecelli) Kaya Mezarı, 4,8 km mesafedeki Duman Şelalesi ve 7,2 km mesafedeki Kuşnefak Kalesi'dir.

Şekil 4.391. Fizme (Ecelli) Büyük Camii'nden bir görünüş (16.07.2020)

Şekil 4.392. Fizme (Ecelli) Büyük Camii'nin iç kısmından bir görünüş (16.07.2020)

4.7.2.1.1.2.11.2.Şenyurt Eski Camii

Kumru ilçesi Şenyurt Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°48'49" K enlemi ile 37°10'53" D boylamıdır.

Şenyurt Eski Camii'nin kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığı kesin olarak bilinmemekle birlikte yöre halkından alınan bilgiye göre Tokat'tan gelen kerestelerle bir kadın tarafından yaptırıldığı düşünülmektedir (Bayhan, 2006). Caminin 19. yüzyıl sonları ya da 20. yüzyılın başlarında yapıldığı sanılmaktadır (Bayhan, 2006), (Şekil 4.393). Bayhan (2019a)'a göre üç yönlü revakla çevrili olan caminin dış kısmında revak kısmı sonradan sacla örtülmüş bir sundurma ile uzatılmıştır. İki katlı bir plana sahip olan yapı köşelerden Kurt Boğazı Tekniği ile birbirine geçirilmiş tahtalarla inşa edilmiştir. Alttan cami eğimli bir arazide yer aldığından güney tarafta taştan örülü bir duvar üzerinde yer almaktadır. Diğer yönlerde ise taşlara yerleştirilmiş ahşap kirişler zeminde yer almaktadır. Üstten ise kiremitli bir çatı camiyi örtmektedir. Caminin doğu ve batı cephelerinde alt katta ikişer pencere, üstte ise tek pencere yer alırken kuzeyinde üst katta üç pencere alt katta ise bir kapı açıklığı yer almaktadır. Güney cephede ise alt katta biri küçük olmak üzere iki pencere ve üst katta üç pencere yer almaktadır. Çam ağacından inşa edilen yapının girişi kuzeydendir. "U" şekilli bir kadınlar mahfili

direklerle harim üzerine yerleştirilmiştir. Mihrap yuvarlak kemerli yarım daire şeklinde bir nişten oluşurken minber ve vaaz kürsüsü sonradan yenilenmiştir (Bayhan, 2019a). Arazi çalışmalarında caminin günümüzde kullanımda olduğu gözlenmiştir (Şekil 4.394). Özellikle dış kısımda sonradan yapılan eklentiler caminin orijinalliğini bozmuştur. Yapılan değişiklikler eski haline getirilmesi caminin cazibesini arttıracaktır. Ayrıca camide değişiklikler yapılması yasalarla engellenmelidir.

Camiye ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kumru ilçe merkezine 14,9 km, Altınordu ilçe merkezine ise 86 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 7,4 km mesafedeki Pösküden Şelalesi, 18,4 km mesafedeki Karaveli Şelalesi ve 17,8 km mesafedeki Duman Şelalesi'dir.

Şekil 4.393. Şenyurt Eski Camii'nden bir görünüş (16.07.2020)

Şekil 4.394. Şenyurt Eski Camii'nin iç kısmından bir görünüş (16.07.2020)

4.7.2.1.1.2.11.3.Şenyurt Helvacıoğlu Camii

Kumru ilçesi Şenyurt Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°49'13" K enlemi ile 37°09'15" D boylamıdır.

Bayhan (2019a)'a göre açılış beratındaki bilgiye göre 1959 yılında inşa edilmiştir. İki katlı bir plana sahip olan cami meşe ağacından elde edilen kerestelerin köşelerden Kurt Boğazı Tekniği ile birbirine geçirilmesiyle yapılmıştır. Alttan cami eğimli bir arazide yer aldığından köşeler ve orta kısımda kaya blokları üzerinde yer alan ahşap kirişler üzerinde bulunmaktadır. Böylelikle rutubetten korunabilmiştir. Üstten ise dört omuz kırma kiremitli çatı camiyi örtmektedir. Caminin doğu, batı ve güney cephelerinde alt katta birer üstte ise ikişer dikdörtgen pencere yer alırken kuzey cephede üst katta iki dikdörtgen pencere alt katta ise giriş revakı yer almaktadır (Şekil 4.395). İç kısımda kareye yakın planlı bir harim ve üst kısımda ise "U" şekilli bir kadınlar mahfili yer almaktadır. Ahşap mihrap yarım daire şeklinde bir nişten oluşurken çerçevesinde süslemelere yer verilmiştir (Şekil 4.396). Ahşap minberin

korkuluklarında ters ve düz “S” motifleri ile süslenirken vaaz kürsüsü sade bir biçimdedir (Bayhan, 2019a). Arazi çalışmalarında caminin günümüzde nadiren kullanıldığı bilgisi edinilmiştir. Genel olarak orijinalliğini koruduğu görülen yapı iyi durumdadır. Ancak yine de koruma altına alınmalı ve zaman zaman bakımlar yapılmalıdır.

Camiye ulaşım asfalt ve beton yollarla sağlanmaktadır. Kumru ilçe merkezine 15,2 km, Altınordu ilçe merkezine ise 87,1 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 5,2 km mesafedeki Şenyurt Eski Camii, 8,9 km mesafedeki Pösküden Şelalesi ve 15,2 km mesafedeki Samur Camii’dir.

Şekil 4.395. Şenyurt Helvacıoğlu Camii’nden bir görünüş (31.10.2020)

Şekil 4.396. Şenyurt Helvacıoğlu Camii’nin iç kısmından bir görünüş (31.10.2020)

4.7.2.1.1.2.12. Mesudiye İlçesi Ahşap Camileri

Mesudiye ilçesi sınırları içerisinde tarihî ahşap cami olarak yalnızca Karacaören Camii yer almaktadır.

4.7.2.1.1.2.12.1.Karacaören Camii

Mesudiye ilçesi Karacaören Mahallesi’nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°29’27” K enlemi ile 37°59’36” D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)’ne göre caminin yapılış tarihi tam olarak bilinmemekle birlikte yöre halkından edinilen bilgiye göre 1810’lu yıllarda yapıldığı düşünülmektedir. Eğimli bir arazide yer alan cami güney cephesi hariç diğer cepheler zeminden yükseltilmiştir. Büyük kısmıyla ahşap olan cami üstten kırma sac çatı ile kapatılmıştır. Cami kare plana sahip olup üç katlıdır (Şekil 4.397). Bodrum kat abdesthane, zemin kat cami ve üst kat ise kadınlar mahfili olarak planlanmıştır. Bazı onarımlar geçirse de büyük oranda orjinalliğini koruyan yapı yapıldığı yöreye özgü bazı süslemelerle dikkat çekicidir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha

çalışması sırasında caminin sağlam ve günümüzde kullanımda olduğu gözlenmiştir. Tahminimizce minare kısmı sonradan yapıya eklenmiş olmalıdır. İç kısımda mihrap, minber ve korkuluklar yeşil renge boyandığı görülebilmektedir (Şekil 4.398).

Karacaören Camii'ne ulaşım bir kısmı asfalt bir kısmı stabilize bir yolla sağlanmaktadır. Cami Mesudiye ilçe merkezine 28,9 km, Altınordu ilçe merkezine ise 89,2 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 8 km mesafedeki Maden Mahallesi Kilisesi, 14,3 km mesafedeki Yavşan Camii ve 16,1 km mesafedeki Mahalçukuru Kilisesi'dir.

Şekil 4.397. Karacaören Camii'nden bir görünüş (25.07.2020)

Şekil 4.398. Karacaören Camii'nin iç kısmından bir görünüş (25.07.2020)

4.7.2.1.1.2.13. Perşembe İlçesi Ahşap Camileri

Perşembe ilçesi sınırları içerisinde tarihî ahşap cami olarak: Afırlı Camii, Kutluca Camii ve Soğukpınar Hatipli Camii yer almaktadır.

4.7.2.1.1.2.13.1.Afırlı Camii

Perşembe ilçesi Afırlı Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 41°04'18" K enlemi ile 37°39'09" D boylamıdır.

Afırlı Camii'nin ne zaman ve kim tarafından yaptırıldığı bilinmekle birlikte yöre halkından edinilen bilgilerden hazırlanan beratındaki kayıtlara göre 1789-1790 yıllarında yapılmış olmalıdır (Bayhan, 2014). Bayhan (2019a)'a göre yapı itibarıyla iki yönlü revaklı tarihî Ahşap Çantı Camilerden olan yapının doğu cephesindeki revak aynı zamanda giriş revakıdır (Şekil 4.399). Kuzey ve güney cephelerde ikişer pencereye sahipken bu cepheler birbirine benzer düzendedir. İç kısımda ilk olarak giriş mekânı yer alırken bu giriş mekânı aynı zamanda kadınlar mahfiline geçilen merdivenleri barındırmaktadır. Neredeyse kare planlı bir harime sahip olan yapıda harimin ortasında yer alan ahşap direk kadınlar mahfilini desteklemektedir. Yapının iç

kısmı tümüyle lambri kaplandığından orijinal mimari özellikleri ile ilgili yorum yapılamamaktadır (Şekil 4.400). Cami meşe ağacından elde edilen kerestelerle Kurt Boğazı Tekniği kullanılarak tahtaların köşelerden tutturulmasıyla inşa edilmiş olup yakın zamanda üst kısmı dört omuzlu bir sac çatı ile örtülmüştür (Bayhan, 2019a). Saha çalışmaları sırasında caminin iyi kondisyonda olduğu görülmüştür. Bununla birlikte çalışma sahasında yer alan tüm ahşap camiler içerisinde en özenli çevre düzenlemesine sahip olduğunu düşündüğümüz Afırlı Camii, mutlaka görülmesi gereken bir yapıdır. Ne yazık ki iç kısımda kullanılan lambri kaplama caminin orijinal yapısını baltalamıştır.

Camiye ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Perşembe ilçe merkezine 26,3 km, Altınordu ilçe merkezine ise 40,6 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 5,1 km mesafedeki Timsah Kayası ve Belicesu Plajı ve 11,3 km mesafedeki Kutluca Camii'dir.

Şekil 4.399. Afırlı Camii'nden bir görünüş (10.09.2020)

Şekil 4.400. Afırlı Camii'nin iç kısmından bir görünüş (10.09.2020)

4.7.2.1.1.2.13.2.Kutluca Camii

Perşembe ilçesi Kutluca Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 41°02'44" K enlemi ile 37°39'10" D boylamıdır.

Kutluca Camii'nin ne zaman ve kim tarafından yaptırıldığı bilinmemekle birlikte mimari yapısı ve yöre halkından edinilen bilgiye göre 19. yüzyıl eseri olabileceği düşünülmektedir (Bayhan, 2014). Bayhan (2019a)'a göre mimari yapısıyla bu cami yöredeki Geleneksel Ahşap Çantı Cami örneklerindendir. Doğu duvarında yer alan iki katlı plana sahip revak altı ahşap direklidir (Şekil 4.401). Güney cephe altta iki ve üst katta tek pencereye sahipken batı cephede sadece alt katta tek pencere bulunmaktadır. Biri doğu cephede diğeri ise kuzey cephede yer alan iki giriş kapısına sahip olan yapının giriş kapıları düz lentoludur. Meşe ağacından elde edilen kerestelerin Kurt

Boğazı Tekniği ile köşelerden tutturulması ile inşa edilmiş cami üstten dört omuz kırma çatıyla kapatılmıştır. İç kısımda harime ulaşmak için içerisinde kadınlar mahfiline çıkış merdivenlerinin de bulunduğu giriş mekânından geçilmektedir. 2015-2016 yıllarında Samsun Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından yenilenen caminin iç kısmında yer alan mihrap, minber ve vaaz kürsüsü de yenilenmiştir. Harimin üst katında ise "U" şekilli kadınlar mahfili yer almaktadır (Bayhan, 2019a). Saha çalışmaları sırasında caminin günümüzde kullanılmakta olduğu gözlenmiştir (Şekil 4.402). Ancak restorasyon işlemlerinin yapılmasından sonra oldukça iyi durumda olduğu görülse de özellikle güney cephede bazı tahribatların olduğu görülebilmektedir. Bu sebeple caminin ağır yaptırımlarla koruma altına alınması şarttır.

Camiye ulaşım asfalt ve stabilize yolla sağlanmaktadır. Perşembe ilçe merkezine 20,6 km, Altınordu ilçe merkezine ise 34,9 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 6,6 km mesafedeki Timsah Kayası ve Belicesu Plajı ve 6,8 km mesafedeki İnyanı Deniz Mağaraları'dır.

Şekil 4.401. Kutluca Camii'nden bir görünüş (31.08.2020)

Şekil 4.402. Kutluca Camii'nin iç kısmından bir görünüş (31.08.2020)

4.7.2.1.1.2.13.3.Soğukpınar Hatipli Camii

Perşembe ilçesi Soğukpınar Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 41°00'35" K enlemi ile 37°43'54" D boylamıdır.

Bayhan (2019a)'a göre 1870 yılında ibadete açılan cami 1992 yılında yenilenmiştir. Yapı Dereiçi, Hatipli, Karavaiz, Mektepyanı, Odabaşı, Erikli ve Belenbaşı Mahallelerinin ortak kullanımı için inşa edilmiş bir "Cuma Camii"dir (Bayhan, 2019a). Yan tarafında bayramlaşmak için kullanılan bir oda ve çeşme de yer almaktadır (Bayhan, 2006). Bayhan (2019a)'a göre iki katlı bir düzene sahip bu yapının son cemaat bölümü muhtemelen sonradan eklenmiştir. Eğimli bir arazide yer

alan cami alt kısmında eğime uygun olarak farklı yüksekliklerde bir platform yer almaktadır. Doğu batı ve güney cephelerinde iki katlı bir plan sergileyen yapı güney ve doğu cephelerde her iki katta da pencereye yer verilirken batı cephede sadece üst katta pencere yer almaktadır. Kuzey cephede ise alt seviyede revak yer alırken üstte ise iki pencere yer almaktadır. İç kısımda harimin üst kısmında "U" şekilli bir kadınlar mahfili yer almaktadır. Ahşap mihrap ve minber sonradan yenilenmiştir. Cami meşe ağacından yapılmıştır (Bayhan, 2019a). Saha çalışmaları sırasında caminin onarıldığı ve mimarisinin kısmen değiştirildiği gözlenmiştir. Özellikle giriş kısmına eklenen son cemaat bölümünde yer alan revak tamamen ortadan kaldırılmış bu kısma ahşap duvar inşa edilerek kapı da bu duvarın üzerine alınmıştır (Şekil 4.403). Ayrıca muhtemelen yenileme çalışmaları sırasında oluşan kot farkını gidermek amacıyla giriş kısmına birkaç basamaktan oluşan bir merdiven de eklenmiştir. İç kısımda ise tamamen lambri kaplama yapılarak caminin otantik dokusu tamamen yok edilmiştir (Şekil 4.404).

Camiye ulaşım asfalt ve stabilize yolla sağlanmaktadır. Perşembe ilçe merkezine 11,9 km, Altınordu ilçe merkezine ise 18,1 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 4,3 km mesafedeki Ağuşlu Camii, 10,3 km mesafedeki Çeşmeönü Plajı ve 11,4 km mesafedeki Aşağıyumrutaş Camii'dir.

Şekil 4.403. Soğukpınar Hatipli Camii'nden bir görünüş (10.09.2020)

Şekil 4.404. Soğukpınar Hatipli Camii'nin iç kısmından bir görünüş (10.09.2020)

4.7.2.1.1.2.14. Ünye İlçesi Ahşap Camileri

Ünye ilçesi sınırları içerisinde tarihî ahşap cami olarak; Çatak Merkez (Balcılı) Camii, Kelas Mahallesi Camii, Kabadirek Camii ve Yeniköy Merkez Camii yer almaktadır.

4.7.2.1.1.2.14.1.Çatak Merkez (Balcılı) Camii

Ünye ilçesi Çatak Mahallesi merkezinde yer almaktadır. Caminin konumu 41°04'11" K enlemi ile 37°07'35" D boylamıdır.

Bayhan (2019a)'a göre mahalle merkezindeki mezarlıkta yer alan cami yapıldığı dönemde etrafındaki birçok mahallenin "Cuma Camii" olarak kullanılmıştır. 1929 yılında inşa edildiği bilgisinin bulunduğu cami iri kaya blokları üzerine yerleştirilmiş ahşap kirişler yardımıyla yükseltilmiş bir zemin yapısına sahiptir (Şekil 4.405). Böylelikle cami gövdesi topraktan ayrılarak rutubetten korunmuştur. Tipik bir Çantı Camii olan Çatak Merkez (Balcılı) Camii meşe ağacından inşa edilmiştir. İki katlı bir yapıya sahip cami kareye yakın bir formdadır. İç kısmında duvarları kurt boğazı geçmelerle ahşap yığma tekniği kullanılarak meydana getirilmiştir (Bayhan, 2019a), (Şekil 4.406). Arazi çalışmaları sırasında caminin âtıl durumda olduğu ve tadilata ihtiyaç duyduğu görülmüştür. Aslına uygun yapılacak onarımlar caminin çekiciliğini arttıracaktır.

Camiye ulaşım kimi zaman bozulan asfalt ve beton yollarla sağlanmaktadır. Ünye ilçe merkezine 23 km, Altınordu ilçe merkezine ise 82 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 4,9 km mesafedeki Hanyanı Kalesi, 13,9 km mesafedeki Çet Dağı Mesire Yeri ve 18,3 km mesafedeki Ünye Kalesi'dir.

Şekil 4.405. Çatak Merkez (Balcılı) Camii'nden bir görünüş (13.09.2020)

Şekil 4.406. Çatak Merkez (Balcılı) Camii'nin iç kısmından bir görünüş (13.09.2020)

4.7.2.1.1.2.14.2.Kelas Mahallesi Camii

Ünye ilçesi Kelas Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 41°00'18" K enlemi ile 37°11'29" D boylamıdır.

Bayhan (2019a)'a göre 1957 yılında 1200 liraya inşa edilmiş olan cami geleneksel Ahşap Çantı Camilerinin örneklerindendir (Şekil 4.407). Camiyi yapanların torunlarından edinilen bilgiye göre aslında caminin ilk yapımı 150 yıllık bir süre zarfında tamamlanmıştır. Caminin kimi yerinde kullanılan tahtaların farklılığı da bu olasılığı desteklemektedir. Eğimli bir arazi üzerinde yer aldığından caminin alt kısmında bir bodrum kat yer almaktadır. Meşe ağacı ve kurt boğazı tekniği kullanılarak

yapılan cami iki katlı olarak inşa edilmiştir. Giriş kapısının üzerinde camiyi inşa eden kişilerin adları yazılmıştır. İki katlı bir yapıya sahip cami kareye yakın bir formdadır. İç kısmında duvarları kurt boğazı geçmelerle ahşap yığma tekniği kullanılarak meydana getirilmiştir (Bayhan, 2019a), (Şekil 4.408). Arazi çalışmaları sırasında caminin kullanım dışı olduğu görülmüştür. Ayrıca caminin ön kısmında bir de çeşme yer almaktadır. Çok önemli bir tahribatın bulunmadığı cami bakıma alınmalı ve iç kısmında düzenlemeler yapılarak daha dikkat çekici bir görüntüye kavuşturulmalıdır. Böylelikle daha fazla turistin ilgisini çekebilir.

Camiye ulaşım kimi zaman bozulan asfalt yolla sağlanmaktadır. Ünye ilçe merkezine 23 km, Altınordu ilçe merkezine ise 86 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 7,7 km mesafedeki Dizdar Çeşmesi, 15,8 km mesafedeki Çağlayan Takım Şelaleleri ve 17,3 km mesafedeki Hanyanı Kalesi'dir.

Şekil 4.407. Kelas Mahallesi Camii'nden bir görünüş (13.09.2020)

Şekil 4.408. Kelas Mahallesi Camii'nin iç kısmından bir görünüş (13.09.2020)

4.7.2.1.1.2.14.3.Kabadirek Camii

Ünye ilçesi Tekkiraz Mahallesi'ne bağlı Yaycı Mevkii'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°58'08" K enlemi ile 37°08'05" D boylamıdır.

Bayhan (2019a)'a göre yörenin önemli ahşap çantı camilerinden biri olan bu cami muhtemelen bir "Cuma Cami" olarak çevre yerleşimlerden kolay bir şekilde ulaşılabilecek bir yere yapılmıştır (Şekil 4.409), (Şekil 4.410). Dış kısmı ince bir sıvayla kaplanmış bulunan caminin sadece güneye (kıble) bakan duvarı sıvanmamıştır. Ayrıca cami yine güney yönü hariç bir revakla çevrilmiştir. Yaşıyla ile ilgili bir bilgiye ulaşılamayan caminin hemen karşısında bir adet şadırvanı yer almaktadır. Şadırvanla aynı tarihlerde yapılmış olabileceği düşünülen caminin 19. yüzyılın sonlarında inşa edildiği düşünülmektedir. Cami içerisinde bir adet evliya mezarı da yer almaktadır. (Bayhan, 2019a).

Ulaşım Tekkiraz Mahallesi'ne kadar asfalt yolla sağlanırken Yaycı Mevkii'ne geçişte asfalt biraz bozulsa da rahatlıkla sağlanmaktadır. Cami Ünye ilçe merkezine 30 km, Altınordu ilçe merkezine ise 90 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 5,5 km mesafedeki Kadavat Kaya Mezarı, 8,5 km mesafedeki Yenicuma Camii ve 9,6 km mesafedeki Kazankaya Şelalesi'dir.

Şekil 4.409. Kabadirek Camii'nden bir görünüş (05.11.2019)

Şekil 4.410. Kabadirek Camii'nin iç kısmından bir görünüş (05.11.2019)

4.7.2.1.1.2.14.4.Yeniköy Merkez Camii

Ünye ilçesi Yeniköy Mahallesi'nde yer almaktadır. Caminin konumu 40°55'12" K enlemi ile 37°09'36" D boylamıdır.

Bayhan (2019a)'a göre cami doğu-batı istikametinde eğimli bir arazide, kuzey ve doğu cephelerinde uçtan uca diğer cephelerinde ise aralıklı olarak yapılmış tuğla duvarlara oturtulan ahşap kirişler üzerine yapıldığı bilgisi edinilmiştir (Şekil 4.411). Kuzeybatı köşesine daha sonradan minare eklenen caminin 1970 yılı yakınlarında inşa edilmiştir. İç kısımda caminin kuzey ve güney cephesi iki katlı bir yapı gösterirken doğu ve batı cepheler de simetrik yapıda olup yine iki katlı bir yapı sergilemektedir. (Bayhan, 2019a), (Şekil 4.412). Arazi çalışmaları sırasında caminin kullanımda olduğu görülmüştür. Ancak iç ve dış kısmına uygulanan boyama işlemi caminin orijinalliğine balta vurmuş gibi görünmektedir. Ayrıca sonradan eklenen minare caminin orijinalliğini bozmuştur. Bu nedenle minarenin kaldırılması caminin eski görüntüsüne kavuşmasını sağlayacağından daha fazla ilgi çekmesine de yardımcı olabilir.

Camiye ulaşım kimi zaman bozulan asfalt yolla sağlanmaktadır. Ünye ilçe merkezine 36 km, Altınordu ilçe merkezine ise 94 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 6 km mesafedeki Asut Ahşap Köprüsü, 12 km mesafedeki Dizdar Çeşmesi ve Çağlayan Takım Şelaleleridir.

Şekil 4.411. Yeniköy Mahallesi Camii'nden bir görünüş (13.09.2020)

Şekil 4.412. Yeniköy Mahallesi Camii'nin iç kısmından bir görünüş (13.09.2020)

4.7.2.1.1.2.15. Ahşap Camilerin Ordu İlindeki Dağılışı

Ordu ilinde yer alan ahşap camilerin dağılışını göstermek için bir harita oluşturulmuştur (Şekil 4.413), (Şekil 4.414). Harita incelendiğinde Ordu'daki ahşap camilerin genellikle ilin batı ve orta kesimlerinde yoğunlaştığı dikkati çekerken; Altınordu, Aybastı, Gülyalı ve Çamaş ilçeleri dışındaki her ilçede örneklerine rastlandığı görülebilmektedir.

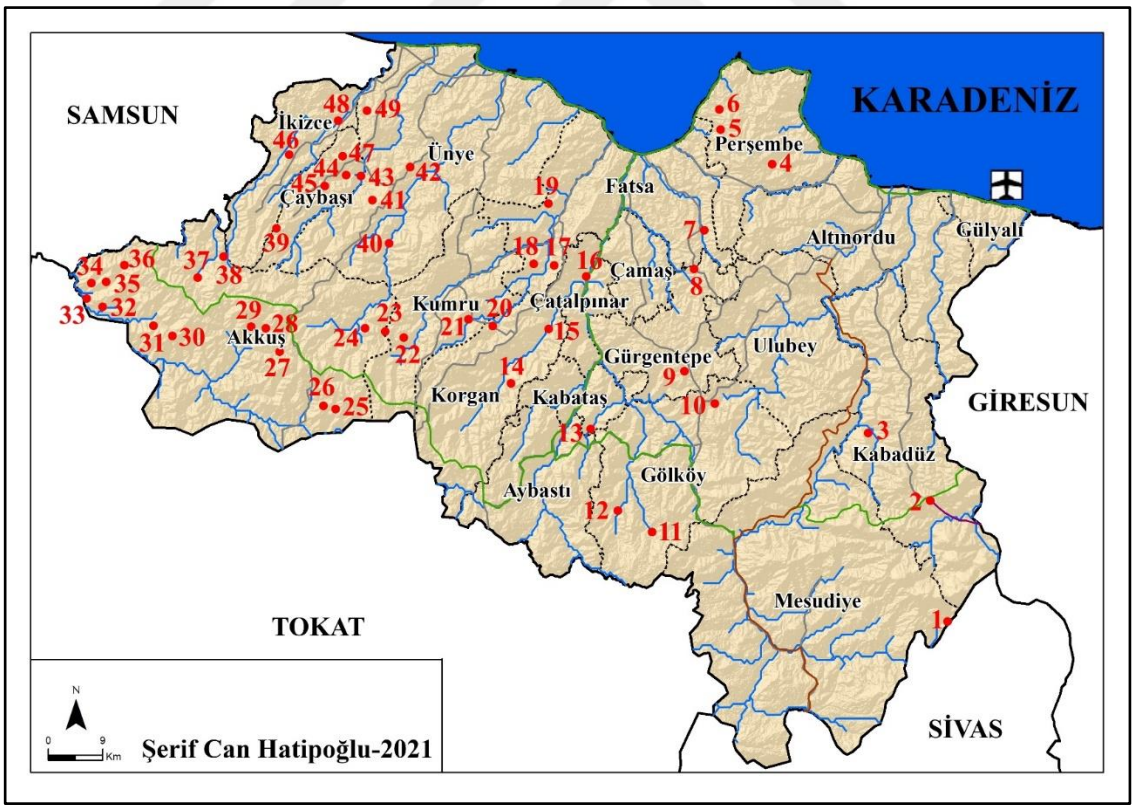

Şekil 4.413. Ordu ilindeki ahşap camilerin dağılış haritası

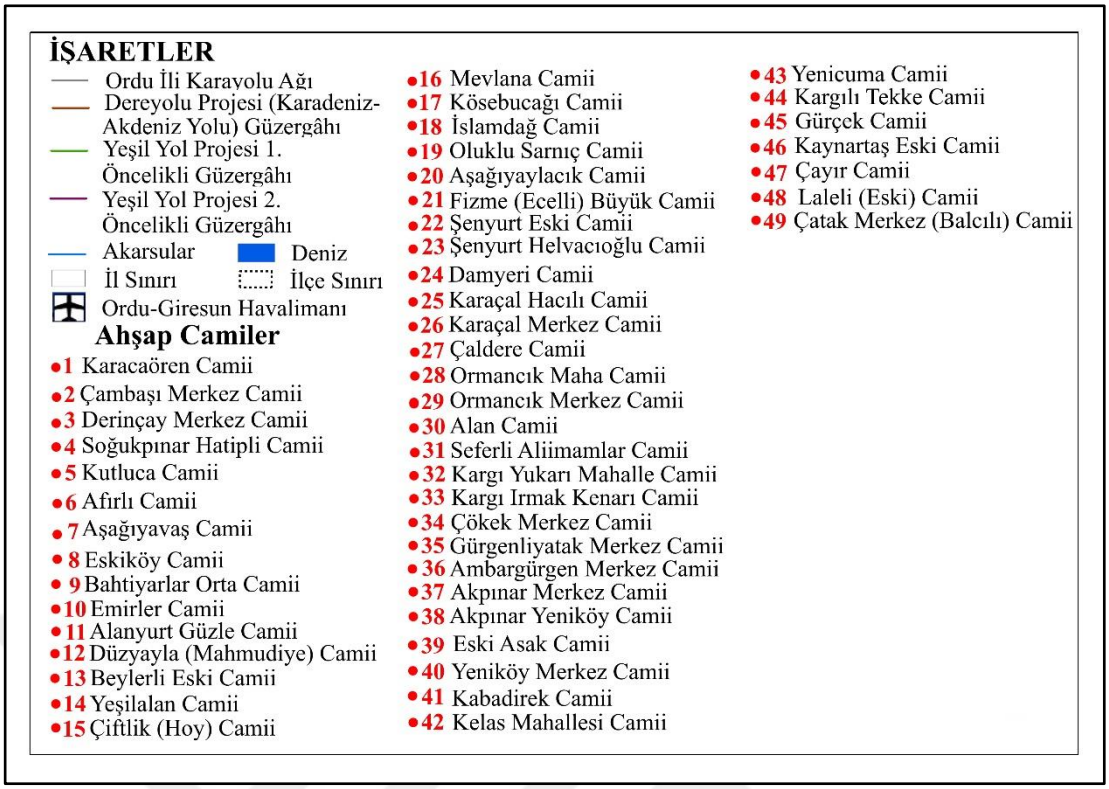

Şekil 4.414. Ordu ilindeki ahşap camilerin dağılış haritasına ait açıklamalar

4.7.2.1.2. Türbeler

Ordu ilinde inanç turizmi açısından öneme sahip pek çok türbe yer almaktadır. Bu türbeler; Akkuş, Altınordu, Aybastı, Gölköy, Kabataş, Korgan, Ulubey ve Ünye ilçelerinde dağılış göstermektedir.

4.7.2.1.2.1. Akkuş İlçesi Türbeleri

Akkuş ilçesi sınırları içerisinde yer alan tek türbe Melik Mehemmed Gazi Türbesi'dir.

4.7.2.1.2.1.1. Melik Mehemmed Gazi Türbesi

Akkuş ilçesi Tuzakköy Mahallesi'nde yer almaktadır. Türbenin konumu 40°49'37" K enlemi ile 37°08'59" D boylamıdır.

Tuzakköy Mahallesi'ndeki bir mezarlık içerisinde yer alan Melik Mehemmed Türbesi dikdörtgen planlı olup ahşap malzemeden inşa edilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b), (Şekil 4.415), (Şekil 4.416). Meşe ve çam ağaçlarının kullanıldığı yapı bindirme tekniği kullanılarak yapılmış olup iki bölümlü bir yapıya sahiptir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Türbenin içerisinde yer alan bilgi tabelasına göre Melik Mehemmed Gazi Danışmendliler Devleti'nin kurucusu olan Danışmend Ahmet

Gazi'nin oğludur. Danışmend Ahmet Gazi oğlu Melik Mehemmed Gazi'yi de yanına alarak Trabzon Rum Devleti'ni kontrol altına almak için Niksar'dan yola çıkar. Bunu haber alan Trabzon Kralı Putil ve Gürcü Ehron Akkuş Tuzakköy Mevkii'nde pusu kurar. 70 bin Rum askeri ve 6 bin Türk askerinin çarpıştığı savaşta Danışmend Ahmet Gazi Putil'i öldürür ve savaşın seyri değişir. Ancak ağır yaralanan Danışmend Ahmet Gazi dönüş yolunda vefat eder. Melik Mehemmed Gazi ise savaşta şehit düşer. Bulunduğu yer olan Tuzakköy Mahallesi'ne askerleri ile birlikte defnedilir. Daha sonrasında 1157 yılında Danışmend Komutanı Yağıbasan tarafından türbe yaptırılır. Tuzakköy Mahallesi'nin adının da bu savaş sırasında pusu kurulmasından dolayı mahalleye verildiğine inanılmaktadır. Saha çalışmaları sırasında türbenin yenilenmiş olduğu görülmüştür. İyi durumda olan türbe yöre halkı tarafından sıklıkla ziyaret edilmektedir.

Melik Mehemed Gazi Türbesine asfalt yolla ulaşım sağlanmaktadır. Akkuş ilçe merkezine 20 km mesafede yer alırken Altınordu ilçe merkezine 86,6 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 5,8 km mesafedeki Damyeri Camii, 8 km mesafedeki Damyeri Anıt Ağacı ve 9,8 km mesafedeki Kızılelma Şelalesi'dir.

Şekil 4.415. Melik Mehemmed Gazi Türbesi'ne ait bir görüntü (20.07.2020)

Şekil 4.416. Melik Mehemmed Gazi Türbesi içerisindeki mezara ait bir görüntü (20.07.2020)

4.7.2.1.2.2. Altınordu İlçesi Türbeleri

Altınordu ilçesi sınırları içerisinde yer alan tek türbe Buharalı Şeyh Şakir Efendi Haziresi'dir.

4.7.2.1.2.2.1. Buharalı Şeyh Şakir Efendi Haziresi

Altınordu ilçesi Selimiye Mahallesi'nde yer almaktadır. Türbenin konumu 40°59'01" K enlemi ile 37°52'43" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre Buharalı Şeyh Şakir Efendi memleketinden göç ederek önce Kırım'a oradan da Ordu'ya gelerek yerleşmiştir. 19. Yüzyılda Ordu'da yaşamış olan bu önemli alim Trabzon Valisi Haznedarzade Osman Paşa tarafından yaptırılan medresede müderrislik görevinde bulunmuştur. Ayrıca Kadiri Tekkesi Şeyhliği de yapmıştır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b).

Demir kapı vasıtasıyla girilen bu türbe alanında toplam 7 mezar yer almaktadır. Alandaki tüm mezarlar tarihi eser niteliğindedir. Hazire alanı girişinde "Buharalı Şeyh Şakir Efendi Yatırı" yazan bir tabelanın yanı sıra girişin hemen solundaki duvarda bu türbe alanında mezarı bulunan kişiler hakkında bilgilerin yer aldığı tabelalalar bulunmaktadır. Arazi çalışmaları sırasında restorasyon çalışmalarının yapılmakta olduğu görülmüştür (Şekil 4.417).

Hazire Altınordu şehir merkezinde yer aldığından ulaşım son derece kolaydır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 260 m mesafedeki Atik İbrahim Paşa (Orta) Cami, 400 m mesafedeki Saray Hamamı ve 350 m mesafedeki Etnografya Müzesi (Paşaoğlu Konağı)'dır.

Şekil 4.417. Buharalı Şeyh Şakir Efendi Haziresi'ne ait bir görüntü (30.01.2020)

4.7.2.1.2.3. Aybastı İlçesi Türbeleri

Aybastı ilçesi sınırları içerisinde: Emir Kümbet Türbesi, Hanyeri Türbesi, Kutlu Doğmuş Türbesi ve Şeyh Hasan Türbesi yer almaktadır.

4.7.2.1.2.3.1. Emir Kümbet Türbesi

Aybastı ilçesi Çakırlı Mahallesi Perşembe Yaylası'nda yer almaktadır. Türbenin konumu 40°38'05" K enlemi ile 37°16'52" D boylamıdır.

Perşembe Yaylası'nda Perşembe Yaylası Göleti'nin hemen yanında yer almaktadır. Emir Kümbet Türbesi 2015 yılında Aybastı Belediyesi tarafından inşa

edilmiştir (Şekil 4.418), (Şekil 4.419). Aynı zamanda temsili olarak 1000 kişilik bir şehitlik alanı da oluşturulmuştur (Şekil 344). Üzerinde yer alan panoya göre 1105 yılında Türklerin Ordu topraklarına ilk girdiği yer olan Perşembe Yaylası'nda Danışmend Gazi ve emrindeki 10 bin kişilik askerle 70 bin kişilik Trabzon Devleti'ne karşı mücadele vermiş ve büyük kayıplarla geri çekilmek zorunda bırakılmıştır. Danışmend Gazi'nin komutanlarından olan Emir Kümbet o savaşta şehit düşer ve askerleriyle beraber şehit düştüğü bölgede anısının yaşatılması için temsili olarak şehitlik ve türbe inşa edilmiştir (Şekil 4.420). Emir Kümbet Türbesi ve şehitlik Perşembe Yaylası'na gelen ziyaretçiler tarafından yoğun ilgi görmektedir.

Emir Kümbet Türbesi'ne asfalt bir yolla ulaşım sağlanmaktadır. Aybastı ilçe merkezine 21 km mesafede yer alırken Altınordu ilçe merkezine 108 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise hemen yanındaki Şehit Emir Kümbet Mesire Yeri, Perşembe Yaylası Göleti ve 1,7 km mesafedeki Perşembe Yaylası Camii'dir.

Şekil 4.418. Emir Kümbet Türbesi'ne ait bir görüntü (15.07.2020)

Şekil 4.419. Emir Kümbet Türbesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (15.07.2020)

Şekil 4.420. Emir Kümbet Türbesi etrafındaki şehitliğe ait bir görüntü (15.07.2020)

4.7.2.1.2.3.2. Hanyeri Türbesi

Aybastı ilçesi Pelitözü Mahallesi'nde yer almaktadır. Türbenin konumu 40°35'59" K enlemi ile 37°22'24" D boylamıdır.

Pelitözü Mahallesi'nde ormanlık bir alan içerisinde yer alan Hanyeri Türbesi sekizgen planlı bir yapıdadır (Şekil 4.421). Türbenin içerisinde mezarın kime ait olduğuna dair herhangi bir kitabe ya da pano yer almamaktadır (Şekil 4.422). Yalnızca giriş kapısında 12.14.2004 tarihinde yapıldığını gösteren bir yazı yer almaktadır. Saha çalışmaları sırasında türbenin yer aldığı çevrede çocuk oyun parkı piknik masaları gibi mesire yerlerini andıran öğeler yer almaktadır (Şekil 4.423). Anlaşıldığı kadarıyla türbenin çevresi insanların hoş vakit geçirmek ve dinlenmek için kullandığı bir alandır. Türbenin kime ait olduğu bilgisi mutlaka içerisine konulacak bir pano ile belirtilmelidir. Aksi takdirde yalnızca mesire yeri vasfıyla ziyaret edilecek bir mekân olarak kalacaktır.

Hanyeri Türbesi'ne bir kısmı asfalt bir kısmı stabilize bir yolla ulaşım sağlanmaktadır. Aybastı ilçe merkezine 13,3 km mesafede yer alırken Altınordu ilçe merkezine 100 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 12,3 km mesafedeki Kabaktepe Mesire Yeri, 12,5 km mesafedeki Aybastı Kent Ormanı ve 12,7 km mesafedeki Uzundere Takım Şelaleleri'dir.

Şekil 4.421. Hanyeri Türbesi'ne ait bir görüntü (15.07.2020)

Şekil 4.422. Hanyeri Türbesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (15.07.2020)

Şekil 4.423. Hanyeri Türbesi'nin bulunduğu alandaki mesire yeri (15.07.2020)

4.7.2.1.2.3.3. Kutlu Doğmuş Türbesi

Aybastı ilçesi Kayabaşı Mahallesi'nde yer almaktadır. Türbenin konumu 40°40'39" K enlemi ile 37°24'59" D boylamıdır.

Kayabaşı Mahallesi'nde bir yol kenarında ormanlık içinde yer alan Kutlu Doğmuş Türbesi sekizgen planlı bir yapıdadır (Şekil 4.424). Üzerinde yer alan panoya göre Kutlu Bey Melik Gazi'nin subaylarındandır. Melik Gazi'nin harekâtı esnasında onun komutasında yer alan ve savaşın sevk ve idaresini sağlayan subaylardandır. Erişmiş olduğu şehitlik mertebesi dolayısıyla "Kutlu Doğmuş" adı verilmiştir. Bu isim aynı zamanda "şerefli doğdu" anlamına gelmektedir. Kutlu Bey'e aynı zamanda "Kutlu Baba" olarak da anılmaktadır. Türbe içerisinde Kutlu Bey'e ait bazı eşyalar da yer almaktadır. İç kısmında herhangi bir kitabe yer almamaktadır (Şekil 4.425). Türbe 2015 yılında Aybastı Belediyesi tarafından bugünkü haliyle yaptırılmıştır.

Kutlu Doğmuş Türbesi'ne asfalt bir yolla ulaşım sağlanmaktadır. Aybastı ilçe merkezine 4,9 km mesafede yer alırken Altınordu ilçe merkezine 95,5 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 1,2 km mesafedeki Sefalık Büyük ve Küçük Hamamları, 3,9 km mesafedeki Şeyh Hasan Türbesi ve 5,1 km mesafedeki Esenli Kaya Mezarı'dır.

Şekil 4.424. Kutlu Doğmuş Türbesi'ne ait bir görüntü (15.07.2020)

Şekil 4.425. Kutlu Doğmuş Türbesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (15.07.2020)

4.7.2.1.2.3.4. Şeyh Hasan Türbesi

Aybastı ilçesi Sarıyar Mahallesi'nde yer almaktadır. Türbenin konumu 40°42'05" K enlemi ile 37°26'36" D boylamıdır.

Sarıyar Mahallesi'nde bir yol kenarında yer alan Hanyeri Türbesi sekizgen planlı bir yapıdadır (Şekil 4.426). Üzerinde yer alan panoya göre Şeyh Hasan, Melik Gazi'nin komutanlarından biri olmakla birlikte Şarkı Karahisar Emiri Melik komutasındaki Türk Ordusu'nun Pontus Devleti ile yaptığı savaşta şehit olduğu

düşünülmektedir. Asıl mezarının ise Gölköy-Aybastı yolu üzerinde Alacalar Mevkii'nde yol kenarına 1 km mesafede yer almaktadır. İç kısmında herhangi bir kitabe yer almamaktadır (Şekil 4.427). Türbeye ulaşım kolaydır ancak türbenin mezarın bulunduğu yere inşa edilmesi daha yerinde bir karar olurdu.

Şeyh Hasan Türbesi'ne asfalt bir yolla ulaşım sağlanmaktadır. Aybastı ilçe merkezine 8,8 km mesafede yer alırken Altınordu ilçe merkezine 86,5 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 3,9 km mesafedeki Kutlu Doğmuş Türbesi, 4 km mesafedeki Sefalık Büyük ve Küçük Hamamları ve 9 km mesafedeki Esenli Kaya Mezarı'dır.

Şekil 4.426. Şeyh Hasan Türbesi'ne ait bir görüntü (15.07.2020)

Şekil 4.427. Şeyh Hasan Türbesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (15.07.2020)

4.7.2.1.2.4. Gölköy İlçesi Türbeleri

Gölköy ilçesi sınırları içerisinde yer alan tek türbe Akdin Baba Türbesi'dir.

4.7.2.1.2.4.1. Akdin Baba Türbesi

Gölköy ilçesi Özlü Mahallesi'nde yer almaktadır. Türbenin konumu 40°44'32" K enlemi ile 37°39'08" D boylamıdır.

Ahmet Akdin Baba'nın kim olduğu tam olarak bilinmemekle birlikte türbe girişinde yer alan panoya göre 1897 yılı Şıhman doğumludur. Kurtuluş Savaşı'nın başından sonuna kadar içerisinde yer alan Akdin Baba'nın yeri dürmek, su üzerinde yürümek, ruhlarla konuşmak ve kabir azabını görmek gibi pek çok kerameti de bulunduğu bilgisi yine bu panoda yer almaktadır. 26 Nisan 1983'te vefat etmiştir. Yöre halkı tarafından sık ziyaret edilen yörenin en önemli türbelerinden biridir. Diğer türbelerden farklı olarak bir yapının içerisinde değil de üstü kapatılmış bir mezarlık alanında yer almaktadır (Şekil 4.428).

Akdin Baba Türbesi'ne asfalt bir yolla ulaşım sağlanmaktadır. Gölköy ilçe merkezine 12,2 km mesafede yer alırken Altınordu ilçe merkezine 51,9 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise

hemen yakınındaki Özlü Anıt Ağaçları, 1,9 km mesafedeki Emirler Camii ve 6,8 km mesafedeki Damarlı Kabana Çeşmesi'dir.

Şekil 4.428. Akdin Baba Türbesi'ne ait bir görüntü (03.08.2020)

4.7.2.1.2.5. Kabataş İlçesi Türbeleri

Kabataş ilçesi sınırları içerisinde yer alan tek türbe Şid Abdal (Şidlü Dede) Türbesi'dir.

4.7.2.1.2.5.1. Şid Abdal (Şidlü Dede) Türbesi

Kabataş ilçesi Kuzköy Mahallesi'nde yer almaktadır. Türbenin konumu 40°43'40" K enlemi ile 37°29'19" D boylamıdır.

Şid Abdal, 14. yüzyılda bu bölgeye gelen Türklerden olup yörenin Türkleşmesine önemli katkılar sağlamış büyük bir şeyhtir (T.C. Ordu Valiliği, 2012). Yediyıldız (2018)'a göre eski Osmanlı arşiv belgelerinde yer alan Hacıemiroğulları Beyliği ile ilgili kayıtlarda Kuzköy'e ilk gelen Türklerle ilgili kayıtlar da yer almaktadır. Daha sonra Fatih Sultan Mehmet dönemine ait kayıtlarda ise Şidlü Dede'nin ya da asıl adıyla Şeyh Halil, köyün fetih hakkı olarak malik hane hissesine sahip olmasına rağmen bu hissesini kurduğu zaviyesine vakfetmiştir. Kuzköy'ün kurucularından olan Şid Abdal'a ait asa ve şeyhlik icazetinin de türbede yer almaktadır (Yediyıldız, 2018). Yedilyıldız (2018)'a göre Şid Abdal ile ilgili bir rivayet de bulunmaktadır. Buna göre Şeyh Halil Hristiyanlar tarafından İstanbul'a çağrılmıştır. Şeyh Halil'in ermiş olduğuna inanmak için fırına atmak isterler. Şeyh Halil de yanındaki çocuğu atmalarını ister. Çocuğu fırına atarlar ve kızgın fırında çocuk "üşüdüm" diyerek bağırması üzerine Şeyh Halil'in ermiş olduğuna inanırlar (Yediyıldız, 2018). Saha çalışmalarında sekizgen yapıdaki türbe etrafında bir mezarlığın yer aldığı görülmüştür (Şekil 4.429). Türbe etrafındaki bilgilendirme

tabelaları yer almaktadır. İç kısmının sade bir yapıda olduğu görülen türbe yöre halkı tarafından sıklıkla ziyaret edilmektedir (Şekil 4.430).

Şid Abdal (Şidlü Dede) Türbesi'ne asfalt bir yolla ulaşım sağlanmaktadır. Kabataş ilçe merkezine 14,2 km mesafede yer alırken Altınordu ilçe merkezine 73,3 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 4,7 km mesafedeki Beylerli Eski Camii, 16,1 km mesafedeki Şifasuyu Kaya Mezarları ve 20,9 km mesafedeki Ağalık Konağı'dır.

Şekil 4.429. Şid Abdal Türbesi'ne ait bir görüntü (01.09.2020)

Şekil 4.430. Şid Abdal Türbesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (01.09.2020)

4.7.2.1.2.6. Korgan İlçesi Türbeleri

Korgan ilçesi sınırları içerisinde yer alan tek türbe Emir Yakup Türbesi'dir.

4.7.2.1.2.6.1. Emir Yakup Kümbeti

Korgan ilçesi Tepealan Mahallesi'nde yer almaktadır. Türbenin konumu 40°43'28" K enlemi ile 37°18'32" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2015c)'ne göre Danışmend Gazi'nin komutanlarından biri olan Emir Yakup 1105 yılında Trabzon Devleti ile yaptıkları savaş neticesinde esir konumuna düşmüştür. Bu alanda 900 yıllık bir şehitlik de yer almaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c). Saha çalışmaları sırasında mezarlık içerisinde yer alan Emir Yakup'un mezarının bir kulübe içine alınarak türbe haline getirildiği görülmüştür (Şekil 4.431), (Şekil 4.432).

Emir Yakup Kümbeti'ne asfalt bir yolla ulaşım sağlanmaktadır. Korgan ilçe merkezine 19 km mesafede yer alırken Altınordu ilçe merkezine 91 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 2,5 km mesafedeki Sitilci Şelalesi, 8,3 km mesafedeki Çayırkent Şelalesi ve 10,5 km mesafedeki Güllük Şelalesi'dir.

Şekil 4.431. Emir Yakup Kümbeti'ne ait bir görüntü (13.07.2020)

Şekil 4.432. Emir Yakup Kümbeti'nin iç kısmına ait bir görüntü (13.07.2020)

4.7.2.1.2.7. Ulubey İlçesi Türbeleri

Ulubey ilçesi sınırları içerisinde Derviş Salih Türbesi ve Şeyh Abdullah Türbesi yer almaktadır.

4.7.2.1.2.7.1. Derviş Salih Türbesi

Ulubey ilçesi Karakoca Mahallesi'nde yer almaktadır. Türbenin konumu 40°51'44" K enlemi ile 37°45'25" D boylamıdır.

Derviş Salih Türbesi Ulubey ilçe merkezine çok yakın bir konumda ve bir mezarlık içerisinde yer almaktadır. Türbe yöre halkı tarafından sıklıkla ziyaret edilen bir mekandır. Yapı dıştan turkuaz renkte çinili bir yapıya sahiptir (Şekil 4.433). Saha çalışmaları sırasında türbenin iç kısmında bir mescidin de yer aldığı gözlenmiştir (Şekil 4.434). Akkuş (2018)'e göre Derviş Salih 1904-1980 yılları arasında yaşamıştır. Asıl adı Salih Gündüz olan Derviş Salih ile ilgili Ulubey'de pek çok efsane yer almaktadır. Bunlardan biri şöyledir: Derviş Salih bir gün evine giderken çok fazla yağmur yağmasına rağmen namazı geçmesin diye yol kenarında çamur olan bir alanda durarak namaz kılar. Fakat selam verdikten sonra üzerinde herhangi bir çamurun bulunmadığı görülmüş (Akkuş, 2018). Derviş Salih hakkında daha fazla bilgiye ulaşılmalı ve bir bilgi tabelası ile türbenin yakınında sergilenmelidir.

Derviş Salih Türbesi'ne asfalt bir yolla ulaşım sağlanmaktadır. Ulubey ilçe merkezine 10,1 km mesafede yer alırken Altınordu ilçe merkezine 33 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 750 m mesafedeki Garişman Çeşmesi, 800 m mesafedeki Erdeğin Çeşmesi ve 4,1 km mesafedeki Sarpdere Köprüsü'dür.

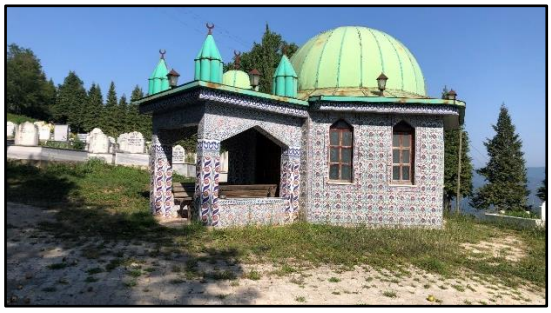

Şekil 4.433. Derviş Salih Türbesi'ne ait bir görüntü (04.09.2020)

Şekil 4.434. Derviş Salih Türbesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (04.09.2020)

4.7.2.1.2.7.2.Şeyh Abdullah Türbesi

Ulubey ilçesi Şeyhler Mahallesi'nde yer almaktadır. Türbenin konumu 40°50'59" K enlemi ile 37°42'31" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2015c)'ne göre Şeyh Abdullah 14. yüzyılda yörede yaşamış ve zor durumdaki herkese yardım eden bir kişidir. Ölümünden sonra da insanlar tarafından unutulmayan Şeyh Abdullah törenlerle anılmaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c). Şeyhler Mahallesi adını Şeyh Abdullah Türbesi'nden almıştır (Yediyıldız, 2018). Türbe mahalle mezarlığı içerisinde yer almakta olup ruhani ortamı son derece etkileyicidir (Şekil 4.435). Saha çalışmaları sırasında yöre halkı tarafından yoğun ilgi gösterildiği gözlenen Şeyh Abdullah Türbesi'nin hemen yanında namaz kılınabilecek bir mescit de yer almaktadır (Şekil 4.436).

Şeyh Abdullah Türbesi'ne asfalt bir yolla ulaşım sağlanmaktadır. Ulubey ilçe merkezine 10,1 km mesafede yer alırken Altınordu ilçe merkezine 32,9 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 4,6 km mesafedeki Sarpdere Köprüsü, 5,5 km mesafedeki Kadıncık Takım Şelaleleri ve 8 km mesafedeki Garişman Çeşmesi'dir.

Şekil 4.435. Şeyh Abdullah Türbesi'ne ait bir görüntü (28.11.2020)

Şekil 4.436. Şeyh Abdullah Türbesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (28.11.2020)

4.7.2.1.2.8. Ünye İlçesi Türbeleri

Ünye ilçesi sınırları içerisinde Halka Baba Türbesi ve Şeyh Yunus Emre Türbesi yer almaktadır.

4.7.2.1.2.8.1. Halka Baba Türbesi

Ünye ilçesi Atatürk Mahallesi'nde yer almaktadır. Türbenin konumu 41°08'17" K enlemi ile 37°16'59" D boylamıdır.

Atatürk Mahallesi'ndeki büyük mezarlıkta bulunan Halka Baba hakkında çok fazla bilgi yoktur (Şekil 4.437). Halka Baba Türbesi'nde bulunan diğer mezarların ise ailesine ait olduğu düşünülmektedir (Şekil 4.438). Yerel halkla yapılan görüşmelerde Halka Baba'nın hayır sever bir vatandaş olduğu ve eski tarihlerde çok fazla insanın buraya gelerek dileklerde bulunduğu öğrenilmiştir. Zaman zaman defineciler tarafından kazılarak zarar verilen türbe günümüzde koruma altına alınmıştır. Mezarlık içerisinde başka önemli türbe tarzı yapılar da yer almaktadır. Ancak en görkemli ve büyük yapıya sahip olanı Halka Baba'nınki olduğundan çalışmamızda yer verilmiştir.

Türbe Ünye ilçe merkezine çok yakın olduğundan ulaşım kolaydır. Asfalt yolla ulaşım sağlanan türbe Altınordu ilçe merkezine 64,5 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 280 m mesafedeki Çakırtepe, 1 km mesafedeki Ayanikola Kilise Kalıntıları ve 1,7 km mesafedeki Çamlık Mesire Yeri ve Çamlık (Feneraltı) Plajı'dır.

Şekil 4.437. Halka Baba Türbesi'ne ait bir görüntü (04.11.2019)

Şekil 4.438. Halka Baba Türbesi'ndeki mezarlara ait bir görüntü (04.11.2019)

4.7.2.1.2.8.2. Şeyh Yunus Emre Türbesi

Ünye ilçesi Saca Mahallesi'nde yer almaktadır. Türbenin konumu 41°07'12" K enlemi ile 37°14'40" D boylamıdır.

Türbenin bulunduğu alan içerisinde bir adet cami ve pek çok mezar da yer almaktadır. Türbenin etrafında bulunan tabelalarda Yunus Emre'ye ve eserlerine ait bilgiler bulunmaktadır (Şekil 4.439). Türbe alanı içerisinde Yunus Emre'ye ait olduğu düşünülen mezarın yanı sıra bir kütüphane yer almaktadır (Şekil 4.440). Pek çok yerde mezarı olduğu düşünülen Yunus Emre'nin bazı kitaplarda yer alan bilgiye göre Ünye'de vefat etmiş olabileceği düşünülmektedir. Bu bilgilerin yer aldığı kitapların birer kopyası türbenin içerisindeki kitaplıkta yer almaktadır. Çok sayıda ziyaretçi türbeyi ziyaret etmekte ve türbe alanı içerisindeki camide namaz kılmaktadır. Bulunduğu konum itibarıyla topografik açıdan yüksek bir yerde bulunan türbe alanı ziyarette bulunanlara sahip olduğu ruhani ortamı çok derin bir şekilde hissettirmektedir.

Demir (2006)'e göre Yunus Emre'nin bu türbe alanına defnedilişiyle alakalı bir efsane de bulunmaktadır. Efsaneye göre Danışmend Gazi Ünye bölgesini fethedebilmek için ordusu ile birlikte Niksar'dan yola koyulur. Çok gelişmiş bir orduya sahip olmasına karşın düşmanın da çok güçlü olması fethi geciktirmiştir. Yunus Emre bu durumu öğrenir öğrenmez yürüyerek yola çıkar ve günler sonunda Danışmend Gazi'ye ulaşır. Ona yardım etmek istediğini söyler. Buna Danışmend Gazi ve ordusu çok sevinir. Ordunun başında savaşa Yunus Emre katılınca askerler de cesaretlenerek daha iyi savaşır ve kısa sürede Ünye ve çevresi ele geçirilir. Fetih tamamlandıktan sonra Yunus Emre Ünye'ye hâkim bir tepede bir ağacın dibine oturur. Bu esnada ağaçların arasından bir düşman askeri çıkar ve ok atarak Yunus Emre'yi kalbinden vurur. Yunus Emre bu tepede şehit düşer ve büyük bir törenle buraya defnedilir (Demir, 2006).

Türbe alanına ulaşım asfalt yolla sağlanmakta ancak kimi yerinde viraj sayısının fazla olması yolculuk konforunu nispeten baltalamaktadır. Ünye ilçe merkezine 4,8 km mesafede yer alırken, Altınordu ilçe merkezine ise 66 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 4,1 km mesafedeki Hüseyin Sabri Kadı Konağı, 4,5 km mesafedeki Yaşayan Medeniyetler Müzesi ve 8,5 km mesafedeki Ünye Kalesi'dir.

Şekil 4.439. Şeyh Yunus Emre Türbesi alanı içerisindeki panolardan bir görüntü (04.11.2019)

Şekil 4.440. Şeyh Yunus Emre Türbesi içerisindeki mezara ait bir görüntü (04.11.2019)

4.7.2.1.2.9. Türbelerin Ordu İlindeki Dağılışı

Ordu ilinde yer alan türbelerin dağılışını göstermek için bir harita oluşturulmuştur (Şekil 4.441), (Şekil 4.442). Harita incelendiğinde Ordu'daki türbelerin; Aybastı, Altınordu, Kabataş, Korgan, Kumru, Ulubey ve Ünye'de yer aldığı görülebilmektedir.

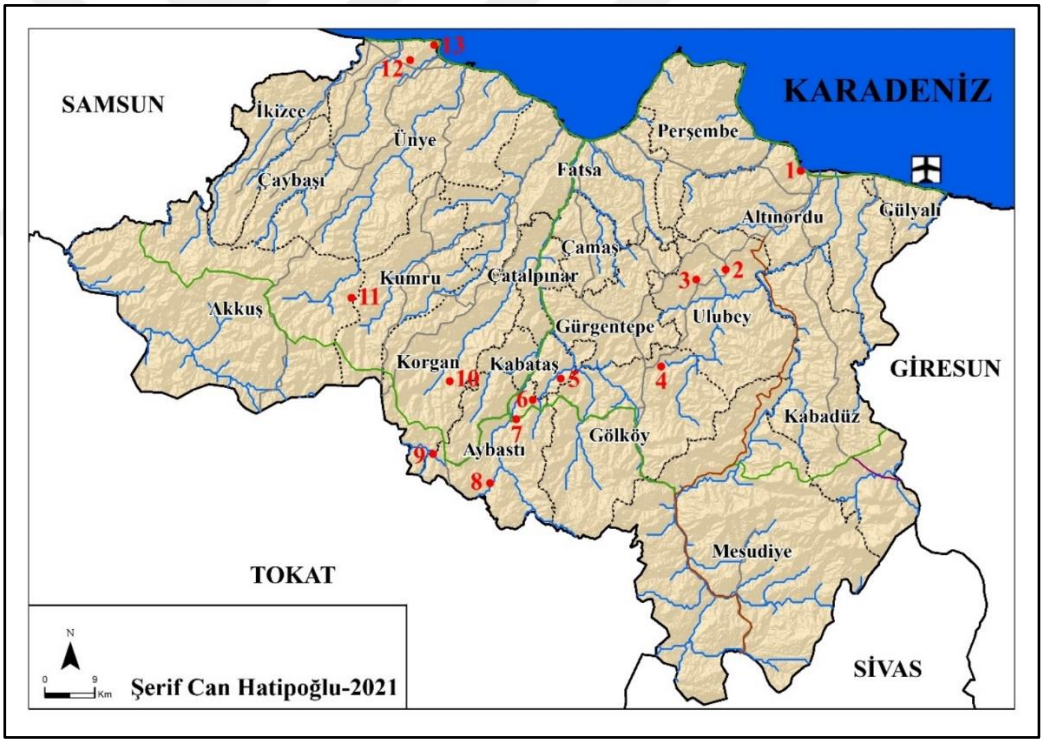

Şekil 4.441. Ordu ilindeki türbelerin dağılış haritası

Şekil 4.442. Ordu ilindeki türbelerin dağılış haritasına ait açıklamalar

4.7.2.2. Hristiyanlık Dini Yapıları ve Turizm Potansiyelleri

Ordu ilinin de içinde bulunduğu yöre Hacıemiroğulları Beyliği tarafından fethedilmesinden itibaren Müslüman Türklerin yurdu olsa da Lozan Antlaşması'na kadar geçen sürede Rumlar bu bölgede yaşamaya devam etmiştir (Yediyıldız, 2018). Ayrıca 18. yüzyıldan başlayarak ve özellikle 19. yüzyıl başlarında çok sayıda Ermeni ve Rum'un çeşitli bölgelerden göç ederek Ordu ili ve yakın çevresine yerleştiği bilinmektedir (Yediyıldız, 2018). Özellikle bu dönemlerden günümüze kaldığı düşünülen çok sayıda kilise günümüze kadar ulaşabilmiştir. Bu kiliselerden hiçbiri günümüzde ibadet amaçlı kullanılmamaktadır.

4.7.2.2.1. Kiliseler

Ordu ili kiliseler bakımından camiler kadar zengin olmasa da inanç turizmi bakımından öneme sahip güzel örnekleri görülebilmektedir. Ordu'daki kiliseler; Altınordu, Fatsa, Gölköy, Mesudiye, Perşembe ve Ünye ilçelerinde dağılış göstermektedir.

4.7.2.2.1.1. Altınordu İlçesi Kiliseleri

Altınordu ilçesi sınırları içerisinde Taşbaşı Kilisesi ve Düz Mahalle Kilisesi yer almaktadır.

4.7.2.2.1.1.1. Taşbaşı Kilisesi

Altınordu ilçesi Taşbaşı Mahallesi'nde yer almaktadır. Kilisenin konumu 40°59'31" K enlemi ile 37°52'30" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre 1853 yılında Ortodoks Rumlar tarafından inşa edilen kilise 1937-1977 yılları arasında cezaevi olarak da kullanılmıştır. Bazilikan tipte olan kilise dikdörtgen formlu ve doğu-batı doğrultuludur. Tamamı kesme taş malzemeyle yapılan kilise dıştan kırma çatıya sahiptir (Şekil 4.443). Apsisi önünde bulunan kasnak üzerine oturtulmuş sekizgen aydınlatma fenerinin her yüzüne bir pencere yer almaktadır. Kubbeyle örtülmüş olan fenerin kırma çatılı ve üçgen alınlıklı bir kısmı vardır. Kuzey ve güney cephelerde düşey yapılı dört silme cepheleri beş parçaya ayırmıştır. Yine kuzey ve güney cephelerde apsisten itibaren ikinci cephelerin yüzeyi fener kasnağına kadar uzamakta ve eksenlerinde birer roza pencere bulunmaktadır. İç kısmı ise haç şekilli bir plana sahiptir. Tamen taş malzemeden oluşan iç kısımda üç nef bulunmaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b), (Şekil 4.444). Karadeniz sahil yolu güzergahında yer alması sebebiyle Ordu'yu kara yoluyla ziyaret edenlerin şehirde ilk gördüğü çekiciliklerden olan Taşbaşı Kilisesi şehrin simgelerindendir. Mimarisiyle şehir peyzajına renk katan kilise 2000 yılından beri kültür merkezi olarak hizmet vermektedir. Bahçesinde oturma alanları bulunan kilise düğün fotoğrafçılığı için de sıklıkla kullanılmaktadır.

Altınordu şehir merkezinde yer aldığından Taşbaşı Kilisesi'ne ulaşım kolaylıkla sağlanmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 50 m mesafedeki İkizevler, 60 m mesafedeki Sarı Konak ve 300 m mesafedeki Eski Vali Konağı'dır.

Şekil 4.443. Taşbaşı Kilisesi'ne ait bir görüntü (30.01.2020)

Şekil 4.444. Taşbaşı Kilisesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (30.01.2020)

4.7.2.2.1.1.2. Düz Mahalle Kilisesi

Altınordu ilçesi Düz Mahalle'de yer almaktadır. Kilisenin konumu 40°59'12" K enlemi ile 37°52'32" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre 19. yüzyılın ikinci yarısında Rumlar tarafından inşa edilmiştir. Bazilika tipindeki kilise düzgün kesme taştan yapılmadır (Şekil 4.445). Dıştan çift kırma pah bir çatıya sahip olan kilise geç hristiyanlık dönemi yapısıdır. Batı cephesinde genellikle negatif hareketlerle süslenmiş ve çerçevelenmiş kapı ve pencereler yer almaktadır. Güney cephesinde kemer biçiminde günümüzde kapatılmış bir kapı ve kapının doğusunda ise pencereler yine negatif hareketli ancak bu kez mısır haçına benzer çerçeveye sahip pencereler yer almaktadır. Kuzey cephe güneyle aynı tasarıma sahiptir. Doğu cephesi ise üç adet çokgen yapılı ve kubbeli apsisin yanı sıra negatif hareketli çerçevelere sahip dörtgen pencereler yer almaktadır. Apsislerin üst kısmında ise dikdörtgen pencere ve iki adet yuvarlak açıklığa yer verilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Düz Mahalle Kilisesi Ordu Belediyesi Karadeniz Tiyatrosu için tahsis edilmiştir (Şekil 4.446). 75. Yıl Cumhuriyet Sahnesi adıyla anılan kilisede düzenli olarak tiyatro oyunları düzenlenmekte, yerel ve ulusal oyuncular sahne almaktadır. Kilise aynı zamanda sergi alanı olarak da kullanılmaktadır (Şekil 4.447).

Kilise Altınordu şehir merkezinde yer aldığından ulaşımı oldukça kolaydır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 170 m mesafedeki Yalı Hamamı, 260 m mesafedeki Hamidiye (Hükumet) Cami ve 280 m mesafedeki Osman Paşa Şadırvanı'dır.

Şekil 4.445. Düz Mahalle Kilisesi'ne ait bir görüntü (30.01.2020)

Şekil 4.446. Düz Mahalle Kilisesi'nin tiyatro salonu olarak kullanılan eklentisine ait bir görüntü (30.01.2020)

Şekil 4.447. Düz Mahalle Kilisesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (30.01.2020)

4.7.2.2.1.2. Fatsa İlçesi Kiliseleri

Fatsa ilçesi sınırları içerisinde yalnızca Bolaman Kilisesi yer almaktadır.

4.7.2.2.1.2.1. Bolaman Kilisesi

Fatsa ilçesi Bolaman Mahallesi'nde yer almaktadır. Kilisenin konumu 41°02'08" K enlemi ile 37°35'27" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre bu kilise Haznedaroğlu Konağı'nın hemen yanında, konağın arka yüzünde ve arada kaldığından pek dikkati çekmemektedir (Şekil 4.448). Malzeme olarak düzgün kesme taşın kullanıldığı yapının giriş kapısı kemer şeklinde olup bu kapı üzerinde kemer biçimli bir alınlık yer almaktadır. Aynı hizzada üst kısımıda küçük bir pencerenin yer aldığı yapı bir dönem mescit olarak kullanılmıştır. Bu sebeple güney duvarına mihrap eklenmiştir. Tadilat işlemleri sırasında doğu kısmında yer alan üçgen pencerelerden biri kapatılmış ve yapı üzerindeki kubbe kaldırılmış durumdadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında kullanımda olmaması ve salgın nedenleriyle kapıları kilitli olan yapının iç kısmına erişilememiştir. Ancak dışardan göründüğü kadarıyla bir kiliseden çok uzak olduğu söylenebilir. Konağın altında kalmış olan yapı güçlükle fark edilebilirken üst kısmında herhangi bir çatısının olmayışı da bu durumu desteklemektedir. Ayrıca mescit olarak bir dönem kullanılması amacıyla mihrap eklenmiş olması yapının orijinalliğini baltalamıştır. Herhangi bir ad bilgisine ulaşılamadığından tarafımızca "Bolaman Kilisesi" ismi uygun görülmüştür.

Bolaman Kilisesi'ne ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kilise Fatsa ilçe merkezine 8,5 km mesafede, Altınordu ilçe merkezine ise 32,8 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise

bitişiğinde yer alan Haznedaroğlu Konağı (Bolaman Kalesi), yakınındaki Abdullah Bey Konağı ve Bolaman Plajı'dır.

Şekil 4.448. Bolaman Kilisesi'ne ait bir görüntü (11.09.2020)

4.7.2.2.1.3. Gölköy İlçesi Kiliseleri

Gölköy ilçesi sınırları içerisinde Kuşluvan Kilisesi ve Yemişgen Kilisesi yer almaktadır.

4.7.2.2.1.3.1. Kuşluvan Kilisesi

Gölköy ilçesi Kuşluvan Mahallesi'nde yer almaktadır. Kilisenin konumu 40°37'15" K enlemi ile 37°37'33" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre bazilikal yapıda olan bu kilise Darahta Mevkii'nde yer almakta olup tamamına yakını yıkılmıştır. Giriş kısmı batıda yer alan yapı kesme taştan inşa yapılmıştır (Şekil 4.449). Apsis kısmı doğu cephesinde yer alırken üç yapraklı yonca formundadır. Yapının işlevi ortadan kalkınca yöre halkı tarafından bir duvarla ortadan ikiye ayrılmış olup bugün bu duvarın batısında kalan kısmı günümüze ulaşabilmiştir (Şekil 4.450). Kilisenin çeşitli yerlerinde kaçak kazılar yapıldığı görülmektedir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında neredeyse tamamen yok olmak üzere olduğu görülen kilise âtıl durumdadır. Turistik bir değeri kalmamış olan yapının yeniden yapımı mümkünse aslına uygun bir şekilde yapılabilir.

Kuşluvan Kilisesi'ne ulaşım bir kısmı asfalt bir kısmı stabilize bir yolla sağlanmaktadır. Kilise Gölköy ilçe merkezine 11,1 km mesafede, Altınordu ilçe merkezine ise 74,8 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 500 m mesafedeki İngölü Şelalesi, 1,5 km mesafedeki Yemişgen Kilisesi ve 2,7 m mesafedeki Anduz Şelalesi'dir.

Şekil 4.449. Kuşluvan Kilisesi'ne ait bir görüntü (25.07.2020)

Şekil 4.450. Kuşluvan Kilisesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (25.07.2020)

4.7.2.2.1.3.2. Yemişgen Kilisesi

Gölköy ilçesi Gölköy Mahallesi'nde yer almaktadır. Kilisenin konumu 40°36'51" K enlemi ile 37°36'46" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre moloz taş örgüyle yapılan kilisenin köşelerinde ise düzgün kesme taşlar kullanılmış olup bazilikal tipte inşa edilmiştir (Şekil 4.451). Çatı kısmı günümüzde tamamen yıkılmış olan yapının girişi batı cephesindeki kemerli kapıdandır. Üzerinde yer alan tüm penceler mazgal tipte ve küçük boyutludur. Doğu kısmında bir apsis yer almakla birlikte yapının iç kısmı defineciler tarafından kazılmıştır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında neredeyse yıkılmak üzere olan kilisenin acil onarıma ihtiyaç duyduğu gözlenmiştir. Dıştan çatı kısmı tamamen yıkılmış olan yapının içinde de hiçbir mimari öğe yer almamaktadır (Şekil 4.452). Tadilat işlemi yapılarak güçlendirilmesi gerekmektedir.

Yemişgen Kilisesi'ne ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kilise Gölköy ilçe merkezine 12,6 km mesafede, Altınordu ilçe merkezine ise 70,2 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 1 km mesafedeki İngölü Şelalesi, 1,5 km mesafedeki Kuşluvan Kilisesi ve 3,8 m mesafedeki Anduz Şelalesi'dir.

Şekil 4.451. Yemişgen Kilisesi'ne ait bir görüntü (25.07.2020)

Şekil 4.452. Yemişgen Kilisesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (25.07.2020)

4.7.2.2.1.4. Mesudiye İlçesi Kiliseleri

Kiliseler bakımından zengin olan Mesudiye ilçesi sınırları içerisinde: Doğançam Kilisesi, Maden Mahallesi Kilisesi, Mahalçukuru Kilisesi, Mesudiye Kilisesi, Müzdare Kilisesi ve Şaphane Kilisesi yer almaktadır.

4.7.2.2.1.4.1. Doğançam Kilisesi

Mesudiye ilçesi Doğançam Mahallesi'nde yer almaktadır. Kilisenin konumu 40°30'36" K enlemi ile 37°50'36" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre bazilikal tipte moloz taş örgülü kilisenin çatısı sökülerek üst kısmına konut inşa edilmiştir (Şekil 4.453). Dıştan güney cepede yer alan yüksek kemer alınlıklı düzgün kesme taş çerçeveli bir kapıdan girişin yapıldığı kilisenin alınlık kısmı üzerinde bir pencere yer alır. Çeşitli kısımlarında aydınlatma açıklıklarının yer aldığı yapının pencereleri iç mekanda mazgal tipindedir. Kuzey ve güney cephede üçlü kemer düzenlemeye sahip kilisenin bu kemerlerin ayak ve yay kısımları kesme taştan inşa edilmiştir. İç kısım duvarlarında çok sayıda bitkisel, figürlü ve geometrik freksler yer almaktadır. Üst kısımdaki kemer izlerinden önceleri tonozla örtülü bir çatı yapısına sahip olduğu düşünlümektedir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında yapının üst kısmında yer alan konut sebebiyle tespiti güç olmuştur. Böyle bir tarihi ve kültürel yapının bu şekilde bozulmuş olması büyük bir kayıptır. Özellikle içinde yer alan freksler çevrede herhangi bir yapıda görülmemiş cinstendir. İç kısmında tahribatın sürdürüldüğü yapı depo olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.454). Acilen koruma altına alınıp restore edilmesi gerekmektedir.

Doğançam Kilisesi'ne ulaşım bir kısmı stabilize bir kısmı asfalt bir yolla bir yolla sağlanmaktadır. Kilise Mesudiye ilçe merkezine 9,8 km mesafede, Altınordu ilçe

merkezine ise 86,4 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 13,7 km mesafedeki Konacık Kaya Mezarları, 14,2 km mesafedeki Beyağaç Yaylası ve 15,2 km mesafedeki Maden Mahallesi Kilisesi'dir.

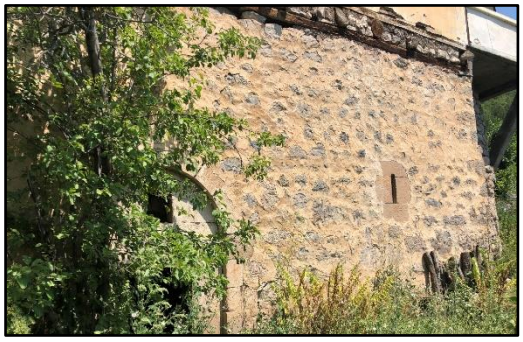

Şekil 4.453. Doğançam Kilisesi'ne ait bir görüntü (25.07.2020)

Şekil 4.454. Doğançam Kilisesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (25.07.2020)

4.7.2.2.1.4.2. Maden Mahallesi Kilisesi

Mesudiye ilçesi Maden Mahallesi'nde yer almaktadır. Kilisenin konumu 40°30'07" K enlemi ile 37°55'48" D boylamıdır.

Maden Mahallesi merkezinde yer alan bu kilisenin yöre halkından edinilen bilgiye göre Rum kilisesi olduğu düşünülmektedir. Saha çalışmaları sırasında çatı kısmının yıkılarak üst bölümüne ikinci bir kat olarak cami inşa edildiği gözlenmiştir (Şekil 4.455). Orijinal yapısını büyük çoğunluğuyla kaybetmiş olan yapının iç kısmı da caminin bir eklentisi olarak kullanılmaya başlanmış olup kilise olduğuna dair hiçbir belirti kalmamıştır (Şekil 4.456). Asıl giriş kapısı betonlanmış ve tam zıt yönden yeni bir giriş açılmıştır. Geri döndürülmesi zor gibi görünen bu yapının eğer imkânı varsa orijinaline yakın bir şekilde restore edilip turizme kazandırılması gerekmektedir.

Maden Mahallesi Kilisesi'ne ulaşım yer yer bozulan asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kilise Mesudiye ilçe merkezine 23 km mesafede, Altınordu ilçe merkezine ise 134 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 7 km mesafedeki Yavşan Camii, 8 km mesafedeki Karacaören Camii ve 8,8 km mesafedeki Mahalçukuru Kilisesi'dir.

Şekil 4.455. Maden Mahallesi Kilisesi'ne ait bir görüntü (25.07.2020)

Şekil 4.456. Maden Mahallesi Kilisesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (25.07.2020)

4.7.2.2.1.4.3. Mahalçukuru Kilisesi

Mesudiye ilçesi Yavşan Mahallesi'nde yer almaktadır. Kilisenin konumu 40°27'36" K enlemi ile 37°55'02" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre dörtgen planlı bir plana sahip olan kilise dıştan düzgün kesme taş ve içten moloz taştan yapılmıştır (Şekil 4.457), (Şekil 4.458). Batı cephesinde giriş kapsı yer almakta olup kapının üzerinde bulunan alınlık kısmı yerinden kopmuştur. Bu cephede hiç pencerenin yer almadığı yapının doğu cephenin hemen tamamı kuzey ve güney cepheler kısmen toprak altında kalmış durumdadır. İç kısımda ise doğu cephede geniş yapıda bir orta apsis yer alırken yan kısımlarda ise pastoforion odaları bulunmaktadır. Apsis üzerinde ve köşe hücrelerde birer pencere yer almakta olup kuzey cephelerde ise mazgal tipli ikişer pencere yer almaktadır. Muhtemelen ahşap olan çatı kısmı tamamen yok olmuş durumda olan kilisenin duvarlarda yer alan izlerden üç nefli bir yapıda olduğu düşünülmektedir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında yıkılmak üzere olduğu gözlenen yapı mutlaka restorasyona ihtiyaç duymaktadır. Gerekli çalışmalar yapılarak orijinaline uygun onarılıp turizme kazandırılmalıdır.

Mahalçukuru Kilisesi'ne ulaşım bir kısmı stabilize bir kısmı asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kilise Mesudiye ilçe merkezine 17,2 km mesafede, Altınordu ilçe merkezine ise 126 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 2 km mesafedeki Yavşan Camii, 3,2 km mesafedeki Arıkmusa Arkeolojik Sit Alanı ve 7,4 km mesafedeki Maden Mahallesi Kilisesi'dir.

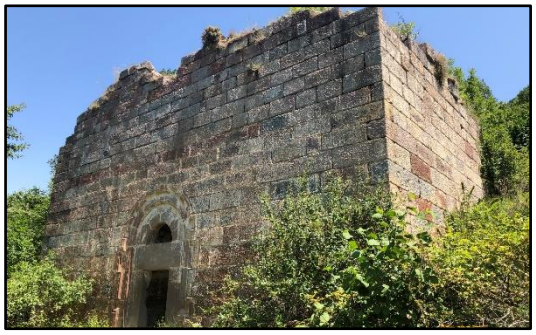

Şekil 4.457. Mahalçukuru Kilisesi'ne ait bir görüntü (25.07.2020)

Şekil 4.458. Mahalçukuru Kilisesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (25.07.2020)

4.7.2.2.1.4.4. Mesudiye Kilisesi

Mesudiye ilçesi Merkez Mahallesi'nde yer almaktadır. Kilisenin konumu 40°27'41" K enlemi ile 37°46'17" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre kilise tek apsise sahip ve moloz taş örgüyle inşa edilmiş olup bazilikal tiptedir (Şekil 4.459). Çatı kısmı çift pahlı kırma tipinde olan yapının batı cephesinde üç kemerli bir revak yer almaktadır. Kemerlerin oturduğu sütunların başlık kısmında bitkisel kabartmalar bulunurken kemerler çapraz tonozlu ve örme taştan yapılmıştır. Alınlık kısmında üç pencereye yer verilen yapıda giriş kapısı haç şeklindeki kesme taş çerçeveye sahiptir. Doğu cephede yer alan apsis üzerinde üç pencere yer alırken plan olarak yapı haça benzetilmek istenmiştir. Batı duvarında galeri katının yer aldığı kilisenin ortasında bir kubbe de bulunmaktadır. Yapı 19. yüzyıla tarihlendirilmiştir ve restorasyon işlemleri 2010 yılında İl Kültür Müdürlüğü tarafından yapılmıştır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında yapının iç ve dış kondisyonunun iyi durumda olduğu görülmüştür (Şekil 4.460). Kilise farklı mimari tasarım ögelerine sahip olması ve ilçe merkezinde yer alması sebebiyle turistik açıdan önemli bir yapıdır. Ayrıca yapı Mesudiye Kültür Merkezi olarak kullanılmaktadır.

Mesudiye Kilisesi'ne ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kilise Mesudiye ilçe merkezinde yer alan yapı, Altınordu ilçe merkezine ise 109 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 3,6 km mesafedeki Gederek Şelalesi, 7,4 km mesafedeki Konacık Kaya Mezarları ve 10,1 km mesafedeki Yukarıgökçe (Falcada) Kalesi'dir.

Şekil 4.459. Mesudiye Kilisesi'ne ait bir görüntü (22.07.2020)

Şekil 4.460. Mesudiye Kilisesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (22.07.2020)

4.7.2.2.1.4.5. Müzadere Kilisesi

Mesudiye ilçesi Topçam Mahallesi'nde yer almaktadır. Kilisenin konumu 40°35'52" K enlemi ile 37°47'41" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre bazilikal yapıda olan bu kilise tek apsisli ve moloz taştan yapılmadır. Çift pahlı ahşap kırma çatıya sahip yapı üçgen alınlığa sahiptir. Batı cephesinden girişin sağlandığı yapının aynı cephesinde alınlık kısmında bir pencere yer alır. Kuzey ve güney cephede iki pencerenin yer aldığı kilisenin doğu cephesinde bir pencere yer alır. Apsis kısmı dört yapraklı yonca biçimdedir. Kuzey ve güney duvarlar hafif taşkın üçüz kemerlere sahipken pencerelerde kemerlerin aks kısımlarında bulunmaktadır. Apsis ekseninde iki tarafta nişler yer almaktadır. Kilise 19. Yüzyılın ortalarına tarihlendirilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında önceleri yıkılmak üzere olan kilisenin aslına uygun onarımının yapıldığı görülmüştür (Şekil 4.461). Yöre halkından yalnızca özel programlar ve etkinlik zamanlarında açık olduğu bilgisi edinilmiştir. Bu nedenle iç kısmına girilememiş ve restorasyon çalışmalarının detayları incelenememiştir. İlçede yer alan ve yıkılmak üzere olan diğer kiliselere örnek olabilecek bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Diğer kiliselerinde aynı şekilde restore edilmesi ve turizme kazandırılması önemlidir.

Müzadere Kilisesi'ne ulaşım mahalle içerisine kadar asfalt bir yolla sonrasında ise stabilize bir yolla sağlanmaktadır. Kilise Mesudiye ilçe merkezine 29,2 km mesafede, Altınordu ilçe merkezine ise 70,4 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 200 m mesafedeki Müzadere Takım Şelaleleri ve 5,2 km mesafedeki Topçam ve Çağman Mağaraları'dır.

Şekil 4.461. Müzadere Kilisesi'ne ait bir görüntü (22.07.2020)

4.7.2.2.1.4.6. Şaphane Kilisesi

Mesudiye ilçesi Topçam Mahallesi'nde yer almaktadır. Kilisenin konumu 40°36'56" K enlemi ile 37°48'24" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre küçük boyutlarda ve moloz taş örgü ile yapılan kilise Şaphane Deresi kenarında yer almaktadır (Şekil 4.462). Büyük ölçüde tahrip olmuş yapı üç düzenlemeli bir apsise sahiptir (Şekil 4.463). Üçgen bir alınlık yapısına sahip olmasından dolayı önceleri çift pahlı bir kırma bir çatıyla sahip olma ihtimali yüksektir. Batı cepheden girişin sağlandığı kilisenin kuzey ve güney cephelerinde ikişer küçük pencerenin yer aldığı açıklıklar bulunmaktadır. Doğu cephede yer alan apsis eksenlerinde birer pencere açıklığına sahiptir. İç kısımda kuzey ve güney duvarlar üçüz kemer düzenlemesi ile farklılık oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu kemer akslarında mazgal pencereler yer almaktadır. Büyük tahribatın yaşandığı yapıda görülebilen yüksek cepheler en fazla üçer metrelik kısımları görülebilmektedir. 19. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında yıkılmak üzere olan kilisenin acil olarak restorasyona ihtiyaç duyduğu gözlenmiştir. Ordu Büyükşehir Belediyesi'nin oluşturduğu yürüyüş parkurlarından birinin güzergahı üzerinde olan yapı restore edilirse ilgi göreceği aşikârdır. Yer aldığı doğal çevrenin yanında kültürel bir zenginlik olarak dikkati çeken kilise tahrip olsa da yapıldığı dönemin tarihi dokusunu yansıtmaktadır.

Şaphane Kilisesi'ne ulaşım mahalle içerisine kadar asfalt bir yolla sonrasında ise stabilize bir yolla sağlanmaktadır. Kilise Mesudiye ilçe merkezine 27 km mesafede, Altınordu ilçe merkezine ise 71,7 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 7 km mesafedeki Müzadere Kilisesi, 7,2 km mesafedeki Müzadere Takım Şelaleleri ve 7,9 km mesafedeki Topçam ve Çağman Mağaraları'dır.

Şekil 4.462. Şaphane Kilisesi'ne ait bir görüntü (22.07.2020)

Şekil 4.463. Şaphane Kilisesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (22.07.2020)

4.7.2.2.1.5. Perşembe İlçesi Kiliseleri

Perşembe ilçesi sınırları içerisinde yalnızca Yason Kilisesi yer almaktadır.

4.7.2.2.1.5.1. Yason Kilisesi

Perşembe ilçesi Çaytepe Mahallesi'nde yer almaktadır. Kilisenin konumu 41°08'01" K enlemi ile 37°40'56" D boylamıdır.

Yason Kilisesi, Yason Burnu (Kiremit Burnu) olarak bilinen tarihi yarımada üzerinde bulunmaktadır. Yason Kilisesi üzerinde günümüzde herhangi bir yazıt yer almamakla birlikte önceleri çatı seviyesinin biraz alt kısmında yer alan yazıtta 1868 yılının yer aldığı bilinmektedir (Okuyucu, 2013)'e atfen (Buyruk, 2019). Buyruk (2019)'a göre doğu-batı yönlü bir doğrultuya sahip kilise bazilikal ve kubbeli bir yapıdadır. Orta nefi yüksek ve geniş olan yapı toplam üç neflidir. Giriş kısmı batı ve güney cephelerden olmak üzere iki taraftadır. Ancak ana giriş kapısı batı cephede yer alan kilisenin bu girişteki kapısı dikdörtgen ve lentoludur (Şekil 4.464). Bu kısımda çeşitli süslemeler yer almaktadır. Güney cephede yer alan giriş kapısının yanında bu cephede ayrıca üç pencere bulunmaktadır. Kuzey cephede güney cepheyle aynı düzene sahiptir. Doğu cephesi ise yarım daire planlı üç apsis yer alırken orta apsis beş köşeli bir yapıdadır (Şekil 4.465). Bu kısımıda üç pencere yer almakta olup pencereler renkli ve çiçek motiflidir. Üstten naos mekanını kapatan yuvarlak kasnaklı bir kubbe yer alırken diğer kısımlar taş kaplamalı kırma çatıyla kapatılmıştır. İç kısımda ise üç sütunlu iki sıra ve iki paye ile üç bölüme ayrılmıştır. Kilisenin yapımında düzgün kesme taş malzeme ve harçlı dolgu kullanılmıştır. Yapı 2004 yılında restore edilmiştir. 18 Şubat 1856 yılında Islahat Fermanıyla ibadethane yapımının serbest bırakılması ile Hıristiyan Kiliselerinin yapımının hız kazanmştır. Bu kilise de Islahat Fermanı'ndan sonra yapılmış Rum Ortodoks Kiliseleriyle benzerlikler göstermektedir (Buyruk,

2019). Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre bu şapel adını Antik Yunan Mitolojisi'nin kahramanlarından İason'dur. Özel bir bölgede yer alan kilise etrafında çok miktarda keramik parçası ele geçirilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında oldukça iyi durumda olduğu görülen kilise özellikle tarihi yarımada içerisinde yer almasından ötürü yoğun ziyaretçi çekmektedir. Ancak yapılan tadilatlarda özellikle kubbe kısmının aslına uygun inşa edilmemesi yapının çekiciliğini bir miktar baltalamıştır. Kilise yakınlarında bir adet tesis yer almakta iken günümüzde kilisenin bulundğu alanda tekrar restorasyon çalışması başlatılmıştır.

Yason Kilisesi'ne ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kilise Perşembe ilçe merkezine 16,8 km mesafede, Altınordu ilçe merkezine ise 47,7 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 4,2 km mesafedeki Çaka Plajı, 5,6 km mesafedeki Hoynat Kayası Arkeolojik Sit Alanı ve 5,7 km mesafedeki Kurtuluş Deresi Köprüsü'dür.

Şekil 4.464. Yason Kilisesi'ne ait bir görüntü (17.10.2018)

Şekil 4.465. Yason Kilisesi'ne ait bir görüntü (17.10.2018)

4.7.2.2.1.6. Ünye İlçesi Kiliseleri

Ünye ilçesi sınırları içerisinde kalıntı şeklindeki Ayanikola Kilisesi ve Yalı Kilisesi yer almaktadır.

4.7.2.2.1.6.1. Ayanikola Kilisesi Kalıntıları

Ünye ilçesi Atatürk Mahallesi'nde yer almaktadır (Koday ve Kızılkan, 2018). Kilise kalıntılarının konumu 41°08'46" K enlemi ile 37°16'50" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre Ayanikola Kilisesi'nin yapılış tarihi 18.-19. yüzyıl olarak tarihlendirilmektedir. Bu yarımadada önceleri yer alan kiliseyi dalgalardan korumak için moloz taşlardan örülmüş duvarların bugün sadece kalıntıları görülebilmektedir. Kilise ve anakara arasında yol olarak kullanılan ve tombolo bağlantısının doğu kenarında yer alan duvarın kalıntıları güçlükle

seçilebilmektedir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Bugün kiliseye ait pek bir şey kalmasa da birkaç ufak duvar kalıntısını görebilmek mümkündür (Şekil 4.466). Yerel halk dışında kimsenin ne olduğu hakkında bir fikrinin olmadığı bu kalıntılarla ilgili en azından ilk etapta bilgilendirme tabelaları yerleştirilerek gelenlerin ilgisi çekilebilir. Sonrasında ise kilise aslına uygun olarak tekrar inşa edilerek turizme kazandırılması popülaritesini arttıracaktır.

Kilise kalıntılarına ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Ünye ilçe merkezine km, Altınordu ilçe merkezine ise km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 800 m mesafedeki Uzunkum Plajı, 1,2 km mesafedeki Çakırtepe ve 1,5 km mesafedeki Çamlık Mesire Yeri ve Feneraltı (Çamlık) Plajı'dır.

Şekil 4.466. Ayanikola Kilisesi Kalıntılarına ait bir görüntü (04.11.2019)

4.7.2.2.1.6.2. Yalı Kilisesi

Ünye ilçesi Ortayılmazlar Mahallesi'nde yer almaktadır. Kilisenin konumu 41°08'06" K enlemi ile 37°17'16" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre Yalı Kilisesi dikdörtgen bazilikal plana sahip olmasının yanında üç neflidir. Bunun yanında yığma kagir bir yapı olan kilisenin cepheleri kesme taştan inşa edilmiştir (Şekil 4.467). Kuzey ve güney cephelerinde dörder pencere bulunması gerekirken güney cephedeki pencereler o taraftaki toprak zeminin sonradan yükseltilmiş olması sebebiyle kapatılmıştır. Beşik çatılı caminin çatı örtüsü ise Marsilya Tipi'dir. İç kısmında yap apsislerden birinde küçük bir niş yer almaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Ayrıca iç kısımda sütunlar yer almaktadır (Şekil 4.468). Yalı Kilisesi 19. yüzyılın ikinci yarısında yörede yaşamını sürdüren Rumlar tarafından ibadete yönelik olarak inşa edilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c). Restore edildikten sonra 2015 yılı itibarıyla Kültür ve Sanat Merkezi olarak kullanılmaya başlanmıştır. Günümüzde yüksek binaların arasına sıkışmış bulunan kilise işçiliği ve dönemini yansıtan mimarisiyle dikkat çekici bir

yapıdır. Ordu ili genelinde sınırlı sayıda ayakta kalmayı başarabilmiş kiliselerden biri olan yapı özenle koruma altında tutulmalıdır.

Yalı Kilisesi'ne ulaşım Ünye ilçe merkezinde yer alması sebebiyle oldukça kolaydır. Altınordu ilçe merkezine ise 62 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 190 m mesafedeki Hacı Osman Ağa Cami Minaresi, 190 m mesafedeki Yürürler Konağı ve 290 m mesafedeki Sebile Hanım Konağı'dır.

Şekil 4.467. Yalı Kilisesi'ne ait bir görüntü (04.11.2019)

Şekil 4.468. Yalı Kilisesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (04.11.2019)

4.7.2.2.1.7. Kiliselerin Ordu İlindeki Dağılışı

Ordu ilinde yer alan kiliselerin dağılışını göstermek için bir harita oluşturulmuştur (Şekil 4.469), (Şekil 4.470). Harita incelendiğinde Ordu'daki kiliselerin; Altınordu, Fatsa, Gölköy, Mesudiye, Perşembe ve Ünye ilçelerinde yer aldığı görülebilmektedir.

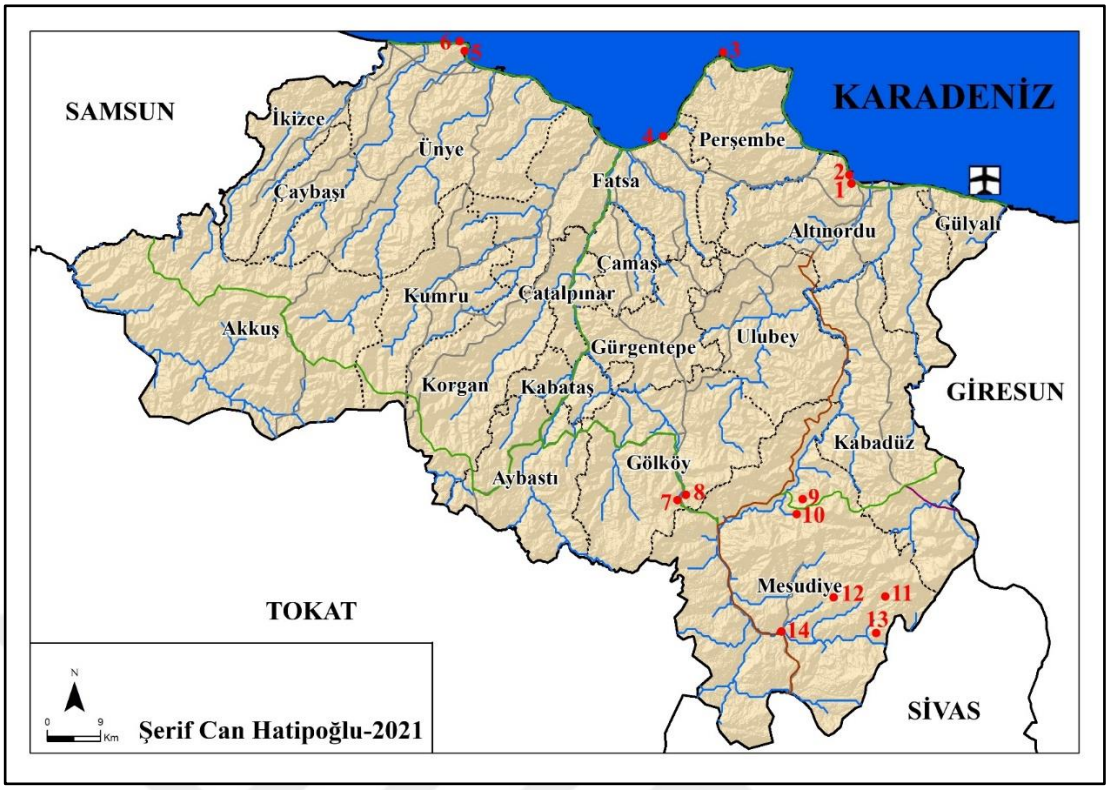

Şekil 4.469. Ordu ilindeki kiliselerin dağılış haritası

Şekil 4.470. Ordu ilindeki kiliselerin dağılış haritasına ait açıklamalar

4.7.3. Tarihî Köprüler ve Turizm Potansiyelleri

Tarihî köprülerin asıl yapılış amacı geçmişte yapıldığı yörenin ulaşım ihtiyacını gidermek olsa da günümüzde ulaşım olanaklarının gelişmesiyle pek çoğu kullanım dışı kalmıştır. Kullanım dışı kalan bu köprüler görsellikleri ve otantik yapıları ile turistik açıdan etkileyici manzaralar oluşturmaktadır. Saha çalışmalarında Ordu ili sınırları

içerisinde kâgir ve ahşap olmak üzere iki tür tarihî köprü örneklerine rastlanmıştır. Ahşap köprülerin saha çalışmalarıyla ulaşılanlardan daha fazla olabileceği tarafımızca düşünülmektedir. Ordu ili sınırları içerisindeki tarihî köprüler: Akkuş, Altınordu, Fatsa, Gülyalı, İkizce, Kabadüz, Kabataş, Korgan, Perşembe, Ulubey ve Ünye ilçelerinde dağılış göstermektedir.

4.7.3.1. Akkuş İlçesi Tarihi Köprüleri

Akkuş ilçesi sınırları içerisinde turistik çekiciliğe sahip en önemli tarihî köprüler Acam Köprüsü ve Cino Köprüsü'dür. Yöre halkından edinilen bilgiye göre bu köprülerin bulunduğu bölgede birbirine benzer pek çok ahşap köprü örneği yer almaktadır. Bu bölümde ise en tanınmış ve ilgi çekici olanlara detaylı olarak değinilmiştir.

4.7.3.1.1. Acam Köprüsü

Acam Köprüsü Akkuş ilçesi Kurtboğaz Mahallesi'ni Çaybaşı ilçesi Kapılı Mahallesi'ne bağlamaktadır (Tali, 2019). Köprünün konumu 40°53'40" K enlemi ile 36°59'28" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre Acam Köprüsü üzerinde kitabe yer almayıp kim tarafından ve ne zaman yapıldığı bilinmemektedir. Yöre halkından edinilen bilgiye göre 100 yıllık olduğu düşünülmektedir. Yön olarak kuzeybatı-güneydoğu yönünde uzanış göstermektedir. Uzunluğu 10,15 metre olup genişliği ise 2,46 metredir. Çatı kısmı iki yöne eğimli yapıda ve galvanize sac malzemeden inşa edilmiştir (Tali, 2019), (Şekil 4.471). Kullanım amacı ise insan ve hayvan geçişini sağlamaktır. Geçmişte önemli işleve sahip olan bu yapı günümüzde bulunduğu ortamın manzarasını güzelleştiren bir öğe haline gelmiştir.

Köprüye ulaşım Kurtboğaz ve Kapılı Mahalleleri üzerinden asfalt yollarla sağlanabilmektedir. Köprü Akkuş ilçe merkezine 26,4 km, Çaybaşı ilçe merkezine 24,7 km, Altınordu ilçe merkezine ise 110 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları ise 250 metre mesafedeki Cino Köprüsü, 600 m mesafedeki Kapılı Takım Şelaleleri ve 1,3 km mesafedeki Gümbül Şelalesi'dir.

Şekil 4.471. Acam Köprüsü'ne ait bir görüntü (19.07.2020)

4.7.3.1.2. Cino Köprüsü

Cino Köprüsü Akkuş ilçesi Kurtboğaz Mahallesi'ni Çaybaşı ilçesi Kapılı Mahallesine bağlamaktadır. Köprünün konumu 40°53'40" K enlemi ile 36°59'48" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre Cino Köprüsü Kapılı Takım Şelaleleri'ne yakın bir konuma sahiptir. Üzerinde herhangi bir kitabenin yer almadığı yapının kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığı bilinmemektedir. Yöre halkının verdiği bilgi neticesinde 100 yıllık olduğu düşünülmektedir. Yön olarak doğu-batı istikametinde yer alan yapının uzunluğu 11,70 metre iken genişliği ise 2,20 metredir. Galvaniz sac malzeme ile kaplı olan çatı kısmının esas malzemesinin ne olduğu bilinmemektedir. İşçilik ve ölçek bakımından önemli olan ahşap köprü sağlam durumdadır (Şekil 4.472). Yapılış amacı insan ve hayvanların geçişini sağlamak olan köprü günümüzde kullanılmamaktadır (Tali, 2019). Arazi çalışmaları sırasında köprülerin genel kondisyonunun iyi olduğu görülmüştür. Yapıldığı dönemde önemli işleve sahip olan bu yapı günümüzde görüntüsüyle bulunduğu ortamın manzarasını güzelleştirmektedir.

Köprülere ulaşım Kurtboğaz ve Kapılı Mahalleleri üzerinden asfalt yollarla sağlanabilmektedir. Köprülerin Akkuş ilçe merkezine 26,4 km, Çaybaşı ilçe merkezine 24,7 km, Altınordu ilçe merkezine ise 110 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları ise 250 m mesafedeki Acam Köprüsü, 850 m mesafedeki Kapılı Takım Şelaleleri ve 1,1 km mesafedeki Gümbül Şelalesi'dir.

Şekil 4.472. Cino Köprüsü'ne ait bir görüntü (19.07.2020)

4.7.3.2. Altınordu İlçesi Tarihi Köprüleri

Altınordu ilçesi sınırları içerisinde turistik çekiciliğe sahip en önemli tarihî köprüler Dedeli Köprüsü ve Kemer Köprü'dür.

4.7.3.2.1. Dedeli Köprüsü

Altınordu ilçesi Dedeli Mahallesi'nde yer almaktadır. Köprünün konumu 40°54'37" K enlemi ile 37°49'59" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre Dedeli Köprüsü kesme taştan inşa edilmiş olup üç kemer gözü bulunmaktadır. Ortadaki kemeri bir miktar daha büyük tutulan köprü günümüzde kullanılmaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b), (Şekil 4.473). Önceleri Altınordu-Ulubey karayolu bağlantısını sağlayan köprü günümüzde yeni viyadük sisteminin yapılması ile alternatif bir ulaşım güzergahında kalmıştır. Kullanımda olması sebebiyle üst kısmının orijinalliği bozulmuş ve asfalt kaplanmıştır. Alternatif güzergahta kalmış olmasının bir avantajı olarak yüzeyindeki asfalt kaldırılarak tekrar orijinal görünümüne çevrilmesi çekiciliğini arttıracaktır.

Dedeli Köprüsü'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Altınordu ilçe merkezine uzaklığı 14 km'dir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları ise 6 km mesafedeki Teyneli Kaya Mezarı, 8 km mesafedeki Eskipazar Cami ve Hamamları ve 9,3 km mesafedeki Teyneli Çeşmesi'dir.

Şekil 4.473. Dedeli Köprüsü'ne ait bir görüntü (30.01.2020)

4.7.3.2.2. Kemer Köprü

Altınordu ilçesi Selimiye Mahallesi'nde yer almaktadır. Köprünün konumu 40°58'51" K enlemi ile 37°52'43" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre bu kesme taş köprü tek kemer gözlüdür (Şekil 4.474). 1890-1895 yıllarında inşa edildiği bilinen köprü Bülbül Deresi üzerinde yer almaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Taş tabanlı bu köprü 1982 yılında tadilat görmüştür (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c). Daha sonraki zamanlarda da ufak tefek tadilat işlemleri yapılmıştır. Tali (2019)'ye göre köprü doğu-batı doğrultulu olup 19,30 metre uzunluğa ve 3,02 metre genişliğe sahiptir. Özgün halinde kemer örgüsünde ve tonozunda düzgün kesme taş, tempan ve tabliye duvarlarında ise kaba yonu ve moloz taş kullanılmıştır. Yarım daire formlu kemere sahiptir (Tali, 2019). Altınordu ilçe merkezinin simgelerinden olan bu köprü mutlaka görülmesi gereken yapılardan biridir. Yapıldığı yılların mimarisini yansıtan köprü görenleri o yıllara götürmektedir.

Kemer Köprü'ye ulaşım Altınordu şehir merkezinde bulunması sebebiyle kolayca sağlanmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 400 m mesafedeki Selimiye Cami, 400 m mesafedeki Buharalı Şeyh Şakir Efendi Haziresi ve 600 m mesafedeki Etnografya Müzesi (Paşaoğlu Konağı)'dir.

Şekil 4.474. Kemer Köprü'ye ait bir görüntü (30.01.2020)

4.7.3.3. Fatsa İlçesi Tarihi Köprüleri

Fatsa ilçesi sınırları içerisinde turistik çekiciliğe sahip en önemli tarihî köprü Taşlıca (Alman) Köprüsü'dür.

4.7.3.3.1. Taşlıca (Alman) Köprüsü

Fatsa ilçesi Sefaköy Mahallesi'nde yer almaktadır. Köprünün konumu 40°59'00" K enlemi ile 37°30'16" D boylamıdır.

Arazi çalışmaları sırasında edinilen bilgiye göre Bolaman Çayı üzerinde yer alan Taşlıca (Alman) Köprüsü'nün yaklaşık doksan yıl önce Almanya'nın desteği ile yapıldığı bilgisi edinilmiştir. Bu sebeple halk arasında Alman Köprüsü adı ile de anılmaktadır. Bu asma köprü tek kemerli olarak demir ve beton malzemeden inşa edilmiştir (Şekil 4.475). Sonraki bir zamanda korkuluklar eklenmiştir. Ordu ilinde yaşanan sel felaketlerinde (en son 8 Ağustos 2018) pek çok modern köprü zarara uğramış ya da tamamen yıkılmıştır. Taşlıca (Alman) Köprüsü ise yapıldığı tarihten bu yana hiçbir sel felaketinden etkilenmeden günümüze kadar ulaşabilmiştir. Mimarisiyle yöredeki köprülerle hiç benzerlik göstermeyen bu özel yapı görülmeye değerdir.

Taşlıca (Alman) Köprüsü'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Fatsa ilçe merkezine 7,7 km, Altınordu ilçe merkezine ise 45 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 2,6 km mesafedeki Gaga Gölü, 5,8 km mesafedeki Kabakdağ Ekoturizm Mahallesi ve 16 km mesafedeki Sakura Şelalesi'dir.

Şekil 4.475. Fatsa ilçesi Taşlıca (Alman) Köprüsü'nden bir görünüş (21.05.2019)

4.7.3.4. Gülyalı İlçesi Tarihi Köprüleri

Gülyalı ilçesi sınırları içerisinde turistik çekiciliğe sahip en önemli tarihî köprüler Kestane Mahallesi Kemer Köprüleridir.

4.7.3.4.1. Kestane Mahallesi Kemer Köprüleri

Gülyalı ilçesi Kestane Mahallesi'nde yer almaktadırlar. Köprülerin konumu ise Değirmen Yanı Köprüsü 40°54'55" K enlemi ile 38°03'27" D boylamı, Dayınlı Köprüsü 40°55'03" K enlemi ile 38°03'56" D boylamı, Sinekli Köprü ise 40°55'09" K enlemi ile 38°03'32" D boylamıdır.

Kestane Mahallesi 15. yüzyıldan itibaren Türk egemenliğine geçmiş olsa da mahalledeki eserler geç dönem Osmanlı sanatının örneklerindendir (Baş, 2017). 1901 yılı yapımı olduğu düşünülen bu köprüler Değirmen Yanı Köprüsü, Dayınlı köprüsü, Sinekli Köprü'dür (Baş, 2017). Bunlardan en önemlileri çift kemer gözü bulunan Değirmen Yanı köprüsü ve Dayınlı Köprüsü'dür.

Baş (2017)'a göre Değirmen Yanı Köprüsü iki kemer gözlü ve düz tabliyelidir (Şekil 4.476). Adını hemen yanında bulunan değirmenden almaktadır. Köprü taşıt trafiği için yetersiz olduğu düşüncesiyle genişletme çalışması yapılmıştır. Ayrıca yol bağlantı kısımlarına de betonarme destek sağlanmıştır. Genel olarak yonu taş ile inşa edilen köprü daha sonra iki kez daha genişletilmiş ve üzerine asfalt-beton kaplanmıştır (Baş, 2017). Bu tür tarihi yapıların günümüz şartlarına göre orijinalliğini bozacak şekilde müdahalede bulunularak kullanıma açılması son derece hatalı bir uygulamadır. Bu yapı özenle korunmalı hatta araç trafiğine kapatılarak sadece yaya geçişi için kullanılmalıdır.

Baş (2017)'a göre Dayınlı Köprüsü sivri kemerli ve tek gözlü bir yapıya sahiptir. Ayakları doğal kayalar üzerine yerleştirilen bu köprü eğimli bir arazi üzerine inşa edilmiştir (Baş, 2017). Günümüzde araç geçişine kapalı olan köprü yerel halk tarafından kullanılmakta olan köprünün orijinaline uygun olarak tekrar yapılmakta olduğu arazi çalışmaları sırasında gözlenmiştir (Şekil 4.477).

Baş (2017)'a göre Sinekli Köprü düz köprü özelliğine sahip tek kemer gözlü bir yapıdadır. Kemer kısmı hafif sivri olan köprü yonu taşı ile örülmüştür. Kemer dışındaki kısımları ise moloz taştan yapılmadır (Baş, 2017), (Şekil 4.478). Bu köprülerin tümü üzerinden geçen ve yalnızca yayalar için bir yürüyüş parkuru hazırlanabilir. Bu parkur kültürel turizm yanında vadi içerisinden geçeceği için foto safari ve doğa yürüyüşü için uygun bir ortam da sağlayacaktır.

Kestane Mahallesi Köprülerine ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Gülyalı ilçe merkezine 13 km mesafede, Altınordu ilçe merkezine ise 30 km mesafede yer

almaktadırlar. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer bazı çekicilikler ise 1 km mesafedeki Kestane Mahallesi Merkez Cami ve 13 km mesafedeki Çikolata Park'dır.

Şekil 4.476. Değirmen Yanı Köprüsü'nden bir görünüş (26.05.2019)

Şekil 4.477. Tadilattaki Dayınlı Köprüsü'nden bir görünüş (26.05.2019)

Şekil 4.478. Sinekli Köprü'den bir görünüş (26.05.2019)

4.7.3.5. İkizce İlçesi Tarihi Köprüleri

İkizce ilçesi sınırları içerisinde turistik çekiciliğe sahip en önemli tarihî köprüler Çandır Köprüsü ve Keriş Kemer Köprüdür. Çandır Köprüsü yakın çevresinde birbirine çok benzeyen birkaç tarihî ahşap köprü daha yer aldığı bilgisi yöre halkından edinilmiştir. Ancak bu bölümde en tanınmış ve ilgi çekici olanı hakkında detaylı bilgiler verilmiştir.

4.7.3.5.1. Çandır Köprüsü

İkizce ilçesinde yer alan Çandır Köprüsü, Çandır Mahallesi ile Özpınar Mahallesi'ni birbirine bağlamaktadır (Tali, 2019). Köprünün konumu 41°00'10" K enlemi ile 37°01'47" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre Diyek Deresi üzerinde yer alan Çandır Köprüsü üzerinde yer alan kitabede 1962 yılı ve Haydar Kibar ismi geçse de yöre halkı bu tarihin onarım tarihi olduğunu belirtmektedir. Yine yöre halkından edinilen bilgiye göre 100 yıllık olduğu düşünülmektedir. Yön olarak kuzeybatı-güneydoğu istikametinde uzanmaktadır. Uzunluğu 14,56 metre olan ahşap yapının genişliği ise 2,26 metredir

(Şekil 4.479). Çatı kısmı ise üç omuzlu kırma olup galvanize sacdan yapılmıştır. Gövdenin yapımında Meşe Ağacı kullanılmıştır. Köprü hayvan ve insan geçişi için inşa edilmiştir. Asıl işlevlerini günümüzde kaybeden bu köprü bugün görüntüsüyle bulunduğu ortamın tarihi dokusunu zenginleştirmektedir.

Köprüye ulaşım kimi yerde bozulan asfalt bir yolla sağlanabilmektedir. Köprü İkizce ilçe merkezine 11 km mesafede, Altınordu ilçe merkezine ise 96 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları ise 12,3 km mesafedeki Keriş Kemer Köprü, 11,8 km mesafedeki Laleli Camii ve 16,5 km mesafedeki Başönü Şelalesi'dir.

Şekil 4.479. Çandır Köprüsü'ne ait bir görüntü (14.09.2020)

4.7.3.5.2. Keriş Kemer Köprü

İkizce ilçesi Şenbolluk Mahallesi'nde yer almaktadır. Köprünün konumu 41°01'52" K enlemi ile 37°00'25" D boylamıdır.

Keriş Kemer Köprü Akçay Deresi üzerinde yer almaktadır. Tali (2019)'ye göre 15,20 metre uzunluğa sahip olan bu köprünün genişliği 2,60 metredir. Kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu yapı üzerinde herhangi bir kitabe bulunmadığından kim tarafından ve ne zaman yapıldığı bilinmemektedir. Yarım daire kemerli ve tek gözlü bir yapıya sahip olan köprü yığma sistemde inşa edilmiştir. Düzgü kesme taş ve kaba yonu taştan inşa edilmiş bu köprü bitki örtüsüyle kaplı olduğundan fark edilmesi oldukça güçtür (Şekil 4.480). Mimarisine bakılarak ve benzerlerinden hareketle 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başlarına tarihlendirilmektedir (Tali, 2019). Köprüye ulaşımda yolun bir bölümünden sonra yönlendirici tabelaların varlığı köprünün bulunabilirliğini arttırmaktadır. Keriş Kemer Köprü Şenbolluk Mahallesi ile Kaynartaş Mahallesi'ni birbirine bağlamaktadır. Köprü çevresinde peyzaj çalışmaları yapılarak

köprünün ön plana çıkması sağlanmalıdır. Yapılacak çalışmayla köprünün bulunduğu alan mesire yerine dönüştürülebilir.

İkizce ilçe merkezine nispeten uzak bir mesafede olan köprüye ulaşımın bir bölümü asfalt yolla sağlanırken kalanı ise stabilize yolla sağlanmaktadır. İkizce ilçe merkezine 9,5 km, Altınordu ilçe merkezine ise 95,5 km mesafede bulunmaktadır.

Şekil 4.480. Keriş Kemer Köprü'ye ait bir görüntü (07.11.2019)

4.7.3.6. Kabadüz İlçesi Tarihi Köprüleri

Kabadüz ilçesi sınırları içerisinde turistik çekiciliğe sahip en önemli tarihî köprüler Başkotanı (Deretam) Köprüsü ve Değirmenardı Mevkii Köprüsü'dür.

4.7.3.6.1. Başkotanı (Deretam) Köprüsü

Kabadüz ilçesi Derinçay Mahallesi'nde yer almaktadır. Köprünün konumu 40°42'10" K enlemi ile 37°50'36" D boylamıdır.

Melet Irmağı'nın bir kolu üzerinde bulunan bu ahşap köprünün tahmini yaşı 1875-1880 yıllarına tarihlendirilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c). Tali (2019)'ye göre 17,90 metre uzunluğa ve 2,40 metre genişliğe sahip olan bu köprünün iki ucu kayalar üzerine aralarında ahşap hatılların da yer aldığı moloz taş duvarlara yerleştirilmiştir. Geniş bir yatak üzerinde yer aldığından iki uçta moloz taş duvarlar üzerine konsol kirişler kullanlarak dere yatağı daraltılmıştır. Yıkılmadan önceki halinde demir kenetlerle birbirine bağlanan ana kirişler ve destek olarak üçgen biçimli tertibat yer üst kısımda yer almaktadır. Yapıda yer alan konsol kirişler ve basit asma köprü düzeni ile köprünün kompozit tipte olduğuna kanaat getirilmiştir (Tali, 2019). Arazi çalışmaları sırasında köprünün aslına uygun olarak yeniden inşa edildiği görülmüştür (Şekil 4.481). Farklı mimarisiyle eşine az rastlanır bu köprü sahip olduğu ahşap-taş materyal yapısıyla dikkatleri üzerine çekmektedir.

Başkotanı (Deretam) Köprüsü'ne ulaşım Dere Yolu Projesi ile açılan yol vasıtasıyla sağlanabilmektedir. Ancak yol çalışmaları tamamlandığında asfalt yolla daha konforlu bir ulaşım sağlanacağı şüphesizdir. Kabadüz ilçe merkezine 38,5 km mesafede olan köprü, Altınordu ilçe merkezine ise 57,5 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 14 km mesafedeki Dikilitaş Şelalesi ve Dikilitaş Kaya Mezarı'dır.

Şekil 4.481. Kabadüz İlçesi Başkotanı (Deretam) Köprüsü (08.09.2020)

4.7.3.6.2. Değirmenardı Mevkii Köprüsü

Kabadüz ilçesi Gülpınar Mahallesi Elmadibi Mevkii'nde yer almaktadır. Köprünün konumu 40°52'06" K enlemi ile 37°55'29" D boylamıdır.

Saha çalışmaları sırasında bizlere her türlü desteği sağlayan Kabadüz Belediyesi basın danışmanı Mustafa Bıyık'a teşekkürü bir borç biliriz. Kendisinden edindiğimiz bilgiye göre bu yapı 1956 yılında Salih Güzeltepe tarafından yapılmıştır. Tali (2019)'ye göre bu köprü kuzeydoğu-güneybatı yönlü bir uzanışa sahip olup basık kemerli yapıda ve tek gözlüdür. Köprünün uzunluğu 10,50 metre iken genişliği ise 2,90 metredir (Şekil 4.482). Köprünün gövde kısmının kaba yonu ve düzgün kesme taş kullanılmıştır. Sağlam bir görüntü veren yapı bazı yerlerde taş kaybına uğramıştır (Tali, 2019). Saha çalışmalarında önemli bir hasarı olmadığı görülen köprü hemen yakınındaki küçük şelale ile birlikte yakın çevredeki en önemli çekiciliktir.

Değirmenardı Köprüsü'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Ancak mahalle içerisinden yaya geçilen bir kısım da bulunmaktadır. Kabadüz ilçe merkezine 9,1 km, Altınordu ilçe merkezine ise 20 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 7,1 km mesafedeki Oluklu Çeşme, 13,4 km mesafedeki Kirazdere Kaya Mezarları ve 23,6 km mesafedeki Dişkaya Kayalıklarıdır.

Şekil 4.482. Değirmenardı Mevkii Köprüsü'ne ait bir görüntü (10.09.2020)

4.7.3.7. Kabataş İlçesi Tarihi Köprüleri

Kabataş ilçesi sınırları içerisinde turistik çekiciliğe sahip en önemli tarihî köprü Beylerli Köprüsü'dür.

4.7.3.7.1. Beylerli Köprüsü

Kabataş ilçesi Beylerli Mahallesi'nde yer almaktadır. Köprünün konumu 40°43'00" K enlemi ile 37°28'02" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre bu köprü Uzunali Mahallesi Kervansaray ile Yoğunoluk Mahalleleri arasındaki ulaşımın sağlanması için yapılmıştır (Şekil 4.483). Kim tarafından ve ne zaman yapıldığı bilinmeyen köprü için yöre halkı tarafından yüz, yüz elli yıllık gibi tahminlerde bulunulmaktadır. Vadinin bir yakasında moloz taş örgülü duvar temel diğer yakasında ise kaya üzerine oturtulmuş olduğu görülen köprü kuzeybatı-güneydoğu yönlü bir uzanışa sahiptir. Köprünün uzunluğu 8,25 metre iken genişliği ise 2,6 metredir. Köprünün gövde kısmının yapımında kestane ağaçları kullanılmıştır. Üstten çatı kısmı ise galvanize sac kaplamadır (Tali, 2019). Saha çalışmaları sırasında tahribatın olduğu görülen köprü günümüzde pek kullanılmamaktadır.

Beylerli Köprüsü'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Kabataş ilçe merkezine 11 km, Altınordu ilçe merkezine ise 86,9 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 2 km mesafedeki Beylerli Eski Camii, 2,8 km mesafedeki Şid Abdal Türbesi ve 11,2 km mesafedeki Şifasuyu Kaya Mezarlarıdır.

Şekil 4.483. Beylerli Köprüsü'ne ait bir görüntü (01.09.2020)

4.7.3.8. Korgan İlçesi Tarihi Köprüleri

Korgan ilçesi sınırları içerisinde turistik çekiciliğe sahip en önemli tarihî köprüler Tepealan Merkez Köprüsü'dür. Yöre halkı ile yapılan görüşmelerde aynı mahalle içerisinde benzer mimari özelliklere sahip birkaç tarihî ahşap köprünün daha yer aldığı bilgisi edinilmiştir. Ancak bu bölümde en tanınmış ve ilgi çekici olanı hakkında detaylı bilgiler verilmiştir.

4.7.3.8.1. Tepealan Merkez Köprüsü

Korgan ilçesinde yer alan Tepealan Merkez Köprüsü Koçcağız Mahallesi ile Tepealan Mahallesi'ni birbirine bağlamaktadır. (Tali, 2019). Köprünün konumu 40°44'38" K enlemi ile 37°18'17" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre Tepealan Merkez Köprüsü üzerinde herhangi bir kitabenin yer almamakla birlikte kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığı bilinmemektedir (Şekil 4.484). Yöre halkının verdiği bilgi neticesinde 50-60 yıllık olduğu düşünülmektedir. Yön olarak kuzeybatı-güneydoğu istikametinde yer alan yapının uzunluğu 10,23 metre iken genişliği ise 2,10 metredir. Galvaniz sac malzeme ile kaplı olan çatı kısmı merktek-aşık düzenine sahip olup oturtmadır. Yapımında meşe ağacı kullanılan yapı çökmeye uğramasına rağmen ilçedeki diğer köprülerden daha sağlam bir yapıya sahiptir. Yapılış amacı insan ve hayvanların geçişini sağlamak olan köprü günümüzde kullanılmamaktadır. Arazi çalışmaları sırasında köprülerin genel kondisyonunun iyi olduğu görülmüştür. Asıl işlevlerini günümüzde kaybeden yapı bugün görüntüsüyle bulunduğu ortamın manzarasına renk katmaktadır.

Köprüye ulaşım Tepeealan Mahallesi üzerinden asfalt bir yolla sağlanabilmektedir. Köprü Korgan ilçe merkezine 13,6 km mesafede, Altınordu ilçe merkezine ise 86 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden

bazıları ise 5,9 km mesafedeki Emir Yakup Kümbeti, 7,6 km mesafedeki Çayırkent Şelalesi ve 7,8 km mesafedeki Güllük Şelalesi'dir.

Şekil 4.484. Tepealan Merkez Köprüsü'ne ait bir görüntü (13.07.2020)

4.7.3.9. Perşembe İlçesi Tarihi Köprüleri

Perşembe ilçesi sınırları içerisinde turistik çekiciliğe sahip en önemli tarihî köprüler: Doğanköy Köprüsü, Hacılar Köprüsü ve Kurtuluş Deresi Köprüsü'dür.

4.7.3.9.1. Doğanköy Köprüsü

Perşembe ilçesi Doğanköy Mahallesi'nde yer almaktadır. Köprünün konumu 40°58'46" K enlemi ile 37°45'22" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre köprü üzerinde herhangi bir kitabe yer almadığından köprünün kim tarafından ve ne zaman yapıldığı bilinmemektedir. Kuzey-güney yönünde bir uzanışa sahip olan yapı tek gözlü ve yarım daire kemerli bir yapıya sahiptir. Köprünün uzunluğu 9,90 metre iken genişliği ise 3,05 metredir. Yapımında yığma sistemin kullanıldığı köprüde malzeme olarak kemer örgüsü ve tonoz kısmında düzgün kesme taşa yer verilirken tabliye ve tempan duvarlarında ise moloz ve kaba yonu taşı birlikte kullanılmıştır. Sade ve süslemesiz bir yapıda olan köprü diğer örneklerle karşılaştırıldığında 19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başlarına tarihlendirilebilmektedir (Tali, 2019). Saha çalışmaları sırasında yöre halkından yardım alınarak tespit edilen köprü âtıl durumda olduğundan bitki örtüsünün istilasına uğramıştır (Şekil 4.485). Günümüzde kullanılmayan yapıya ulaşım fındık bahçesinden sağlanmaktadır. Defineciler tarafından hasara uğramış olan köprü onarılarak koruma altına alınmalıdır.

Doğanköy Köprüsü'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Ancak bahçe içinden yürüyerek geçilen bir kısımda yer almaktadır. Perşembe ilçe merkezine 19,5 km, Altınordu ilçe merkezine ise 15,9 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret

edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 6,7 km mesafedeki Halil Ağa Konağı, 11,1 km mesafedeki Soğukpınar Hatipli Camii ve 11,7 km mesafedeki Hacılar Takım Şelaleleri'dir.

Şekil 4.485. Doğanköy Köprüsü'ne ait bir görüntü (06.09.2020)

4.7.3.9.2. Hacılar Köprüsü

Perşembe ilçesi Hacılar Mahallesi'nde yer almaktadır. Köprünün konumu 40°58'26" K enlemi ile 37°39'19" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre bu köprü üzerinde herhangi bir kitabe yer almadığından kim tarafından ve ne zaman yapıldığı bilinmeyen köprü için yöre halkı tarafından yüz yıllık olduğu tahmin edilmektedir. Vadinin iki yakasında moloz taş örgülü duvar temel üzerine oturtulmuş olduğu görülen köprü kuzey-güney yönlü bir uzanışa sahiptir. Temel ayaklar sonrasında beton duvarlara dönüştürülürken kot farkının giderilmesi için tabliye altına ahşap yastıklar konulmuştur. Köprünün uzunluğu 12,05 metre iken genişliği ise 2,30 metredir (Şekil 4.486). Köprünün gövde kısmının yapımında kestane ve kiraz ağaçları kullanılmıştır. Üstten çatı kısmı ise galvanize sac kaplamadır (Tali, 2019). Saha çalışmaları sırasında iyi durumda olduğu görülen köprü yakınındaki Hacılar Takım Şelaleleri ile birlikte bulunduğu ortamın çekiciliğini arttırmaktadır.

Hacılar Köprüsü'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Ancak mahalle içerisinden yürüme geçilen bir kısım da bulunmaktadır. Perşembe ilçe merkezine 30,2 km, Altınordu ilçe merkezine ise 25,9 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise hemen yakınındaki Hacılar Takım Şelaleleri, 6,9 km mesafedeki Çalgan Şelalesi ve 8,9 km mesafedeki Karaoluk (Çiseli) Şelalesi'dir.

Şekil 4.486. Hacılar Köprüsü'ne ait bir görüntü (06.09.2020)

4.7.3.9.3. Kurtuluş Deresi Köprüsü

Perşembe ilçesi Kurtuluş Mahallesi'nde yer almaktadır. Köprünün konumu 41°06'09" K enlemi ile 37°42'28" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre köprü üzerinde herhangi bir kitabe yer almadığından köprünün kim tarafından ve ne zaman yapıldığı bilinmemektedir. Kuzeydoğu-güneybatı yönünde bir uzanışa sahip olan yapı tek gözlü ve kemerli bir yapıya sahiptir. Köprünün uzunluğu 9,70 metre iken genişliği ise 2,70 metredir. Yapımında yığma sistemin kullanıldığı köprüde malzeme olarak kemer örgüsü ve tonoz kısmında düzgün kesme taşa yer verilirken tabliye ve tempan duvarlarında ise moloz ve kaba yonu taşı birlikte kullanılmıştır. Sade ve süslemesiz bir yapıda olan köprü diğer örneklerle karşılaştırıldığında 19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başlarına tarihlendirilebilmektedir (Tali, 2019). Saha çalışmaları sırasında yöre halkından yardım alınarak tespit edilen köprü âtıl durumda olduğundan bitki örtüsüyle kaplıdır (Şekil 4.487). Günümüzde kullanılmayan yapının ufak tefek onarımlarla sağlamlaştırılması gerekmektedir.

Kurtuluş Deresi Köprüsü'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Ancak yürüyerek geçilen bir kısımda yer almaktadır. Perşembe ilçe merkezine 13,6 km, Altınordu ilçe merkezine ise 28,6 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 1,8 km mesafedeki Boğazcık Mağarası ve Çaka Plajı ve 5,7 km mesafedeki Yason Kilisesi'dir.

Şekil 4.487. Kurtuluş Deresi Köprüsü'ne ait bir görüntü (31.08.2020)

4.7.3.10. Ulubey İlçesi Tarihi Köprüleri

Ulubey ilçesi sınırları içerisinde turistik çekiciliğe sahip en önemli tarihî köprüler Akoluk Köprüsü, Konak Çubuklu Köprüsü ve Sarpdere Köprüsü'dür.

4.7.3.10.1. Akoluk Köprüsü

Ulubey ilçesi Akoluk Mahallesi'nde yer almaktadır. Köprünün konumu 40°49'15" K enlemi ile 37°42'03" D boylamıdır.

Sarp Dere üzerinde yer alan köprünün kitabesine göre 1844-1847 yıllarında Çelenk Zade Hacı Mehmet Ağa tarafından yaptırıldığı anlaşılmaktadır (Tali, 2019). Mehmet Ağa'nın Gölköy ilçesine bağlı Damarlı Mahallesi'nde yaşayan Çelenk Zade Ailesi'nden olduğu bilgisi bulunmaktadır (Bayhan ve Ekinci, 2019). Tali (2019)'ye göre kuzey-güney yönlü konumlandırılan yapı üç boşaltma ve tek ana gözlü olmak üzere dört gözden oluşmaktadır. Tabliyesi iki yana meyilli köprüler grubunda yer alan yapının tüm uzunluğu 45,90 m iken genişliği ise 3,33-3,50 m arasında değişmektedir. Ana kemerin yer aldığı kısımda vadinin iki yamacı kayalık bir yapıya sahip olup ayaklar bu kayalıklar üzerine yerleştirilmiştir (Şekil 4.488). Malzeme olarak kemer örgü ve tonoz kısmında kesme taş kullanılırken tabliye kısmında kaba yonu taş kullanılmıştır. Tempan duvarlarında ise kaba yonu ve moloz taşa yer verilmiştir. Kagir köprü sade yapıda olup üzerinde herhangi bir süsleme yer almamaktadır. 2011-2012 yıllarında Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından tadilatı gerçekleştirilmiştir. Günümüzde özgün yapısını korumaktadır (Tali, 2019). Yapının orijinal halinde tek kemer gözlü ve iki yanında niş şeklinde boşaltma kemerlerinin yer aldığı bilinmektedir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında tadilat işlemi sonrasında oldukça iyi durumda olduğu gözlenmiştir. Sonradan yakınından geçirilen karayolu nedeniyle kullanılmayan köprü turistik açıdan oldukça dikkat çekicidir.

Akoluk Köprüsü'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Ulubey ilçe merkezine 13,8 km, Altınordu ilçe merkezine ise 36,7 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 2,8 km mesafedeki Kadı Çeşmesi, 4 km mesafedeki Şahinkaya Kayalıkları ve 5,6 km mesafedeki Ohtamış Şelalesi'dir.

Şekil 4.488. Akoluk Köprüsü'ne ait bir görüntü (04.09.2020)

4.7.3.10.2. Konak Çubuklu Köprüsü

Ulubey ilçesi Çubuklu Mahallesi'nde yer almaktadır. Köprünün konumu 40°45'07" K enlemi ile 37°43'43" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre Çubuklu Mahallesi Camiyanı Mevkii'nde yer alan bu ahşap köprünün kim tarafından ve ne zaman yapıldığı bilinmemekte olup yöre halkı tarafından yüz yıllık gibi tahminlerde bulunulmaktadır. Kayalık zemin üzerine moloz taş örgülü duvarla desteklenmiş temelin üzerine oturtulan yapı kuzeydoğu-güneybatı yönlü bir uzanışa sahiptir. Köprünün uzunluğu 12,05 metre iken genişliği ise 2,50 metredir. Köprünün gövde kısmının yapımında kestane ağaçları kullanılmıştır (Şekil 4.489). Dört ağaçtan oluşan ana kirişe sahip köprüde bu ağaçlar yan yana ve tek parça halindedir. Üstten çatı kısmı ise galvanize sac kaplamadır. Bezemesi olmayan yapı insan ve hayvan geçişi için tasarlanmıştır. Günümüzde kullanılmamakla birlikte sağlam durumdadır (Tali, 2019). Saha çalışmaları sırasında kondisyon olarak iyi durumda olduğu gözlenen yapıya vadi içerisinden ulaşım biraz zordur. Görüntüsüyle ortamın manzarasına güzellik katmaktadır.

Konak Çubuklu Köprüsü'ne ulaşım yer yer bozulan asfalt yolla sağlanmaktadır. Ulubey ilçe merkezine 27 km, Altınordu ilçe merkezine ise 49,8 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise

8,8 km mesafedeki Şahinkaya Kayalıkları, 9 km mesafedeki Çubuklu Kalesi ve 9,6 km mesafedeki Uzunmahmut Çeşmesi'dir.

Şekil 4.489. Konak Çubuklu Köprüsü'ne ait bir görüntü (04.09.2020)

4.7.3.10.3. Sarpdere Köprüsü

Ulubey ilçesi Şeyhler Mahallesi'nde yer almaktadır. Köprünün konumu 40°51'21" K enlemi ile 37°44'31" D boylamıdır.

Sarp Dere üzerinde yer alan köprüde herhangi bir kitabe yer almadığından kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığı kesin olarak bilinememektedir. (Tali, 2019). Özkaya (2013) eserinde anonim atfında bulunarak bu köprünün 18. yüzyılda Çelenk zade Hacı Mehmet Ağa tarafından yaptırılmış olduğu bilgisinden bahsetmektedir (Özkaya, 2013). Tali (2019)'ye göre kuzey-güney yönlü konumlandırılan yapı tek gözlü ve sivri kemerlidir. Uzunluğu 16,93 m iken genişliği ise 4,70 m'dir. Vadinin daraldığı uygun bir konuma inşa edilen köprü yığma sistemde yapılmıştır. Kemer örgüsü ve tonoz kısmında sarımtırak kesme taş kullanılan yapının tabliye ve tempan duvarlarında ise kaba yonu ve moloz taş kullanılmıştır. Kagir köprü sade yapıda olup herhangi bir süsleme barındırmamaktadır (Tali, 2019), (Şekil 4.490). Yakın zamanda geçirdiği restorasyon işlemiyle iki ucuna oluşturulan merdivenler sayesinde yaya geçişine açıktır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında tadilat işlemi sonrasında oldukça iyi durumda olduğu gözlenen yapı sonradan yanından geçirilmiş olan karayoluna çok yakın bir pozisyonda yer aldığından güzergâh üzerinden geçen insanlarca fark edilmesi oldukça kolaydır.

Sarpdere Köprüsü'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Ulubey ilçe merkezine 5,5 km, Altınordu ilçe merkezine ise 28,3 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 3,4 km mesafedeki Garişman

Çeşmesi, 4,4 km mesafedeki Erdeğin Çeşmesi ve 4,7 km mesafedeki Şeyh Abdullah Türbesi'dir.

Şekil 4.490. Sarpdere Köprüsü'ne ait bir görüntü (04.09.2020)

4.7.3.11. Ünye İlçesi Tarihi Köprüleri

Ünye ilçesi sınırları içerisinde turistik çekiciliğe sahip en önemli tarihî köprü Havzıkara Köprüsü'dür.

4.7.3.11.1. Havzıkara Köprüsü

Ünye ilçesi Fatih Mahallesi'nde yer almaktadır. Köprünün konumu 40°56'46" K enlemi ile 37°10'51" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre Havzıkara Vadisi'nde yer alan bu köprü Fatih Mahallesi (eski belde)'ne bağlı Asut ve Çayırlı Mahalleleri arasındaki ulaşımın sağlanması için yapılmıştır (Şekil 4.491). Kim tarafından ve ne zaman yapıldığı bilinmeyen köprü için yöre halkı tarafından seksen-doksan yıllık gibi tahminlerde bulunulmaktadır. Moloz taş örgülü duvar temelin üzerine oturtulmuş olduğu görülen köprü kuzey-güney yönlü bir uzanışa sahiptir. Köprünün uzunluğu 39,15 metre iken genişliği ise 2,3 metredir. Köprünün gövde kısmının yapımında kestane ve meşe ağaçları kullanılmıştır. Beş ağaçtan oluşan ana kirişe sahip köprü yine ağaç korkuluklara sahiptir. Üstten çatı kısmı ise galvanize sac kaplamadır. Yöre halkı tarafından on yıl kadar önce onarılan köprünün herhangi bir bezemesi bulunmamaktadır. İl sınırlarındaki en uzun ahşap köprüdür (Tali, 2019). Saha çalışmaları sırasında görkemli yapısıyla dikkatimizi çekmiş olan köprü yöresel olarak ilgi odağı durumundadır. Hemen yakınında bulunan işletme ile birlikte yörenin çekiciliğine katkı sağlamaktadır. Ulaşımı için karayolunda çalışma yapılması yöreye yapılacak ziyaretleri arttıracaktır.

Havzıkara Köprüsü'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Ünye ilçe merkezine 36 km, Altınordu ilçe merkezine ise 89 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 6 km mesafedeki Yeniköy Camii, 7,1 km mesafedeki Çağlayan Takım Şelaleleri ve 12,6 km mesafedeki Dizdar Çeşmesi'dir.

Şekil 4.491. Havzıkara Köprüsü'ne ait bir görüntü (13.09.2020)

4.7.3.12. Tarihî Köprülerin Ordu İlindeki Dağılışı

Ordu ilinde yer alan tarihî köprülerin dağılışını göstermek için bir harita oluşturulmuştur (Şekil 4.492), (Şekil 4.493). Harita incelendiğinde Ordu'daki tarihî köprülerin; Akkuş, Altınordu, Fatsa, Gülyalı, İkizce, Kabadüz, Kabataş, Korgan, Perşembe, Ulubey ve Ünye ilçelerinde yer aldığı görülebilmektedir.

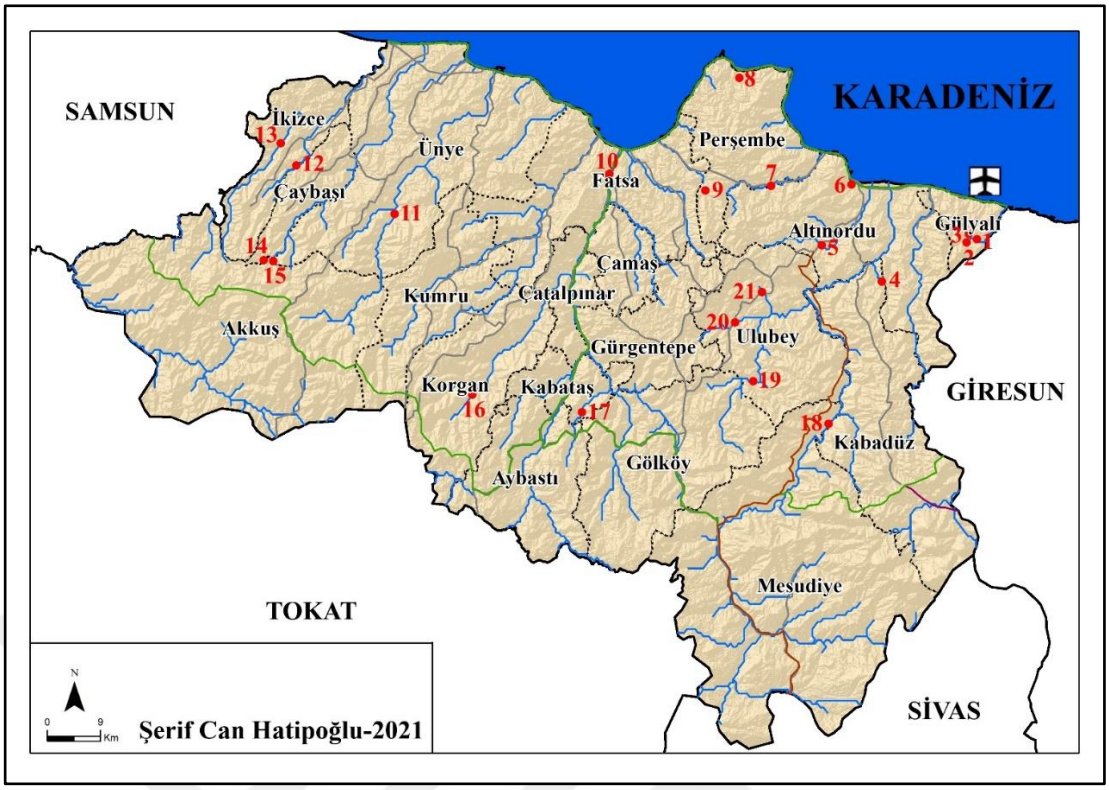

Şekil 4.492. Ordu ilindeki tarihî köprülerin dağılış haritası

Şekil 4.493. Ordu ilindeki kâgir camiler ve mescitlerin dağılış haritasına ait açıklamalar

4.7.4. Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerler

Ordu ili ören yerleri ve arkeolojik değerler bakımından önemli kaynaklara sahiptir. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Müdürlüğü'nün yayınladığı illere göre sit alanları istatistiği verilerine göre 2019 yılı itibarıyla Ordu ili sınırları içerisinde 40 adet Arkeolojik Sit Alanı, 2 adet Kentsel Sit Alanı ve 1 adet Kentsel Arkeolojik Sit Alanı olmak üzere toplam 43 adet sit alanı bulunmaktadır (URL-11, 2021), (Tablo 4.9).

Tablo 4.9. Ordu ili Arkeolojik ve Kentsel Sit Alanları İstatistikleri (2019)

Sit Alanları	**Sayısı**
Arkeolojik Sit Alanı	40
Kentsel Sit Alanı	2
Kentsel Arkeolojik Sit Alanı	1
Toplam	**43**

Kaynak: (URL-11, 2021)

Ordu ili sınırları içerisindeki ören yerleri ve arkeolojik değerler; Akkuş, Altınordu, Aybastı, Çamaş, Çatalpınar, Fatsa, Gölköy, Gürgentepe, Kabadüz, Kabataş, Kumru, Mesudiye, Perşembe ve Ünye ilçelerinde dağılış göstermektedir.

4.7.4.1. Akkuş İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri

Akkuş ilçesi sınırları içerisinde ören yerleri ve arkeolojik değerler bakımından turistik öneme sahip yalnızca Ormancık Kaya Mezarı yer almaktadır.

4.7.4.1.1. Ormancık Kaya Mezarı

Akkuş ilçesi Ormancık Mahallesi'nde yer almaktadır. Kaya mezarının konumu 40°47'46" K enlemi ile 36°56'18" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre Ormancık Mahallesi'nde yer alan kaya mezarı büyük bir kaya kütlesinin doğu yüzünde inşa edilmiştir. Tonozlu yapıya sahip kaya mezarının giriş kısmının yüksekliği 1,5 metredir. İç kısmında sekinin yer almadığı yapının inşasının yarım kaldığı düşünülmektedir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları esnasında Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür Envanteri içerisinde belirtilen alanda yapılan detaylı arama çalışması neticesinde ve yöre halkından edinilen bilgilerle kaya mezarına ulaşılamamıştır. Kaya mezarının konumu olarak düşündüğümüz alanda ise mezarın yer almadığı gözlenmiştir.

Defineciler tarafından tamamen yok edilmiş olabileceği tarafımızca düşünülmektedir (Şekil 4.494).

Ormancık Kaya Mezarı'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kaya mezarı Akkuş ilçe merkezine 9,4 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 128 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 3,7 km mesafedeki Kemikgeriş Şelalesi, 6,8 km mesafedeki Ormancık Merkez Camii ve 12 km mesafedeki Ormancık Maha Camii'dir.

Şekil 4.494. Ormancık Kaya Mezarı'nın yer aldığı düşünülen alana ait bir görüntü (20.07.2020)

4.7.4.2. Altınordu İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri

Altınordu ilçesi sınırları içerisinde turistik açıdan önem arz eden ören yerleri ve arkeolojik değerler; Delikkaya Kaya Mezarları, Günören Kaya Mezarları, Hacılar Kaya Mezarları, Hatipli Kaya Mezarı, Kotyora Antik Yerleşmesi, Kurul Kalesi, Teyneli Kaya Mezarı ve Topluca Kaya Mezarı'dır.

4.7.4.2.1. Delikkaya Kaya Mezarları

Altınordu ilçesi Delikkaya Mahallesi'nde yer almaktadırlar. Kaya mezarlarının konumu birbirilerine çok yakın olmakla birlikte 40°53'59" K enlemi ile 37°50'48" D boylamı ve yakın çevresidir.

Delikkaya Kaya Mezarları toplam da dört adettir (Kumandaş, 2004). Kumandaş (2004) ve Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre M.Ö. 1-2. Yüzyıllara tarihlendirilen bu mezarlar bir tanesi dışında zeminden çok yüksekte yer almadıkları için kolaylıkla erişilebilir seviyelerde yer almaktadırlar. Ana kayanın oyulmasıyla inşa edilmiş bu mezarlar bir ön oda ve ana mezar odası olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Üçü süslemesiz ve sade bir yapıdayken bir tanesi ise anıtsal bir görüntüye sahiptir (Şekil 4.495), (Şekil 4.496). Anıtsal görünümde olan dik ve yüksek

bir kayanın tam ortasına inşa edilmesi sonucu erişmek oldukça güçtür. Üçgen bir alınlığı ve iki sütunu bulunan kaya mezarının ön odasından mezar odasına yaklaşık olarak 60-70 cm kadar bir alan ana kaya düzleştirilerek elde edilmiştir. Mezar odasının girişi ise kareye yakın bir dikdörtgen şeklindedir. Bulunduğu mahalleye de adını veren etkenin bu kaya mezarı olduğu düşünülmektedir. Konglomeradan oluşan bir kaya üzerine inşa edilen mezar erişimi zor olduğu için insan eliyle tahribata uğramamıştır. Ancak doğal etkenler bir nebze yıpratmıştır (Kumandaş, 2004), (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmalarında bu kaya mezarlarının genel olarak bir bölgede toplandığı görülmüştür. Anıtsal görünümde olan dışındaki diğer kaya mezarları kısmen tahribata uğramış durumdadır. İldeki diğer kaya mezarları gibi defineciler tarafından tahrip edilen bu yapıların ciddi yasal yaptırımlarla korunma altına alınması gerekmektedir.

Delikkaya Kaya Mezarlarına ulaşım bir kısmı asfalt bir kısmı ise stabilize bir yolla sağlanmaktadır. Altınordu ilçe merkezine 13,3 km mesafede yer almaktadırlar. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 1 km mesafedeki Zeynep Çeşmesi, 6,6 km mesafedeki Dedeli Köprüsü ve 8,1 km mesafedeki Kurul Kalesi'dir.

Şekil 4.495. Delikkaya Kaya Mezarlarından anıtsal görüntüye sahip olanına ait bir görüntü (30.01.2020)

Şekil 4.496. Delikkaya Kaya Mezarlarından birine ait bir görüntü (30.01.2020)

4.7.4.2.2. Günören Kaya Mezarları

Altınordu ilçesi Günören Mahallesi'nde yer almaktadırlar. Kaya mezarlarının konumu birbirilerine çok yakın olmakla birlikte 40°55'36" K enlemi ile 37°43'22" D boylamı ve yakın çevresidir.

Günören Kaya Mezarları toplam beş adet olmasına rağmen biri defineciler tahrip edilmiştir (Kumandaş, 2004). Bu yapılardan üç tanesi anakayaya oyulmuş mezarlar tipinde iken biri ise lahit mezar tipindedir. Kumandaş (2004) ve Ordu

Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre anakayaya oyulmuş yapıların mezar odaları dikdörtgen formlu olmasının yanında kısmen tahribata uğramıştır. Bir tanesinin önünde yağmurdan korunması için kemerli bir yapı bulunmaktadır (Şekil 4.497). Bu mezarlardan iki tanesi tek bölümden oluşurken biri ise iki bölümden oluşmaktadır. İki bölümden oluşan mezarda bir ön oda ve bir de mezar odası bulunmaktadır. Bu mezarda ön odadan mezar odasına geçişte silmeli bir kapı açıklığı yer almaktadır. Mezar odalarının tavanları yapılırken ise beşik tonoz tarzı kullanılmıştır. Lahit mezar tipindeki yapının yörede küvet olarak kullanıldığı öğrenilmiştir. Edinilen bilgiye göre lahitin yakınından çıkan bir maden suyu halk tarafından lahitin içine dolduruluyor ve dışarda taşlar kızdırılarak lahitin içine atılıyor. Lahitteki su ısındıktan sonra insanların lahitte banyo yaparak şifa bulabileceklerine inanıldığı bilgisi edinilmiştir (Kumandaş, 2004), (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmalarında edinilen bilgiye göre kaya mezarlarının bulunduğu yer "Günören Mahallesi Çatalboğazı Mağara Kayası Mevki" olarak bilinmektedir. Genellikle yöre insanlarının kaya mezarlarını mağara olarak tanımladıkları fark edilmiştir. Bu nedenle de bu mevkiye "Mağara Kayası Mevki" ismi verilmiş olmalıdır. Kayaların içi oyularak inşa edilen mezarlar günümüzde depo gibi fonksiyonlarla yerel halk tarafından kullanıldığı görülmekte iken lahit mezarın bu şekilde (küvet olarak) farklı bir fonksiyonla kullanılması ilgi çekicidir. Kaya mezarları dıştan genel olarak tahribata uğramış ve restorasyona ihtiyaç duymaktadır. Özellikle definecilerin vermiş olduğu zararlar bu değerlerin tamamen yok olmasına sebebiyet verecek boyutlara ulaşmaktadır. Bu nedenle yasalarda ağır cezalara yer verilmesi şarttır.

Günören Kaya Mezarları'na ulaşım bir kısmı asfalt bir kısmı ise stabilize bir yolla sağlanmaktadır. Altınordu ilçe merkezine km mesafede yer almaktadırlar. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 6,3 km mesafedeki Kurşunçal (Sarısay) Şelalesi, 6,8 km mesafedeki Kabaçağlayan Şelalesi ve 7,6 km mesafedeki Karaoluk (Çiseli) Şelalesi'dir.

Şekil 4.497. Günören Kaya Mezarlarından birine ait bir görüntü (30.01.2020)

4.7.4.2.3. Hacılar Kaya Mezarları

Altınordu ilçesi Hacılar Mahallesi'nde yer almaktadırlar. Kaya mezarlarının konumu birbirilerine çok yakın olmakla birlikte 40°51'01" K enlemi ile 37°51'05" D boylamı ve yakın çevresidir.

Hacılar Mahallesi Kaya Mezarları toplam üç adettir. Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre biri il genelinde yaygın görülen basit tipte bir kaya mezarı iken diğeri ikisi ise birbirine yakın mesafede ve paralel düzenlenmiş Khamasorion mezardır. Genel olarak bilinen basit tipteki kaya mezarı semerdan tavanlı iken giriş kısmı kareye yakın dikdörtgen bir forma sahiptir (Şekil 4.498). Mezarın iç kısmının kuzey duvarı önünde sekisi yer almaktadır. Giriş kısmının genişliği 50 cm iken uzunluğu ise 50 cm'dir. Kamasorion tipi olan olan mezarlar ise kapak kısımları bulunmamakla birlikte kuzey güney istikamette yer almaktadır (Şekil 4.499). Mezarlardan büyük olanın genişliği 70 cm ve uzunluğu 180 cm iken küçük olanının genişliği 50 cm ve uzunluğu 170 cm'dir. Üç kaya mezarı da M.Ö. 1-2 yüzyıla tarihlendirilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında basit yapıda olan kaya mezarı mahalle içerisindeki üç yolun kesişim noktasında yer aldığından ulaşımı oldukça kolaydır. Genel olarak yapısın korumayı başarmış bu kaya mezarında daha çok doğa olayları vasıtasıyla kısmi tahirbat gözlenmiştir. Khamasorion tipindeki mezarlar ise bitki örtüsü sebebiyle güçlükle tespit edilebilmiştir. Bu mezarların belirli aralıklarla bitki örtüsü bakımından temizlikleri yapılmalı ve tanıtıcı levhalar bulundukları alanlara yerleştirilmelidir.

Hacılar Kaya Mezarlarına ulaşım bir kısmı asfalt bir kısmı ise stabilize bir yolla sağlanmaktadır. Kaya mezarları Altınordu ilçe merkezine km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 15,3

km mesafedeki Delikkaya Kaya Mezarları ile Zeynep Çeşmesi ve 17,2 km mesafedeki Kurul Kalesi'dir.

Şekil 4.498. Hacılar Kaya Mezarlarından birine ait görüntü (01.02.2020)

Şekil 4.499. Hacılar Kaya Mezarlarından Kamasorion tiptekine ait bir görüntü (01.02.2020)

4.7.4.2.4. Hatipli Kaya Mezarı

Altınordu ilçesi Hatipli Mahallesi'nde yer almaktadır. Kaya mezarının konumu 40°56'23" K enlemi ile 37°54'29" D boylamıdır.

Kumandaş (2004) ve Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre ön cephesinde herhangi bir bezemenin yer almadığı mezarda giriş açıklığının eni 63 cm olarak ölçülmüştür. Girişi doğuya bakan kaya mezarının dikdörtgene yakın bir planı bulunmaktadır. Mezar odasına girişte bir sekiye yer verilen yapıda mezar odasının içerisinde ise bir çukur yer almaktadır. Mezar odasının yüksekliği 143 cm olup tavan kenarlardan yumuştılmıştır. Tavanın en üst kısmı ise beşik tonoz biçimine sahiptir. Kaya mezarı M.Ö. 1-2. yüzyıla tarihlendirilmiştir (Kumandaş, 2004), (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmalarında kaya mezarının tahribata uğradığı görülmüştür. Bu nedenle özellikle definecilere karşı yasalarla ağır yaptırımlar uygulanmalıdır. İlçedeki diğer kaya mezarlarından farklı olarak giriş kısmındaki açıklık üst kısma doğru daralan ovale benzer bir yapıdadır (Şekil 4.500). Bunun dışında genel olarak diğer kaya mezarlarına benzer bir yapısı bulunmaktadır. Kaya mezarı bulunduğu konum itibarıyla ilçedeki diğer kaya mezarlarından daha kuzeyde bulunmaktadır. Aynı zamanda mahalle içerisinden geçen yolun hemen kenarında yer aldığından Altınordu ilçesi içerisindeki ulaşımı en kolay kaya mezarıdır.

Hatipli Mahallesi Kaya Mezarı'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kaya mezarı Altınordu ilçe merkezine 8,2 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 2,4 km mesafedeki Eskipazar

Cami ve Hamamları, 6,8 km mesafedeki Akyazı Plajı ve 7,5 km mesafedeki Cumhuriyet Mahallesi Anıt Ağacı'dır.

Şekil 4.500. Hatipli Kaya Mezarı'na ait bir görüntü (31.01.2020)

4.7.4.2.5. Kotyora Antik Yerleşmesi

Altınordu ilçesi Bozukkale Mevki Güzelyalı Mahallesi'nde yer almaktadır. Yerleşmenin konumu 41°00'53" K enlemi ile 37°51'55" D boylamıdır.

Kotyora Antik Yerleşmesi yerel halk tarafından Bozukkale olarak da bilinen mevkide deniz kenarında yüksek bir kaya üzerinde yer almaktadır (Şekil 4.501). 2. derece arkeolojik sit alanı statüsüne sahiptir. Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre Ordu ilinin ilk kuruluş yeri olan Antik Kotyora Bölgesinde Kotyora isimli küçük bir koloni bulunmaktadıydı. M.Ö. 675'li yıllardan itibaren Ordu'nun da içinde bulunduğu Orta ve Doğu Karadeniz Bölgesi'nde Kimmerler, Miletliler, Persler, Makedonyalı İskender ve komutanları sırasıyla hüküm sürmüşlerdir. Daha sonra ise Pontus Devleti yöreye hakim olmuştur. Bu devleti ise Roma İmparatorluğu yıkmıştır. M.Ö. 2. Yüzyılda Pontus Kralı I. Frank döneminde Kotyora boşaltılmış ve halkı Giresun'a gönderilmiştir. Bunun yanında Orta Çağ'da burada küçük bir Bizans Kalesi bulunduğu bilgisi araştırmalar sonucu elde edilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b).

Demir (2007b)'e göre ise Ordu ili M.Ö. 400 yılından daha önce Bozukkale yöresinde "Kotyora (kutyöresi/kutyorası)" ismiyle kurulmuştur. "Kotyora" isminin aslında Kut Türklerinden gediğini belirten Demir (2007b) bu ismin aslında "Kutyora" şeklinde olabileceğini ancak Yunan Dili'nde "u" harfinin yer almaması sebebiyle "Kotyora" adını almış olabileceğini düşünmektedir. Yani aslının "Kutyora" olduğunu "Kutların yaşadığı yöre" anlamını taşığını belirtmektedir. Şehrin burda kurulmasının tek sebebi olarak ise Karadeniz Bölgesi'ndeki diğer şehirlerde olduğu gibi yakın çevredeki tek "doğal liman" olmasına bağlamaktadır (Demir, 2007b).

Arazi çalışmaları sırasında turistik değer olarak birkaç yıkık kale duvarı dışında herhangi bir materyale rastlanmamıştır (Şekil 4.502). Bu kalıntılar belki de Bizans Dönemi'nde yapılan kalenin kalıntıları olabilir. Kalenin tarihi araştırılarak dönemine uygun bir şekilde restore edilmesi turistik anlamda mekâna çekicilik katacaktır. Sahada bilgilendirici bir tabelanın bulunması ziyaretçilerin en azından mekânın tarihsel derinliğini anlamalarına yardımcı olabilir.

Kotyora Antik Yerleşmesi'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Altınordu ilçe merkezine km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 1,4 km mesafedeki Güzelyalı Mahallesi Anıt Ağaçları, 2 km mesafedeki Kumbaşı Plajı ve 2 km mesafedeki Dindine Ailesi Çeşmesi'dir.

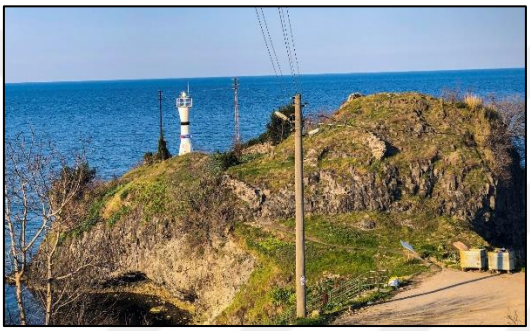

Şekil 4.501. Cotyora Antik Yerleşmesi'den bir görünüş (30.01.2020)

Şekil 4.502. Cotyora Antik Yerleşmesi'ne kuzeyden bakış (30.01.2020)

4.7.4.2.6. Kurul Kalesi

Altınordu ilçesi Bayadı Mahallesi'nde yer almaktadır. Kalenin konumu 40°54'07" K enlemi ile 37°54'57" D boylamıdır.

Kurul Kalesi Altınordu ilçesi Bayadı Mahallesi Melet Vadisi'nin batı kesiminde üç büyük kireçtaşı kütlesi ve bunların yamaçlarından meydana gelen 571 m yükseklikteki Kurul Kayalıkları üzerinde kurulmuştur (Şenyurt, 2015), (Şekil 4.503). 1. derece arkeolojik ve doğal sit alanı ve ayrıca 3. derece doğal sit alanı statülerine sahiptir. Şenyurt ve Akçay (2016)'a göre Ordu ilinin Ünye'den başlayıp Piraziz'de son bulan hareketli sahil bölümünde yerleşim bakımından en yoğun alanlar denize kavuşan akarsu vadi ağızlarıdır. Ordu ilinde yer alan en önemli akarsu Karadeniz sahili ve Anadolu'nun iç kesimlerini birbirine bağlayan Melet Irmağı'dır. Melet Irmağı Vadisi günümüzde olduğu gibi geçmişte de iç kesimlerle bağlantının sağlandığı önemli bir güzergahtır. Irmağın denize döküldüğü yerden yaklaşık olarak 9 km güneyde yer alan

kale hem vadi ağzına hem de Altınordu şehir merkezinin bulunduğu alüvyal düzlüğe hakim bir pozisyonda inşa edilmiştir (Şenyurt ve Akçay, 2016), (Şekil 4.504).

Şenyurt ve Akçay (2016)'a göre yapılan kazı çalışmaları sonucu ulaşılan tarihlendirmeye göre Helenistik Dönem'de (M.Ö. 330-30) özellikle Karadeniz Bölgesi sınırları içerisinde varlık gösteren Pontos Krallığı'nın son kralı VI. Mithradates tarafından yaptırılan kalelerden biri olduğu anlaşılmıştır. Kurul Kalesi VI. Mithradates'in Roma ile sürdürdüğü egemenlik mücadelesi sırasında inşa ettirdiği kalelerden biridir (Şenyurt ve Akçay, 2016).

Şenyurt ve Akçay (2016)'a göre kuzey-güney doğrultuda 250 m, doğu-batı doğrultusunda ise en fazla 75 m uzunluğa sahip yerleşim alanı İç Kale (zirve bölümü) ve kuzey doğudaki Teras Alanı olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Bu iki bölüm arasında 20 m'lik bir yükselti farkı bulunmaktadır. Kale alanını tamamı ortalama 2,5 m kalınlıkta taştan bir sur ile çevrili olmasının yanında daha alçak seviyelerde iç kale kısmını koruyan ikinci bir sur sistemi daha kazılarla ortaya çıkarılmıştır. Kuzey doğu yamacında birinci sıra duvarların iç kısmında depo odaları bulunmuştur. Kuzey doğu yamacı ile İç Kaleyi birbirine bağlayan bir koridor da yer almaktadır. 80 m uzunluğundaki Kapı Koridor Alanı'nda İç Kale'ye giriş sağlayan üç kapı tespit edilmiştir. Kurul Kayası'nda yer alan bir diğer bölüm ise Dilek Kayası alanıdır (Şenyurt ve Akçay, 2016). 426 basamaklı bir tünelin de yer aldığı kalede ayrıca su sarnıcı olduğu düşünülen bir kaya rezervuarı da yer almaktadır (Şenyurt, 2015).

Kazı çalışmalarının başladığı 2010 yılından itibaren büyük çoğunluğu VI. Mithradates dönemine ait olan sikkelerin yanında kalıp yapımı kaseler, kandil, tabak, çanak ve çömlek gibi buluntulara ulaşılmıştır (Şenyurt ve Akçay, 2016). Şenyurt ve Durugönül (2018)'e göre 2016 yılı içerisinde yapılan kazılarda bulunan Kybele Heykeli kalenin savunma fonksiyonunun yanında kutsal bir fonksiyonunun da bulunduğu kanıtlanmıştır. Bulunan bu mermerden yapılma Kybele Heykeli farklı bir duvar örgüsü ve plan değişikliğinin bulunduğu kapalı bir alandaki dikdörtgen niş içerisinde oturur vaziyettedir. Tipik olarak en erken dönem örneklerinden olan Kybele Heykeli; kalenin girişinde bulunması, bir niş içinde yer alması, suyla bağlantılı bir konumda bulunması, aslanlara sahip olmaması ve tympanon ya da pihaile olmadan betimlenmesi gibi özellikler göstermektedir. VI. Mithradates ait sikkelerin bir kısmının heykelin altından çıkması heykelin VI. Mithradates ölmeden önce yapıldığı

düşüncesini oluşturmuştur. Zaten yapı itibarıyla da Helenistik Dönem Kybelelerine benzemektedir (Şenyurt ve Durugönül, 2018). Şenyurt ve Zoroğlu (2018)'na göre 2017 yılı kazılarında çok sayıda silah kategorisinde metal bulunmuştur. Ele geçirilen en önemli silahlar ise Roma Lejyonerleri tarafından kullanılan "pilum" tipi silahlardır. Bu örneklere Kurul Kalesi'nde rastlanması Romalıların Doğu Karadeniz'e kadar ulaşmış olduklarının bir göstergesidir (Şenyurt ve Zoroğlu, 2018).

Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan başvuru ile 2300 yıllık geçmişe sahip Kurul Kalesi'nin UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'ne alınması talep edilmiştir. Kurul Kalesi bulunduğu konumu itibarıyla yöredeki diğer kaleler gibi stratejik bir noktaya inşa edilmiştir. Yalnızca bir yönden ulaşılabilir olması, Melet Vadisi'ni ve günümüzde Altınordu ilçe merkezinin bulunduğu alüvyal düzlüğü kontrol altında tutulabilme özellikleri bunun en önemli kanıtlarıdır. Bunun yanında kale alanının karstik bir yapıya sahip oluşu kalenin şekillendirilmesini kolaylaştırmış olabilir. Arazi çalışmaları sırasında kale alanının kazı için kapatıldığı bilgisi alınmıştır. Yeni alınan kararla artık 12 ay boyunca kazıların devam edeceği bilgisi sahadaki görevliden edinilmiştir. Ayrıca Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından kale alanında çevre düzenlemesi için proje çalışması başlatılmıştır. Arazi çalışmaları sırasında tespit edilen en önemli problem kalenin bulunduğu tepenin Melet Vadisi'ne bakan yüzeyinde işletilen taş ocağıdır. İşletilen taş ocağı ile Kurul Kalesi'nin bulunduğu tepelik alanın altı oyulmaktadır. Bunca yıllık geçmişe sahip arkeolojik sit alanının böyle bir tehdit altında bulunmasının hiçbir şekilde açıklanması mümkün değildir. Bir an önce ocağın faaliyetlerine son verilmesi kalenin geleceği açısından hayati önem taşımaktadır. Kurul Kalesi tarihi özelliklerinin yanında sahip olduğu manzarası ile görenleri büyülemektedir. Bir tarafta Altınordu ve Karadeniz manzarasına sahipken diğer yanında ise Melet Vadisi manzarasına sahiptir.

Kurul Kalesi'ne ulaşım asfalt yolla sağlanabilmektedir. Altınordu ilçe merkezine km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 6 km mesafedeki Hatipli Kaya Mezarı, 7 km mesafedeki Eskipazar Cami ve Hamamları ve 10 km mesafedeki Dedeli Köprüsü'dür.

Şekil 4.503. Kurul Kalesi'nden bir görünüş (29.01.2020)

Şekil 4.504. Kurul Kalesi'nden Altınordu şehir merkezine bakış (29.01.2020)

4.7.4.2.7. Teyneli Kaya Mezarı

Altınordu ilçesi Teyneli Mahallesi'nde yer almaktadır. Kaya mezarının konumu 40°55'54" K enlemi ile 37°48'28" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre M.Ö. 1-2. yüzyıla tarihlendirilen bu kaya mezarının giriş açıklığının bir kısmı hasar gördüğünden hasarlı haliyle 110 cm'lik genişliği ve 90 cm yüksekliği bulunmaktadır. Mezar odasının tavan kısmı kenarlardan yurvarlatılmış ve sivri bir kemer formunda tonoz şeklindedir. Bu odanın zemin kısmında ise yaklaşık 15 cm derinliğinde bir çukur bulunmaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında kaya mezarının tespiti yoğun bitki örtüsü nedeniyle zor olmuştur (Şekil 4.505). Tahribatın fazla olduğu bu yapıda mutlaka tadilata ihtiyaç vardır. Bunun yanında bitki örtüsü ile ilgili dönemsel olarak temizliği yapılmalı ve kaya mezarına giden güzergaha yönlendirici levhalar yerleştirilmelidir.

Teyneli Kaya Mezarı'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kaya mezarı Altınordu ilçe merkezine 11 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 2 km mesafedeki Çavuşlar Şelalesi, 2,1 km mesafedeki Teyneli Çeşmesi ve 5,8 km mesafedeki Dedeli Köprüsü'dür.

Şekil 4.505. Teyneli Kaya Mezarı'na ait bir görüntü (30.01.2020)

4.7.4.2.8. Topluca Kaya Mezarı

Altınordu ilçesi Topluca Mahallesi'nde yer almaktadır. Kaya mezarının konumu 40°53'44" K enlemi ile 37°57'44" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre Topluca Mahallesi'nde yer alan mezarlığın 500 m doğusunda yer alan bu kaya mezarı şahsa ait bir fındık bahçesi içerisinde bulunmaktadır. Oldukça büyük bir kayanın batı cephesinde yer alan kaya mezarının girişi yerden 10 m yüksekliktedir. Giriş kısmında iki adet sütunla süslenmiş ve kare şekilldir (Şekil 4.506). Bu giriş kısmı vasıtası ile mezar odasına geçiş sağlanmaktadır. M.Ö. 1-2. yüzyıla tarihlendirilen kaya mezarı anıtsal boyuttadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında kaya mezarının bulunduğu kayalık kütle ilginç bir şekilde tek başına bahçe ortasında dik bir yapı şeklinde bulunduğu gözlenmiştir. Bahçenin kalanı neredeyse düz bir yapıdadır. Kaya mezarı yerden epey yüksek bir konuma inşa edildiğinden antropojen bir tahribat en azından dışardan bakıldığında görülmemektedir. Görüntü itibarıyla özellikle giriş kısmındaki sütunlarla birlikte oldukça etkileyici görünen bu yapının fark edilmesi biraz zordur. Bu sebeple güzergah üzerine yönlendirici tabelalar eklenmeli ve mezarın yanına da bilgi levhası konulmalıdır.

Topluca Kaya Mezarına ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kaya mezarı Altınordu ilçe merkezine 18,2 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 8 km mesafedeki Kayabaşı Ekoturizm Mahallesi, 12 km mesafedeki Cumhuriyet Mahallesi Anıt Ağacı ve 14 km mesafedeki Yoroz Kent Ormanı'dır.

Şekil 4.506. Topluca Kaya Mezarı'na ait bir görüntü (30.01.2020)

4.7.4.3. Aybastı İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri

Aybastı ilçesi sınırları içerisinde ören yerleri ve arkeolojik değerler bakımından turistik öneme sahip yalnızca Esenli Kaya Mezarı yer almaktadır.

4.7.4.3.1. Esenli Kaya Mezarı

Aybastı ilçesi Karamanlı Mahallesi'nde yer almaktadır. Kaya mezarının konumu 40°40'25" K enlemi ile 37°23'45" D boylamıdır.

Kumandaş (2004)'a göre Karamanlı Mahallesi'nde yer alan kaya mezarı zeminden 6 metre kadar yüksekte yer almakla birlikte iki sütunlu ön odası ve mezar odası olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Doğuya bakan mezarın sütun yüksekliği 114 santimetredir. Bu aynı zamanda ön odanın yüksekliğine eşittir. Ön odanın üst kısmında üçgen alınlık yer almamaktadır. Mezar odası ise dikdörtgene yakın bir plana sahip olup içerisinde seki bulunmamaktadır (Kumandaş, 2004). Saha çalışmaları sırasında kaya mezarının kısmen tahribata uğradığı görülmüştür. Mutlaka koruma altına alınması gereken yapı sütunlu girişiyle özel bir görüntüye sahiptir (Şekil 4.507).

Esenli Kaya Mezarı'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kaya mezarı Aybastı ilçe merkezine 1,6 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 88 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 5,1 km mesafedeki Kutlu Doğmuş Türbesi ve Sefalık Büyük ve Küçük Hamamları ve 19 km mesafedeki Kabaktepe Mesire Yeri'dir.

Şekil 4.507. Esenli Kaya Mezarı'ndan bir görüntü (15.07.2020)

4.7.4.4. Çamaş İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri

Çamaş ilçesi sınırları içerisinde turistik açıdan önem arz eden ören yerleri ve arkeolojik değerler: Çavuşbaşı Kaya Mezarları, Hisarbey Kaya Mezarları, Örmeli Kaya Mezarı ve Sarıyakup Kaya Mezarı'dır.

4.7.4.4.1. Çavuşbaşı Kaya Mezarları

Çamaş ilçesi Çavuşbaşı Mahallesi'nde yer almaktadırlar. Kaya mezarının konumu 40°54'46" K enlemi ile 37°32'20" D boylamı ve yakın çevresidir. Mahalle içerisinde 4 adet kaya mezarı yer almaktadır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre mezarların hepsinde ön oda şeklinde bir oyuk sonrasında giriş kısmı yer alırken giriş kısımları kareye yakın bir formdadır (Şekil 4.508). Mahalle içerisinde birbirinden bağımsız şekilde kaya kütleleri üzerinde yer alan mezarlardan biri zemine yakın pozisyonda diğerleri ise yüksek pozisyonda konumlandırılmıştır. Mezarlardan biri kemer alınlıklı, biri üçgen alınlıklı iken diğer ikisinde ise yuvarlatılmış nişler giriş etrafında yer almaktadır. (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında kaya mezarlarının kısmen tahribata uğradığı gözlenmiştir. Katı önlemler alınarak definecilerden korunmaları gerekmektedir.

Çavuşbey Kaya Mezarları'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kaya mezarları Çamaş ilçe merkezine 2,5 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 55,3 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 2,6 km mesafedeki Gelin Kayası Mesire Yeri, 5,7 km mesafedeki Örmeli Kaya Mezarı ve 8,7 km mesafedeki Çamaş Yatak İçi Şekilleridir.

Şekil 4.508. Çavuşbaşı Kaya Mezarlarından birine ait görüntü (02.09.2020)

4.7.4.4.2. Hisarbey Kaya Mezarları

Çamaş ilçesi Hisarbey Mahallesi'nde yer almaktadır. Kaya mezarının konumu 40°55'56" K enlemi ile 37°29'26" D boylamı ve yakın çevresidir. Mahalle içerisinde 2 adet mezar yer almaktadır.

Kumandaş (2004)'a göre Bolaman Irmağı vadisinin doğu yamacında yer alan mezarlar kayalık bir alanın üzerinde yer almaktadırlar. Ölçü olarak mezarlardan biri

63x88 cm giriş açıklığına sahip olup oda yüksekliği 160 cm'dir (Şekil 4.509). Diğeri ise 58x70 cm giriş açıklığına ve 180 cm oda yüksekliğine sahiptir. Her ikisinde de giriş kısmında üçgen bir alınlık yer almaktadır. Dış kısımları tahribata uğramış mezarların iç kısmılarında işçilik kalitelidir (Kumandaş, 2004). Saha çalışmaları sırasında kaya mezarlarının fındık bahçesi içerisinde yer aldığı görülmüştür. Ulaşımı oldukça kolay olan kaya mezarları defineciler tarafından tahrip edildiği görülebilmektedir. Envantere alınmış olması korunabildiği anlamına gelmemektedir. Daha somut adımlar atılarak gerekirse kamera ile 24 saat izlenebilecek bir sistem kurularak caydırıcı önlemler alınmalıdır.

Hisarbey Kaya Mezarları'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kaya mezarları Çamaş ilçe merkezine 6,7 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 50,7 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 3,3 km mesafedeki Cevat Bey Konağı ve Külekçi Camii ve 7,1 km mesafedeki Örmeli Kaya Mezarı'dır.

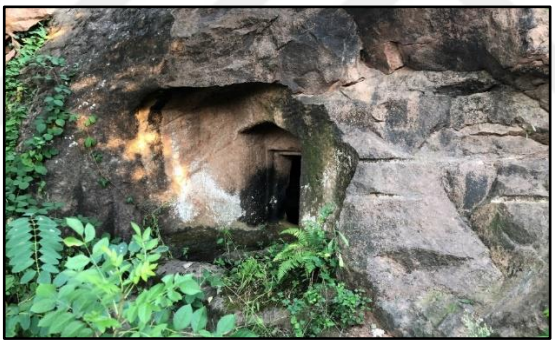

Şekil 4.509. Hisarbey Kaya Mezarlarından birine ait görüntü (02.09.2020)

4.7.4.4.3. Örmeli Kaya Mezarı

Çamaş ilçesi Örmeli Mahallesi'nde yer almaktadır. Kaya mezarının konumu 40°54'28" K enlemi ile 37°30'41" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre Mağarayanı Mevkii'nde yer alan mezar ulaşımın zor olduğu bir konumdadır. Yan kısımlarında iki adet sekiye sahip giriş kısmı dik konumlu bir dikdörtgen şeklindedir. Kaya mezarının oda kısmı 2x2 ölçülerindedir. M.Ö. 1-2. yüzyıllara tarihlendirilmektedir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında kaya mezarının fındık bahçesi içerisinde yer aldığı görülmüştür. İnsan ulaşımı için zor bir konum olan kaya kütlesinin

yüksek kesiminde yer alması mezarı kısmen tahribattan korumuştur (Şekil 4.510). Ancak yine de definecilere karşı korunması gerekmektedir.

Örmeli Kaya Mezarı'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kaya mezarı Çamaş ilçe merkezine 2,6 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 55 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 2,6 km mesafedeki Değirmen Şelalesi, 2,9 km mesafedeki Gelin Kayası Mesire Yeri ve 3,2 km mesafedeki Kuzguncuk Şelalesi'dir.

Şekil 4.510. Örmeli Mezarı'ndan bir görüntü (02.09.2020)

4.7.4.4.4. Sarıyakup Kaya Mezarı

Çamaş ilçesi Sarıyakup Mahallesi'nde yer almaktadır. Kaya mezarının konumu 40°53'11" K enlemi ile 37°32'32" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre mahallenin Damsu Mevkii'nde bulunan mezar tek parça ve yuvarlak bir kaya üzerinde yer almaktadır. Ağız kısmı tahrip edilmiş olan mezar odası 130x170 cm genişliğindedir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında kaya mezarının mahalle içindeki evlerin arasında kaldığı görülmüştür. Yoğun bitki örtüsü sebebiyle farkedilmesi güç olan mezar definecilerce tahribata uğramıştır (Şekil 4.511). Bu nedenle ciddi yaptırımlarla koruma altına alınması şarttır.

Sarıyakup Kaya Mezarı'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kaya mezarı Çamaş ilçe merkezine 4,3 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 60 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 4,6 km mesafedeki Gelin Kayası Mesire Yeri, 6,7 km mesafedeki Çavuşbaşı Kaya Mezarları ve 7,3 km mesafedeki Örmeli Kaya Mezarı'dır.

Şekil 4.511. Sarıyakup Kaya Mezarı'na ait görüntü (02.09.2020)

4.7.4.5. Çatalpınar İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri

Çatalpınar ilçesi sınırları içerisinde turistik açıdan önem arz eden ören yerleri ve arkeolojik değerler: Akkaya (Göller) Kalesi, Karahamza Dehlizi ve Kayatepe Kaya Mezarlarıdır.

4.7.4.5.1. Akkaya (Göller) Kalesi

Çatalpınar ilçesi Akkaya Mahallesi'nde yer almaktadır. Kalenin konumu 40°54'04" K enlemi ile 37°26'57" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre bu kale 1. derece arkeolojik sit alanı olmakla birlikte sur kalıntıları, sarnıçlar ve seramik parçaları yer almaktadır (Şekil 4.512). Çevreye hakim yüksek bir konumda bulunan kalede 1,5 çapa ve 2 m derinliğe sahip 4 adet sarnıç yer almaktadır (Şekil 4.513). Ayrıca kayalık üzerine oyma ile şekillendirilmiş basamaklar da yer almaktadır. Kale üzerinde yer alan düzlük alanda maden eritmede kullanılmak üzere kullanılmış olabileceği tahmin edilen bir fırın kalıntısı bulunmaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında tarihi ve turistik açıdan çok önemli olan bu alanın bazı kısımlarında defineci tahribatları gözlenmiştir. Sit alanı ilan edilen bu alanın mutlaka korunması şarttır. Gerekli bilimsel araştırmalar yapılmalı ve tarihi geçmişi ortaya çıkarılarak turizme kazandırılması şarttır.

Akkaya (Göller) Kalesi'ne ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kale Çatalpınar ilçe merkezine 5,9 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 56,5 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 2,7 km mesafedeki Kayatepe Kaya Mezarları, 4,8 km mesafedeki Mevlâna Camii ve 7,1 km mesafedeki Karahamza Dehlizi'dir.

Şekil 4.512. Akkaya (Göller) Kalesi'ne ait bir görüntü (01.09.2020)

Şekil 4.513. Akkaya (Göller) Kalesi'ndeki sarnıçlardan birine ait görüntü (01.09.2020)

4.7.4.5.2. Karahamza Dehlizi

Çatalpınar ilçesi Karahamza Mahallesi'nde yer almaktadır. Dehilizin konumu 40°52'57" K enlemi ile 37°25'40" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre mahalle içerisindeki Abdullah (Killik) Kayası üzerinde yer alan dehlizin yapım tarihi bilinmemektedir (Şekil 4.514). Dehliz içindeki basamaklar aşınarak tahrip olumuş durumdadır. Yaklaşık 80 m derinliğe kadar indiği bilgisi yöre halkından edinilmiştir (Şekil 4.515), (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında dehlizin bulunduğu kayalık kütlenin kale görüntüsü çizdiği gözlenmiştir. Gerekli araştırma ve kazı çalışmaları yapılarak tarihiyle ilgili bilgiler açığa çıkarılabilirse turistik bir değer olabileceği tarafımızca düşünülmektedir.

Karahamza Dehlizi'ne ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Ancak kaya kütlesine fındık bahçeleri içerisinden yaya olarak ulaşılabilmektedir. Dehliz Çatalpınar ilçe merkezine 4,4 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 61,2 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 5,4 km mesafedeki Mevlâna Camii, 9,5 km mesafedeki Akkaya (Göller) Kalesi ve 9,6 km mesafedeki Kayatepe Kaya Mezarlarıdır.

Şekil 4.514. Karahamza Dehlizi'nin yer aldığı Abdullah (Killik) Kayası'na ait bir görüntü (01.09.2020)

Şekil 4.515. Karahamza Dehlizi'ne ait bir görüntü (01.09.2020)

4.7.4.5.3. Kayatepe Kaya Mezarları

Çatalpınar ilçesi Kayatepe Mahallesi'nde yer almaktadırlar. Kaya mezarlarının konumu 40°54'22" K enlemi ile 37°27'19" D boylamı ve yakın çevresidir. Mahalle içerisinde 2 adet mezar yer almaktadır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre mahalle içerisinde büyük bir kaya kütlesi üzerinde iki adet kaya mezarı yer almaktadır. Mezarlardan biri zemine yakın bir mesafede yer alırken diğeri ise yüksek bir konumda bulunmaktadır. Her ikisi de dikdörtgen formlu olan mezarları birinin odası 85x120 cm ölçülerinde iken 140 cm yüksekliğe sahiptir. Diğerinin oda kısmı ise 240x160 cm ölçülerinde olup 130 cm yüksekliğindedir. M.Ö. 1-2. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Genel olarak sade ve süslemesiz bir görünüm sergilemektedirler (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b), (Şekil 4.516). Saha çalışmaları sırasında diğer kaya mezarlarına göre rölyef olarak düz bir alanda bir kaya üzerinde yer aldıkları gözlenmiştir. Yoğun tahribatın görülmediği kaya mezarları bir tarla içerisinde yer aldıklarından yola yakın bir konumda olsalar da farkedilmeleri nispeten zordur. Definecilere karşı mutlaka koruma altına alınması gereken yapılardır.

Kaya mezarları Çatalpınar ilçe merkezine 6 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 55,7 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 2,7 km mesafedeki Akkaya (Göller) Kalesi, 6 km mesafedeki Mevlâna Camii ve 9,6 km mesafedeki Karahamza Dehlizi'dir.

Şekil 4.516. Kayatepe Kaya Mezarlarından birine ait görüntü (01.09.2020)

4.7.4.6. Fatsa İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri

Fatsa ilçesi sınırları içerisinde turistik açıdan önem arz eden ören yerleri ve arkeolojik değerler: Aslancami Kaya Mezarları, Cıngırt Kalesi ve Cıngırt Kaya Yerleşimi, Meşebükü Kaya Mezarı ve Sinanlı Kaya Mezarı'dır.

4.7.4.6.1. Aslancami Kaya Mezarları

Fatsa ilçesi Aslancami Mahallesi'nde yer almaktadır. Kaya mezarlarının konumu birbirilerine çok yakın olmakla birlikte 40°54'53" K enlemi ile 37°35'36" D boylamı ve yakın çevresidir.

Aslancami Kaya Mezarları toplamda 3 adettir. Her biri ortalama 6 metre yüksekliğindeki kayaların oyulmasıyla inşa edilmiştir (Şekil 4.517), (Şekil 4.518). Bu kayalar muhtemelen bir doğal afet neticesinde bulundukları konuma gelmiş olmalıdır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). İçerileri tek odalı ve çok geniş olmamakla birlikte bölümlenmiş olması dikkat çekicidir. Bunun yanında sade ve basit görünüme sahiptirler. Arazi çalışmaları sırasında mezarların bulunduğu alana güçlükle ulaşılabilmiştir. Hem yol şartlarının kötü olması hem de herhangi bir yönlendirici ya da bilgilendirici tabela bulunmaması ulaşımda problem yaratmaktadır. Yönlendirici tabelalar yapılmalı ve asfaltlama çalışmalarıyla ulaşım konforu mutlaka iyileştirilmelidir.

Aslancami Kaya Mezarları'na ulaşım mahalleye kadar asfalt, mahalle merkezinden itibaren stabilize yolla sağlanmaktadır. Fatsa ilçe merkezine km, Altınordu ilçe merkezine ise km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 7,7 km mesafedeki Aşağıyavaş Cami, 7,7 km mesafedeki Aşağıyavaş Takım Şelaleleri ve 11 km mesafedeki Sarmaşık Kaplıcalarıdır.

Şekil 4.517. Aslancami Kaya Mezarları'ndan bir görünüş (21.05.2019)

Şekil 4.518. Aslancami Kaya Mezarları'na ait farklı bir görünüş (21.05.2019)

4.7.4.6.2. Bolaman Kaya Mezarları

Fatsa ilçesi Bolaman Mahallesi'nde yer almaktadırlar. Kaya mezarlarının konumu 41°01'49" K enlemi ile 37°35'00" D boylamıdır. Toplam üç mezar yer bulunmaktadır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre insan boyunun ulaşabildiği bir yükseklikte yer alan kaya içerisinde üç adet mezar yer almaktadır. Bu mezarlar Arcosoliumlu tipte olup üstü tonoz örtüyle kapatılmıştır. İç kısımda kemerle süslenen yapılar genel olarak sade bir yapıdadır. Mezarlar 1-2. Yüzyıllara tarihlendirilmektedir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmalarında kaya mezarlarının tahrip edildiği gözlenmiştir (Şekil 4.519). Mezarların mümkünse onarılıp koruma altına alınmaları şarttır.

Bolaman Kaya Mezarılarına ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kaya mezarları Fatsa ilçe merkezine 8,7 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 32,9 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 1,2 km mesafedeki Haznedaroğlu Konağı (Bolaman Kalesi), Bolaman Kilisesi ve Abdullah Bey Konağı'dır.

Şekil 4.519. Bolaman Kaya Mezarlarına ait görüntü (11.09.2020)

4.7.4.6.3. Cıngırt Kalesi ve Cıngırt Kaya Yerleşmesi

Fatsa ilçesi Yapraklı Mahallesi'nde yer almaktadır. Kale yerleşiminin konumu 41°03'55" K enlemi ile 37°26'41" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2015c)'ne göre Cıngırt Kayası'nın bulunduğu bölge antik çağda Pontus Bölgesi Coğrafyası'nda yer almaktadır. Yapılan literatür çalışmaları M.Ö. 301-63 yılları arasındaki kale yerleşmelerinde kayalara oyulmuş tünellerin karakteristik olduğunu göstermektedir (Şekil 4.520). Bu tip tüneller çoğunlukla güvenilir sulara erişim için kullanılmaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c). Cıngırt Kalesi ve Kaya Yerleşimi'nde de tüneller yer almaktadır. Ayrıca kale yerleşmesinin pek çok yerinde kalıntı şeklinde duvar vb. yapılar bulunmaktadır (Şekil 4.521).

Cıngırt Kalesi ve Kaya Yerleşimi 1. derece arkeolojik sit alanıdır. Kale yerleşkesinde 27 Temmuz-26 Ağustos tarihleri arasında Müze Müdürlüğü başkanlığında ve Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Ayşe Fatma Erol danışmanlığında 8 kişilik uzman bir ekip kazı çalışması yapmıştır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c). Yapılan kazı çalışmalarında bölgeye yakın bir kazı evi ofis olarak kullanılmıştır (Şekil 4.522). Bu antik yerleşim yerinde yapılan çalışmalarda Helenistik Dönemden Bizans Dönemi'ne kadarki zaman aralığında tarihlenen çok çeşitli alet, edevat, eşya ve yapı tespit edilmiştir. (Erol, 2011). Araştırma sırasında bir dehliz, kaya mezarları, nişler, duvar kalıntıları, çanak çömlek parçaları bulunmuştur (Erol, 2011). Ayrıca Bizans dönemine ait cam buluntular, ok uçları, bronz buluntular ele geçirilmiştir (Erol ve Tamer, 2016; Erol ve Yildirim, 2018; Erol ve Yıldırım, 2016). Bunun yanında pek çok metal eşya yapılan kazılarla bulunmuştur (Yıldırım, 2017). Pek çok medeniyete ait eşyanın bulunduğu bu kale yerleşiminde kazıların devam

etmesi şarttır. Kazı çalışmasının tamamlanması ardından da turizme açılması Ordu ilinin turizm potansiyeline önemli katkı sağlayacaktır. Turizme açılırken yerleşimin içerisine orijinalliği bozulmamak kaydıyla yürüyüş parkurları, yönlendirici ve bilgilendirici levhalar ve küçük çapta tesisler yapılması yerleşimin çekiciliğini arttıracaktır. Arazi çalışmaları sırasında ulaşım mesafesi kısa olmasına rağmen yol çok düzgün olmadığından biraz sıkıntılı bir yolculuk süreci yaşanmıştır. Yolun asfaltlanması yerleşime ulaşımı kolaylaştıracaktır. Ayrıca kale yerleşiminde herhangi bir bilgilendirme levhası ya da yönlendirici tabelaların bulunmaması, çalışmalarla ortaya çıkarılan tarihi buluntulara erişimi zorlaştırmaktadır.

Cıngırt Kayası üzerine kurulmuş olan kale ve yerleşme alanı Fatsa ilçe merkezine 8,4 km, Altınordu ilçe merkezine ise 47 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 3,2 km mesafedeki Yedi Kapı Mağarası, 5,2 km Dolunay Çamlık Mesire Yeri ve Dolunay Çamlık Plajı ve 11,4 km mesafedeki Sakura Şelalesi'dir.

Şekil 4.520. Fatsa İlçesi Cıngırt Kaya Yerleşmesi tünel girişinden bir görünüş (21.05.2019)

Şekil 4.521. Fatsa İlçesi Cıngırt Kaya Yerleşmesi kalıntılarından bir görünüş (21.05.2019)

Şekil 4.522. Fatsa İlçesi Cıngırt Kaya kazılarında kullanılan eve ait görüntü (21.05.2019)

4.7.4.6.4. Meşebükü Kaya Mezarı

Fatsa ilçesi Meşebükü Mahallesi'nde yer almaktadırlar. Kaya mezarının konumu 40°59'34" K enlemi ile 37°30'15" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre doğu-batı doğrultulu bir kaya üzerinde bulunan mezar mahalleye ulaşan yolun sağ tarafındaki fındık bahçesinde yer almaktadır. Giriş kısmı 50x60 cm genişliğinde olup yarım daire şeklinde bire nişe sahiptir. Giriiş açıklığının bir bölümü kırılmış olan tam olarak bitirilmemiştir. Oda bölümünün tavanı oval bir yapıya sahiptir. Mezar 1-2. Yüzyıllara tarihlendirilmektedir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmalarında kaya mezarının defineciler tarafından tahrip edildiği gözlenmiştir (Şekil 4.523). Mezarın mümkünse onarılıp ağır yaptırımlarla koruma altına alınmalıdır.

Meşebükü Kaya Mezarı'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kaya mezarı Fatsa ilçe merkezine 7,7 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 42,2 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 7,9 km mesafedeki Hacı Hulusi Baba Camii, 9,6 km mesafedeki Bolaman Kaya Mezarları ve 11,6 km mesafedeki Haznedaroğlu Konağı (Bolaman Kalesi)'dır.

Şekil 4.523. Meşebükü Kaya Mezarına ait görüntü (11.09.2020)

4.7.4.6.5. Sinanlı Kaya Mezarı

Fatsa ilçesi Sinanlı Mahallesi'nde yer almaktadırlar. Kaya mezarının konumu 40°59'28" K enlemi ile 37°25'59" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre karayolu kenarında yer alan mezar kaya üzerinde zemine yakın bir konuma yer almaktadır. Yapılan incelemere göre yol çalışması yapılırken mezarın bir kısmının tahrip edildiği anlaşılmıştır. Duvarlarında kaçak kazı izlerinin görülebildiği yapı sivritonozlu tek bir odadan meydana

gelmektedir. Mezar 1-2. Yüzyıllara tarihlendirilmektedir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmalarında kaya mezarının defineciler tarafından tahrip edildiği görülmüştür (Şekil 4.524). Orijinal yapısını kaybetmiş mezarın turistik bir çekiciliği kalmamıştır.

Sinanlı Kaya Mezarı'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kaya mezarı Fatsa ilçe merkezine 12,3 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 52,2 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 12,9 km mesafedeki Hacı Hulusi Baba Camii, 15 km mesafedeki Meşebükü Kaya Mezarı ve 21,7 km mesafedeki Bolaman Kaya Mezarlarıdır.

Şekil 4.524. Sinanlı Kaya Mezarına ait görüntü (11.09.2020)

4.7.4.7. Gölköy İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri

Gölköy ilçesi sınırları içerisinde turistik açıdan önem arz eden ören yerleri ve arkeolojik değerler: Derebükü Mezarları, Direkli Kalesi, Gölköy Kalesi ve Güzelyayla Kaya Mezarlarıdır.

4.7.4.7.1. Derebükü Kaya Mezarları

Gölköy ilçesi Derebükü Mahallesi'nde yer almaktadırlar. Kaya mezarının konumu 40°41'51" K enlemi ile 37°35'58" D boylamı ve yakın çevresidir. Bölgede dört adet kaya mezarı yer almaktadır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre Gülkaya Boğaz Mevkii'nde yer alan büyük kayalık kütlenin üst kısmında yer alan mezarların girişleri güneydoğuya bakmaktadır. Tahmini tavan yükseklikleri 1,5 m olup oda büyüklükleri ise 2,5x2,5 m'dir. Üç mezarın girişi yan yana iken biri ise biraz daha üst kısımda yer almaktadır. Mezarlar M.Ö. 1-2. yüzyıllara tarihlendirilmektedir. Ayrıca kaya mezarlarının üzerinde yer aldığı büyük kaya kütlesinin bulunduğu bölge arkeolojik sit alanıdır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b), (Şekil 4.525). Saha çalışmaları sırasında kaya

kütlesinin yakınına kadar gelinmiş ancak çok sarp olması sebebiyle kaya mezarlarının bulunduğu alana ulaşılamamıştır. Ulaşım için bir yürüyüş parkuru oluşturulabilir ve yönlendirme tabelalarıyla yöreye ziyaretçi gelmesi sağlanabilir.

Derebükü Kaya Mezarları'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Ancak kaya mezarlarının bulunduğu konuma ulaşmak güçtür. Kaya mezarları Gölköy ilçe merkezine 2 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 65,6 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 2,1 km mesafedeki Şıhmanoğlu Hamamı, 3,5 km mesafedeki Gölköy Kalesi ve 4,4 km mesafedeki Kokurdan Yatak İçi Şekilleridir.

Şekil 4.525. Derebükü Kaya Mezarlarının üzerinde yer aldığı kayalık sit alanına ait görüntü (26.07.2020)

4.7.4.7.2. Direkli Kalesi

Gölköy ilçesi Yeni Mahalle'de yer almaktadır. Kalenin konumu 40°46'15" K enlemi ile 37°30'42" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre Direkli Kalesi yörede "Asar Kalesi" olarak bilinmekle birlikte yüksek bir kayalık alanda yer almaktadır (Şekil 4.526). Bu kayalık alanda yığma taştan yapılma duvar parçaları yer almaktadır (Şekil 4.527). Duvar taşları arasında Horasan Harcı kullanılsa da harcın kullanıldığı derzler pek çok yerde dökülmüş durumdadır. Duvar yükseklikleri 3-7 m arasında değişiklik göstermektedir. Giriş kapısı olduğu düşünülen güney cephedeki açıklık 4-5 m yüksekliğindedir. Saha yüzeyinde nadiren de olsa pişmiş topraktan yapılma çalı kiremitleri tespit edilmiştir. Tahminen Bizans döneminden kalma olduğu düşünülen yapı muhtemelen gözetleme amaçlı kullanılmış olmalıdır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmalarında duvarlar parçalarına birkaç yerde rastlanmaktadır (Şekil 208). Çevresine göre yüksek konumda yer alan kalenin tarihsel

araştırmalarla geçmişine ulaşılması ve gerekli kazı çalışmalarının yapılması gereklidir. Sit alanı olarak tescillenmiş olan kale şu anda âtıl durumdadır.

Direkli Kalesi'ne ulaşım büyük çoğunlukla asfalt bir yolla sağlanmakla birlikte yaya olarak geçilen bir kısmı da bulunmaktadır. Kale Gölköy ilçe merkezine 20,6 km, Altınordu ilçe merkezime ise 61,8 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 18,6 km mesafedeki Derebükü Kaya Mezarları, 20,7 km mesafedeki Şıhmanoğlu Hamamı ve 23 km mesafedeki Kokurdan Yatak İçi Şekilleri'dir.

Şekil 4.526. Direkli Kalesi'ne ait bir görüntü (03.08.2020)

Şekil 4.527. Direkli Kalesi'ndeki duvar parçalarından birine ait görüntü (03.08.2020)

4.7.4.7.3. Gölköy Kalesi

Gölköy ilçesi Kale Mahallesi'nde yer almaktadır. Kalenin konumu 40°41'26" K enlemi ile 37°35'15" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre M.Ö. 3. ya da 4. yüzyıllarda Pers Kralı Dara tarafından yaptırıldığına dair rivayetler bulunmaktadır. Kullanım amaçları arasında gözetleme, savunma ve sığınma gibi ihtiyaçlar yer almaktadır. Sonrasında Osman Devleti de bir süre aynı amaçlarla kullansa da 18. yüzyılda gözden düşmüştür. Günümüzde surlarının büyük çoğunluğu yıkılmış olan kaleye giriş güneybatı cephede yer alan kapıdan sağlanmaktadır. İldeki diğer kaleler gibi yüksek bir kaya kütlesi üzerine inşa edilen yapının giriş kısmındaki kapı alanı ve giriş surları günümüzde korunmuştur (Şekil 4.528). Batı kesimi ise dik ve yüksek olduğundan sur yapımına gerek duyulmamıştır. Kale alanında çeşitli dönemlere ait amorf seramik parçaları tespit edilmiştir. Kale alanında köylüler günümüzde tarım yapmakta ve kaledeki tahribatı körükleyici bir etkide bulunmaktadırlar. (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmalarında giriş kısmı korunan kale günümüzde tarihi dokusuyla güzel bir manzara sunmaktadır. Ancak tadilata ihtiyacı olduğu net bir şekilde

görülebilmektedir. Kalenin konumu incelendiğinde batı ve doğu tarafları morfolojik olarak dik vadi yamaçlarına denk getirilerek sur ihtiyacının azaltılmak istendiği görülebilmektedir (Şekil 4.529). Nitekim bu yönde sur yer almadığı gözlenmiştir. Mevcut kısımları örnek alınarak kale orijinaline uygun olarak yeniden inşa edilebilir. Böylelikle daha fazla ziyaretçi yöreye çekilebilir. Ayrıca yöre halkının bu alanda tarım yapması yasaklanmalıdır. Aksi halde kale alanında tahribat hızlandığından bu tarihi çekiciliğin tamamen yok olma tehlikesi artmaktadır.

Gölköy Kalesi'ne ulaşım kimi yerde bozulan asfalt bir yolla sağlanmakla birlikte yaya olarak geçilen bir kısmı da bulunmaktadır. Kale, Gölköy ilçe merkezine 4,6 km, Altınordu ilçe merkezime ise 68,4 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 3,2 km mesafedeki Şıhmanoğlu Hamamı, 3,5 km mesafedeki Derebükü Kaya Mezarları ve 7,2 km mesafedeki Kokurdan Yatak İçi Şekilleridir.

Şekil 4.528. Gölköy Kalesi'ne ait bir görüntü (03.09.2019)

Şekil 4.529. Gölköy Kalesi'nin doğu tarafındaki vadiye doğru bir bakış (03.09.2019)

4.7.4.7.4. Güzelyayla Kaya Mezarları

Gölköy ilçesi Güzelyayla Mahallesi'nde yer almaktadırlar. Kaya mezarının konumu 40°36'24" K enlemi ile 37°34'34" D boylamı ve yakın çevresidir. Mahalle içerisinde dört adet kaya mezarı ve iki adet lahit kaya mezarı yer almaktadır (Şekil 4.530), (Şekil 4.531).

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre kaya mezarların giriş açıklıkları 50x60 cm ile 60x70 cm arasında değişmektedir. Giriş kısımları ölçülere göre dörtgen ya da oval şekillerdedir. İç yükseklikleri yaklaşık 130 cm'dir. Mezarların ön kısımlarında yaklaşık 25 cm'lik sekileri yer almaktadır. Mezarlar basit ve sade yapıdadır. Lahit kaya mezarları ise 20 cm ve 30 cm derinliklerinde olup kuzey güney doğrultuda oyulmuştur. Mezarların bulunduğu alan aynı zamanda arkeolojik sit alanı ilan edilmiştir. Mezarlar M.Ö. 1-2. yüzyıllara tarihlendirilmektedir (Ordu Büyükşehir

Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında kaya mezarlarının birbirine yakın bir bölgede toplandığı gözlenmiştir. 1500 m rakımlı bölgeye çok sayıda ziyaretçi gelmektedir. Gerekli çalışmalar yapılarak bölgede yer alan kaya mezarları yönlendirme tabelalarıyla ve yürüyüş parkuru oluşturularak zaten bölgeye gelmekte olan ziyaretçilerin dikkati çekilebilir.

Güzelyayla Kaya Mezarları'na ulaşım bir kısmı stabilize bir kısmı asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kaya mezarları Gölköy ilçe merkezine 15,6 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 82,6 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 5,3 km mesafedeki Yemişgen Kilisesi, 5,9 km mesafedeki İngölü Şelalesi ve 8,3 km mesafedeki Ulugöl Tabiat Parkı'dır.

Şekil 4.530. Güzelyayla Kaya Mezarlarından birine ait görüntü (25.07.2020)

Şekil 4.531. Güzelyayla Kaya Mezarları bölgesindeki lahit kaya mezarlarından birine ait görüntü (25.07.2020)

4.7.4.8. Gürgentepe İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri

Gürgentepe ilçesi sınırları içerisinde ören yerleri ve arkeolojik değerler bakımından turistik öneme sahip olan Tikenlice Kaya Mezarları yer almaktadır.

4.7.4.8.1. Tikenlice Kaya Mezarları

Gürgentepe ilçesi Tikenlice Mahallesi'nde yer almaktadırlar. Kaya mezarının konumu 40°46'35" K enlemi ile 37°39'51" D boylamı ve yakın çevresidir. Mahalle içerisinde 13 adet kaya mezarı yer almaktadır (Kumandaş, 2004).

Kumandaş (2004)'a göre mezarların giriş açıklıkları 37x42 cm ile 50x50 cm arasında değişmektedir. Giriş kısımları ölçülere göre kare, dikdörtgen ya da oval şekillerdedir. İç yükseklikleri 90 cm ile 150 cm arasında değişmektedir. Mezarların yalnızca bir tanesi ön odaya sahiptir (Şekil 4.532). Bazıları üçgen, bazıları oval, bazıları dörtgen şekilli alınlığa sahipken bazılarında ise alınlık bulunmamaktadır (Kumandaş, 2004), (Şekil 4.533), (Şekil 4.534). Ordu Büyükşehir Belediyesi

(2019b)'ne göre Mezarların büyük çoğunluğu kaliteli işçiliğe sahiptir. Mezarların bulunduğu alan aynı zamanda 1. derece arkeolojik sit alanı ilan edilmiştir. Mezarlar M.Ö. 1-2. yüzyıllara tarihlendirilmektedir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında kaya mezarlarının büyük çoğunluğunun birbirine çok yakın mesafelerde olduğu gözlenmiştir. Bu kadar çok mezarın bir arada olduğu Tikenlice Mahallesi'nin büyük bir turistik potansiyele sahip olduğunu düşündüğümüzden, kesinlikle değerlendirilmesi gerektiği kanısındayız. Mesela bir yürüyüş parkuru oluşturularak gelen ziyaretçilerin eksiksiz tüm kaya mezarlarını görmesi sağlanabilir.

Tikenlice Kaya Mezarları'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kaya mezarları Gürgentepe ilçe merkezine 11,7 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 49,3 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 19,8 km mesafedeki Bahtiyarlar Orta Camii, 23,5 km mesafedeki Dumanlı Şelalesi ve 32,4 km mesafedeki Eskiköy Camii'dir.

Şekil 4.532. Tikenlice Kaya Mezarlarından ön odalı olana ait görüntü (03.08.2020)

Şekil 4.533. Tikenlice Kaya Mezarlarınden üçgen alınlıklı olanlardan birine ait görüntü (03.08.2020)

Şekil 4.534. Tikenlice Kaya Mezarlarından oval alınlıklı olanlardan birine ait görüntü (03.08.2020)

4.7.4.9. İkizce İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri

İkizce ilçesi sınırları içerisinde ören yerleri ve arkeolojik değerler bakımından turistik öneme sahip yalnızca Gençağa Kalesi yer almaktadır.

4.7.4.9.1. Gençağa Kalesi

İkizce ilçesi Karlıtepe Mahallesi'nde yer almaktadır. Kalenin konumu 41°04'47" K enlemi ile 37°04'48" D boylamıdır.

Demir (2007)'e göre Gençağa Kalesi 13. yüzyılda Hacıemiroğulları Beyliği döneminde inşa edilmiştir (Şekil 4.535). Beyliğin batı sınırında mücadeleler veren Çepni Beyi Genç Ağa tarafından kendi adına yaptırılmıştır. Genç Ağa yöreyi Türk topraklarına kattıktan sonra bu kaleyi yaptırarak kaleye yerleşmiştir. Zaman zaman Trabzon yöresine akınlar düzenleyip geri döndüğü rivayet edilmektedir. Kale çevreye hâkim pozisyonda bir tepeye inşa edilmiştir (Demir, 2007a). Gençağa Kalesi 1. derece doğal ve arkeolojik sit alanı ilan edilerek koruma altına alınmıştır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c). Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre doğal ortam şartları göz önünde bulundurularak iki bölüm şeklinde inşa edilen kalenin esas kale kısmı güneyde, depo ve ahır olarak kullanıldığı düşünülen bölüm ise kuzey yönde yer almaktadır. Esas kale kısmı ana kaya üzerine oturtulmuştur. Surları ortalama 5-6 m yüksekliğe ve 2 m kalınlığa sahiptir. Cephelerinde kesme taş kullanılan kalede taşlar arası ise moloz taşla doldurulmuştur (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Arazi çalışmaları sırasında kalenin bazı kesimlerinde tahribatlar olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında sur kısımlarında restorasyon çalışmaları yapılmıştır. Kale etrafına zamanla yerleşilmesi sonucu mahalle içinde kalmıştır. Bu sebeple ziyaret sırasında araç için park yeri bulmak zor olabilmektedir. Bu nedenle bir otopark yapılması uygun olacaktır. Ayrıca kaleye ulaşım güzergahında yönlendirme tabelalarına ihtiyaç vardır. Tüm bunlarla birlikte tarihi dokusu ve sahip olduğu manzara ile görülmeye değerdir (Şekil 4.536).

Kaleye ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. İkizce ilçe merkezine 6 km, Altınordu ilçe merkezine ise 97 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 5,6 km mesafedeki Laleli Cami, 13 km mesafedeki Gürlük Şelalesi ve 16 km mesafedeki Keriş Kemer Köprü'dür.

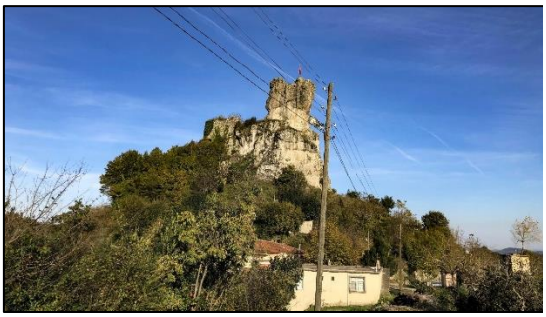

Şekil 4.535. Gençağa Kalesi'nin güney bölümüne ait bir görünüş (07.11.2019)

Şekil 4.536. Gençağa Kalesi'nin kuzey bölümüne bir görünüş (07.11.2019)

4.7.4.10. Kabadüz İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri

Kabadüz ilçesi sınırları içerisinde ören yerleri ve arkeolojik değerler bakımından turistik öneme sahip olan Gümüşdere Kaya Mezarları ve Kirazdere Kaya Mezarları yer almaktadır.

4.7.4.10.1. Gümüşdere Kaya Mezarları

Kabadüz ilçesi Gümüşdere Mahallesi'nde yer almaktadırlar. Kaya mezarlarının konumu 40°41'51" K enlemi ile 37°53'30" D boylamıdır. Toplam iki mezar yer almaktadır.

Güde Deresi Vadisi'nde yükse bir kayalık üzerinde yer alan bu kaya mezarlarında biri ön odalı ve ön kısmında dört direk yer alırken diğeri klasik kaya mezarı tipinde ve ön odasızdır (Şekil 4.537). İç kısımları dikdörtgen şekilli olup herhangi bir çukur yer almamaktadır. İl genelindeki diğer kaya mezarlarından farklı olarak bu mezarların oyulduğu kayalıkların etrafı taş örgü bir duvarla çevrilmiştir. Bu mezarlarda mimari olarak diğer mezarlara benzediğinden muhtemelen 1-2. yüzyıllara tarihlendirilebilir. Mezarlar iyi durumda olup koruma altına alınmaları gereklidir. Saha çalışması sırasında bu mezarların ve Dikilitaş Takım Şelaleleri'n güzergahını da kapsayan bir kara yolu çalışmasına rastlanmıştır.

Gümüşdere Kaya Mezarılarına ulaşım asfalt ve stabilize yollarla sağlanmaktadır. Ancak yaya olarak tırmanılan bir patika da yer almaktadır. Kaya mezarları Kabadüz ilçe merkezine 35,5 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 57,4 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 350 m mesafedeki Dikilitaş Takım Şelaleleri, 3,1 km mesafedeki Derinçay Merkez Camii ve 5,3 km mesafedeki Başkotanı Köprüsü'dür.

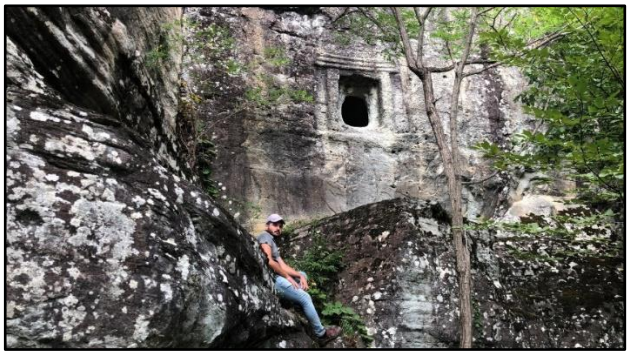

Şekil 4.537. Gümüşdere Kaya Mezarlarından birine ait görüntü (08.09.2020)

4.7.4.10.2. Kirazdere Kaya Mezarları

Kabadüz ilçesi Kirazdere Mahallesi'nde yer almaktadırlar. Kaya mezarlarının konumu 40°49'13" K enlemi ile 37°55'46" D boylamıdır. Toplam iki mezar yer almaktadır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre bu kaya mezarlarından biri 45x55 cm genişliğinde bir girişe sahip olup mezar odası 175x135 cm ölçülerinde ve 105 cm yüksekliğindedir. İç ksımında 90x25 cm genişliğinde ve 10 cm derinliğe sahip bir çukur yer almaktadır. Diğer mezar ise yine 45x55 cm genişliğinde bir girişe sahipken 175x135 cm boyutlarında ve 105 cm yüksekliğindedir. Mezarlar 1-2. yüzyıllara tarihlendirilmektedir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmalarında kaya mezarlarının tahrip edildiği gözlenmiştir (Şekil 4.538). Mezarların mümkünse onarılmalı ve koruma altına alınmalıdır.

Kirazdere Kaya Mezarılarına ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Ancak fındık bahçesi içerisinden yaya olarak geçilen bir kısım da bulunmaktadır. Kaya mezarları Kabadüz ilçe merkezine 8,7 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 30,6 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 4,6 km mesafedeki Oluklu Çeşme, 10,5 km mesafedeki Elmadibi Şelalesi ve 14,6 km mesafedeki Çağlayan Kaya Şelalesi'dir.

Şekil 4.538. Kirazdere Kaya Mezarlarından birine ait görüntü (10.09.2020)

4.7.4.11. Kabataş İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri

Gürgentepe ilçesi sınırları içerisinde ören yerleri ve arkeolojik değerler bakımından turistik öneme sahip olan Alanbaşı Kaya Mezarı ve Şifasuyu Kaya Mezarları yer almaktadır.

4.7.4.11.1. Alanbaşı Kaya Mezarı

Kabataş ilçesi Alanbaşı Mahallesi'nde yer almaktadır. Kaya mezarının konumu 40°45'23" K enlemi ile 37°23'32" D boylamıdır.

Kumandaş (2004) ve Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre Alankent Beldesi, Alancık Mahallesi, Yobuoğlu Mevkii'nde bir fındık bahçesinin üst kesiminde kaya kütlesi üzerinde yer almaktadır. Mezarın yerden yüksekliği 2 m iken dış çevresi yaklaşık 25-30 cm eninde bir silmeyle çevrilidir. Yoğun tahribatın görüldüğü yapının giriş açıklığında bu tahribat net bir şekilde görülebilmektedir (Şekil 4.539). Üçgen yapıda alınlığa sahip olan mezarın alınlık kısmında güneşe benzer bir silme bulunmaktadır. Dikdörtgene yakın planlı olan yapının iç kısmı da yoğun tahribata uğramıştır (Kumandaş, 2004), (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında kaya mezarının hem içinde hem de dışında yoğun tahribat gözlenmiştir. Definecilerin sürekli tahrip ettiği tarihi yapının koruma altına alınmaması durumunda tamamen yok olacağı aşikardır.

Alanbaşı Kaya Mezarı'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kaya mezarı Kabataş ilçe merkezine 7,8 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 84,2 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 3,2 km mesafedeki Ağalık Konağı, 10,6 km mesafedeki Şifasuyu Kaya Mezarları ve 23,7 km mesafedeki Şid Abdal Türbesi'dir.

Şekil 4.539. Alanbaşı Mezarı'ndan bir görüntü (01.09.2020)

4.7.4.11.2. Şifasuyu Kaya Mezarları

Kabataş ilçesi Şifasuyu Mahallesi'nde yer almaktadırlar. Kaya mezarlarının konumu 40°45'47" K enlemi ile 37°27'38" D boylamı ve yakın çevresidir. Mahalle içerisinde 2 adet mezar yer almaktadır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre mahallede bulunan fındık bahçesinin içerisinde yer alan kaya mezarlarından biri oval yapılı diğeri ise klasik kaya mezarı tipindedir (Şekil 4.540). Tek odalı mezarların tarihlendirmesi ise M.Ö. 1-2. yüzyıllara yapılmıştır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında kaya mezarlarında hafif tahribat olduğu görülmüştür. Koruma altına alınması gereken yapılar defineciler tarafından sürekli tahrip edilmektedir.

Şifasuyu Kaya Mezarları'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kaya mezarları Kabataş ilçe merkezine 2,8 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 79,8 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 9,1 km mesafedeki Ağalık Konağı, 10,6 km mesafedeki Alanbaşı Kaya Mezarı ve 16,1 km mesafedeki Şid Abdal Türbesi'dir.

Şekil 4.540. Şifasuyu Mezarlarından birine ait görüntü (01.09.2020)

4.7.4.12. Kumru İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri

Kumru ilçesi sınırları içerisinde ören yerleri ve arkeolojik değerler bakımından turistik öneme sahip olan Fizme Kaya Mezarı ve Kuşnefak Kaya Mezarları yer almaktadır.

4.7.4.12.1. Fizme Kaya Mezarı

Kumru ilçesi Ecelli Mahallesi'nde yer almaktadır. Kaya mezarının konumu 40°50'09" K enlemi ile 37°16'43" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre mahallede bulunan sit alanı içerisinde yer alan mezar, insan boyunun yetişebileceği yükseklikte bir kaya parçası üzerine oyulmuştur (Şekil 4.541). Oldukça sade bir yapıda olan kaya mezarı tek mekanlıdır. Tavan kısmı oval bir görünümdedir. M.Ö. 1-2. yüzyıllara tarihlendirilmektedir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında kaya mezarının iyi durumda olduğu görülmüştür. Ancak yine de koruma altına alınması gereklidir.

Fizme Kaya Mezarı'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kaya mezarı Kumru ilçe merkezine 8,7 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 80 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 140 m mesafedeki Fizme (Ecelli) Büyük Camii, 4,7 km mesafedeki Duman Şelalesi ve 6,7 km mesafedeki Kuşnefak Kalesi'dir.

Şekil 4.541. Fizme Kaya Mezarı'ndan bir görüntü (16.07.2020)

4.7.4.12.2. Kuşnefak Kalesi

Kumru ilçesi Akçadere Mahallesi'nde yer almaktadır. Kalenin konumu 40°51'44" K enlemi ile 37°16'42" D boylamıdır.

Özsait (2002)'e göre Kuşnefak Kalesi Akçadere Mahallesinin 1 km doğusunda ye almaktadır. Deprem ile birlikte Ambarkaya'dan ayrılan Kuşfenak Kalesi'nde anakaya parçalara ayrılmıştır (Şekil 4.542). Alanda yapılan yüzey araştırmasında horasanla yapılmış duvar kalıntıları ve keramik parçalara rastlanmıştır (Özsait, 2002). Saha çalışmaları sırasında kolaylıkla ulaşılan kalenin sahip olduğu manzara da oldukça etkileyicidir. Kalenin tarihsel geçmişinin ortaya çıkarılması ve turizme kazandırılması için çalışmalar yapılmalıdır. Ayrıca sit alanı olarak da tescillenmesi gerekmektedir.

Kuşnefak Kalesi'ne ulaşım asfalt bir yolla sağlanmakla birlikte yaya olarak geçilen bir kısmı da bulunmaktadır. Kale Kumru ilçe merkezine 4,4 km, Altınordu ilçe merkezine ise 74 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 4,4 km mesafedeki Samur Camii, 5,4 km mesafedeki Karaveli Şelalesi ve 16,5 km mesafedeki Yeniakçaalan Çeşmesi'dir.

Şekil 4.542. Kuşnefak Kalesi'ne ait bir görüntü (16.07.2020)

4.7.4.13. Mesudiye İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri

Mesudiye ilçesi sınırları içerisinde turistik açıdan önem arz eden ören yerleri ve arkeolojik değerler: Arıkmusa Arkeolojik Sit Alanı, Esatlı Kaya Yazıtları, Kaleköy Kalesi, Kaleköy Kaya Mezarı, Kaleköy Mezar Odaları, Konacık Kaya Mezarları, Meletios Kalesi, Yukarıgökçe (Falcada) Kalesi ve Eriçok Arkeolojik Sit Alanı'dır.

4.7.4.13.1. Arıkmusa Arkeolojik Sit Alanı

Mesudiye ilçesi Arıkmusa Mahallesi'nde yer almaktadırlar. Sit alanının konumu 40°26'55" K enlemi ile 37°54'42" D boylamı ve yakın çevresidir.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre çevreye hakim bir kayalık üzerinde bulunan sit alanında bir dehliz, bir kaya mezarı ve iki sarnıç yer almaktadır (Şekil 4.543). Kuzeye bakan dehlizin giriş 3x3 m'dir. Sarnıçlardan biri dehlize çok yakın diğeri ise yol kenarındadır. Kaya mezarı ise kayalığın en dik kısmında yer

almaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmalarında sit alana ulaşım kolaylıkla sağlanmıştır. Sit alanı ile ilgili daha fazla çalışma yapılmalı ve bölgede benzer başka arkeolojik elemanların yer alıp almadığı araştırılmaldır. Sahaya bir yürüyüş parkuru yapılarak çekiciliği arttırılabilir.

Arıkmusa Arkeolojik Sit Alanı'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Sit alanı Mesudiye ilçe merkezine 15,5 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 125 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 3,5 km mesafedeki Mahalçukuru Kilisesi, 4,3 km mesafedeki Yavşan Camii ve 11,2 km mesafedeki Maden Mahallesi Kilisesi'dir.

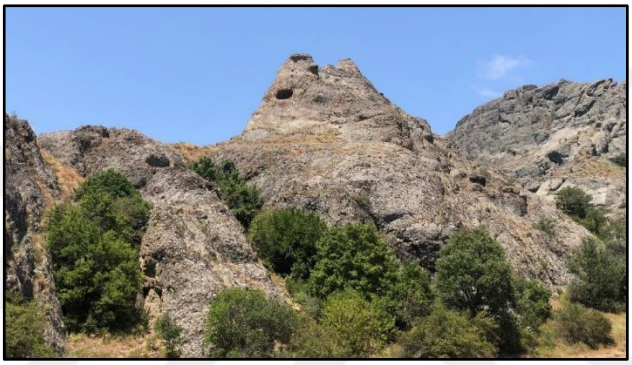

Şekil 4.543. Arıkmusa Arkeolojik Sit Alanı'ndan bir ait görüntü (25.07.2020)

4.7.4.13.2. Esatlı Kaya Yazıtları

Mesudiye ilçesi Esatlı Mahallesi'nde yer almaktadırlar. Kaya yazıtlarının konumu 40°26'21" K enlemi ile 37°42'33" D boylamıdır.

Esatlı Mahalle'si güneyinde bulunan kaya üstü resim ve yazıtları yüksek kayalık bir vadi yamacında yer almaktadır. (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Demir (2009)'a göre bu kayalık alanda çeşitli şekiller, yazılar, geyik, doğan, balık, at, canavar, yılan, güneş, ay ve insan figürleri yer almaktadır. Kayalar üzerine kazınan bi figürler Gök Tanrı (Şamanizm) inancına sahip Peçenek Türkleri tarafından kayalara kazındığı düşünülmektedir. Önemli özelliklerinden biri de motif ve figürlerin petrogliften harfe doğru giden pek çok aşamasına bu yazıtlarda rastlanabilmesidir. Yazıtların karakteri ve özellikleri gereği M.S. 1-2. yüzyıllara tarihlendirilebileceği düşünülmektedir. Bu yazıtların diğer önemli özellikleri ise Orhun Yazıtları'ndan 5 yüzyıl önce yazılmış olmaları ve içerik olarak bu yazıtlardan sonra ikinci büyük yazıtlar olmalarıdır (Demir, 2009). Yazıtların bulunduğu alan arkeolojik sit alanıdır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında güçlükle tespit edilen

yazıtların bulunduğu alan çok fazla tahribata uğramıştır (Şekil 4.544). Özellikle kayalar üzerine günümüzde yazılmış olan yeni yazılar ve karalamalar sebebiyle tespiti güçtür. Yöre halkıyla yapılan sohbetlerde koruma altındaki bölgeye verilen zarar sebebiyle pek çok kişi hakkında hukuki işlem başlatılmıştır. Ancak bu değerli alanın zarar görmesini önleyecek farklı önlemlerin de alınmasına ihtiyaç vardır. Ayrıca gerekli bilgilendirici tabelalar yerleştirilerek ve yürüş parkuru oluşturularak yöreye ziyaretçilerin çekilmesi sağlanabilir.

Esatlı Kaya Yazıtları'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Ancak yaya olarak devam edilen bir kısım da yer almaktadır. Yazıt alanı Mesudiye ilçe merkezine 10,6 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 99,6 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 8,2 km mesafedeki Gülfir Çeşmesi, 11,1 km mesafedeki Mesudiye Kilisesi ve 12,9 km mesafedeki Gederek Şelalesi'dir.

Şekil 4.544. Esatlı Kaya Yazıtları'ndan birine ait görüntü (24.07.2020)

4.7.4.13.3. Kaleköy Kalesi

Mesudiye ilçesi Kale Mahallesi'nde yer almaktadır. Kalenin konumu 40°29'42" K enlemi ile 37°44'47" D boylamıdır.

Kaleköy Kalesi, Hacıemiroğulları Beyliği'nin ilk kuruluş yeri ve merkezi olarak inşa edilmiş olup doğal bir tepe üzerinde yer almaktadır (Demir, 2007a), (Şekil 4.545). Kale alanında yer alan bilgi tabelasına göre 14. yüzyılda Hacıemiroğulları Beyliği tarafından yapılmış olan kale bu beyliğin başkenti olan Kaleköy'de yer almaktadır. Beylik daha sonra bugünkü Eskipazar Mahallesi'ne taşınmıştır. Kale, Trabzon Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 15.02.1991 tarihli ve 969 sayılı kararıyla I. Derece Arkeolojik Sit Alanı ilan edilmiştir. Kale alanı yaklaşık 5 dönüm olup, batı ve kuzeyde yer alan sur yükseklikleri 3 m'dir.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre hâkim bir tepelik alanda kurulan kalenin yaklaşık 2 m kalınlığındaki surları kuzey-güney doğrultuludur. Ancak kayalıklar üzerinde yer alan ve moloz yığma taş örgü olan burç ve yapı kalıntıları günümüze ulaşabilmiştir. Doğu cephesinde yer alan surlar kalenin ayakta kalan en yüksek seviyedeki surlardır. Güney tarafında dik kayalık bir alan olduğu için sura ihtiyaç duyulmamıştır. Ayrıca güney tarafta bir yalnızca mihrabı kalmış bir mescide rastlanmıştır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmalarında etrafı açık bir alana konuşlandırıldığı görülen kalenin günümüzde oldukça tahrip olduğu gözlenmiştir. Tarihi dokusu ve yakın çevresindeki kaya mezarı ve mezar odaları ile birlikte etkileyici bir otama sahip olan kale dönemine uygun bir şekilde restore edilip turizme kazandırılabilir.

Kaleköy Kalesi'ne ulaşım asfalt bir yolla sağlanmakla birlikte yaya olarak geçilen bir kısmı da bulunmaktadır. Kale, Mesudiye ilçe merkezine 11,4 km, Altınordu ilçe merkezime ise 91,1 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 300 m mesafedeki Kaleköy Kaya Mezarı, 700 m mesafedeki Kaleköy Mezar Odaları ve 6,8 km mesafedeki Konacık Kaya Mezarlarıdır.

Şekil 4.545. Kaleköy Kalesi'ne ait bir görüntü (22.07.2020)

4.7.4.13.4. Kaleköy Kaya Mezarı

Mesudiye ilçesi Kale Mahallesi'nde yer almaktadır. Kaya mezarının konumu 40°29'51" K enlemi ile 37°44'51" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre mahallenin kuzeyinde vadi içerisinde yer alan bu mezar zeminden yaklaşık 6 m yükseklikte yer almaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b), (Şekil 4.546). Saha çalışmaları sırasında kaya mezarının bulunduğu konum itibarıyla fazla tahrip edilemediği gözlenmiştir. Hemen

yakınında yer alan kaleve mezar odaları ile birlikte mekanın tarihi dokusunu zenginleştirmektedir. Kaleye yakın bir konuma bilgilendirme tabelaları yerleştirilerek fark edilmesi sağlanabilir.

Kaleköy Kaya Mezarı'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Ancak vadi içine kadar yaya geçilen bir kısım da mevcuttur. Kaya mezarı Mesudiye ilçe merkezine 11,4 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 91,1 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 300 m mesafedeki Kaleköy Kalesi, 400 m mesafedeki Kaleköy Mezar Odaları ve 6,5 km mesafedeki Konacık Kaya Mezarlarıdır.

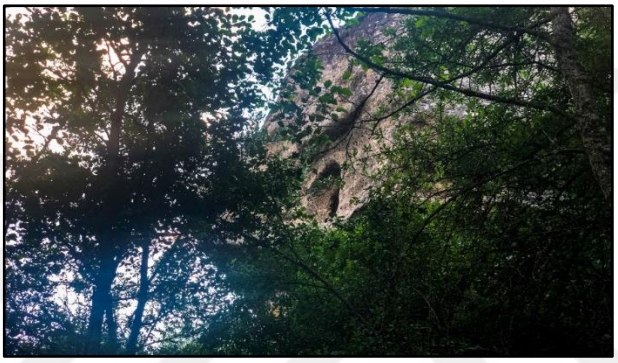

Şekil 4.546. Kaleköy Kaya Mezarı'na ait görüntü (22.07.2020)

4.7.4.13.5. Kaleköy Mezar Odaları

Mesudiye ilçesi Kale Mahallesi'nde yer almaktadırlar. Mezar odalarının konumu 40°29'56" K enlemi ile 37°45'03" D boylamı ve yakın çevresidir. Toplamda iki adet mezar odası bulunmaktadır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne Kaleköy Mezarlığı'nda Mezarlık Arkası Mevkii'de yer alan mezar odalarının üst kısmındaki ahşap kümbet kısımlarının yıkıldığı düşünülmektedir. Bu mezar odaları düzgün kesme taş örgü ve kare planlı mezar odalarının giriş kısımları kemerlidir ve doğuya bakmaktadırlar. Bu yapılar 12. yüzyıla tarihlendirilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Mezar odaları Hacıemiroğulları Beyliği'nden kalmadır (Demir, 2007a). Saha çalışmalarında bu mezar odalarının kaya mezarlarından farklı olarak yer altına gömülü oldukları gözlenmiştir (Şekil 4.547). Bu sebeple de tespiti son derece güçtür. Üst kısımlarında önceleri yer alan kümbetler tekrar inşa edilip fark edilebilir bir hale getirilebilir. Böylelikle daha fazla ziyaretçinin dikkatini çekebilir.

Kaleköy Mezar Odaları'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Mezar odaları Mesudiye ilçe merkezine 11,4 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 91,1 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 400 m mesafedeki Kaleköy Kaya Mezarı, 700 m mesafedeki Kaleköy Kalesi ve 6,3 km mesafedeki Konacık Kaya Mezarlarıdır.

Şekil 4.547. Kaleköy Mezar Odalarından birine ait görüntü (22.07.2020)

4.7.4.13.6. Konacık Kaya Mezarları

Mesudiye ilçesi Konacık Mahallesi'nde yer almaktadırlar. Mezar odalarının konumu 40°30'51" K enlemi ile 37°47'12" D boylamı ve yakın çevresidir. Toplamda iki adet kaya mezarı bulunmaktadır.

Kumandaş (2004)'a göre 1 km arayla iki mezar yer almaktadır. Biri Yeşilce Çayı kenarında kayalık kütle üzerinde yer alırken diğeri Delikkaya Mevkii'nde sarp bir kayada yer almaktadır. Mezarların biri iki sütunlu ön odaya ve mezar odasına sahipken sütunlar kare altlık üzerine oturmaktadır. Bulunduğu konum itibarıyla fazla tahrip edilememiştir. Diğeri ise üç sütunlu bir ön odaya ve mezar odasına sahipken sütunlar kare altlık üzerine oturmaktadır (Şekil 4.548). Mezar odasına giriş dikdörtgen bir açıklıktan sağlanmaktadır (Kumandaş, 2004). Saha çalışmalarında bu kaya mezarlarının şekil itibarıyla klasik mezarlardan daha gösterişli bir yapıya sahip oldukları gözlenmiştir. Birine ulaşım zor olduğundan kısmen tahribat önlense de diğeri definecilerin tacizinden nasibini almıştır. Mezarlar korunamadığı sürece tahribatın da süreceği aşikardır. Bu nedenle ciddi yaptırımlarla definecilerin kazı yapmaları önlenmelidir.

Konacık Kaya Mezarları'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Mezarlar Mesudiye ilçe merkezine 7,2 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 83,8 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden

bazıları ise 6,3 km mesafedeki Kaleköy Mezar Odaları, 6,5 km mesafedeki Kaleköy Kaya Mezarı ve 6,8 km mesafedeki Kaleköy Kalesi'dir.

Şekil 4.548. Konacık Kaya Mezarlarından birine ait görüntü (22.07.2020)

4.7.4.13.7. Meletios Kalesi

Mesudiye ilçesi Yeşilçit Mahallesi'nde yer almaktadır. Kalenin konumu 40°24'44" K enlemi ile 37°49'35" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre çevreye hâkim bir yerde ve doğal kayalıklardan faydalanılarak yapılan bu kale içinde yer alan yerleşim alanı surlarla çevrilidir. Yaklaşık olarak 10x15 m boyutlarında bir alan surlarla çevrilirken alan içerisinde bazı kayalara oyulmuş odalar bulunmaktadır. Güney kısmında zamanla dolmuş olan bir dehliz yer almakta olup surların büyük kısmı tahribata uğramıştır. Yapı M.Ö. 1-2. yüzyıllara tarihlendirilmektedir. Kalenin bulunduğu alan arkeolojik sit alanıdır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmalarında etrafı açık bir alana konuşlandırıldığı görülen kalenin günümüzde büyük çoğunlukla tahrip edildiği gözlenmiştir (Şekil 4.549). Kalenin tarihi hakkında detaylı bilgilere ulaşılabilirse dönemine uygun olarak yenilenebilir ve turizme kazandırılabilir.

Meletios Kalesi'ne ulaşım kimi yerde bozulan asfalt bir yolla sağlanmakla birlikte yaya olarak geçilen bir kısmı da bulunmaktadır. Kale, Mesudiye ilçe merkezine 13,4 km, Altınordu ilçe merkezime ise 104 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 1,8 km mesafedeki Ulugöl Yaylası, 5,3 km mesafedeki Keyfalan Yaylası ve 10 km mesafedeki Gederek Şelalesi'dir.

Şekil 4.549. Meletios Kalesi'ne ait bir görüntü (23.07.2020)

4.7.4.13.8. Yukarıgökçe (Falcada) Kalesi

Mesudiye ilçesi Yukarıgökçe Mahallesi'nde yer almaktadır. Kalenin konumu 40°28'48" K enlemi ile 37°50'36" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre bu kale üzerinde herhangi bir sur ya da yapı bulunmamakta olup Falcada Kalesi olarak da bilinmektedir. Kalenin bulunduğu alan arkeolojik sit alanıdır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b), (Şekil 4.550). Saha çalışmalarında etrafı açık bir alanda yer aldığı tespit edilen kalenin tarihi hakkında bilgilere ulaşılması ve bu bilgilerin bir pano olarak kale yakınına konuşlandırılması kaleye olan ilgiyi arttırabilir. Ayrıca kaleye bir yürüyüş parkuru da oluşturulabilir.

Yukarıgökçe (Falcada) Kalesi'ne ulaşım asfalt bir yolla sağlanmakla birlikte yaya olarak geçilen bir kısmı da bulunmaktadır. Kale, Mesudiye ilçe merkezine 9,5 km, Altınordu ilçe merkezime ise 91 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 5,8 km mesafedeki Doğançam Kilisesi, 9,8 km mesafedeki Mesudiye Kilisesi ve 12,7 km mesafedeki Gederek Şelalesi'dir.

Şekil 4.550. Yukarıgökçe (Falcada) Kalesi'ne ait bir görüntü (25.07.2020)

4.7.4.13.9. Eriçok Arkeolojik Sit Alanı

Mesudiye ilçesi Konacık Mahallesi'nde yer almaktadırlar. Sit alanının konumu 40°35'54" K enlemi ile 37°51'21" D boylamı ve yakın çevresidir.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre ilçenin en yüksek noktalarından biri olan Eriçok Tepesi'nde yer alan bu sit alanı Kıyıyurt Yaylası ile Kızılağaç Yaylası arasında bir konuma sahiptir. Arkeolojik ve doğal sit alanıdır. Eski dönemlerde gözetleme kulesinin bulunduğu düşünülen bu alanda kaya mezarına benzer yapılara da rastlanmıştır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Sit alanı bulunduğu konum itibarıyla sadece Mesudiye ilçesinin değil aynı zamanda Ordu ilinin en yüksek noktalarından biridir (Şekil 4.551). Sahada daha fazla araştırma yapılmalı ve yeni bulgulara ulaşılmaya çalışılarak tarihî önemi ortaya çıkarılmalıdır. Trekking ve doğa yürüşü severler için uygun bir ortamı içerisinde barındırmakla birlikte sahip olduğu manzara fotoğrafçılık için de son derece uygundur.

Eriçok Arkeolojik Sit Alanı'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Ancak zirveye ulaşabillmek için tırmanılmarak yaya geçilen bir bölüm de bulunmaktadır. Sit alanı Mesudiye ilçe merkezine 22,3 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 69,8 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 1 km mesafedeki Kızılağaç Yaylası, 2 km mesafedeki Kıyıyurt Yaylası ve 3 km mesafedeki Çukuralan Yaylası'dır.

Şekil 4.551. Eriçok Arkelojik Sit Alanı'na güneyden bir bakış (31.08.2020)

4.7.4.14. Perşembe İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri

Perşembe ilçesi sınırları içerisinde turistik açıdan önem arz eden ören yerleri ve arkeolojik değerler: Babalı Kaya Mezarları, Hoynat Kayası Arkeolojik Sit Alanı, Kovanlı Kaya Mezarı ve Yason Burnu Sit Alanı'dır.

4.7.4.14.1. Babalı Kaya Mezarları

Perşembe ilçesi Babalı Mahallesi'nde yer almaktadırlar. Mezar odalarının konumu 41°04'33" K enlemi ile 37°44'12" D boylamı ve yakın çevresidir. Toplamda iki adet kaya mezarı bulunmaktadır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre mahalle içerisinde bir kaya kütlesi üzerinde yer alan mezarlardan biri lahit diğeri klasik odalı kaya mezarı tipindedir. Klasik tipte olan mezarın giriş kısmı yaklaşık 70x60 cm ölçülerinde bir dikdörtgen biçimindedir (Şekil 4.552). Odanın genişliği ise yaklaşık 3,50x3,50m ölçülerindedir. Diğer mezar ise ilk mezarın üst kısmında yer almakta olup 170x40 cm ölçülerinde oyulmuş tekneye benzer bir yapıdadır. Mezarlar M.Ö. 1-2. yüzyıllara tarihlendirilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmalarında altlı üstlü konumda oldukları gözlenen mezarların bir evin bahçesinde yer aldıkları görülmüştür. İç yüzeyi sularla kaplı olan odalı mezar kısmen tahrip olmuştur. Mutlaka koruma altına alınması gereken bu yapılar aksi takdirde hem doğal yollarla hemde beşeri tahribatla yok olacaktır.

Babalı Kaya Mezarları'na ulaşım bir kısmı stabilize bir kısmı asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Mezarlar Perşembe ilçe merkezine 9,3 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 23,7 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 7,8 km mesafedeki Ağuşlu Camii, 10,3 km mesafedeki Çeşmeönü Plajı ve 11,4 km mesafedeki Aşağıyumrutaş Camii'dir.

Şekil 4.552. Babalı Kaya Mezarlarından birine ait görüntü (31.08.2020)

4.7.4.14.2. Hoynat Kayası Arkeolojik Sit Alanı

Perşembe ilçesi Ramazan Mahallesi'nde yer almaktadırlar. Sit alanının konumu 41°07'02" K enlemi ile 37°43'43" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre Hoynat Adası, Akkuş Adası ve Hoynat Kalesi adlarıyla anılan alan sahile yaklaşık 100 m mesafade yer almakla birlikte 10 dönümlük bir kara parçası olup 14-15 m rakıma sahiptir. Sahanın güney ve güneybatı kesimlerinde sur kalıntıları ve sarnıç kalıntısına rastlanırken yine güney kesiminde keramik parçaları bulunmuştur (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Genellikle "Hoynat Adası" olarak anılan bu kayalık alanın bilindiği üzere ada olarak tanımlanabilmesi için dört tarafın sularla çevrili olmasının yanı sıra üzerinde toprak oluşumunun gerçekleşmesi ve odunsu bitkilerin mevcudiyeti gereklidir. Hoynat Kayalıkları ise dört tarafın sularla çevrili olması dışında diğer şartları sağlamamaktadır (Şekil 4.553). 2020 yılı içerisinde Hoynat Kayası karşısında kıyı kesime seyir terası yapılmış ve bu teras alanında gözlem dürbünleri, oturma alanları, otopark ve büfe gibi tesisler inşa edilmiştir. Seyir terası üzerinde yer alan bilgilendirme tabelasına göre Fenikelilerden kalma olduğu düşünülen sur parçalarının yer aldığı "Silis" adıyla anılan kayalık üzerinde Hoynat Kalesi'nin yer aldığı rivayet edilmektedir. Kayalık alan 2006 yılında Önemli Kuş Alanı olarak "DKD 001" alan koduyla koruma altına alınmıştır. Martı ve Karabatakların yaşadığı kuş cenneti olarak anılan Hoynat Tepeli Karabatakların Türkiye'de yuva yaptığı tek alandır. Değişiklik göstermekle birlikte 90 çift Tepeli Karabatak ve 250 çift Gümüş Martı'ya ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca bu alan Arkeolojik Sit Alanı'dır. Saha çalışmaları sırasında daha önce doğal bir seyir terası görünümündeki alan tesislerin inşasıyla daha da ilgi çekici bir hale gelmiştir. Özellikle yerleştirilen dürbünler ile kuş gözlemciliği faaliyeti rahatlıkla gerçekleştirilebilmektedir. Ayrıca alan foto safari severler için de etkileyici manzaralara sahiptir.

Hoynat Kayası Arkeolojik Sit Alanı'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Sit alanı Perşembe ilçe merkezine 11,1 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 25,4 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 1,3 km mesafedeki Çaka Plajı, 5,1 km mesafedeki Kurtuluş Deresi Köprüsü ve 5,6 km mesafedeki Yason Kilisesi'dir.

Şekil 4.553. Hoynat Kayası Arkeolojik Sit Alanı'na ait görüntü (08.07.2020)

4.7.4.14.3. Kovanlı Kaya Mezarı

Perşembe ilçesi Kovanlı Mahallesi'nde yer almaktadır. Kaya mezarının konumu 41°05'18" K enlemi ile 37°40'48" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre Bebero Mevkii'nde bir yamaçta yer alan mezarın girişi yaklaşık 40x40 cm'dir. Kare planlı olan yapının giriş kısmı üzerinde üçgen alınlık yer almaktadır. Oda kısmının tavanı semerdam biçimlidir. Mezar M.Ö. 1-2. yüzyıllara tarihlendirilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmalarında kaya mezarının defineciler tarafından tahribat sonucu tamamen ortadan kalktığı görülmüştür (Şekil 4.554). Yöre halkından edinilen bilgiye göre çok sık taciz edildiği öğrenilen yapının zamanla tamamen yok edildiği öğrenilmiştir. Yeterince korunamayan bu tür yapılar ne yazık ki çok önemli kültürel kayıplar olarak geri dönmektedir.

Kovanlı Kaya Mezarı'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kaya mezarı Perşembe ilçe merkezine 12,5 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 33,3 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 5,8 km mesafedeki Kurtuluş Deresi Köprüsü, 6 km mesafedeki Boğazcık Mağarası ve 6,6 km mesafedeki Çaka Plajı'dır.

Şekil 4.554. Kovanlı Kaya Mezarı'nın önceden bulunduğu alana ait görüntü (06.09.2020)

4.7.4.14.4. Yason Burnu Sit Alanı

Perşembe ilçesi Ramazan Mahallesi'nde yer almaktadırlar. Sit alanının konumu 41°08'04" K enlemi ile 37°40'57" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre 10 Ocak 2008 tarihi itibarıyla turizme açılan yarımadanın adı Argonotlar ile yarımadaya çıkan Yason adlı liderden gelmektedir. Burun içerisinde "Panaya" adı verilen ve günümüzde Yason Kilisesi (Jason's Church) adıyla anılan eski kilise yer almaktadır (Şekil 4.555). Bu kilise 1868 yılında yörede yaşayan Rum ve Gürcüler tarafından inşa ettirilmiştir. Hıristiyanlar M.S. 3. Yüzyılda Giresun'da İsa'nın doğumunu kutladıktan sonra Yason Burnu'na gelerek "Işıklar Bayramı"na katılmaktaymış. Ayrıca yarımada Truvalı olarak kabul edilen Argonauts ve Iason'un "Altın Post"u aradığı "Argonautica Efsanesi" ile de ünlüdür. Ayrıca 4 bin yıllık taşların yontulmasıyla meydana getirilmiş antik balık havuzları da alanda görülebilmektedir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b).

Buyruk (2019)'a göre Yason Efsanesi şu şekildedir. Efsane bir prens olan Iason, M.Ö. 4. yüzyılda Eski Yunan Ülkesi'nde yaşamaktadır. Iason Argo adlı bir gemi yaptırıp yanına 50 savaşçıyı alarak Kohlis diyarında hiç uyumayan bir yılan tarafından korunan ve bir meşe ağacından asılı olduğu düşünülen altın postun peşine düşer. Kohlis diyarı Batı Gürcistan ve Karadeniz kıyısı boyunca Kafkaslardan Trabzon'a kadar uzanan bir alanı içerisine almaktadır. Argonotlar Kohlis Kralı Aietes'ten altın postu almak için ant içmişlerdir. Bu uğurda yaşanan ölümler, büyüler, antlar ve adaklar ile Altın Post Efsanesi ün kazanmıştır (Buyruk, 2019).

Uzun ve diğerleri (2016a)'ne göre Kiremit (Yason) Burnu Üst Kretase yaşlı bazaltik aglomeralar ve aralarda bantlar halinde görülen tüfitik kumtaşlarından oluşan bir ana kaya yapısına sahiptir. Bu kayaçlar farklı dirençlere sahip olduğundan yarımada kıyılarında çok çeşitli şekillerin oluşmasına sebep olmuştur. Bu şekiller; çözülme olukları, kaya havuzları, kök kayalar, alveoler çözülme şekilleri ile güncel ve eski abrazyon platformlarıdır. Bu şekiller turistik çekiciliğe sahip olup değerlendirilmesi gerekmektedir (Uzun vd., 2016a).

Yason burnu 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı olmasının yanında 2. Derece Doğal Sit Alanı'dır. Saha çalışmaları sırasında burunun kuzeyinde uç kısma yakın bir konumda küçük bir plajın da yer aldığı gözlenmiştir. Yoğun ziyaretçi aldığı gözlenen

Yason Burnu tesis bakımından yetersizdir. Bir adet kafeteryanın yer aldığı ve yoğun ziyaretçi sirkülasyonunun yaşandığı alanda daha fazla tesise ihtiyaç vardır.

Yason Burnu Sit Alanı'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Sit alanı Perşembe ilçe merkezine 16,3 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 30,6 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise saha içerisinde yer alan Yason Kilisesi, 4,2 km mesafedeki Çaka Plajı ve 5,5 km mesafedeki Hoynat Kayası Arkeolojik Sit Alanı'dır.

Şekil 4.555. Yason Burnu Sit Alanı'na ait görüntü (08.07.2020)

4.7.4.15. Ulubey İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri

Ulubey ilçesi sınırları içerisinde turistik açıdan önem arz eden ören yerleri ve arkeolojik değerler: Çubuklu Kalesi, Eymür Kaya Mezarı, Çağlayan Kaya Mezarı, Kardeşler Kaya Mezarı, Kıranyağmur Kaya Mezarları, Sayaca Kalesi ve Şuayp Kaya Mezarı'dır.

4.7.4.15.1. Çubuklu Kalesi

Ulubey ilçesi Çubuklu Mahallesi'nde yer almaktadır. Kalenin konumu 40°44'23" K enlemi ile 37°44'31" D boylamıdır.

Çubuklu Kalesi üzerinde herhangi bir sur ya da yapı bulunmamaktadır (Şekil 4.556). Saha çalışmalarında kale yüzeyinde irili ufaklı pek çok mağara ve oyuk yer almaktadır (Şekil 4.557). Yapay bir görüntü veren bu oyukların nasıl oluştuğu bilinmemektedir. Kale üzerinden manzara da oldukça etkileyicidir. Kale alanının tescillenerek koruma altına alınması gerekmektedir. Ulaşım esnasında herhangi bir tabela yer almadığından yöre halkından yardım alınarak ulaşılabilmiştir.

Çubuklu Kalesi'ne ulaşım oldukça bozuk olan stabilize bir yolla güçlükle sağlanmakla birlikte yaya olarak geçilen bir kısmı da bulunmaktadır. Kale, Ulubey ilçe merkezine 35,8 km, Altınordu ilçe merkezime ise 58 km mesafede yer almaktadır.

Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 12,1 km mesafedeki Konak Çubuklu Köprüsü, 17 km mesafedeki Şahinkaya Kayalıkları ve 21,2 km mesafedeki Uzunmahmut Çeşmesi'dir.

Şekil 4.556. Çubuklu Kalesi'ne ait bir görüntü (04.09.2020)

Şekil 4.557. Çubuklu Kalesi'nde yer alan mağara ve oyuklara ait bir görüntü (04.09.2020)

4.7.4.15.2. Eymür Kaya Mezarı

Ulubey ilçesi Eymür Mahallesi'nde yer almaktadır. Kaya mezarının konumu 40°52'16" K enlemi ile 37°49'34" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre Eymür Tepesi'nde yer alan kaya mezarı üçgen alınlıklıdır (Şekil 4.558). Mezarın girişi yaklaşık 80x70 cm iken iç kısmı 1,50x2,50 m ölçülerine sahiptir. Yüksekliği 1,80 m olan yapının iç tavanı beşik tonozludur. Yapı M.Ö. 1-2. yüzyıllara tarihlendirilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında kaya mezarında fazla tahribat gözlenmemiştir. Fındık bahçesi içerisinde yer alan yapı yine de koruma altına alınmalıdır.

Eymür Kaya Mezarı'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kaya mezarı Ulubey ilçe merkezine 10,2 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 19,2 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 5,6 km mesafedeki Güzelyurt Çeşmesi, 5,7 km mesafedeki Şuayp Kaya Mezarı ve 5,9 km mesafedeki Beşoluk Çeşmesi'dir.

Şekil 4.558. Eymür Kaya Mezarı'na ait görüntü (04.09.2020)

4.7.4.15.3. Çağlayan Kaya Mezarı

Ulubey ilçesi Çağlayan Mahallesi'nde yer almaktadır. Kaya mezarının konumu 40°45'16" K enlemi ile 37°51'47" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre Hoşgelli Mevkii'nde yer alan mezar giriş bölümü derin olmayan bir nişle çevrili olup giriş açıklığı 62x42 cm'dir (Şekil 4.559). Mezar odası kareye yakın bir plana sahip olup 180x150 cm ölçülerindedir. Yüksekliği se 130 cm olan yapının girişi güney yönlüdür. Giriş kısmında tahribata uğramıştır. Yapı M.Ö. 1-2. yüzyıllara tarihlendirilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında kaya mezarın giriş kısmının defineciler tarafından tahrip edildiği gözlenmiştir. Bu nedenle koruma altına alınması gerekmektedir.

Çağlayan Kaya Mezarı'na ulaşım kimi yerde bozulan asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kaya mezarı Ulubey ilçe merkezine 34,8 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 45,4 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 5,4 km mesafedeki Çağlayan Şelalesi, 23,3 km mesafedeki Kıranyağmur Camii ve Konak Yanı Çeşmesi'dir.

Şekil 4.559. Çağlayan Kaya Mezarı'na ait görüntü (04.09.2020)

4.7.4.15.4. Kardeşler Kaya Mezarı

Ulubey ilçesi Kardeşler Mahallesi'nde yer almaktadır. Kaya mezarının konumu 40°49'44" K enlemi ile 37°44'11" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre yüksek bir kayalık üzerine yapılmış olan bu mezarın giriş açıklığı yaklaşık 55x50 cm'dir (Şekil 4.560). Mezar odası dikdörtgen planlı olup zemin kısmında 150 cm uzunluğunda bir yürüyüş alan bulunmaktadır. Yapı M.Ö. 1-2. yüzyıllara tarihlendirilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında kaya mezarının durumunun iyi olduğu gözlenmiştir. Ancak yine de koruma altına alınması şarttır.

Kardeşler Kaya Mezarı'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kaya mezarı Ulubey ilçe merkezine 9,1 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 31,9 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 1,8 km mesafedeki Küpkaya Yatak İçi Şekilleri, 7,6 km mesafedeki Şeyh Abdullah Türbesi ve 7,8 km mesafedeki Sarpdere Köprüsü'dür.

Şekil 4.560. Kardeşler Kaya Mezarı'na ait görüntü (28.11.2020)

4.7.4.15.5. Kıranyağmur Kaya Mezarları

Ulubey ilçesi Kıranyağmur Mahallesi'nde yer almaktadırlar. Mezar odalarının konumu 40°49'59" K enlemi ile 37°46'42" D boylamı ve yakın çevresidir. Toplamda üç adet kaya mezarı yer alırken bir yöre halkından bir mezarın yıkılmış olduğu bilgisi alınmıştır.

Saha çalışmalarında bu kaya mezarlarının fındık bahçesinde ve birbirine yakın konumda oldukları gözlenmiştir. Kaya mezarlarının girişleri 65x100 cm, 40x40 cm ve 34x50 cm'lik açıklıklara sahiptir (Kumandaş, 2004). Mezarlardan iki tanesi oval alınlığa sahipken biri ise alınlıksızdır. Bu yapılardan iki tanesinin giriş kısmında niş benzeri bir çerçeve yer alırken bir tanesi ise sade bir girişe sahiptir. Tek odalı bir yapıya

sahip olan mezarlardan bir tanesinin giriş kısmı tahrip edilmiştir (Şekil 4.561). Bir mezarın da tamamen yıkılmış olduğu bilgisi edinilmiştir. Defineciler tarafından tahrip edilen bu yapıların ciddi yaptırımlarla koruma altına alınması şarttır. Ayrıca kamera sistemleri ile yirmidört saat izleme yapılarak bu tarihi yapılar daha caydırıcı olarak koruma altına alınabilir.

Kıranyağmur Kaya Mezarları'na ulaşım ye yer bozulan asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Mezarlar Ulubey ilçe merkezine 6,6 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 29,4 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 1,4 km mesafedeki Kıranyağmur Camii ve Konak Yanı Çeşmesi ve 3,6 km mesafedeki Garişman Çeşmesi'dir.

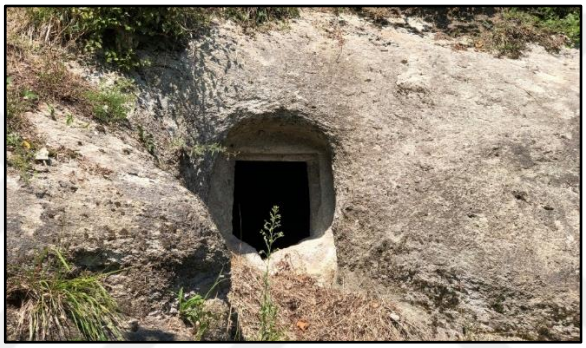

Şekil 4.561. Kıranyağmur Kaya Mezarlarından birine ait görüntü (04.09.2020)

4.7.4.15.6. Sayaca Kalesi

Ulubey ilçesi Yenisayaca Mahallesi'nde yer almaktadır. Kalenin konumu 40°54'36" K enlemi ile 37°44'38" D boylamıdır.

Sayaca Kalesi üzerinde herhangi bir sur ya da yapı bulunmamaktadır (Şekil 4.562). Kale üzerinde yer alan 7-8 metre boyunca devam eden basamaklar ve yaklaşık 1,5 m çapındaki su kuyusu tescillenmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b), (Şekil 4.563). Saha çalışmalarında üç adet su sarnıcı ve kayalara oyulmuş basamaklar tespit edilmiştir. Bulunduğu alan ve üzerinde yer alan yapılardan dolayı kale olduğu düşünülen mekânın mutlaka kale olarak tescillenmesi gerekmektedir. Ulaşım esnasında yönlendirme tabelaları yardımıyla kolay bir bulunabilen kale etrafa hâkim yüksek bir sahada yer almaktadır. Tarihi hakkında detaylı araştırmalar yapılarak turistik çekiciliği arttırılabilir.

Sayaca Kalesi'ne ulaşım asfalt ve stabilize bir yolla sağlanmakla birlikte yaya olarak geçilen bir kısmı da bulunmaktadır. Kale, Ulubey ilçe merkezine 6,3 km,

Altınordu ilçe merkezime ise 22,8 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 4,9 km mesafedeki Sayacabaşı Mesire Yeri, 9,4 km mesafedeki Kadıncık Takım Şelaleleri ve 10,1 km mesafedeki Erdeğin Çeşmesi'dir.

Şekil 4.562. Sayaca Kalesi'ne ait bir görüntü (04.09.2020)

Şekil 4.563. Sayaca Kalesi'nde yer alan sarnıçlardan birine ait bir görüntü (04.09.2020)

4.7.4.15.7. Şuayp Kaya Mezarı

Ulubey ilçesi Güzelyurt Mahallesi'nde yer almaktadır. Kaya mezarının konumu 40°52'30" K enlemi ile 37°48'06" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre kaya mezarı Şuayp Tepesi olarak bilinen tepenin doğu yamacında 40x30 cm ölçülerinde kemerli bir girişe sahiptir (Şekil 4.564). Yapı M.Ö. 1-2. yüzyıllara tarihlendirilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları mezarın giriş kısmının insanın erişemeyeceği bir konumda olması nedeniyle çok fazla tahrip edilmediği gözlenmiştir.

Şuayp Kaya Mezarı'na ulaşım bir kısmı stabilize bir kısmı asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kaya mezarı Ulubey ilçe merkezine 4,9 km mesafede iken Altınordu ilçe merkezine 19,4 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 130 m mesafedeki Hacı Çeşmesi, 4,7 km mesafedeki Beşoluk Çeşmesi ve 5,6 km mesafedeki Eymür Kaya Mezarı'dır.

Şekil 4.564. Şuayp Kaya Mezarı'na ait görüntü (04.09.2020)

4.7.4.16. Ünye İlçesi Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerleri

Ünye ilçesi sınırları içerisinde turistik açıdan önem arz eden ören yerleri ve arkeolojik değerler: Erenyurt Kalesi Kalıntıları, Esen Kalesi, Döşemedibi Kaya Mezarı, Hanyanı Kalesi, Kadavat Kaya Mezarı, Süleyman Paşa Sarayı (Konağı) Surları, Tozkoparan Kaya Mezarı ve Ünye Kalesi ve Kaleköy Kaya Mezarı'dır.

4.7.4.16.1. Erenyurt Kalesi Kalıntıları

Ünye ilçesi Erenyurt Mahallesi'nde yer almaktadır. Kale kalıntılarının konumu 40°58'44" K enlemi ile 37°21'51" D boylamıdır.

Erenyurt Kalesi'nin ne zaman ve kim tarafından yaptırıldığına dair herhangi bir literatür bilgisine ulaşılamamıştır. Topografik açıdan çevresine göre yüksek bir konumda yer almaktadır. Kaleye ait sadece birkaç sur parçası günümüze kadar ulaşabilmiştir (Şekil 4.565). Günümüzdeki haliyle turistik bir değeri bulunmamaktadır. Ancak gerekli araştırmalar yapılarak kale hakkında tarihsel ve arkeolojik bilgiye ulaşılabilirse dönemine uygun olarak tekrar inşası mümkün olabilir. Bu sayede turizme kazandırılabilir ve turistlerin ilgisini çekebilir.

Erenyurt Kale Kalıntılarına asfalt bir yolla ulaşım sağlanabilmektedir. Ünye ilçe merkezine km, Altınordu ilçe merkezine ise km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 26 km mesafedeki Asarkaya Kent Ormanı ve 26,5 km mesafedeki At ve Binicilik Tesisleri'dir.

Şekil 4.565. Erenyurt Kalesi Kalıntılarına ait bir görüntü (07.11.2019)

4.7.4.16.2. Esen Kalesi

Ünye ilçesi Esenkale Mahallesi'nde yer almaktadır. Kalenin konumu 41°02'20" K enlemi ile 37°23'04" D boylamıdır.

Esen Kalesi'nin kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığına dair literatür bilgisine ulaşılamamıştır. Kalenin bir kısmı yıkılmış olmasına rağmen heybetiyle etkileyici bir görüntüye sahiptir (Şekil 4.566). Bulunduğu konum topografik yapı olarak çevresine göre yüksekçe bir alanda olması sebebiyle geçmişte yörede geniş bir bölgeyi koruması ya da himayesi altında tuttuğu ihtimalini akıllara getirmektedir. Konum incelendiğinde faal olduğu yıllarda Cıngırt Kalesi ve Ünye Kalesi arasında iletişim bakımından bir köprü konumunda olması bakımından önemli olduğu düşünülebilir. Saha çalışmaları sırasında kalenin üzerinde bir mağara ya da kale girişine benzer bir yapı tespit edilmiştir (Şekil 4.567). Tepe noktasında bir bayrak direği üzerinde Türk bayrağı dalgalanmaktadır. Surları büyük oranda hasar görmüştür. Kalenin tarihiyle ilgili çalışmalar yapılmalı ve Ünye ilçesindeki diğer kalelerle ilişkisi olup olmadığı araştırılmalıdır. Tarihi geçmişi ortaya çıkarıldıktan sonra da dönemine uygun olarak restore edilmeli ve turizme kazandırılmalıdır.

Esen Kalesi'ne ulaşım bir kısmı asfalt bir kısmı da stabilize bir yolla sağlanmaktadır. Ünye ilçe merkezine 20 km mesafede, Altınordu ilçe merkezine ise 56 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 20 km mesafedeki Asarkaya Kent Ormanı ve 20,5 km mesafedeki At ve Binicilik Tesisleri'dir.

Şekil 4.566. Esen Kalesi'ne ait bir görüntü (07.11.2019)

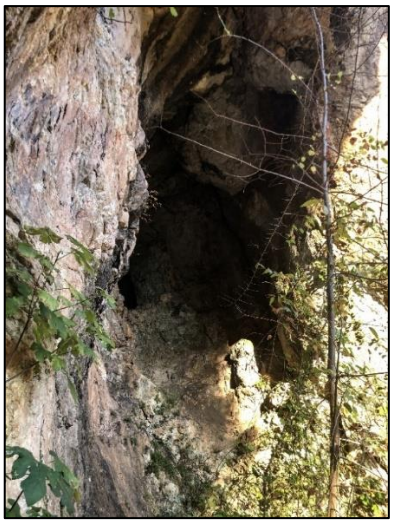

Şekil 4.567. Esen Kalesi üzerindeki girişe (ya da mağaraya) ait görüntü (07.11.2019)

4.7.4.16.3. Döşemedibi Kaya Mezarı

Ünye ilçesi Döşemedibi Mahallesi'nde yer almaktadır. Kaya mezarının konumu 41°06'35" K enlemi ile 37°16'06" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre kareye yakın dikdörtgen bir giriş kısmı bulunan kaya mezarının girişi 135 cm uzunluk ve 110 cm genişliğe sahiptir (Şekil 4.568). Neredeyse kare planlı olan mezar odası 2,5 x 2,85 m ölçülerinde ve 1,9 m yüksekliğindedir. Sağ ve sol kısmında bulunan lahit teknelerden biri defineciler tarafından kırılmıştır. Giriş odasının devamında 60 x 60 cm ölçülerine sahip oval formlu küçük bir bölüm daha yer almaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları esnasında mezarın mahallenin sanayi tarafında bakan kısmında bir yamaçta yer aldığı tespit edilmiştir. Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür Envanteri'nin harita ile belirttiği konumda yer almadığı anlaşılmıştır. Mezar il genelindeki pek çok kaya mezarıyla genel anlamda benzer özellikler gösterse de arkasında küçük bir odanın daha yer almasıyla pek çoğundan ayrılmaktadır. Defineci tahribatının da mevcut olduğu kaya mezarı için yasal yaptırımların yanı sıra kameralarla koruma altına alınabilir. Kameraların yerleştirilmesi defineciler için caydırıcı bir etki yapacaktır.

Döşemedibi Kaya Mezarı'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Kaya mezarı Ünye ilçe merkezine 4 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 3,6 km mesafedeki Kefeli Han, 5 km mesafedeki Yunus Emre Türbesi ve 6,4 km mesafedeki Ünye Kalesi'dir.

Şekil 4.568. Döşemedibi Kaya Mezarı'ndan bir görüntü (13.09.2020)

4.7.4.16.4. Hanyanı Kalesi

Ünye ilçesi Hanyanı Mahallesi'nde yer almaktadır. Kalenin konumu 41°02'39" K enlemi ile 37°08'20" D boylamıdır.

Hanyanı Kalesi hakkında tarihi bir bilgiye ulaşılamamakla birlikte yapılan çalışmalarda çok sayıda amorf seramik parçası ele geçirilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Kale alanında basamaklar, 2 adet sarnıç ve düzgün şekil verilmiş oyuklu kaya kütleleri yer almaktadır (Şekil 4.569). Çevresine göre yüksek konumda yer alan kalenin tarihsel araştırmalarla geçmişine ulaşılması ve turizme kazandırılması önemlidir. Sit alanı olarak tescillenmiş olan kale şu anda âtıl durumdadır. Verdiği bilgiler için Hanyanı Mahallesi muhtarı Mustafa Yazıcı'ya teşekkürü bir borç biliriz.

Hanyanı Kalesi'ne ulaşım büyük çoğunlukla asfalt bir yolla sağlanmakla birlikte yaya olarak geçilen bir kısmı da bulunmaktadır. Kale Ünye ilçe merkezine 24 km, Altınordu ilçe merkezime ise 82 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 4,7 km mesafedeki Çaybaşı Mesire Yeri (Tirfil Tepesi), 5,7 km mesafedeki Çayır Camii ve 9 km mesafedeki Yenicuma Camii'dir.

Şekil 4.569. Hanyanı Kalesi'ne ait bir görüntü (13.09.2020)

4.7.4.16.5. Kadavat Kaya Mezarı

Ünye ilçesi Tekkiraz Mahallesi'ne yer almaktadır. Kaya mezarının konumu 40°59'59" K enlemi ile 37°08'24" D boylamıdır.

Tekkiraz Mahallesi'ne bağlı Kadavat Mevkii'nde bulunan anıtsal büyüklükteki kaya mezarının Helenistik Dönem'e (M.Ö. 1-2.) ait olduğu düşünülmektedir (T.C. Ordu Valiliği, 2012), (Şekil 4.570). Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre düz tavanlı tek bir odadan oluşan kaya mezarında bulunan üç klineden ikisi kırılmıştır. Giriş kısmı dikdörtgen şekilde kaya mezarının en solunda bulunmaktadır. Mezar cephesinde kacak kazıların sebep olduğu tahrip olmuş alanlar görülebilmektedir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Yatay olarak uzunlamasına bir oyuk şeklinde görünen dış kısma rağmen içeride mezar oyuk boyunca devam etmemektedir. İç kısım gibi dış kısımda da tahribata uğramış alanlar bulunmaktadır. Ormanlık bir alanın içerisinde yer aldığından ziyaret edilmesi zor bir konumdadır. İldeki diğer kaya mezarları gibi

Kadavat Kaya Mezarı'nın da en büyük sorunu kaçak kazılardır. Mutlaka çözülmesi gereken bu problem arkeolojik değerler açısından hayati önem taşımaktadır.

Kadavat Kaya Mezarı'na ulaşım bir kısmı asfalt bir kısmı stabilize bir yolla sağlanmaktadır. Kadavat Mevkii'nden sonra ulaşım oldukça güç bir hale gelmektedir. Mahalleden mezarın bulunduğu alana kadar bir yürüyüş parkuru yapılabilir. Kaya mezarı Ünye ilçe merkezine km, Altınordu ilçe merkezine ise km mesafededir. Yörede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 5,3 km mesafedeki Yenicuma Camii, 9,3 km mesafedeki Kabadirek Ahşap Camii ve 10 km mesafedeki Kazankaya Şelalesi'dir.

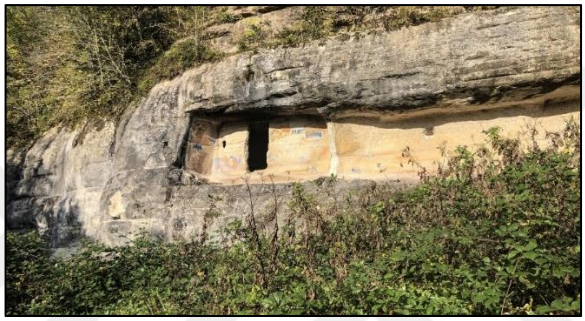

Şekil 4.570. Kadavat Kaya Mezarı'na ait bir görüntü (05.11.2019)

4.7.4.16.6. Süleyman Paşa Sarayı (Konağı) Surları

Ünye ilçesi Çamurlu Mahallesi'nde yer almaktadır. Surların konumu 41°07'55" K enlemi ile 37°17'10" D boylamıdır.

Haznedarzade Süleyman Paşa 1795 yılından itibaren Canik Muhassıllığı görevini yerine getirmiştir (Başbakanlık Osmanlı Arşivi, 2007a)'ne atfen (Bay, 2007). 1810 yılında Trabzon Valisi olmuştur ve 1818'de görevden alınmıştır (Başbakanlık Osmanlı Arşivi, 2007b)'ne atfen (Bay, 2007). T.C. Ordu Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2010)'ne göre bu saray (konak) Haznedarzade Süleyman Paşa tarafından 1808 yılında yaptırılmıştır. O zamanlar Ünye ilçesi Paşabahçe Mevkii'nde bulunan sarayın bugün surları dışında herhangi bir kalıntısı bulunmamaktadır (Şekil 4.571). Bu surların yüksekliği yaklaşık 6-8 metredir (T.C. Ordu Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2010). Ünye belediyesinin internet sayfasından ulaştığımız o dönemlerde yaşamış bir Fransız ressamın yaptığı çalışmadan anlaşıldığı kadarıyla surlar sarayı (konağı) dalgalardan korumak üzere yapılmış olabilir (Şekil 4.572). Halk arasında ve belediye yayınlarında saray olarak geçen yapı gerçekten saray mıydı yoksa konak mıydı tam olarak anlaşılamamaktadır. Bu sarayın (konağın) yakın çevresinde

muhtemelen sarayda yaşayanların kullanımı için inşa edilmiş bir cami (Saray Cami) ve bir hamam (Saray Hamamı) da yer almaktadır. Ünye Belediyesi tarafından hazırlanan bir projeyle Süleyman Paşa Sarayı'nın tekrar yapılması planlanmaktadır.

Süleyman Paşa Sarayı Surları Ünye ilçe merkezinde yer aldığı için ulaşımı kolaydır. Altınordu ilçe merkezine ise km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 80 m mesafede bulunan Tarihi Çınar Ağacı, 130 m mesafedeki Saray Cami ve 270 m mesafedeki Saray Hamamı'dır.

Şekil 4.571. Ünye ilçesi Süleyman Paşa Sarayı (Konağı) surlarına ait bir görünüş (04.11.2019)

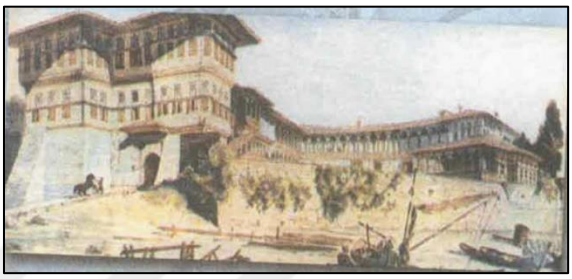

Şekil 4.572. Süleyman Paşa Sarayı (Konağı)'na ait yangından önceki dönemlerde Fransız bir ressam tarafından yapılan resim çalışması

Kaynak: (URL-12, 2021)

4.7.4.16.7. Tozkoparan Kaya Mezarı

Ünye ilçesi Günpınarı Mahallesi'nde yer almaktadır. Kaya mezarının konumu 41°05'57" K enlemi ile 37°19'23" D boylamıdır.

M.Ö. 1-2. arasına tarihlendirilen Tozkoparan Kaya Mezarı'nın girişinde büyük, yuvarlak ve kemerli bir niş bulunmaktadır (Kumandaş Yanmaz, 2017), (Şekil 4.573). Giriş kısmı dışında ön ve arka mezar odaları olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Kumandaş Yanmaz (2017)'a göre giriş kısmının iki yanında yer alan boğa figürünün Anadolu'da kutsal sayılan boğa başlarının bulunduğu yeri koruduğu düşüncesiyle yerleştirildiği düşünülmektedir. Girişin karşısındaki duvarda dolap şeklinde nişler yer almaktadır (Kumandaş Yanmaz, 2017). Arazi çalışmaları sırasında kaçak kazılar sonucu oluştuğu düşünülen tahrip edilmiş bölümler bulunmaktadır. Ordu ilindeki pek çok kaya mezarının ortak sorunu olan kaçak kazıların önüne geçilmesi gerekmektedir. Daha ağır cezaların yer aldığı yasal düzenlemelerle koruma altına alınması şarttır. Ayrıca ulaşım mesafesi olarak Ünye ilçe merkezine çok uzak olmasa da yönlendirici birkaç tabela yardımıyla ulaşım kolaylaştırılabilir.

Tozkoparan Kaya Mezarı'na ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Ünye ilçe merkezine km mesafede, Altınordu ilçe merkezine ise km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 2 km mesafedeki At ve Binicilik Tesisleri, 5,6 km mesafedeki Asarkaya Kent Ormanı ve 9,5 km mesafedeki Yazkonağı Mağarası'dır.

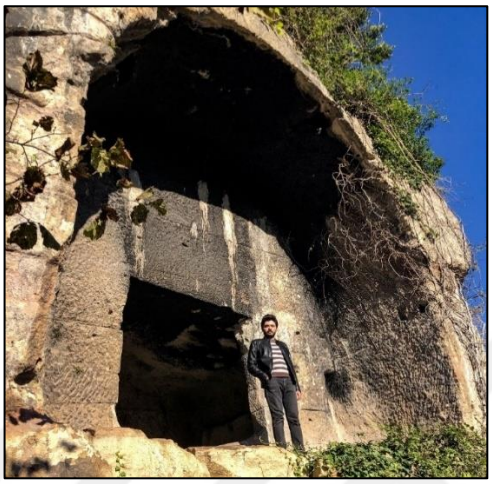

Şekil 4.573. Tozkoparan Kaya Mezarı'na ait bir görünüş (04.11.2019)

4.7.4.16.8. Ünye Kalesi ve Kaleköy Kalesi Kaya Mezarı

Ünye ilçesi Güzelkale Mahallesi'nde yer almaktadır. Kale yerleşiminin konumu 41°05'48" K enlemi ile 37°14'24" D boylamıdır.

Kral Mithridates döneminde yaptırıldığı düşünülen ve 2500 yıllık bir geçmişi olan bu kale çevresine göre çok yüksek bir pozisyonda olduğundan 11.-12.yüzyıllarda müstahkem mevki (savunma tesislerinin bulunduğu bölge) işleviyle kullanılmıştır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c), (Şekil 4.574). Kalenin giriş kapısı 5 metre yüksekliğinde olup yapılan incelemeler kapının Midridat zamanında yapılmış olma ihtimalini arttırmaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c). Kale üzerinde 10 metre yüksekliğinde, uzunluğu 2 metre genişliği ise 3 metre olan tetrasil bir kaya mezarı mevcuttur (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c). Zirve bölgesinde ise iki adet dehliz ve bir sarnıç görülmektedir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c). Dehlizlerden biri kısa diğeri uzundur. Dehlizlerde kazı çalışmaları sürdürülmektedir.

Arazi çalışmaları sırasında kalenin tadilata alındığı görülmüştür (Şekil 4.575). Kalenin görselliğinin yanında üzerinden sahip olduğu manzara da görülmeye değerdir. Yapısına zarar verilmeden yapılabilecek bir cam teras kalenin çekiciliğini arttıracaktır.

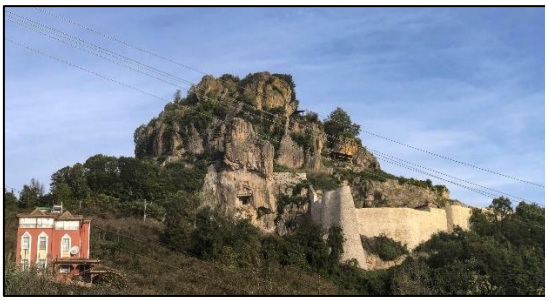

Şekil 4.574. Ünye Kalesi'ne ait doğudan bir görünüş (05.11.2019)

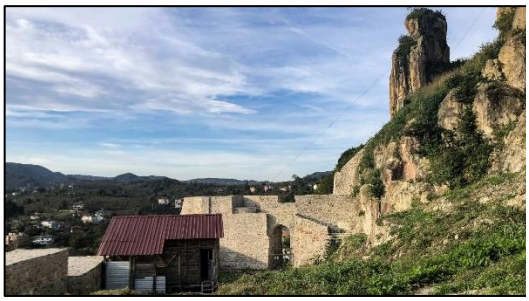

Şekil 4.575. Ünye Kalesi iç kısmından girişe doğru bir görünüş (05.11.2019)

Kaleköy Kalesi Kaya Mezarı Ünye Kalesi'nin güneydoğusundaki etek kısmındaki kaya mezarıdır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c), (Şekil 4.576). Kaleköy Kalesi olarak bahsi geçen kale aslında Ünye Kalesi'dir. Girişi antik Grek tapınaklarındaki gibi alınlık formuna sahiptir ve yanlarında iç bükey bir kavis vardır (Kumandaş Yanmaz, 2017). Kaya mezarının birkaç metre uzağında üç adet küçük boyutlu lahit mezar da yer almaktadır (Kumandaş Yanmaz, 2017). Vadi boyunca Helenistik döneme ait başka mezarlara da rastlamak mümkündür (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c).

Ünye Kalesi ve Kaleköy Kalesi Kaya Mezarlarına ulaşım asfalt yolla sağlanabilmektedir. Ünye ilçe merkezine 8,7 km mesafede, Altınordu ilçe merkezine ise 67,5 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 7,1 km mesafedeki Şeyh Yunus Emre Türbesi, 10 km mesafedeki Çet Dağı Mesire Yeri ve 15,7 km mesafedeki Yazkonağı Mağarası'dır.

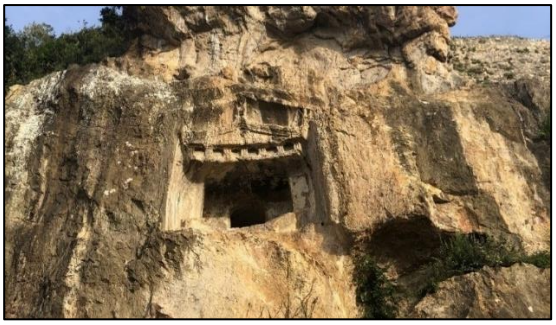

Şekil 4.576. Kaleköy Kalesi (Ünye Kalesi) Kaya Mezarına ait bir görüntü (05.11.2019)

4.7.4.17. Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerlerin Ordu İlindeki Dağılışı

Ordu ilinde yer alan ören yerleri ve arkeolojik değerlerin dağılışını göstermek için bir harita oluşturulmuştur (Şekil 4.577), (Şekil 4.578). Harita incelendiğinde Ordu'daki ören yerleri ve arkeolojik değerlerin; Çaybaşı, Gülyalı ve Korgan dışındaki tüm ilçelerde yer aldığı görülebilmektir.

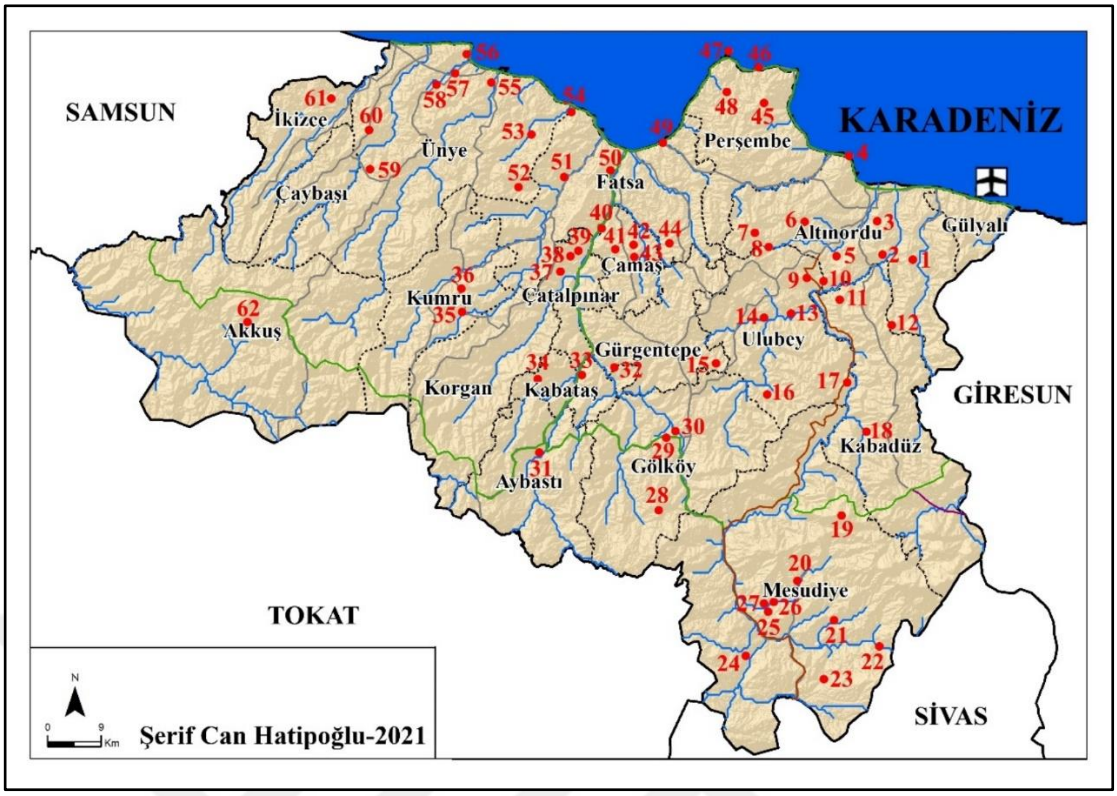

Şekil 4.577. Ordu ilindeki ören yerleri ve arkeolojik değerlerin dağılış haritası

İŞARETLER

Ordu İli Karayolu Ağı
Dereyolu Projesi (Karadeniz-Akdeniz Yolu) Güzergâhı
Yeşil Yol Projesi 1. Öncelikli Güzergâhı
Yeşil Yol Projesi 2. Öncelikli Güzergâhı
Akarsular
Deniz
İl Sınırı
İlçe Sınırı
Ordu-Giresun Havalimanı

Ören Yerleri ve Arkeolojik Değerler

1 Topluca Kaya Mezarı
2 Kurul Kalesi
3 Hatipli Kaya Mezarı
4 Kotyora Antik Yerleşmesi
5 Delikkaya Kaya Mezarları
6 Teyneli Kaya Mezarı
7 Günören Kaya Mezarı
8 Sayaca Kalesi
9 Şuayp Kaya Mezarı
10 Eymür Kaya Mezarı
11 Hacılar Kaya Mezarları
12 Kirazdere Kaya Mezarları
13 Kıranyağmur Kaya Mezarları
14 Kardeşler Kaya Mezarı
15 Tikenlice Kaya Mezarları
16 Çubuklu Kalesi
17 Çağlayan Kaya Mezarı
18 Gümüşdere Kaya Mezarları
19 Eriçok Arkeolojik Sit Alanı
20 Konacık Kaya Mezarları
21 Yukarıgökçe (Falcada) Kalesi
22 Arıkmusa Arkeolojik Sit Alanı
23 Meletios Kalesi
24 Esatlı Kaya Yazıtları
25 Kaleköy Kalesi
26 Kaleköy Mezar Odaları
27 Kaleköy Kaya Mezarı
28 Güzelyayla Kaya Mezarları
29 Gölköy Kalesi
30 Derebükü Kaya Mezarları
31 Esenli Kaya Mezarı
32 Direkli Kalesi
33 Şifasuyu Kaya Mezarları
34 Alanbaşı Kaya Mezarı
35 Fizme Kaya Mezarı
36 Kuşnefak Kalesi
37 Karahamza Dehlizi
38 Akkaya (Göller) Kalesi
39 Kayatepe Kaya Mezarları
40 Hisarbey Kaya Mezarları
41 Örmeli Kaya Mezarı
42 Çavubaşı Kaya Mezarları
43 Sarıyakup Kaya Mezarı
44 Aslancami Kaya Mezarları
45 Babalı Kaya Mezarı
46 Hoynat Kayası Arkeolojik Sit Alanı
47 Yason Burnu Arkeolojik Sit Alanı
48 Kovanlı Kaya Mezarı
49 Bolaman Kaya Mezarları
50 Meşebükü Kaya Mezarı
51 Sinanlı Kaya Mezarı
52 Erenyurt Kalesi Kalıntıları
53 Esen Kalesi
54 Cıngırt Kalesi ve Kaya Yerleşimi
55 Tozkoparan Kaya Mezarı
56 Süleyman Paşa Sarayı (Konağı) Surları
57 Döşemedibi Kaya Mezarı
58 Ünye Kalesi ve Kaleköy Kaya Mezarı
59 Kadavat Kaya Mezarı
60 Hanyanı Kalesi
61 Gençağa Kalesi
62 Ormancık Kaya Mezarı

Şekil 4.578. Ordu ilindeki ören yerleri ve arkeolojik değerlerin dağılış haritasına ait açıklamalar

4.7.5. Tarihî Çeşmeler ve Şadırvanlar

Tarihî çeşmeler ve şadırvanlar geçmiş dönemlerin mimari özellikleri hakkında bilgi vermeleri yanında tarihe ışık tutmaları ve günümüze ulaşarak mekanların manzaralarını güzelleştirmeleri bakımlarından da önemli yapılardır. Ordu ilindeki tarihî çeşmeler ve şadırvanlar; Altınordu, Çaybaşı, Gölköy, Gülyalı, Kabadüz, Kumru, Mesudiye, Ulubey ve Ünye ilçelerinde dağılış göstermektedir.

4.7.5.1. Altınordu İlçesi Tarihî Çeşmeleri ve Şadırvanları

Altınordu ilçesi sınırları içerisinde tarihî çeşmeler ve şadırvanlar olarak; Abdi Baba Çeşmesi, Ali Kâtip Çeşmesi, Dindine Aile Çeşmesi, Kabana Çeşmesi I, Kabana Çeşmesi II, Oluksuyu Çeşmesi, Osman Paşa Şadırvanı, Teyneli Çeşmesi ve Zeynep Çeşmesi yer almaktadır.

4.7.5.1.1. Abdi Baba Çeşmesi

Altınordu ilçesi Zaferi Milli Mahallesi'nde yer almaktadır. Çeşmenin konumu 40°59'18" K enlemi ile 37°52'14" D boylamıdır.

Halk arasında genellikle "Kavanoz Çeşmesi" olarak bilinen bu çeşme Kavanoz Deresi'nin kenarında yer almaktadır (Çebi, 2001). Tali (2019)'ye göre üzerinde herhangi bir kitabe bulunmayan bu çeşme tek cepheli ve bağımlı bir duvar çemesi özelliğine sahiptir (Şekil 4.579). 18. yüzyıl sonu 19. yüzyıl başına tarihlendirilen çeşmenin niş kısmı yarım daire biçiminde kemerli bir yapıdadır. Silme kısmının üzerinde bir taslık bulunmakta olması yanında ayna taşı kesme taştandır. Su yalağı kısmı orijinal olmayan çeşme üstten dikdörtgen bir forma sahiptir. Tek lüleli bir cami olmasına rağmen bugün yerinde basit bir musluk yer almaktadır. Günümüzde depo kısmı atıl kalmış ve çeşmeye şebeke suyu bağlanmıştır (Tali, 2019). Bugün kullanımda olan çeşme konumu itibarıyla mahalledeki yolların kesişim noktasında yer almasından da anlaşılabileceği gibi geçmiş dönemlerde mahallenin su ihityacını gidermek maksadıyla yapılmış olmalıdır. Tarihi mimarisiyle görülmeye değer bir yapıdır.

Abdi Baba Çeşmesi'ne ulaşım bir kısmı asfalt bir kısmı ise parke taşlı bir yolla sağlanmaktadır. Altınordu şehir merkezine 1,3 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 600 m mesafedeki Taşbaşı Kilisesi, 800 m mesafedeki Eski Vali Konağı ve 850 m mesafedeki Düz Mahalle Kilisesi'dir.

Şekil 4.579. Abdi Baba Çeşmesi'nden bir görünüş (31.01.2020)

4.7.5.1.2. Ali Kâtip Çeşmesi

Altınordu ilçesi Saray Mahallesi'nde yer almaktadır. Çeşmenin konumu 40°59'05" K enlemi ile 37°52'22" D boylamıdır.

Saray Mahallesi'nde oturan Ordu'nun eski yöneticilerinden Hazinedarzade Osman Bey'in adı halk tarafından bu çeşmeye verilmiştir (Çebi, 2001). Bu nedenle halk arasında ve yerel kaynaklarda "Osman Bey Çeşmesi" olarak bilinmektedir (Tali, 2019). Tali (2019)'ye göre kitabesinde Osman isminin geçmemesi ve Ali Kâtip isminin yer alması sebebiyle ismi "Ali Kâtip Çeşmesi" olarak kayıtlara geçirilmiştir. Çeşme kitabesinde yer alan bilgiye göre 1902 yılına tarihlendirilmektedir. Çeşmenin ön cephesinde kitabenin üst kısmında etrafı silmeli ve oval bir madalyon üzerinde bir tuğra işlemesi yer almaktadır (Şekil 4.580). Üç yüzlü ve iki cepheli bir yapıda olan çeşme iki yüzünde de niş olmayacak şekilde tasarlanmıştır. Çeşmenin üst saçak kısmı yarım daire profilli bir kornişle çevirilmiştir. İki cephesinde de tek lüle bulunan çeşme aynı malzemeden ayna taşlarına sahiptir. Yere gömülü şekilde bulunan iki yalağı kısmen orjinalliğini korumaktadır. Günümüzde yalnızca bir lülesi akmakta olup diğerinin musluğu bir tıpa ile kapatılmıştır. Asıl cephelerinde kesme kireç taşından malzeme kullanılmış durumda iken kör cephelerde moloz taş kullanılmıştır (Tali, 2019). Günümüzde kullanımda olan çeşme tadilata ihtiyaç duymaktadır. Biraz daha ilgi çekmesi için kitabesi ve çevirisinin de yer aldığı bir açıklama tabelası çeşme yanına yerleştirilebilir.

Ali Kâtip Çeşmesi Altınordu şehir merkezinde yer almakta ve ulaşım çoğunluğu asfalt bir kısmı da parke taşlı yolla sağlanmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 260 m mesafedeki Hamidiye (Hükumet) Cami, 350

m mesafedeki Saray Hamamı ve 500 m mesafedeki Etnografya Müzesi (Paşaoğlu Konağı)'dir.

Şekil 4.580. Ali Kâtip Çeşmesi'nden bir görünüş (01.02.2020)

4.7.5.1.3. Dindine Ailesi Çeşmesi

Altınordu ilçesi Kirazlimanı Mahallesi'nde yer almaktadır. Çeşmenin konumu 40°59'58" K enlemi ile 37°52'17" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre halk arasında "Keçiköy Çeşmesi" ya da "Çürüksulu Çeşmesi" olarak bilinen çeşme Tabyabaşı üzerinden Perşembe'ye giden eski yol güzergahında bulunmaktadır. Üzerinde Osmanlıca yazılmış bir kitabesi yer almaktadır (Şekil 4.581). Tam ortasından yatay bir silmenin geçtiği çeşmenin 1911 yılında yapıldığı kitabesinden anlaşılmaktadır. Dikdörtgen hazneye sahip kesme taştan yapılmış bu çeşmenin kitabesinde "Çürüksulu Ali Paşanın ve Pederi Mehmet Beyin ve Validesi Fatıma Dindine Hanımın Eser-i Hayrıdır 1327 H./1910-1911 M." yazılıdır. Musluğu yenilenen çeşmenin kâgir bir yalağı bulunmaktadır (Tali, 2019). Çeşme tadilatı yapılmış ve günümüzde kullanıma açık durumdadır.

Dindine Ailesi Çeşmesi'ne ulaşım bir kısmı asfalt bir kısmı parke taşlı yolla sağlanmaktadır. Altınordu şehir merkezine 2 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 600 m mesafedeki Oluksuyu Çeşmesi, 750 m mesafedeki Kabana Çeşmeleri ve 900 m mesafedeki Güzelyalı Mahallesi Anıt Ağaçlarıdır.

Şekil 4.581. Dindine Çeşmesi'nden bir görünüş (01.02.2020)

4.7.5.1.4. Kabana Çeşmesi I

Altınordu ilçesi Taşbaşı Mahallesi'nde yer almaktadır. Çeşmenin konumu 40°59'39" K enlemi ile 37°52'31" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre üzerinde herhangi bir kitabenin yer almadığı çeşme Martı Apartmanı'nın arkasındaki yamaca bitişik inşa edilmiştir. Mimari özellikleri sebebiyle çeşme 19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başına tarihlendirilmektedir. Karadeniz Sahil Yolu yapılmadan önce bu çeşmenin bulunduğu alanda yer alan Kabana Koyu'ndan ismini almaktadır. Tek cepheli ve hazneli olarak inşa edilen bu çeşme yarım daire kemere sahiptir (Şekil 4.582). Çeşmenin yuvarlak kemerinin oturduğu yığma ayakların üzerinde profili bulunan bir silme kuşak sarmaktadır. Niş kısmı içerisinde tahliye için bir boru yer almaktadır. Tek lüleli bir düzeni olduğu düşünülen çeşmenin lüle yerinde bugün plastik hortum bulunmaktadır. Dikdörtgen bir yapıda olan çeşme içten kâgir beşik tonozla dıştan kırma bir çatıya sahipken yalak ve seki bölümleri bulunmamaktadır (Tali, 2019). Çeşmenin hemen yakınında aynı isimli Kabana Çeşmesi II yer almaktadır. Çeşmelerin önüne inşa edilen Martı Apartmanı farkedilmelerini oldukça güçleştirmektedir. Aslına uygun olarak tadilat işlemi yapılması gerekmektedir. Çeşmelerin hemen önünde yer alan arsaya her iki çeşmeyi de kapsayacak şekilde bir park inşa edilebilir. Böylelikle hem çeşmeler ön plana çıkarılabilir hem de rekreatif bir alan şehrin hizmetine sunulmuş olur.

Kabana Çeşmesi I'e ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Altınordu şehir merkezine 1 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 220 m mesafedeki Sarı Konak, 230 m mesafedeki İkizevler ve 260 m mesafedeki Taşbaşı Kilisesi'dir.

Şekil 4.582. Kabana Çeşmesi I'nden bir görünüş (31.01.2020)

4.7.5.1.5. Kabana Çeşmesi II

Altınordu ilçesi Taşbaşı Mahallesi'nde yer almaktadır. Çeşmenin konumu 40°59'39" K enlemi ile 37°52'31" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre kitabesi bulunmayan çeşme 10 m mesafedeki diğer çeşme ile birlikte geçmişte Kabana Koyu adı verilen yerde bulunmaktadır. Bu nedenle Kabana ismini alan çeşme tek cepheli ve hazneli bir yapıdadır (Şekil 4.583). Hazne kısmı yamaca bitişik olan bu çeşme yaklaşık olarak dikdörtgen yapılıdır. Cephesinde kemeri bulunmakta olup bu kemer yarım daire formundadır. Diğer çeşme gibi silme kuşağa sahip bu çeşmenin niş kısmının içerisinde su tahliye borusu yer almaktadır. Ayna taşı sade kesme taş olmasının yanında çeşme tek lüleli bir yapıya sahiptir. Yine diğer çeşme gibi bu çeşmenin de yalak ve seki gibi bölümleri yoktur. Çeşmenin üst kısmı içten kâgir beşik tonozla dıştan kırma beşik yapılı bir çatısı bulunmaktadır. Mimari özellikleri sebebiyle çeşme 19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başına tarihlendirilmektedir (Tali, 2019). Diğerine göre daha fazla tahip olmuş bu çeşme ciddi şekilde bir onarım geçirmelidir. Çeşmelerin hemen önünde yer alan arsaya her iki çeşmeyi de kapsayacak şekilde bir park inşa edilebilir. Bu yolla hem çeşmeler ön plana çıkarılacak hem de şehirsel rekreatif bir alan kazanılmış olacaktır.

Kabana Çeşmesi II'ye ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Altınordu şehir merkezine 1 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 220 m mesafedeki Sarı Konak, 230 m mesafedeki İkizevler ve 260 m mesafedeki Taşbaşı Kilisesi'dir.

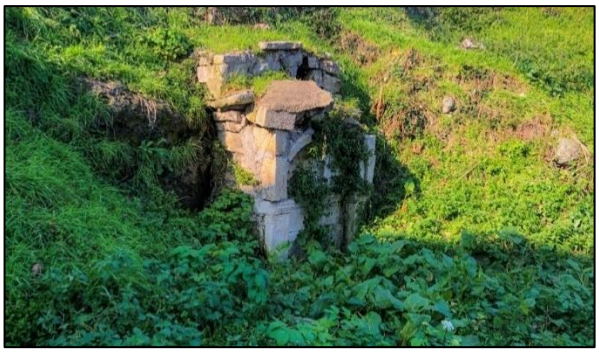

Şekil 4.583. Kabana Çeşmesi II'nden bir görünüş (31.01.2020)

4.7.5.1.6. Oluksuyu Çeşmesi

Altınordu ilçesi Kirazlimanı Mahallesi'nde yer almaktadır. Çeşmenin konumu 40°59'54" K enlemi ile 37°52'07" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre halk arasında genellikle "Olukyanı Çeşmesi" ya da "Soğuk Su Çeşmesi" adlarıyla bilinmektedir. Osmanlıca bir kitabesi üzerinde yer alan bilgiye göre 1843 yılında inşa edilen çeşme tek cepheli dikdörtgen hazneli çeşmenin saçakları profilli silmeden oluşmaktadır. Ön kısmında düzgün kesme taş kullanılan çeşmeni hazne kısmında ise moloz taş kullanılmıştır (Şekil 4.584). Kitabe kısmı mermerden yapılmış olan çeşme üzerinde bir de kemer bulunmaktadır (Tali, 2019). Tarihi dokusuyula görülmeye değer olan bu çeşme günümüzde kullanıma açıktır.

Oluksuyu Çeşmesi'ne ulaşım bir kısmı asfalt bir kısmı parke taşlı bir yolla sağlanmaktadır. Altınordu şehir merkezine 2,1 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 600 m mesafedeki Dindine Ailesi Çeşmesi, 850 m mesafedeki Kabana Çeşmeleri ve 1,1 km mesafedeki Güzelyalı Anıt Ağaçlarıdır.

Şekil 4.584. Oluksuyu Çeşmesi'nden bir görünüş (01.02.2020)

4.7.5.1.7. Osman Paşa Şadırvanı

Altınordu ilçesi Düz Mahalle'de yer almaktadır. Şadırvanın konumu 40°59'08" K enlemi ile 37°52'43" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre Osman Paşa Şadırvanı 1842 yılında aslen Ordulu olan Trabzon Valisi Haznedarzade Osman Bey tarafından yaptırılmıştır. Şadırvan 1937 yılındaki depremde yıkılmıştır. Aslına uygun olarak 1997 yılında tekrardan inşa edilen şadırvanın soğan biçiminde bir çeşmesi bulunmaktadır (Şekil 4.585). Çeşmeyi üstten kapatan yine soğan kubbeli ve altıgen yapılı bir koruma kısmı yer almaktadır. Uzun sütunlarının arası kemerle birleştirilen şadırvanın kubbesi üzerinde alemi bulunmaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Bu şadırvanın (yıkılan) taşları Ünye'den özel olarak getirilmiştir (Güney, 2019). Altınordu ilçesinin kent merkezinde bulunan bu tarihi şadırvan yöre halkı tarafından çok iyi bilinen ve şehir merkezinde buluşmak için kullanılan bir alandır. Şehrin tarihi ve kültürel dokusunun önemli bir parçası olan bu şadırvan etkileyici bir mimariye sahiptir.

Osman Bey Şadırvanı Altınordu ilçe merkezinde bulunduğundan ulaşım oldukça kolaydır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 46 m mesafedeki Yalı Cami, 180 m mesafedeki Atik İbrahim Paşa Cami ve 450 m mesafedeki Yalı Hamamı'dır.

Şekil 4.585. Osman Bey Şadırvanı'ndan bir görünüş (31.01.2020)

4.7.5.1.8. Teyneli Çeşmesi

Altınordu ilçesi Teyneli Mahallesi'nde yer almaktadır. Çeşmenin konumu 40°56'08" K enlemi ile 37°49'33" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre üzerinde herhangi bir kitabesi bulunmayan bu çeşmenin banisi ve inşa tarihi bilinememekle beraber mimari yapısı göz önüne alındığında 20. yüzyıla tarihlendirilmesi mümkün görünmektedir. Tek cepheli ve haznesiz bir yapıya sahip olan çeşme bağımlı bir duvar çeşmesidir (Şekil 4.586). Büyük mono blok taşlardan inşa edilen Teyneli Mahallesi Çeşmesi nişsiz olarak tasarlanmıştır. Ayna taşı sade kesme taştan ve tek lüleli olarak yapılmıştır. Cephe yüzeyinde iki adet taslık bulunurken çeşmenin üst kısmında bloklar öne taşırılarak saçak görünümü verilmiştir. Yalak kısmı üç bölmeli olarak düzenlmiş olup betondan yapılmadır. Haznesi bulunmadığı için çeşme yanına inşa edilmiş bir depo vasıtasıyla su alımını sağlamaktadır. (Tali, 2019). Günümüzde kullanımda olan çeşmenin tadilat görmesi gerektiği saha çalışmaları sırasında tespit edilmiştir. Ayrıca tanıtıcı bir levha yardımıyla ziyaretçilerin ilgisi arttırılabilir.

Teyneli Çeşmesi'ne ulaşım bir kısmı asfalt bir kısmı betonarme yolla sağlanmaktadır. Altınordu ilçe merkezine 10 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 2 km mesafedeki Teyneli Kaya Mezarı, 2,8 km mesafedeki Çavuşlar Şelalesi ve 6,2 km mesafedeki Dedeli Köprüsü'dür.

Şekil 4.586. Teyneli Çeşmesi'nden bir görünüş (01.02.2020)

4.7.5.1.9. Zeynep Çeşmesi

Altınordu ilçesi Delikkaya Mahallesi'nde yer almaktadır. Çeşmenin konumu 40°53'33" K enlemi ile 37°51'25" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre çeşme üzerinde herhangi bir kitabe bulunmamakla birlikte sonradan kırmızı boya ile 1911 tarihi yazılmıştır. Tali (2019) yöre halkıyla yaptığı görüşmede çeşmenin 1800'lerde yapıldığının tahmin edildiği ve 1911 yılında Odabaşoğlu İbrahim Derviş tarafından onartıldığı bilgisini edinmiştir. Ancak malzeme

yapısı incelendiğinde 20. yüzyıl eseri olarak tarihlenmesi daha uygun görülen çeşmenin sadece alt kısmındaki doku 1800'lü yılları işaret etmektedir. Bu sebeple çeşmenin tekrar yapıldığı düşünülmektedir. Çeşme tek cepheli olup bağımlı bir çeşme özelliği göstermektedir. Nişsiz ve kesme taş malezemeden yapılan çeşmenin küçük bir haznesi bulunmaktadır (Şekil 4.587). Yamaca doğru gömülü olan haznenin üzeri kâgir bloklarla kapatılmıştır. Tek lüleli yapıda olan çeşmenin yekpare bir taş oluğu bulunmaktadır. Yalak kısmının ise sonradan beton harçla yenilendiği tespit edilmiştir (Tali, 2019). Çeşme bugün halen kullanımdadır. Saha çalışması sırasında çeşmenin tahrip olduğu görülmüştür. Restore edilmesi ve sonrasında yanına koyulacak bir bilgi tabelası çeşmeye olan ilgiyi arttırabilir.

Zeynep Çeşmesi'ne asfalt yolla ulaşılabilmektedir. Altınordu ilçe merkezine 16 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 1 km mesafedeki Delikkaya Kaya Mezarları, 7 km mesafedeki Kurul Kalesi ve 8,2 km mesafedeki Dedeli Köprüsü'dür.

Şekil 4.587. Zeynep Çeşmesi'nden bir görünüş (01.02.2020)

4.7.5.2. Çaybaşı İlçesi Tarihî Şadırvanları

Çaybaşı ilçesi sınırları içerisinde tarihî şadırvan olarak Çayır Camii Şadırvanı yer almaktadır.

4.7.5.2.1. Çayır Camii Şadırvanı

Çaybaşı ilçesi Çayır Mahallesi'nde yer almaktadır. Şadırvanın konumu 41°01'07" K enlemi ile 37°05'25" D boylamıdır.

Bayhan (2019a)'a göre Çayır Camii'nin eklentilerinden biri olan bu şadırvan üzerindeki kitabesinde çeşme olarak belirtilmiştir. Caminin güneyinde yer alan bu şadırvan dört cepheli bir yapıya sahip olmasının yanında sonradan betondan yapılma sekizgen şekilli bir koruma içerisine alınmıştır (Şekil 4.588). Üç cephesi iki bölümlü

bir yapıda olup bu cephelerde ikişer adet musluk yer almaktadır. Üzerinde yer alan motifleri ve mimarisiyle şadırvan Anadolu Türk su mimarisi içerisinde oldukça ilgi çekici bir konum edinmiştir (Bayhan, 2019a). Saha çalışmaları sırasında şadırvanın dış kısmındaki korumanın hem şadırvanın hem de genel olarak külliyenin mimari yapısıyla uyuşmadığı fark edilmiştir. Külliyenin genel mimari yapısına uygun yeni bir koruma yapılabilir ve görüntü bütünlüğü sağlanarak daha hoş bir görüntü elde edilebilir. Şadırvan üzerindeki motifleri ve mimarisiyle görülmesi gereken bir yapıdır.

Şadırvana ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Çaybaşı ilçe merkezine km mesafede, Altınordu ilçe merkezine ise km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise hemen yanındaki Çayır Cami ve mektebi, 2 km mesafedeki Çaybaşı Mesire Yeri ve 5,5 km mesafedeki Kazankaya Şelalesi'dir.

Şekil 4.588. Çayır Cami Şadırvanı'na ait bir görüntü (07.11.2019)

4.7.5.3. Gölköy İlçesi Tarihî Çeşmeleri

Gölköy ilçesi sınırları içerisinde tarihî çeşme olarak Damarlı Kabana Çeşmesi yer almaktadır.

4.7.5.3.1. Damarlı Kabana Çeşmesi

Gölköy ilçesi Damarlı Mahallesi'nde yer almaktadır. Çeşmenin konumu 40°45'16" K enlemi ile 37°40'49" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre mahalle içerisinde bir evin bahçe duvarına bitişik olan çeşmenin üzerinde herhangi bir kitabe bulunmamaktadır. Doğu-batı doğrultuda inşa edilen yapı tek cepheli ve haznelidir. Çeşme yüzündeki nişleri plastırla köşelerden sınırlandırılmıştır. Ayna taşı sade ve kesme taştan yapılma olup çeşmenin önünde yer alan yalak kısmı yeninden betonla yapılmıştır. Tek lüleye sahip çeşmenin lüle kısmı

çanak formundadır. Çeşme üzerinde silmeler ve soyut bezemelere yer verilmiştir (Tali, 2019), (Şekil 4.589). Ön cephesi dışında tüm cepehelerine sıva işlemi yapılmıştır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Günümüzde kullanımda olduğu görülen çeşmenin onarıma ihtiyaç duyduğu gözlenmiştir. Gerekli tadilatlar yapılmalı ve koruma altına alınmalıdır.

Damarlı Kabana Çeşmesi'ne ulaşım beton bir yolla sağlanmaktadır. Gölköy ilçe merkezine 16,4 km mesafede yer alan çeşme Altınordu ilçe merkezine ise 48,3 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 4,3 km mesafedeki Özlü Anıt Ağaçları ve Akdin Baba Türbesi ve 6,8 km mesafedeki Emirler Camii'dir.

Şekil 4.589. Damarlı Kabana Çeşmesi'nden bir görünüş (03.08.2020)

4.7.5.4. Gülyalı İlçesi Tarihî Çeşmeleri

Gülyalı ilçesi sınırları içerisinde tarihî çeşme olarak Salih Ağa Çeşmesi ve Kurtlu Çeşme yer almaktadır.

4.7.5.4.1. Salih Ağa Çeşmesi

Gülyalı ilçesi Ayrılık Mahallesi'nde yer almaktadır. Çeşmenin konumu 40°56'33" K enlemi ile 38°04'57" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre bu çeşme üzerinde iki bölümden oluşan bir kitabe yer almakla birlikte bu kitabeye göre 1848-1849 yıllarında inşa edilmiştir. Doğu-batı doğrultulu olarak inşa edilen bu yapı tek cepheli, hazneli ve bağımlı tiptedir. Çeşme sade bir tasarıma sahiptir. Düzgün kesme taştan inşa edilen yapı toprağa gömülü bir yalağa sahiptir. Tek lüleli bir yapıda olan çeşme sade bir tasarıma sahip olup herhangi bir süslemeye sahip değildir. Günümüzde bakımsız olsa da suyu akmaktadır (Tali,

2019). Saha çalışmaları sırasında tadilata ihtiyaç duyduğu gözlenen yapıda büyük tahribat görülmektedir (Şekil 4.590). Bu sebeple en kısa zamanda onarılmalıdır.

Salih Ağa Çeşmesi'ne ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Gülyalı ilçe merkezine 7,2 km mesafede yer alan çeşme Altınordu ilçe merkezine ise 23,1 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 6,1 km mesafedeki Dayınlı Köprüsü, 7,4 km mesafedeki Değirmen Yanı Köprüsü ve 8,2 km mesafedeki Kurtlu Çeşme'dir.

Şekil 4.590. Salih Ağa Çeşmesi'nden bir görünüş (14.09.2020)

4.7.5.4.2. Kurtlu Çeşme

Gülyalı ilçesi Kestane Mahallesi'nde yer almaktadır. Çeşmenin konumu 40°54'50" K enlemi ile 38°03'41" D boylamıdır.

Çeşme üzerinde bir kitabe yer almakla birlikte bu kitabede bulunan 1901 ibaresi yapılış tarihi kabul edilmektedir (Baş, 2017). Tali (2019)'ye göre doğu-batı doğrultulu olarak inşa edilen bu yapı tek cepheli, hazneli ve bağımlı tiptedir. Çeşme neredeyse dikdörtgen bir plana sahip olup kuzey cephesi yarım daire formlu bir kemerle şekillendirilmiştir. Düzgün kesme taştan inşa edilen yapının orijinal yalağı olup olmadığı bilinmezken beton harçla sonradan bir yalak inşa edilmiştir. Tek lüleli bir yapıda olan çeşme ön yüzünde plasterler yer almaktadır. Ayrıca kemer alınlıklarında bitki süslemeleri bulunmaktadır (Tali, 2019). Saha çalışmaları sırasında çeşmenin restore edildiği gözlenmiştir (Şekil 4.591). Bu restorasyon Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından Ordu Valiliği finansmanıyla yapılmıştır.

Kurtlu Çeşme'ye ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Gülyalı ilçe merkezine 13,2 km mesafede yer alan çeşme Altınordu ilçe merkezine ise 30,5 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise

290 m mesafedeki Kestane Mahallesi Merkez Camii, 850 m mesafedeki Değirmen Yanı Köprüsü ve 1,8 km mesafedeki Dayınlı Köprüsü'dür.

Şekil 4.591. Kurtlu Çeşme'den bir görünüş (14.09.2020)

4.7.5.5. Kabadüz İlçesi Tarihî Çeşmeleri

Kabadüz ilçesi sınırları içerisinde tarihî çeşme olarak Oluklu Çeşme yer almaktadır.

4.7.5.5.1. Oluklu Çeşme

Kabadüz ilçesi Harami Mahallesi'nde yer almaktadır. Çeşmenin konumu 40°48'08" K enlemi ile 37°54'24" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre 20. yüzyıla tarihlendirilen Harami Çeşmesi olarak da bilinen Oluklu Çeşme 40-45 m^2'lik bir alanda 1 m^2'lik bir kaide üzerinde silindir şeklinde yükselmektedir. 5 sıra halinde yükselen düzgün kesme taşlarla inşa edilen çeşmenin üst kısmında yontma taştan yapılan bir süslemeyle tamamlanmıştır. Alt kısmında ise ortalama 15 cm derinliğinde ve 1,8 m ebatlarında kesme taşta yapılma bir yalak yer almaktadır. En üst kısmından ise yine kesme taştan oluşan bir başlık kısmı bulunmaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Oluklu Çeşme, korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı özelliğine sahip olması sebebiyle Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından tescil edilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c). 2014 yılında ise Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından restore edilmiştir (Şekil 4.592). Arazi çalışmaları sırasında görüldüğü kadarıyla Harami Mahallesi'nin merkezi bir yerinde yer alan bu çeşme geçmişte muhtemelen bu mahallenin (köyün) su ihtiyacının giderilmesi maksadıyla yapılmış olmalıdır. Kesme taşlı yapısı ve üzerinde yer alan motifleriyle görülmeye değer bir yapıdır.

Oluklu Çeşme'ye ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Sadece mahalle girişinde çok kısa bir stabilize yol bulunmaktadır. Kabadüz ilçe merkezine km mesafede, Altınordu ilçe merkezine ise km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 6,7 km mesafedeki Dişkaya Kayalıkları, 10 km mesafedeki Kurtkayası Kayalıkları ve 11 km mesafedeki Gelinkaya Kayalıklarıdır.

Şekil 4.592. Harami Mahallesi Oluklu Çeşme'den bir görünüş (20.07.2019)

4.7.5.6. Kumru İlçesi Tarihî Çeşmeleri

Kumru ilçesi sınırları içerisinde tarihî çeşme olarak Yeniakçaalan Çeşmesi yer almaktadır.

4.7.5.6.1. Yeniakçaalan Çeşmesi

Kumru ilçesi Yeniakçaalan Mahallesi'nde yer almaktadır. Çeşmenin konumu 40°56'54" K enlemi ile 37°16'23" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre "Küçükakçakese Çeşmesi" olarak adlandırılan çeşme doğu-batı doğrultulu konumlanıdırılmış olup bağımsız ve dört cephelidir. Bir meydan çeşmesi olarak inşa edilen yapı kareye yakın bir plana sahiptir. Asıl yüzde ayna taşı olarak sade kesme taş kullanılmıştır. Tek lülenin yer aldığı bu yüzde rölef tarzda bitkisel bir motif yer almaktadır (Tali, 2019) (Şekil 4.593). Bütün cepheleri kemerle hareketlendirilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Günümüzde kullanımda olmadığı görülen çeşme onarılmalı ve kulllanıma açılmalıdır . Ayrıca koruma altına alınması da şarttır.

Yeniakçaalan Çeşmesi'ne ulaşım beton bir yolla sağlanmaktadır. Kumru ilçe merkezine 12,8 km mesafede yer alan çeşme Altınordu ilçe merkezine ise 69 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden

bazıları ise 12,8 km mesafedeki Samur Camii, 16,5 km mesafedeki Kuşnefak Kalesi ve 19 km mesafedeki Karaveli Şelalesi'dir.

Şekil 4.593. Yeniakçaalan Çeşmesi'nden bir görünüş (16.09.2020)

4.7.5.7. Mesudiye İlçesi Tarihî Çeşmeleri

Mesudiye ilçesi sınırları içerisinde tarihî çeşme olarak Tahsin Ağa Çeşmesi ve Gülfir Çeşmesi yer almaktadır.

4.7.5.7.1. Tahsin Ağa Çeşmesi

Mesudiye ilçesi Çaltepe Mahallesi'nde yer almaktadır. Çeşmenin konumu 40°27'51" K enlemi ile 37°42'33" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre çeşme üzerinde üç satırlık bir kitabe yer almaktadır. Doğu batı doğrultulu inşa edilen yapı tek cepheli ve haznelidir. Bağımlı bir yapıda olan çeşme nişsiz olup "U" şekilli plastırla sarılıdır. Sade kesme taştan oluşan ayna taşına sahip yapı çift lüleli bir düzen sahiptir. Süsleme olarak yalnızca saçaktaki silmeler yer almaktadır (Tali, 2019), (Şekil 4.594). Musluk ve kurna kısmı sonradan değişmiş olan çeşmenin bazı kısmıları sonradan sıvanmıştır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Günümüzde kullanımda olduğu görülen çeşmeye tadilat yapılması gerekmektedir. Gerekli tadilatlar yapılmalı ve koruma altına alınmalıdır.

Tahsin Ağa Çeşmesi'ne ulaşım beton bir yolla sağlanmaktadır. Mesudiye ilçe merkezine 9,1 km mesafede yer alan çeşme Altınordu ilçe merkezine ise 94,9 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise yakınında yer alan Çaltepe Mescidi, 8,9 km mesafedeki Mesudiye Kilisesi ve 10,7 km mesafedeki Esatlı Kaya Yazıtlarıdır.

Şekil 4.594. Tahsin Ağa Çeşmesi'nden bir görünüş (22.07.2020)

4.7.5.7.2. Gülfir Çeşmesi

Mesudiye ilçesi Ilışar Mahallesi'nde yer almaktadır. Çeşmenin konumu 40°25'52" K enlemi ile 37°43'38" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre çeşme üzerinde dört satırlık bir kitabe yer almaktadır. Kuzey-güney doğrultulu inşa edilen yapı tek cepheli ve haznelidir. Ön cephesi nişsiz ve büyük blok taşlardan yapılma olan çeşmenin ayna taşı kesme taştan ve sadedir. İki lülesi bulunan yapının asimetrik yapısı nedeniyle sonradan müdahale edilmiş olabileceği düşünülmektedir. Süsleme olarak saçak kısmındaki silmeler dışında bir şey göze çarpmamaktadır (Tali, 2019), (Şekil 4.595). Mahalle içerisinde yer aldığından önünden beton yol geçmektedir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Günümüzde kullanımda olduğu görülen çeşmeye tadilat yapılması gerekmektedir. Gerekli tadilatlar yapılmalı ve koruma altına alınmalıdır.

Gülfir Çeşmesi'ne ulaşım beton bir yolla sağlanmaktadır. Mesudiye ilçe merkezine 8,3 km mesafede yer alan çeşme Altınordu ilçe merkezine ise 99,6 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 8,2 km mesafedeki Esatlı Kaya Yazıtları, 8,9 km mesafedeki Mesudiye Kilisesi ve 11,3 km mesafedeki Gederek Şelalesi'dir.

Şekil 4.595. Gülfir Çeşmesi'nden bir görünüş (30.10.2020)

4.7.5.8. Ulubey İlçesi Tarihî Çeşmeleri

Ulubey ilçesi sınırları içerisinde tarihî çeşme olarak: Beşoluk Çeşmesi, Hacı Çeşmesi, Erdeğin Çeşmesi, Karakoca Garışman Çeşmesi, Konak Yanı Çeşmesi, Kadı Çeşmesi ve Uzunmahmut Çeşmesi yer almaktadır.

4.7.5.8.1. Beşoluk Çeşmesi

Ulubey ilçesi Akpınar Mahallesi'nde yer almaktadır. Çeşmenin konumu 40°54'04" K enlemi ile 37°48'03" D boylamıdır.

Bayhan (2015)'a göre bu çeşme 19. Yüzyıl sonlarına tarihlendirilmiş olup "Akpınar Çeşmesi" olarak da anılmaktadır. Yöre halkının su ihtiyacını gidermek amacıyla yapılmış olan çeşme "umumi veya mahalle çeşmeleri" sınıfına giren şehir içi çeşmelerindendir. Aynı zamanda bağımsız yapısı, bir meydanda yer alması üçü yuvarlak olan kemerli bir nişle süslenmiş dört cepheye sahip olması gibi özellikleri nedeniyle Osmanlı Meydan Çeşmeleri'nin taşradaki örneklerindendir (Bayhan, 2015)

Tali (2019)'ye göre çeşme üzerinde herhangi kitabe yer almamaktadır. Doğu-batı doğrultulu inşa edilen yapı dört cepheli, üç yüzlü ve haznelidir. Güney cephesi hariç diğer cepheleri çeşme olarak kullanılmıştır. Asıl cephesi olan kuzey cephesinde niş içerisinde kitabe yeri olmasına karşın kitabesi yer almamaktadır. Yarım daire formlu nişin yer aldığı yapıda bu nişi çevreleyen kemer tek profilli düz bir silme ile geçilmiştir. Lüleler üzerinde rölyef tarzda işlemiş iki gülbezek yer alırken ayna taşı sade kesme taştandır ve çift lüleli plana sahiptir. Üstte kagir bir tonozla örtülen yapının tonozu dör yöne eğimli kırma ve kagir bir çatı ile örtülmüştür. Sade yapıdaki meydan çeşmesi son dönemde restore ettirilimiş olup restorasyon izleri net bir şekilde görülebilmektedir. Günümüzde şebeke suyuna bağlanmış olan çeşme kullanılmaktadır (Tali, 2019), (Şekil 4.596). Yapı 2013 yılında restore edilmiş olup büyük ölçüde orijinal yapısı korunmuştur. (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında tadilat işlemleri yapılmış olan çeşme üzerinde tadilatın izleri çok net bir şekilde belli olduğundan sanki çeşme yeniden yapılmış gibi bir izlenim vermektedir. Kondüsyon olarak çok iyi durumda olan yapı civardaki en önemli tarihi eserdir (Şekil 225).

Beşoluk Çeşmesi'ne ulaşım beton ve asfalt yolla sağlanmaktadır. Ulubey ilçe merkezine 6,3 km mesafede yer alan çeşme Altınordu ilçe merkezine ise 16,7 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden

bazıları ise 4,6 km mesafedeki Hacı Çeşmesi, 4,7 km mesafedeki Şuayp Kaya Mezarı ve 5,9 km mesafedeki Eymür Kaya Mezarı'dır.

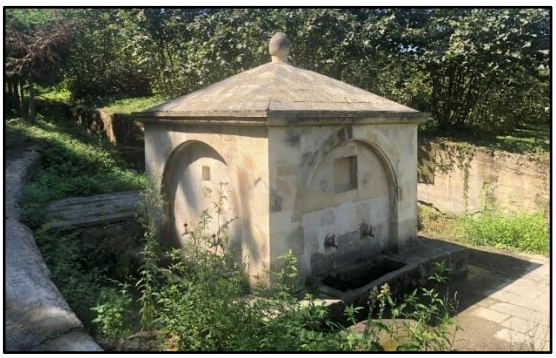

Şekil 4.596. Beşoluk Çeşmesi'nden bir görünüş (04.09.2020)

4.7.5.8.2. Hacı Çeşmesi

Ulubey ilçesi Güzelyurt Mahallesi'nde yer almaktadır. Çeşmenin konumu 40°52'30" K enlemi ile 37°48'11" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre bu çeşme üzerinde herhangi bir kitabe yer almamaktadır. Bu sebeple kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığı bilinememektedir. Kuzeydoğu-güneybatı doğrultulu olarak inşa edilen bu yapı tek cepheli, hazneli ve bağımsız tiptedir. Dikdörtgen planlı olan yapının cephesindeki nişini yarım daire şeklindeki kemer sınırlandırmaktadır. Kemeri ayakları üzerinde iç ve dış bükey yarım daire profiline sahip silme ile geçilmiş üzengiler üzerinde yer alır . Yarım daire biçimindeki alınlık kısmında boş kitabelik yer almaktadır. Ayna taşı sade ve kesme taştan olup tek lülelidir. Malzeme olarak tamamen düzgün kesme taşın kullanıldığı yapı silme kuşağı dışında sade ve fonksiyoneldir. Kullanılan malzemeye bakılarak 20. yüzyıla tarihlendirilmektedir (Tali, 2019). Aslına uygun bir şekilde 2019 yılında restore edilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında tadilat işlemlerinin tamamlanmış olduğu görülen iyi durumdadır (Şekil 4.597).

Hacı Çeşmesi'ne ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Ulubey ilçe merkezine 4,9 km mesafede yer alan çeşme Altınordu ilçe merkezine ise 19,3 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 130 m mesafedeki Şuayp Kaya Mezarı, 4,7 km mesafedeki Beşoluk Çeşmesi ve 5,6 km mesafedeki Eymür Kaya Mezarı'dır.

Şekil 4.597. Hacı Çeşmesi'nden bir görünüş (04.09.2020)

4.7.5.8.3. Erdeğin Çeşmesi

Ulubey ilçesi Karakoca Mahallesi'nde yer almaktadır. Çeşmenin konumu 40°51'48" K enlemi ile 37°45'41" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre bu çeşme üzerinde üç satırlık bir onarım kitabesi yer almaktadır. Kuzeydoğu-güneybatı doğrultulu olarak inşa edilen bu yapı tek cepheli, hazneli ve bağımlı tiptedir. Yanlardan plastırlarla sınırlandırılmış olduğu görülen çeşme düzgün kesme taşların yığılması ile oluşturulmuştur. Nişsiz olan tek yüzünde bazı kısımlarda çimento izlerine rastlanmaktadır. Ayna taşı kesme taştan olup tek lüleye sahiptir. Moloz taş duvara yaslanmış olan çeşme sade bir yapıda ve süsten uzaktır (Tali, 2019). 2019 yılında restore edilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında tadilat işlemlerinin tamamlanmış olduğu görülen yapı kondüsyon olarak çok iyi durumdadır (Şekil 4.598).

Erdeğin Çeşmesi'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Fındık bahçesi içerisinde yer aldığından yaya olarak geçilen bir kısım da bulunmaktadır. Ulubey ilçe merkezine 2,1 km mesafede yer alan çeşme Altınordu ilçe merkezine ise 24,9 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 1 km mesafedeki Garişman Çeşmesi, 4,1 km mesafedeki Sarpdere Köprüsü ve 5,5 km mesafedeki Kıranyağmur Kaya Mezarlarıdır.

Şekil 4.598. Erdeğin Çeşmesi'nden bir görünüş (04.09.2020)

4.7.5.8.4. Garişman Çeşmesi

Ulubey ilçesi Karakoca Mahallesi'nde yer almaktadır. Çeşmenin konumu 40°51'24" K enlemi ile 37°45'31" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre çeşme üzerinde 1907-1908 yıllarının yazılı olduğu Osmanlıca bir kitabe bulunmaktadır. Kuzey-güney doğrultulu inşa edilen yapı tek cepheli, hazneli ve bağımlı tiptedir. Cephesi köşelerden kademeli plastırlarla sınırlandırılmış olan yapının ön yüzü büyük oranda harç tabakasıyla kaplıdır. Orijinal yapısında büyük boyutlu düzgün kesilmiş sarımsı renkte taş malzeme kullanıldığı anlaşılmakta olup sonrasında ise mutemelen zarar gördüğü için sıvanmış olmalıdır. Şebeke suyuna bağlanmış olan yapı günümüzde kullanılmaktadır (Tali, 2019). Çeşme bitkilerden dolayı zarar gördüğünden onarım sırasında sıvanmış ve asıl dokusunu yitirmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında tadilat işlemlerinin bariz bir şekilde görülebildiği yapı sıva işlemlerinden dolayı otantik dokusunu yitirmiştir (Şekil 4.599). Bu nedenle tarafımızca turistik çekiciliğini yitirmiş olduğu düşünülmektedir.

Garişman Çeşmesi'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Ulubey ilçe merkezine 2,1 km mesafede yer alan çeşme Altınordu ilçe merkezine ise 24,9 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 1 km mesafedeki Erdeğin Çeşmesi, 3,4 km mesafedeki Sarpdere Köprüsü ve 4,4 km mesafedeki Kıranyağmur Kaya Mezarlarıdır.

Şekil 4.599. Garişman Çeşmesi'nden bir görünüş (04.09.2020)

4.7.5.8.5. Konak Yanı Çeşmesi

Ulubey ilçesi Kıranyağmur Mahallesi'nde yer almaktadır. Çeşmenin konumu 40°50'33" K enlemi ile 37°47'13" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre bu çeşme üzerinde herhangi bir kitabe yer almamaktadır. Bu nedenle kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığı tam olarak bilinememektedir. Kuzey-güney doğrultulu olarak inşa edilen bu yapı dört cepheli, üç yüzlü ve bağımsız tiptedir. Kare planlı olan yapının cepheleri yarım daire formuna sahip olup üst kısımda ise birer nişle tamamlanmaktadır. Asıl cephesi olan güney cephede niş içerisinde bir kitabe yeri bulunmaktadır. Ayna taşı sade kesme taştan ve tek lüleli iken üzerinde yer alan musluklar yapıya sonradan ilave edilmiştir. Meydan çeşmesi olarak inşa edilen yapı simetrik bir düzene sahiptir. Hazne kısmının üstü ise kagir bir düz örtü ile kapatılmıştır. Diğer örneklerle karşılaştırıldığında 19-20. yüzyıl aralığına tarihlendirilmektedir (Tali, 2019). Aslına uygun bir şekilde 2019 yılında restore edilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında tadilat işlemlerinin tamamlanmış olduğu görülen iyi durumdadır. Restorasyon çalışmalarında çevre düzenlemelerinin de yapılmış olması yapının çekiciliğine katkı sağlamıştır (Şekil 4.600).

Kıranyağmur Konak Çeşmesi'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Ulubey ilçe merkezine 6,7 km mesafede yer alan çeşme Altınordu ilçe merkezine ise 29,4 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise hemen yanında yer alan Kıranyağmur Camii, 1,4 km mesafedeki Kıranyağmur Kaya Mezarları ve 4,5 km mesafedeki Garişman Çeşmesi'dir.

Şekil 4.600.Konak Yanı Çeşmesi'nden bir görünüş (04.09.2020)

4.7.5.8.6. Kadı Çeşmesi

Ulubey ilçesi Şahinkaya (Aşağı Kızılen) Mahallesi'nde yer almaktadır. Çeşmenin konumu 40°48'21" K enlemi ile 37°41'52" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre bu çeşme üzerinde herhangi bir kitabe yer almamaktadır. Bu sebeple kim tarafından ve ne zaman yaptırıldığı bilinememektedir. Doğu-batı doğrultulu olarak inşa edilen bu yapı tek cepheli, küçük hazneli ve bağımsız tiptedir.

Oldukça sade bir tasarıma sahip olan yapının üst kısmı kagir bir örtü ile kapatılmıştır. Düzgün kesme taştan inşa edilen yapı üzerini örten blokların dışa taşırılmasıyla saçaklı bir görünüm elde edilmiştir. Tek lüleli bir yapıda olan çeşme sade bir tasarıma sahip olup herhangi bir süslemeye sahip değildir. 20. yüzyıl eseri olduğu tahmin edilmektedir (Tali, 2019). Saha çalışmaları sırasında tadilata ihtiyaç duyduğu gözlenmiş olan yapı oldukça tahrip olmuştur. Bu sebeple en kısa zamanda onarılmalıdır (Şekil 4.601).

Kadı Çeşmesi'ne ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Ulubey ilçe merkezine 19,7 km mesafede yer alan çeşme Altınordu ilçe merkezine ise 42,5 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 1,2 km mesafedeki Şahinkaya Kayalıkları, 2,8 km mesafedeki Akoluk Köprüsü ve 8,5 km mesafedeki Ohtamış Şelalesi'dir.

Şekil 4.601. Kadı Çeşmesi'nden bir görünüş (04.09.2020)

4.7.5.8.7. Uzunmahmut Çeşmesi

Ulubey ilçesi Uzunmahmut Mahallesi'nde yer almaktadır. Çeşmenin konumu 40°46'53" K enlemi ile 37°44'31" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre bu çeşme üzerinde herhangi bir kitabe yer almamakla birlikte çeşmenin oluğu üzerinde 1870-1871 yıllarının kazılı olduğu görülmektedir. Güneydoğu-kuzeybatı doğrultulu olarak inşa edilen bu yapı tek cepheli, hazneli ve bağımlı tiptedir. Dikdörtgen planlı olan yapının cephesinde sivri kenarlı nişi yer almaktadır. Yapının sivri kemeri iç ve dış bükey yarım daire profiline sahip üç sıra silme kuşağı ile sona ermektedir. Alınlık kısmında iki servi motifi yer almaktadır. Ayna taşı sade ve kesme taştan olup tek lülelidir. Malzeme olarak tamamen düzgün kesme taşın kullanıldığı yapı sade ve fonksiyoneldir. Günümüzde akar durumdadır (Tali, 2019). Aslına uygun bir şekilde 2019 yılında restore edilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında tadilat işlemlerinin tamamlanmış

olduğu görülen iyi durumdadır. Restorasyon çalışmaları sırasında çeşmenin bitişik olduğu duvarın da yenilenmiş olması bütünlük sağlamıştır (Şekil 4.602).

Uzunmahmut Çeşmesi'ne ulaşım asfalt ve beton bir yolla sağlanmaktadır. Ulubey ilçe merkezine 16 km mesafede yer alan çeşme Altınordu ilçe merkezine ise 38,9 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 8,3 km mesafedeki Konak Çubuklu Köprüsü, 10,6 km mesafedeki Kadı Çeşmesi ve 11,8 km mesafedeki Şahinkaya Kayalıklarıdır.

Şekil 4.602. Uzunmahmut Çeşmesi'nden bir görünüş (30.10.2020)

4.7.5.9. Ünye İlçesi Tarihî Çeşmeleri ve Şadırvanları

Ünye ilçesi sınırları içerisinde tarihî çeşmeler ve şadırvanlar olarak; Dizdar Çeşmesi, Kaleköy Çeşmesi, Saray Çeşmesi ve Kabadirek Camii Şadırvanı yer almaktadır.

4.7.5.9.1. Dizdar Çeşmesi

Ünye ilçesi Güzelkale Mahallesi'nde yer almaktadır. Çeşmenin konumu 40°58'10" K enlemi ile 37°08'23" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre halk arasında "Kürtpınarı Çeşmesi" olarak bilinen çeşme üzerinde Osmanlıca yazılmış olan iki satırlık düzende bir kitabe yer almaktadır. Kitabenin yan tarafında 1938 yılının yazılı olduğu görülebilmektedir. Kuzeybatı yönlü olarak inşa edilen bu çeşme tek cepheli, nişsiz ve bağımlı bir yapıya sahiptir. Hazne kısmı gömülü olan yapının ön cephesi sıvalıdır (Şekil 4.603). Silmeyle çevrili alın kısmının üst bölümü yelpazelerle bezenmiştir. Ayrıca yine bu kısımda kitabe ve tarihler de yer almaktadır. Alt kısmında ise iki adet rozet işlenmiştir. Kesme taştan yapıldığı düşünülen çeşmenin tüm yüzeylerinde rozetler ve bitki motifleriyle kaplıdır. (Tali, 2019). Günümüzde kullanımda olduğu görülen çeşmenin tadilata alınarak kondisyonu arttırılmalıdır.

Dizdar Çeşmesi'ne ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Ünye ilçe merkezine 33 km mesafede yer alan çeşme Altınordu ilçe merkezine ise 88,5 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 450 m mesafedeki Kabadirek Camii, 4,9 km mesafedeki Kadavat Kaya Mezarı ve 7,2 km mesafedeki Kelas Mahallesi Camii'dir.

Şekil 4.603. Dizdar Çeşmesi'nden bir görünüş (13.09.2020)

4.7.5.9.2. Kaleköy Çeşmesi

Ünye ilçesi Güzelkale Mahallesi'nde yer almaktadır. Çeşmenin konumu 41°05'37" K enlemi ile 37°14'25" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre üzerinde bir onarım tabelasının yer aldığı çeşmenin tabelasından 1823 yılından önce inşa edildiği düşünülmektedir . Kitabe beş satırlı olup Osmanlıca olarak yazılmış olup kitabenin etrafı düz silmelerle sınırlandırılmıştır. Kuzeybatı-güneydoğu yönlü olarak inşa edilen bu çeşme tek cepheli ve bağımlı bir yapıya sahiptir. İki lüleli bir yapısı bulunan bu hazneli duvar çeşmesinin dikdörtgen formlu ayna taşlarının çevresi zikzaklı motifler ile çevrilmiş olup iç kısımları ise bitkisel bezemelere yer verilmiştir (Şekil 4.604). Malzeme olarak kitabesinde kullanılan mermer dışında tamamıyla kesme taştan inşa edilmiştir. Süsleme olarak ise ayna taşı üzerinde gülbezekler ve servilerden oluşan bezemeler göze çarpmaktadır (Tali, 2019). Günümüzde kullanımda olduğu görülen çeşmenin mutlaka tadilata ihtiyacı olduğu arazi çalışmaları esnasında gözlenmiştir. Ayrıca bitkiler tarafından çevresinin kapatılması nedeniyle farkedilmesi zorlamıştır. Bundan dolayı etrafının temizlenmesi fark edilmesini kolaylaştıracaktır.

Kaleköy Çeşmesi'ne ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Ünye ilçe merkezine 6,4 km mesafede yer alan çeşme Altınordu ilçe merkezine ise 66 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise

1,7 km mesafedeki Ünye Kalesi, 7,4 km mesafedeki Yunus Emre Türbesi ve 8,7 km mesafedeki Çet Dağı Mesire Yeri'dir.

Şekil 4.604. Kaleköy Çeşmesi'nden bir görünüş (13.09.2020)

4.7.5.9.3. Saray Çeşmesi

Ünye ilçesi Burunucu Mahallesi'nde yer almaktadır. Çeşmenin konumu 41°07'55" K enlemi ile 37°17'09" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre üzerinde herhangi bir kitabesi bulunmayan bu çeşmenin inşa tarihi bilinememekle beraber halk arasında geçmişte bu alanda yer alan Süleyman Paşa Sarayı (Konağı)'nın çeşmesi olduğu düşüncesi hakimdir. Bu nedenle de halk arasında "Saray Çeşmesi" olarak anılmaktadır. Kuzey-güney yönlü olarak inşa edilen bu çeşme tek cepheli ve bağımsız bir yapıya sahiptir. Hazneli bir yapısı bulunan çeşme dikdörtgen yapılı ve nişsizdir (Şekil 4.605). Kırmızımsı bir renge sahip olan kesme taştan yapılan çeşmenin ayna taşında yüksek kabartma şeklinde bir motif yer almaktadır. Süsleme olarak yanları sınırlayan plasterler ve ayna taşı üzerinde ise bitki motifleri bulunmaktadır (Tali, 2019). Günümüzde kullanımda olmadığı görülen çeşmenin gerekli tadilatlar gerçekleştirilerek kullanıma açılması daha fazla kişi tarafından ziyaret edilmesine ve tanınmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca yer aldığı bakımevi bahçesi nedeniyle bulunabilmesi problemli olabileceğinden bulunduğu cadde üzerine bir yönlendirme tabelası koyulması gereklidir.

Saray Çeşmesi Ünye şehir merkezinde yer aldığından ulaşımı son derece rahattır. Altınordu ilçe merkezine ise 61,5 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise hemen yanındaki Süleymaniye Saray (Konağı) Surları, 69 m mesafedeki Zahiye Hanım Konağı ve 75 m mesafedeki Saray Hamamı'dır.

Şekil 4.605. Saray Çeşmesi'nden bir görünüş (13.09.2020)

4.7.5.9.4. Kabadirek Camii Şadırvanı

Ünye ilçesi Tekkiraz Mahallesi Yaycı Mevkii'nde yer almaktadır. Şadırvanın konumu 40°58'08" K enlemi ile 37°08'04" D boylamıdır.

Kabadirek Cami'nin güneyinde yer alan bu şadırvan 19. Yüzyılın sonlarında yapılmış olabileceği düşünülmektedir (Bayhan, 2006). Bayhan (2019a)'a göre sekizgen yapıda bir havuz ve fıskiyeden oluşan şadırvan ahşap bir korkulukla koruma altına alınmıştır (Şekil 4.606). Sekizgen yapının üzerinde çiçek desenleri ve hayat ağacı desenleri kalın bir şekilde işlenmiştir (Bayhan, 2019a). Kabadirek Cami'ni bütünleyen bu güzel şadırvan dönemini yansıtan mimarisiyle görülmeye değer bir yapıdır.

Kabadirek Cami Şadırvanı'na ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Ancak Yaycı Mevkii'ne girildiğinde stabilize bir yol takip edilmektedir. Ünye ilçesine km mesafede, Altınordu ilçesine ise km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise bazıları 5,5 km mesafedeki Kadavat Kaya Mezarı, 8,5 km mesafedeki Yenicuma Camii ve 9,6 km mesafedeki Kazankaya Şelalesi'dir.

Şekil 4.606. Kabadirek Cami'nin şadırvanından bir görünüş (05.11.2019)

4.7.5.10. Tarihî Çeşmeler ve Şadırvanların Ordu İlindeki Dağılışı

Ordu ilinde yer alan tarihî çeşmeler ve şadırvanların dağılışını göstermek için bir harita oluşturulmuştur (Şekil 4.607), (Şekil 4.608). Harita incelendiğinde Ordu'daki tarihî çeşmeler ve şadırvanların; Altınordu, Çaybaşı, Gölköy, Gülyalı, Kabadüz, Kumru, Mesudiye, Ulubey ve Ünye ilçelerinde yer aldığı görülebilmektedir.

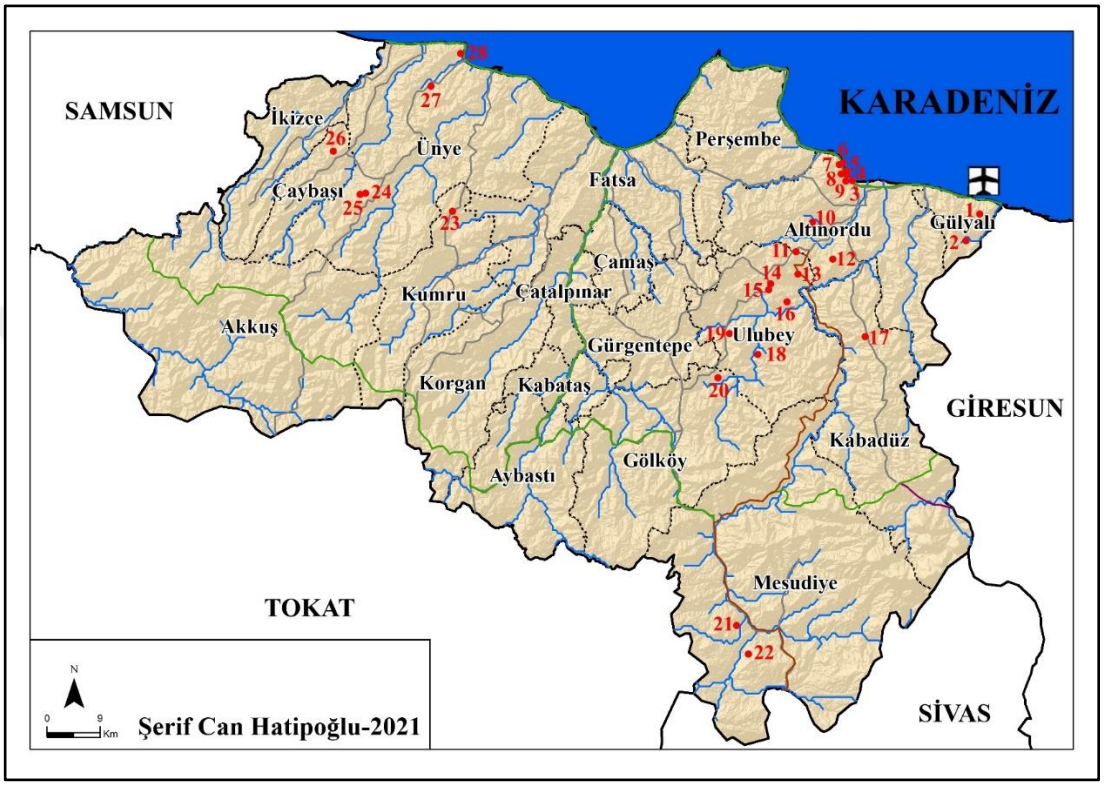

Şekil 4.607. Ordu ilindeki tarihî çeşmeler ve şadırvanların dağılış haritası

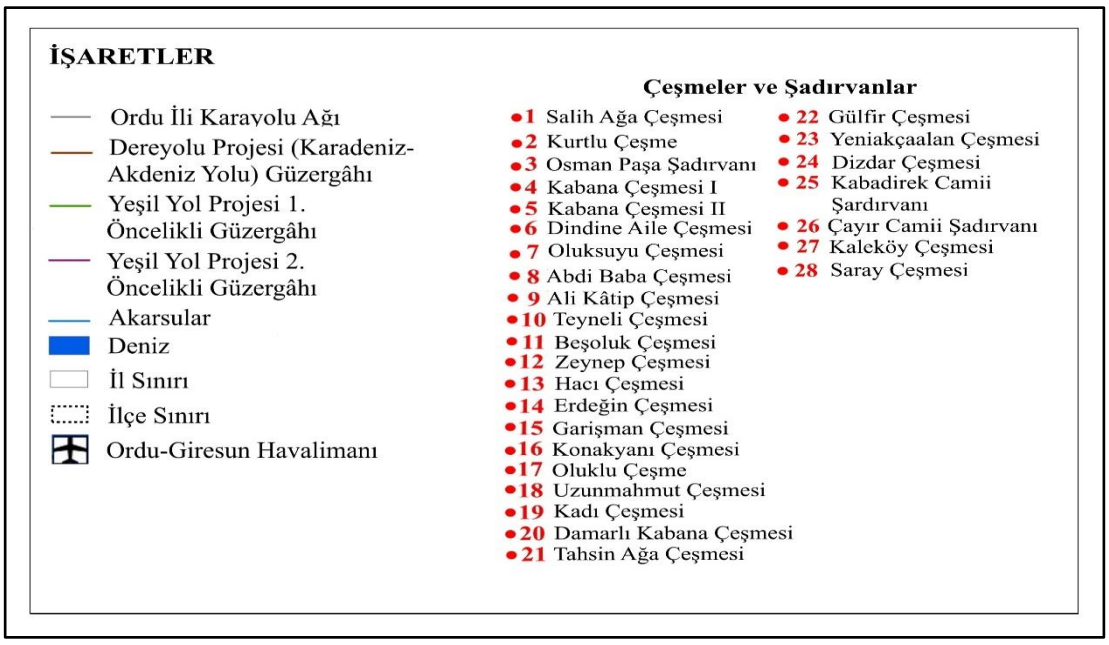

Şekil 4.608. Ordu ilindeki tarihî çeşmeler ve şadırvanların dağılış haritasına ait açıklamalar

4.7.6. Tarihî Hamamlar

Tarihî hamamlar özellikle Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerinde kültürel ve sağlık gibi nedenlerle inşa edilmiş mimari yapılardır (Çelik Uğuz ve Sağlam, 2014). Günümüzde işlevlerini sürdürmeleri bakımından önemli olmakla birlikte sundukları etkileyici peyzajla turizm açısından da öneme sahiptirler (Çelik Uğuz ve Sağlam, 2014). Ordu ilindeki tarihî hamamlar; Altınordu, Aybastı, Gölköy ve Ünye ilçelerinde dağılış göstermektedir.

4.7.6.1. Altınordu İlçesi Tarihî Hamamları

Altınordu ilçesi sınırları içerisinde tarihî hamam olarak: Eskipazar Büyük Hamam, Eskipazar Küçük Hamam, Selimiye (Saray) Hamamı ve Yalı (Furtun) Hamamı yer almaktadır.

4.7.6.1.1. Eskipazar Büyük Hamam

Altınordu ilçesi Eskipazar Mahallesi'nde yer almaktadır. Hamamın konumu 40°56'41" K enlemi ile 37°53'33" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre Büyük Hamam Eskipazar Camii'nin güneydoğusunda bulunan mezarlık içerisinde yer almakla birlikte üzerinde herhangi bir kitabe yoktur. Bu nedenle ne zaman ve kim tarafından yaptırıldığına dair bir bilgi bulunmamaktadır. Tek fonksiyonlu olarak yapılan hamam günümüzde faal durumda değildir. Büyük kısmıyla tahrip olmuş hamam 2013 yılında restorasyon işlemleri görmüştür (Şekil 4.609). Hamam soyunmalık, ılıklık, sıcaklık ve külhan bölümlerinden oluşmaktadır. Dikdörtgen planlı bu hamam kuzey güney doğrultusunda inşa edilmiştir. Çatı kısmı ve sıcaklık bölümü orijinal değildir. Sıcaklık kısmı kareye yakın bir plana sahipken üst kısmında ise tromplarla geçilmiş kasnaksız bir beton kubbe bulunmaktadır. Malzeme olarak kaba yontu taşı, moloz taş ve köşelerde kesme taş kullanılmıştır. Çatının bazı kısmalarında tuğlanın kullanıldığı görülen hamam süsleme bakımından genel olarak sade bir yapıdadır. Yalnızca sivri kemerli bir aynalığı bulunan yapı mimari ve plan özellikler nedeniyle 18-19. yüzyıl hamamlarına benzemesi sebebiyle bu yüzyıllarda yaptırılmış olabileceği düşünülmektedir (Tali, 2019). Mimari yapısıyla ve küçük boyutlara sahip olması sebebiyle "Aile Hamamı" tipindedir (Baş, 1997). Bu hamamın Haznedaroğulları tarafından yaptırıldığı bilgisi yörede yaşayan bu ailenin günümüzdeki mensupları tarafından verilmiştir (Tali, 2018a). Saha çalışmalarında neredeyse tamamen yenilendiği görülmüş olan Büyük Hamam günümüzde faal olarak

kullanılmamaktadır. Giriş kısmına tahtalar çakılı olduğu için iç kısmına ulaşılamamıştır. Faaliyete geçirilmesi sağlanarak tarihsel çekiciliği yanı sıra sağlık turizmi bakımından da çekici bir hale gelebilir. Hamam eğer kullanıma açılmayacaksa Eskipazar Cami ve Küçük Hamam ile birlikte içerisine alacak şekilde bir tarihi ve kültürel gezi parkuru oluşturulabilir. Etrafının da ormanlık olması bu parkuru daha çekici bir hale getirecektir.

Eskipazar Büyük Hamam'a ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Hamam Altınordu ilçe merkezine 6 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 30 m mesafedeki Eskipazar Cami, 145 m mesafedeki Eskipazar Küçük Hamam ve 2,4 km mesafedeki Hatipli Kaya Mezarı'dır.

Şekil 4.609. Eskipazar Büyük Hamam'a ait bir görüntü (31.01.2020)

4.7.6.1.2. Eskipazar Küçük Hamam

Altınordu ilçesi Eskipazar Mahallesi'nde yer almaktadır. Hamamın konumu 40°56'46" K enlemi ile 37°53'35" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre üzerinde herhangi bir kitabenin bulunmadığı hamam Büyük Hamam'a yakın bir konumda ve tek fonksiyonlu olarak inşa edilmiştir. Sıcaklık ve külhan olmak üzere iki bölümden oluşan hamam doğu batı doğrultulu planlanmıştır. Sıcaklık kısmına doğudan bir kemerli kapı ile girilen hamamın sıcaklık bölümü kareye yakın bir yapıdadır. Üst kısmı ise üzerinde trompların ve ışık gözlerinin yer aldığı bir kubbeyle kapatılmıştır. Sıcaklık bölümü kaş kemerli kurna aynasına sahiptir. Su deposu ve külhan kısmı dikdörtgen bir plana sahip olup üst kısmı beşik tonozla kapatılmıştır. Hamamın yapıldığı malzemeler ise kaba yonu taşı, moloz taş ve köşe kısımlarda düzgün kesme taşdır. Nadiren üst kesimlerde tuğla da kullanılmıştır. Hamamda kaş kemerli aynalık dışında bir bezemeye yer verilmemiştir. Duvarlar

içerisinde kuzey cephede yer alan boşluklar burada önceleri soyunmalık bölümünün olabileceğini düşündürmektedir. Küçük Hamam, Aybastı Sefalık Küçük Hamam'la büyük oranda benzer bir yapı göstermektedir. Önemli bir ayrıntı da Aybastı ilçesinde yer alan ve Haznedaroğulları tarafından yaptırılan Büyük ve Küçük Hamamların Eskipazar'daki Büyük ve Küçük Hamamlarla aynı boyut ve birbirlerine göre aynı konumda yer almalarıdır (Tali, 2019). Haznedaroğulları ailesine mensup kişilerce bu hamamın da Büyük Hamam gibi aynı aile tarafından yaptırıldığına dair bilgi alınsa da bunu kanıtlayan herhangi bir belge bulunmamaktadır (Tali, 2018a). Hamam aynı mimari özelliklere sahip hamamlarla karşılaştırıldığında 18-19. Yüzyıla tarihlendirilmektedir (Tali, 2019), (Şekil 4.610). Saha çalışmaları sırasında eski botanik bahçe projesi alanı içerisinde kaldığı gözlenen hamam her ne kadar tadilat geçirmiş olsa da herhangi bir koruma önlemi bulunmadığından tahrip edilmeye devam edilmektedir. Duvarlarında yer alan yazılar hasar görmüş giriş kısmı gibi problemler hamamın âtıl durumda olduğunu destekleyen ayrıntılardır. Tadilattan sonra kapısının açık bırakılmış olması da bu durumu desteklemiştir. Eskipazar Cami ve Büyük Hamam'dan nispeten uzak konumda bulunması belki de atıl kalmasının sebebidir. Ancak bu durum diğer yapılarla aynı bahçe koruması içerisine alınırsa çözülebilir. Yeniden bir restorasyon işleminden geçirildikten sonra kullanıma açılabilir ya da bir kültür parkı kurularak bu parkın bir parçası haline getirilebilir.

Eskipazar Küçük Hamam'a ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Hamam Altınordu ilçe merkezine 6 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 115 m mesafedeki Eskipazar Cami, 145 m mesafedeki Eskipazar Büyük Hamam ve 2,4 km mesafedeki Hatipli Kaya Mezarı'dır.

Şekil 4.610. Eskipazar Küçük Hamam'a ait bir görüntü (31.01.2020)

4.7.6.1.3. Selimiye (Saray) Hamamı

Altınordu ilçesi Eskipazar Mahallesi'nde yer almaktadır. Hamamın konumu 40°59'03" K enlemi ile 37°52'33" D boylamıdır.

Halk arasında "Yıkamacı Hamamı" adıyla da bilinen hamamın kitabesi bulunmaması sebebiyle ne zaman ve kim tarafından yaptırıldığına dair bir bilgi bulunmamaktadır (Tali, 2017). Hamam bir belgeye dayanmasa da Sıtkı Çebi'ye göre Trabzonlu aile Nemlizadeler tarafından inşa ettirilmiştir (Çebi, 1998). Tali (2019)'ye göre dikdörtgen bir plana sahip olan hamam soyunmalık, ılıklık, sıcaklık ve külhan bölümlerine sahiptir. Sonradan eklenen soyunmalık kısmının mimarisi hamamın yapısından farklıdır. Sıcaklık kısmı kare planlı olup üst kısmı tromplarla geçilmiş kasnaksız ve üzerinde ışık gözleri bulunan bir kubbe ile kapatılmıştır. Sıcaklığın orta kesiminde köşeleri pahlı olan bir göbek taşı yer almaktadır. Doğu ve batı kısımlarında sıcaklığın kenarlarına paralel dört adet halvet hücresi bulunmaktadır. "C" tipinde bir plana sahip olan hamam Çarşı (Eski) Hamamı ile benzerlik göstermektedir. Mimarisi, tarihi özellikleri ve planı sebebiyle 19. Yüzyıl sonlarına ya da 20. Yüzyıl başlarına tarihlendirmek mümkündür (Tali, 2019) (Şekil 4.611),. Saha çalışmaları sırasında restore edilmiş olduğu görülen hamamın özellikle sonradan düzenlenen iç tasarımı ve kullanılan objeler göze çok hoş görünmektedir (Şekil 4.612). Ziyaretçiler için bir otoparka da sahip olan hamam özenle planlanan tasarımıyla görülemeye değerdir. Tarihsel çekiciliği yanında sağlık turizmi bakımından da önemli bir yapıdır.

Selimiye (Saray) Hamamı'na ulaşım Altınordu şehir merkezinde bulunması sebebiyle oldukça kolaydır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 220 m mesafedeki Hamidiye (Hükumet) Cami, 240 m mesafedeki Etnografya Müzesi (Paşaoğlu Konağı) ve 350 m mesafedeki Ali Kâtip Çeşmesi'dir.

Şekil 4.611. Saray Hamamı'na ait bir görüntü (31.01.2020)

Şekil 4.612. Saray Hamamı'nın iç kısmına ait bir görüntü (31.01.2020)

4.7.6.1.4. Yalı (Furtun) Hamamı

Altınordu ilçesi Eskipazar Mahallesi'nde yer almaktadır. Hamamın konumu 40°59'11" K enlemi ile 37°52'40" D boylamıdır.

Halk arasında "Furtun Hamamı" olarak bilinen bu çarşı hamamı tek fonksiyonlu bir yapıdır (Tali, 2017). Hamamın bir belgeye dayanmamakla birlikte Furtun Zade Hamdi Bey tarafından yaptırıldığı bilgisi bulunmaktadır (Ordu Hayat Gazetesi, 2013)'ne atfen (Tali, 2019). Tali (2019)'ye göre hamam dikdörtgen bir plan dahilinde inşa edilmiş olup soyunmalık, ılıklık, sıcaklık, su deposu ve külhan bölümlerine sahiptir. Girişi batı cephesindeki soyunmalık (sonradan eklenen) olan hamamın sıcaklık kısmına yuvarlak yapıdaki bir kapıdan ulaşılmaktadır. Sıcaklığın orta kısmında sekizgen biçimine sahip bir göbek taşı yer almaktadır. Sıcaklığın üst kısmı ise birbirine simetrik ışık gözleri bulunan beşik tonozlarla kapatılırken tonozlarla sıcaklık bölümünün duvarlarını ayıran profilli bir korniş bulunmaktadır. Sadece bir halvet odası bulunan hamamın bu odası da saunaya dönüştürülmüştür. Herhangi bir bezemenin yer almadığı sade bir yapısı bulunan hamam malzeme olarak köşeler dışında moloz taştan inşa edilmiştir. Köşe kısımlarında ise kesme taş kullanılmıştır. Mimari yapısı Anadolu'da yer alan diğer örnekler ile karşılaştırıldığında Geç Osmanlı Devri örneği olduğu anlaşılırken 19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başlarına tarihlendirmesinin yapılması uygun görülmüştür (Tali, 2019), (Şekil 4.613). Saha çalışmaları sırasında yapılan gözlemlerde özellikle iç kısmının orijinal yapısının çok değiştirildiği tespit edilmiştir. Özellikle Selimiye (Saray) Hamamı ile karşılaştırıldığında ziyaretçiler açısından çekici bir görüntüsü bulunmamaktadır (Şekil 4.614). O sebeple çoğunlukla yöre halkı tarafından ziyaret edilen bir hamamdır. Selimiye (Saray) Hamamı benzeri bir şekilde iç tasarımı daha çekici bir hale getirilirse daha fazla ziyaretçinin ilgisini çekebilir. Ayrıca dış kısmında yer alan sıva hamamın tarihi dokusunu gizlemektedir. Bu nedenle tekrar elden geçirilerek tarihi kimliği ön plana çıkarılmalıdır.

Yalı (Furtun) Hamamı'na Altınordu şehir merkezinde yer alması sebebiyle kolaydır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 300 m mesafedeki Düz Mahalle Kilisesi, 400 m mesafedeki Osman Paşa Şadırvanı ve 450 m mesafedeki Yalı Cami'dir.

Şekil 4.613. Yalı (Furtun) Hamamı'na ait bir görüntü (31.01.2020)

Şekil 4.614. Yalı (Furtun) Hamamı'nın iç kısmına ait bir görüntü (31.01.2020)

4.7.6.2. Aybastı İlçesi Tarihî Hamamları

Aybastı ilçesi sınırları içerisinde tarihî hamam olarak Sefalık Büyük Hamam ve Sefalık Küçük Hamam yer almaktadır.

4.7.6.2.1. Sefalık Mahallesi Büyük Hamam

Aybastı ilçesi Sefalık Mahallesi'nde yer almaktadır. Hamamın konumu 40°40'51" K enlemi ile 37°25'20" D boylamıdır.

Aybastı ilçesi Sefalık Mahallesi'nde yer alan hamam Haznedaroğullarına ait konağın bahçesinde bulunmakla birlikte üzerinde herhangi bir kitabeye rastlanmadığından ne zaman yapıldığı tam olarak bilinememektedir (Tali, 2018a). Tali (2019)'ye göre hamam doğu-batı yönlü inşa edilmiş olup ılıklık, tek halvet hücreli sıcaklık, külhan ve su deposu bölümlerinden oluşmaktadır (Şekil 4.615). Ilıklık kısmına giriş batıdan bir kapı ile girilen hamamın üst örtüsü günümüzde tamamen yıkılmıştır (Şekil 4.616). Aynı zamanda soyunmalık olarak da kullanıldığı düşünülen ılıklıktan basık kemerli bir kapı ile sıcaklığa geçilmektedir. Kare planlı olan sıcaklık üzeri tromplarla geçilmiş bir kubbeye sahipken günümüzde örtü kısmı tamamıyla yok olmuştur. Kuzeyde yer alan külhana sıcaklıktan bir pencere açılmaktadır. Batı tarafta ise halvet hücresine açılan bir kapı bulunmaktadır. Külhan bölümünün üst kısmı tamamıyla kagir olarak kapatılmıştır. Hamamın iç ve dış kısmı sade bir yapıda olup herhangi bir bezemesi yoktur. Hamam günümüzde kullanılmamakla birlikte üst örtüsü büyük oranda duvarları ise kısmen tahrip olmuştur. Mimari yapısı Anadolu'da yer alan diğer örnekler ile karşılaştırıldığında 19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başlarına tarihlendirmesinin yapılması uygun görülmüştür (Şekil 549), (Tali, 2019). Saha çalışmaları sırasında yapılan gözlemlerde büyük oranda harap olduğu anlaşılan

hamamın aslına uygun bir şekilde onarılarak koruma altına alınması önemlidir. Âtıl durumdaki hamamın koruma altına alınmaz ise tamamen yıkılacağı aşikardır.

Sefalık Büyük Hamamı'na ulaşım kimi yerde asfalt kimi yerde stabilize bir yolla sağlanmaktadır. Özellikle mahalle içerisinden hamamın bulunduğu sokağa giriş yolunun ciddi anlamda onarıma ihtiyacı vardır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları hemen yanındaki Sefalık Mahallesi Küçük Hamam, 1,2 km mesafedeki Kutlu Doğmuş Türbesi ve 5 km mesafedeki Esenli Kaya Mezarı 'dır.

Şekil 4.615. Sefalık Büyük Hamamı'na ait bir görüntü (15.07.2020)

Şekil 4.616. Sefalık Büyük Hamamı'nın iç kısmına ait bir görüntü (15.07.2020)

4.7.6.2.2. Sefalık Küçük Hamam

Aybastı ilçesi Sefalık Mahallesi'nde yer almaktadır. Hamamın konumu 40°40'52" K enlemi ile 37°25'19" D boylamıdır.

Aybastı ilçesi Sefalık Mahallesi'nde yer alan hamam Haznedaroğullarına ait konağın bahçesinde bulunmakla birlikte üzerinde herhangi bir kitabeye yer verilmediğinden ne zaman inşa edildiği tam olarak bilinememektedir (Tali, 2018a). Tali (2019)'ye göre hamam sıcaklık ve külhan bölümlerinden oluşurken soyunmalık ve ılıklık bölümleri bulunmamaktadır. (Şekil 4.617). Batı kısımda yer alan bir kapıdan sıcaklık kısmına girilen yapının sıcaklık kısmı kareye yakın bir plana sahiptir. Yapının üst kısmı tromplarla geçilmiş ve üst kısmında ışık gözleri olan bir kubbe ile örtülüdür. Hamamın iç yüzeyi tamamen sıvalı olup kimi yerde dökülmelere rastlanmaktadır. Sıcaklığın batısında külhanla bağlantılı bir pencere yer almaktadır. Külhan ve su deposu dikdörtgen planlı olup üst kısmı beşik tonoz ile kapatılmıştır. Malzeme olarak kaba yonu taşı ve moloz taşın kullanıldığı yapı yığma sistem ile yapılmıştır. Mimari yapısı Anadolu'da yer alan diğer örnekler ile karşılaştırıldığında 19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başlarına tarihlendirmesinin yapılması uygun görülmüştür (Tali, 2019), (Şekil 4.618). Saha çalışmaları sırasında yapılan gözlemlerde büyük hamama nazaran daha

iyi durumda olan yapıda da büyük tahribata uğramıştır. Âtıl durumdaki hamamın tadilata alındıktan sonra koruma altına alınması şarttır.

Sefalık Küçük Hamamı'na ulaşım kimi yerde asfalt kimi yerde stabilize bir yolla sağlanmaktadır. Özellikle mahalle içerisinden hamamın bulunduğu sokağa giriş yolunun ciddi anlamda onarıma ihtiyacı vardır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları hemen yanındaki Sefalık Büyük Hamam, 1,2 km mesafedeki Kutlu Doğmuş Türbesi ve 5 km mesafedeki Esenli Kaya Mezarı 'dır.

Şekil 4.617. Sefalık Küçük Hamamı'na ait bir görüntü (15.07.2020)

Şekil 4.618. Sefalık Küçük Hamamı'nın iç kısmına ait bir görüntü (15.07.2020)

4.7.6.3. Gölköy İlçesi Tarihî Hamamları

Gölköy ilçesi sınırları içerisinde tarihî hamam olarak yalnızca Şıhmanoğlu Hamamı yer almaktadır.

4.7.6.3.1. Şıhmanoğlu Hamamı

Gölköy ilçesi Gölköy Mahallesi'nde yer almaktadır. Hamamın konumu 40°41'17" K enlemi ile 37°36'33" D boylamıdır.

Şıhmanoğlu Konağı'nın bir eklentisi olduğu bilinen hamam bu konağın bahçesinde yer almakta ise de konak günümüze ulaşamamıştır (Tali, 2019). Konak 17. yüzyılda ilçe merkezinin günümüzde bulunduğu alanda Şıhmanoğlu Hacı Ali Ağa'nın torunu küçük Hacı Ali Ağa tarafından yaptırılmıştır (Aydın, 2017)'a atfen (Tali, 2019). Ancak hamamın konakla aynı tarihlerde yapılıp yapılmadığı bilinmemektedir (Tali, 2019). Tali (2019)'ye göre hamamdan geriye günümüzde doğu-batı yönlü uzanan eyvan ve tek bir halvet hücresi ulaşabilmiştir (Şekil 4.619). Eyvan üstünde pandantiflerle geçilen kagir ve üç ışık gözlü kubbe yer almaktadır. Hücre kısmı kare planlı olup bu kısma giriş yuvarlak formlu bir kapıdan sağlanmaktadır. Hücrenin üst kısmı ise beş ışık gözlü bir kubbe ile kapatılmıştır. Halvet hücresinin güneyinde

külhana ait bir kazan yeri bulunmaktadır. Ocak kısmından sonrası tamamen yıkılan yapının sıcaklık olduğu düşünülen kısmında güney duvarda kaş kemerli nişlere yer verilmiştir. Hamamın yapımında yığma tekniği ve kesme taş kullanılmıştır (Tali, 2019). Saha çalışmaları sırasında hamamın büyük ölçüde tahrip olduğu gözlenmiştir. Gerekli tadilat işlemleri yapılmalı ve yıkılmış olan kısımları tamamlanarak turizme kazandırılmalıdır.

Şıhmanoğlu Hamamı'na ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 2,1 km mesafedeki Derebükü Kaya Mezarları, 3,6 km mesafedeki Gölköy Kalesi ve 4,1 km mesafedeki Kokurdan Yatak İçi Şekilleri 'dir.

Şekil 4.619. Şıhmanoğlu Hamamı'na ait bir görüntü (03.08.2020)

4.7.6.4. Ünye İlçesi Tarihî Hamamları

Ünye ilçesi sınırları içerisinde tarihî hamam olarak; Çarşı (Eski) Hamamı, Çifte Hamam, Saray Hamamı ve Tokatlılar Konak Hamamı yer almaktadır.

4.7.6.4.1. Çarşı (Eski) Hamamı

Ünye ilçesi Kaledere Mahallesi'nde yer almaktadır. Hamamın konumu 41°07'48" K enlemi ile 37°17'09" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre yerel halk tarafından bu hamam "Eski Hamam, Kilise Hamamı" olarak da bilinmektedir. Üzerinde herhangi bir kitabe bulunmayan hamamın kesin yapım tarihi bilinmemektedir. Çarşı (Eski) Hamamı dikdörtgen bir kütleye sahip olup planı ise "C" tipindedir. Batıdan doğuya soyunmalık, aralık, ılıklık, sıcaklık, külhan ve su deposu bölümlerine sahiptir (Şekil 4.620). Dış yüzeyinde sade ve kare alanın üzeri tromplarla geçilmiş bir kubbeyle kapatılmıştır. Kubbenin orta yerinde aydınlık feneri yer alırken fener etrafında ise yirmi beş tane ışık gözü bulunmaktadır. Hamamın ana bölümü olan sıcaklık kısmında kare formunda bir göbek taşı bulunurken

bu göbek taşının sahip olduğu mermer kaplama mekânın diğer kısımlarındaki kaplamalardan farklıdır. Bezeme özellikleri incelendiğinde genel olarak sade bir yapı dikkati çekmektedir. Yalnızca soyunmalık kısmında kâgir sütunların başlarında ve orijinal giriş kapısı üzerinde bazı süslemeler mevcuttur. Malzeme olarak köşe kısımlarda kesme taş, üst örtüde tuğla kullanılırken kalan kısımlarında moloz taş yaygın olarak kullanılmıştır. Bazı kaynaklarda orijinalinin kilise olduğu bilgisi yer alsa da Türk Hamam Mimarisi'nin geleneklerine uygun inşa edilmiş bu yapının kilise olarak yapılmış olma ihtimali zayıftır. Hamam planı, mimarisi ve süsleme teknikleri ile 19. yüzyıla tarihlendirilmektedir (Tali, 2019), (Şekil 4.621). Saha çalışmaları sırasında hamamın iç kısmının orijinalliğini oldukça fazla kaybettiği tespit edilmiştir. Dıştan da oldukça bakımsız görünen yapı erkek ve kadınlara dönüşümlü olarak hizmet vermektedir. Özellikle Ünye'de aktif olarak faaliyetini sürdüren tek hamam olmasıyla ayrı bir öneme sahiptir.

Çarşı (Eski) Hamamı Ünye şehir merkezinde yer aldığı için ulaşımı kolaydır. Altınordu ilçe merkezine ise 61,5 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 110 m mesafedeki Tarihi Bakırcılar Arastası, 120 m mesafedeki Kadılar Yokuşu ve 140 m mesafedeki Çifte Hamam'dır.

Şekil 4.620. Çarşı (Eski) Hamamı'na ait bir görüntü (04.11.2019)

Şekil 4.621. Çarşı (Eski) Hamamı'nın iç kesimine ait bir görüntü (04.11.2019)

4.7.6.4.2. Çifte Hamam

Ünye ilçesi Kaledere Mahallesi sınırlarında yer almaktadır. Hamamın konumu 41°07'45" K enlemi ile 37°17'08" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre üzerinde herhangi bir kitabenin bulunmadığı hamamın ne zaman yapıldığı bilinmemektedir. Tapu kayıtlarından ulaşılan tek kayıt Osmanlı tapu kayıtlarında yer almaktadır (Tali, 2019). Bu kayıtta 1876 yılında hamamın tapu kaydının Haşim Kadızade Neşat Efendi ve kız kardeşleri üzerine olduğu görülmektedir

(Samsun Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, 2019)'ne atfen (Tali, 2019). Tali (2019)'ye göre Çifte Hamam soyunmalık, ılıklık ve sıcaklık olmak üzere bölümlere ayrılmış bir erkekler bölümü ve ılıklık, sıcaklık, külhan ve su deposu bölümlerine sahip bir kadınlar kısmı yer almaktadır (Şekil 4.622). Dikdörtgen formlu bir yapıya sahip olan hamamın kuzey kısmı kadınlara batı kısmı ise erkeklere ayrılmış bir düzendedir. İki büyük kubbeye sahip bu hamam kesme taş kullanılarak inşa edilmiştir (Şekil 4.623). Bu kubbeler dıştan sekizgen bir kasnak üzerine oturtulmuş olup içten ise etek kısmında silme çerçeveye sahiptir. Kubbeler üzerinde yuvarlak formlu ışık gözleri bulunmaktadır. Hamamın 1937 yılına kadar kullanımda olduğu bilgisi bulunmaktadır. Çifte Hamam'ın Sadullah Bey Medresesi'ne gelir getirmek amacıyla inşa ettirilmiş olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple medrese ile aynı tarihlerde yani 19. yüzyılın ikinci yarısında yaptırıldığı düşünülmektedir. Çifte Hamam'ın gelir fonksiyonun da bulunması sebebiyle il genelinde çift fonksiyona sahip tek hamam unvanına sahiptir (Tali, 2019). Bu hamam kültürel turizm açısından önemli bir tarihsel yapıdır (Koday ve Kızılkan, 2018). Saha çalışmaları sırasında yıkılmak üzere olduğu görülen yapının acilen tadilata ihtiyacı vardır. Âtıl durumda ve definecilerce tahrip edilmiş haledeki yapı sahip olduğu mimarisi ve tarihsel dokusuyla mutlaka korunma altına alınmalıdır. Aslına uygun restore edildiğinde turizm açısından Ünye'ye katkısı büyük olacaktır.

Çifte Hamam Ünye şehir merkezinde yer alması sebebiyle ulaşımı kolaydır. Altınordu ilçe merkezine ise 61,5 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise hemen karşısındaki Orta Yeni Cami, 35 m mesafedeki Tarihi Bakırcılar Arastası ve 190 m mesafedeki Kadılar Yokuşu'dur.

Şekil 4.622. Çifte Hamam'a ait bir görünüş (04.11.2019)

Şekil 4.623. Çifte Hamam'ın iç kısmına ait bir görünüş (04.11.2019)

4.7.6.4.3. Saray Hamamı

Ünye ilçe merkezinde Saray Mahallesi'nde yer almaktadır. Hamamın konumu 41°07'58" K enlemi ile 37°17'06" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre üzerinde herhangi bir kitabesi bulunmayan hamam "Paşalar Hamamı" olarak da bilinmektedir. Yapılış tarihi bilinmeyen hamamın kuzey ve doğu cepheleri açıkta bulunurken güney cephesi kısmen batı cephesi ise tamamen toprak altında kalmıştır. Hamamla ilgili 1872 yılına ait bir tapu kaydı mevcuttur (Samsun Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, 2019)'ne atfen (Tali, 2019). Dikdörtgen bir formda planlanmış hamam tek fonksiyonlu bir düzene sahiptir (Şekil 624). Hamam soyunmalık, ılıklıki sıcaklık, külhan ve su deposu bölümlerinden oluşurken soyunmalık kısmı yıkılmıştır. Şu anda hamamda bulunan soyunmalık kısmı sonradan inşa edilmiştir. Hamamın esas bölümü olan sıcaklık üç eyvanlı kare planlıdır. Üstünde pandantiflerle geçilmiş ve ışık gözleri bulunan derin bir kubbe yer almaktadır. Kubbenin tam altında ise kâgir ve sekizgen forma sahip göbek taşı bulunmaktadır (Şekil 4.625). Dış kısmı oldukça sade bir yapıda olan hamamın iç kısmında ise sıcaklık kısımında kubbe geçişlerinde güneş kursuna benzer rozetler ve bitki motifleri yer almaktadır. Hamam kaba yonu taşı ve moloz taş üst örtü kesiminde ise tuğla malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Haznedarzade Süleyman Paşa tarafından saraya (konağa) hizmet sunması için inşa ettirildiği sanılırken Süleyman Paşa Sarayı'nın yapılış tarihi (1808-1815) ile hemen hemen aynı tarihlerde yapıldığı düşünülmektedir (Tali, 2019). 2017 yılında Ünye Belediyesi tarafından tadilatı tamamlanan yapı faaliyete geçmiştir. Eğer Süleyman Paşa Sarayı (Konağı) yeniden inşa edilebilirse Saray Cami ve Saray Hamamı ile birlikte büyük bir tarihsel çekicilik alanı oluşturulabilir. Bu sayede de daha fazla turistin yöreye gelmesi sağlanabilir.

Saray Hamamı'na ulaşım Ünye şehir merkezinde yer alması sebebiyle oldukça kolaydır. Altınordu ilçe merkezine ise 62 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 30m mesafedeki Paşabahçe Konağı, 190 m mesafedeki Saray Cami ve 270 m mesafedeki Süleyman Paşa Sarayı Surlarıdır.

Şekil 4.624. Saray Hamamı'na ait bir görüntü (04.11.2019)

Şekil 4.625. Saray Hamamı'nın iç kısmına ait bir görüntü (13.09.2020)

4.7.6.4.4. Tokatlılar Konak Hamamı

Altınordu ilçesi Hamidiye Mahallesi'nde yer almaktadır. Hamamın konumu 41°07'54" K enlemi ile 37°17'01" D boylamıdır.

Tali (2019)'ye göre bu hamam Tokatlılara ait konağın bahçesinde yer almakta ise de konakla olan ilişkisi tam olarak bilinememektedir. Konak günümüzde tamamen yıkılmış olsa da hamam hala ayaktadır. İki bölümden oluşan hamamın giriş kısmı doğuya bakarken hamam dikdörtgen planlıdır. Kare planlı ve tek mekândan oluşan sıcaklık bölümü tahrip olmuştur. Hamamın cehennemlik kısmı tamamen yıkılmıştır. Basık yapılı olan kubbe kısmında fil gözleri yer almaktadır. Ilıklık ve sıcaklıktan oluşan hamam kapı taşlarında bitkisel süslemeler yer almaktadır. Hamamın 19. yüzyılda inşa edilmiş olduğu düşünülmektedir (Tali, 2019). Saha çalışmaları sırasında tespiti oldukça güç olmuştur. Bitki örtüsü tarafından tamamen sarılmış yapı âtıl durumda kalmıştır (Şekil 4.626). Bahçesinde bulunduğu konağın tekrar yapılması ve hamamın da tadilata alınması gerekmektedir. Böylelikle daha dikkat çekici yapılar olarak ziyaretçilerin dikkatini çekebileceklerdir.

Tokatlılar Konak Hamamı'na Ünye şehir merkezinde yer alması sebebiyle kolaydır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 190 m mesafedeki Yaşayan Kültürel Miras Müzesi, 230 m mesafedeki Paşabahçe Konağı ve 250 m mesafedeki Feyzullah Kadı Konağı'dır.

Şekil 4.626. Tokatlılar Konak Hamamı'na ait bir görüntü (13.09.2020)

4.7.6.5. Tarihî Hamamların Ordu İlindeki Dağılışı

Ordu ilinde yer alan tarihî hamamların dağılışını göstermek için bir harita oluşturulmuştur (Şekil 4.627), (Şekil 4.628). Harita incelendiğinde tarihî hamamların; Altınordu, Aybastı, Gölköy ve Ünye ilçelerinde yer aldığı görülebilmektedir.

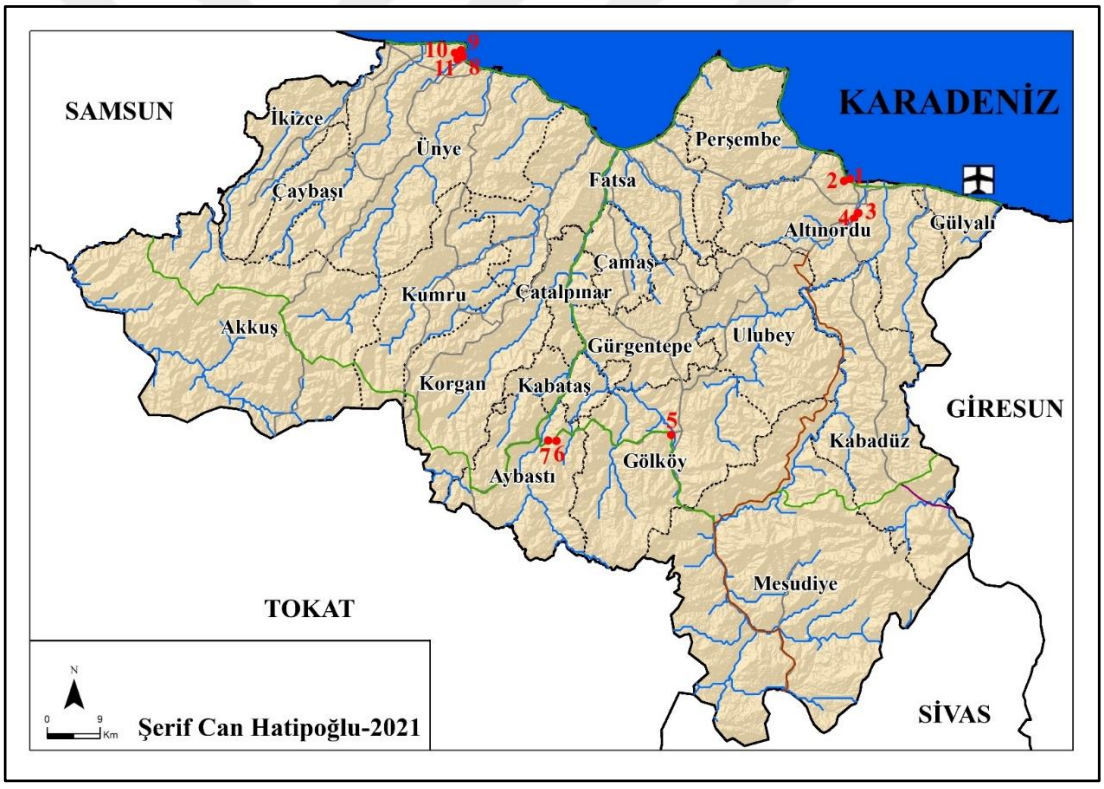

Şekil 4.627. Ordu ilindeki tarihî hamamların dağılış haritası

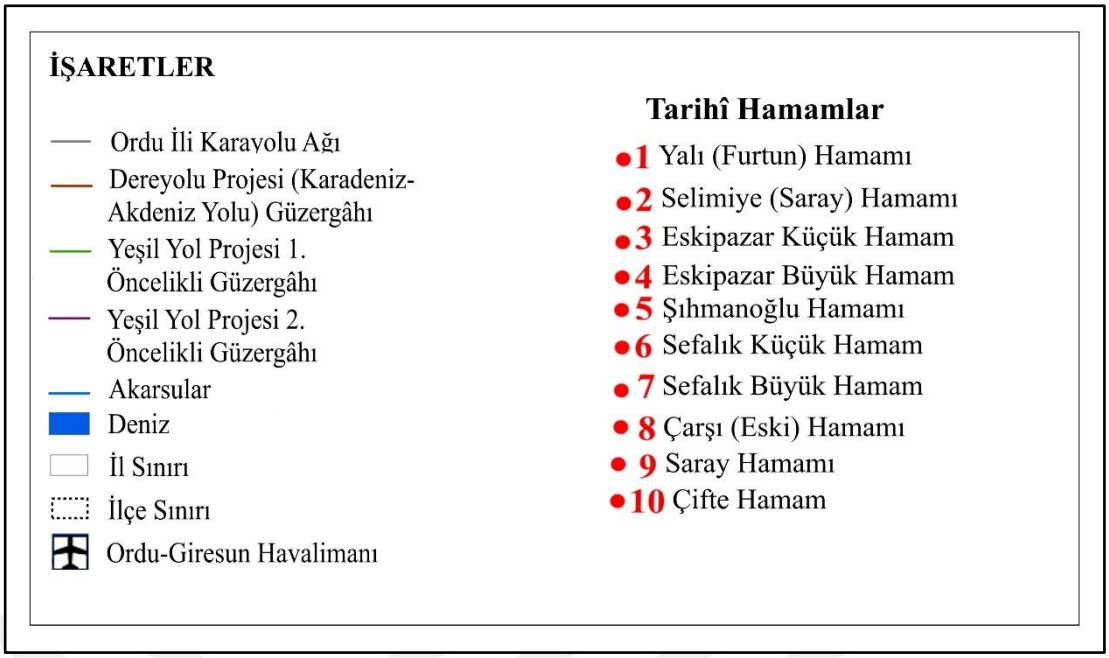

Şekil 4.628. Ordu ilindeki tarihî hamamların dağılış haritasına ait açıklamalar

4.7.7. Tarihî Konaklar, Hanlar, Çarşılar ve Sokaklar

Tarihî konaklar, hanlar, çarşılar ve sokaklar bir mekânın kültürel geçmişinin korunarak günümüze kadar aktarılabilen yansımalarıdır. Ordu ilindeki tarihî konakların, hanların, çarşıların ve sokakların büyük bir bölümü Altınordu Kentsel Sit Alanı ve Ünye Kentsel Sit Alanı içerisinde yer almaktadır. Geriye kalan bölümü ise Çamaş, Fatsa, Kabataş ve Perşembe ilçelerinde dağılış göstermektedir.

4.7.7.1. Altınordu İlçesi Tarihî Konakları

Altınordu ilçesi sınırlarında özellikle kentsel sit alanında koruma altına alınmış çok sayıda yapı yer almaktadır. Ancak bunların turistik açıdan en önemlileri: Eski Vali Konağı, İkizievler ve Sarı Konak'dır.

4.7.7.1.1. Eski Vali Konağı

Altınordu ilçesi Taşbaşı Mahallesi'nde yer almaktadır. Bu tarihi konağın konumu 40°59'21" K enlemi ile 37°52'30" D boylamıdır.

Osmanlı Mimarisi ile yapılan Eski Vali Konağı Ordu'nun ilk valisi Fazıl Özelçi'den itibaren 31 valinin konut olarak kullanıdığı yapıdır (URL-13, 2019). Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre kendine özgü bahçesi içerisinde yer alan ve bodrum katı üzerine iki katlı olarak inşa edilmiş olan yapı 19. yüzyıl sonlarına tarihlendirilmektedir (Şekil 4.629). Taş duvarlı ve bağdadi tarzda yapılan Eski Vali

Konağı'nın giriş kısmında iki sütun arasında demir bir kapı yer almaktadır. Kapıdan girildiğinde zemin ve bodrum katlara giden iki ayrı taş basamaklı merdiven bulunmaktadır. Bodrum kısmının girişinde basık kemere sahip ahşap bir kapı yer alırken zemin katta ise geniş bir giriş kısmı dikkati çekmektedir. Zemin katın girişinin üst kısmı sundurmalı olmasının yanında korint düzene sahip iki sütunla ayakta durmaktadır. Zemin kat pencerelerinde demir korkuluklar göze çarparken binanın kat aralarında silmeler sıçantaşı taş işlemesine sahiptir. Konağın köşe kısımları işlevi olmayan dekor sütunlarla süslenmiştir. Yapıda yer alan her pencerenin kenar kısmında küçük bir havalandırma gözü bulunmaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). 2019 yılı içerisinde restorasyon işlemleri tamamlanmış olan konak bugün "Çocuk Kütüphanesi" olarak hizmet vermektedir (Şekil 4. 630). Restorasyondan önce ikinci kata çıkan betonerme bir dış merdiven bulunmakta iken resorasyonla birlikte bu merdiven kaldırılarak içten ikinci kata ahşap bir merdiven konulmuştur. Altınordu ilçesi kentsel sit alanında bulunan diğer yapılar gibi Eski Vali Konağı da günümüzde kentsel baskıların etkisi altındadır (Atabeyoğlu vd., 2019). Daha yakın zamana kadar konut olarak kullanılan yapı kamulaştırıldıktan bir süre sonra sokakta yaşan insanların mekan edindiği bir yer olmuş ancak restorasyondan sonra tam anlamıyla koruma altına alınabilmiştir. Yöre iklimi, kentin genel yapılaşması, ulaşım ağı ve bitki oluşumu (yosunlaşma vb.) yapı üzerindeki baskıyı tetikleyen en önemli etmenlerdir (Atabeyoğlu vd., 2019). Restorasyon sonrasındaki hali görülmeye değer olan bu yapıya farklı bir işlev daha kazandırılması konağın önemini daha da arttırmaktadır.

Eski Vali Konağı Altınordu şehir merkezinde yer aldığından kolay bir ulaşıma sahiptir. Genel olarak asfalt bir yolla ulaşımın sağlandığı konağın bulunduğu sokağa girildiğinde parke döşeli bir yol takip edilmektedir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 300 m mesafedeki Taşbaşı Kilisesi, 350 m mesafedeki İkizevler ve 360 m mesafedeki Sarı Konak'tır.

Şekil 4.629. Eski Vali Konağı'na ait bir görüntü (31.01.2020)

Şekil 4.630. Eski Vali Konağı'nın iç kısmına ait bir görüntü (31.01.2020)

4.7.7.1.2. İkizevler

Altınordu ilçesi Taşbaşı Mahallesi'nde yer almaktadır. Bu tarihi konakların konumu 40°59'32" K enlemi ile 37°52'30" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre 20. yüzyıla tarihlendirmeleri yapılmış olan ve hemen hemen birbirleriyle aynı yapıya sahip olan bu iki konak taş zemin üzerine iki bağdadi kat olarak inşa edilmiştir (Şekil 4.631). Taşkın saçaklı kırma çatıya sahip olan konaklar cephelerin birleştiği köşe kısımlarında düz ve ahşap silmeler yer almaktadır. Yapıların tüm ana pencereleri giyotin tarzında olup dikdörtgen yapıdadır. Cumbaları bulunan konakların cumba cephelerinde ikişer kuzey ve güney cephelerinde birer pencere yer almaktadır. Kuzey cephelerin zemin katında giriş kapılarının bulunduğu yapılarda kapılarının doğu ve batısında birer pencere yer almaktadır. Orta kat ve zemin kat düzenlemeleri aynı olan binalar orta kattan birbirlerine doğru açılan kapıları ve bir köprü yer almaktadır. Son kat eksenlerinde yer alan pencereler kare formlu olup diğer pencelerinden küçüktür (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Günümüzde restorasyon işlemleri tamamlanmış olan yapılar üç yıldızlı hotel olarak hizmet vermektedir (Şekil 4.632). Saha çalışmaları sırasında doğudaki yapının hemen önünde rekreatif olarak kullanılan bir yeşil alan ve masaların da yer aldığı gözlenmiştir.

İkizevler Altınordu şehir merkezinde yer aldığında ulaşım asfalt yolla ve kolay bir şekilde sağlanmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 10 m mesafedeki Sarı Konak, 46 m mesafedeki Taşbaşı Kilisesi ve 350 m mesafedeki Eski Vali Konağı'dır.

Şekil 4.631. İkizevler'e ait bir görüntü (31.01.2020)

Şekil 4.632. İkizevler Hotel'in resepsiyon kısmına ait bir görüntü (31.01.2020)

4.7.7.1.3. Sarı Konak

Altınordu ilçesi Taşbaşı Mahallesi'nde yer almaktadır. Bu tarihi konağın konumu 40°59'34" K enlemi ile 37°52'30" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre 19. yüzyıla tarihlendirilmiş olan konak bodrum kat üzerine dört katlı olarak inşa edilmiştir. Yığma taştan yapılmış olan konak dıştan taşkın saçaklı çadır tipinde bir çatı yapısına sahiptir. En gösterişli yönü batı cephesidir. Tüm pencereleri dikdörtgen şekilli olan yapının batı cephesinde ikinci katta yer alan kapının sağında ve solunda kaideli sütunlar yer almaktadır. Giriş kapısına yoldan bir merdivenle ulaşılan konakta her katta yer alan pencereler ve süslemeler aynı düzene sahiptir. Doğu cephesi önünde zemin kat seviyesindeki giriş kapısı önünde dikdörtgen planlı bir veranda bulunurken verandaya tek kollu bir merdiven aracılığı ile ulaşılmaktadır. Güney cephede zemin kat sağır bir yapıdayken ikinci katında yer alan üç pencereden eksen doğusundaki pencere ara pencerelerin devamı konumundadır. Batı kısımda kalan ikisi ise küçük ve kare biçimlidir. Son iki katın simetrik ikişer penceresi bulunmaktadır. Bu yapı günümüzde özel bir kuruluşa aittir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında konağın tekrar tadilata alındığı görülmüştür. İsmini renginden alan bu konağın son tadilatla birlikte farklı bir renge boyanmış olması yapının kimliğine uymamıştır (Şekil 4.633). Daha eski dönemlerde özel organizasyonlar için de kullanılmış olan yapı şu anda boş bir şekilde durmaktadır. Kondisyon olarak iyi durumdadır. Saha çalışmaları sırasında tadilat sebebiyle iç kısmına girme imkânı bulunamamıştır.

Sarı Konak Altınordu şehir merkezinde yer alması sebebiyle düzgün asfalt bir yolla ulaşımı kolaydır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden

bazıları ise 10 m mesafedeki İkizevler, 56 m mesafedeki Taşbaşı Kilisesi ve 360 m mesafedeki Eski Vali Konağı'dır.

Şekil 4.633. Sarı Konak'a ait bir görüntü (31.01.2020)

4.7.7.2. Çamaş İlçesi Tarihî Konakları

Çamaş ilçesi sınırları içerisinde turistik değere sahip tarihî konak olarak yalnızca Cevat Bey Konağı yer almaktadır.

4.7.7.2.1. Cevat Bey Konağı

Çamaş ilçesi Edirli Mahallesi'nde yer almaktadır. Konağın konumu 40°56'46" K enlemi ile 37°30'10" D boylamıdır.

Bayhan (2016)'a göre 1907-1908 yıllarında inşa edilen bu konak Çamaş ilçesine adını veren aileden olan Ali Ağa'nın oğlu Osman Ağa tarafından yapılmıştır. Fatsa Kabakdağ Mahallesi'nden getirilen taşlar ve kestane ağaçlarından elde edilen ahşap malzeme ile taş zemin üzerine iki katlı bir planda inşa edilmiştir (Şekil 4.634). Üst kat ile orta kat arasını ahşap hatıllar ayırırken, zemin ve orta kat arasında taş hatıllar yer alır. Ana pencerelerin hepsi giyotin tipinde olup dikdörten şekillidir. Kuzey cephede en gösterişli cephe olup zemin katta öne çıkıntı yapan bir veranda kısmı yer alırken hemen alt kısmında ise ağızdan doldurulan bir çeşme biçimli sarnıç yer almaktadır. Verandaya iki yönden simetrik bir merdivenle ulaşılmaktadır. Veranda üzerinde yer alan cumba kısmını ise alttan dört taş sütun desteklemektedir. İç kısımda birinci ve ikinci katlar aynı plana sahipken bu katlarda ortada bir sofa ve toplam beşer oda bulunmaktadır. Zemin katı taş ve diğer katları bağdadi tarzda olan yapının doğusunda taş malzemeden yapılma mutfak ve ahır bölümleri müştemilat olarak planlanmıştır (Bayhan, 2016). Saha çalışmaları sırasında yapının kullanılmamakta olduğu görülmüştür. Kapı kısmına tahta plaka çakılmış olduğundan iç kısma girilememiştir.

Ancak dışarıdan göründüğü kadarıyla iç kısımda ahşap malzeme yoğun olarak kullanılmıştır (Şekil 4.635). Mutlaka onarılması gerektiğini düşündüğümüz konak yöredeki en görkemli mesken olarak dikkati çekmektedir. Onarımı yapıldıktan sonra bahçesi ile birlikte bir butik otel, restoran ya da müze olarak kullanıma açılabilir.

Cevat Bey Konağı'na asfalt yolla ulaşım sağlanmaktadır. Çamaş ilçe merkezine 7,4 km, Altınordu ilçe merkezine ise 48 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 300 m mesafedeki Külekçi Camii, 3 km mesafedeki Hisarbey Kaya Mezarları ve 7,3 km mesafedeki Örmeli Kaya Mezarı'dır.

Şekil 4.634. Cevat Bey Konağı'na ait bir görüntü (01.09.2020)

Şekil 4.635. Cevat Bey Konağı'nın iç kısmına ait bir görüntü (01.09.2020)

4.7.7.3. Fatsa İlçesi Tarihî Konakları

Fatsa ilçesi sınırları içerisinde turistik değere sahip tarihî konak olarak Haznedaroğlu Abdullah Bey (Kademoğlu) Konağı ve Haznedaroğlu Konağı (Bolaman Kalesi) yer almaktadır.

4.7.7.3.1. Haznedaroğlu Abdullah Bey (Kademoğlu) Konağı

Fatsa ilçesi Bolaman Mahallesi'nde yer almaktadır. Konağın konumu 41°07'48" K enlemi ile 37°17'06" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre bu konak üzerindeki kitabeden anlaşıldığına göre Haznedaroğlu Abdullah Bey'e ait sur duvarları üzerine dikdörtgen planlı olarak yapılan konağın inşa tarihi 1784'tür. Dört pahlı kırma ve saçakları dışa taşkın bir çatı ile üstü kapatılan yapı iki katlı olarak inşa edilmiştir. Kat aralarında, köşelerde ve cephe yüzeylerinde silmeler yer almaktadır. Bodrum katındaki pencereler hariç diğer tüm pencereler giyotin tipi bir yapıdadır. Son kat pencereleri sivri kemer biçimli iken pencere yayları yukarı doğru uzatılmış ve çapraz kıvrımlı biçimde üzerlerinde yer alan kısa ve profilli yatay silmelere saplı bir modele sahiptir. Kuzey

yönlü surların zemin kat olarak kullanıldığı yapının yine bu katında yedi adet taş pervazlı pencere yer almaktadır. Doğu cephesinde giriş kapısının kuzeyinde iki pencere yer alırken güneyinde tek pencere bulunmaktadır. Sonradan bir binanın inşasıyla güney cephesi bu yeni yapıyla birleşik bir duruma gelmiştir. Batı cephesine ise sonradan bir mekân inşa edilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Yapılışında yığma taş ve ahşap malzeme kullanılmıştır (T.C. Ordu Valiliği, 2012), (Şekil 4.636). Saha çalışmaları sırasında restorasyon işlemi uygulandığı görülen yapı kondisyon bakımından iyi durumdadır. Bir düzenleme yapılarak butik otele çevrilebilir ve hemen yakınındaki Bolaman Plajı ile birlikte daha fazla turist çekebilir.

Haznedaroğlu Abdullah Bey Konağı'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Haznedaroğlu Konağı'nın hemen bitişiğinde yer alan yapı Fatsa ilçesine 8,3 km, Altınordu ilçesine 36,3 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise bitişiğindeki Haznedaroğlu Konağı (Bolaman Kalesi) 150 m mesafedeki Bolaman Plajı ve 1,4 km mesafedeki İnyanı Deniz Mağaraları'dır.

Şekil 4.636. Fatsa İlçesi Haznedaroğlu Abdullah Bey (Kademoğlu) Konağı'ndan bir görünüş

4.7.7.3.2. Haznedaroğlu Konağı (Bolaman Kalesi)

Fatsa ilçesi Bolaman Mahallesi'nde yer almaktadır. Kalenin konumu 41°02'12" K enlemi ile 37°35'29" D boylamıdır. Haznedaroğlu Konağı (Bolaman Kalesi)'nın da içinde bulunduğu Perşembe yarımadası kıyıları (Bolaman, Yalıköy, Medreseönü ve Perşembe belediyesi sınırları) Bakanlar Kurulu Kararı ile 28.05.2009 tarihli ve 27241 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak Bolaman Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi ilân edilmiştir (Anonim, 2009). Ancak 31.01.2021 tarihli ve 31380 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan başka bir karar ile Bolaman Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi'nin sınırları daraltılmış ve bu daralmadan sonra Haznedaroğlu Konağı (Bolaman Kalesi) bölgenin dışında kalmıştır (Anonim, 2021).

Büktel (2011)'e göre Antik Polemonium adıyla geçmişte anılan Bolaman, Roma İmparatorluğu'nun 395 yılında ikiye bölünmesinden yaklaşık olarak 400 yıl önce kurulduğu düşünülmektedir. İlk kuruluş yeri Bolaman Çayı'nın batısında yer alan yakınlardaki bir tepenin etekleridir. Daha sonra Gölbaşı Mahallesi Yeni Pazar Semti'ne taşınmıştır. Ancak bu taşınmanın kesin tarihi bilinmemektedir. Sonrasında 1930 yılında dönemin valisi Ali Kemal Aksüt tarafından bugünkü Bolaman Mahallesi Laleli Mevkii'ne taşınmıştır. Bolaman Mahallesi'nde yer alan Bolaman Kalesi aslen "Aya Kale" olarak bilinmekle birlikte Cenevizliler tarafından inşa edildiği düşünülmektedir (Büktel, 2011). Bolaman Kalesi denize doğru sokulan burun üzerine inşa edilmiş bir kaledir (Şekil 4.637). İç ve dış olmak üzere iki bölümden oluşan kale iç bölümü karakol görevi görürken dış bölümü gözetleme görevleri için inşa edilmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c).

18. yüzyılda kalenin iç kısmına çift cumbalı ahşap bir konak yapılmıştır ve Haznedaroğlu Konağı (Şerefnur Kademoğlu Konağı) adı ile tanınmaktadır (Büktel, 2011), (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c). Bunun nedeni ise Haznedaroğullarından Mustafa Bey'in oğlu Ali Bey tarafından yaptırıldığı düşüncesidir (Büktel, 2011). Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından aslına uygun restore edilen konak 2009-2019 yılları arasında Geleneksel El Sanatları ve Yöresel Yemekler Lokantası olarak hizmet vermiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c). Günümüzde Haznedaroğlu Konağı (Bolaman Kalesi)'nı kent müzesine çevirme çalışmaları devam etmektedir.

Haznedaroğlu Konağı (Bolaman Kalesi)'na ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Fatsa ilçe merkezine 8,3 km mesafede, Altınordu ilçe merkezine ise 32,7 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları hemen yanındaki Haznedaroğlu Abdullah Bey (Kademoğlu) Konağı, 20 m mesafedeki Bolaman Plajı ve 1,5 km mesafedeki İnyanı Deniz Mağaraları'dır.

Şekil 4.637. Fatsa ilçesi Haznedaroğlu Konağı (Bolaman Kalesi)'ndan bir görünüş (21.05.2019)

4.7.7.4. Kabataş İlçesi Tarihi Konakları

Kabataş ilçesi sınırları içerisinde turistik değere sahip tarihî konak olarak yalnızca Ağalık Konağı yer almaktadır.

4.7.7.4.1. Ağalık Konağı

Kabataş ilçesi Düz Mahalle'de yer almaktadır. Konağın konumu 40°44'53" K enlemi ile 37°24'45" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre moloz yığma taş temel üzerine inşa edilen yapı iki katlı plana sahiptir. Üstten dört pahlı kırma çatıya sahip konağın çatı saçakları dışarı taşmıştır. Tüm katları orta sofalı bir plana sahip olan yapının tüm dikdörtgen pencereleri giyotin türündedir. Dış kısımda kat aralarında ahşap silmelerin yer aldığı konağın giriş kapısına taş merdivenle ulaşılabilmektedir. Zemin ve son katta güney cepheler sağırdır ve kuzey cephede ise alt ve üstte ikişer pencere yer alır. İç kısımda özellikle geometrik ve bitkisel desenli taş ocak ve tavan örtüleri ilgi çekicidir. 25 yıldır kullanılmayan konak Geleneksel Türk Ev Mimarisi'nin özelliklerini taşımaktadır. (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında yapının tadilata alındığı gözlenmiştir (Şekil 4.638). Tüm ısrarlara rağmen güvenlik nedeniyle içerisine girilememiştir. "Hacı Salih Ağa Konağı" olarak da bilinen yapı tadilat sonrasında müze haline getirilirse ilgi çekici olacağı aşikardır.

Ağalık Konağı'na asfalt yolla ulaşım sağlanmaktadır. Kabataş ilçe merkezine 5 km, Altınordu ilçe merkezine ise 81,4 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 3,2 km mesafedeki Alanbaşı Kaya Mezarı, 7,8 km mesafedeki Şifasuyu Kaya Mezarları ve 16,1 km mesafedeki Beylerli Eski Camii'dir.

Şekil 4.638. Ağalık Konağı'na ait bir görüntü (01.09.2020)

4.7.7.5. Perşembe İlçesi Tarihi Konakları

Perşembe ilçesi sınırları içerisinde turistik değere sahip tarihî konak olarak yalnızca Halil Ağa Konağı yer almaktadır.

4.7.7.5.1. Halil Ağa Konağı

Perşembe ilçesi Salavat Mahallesi'nde yer almaktadır. Bu tarihi konağın konumu 40°58'58" K enlemi ile 37°43'31" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre iki katlı bir plan sergileyen yapı yığma taş kullanılarak inşa edilmiş olsa da yer yer ahşap malzeme de kullanılmıştır. Kuzey, güney ve doğu cephelerin bir kısmı kot farkından dolayı toprak altında kaldığı yapıda kuzey cephe sağır olarak tasarlanmıştır. Giriş kısmı batı cephede yer almakla birlikte bu kısmıda iki ahşap pencereye sahip ahşap ayaklarla desteklenen bir cumba yer almaktadır. Katlar birbirinden ahşap hatıllarla ayrılmıştır. İç kısımda ikinci kata ulaşılan ahşap merdivenlerde büyük tahribat meydana gelmiştir. Kat içerisinde iki adet oda, iki adet mutfak ve kiler olarak kullanıldığı sanılan odalar yer alırken orta kısımda ise tüm odalara açılan bir sofa bölümü yer almaktadır. Üst kat pencereleri ahşap kapaklı iken alt kat pencereleri ise demir parmaklıklara sahiptir. Çatı bölümü üstten kırma olup iç kısmıda ise düz ahşaptır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında konağın atıl durumda ve oldukça harap bir halde olduğu gözlenmiştir. Bitki örtüsü tarafından da istila edildiği görülen yapı güçlükle tespit edilebilmiştir (Şekil 4.639). Neredeyse hemen her bölümünde tahribatın bulunduğu yapı bir an önce tadilata alınmalı ve aslına uygun onarılarak korunmalıdır (Şekil 4.640).

Halil Ağa Konağı'na ulaşım asfalt bir yolla ulaşımı kolaydır. Konak Perşembe ilçe merkezine 25 km, Altınordu ilçe merkezine ise 20,7 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 5,4 km mesafedeki Doğanköy Köprüsü, 8,5 km mesafedeki Hacılar Takım Şelaleleri ve 9,5 km mesafedeki Soğukpınar Hatipli Camii'dir.

Şekil 4.639. Halil Ağa Konağı'na ait bir görüntü (06.09.2020)

Şekil 4.640. Halil Ağa Konağı'nın iç kısmına ait bir görüntü (06.09.2020)

4.7.7.6. Ünye İlçesi Tarihî Konakları

Ünye ilçesi sınırları içerisinde yer alan turistik öneme sahip tarihî konalar: Hüseyin Sabri (Feyzullah) Kadı Konağı, Hüsrev Yürür Konağı, Paşabahçe Konağı, Sebile Hanım Konağı ve Zahiye Hanım Konağı'dır.

4.7.7.6.1. Hüseyin Sabri (Feyzullah) Kadı Konağı

Ünye ilçesi Kaledere Mahallesi'nde yer almaktadır. Konağın konumu 41°07'48" K enlemi ile 37°17'00" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre bu konak 20. yüzyılda inşa edilmiş olup taş zemin kat üzerinde iki bağdadi kat olarak yapımı tamamlanmıştır. Dıştan saçakları taşkın kırma çatı ile üst kısmı tamamlanan yapının kat aralarında düz silmeler yer almaktadır. Kuzey cephesinde taş pervazlı bir kapı zemin kata ulaşımı sağlarken kapının iki yanında da ikişer pencere yer almaktadır. Orta ve son katın ortalarında cumbalar üzerinde de ikişer pencere bulunmaktadır. Cumba üzerindeki bu pencerelerden son kattakiler basık kemer şekillidir. Doğu cephesinde de bir adet giriş kapısı yer almaktadır. Ünye Kültür Yolu Projesi kapsamında tadilat yapılarak 2018 yılında kafeterya ve misafirhane olarak hizmete açılmıştır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b), (Şekil 4.641). Üç katlı bu konağın zemin katı lobi ve kafeterya, ikinci katı toplantı salonu ve üçüncü katı ise misafirhane olarak hizmet vermektedir (Şekil 4.642). Bahçesinde de masaların yer aldığı yapı kafeterya hizmetlerini bahçede de sunmakta ve semaverde çay gibi hizmetleri bünyesinde barındırmaktadır. Hem tarihî ve kültürel anlamda hem de sonradan dönüştüğü işlevleriyle sosyal anlamda da Ünye ilçesi için büyük öneme sahip bir yapı konumundadır.

Hüseyin Sabri (Feyzullah) Kadı Konağı'na ulaşım Ünye şehir merkezinde yer alması sebebiyle kolaydır. Asfalt bir yolla ulaşımın sağlandığı konak Altınordu ilçe merkezine ise km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 43 m mesafedeki Yaşayan Kültürel Miras Müzesi, 150 m mesafedeki Kadılar Yokuşu ve 300 m mesafedeki Tarihi Bakırcılar Arastası'dır.

Şekil 4.641. Hüseyin Sabri Kadı Konağı'na ait bir görünüş (04.11.2019).

Şekil 4.642. Hüseyin Sabri Kadı Konağı'nın misafirhane kısmına ait bir görünüş (04.11.2019)

4.7.7.6.2. Hüsrev Yürür Konağı

Ünye ilçesi Çamurlu Mahallesi'nde yer almaktadır. Konağın konumu 41°08'02" K enlemi ile 37°17'09" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre yarım bodrum kat üzerine zeminle birlikte iki katlı olan konağın orijinal planında bir katı daha bulunmakta iken bir depremle en üst katın büyük hasar görmesi sonucu iki katlı bir yapıya dönüştürüldüğü bilgisi bulunmaktadır. Ahşap kırma bir çatı yapısında sahip olan konak tamamen taştan inşa edilmiştir. Günümüzde işlev olarak konut olmasına rağmen bir dönem okul olarak da kullanılan konağın oldukça geniş bir bahçesi bulunmaktadır. Ünye içerisindeki diğer konaklarla karşılaştırıldığında detaylı bir cephe işçiliğine sahip olduğu görülmektedir (Şekil 4.643). Bodrum katındaki taşkın denizlik silmeleri kaval şeklinde iken orta kattaki düz pahlı bir yapıya sahiptir. Köşelerde yarım plasterler kaideye sahip olup biraz yukarı kısımlarda ise kademeli yapıda silmeli bilezikler yer almaktadır. Son katta ise plasterler üzerindeki başlıklar kompozit tarzda iken yaprak ve geometrik şekilli bezemeleri bulunur. Kapısına iki yanda yükselen merdivenler aracılığı ile ulaşılmaktadır. Kapının iki yanında yer alan iki pencerenin etrafı silmelerle çevrilmiş olup cepheden bir miktar taşırılmıştır. Söveleri sütunce şeklinde düzenlenmesinin yanında sütunce başlıklarında floral bezemeler yer almaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında bir şahsa ait olduğu bilgisi edinilen

konağın boş olduğu görülmüştür (Şekil 4.644). Peyzaj ve mimari açıdan dikkat çekici bir yapıya sahip olan konak geniş bahçesi ve bahçede yer alan ağaçlarla birlikte rekreatif bir mekân olarak değerlendirilebilir.

Hüsrev Yürür Konağı Ünye şehir merkezinde bulunması sebebiyle ulaşımı kolaydır. Altınordu ilçe merkezine 62,2 km mesafede yer alan konağa asfalt yolla ulaşılabilmektedir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 95 m mesafedeki Sebile Hanım Konağı, 270 m mesafedeki Saray Hamamı ve 290 m mesafedeki Paşabahçe Konağı'dır.

Şekil 4.643. Hüsrev Yürür Konağı'na ait bir görüntü (04.11.2019)

Şekil 4.644. Hüsrev Yürür Konağı'nın iç kısmına ait bir görüntü (04.11.2019)

4.7.7.6.3. Paşabahçe Konağı

Ünye ilçesi Hamidiye Mahallesi'nde yer almaktadır. Konağın konumu 41°07'57" K enlemi ile 37°17'05" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre Paşabahçe Konağı 1898 yılında inşa edilmiştir. Yarım bodrum kat üzerine iki katlı bağdadi olarak inşa edilen konak dörtgen planlıdır. Çatı kısmı ise üçgen alınlıklı ve çift pahlı kırma olarak tasarlanmıştır. Silme bir profille bodrum ve zemin kat ayrılmıştır. Ana pencereler giyotin tipinde ve dikdörtgen yapıya sahiptir. Zemin katta çift kanatlı bir kapı yer almaktadır. Bu kapıya ulaşım hemen önünde yer alan bir merdivenle sağlanmaktadır. Kırma çatılı ve üçgen alınlıklı bir cumbanın yer aldığı yapıda bu cumbayı alttan ahşap iki destek ayak taşımaktadır. Cumbanın doğu ve batı eksenlerinde birer pencere yer alırken güney cephesinde iki pencere yer almaktadır. Zemin ve üst kat pencereleri ikişerli olarak birbirlerine yakın pozisyonda yer almaktadır. Yapının üçgen alınlık kısmında iki adet çatı katı penceresi bulunmaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında konağın günümüzde butik otel ve lokal olarak hizmet verdiği

tespit edilmiştir. (Şekil 4.645). Konağın özellikle bahçe kısmındaki lokal alanı tasarımı ve kullanılan aksesuarlarıyla görülmeye değerdir (Şekil 4.646).

Paşabahçe Konağı Ünye şehir merkezinde bulunması sebebiyle ulaşımı kolaydır. Altınordu ilçe merkezine 68 km mesafede yer alan konağa asfalt yolla ulaşılabilmektedir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 30 m mesafedeki Saray Hamamı, 170 m mesafedeki Sebile Hanım Konağı ve Zahiye Hanım Konağı'dır.

Şekil 4.645. Paşabahçe Konağı'na ait bir görünüş (04.11.2019)

Şekil 4.646. Paşabahçe Konağı'nın kafeteryasına ait bir görüntü (04.11.2019)

4.7.7.6.4. Sebile Hanım Konağı

Ünye ilçesi Çamurlu Mahallesi'nde yer almaktadır. Konağın konumu 41°08'00" K enlemi ile 37°17'07" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre moloz taş zemin kat üzerine iki bağdadi kat şeklinde inşa edilen konak aynı zamanda kırma çatıya sahiptir. Bütün ana cephe pencereleri giyotin tipinde iken zemin kat pencereleri ise taş pervazlar içerisinde yer almaktadır. Cephe köşeleri ve kat aralarında ahşap silmelerin yer aldığı yapıda orta ve son kat boyunca yükselen üçken alınlıklı ve kırma çatıya sahip cumba kısmı zeminden iki ahşap direk desteklemektedir. Her bir cumba üzerinde dört pencere yer almakta ve bu pencereler yuvarlak kemer biçimli bir yapıya sahiptir. Cumbaların iki yanında üçer adet pencere bulunmakta olup bütün katlar simetrik bir yapıda tasarlanmıştır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında aslına uygun restore edilmiş (2009'da) bu konağın üç yıldızlı bir butik otel ve kafeterya olarak hizmet verdiği tespit edilmiştir (Şekil 4.647), (Şekil 4. 648). Kondisyon olarak iyi durumda bulunan yapının özellikle zemin katının tasarımı oldukça etkileyicidir. İçerde kullanılan antika aksesuarlar da ortama ayrı bir hava katmaktadır.

Sebile Hanım Konağı'na ulaşım Ünye şehir merkezinde yer alması sebebiyle kolaydır. Altınordu ilçe merkezine km mesafede yer alan konağa asfalt bir yolla ulaşılabilmektedir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 95 m mesafedeki Yürürler Konağı, 150 m mesafedeki Saray Hamamı ve 170 m mesafedeki Paşabahçe Konağı'dır.

Şekil 4.647. Sebile Hanım Konağı'na ait bir görünüş (04.11.2019)

Şekil 4.648. Sebile Hanım Konağı'nın giriş katına ait bir görünüş (04.11.2019)

4.7.7.6.5. Zahiye Hanım Konağı

Ünye ilçesi Kaledere Mahallesi'nde yer almaktadır. Konağın konumu 41°07'53" K enlemi ile 37°17'07" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre zemin katla birlikte 4 katlı olarak inşa edilen Zahiye Hanım Konağı'nın ilk iki katı taştan iken son iki katı ise bağdadi tarzda yapılmıştır. Dış yapısında üstten kaplamalı kirişlemeye sahip olan yapının kırma çatısı bulunmakla birlikte saçakları dışa taşkındır. Kat aralarındaki taş denizlik silmeleri kaval şeklinde tasarlanmıştır. Yapının ilk iki katının cephe yüzeyleri ile cephelerin birleştiği köşelerde bulunan plastırların taştan yapılmadır. Doğu cephede basık kemere sahip zemin kat kapısının üzerinde ilk kattaki ana kapı verandası altına denk gelmektedir. Ana kapı basık kemer biçimli olup iç kısımda kademeli düz silmeler yer alır. Çift kanatlı bir yapıya sahip olmasının yanında dikdörtgen biçimli taş bir çerçevesi bulunmaktadır. Kapının üst kısmında merkez kısmından yanlara kıvrılan dal kabartmaları ilgi çekicidir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Saha çalışmaları sırasında ilk iki katının brandalı bir sistemle kapatıldığı ve bir kafeterya olarak hizmet verdiği görülmüştür (Şekil 4.649).

Zahiye Hanım Konağı Ünye şehir merkezinde yer aldığından ulaşımı kolaydır. Ünye Meydana çok yakın bir konumda yer almaktadır. Altınordu ilçe merkezine ise 66,5 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer

çekiciliklerden bazıları ise hemen karşısındaki Saray Hamamı, 44 m mesafedeki Tarihi Çınar Ağacı ve120 m mesafedeki Süleyman Paşa Sarayı (Konağı) Surlarıdır.

Şekil 4.649. Zahiye Hanım Konağı'na ait bir görüntü (04.11.2019)

4.7.7.7. Tarihî Konakların Ordu İlindeki Dağılışı

Ordu ilinde yer alan tarihî konakların dağılışını göstermek için bir harita oluşturulmuştur (Şekil 4.650), (Şekil 4.651). Harita incelendiğinde Ordu'daki tarihî konakların; büyük bir bölümü Altınordu ve Ünye ilçelerinde, geriye kalan bölümünün ise Çamaş, Fatsa, Kabataş ve Perşembe ilçelerinde yer aldığı görülebilmektedir.

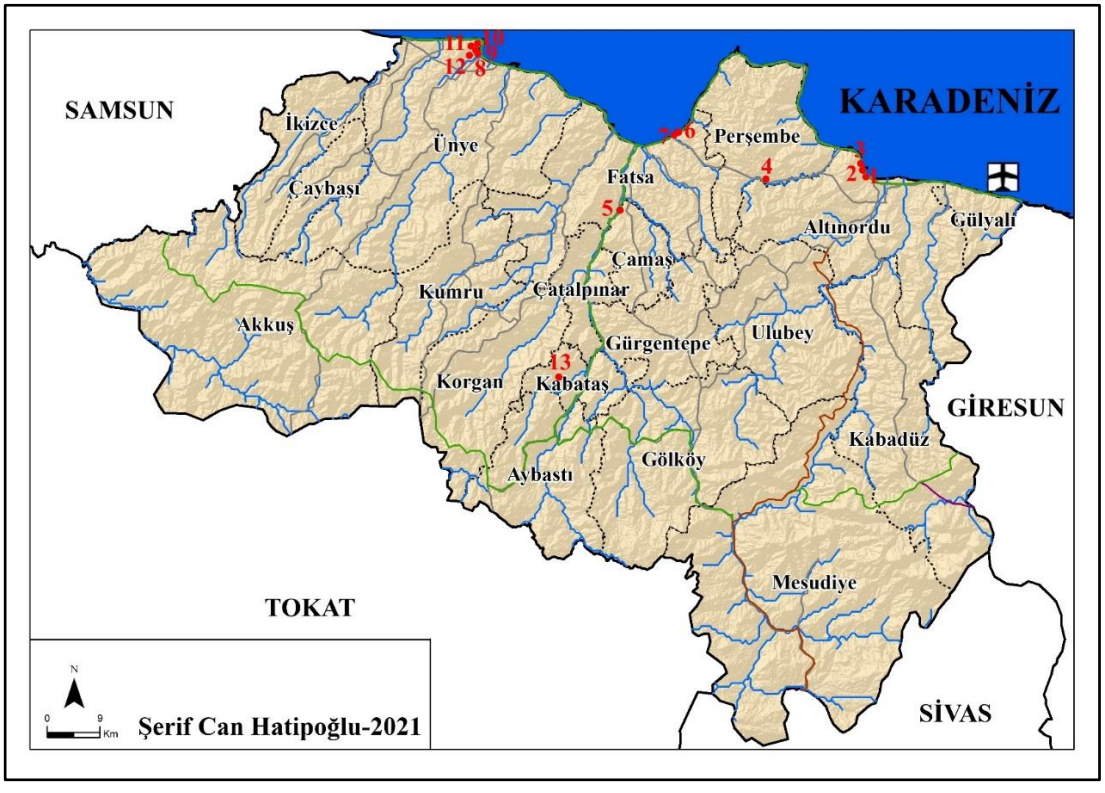

Şekil 4.650.Ordu ilindeki tarihî konakların dağılış haritası

Şekil 4.651. Ordu ilindeki kâgir camiler ve mescitlerin dağılış haritasına ait açıklamalar

4.7.7.8. Tarihî Sokaklar, Çarşılar ve Hanlar

Ordu ilindeki tarihî sokaklar, çarşılar ve hanlardan turistik açıdan öneme sahip olanlar Ünye ilçesi kentsel sit alanı içerisinde bulunmaktadır. Ünye ilçesi sınırları içerisinde turistik öneme sahip sokaklar, çarşılar ve hanlar; Kadılar Yokuşu, Orta Çarşı, Tarihî Bakırcılar Arastası, Tarihî Burunucu Yarımadası ve Kefeli Han'dır.

4.7.7.8.1. Kadılar Yokuşu

Ünye ilçesi Kaledere Mahallesi'nde yer almaktadır. Yokuşun konumu 41°07'48" K enlemi ile 37°17'06" D boylamıdır.

Kadılar Yokuşu, Kadılar Şehri olarak anılan Ünye'nin simgelerindendir (Şekil 4.652). Kültür Yolu Projesi ve kentsel sit alanının bir parçası olan bu yokuş boyunca bir adet heykel ve yokuş boyunca 8 adet (kadı konağı olduğu düşünülen) konak bulunmaktadır. Kadılar yokuşu yanında yer alan kadı heykeli ile birlikte bir kitabe yer almaktadır (Şekil 4.653). Kitabede yer alan bilgiye göre kadılar İslam cemaatinin reisi olan halifenin adli alandaki naibidir. Ünye kadıları arasında Osmanlı Tarihi'nde iz bırakmış olanlar vardır. Ünyeli kadılar özellikle 19. ve 20. yüzyıllarda Filistin, Milas, Rodos, Yanya, Beyrut, Selanik, Şam, Trablus, Midilli, Suriye, Kudüs, Irak ve Anadolu'da birçok şehirde görev yapmıştır. Yapılan kaynak taramaları ile 63 kadı tespit edilmiştir. Ünyeli kadıların pek çoğu emekliye ayrıldıklarında memleketlerine dönüp günümüzde "kadı evleri" olarak bilinen ve kendine özgü bahçe kapıları bulunan

konaklarda yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Bu yokuş etrafında kadı evlerinin yoğunluk göstermesi sebebiyle "Kadılar Yokuşu" adını almıştır. Kadılardan en tanınmışı Sultan Hamid'in Şam'daki çiftlik davasında padişahın aleyhine karar vererek İhsan-ı Şahane'ye (Padişahın bağışı) erişen ve 500 altın kazanan Feyzullah (Bektaşi) Kadı'dır. Feyzullah Kadı bu para ile Ünye'de konak yaptırmıştır. Yine adaletiyle meşhur kadılardan biri olan Enver Kadı bir kölenin davasını Haznedaroğullarına karşı kazandıktan sonra bu ailenin genel vekilliğini yapmıştır. Diğer tanınmış kadılardan bazıları ise Enver Kadı'nın dedesi, Süleyman Kadı, Hacı Ali Kadı, Hilmi Kadı, Arif Kadı, Celil Kadı, Nuri Kadı, Molla Kadı, Hacı Kadı ve Osman Kadı'dır. Saha çalışmaları sırasında çeşitli peyzaj çalışmaları ile Kadılar Yokuşu'nun düzenlendiği görülmüştür. Ağaçlandırma ve banklarla rekreatif bir alan oluşturulmuştur. Kültür Yolu turu yapılırken mutlaka görülmesi gereken bir sokaktır.

Kadılar Yokuşu Ünye şehir merkezinde yer almaktadır. Ulaşımın asfalt yolla sağlandığı Kadılar Yokuşu'nun bulunduğu sokak ise parke taşlarla kaplıdır. Yokuş Altınordu ilçe merkezine ise 66,5 km mesafede yer almaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları 130 m mesafedeki Tarihi Bakırcılar Arastası, 150 m mesafedeki Hüseyin Sabri (Feyzullah) Kadı Konağı ve 350 m mesafedeki Yaşayan Kültürel Miras Müzesi'dir.

Şekil 4.652. Ünye ilçesi Kadılar Yokuşu'na ait bir görüntü (04.11.2019)

Şekil 4.653. Kadılar Yokuşu'ndaki kadı heykeline ait bir görüntü (04.11.2019)

4.7.7.8.2. Orta Çarşı

Ünye ilçesi Kaledere Mahallesi'nde yer almaktadır. Çarşının konumu 41°07'44" K enlemi ile 37°17'12" D boylamıdır.

Ünye ilçesi Kültür Yolu Projesi'nin ve kentsel sit alanının önemli bir parçası olan Orta Çarşı günümüzde oldukça aktif halde ticarethanelerin yer aldığı ve alışveriş

ortamının bulunduğu bir caddedir. Üzerinde yer alan bilgilendirme panosuna göre Ünye'nin ilk ticari merkezlerinden olan Orta Çarşı geçmişten günümüze pek çok esnafın ticaret merkezi olmuştur. Özellikle Ünye'nin önemli bir liman kenti olması sebebiyle Orta Çarşı tarihin her döneminde önemini korumuştur. Kaşgaların, Hatti İmparatorluğu'nun ve Perslerin hakimiyetinde bulunan Ünye M.Ö. 330'lu yıllarda İskender'in egemenliği bölgesine girmiştir. Uzun bir dönem boyunca Romalılar ve Pontuslar arasında çekişme bölgesi içerisinde kalmış ve M.S. 395'te Roma'nın ikiye bölünmesinden sonra Doğu Roma egemenliğine geçmiştir. 1071 yılı sonrasında ise Selçuklu ve Türk beylikleri hakimiyetine girmiş sonrasında ise Osmanlı topraklarına katılmıştır. 1863-1867 yılları arasında sancak statüsünde bulunmuştur. Orta Çarşı yalnızca zenginlerin değil kırsal kesimde yaşayan yöre halkı için de bir çekim merkezi olmuştur. Kırsal kesimden gelen halk da burada ticari faaliyetlerde bulunmuştur. Günümüzde şehir merkezindeki ticari faaliyet alanlarının artmasına rağmen önemini korumaktadır (Şekil 4.654), (Şekil 4.655). Orta Çarşı'da çevre düzenlemesi Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı (DOKA) desteği ile yapılmıştır. Saha çalışmaları sırasında peyzaj düzenlemeleri ile heykeller ve oturma alanları inşa edilen çarşının nostaljik atmosferi korunmaya çalışılmıştır. Ayrıca çarşı içerisindeki tüm binalar belirlenen birkaç ortak renge boyanarak birbiriyle uyumlu olmasına özen gösterilmiştir. Orta (Yeni) Cami'nin de içerisinde yer aldığı Orta Çarşı hareketli ve yaşayan ortamı ile görülmeye değerdir.

Orta Çarşı Ünye şehir merkezinde yer aldığından ulaşılması kolaydır. Altınordu ilçe merkezine km mesafede bulunan çarşıya ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise içerisinde yer alan Orta (Yeni) Cami, 77 m mesafedeki Kefeli Han ve 140 m mesafedeki Çifte Hamam'dır.

Şekil 4.654. Ünye Orta Çarşı'dan doğuya bir bakış (04.11.2019)

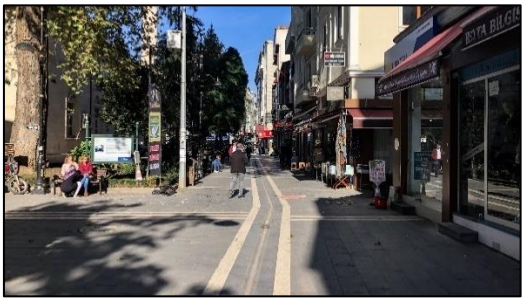

Şekil 4.655. Ünye Orta Çarşı'dan batıya doğru bir görünüş (04.11.2019)

4.7.7.8.3. Tarihî Bakırcılar Arastası

Ünye ilçesi Kaledere Mahallesi'nde yer almaktadır. Tarihî arastanın konumu 41°07'47" K enlemi ile 37°17'10" D boylamıdır.

Özcüre ve Yavuz (2006)'a göre günümüzde bakırcılık mesleği Ordu ilinde sadece Ünye ilçesinde devam ettirilmektedir. Bir zamanların gözde mesleklerinden biri olan bakırcılığın yapıldığı Tarihi Bakırcılar Arastası'nda 30 usta mesleğini icra ederken bugün bu sayı sadece 4 ustaya kadar düşmüştür (Şekil 4.656). Edinilen bilgiye göre bu ustaların çırakları bulunmadığından yüzyıl öncesinden günümüze kadar gelebilmiş bu el sanatının ve mesleğin önlem alınmazsa kaybolacağı düşünülmektedir. Geçmişte oldukça yaygın kullanılan bakırdan yapılma sini, uskura, kuşene, tava, ibrik, tas, leğen vb. araçlar günümüzde artık sadece müzelerde görülebilmektedir (Özcüre ve Yavuz, 2006). Geçmiş dönemler boyunca Ünye ilçesinin bir liman şehri olarak ticaret merkezi konumunda bulunması bu meslek erbaplarının da Ünye'de kendilerine bir yer edinmesine vesile olduğu düşünülmektedir. Saha çalışmaları sırasında Bakırcılar Arastası'nın Rum bakır ustaları tarafından kurulmuş olduğu ancak 1930 mübadelesi ile birlikte pek çoğunun Ünye'yi terk etmek zorunda kaldığı bilgisi edinilmiştir. Ancak bu bilgi tarafımızca herhangi bir literatüre dayandırılamadığından doğruluğu teyit edilememiştir. Kültür Projesi kapsamında 2016 yılında yenilenen Tarihi Bakırcılar Arastası'nda ayrıca Kültür Yolu Projesi rotasının yer aldığı bir görsel bulunmaktadır (Şekil 4.657).

Tarihî Bakırcılar Arastası Ünye şehir merkezinde bulunduğundan ulaşım kolaydır. Kadılar Yokuşu'nun hemen kuzeyinde yer alan arastaya asfalt bir yolla ulaşılabilirken kendisi parke bir yürüyüş yoluna sahiptir. Arasta Altınordu ilçe merkezine 66,3 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 64 m mesafedeki Orta (Yeni) Cami, 74 m mesafedeki Çifte Hamam ve 100 m mesafedeki Kadılar Yokuşu'dur.

Şekil 4.656.Tarihî Bakırcılar Arastası'na ait bir görüntü (04.11.2019)

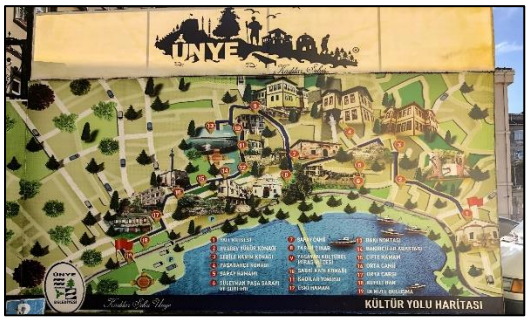

Şekil 4.657. Tarihî Bakırcılar Arastası'ndaki Kültür Yolu güzergâhı görseline ait bir görüntü (04.11.2019)

4.7.7.8.4. Tarihî Burunucu Yarımadası

Ünye ilçesi Burunucu Mahallesi'nde yer almaktadır. Tarihi yarımadanın konumu 41°08'16" K enlemi ile 37°17'33" D boylamıdır.

Tarihî Burunucu Yarımadası "Ordu'nun Giriş Kapısı, Turizm Adası, Buruncu" adlı projeyle DOKA'nın da desteği ile 2019 yılında tadilat işlemleri büyük ölçüde tamamlanarak turizme kazandırılmıştır (Şekil 4.658), (Şekil 4.659). Bazı yerlerinde ufak tefek tadilat işlemlerinin devam ettiği yarımadada bir adet seyir fonksiyonlu iskele, bir adet sanat sokağı, bir adet tarihi acısu çeşmesi, bir adet turizm danışma ofisi, üç adet mini plaj, bir adet WC, duş ve bir adet çömlek fırını yer almaktadır. Tüm bunlarla birlikte dört adet seyir dürbünü de yarımadanın çeşitli yerlerine konuşlandırılmıştır. Yarımada üzerindeki üç adet tescilli yapının tadilat işlemleri tamamlanmış ve projeye dahil edilmiştir. Ayrıca yedi adet yapıya da cephe giydirme işlemi uygulanmıştır. Tarihi Burunucu Yarımadası "Kültür Yolu Projesi"nin ikinci etabının bir parçasıdır.

Öztürk (2020)'e göre Ünye'de çömlek atölyelerinin geçmişte en yoğun görüldüğü yer Burunucu Mahallesi'dir. Bunun temel nedeni ise "cilim veya celim" adıyla anılan killi toprağın bu mahalle ve yakın çevresinde yayılış gösteriyor olmasıdır (Öztürk, 2020). Burunucu Mahallesi ve yakın çevresi Akveren Formasyonu (Kumlu kireçtaşı, silttaşı, kum taşı, kil taşı)'nun yayılış alanında yer almaktadır (Sünnetçi ve Ersoy, 2016). Bu nedenle Burunucu Mahallesi çömlek atölyelerinin en sık görüldüğü bölge olmalıdır. Tarihi Burunucu Yarımadası'na bu eski geleneği unutturmamak adına bir adet çömlek fırını da inşa edilmiştir.

Tarihî Burunucu Yarımadası Ünye şehir merkezinde yer alması sebebiyle kolay bir ulaşıma sahiptir. Asfalt bir yolla ulaşımın sağlandığı tarihi yarımada

Altınordu ilçe merkezine 67 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 400 m mesafedeki Türk-Japon Dostluğu, Ertuğrul Firkateyni Şehitleri Anıtı, 550 m mesafedeki Hacı Osman Ağa Cami Minaresi ve 650 m mesafedeki Yalı Kilisesi'dir.

Şekil 4.658. Tarihi Burunucu Yarımadası'na ait bir görüntü (05.11.2019)

Şekil 4.659. Tarihi Burunucu Yarımadası'na ait başka bir görüntü (05.11.2019)

4.7.7.8.5. Kefeli Han

Ünye ilçesi Kaledere Mahallesi'nde yer almaktadır. Hanın konumu 41°07'42" K enlemi ile 37°17'10" D boylamıdır.

Tali (2018b)'ye göre güneydoğu cephesinde yer alan basık kemerinin kilit taşı üzerinde rölyef şeklinde miladi 1871 yılı işlenmiştir. Yapı olarak iki katlı ve iki cephesi bulunan hana ait kâgir duvarları ayakta olmasına karşın iç kısmı ve çatı örtüsü tamamen yıkılmıştır. İç mekânı hakkında herhangi bir bilginin bulunmadığı yapının duvarlarda kalan izlerden iç malzemesinin ahşap konstrüksiyonlu olduğu tespit edilmiştir. İlk bölümü "L" şekilli ve asimetrik bir tasarıma sahipken ahır kısmı ise dikdörtgen formlu olmasının yanında biraz daha uzun tutulmuştur. Alt katta hayvanların konakladığı alan ve dükkân alanlarının yer aldığı üst katta ise hayvan sahiplerinin konakladığı alanların bulunduğu düşünülmektedir. Hanın orijinal döşemesi büyük boyutlu sal taşlarından yapılmıştır. İkinci katta kuzey batı ve güneydoğu yönlerinde alanlarda basık kemerli dükkanlar yer alırken bu alanlarda görülen geniş açıklıklar dükkanların satış vitrinler olduğu düşünülmektedir. Han farklı dönemlerde farklı amaçlarla kullanıldığı için sonraki dönemlerde tuğla baca, beton sıva ve tuğla dolgulu duvar gibi ilave ekler inşa edilmiştir. Sağlam kalan cephe duvarlarının ağırlıklı olarak moloz taştan inşa edildiği ve duvarlarda yığma tekniği kullanıldığı görülmektedir. Kim kısımlarında ise düzgün kesme taş kullanılmıştır. Muhtemelen yörede yer alan diğer ticari yapılar gibi kiremitle kaplı kırma çatıya sahip olmalıdır. Kefeli Han 19. Yüzyıl şehir içi hanlarının genel özelliklerinin tümünü

taşımaktadır. Yapısı ve işleviyle Ünye şehir merkezinde kalan tek şehir içi hanı olması sebebiyle önemlidir (Tali, 2018b). Arazi çalışmaları sırasında Kefeli Han'ın tadilata alındığı görülmüştür (Şekil 4.660), (Şekil 4.661). Aslına uygun olarak tadil edilecek olan yapı tadilat sonrasında ise yöresel ürün dükkanları ve içerisinde Ünye ile ilgili kitapların yer alacağı kafeteryaların yer alması planlanmaktadır.

Kefeli Han'a ulaşım Ünye şehir merkezinde yer alması sebebiyle kolaydır. Altınordu ilçe merkezine 66,2 km mesafede yer alan hana ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 77 m mesafedeki Orta Çarşı, 110 m mesafedeki Orta (Yeni) Cami ve 140 m mesafedeki Çifte Hamam'dır.

Şekil 4.660. Ünye Kefeli Han'a ait bir görünüş (04.11.2019)

Şekil 4.661. Ünye Kefeli Han'ın iç kısmına ait bir görünüş (04.11.2019)

4.7.7.9. Tarihî Sokaklar, Çarşılar ve Hanların Ordu İlindeki Dağılışı

Ordu ilinde yer alan tarihî sokaklar, çarşılar ve hanların dağılışını göstermek için bir harita oluşturulmuştur (Şekil 4.662), (Şekil 4.663). Harita incelendiğinde Ordu'daki tarihî sokaklar, çarşılar ve hanların tümünün Ünye ilçesinde yer aldığı görülebilmektedir.

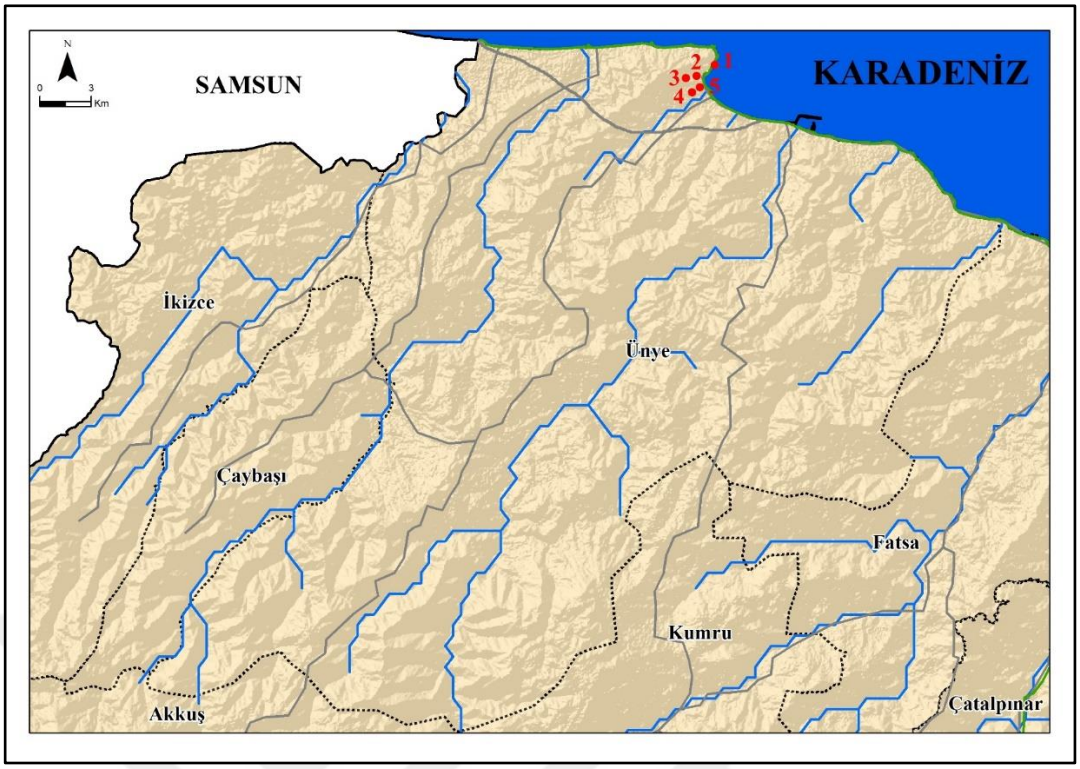

Şekil 4.662. Ordu ilindeki tarihî sokaklar, çarşılar ve hanların dağılış haritası

Şekil 4.663. Ordu ilindeki tarihî sokaklar, çarşılar ve hanların dağılış haritasına ait açıklamalar

4.7.8. Kentsel Sit Alanları

Ordu ili sınırları içerisinde iki adet kentsel sit alanı yer almaktadır. Bu sit alanları Altınordu İlçesi Kentsel Sit Alanı ve Ünye İlçesi Kentsel Sit Alanı'dır.

4.7.8.1. Altınordu İlçesi Kentsel Sit Alanı

Altınordu ilçesi sınırları içerisindeki Zaferi Milli Mahallesi, Taşbaşı Mahallesi ve Aziziye Mahallesi'nin büyük bir kısmını içerisine alan kentsel sit alanı yöresel

mimarinin güzel örneklerinin günümüze kadar taşındığı yapıları barındırmaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b).

Kentsel sit alanı Altınordu ilçesinin tarihi dokusunu yansıtması sebebiyle turistik öneme sahip olması yanı sıra bazı tescilli binalar (İkizevler gibi) butik otel, motel ve pansiyon işlevleriyle kullanılarak farklı bir şekilde turizme hizmet etmektedir.

Atabeyoğlu ve diğerleri (2019)'ne göre Altınordu Kentsel Sit Alanı kapsamında tescilli 114 yapı bulunurken bu sit alanı günümüzde pek çok farklı kentsel baskı altında kalmaktadır. Bu baskılardan en önemlileri; sit alanı içerisine çok katlı binaların yapılması sonucu yöresel mimari örneklerinin dikkat çekememesi, yoğun nüfuslanma sebebiyle sit alanı içerisinde daha çok yayaların kullanımı için düzenlenmiş yolların karayoluna çevrilerek yaya kaldırımlarının daraltılması, sit alanı içerisindeki binaların iklimsel nedenlerle ve yoğun bitki istilası nedeniyle tahrip olması ve oluşan kötü görüntüler ve sit alanı içerisindeki yapıların bakımsız ya da atıl durumda kalmasıdır (Atabeyoğlu vd., 2019).

Altınordu Kentsel Sit Alanı içerisinde özellikle Taşbaşı Mahallesi tescillenmiş yapıların bir arada yoğunlaştığı bir bölge olarak dikkati çekmektedir (Şekil 4.664). Kamu kurumları tarafından çeşitli düzenlemeler yapılmış ve yapılmaktadır. Bu bölgede yer alan onarımı yapılan tescilli binalar yer alsa da hala tadilat yapılması gereken binalar bulunmaktadır. Tüm tescilli binaların tadilatı tamamlanmalı ve kentsel sit alanının tanıtımı daha iyi yapılırsa çok fazla turist çekeceği tarafımızca düşünülmektedir.

Şekil 4.664. Taşbaşı Mahallesi'ne ait bir görüntü (04.11.2020)

4.7.8.2. Ünye İlçesi Kentsel Sit Alanı

Ünye ilçesi sınırları içerisindeki Kaledere ve Hamidiye Mahallelerinin bir kısmını içerisine alan kentsel sit alanı Ünye'nin 19. yüzyıl ile 20. yüzyıl başlarından

günümüze kadar gelebilmiş yapıları kapsamaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b).

Ünye şehir merkezinin eski yerleşim sahası olan bu alan içerisinde büyük çoğunluğu konutlardan oluşan yöresel konut mimarisinin örneklerinin yanında hamam, anıt ağaç, camii gibi öğeler de yer almaktadır. Özellikle Bakırcılar Arastası ve Kadılar Yokuşu gibi mekanlar turistik açıdan oldukça etkileyici alanlardır (Şekil 4.665).

Ünye Kentsel Sit Alanı'nın en önemli sorunları 1950'li yıllar sonrasında apartmanlaşmaya gidilmesiyle tarihi dokunun zarar görmesi, çoğunluğu ahşap olan tescilli yapıların terkedilerek bakımsız bırakılması, bilinçsiz uygulamalar, rastgele çözümler, yasal boşluklar ve denetim eksiklikleridir (Fidan Argan, 2018).

Şekil 4.665. Ünye Kentsel Sit Alanı içerisindeki Kadılar Yokuşu'na ait bir görüntü (04.11.2019)

4.7.9. Müzeler

Müzeler, kültür turizminin önemli öğelerinden biri olmakla birlikte müzeler ve turizm birbirlerine sağladıkları fayda bakımından bir etkileşime de sahiptir (Kervankıran, 2014). Turizm ile birlikte müzelerin bilinirliği artarken, müzeler de alternatif bir turistik çekim noktası olarak yöre turizmini çeşitlendirmekte ve ekonomik anlamda yöreye katkılar sağlamaktadır (Kervankıran, 2014). Ordu ilindeki müzeler Altınordu ve Ünye ilçelerinde dağılış göstermektedir.

4.7.9.1. Altınordu İlçesi Müzeleri

Altınordu ilçesi sınırları içerisinde yer alan müzeler: Etnografya Müzesi (Paşaoğlu Konağı), Kahraman Sağra Fındık Müzesi ve Bilal Köyden Açık Hava Basın Müzesi'dir.

4.7.9.1.1. Etnografya Müzesi (Paşaoğlu Konağı)

Altınordu ilçesi Selimiye Mahallesi'nde yer almaktadır. Müzenin konumu 40°58'58" K enlemi ile 37°52'31" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre 19. uüzyıla tarihlendirilen bu yapı toplam üç kattan oluşmakta olup bütünüyle kesme taştan inşa edilmiştir (Şekil 4.666). Sahip olduğu detaylı ve özenli taş işçiliği il genelindeki diğer konaklardan ayrılır. Çatısı düz bir yapıda olan konaktaki profilli ve kademeli dışa taşkın alınlık silmesi yan yana bulunan küçük profile sahip konsollarla tutulmaktadır. Çatının köşe kısımları yuvarlatılmış olmakla birlikte tüm kenarları üst kısmı testere dişi bezemeli taş şebekeyle sarılıdır. Kat aralarında oldukça taşkın denizlik silmeleri alt kısımlara doğru daralarak uç kısımları aşağı bakan mızrak uç motifli silmeyle tamamlanmaktadır. Orta ve son katta cephe köşelerinde başlık ve kaideli çeyrek sütunlar bulunur. Bu kaideler düz bir silme ve ardından uçları dışarı çıkmış ve aşağı dönük olan *Akanthus* (Kenger ağacı) yaprak sırasına sahiptir. Konağın orta ve son katlarında bulunan pencerelerin iç kısmında içe doğru giderek daralan ince yapılı silmelerle çevirili iken silmeleri takiben yatay eksende bir birinden ayrı vaziyette daha kalın düz pahlı bir silme yer alır. Bu silmeden sonra ise oluklu yapıda içe doğru kademeli son silme düzeniyle tamamlanmıştır. Denizlik ve lentoda yer alan aynı tip silmeler cephe kısımlarda oldukça taşkın olmasının yanında denizlik kısımları yine uçları aşağı bakan ve dışa kıvrık yapılı *Akanthus* yapraklarıyla desteklenmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b).

Günümüzde Etnografya Müzesi olarak kullanılan konak Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından 1982 yılında kamulaştırılmış ve 18 Kasım 1987 tarihinde hizmete açılmıştır. Müzenin ilk katında etnografik ve arkeolojik eserler sergilenmektedir (Şekil 4.667). İkinci katında 19. yüzyıl konak özelliklerini günümüze taşıyan misafir odası, yatak odası, sofa, günlük oda, Paşa Nine Odası, yüklük gibi bölümler yer almaktadır (Şekil 4.668). Zemin katında ise müze çalışanlarının ofisleri yer almaktadır. Arka kısmında bahçesi de bulunan konak dönem mimarisinin en güzel örneklerinden biri olması sebebiyle ve içerisinde barındırdığı tarihi eserler ile görülmeye değerdir.

Etnografya Müzesi (Paşaoğlu Konağı) Altınordu şehir merkezinde yer alması sebebiyle kolay bir ulaşıma sahiptir. Asfalt bir yolla ulaşım sağlanmaktadır. Yakın

çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 170 m mesafedeki Selimiye Cami, 210 m mesafedeki Saray Hamamı ve 300 m mesafedeki Hamidiye (Hükumet) Cami'dir.

Şekil 4.668. Etnografya Müzesi (Paşaoğlu Konağı)'nin dış kısmına ait bir görüntü (31.01.2020)

Şekil 4.666. Etnografya Müzesi (Paşaoğlu Konağı)'nin ilk katına ait bir görüntü (31.01.2020)

Şekil 4.667. Etnografya Müzesi (Paşaoğlu Konağı)'nin ikinci katına ait bir görüntü (31.01.2020)

4.7.9.1.2. Kahraman Sağra Fındık Müzesi

Altınordu ilçesi Selimiye Mahallesi'nde yer almaktadır. Müzenin konumu 40°58'59" K enlemi ile 37°52'30" D boylamıdır.

Kahraman Sağra Fındık Müzesi 2020 yılında açılmış olup fındığın tarihi, üretim süreci ve ticareti hakkında detaylı bilgileri ve görsel öğeleri içerisinde barındırmaktadır (Şekil 4.669), (Şekil 4.670), (Şekil 4.671). Müze rehber eşliğinde gezilebilmektedir. Müzenin içinde yer aldığı konut ise Sağra Fındık Fabrikası'nın kurucusu olan Kahraman Sağra tarafından bağışlanmıştır. Müze içerisinde Kahraman Sağra'nın hayatı ve fabrikayı kuruş sürecinin anlatıldığı bölümler de yer almaktadır. Müze binası üç katlı bir plana sahip olup zemin kat cepheleri taştan diğer katlardaki cepheler ise ahşaptandır. Ahşap pencere çerçeveleri taş silmelerle süslenmiştir. Ayrıca bu silmeler kat aralarında da yer almaktadır. Yapının doğu cephesi cumbalı bir yapıya

sahipken giriş kısmı ise güney cephede yer almaktadır. Müze özellikle bölge dışından gelen ziyaretçiler için fındığın üretim süreçlerini detaylı olarak görebilme olanakları sunması nedeniyle oldukça önemlidir.

Kahraman Sağra Fındık Müzesi Altınordu şehir merkezinde yer alması sebebiyle kolay bir ulaşıma sahiptir. Asfalt bir yolla ulaşım sağlanmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 57 m mesafedeki Etnoğrafya Müzesi (Paşaoğlu Konağı), 210 m mesafedeki Selimiye Cami ve 260 m mesafedeki Saray Hamamı'dır.

Şekil 4.669. Kahraman Sağra Fındık Müzesi'nin dış kısmına ait bir görüntü (03.11.2020)

Şekil 4.670. Kahraman Sağra Fındık Müzesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (03.11.2020)

Şekil 4.671. Kahraman Sağra Fındık Müzesi'nin iç kısmına ait farklı bir görüntü (03.11.2020)

4.7.9.1.3. Bilal Köyden Açık Hava Basın Müzesi

Altınordu ilçesi Düz Mahalle'de yer almaktadır. Müzenin konumu 40°59'14" K enlemi ile 37°52'36" D boylamıdır.

Bilal Köyden Açık Hava Basın Müzesi 2014 yılında hizmete açılmış olup Türkiye'nin ilk açık hava basın müzesi unvanına sahiptir. Dizman (1999)'a göre Bilal Köyden Türkiye'nin ilk köy gazetesi olan Güzelordu adlı gazeteyi kendi uğraşları ile yapmış olduğu baskı makinesi ile yayımlamış bir gazetecidir. 20 Temmuz 1927 tarihinde Güzelordu Gazetesi'ni çıkarmaya başladıktan sonra 1928 yılında harf

devrimi ile birlikte eski harflerle basım yapan makinesinin işlevsiz kalması sonucu çözüm yolu arayan Bilal Köyden kendi makinesini yapmaya karar vererek planlarını çizer. 1929 yılında Hakkı Sağra makinenin yapımını üslenir ve 1951 yılına kadar gazete yayımlanmaya devam eder. Sonrasında da çeşitli gazetelerde görev alan Köyden 4 Haziran 1967 yılında hayata veda eder (Dizman, 1999). 2014 yılında hizmete açılan müze 2020 yılında yenilenme çalışmaları tamamlanarak tekrar hizmete açılmıştır (Şekil 4.672). Müze alanında Bilal Köyden dışında Ordulu pek çok yazar ve gazeteci için de anıtlar yer almaktadır. Ayrıca Bilal Köyden'in kullanmış olduğu dizgi makinesi de müze alanında yer almaktadır (Şekil 4.673). Bunlar dışında kürsü, bilgi panoları, ziyaretçiler için oturma alanları, çeşme gibi elemanlar müze alanının diğer ögeleridir.

Bilal Köyden Açık Hava Basın Müzesi Altınordu şehir merkezinde yer alması sebebiyle kolay bir ulaşıma sahiptir. Asfalt bir yolla ulaşım sağlanmaktadır. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 140 m mesafedeki Düz Mahalle Kilisesi, 180 m mesafedeki Yalı (Furtun) Hamamı ve 450 m mesafedeki Osman Paşa Şadırvanı'dır.

Şekil 4.672. Bilal Köyden Açık Hava Basın Müzesi'ne ait bir görüntü (14.01.2021)

Şekil 4.673. Bilal Köyden Açık Hava Basın Müzesi'ndeki dizgi makinesine ait bir görüntü (14.01.2021)

4.7.9.2. Ünye İlçesi Müzeleri

Ünye ilçesi sınırları içerisinde müzeler bakımından yalnızca Yaşayan Kültürel Miras Müzesi (Müze Ev) yer almaktadır.

4.7.9.2.1. Yaşayan Kültürel Miras Müzesi (Müze Ev)

Ünye ilçesi Hamidiye Mahallesi'nde yer almaktadır. Müze evin konumu 41°07'50" K enlemi ile 37°16'59" D boylamıdır.

Ordu Büyükşehir Belediyesi (2019b)'ne göre asıl sahibi Kaptan Server Bey olan bu konak 2009 yılında Ünye Belediyesi tarafından satın alınarak restore edildikten sonra Yaşayan Kültürel Miras Müzesi olarak hizmet vermektedir. (Şekil 4.674), (Şekil 4.675). Osmanlı Klasik Mimarisi'nin güzel örneklerinden biri olan konak orta sofralı (karnıyarık) bir plana sahiptir. Geniş bir avlusu bulunan konağın ayrıca su kuyusu ve çamaşır teknesi de yer almaktadır. İç kısmında ise ahır, taşlık, haremlik selamlık odaları gibi bölümler yer almaktadır. Konak eğimli bir arazi üzerinde yer alması dolayısıyla oluşan kot farkının giderilmesi için doğu cephesinin alt kısmına bir bodrum kat eklenmiştir. Dış bölümünde kırma çatı sistemi ile yapılan binanın çatı saçakları dışa taşkındır. Cephe köşeleri ve kat aralarında silmelerin yer aldığı yapının doğu cephesinde bodrum katı moloz taştan inşa edilmiş olup üstündeki iki kat ise bağdadi yapıdadır. Zemin kata ait çift kanatlı kapının üst kısmında son kata ait iki pencere bulunmaktadır. Daha üstte ise birer tepe penceresi yer almaktadır. Konağın özellikle tavan süslemeleri ve ocakları oldukça ilgi çekicidir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b). Eski Ünye evlerini yansıtmasının yanında içerisinde bulunan eski ev eşyaları, eski dönemlere ait kıyafetler, el işlemeleri ve çeşitli araç gereçler gibi etnografik öğeler geçmişten günümüze taşınarak ziyaretçilere eski dönemlerin yaşantısını göstermeyi amaçlamaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c).

Yaşayan Kültürel Miras Müzesi Ünye şehir merkezinde yer alması sebebiyle kolaydır. Asfalt yolla ulaşımın sağlanabildiği bu yapının Altınordu ilçe merkezine uzaklığı 66,5 km'dir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 120 m mesafedeki Hüseyin Sabri (Feyzullah) Kadı Konağı, 220 m mesafedeki Saray Cami ve 400 m mesafedeki Kadılar Yokuşu'dur.

Şekil 4.674. Yaşayan Medeniyetler Müzesi'ne ait bir görünüş (05.11.2019)

Şekil 4.675. Yaşayan Medeniyetler Müzesi'nin iç kısmına ait bir görüntü (05.11.2019)

4.7.9.3. Müzelerin Ordu İlindeki Dağılışı

Ordu ilinde yer alan müzelerin dağılışını göstermek için bir harita oluşturulmuştur (Şekil 4.676), (Şekil 4.677). Harita incelendiğinde Ordu'daki müzelerin Altınordu ve Ünye ilçelerinde yer aldığı görülebilmektedir.

Şekil 4.676. Ordu ilindeki müzelerin dağılış haritası

Şekil 4.677. Ordu ilindeki müzelerin dağılış haritasına ait açıklamalar

4.7.10. Anıtlar

Ordu ili sınırları içerisinde turistik açıdan öneme sahip anıtlar Altınordu ilçesinde yer alan İlk Adım Anıtı ve Atatürk Anıtı ile Ünye ilçesinde yer alan Türk-Japon Dostluğu, Ertuğrul Firkateyni Şehitleri Anıtı'dır.

4.7.10.1. Altınordu İlçesi Anıtları

Altınordu ilçesi sınırları içerisindeki turistik değere sahip önemli anıtlar İlk Adım Anıtı ve Atatürk Anıtı'dır.

4.7.10.1.1. İlk Adım Anıtı

Altınordu ilçesi Şarkiye Mahallesi'nde yer almaktadır. Anıtın konumu 40°59'13" K enlemi ile 37°52'46" D boylamıdır.

19 Eylül 1924 tarihinde Mustafa Kemal Atatürk'ün Ordu'yu ziyaret ediş günüdür (Çebi, 1973). Her yıl 19 Eylül günü Atatürk'ün Ordu'ya gelişi törenlerle kutlanmaktadır (Çebi, 1973). İlk Adım Anıtı da Atatürk'ün deniz yoluyla Ordu'yu bu ziyareti sırasında Ordu'ya ilk ayak bastığı yere inşa edilmiştir (Şekil 4.678). Anıt Ordu Büyükşehir Belediyesi karşısındaki parkta yer almaktadır. Her yıl 19 Eylül günü düzenlenen törenlerde bu anıta çelenk bırakılmaktadır.

İlk Adım Anıtı Altınordu şehir merkezinde yer alması nedeniyle kolay bir ulaşıma sahiptir. Anıta ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Yakın çervrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 300 m mesafedeki Aziziye (Yalı) Camii, 350 m mesafedeki Osman Paşa Şadırvanı ve 400 m mesafedeki Yalı (Furtun) Hamamı'dır.

Şekil 4.678. İlk Adım Anıtı'ndan bir görünüş (21.01.2021)

4.7.10.1.2. Atatürk Anıtı

Altınordu ilçesi Şarkiye Mahallesi'nde yer almaktadır. Anıtın konumu 40°59'06" K enlemi ile 37°53'00" D boylamıdır.

Atatürk Anıtı Şarkiye Mahallesi'ndeki Atatürk Parkı içerisinde yer almaktadır. Park içerisinde yükseltilmiş bir konuma yerleştirilen anıtın ön kısmında Altınordu şehrinde etkinliklerin gerçekleştirildiği nispeten geniş bir açık alan yer almaktadır. Aynı zamanda bu anıta önemli günlerde (10 Kasım, 29 Ekim, 30 Ağustos) çelenk bırakılmakta ve anıt alanında törenler düzenlenmektedir. Şehirdeki en önemli rekreatif sahalardan biri olan Atatürk Parkı'nda yer alan bu anıt bulunduğu konum ve ulu önder Atatürk'ü temsil etmesi nedeni ile şehirdeki dikkat çekici öğelerden biridir (Şekil 4.679).

Atatürk Anıtı Altınordu şehir merkezinde yer alması nedeniyle kolay bir ulaşıma sahiptir. Anıta ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Yakın çervrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 130 m mesafedeki Ters Ev, 320 m mesafedeki İlk Adım Anıtı ve 500 m mesafedeki Aziziye (Yalı) Cami'dir.

Şekil 4.679. İlk Adım Anıtı'ndan bir görünüş (21.01.2021)

4.7.10.2. Ünye İlçesi Anıtları

Ünye ilçesi sınırları içerisindeki turistik değere sahip en önemli anıt Türk-Japon Dostluğu, Ertuğrul Firkateyni Şehitleri Anıtı'dır.

4.7.10.2.1. Türk-Japon Dostluğu, Ertuğrul Firkateyni Şehitleri Anıtı

Ünye ilçesi Burunucu Mahallesi'nde yer almaktadır. Anıtın konumu 41°08'28" K enlemi ile 37°17'41" D boylamıdır.

Üzerindeki levhada yer alan bilgiye göre bu anıt 1890 yılında yaşanan Ertuğrul Firkateyni kazası sonucu hayatta kalan gazilerimizin Japon halkı tarafından

kurtarılarak iyileştirilmesi ve Türkiye'ye gönderilmesi olayıyla başlayan Türk-Japon dostluğunu temsilen 2014 yılında "Türk-Japon Dostluğu, Ertuğrul Firkateyni Şehitleri Anıtı Derneği" adına Prof. Dr. Sait Kapıcıoğlu tarafından yaptırılmıştır. Olayda hayatını kaybeden vatandaşlarımızdan sekiz tanesi Ünyeli iken bir Ünyeli de sağ olarak geri dönmüştür. Anıt alanında altı adet sütunla desteklenmiş üstü kapalı bir koruma altında yer alan kitabelerde yaşanan kaza olayının anlatımı ve şehitlerin isimleri yer almaktadır. Hemen önünde bir yazıtın bulunduğu ayaklı bir kitabe daha yer almaktadır. Bu anıtın sol tarafında ise "Saito Amfisi" adlı bir amfi yer almaktadır. Saito kazanın yaşandığı anda ilk yardıma koşan Oşimalı muhtarın adıdır. Kitabe alanının sağ yanında ise "Türk-Japon Dostluk Anıtı" yer almaktadır. Anıtın bitişiğinde Türk ve Japon bayraklarının asılı olduğu ve üst kısmında muhtemelen Japon bayrağını temsil eden kırmızı bir kürenin bulunduğu bayrak direği yer almaktadır. Alanda ayrıca "Atom Tehlikesine Hayır" adlı bir anıt, "Çamura Hayat Veren Çömlekçiler Anısına" adlı bir çömlek testi, "Şehitlerimize" ithaf edilen bir çeşme ve birkaç heykel bulunmaktadır. Bunun yanında anıt alanında bir de dıştan yığılmış moloz taşlarla kırma çatıya benzetilmiş, topçu mevzi olduğu düşünülen ve hangi dönemde yapıldığı bilinmeyen kagir bir oda yer almaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2019b), (Şekil 4.680). Bu anıt hem iki ülke arasındaki ilişkileri olumlu yönde etkilerken hem de tarihi yansıtması bakımından önemlidir (Koday ve Kızılkan, 2018), (Şekil 4.681).

Türk-Japon Dostluğu, Ertuğrul Firkateyni Şehitleri Anıtı Ünye şehir merkezinde yer alması nedeniyle kolay bir ulaşıma sahiptir. Anıta ulaşım asfalt bir yolla sağlanırken anıtın Altınordu ilçe merkezine uzaklığı ise 67,5 km'dir. Yakın çervrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 500 m mesafedeki Çamlık Mesire Yeri ve Feneraltı Plajı, 950 m mesafedeki Hacı Osman Ağa Cami Minaresi ve 1,3 km mesafedeki Çakırtepe'dir.

Şekil 4.680. Türk-Japon Dostluğu anıtının bulunduğu alana ait bir görünüş (04.11.2019)

Şekil 4.681. Türk-Japon Dostluğu anıtına ait bir görünüş (04.11.2019)

4.7.10.3. Anıtların Ordu İlindeki Dağılışı

Ordu ilinde yer alan anıtların dağılışını göstermek için bir harita oluşturulmuştur (Şekil 4.682), (Şekil 4.683). Harita incelendiğinde Ordu'daki anıtların Altınordu ve Ünye ilçelerinde yer aldığı görülebilmektedir.

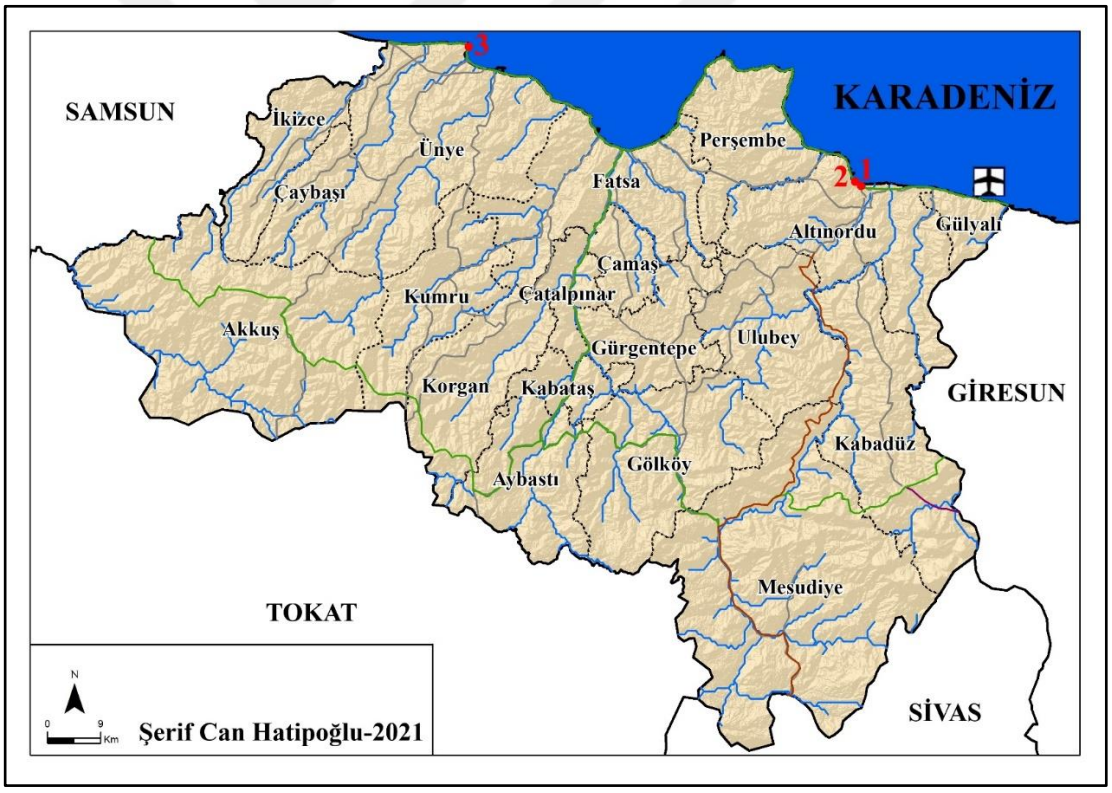

Şekil 4.682. Ordu ilindeki anıtların dağılış haritası

Şekil 4.683. Ordu ilindeki kâgir camiler ve mescitlerin dağılış haritasına ait açıklamalar

4.7.11. Diğer Turistik Çekicilikler

Ordu ilindeki diğer turistik çekicilikler beşerî faaliyetlerle oluşturulmuş daha çok eğlence ve hobi amaçlı inşa edilmiş mekânlardan oluşmaktadır. Bu çekicilikler; Altınordu, Gülyalı ve Ünye ilçelerinde dağılış göstermektedir. Bunlarla birlikte "Citta Slow" unvanı alan Perşembe şehri de yine bu bölümde değerlendirilmiştir.

4.7.11.1. Altınordu İlçesi Diğer Turistik Çekicilikleri

Altınordu ilçesi sınırları içerisinde diğer turistik çekicilikler kapsamında yalnızca Ters Ev yer almaktadır.

4.7.11.1.1. Ters Ev

Altınordu ilçesi Şarkiye Mahallesi'nde yer almaktadır. Ters Ev'in konumu 40°59'03" K enlemi ile 37°53'05" D boylamıdır.

Dünya'nın ilk ters evi Rusya'nın Kaliningrad şehrinde inşa edilmiştir. Ülkemizde ise ilk ters ev Antalya ilinde inşa edilmiştir. Büyük ilgi gören bu yapı sonrasında ülkemizde başta Ankara ve İstanbul olmak üzere pek çok ilde de yapılarak yayılış göstermeye başlamıştır. Ordu ili Altınordu ilçesinde yer alan ters ev ise yapıldığı dönem itibarıyla Türkiye'nin dördüncü ters evi unvanına sahiptir. 2019 yılında yapımına başlanan ve dört aylık bir sürede tamamlanan ev, yine 2019 yılı içerisinde ziyaretçi alımına başlamıştır. 150 m^2'lik bir alana sahip olan ev iki katlı bir yapıdadır (Şekil 4.684). İlk yapılan ters evlerden farklı olarak özellikle iç kısmındaki

eşya yoğunluğu fazla olan ve detaya çok önem verilen bir yapı olmuştur (Şekil 4.685). Bahçe girişinde yer alan kulübesi ve önünde bulunan otomobilin de dahil ters bir şekilde inşa edildiği Ters Ev'in giriş kısmında istenildiği takdirde görevliler tarafından fotoğraf çekimi de yapılarak gezi sonunda teslim edilebilmektedir. Bulunduğu konum itibarıyla hem Karadeniz Sahil Yolu kenarında yer alması hem de Şarkiye Mahallesi Teleferik İstasyonu'na yakın olması sebebiyle rahatlıkla dikkatleri üzerine çekebilmektedir. Teleferik istasyonuna yakın olması nedeniyle otopark problemi de bulunmamaktadır.

Ters Ev Altınordu şehir merkezinde yer aldığından ulaşımı kolaydır ve asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Yakın çervrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 73 m mesafedeki teleferik istasyonu ile Boztepe, 250 m mesafedeki Sahil Çivisiz Cami ve 600 m mesafedeki Yalı Cami'dir.

Şekil 4.684. Ters Ev'in dışardan bir görüntüsü (08.12.2019)

Şekil 4.685. Ters Ev'in iç kısmından bir görünüş (08.12.2019)

4.7.11.2. Gülyalı İlçesi Diğer Turistik Çekicilikleri

Gülyalı ilçesi sınırları içerisinde diğer turistik çekicilikler kapsamında yalnızca Çikolata Park yer almaktadır.

4.7.11.2.1. Çikolata Park

Gülyalı ilçesi Ürümbey Mahallesi'nde yer almaktadır. Parkın konumu 40°58'03" K enlemi ile 38°03'30" D boylamıdır.

Gülyalı şehir merkezinde hizmete açılan Çikolata Park'ın yapımına 2015 yılında başlanmıştır. Tamamlanmasının ardından hem turistik bir çekicilik hem de rekreasyon alanı olarak kullanılabilen park içerisinde çikolata ve yöresel ürünler dükkanları yanında, düğün salonu, nikah salonu, çok amaçlı salon, halı saha, basketbol sahası, çocuk oyun park alanı ve açık hava spor aletleri alanı gibi tesislere de sahiptir.

Toplamda 4 ayrı birimden (yapı) oluşacak park yöre ekonomisine önemli katkılar sağlayan fındığın özellikle iç pazardaki tüketimini arttırmak amacıyla inşa edilmiştir (Şekil 4.686), (Şekil 4.687). Arazi çalışmaları gözlemleriyle Çikolata Park kısmi olarak hizmete açıldığı gözlenmiştir (Şekil 4.688), (Şekil 4.689). Şu an için sadece tek bir tesis hizmet vermektedir. Gülyalı ilçe merkezinde bulunması ve Karadeniz Sahil Yolu kenarında yer alması sebepleriyle il ve bölge turizmine katkılar sağlayacağı söylenebilir. Ayrıca havalimanına yakın konumu sebebiyle ziyaretçilerin ilgisini daha kolay çekecektir. Ancak Çikolata Park'ın sebep olduğu önemli bir problem vardır. Denize sıfır konumu sebebiyle plaj olarak kullanılabilecek bir alanı işgal etmektedir. Bu nedenle parkın denize bakan tarafının plaj olarak kullanılabilmesine olanak sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır. Bu sayede hem kıyı kullanımı engellenmemiş olabilir hem de parka daha fazla ziyaretçi çekilmesi sağlanabilir.

Çikolata Park'a ulaşım Gülyalı şehir merkezinde yer alması sebebiyle kolaydır. Asfalt bir yolla ulaşımın sağlandığı park Altınordu ilçe merkezine 16 km mesafededir. Yakın çervrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 1,6 km mesafedeki Küçükev Plajı, 2,4 km mesafedeki Gülyalı Halk Plajı ve 3,8 km mesafedeki Divane Plajı'dır.

Şekil 4.686. Çikolata Park giriş kısmından bir görünüş (26.05.2019)

Şekil 4.687. Çikolata Park içerisinden bir görünüş (26.05.2019)

Şekil 4.688. Çikolata Park içerisinde faaliyette olan tesisten bir görünüş (22.01.2021)

Şekil 4.689. Çikolata Park içerisinde faaliyette olan tesisin iç kısmından bir görünüş (22.01.2021)

4.7.11.3. Ünye İlçesi Diğer Turistik Çekicilikleri

Ünye ilçesi sınırları içerisinde diğer turistik çekicilikler kapsamında yalnızca Ünye At Çiftliği ve Binicilik Tesisleri yer almaktadır.

4.7.11.3.1. Ünye At Çiftliği ve Binicilik Tesisleri

Ünye ilçesi Cevizdere Mahallesi'nde yer almaktadır. Tesisin konumu 41°05'12" K enlemi ile 37°19'31" D boylamıdır.

Ünye At Çiftliği ve Binicilik Tesisleri 2007 yılında hizmete açılmıştır. Tesislerde Ünye Belediyesi'nin sahip olduğu atlara binilebildiği gibi ayrıca şahıs atları için barınma olanağı bulunmaktadır (Koday ve Kızılkan, 2018), (Şekil 4.690), (Şekil 4.691). Çocuklar için Midilli At da tesislerde yer almaktadır. Pistte acemiler için görevliler yardımıyla at binilebildiği gibi biniş bilgisi olanlar kendi başlarına da at kullanabilmektedir. Tribün kısmı 100 kişilik kapasiteye sahiptir. Tesisler içerisinde kafeterya, restoran, çocuk parkı, WC, otopark, gibi hizmetler bulunmaktadır. Tesisin hemen yanında zipline aktivitesinin gerçekleştirilebileceği bir alan da yer almaktadır. Bunun yanında tesislerde her yıl "Geleneksel Rahvan Yarışları" da gerçekleştirilmektedir. Ordu ili içerisinde alternatifi bulunmayan bu tesis çevre ilçe ve illerden ziyaretçilerin sıklıkla ziyaret ettikleri bir mekandır.

Ünye At Çiftliği ve Binicilik Tesisleri'ne ulaşım asfalt bir yolla sağlanmaktadır. Ünye ilçe merkezine 6,7 km, Altınordu ilçe merkezine 65 km mesafede bulunmaktadır. Yakın çervrede ziyaret edilebilecek diğer çekiciliklerden bazıları ise 1,9 km mesafadeki Tozkoparan Kaya Mezarı, 8,7 km mesafedeki Yazkonağı Mağarası ve 9,2 km mesafedeki Asarkaya Kent Ormanı'dır.

Şekil 4.690. Ünye At Çiftliği ve Binicilik Tesisleri pist kısmından bir görünüş (04.11.2019)

Şekil 4.691. Ünye At Çiftliği ve Binicilik Tesisleri ahır kısmından bir görünüş (04.11.2019)

4.7.11.4. Perşembe İlçesi Diğer Turistik Çekicilikleri

Perşembe ilçesinde diğer turistik çekicilikler kapsamında "Citta Slow" unvanı alan Perşembe Şehri hakkında bilgiler verilecektir.

4.7.11.4.1. Citta Slow Perşembe Şehri

Ordu ili Perşembe şehri 2 Kasım 2012 yılında Citta Slow Organizasyonu'na katılmıştır. 161. sakin şehir olan Perşembe şehir merkezinin de dahil olduğu bu organizasyon kentlerin kendilerine özgü özelliklerini koruyup, yöresel yemekleri, el sanatları gibi ürünlerine sahip çıkan ve doğasını koruyan şehirlere bu unvanı uygun görmektedir (Bahtiyar Karadeniz, 2014), (Şekil 4.692).

Perşembe sahip olduğu doğal ve beşerî turistik çekicilikleri yanında bozulmamış doğası ile de dikkati çekmektedir. Sanayi bakımından gelişim gösterememesinin olumlu bir yanı olarak doğal yapısı ve temiz havası korunmuştur (Bahtiyar Karadeniz, 2014). Bunun yanında 2006 yılında Perşembe-Bolaman Geçiş Yolu'nun hizmete girmesiyle trafik yoğunluğundan kurtulmuş olması da Perşembe şehrinin Citta Slow Ağı'na kabulünü kolaylaştırmıştır.

Halkın önemli geçim kaynaklarından olan balıkçılık faaliyetleri yoğun bir şekilde sürdürülmektedir. Ayrıca il genelinde olduğu gibi Perşembe'de de fındık tarımı halkın diğer önemli geçim kaynaklarındandır. Fındık tarımı yanında halk kendi ihtiyacı ve yöre pazarı için tarla ürünleri de yetiştirmektedir. Ve tabi ki turizm yörede önemli geçim kaynaklarındandır. İlçede pek çok turistik işletme kıyılarda ve şehir merkezinde yer almaktadır.

Turizmin sürdürülebilirliği Citta Slow şehirleri için bir diğer önemli kriterdir. Bu bağlamda doğal çevrenin, tarihi ve kültürel varlıkların korunmasına yönelik bilinç yöre halkında mevcuttur (Bahtiyar Karadeniz, 2014).

Bahtiyar Karadeniz (2014)'e göre yöresel el sanatları ise daha çok ağaç ve taş işleme üzerine gelişmiştir. Özellikle fındık ağacı kullanılarak sepet gibi gereçlerin yapımı yanında yöredeki diğer ağaç türleri de kullanılarak deniz araçları (kayık gibi) yapımı da gerçekleştirilmektedir. Mutfak kültürü ise daha çok deniz ürünleri ile sebze, meyve ve yabani bitkiler üzerine gelişmiştir (Bahtiyar Karadeniz, 2014).

Atlas Dergisi 2014 yılı Ekim sayısında "Citta Slow" şehirlerinden bahsetmiş ve Perşembe şehrine de yer vermiştir. Bunun gibi Citta Slow Ağı'na kabulüyle

markalaşma ve reklam yolunda önemli avantajlar elde eden Perşembe şehri bu avantajı iyi kullanarak ve kriterleri koruyarak daha fazla turisti çekebilmesi için çalışmalara devam edilmelidir.

Şekil 4.692. Perşembe şehir merkezinden bir görünüş (10.02.2021)

4.7.11.5. Diğer Turistik Çekiciliklerin Ordu İlindeki Dağılışı

Ordu ilinde yer alan diğer turistik çekiciliklerin dağılışını göstermek için bir harita oluşturulmuştur (Şekil 4.593), (Şekil 4.594). Harita incelendiğinde diğer turistik çekiciliklerin; Altınordu, Gülyalı, Perşembe ve Ünye ilçelerinde yer aldığı görülebilmektedir.

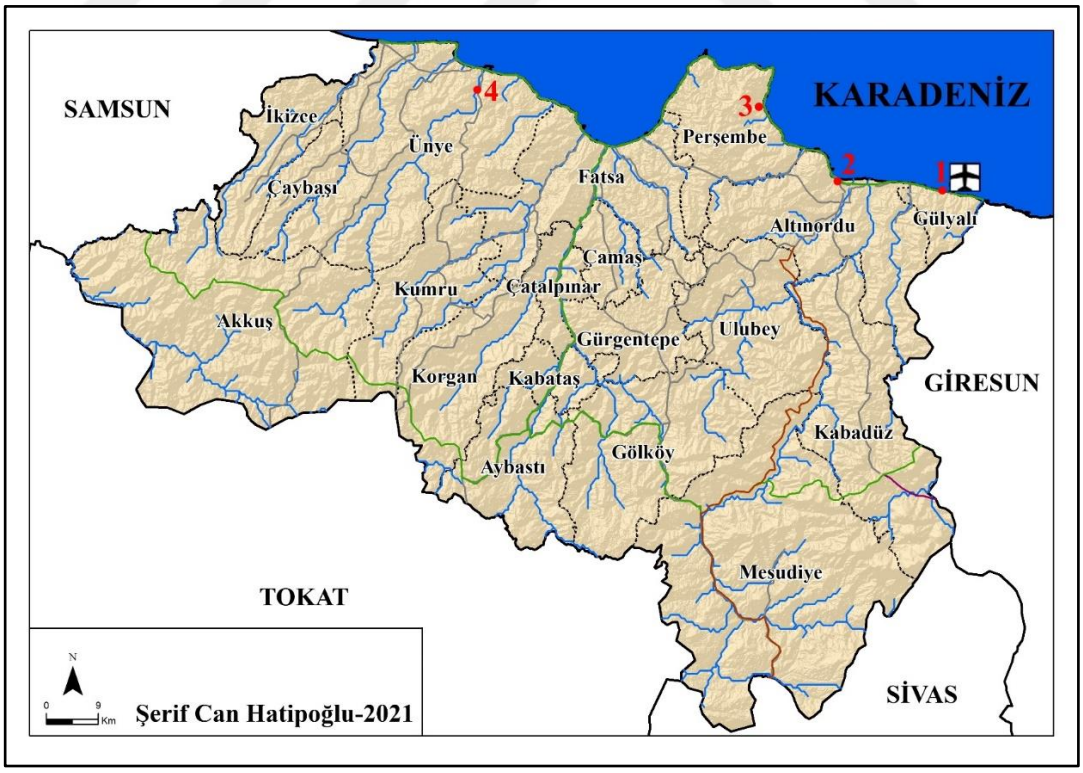

Şekil 4.693. Ordu ilindeki diğer turistik çekiciliklerin dağılış haritası

Şekil 4.694. Ordu ilindeki diğer turistik çekiciliklerin dağılış haritasına ait açıklamalar

4.7.12. Turistik Çekiciliğe Sahip Diğer Ürünler

Ordu ilinde turistik çekiciliğe sahip diğer ürünlere yer verilen bu bölümde: mutfak turizmi bakımından öneme sahip ürünler, etnografik ögeler, turistik bir ürün olarak fındık ve Ünye Manyetik Kumu ele alınacaktır.

4.7.12.1. Mutfak Turizmi

Mutfak (gastronomi) turizmi bir bölgedeki yemek kültürünün diğer bölgelere göre farklılıklar göstermesine bağlı olarak turistler tarafından ilgi çekici bulunması ile ortaya çıkan bir turizm türüdür (Cömert ve Özkaya, 2014). Kültür turizminin bir parçası olan mutfak turizmi turistlerin kültürel güdülerine (Özgüç, 2017) bağlı olarak yeni ve farklı lezzetler tatmak maksadıyla yolculara çıkmasıdır. Ayrıca turistin ziyaret amacı ne olursa olsun bir hem zorunlu bir ihtiyaç olması hem de yerel mutfak kültürünün özgün yemeklerini tatma eğilimi içerisinde olması mutfak turizmini önemli kılan etkenlerdir (Şahin, 2019a).

Ordu ili sahip olduğu kültürel ve coğrafi özelliklere bağlı olarak mutfak turizmi bakımından önemli pek çok yöresel yemeğe sahiptir. T.C. Ordu Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2013)'e göre Ordu ilinde mutfak kültürü coğrafi koşullara göre farklılık gösterdiğinden kıyı kesimi ile kıyı ardı yani yüksek kesimler olmak üzere iki bölüme ayırmak mümkündür. Kıyı kesiminin iklim bakımından yağışlı ve ılıman olması bu kuşakta yaşayan insanların hayvansal ve bitkisel gıdalarla beslenmesine

sebebiyet vermektedir. Kıyılarda hayvansal gıda olarak balık tüketimi yoğundur. İlin iç ve yüksek kesimlerinde ise iklimin kıyı kesimine oranla daha sert bir iklimin yer almasına ve yükseltiye bağlı olarak yayla kültürü ve yaylacılık faaliyetleri yaygın görülmektedir. Buna bağlı olarak da et ve et ürünlerine bağlı yemekler bu kesimde yaygın görülmektedir. Bununla birlikte yöre ekonomisinin balıkçılık, hayvancılık ve tarım sektörleri üzerine kurulu olması da Ordu yöresel mutfağının zenginliğine katkı sağlamaktadır. Ayrıca geçmişten günümüze pek çok kültür ve medeniyete ev sahipliği yapmış ve pek çok bölgeden göç almış olan Ordu ilinin zengin mutfak kültüründe Gürcü yemeklerinin de katkısı bulunmaktadır (T.C. Ordu Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2013). Bununla birlikte Çerkez yemekleri de Gürcü yemekleri kadar olmasa da Ordu mutfak kültüründe yer bulmuştur.

Ordu ili mutfak kültüründe yer alan yiyecekler bir tablo haline getirilerek sunulmuştur (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015b), (Tablo 4.10). Ordu mutfak kültürünün genel görüntüsüne bakıldığında etli yemekler, sebze yemekleri, yabani otlar ile yapılan yemekler, hamur işleri, turşu türleri ve tatlı çeşitlerinin ağırlıklı olarak yer aldığı görülmektedir (Şekil 4.695). Ayrıca sarmalar, reçeller ve pekmezler de yine il mutfak kültürünün bir parçasını oluşturmaktadır (Şekil 4.696). Bunlarla birlikte kabağın Ordu mutfak kültüründe ayrı bir yeri bulunmaktadır. Çorbasından kayganasına, kavurmasından yoğurtlamasına ve tatlısına kadar pek çok yemek türü Ordu mutfağında yer almaktadır (Şekil 4.697). Yine yörede yetişen fındık ve cevizin özellikle tatlılarda yoğun bir şekilde kullanıldığı görülebilmektedir. Ordu mutfak kültürünün önemli bir parçasını da yabani otlardan yapılan yemekler oluşturmaktadır. Doğada kendiliğinden yetişen bu bitkilerden hazırlanan yemekler zamanla mutfak kültürünün bir parçası haline gelmiştir (Şekil 4.698), (Şekil 4.699), (Şekil 4.700). Turşular da mutfağın önemli bir bölümünü oluşturur. Öyle ki turşu satışı yapan işletmeler dahi bulunmaktadır (Şekil 4.701).

Tablo 4.10. Ordu ili mutfak kültüründe yer alan yiyecekler

Çorbalar	**Turşu Kavurmaları ve Kayganaları**
Baldıran Çorbası	Beyaz Lahana Turşusu Kavurması
Balık Çorbası	Biber Yaprağı (Paldır) Turşusu Kavurması
Beyaz Mısır Çorbası	Fasulye Turşusu Kavurması
Bulgur Çorbası	Fasulye Turşusu Kayganası
Fındık Çorbası	Galdirik Turşusu Kavurması
Isırgan Çorbası	Kara Lahana Turşusu Kavurması
Kabak Çorbası	Kiraz Turşusu Kavurması
Kara Lahana (Pancar) Çorbası	Pırasa Turşusu Kavurması
Un Çorbası	Salatalık Turşusu Kavurması
Etli Yemekler	Taflan Turşusu Kavurması

Cevizli Tavuk (Maragyani)	Yeşil Domates Turşusu Kavurması
Çerkez Tavuğu (Zetiyani)	**Hamur İşleri**
Etli Fırın Fasulyesi	Ev Makarnası (Kesme Makarna)
Gürcü Kavurması	Kuru Yufka
Keşkek (Gendeme)	Kuru Yufka Böreği
Kuru Fasulye (Akkuş Fasulyesi)	Mısır Ekmeği
Yahni	Mısır Unu Yağlaşı
Zetiyani	Ordu Simiti
Sebze Yemekleri	Ordu Tostu
Fasulye Turşusu Diblesi	Pazılı Kek
Fındıklı Patlıcan	Pırasalı Hamsili Mısır Ekmeği
Fırın Fasulye Kavurması	Pileki (Bileki) Taşında Mısır Ekmeği
Galdirik Kavurması	Su Böreği
Galdirik Kayganası	Yağlı (Pide)
Gürcü Boranisi	**Sarmalar**
Gürcü Pancarı	Etli Beyaz Lahana Dolması
Hoşkıran Kavurması	Gürcü Dolması
Isırgan Yağlaşı	Mısır Yarmalı Aş Sarması
Kabak Kayganası	Zeytinyağlı Beyaz Lahana (Kelem) Dolması
Kurutulmuş Kabak Kavurması	Zeytinyağlı Pancar (Kara Lahana) Sarması
Kurutulmuş Kabak Yoğurtlaması	**Tatlılar**
Kurutulmuş Kıyma Fasulye Yemeği	Aşure
Kurutulmuş Patates Kavurması	Balkabağı Tatlısı
Lobye	Cevizli Helva
Mantar Yerli Yerli Yeşil Elmalı Kavurması (Tirmit)	Cevizli Yufka Tatlısı
Melevcen (Dikenucu) Kavurması	Ev Baklavası
Pancar (Kara Lahana) Diblesi	Fındıklı Burma Tatlısı
Pancar (Kara Lahana) Döşemesi	Fındıklı Kuru Yufka Tatlısı
Patlıcan Gürcücesi	Fındıklı Un Helvası
Pazı (Rerzü) Diblesi	Fırınlanmış Mısır Unu Tatlısı
Pezik (Pazı) Mıhlaması	Lokma Tatlısı
Pezik (Pazı) Mücveri	Mısır Unu Helvası
Pezik (Pazı) Yemeği	Pekmezli Mısır Helvası
Pırasa Kayganası	Pekmez Tatlısı Yağlaşı
Sakarca Kayganası	Üzüm Papası (Pezule)
Sakarca Mıhlaması	**Pekmezler/Reçeller**
Sarımsaklı Süzme Yoğurtlu Perzü (Pazı)	Ayva Reçeli
Taze Fasulye Diblesi	Dağ Çileği Reçeli
Tirmit (Yerel Fındık Mantarı) Kavurması	Dut Pekmezi
Uçkur Kabağı Kavurması	İncir Reçeli
Balıklar	
Hamsi Buğulama	
Hamsi Kayganası	
Hamsi Köftesi	
Hamsi Tava	
İçli Tava	
Levrek Buğulama	
Mezgit Buğulama	
Mezgit Tava	
Sebzeli Hamsi	

Kaynak: (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015b)

Yukarıda yer alan listede bulunmayan ancak Ordu ili mutfak kültüründe yer alan bir diğer ürün ise Yalıköy köftesidir. Fatsa ilçesi Yalıköy Mahallesi'ne özgü bir yiyecek olan bu köfte türü bölgesel olarak yaygın bir bilinirliğe sahiptir. Ancak Perşembe-Bolaman Geçiş Yolu'nun tamamlanması ile Yalıköy Mahallesi karayolu

geçiş güzergahı dışında kalmış bu nedenle de Yalıköy köftesi satış dükkanlarının büyük bölümü Yalıköy Mahallesi'nden Bolaman Mahallesi'ne taşınmıştır.

Şekil 4.695. Mısır Ekmeği ve Kara Lahana (Pancar) Çorbası'na ait bir görüntü

Şekil 4.696. Kara Lahana (Pancar) Sarması'na ait bir görüntü

Şekil 4.697. Balkabağı Tatlısı'na ait bir görüntü

Şekil 4.698. Galdirik Turşusu Kavurması'na ait bir görüntü

Şekil 4.699. Melevcen (Dikenucu), (Melocan) Kavurması'na ait bir görüntü

Şekil 4.700. Sakarca Mıhlaması'na ait bir görüntü

Şekil 4.701. Perşembe ilçesinde turşu satışı yapan işletmelerden birine ait görüntü (22.01.2021)

4.7.12.1.1. Mutfak Turizmi Bakımından Öneme Sahip Coğrafi İşaretler

6769 sayılı Sınai Mülkiyetler Kanununa göre Coğrafi işaret "Belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri bakımından kökenin bulunduğu yöre, alan, bölge veya ülke ile özdeşleşmiş ürünü gösteren işarettir" şeklinde tanımlanmıştır (Anonim, 2017). Coğrafi işaretler "Menşe" ve "Mahreç" olmak üzere iki türe sahip olmasının yanında bunların kapsamına girmeyen ancak coğrafi işaret sayılabilecek ürünler de yer almaktadır. Bu ürünler, en az 30 yıl boyunca aynı adın kullanıldığı kanıtlanan ürünler olmak üzere; geleneksel üretim yöntemi ya da işleme yöntemi veyahut geleneksel hammadde veya malzeme ile üretilmiş olması gerekmektedir (Anonim, 2017). Aynı kanuna göre Menşe adı "Coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, bölge veya istisnai durumlarda ülkeden kaynaklanan, tüm veya esas özelliklerini bu coğrafi alana özgü doğal ve beşerî unsurlardan alan, üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerin tümü bu coğrafi alanın sınırları içinde gerçekleşen ürünleri tanımlayan adlar" olarak tanımlanırken Mahreç işareti ise "Coğrafi sınırları belirlenmiş bir yöre, bölge veya ülkeden kaynaklanan, belirgin bir niteliği, ünü veya diğer özellikleri bakımından bu coğrafi alan ile özdeşleşen, üretimi, işlenmesi ve diğer işlemlerinden en az biri belirlenmiş coğrafi alanın sınırları içinde yapılan ürünleri tanımlayan adlar" olarak tanımlanmıştır (Anonim, 2017).

Ordu ilinin sahip olduğu coğrafi işaretlerin 2021 yılı itibarıyla tümü gastronomi öğelerinden oluşmaktadır. Bu coğrafi işaretler yörenin tanıtımına katkı sağlarken aynı zamanda yöresel ürünün markalaşmasına da zemin hazırlamaktadır. Ordu ili coğrafi işaret olarak 4 adet mahreç işareti ve 2 adet menşe adına sahiptir. Mahreç işaretli ürünler; Kabataş helvası, Perşembe Ceviz Helvası, Ordu Yayla Pancarı Turşusu (Ordu Dürme Turşusu) ve Ordu Tostu iken; menşe adına sahip ürünler ise Akkuş Şeker

Fasulyesi ve Ordu Kivisi'dir (URL-14, 2020), (Şekil 4.702), (Şekil 4.703), (Şekil 4.704), (Şekil 4.705), (Şekil 4.706).

Şekil 4.702. Kabataş Helvası (solda) ve Perşembe Ceviz Helvası (sağda) 'na ait bir görüntü

Şekil 4.703. Ordu Yayla Pancarı Turşusu (Ordu Dürme Turşusu)'na ait bir görüntü

Şekil 4.704. Akkuş Şeker Fasulyesi'ne ait bir görüntü

Şekil 4.705. Ordu Kivisi'ne ait bir görüntü

Şekil 4.706. Ordu Tostu'na ait bir görüntü

Ordu ilinin sahip olduğu coğrafi işaret sayısının arttırılması için mutlaka çalışmalar yapılmalıdır. Özellikle Yalıköy Köftesi bu anlamda öncelikli olarak değerlendirilebilecek ürünlerin başında gelmektedir.

4.7.12.2. Etnografik Ögeler ve Turizm

El sanatları, çeşitli hammaddelerin elde ya da basit gereçler vasıtasıyla işlenerek ihtiyaçları karşılamak maksadıyla ürünler üretilmesidir (Zaman, 2018b). El sanatları

kültürel turizm açısında büyük öneme sahiptir. El sanatları ile elde edilen ürünler hem üretildikleri ya da ait oldukları mekanları bir cazibe merkezine çevirebilmekte hem de o yerlerin tanıtımına katkılar sağlamaktadır (Özcüre ve Yavuz, 2006). Ayrıca yöre ekonomisini ve ticaretini de canlandırma fonksiyonuna sahiptir (Özcüre ve Yavuz, 2006).

Zaman (2018b)'a göre geçmişte Ordu'da el sanatlarının üretimi ve kullanımı iç ve yüksek kesimlerde kapalı ekonomik yaşantıya bağlı olarak yaygındır. Bu sebeple de bu bölgelerdeki insanlar günlük kullandıkları araç-gereç ve giysi gibi ihtiyaçlarını kendi çaba ve imkanları ile üreterek karşılamışlardır. Kıyı kesimindeki yerleşim birimlerinde yaşayan insanlar ise deniz yolu ile yapılan ticaretlerle yeniliklerden gecikmeli de olsa haberdar olabilmişler ve ihtiyaçlarını da karşılamışlardır (Zaman, 2018b).

Ordu'da geçmişten günümüze kadar gelebilen pek çok el sanatı yer almaktadır. Günümüzde eski önemini kaybetse de var olmaya devam eden el sanatları; bakırcılık, yorgancılık, ahşap ve taş işçiliği, testi ve çömlek imalatı, kemik ve boynuzdan tarak yapımı ve dokumacılıktır (Zaman, 2018b). Bunların dışında müzik aletleri imalatı da yöre de önemli bir yere sahiptir.

Zaman (2018b)'e göre Ordu'da kullanılan malzemenin de yaygın olması nedeniyle ağaç işçiliği ve oymacılık en çok gelişme gösteren el sanatlarındandır. Özellikle dayanıklılığıyla bilinen kestane ağacı en önemli hammadde iken şimşir, ladin ve kayın ağaçları da yine ağaç işçiliğinde kullanılan önemli ağaç türleridir. Mimari de kullanımının yanı sıra çeşitli ev araç-gereçleri (sandık, kaşık, mobilya vb.) ve tarım araçları (sepet, sele vb.) üretimi de ağaç işçiliği ile gerçekleştirilmektedir. Ayrıca müzik aletleri, baston gibi ürünler de abanoz ve erik ağaçları kullanılarak imal edilmektedir (Zaman, 2018b). Aydın Yanar ve diğerleri (2011)'ne göre bunlardan başka Ordu ilinde ahşap dağlama ve yakma sanatıyla ürünler imal edilmektedir. Bu sanatı icra eden Ordu ilindeki tek isim ise İhsan Gürdal'dır. Bu sanatçının desteği alınarak bu sanatın yok olmaması için çalışmalar yapılmalıdır. Ayrıca üretilebilecek hediyelik eşyaların turistik amaçlı satışı gerçekleştirilebilir (Aydın Yanar vd., 2011).

Zaman (2018b)'e göre Ordu ve tüm ilçelerinde dokumacılık yaygın olarak görülen el sanatlarındandır. Daha çok el ve tezgâh dokumacılığı şeklinde gerçekleştirilen bu el sanatı türüyle peştamal, el çantaları, masa örtüleri gibi ürünler

üretilerek genellikle il sınırları içerisinde satışı gerçekleştirilmektedir. Yine elde ve kasnaklarda yapılan işlemeler, nakışlar ve yöre halkının kendi ihtiyaçları için elişi örgüleri ile yaptıkları kazaklar, eldivenler, çoraplar yaygın olarak görülmektedir. Bunlardan başka halı ve seccade dokumaları Korgan ve Kabataş ilçelerinde, ipek halı dokumaları ise Kumru ilçesinde, kilim, kolan, heybe vb. dokumaları Gölköy ilçesinde yaygındır (Zaman, 2018b).

Demir ve Yerli (1999)'ye göre geçmişte Oğuz boylarından olan Çepnilerin Ordu ili ve yakın çevresine yerleşmesiyle kilim, cecim ve bez ayağı gibi düz dokuma yaygı türleri yöre kültüründe önemli bir yere sahip olmuştur. Bunların içinden en yaygını kilimlerdir. Özellikle seccade kilimleri Gülyalı, Kabadüz, Ulubey, Altınordu ilçelerinde ve Perşembe ilçesinin doğu kesiminde örnekleri görülebilmektedir. Ancak günümüzde bu tarz dokuma türlerini yapabilen kişi sayısı yok denecek kadar azalmıştır (Demir ve Yerli, 1999). Gölköy ilçesinde de özellikle Kozören Mahallesi sınırları içerisinde yaşayan Çepni Türkmenler halı, kilim, heybe, dastar gibi ürünleri dokuyarak satmakta ve geçimini sağlamaktadır (Çakır, 2014).

Ordu ili genelinde iğne oyası öncelikle boş zamanı değerlendirme, aile ekonomisine katkı ve çeyiz için yapılmaktadır (Göklüberk Özlü ve Ceranoğlu Yayla, 2015). Ayrıca broş ve fular süslemesi, kolye, bileklik, tespih imamesi ve anahtarlık gibi hediyelik ürünlerin yapımında da kullanılmaktadır (Göklüberk Özlü ve Ceranoğlu Yayla, 2015).

Korkmaz (2020)'a göre Karadeniz Bölgesi'nde tek körüklü çizme imalatı Ordu ilinde yapılmaktadır. Ordu'da da tek körüklü Çizme ustası olan Türkay Yavaş kişiye özel ölçü alarak çizme imalatını gerçekleştirmektedir. Bu mesleğin korunabilmesi için Türkay Yavaş'ın desteği alınarak yeni ustalar yetiştirilmelidir. Ayrıca bu çizmeler bölgesel olarak çok yaygın olmadığından turistik bir ürün olarak pazarlanabilir (Korkmaz, 2020).

Zaman (2018b)'a göre Ordu ilinde bakırın işlenerek eşya yapılması faaliyetleri uzun bir geçmişe sahip olmakla birlikte bakırdan özellikle mutfak eşyası yapımında çok fazla faydalanılmaktadır. Yine bakırdan sac ayağı, kuzine, tarım (başta fındık) araç-gereçleri gibi daha çok kırsal yerleşmelere yönelik imalat işlemleri sıcak dövme yöntemiyle gerçekleştirilmektedir (Zaman, 2018b). Özellikle Ünye ilçesinde çok yaygın olan bakırcılık faaliyetini sürdüren günümüzde az sayıda usta kalmıştır. Ünye

ilçesinde bugün dahi faaliyette olan Tarih Bakırcılar Arastası hem bakır ürünlerinin satın alınabileceği bir mekân olduğu gibi aynı zamanda tarihî dokusuyla turistik bir çekiciliğe de sahiptir.

İldeki önemli el sanatlarından biri de müzik aletleri imalatıdır. Özcüre ve Yavuz (2006)'a göre özellikle ağaç ve bitkiler ile hayvanların kemik, kıl, deri, boynuz vb. bölümlerinden faydalanılarak bağlama, kemençe, saz, kaval ve klarnet gibi enstrümanlar imal edilmektedir. Kemençe yapımında Ordu ili Perşembe ilçesinde yaşayan Abdullah Ay ardıç, dut ve erik ağaçlarını hammadde olarak kullanmakta ve 60 yıldır kemençe imalat ustalığı yapmaktadır. Bununla birlikte klarnet imalatı da yine ildeki önemli el sanatlarından biridir. Altınordu ilçesi Bayadı Mahallesi'nde yaşamayan Ahmet Özdemir Abanoz Ağacı'ndan klarnet imalatının Türkiye'deki en önemli ustası olarak gösterilmektedir (Özcüre ve Yavuz, 2006). 2014 yılında vefat eden Ahmet Özdemir'in mesleğini bugün torunları sürdürmektedir.

Ordu ilindeki el sanatlarından biri de taş işçiliğidir. Günümüzde oldukça azalmış olan bu faaliyet özellikle Aybastı yöresinde pileki taşı ve değirmen taşları üretimine yönelik devam etmektedir (Zaman, 2018b).

Günümüzde Ordu'da el sanatları alanında faaliyet gösterilen dallar ve ustaları ile ilgili bilgiler Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nden edinilmiş ve bir tablo haline getirilmiştir (Tablo 4.11). Tablo incelendiğinde el sanatları ustalarının daha çok Altınordu, Gülyalı, Kabataş, Perşembe, Ulubey ve Ünye ilçelerinde dağılış gösterdiği görülebilmektedir. Bununla birlikte Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından Cevizli Helva ustası olan Mehmet Karavelioğlu da bu listeye dahil edilmiştir.

Tablo 4.11. Ordu ili el sanatları ustaları ve yaşadıkları ilçeler (2020)

El Sanatı Ustasının Adı	Sanat Türü	Yaşadığı ilçe
Ekrem AKDENİZ	Ağaç Oymacılığı	Altınordu
Seyfettin GÖZÜKAN	Baston Ustası	Altınordu
Hasan BAYCAN	Serender Ustası	Altınordu
İhsan GÜRDAL	Ahşap Yakma	Altınordu
Harut ARTUN	Bakır Ustası	Altınordu
Mustafa Sabri GÖZÜKAN	Fındık Işkın, El Örme ustası	Altınordu
Türkay YAVAŞ	Deriden Körüklü Çizme	Altınordu
Erman ÖZDEMİR	Klarnet Ustası	Altınordu
Salih ÖZDEMİR	Klarnet Ustası	Altınordu
Cihan USTA	Bağlama Ustası	Altınordu
Mustafa ÇABUK	Kemençe Ustası	Altınordu
Fatih PALA	Sıcak Demir Atölyesi	Altınordu
Bekir MEYDAN	İngiliz Pantolon ve Giyim	Altınordu

	Ustası	
Cemil ÇAKMAK	Klarnet Ustası	Altınordu
Hayri ARSLAN	Kemençe Ustası	Altınordu
Yusuf HANİLÇE	Manda Boynuzundan Tarak Yapımı	Aybastı
Mustafa TURAN	Çeyizlik Sandık Yapımı	Aybastı
Kadir ATUK	Müzik Aletleri Ustası (Mey, Balaman)	Çatalpınar
Ali BAYIR	Ağaç Kaşık Oyma Ustası	Çaybaşı
Kahraman CEYLAN	Baston Ustası	Gülyalı
Tevfik CEBECİ	Sepet Ustası	Gülyalı
Mustafa ŞAHİN	Sepet Ustası	Gülyalı
Necati CEBECİ	Sepet Ustası	Gülyalı
Yüksel AYDIN	Kilim Ustası	Gülyalı
Mustafa SOYLU	Beşik Ustası	Gürgentepe
Hamdi SOYLU	Beşik Ustası	Gürgentepe
Muzaffer KARAKOÇ	El Örme ve Dokuma Ustası	Gölköy
Gürcü KARAKOÇ	El Örme ve Dokuma Ustası	Gölköy
Şadiye OĞUZ	Kilim Dokuma Ustası	Kabataş
Kevser OĞUZ	El İşi Dantel Örgü Ustası	Kabataş
Fidan BEGEN	El İşi Dantel Örgü Ustası	Kabataş
İdris YÜCETÜRK	Minyatür Sanat Ustası	Kabataş
Ayhan TOMBUL	Demir Ustası	Kabataş
Dursun EMİLLİ	Demir Ustası	Kabataş
Şemsettin ÇATIK	Taş Ustası	Korgan
Hayrullah KERİMMOLLAOĞLU	Ağaç İşleme ve Oyma Ustası	Kumru
Mehmet KARAVELİOĞLU	Cevizli Helva	Kumru
Abdullah AY	Kemençe Ustası	Perşembe
Lütfü ALKAN	Saz ve Bağlama Ustası	Perşembe
Serkan CEYLAN	Saz ve Bağlama Ustası	Perşembe
Kemal KAYA	Baston ve Kemence Ustası	Perşembe
Celal KAYA	Heykel ve Taş Ustası	Perşembe
Cafer ÖZGÜL	Kemençe Ustası	Perşembe
Mustafa YILDIZ	Sepet Ustası	Perşembe
Nafiz ÇANDIR	Ağaç İşlemecisi	Perşembe
Salih ELİBOL	Baston Ustası	Ulubey
Mehmet EGREK	Sepet Örme Ustası	Ulubey
Sami EĞREK	Sepet Örme Ustası	Ulubey
Veli BEKTAŞ	Sepet Örme Ustası	Ulubey
Gülsüm MERT	Dokuma Ustası	Ulubey
Hatice MERT	Dokuma Ustası	Ulubey
Aliye YEŞİLKAŞ	El Nakışı Ustası	Ulubey
Kâtibe BAKİ	El Nakışı Ustası	Ulubey
Sabahnur TÜRKMEN	E Nakışı Ustası	Ulubey
Fatma POYRAZ	El ve Makine Nakışı Ustası	Ulubey
Melda COL	Ahşap Boyama Ustası	Ulubey
Mehmet KIYAK	Bakır Ustası	Ünye
Ahmet TÜRKMEN	Bakır Ustası	Ünye
Cevat ÇETİNKAYA	Bakır Ustası	Ünye
Salim KOÇ	Sepetçi	Ünye
Salih KARAYİĞİT	Çömlekçi	Ünye
Mehmet KIYAK	Bakır Ustası	Ünye

Fatma GÜRSOY	Dokuma Ustası	Ünye
Hasan KADIM	Taş Ustası	Ünye
Halit YİĞİT	Ağaç Oyma Ustası	Ünye
Hüseyin KAÇMAZ	Süpürge Ustası	Ünye
Şevket AKIN	Süpürge Ustası	Ünye
Orhun GÜVEN	Ağaç Aşılama Ustası	Ünye
Selma HASDEMİR	(CATOM) El Ürünleri İşceliği	Ünye
Talip AYDIN	Su Kabağı Ustası	Ünye

Kaynak: Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020)

Tüm bunlarla birlikte Ordu ili Altınordu ilçesi Şarkiye Mahallesi'nde el sanatları ve yöresel ürünler çarşısı bulunmaktadır (Şekil 4.707). Bu çarşıda yöresel ürünler ve el sanatları ürünlerinin yanı sıra hediyelik eşya satışı da yapılmaktadır. Benzer şekilde Boztepe'de de yöresel ürün ve el sanatları ürün satışı yapılan kulübeler yer almaktadır. Bunların dışında Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından Fatsa, Ünye, Gülyalı ve Perşembe ilçelerin de karayolu kenarlarına yöresel ürün satış büfeleri kurulması için çalışmalar başlatılmıştır.

Ordu ilinin sahip olduğu el sanatları ve etnografik öğelerin en güzel örnekleri Altınordu ilçesine yer alan Etnografya Müzesinde ve Ünye ilçesinde yer alan Yaşayan Kültürel Miras Müzesi'nde görülebilir (Şekil 4.708).

Şekil 4.707. Altınordu ilçesi Şarkiye Mahallesi'ndeki el sanatları ve yöresel ürünler çarşısından bir görünüm (20.01.2021)

Şekil 4.708. Altınordu ilçesi Etnografya Müzesi'ndeki el sanatları ile ilgili bir bölümden görünüm (14.02.2020)

4.7.12.3. Turistik Bir Ürün Olarak Fındık

Fındık, Ordu ilinde tarımı yapılan en önemli meyvedir. Yöre ekonomisindeki sektörlerin en büyüğü olan tarım sektöründe de en büyük paya fındık tarımı sahiptir.

Fındık tarım sektörü bakımından ekonomik gelir kaynağı iken aynı zamanda turizm sektörünü de etkileyerek yöreye ekonomik katkılar sağlamaktadır. Öncelikli olarak fındık gastronomi turizmi açısından bir meyve ve kuruyemiş (kavrulmuş, tuzlu

vb. çeşitlerde) olmasının yanında fındıktan yapılan çikolata, draje, krema (çikolatalı, sütlü), ezme (sade, ballı) gibi ürünler de turistik açıdan son derece önemlidir. Ayrıca fındık daldan koparılmış haliyle yani zuruflu (kapsüllü) olarak da ilgi çektiğinden bu şekilde de satışı yapılmaktadır. Bu ürünleri turistler kendileri için satın alabildikleri gibi hediyelik olarak da satın almaktadırlar. Bunun yanında fındık kullanılarak imal edilen yöresel hediyelik eşyalar da turistlerce ilgi görmektedir. Fındık ve çok çeşitli ürünleri yöresel ürün pazarı ve büfelerinde bulunabileceği gibi özel işletmelere ait mağazalarda da bol çeşide sahip olarak bulunabilmektedir (Şekil 4.709). Ayrıca çikolata parkta yer alan işletmede de yine fındık kullanılarak imal edilen ürünleri bulabilmek mümkündür (Şekil 4.710). Tüm bunlarla birlikte fındık tarımı, tarımsal faaliyet olarak da turizme katkı sağlayabilmektedir. Tarım turizmi (Agro turizm) bakımından çok geniş fındık tarımı alanlarına sahip olan Ordu ilinde tüm ilçelerde fındık tarımı gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda tüm ilçeler tarım turizmine uygun sahalara sahiptir. Ancak tesis bakımından uygun ortamın sağlanması gerekmektedir.

Şekil 4.709. Altınordu ilçesinde fındık ürünleri satışı yapan bir mağazadan görüntü (22.01.2021)

Şekil 4.710. Gülyalı ilçesi Çikolata Parkta yer alan bir işletmeden görünüm (22.01.2021)

4.7.12.4. Ünye Manyetik Kumu

Ordu ili Ünye ilçesi kıyılarında emekli jeofizik mühendisi Doç. Dr. Orhan Yiğit tarafından tespit edilen Manyetik Siyah Kum özellikle sağlık turizmi bakımından önemli bir markadır.

Ünye Turizm İşletmecileri tarafından hizmete sunulan internet sayfasında verilen bilgilere göre doğal manyetik kum kendisine bağlı farklı manyetik mineraller ile en az %2 oranında manyetit içeren ve 0,05-2,0 mm parçacık boyutuna sahip olan koyu gri renkli tortul kayaçlar olarak tanımlanmaktadır (URL-15, 2020). İçeriğinde toryum, titanyum, zirkonyum ve tungsten gibi elementleri barındırırken altın gibi değerli madenler de yer almaktadır (URL-15, 2020). Bu siyah renkli kumlar bol

miktarda manyetit içermektedir. Manyetit partiküllerinin yoğunluk ve kütle bakımından yüksek olmaları sebebiyle genellikle taşkın yatakları ile okyanus ve deniz kenarlarında rastlanmaktadır (URL-15, 2020). Ancak her siyah renkli kum manyetit içermeyebilir. Manyetik kumun; vücuda pozitif enerji vermek, stresi azaltmak, bağışıklık sistemini onarmak, mutluluk hormonu salgılatmak, uykuyu düzenlemek, ağrıları hafifletmek, romatizmaya iyi gelmek ve kalp hastalarına iyi gelmek (Kalp pili olanlar dışında) gibi faydaları bulunmaktadır (URL-15, 2020).

Ünye Manyetik Kumu günümüzde ünlü bir yatak firması tarafından yatak üretiminde kullanmaktadır. Ayrıca hediyelik kolye yapımında da kullanılarak turistik bir değer kazanmıştır. Bunlar dışında tesisler kurularak kum havuzları oluşturulabilir ve tanıtımı yapılarak sağlık turizmi bakımından daha efektif olarak yararlanılabilir.

4.8. Diğer Turizm Türleri ve Potansiyelleri

Ordu ilinde gerçekleştirilen diğer turizm türleri; ekoturizm, av turizmi, kongre ve fuar turizmi, kamp-karavan turizmi, dağcılık ve doğa yürüyüşü (trekking-hiking), kış turizmi, spor turizmi ve balon turizmidir.

4.8.1. Ekoturizm

Ekoturizm turistlerin ve yöre halkının çıkarlarını gözeten, doğal ve kültürel çekiciliklerin korunması ve eğitim sorumluluklarını içeren turizm türüdür (Turoğlu ve Özdemir, 2005). Ekoturizm kapsamı içerisinde yayla turizmi, dağ turizmi, mağara turizmi, akarsu turizmi, tarım ve çiftlik turizmi, doğa yürüyüşü, kuş gözlemciliği, botanik turizmi, av turizmi ve daha birçok turizm türünü barındırmaktadır (Erdoğan, 2003). Bu turizm türlerinin pek çoğu farklı başlıklar altında ele alındığından burada özellikle ekoturizm uygulamalarının gerçekleştirildiği mekânlar üzerinde durulacaktır. Sürdürülebilir turizm açısından büyük öneme sahip olan ekoturizm ile ilgili özel uygulamaların Ordu ilinde ortaya çıkışı 2000'li yıllardan itibaren gerçekleşmiştir. Bu bağlamda 2004 yılında Fatsa ilçesinde Kabakdağ Ekoturizm Mahallesi faaliyete geçmiş, bunu takiben 2015 yılında Altınordu ilçesi Kayabaşı Ekoturizm Mahallesi faaliyet göstermeye başlamıştır. Ordu ilinde faaliyet gösteren bu mahalleler ekoturizm faaliyetleri yanı sıra tarım turizmi faaliyetleri de göstermektedir.

4.8.1.1. Kabakdağ Ekoturizm Mahallesi (Köyü)

Fatsa ilçesinde bulunan Kabakdağ Mahallesi Ordu ilinde resmi olarak organik tarım ve ekoturizm çalışması yapılan iki mahalleden biridir. Bahtiyar Karadeniz ve

diğerleri (2018a)'ne göre 2001 yılında organik tarım vasıtasıyla ekoturizmin temelleri atılmıştır. 2004 yılında ise Kabakdağ Şenliği düzenlenerek sertifikalı organik bal, yumurta, meyve ve sebze satışlarıyla fiilen ekoturizm faaliyeti başlamıştır. Daha sonra köy halkı pansiyonculuk ve hijyen sertifikalarını edinmiştir ve ziyaretçi ağırlamaya başlamıştır. Süreç içerisinde mahalle halkının yerel ve mülki idarelerden destek alamadığı öğrenilmiştir (Bahtiyar Karadeniz vd., 2018a)

Bahtiyar Karadeniz ve diğerleri (2018a)'ne göre mahalle rakımının 250-300 m dolaylarında olması sebebiyle havası ne çok nemli ne de çok soğuktur. Bu sebeple havası halk arasında "Hava-i Berrah" ismiyle anılmaktadır (Bahtiyar Karadeniz vd., 2018a).

Osmanlı-Rus Savaşı'ndan sonra Batum göçmenleri tarafında kurulan mahallede 21 tescilli ev vardır ve organik tarım konusunda sertifikalı üretim yapılmaktadır (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c) (Şekil 711). Mahallede 100'ü aşkın yemek çeşidi tadılabilir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015c). Bahtiyar Karadeniz ve diğerleri (2018a)'ne göre mahalleye özgü halk oyunu türleri, trekking parkurları ve zengin bitki örtüsü gibi özellikler turistik açıdan mahalleyi ön plana çıkarmaktadır. Konaklama imkânı mahalledeki evlerin doğal görünümü bozulmadan pansiyon haline getirilmesiyle sağlanmıştır (Bahtiyar Karadeniz vd., 2018a).

Arazi çalışmaları sırasında yapılan gözlemlerle mahalle girişi ve tarihi meydan düzenlemelerinin sürdürülmekte olduğu tespit edilmiştir (Şekil 4.712), (Şekil 4.713). Mahalle ekoturizm özelliklerini sattıkları yerel organik ürünler ve diğer turistik faaliyetlerle çok iyi bir şekilde yansıtmaktadır. Benzeri şekilde farklı ilçelerde de ekoturizm özellikli mahalleler oluşturulmalı bu vasıta ile hem doğa korunmalı hem de alternatif turizm yoluyla yerel halkın kalkınmasına katkıda bulunulmalıdır.

Kabakdağ Ekoturizm Mahallesi'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Mahalle Fatsa ilçe merkezine 12 km, Altınordu ilçe merkezine ise 44 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları 6,9 km mesafedeki Taşlıca (Alman) Köprüsü ve 8,4 km mesafedeki Gaga Gölü'dür.

Şekil 4.711. Kabakdağ Mahallesi tescilli evlerden birine ait görüntü (21.05.2019)

Şekil 4.712.Kabakdağ Mahallesi giriş inşaatından bir görünüş (21.05.2019)

Şekil 4.713. Kabakdağ Mahallesi tarihi meydan düzenlemesi çalışmalarından bir görünüş (21.05.2019)

4.8.1.2. Kayabaşı Ekoturizm Mahallesi (Köyü)

Altınordu ilçesi'ne 10 km mesafede bulunan Kayabaşı Mahallesi Ordu ilinde resmi olarak ekoturizm ve organik tarımın yapıldığı iki mahalleden biridir. Bahtiyar Karadeniz ve diğerleri (2018a)'ne göre Kayabaşı Mahallesi sakinlerinden Pervin Özcan 2012 yılında düzenlenen "Ekolojik Tarım Turizmi" adlı bir konferansa katılım sağlamış ve ardından farklı nitelikteki insanlardan bir çalışma kurmuştur. İşe ilk olarak "Ordu Ekoturizm Köyü Derneği"ni kurarak başlamışlardır. Sonrasında kendi evleri ile birlikte köyde diğer evleri de turizm işletmesi haline getirmek için izinler aldıktan sonra 3 ay boyunca pansiyonculuk kursuna gitmişlerdir. Kurs sonrası işletmeye açılacak evleri belirledikten sonra hijyen sertifikalarını almışlardır. Daha sonra bazı zorluklar yaşasalar da faaliyete geçmişlerdir (Bahtiyar Karadeniz vd., 2018a).

Bahtiyar Karadeniz ve diğerleri (2018a)'ne göre 2015 yılında 13 ev ve 75 yatak kapasitesiyle hizmete başlayan mahalle nişan, düğün, söz, konaklama ve kahvaltı gibi hizmetler vermektedir. Mahallede "Ormancının Yeri, Köyüm, Fadıkana ve Hazal" isimli dört işletme farklı lezzetlerle faaliyet göstermektedirler (Bahtiyar Karadeniz vd., 2018a)

Bahtiyar Karadeniz ve diğerleri (2018a)'ne göre Kayabaşı Mahallesi'nde 2015 yılında 70'i konaklamalı olmak üzere 400 kişi ağırlanmıştır. Ziyaretçilere süt sağma,

yumurta toplama, yün yataklarda yatma, kuzine ateşinde pişirilen yemekleri yeme ve doğa yürüyüşü gibi faaliyetler yapma imkânı sunulmaktadır. Ayrıca ziyaretçilere sunulan ürünler tamamen organiktir ve mahallede üretilmektedir (Bahtiyar Karadeniz vd., 2018a).

Saha çalışmalarında ziyaret edilen "Ormancının Yeri" isimli Pervin Özcan'ın işletmesinin aktif olmadığı görülmüştür (Şekil 4.714). Bunun nedenleri olarak kamu yönetiminin inanç ve desteğinin yetersiz olması, altyapı yetersizliği ve reklam eksikliği gösterilebilir (Bahtiyar Karadeniz vd., 2018a). Bu nedenle özellikle kamu yönetimlerinden alınacak destek ile birlikte yapılacak tanıtım hiç şüphesiz girişimcilerin hevesini de arttıracak ve Ordu ilinde alternatif turizm daha da geliştirecektir (Bahtiyar Karadeniz vd., 2018a).

Kayabaşı Ekoturizm Mahallesi'ne ulaşım asfalt yolla sağlanmaktadır. Mahalle Altınordu ilçe merkezine 10 km mesafededir. Yakın çevrede ziyaret edilebilecek çekiciliklerden bazıları ise 5,5 km mesafedeki Cumhuriyet Mahallesi Plajı, 8,2 km mesafedeki Topluca Kaya Mezarı ve 9,8 km mesafedeki Hatipli Kaya Mezarı'dır.

Şekil 4.714. Kayabaşı Mahallesi'deki Pervin Özcan'ın evine ait görüntü (29.01.2020)

4.8.2. Av Turizmi

Av turizmi, avcı sıfatına sahip kişilerin belirli kurallar dahilinde avlanma isteklerini gerçekleştirmek için yapmış oldukları faaliyetlerdir (Ulusoy, 2016). Av turizmi faaliyetleri ile avcılar hobilerini gerçekleştirmelerinin yanında yeni yerler keşfetme olanağını ve seyahat ettikleri bölgenin kültürünü tanıma fırsatı da bulmaktadır (Ulusoy, 2016). Tüm bunlarla birlikte sanılanın aksine av turizmi hayvan neslinin devamlılığına ihtiyaç duyduğundan koruma işlevi sağlarken bir yandan da yaşadıkları bölgenin kapasitesi üzerinde çoğalmalarını önlemektedir (Ulusoy, 2016).

Ordu ilinde avcılık yöresel olarak yoğun gerçekleştirilen faaliyetler arasında

yer almaktadır. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından belirlenen, 12 Ağustos 2020 tarihli ve 31211 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan "2020-2021 Av Dönemi Merkez Av Komisyon Kararı"na uygun olarak hazırlanan avlaklar haritasından edinilen Ordu ili Avlakları bir tablo haline getirilmiştir (URL-16, 2021), (Anonim, 2020), (Tablo 4.12). Tablo incelendiğinde Ordu'daki avlakların; Akkuş, Aybastı, Altınordu, Çamaş, Çatalpınar, Çaybaşı, Fatsa, Gölköy, İkizce, Kabadüz, Korgan, Kumru, Mesudiye, Perşembe, Ulubey, Ünye ilçelerinde dağılış gösterdiği görülebilmektedir.

Tablo 4.12. Ordu ili avlaklar listesi (2020-2021)

Avlak Adı-Türü	**Bulunduğu İlçe**
Ordu Genel Avlağı	Altınordu
Perşembe Genel Avlağı	Perşembe
Fatsa Genel Avlağı	Fatsa-Çatalpınar-Çamaş
Ünye Genel Avlağı	Ünye
Çaybaşı-İkizce Genel Avlağı	Çaybaşı-İkizce
Kumru-Korgan Genel Avlağı	Kumru-Korgan
Salman-Düzdağ Devlet Avlağı	Akkuş
Akkuş-Göllüce Devlet Avlağı	Akkuş
Aybastı Devlet Avlağı	Aybastı
Gölköy Devlet Avlağı	Gölköy
Ulubey Devlet Avlağı	Ulubey
Çambaşı Devlet Avlağı	Kabadüz
Sarıçiçek-Topçam Devlet Avlağı	Mesudiye
Melet Devlet Avlağı	Mesudiye
Mesudiye-Arpaalan Devlet Avlağı	Mesudiye
Taz Yaylası Örnek Avlağı	Akkuş

Kaynak: (URL-16, 2021)

Görülebileceği gibi Ordu ili av turizmi bakımından çok sayıda uygun sahaya sahiptir. Buna rağmen av turizmi için gerekli olan tesis olanakları oldukça sınırlıdır.

4.8.3. Balıkçılık Turizmi

Ordu ili için değerlendirilmesi gereken bir turizm türü de amatör ve sportif olta balıkçılığıdır. Turizmin çeşitlenmesi ile birlikte özel bir turizm türü haline gelen balıkçılık, özellikle denize kıyısı olan turistik çekim merkezlerinde tekne sahipleri, acenteler ve rehberlerin sektöre katılımıyla birlikte balık avı faaliyeti için turlar düzenlenmesi ile gelişmeye başlamıştır (Bezirgan, 2019). Ayrıca turizm açısından gelişmekte olan bölgeler balık yakalama ile ilgili çok sayıda yarışma ve turnuva organizasyonları düzenleyerek sahip oldukları turizm olanaklarını arttırmaya çalışmaktadır (Bezirgan, 2019).

Ordu ili sahip olduğu hidrografik kaynaklarla sportif olta balıkçılığı ve amatör balıkçılık açısından uygun bir ortama sahiptir. Başta Karadeniz olmak üzere deniz, Melet Irmağı, Bolaman Çayı, Turnasuyu Irmağı, Elekçi Irmağı, Civil Deresi, Akçaova Deresi, Curi Deresi, Cevizdere ve Akçay Deresi gibi akarsular ile Gaga Gölü, Ulugöl ve Topçam Baraj Gölü gibi göller sportif olta balıkçılığı ve amatör balıkçılık için en önemli sahalardır. Amatör balıkçılık yöre halkı tarafından sıklıkla gerçekleştirilen faaliyetlerden biridir (Şekil 4.715).

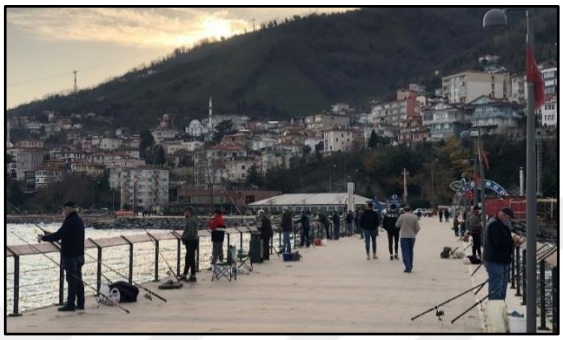

Şekil 4.715. Altınordu ilçesi 19 Eylül Atatürk Rıhtımı'nda gerçekleştirilen amatör balıkçılık faaliyetlerine ait bir görüntü (07.01.2021)

4.8.4. Kongre ve Fuar Turizmi

Kongre, benzer ya da farklı alanlarda uzmanlığa sahip insanların fikir ve bilgi paylaşımı için çağrı üzerine toplanmasıdır (Aymankuy, 2003). Karasu (1990)'ya göre geliştirilmesi gereken bir turizm çeşidi olan kongre turizmi kendiliğinden ortaya çıkmamaktadır. Bu turizm türünde kongre için bir mekâna seyahat gerçekleştirenler ürün ve hizmet satın alma konusunda diğer turistlere göre daha isteklidir. Ayrıca kongre turizmi gerçekleştirildiği mekânın tanıtımına ve istihdam düzeyinin yükselmesine de katkılar sağlamaktadır (Karasu, 1990). Belirli ürünlerin tanıtımı amacıyla düzenlenen fuarların da benzer fonksiyonları bulunmaktadır (Şengel vd., 2018).

Ordu ilinde kongre turizmi için uygun ortam daha çok 2006 yılında Ordu Üniversitesi'nin açılmasıyla oluşmaya başlamıştır. Üniversite bünyesinde 3 adet konferans salonu yer almaktadır. Bunlar; Ziraat Fakültesi Şahin Dere Konferans Salonu, Tıp Fakültesi Morfoloji Binası Konferans Salonu ve Ceren Özdemir Konser ve Konferans Salonu'dur. Ordu Üniversitesi tarafından hazırlanmış "Sayılarla Ordu Üniversitesi 2006-2020" adlı istatistikî bilgilerden oluşan rapor niteliğindeki belgeye göre 2006-2019 yılları arasında Ordu Üniversitesi'nde toplam 512 adet konferans,

kongre, çalıştay ve diğer farklı etkinlik gerçekleştirilmiştir (URL-17, 2021), (Tablo 4.13). Tablo incelendiğinde özellikle 2015-2017 yılları arasındaki kongre, sempozyum, çalıştay ve diğer etkinliklerdeki artış dikkat çekicidir. Bununla birlikte 2020 yılında pandemi sebebiyle herhangi bir etkinlik gerçekleştirilememiştir.

Tablo 4.13. 2006-2020 yılları arasında Ordu Üniversitesi bünyesinde düzenlenen toplantılar ve etkinlikler

	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**
Kongre	-	-	-	-	1	-	2	-
Sempozyum	1	-	-	2	2	2	2	1
Çalıştay	-	-	-	-	3	-	1	1
Diğer*	4	6	5	6	11	13	21	26
Toplam	5	6	5	8	17	15	26	28
	2014	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	
Kongre	2	5	4	3	-	6	-	
Sempozyum	2	6	5	12	1	1	-	
Çalıştay	2	2	5	2	2	4	-	
Diğer*	35	73	84	53	92	1	-	
Toplam	41	86	98	70	95	12	-	

* Konferans, Panel, Sergi, Konser, Tiyatro, Etkinlik
Kaynak: (URL-17, 2021)

Ordu Üniversitesi dışında ilde yer alan kültür ve sanat merkezleri de konferans ve kongre yapılması için uygun mekânlardır. Bunların başında Altınordu ilçesi Akyazı Mahallesi'nde yer alan Ordu Kültür ve Sanat Merkezi gelmektedir (Şekil 4.716). Bunun dışında Altınordu ilçesi Taşbaşı Mahallesi'nde bulunan Taşbaşı Kültür Merkezi (Taşbaşı Kilisesi), Altınordu ilçesi Düz Mahalle'de bulunan Ordu Belediyesi Karadeniz Tiyatrosu için tahsis edilen Düz Mahalle Kilisesi (75. Yıl Cumhuriyet Sahnesi), Ünye ilçesi Ortayılmazlar Mahallesi'nde yer alan Yalı Kilisesi ve Mesudiye ilçesindeki Mesudiye Kilisesi kültür ve sanat merkezi olarak hizmet vermektedir.

Tüm bunlarla birlikte Ordu ilinde yer alan dört yıldız ve üzeri konaklama tesislerinde de konferans salonu yer almakla birlikte kongre ve sempozyumların gerçekleştirilmesi için uygun ortama sahiptirler.

Fuar turizmi bakımından Ordu ili çok fazla olanağı barındırmasa da Altınordu ilçesi Bahçelievler Mahallesi Tayfun Gürsoy Parkı içerisinde bir fuar alanı yer almaktadır. Bu fuar alanında geçmişten günümüze çok sayıda fuar faaliyeti gerçekleştirilmiştir.

Şekil 4.716. Altınordu ilçesinde yer alan Ordu Kültür ve Sanat Merkezi'ne ait bir görüntü (04.02.2021)

4.8.5. Kamp-Karavan Turizmi

Kamp, rekreatif ya da sportif faaliyetler gerçekleştirmek veya belirli bir süre zarfında konaklamak ve dinlenmek amacıyla çadır, karavan vb. konaklama yöntemleri vasıtasıyla doğada gerçekleştirilen rekreasyon türü olarak tanımlanabilir (Topay ve Koçan, 2009). Bu tanımdan anlaşılabileceği üzere karavan turizmi, kamp turizmi içerisinde yer alan bir alt türdür.

Ordu ili kamp ve karavan turizmi açısından oldukça uygun bir coğrafyada yer almaktadır. Gerek kıyıları gerekse iç ve yüksek kesimlerinde (özellikle yaylalar) kamp ve karavan faaliyetlerinin gerçekleştirilebileceği alanlar bulunmaktadır.

Kıyı sahalarından başlamak gerekirse özellikle Altınordu, Perşembe ve Ünye ilçe kıyıları kamp turizmi bakımından önemli alanlardır. Kıyılardaki kamp alanları daha çok kamu kurumlarına ya da özel işletmelere ait alanlardan oluşmaktadır. Bu bağlamda Altınordu ilçesinde Kumbaşı Mahallesi, Perşembe ilçesinde; Efirli Mahallesi, Kurtuluş Mahallesi, Ünye ilçesinde ise; Gölevi Mahallesi, Atatürk Mahallesi ve Göbünalcı (Sahilköy) Mahallesi kamp alanlarının yoğunlaştığı bölgelerdir.

Kıyı sahalardan iç kesimlere geçildiğinde başta Çambaşı Yaylası, Perşembe Yaylası, Yeşilce-Topçam Yaylaları, Keyfalan Yaylası ve Argın Yaylası olmak üzere tüm yayla yerleşimleri, Çınarsuyu Tabiat Parkı ve Ulugöl Tabiat Parkı gibi korunan alanlar, Boztepe, Yoroz Kent Ormanı, Kabaktepe Mesire Yeri, Asarkaya Kent Ormanı, Aybastı Kent Ormanı gibi mesire alanları, Gaga Gölü, Yeşilçit Gölü, Keyfalan Gölü gibi göl alanları yakın çevresi kamp ve karavan turizmi bakımından uygun sahaların başında gelmektedir. Bunlarla birlikte Aybastı ilçesi Perşembe Yaylası'nda karavan kiralama hizmeti de sunulan bir tesis de yer almaktadır (Şekil 4.722).

Şekil 4.717. Perşembe Yaylası'nda yer alan karavan kiralama tesislerine ait bir görüntü (15.07.2020)

4.8.6. Doğa Yürüyüşü (Trekking ve Hiking)

Trekking, hafif tempolu yürüyüş şeklinde bir noktadan diğerine gerçekleştirilen doğa yürüyüşleri olarak tanımlanabilir (Açıksöz vd., 2006). Trekking faaliyetleri kamplı yani yatılı olarak gerçekleştirilmekte iken hiking ise günübirlik doğa yürüyüşleridir (Zaman, 2010). Ordu ili doğal coğrafî özellikleri bakımından zengin bir çeşitliliğe sahiptir. Gerek topografik yapısı gerekse bitki örtüsü zenginliği doğa yürüyüşleri bakımından Ordu ilini elverişli yapan faktörlerdir. Ordu ili sahip olduğu yayalalar, dağlar ile fauna ve flora zenginliyle doğa yürüyüşü bakımından son derece uygun bir ortamı içerisinde barındırkmaktadır (Zaman, 2018a).

Doğa yürüyüşü açısından Ordu ili başta yaylaları; Çambaşı Yaylası, Keyfalan Yaylası, Ulugöl Yaylası, Yeşilce-Topçam Yaylaları, Uluvahta Yaylası, Korgan Yaylası, Düzoba Yaylası ve Argın Yaylası doğal ortamları, zengin orman ve hayvan varlığıyla önemli alanlardır. Bunlar dışında Yoroz Kent Ormanı, Asarkaya Kent Ormanı, Aybastı Kent Ormanı gibi kent ormanları, Ulugöl Tabiat Parkı gibi koruma altındaki alanlar, Melet Irmağı, Turnasuyu Irmağı, Bolaman Irmağı vadileri gibi akarsu vadileri doğa yürüyüşü bağlamında öneme sahip diğer potansiyel alanlardır. Hatta Turnasuyu Vadisi Atlas Dergisi Temmuz 2010 sayısında Türkiye'deki en iyi yürüyüş parkurları içerisinde gösterilmiştir.

Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan "Ordu Yürüyüş Rotaları" adlı eserde 23 adet yürüyüş parkuru belirlenmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015d), (Tablo 4.14).

Tablo 4.14. Ordu ili yürüyüş parkurları

Parkurlar	**Uzunluk**
Eminempınarı-Otel-Tosunalan	4 km
Çaldım Köprüsü-Bağlarca (Kabakdağı)	4 km

Çambaşı-Turnalık	6 km
Boztepe-Taşbaşı-Merkez	7 km
Turnalık-Gümüşdere	7 km
Bozat-Karagöl Zirve-Karagöl	8 km
Kızılağaç Yaylası-Eriçok Tepesi-Çukuralan	8 km
Kaleköy-Yeşilce	9 km
Köşe Obası-Şaphane Kilisesi-Topçam	9 km
Yeşilce-Kızılağaç Yaylası	10 km
Kızılağaç Yaylası-Armutkolu Yaylası-Ertaş Yaylası-Keyiş Köprü	11 km
Ertaş Yaylası Keyiş Obası-Ertaş Merkez-Sinanlı Obası-Hekimoğlu Obası	11 km
Sayacabaşı Mesite Yeri-Kurşunçal Şelalesi-Karaoluk Şelalesi	11 km
Hekimoğlu Obası-Maden Deresi Vadisi-Rızvan-Bozat	12 km
Köşe Obası-Gölyanı-Topçam	13 km
Çambaşı Gölet-Çukuralan Yaylası	13 km
Gerce Obası-Gerce Şelalesi-Kaleboynu Obası	14 km
Turnalık-Tekmezar	14 km
Çukuralan Yaylası-Köşe Obası- Kızılağaç Yaylası	15 km
Çambaşı Gölet-Susuz-Tekmezar-Karaaslan	15 km
Topçam-Köşe Obası-Çukuralan Yaylası-Çambaşı Gölet (3 günlük)	32 km
Kaleköy-Yeşilce-Kızılağaç Yaylası-Çukuralan Yaylası-Çambaşı Gölet (4 günlük)	40 km
Kaleköy-Yeşilce-Kızılağaç Yaylası-Armutkolu-Ertaş Yaylası-Hekimoğlu Obası-Bozat- Karagöl Zirve (6 günlük)	61 km

Kaynak: (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015d)

Ordu'da özellikle doğa yürüyüşü bağlamında yoğun faaliyette bulunan önemli derneklerden olan Ordu Dağcılık ve İhtisas Kulübü Derneği (ODAK) her yıl çok sayıda dağcılık ve tırmanış faaliyetleri yanı sıra doğa yürüyüşü (trekking) gezileri de düzenlemektedir (Şekil 4.718).

Şekil 4.718. Ordu Dağcılık ve İhtisas Kulübü Derneği'nin Perşembe Yaylası doğa yürüyüşü etkinliğinden bir görünüş (Kaynak: (Yılmaz Seferoğlu'nun kişisel fotoğraf arşivinden)

Dağ turizmi bakımından önemli olan kayak faaliyetleri ise kış turizmi başlığı altında ele alınmıştır.

4.8.7. Kış Turizmi

Kış turizmi, kar yağışıyla bağlantılı olarak kış mevsiminde gerçekleştirilen çoğunlukla sportif faaliyetlere dayanan, aynı zamanda kayak sporuna olanak

sağlayacak yükseklikte bir konumda yer alan bölgelerde konaklama ve turistik hizmetlerin verildiği turizm türü olarak tanımlanabilir (Doğaner, 1997). Kış turizmi için tesis kurulacak bölge seçiminde bazı coğrafi kriterlerin sağlanması gerekir (Doğaner, 1997). Bunlar; bölgenin yeterince kar yağışı alması, ortalama kar kalınlığının 1 m olması ve karın yerde 120 günden fazla kalmasıdır (Doğaner, 1997).

Ordu ilinde kış turizmi bakımından potansiyel barındıran birçok alan yer alan yer almasına rağmen kış turizmi tesislerinin bulunduğu tek yer Kabadüz ilçesi Çambaşı Yaylası'nda yer alan Çambaşı Yaylası Kış Sporları ve Kayak Merkezi'dir.

Çambaşı Yaylası'nda 2010 yılında yapımı başlayan ve 2017 yılının son aylarında hizmete giren Çambaşı Yaylası Kış Sporları ve Kayak Merkezi 54 km mesafesiyle Türkiye'nin denize en yakın kayak merkezi unvanını elinde bulundurmaktadır (Bahtiyar Karadeniz ve Sarı, 2018). Kayak merkezinin Ordu-Giresun Havalimanına uzaklığı ise 71 km'dir. 2 adet telesiyej hattı bulunan kayak merkezinde ayrıca toplam uzunluğu 15 km olan 8 adet kayak pisti bulunmaktadır. Bunun yanında kayak için her türlü ekipmanın bulunabildiği tesislerde konaklama imkânı ve kafeteryalar da mevcuttur (Şekil 4.719). Arazi çalışmaları sırasında büyük bir otel inşaatının devam ettiği görülmüştür (Şekil 4.720). Ayrıca acemi pistinin hemen yanındaki ormanlık alan içerisinde hizmet veren Bungalov Evleri ilgi çekici bir konaklama seçeneği alternatifidir (Şekil 4.721).

Şekil 4.719. Çambaşı Kış Sporları ve Kayak Merkezi acemi pistinden tesislere doğru bir bakış (08.12.2019)

Şekil 4.720. Çambaşı Kış Sporları ve Kayak Merkezi yakınında inşaatı süren konaklama tesisinden bir görünüş (08.12.2019)

Şekil 4.721. Çambaşı Kış Sporları ve Kayak Merkezi yakınında yer alan Bungalov Evler'den bir görünüş (08.12.2019)

4.8.8. Kuş Gözlemciliği (Ornitoloji)

Kuş gözlemciliği, rekreatif amaçlı olarak insanların bireysel ya da toplu şekilde gerçekleştirilebildiği, kuşların doğal ortamında izlenmesi faaliyetleridir (Sevindi, 2013).

Ordu'da özellikle Melet Irmağı, Bolaman Irmağı, Turnasuyu Irmağı gibi akarsuların vadilerinde, Ulugöl, Gaga Gölü, Yeşilçit Gölü gibi göl alanlarında, kıyı kesimlerde ve ormanlık alanlarda daha çok görülebilecek kuş türleri arasında; kartal, şahin, doğan, orman söğüt bülbülü, kızıl gerdan, büyük baştankara, küçük ve büyük ak balıkçıl, sürmeli çalıkuşu, kuğu, yeşilbaş, orman söğüt bülbülü gibi türler yer almaktadır (T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2012). Bunlarla birlikte Perşembe ilçesindeki Hoynat Kayası yakınında yer alan bilgilendirme tabelasına göre Hoynat Kayası 2006 yılında Önemli Kuş Alanı olarak "DKD 001" alan koduyla koruma altına alınmıştır. Martı ve Karabatakların yaşadığı kuş cenneti olarak anılan Hoynat, Tepeli Karabatakların Türkiye'de yuva yaptığı tek alandır. Alanda zamanla değişim göstermekle birlikte 90 çift Tepeli Karabatak ve 250 çift Gümüş Martı'ya ev sahipliği yaptığı bilinmektedir. Çevre düzenleme çalışmalarıyla seyir terasında yer alan dürbünler ile izleme imkanı bulunabilen alan Ordu'daki kuş gözlemciliği faaliyetleri açısından en uygun mekânlardan biridir (Şekil 4.722).

Şekil 4.722. Hoynat Kayası Seyir Terası'na ait görüntü (08.07.2020)

4.8.9. Botanik Turizmi

Flora zenginliği çekicilik potansiyeli yüksek olmakla birlikte çoğunlukla orman varlığı olarak düşünülmektedir. Ancak orman formasyonu yanında endemik ve relikt bitkiler, anıt ağaçlar da turizm açısından çekim gücü yüksek flora elemanlarıdır (Doğanay ve Zaman, 2013). Botanik turizmi ya da bitki gözlemciliği bitkileri doğal coğrafî yaşam alanında tanımlama ve gözlemleme üzerine etkinliklerden oluşan turizm türü olarak tanımlanabilir (Sayılan, 2009).

Ordu ili botanik turizmi bakımından öneme sahip alanlar başta Ulugöl Tabiat Parkı, Çınarsuyu Tabiat Parkı olmak üzere tabiat korum alanları, Çambaşı Yaylası, Keyfalan Yaylası, Yeşilce-Topçam Yaylaları, Perşembe Yaylası, Uluvahta Yaylası, Argın Yaylası, Düzoba Yaylası gibi yayla alanları ve çevrelerindeki orman sahaları, Yoroz Kent Ormanı, Asarkaya Kent Ormanı, Aybastı Kent Ormanı gibi orman sahaları sayılabilir (Şekil 4.723). Ayrıca, Akkuş, Altınordu, Çatalpınar, Fatsa, Gölköy, Perşembe ve Ünye ilçelerinde bulunan anıt ağaçlar botanik turizmi bakımından öneme sahip diğer floral elemanlardır.

Tüm bunlarla birlikte Melet Irmağı, Avrupa – Sibirya (Euro – Siberian) flora bölgesinin iki alt sektöre ayrıldığı sınır olarak kabul edilmektedir (Atalay, 1983). Buna göre Melet Irmağı'nın batısının Öksin (Euxine), doğusunun ise Kolşik (Colchis) sektöründe yer aldığı kabul edilmesine rağmen Hatipoğlu (2017) çalışmasında Kolşik floranın önemli bir elemanı olan ladinlerin Melet Irmağı batısında da yayılış gösterdiğini tespit etmiş ve Kolşik – Öksin sınırının daha batıdaki Perşembe yarımadası su bölümüne kaydırılmasının daha uygun olabileceği önerisinde bulunmuştur (Hatipoğlu, 2017). Bölge her iki sektöre ait zengin floral eleman çeşitliliğine sahip olduğundan turistik açıdan görülmesi gereken yerler arasındadır. .Bu bilgiler ışığında bu iki alt sektör sınırının bulunduğu sahanın botanik turizmi bakımından ayrı bir öneme sahip olduğu açıktır.

Şekil 4.723. Yeşilce-Topçam Yaylalarından Çukuralan Yaylası çevresindeki ormanlık sahalara ait görüntü (20.08.2020)

4.8.10. Spor Turizmi

Spor turizmi, spor faaliyetlerini yapmak ya da izlemek için gerçekleştirilen yolculuklardır (Ross, 2001). Ordu ilinde hava sporları turizmi, su sporları turizmi ve kara sporları turizmi olmak üzere üç spor turizmi türünden bahsetmek mümkündür.

4.8.10.1. Hava Sporları Turizmi

Hava sporları turizmi, hava araçları ile ilgili sportif faaliyetlere katılmak ya da seyretmek için yaşanılan yer dışına yapılan yolculuklardır (Diker vd., 2016). Ordu ilinde hava sporları içerisinde yaygın olarak yamaç paraşütü faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda Altınordu ilçesinde 530 m yükseltiye sahip Boztepe'de bir adet yamaç paraşütü kalkış pisti yer almaktadır (Şekil 4.724). İldeki yamaç paraşütü faaliyetlerinin büyük bölümü bu pistten gerçekleştirilmektedir (Şekil 4.725). Bunun yanında Aybastı ilçesi Perşembe Yaylası'ında Karga Tepe'den yayla merkezine ve Mesudiye ilçesinde Eriçok Tepesi'nden Kızılağaç Yaylası'na yamaç paraşütü faaliyetleri gerçekleştirilmektedir (Bahtiyar Karadeniz ve Sarı, 2018). Ayrıca Çamaş ilçesi Söken Mahallesi'nde bir adet yamaç paraşütü eğitim pisti bulunmaktadır.

Şekil 4.724. Altınordu ilçesinde Boztepe'deki yamaç paraşütü kalkış pistinden bir görünüş (25.01.2021)

Şekil 4.725. Altınordu ilçesinde Boztepe'den gerçekleştirilen yamaç paraşütü faaliyetinden bir görünüş (06.01.2021)

4.8.10.2. Su Sporları Turizmi

Su sporları turistlerinin en fazla ilgi duydukları sporlar; kano, yelkencilik, sualtı dalışı, rafting, uçurtma sörfü ya da rüzgâr sörfüdür (Yaşar, 2016). Ordu ilinde gerçekleştirilen turistik su sporları arasında yelken ve kano turizmi ve sportif sualtı dalışı yer almaktadır. Sportif olta balıkçılığı ve amatör balıkçılık faaliyetleri de Ordu ilinde gerçekleştirilmekte olup bu spor türleri hakkında bilgilere av turizmi bölümünde değinilmiştir.

4.8.10.2.1. Yelken ve Kano Turizmi

Su üzerinde gerçekleştirilen sporlardan olan yelken bir su sporu olmasının yanında rüzgâra da ihtiyaç duymaktadır. Kano ise yine bir su sporu olup daha çok insan enerjisine dayalı olarak kürek çekilerek gerçekleştirilmektedir.

Ordu ilinde özellikle yelken turizmi faaliyetleri Karadeniz'de uygun rüzgâr şartları oluştuğunda yapılabilmektedir. Kano turizmi ise Karadeniz başta olmak üzere Melet Irmağı, Bolaman Irmağı, Turnasuyu Irmağı gibi akarsularda da gerçekleştirilebilmektedir. Ayrıca turistik tanıtım amaçlı Ulubey ilçesi Küpkaya Yatak İçi Şekillerinin bulunduğu vadide, Çamaş ilçesindeki Çamaş Yatak İçi Şekillerinin bulunduğu vadide ve Aybastı ilçesi Perşembe Yaylası'nda yer alan menderesler üzerinde de gerçekleştirilmektedir.

Ordu ilinde 2020 yılında Altınordu ilçesi Akyazı Plajı'nda Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından projesi hayata geçirilen Yelken ve Kano Tesisi hizmet vermeye başlamıştır (Şekil 4.726). Projenin hayata geçirilmesinde Ordu Yelken ve Kano Derneği'nin de büyük katkısı vardır. Tesislerde yelken ve kano sporu eğitimleri verilmektedir. Bununla birlikte Gülyalı ilçesinde Ordu-Giresun Havalimanı'nın bitişiğinde bir kano pisti inşaatı devam etmektedir.

Şekil 4.726. Altınordu ilçesi Akyazı Plajı'nda yer alan Yelken ve Kano Tesisi'ne ait bir görünüş (04.12.2020)

4.8.10.2.2. Sportif Sualtı Dalışı

Sportif sualtı dalışı Ordu'da yeni yeni gelişmeye başlayan bir spor dalıdır. Turizm açısından ise Ordu İli Sportif Turizm Kurulu 15.11.2019 tarihli ve 2019/1 numaralı kararı ve Ordu Valiliği'nin 20.11.2019 tarihli ve 950486 numaralı onayı ile Ordu ilinde 6 destinasyon Turizm Amaçlı Sportif Dalış Noktası olarak belirlenmiştir (URL-18, 2019). Bu noktalar Altınordu ilçesinde; Bozukkale Mevkii ve 19 Eylül Atatürk Rıhtımı Mevkii; Perşembe ilçesinde ise; Aktaş Mevkii, Yason Burnu Mevkii, Dedeoğlu Mevkii ve Hoynat Kayası Mevkii'dir (URL-18, 2019). Bu noktalara diğer kıyı ilçelerinden sahaların da (özellikle Ünye ilçesi) eklenerek Turizm Amaçlı Sportif Dalış Noktalarının arttırılması gerekmektedir.

4.8.10.3. Kara Sporları Turizmi

Ordu ilinde gerçekleştirilmekte olan kara sporları turizmi bağlamında bisiklet turizmi ve jip safari (off-road) turizminden bahsedilebilir.

4.8.10.3.1. Bisiklet Turizmi

Bisiklet çevreci ve ekonomik bir ulaşım aracı olmasının yanında bir spor türü olarak müsabakaları da gerçekleştirilmektedir. Günümüzde bisiklet turizmi ekoturizmin önemli bir parçasıdır ve seyahat acenteleri tarafından doğal çekiciliğe sahip alanlarda bisiklet turları düzenlenmektedir (Nakamura ve Abe, 2014).

Ordu'da Altınordu şehir merkezinde yaklaşık 5 km, Fatsa ilçesinde yaklaşık 2,3 km ve Ünye ilçesinde yaklaşık 4,6 km uzunluğunda bisiklet yolları bulunmaktadır. Ayrıca Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından bu bisiklet yollarının belirli bölümlerine akıllı bisiklet istasyonları kurulmuştur (Şekil 4.727). Bununla birlikte Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan "Ordu Yürüyüş Rotaları" adlı eserde 17 adet bisiklet sürüş parkuru belirlenmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015d), (Tablo 4.15). Tüm bunların yanında Kabadüz ilçesinde yer alan Çambaşı Yaylası'nda da bisiklet yolu inşaatı devam etmektedir.

Tablo 4.15. Ordu ili bisiklet sürüş parkurları

Parkurlar	Uzunluk
Ordu-Efirli-Boztepe-Ordu	23 km
Ordu-Kurul Kayası-Ordu	24 km
Çambaşı Gölet-Çukuralan-Köşe Obası-Topçam	25 km
Ordu-Kayabaşı-Topluca-Turnasuyu Vadisi-Ordu	28 km
Çambaşı Gölet-Çukuralan-Yeşilce	30 km
Sayacabaşı Mesire Yeri-Kurşunçal Şelalesi-Karaoluk Şelalesi-Ordu	37 km

Ünye-Kumru	40 km
Efirli-Perşembe-Yason Burnu-Bolaman	41 km
Kumru-Ericek Yaylası-Yalın Yaylası-Düzoba-Kumru	66 km
Ordu-Perşembe-Fatsa-Ünye	75 km
Ordu Merkez (Altınordu)-Ulubey-Gürgentepe-Gölköy-Ulugöl	80 km
Çamiçi-Düzoba yaylası-Kumru-Fatsa	83 km
Ünye-Akkuş-Çamiçi Yaylası	85 km
Fatsa-Çamaş-Gürgentepe-Aslancami-Ilıca-Fatsa	86 km
Mesudiye-Yeşilce-Çambaşı Yaylası-Kabadüz-Ordu	91 km
Ordu-Topçam-Mesudiye	104 km
Fatsa-Çamaş-Gürgentepe-Gölköy-Mesudiye	109 km

Kaynak: (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015d)

Şekil 4.727. Altınordu ilçesi Akyazı Mahallesi sahilinde yer alan akıllı bisiklet istasyonlarından birine ait görünüş (04.02.2021)

4.8.10.3.2. Jip Safari (Off-road) Turizmi

Off-road zevk, spor , macera ve hobi gibi sebeplerle belirlenmiş bir rota dahilinde araziye özel araçlarla gerçekleştirilen bir spor faaliyetidir (Sevinç ve Duran, 2019). Macera ve özel ilgi turizmi kapsamına dahil edilen bu turizm türü Ordu'da çoğunlukla federasyon, dernek ve kulüplerin düzenledikleri organizasyonlar dahilinde gerçekleştirilmektedir (Şekil 4.728). Bunun yanında özellikle yayla şenlikleri gibi etkinliklerde (özellikle Perşembe Yaylası) off-road yarışları şeklinde gerçekleştirilmektedir. Tüm bunlarla birlikte Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan "Ordu Yürüyüş Rotaları" adlı eserde 6 adet jip safari parkuru belirlenmiştir (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015d), (Tablo 4.16).

Şekil 4.728. Karadeniz Off-road Kupası 5. Ayak başlangıç töreninden bir görünüş (02.11.2019)

Tablo 4.16. Ordu ili jip safari parkurları

Parkurlar	Uzunluk
Topçam-Köşe Obası-Çukuralan-Tekmezar-Çambaşı Yaylası-Zile Obası-Kızılağaç Yaylası-Yeşilce	63 km
Turnasuyu-Saraycık-Osmaniye-Alisayvan-Gerce-Cumhuriyet-Yokuşdibi-Turnalık-Çambaşı Yaylası	64 km
Çambaşı Yaylası-Hacıbeli-Döngeri-Bahariye-Turnasuyu Vadisi-Gerce-Cumhuriyet-Yokuşdibi-Turnalık-Çambaşı Yaylası	78 km
Topçam-Gümüşdere-Turnalık-Çambaşı Göleti-Tekmezar-Köşe Obası-Kızılağaç-Yeşilce	79 km
Mesudiye-Yeşilce-Kızılağaç-Zile Obası-Armutkolu Obası-Ertaş Yaylası-Çambaşı Alabalık Tesisi-Semen-Rızvan-Ağcabel Yaylası-Güzelyurt-Kızılelma-Arıkmusa-Mesudiye	87 km
Akkuş Argan Yaylası-Kumru Ericek-Yalın-Düzoba-Korgan Yaylası-İteniçi-Perşembe Yaylası-Aybastı-Ulugöl-Harçbeli-Topçam-Köşe Obası-Çambaşı	216 km

Kaynak: (Ordu Büyükşehir Belediyesi, 2015d)

4.8.11. Balon Turizmi

Macera turizmi türlerinden biri olan balon turizmi, bu faaliyete katılanlara ilgi çekici bir sahayı yüksek bir konumdan seyretme imkânı tanıyan ancak belirli ölçülerde riski içerisinde barındıran turizm türüdür (Can ve Üst Can, 2019).

Ordu ilinde 2020 yılı içerisinde Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından balonla ilk deneme uçuşları yapılmıştır (URL-19, 2021), (Şekil 4.729). Uçuşların ilk etapta Aybastı ilçesinde yer alan Perşembe Yaylası'nda gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Ordu ilinde turizmin çeşitlendirilmesi bakımından büyük öneme sahip bu gelişme il turizmini tüm yıla yayılmasına katkılar sağlayacaktır.

Şekil 4.729. Perşembe Yaylası'nda balon turizmi için gerçekleştirilen deneme uçuşundan bir görüntü

Kaynak: (URL-19, 2021)

4.8.12. Teleferik Turizmi

Teleferik özellikle turizm sektöründe bir ulaşım aracı olarak yoğun olarak kullanılmaktadır. Bir ulaşım aracı olmasının yanında bazı durumlarda teleferiğin kendisi de bir turistik çekicilik olabilmektedir. Ordu ili Altınordu ilçesinde yer alan

Boztepe'ye karayolu dışında alternatif bir turistik ulaşım şekli olarak teleferik hattı 2011 yılında kurulmuştur (Şekil 4.730). Saatte taşıyabildiği toplam yolcu sayısı 1.800 olan bu teleferik hattının istasyonlarından biri Şarkiye Mahallesi'nin sahil kesiminde iken diğer ise Boztepe'nin zirvesinde (500 m) yer almaktadır (Ertek, 2018). Teleferik hattının uzunluğu 2.350 m olmasının yanında hat üzerinde 7 adet direk yer almaktadır (Ertek, 2018). Şarkiye Mahallesi'ndeki istasyonun hemen yanında 317 araçlık bir otoparkın yanı sıra, el sanatları ve yöresel ürünler çarşısı ve kafeteryalar yer almaktadır (Ertek, 2018). Ayrıca yine Ters Ev de bu teleferik istasyonuna çok yakın bir konumdadır. Teleferik hattı günümüzde çok rağbet gördüğünden pek çok tur organizasyonun güzergâhları içerisinde kendine yer edinmektedir (Şekil 4.731). Ordu ili turizmine önemli katkılar sağlayan bu ulaşım hattı turizmin çeşitlendirilmesi ve tüm yıla yayılması bakımından önemli bir beşerî çekicilik unsurudur.

Şekil 4.730. Altınordu ilçesinde yer alan teleferik hattı ve Boztepe'ye ait bir görüntü (14.02.2020)

Şekil 4.731. Şarkiye Mahallesi'ndeki teleferik istasyonu önünde bekleyen bir tur kafilesi (05.06.2019)

4.9. Ordu İlinde Konaklama ve Turizm Hizmetleri

4.9.1. Konaklama Tesisleri

Bir kişinin turist sayılabilmesi için çeşitli nedenlerle (rekreasyon, tatil, sağlık, spor, din ya da iş, aile, toplantı, misyon vb. nedenlerden biri ya da birkaçı) bir yere yolculuk yapması ve vardığı yerde 24 saatten fazla kalması gerekmektedir (Özgüç, 2017). 24 saatten fazla kalınması da varılan yerde konaklama faaliyeti gerçekleştirilmesi anlamını taşımaktadır. Yani turizmin olmazsa olmaz kriterlerinden biri konaklamadır.

Konaklama kavramı içerisinde geceleme ve yeme-içme faaliyetlerini barındırmaktadır (Özgüç, 2017). Turistlerin gittikleri yerlerde öncelikli ihtiyaçlarından birisi gecelemedir (Doğanay ve Zaman, 2013). Geceleme ihtiyacının giderilmesi de konaklama tesislerinin varlığı ile sağlanabilir (Doğanay ve Zaman, 2013). Bu nedenle

de herhangi bir yörede turizmin gelişiminde o yörenin konaklama kapasite durumu önemli ölçüde etkilidir (Özgüç, 2017).

Konaklama tesisleri, öncelikli amacı turizm faaliyetlerine katılan insanlara güvenli bir barınma imkânı vermek olan ve bunun yanında konfor, yeme-içme ve dinlenme hizmetleri de sağlayan işletmelerdir (Kozak, 2012). Konaklama tesisleri; otel, motel, pansiyon, tatil köyü, termal tesisler gibi farklı türlere sahiptir (Kozak, 2012). Konaklama tesisleri, "Kültür ve Turizm Bakanlığı Belgeli" ve "Belediye Belgeli" konaklama tesisleri olarak iki türe ayrılmaktadır (Doğanay ve Zaman, 2013). Bunun yanında "Kültür ve Turizm Bakanlığı Belgeli" konaklama tesisleri de "Turizm Yatırım Belgeli" ve "Turizm İşletme Belgeli" olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Doğanay ve Zaman, 2013).

Ordu ilinde 37 adet Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından belgelendirilen turizm işletme belgeli konaklama tesis yer almaktadır. Bu tesislerden 32 adedi otel, 2 adedi özel tesis, 1 adedi çiftlik-köy evi, 1 adedi pansiyon ve 1 adedi de yayla evidir. Otellerden 3 adedi 5 yıldızlı, 6 adedi 4 yıldızlı, 15 adedi 3 yıldızlı, 7 adedi 2 yıldızlı ve 1 adedi 1 yıldızlıdır. Ordu'da yer alan turizm işletme belgeli konaklama tesislerinde toplam oda sayısı 1654 iken toplam yatak sayısı ise 3342'dir (Tablo 4.17). Turizm işletme belgeli konaklama tesislerinin Ordu ilindeki dağılışına bakıldığında 37 adet tesisten 21 adedi merkez ilçe olan Altınordu'da yer almaktadır (Şekil 4.732). Bu tesislerden kalanların ise 5 adedi Ünye'de, 4 adedi Fatsa'da, 3 adedi Kabadüz'de, 3 adedi Perşembe ve 1 adedi de Gülyalı ilçesinde yer almaktadır. Ayrıca sürdürülebilir çevre ve turizm bağlamında 3 adet tesis ise "Çevreye Duyarlı Konaklama Tesisi" belgesine sahiptir.

Tablo 4.17. Ordu ilindeki turizm işletme belgeli konaklama tesisleri

Tesis Adı	**Türü**	**Sınıfı**	**Oda Sayısı**	**Yatak Sayısı**	**İlçesi**
Akamoy Boztepe Otel	Otel	3 Yıldız	27	62	Altınordu
Aktuğ Elegance Otel	Otel	3 Yıldız	38	76	Altınordu
Anemon Ordu Hotel	Otel	4 Yıldız	92	186	Altınordu
Balıktaşı-City Hotel	Otel	4 Yıldız (ÇDKT)*	60	120	Altınordu
Balıktaşı Otel	Otel	4 Yıldız	47	94	Altınordu
Cotyora Otel	Otel	3 Yıldız	40	80	Altınordu
Egas Otel	Otel	3 Yıldız	20	40	Altınordu
Enginyurt City Otel	Otel	2 Yıldız	20	40	Altınordu
Evimiz Hotel	Otel	3 Yıldız	17	33	Altınordu
Grand Ayzek Hotel	Otel	4 Yıldız	71	142	Altınordu
Grand Tesk Otel	Otel	4 Yıldız	73	149	Altınordu

Green House Hotel & Restaurant	Otel	3 Yıldız	11	22	Altınordu
Hampton By Hilton	Otel	3 Yıldız (ÇDKT)*	77	154	Altınordu
Karlıbel Atlıhan Hotel	Otel	3 Yıldız	39	78	Altınordu
Karlıbel Hotel İkizevler	Özel Tesis	-	12	24	Altınordu
Otel Vona	Otel	2 Yıldız	23	46	Altınordu
Radisson Blue Hotel	Otel	5 Yıldız	130	260	Altınordu
Royal 52 Otel	Otel	3 Yıldız	40	80	Altınordu
Sinema Otel	Otel	3 Yıldız	62	124	Altınordu
Sonerbey Otel	Otel	2 Yıldız	22	42	Altınordu
The Wyspy Hotel	Otel	3 Yıldız	98	196	Altınordu
Fatsa Safir Otel	Otel	3 Yıldız	25	50	Fatsa
Yahşi Otel	Otel	2 Yıldız	27	52	Fatsa
Yalçın Hotel & Resort	Otel	5 Yıldız	137	274	Fatsa
Yıldız Otel	Otel	3 Yıldız	22	44	Fatsa
Kubaliç Otel	Otel	3 Yıldız	67	134	Gülyalı
Çambaşı Otel	Otel	2 Yıldız	25	50	Kabadüz
Çambaşı Saraydüzü Pansiyon Evleri	Pansiyon	-	24	48	Kabadüz
Karlıbel Turnalık Yayla Evleri	Yayla Evi	-	15	60	Kabadüz
Dr. Taflan Çiftlik Evi	Çiftlik Köy Evi	-	8	15	Perşembe
Otel Dedeevi	Otel	2 Yıldız	31	63	Perşembe
Pruva Prestige Hotel	Otel	1 Yıldız	25	46	Perşembe
Atik Otel	Otel	4 Yıldız	49	98	Ünye
Kumsal Otel	Otel	2 Yıldız	13	26	Ünye
Sebile Hanım Konağı	Özel Tesis	-	14	28	Ünye
Ramada Resort By Wyndham Ünye Hotel	Otel	5 Yıldız	137	274	Ünye
Yalıhan Arı Otel	Otel	3 Yıldız (ÇDKT)*	16	32	Ünye
Toplam	**-**	**-**	**1654**	**3342**	**-**

Kaynak: Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020)
*Çevreye Duyarlı Konaklama Tesisi Belgeli

Şekil 4.732. Altınordu ilçesindeki turizm işletme belgeli konaklama tesislerinden birine ait görüntü (05.01.2021)

Turizm işletme belgeli konaklama tesislerinin yanı sıra Ordu'da yapımı devam etmekte olan Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından belgelendirilen turizm yatırım belgeli konaklama tesisleri de yer almaktadır (Tablo 4.18). Toplam 9 adet turizm yatırım belgeli konaklama tesisi yer almaktadır. Bu tesislerden 8 adedi otel olup 1 adedi ise butik oteldir. Butik otel olan tesisin turizm yatırım belgesi geçici olarak iptal edilmiştir. Otellerin 3 adedi 4 yıldızlı, 5 adedi ise 3 yıldızlıdır. Ordu'da yapımı

sürdürülen turizm yatırım belgeli konaklama tesislerinde toplam oda sayısı 449 iken, toplam yatak sayısı ise 806'dır. Turizm yatırım belgeli konaklama tesislerinin Ordu ilindeki dağılışına bakıldığında ise 9 adet tesisten 6 tanesi merkez ilçe olan Altınordu'da yer alırken, 1 adedi Fatsa'da, 1 adedi Kabadüz'de ve 1 adedi de Kumru ilçesinde yer almaktadır (Şekil 4.733).

Tablo 4.18. Ordu ilindeki turizm yatırım belgeli konaklama tesisleri (2020)

Tesis Adı	**Türü**	**Sınıfı**	**Oda Sayısı**	**Yatak Sayısı**	**İlçesi**
Çamsan Park Otel	Otel	3 Yıldız	12	27	Altınordu
Deniz Otel	Otel	4 Yıldız	66	132	Altınordu
Refi Otel	Otel	3 Yıldız	28	56	Altınordu
Selçuklu Otel	Otel	4 Yıldız	113	228	Altınordu
Semen Boztepe Otel	Otel	3 Yıldız	16	36	Altınordu
Sirena Hotel	Otel	3 Yıldız	10	20	Altınordu
Fatsa Sarmaşık Otel	Otel	4 Yıldız	80	112	Fatsa
Sivola Hotel Çambaşı	Otel	3 Yıldız	80	110	Kabadüz
Sky House (Geçici Belge İptali)	Butik Otel	-	28	49	Kumru
Toplam	**-**	**-**	**433**	**770**	**-**

Kaynak: Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020)

Şekil 4.733. Kabadüz ilçesindeki bir turizm yatırım belgeli konaklama tesisi inşaatına ait görüntü (08.12.2019)

Turizm yatırım belgeli tesislerin tamamlanması ile birlikte Kültür ve Turizm Bakanlığı belgeli konaklama tesisi sayısı 46'ya yükselecektir. Ayrıca bakanlık belgeli konaklama tesislerinin toplam oda sayısı 2097'ye ve toplam yatak sayısı ise 4112'ye yükselmiş olacaktır (Tablo 4.19).

Tablo 4.19. Ordu ilindeki Kültür ve Turizm Bakanlığı belgeli konaklama tesislerinin toplam kapasitesi (2020)

	Turizm İşletme Belgeli	**Turizm Yatırım Belgeli**	**Toplam**
Tesis Sayısı	37	9	**46**
Oda Sayısı	1654	443	**2097**
Yatak Sayısı	3342	770	**4112**

Kaynak: Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020)

Kültür ve Turizm Bakanlığı belgeli konaklama tesislerinin Ordu ilindeki dağılışına bakıldığında 46 tesisin 27'sinin merkez ilçe olan Altınordu ilçesinde yer aldığı görülmektedir. Kalan tesislerden 5 adedi Fatsa'da, 5 adedi Ünye'de, 4 adedi Kabadüz'de, 3 adedi Perşembe'de, 1 adedi Gülyalı'da ve 1 adedi de Kumru ilçesinde yer almaktadır (Tablo 4.20).

Tablo 4.20. Ordu ilindeki Kültür ve Turizm Bakanlığı belgeli konaklama tesislerinin ilçelere göre dağılışı (2020)

İlçe	Sınıf	Turizm İşletme Belgeli			Turizm Yatırım Belgeli		
		Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Altınordu	5 Yıldız	1	130	260	-	-	-
	4 Yıldız	5	343	691	2	179	360
	3 Yıldız	11	469	945	4	66	139
	2 Yıldız	3	65	128	-	-	-
	Özel Tesis	1	12	24	-	-	-
	Toplam	**21**	**1.019**	**2.048**	**6**	**245**	**499**
Fatsa	5 Yıldız	1	137	274	-	-	-
	4 Yıldız	-	-	-	1	80	112
	3 Yıldız	2	47	94	-	-	-
	2 Yıldız	1	27	52	-	-	-
	Toplam	**4**	**211**	**420**	**1**	**80**	**112**
Gülyalı	3 Yıldız	1	67	134	-	-	-
	Toplam	**1**	**67**	**134**	**-**	**-**	**-**
Kabadüz	3 Yıldız	-	-	-	1	80	110
	2 Yıldız	1	25	50	-	-	-
	Pansiyon	1	24	48	-	-	-
	Yayla Evi	1	15	60	-	-	-
	Toplam	**3**	**64**	**158**	**1**	**80**	**110**
Kumru	Butik Otel	-	-	-	1	28	49
	Toplam	**-**	**-**	**-**	**1**	**28**	**49**
Perşembe	2 Yıldız	1	31	63	-	-	-
	1 Yıldız	1	25	46	-	-	-
	Çiftlik Köy Evi	1	8	15	-	-	-
	Toplam	**3**	**64**	**124**	**-**	**-**	**-**
Ünye	5 Yıldız	1	137	274	-	-	-
	4 Yıldız	1	49	98	-	-	-
	3 Yıldız	1	16	32	-	-	-
	2 Yıldız	1	13	26	-	-	-
	Özel Tesis	1	14	28	-	-	-
	Toplam	**5**	**229**	**458**	**-**	**-**	**-**
	İl Toplamı	**37**	**1654**	**3342**	**9**	**443**	**770**

Kaynak: Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020)

Ordu ilinde Kültür ve Turizm Bakanlığı belgeli konaklama tesislerinin yanında bakanlıktan belge alamamış ancak belediye tarafından belgelendirilmiş konaklama tesisleri de yer almaktadır. Ordu ilinde bulunan belediye belgeli konaklama tesisi sayısı 73 tesis yer almaktadır (Tablo 4.21). Bu tesislerden 33 adedi otel, 19 adedi

pansiyon, 11 adedi kamu misafirhanesi, 5 adedi apart ev, 2 adedi bungalov ev tesisi, 1 adedi butik otel, 1 adedi dağ evi oteli ve 1 adedi de motel olarak hizmet vermektedir.

Tablo 4.21. Ordu ilindeki belediye belgeli konaklama tesisleri

Tesis Adı	Türü	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	İlçesi
Akkuş Öğretmenevi ve ASO	Kamu Misafirhanesi	16	30	Akkuş
Büyükşehir Öğretmenevi ve ASO	Kamu Misafirhanesi	39	90	Altınordu
Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü Misafirhanesi	Kamu Misafirhanesi	7	14	Altınordu
Emniyet Müdürlüğü Polisevi	Kamu Misafirhanesi	8	26	Altınordu
Hotel Kervansaray	Otel	30	50	Altınordu
Hotel Turist	Otel	66	127	Altınordu
Kılıç Otel	Otel	13	36	Altınordu
Modi Otel	Pansiyon	11	21	Altınordu
Ordu Palas Otel	Otel	30	53	Altınordu
Padya Otel	Otel	15	29	Altınordu
P.T.T. Ordu Misafirhanesi	Kamu Misafirhanesi	6	11	Altınordu
Belen Otel	Otel	25	48	Aybastı
Eren Pansiyon	Pansiyon	3	7	Aybastı
Erenler Çamlık Pansiyon	Pansiyon	3	6	Aybastı
Elif Pansiyon	Pansiyon	4	8	Aybastı
Gölevi Pansiyon	Pansiyon	3	6	Aybastı
Neu Grand Otel	Otel	12	25	Aybastı
Özdemir Pansiyon	Pansiyon	4	8	Aybastı
Yıldız Tepe Otel ve Pansiyon	Otel	12	19	Aybastı
Class Otel	Otel	19	25	Fatsa
Çaybaşı Öğretmenevi ve ASO	Kamu Misafirhanesi	4	10	Çaybaşı
Dolunay Fanizan Otel Restaurant	Otel	28	45	Fatsa
Dolunay Otel	Otel	16	32	Fatsa
Fatsa Öğretmenevi ve ASO	Kamu Misafirhanesi	15	41	Fatsa
Grand Göksu Otel	Otel	21	35	Fatsa
Varan Park Otel	Otel	15	30	Fatsa
Yıldız Apart Otel	Otel	10	10	Fatsa
Bahar Otel	Otel	9	22	Gölköy
Gölköy Belediye Oteli	Otel	16	32	Gölköy
Ulugöl Tabiat Parkı Bungalov Evler	Bungalov Evler (Yazlık)	20	30	Gölköy
Marin Otel	Otel	22	50	Gülyalı
Lale Göl Bungalov Evleri (Kapatıldı)	Bungalov Evler	14	14	İkizce
Laleli Yuvam Pansiyon	Pansiyon	30	50	İkizce
Aydoğdu Otel	Otel	10	20	Kabadüz
Gli Gli Dağ Evi	Dağ Evi Oteli	12	25	Kabadüz
Şener Dinlenme Tesisleri Otel	Otel	15	35	Kabadüz
Konak Otel	Otel	8	27	Kumru
Kumru Belediyesi Misafirhanesi	Otel	6	19	Kumru
Mesudiye Belediyesi Hamidiye Otel	Otel	14	30	Mesudiye

Otel Mesudiye	Otel	21	58	Mesudiye
Anafor Otel	Otel	15	40	Perşembe
D.S.İ. 75. Şube Müdürlüğü Misafirhanesi	Kamu Misafirhanesi	24	60	Perşembe
Eva Butik Otel	Otel	10	20	Perşembe
Ordu Defterdarlığı Efirli Sosyal Tesisleri	Kamu Misafirhanesi	16	64	Perşembe
T.C.K. 77 Şube Şefliği İşçi Yatakhanesi	Kamu Misafirhanesi	13	38	Perşembe
Anatolia Yapı San. Tic. AŞ	Pansiyon	7	12	Ünye
Ankara Pansiyon	Pansiyon	42	90	Ünye
Ayanikola Tatil Evleri	Motel	14	28	Ünye
Burak Otel	Otel	13	28	Ünye
City Otel	Otel	18	39	Ünye
Devrent Pansiyon	Pansiyon	14	30	Ünye
Divisey Apart Pansiyon	Apart Ev	8	16	Ünye
Ebru Pansiyon	Pansiyon	34	76	Ünye
Egemen Apart Ev	Apart Ev	19	40	Ünye
Eren Pansiyon	Pansiyon	35	100	Ünye
Eren Apart Pansiyon	Pansiyon	20	60	Ünye
Evim Pansiyon	Pansiyon	16	32	Ünye
Güney Otel	Otel	16	37	Ünye
Hoca Hanım Aile Pansiyonu	Pansiyon	30	50	Ünye
Kelebek Pansiyon	Pansiyon	45	143	Ünye
Mavi Marin Butik Otel	Butik Otel	15	30	Ünye
Ocak Otel	Otel	20	40	Ünye
Otel Çınar	Otel	14	25	Ünye
Otel Hasanbey	Otel	16	42	Ünye
Pınar Pansiyon	Pansiyon	7	17	Ünye
Sahil Otel	Apart Ev	10	24	Ünye
Ünye Öğretmenevi ve ASO	Kamu Misafirhanesi	37	80	Ünye
Ünye Kent Otel	Otel	14	38	Ünye
Ünye Kılıç Otel	Otel	18	41	Ünye
Yanıklar Apart	Apart Ev	16	64	Ünye
Yeşil Ünye Pansiyon	Apart Ev	18	36	Ünye
Yılmaz Apart Pansiyon	Pansiyon	25	100	Ünye
Yiğit Pansiyon	Pansiyon	16	19	Ünye
Toplam	**-**	**1.267**	**2.813**	

Kaynak: Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020)

Ordu'daki belediye belgeli konaklama tesislerinin ilçelere göre dağılışına bakıldığında 73 tesisin 28 adedi Ünye'de yer alırken 10 adedi Altınordu ilçesinde yer almaktadır (Tablo 4.22), (Şekil 4.734). Bununla birlikte tesislerin 8 adedi Aybastı'da, 7 adedi Fatsa'da, 5 adedi Perşembe'de, 3 adedi Gölköy'de, 3 adedi Kabadüz'de, 2 adedi İkizce'de, 2 adedi Kumru'da, 2 adedi Mesudiye'de, 1 adedi Akkuş'da, 1 adedi Çaybaşı'nda ve 1 adedi de Gülyalı ilçesinde yer almaktadır.

Tablo 4.22. Ordu ilindeki belediye belgeli konaklama tesislerinin ilçelere göre dağılışı (2020)

İlçe	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Akkuş	1	16	30
Altınordu	10	225	457

Aybastı	8	66	127
Çaybaşı	1	4	10
Fatsa	7	124	218
Gölköy	3	45	84
Gülyalı	1	22	50
İkizce	2	44	64
Kabadüz	3	37	80
Kumru	2	14	46
Mesudiye	2	35	88
Perşembe	5	78	222
Ünye	28	557	1.337
Toplam	**73**	**1.267**	**2.813**

Kaynak: Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020)

Şekil 4.734. Altınordu ilçesindeki belediye belgeli konaklama tesislerden birine ait görüntü (19.02.2021)

4.9.2. Diğer Tesisler

Ordu ilinde Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından belgelendirilen konaklama tesisleri dışında başka işletme belgeli ve yatırım belgeli tesisler de yer almaktadır. Bu tesisler toplam sayısı 5'tir. Tesislerden 3'ü turizm işletme belgesine sahip restoranlardan oluşurken 2 tanesi ise turizm yatırım belgesine sahip günübirlik tesislerden oluşmaktadır (Tablo 4.23). Bu tesislerin Ordu'daki dağılışına bakıldığında ise 3 adet restoranın merkez ilçe olan Altınordu'da yer aldığı görülürken, 2 adet günübirlik tesisin ise Kabadüz ilçesinde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 4.23. Ordu ilindeki diğer işletme ve yatırım belgeli tesisler

Tesis Adı	Belge Tipi	Türü	Kapasite ve Alt Tesisler	İlçesi
Ordu Gardenya Restaurant	Turizm İşletme Belgeli	1. Sınıf Lokanta	80 Kişilik Yemek Salonu 55 Kişilik Yemek Salonu 90 Kişilik Amerikan Bar Salonu 40-80 Kişilik Açık Yemek Alanı	Altınordu

Ordu Boztepe Tesisleri	Turizm İşletme Belgeli	1. Sınıf Lokanta	300 Kişilik Yemek Salonu 200 Kişilik Pasta ve İçecek Salonu 15 Araçlık Açık Otopark	Altınordu
Panaromik Tepe Restaurant	Turizm İşletme Belgeli	1. Sınıf Lokanta	100 Kişilik Yemek Salonu 85 Kişilik Yemek Salonu 25 Kişilik Yemek Salonu	Altınordu
Çambaşı Kayak Merkezi Günü Birlik Tesisi	Turizm Yatırım Belgeli	Günübirlik Tesis	200 Kişilik 2. Sınıf Lokanta	Kabadüz
Çambaşı Kayak Merkezi Günü Birlik Tesisi	Turizm Yatırım Belgeli	Günübirlik Tesis	250 Kişilik 2. Sınıf Lokanta	Kabadüz

Kaynak: Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020)

4.9.3. Seyahat Acenteleri

Seyahat Acenteleri, 1618 sayılı Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu'nda "Kâr amacı ile turistlere turizm ile ilgili bilgiler vermeye, paket turları ve turları oluşturmaya, turizm amaçlı konaklama, ulaştırma, gezi, spor ve eğlence hizmetlerini görmeye yetkili olan, oluşturduğu ürünü kendi veya diğer seyahat acenteleri vasıtası ile pazarlayabilen ticarî kuruluş" olarak tanımlanmıştır (Anonim, 1972).

Ordu ilinde faaliyet gösteren seyahat acenteleri iki tür olarak incelenebilir. Bunlardan ilki merkezi ve faaliyet yeri Ordu ili olan acenteler ve diğer ise merkezi Ordu ili olmamasına rağmen Ordu ilinde şubeleri vasıtasıyla faaliyet gösteren seyahat acenteleridir. Merkezi Ordu ilinde bulunan ve ilde faaliyet gösteren seyahat acentelerine bakıldığında toplam 28 adet acentenin ve 1 adet de acenteye bağlı şubenin faaliyet gösterdiği görülmektedir (Tablo 4.24). Seyahat acentelerinin yoğunlaştığı ilçe merkez ilçe olan Altınordu'dur. Bunun dışındaki acenteler ise Fatsa ve Ünye ilçelerinde dağılış göstermektedir.

Tablo 4.24. Ordu ilinde faaliyet gösteren ve merkezi Ordu'da bulunan turizm işletme belgeli seyahat acenteleri

Acente Adı	**Grubu**	**Bulunduğu Yer**
Akçın Turizm Seyahat Acentesi	A	Altınordu
Altınordu Turizm Seyahat Acentesi	A	Altınordu
Bakoğlu Turizm Seyahat Acentesi	A	Altınordu
Canik Turizm Seyahat Acentesi	A	Altınordu
Çambaşı Turizm Seyahat Acentesi	A	Altınordu

Çisele Turizm Seyahat Acentesi	A	Altınordu
Elegant Tur Seyahat Acentesi	A	Altınordu
Gezelim Turizm Seyahat Acentesi	A	Altınordu
Kotyora Turizm Seyahat Acentesi	A	Altınordu
Modi Turizm Seyahat Acentesi	A	Altınordu
Muli Turizm Seyahat Acentesi	A	Altınordu
New Efe Tur Seyahat Acentesi	A	Altınordu
New Yason Seyahat Acentesi	A	Altınordu
Ordu Engin Turizm Seyahat Acentesi	A	Altınordu
ORFA Turizm Seyahat Acentesi	A	Altınordu
Pikola Tur Turizm Seyahat Acentesi	A	Altınordu
Potak Tur Seyahat Acentesi	A	Altınordu
Small Turizm Seyahat Acentesi	A	Altınordu
Stadyum Tur Seyahat Acentesi	A	Altınordu
By Aynika Turizm Seyahat Acentesi	A	Fatsa
Harbi Seyahat Acentesi	A	Fatsa
Kalamaki Tour Turizm Seyahat Acentesi	A	Fatsa
Stadyum Tur Seyahat Acentesi	A (Şube)	Fatsa
Always Osem Tour Seyahat Acentesi	A	Ünye
İratçı Travel Acency	A	Ünye
Navvas Turizm Seyahat Acentesi	A	Ünye
Şahmer Turizm Seyahat Acentesi	A	Ünye
Tru Travel Turizm Seyahat Acentesi	A	Ünye
Ünye Sev Tur Seyahat Acentesi	A	Ünye

Kaynak: Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020)

Merkezi Ordu ilinde yer almayan ancak şubeleri vasıtasıyla Ordu'da faaliyet gösteren seyahat acentelerinin sayısı ise 11'dir (Tablo 4.25). Dikkat çekici olan durum ise daha çok İstanbul merkezli seyahat acentelerine ait şubelerin Ordu'da faaliyet göstermesidir. Ayrıca bir seyahat acentesinin hem Altınordu ilçesinde hem de Fatsa ilçesinde şubesinin bulunması da yine dikkati çeken diğer bir durumdur.

Tablo 4.25. Merkezi Ordu'da yer almayan fakat Ordu'da şubesi bulunan turizm işletme belgeli seyahat acenteleri

Acente Adı	**Grubu**	**Bulunduğu Yer**	**Merkez**
Çotanak Turizm Seyahat Acentesi	A (Şube)	Altınordu	Giresun
Çotanak Turizm Seyahat Acentesi	A (Şube)	Fatsa	Giresun
Dilem Travel	A (Şube)	Altınordu	Samsun
Ahenk Turizm Seyahat Acentesi	A (Şube)	Altınordu	İstanbul
61 Aktivite Turizm Seyahat Acentesi	A (Şube)	Altınordu	Trabzon
Mutlu Turizm Seyahat Acentesi	A (Şube)	Fatsa	İstanbul
Asil Tur Seyahat Acentesi	A (Şube)	Fatsa	İstanbul
Avcılar Turizm Seyahat Acentesi	A (Şube)	Fatsa	İstanbul
Ayna Turizm Seyahat Acentesi	A (Şube)	Fatsa	Yalova
Hennes Tour Seyahat Acentesi	A (Şube)	Fatsa	Konya
Hudeybiye Turizm Seyahat Acentesi	A (Şube)	Fatsa	İstanbul

Kaynak: Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020)

İl geneline bakıldığında 38 farklı seyahat acentesinin Ordu ilinde faaliyet gösterdiği görülmektedir. Bu acentelerim tümü "A Grubu Seyahat Acenteleri" grubundadır.

5. ORDU İLİ TURİZM POTANSİYELİ ÖLÇÜM MODELLERİ

5.1. Jeosit Ön Değerlendirme Modeli ile Ordu İli Jeosit ve Jeomorfositlerinin Değerlendirilmesi (Preliminary Geosite Assessment Model), (GAM)

Ordu ili tüm ilçelerinde tespit edilen jeosit ve jeomorfositler bu bölümde "Jeosit Ön Değerlendirme Modeli" ile değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Ulaşılan sonuçlar tablo ve grafikler halinde verilmiş ve potansiyelin nasıl daha yüksek seviyeye çıkarılabileceğine dair öneriler getirilmiştir. Kabataş ilçesinde değerlendirilebilecek bir jeosit ve jeomorfosit tespit edilemediğinden yöntemde bu ilçe yer almamaktadır.

Çalışma sahasının bir bölümünü kapsayan Sarpdere Havzası'nda yer alan jeomorfositler olan Kadıncık Takım Şelaleleri, Ohtamış Şelalesi, Damarlı Takım Şelaleleri, Şahinkaya Kayalıkları ve Küpkaya Yatak İçi Şekilleri aynı yöntemle Hatipoğlu ve diğerleri (2018) tarafından incelenmiş ve bildiri olarak sunulmuştur (Hatipoğlu vd., 2018). Ayrıca Altınordu ilçesi jeosit ve jeomorfositleri GAM yöntemiyle Hatipoğlu ve Bahadır (2020a) tarafından incelenmiş ve makale olarak (bu tez çalışmasından üretilerek) yayınlanmıştır (Hatipoğlu ve Bahadır, 2020a).

5.1.1. Akkuş İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi

GAM yöntemi ile Ordu ili Akkuş ilçesi jeositleri ve jeomorfositleri incelenmiştir. Modelin uygulanması aşamasında arazi çalışmalarının yanı sıra kaynak taraması, yerel halkla ve Ordu İl Turizm Müdürlüğü yetkilileriyle görüşmeler yapılmıştır.

Akkuş ilçesi GAM ile değerlendirilmiş ve Tablo üzerinde jeosit ve jeomorfositlerin aldıkları puanlar gösterilmiştir (Tablo 5.1). Bu tablo yardımı ile GAM Matrisi Akkuş ilçesi için oluşturulmuştur (Şekil 5.1). Akkuş ilçesinde Z_{11} ve Z_{12} hücresinde yer alan yani düşük ana değerlere ve ek değerlere sahip bir sit bulunmadığı Şekil 5.1'te görülmektedir. Şekil 5.1 incelendiğinde G4 kodlu Argın (Yaylası) Platosu Z_{32} alanında bulunduğu görülmektedir. Buna göre Argın (Yaylası) Platosu yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip iken orta düzeyde turistik ve fonksiyonel değerlere sahiptir. G1 kodlu Gümbül Şelalesi, G2 kodlu Kemikgeriş Şelalesi ve G3

kodlu Kızılelma (Doğugöl) Şelalesi Z_{21} alanında bulunmaktadır. Buna göre Gümbül Şelalesi, Kemikgeriş Şelalesi ve Kızılelma (Doğugöl) Şelalesi orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Tablo 5.1. Akkuş ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar

Göstergeler / Alt Göstergeler	**Gümbül Şelalesi (G1)**	**Kemikgeriş Şelalesi (G2)**	**Kızılelma (Doğugöl) Şelalesi (G3)**	**Argın (Yaylası) Platosu (G4)**
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)				
Nadirlik	0,25	0,25	0,25	0,5
Temsil edilebilirlik	0,75	0	0,25	1
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0	0	0	0,25
Yorumlama düzeyi	1	1	1	1
Doğal /Estetik Değerler (VSA)				
Bakış Açıları	0,5	0,25	0,5	1
Yüzey	0,5	0	0,5	1
Çevreleyen doğa ve manzara	1	0,5	1	1
Sitlerin çevresel uyumu	0,5	0,5	0,5	1
Koruma Değerleri (VPr)				
Şu anki kondisyonu	1	1	1	1
Koruma seviyesi	0	0	0	0
Güvenlik açığı	0,75	0,75	0,75	0,75
Uygun ziyaretçi sayısı	0,25	0,25	0,5	1
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**6,5**	**4,5**	**6,25**	**9,5**
Fonksiyonel Değerler (VFn)				
Ulaşılabilirlik	0,25	0,75	0,5	0,75
Ek doğal değerler	0,25	0	0	0,25
Ek antropojenik değerler	0	0,25	0,25	0,25
Merkezlere yakınlık	0,25	0,25	0,25	1
Önemli yol ağlarına yakınlık	0,5	0,5	0,5	0,5
Ek fonksiyonel değerler	0	0	0	0,25
Turistik Değerler (VTr)				
Tanıtım	0	0	0	0,25
Organize ziyaretler	0	0	0	0
Turizm bürolarına yakınlık	0,25	0,5	0,5	0,25
Tasvir panoları	0	0	0,25	0,25
Ziyaretçi sayısı	0,25	0,25	0	0,25
Turizm altyapısı	0	0	0	0
Tur rehberi servisi	0	0	0	0
Otel servisi	0,25	0,5	0,5	1
Restoran Servisi	0,25	0,25	0,5	0,75
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**2,25**	**3,25**	**3,25**	**5,75**
GAM Değeri	**8,75**	**7,75**	**9,5**	**15,25**

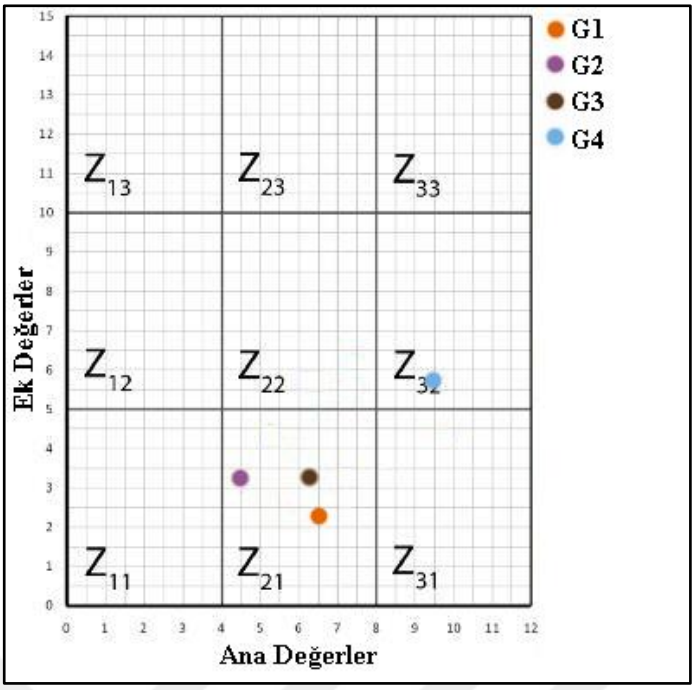

Şekil 5.1. GAM'a göre Akkuş ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris

Akkuş ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin ilçedeki dağılışı hazırlanan bir harita ile gösterilmiştir (Şekil 5.2), (Şekil 5.3). Harita incelendiğinde sitlerin dağılış olarak çoğunlukla ilçe kuzeyi ve orta kesimlerinde yer aldığı görülebilmektedir.

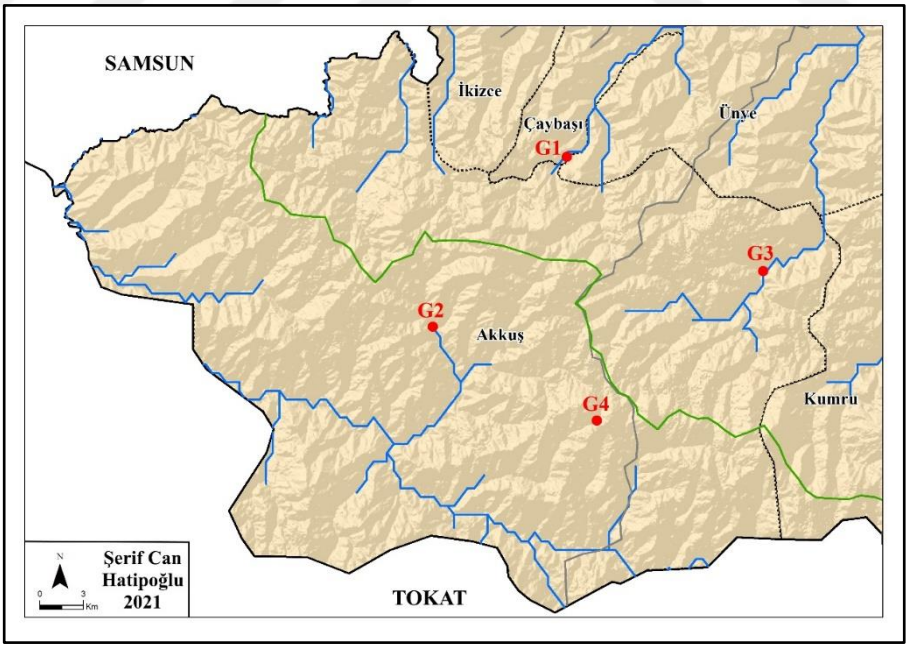

Şekil 5.2. Akkuş ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası

Şekil 5.3. Akkuş ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar

5.1.1.1. Akkuş İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler

Z_{32} alanında yer alan Argın (Yaylası) Platosu için yerel yönetim unsurları özellikle düşük değerleri geliştirmeli ve planlamalarda bulunmalıdır. Ayrıca orta düzeyde olan ek değerleri geliştirerek bu sitleri Z_{33} alanına taşınması mekânın çekiciliğine katkıda bulunacaktır. Z_{21} alanında yer alan Gümbül Şelalesi, Kemikgeriş Şelalesi ve Kızılelma (Doğugöl) Şelalesi için yerel yönetimler ek değerler geliştirmeye çalışmalı ve olası tehditler için araştırma yapmalıdır.

5.1.2. Altınordu İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre Değerlendirilmesi

GAM yöntemi ile Ordu ili Altınordu ilçesi jeositleri ve jeomorfositleri incelenmiştir. Modelin uygulanması aşamasında arazi çalışmalarının yanı sıra kaynak taraması, yerel halkla ve Ordu İl Turizm Müdürlüğü yetkilileriyle görüşmeler yapılmıştır.

Altınordu ilçesi GAM ile değerlendirilmiş ve Tablo 5.2, 5.3 ve 5.4 üzerinde jeosit ve jeomorfositlerin aldıkları puanlar gösterilmiştir (Tablo 5.2), (Tablo 5.3), (Tablo 5.4). Bu tablolar yardımı ile GAM Matrisi Altınordu ilçesi için oluşturulmuştur (Şekil 5.4). Altınordu ilçesinde Z_{11} ve Z_{12} hücresinde yer alan yani düşük ana değerlere ve ek değerlere sahip bir sit bulunmadığı Şekil 5.4'de görülmektedir. Şekil 5.4 incelendiğinde G3 kodlu Cumhuriyet Mahallesi Plajı, G4 kodlu Karaoluk (Çiseli) Şelalesi Z_{32} alanında bulunduğu görülmektedir. Buna göre, Cumhuriyet Mahallesi Plajı ve Karaoluk (Çiseli) Şelalesi yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip iken orta düzeyde turistik ve fonksiyonel değerlere sahiptir. G1 kodlu Kumbaşı Kumsalı Plajı, G2 kodlu Akyazı Plajı ve G6 kodlu Boztepe Z_{33} alanında yer almaktadır. Buna göre Kumbaşı Kumsalı Plajı, Akyazı Plajı ve Boztepe yüksek ana ve ek değerlere sahiptir. G5 kodlu Kabaçağlayan Mağarası, G7 kodlu Kabaçağlayan

Takım Şelaleleri, G12 kodlu Ulubük Şelalesi ve G13 kodlu Aydınlık Takım Şelaleleri Z_{21} alanında yer almaktadır. Buna göre Kabaçağlayan Mağarası, Kabaçağlayan Takım Şelaleleri, Ulubük Şelalesi ve Aydınlık Takım Şelaleleri orta seviyede ana değerlere ve düşük seviyede ek değerlere sahiptir. Bu nedenle öncelikle ek değerlerin yükseltilmesi ve gerekli altyapı hizmetlerinin sağlanması bu jeosit ve jeomorfositler için şarttır. G8 kodlu Çavuşlar Şelalesi, G9 kodlu Karaoluk Yatak İçi Şekilleri, G10 kodlu Yoroz Kayalıkları, G11 kodlu Çırçırın Takım Şelaleleri ve G14 kodlu Çatalkaya Kayalıkları ise Z_{22} alanında yer almaktadır. Çavuşlar Şelalesi, Karaoluk Yatak İçi Şekilleri, Yoroz Kayalıkları, Çırçırın Takım Şelaleleri ve Çatalkaya Kayalıkları orta düzeyde ana değerler ve orta düzeyde ek değerlere sahiptir.

Tablo 5.2. Altınordu ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar

Göstergeler / Alt Göstergeler	**Kumbaşı Kumsalı Plajı (G1)**	**Akyazı Plajı (G2)**	**Cumhuriyet Mahallesi Plajı (G3)**	**Karaoluk (Çiseli) Şelalesi (G4)**	**Kabaçağlayan Mağarası (G5)**
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)					
Nadirlik	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
Temsil edilebilirlik	0,5	0,5	0,5	0,75	0,5
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0,75	0,75	0,75	0,75	0
Yorumlama düzeyi	1	1	1	0,75	0,75
Doğal /Estetik Değerler (VSA)					
Bakış Açıları	0,75	0,75	0,5	0,75	0,5
Yüzey	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Çevreleyen doğa ve manzara	0,75	0,5	0,75	1	0,75
Sitlerin çevresel uyumu	1	1	1	1	0,5
Koruma Değerleri (VPr)					
Şu anki kondisyonu	1	1	0,75	1	1
Koruma seviyesi	0,75	0,75	0,75	0,5	0
Güvenlik açığı	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75
Uygun ziyaretçi sayısı	1	1	0,75	0,5	0,5
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**9**	**8,75**	**8,25**	**8,5**	**6**
Fonksiyonel Değerler (VFn)					
Ulaşılabilirlik	1	1	1	1	0,5
Ek doğal değerler	0,75	1	0,5	0,5	0,5

Ek antropojenik değerler	0,5	1	0,5	0	0,25
Merkezlere yakınlık	1	1	1	0,5	0,75
Önemli yol ağlarına yakınlık	1	1	1	1	1
Ek fonksiyonel değerler	0,5	0,5	0,5	0,5	0
Turistik Değerler (VTr)					
Tanıtım	0,5	0,5	0,5	0,5	0
Organize ziyaretler	0	0	0	0,25	0
Turizm bürolarına yakınlık	0,75	1	0,5	0,5	0,25
Tasvir panoları	1	0,75	0,75	0,75	0
Ziyaretçi sayısı	0,5	0,5	0,5	0,25	0
Turizm altyapısı	0,75	0,75	0,5	1	0
Tur rehberi servisi	0	0	0	0	0
Otel servisi	1	1	1	0,5	0,25
Restoran Servisi	1	1	1	1	0,25
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**10,25**	**11**	**9,25**	**8,75**	**3,75**
GAM Değeri	**19,25**	**19,75**	**17,5**	**17,25**	**9,75**

Tablo 5.3. Altınordu ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar-2

Göstergeler / Alt Göstergeler	**Boztepe (G6)**	**Kabaçağlayan Takım Şelaleleri (G7)**	**Çavuşlar Şelalesi (G8)**	**Karaoluk Yatak İçi Şekilleri (G9)**	**Yoroz Kayalıkları (G10)**
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)					
Nadirlik	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
Temsil edilebilirlik	1	0,75	0,75	0,75	0,75
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0,50	0	0	0	0
Yorumlama düzeyi	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75
Doğal /Estetik Değerler (VSA)					
Bakış Açıları	1	0,75	0,5	0,75	1
Yüzey	1	0,5	0,5	0,5	0,5
Çevreleyen doğa ve manzara	1	0,75	0,5	0,75	1
Sitlerin çevresel uyumu	0,75	0,5	1	0,75	1
Koruma Değerleri (VPr)					
Şu anki kondisyonu	1	1	1	1	1
Koruma seviyesi	0,5	0	0,25	0	0
Güvenlik açığı	0,5	0,5	0,75	0,5	0,5
Uygun ziyaretçi sayısı	0,75	0,75	0,5	0,5	1

Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**9**	**6,5**	**6,75**	**6,5**	**7,75**
Fonksiyonel Değerler (VFn)					
Ulaşılabilirlik	1	0,5	1	1	0,75
Ek doğal değerler	0,75	0,5	0,5	0,5	0,5
Ek antropojenik değerler	0,5	0,25	0,75	0	0,25
Merkezlere yakınlık	0,75	0,75	0,75	0,5	0,75
Önemli yol ağlarına yakınlık	0,75	1	1	1	0,5
Ek fonksiyonel değerler	0,5	0	0,5	0,5	0,25
Turistik Değerler (VTr)					
Tanıtım	0,75	0	0,25	0	0
Organize ziyaretler	0,75	0	0	0	0
Turizm bürolarına yakınlık	0,5	0,25	0,5	0,25	0,25
Tasvir panoları	0,5	0	0,5	0	0,25
Ziyaretçi sayısı	0,5	0	0,25	0,25	0,25
Turizm altyapısı	0,75	0	0,25	0,5	0,25
Tur rehberi servisi	0,25	0	0	0	0
Otel servisi	1	0,25	0,5	0,5	0,5
Restoran Servisi	1	0,25	0,5	1	0,75
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**10,25**	**3,75**	**7,25**	**6**	**5,25**
GAM Değeri	**19,25**	**10,25**	**14**	**12,5**	**13**

Tablo 5.4. Altınordu ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar-3

Göstergeler / Alt Göstergeler	**Çırçırın Takım Şelaleleri (G11)**	**Ulubük Şelalesi (G12)**	**Aydınlık Takım Şelaleleri (G13)**	**Çatalkaya Kayalıkları (G14)**
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)				
Nadirlik	0,25	0,25	0,25	0,25
Temsil edilebilirlik	0,75	0,75	0,75	0,5
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0	0	0	0
Yorumlama düzeyi	0,75	0,75	0,75	0,75
Doğal /Estetik Değerler (VSA)				
Bakış Açıları	0,75	0,5	0,5	1
Yüzey	0,5	0,5	0,5	0
Çevreleyen doğa ve manzara	0,75	0,25	0,5	0,5
Sitlerin çevresel uyumu	0,75	0,75	0,75	0
Koruma Değerleri (VPr)				
Şu anki kondisyonu	1	1	0,75	1
Koruma seviyesi	0	0	0	0

Güvenlik açığı	0,5	0,75	0,25	0,5
Uygun ziyaretçi sayısı	0,5	0,5	0,75	0,5
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**6,5**	**6**	**5,75**	**5**
Fonksiyonel Değerler (VFn)				
Ulaşılabilirlik	1	0,75	0,5	0,5
Ek doğal değerler	0,5	0,25	0,25	0
Ek antropojenik değerler	0	0,25	0,5	0,25
Merkezlere yakınlık	0,5	0,5	0,5	0,75
Önemli yol ağlarına yakınlık	1	0,5	0,25	0,75
Ek fonksiyonel değerler	0,5	0	0	0
Turistik Değerler (VTr)				
Tanıtım	0	0	0	0
Organize ziyaretler	0	0	0	0
Turizm bürolarına yakınlık	0,25	0,25	0,25	0,5
Tasvir panoları	0	0	0	0
Ziyaretçi sayısı	0,25	0	0	0
Turizm altyapısı	0,5	0	0	0
Tur rehberi servisi	0	0	0	0
Otel servisi	0,5	0,5	0,25	0,5
Restoran Servisi	1	0,25	0,25	0,25
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**6**	**3,25**	**2,75**	**3,5**
GAM Değeri	**12,5**	**9,25**	**8,5**	**8,5**

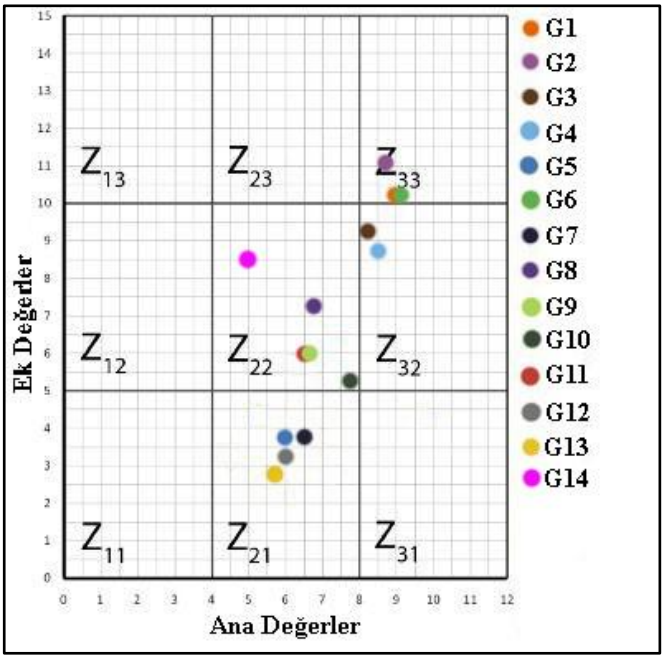

Şekil 5.4. GAM'a göre Altınordu ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris

Altınordu ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin ilçedeki dağılışı hazırlanan bir harita ile gösterilmiştir (Şekil 5.5), (Şekil 5.6). Harita incelendiğinde sitlerin dağılış olarak çoğunlukla ilçe kuzeyi ve kuzeybatısı ile güney ve güneydoğu kesimlerinde yer aldığı görülebilmektedir.

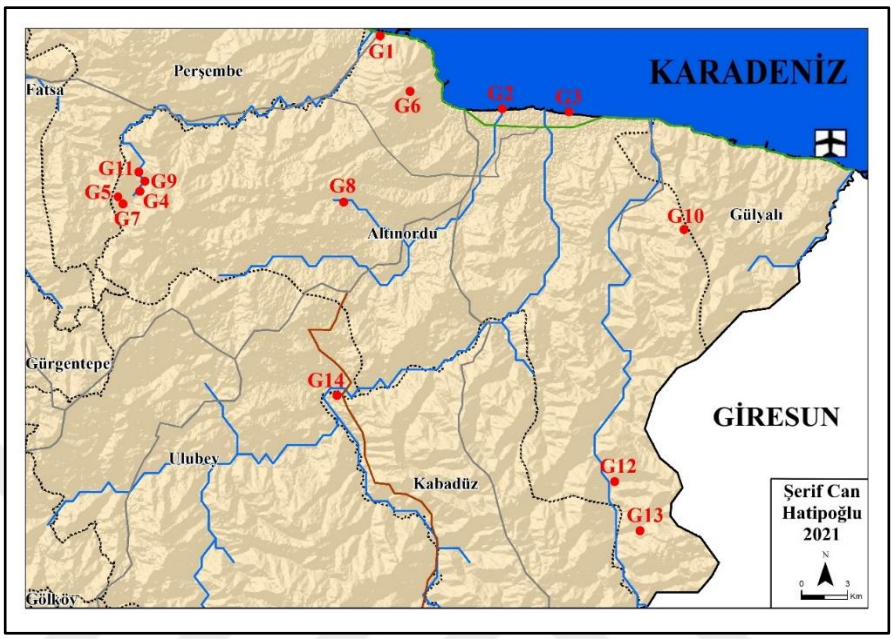

Şekil 5.5. Altınordu ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası

Şekil 5.6. Altınordu ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar

5.1.2.1. Altınordu İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler

Z_{32} alanında yer alan Cumhuriyet Mahallesi Plajı ve Karaoluk (Çiseli) Şelalesi sitleri için yerel yönetim unsurları, yüksek olan değerleri göz ardı etmemekle birlikte düşük değerler için geliştirme ve planlamalarda bulunmalıdır. Ayrıca orta düzeyde olan ek değerleri geliştirerek bu sitleri Z_{33} alanına taşımaya gayret göstermelidir. Z_{33}

alanında yer alan Kumbaşı Kumsalı Plajı, Akyazı Plajı ve Boztepe sitleri için yönetimler turizmin etkisini araştırmalı ve yoğun turist dolaşımı nedeniyle olası tehditleri saptamalıdır. Ayrıca bu jeosit ve jeomorfositler gerekli optimum şartlara sahip olduklarından mevcut özelliklerin koruma altına alınması gereklidir. Özellikle G6 kodlu Boztepe siti teleferik hattının da kurulması ile birlikte yoğun turist akımına maruz kalmaktadır. Bu sebeple koruma önlemleri alınarak taşıma kapasitesinin aşılması önlenmelidir. Z_{21} alanında yer alan Kabaçağlayan Mağarası, Kabaçağlayan Takım Şelaleleri, Ulubük Şelalesi ve Aydınlık Takım Şelaleleri sitleri için yerel yönetimler ek değerler geliştirmeye çalışmalı ve olası tehditler için araştırma yapmalıdır. Ayrıca gerekli altyapı hizmetlerinin sağlanması bu jeosit ve jeomorfositler için şarttır. Bu alanda yer alan sitler çok yüksek ana değerlere sahip olmadıklarından en azından ek değerlerinin olabildiğince arttırılmasında yarar olacaktır. Z_{22} alanında yer alan Çavuşlar Şelalesi, Karaoluk Yatak İçi Şekilleri, Yoroz Kayalıkları, Çırçırın Takım Şelaleleri ve Çatalkaya Kayalıkları sitleri için ise yöneticiler ek değerleri ve altyapı hizmetlerini daha yüksek seviyelere çıkarmayı hedeflemeli ve bu sayede turist sayısını arttırmak için çalışmalıdır. Özellikle reklam ve tanıtım bu alanların ziyaretçi sayılarını arttırmada önemli bir rol oynayacaktır.

5.1.3. Aybastı İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi

GAM yöntemi ile Ordu ili Aybastı ilçesi jeositleri ve jeomorfositleri incelenmiştir. Modelin uygulanması aşamasında arazi çalışmalarının yanı sıra kaynak taraması, yerel halkla ve Ordu İl Turizm Müdürlüğü yetkilileriyle görüşmeler yapılmıştır.

Aybastı ilçesi GAM ile değerlendirilmiş ve Tablo 5.5 üzerinde jeosit ve jeomorfositlerin aldıkları puanlar gösterilmiştir (Tablo 5.5). Bu tablolar yardımı ile GAM Matrisi Aybastı ilçesi için oluşturulmuştur (Şekil 5.7). Aybastı ilçesinde Z_{11} ve Z_{12} hücresinde yer alan yani düşük ana değerlere ve ek değerlere sahip bir sit bulunmadığı Şekil 5.7'de görülmektedir. Şekil 5.7 incelendiğinde G4 kodlu Perşembe (Yaylası) Platosu ve Perşembe Yaylası Menderesleri Z_{33} alanında bulunduğu görülmektedir. Buna göre Perşembe (Yaylası) Platosu ve Perşembe Yaylası Menderesleri yüksek ana ve ek değerlere sahiptir. G1 kodlu Uzundere (Koçalan) Takım Şelaleleri ve G2 kodlu Armutlu (Cehennem Kazanı) Takım Şelaleleri Z_{31} alanında yer almaktadır. Buna göre Uzundere (Koçalan) Takım Şelaleleri ve Armutlu

(Cehennem Kazanı) Takım Şelaleleri yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip ve düşük seviye turistik ve fonksiyonel değerlere sahiptir. G3 kodlu Sarıyar Şelalesi ise Z_{21} alanında bulunmaktadır. Buna göre Sarıyar Şelalesi orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Tablo 5.5. Aybastı ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar

Göstergeler / Alt Göstergeler	**Uzundere (Koçalan) Takım Şelaleleri (G1)**	**Armutlu (Cehennem Kazanı) Takım Şelaleleri (G2)**	**Sarıyar Şelalesi (G3)**	**Perşembe (Yaylası) Platosu (G4)**	**Perşembe Yaylası Menderesleri (G5)**
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)					
Nadirlik	0,5	0,25	0,25	0,75	0,75
Temsil edilebilirlik	1	0,75	0,5	1	0,75
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0,25	0	0	0,25	0,25
Yorumlama düzeyi	1	1	1	1	1
Doğal /Estetik Değerler (VSA)					
Bakış Açıları	1	1	0,5	1	1
Yüzey	1	1	0	1	0,5
Çevreleyen doğa ve manzara	1	1	0,25	1	1
Sitlerin çevresel uyumu	0,5	0,5	0,5	1	1
Koruma Değerleri (VPr)					
Şu anki kondisyonu	1	1	0,5	1	1
Koruma seviyesi	0	0	0	0,25	0,25
Güvenlik açığı	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75
Uygun ziyaretçi sayısı	0,75	1	0,25	1	1
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**8,75**	**8,25**	**4,5**	**10**	**9,25**
Fonksiyonel Değerler (VFn)					
Ulaşılabilirlik	0,75	0,25	0,75	1	1
Ek doğal değerler	0,25	0	0	0,75	0,75
Ek antropojenik değerler	0,25	0,75	0,75	0,75	0,75
Merkezlere yakınlık	0,25	0,75	0,25	0	0
Önemli yol ağlarına yakınlık	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Ek fonksiyonel değerler	0,25	0	0	0,75	0,75
Turistik Değerler (VTr)					
Tanıtım	0,25	0,25	0,25	0,75	0,75
Organize ziyaretler	0	0	0	0,75	0,75

Turizm bürolarına yakınlık	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Tasvir panoları	0,25	0	0	0,75	0,25
Ziyaretçi sayısı	0,25	0	0	0,75	0,75
Turizm altyapısı	0,25	0	0	1	1
Tur rehberi servisi	0	0	0	0,5	0,5
Otel servisi	0,5	0,75	0,75	1	1
Restoran Servisi	0,25	0,5	0,5	1	1
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**4,5**	**4,25**	**4,25**	**10,75**	**10,25**
GAM Değeri	**13,25**	**12,5**	**8,75**	**20,75**	**19,5**

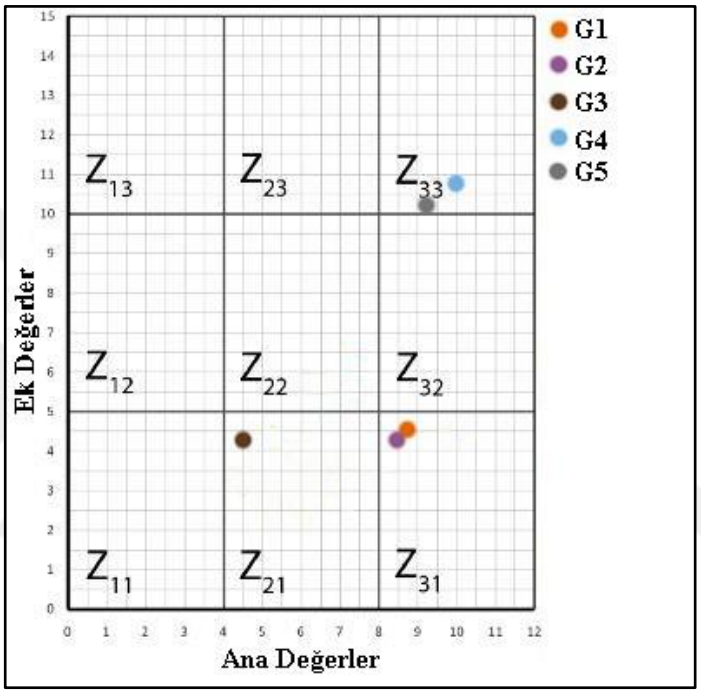

Şekil 5.7. GAM'a göre Aybastı ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris

Aybastı ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin ilçedeki dağılışı hazırlanan bir harita ile gösterilmiştir (Şekil 5.8), (Şekil 5.9). Harita incelendiğinde sitlerin dağılış olarak çoğunlukla ilçe kuzeyi ile güney ve güneybatı kesimlerinde yer aldığı görülebilmektedir.

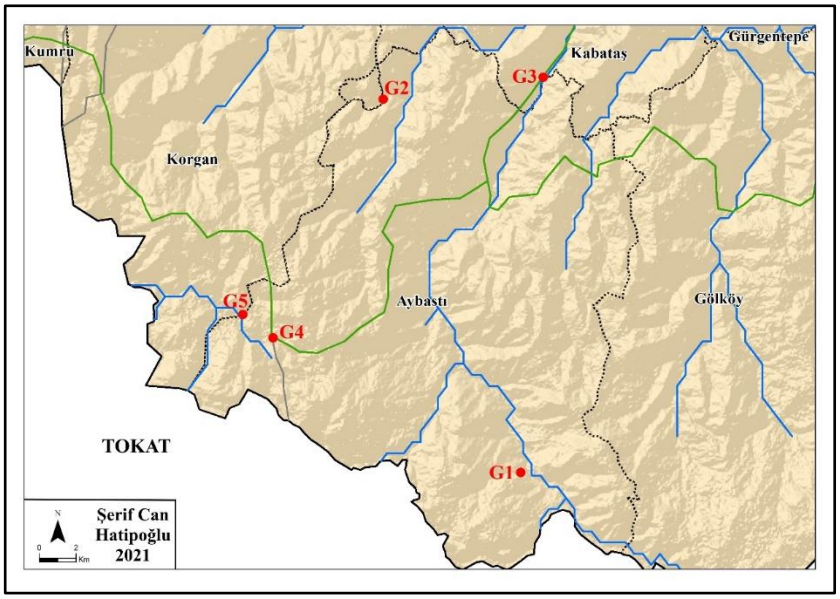

Şekil 5.8. Aybastı ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası

Şekil 5.9.Aybastı ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar

5.1.3.1. Aybastı İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler

Z_{33} alanında yer alan kodlu Perşembe (Yaylası) Platosu ve Perşembe Yaylası Menderesleri için yönetimler turizmin etkisini araştırmalı ve yoğun turist dolaşımı nedeniyle olası tehditleri saptamalıdır. Ayrıca bu jeomorfosit gerekli optimum şartlara sahip olduğu için mevcut özelliklerin koruma altına alınması sürdürülebilirlik açısından hayati öneme sahiptir. Z_{31} alanında yer alan Uzundere (Koçalan) Takım Şelaleleri ve Armutlu (Cehennem Kazanı) Takım Şelaleleri için ana değerler yüksek olduğundan daha çok düşük seviyedeki ek değerlere önem verilmelidir. Özellikle turizm altyapısı üzerinde mutlaka geliştirmeler yapılmalıdır. Z_{21} alanında yer alan Sarıyar Şelalesi için yerel yönetimler ek değerler geliştirmeye çalışmalı ve olası tehditler için araştırma yapmalıdır.

5.1.4. Çamaş İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi

GAM yöntemi ile Ordu ili Çamaş ilçesi jeositleri ve jeomorfositleri incelenmiştir. Modelin uygulanması aşamasında arazi çalışmalarının yanı sıra kaynak taraması, yerel halk ve Ordu İl Turizm Müdürlüğü yetkilileriyle görüşmeler yapılmıştır.

Çamaş ilçesi GAM ile değerlendirilmiş ve Tablo 5.6 üzerinde jeosit ve jeomorfositlerin aldıkları puanlar gösterilmiştir (Tablo 5.6). Bu tablo yardımı ile GAM Matrisi Çamaş ilçesi için oluşturulmuştur (Şekil 5.10). Çamaş ilçesinde Z_{11} ve Z_{12} hücresinde yer alan yani düşük ana değerlere ve ek değerlere sahip bir sit bulunmadığı Şekil 5.10'da görülmektedir. Şekil 5.10 incelendiğinde G3 kodlu Çamaş Yatak İçi Şekilleri Z_{32} alanında bulunduğu görülmektedir. Buna göre Çamaş Yatak İçi Şekilleri yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip iken orta düzeyde turistik ve fonksiyonel değerlere sahiptir. G5 kodlu Gelin Kayası Z_{22} alanında yer almaktadır. Buna göre Gelin Kayası orta düzeyde ana değerler ve ek değerlere sahiptir. G1 kodlu Değirmen Şelalesi, G2 kodlu Kuzguncuk Şelalesi ve G4 kodlu Çifte Takım Şelaleleri Z_{21} alanında bulunmaktadır. Buna göre Değirmen Şelalesi, Kuzguncuk Şelalesi ve Çifte Takım Şelaleleri orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Tablo 5.6. Çamaş ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar

Göstergeler / Alt Göstergeler	**Değirmen Şelalesi (G1)**	**Kuzguncuk Şelalesi (G2)**	**Çamaş Yatak İçi Şekilleri (G3)**	**Çifte Takım Şelaleler (G4)**	**Gelin Kayası (G5)**
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)					
Nadirlik	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
Temsil edilebilirlik	0,5	0,5	1	0,75	0,25
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0	0	0,25	0	0
Yorumlama düzeyi	1	1	1	1	1
Doğal /Estetik Değerler (VSA)					
Bakış Açıları	0,25	0,25	1	0,5	0,25
Yüzey	0	0	1	0,5	0
Çevreleyen doğa ve manzara	0,5	0,75	1	1	0,75
Sitlerin çevresel uyumu	0,5	0,5	1	0,5	0

Koruma Değerleri (VPr)					
Şu anki kondisyonu	1	1	1	1	1
Koruma seviyesi	0	0	0,25	0	0
Güvenlik açığı	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75
Uygun ziyaretçi sayısı	0,25	0,25	1	0,25	0,75
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**5**	**5,25**	**9,5**	**6,5**	**5**
Fonksiyonel Değerler (VFn)					
Ulaşılabilirlik	0,25	0,25	1	0,25	1
Ek doğal değerler	0,25	0,25	0	0	0,5
Ek antropojenik değerler	0,25	0,5	0	0	0,5
Merkezlere yakınlık	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Önemli yol ağlarına yakınlık	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Ek fonksiyonel değerler	0	0	0,25	0	0,25
Turistik Değerler (VTr)					
Tanıtım	0	0	0,25	0	0,25
Organize ziyaretler	0	0	0,25	0	0
Turizm bürolarına yakınlık	0,5	0,75	0,5	0,5	1
Tasvir panoları	0	0	0,5	0	0,25
Ziyaretçi sayısı	0	0	0,5	0	0,25
Turizm altyapısı	0	0	0,5	0	0,25
Tur rehberi servisi	0	0	0	0	0
Otel servisi	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
Restoran Servisi	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**3**	**3,5**	**5,5**	**2,5**	**6**
GAM Değeri	**8**	**8,75**	**15**	**9**	**11**

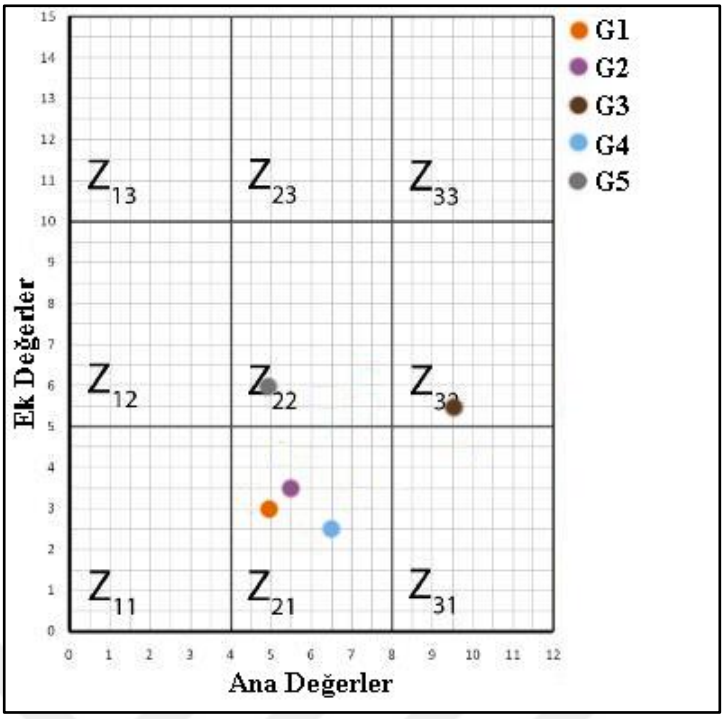

Şekil 5.10. GAM'a göre Çamaş ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris

Çamaş ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin ilçedeki dağılışı hazırlanan bir harita ile gösterilmiştir (Şekil 5.11), (Şekil 5.12). Harita incelendiğinde sitlerin dağılış olarak çoğunlukla ilçe güneyi ile orta kesimlerinde yer aldığı görülebilmektedir.

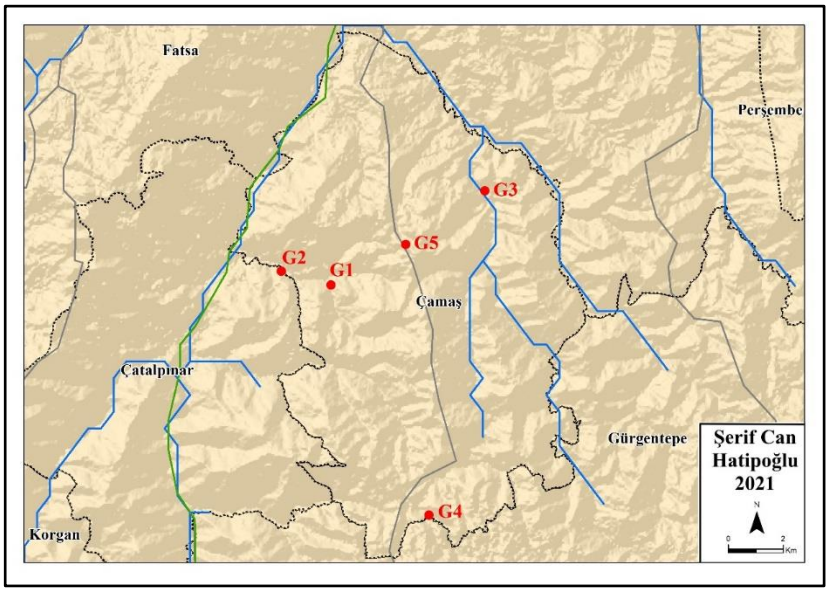

Şekil 5.11. Çamaş ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası

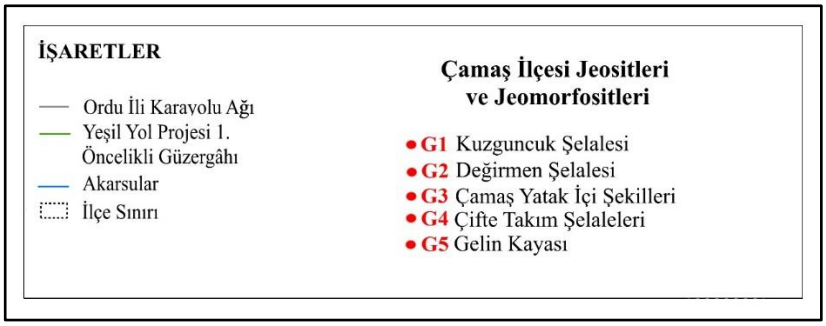

Şekil 5.12. Çamaş ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar

5.1.4.1. Çamaş İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler

Z_{32} alanında yer alan Çamaş Yatak İçi Şekilleri için yerel yönetim unsurları özellikle düşük değerleri geliştirmeli ve planlamalarda bulunmalıdır. Ayrıca orta düzeyde olan ek değerleri geliştirerek bu sitleri Z_{33} alanına taşınması mekânın çekiciliğine katkıda bulunacaktır. Z_{22} alanında yer alan Gelin Kayası için yöneticiler ek değerleri ve altyapı hizmetlerini daha yüksek seviyelere çıkarmayı hedeflemeli ve bu yolla ziyaretçi sayılarını arttırmak için çalışmalıdır. Bunun için tanıtım faaliyetlerini arttırmak etkili bir yöntem olabilir. Z_{21} alanında yer Değirmen Şelalesi, Kuzguncuk Şelalesi ve Çifte Takım Şelaleleri için yerel yönetimler ek değerler geliştirmeye çalışmalı ve olası tehditler için araştırma yapmalıdır.

5.1.5. Çatalpınar İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi

GAM yöntemi ile Ordu ili Çatalpınar ilçesi jeositleri ve jeomorfositleri incelenmiştir. Modelin uygulanması aşamasında arazi çalışmalarının yanı sıra kaynak taraması, yerel halk ve Ordu İl Turizm Müdürlüğü yetkilileriyle görüşmeler yapılmıştır.

Çatalpınar ilçesi GAM ile değerlendirilmiş ve Tablo 5.7 üzerinde jeosit ve jeomorfositlerin aldıkları puanlar gösterilmiştir (Tablo 5.7). Bu tablo yardımı ile GAM Matrisi Çatalpınar ilçesi için oluşturulmuştur (Şekil 5.13). Çatalpınar ilçesinde Z_{11} ve Z_{12} hücresinde yer alan yani düşük ana değerlere ve ek değerlere sahip bir sit bulunmadığı Şekil 5.13'de görülmektedir. Şekil 5.13 incelendiğinde G1 kodlu Ortaköy Şelalesi Z_{21} alanında bulunduğu görülmektedir. Buna göre Ortaköy Şelalesi orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Tablo 5.7. Çatalpınar ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar

Göstergeler / Alt Göstergeler	Ortaköy Şelalesi (G1)
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)	
Nadirlik	0,25
Temsil edilebilirlik	1
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0
Yorumlama düzeyi	1
Doğal /Estetik Değerler (VSA)	
Bakış Açıları	0,5
Yüzey	0,5
Çevreleyen doğa ve manzara	1
Sitlerin çevresel uyumu	0,5
Koruma Değerleri (VPr)	
Şu anki kondisyonu	1
Koruma seviyesi	0
Güvenlik açığı	0,75
Uygun ziyaretçi sayısı	0,5
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**7**
Fonksiyonel Değerler (VFn)	
Ulaşılabilirlik	0,25
Ek doğal değerler	0
Ek antropojenik değerler	0,25
Merkezlere yakınlık	0,5
Önemli yol ağlarına yakınlık	0,5
Ek fonksiyonel değerler	0
Turistik Değerler (VTr)	
Tanıtım	0
Organize ziyaretler	0
Turizm bürolarına yakınlık	0,5
Tasvir panoları	0
Ziyaretçi sayısı	0,25
Turizm altyapısı	0
Tur rehberi servisi	0
Otel servisi	0,25
Restoran Servisi	0,25
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**2,75**
GAM Değeri	**9,75**

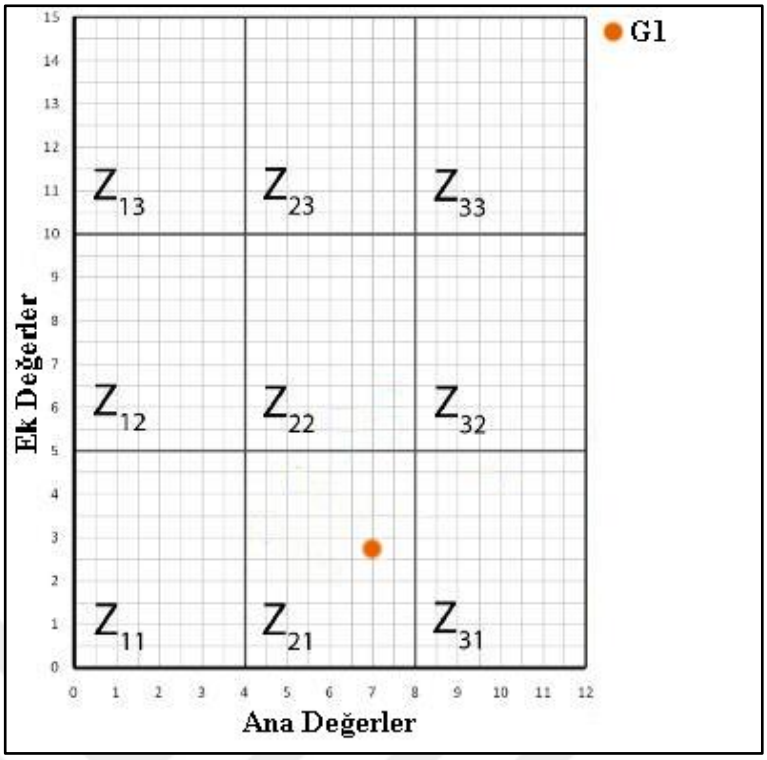

Şekil 5.13. GAM'a göre Çatalpınar ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris

Çatalpınar ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin ilçedeki dağılışı hazırlanan bir harita ile gösterilmiştir (Şekil 5.14), (Şekil 5.15). Harita incelendiğinde ilçede yer alan tek sitin ilçenin güneye yakın orta kesimlerinde yer aldığı görülebilmektedir.

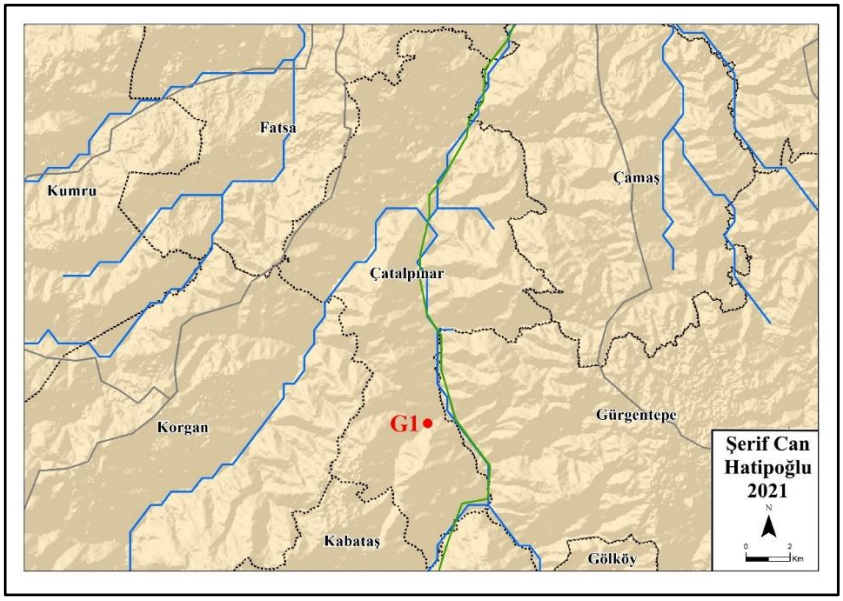

Şekil 5.14. Çatalpınar ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası

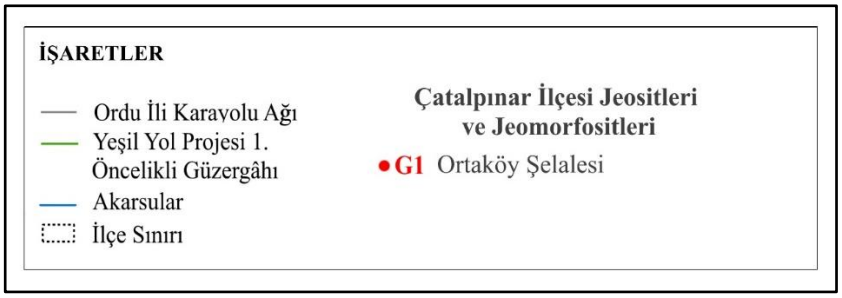

Şekil 5.15. Çatalpınar ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar

5.1.5.1. Çatalpınar İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler

Z_{21} alanında yer alan Ortaköy Şelalesi için yerel yönetimler ek değerler geliştirmeye çalışmalı ve olası tehditler için araştırma yapmalıdır.

5.1.6. Çaybaşı İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi

GAM yöntemi ile Ordu ili Çaybaşı ilçesi jeositleri ve jeomorfositleri incelenmiştir. Modelin uygulanması aşamasında arazi çalışmalarının yanı sıra kaynak taraması, yerel halk ve Ordu İl Turizm Müdürlüğü yetkilileriyle görüşmeler yapılmıştır.

Çaybaşı ilçesi GAM ile değerlendirilmiş ve Tablo 5.8 üzerinde jeosit ve jeomorfositlerin aldıkları puanlar gösterilmiştir (Tablo 5.8). Bu tablo yardımı ile GAM Matrisi Çaybaşı ilçesi için oluşturulmuştur (Şekil 5.16). Çaybaşı ilçesinde Z_{11} ve Z_{12} hücresinde yer alan yani düşük ana değerlere ve ek değerlere sahip bir sit bulunmadığı Şekil 5.16'da görülmektedir. Şekil 5.16 incelendiğinde G1 kodlu Kapılı Takım Şelaleleri Z_{31} alanında bulunduğu görülmektedir. Buna göre Kapılı Takım Şelaleleri yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip ve düşük seviye turistik ve fonksiyonel değerlere sahiptir. G2 kodlu Kazankaya Şelalesi, G3 kodlu Gökçe Gelin Şelalesi ve G4 kodlu Kibar Değirmeni Şelalesi Z_{21} alanında bulunmaktadır. Buna göre Kazankaya Şelalesi, Gökçe Gelin Şelalesi ve Kibar Değirmeni Şelalesi orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Tablo 5.8. Çaybaşı ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar

Göstergeler / Alt Göstergeler	Kapılı Takım Şelaleleri (G1)	Kazankaya Şelalesi (G2)	Gökçe Gelin Şelalesi (G3)	Kibar Değirmeni Şelalesi (G4)
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)				
Nadirlik	0,5	0,25	0,25	0,25

Temsil edilebilirlik	1	1	0,5	0,5
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0	0	0	
Yorumlama düzeyi	0,75	0,75	0,75	0,75
Doğal /Estetik Değerler (VSA)				
Bakış Açıları	1	0,25	0,5	0,5
Yüzey	1	0	0	0
Çevreleyen doğa ve manzara	1	0,75	0,5	0,5
Sitlerin çevresel uyumu	1	1	0,5	0,5
Koruma Değerleri (VPr)				
Şu anki kondisyonu	1	1	1	1
Koruma seviyesi	0	0	0	0
Güvenlik açığı	0,75	0,75	0,75	0,75
Uygun ziyaretçi sayısı	0,75	0,5	0,5	0,5
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**8,75**	**6,25**	**5,25**	**5,25**
Fonksiyonel Değerler (VFn)				
Ulaşılabilirlik	0,75	0,75	0,25	0,25
Ek doğal değerler	0	0	0,25	0,25
Ek antropojenik değerler	0,25	0,75	0,25	0,25
Merkezlere yakınlık	0,75	1	0,25	0,25
Önemli yol ağlarına yakınlık	0,25	0,25	0,5	0,5
Ek fonksiyonel değerler	0	0	0	0
Turistik Değerler (VTr)				
Tanıtım	0,25	0,25	0,25	0
Organize ziyaretler	0	0	0	0
Turizm bürolarına yakınlık	0,25	0,75	0,5	0,5
Tasvir panoları	0	0	0	0
Ziyaretçi sayısı	0,25	0,25	0,25	0
Turizm altyapısı	0	0	0	0
Tur rehberi servisi	0	0	0	0
Otel servisi	0	0	0,25	0,25
Restoran Servisi	0,25	0,75	0,25	0,25
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**4,75**	**4**	**3**	**2,5**
GAM Değeri	**13,5**	**10,25**	**8,25**	**7,75**

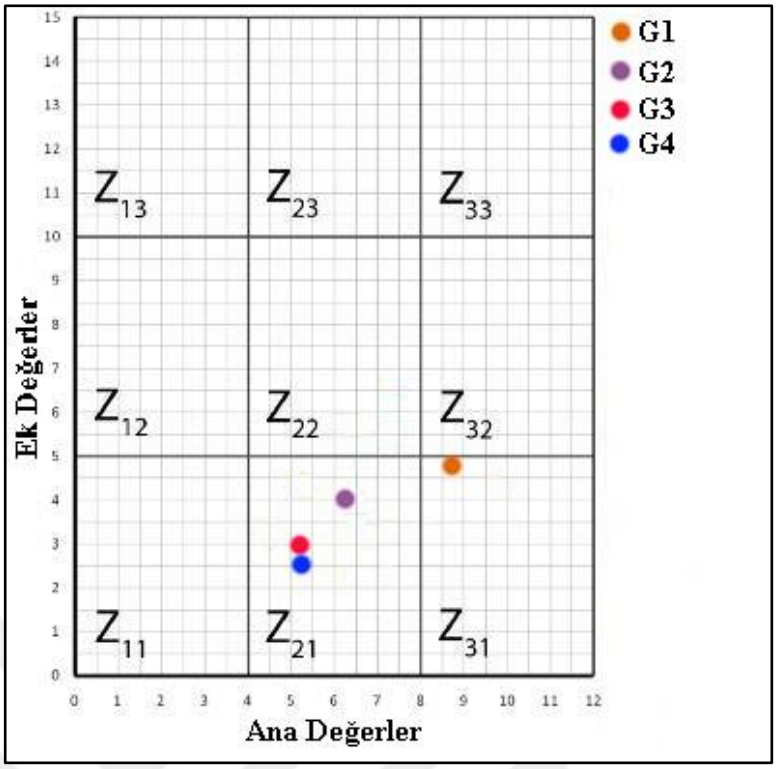

Şekil 5.16. GAM'a göre Çaybaşı ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris

Çamaş ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin ilçedeki dağılışı hazırlanan bir harita ile gösterilmiştir (Şekil 5.17), (Şekil 5.18). Harita incelendiğinde sitlerin dağılış olarak çoğunlukla ilçe kuzey doğusu ile güney doğusunda yer aldığı görülebilmektedir.

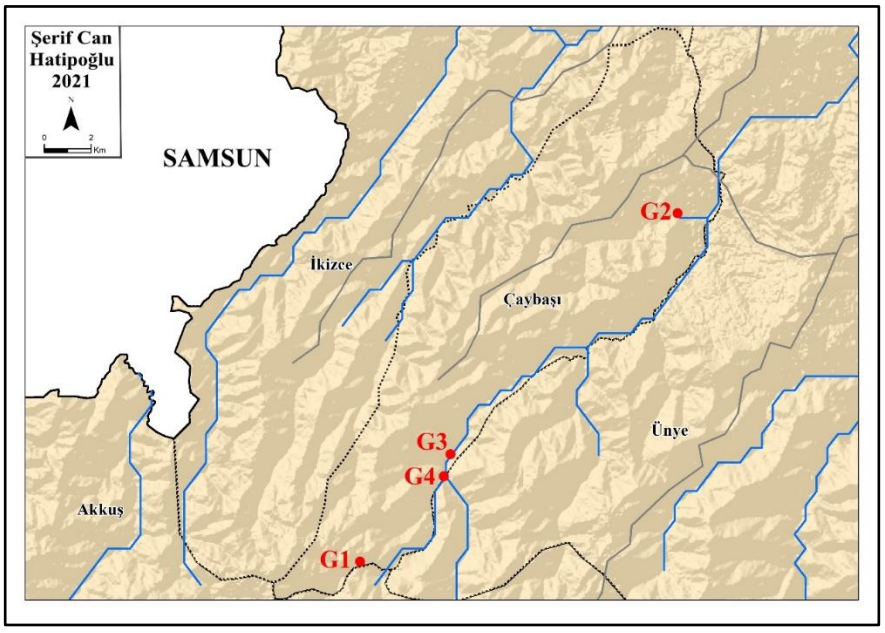

Şekil 5.17. Çaybaşı ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası

Şekil 5.18. Çaybaşı ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar

5.1.6.1. Çaybaşı İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler

Z_{31} alanında yer alan Kapılı Takım Şelaleleri için ana değerler yüksek olduğundan daha çok düşük seviyedeki ek değerlere önem verilmelidir. Özellikle turizm altyapısı üzerinde mutlaka geliştirmeler yapılmalıdır. Z_{21} alanında yer alan Kazankaya Şelalesi, Gökçe Gelin Şelalesi ve Kibar Değirmeni Şelalesi için yerel yönetimler ek değerler geliştirmeye çalışmalı ve olası tehditler için araştırma yapmalıdır.

5.1.7. Fatsa İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi

GAM yöntemi ile Ordu ili Fatsa ilçesi jeositleri ve jeomorfositleri incelenmiştir. Modelin uygulanması aşamasında arazi çalışmalarının yanı sıra kaynak taraması, yerel halkla ve Ordu İl Turizm Müdürlüğü yetkilileriyle görüşmeler yapılmıştır.

Fatsa ilçesi GAM ile değerlendirilmiş ve Tablo 5.9, 5.10 ve 5.11 üzerinde jeosit ve jeomorfositlerin aldıkları puanlar gösterilmiştir (Tablo 5.9), (Tablo 5.10), (Tablo 5.11). Bu tablolar yardımı ile GAM Matrisi Fatsa ilçesi için oluşturulmuştur (Şekil 5.19). Fatsa ilçesinde Z_{11} ve Z_{12} hücresinde yer alan yani düşük ana değerlere ve ek değerlere sahip bir sit bulunmadığı Şekil 5.19'da görülmektedir. Şekil 5.19 incelendiğinde G1 kodlu Bolaman Plajı, G2 kodlu Fatsa Kadınlar Plajı, G3 kodlu Dolunay Çamlık Plajı ve G5 kodlu Gaga Gölü Z_{32} alanında bulunduğu görülmektedir. Bolaman Plajı, Fatsa Kadınlar Plajı, Dolunay Çamlık Plajı ve Gaga Gölü yüksek bilimsel estetik ve koruma değerlerine sahip olmalarına karşın orta düzeyde turistik ve fonksiyonel değerlere sahiplerdir. G8 kodlu Aşağıyavaş Takım Şelaleleri ve G12 kodlu İnyanı Deniz Mağaraları Z_{31} alanında yer almaktadır. Aşağıyavaş Takım Şelaleleri ve İnyanı Deniz Mağaraları yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip ve düşük seviye turistik ve fonksiyonel değerlere sahiptir. G4 kodlu Yedi Kapı Mağarası, G6 kodlu Sakura Şelalesi, G7 kodlu Hatipli Takım Şelaleleri, G9 kodlu

Küpdüşen Şelalesi, G10 kodlu Pongurt Takım Şelaleleri ve G11 kodlu İslamdağ Güllük Şelalesi Z_{21} alanında yer almaktadır. Yedi Kapı Mağarası, Sakura Şelalesi, Hatipli Takım Şelaleleri, Küpdüşen Şelalesi, Pongurt Takım Şelaleleri ve İslamdağ Güllük Şelalesi orta seviyede ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir. Bu nedenle öncelik ek değerlerin yükseltilmesi olmalı ve gerekli altyapı hizmetlerinin sağlanması bu sitler için mutlaka gereklidir.

Tablo 5.9. Fatsa ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar

Göstergeler / Alt Göstergeler	**Bolaman Plajı (G1)**	**Fatsa Kadınlar Plajı (G2)**	**Dolunay Çamlık Plajı (G3)**	**Yedi Kapı Mağarası (G4)**
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)				
Nadirlik	0,25	0,25	0,25	0,25
Temsil edilebilirlik	1	1	1	0,5
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0,5	0,25	0,25	0
Yorumlama düzeyi	1	1	1	0,75
Doğal /Estetik Değerler (VSA)				
Bakış Açıları	0,75	0,5	0,5	0,5
Yüzey	0	0,5	0,5	0,5
Çevreleyen doğa ve manzara	1	0,5	1	1
Sitlerin çevresel uyumu	1	1	1	0,5
Koruma Değerleri (VPr)				
Şu anki kondisyonu	1	1	0,75	0,5
Koruma seviyesi	0,75	1	0,75	0
Güvenlik açığı	0,75	0,75	0,75	0,5
Uygun ziyaretçi sayısı	0,5	0,75	0,5	0,25
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**8,75**	**8,5**	**8,25**	**5,25**
Fonksiyonel Değerler (VFn)				
Ulaşılabilirlik	1	1	1	0,25
Ek doğal değerler	0,5	0,5	0,5	0,5
Ek antropojenik değerler	0,5	0,75	0,5	0,5
Merkezlere yakınlık	0,75	0,75	1	0,75
Önemli yol ağlarına yakınlık	1	1	1	0,75
Ek fonksiyonel değerler	0,5	0,5	0,5	0

Turistik Değerler (VTr)				
Tanıtım	0,25	0,25	0,25	0,25
Organize ziyaretler	0	0	0	0
Turizm bürolarına yakınlık	0,25	0,5	0,5	0,5
Tasvir panoları	0,25	0,5	0,75	0
Ziyaretçi sayısı	0,5	0,5	0,5	0
Turizm altyapısı	0,5	1	0,75	0
Tur rehberi servisi	0	0	0	0
Otel servisi	0,5	0,5	0,75	0,5
Restoran Servisi	1	0,75	0,75	0,25
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**7,5**	**8**	**8,75**	**4,25**
GAM Değeri	**16,25**	**16,5**	**17**	**9,5**

Tablo 5.10. Fatsa ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar-2

Göstergeler / Alt Göstergeler	**Gaga Gölü (G5)**	**Sakura Şelalesi (G6)**	**Hatipli Takım Şelaleleri (G7)**	**Aşağıyavaş Takım Şelaleleri (G8)**
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)				
Nadirlik	0,5	0,25	0,25	0,25
Temsil edilebilirlik	1	0,5	0,5	0,5
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0,75	0,25	0	0
Yorumlama düzeyi	1	1	1	1
Doğal /Estetik Değerler (VSA)				
Bakış Açıları	1	0,5	0,25	0,25
Yüzey	1	0,5	0,5	0,5
Çevreleyen doğa ve manzara	1	0,75	0,75	0,5
Sitlerin çevresel uyumu	1	0,75	0,75	0,5
Koruma Değerleri (VPr)				
Şu anki kondisyonu	1	1	1	1
Koruma seviyesi	0,5	0,5	0,5	0,5
Güvenlik açığı	0,5	0,5	0,5	0,5
Uygun ziyaretçi sayısı	0,75	0,25	0,5	0,5
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**10**	**6,75**	**6,5**	**8,75**
Fonksiyonel Değerler (VFn)				
Ulaşılabilirlik	1	0,75	0,5	0,5
Ek doğal değerler	0,5	0,25	0,25	0,25

Ek antropojenik değerler	0,25	0,5	0	0
Merkezlere yakınlık	0,75	1	0,5	0,5
Önemli yol ağlarına yakınlık	0,5	1	0,25	0,25
Ek fonksiyonel değerler	0,5	0	0	0
Turistik Değerler (VTr)				
Tanıtım	0,5	0	0	0
Organize ziyaretler	0,25	0	0	0
Turizm bürolarına yakınlık	0,25	0	0	0
Tasvir panoları	0,25	0	0	0
Ziyaretçi sayısı	0,5	0,25	0,25	0
Turizm altyapısı	0,25	0	0	0
Tur rehberi servisi	0	0	0	0
Otel servisi	0,25	0,25	0	0
Restoran Servisi	0,25	0,25	0	0
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**5,75**	**4,25**	**1,75**	**1,5**
GAM Değeri	**15,75**	**11**	**8,25**	**10,25**

Tablo 5.11. Fatsa ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar-3

Göstergeler / Alt Göstergeler	**Küpdüşen Şelalesi (G9)**	**Pongurt Takım Şelaleleri (G10)**	**İslamdağ Güllük Şelalesi (G11)**	**İnyanı Deniz Mağaraları (G12)**
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)				
Nadirlik	0,25	0,25	0,25	0,5
Temsil edilebilirlik	0,5	0,75	0,5	1
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0	0	0	0
Yorumlama düzeyi	1	1	1	1
Doğal /Estetik Değerler (VSA)				
Bakış Açıları	0,5	0,75	0,75	1
Yüzey	0,5	0,5	0	1
Çevreleyen doğa ve manzara	0,75	0,75	0,5	0,75
Sitlerin çevresel uyumu	0,5	0,5	0,5	1
Koruma Değerleri (VPr)				
Şu anki kondisyonu	0,5	1	0,75	1
Koruma seviyesi	0,5	0,25	0	0
Güvenlik açığı	0,5	0,5	0,5	0,5
Uygun ziyaretçi sayısı	0,5	0,5	0,25	0,75

Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**6,25**	**6,75**	**6**	**8,5**
Fonksiyonel Değerler (VFn)				
Ulaşılabilirlik	0,5	0,5	0,75	0,25
Ek doğal değerler	0,25	0,25	0,25	0,5
Ek antropojenik değerler	0	0,5	0,5	0,5
Merkezlere yakınlık	0,5	0,25	0,25	0,25
Önemli yol ağlarına yakınlık	0,25	1	1	1
Ek fonksiyonel değerler	0	0	0	0
Turistik Değerler (VTr)				
Tanıtım	0	0,25	0,25	0
Organize ziyaretler	0	0	0	0
Turizm bürolarına yakınlık	0	0,25	0,25	0,5
Tasvir panoları	0	0	0	0
Ziyaretçi sayısı	0,25	0,25	0,25	0
Turizm altyapısı	0	0	0	0
Tur rehberi servisi	0	0	0	0
Otel servisi	0	0,25	0,25	0,75
Restoran Servisi	0	0,25	0,25	1
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**1,75**	**3,75**	**1,75**	**4,75**
GAM Değeri	**8**	**10,5**	**7,75**	**13,25**

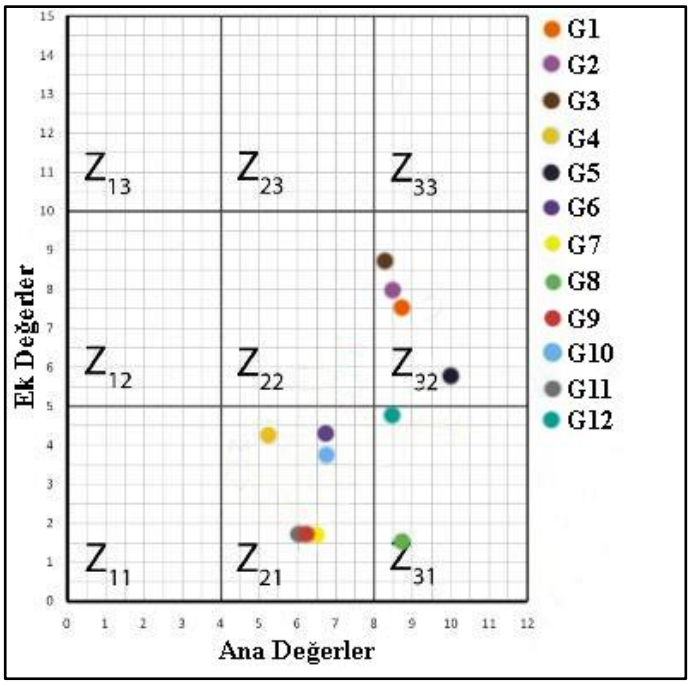

Şekil 5.19. GAM'a göre Fatsa ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris

Fatsa ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin ilçedeki dağılışı hazırlanan bir harita ile gösterilmiştir (Şekil 5.20), (Şekil 5.21). Harita incelendiğinde sitlerin dağılış olarak çoğunlukla ilçe kuzey doğusu ile güney doğusunda yer aldığı görülebilmektedir.

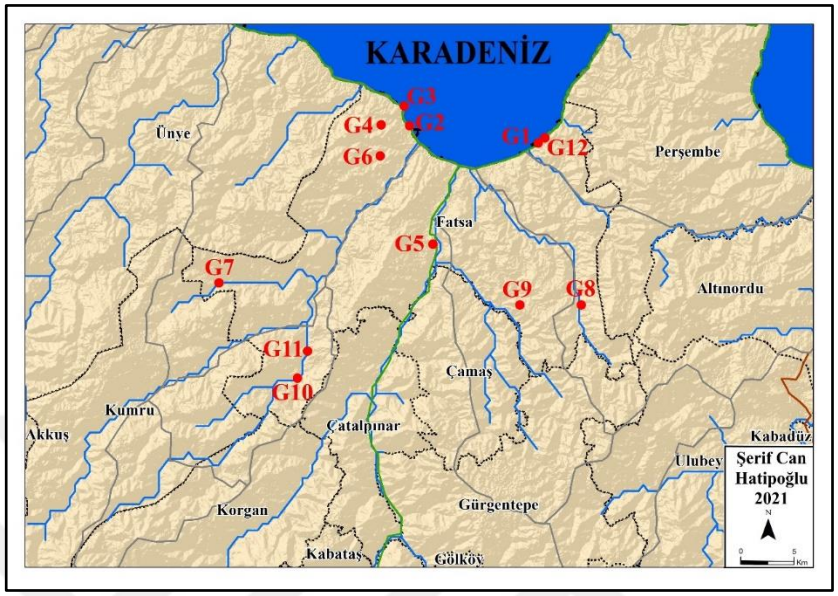

Şekil 5.20. Fatsa ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası

Şekil 5.21. Fatsa ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar

5.1.7.1. Fatsa İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler

Z_{32} alanında yer alan Bolaman Plajı, Fatsa Kadınlar Plajı, Dolunay Çamlık Plajı ve Gaga Gölü için yerel yönetim unsurları, yüksek olan değerleri göz ardı etmemeli ve düşük değerler için geliştirme ve planlamalarda bulunmalıdır. Ayrıca orta düzeyde olan ek değerleri geliştirerek bu sitleri Z_{33} alanına taşımaya gayret göstermelidir. Z_{31} alanında yer alan Aşağıyavaş Takım Şelaleleri ve İnyanı Deniz Mağaraları için ana değerler yüksek olduğundan daha çok düşük seviyedeki ek değerlere önem

verilmelidir. Özellikle turizm altyapısı üzerinde mutlaka geliştirmeler yapılmalıdır. Z_{21} alanında yer alan Yedi Kapı Mağarası, Sakura Şelalesi, Hatipli Takım Şelaleleri, Küpdüşen Şelalesi, Pongurt Takım Şelaleleri ve İslamdağ Güllük Şelalesi için yerel yönetimler ek değerler geliştirmeye çalışmalı ve olası tehditler için araştırma yapmalıdır. Ana değerlerin yükseltilebilmesi mümkün olmadığı için düşük seviyedeki ek değerler yükseltilmeye çalışılmalıdır. Böylelikle gelen ziyaretçiler hizmet yönünden memnun kalacağından tekrar gelme ya da tavsiye davranışlarında bulunma ihtimalleri arttırılabilir.

5.1.8. Gölköy İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi

GAM yöntemi ile Ordu ili Gölköy ilçesi jeositleri ve jeomorfositleri incelenmiştir. Modelin uygulanması aşamasında arazi çalışmalarının yanı sıra kaynak taraması, yerel halk ve Ordu İl Turizm Müdürlüğü yetkilileriyle görüşmeler yapılmıştır.

Gölköy ilçesi GAM ile değerlendirilmiş ve Tablo 5.12 ve 5.13 üzerinde jeosit ve jeomorfositlerin aldıkları puanlar gösterilmiştir (Tablo 5.12), (Tablo 5.13). Bu tablo yardımı ile GAM Matrisi Gölköy ilçesi için oluşturulmuştur (Şekil 5.22). Gölköy ilçesinde Z_{11} ve Z_{12} hücresinde yer alan yani düşük ana değerlere ve ek değerlere sahip bir sit bulunmadığı Şekil 5.22'de görülmektedir. Şekil 5.22 incelendiğinde G7 kodlu Ulugöl Z_{32} alanında bulunduğu görülmektedir. Buna göre Ulugöl yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip iken orta düzeyde turistik ve fonksiyonel değerlere sahiptir. G5 kodlu Damarlı Takım Şelaleleri ve G10 kodlu Uluvahta (Yaylası) Platosu Z_{31} alanında yer almaktadır. Buna göre Damarlı Takım Şelaleleri ve Uluvahta (Yaylası) Platosu yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip ve düşük seviye turistik ve fonksiyonel değerlere sahiptir. G8 kodlu Gökgöl ve G9 kodlu Çermik Gölü Z_{22} alanında yer almaktadır. Buna göre Gökgöl ve Çermik Gölü orta düzeyde ana değerler ve ek değerlere sahiptir. G1 kodlu İngölü Şelalesi, G2 kodlu Anduz Şelalesi, G3 kodlu Yüce Çağlayan Şelalesi, G4 kodlu Gölköy Çiseli Şelalesi ve G6 kodlu Kokurdan Yatak İçi Şekilleri Z_{21} alanında bulunmaktadır. Buna göre İngölü Şelalesi, Anduz Şelalesi, Yüce Çağlayan Şelalesi, Gölköy Çiseli Şelalesi ve Kokurdan Yatak İçi Şekilleri orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Tablo 5.12. Gölköy ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar

Göstergeler / Alt Göstergeler	İngölü Şelalesi (G1)	Anduz Şelalesi (G2)	Yüce Çağlayan Şelalesi (G3)	Gölköy Çiseli Şelalesi (G4)	Damarlı Takım Şelaleleri G5)
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)					
Nadirlik	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
Temsil edilebilirlik	0,75	0,5	1	0,75	0,5
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0	0	0	0	0
Yorumlama düzeyi	1	1	1	1	1
Doğal /Estetik Değerler (VSA)					
Bakış Açıları	0,25	0,25	0,5	0,25	0,75
Yüzey	0	0	0,5	0	1
Çevreleyen doğa ve manzara	0,75	0,75	1	1	1
Sitlerin çevresel uyumu	1	1	1	1	1
Koruma Değerleri (VPr)					
Şu anki kondisyonu	1	1	1	1	1
Koruma seviyesi	0	0	0	0	0
Güvenlik açığı	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75
Uygun ziyaretçi sayısı	0,5	0,25	0,5	0,25	1
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**6,25**	**5,75**	**7,5**	**6,25**	**8,25**
Fonksiyonel Değerler (VFn)					
Ulaşılabilirlik	0,25	0,25	0,25	0,5	0,25
Ek doğal değerler	0,5	0,5	0,5	0	0
Ek antropojenik değerler	0,5	0,5	0,5	0	0,75
Merkezlere yakınlık	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
Önemli yol ağlarına yakınlık	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Ek fonksiyonel değerler	0	0	0	0	0
Turistik Değerler (VTr)					
Tanıtım	0,25	0,25	0,25	0,25	0
Organize ziyaretler	0	0	0	0	0
Turizm bürolarına yakınlık	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Tasvir panoları	0	0	0	0	0
Ziyaretçi sayısı	0,25	0,25	0,25	0,25	0
Turizm altyapısı	0	0	0	0	0
Tur rehberi servisi	0	0	0	0	0
Otel servisi	0,75	0,75	0,75	0,5	0,5
Restoran Servisi	0,5	0,5	0,5	0,25	0,25
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**4,25**	**4,25**	**4,25**	**3**	**3**
GAM Değeri	**10,5**	**10**	**11,75**	**9,25**	**11,25**

6.

Tablo 5.13. Gölköy ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar-2

Göstergeler / Alt Göstergeler	Kokurdan Yatak İçi Şekilleri (G6)	Ulugöl (G7)	Gökgöl (G8)	Çermik Gölü (G9)	Uluvahta (Yaylası) Platosu (G10)
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)					
Nadirlik	0,5	0,5	0,25	0,5	0,25
Temsil edilebilirlik	0,5	1	1	0,5	1
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0	0,25	0	0	0
Yorumlama düzeyi	0,5	1	1	0,5	1
Doğal /Estetik Değerler (VSA)					
Bakış Açıları	0,25	1	0,75	0,25	1
Yüzey	0,5	1	0	0	1
Çevreleyen doğa ve manzara	0,75	1	0	0,75	1
Sitlerin çevresel uyumu	0,5	1	0,25	0,5	1
Koruma Değerleri (VPr)					
Şu anki kondisyonu	1	1	1	0,75	1
Koruma seviyesi	0	0,75	0	0	0
Güvenlik açığı	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75
Uygun ziyaretçi sayısı	0,25	1	0,5	0,25	1
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**5,5**	**10,25**	**5,5**	**4,75**	**9**
Fonksiyonel Değerler (VFn)					
Ulaşılabilirlik	0,25	1	1	0,75	1
Ek doğal değerler	0	0	0,25	0,25	0,25
Ek antropojenik değerler	0	0	0,5	0,5	0,25
Merkezlere yakınlık	0,25	0,25	1	0,25	0,25
Önemli yol ağlarına yakınlık	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Ek fonksiyonel değerler	0	0,5	0,25	0	0
Turistik Değerler (VTr)					
Tanıtım	0	0,5	0,25	0	0,25
Organize ziyaretler	0	0,5	0	0	0
Turizm bürolarına yakınlık	0,5	0,5	1	1	0,5
Tasvir panoları	0	0,75	0,25	0	0
Ziyaretçi sayısı	0	1	0,25	0	0,25
Turizm altyapısı	0	0,75	0,25	0	0
Tur rehberi servisi	0	0	0	0	0

Otel servisi	0,75	1	1	1	0,5
Restoran Servisi	0,75	1	1	0,5	0,5
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**3**	**8,25**	**7,5**	**9,5**	**4,25**
GAM Değeri	**8,5**	**18,5**	**13**	**16**	**13,25**

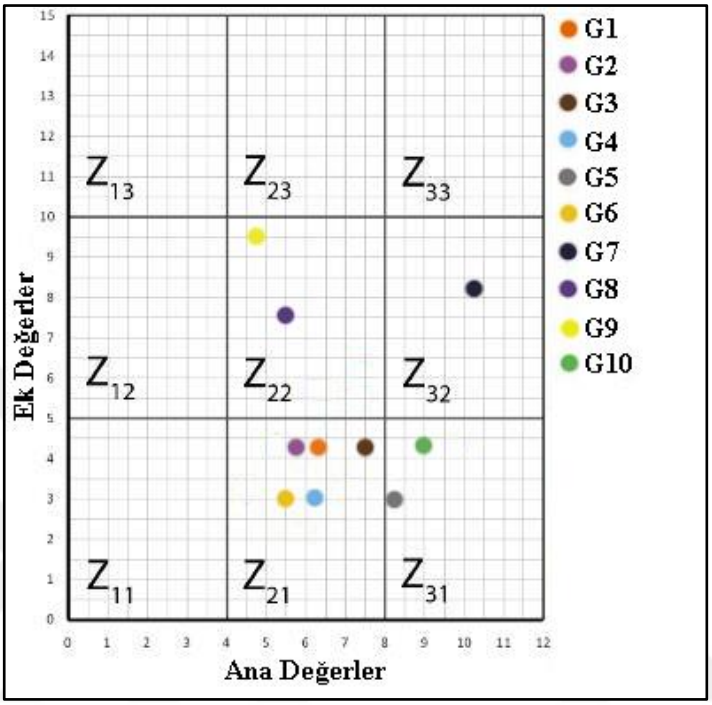

Şekil 5.22. GAM'a göre Gölköy ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris

Gölköy ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin ilçedeki dağılışı hazırlanan bir harita ile gösterilmiştir (Şekil 5.23), (Şekil 5.24). Harita incelendiğinde sitlerin dağılış olarak çoğunlukla ilçe güneydoğusu ile orta kesimlerinde yer aldığı görülebilmektedir.

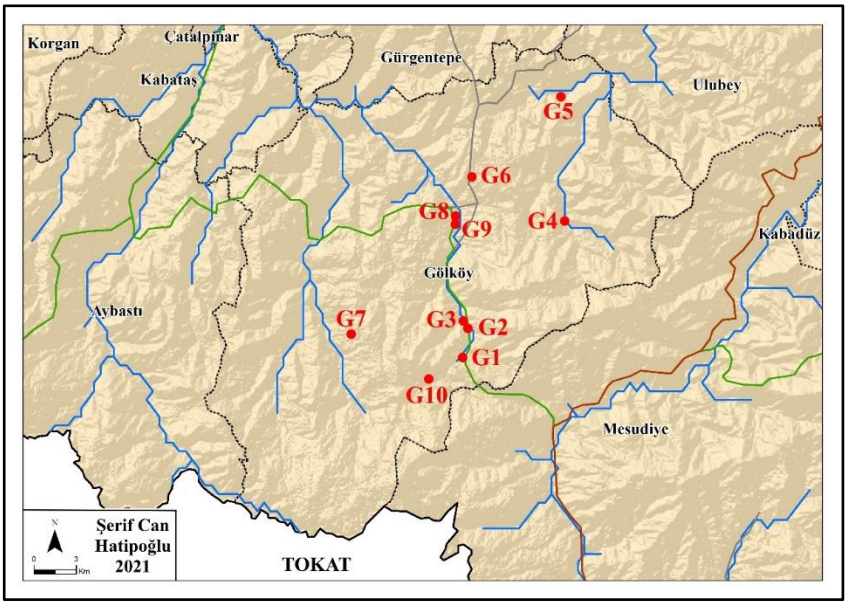

Şekil 5.23. Gölköy ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası

Şekil 5.24. Gölköy ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar

5.1.8.1. Gölköy İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler

Z_{32} alanında yer alan Ulugöl için yerel yönetim unsurları özellikle düşük değerleri geliştirmeli ve planlamalarda bulunmalıdır. Ayrıca orta düzeyde olan ek değerleri geliştirerek bu sitleri Z_{33} alanına taşınması mekânın çekiciliğine katkıda bulunacaktır. Z_{31} alanında yer alan Damarlı Takım Şelaleleri ve Uluvahta (Yaylası) Platosu için ana değerler yüksek olduğundan daha çok düşük seviyedeki ek değerlere önem verilmelidir. Özellikle turizm altyapısı üzerinde mutlaka geliştirmeler yapılmalıdır. Z_{22} alanında yer alan Gökgöl ve Çermik Gölü için yöneticiler ek değerleri ve altyapı hizmetlerini daha yüksek seviyelere çıkarmayı hedeflemeli ve bu yolla ziyaretçi sayılarını arttırmak için çalışmalıdır. Bunun için tanıtım faaliyetlerini arttırmak etkili bir yöntem olabilir. Z_{21} alanında yer alan İngölü Şelalesi, Anduz

Şelalesi, Yüce Çağlayan Şelalesi, Gölköy Çiseli Şelalesi ve Kokurdan Yatak İçi Şekilleri için yerel yönetimler ek değerler geliştirmeye çalışmalı ve olası tehditler için araştırma yapmalıdır.

5.1.9. Gülyalı İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi

GAM yöntemi ile Ordu ili Gülyalı ilçesi jeositleri ve jeomorfositleri incelenmiştir. Modelin uygulanması aşamasında arazi çalışmalarının yanı sıra kaynak taraması, yerel halkla ve Ordu İl Turizm Müdürlüğü yetkilileriyle görüşmeler yapılmıştır.

Gülyalı ilçesi GAM ile değerlendirilmiş ve Tablo 5.14 üzerinde jeosit ve jeomorfositlerin aldıkları puanlar gösterilmiştir (Tablo 5.14). Bu tablo yardımı ile GAM Matrisi Gülyalı ilçesi için oluşturulmuştur (Şekil 5.25). Gülyalı ilçesinde Z_{11} ve Z_{12} hücresinde yer alan yani düşük ana değerlere ve ek değerlere sahip bir sit bulunmadığı Şekil 5.24'te görülmektedir. Şekil 5.25 incelendiğinde G1 kodlu Gülyalı Halk Plajı ve G3 kodlu Divane Plajı Z_{32} alanında bulunduğu görülmektedir. Buna göre Gülyalı Halk Plajı ve Divane Plajı yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip iken orta düzeyde turistik ve fonksiyonel değerlere sahiptir. G2 kodlu Küçükev Plajı ise Z_{22} alanında yer almaktadır. Buna göre Küçükev Plajı orta düzeyde ana değerler ve ek değerlere sahiptir.

Tablo 5.14. Gülyalı ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar

Göstergeler / Alt Göstergeler	Gülyalı Halk Plajı (G1)	Küçükev Plajı (G2)	Divane Plajı (G3)
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)			
Nadirlik	0,25	0,25	0,25
Temsil edilebilirlik	1	1	1
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0	0	0
Yorumlama düzeyi	1	1	1
Doğal /Estetik Değerler (VSA)			
Bakış Açıları	1	0,5	0,75
Yüzey	1	0	1
Çevreleyen doğa ve manzara	1	0,75	1
Sitlerin çevresel uyumu	1	1	1
Koruma Değerleri (VPr)			

Şu anki kondisyonu	1	1	1
Koruma seviyesi	0,25	0,25	0
Güvenlik açığı	0,75	0,75	0,75
Uygun ziyaretçi sayısı	1	1	1
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**9,25**	**7,5**	**8,75**
Fonksiyonel Değerler (VFn)			
Ulaşılabilirlik	1	1	1
Ek doğal değerler	0,5	0,5	0,5
Ek antropojenik değerler	0	0	0
Merkezlere yakınlık	1	1	1
Önemli yol ağlarına yakınlık	1	1	1
Ek fonksiyonel değerler	0,5	0,5	0
Turistik Değerler (VTr)			
Tanıtım	0	0	0
Organize ziyaretler	0	0	0
Turizm bürolarına yakınlık	0,75	0,75	0,75
Tasvir panoları	0,75	0	0
Ziyaretçi sayısı	0,5	0,25	0,25
Turizm altyapısı	0,75	0,75	0
Tur rehberi servisi	0	0	0
Otel servisi	1	1	1
Restoran Servisi	1	1	1
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**8,75**	**7,75**	**6,5**
GAM Değeri	**18**	**15,25**	**15,25**

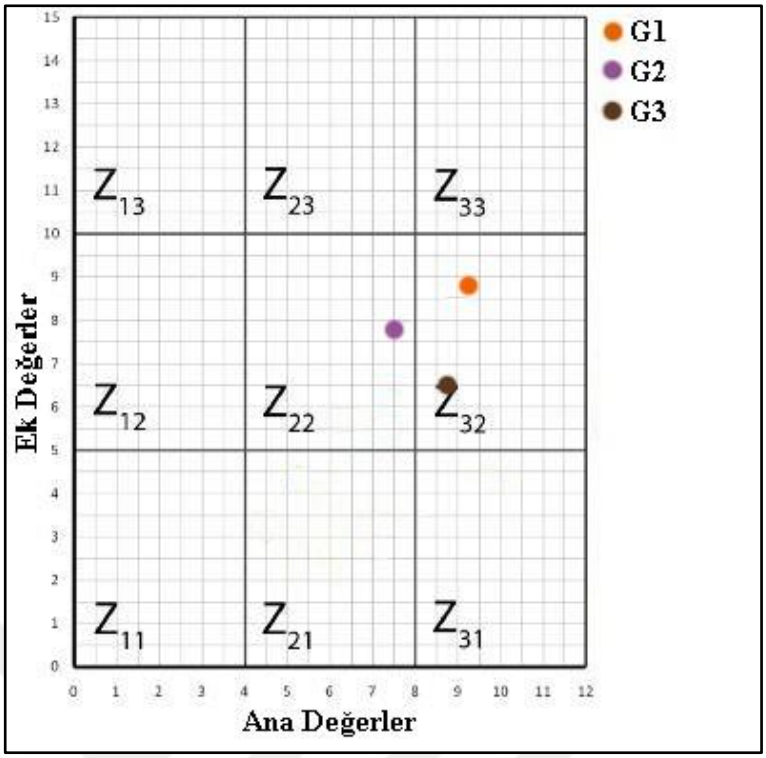

Şekil 5.25. GAM'a göre Gülyalı ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris

Gülyalı ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin ilçedeki dağılışı hazırlanan bir harita ile gösterilmiştir (Şekil 5.26), (Şekil 5.27). Harita incelendiğinde sitlerin dağılış olarak ilçenin kuzeyi ve kuzeydoğusunda kıyı kesiminde yer aldığı görülebilmektedir.

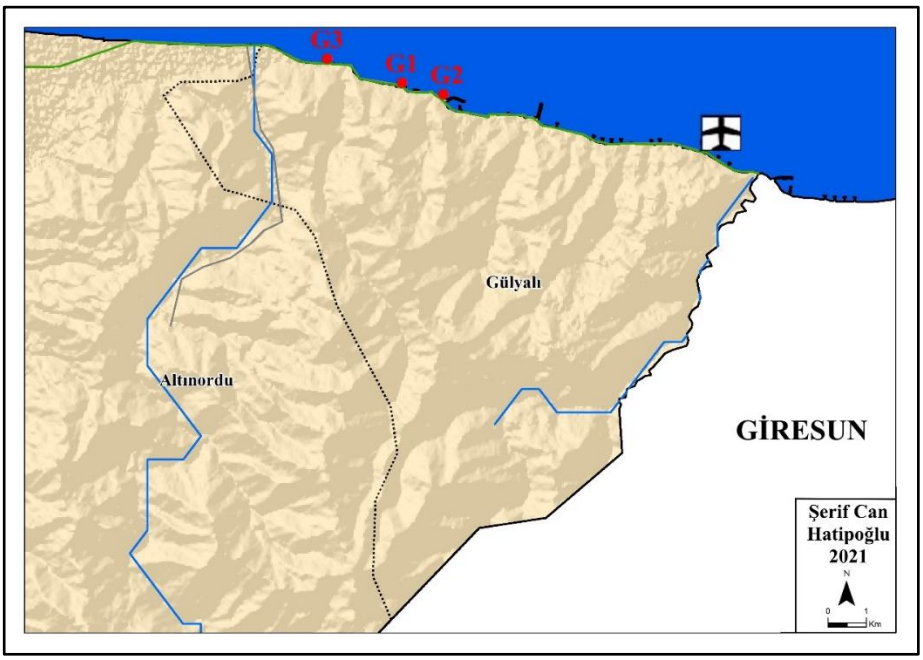

Şekil 5.26. Gülyalı ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası

Şekil 5.27. Gülyalı ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar

5.1.9.1. Gülyalı İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler

Z_{32} alanında yer alan Gülyalı Halk Plajı ve Divane Plajı için yerel yönetim unsurları özellikle düşük değerleri geliştirmeli ve planlamalarda bulunmalıdır. Ayrıca orta düzeyde olan ek değerleri geliştirerek bu sitleri Z_{33} alanına taşınması mekânın çekiciliğine katkıda bulunacaktır. Bu anlamda da ek değerler içerisinde turistik altyapı en önemli kriter olarak göze çarpmaktadır. Z_{22} alanında yer alan Küçükev Plajı için yöneticiler ek değerleri ve altyapı hizmetlerini daha yüksek seviyelere çıkarmayı hedeflemeli ve bu yolla ziyaretçi sayılarını arttırmak için çalışmalıdır. Bunun için tanıtım faaliyetlerini arttırmak etkili bir yöntem olabilir.

5.1.10. Gürgentepe İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi

GAM yöntemi ile Ordu ili Gürgentepe ilçesi jeositleri ve jeomorfositleri incelenmiştir. Modelin uygulanması aşamasında arazi çalışmalarının yanı sıra kaynak taraması, yerel halkla ve Ordu İl Turizm Müdürlüğü yetkilileriyle görüşmeler yapılmıştır.

Gürgentepe ilçesi GAM ile değerlendirilmiş ve Tablo 5.15 üzerinde jeosit ve jeomorfositlerin aldıkları puanlar gösterilmiştir (Tablo 5.15). Bu tablo yardımı ile GAM Matrisi Gürgentepe ilçesi için oluşturulmuştur (Şekil 5.28). Gürgentepe ilçesinde Z_{11} ve Z_{12} hücresinde yer alan yani düşük ana değerlere ve ek değerlere sahip bir sit bulunmadığı Şekil 5.28'te görülmektedir. Şekil 5.28 incelendiğinde G1 kodlu Dumanlı Şelalesi ve G2 kodlu Tepeköy Yatak İçi Şekilleri Z_{21} alanında bulunduğu görülmektedir. Buna göre Dumanlı Şelalesi ve Tepeköy Yatak İçi Şekilleri orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Tablo 5.15. Gürgentepe ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar

Göstergeler / Alt Göstergeler	Dumanlı Şelalesi (G1)	Tepeköy Yatak İçi Şekilleri (G2)
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)		
Nadirlik	0,25	0,25
Temsil edilebilirlik	1	0,5
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0	0
Yorumlama düzeyi	1	1
Doğal /Estetik Değerler (VSA)		
Bakış Açıları	0,25	1
Yüzey	0	1
Çevreleyen doğa ve manzara	1	0,5
Sitlerin çevresel uyumu	0,5	0,5
Koruma Değerleri (VPr)		
Şu anki kondisyonu	1	1
Koruma seviyesi	0	0
Güvenlik açığı	0,75	0,75
Uygun ziyaretçi sayısı	0,25	0,75
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**6**	**7,25**
Fonksiyonel Değerler (VFn)		
Ulaşılabilirlik	0,25	0,25
Ek doğal değerler	0	0
Ek antropojenik değerler	0	0
Merkezlere yakınlık	0,5	0,5
Önemli yol ağlarına yakınlık	0,5	0,5
Ek fonksiyonel değerler	0	0
Turistik Değerler (VTr)		
Tanıtım	0	0
Organize ziyaretler	0	0
Turizm bürolarına yakınlık	0,75	0,5
Tasvir panoları	0	0
Ziyaretçi sayısı	0	0
Turizm altyapısı	0	0
Tur rehberi servisi	0	0
Otel servisi	0,5	0,5
Restoran Servisi	0,75	0,25
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**3,25**	**2,5**
GAM Değeri	**9,25**	**9,75**

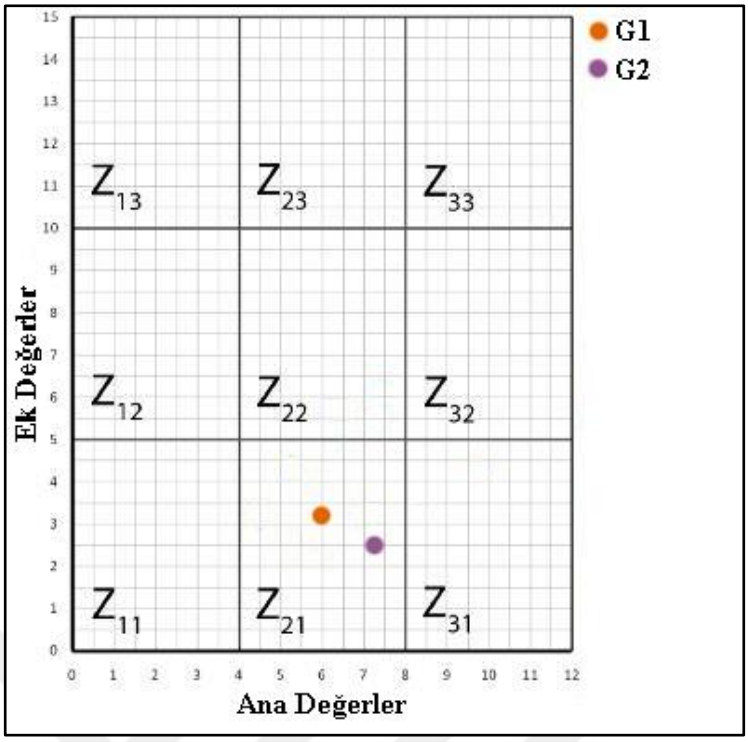

Şekil 5.28. GAM'a göre Gürgentepe ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris

Gürgentepe ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin ilçedeki dağılışı hazırlanan bir harita ile gösterilmiştir (Şekil 5.29), (Şekil 5.30). Harita incelendiğinde sitlerin dağılış olarak ilçenin güneydoğusu ve orta kesiminde yer aldığı görülebilmektedir.

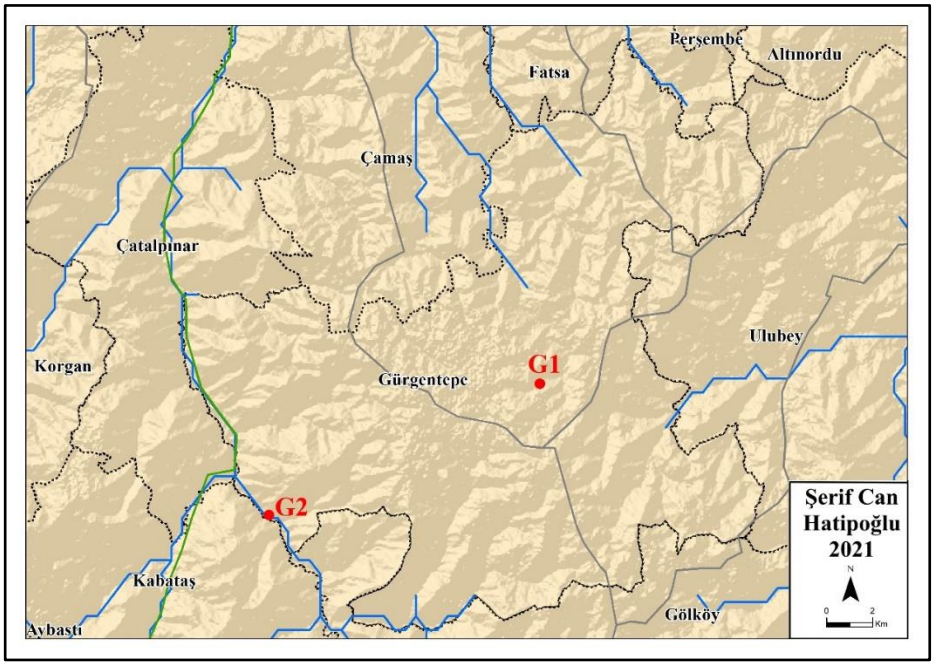

Şekil 5.29. Gürgentepe ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası

Şekil 5.30. Gürgentepe ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar

5.1.10.1. Gürgentepe İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler

Z_{21} alanında yer alan Dumanlı Şelalesi ve Tepeköy Yatak İçi Şekilleri için yerel yönetimler ek değerler geliştirmeye çalışmalı ve olası tehditler için araştırma yapmalıdır.

5.1.11. İkizce İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi

GAM yöntemi ile Ordu ili İkizce ilçesi jeositleri ve jeomorfositleri incelenmiştir. Modelin uygulanması aşamasında arazi çalışmalarının yanı sıra kaynak taraması, yerel halkla ve Ordu İl Turizm Müdürlüğü yetkilileriyle görüşmeler yapılmıştır.

İkizce ilçesi GAM ile değerlendirilmiş ve Tablo 5.16 üzerinde jeosit ve jeomorfositlerin aldıkları puanlar gösterilmiştir (Tablo 5.16). Bu tablo yardımı ile GAM Matrisi İkizce ilçesi için oluşturulmuştur (Şekil 5.31). İkizce ilçesinde Z_{11} ve Z_{12} hücresinde yer alan yani düşük ana değerlere ve ek değerlere sahip bir sit bulunmadığı Şekil 5.31'te görülmektedir. Şekil 5.31 incelendiğinde G1 kodlu Cin Değirmeni Şelalesi ve G2 kodlu Başönü (Gürlük) Şelalesi Z_{21} alanında bulunduğu görülmektedir. Buna göre Cin Değirmeni Şelalesi ve Başönü (Gürlük) Şelalesi orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Tablo 5.16. İkizce ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar

Göstergeler / Alt Göstergeler	Cin Değirmeni Şelalesi (G1)	Başönü (Gürlük) Şelalesi (G2)
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)		
Nadirlik	0,25	0,25
Temsil edilebilirlik	0,5	1
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0	0
Yorumlama düzeyi	1	1
Doğal /Estetik Değerler (VSA)		

Bakış Açıları	0,25	0,25
Yüzey	0	0
Çevreleyen doğa ve manzara	0,5	0,5
Sitlerin çevresel uyumu	0,5	1
Koruma Değerleri (VPr)		
Şu anki kondisyonu	1	1
Koruma seviyesi	0	0,25
Güvenlik açığı	0,25	0,75
Uygun ziyaretçi sayısı	0,25	0,25
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**4,5**	**6,25**
Fonksiyonel Değerler (VFn)		
Ulaşılabilirlik	0,75	1
Ek doğal değerler	0	0,25
Ek antropojenik değerler	0,25	0,5
Merkezlere yakınlık	0,25	0,5
Önemli yol ağlarına yakınlık	0,25	0,25
Ek fonksiyonel değerler	0	0,25
Turistik Değerler (VTr)		
Tanıtım	0,25	0
Organize ziyaretler	0	0
Turizm bürolarına yakınlık	0,25	0,5
Tasvir panoları	0	0
Ziyaretçi sayısı	0,25	0,25
Turizm altyapısı	0	0
Tur rehberi servisi	0	0
Otel servisi	0,25	0
Restoran Servisi	0,25	0,5
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**2,75**	**4**
GAM Değeri	**7,25**	**10,25**

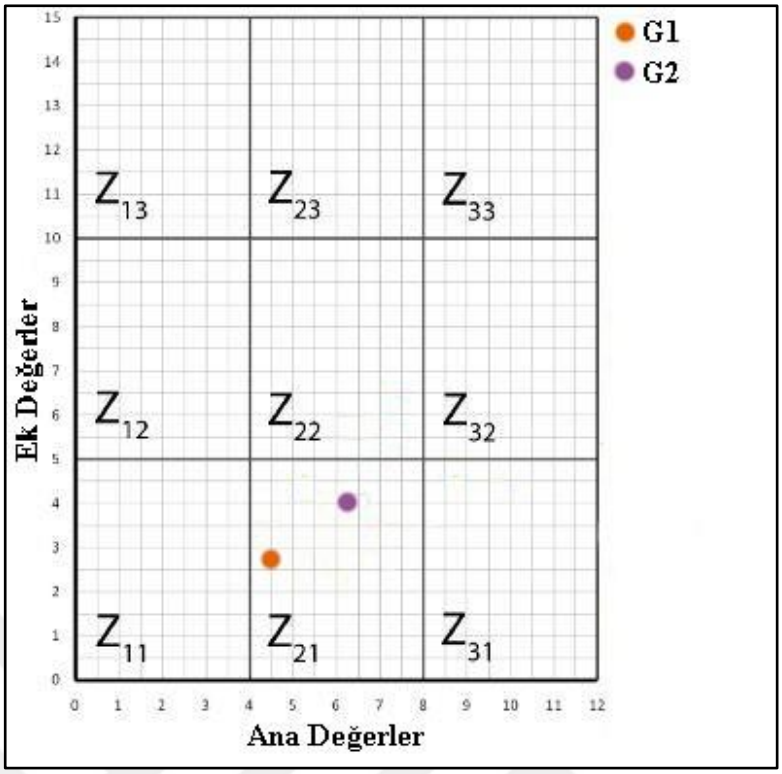

Şekil 5.31. GAM'a göre İkizce ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris

İkizce ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin ilçedeki dağılışı hazırlanan bir harita ile gösterilmiştir (Şekil 5.32), (Şekil 5.33). Harita incelendiğinde sitlerin dağılış olarak ilçenin orta kesiminde yer aldığı görülebilmektedir.

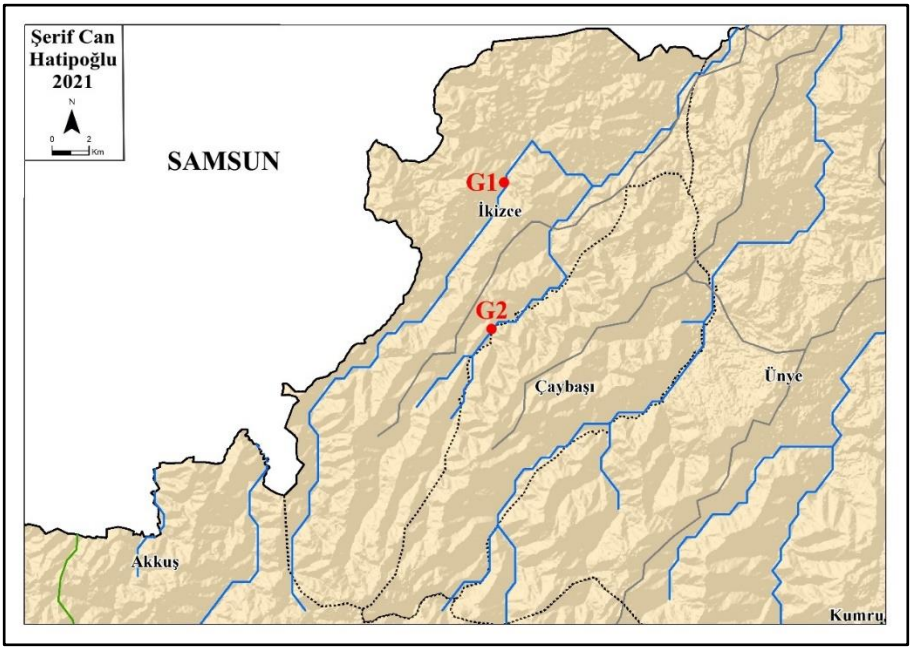

Şekil 5.32. İkizce ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası

Şekil 5.33. İkizce ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar

5.1.11.1. İkizce İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler

Z_{21} alanında yer alan Cin Değirmeni Şelalesi ve Başönü (Gürlük) Şelalesi için yerel yönetimler ek değerler geliştirmeye çalışmalı ve olası tehditler için araştırma yapmalıdır.

5.1.12. Kabadüz İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi

GAM yöntemi ile Ordu ili Kabadüz ilçesi jeositleri ve jeomorfositleri incelenmiştir. Modelin uygulanması aşamasında arazi çalışmalarının yanı sıra kaynak taraması, yerel halkla ve Ordu İl Turizm Müdürlüğü yetkilileriyle görüşmeler yapılmıştır.

Kabadüz ilçesi GAM ile değerlendirilmiş ve Tablo 5.17 ve 5.18 üzerinde jeosit ve jeomorfositlerin aldıkları puanlar gösterilmiştir (Tablo 5.17), (Tablo 5.18). Bu tablolar yardımı ile GAM Matrisi Kabadüz ilçesi için oluşturulmuştur (Şekil 5.34). Kabadüz ilçesinde Z_{11} ve Z_{12} hücresinde yer alan yani düşük ana değerlere ve ek değerlere sahip bir sit bulunmadığı Şekil 5.34'te görülmektedir. Şekil 5.34 incelendiğinde G1 kodlu Çambaşı (Yaylası) Platosu Z_{33} alanında bulunduğu görülmektedir. Buna göre Çambaşı (Yaylası) Platosu yüksek ana ve ek değerlere sahiptir. G4 kodlu Kurtkayası Kayalıkları Z_{32} alanında yer almaktadır. Yani Kurtkayası Kayalıkları yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip iken orta düzeyde turistik ve fonksiyonel değerlere sahiptir. G8 kodlu Gerce Şelalesi Z_{31} alanında yer almaktadır. Yani Gerce Şelalesi yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip ve düşük seviye turistik ve fonksiyonel değerlere sahiptir. G2 kodlu Dişkaya Kayalıkları, G3 kodlu Gelinkaya Kayalıkları, G5 kodlu Çağlayan Kaya Şelalesi, G6 kodlu Elmadibi Şelalesi, G7 kodlu Dikilitaş Takım Şelaleleri ve G9 kodlu Ablak Kayası ise Z_{21} alanında bulunmaktadır. Buna göre Dişkaya Kayalıkları, Gelinkaya Kayalıkları, Çağlayan Kaya Şelalesi, Elmadibi Şelalesi, Dikilitaş Takım

Şelaleleri ve Ablak Kayası orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Tablo 5.17. Kabadüz ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar

Göstergeler / Alt Göstergeler	Çambaşı (Yaylası) Platosu (G1)	Dişkaya Kayalıkları (G2)	Gelinkaya Kayalıkları (G3)	Kurtkayası Kayalıkları (G4)
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)				
Nadirlik	0,75	0,25	0,25	0,25
Temsil edilebilirlik	1	0,75	0,75	0,75
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0,75	0	0	0
Yorumlama düzeyi	1	1	1	1
Doğal /Estetik Değerler (VSA)				
Bakış Açıları	1	0,75	0,75	1
Yüzey	1	0	0	0,5
Çevreleyen doğa ve manzara	1	1	1	1
Sitlerin çevresel uyumu	1	1	1	1
Koruma Değerleri (VPr)				
Şu anki kondisyonu	1	1	1	1
Koruma seviyesi	0,75	0	0	0
Güvenlik açığı	0,75	0,5	0,5	0,5
Uygun ziyaretçi sayısı	1	1	1	1
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**11**	**7,25**	**6,5**	**8,75**
Fonksiyonel Değerler (VFn)				
Ulaşılabilirlik	1	0,75	0,75	1
Ek doğal değerler	0,75	0,5	0,5	0,5
Ek antropojenik değerler	0,5	0,25	0,25	0,25
Merkezlere yakınlık	0,5	0,75	0,75	0,75
Önemli yol ağlarına yakınlık	0,25	0,25	0,25	0,25
Ek fonksiyonel değerler	0,5	0	0	0,25
Turistik Değerler (VTr)				
Tanıtım	1	0	0	0
Organize ziyaretler	0,5	0	0	0
Turizm bürolarına yakınlık	0,25	0,5	0,5	0,5

Tasvir panoları	1	0	0	0
Ziyaretçi sayısı	0,75	0,25	0,25	0,25
Turizm altyapısı	1	0	0	0,5
Tur rehberi servisi	0,25	0	0	0
Otel servisi	1	0,75	0,75	1
Restoran Servisi	1	0,5	0,5	1
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**10,25**	**4,5**	**4,5**	**6,25**
GAM Değeri	**21,25**	**11,75**	**11**	**15**

Tablo 5.18. Kabadüz ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar-2

Göstergeler / Alt Göstergeler	**Çağlayan Kaya Şelalesi (G5)**	**Elmadibi Şelalesi (G6)**	**Dikilitaş Takım Şelaleleri (G7)**	**Gerce Şelalesi (G8)**	**Ablak Kayası (G9)**
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)					
Nadirlik	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
Temsil edilebilirlik	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0	0	0	0	
Yorumlama düzeyi	1	1	1	1	1
Doğal /Estetik Değerler (VSA)					
Bakış Açıları	0,25	0,25	0,25	0,25	0,5
Yüzey	0,5	0	0,5	0	0,5
Çevreleyen doğa ve manzara	0,75	0,75	1	1	1
Sitlerin çevresel uyumu	0,5	0,5	0,5	0,5	1
Koruma Değerleri (VPr)					
Şu anki kondisyonu	1	1	1	1	1
Koruma seviyesi	0	0	0	0	0
Güvenlik açığı	0,75	0,75	0,75	0,75	1
Uygun ziyaretçi sayısı	0,25	0,5	0,5	0,5	0,5
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**5,75**	**5,5**	**6,25**	**8,75**	**7,25**
Fonksiyonel Değerler (VFn)					
Ulaşılabilirlik	0,25	0,25	0,25	0,75	0,75
Ek doğal değerler	0,25	0	0	0,25	0,25
Ek antropojenik değerler	0	0	0,75	0	0
Merkezlere yakınlık	0,5	0,25	0,25	0,25	0,25
Önemli yol ağlarına yakınlık	0,75	0,25	0,75	0,25	0

Ek fonksiyonel değerler	0	0	0	0	0,25
Turistik Değerler (VTr)					
Tanıtım	0	0	0,25	0,25	0,25
Organize ziyaretler	0	0	0	0	0
Turizm bürolarına yakınlık	0,5	0,5	0,25	0,25	0,25
Tasvir panoları	0	0	0	0	0
Ziyaretçi sayısı	0	0	0,25	0,25	0,25
Turizm altyapısı	0	0	0	0	0
Tur rehberi servisi	0	0	0	0	0
Otel servisi	0,25	0,25	0,5	0,5	0,5
Restoran Servisi	0,25	0,25	0,25	0,5	0,25
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**2,75**	**1,75**	**3,5**	**3,25**	**3**
GAM Değeri	**8,5**	**7,25**	**9,75**	**12**	**10,25**

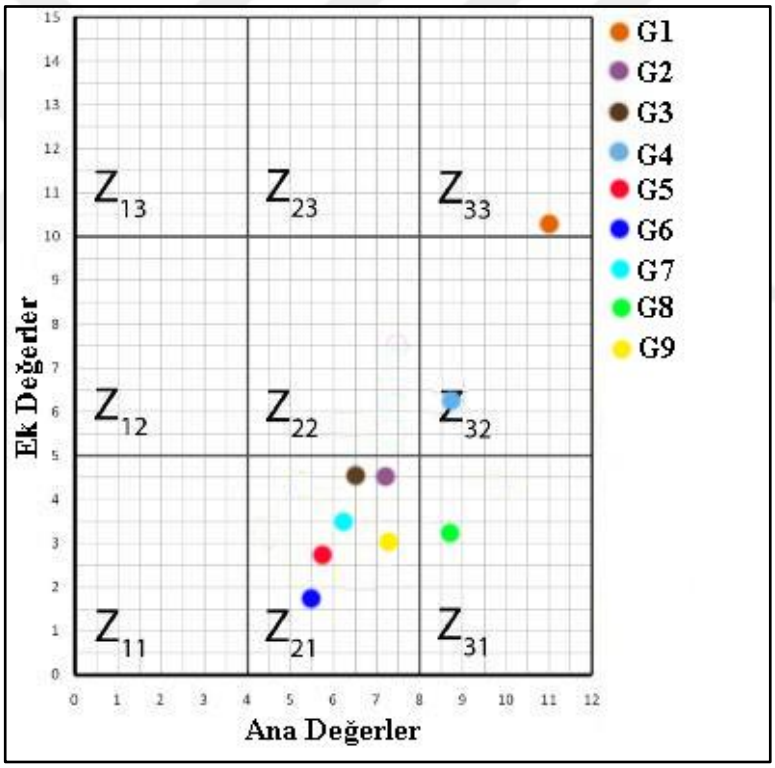

Şekil 5.34. GAM'a göre Kabadüz ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris

Kabadüz ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin ilçedeki dağılışı hazırlanan bir harita ile gösterilmiştir (Şekil 5.35), (Şekil 5.36). Harita incelendiğinde sitlerin dağılış olarak ilçenin orta kesiminde ve güneyinde yer aldığı görülebilmektedir.

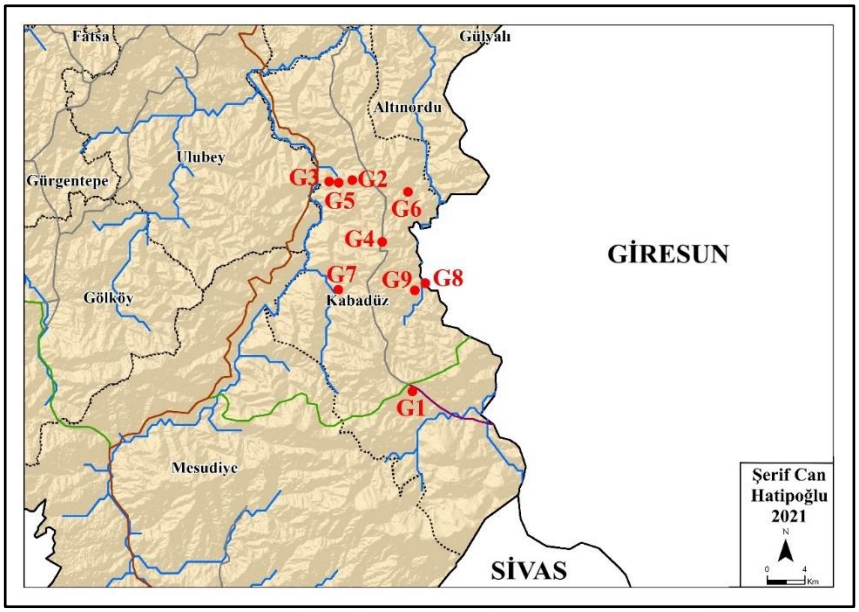

Şekil 5.35. Kabadüz ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası

Şekil 5.36. Kabadüz ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar

5.1.12.1. Kabadüz İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler

Z_{33} alanında yer alan kodlu Çambaşı (Yaylası) Platosu için yönetimler turizmin etkisini araştırmalı ve yoğun turist dolaşımı nedeniyle olası tehditleri saptamalıdır. Ayrıca bu jeomorfosit gerekli optimum şartlara sahip olduğu için mevcut özelliklerin koruma altına alınması önem sürdürülebilirlik açısından hayati öneme sahiptir. Z_{32} alanında yer alan Kurtkayası Kayalıkları için yerel yönetim unsurları özellikle düşük değerleri geliştirmeli ve planlamalarda bulunmalıdır. Ayrıca orta düzeyde olan ek değerleri geliştirerek bu sitin Z_{33} alanına taşınması mekânın çekiciliğine katkıda bulunacaktır. Z_{31} alanında yer alan Gerce Şelalesi için ana değerler yüksek olduğundan daha çok düşük seviyedeki ek değerlere önem verilmelidir. Özellikle turizm altyapısı üzerinde mutlaka geliştirmeler yapılmalıdır. Z21 alanında yer alan Dişkaya

Kayalıkları, Gelinkaya Kayalıkları, Çağlayan Kaya Şelalesi, Elmadibi Şelalesi, Dikilitaş Takım Şelaleleri ve Ablak Kayası için yerel yönetimler ek değerler geliştirmeye çalışmalı ve olası tehditler için araştırma yapmalıdır.

5.1.13. Korgan İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi

GAM yöntemi ile Ordu ili Korgan ilçesi jeositleri ve jeomorfositleri incelenmiştir. Modelin uygulanması aşamasında arazi çalışmalarının yanı sıra kaynak taraması, yerel halk ve Ordu İl Turizm Müdürlüğü yetkilileriyle görüşmeler yapılmıştır.

Korgan ilçesi GAM ile değerlendirilmiş ve Tablo 5.19 ve 5.20 üzerinde jeosit ve jeomorfositlerin aldıkları puanlar gösterilmiştir (Tablo 5.19), (Tablo 5.20). Bu tablo yardımı ile GAM Matrisi Korgan ilçesi için oluşturulmuştur (Şekil 5.37). Korgan ilçesinde Z_{11} ve Z_{12} hücresinde yer alan yani düşük ana değerlere ve ek değerlere sahip bir sit bulunmadığı Şekil 5.37'de görülmektedir. Şekil 5.37 incelendiğinde G1 kodlu Çiseli Takım Şelaleleri Z_{32} alanında bulunduğu görülmektedir. Buna göre Çiseli Takım Şelaleleri yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip iken orta düzeyde turistik ve fonksiyonel değerlere sahiptir. G9 kodlu Korgan (Yaylası) Platosu Z_{31} alanında yer almaktadır. Buna göre Korgan (Yaylası) Platosu yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip ve düşük seviye turistik ve fonksiyonel değerlere sahiptir. G2 kodlu Karucuk Şelalesi, G3 kodlu Güllük Şelalesi, G4 kodlu Çayırkent Şelalesi, G5 kodlu Çağlayanbaşı Şelalesi, G6 kodlu Sitilci Şelalesi, G7 kodlu Başköy Şelalesi ve G8 kodlu Derealan Yatak İçi Şekilleri Z_{21} alanında bulunmaktadır. Buna göre Karucuk Şelalesi, Güllük Şelalesi, Çayırkent Şelalesi, Çağlayanbaşı Şelalesi, Sitilci Şelalesi, Başköy Şelalesi ve Derealan Yatak İçi Şekilleri orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Tablo 5.19. Korgan ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar

Göstergeler / Alt Göstergeler	**Çiseli Takım Şelaleleri (G1)**	**Karucuk Şelalesi (G2)**	**Güllük Şelalesi (G3)**	**Çayırkent Şelalesi (G4)**	**Çağlayanbaşı Şelalesi G5)**
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)					
Nadirlik	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
Temsil edilebilirlik	1	0,5	0,5	0,5	0,75

Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0,25	0	0	0	0
Yorumlama düzeyi	1	1	1	1	1
Doğal /Estetik Değerler (VSA)					
Bakış Açıları	0,75	0,25	0,25	0,25	0,25
Yüzey	1	0	0	0	0,5
Çevreleyen doğa ve manzara	1	0,75	1	1	1
Sitlerin çevresel uyumu	0,75	0,5	0,5	0,75	0,75
Koruma Değerleri (VPr)					
Şu anki kondisyonu	1	1	1	1	1
Koruma seviyesi	0	0	0	0	0
Güvenlik açığı	0,75	0,5	0,5	0,5	0,75
Uygun ziyaretçi sayısı	0,5	0,25	0,25	0,25	0,25
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**8,25**	**5**	**5,25**	**5,5**	**6,5**
Fonksiyonel Değerler (VFn)					
Ulaşılabilirlik	0,75	0,75	0,75	0,25	0,25
Ek doğal değerler	0,5	0,5	0,25	0,25	0
Ek antropojenik değerler	0,5	0,5	0,25	0,25	0,5
Merkezlere yakınlık	0,25	0,25	0,5	0,5	0,5
Önemli yol ağlarına yakınlık	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Ek fonksiyonel değerler	0,25	0	0	0	0
Turistik Değerler (VTr)					
Tanıtım	0,5	0	0	0	0
Organize ziyaretler	0,75	0	0	0	0
Turizm bürolarına yakınlık	0,25	0,25	0,25	0,25	0,5
Tasvir panoları	0,25	0	0	0	0
Ziyaretçi sayısı	0,5	0,25	0,25	0,25	0,25
Turizm altyapısı	0,25	0	0	0	0
Tur rehberi servisi	0,75	0	0	0	0
Otel servisi	1	0,75	0,5	0,5	0,5
Restoran Servisi	0,75	0,5	0,5	0,5	0,25
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**7,75**	**4,25**	**3,75**	**3,25**	**3,25**
GAM Değeri	**16**	**9,25**	**9**	**8,75**	**9,75**

Tablo 5.20. Korgan ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar-2

Göstergeler / Alt Göstergeler	**Sitilici Şelalesi (G6)**	**Başköy Şelalesi (G7)**	**Deraalan Yatak İçi Şekilleri (G8)**	**Korgan (Yaylası) Platosu (G9)**
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)				
Nadirlik	0,25	0,25	0,25	0,25

Temsil edilebilirlik	0,5	0,5	0,5	1
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0	0	0	0
Yorumlama düzeyi	1	1	0,75	1
Doğal /Estetik Değerler (VSA)				
Bakış Açıları	0,25	0,25	0,5	1
Yüzey	0	0	0,5	1
Çevreleyen doğa ve manzara	0,25	1	0,5	1
Sitlerin çevresel uyumu	0,5	0,75	0,5	1
Koruma Değerleri (VPr)				
Şu anki kondisyonu	1	1	1	1
Koruma seviyesi	0	0	0	0
Güvenlik açığı	0,75	0,75	0,75	0,75
Uygun ziyaretçi sayısı	0,25	0,25	0,25	1
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**4,75**	**5,75**	**5,5**	**9**
Fonksiyonel Değerler (VFn)				
Ulaşılabilirlik	1	1	0,25	1
Ek doğal değerler	0	0,5	0,25	0,25
Ek antropojenik değerler	0,5	0,25	0,5	0
Merkezlere yakınlık	0,5	0,5	0,5	0,25
Önemli yol ağlarına yakınlık	0,5	0,5	0,5	0,5
Ek fonksiyonel değerler	0	0	0	0,25
Turistik Değerler (VTr)				
Tanıtım	0	0	0	0,25
Organize ziyaretler	0	0	0	0
Turizm bürolarına yakınlık	0,5	0,5	0,5	0,25
Tasvir panoları	0	0	0	0,25
Ziyaretçi sayısı	0,25	0,25	0	0,5
Turizm altyapısı	0	0	0	0
Tur rehberi servisi	0	0	0	0
Otel servisi	0,5	0,75	0,5	0,25
Restoran Servisi	1	0,5	0,75	0,25
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**4,75**	**4,75**	**3,75**	**4**
GAM Değeri	**9,5**	**10,5**	**9,25**	**13**

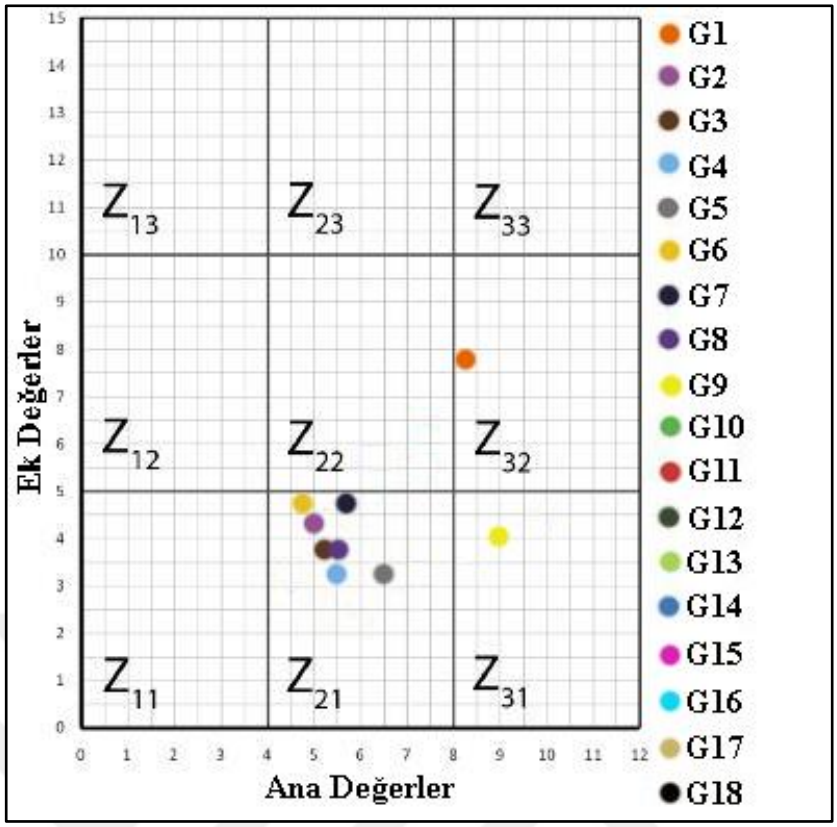

Şekil 5.37. GAM'a göre Korgan ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris

Korgan ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin ilçedeki dağılışı hazırlanan bir harita ile gösterilmiştir (Şekil 5.38), (Şekil 5.39). Harita incelendiğinde sitlerin dağılış olarak ilçenin orta kesiminde ve güneyinde yer aldığı görülebilmektedir

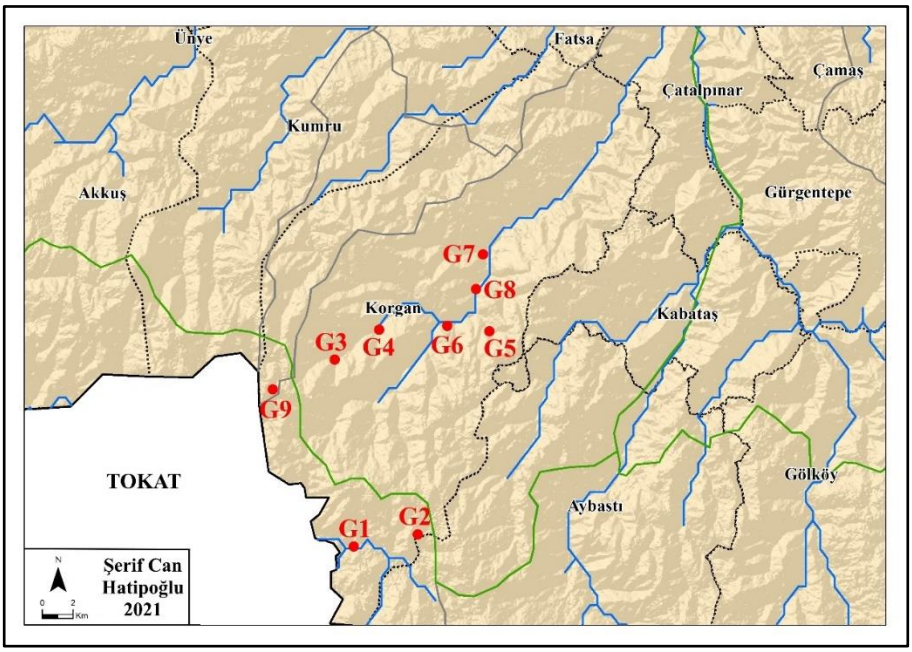

Şekil 5.38. Korgan ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası

Şekil 5.39. Korgan ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar

5.1.13.1.Korgan İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler

Z_{32} alanında yer alan Çiseli Takım Şelaleleri için yerel yönetim unsurları özellikle düşük değerleri geliştirmeli ve planlamalarda bulunmalıdır. Ayrıca orta düzeyde olan ek değerleri geliştirerek bu sitleri Z_{33} alanına taşınması mekânın çekiciliğine katkıda bulunacaktır. Z_{31} alanında yer alan Korgan (Yaylası) Platosu için ana değerler yüksek olduğundan daha çok düşük seviyedeki ek değerlere önem verilmelidir. Özellikle turizm altyapısı üzerinde mutlaka geliştirmeler yapılmalıdır. Z_{21} alanında yer alan Karucuk Şelalesi, Güllük Şelalesi, Çayırkent Şelalesi, Çağlayanbaşı Şelalesi, Sitilci Şelalesi, Başköy Şelalesi ve Derealan Yatak İçi Şekilleri için yerel yönetimler ek değerler geliştirmeye çalışmalı ve olası tehditler için araştırma yapmalıdır.

5.1.14. Kumru İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi

GAM yöntemi ile Ordu ili Kumru ilçesi jeositleri ve jeomorfositleri incelenmiştir. Modelin uygulanması aşamasında arazi çalışmalarının yanı sıra kaynak taraması, yerel halkla ve Ordu İl Turizm Müdürlüğü yetkilileriyle görüşmeler yapılmıştır.

Kumru ilçesi GAM ile değerlendirilmiş ve Tablo 5.21 ve Tablo 5.22 üzerinde jeosit ve jeomorfositlerin aldıkları puanlar gösterilmiştir (Tablo 5.21), (Tablo 5.22). Bu tablolar yardımı ile GAM Matrisi Kumru ilçesi için oluşturulmuştur (Şekil 5.40). Kumru ilçesinde Z_{11} ve Z_{12} hücresinde yer alan yani düşük ana değerlere ve ek değerlere sahip bir sit bulunmadığı Şekil 5.40'ta görülmektedir. Şekil 5.40 incelendiğinde G4 kodlu Düzoba (Yaylası) Platosu Z_{31} alanında bulunduğu

görülmektedir. Buna göre Düzoba (Yaylası) Platosu yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip ve düşük seviye turistik ve fonksiyonel değerlere sahiptir. G1 kodlu Pösküden Şelalesi, G2 kodlu Karaveli Şelalesi, G3 kodlu Duman Şelalesi, G5 kodlu Yaylacık Mağarası, G6 kodlu Kozmandağ Mağarası, G7 kodlu Patlaksu Mağarası, G8 kodlu Kurudere Mağarası ve G9 kodlu Ericek (Yaylası) Platosu ise Z_{21} alanında bulunmaktadır. Buna göre Pösküden Şelalesi, Karaveli Şelalesi, Duman Şelalesi, Yaylacık Mağarası, Kozmandağ Mağarası, Patlaksu Mağarası, Kurudere Mağarası ve Ericek (Yaylası) Platosu orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Tablo 5.21. Kumru ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar

Göstergeler / Alt Göstergeler	**Pösküden Şelalesi (G1)**	**Karaveli Şelalesi (G2)**	**Duman Şelalesi (G3)**	**Düzoba (Yaylası) Platosu (G4)**
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)				
Nadirlik	0,25	0,25	0,25	0,25
Temsil edilebilirlik	0,5	1	1	1
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0	0	0	0
Yorumlama düzeyi	1	1	1	1
Doğal /Estetik Değerler (VSA)				
Bakış Açıları	1	0,25	0,25	1
Yüzey	0,5	0	0	1
Çevreleyen doğa ve manzara	1	1	1	1
Sitlerin çevresel uyumu	0,5	0,5	0,5	1
Koruma Değerleri (VPr)				
Şu anki kondisyonu	1	1	1	1
Koruma seviyesi	0	0	0	0,25
Güvenlik açığı	0,75	0,75	0,75	0,75
Uygun ziyaretçi sayısı	1	0,25	0,25	1
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**7,5**	**6**	**6**	**9,25**
Fonksiyonel Değerler (VFn)				
Ulaşılabilirlik	0,5	0,25	0,25	0,75
Ek doğal değerler	0	0,25	0,25	0
Ek antropojenik değerler	0,25	0	0	0
Merkezlere yakınlık	0,5	0,5	0,5	0,75
Önemli yol ağlarına yakınlık	0,25	0,25	0,25	0,25
Ek fonksiyonel değerler	0	0	0	0
Turistik Değerler (VTr)				
Tanıtım	0,25	0	0	0
Organize ziyaretler	0	0	0	0
Turizm bürolarına yakınlık	0,5	0,5	0,5	0,25
Tasvir panoları	0	0	0	0
Ziyaretçi sayısı	0,25	0,25	0	0,25

Turizm altyapısı	0,25	0	0	0,25
Tur rehberi servisi	0	0	0	0
Otel servisi	0,5	0,5	0,5	0,25
Restoran Servisi	0,5	0,5	0,5	0,25
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**3,75**	**3**	**2,75**	**3**
GAM Değeri	**11,25**	**9**	**8,75**	**12,25**

Tablo 5.22. Kumru ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar-2

Göstergeler / Alt Göstergeler	**Yaylacık Mağarası (G5)**	**Kozmandağ Mağarası (G6)**	**Patlaksu Mağarası (G7)**	**Kurudere Mağarası (G8)**	**Ericek (Yaylası) Platosu (G9)**
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)					
Nadirlik	0,5	0,25	0,5	0,25	0,25
Temsil edilebilirlik	0,75	0,75	0,75	0,75	0,5
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0,25	0,25	0,25	0,25	0
Yorumlama düzeyi	1	1	1	1	1
Doğal /Estetik Değerler (VSA)					
Bakış Açıları	0,5	0,25	0,25	0,25	0,5
Yüzey	0,5	0	0,5	0	0
Çevreleyen doğa ve manzara	0,5	0,5	0,75	0,75	0,75
Sitlerin çevresel uyumu	0,5	0,5	0,5	0,5	1
Koruma Değerleri (VPr)					
Şu anki kondisyonu	1	0,75	0,75	1	1
Koruma seviyesi	0	0	0	0	0
Güvenlik açığı	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Uygun ziyaretçi sayısı	0,5	0,25	0,5	0,25	1
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**6,5**	**5**	**6,25**	**5,5**	**6,5**
Fonksiyonel Değerler (VFn)					
Ulaşılabilirlik	0,25	0,25	0,25	0,25	0,75
Ek doğal değerler	0,25	0,25	0,25	0,25	0
Ek antropojenik değerler	0,25	0,25	0,25	0,25	0
Merkezlere yakınlık	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75
Önemli yol ağlarına yakınlık	0,25	0,25	0,25	0,25	0,5
Ek fonksiyonel değerler	0	0	0	0	0
Turistik Değerler (VTr)					
Tanıtım	0	0	0	0	0,25
Organize ziyaretler	0	0	0	0	0
Turizm bürolarına yakınlık	0,5	0,5	0,25	0,5	0,5
Tasvir panoları	0	0	0	0	0,25

Ziyaretçi sayısı	0	0	0	0	0,25
Turizm altyapısı	0	0	0	0	0,25
Tur rehberi servisi	0	0	0	0	0
Otel servisi	0,25	0,25	0,25	0,25	0,75
Restoran Servisi	0,25	0,25	0	0	0,5
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**2,75**	**2,75**	**2,25**	**2,5**	**4,75**
GAM Değeri	**9,25**	**7,75**	**8,5**	**8**	**11,25**

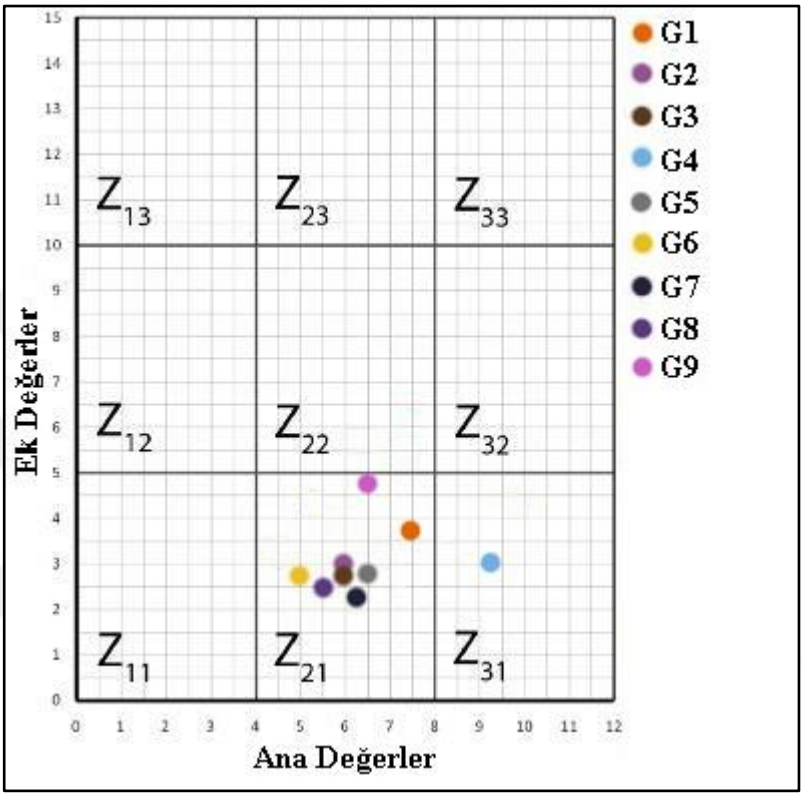

Şekil 5.40. GAM'a göre Kumru ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris

Kumru ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin ilçedeki dağılışı hazırlanan bir harita ile gösterilmiştir (Şekil 5.41), (Şekil 5.42). Harita incelendiğinde sitlerin dağılış olarak genellikle ilçenin kuzeyi ile orta kesiminde yer aldığı görülebilmektedir.

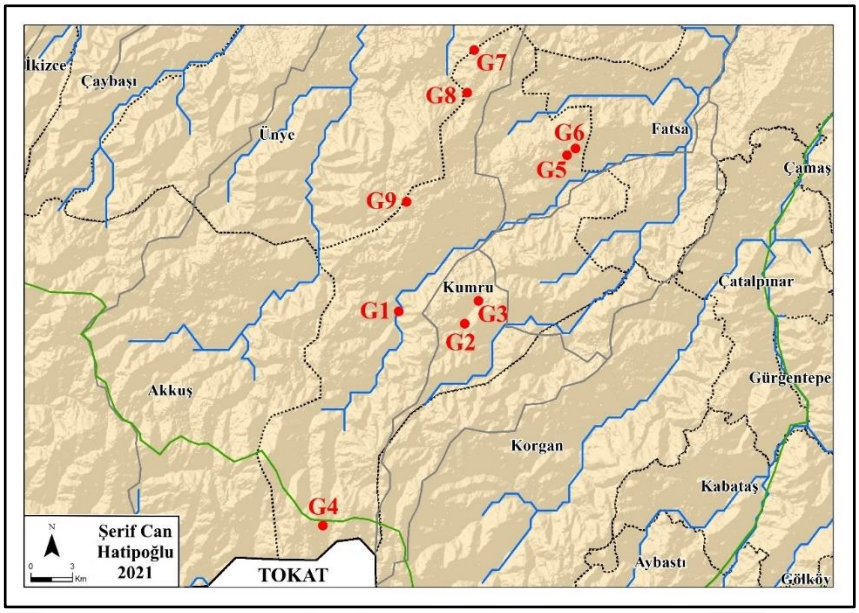

Şekil 5.41. Kumru ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası

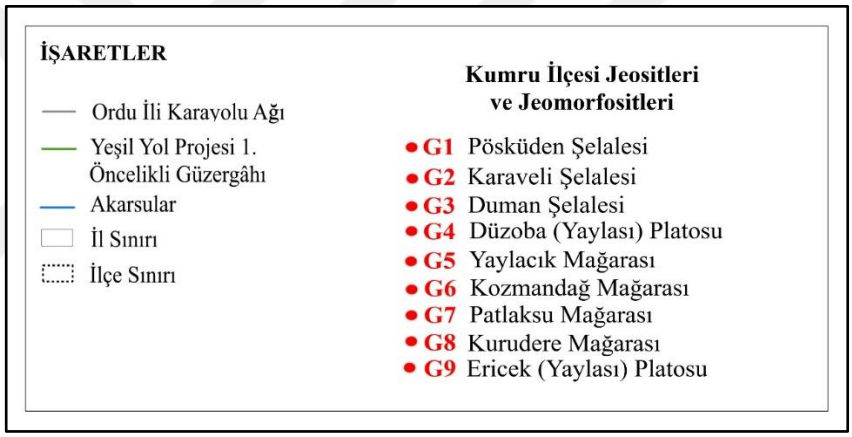

Şekil 5.42. Kumru ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar

5.1.14.1. Kumru İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler

Z_{31} alanında yer alan Düzoba (Yaylası) Platosu için ana değerler yüksek olduğundan daha çok düşük seviyedeki ek değerlere önem verilmelidir. Özellikle turizm altyapısı üzerinde mutlaka geliştirmeler yapılmalıdır. Z_{21} alanında yer alan Pösküden Şelalesi, Karaveli Şelalesi, Duman Şelalesi, Yaylacık Mağarası, Kozmandağ Mağarası, Patlaksu Mağarası, Kurudere Mağarası ve Ericek (Yaylası) Platosu için yerel yönetimler ek değerler geliştirmeye çalışmalı ve olası tehditler için araştırma yapmalıdır.

5.1.15. Mesudiye İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi

GAM yöntemi ile Ordu ili Mesudiye ilçesi jeositleri ve jeomorfositleri incelenmiştir. Modelin uygulanması aşamasında arazi çalışmalarının yanı sıra kaynak taraması, yerel halk ve Ordu İl Turizm Müdürlüğü yetkilileriyle görüşmeler yapılmıştır.

Mesudiye ilçesi GAM ile değerlendirilmiş ve Tablo 5.23, 5.24 ve 5.25 üzerinde jeosit ve jeomorfositlerin aldıkları puanlar gösterilmiştir (Tablo 5.23), (Tablo 5.24), (Tablo 5.25). Bu tablolar yardımı ile GAM Matrisi Mesudiye ilçesi için oluşturulmuştur (Şekil 5.43). Mesudiye ilçesinde Z_{11} ve Z_{12} hücresinde yer alan yani düşük ana değerlere ve ek değerlere sahip bir sit bulunmadığı Şekil 5.43'te görülmektedir. Şekil 5.43 incelendiğinde G7 kodlu Beyağaç (Yaylası) Platosu, G8 kodlu Keyfalan (Yaylası) Platosu, G12 kodlu Kızılağaç (Yaylası) Platosu, G13 kodlu Çukuralan (Yaylası) Platosu ve G14 kodlu Kıyıyurt (Yaylası) Platosu'nun Z_{32} alanında bulunduğu görülmektedir. Buna göre Beyağaç (Yaylası) Platosu, Keyfalan (Yaylası) Platosu, Kızılağaç (Yaylası) Platosu, Çukuralan (Yaylası) Platosu ve Kıyıyurt (Yaylası) Platosu yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip iken orta düzeyde turistik ve fonksiyonel değerlere sahiptir. G9 kodlu Ulugöl (Yaylası) Platosu ve G11 kodlu Eriçok Tepe Z_{31} alanında yer almaktadır. Buna göre Ulugöl (Yaylası) Platosu ve Eriçok Tepe yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip ve düşük seviye turistik ve fonksiyonel değerlere sahiptir. G3 kodlu Keyfalan Gölü ve G4 kodlu Ulugöl (Yeşilçit Gölü) Z_{22} alanında yer almaktadır. Buna göre Keyfalan Gölü ve Ulugöl (Yeşilçit Gölü) orta düzeyde ana değerler ve ek değerlere sahiptir. G1 kodlu Müzadere Takım Şelaleleri, G2 kodlu Gederek Şelalesi, G5 kodlu Topçam Mağarası, G6 kodlu Çağman Mağarası ve G10 kodlu Çiğ Gölü Z_{21} alanında bulunmaktadır. Buna göre Müzadere Takım Şelaleleri, Gederek Şelalesi, Topçam Mağarası, Çağman Mağarası ve Çiğ Gölü orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Tablo 5.23. Mesudiye ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar

Göstergeler / Alt Göstergeler	Müzadere Takım Şelaleleri (G1)	Gederek Şelalesi (G2)	Keyfalan Gölü (G3)	Ulugöl (Yeşilçit Gölü) (G4)	Topçam Mağarası G5)
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)					
Nadirlik	0,25	0,25	0,25	0,25	0,5
Temsil edilebilirlik	0,5	0,5	0,5	0,5	0,75
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0	0	0	0	0,25
Yorumlama düzeyi	1	1	1	1	1
Doğal /Estetik Değerler (VSA)					
Bakış Açıları	0,25	0,25	1	1	0,25
Yüzey	0	0,5	0	0	0,5
Çevreleyen doğa ve manzara	1	0,75	0,75	0,75	0,5
Sitlerin çevresel uyumu	1	0,5	1	1	0,5
Koruma Değerleri (VPr)					
Şu anki kondisyonu	1	1	1	1	1
Koruma seviyesi	0	0	0	0	0
Güvenlik açığı	0,75	0,75	0,75	1	0,5
Uygun ziyaretçi sayısı	0,25	0,5	1	1	0,5
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**6**	**6**	**7,25**	**7,5**	**6,25**
Fonksiyonel Değerler (VFn)					
Ulaşılabilirlik	0,25	0,25	0,75	0,75	0
Ek doğal değerler	0,5	0	0,75	0,75	0,5
Ek antropojenik değerler	0,25	0	0	0	0,25
Merkezlere yakınlık	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
Önemli yol ağlarına yakınlık	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75
Ek fonksiyonel değerler	0	0	0	0	0
Turistik Değerler (VTr)					
Tanıtım	0	0	0,25	0,25	0
Organize ziyaretler	0	0	0	0	0
Turizm bürolarına yakınlık	0,25	0,75	0,5	0,5	0,25
Tasvir panoları	0	0	0,25	0,25	0
Ziyaretçi sayısı	0	0	0,5	0,25	0
Turizm altyapısı	0	0	0,5	0,25	0
Tur rehberi servisi	0	0	0	0	0
Otel servisi	0,25	0,25	0,5	0,5	0,5
Restoran Servisi	0,25	0,25	0,25	0,75	0,25
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**2,75**	**2,5**	**5,25**	**5,25**	**2,75**
GAM Değeri	**8,75**	**8,5**	**12,5**	**12,75**	**9**

Tablo 5.24. Mesudiye ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar-2

Göstergeler / Alt Göstergeler	Çağman Mağarası (G6)	Beyağaç (Yaylası) Platosu (G7)	Keyfalan (Yaylası) Platosu (G8)	Ulugöl (Yaylası) Platosu (G9)	Çiğ Gölü (G10)
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)					
Nadirlik	0,5	0,5	0,5	0,25	0,25
Temsil edilebilirlik	0,75	1	1	0,5	0,5
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0,25	0	0,25	0	0
Yorumlama düzeyi	1	1	1	1	1
Doğal /Estetik Değerler (VSA)					
Bakış Açıları	0,25	0,25	1	1	1
Yüzey	0	0,5	1	0,5	0
Çevreleyen doğa ve manzara	0,5	1	1	1	0,75
Sitlerin çevresel uyumu	0,5	1	1	1	1
Koruma Değerleri (VPr)					
Şu anki kondisyonu	1	1	1	1	1
Koruma seviyesi	0	0,5	0,5	0,5	0,5
Güvenlik açığı	0,5	0,75	0,75	0,75	0,75
Uygun ziyaretçi sayısı	0,5	1	1	1	1
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**5,75**	**8,5**	**10**	**8,5**	**7,75**
Fonksiyonel Değerler (VFn)					
Ulaşılabilirlik	0	1	1	1	0,75
Ek doğal değerler	0,5	1	0,75	0,75	0
Ek antropojenik değerler	0,25	0	0	0	0
Merkezlere yakınlık	0,25	0,25	0	0	0,75
Önemli yol ağlarına yakınlık	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75
Ek fonksiyonel değerler	0	0	0	0	0
Turistik Değerler (VTr)					
Tanıtım	0	0,5	0,75	0	0
Organize ziyaretler	0	0	0	0	0
Turizm bürolarına yakınlık	0,25	0,5	0,5	0,5	0,5
Tasvir panoları	0	0,5	0,5	0,25	0
Ziyaretçi sayısı	0	0,5	0,5	0,25	0
Turizm altyapısı	0	0,25	0,5	0,25	0
Tur rehberi servisi	0	0	0	0	0
Otel servisi	0,5	0,75	0,5	0,5	0,5
Restoran Servisi	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**2,75**	**6,25**	**6**	**4,5**	**3,5**
GAM Değeri	**8,5**	**14,75**	**16**	**13**	**11,25**

Tablo 5.25. Mesudiye ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar-3

Göstergeler / Alt Göstergeler	Eriçok Tepe (G11)	Kızılağaç (Yaylası) Platosu (G12)	Çukuralan (Yaylası) Platosu (G13)	Kıyıyurt (Yaylası) Platosu (G14)
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)				
Nadirlik	0,5	0,5	0,5	0,5
Temsil edilebilirlik	0,5	1	1	1
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0	0	0	0
Yorumlama düzeyi	1	1	1	1
Doğal /Estetik Değerler (VSA)				
Bakış Açıları	1	0,75	0,75	0,75
Yüzey	1	0,5	0,5	0,5
Çevreleyen doğa ve manzara	1	1	1	1
Sitlerin çevresel uyumu	1	1	1	1
Koruma Değerleri (VPr)				
Şu anki kondisyonu	1	1	1	1
Koruma seviyesi	0,75	0,5	0,5	0,5
Güvenlik açığı	0,5	0,75	0,75	0,75
Uygun ziyaretçi sayısı	1	1	1	1
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**9,25**	**9**	**9**	**9**
Fonksiyonel Değerler (VFn)				
Ulaşılabilirlik	0,25	1	1	1
Ek doğal değerler	0,5	1	1	1
Ek antropojenik değerler	0	0	0	0
Merkezlere yakınlık	0,75	0,5	0,5	0,5
Önemli yol ağlarına yakınlık	0,75	0,75	0,75	0,75
Ek fonksiyonel değerler	0	0	0	0
Turistik Değerler (VTr)				
Tanıtım	0	0,5	0,5	0,5
Organize ziyaretler	0	0	0	0
Turizm bürolarına yakınlık	0,25	0,25	0,25	0,25
Tasvir panoları	0	0	0,25	0,25
Ziyaretçi sayısı	0,25	0,5	0,5	0,5
Turizm altyapısı	0	0,25	0,25	0,25
Tur rehberi servisi	0	0	0	0
Otel servisi	0,5	0,5	0,5	0,5
Restoran Servisi	0,25	0,25	0,25	0,25
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**3,5**	**5,5**	**5,75**	**5,75**
GAM Değeri	**12,75**	**14,5**	**14,75**	**14,75**

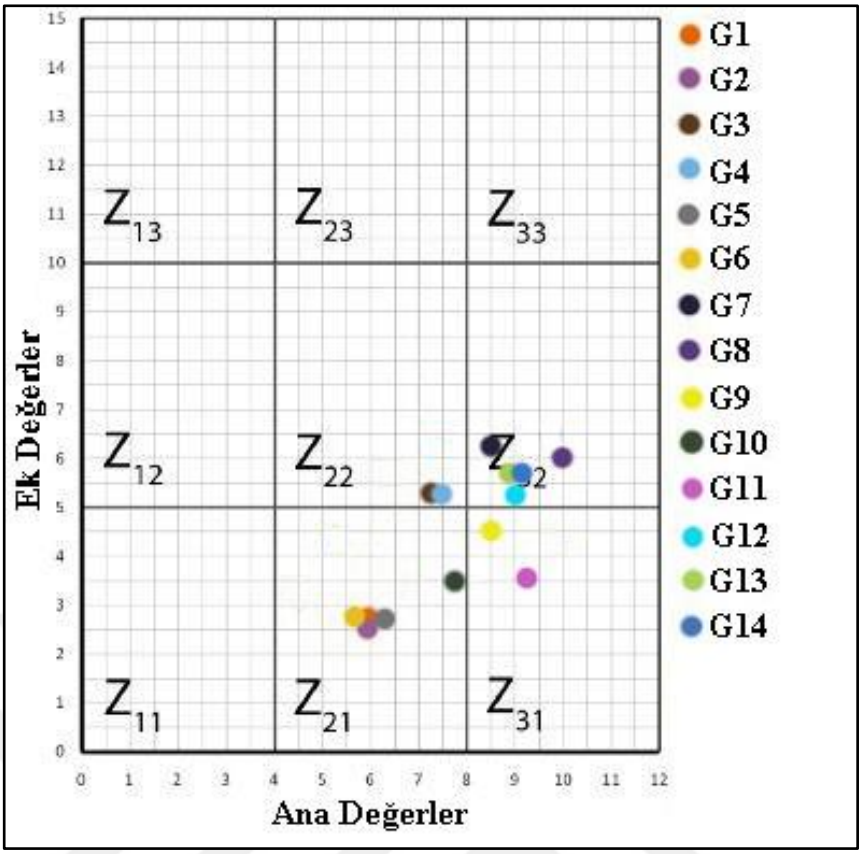

Şekil 5.43. GAM'a göre Mesudiye ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris

Mesudiye ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin ilçedeki dağılışı hazırlanan bir harita ile gösterilmiştir (Şekil 5.44), (Şekil 5.45). Harita incelendiğinde sitlerin dağılış olarak genellikle ilçenin kuzeyi ile güneyinde yer aldığı görülebilmektedir.

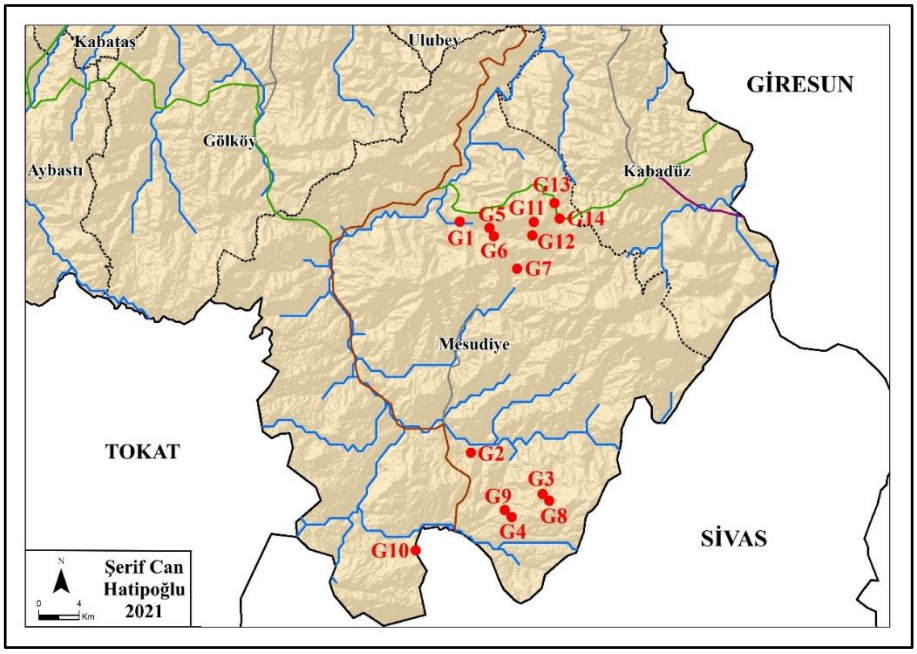

Şekil 5.44. Mesudiye ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası

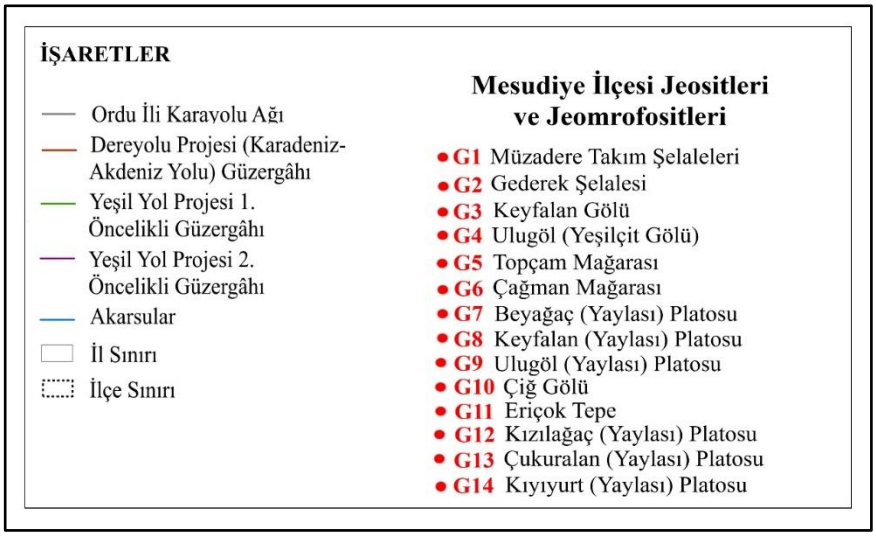

Şekil 5.45. Mesudiye ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar

5.1.15.1.Mesudiye İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler

Z_{32} alanında yer alan Beyağaç (Yaylası) Platosu, Keyfalan (Yaylası) Platosu, Kızılağaç (Yaylası) Platosu, Çukuralan (Yaylası) Platosu ve Kıyıyurt (Yaylası) Platosu için yerel yönetim unsurları özellikle düşük değerleri geliştirmeli ve planlamalarda bulunmalıdır. Ayrıca orta düzeyde olan ek değerleri geliştirerek bu sitleri Z_{33} alanına taşınması mekânın çekiciliğine katkıda bulunacaktır. Z_{31} alanında yer alan Ulugöl (Yaylası) Platosu ve Eriçok Tepe için ana değerler yüksek olduğundan daha çok düşük seviyedeki ek değerlere önem verilmelidir. Özellikle turizm altyapısı üzerinde mutlaka geliştirmeler yapılmalıdır. Z_{22} alanında yer alan Keyfalan Gölü ve Ulugöl (Yeşilçit Gölü) için yöneticiler ek değerleri ve altyapı hizmetlerini daha yüksek seviyelere çıkarmayı hedeflemeli ve bu yolla ziyaretçi sayılarını arttırmak için çalışmalıdır. Bunun için tanıtım faaliyetlerini arttırmak etkili bir yöntem olabilir. Z_{21} alanında yer alan Müzadere Takım Şelaleleri, Gederek Şelalesi, Topçam Mağarası, Çağman Mağarası ve Çiğ Gölü için yerel yönetimler ek değerler geliştirmeye çalışmalı ve olası tehditler için araştırma yapmalıdır.

5.1.16. Perşembe İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi

GAM yöntemi ile Ordu ili Perşembe ilçesi jeositleri ve jeomorfositleri incelenmiştir. Modelin uygulanması aşamasında arazi çalışmalarının yanı sıra kaynak taraması, yerel halk ve Ordu İl Turizm Müdürlüğü yetkilileriyle görüşmeler yapılmıştır.

Perşembe ilçesi GAM ile değerlendirilmiş ve Tablo 5.26, 5.27 ve 5.28 üzerinde jeosit ve jeomorfositlerin aldıkları puanlar gösterilmiştir (Tablo 5.26), (Tablo 5.27), (Tablo 5.28). Bu tablo yardımı ile GAM Matrisi Çaybaşı ilçesi için oluşturulmuştur (Şekil 5.46). Perşembe ilçesinde Z_{11} ve Z_{12} hücresinde yer alan yani düşük ana değerlere ve ek değerlere sahip bir sit bulunmadığı Şekil 5.46'da görülmektedir. Şekil 5.46 incelendiğinde G2 kodlu Çaka Plajı ve G7 kodlu Yason Burnu Z_{32} alanında bulunduğu görülmektedir. Buna göre Çaka Plajı ve Yason Burnu yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip iken orta düzeyde turistik ve fonksiyonel değerlere sahiptir. G8 kodlu Hacılar Takım Şelaleleri, G9 kodlu Çalgan Şelalesi, G10 kodlu Şenyurt Şelalesi ve G15 kodlu Kordon Tepe Z_{22} alanında yer almaktadır. Buna göre Hacılar Takım Şelaleleri, Çalgan Şelalesi, Şenyurt Şelalesi ve Kordon Tepe orta düzeyde ana değerler ve ek değerlere sahiptir. G1 kodlu Çeşmeönü Plajı, G3 kodlu Belicesu Plajı, G4 kodlu Perşembe Kadınlar Plajı, G5 kodlu Efirli Plajı, G6 kodlu Aktaş Plajı, G11 kodlu Boğazcık Mağarası, G12 kodlu Hoynat Kayası, G13 kodlu Timsah Kayası ve G14 kodlu Kurşunçal (Sarısay) Şelalesi Z_{21} alanında bulunmaktadır. Buna göre Çeşmeönü Plajı, Belicesu Plajı, Perşembe Kadınlar Plajı, Efirli Plajı, Aktaş Plajı, Boğazcık Mağarası, Hoynat Kayası, Timsah Kayası ve Kurşunçal (Sarısay) Şelalesi orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Tablo 5.26. Perşembe ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar

Göstergeler / Alt Göstergeler	**Çeşmeönü Plajı (G1)**	**Çaka Plajı (G2)**	**Belicesu Plajı (G3)**	**Perşembe Kadınlar Plajı (G4)**	**Efirli Plajı (G5)**	**Aktaş Plajı (G6)**	**Yason Burnu (G7)**
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)							
Nadirlik	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	0,5
Temsil edilebilirlik	0,5	1	0,5	0,5	0,5	0,5	1
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0	0	0	0	0	0	0,5
Yorumlama düzeyi	1	1	1	1	1	1	1
Doğal /Estetik Değerler (VSA)							
Bakış Açıları	0,5	0,75	0,5	0,5	0,5	0,5	1
Yüzey	0	1	0	0,5	1	0	1
Çevreleyen doğa ve manzara	0,25	0,75	0,5	0,5	0,5	0,5	1
Sitlerin çevresel uyumu	0,5	1	1	1	1	1	1

Koruma Değerleri (VPr)							
Şu anki kondisyonu	0,5	1	1	1	1	0,5	1
Koruma seviyesi	0	0	0	0,25	0,25	0	0,75
Güvenlik açığı	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75
Uygun ziyaretçi sayısı	0,75	1	0,75	1	1	0,75	1
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**5**	**8,5**	**6,25**	**7,25**	**7,75**	**5,75**	**9,5**
Fonksiyonel Değerler (VFn)							
Ulaşılabilirlik	1	1	1	1	1	1	1
Ek doğal değerler	0,25	0,5	0,5	0,5	0,5	0	0,5
Ek antropojenik değerler	0,25	0	0	0,25	0,25	0,25	0,5
Merkezlere yakınlık	0,75	0,5	0,5	1	1	1	0,75
Önemli yol ağlarına yakınlık	1	1	1	1	1	1	1
Ek fonksiyonel değerler	0,75	0,75	0	0,75	1	0	0,5
Turistik Değerler (VTr)							
Tanıtım	0	0,25	0,25	0,25	0,25	0	0,5
Organize ziyaretler	0	0	0	0	0	0	0,25
Turizm bürolarına yakınlık	0,25	0,5	0,5	0,5	0,5	0,75	0,5
Tasvir panoları	0	0,5	0	0,75	0,5	0	0,75
Ziyaretçi sayısı	0,5	0,5	0,25	0,5	0,25	0,25	0,75
Turizm altyapısı	0,5	0,75	0	0,75	0,75	0	0,5
Tur rehberi servisi	0	0	0	0	0	0	0,25
Otel servisi	1	0,5	0,5	0,75	0,75	1	0,5
Restoran Servisi	1	1	0,75	1	1	1	1
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**7,25**	**7,75**	**5,25**	**9**	**8,75**	**6,25**	**9,25**
GAM Değeri	**12,25**	**16,25**	**11,5**	**16,25**	**16,5**	**12**	**18,75**

Tablo 5.27. Perşembe ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar-2

Göstergeler / Alt Göstergeler	**Hacılar Takım Şelaleleri (G8)**	**Çalgan Şelalesi (G9)**	**Şenyurt Şelalesi (G10)**	**Boğazcık Mağarası (G11)**
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)				
Nadirlik	0,25	0,25	0,25	0,5
Temsil edilebilirlik	0,5	0,5	0,5	1
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0	0	0	
Yorumlama düzeyi	1	1	1	1

Doğal /Estetik Değerler (VSA)				
Bakış Açıları	0,25	0,5	0,25	0,25
Yüzey	0,5	0	0	0,5
Çevreleyen doğa ve manzara	0,75	1	0,75	1
Sitlerin çevresel uyumu	0,5	0,5	0,5	0,5
Koruma Değerleri (VPr)				
Şu anki kondisyonu	1	1	1	1
Koruma seviyesi	0	0	0	0,75
Güvenlik açığı	0,75	0,75	0,75	0,75
Uygun ziyaretçi sayısı	0,5	0,5	0,5	0,5
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**6**	**6**	**5,5**	**7,75**
Fonksiyonel Değerler (VFn)				
Ulaşılabilirlik	0,25	0,5	0,25	0,25
Ek doğal değerler	0,25	0,25	0	0,75
Ek antropojenik değerler	0,25	0,25	0,25	0,5
Merkezlere yakınlık	0,75	0,75	0,75	0,75
Önemli yol ağlarına yakınlık	1	1	1	0,5
Ek fonksiyonel değerler	0	0	0	0
Turistik Değerler (VTr)				
Tanıtım	0	0	0	0
Organize ziyaretler	0	0	0	0
Turizm bürolarına yakınlık	0,25	0,25	0,5	0,5
Tasvir panoları	0	0	0	0,25
Ziyaretçi sayısı	0,25	0,25	0,25	0,25
Turizm altyapısı	0	0	0	0,25
Tur rehberi servisi	0	0	0	0
Otel servisi	0,25	0,25	0,75	0,5
Restoran Servisi	0,5	0,5	0,5	0,75
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**3,75**	**4**	**4,25**	**5,25**
GAM Değeri	**9,75**	**10**	**9,75**	**13**

Tablo 5.28. Perşembe ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar-3

Göstergeler / Alt Göstergeler	**Hoynat Kayası (G12)**	**Timsah Kayası (G13)**	**Kurşunçal (Sarısay) Şelalesi (G14)**	**Kordon Tepe (G15)**
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)				
Nadirlik	0,25	0,25	0,25	0,25

Temsil edilebilirlik	0,5	0,5	0,75	0,5
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0	0	0	0
Yorumlama düzeyi	1	1	0,75	1
Doğal /Estetik Değerler (VSA)				
Bakış Açıları	0,75	0,5	0,75	0,75
Yüzey	0	0	0,5	0
Çevreleyen doğa ve manzara	1	1	0,75	0,75
Sitlerin çevresel uyumu	1	0,5	1	1
Koruma Değerleri (VPr)				
Şu anki kondisyonu	1	1	1	0,75
Koruma seviyesi	0,75	0,75	0	0
Güvenlik açığı	0,75	0,75	0,5	0,25
Uygun ziyaretçi sayısı	0,25	0,25	0,75	0,75
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**7,25**	**6,5**	**7**	**6**
Fonksiyonel Değerler (VFn)				
Ulaşılabilirlik	1	0,75	0,75	0,75
Ek doğal değerler	0,75	0,75	0,5	0,25
Ek antropojenik değerler	0,75	0	0,25	0,25
Merkezlere yakınlık	0,75	0,75	0,5	1
Önemli yol ağlarına yakınlık	1	1	1	1
Ek fonksiyonel değerler	0,25	0	0	0
Turistik Değerler (VTr)				
Tanıtım	0,25	0,25	0	0
Organize ziyaretler	0	0	0	0
Turizm bürolarına yakınlık	0,5	0,5	0,25	0,75
Tasvir panoları	0,5	0	0	0,25
Ziyaretçi sayısı	0,5	0,25	0	0,25
Turizm altyapısı	0,25	0	0	0,5
Tur rehberi servisi	0	0	0	0
Otel servisi	0,5	0,5	0,5	1
Restoran Servisi	1	1	0,5	0,75
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**8**	**5,75**	**4,25**	**6,75**
GAM Değeri	**15,25**	**12,25**	**11,25**	**12,75**

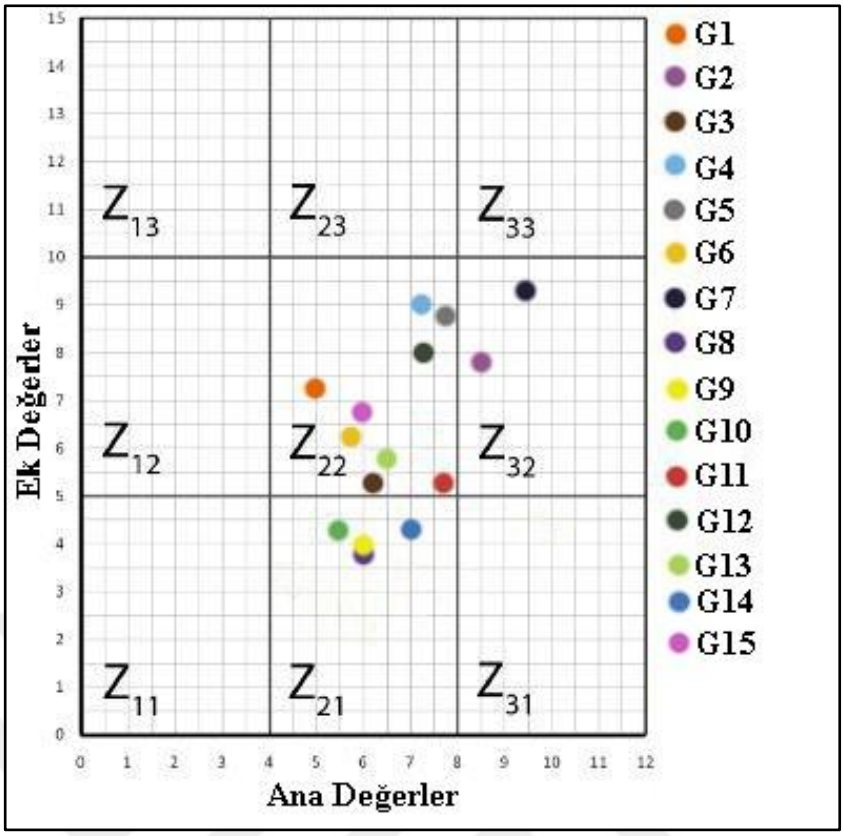

Şekil 5.46. GAM'a göre Perşembe ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris

Perşembe ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin ilçedeki dağılışı hazırlanan bir harita ile gösterilmiştir (Şekil 5.47), (Şekil 5.48). Harita incelendiğinde sitlerin dağılış olarak genellikle ilçenin kıyı kesimleri ile güneyinde yer aldığı görülebilmektedir.

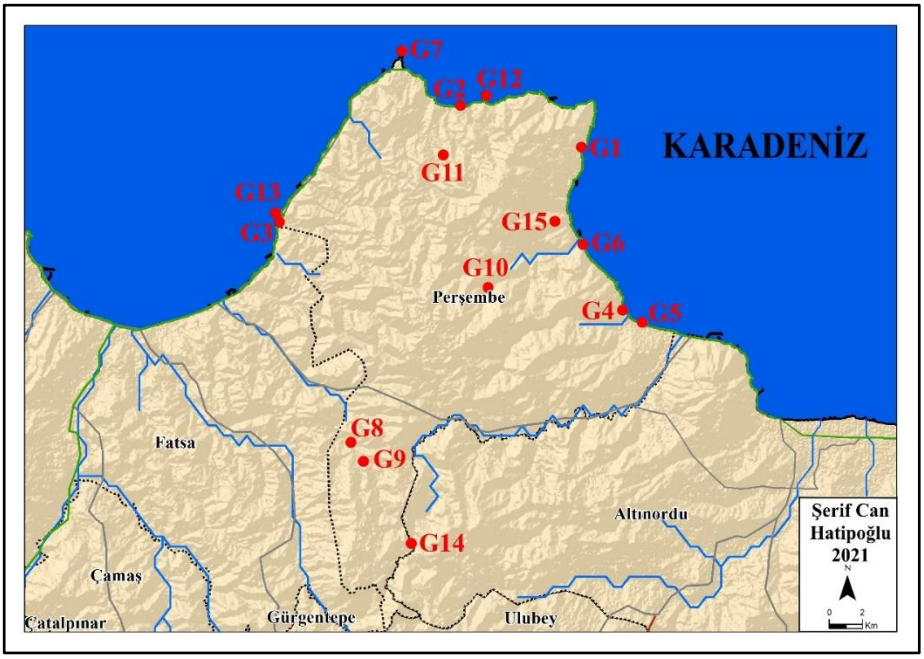

Şekil 5.47. Perşembe ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası

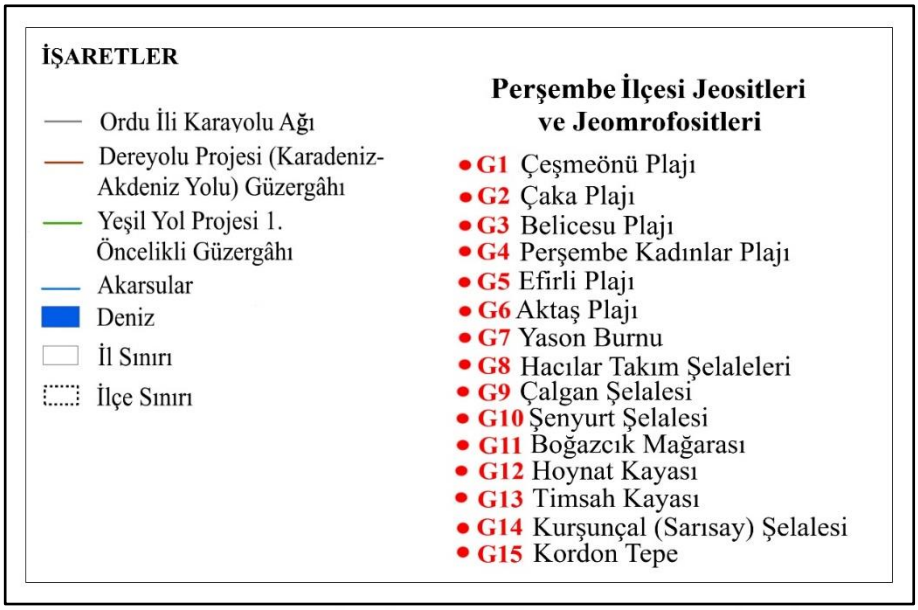

Şekil 5.48. Perşembe ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar

5.1.16.1. Perşembe İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler

Z_{32} alanında yer alan Çaka Plajı ve Yason Burnu için yerel yönetim unsurları özellikle düşük değerleri geliştirmeli ve planlamalarda bulunmalıdır. Ayrıca orta düzeyde olan ek değerleri geliştirerek bu sitleri Z_{33} alanına taşınması mekânın çekiciliğine katkıda bulunacaktır. Z_{22} alanında yer alan Hacılar Takım Şelaleleri, Çalgan Şelalesi, Şenyurt Şelalesi ve Kordon Tepe için yöneticiler ek değerleri ve altyapı hizmetlerini daha yüksek seviyelere çıkarmayı hedeflemeli ve bu yolla ziyaretçi sayılarını arttırmak için çalışmalıdır. Bunun için tanıtım faaliyetlerini arttırmak etkili bir yöntem olabilir. Z_{21} alanında yer alan Çeşmeönü Plajı, Belicesu Plajı, Perşembe Kadınlar Plajı, Efirli Plajı, Aktaş Plajı, Boğazcık Mağarası, Hoynat Kayası, Timsah Kayası ve Kurşunçal (Sarısay) Şelalesi için yerel yönetimler ek değerler geliştirmeye çalışmalı ve olası tehditler için araştırma yapmalıdır.

5.1.17. Ulubey İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi

GAM yöntemi ile Ordu ili Ulubey ilçesi jeositleri ve jeomorfositleri incelenmiştir. Modelin uygulanması aşamasında arazi çalışmalarının yanı sıra kaynak taraması, yerel halk ve Ordu İl Turizm Müdürlüğü yetkilileriyle görüşmeler yapılmıştır.

Ulubey ilçesi GAM ile değerlendirilmiş ve Tablo 5.29 üzerinde jeosit ve jeomorfositlerin aldıkları puanlar gösterilmiştir (Tablo 5.29). Bu tablo yardımı ile

GAM Matrisi Ulubey ilçesi için oluşturulmuştur (Şekil 5.49). Ulubey ilçesinde Z_{11} ve Z_{12} hücresinde yer alan yani düşük ana değerlere ve ek değerlere sahip bir sit bulunmadığı Şekil 5.49'da görülmektedir. Şekil 5.49 incelendiğinde G4 kodlu Küpkaya Yatak İçi Şekilleri Z_{32} alanında bulunduğu görülmektedir. Buna göre Küpkaya Yatak İçi Şekilleri yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip iken orta düzeyde turistik ve fonksiyonel değerlere sahiptir. G5 kodlu Şahinkaya Kayalıkları Z_{31} alanında yer almaktadır. Buna göre Şahinkaya Kayalıkları yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip ve düşük seviye turistik ve fonksiyonel değerlere sahiptir. G1 kodlu Çağlayan Şelalesi, G2 kodlu Ohtamış Şelalesi ve G3 kodlu Kadıncık Takım Şelaleleri Z_{21} alanında bulunmaktadır. Buna göre Çağlayan Şelalesi, Ohtamış Şelalesi ve Kadıncık Takım Şelaleleri orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Tablo 5.29. Ulubey ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar

Göstergeler / Alt Göstergeler	**Çağlayan Şelalesi (G1)**	**Ohtamış Şelalesi (G2)**	**Kadıncık Takım Şelaleleri (G3)**	**Küpkaya Yatak İçi Şekilleri (G4)**	**Şahinkaya Kayalıkları (G5)**
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)					
Nadirlik	0,25	0,25	0,25	0,5	0,25
Temsil edilebilirlik	1	1	0,5	1	0,5
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
Yorumlama düzeyi	1	1	1	1	1
Doğal /Estetik Değerler (VSA)					
Bakış Açıları	0,5	0,25	0,5	1	1
Yüzey	1	0,5	1	1	1
Çevreleyen doğa ve manzara	1	1	1	1	1
Sitlerin çevresel uyumu	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Koruma Değerleri (VPr)					
Şu anki kondisyonu	1	1	1	1	1
Koruma seviyesi	0	0	0	0	0
Güvenlik açığı	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75
Uygun ziyaretçi sayısı	0,25	0,5	0,5	1	1
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**7,5**	**7**	**7,25**	**9**	**8,25**
Fonksiyonel Değerler (VFn)					
Ulaşılabilirlik	0,25	0,25	0,75	1	0,25
Ek doğal değerler	0	0	0	0	0

Ek antropojenik değerler	0,25	0,25	0,5	0,25	0,25
Merkezlere yakınlık	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
Önemli yol ağlarına yakınlık	0,5	0,25	0,25	0,25	0,25
Ek fonksiyonel değerler	0	0	0	0,25	0
Turistik Değerler (VTr)					
Tanıtım	0,25	0,25	0,25	0,25	0
Organize ziyaretler	0	0	0	0,25	0
Turizm bürolarına yakınlık	0,25	0,5	0,5	0,5	0,25
Tasvir panoları	0	0,25	0,25	0,5	0
Ziyaretçi sayısı	0	0,5	0,5	0,5	0
Turizm altyapısı	0	0	0	0,25	0
Tur rehberi servisi	0	0	0	0	0
Otel servisi	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
Restoran Servisi	0	0,25	0,75	1	0,25
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**2**	**3**	**4,25**	**5,5**	**1,75**
GAM Değeri	**9,5**	**10**	**11,5**	**14,5**	**9**

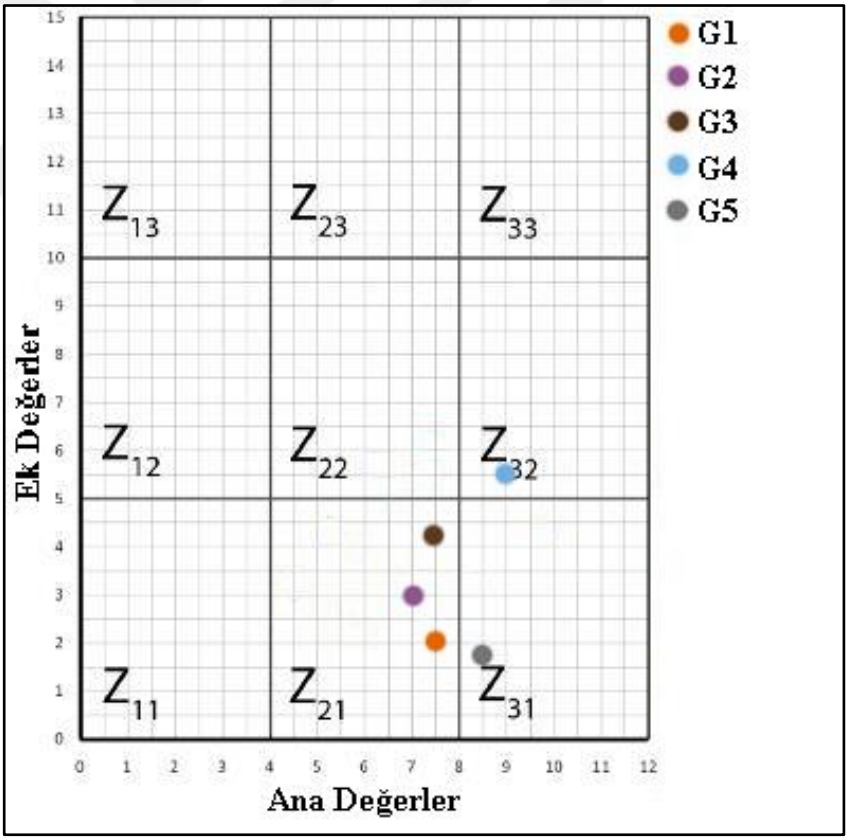

Şekil 5.49. GAM'a göre Ulubey ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris

Ulubey ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin ilçedeki dağılışı hazırlanan bir harita ile gösterilmiştir (Şekil 5.50), (Şekil 5.51). Harita incelendiğinde sitlerin dağılış olarak genellikle ilçenin kuzeyi, batısı ve güneydoğusunda yer aldığı görülebilmektedir.

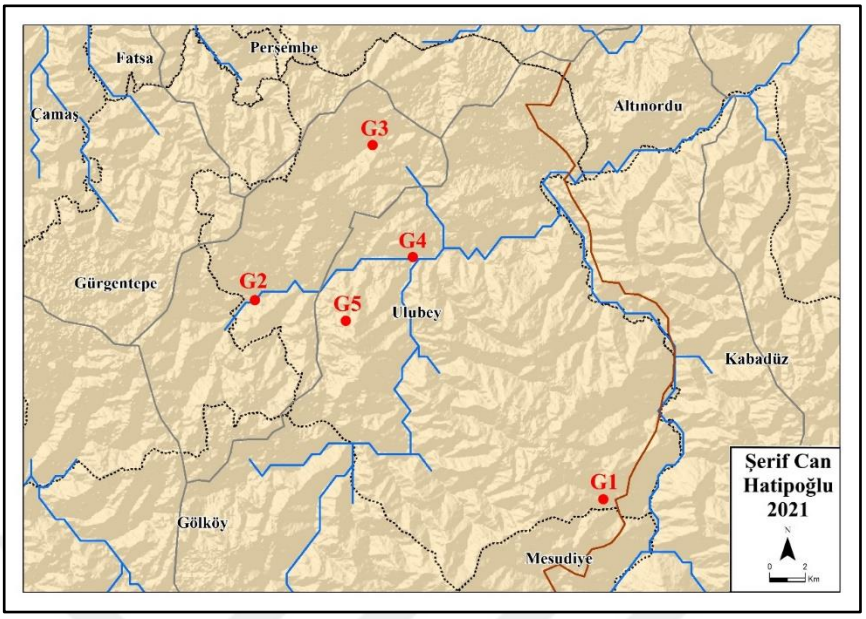

Şekil 5.50. Ulubey ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası

Şekil 5.51. Ulubey ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar

5.1.17.1. Ulubey İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler

Z_{32} alanında yer alan Küpkaya Yatak İçi Şekilleri için yerel yönetim unsurları özellikle düşük değerleri geliştirmeli ve planlamalarda bulunmalıdır. Ayrıca orta düzeyde olan ek değerleri geliştirerek bu sitleri Z_{33} alanına taşınması mekânın çekiciliğine katkıda bulunacaktır. Z_{31} alanında yer alan Şahinkaya Kayalıkları için ana değerler yüksek olduğundan daha çok düşük seviyedeki ek değerlere önem verilmelidir. Özellikle turizm altyapısı üzerinde mutlaka geliştirmeler yapılmalıdır. Z_{21} alanında yer alan Çağlayan Şelalesi, Ohtamış Şelalesi ve Kadıncık Takım Şelaleleri için yerel yönetimler ek değerler geliştirmeye çalışmalı ve olası tehditler için araştırma yapmalıdır.

5.1.18. Ünye İlçesi Jeositleri ve Jeomorfositlerinin GAM'a Göre İncelenmesi

GAM yöntemi ile Ordu ili Ünye ilçesi jeositleri ve jeomorfositleri incelenmiştir. Modelin uygulanması aşamasında arazi çalışmalarının yanı sıra kaynak taraması, yerel halkla ve Ordu İl Turizm Müdürlüğü yetkilileriyle görüşmeler yapılmıştır.

Ünye ilçesi GAM ile değerlendirilmiş ve Tablo 5.30, 5.31 ve 5.32 üzerinde jeosit ve jeomorfositlerin aldıkları puanlar gösterilmiştir (Tablo 5.30), (Tablo 5.31), (Tablo 5.32). Bu tablolar yardımı ile GAM Matrisi Ünye ilçesi için oluşturulmuştur (Şekil 5.52). Ünye ilçesinde Z_{11} ve Z_{12} hücresinde yer alan yani düşük ana değerlere ve ek değerlere sahip bir sit bulunmadığı Şekil 5.52'de görülmektedir. Şekil 5.52 incelendiğinde G6 kodlu Çınarsuyu Tabiat Parkı Plajı Z_{33} alanında bulunduğu görülmektedir. Buna göre Çınarsuyu Tabiat Parkı Plajı yüksek ana ve ek değerlere sahiptir. G2 kodlu Gölevi Plajı, G3 kodlu Uzunkum Plajı, G5 kodlu Kırkevler Halk Plajı, G7 kodlu Asarkaya Kayalıkları ve G11 kodlu Yazkonağı Mağarası Z_{32} alanında yer almaktadır. Buna göre Gölevi Plajı, Uzunkum Plajı, Kırkevler Halk Plajı, Asarkaya Kayalıkları ve Yazkonağı Mağarası yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip iken orta düzeyde turistik ve fonksiyonel değerlere sahiptir. G1 kodlu Çamlık (Feneraltı) Plajı, G4 kodlu Ünye Kadınlar Plajı ve G8 kodlu Çakırtepe Z_{22} alanında yer almaktadır. Yani Çamlık (Feneraltı) Plajı, Ünye Kadınlar Plajı ve Çakırtepe orta düzeyde ana değerler ve ek değerlere sahiptir. G9 kodlu Dipselek Şelalesi, G10 kodlu Çağlayan (Fatih) Takım Şelaleleri, G12 kodlu Teke Gölü, G13 kodlu Dereköy Kazankaya Şelalesi ve G14 kodlu Keş Mahallesi Yatak İçi Şekilleri Z_{21} alanında yer almaktadır. Buna göre Dipselek Şelalesi, Çağlayan (Fatih) Takım Şelaleleri, Teke Gölü, Dereköy Kazankaya Şelalesi ve Keş Mahallesi Yatak İçi Şekilleri orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Tablo 5.30. Ünye ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar

Göstergeler / Alt Göstergeler	**Çamlık (Feneraltı) Plajı (G1)**	**Gölevi Plajı (G2)**	**Uzunkum Plajı (G3)**	**Ünye Kadınlar Plajı (G4)**	**Kırıkevler Halk Plajı (G5)**
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)					
Nadirlik	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
Temsil edilebilirlik	1	1	1	1	1
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25

Yorumlama düzeyi	1	1	1	1	1
Doğal /Estetik Değerler (VSA)					
Bakış Açıları	0,75	0,75	0,75	0,5	0,75
Yüzey	0	1	1	0,5	0,5
Çevreleyen doğa ve manzara	1	0,75	0,75	0,5	0,75
Sitlerin çevresel uyumu	1	1	1	0,75	1
Koruma Değerleri (VPr)					
Şu anki kondisyonu	1	1	1	1	1
Koruma seviyesi	0	0,25	0,25	0,25	0,25
Güvenlik açığı	0,75	0,75	0,75	0,75	0,75
Uygun ziyaretçi sayısı	0,75	1	1	0,5	0,75
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**7,75**	**9**	**9**	**7,25**	**8,25**
Fonksiyonel Değerler (VFn)					
Ulaşılabilirlik	1	1	1	1	1
Ek doğal değerler	0,25	0,25	0,25	0,25	0
Ek antropojenik değerler	0,25	0,25	0,5	0,25	0,25
Merkezlere yakınlık	1	1	1	1	1
Önemli yol ağlarına yakınlık	1	1	1	1	1
Ek fonksiyonel değerler	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Turistik Değerler (VTr)					
Tanıtım	0	0	0	0	0,25
Organize ziyaretler	0	0	0	0	0
Turizm bürolarına yakınlık	0,5	0,25	0,25	0,25	0,25
Tasvir panoları	0,75	0,25	0	1	0,5
Ziyaretçi sayısı	0,5	0,5	0,5	0,5	0,25
Turizm altyapısı	0,75	0,75	0,75	1	0,5
Tur rehberi servisi	0	0	0	0	0
Otel servisi	0,5	0,75	0,5	0,25	0,5
Restoran Servisi	0,5	0,75	0,5	0,25	0,5
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**7,5**	**7,25**	**6,75**	**7,25**	**6,5**
GAM Değeri	**15,25**	**16,25**	**15,75**	**14,5**	**14,75**

Tablo 5.31. Ünye ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar-2

Göstergeler / Alt Göstergeler	Çınarsuyu Tabiat Parkı Plajı (G6)	Asarkaya Kayalıkları (G7)	Çakırtepe (G8)	Dipselek Şelalesi (G9)	Çağlayan (Fatih) Takım Şelaleleri (G10)
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)					
Nadirlik	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
Temsil edilebilirlik	1	1	0,75	0,5	0,75
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0,25	0,5	0,25	0,25	0,25
Yorumlama düzeyi	1	0,75	0,75	1	1
Doğal /Estetik Değerler (VSA)					
Bakış Açıları	0,75	1	1	0,25	0,5
Yüzey	1	0,5	0,5	0	0,5
Çevreleyen doğa ve manzara	1	1	0,75	0,25	0,25
Sitlerin çevresel uyumu	1	1	0,75	0,5	0,5
Koruma Değerleri (VPr)					
Şu anki kondisyonu	0,5	0,75	0,75	0,5	0,25
Koruma seviyesi	0,75	0,25	0,25	0	0
Güvenlik açığı	0,75	0,75	0,25	0,75	0,25
Uygun ziyaretçi sayısı	1	1	1	0,25	0,5
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**9,25**	**8,75**	**7,25**	**4,5**	**5**
Fonksiyonel Değerler (VFn)					
Ulaşılabilirlik	1	1	1	0,25	0,25
Ek doğal değerler	0,5	0,5	0,25	0	0
Ek antropojenik değerler	0,25	0,5	0,5	0,25	0,25
Merkezlere yakınlık	0,75	0,75	1	0,25	0,25
Önemli yol ağlarına yakınlık	1	1	1	1	0,5
Ek fonksiyonel değerler	0,75	0,5	0,5	0	0
Turistik Değerler (VTr)					
Tanıtım	0,5	0,25	0,25	0,25	0,25
Organize ziyaretler	0,25	0,25	0	0	0
Turizm bürolarına yakınlık	0,75	0,25	0,5	0,25	0,25
Tasvir panoları	1	0,75	0,25	0	0
Ziyaretçi sayısı	0,5	0,5	0,5	0,25	0,25
Turizm altyapısı	1	1	0	0	0

Tur rehberi servisi	0	0	0	0	0
Otel servisi	1	0,5	0	0,25	0,25
Restoran Servisi	1	1	0,5	0,25	0,25
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**10,25**	**8,75**	**6,25**	**3**	**2,5**
GAM Değeri	**19,5**	**17,5**	**13,5**	**7,5**	**7,5**

Tablo 5.32. Ünye ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin GAM yönteminin uygulanması sonucu aldıkları puanlar-3

Göstergeler / Alt Göstergeler	**Yazkonağı Mağarası (G11)**	**Teke Gölü (G12)**	**Dereköy Kazankaya Şelalesi (G13)**	**Keş Mahallesi Yatak İçi Şekilleri (G14)**
Bilimsel/Eğitim Değerleri (VSE)				
Nadirlik	0,5	0,25	0,25	0,25
Temsil edilebilirlik	1	0,75	0,75	0,5
Yerbilimi yayımları içindeki ele alınma düzeyi	0,75	0	0	0
Yorumlama düzeyi	0,75	0,75	0,75	0,75
Doğal /Estetik Değerler (VSA)				
Bakış Açıları	0,5	0,25	0,75	0,75
Yüzey	0,5	0	0	0,5
Çevreleyen doğa ve manzara	0,75	0,5	1	0,5
Sitlerin çevresel uyumu	0,75	0,75	0,5	0,5
Koruma Değerleri (VPr)				
Şu anki kondisyonu	1	0,75	1	0,75
Koruma seviyesi	0,25	0	0	0
Güvenlik açığı	0,75	0,5	0,75	0,75
Uygun ziyaretçi sayısı	0,75	0,75	0,75	0,5
Ana Değerler Toplamı (VSE+VSA+VPr)	**8,25**	**5,25**	**6,5**	**5,75**
Fonksiyonel Değerler (VFn)				
Ulaşılabilirlik	1	0,75	0,75	0,75
Ek doğal değerler	0,25	0	0	0,25
Ek antropojenik değerler	0,25	0	0	0,25
Merkezlere yakınlık	0,75	0,5	0,5	0,75
Önemli yol ağlarına yakınlık	1	0,25	0,25	1
Ek fonksiyonel değerler	0	0	0	0
Turistik Değerler (VTr)				
Tanıtım	0	0	0	0

Organize ziyaretler	0	0	0	0
Turizm bürolarına yakınlık	0,5	0	0,25	0,5
Tasvir panoları	0	0	0	0
Ziyaretçi sayısı	0	0	0	0,25
Turizm altyapısı	0	0	0	0
Tur rehberi servisi	0	0	0	0
Otel servisi	0,75	0,25	0,25	0,5
Restoran Servisi	0,75	0,25	0	0,5
Ek Değerler Toplamı (VFn+VTr)	**5,25**	**2**	**2**	**4,75**
GAM Değeri	**13,5**	**7,25**	**8,5**	**10,75**

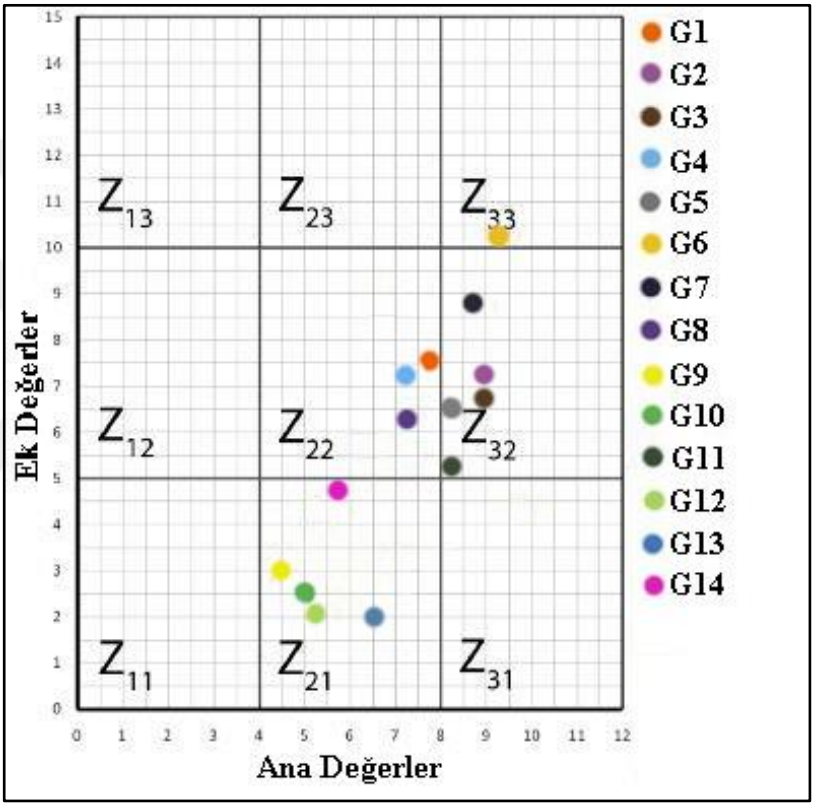

Şekil 5.52. GAM'a göre Ünye ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı matris

Ünye ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin ilçedeki dağılışı hazırlanan bir harita ile gösterilmiştir (Şekil 5.53), (Şekil 5.54). Harita incelendiğinde sitlerin dağılış olarak genellikle ilçenin kuzeyinde kıyı kesiminde, doğu ve güneydoğu kesimlerinde yer aldığı görülebilmektedir.

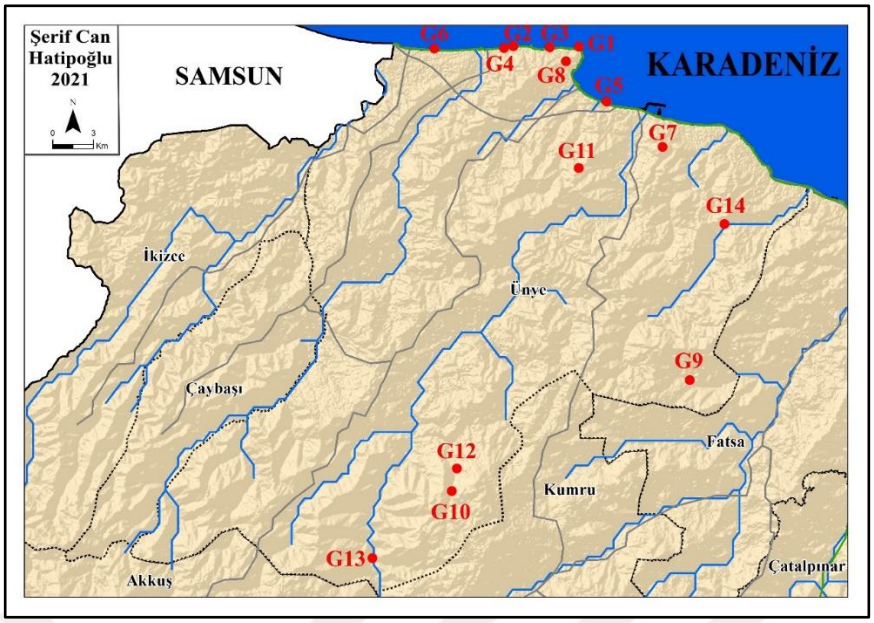

Şekil 5.53. Ünye ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritası

Şekil 5.54. Ünye ilçesi jeosit ve jeomorfositlerinin dağılış haritasına ait açıklamalar

5.1.18.1. Ünye İlçesi İçin GAM Sonuçlarına Yönelik Öneriler

Z_{33} alanında yer alan Çınarsuyu Tabiat Parkı Plajı için yönetimler turizmin etkisini araştırmalı ve yoğun turist dolaşımı nedeniyle olası tehditleri saptamalıdır. Ayrıca bu jeomorfosit gerekli optimum şartlara sahip olduğu için mevcut özelliklerin koruma altına alınması önem arz etmektedir. Z_{32} alanında yer alan Gölevi Plajı, Uzunkum Plajı, Kırkevler Halk Plajı, Asarkaya Kayalıkları ve Yazkonağı Mağarası için yerel yönetim unsurları özellikle düşük değerleri geliştirmeli ve planlamalarda bulunmalıdır. Ayrıca orta düzeyde olan ek değerleri geliştirerek bu sitleri Z_{33} alanına taşımaya gayret göstermelidir. Z_{22} alanında yer alan Çamlık (Feneraltı) Plajı, Ünye

Kadınlar Plajı ve Çakırtepe için yöneticiler ek değerleri ve altyapı hizmetlerini daha yüksek seviyelere çıkarmayı hedeflemeli ve bu sayede turist sayısını arttırmak için çalışmalıdır. Bunun için tanıtım faaliyetlerini arttırmak etkili bir yöntem olabilir. Z_{21} alanında yer alan Dipselek Şelalesi, Çağlayan (Fatih) Takım Şelaleleri, Teke Gölü, Dereköy Kazankaya Şelalesi ve Keş Mahallesi Yatak İçi Şekilleri için yerel yönetimler ek değerler geliştirmeye çalışmalı ve olası tehditler için araştırma yapmalıdır. Böylelikle gelen turistler aldıkları hizmetten memnun kalabilirler.

5.1.19. Ordu İli GAM Sonuçlarının Genel Değerlendirmesi

Ordu ili genelinde uygulanan "Jeosit Ön Değerlendirme Modeli" toplam 137 jeosit ve jeomorfosit üzerinde gerçekleştirilmiştir. Uygulanan modelle Z_{21} alanında 68 sit, Z_{22} alanında 23 sit, Z_{31} alanında 13 sit, Z_{32} alanında 26 sit ve Z_{33} alanında ise 7 sit yer aldığı sonucuna ulaşılmış ve matris üzerinde gösterilmiştir (Şekil 5.55). Bununla birlikte hücrelerdeki sitlerin yüzdesel dağılışı da dairesel bir grafikle gösterilmiştir. Bu grafiğe göre ildeki sitlerin yaklaşık %50'i Z_{21}, %19'si Z_{32} %17'si Z_{22}, %9'u Z_{31} ve %5'i ise Z_{33} hücresinde yer almaktadır (Şekil 5.56). Bu sonuçtan hareketle Ordu ilinde yer alan jeosit ve jeomorfositlerin önemli bir bölümünün orta seviyede ana değerlere sahipken düşük seviyede ek değerlere sahip olduğu söylenebilir. Önemli bir diğer bölümü ise yüksek seviye ana değerlere sahipken düşük ve orta seviye ek değerlere sahiptir. Bunun dışında Z_{23}, Z_{13}, Z_{12} ve Z_{11} hücrelerinde herhangi bir jeosit ya da jeomorfosit ilde yer almamaktadır. İl genelinde Z_{11} ve Z_{12} hücrelerinde herhangi bir sitin yer almaması nedeniyle hiçbir sitin düşük ana ve ek değerlere sahip olmadığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Sahada en yüksek puana ulaşan sit Kabadüz ilçesinde yer alan Çambaşı (Yaylası) Platosu'dur. Çambaşı (Yaylası) Platosu 21,25 puana sahiptir. En düşük puana sahip sitler ise 7,25 puana sahip sitler olan Ünye ilçesinde yer alan Teke Gölü, İkizce ilçesinde yer alan Cin Değirmeni Şelalesi ve Kabadüz ilçesinde yer alan Elmadibi Şelalesi'dir.

Z_{33} hücresinde yer alan sitler yüksek ana ve ek değerlere sahip olduğundan bu sitler için önemli olan sürdürülebilirlik ve taşıma kapasitesinin korunmasıdır. Z_{32} hücresinde yer alan sitler ise yüksek ana değerlere ve albeniye sahip olduklarından orta düzeydeki ek değerleri yükseltilerek Z_{33} hücresine taşınabilir ve böylelikle turistik çekicilikleri arttırılabilir. Z_{31} hücresinde yer alan çekiciliklerin de yine ana değerleri

yüksek olduğundan düşük olan ek değerleri geliştirmek sitlerin daha çok turist çekmesine katkı sağlayacaktır. Z_{21} ve Z_{22} hücrelerinde yer alan çekicilikler orta düzeyde ana değerlere sahip olduklarından ek değerleri yükseltmek bu sitlere yapılacak ziyaretleri arttırmada etkili bir yoldur. Özellikle ulaşım ve tesis olanaklarının arttırılması bu anlamda oldukça önemlidir.

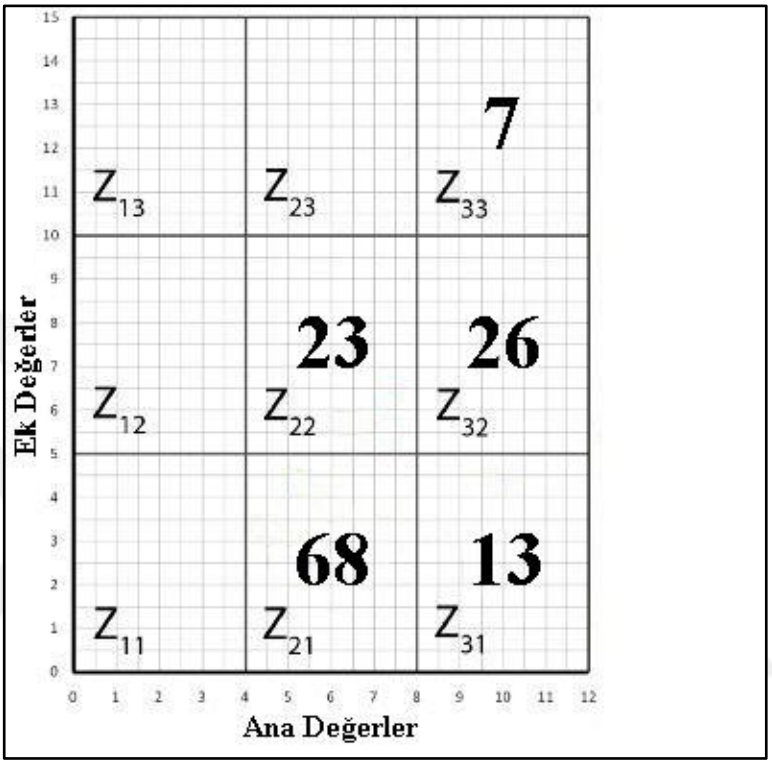

Şekil 5.55. GAM'a göre Ordu ili jeosit ve jeomorfositlerinin yer aldığı hücrelere sayısal olarak dağılışı

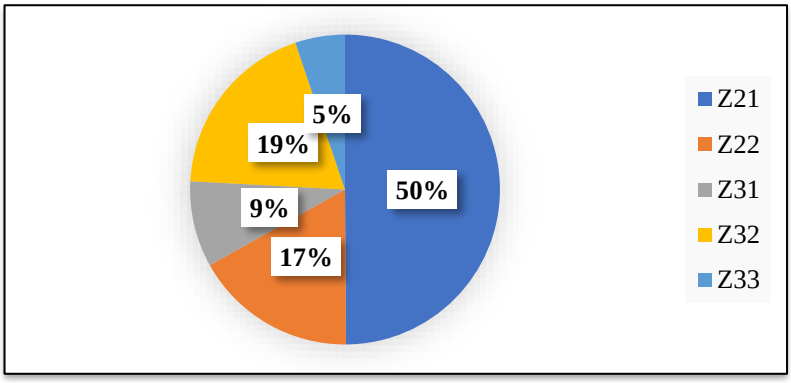

Şekil 5.56. GAM'a göre Ordu ili jeosit ve jeomorfositlerinin hücrelere göre dağılış yüzdesi

5.2. Ordu İlinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi

Ordu ilinin turizm destinasyonu olarak değerlendirilmesinde bu çalışmada fayadalanılan modellerden biri de SWOT Analizi'dir. Ordu ili literatürü

incelendiğinde farklı çalışmalarda SWOT Analizi'nin kullanıldığı görülmektedir (Argan ve Atabeyoğlu, 2017; Bahtiyar Karadeniz ve Sarı, 2018; Koday ve Kızılkan, 2018; Şengül vd., 2019; T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, 2012; Yeşil, 2017). Bu çalışmada ise Ordu ilinin her bir ilçesi birer turizm destinasyonu olarak ele alınmış ve SWOT Analizi'ne tabi tutulmuştur. Bu bağlamda alanında uzman kişilerle (Ordu İl Turizm Müdürlüğü yetkilileri, otel müdürleri vb.) yapılan görüşmeler, yazılı ve görsel basın, kaynak taraması ve arazi çalışmalarından faydalanılarak ilçe bazında değerlendirmeler yapılmıştır.

5.2.1. Akkuş İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi

Akkuş ilçesi turizm destinasyonu olarak bu bölümde SWOT Analizi ile değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda ilçenin turizm açısından üstünlükleri ve fırsatları ile zayıflıkları ve tehditleri ele alınmıştır (Tablo 5.33).

Akkuş ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi tablosu incelendiğinde turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; sahip olduğu geniş ormanlık sahalar, doğal çevre ve yapının korunmuş olması, Argın Yaylası ve Küçük Kertil Mesire Yeri gibi turistik çekiciliklere sahip oluşu, ilçede çok sayıda tarihî ahşap caminin yer alması, ilçenin coğrafi işaretli olan Akkuş Şeker Fasulyesi'nin üretim yeri oluşu ve alternatif turizm türleri için uygun bir coğrafyaya sahip oluşudur.

Akkuş ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; ilçede son dönemde kış turizmi potansiyelinin bulunduğu fikrinin ön plana çıkmasıyla etkinlikler gerçekleştirilerek tanıtımlarının artması, yayla turizmine ilginin son dönemlerde artması, yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları, Yeşil Yol Projesi kapsamında yeşil yolun geçeceği güzergâhlardan birinin Akkuş ilçesi olması, bölgeye olan ilginin artmasına bağlı olarak yapılan tanıtım ve reklam faaliyetleri ile turizmden pay alma imkânının bulunması, Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılmasıyla Ordu iline dolayısıyla da Akkuş ilçesine ulaşım olanaklarının artması gibi durumlar ön plana çıkmaktadır.

Akkuş ilçesinin turizm bakımından zayıf yönleri; altyapı olanaklarının yetersiz olması, turistik tesis olanaklarının yetersizliği ve kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması olarak gösterilebilir.

Akkuş ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; ilçede taşkın ve heyelan gibi doğal afetlerin zaman zaman yaşanmasının olumsuz etkileri, turizm potansiyeli yüksek ormanlık sahalarda yapılan kontrolsüz ve özensiz ağaç kesimleri, nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri, Yeşil Yol Projesi'nin tamamlanmasıyla kontrolsüz yapılaşmaların artması ve taşıma kapasitesinin aşılması riskleri, ilçede turistik çekiciliğe sahip kaya mezarlarının defineciler tarafından tahribatı ve HES'lerin ilçedeki akarsu turizmi bakımından öneme sahip çekiciliklere zararlar vermesi olarak görülebilmektedir.

Tablo 5.33. Akkuş ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo

Üstünlükler	**Fırsatlar**
-Turizm açısından öneme sahip geniş ormanlık sahalara sahip olması. -Doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması. -Argın Yaylası gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Akkuş ilçesinde yer alması. -Küçük Kertil Mesire Yeri gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Akkuş ilçesinde yer alması. -İnanç turizmi bakımından büyük öneme sahip çok sayıda tarihî ahşap caminin Akkuş ilçesinde yer alması. -Coğafî işarete sahip Akkuş Şeker Fasulyesi'nin Akkuş ilçesinde yetiştirilmesi. -Alternatif turizm türlerine uygun coğrafi yapıya sahip olması.	-Son dönemlerde yerel yönetimlerce özellikle kış turizmi potansiyelinin fark edilmesine bağlı olarak çeşitli etkinliklerle tanıtım olanaklarının artması. -Yayla turizmine olan ilginin özellikle son dönemlerde artışa geçmesi. -Yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları. -Yeşil Yol Projesi kapsamında yeşil yolun geçeceği güzergâhlardan birinin Akkuş ilçesi olması. -Bölgeye olan ilginin artmasına bağlı olarak yapılan tanıtım ve reklam faaliyetleri ile turizmden pay alma imkânının bulunması. -Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması.
Zayıflıklar	**Tehditler**
-Altyapı olanaklarının (özellikle ulaşım) yetersiz olması. -Turistik tesis olanaklarının yetersiz olması. -Kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması.	-Akkuş ilçesinde taşkın ve heyelan gibi doğal afetlerin zaman zaman yaşanmasının olumsuz etkileri. -Turizm potansiyeli yüksek ormanlık sahalarda zaman zaman gerçekleştirilen kontrolsüz ve özensiz ağaç kesimleri. -Nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri. -Yeşil Yol Projesi güzergâhında yer alan Akkuş ilçesinde projenin tamamlanmasıyla kontrolsüz yapılaşmanın artması ve taşıma kapasitesinin aşılması riskleri. -Turizm potansiyeli yüksek kaya mezarlarına defineciler tarafından zararlar verilmesi. -HES'lerin ilçedeki akarsu turizmi bakımından önemli çekiciliklere (başta şelaleler) zararlar vermesi.

5.2.2. Altınordu İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi

Altınordu ilçesi turizm destinasyonu olarak bu bölümde SWOT Analizi ile değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda ilçenin turizm açısından üstünlükleri ve fırsatları ile zayıflıkları ve tehditleri ele alınmıştır (Tablo 5.34).

Altınordu ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi tablosu incelendiğinde turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; ulaşım olanakları bakımından zengin olması, hem ulaşım çeşitliliği sağlayan hem de bir turistik çekicilik olarak ilgi çeken teleferik ulaşım hattının Altınordu ilçesinde yer alması, yamaç paraşütü gibi alternatif turizm türlerine uygun topografik şartların ilçede mevcudiyeti, ildeki konaklama tesislerinin önemli bir kısmının Altınordu ilçesinde yer alması, müze turizmi bakımından alternatiflerin ilçedeki mevcudiyeti, Boztepe gibi il için simgesel olan turistik bir çekiciliğin Altınordu ilçesinde yer alması, Kurul Kalesi gibi turizm potansiyeli son derece yüksek bir çekiciliğin Altınordu ilçesinde bulunması, kıyı ve deniz turizmi bakımından önemli plajların (2 adedi mavi bayraklı) Altınordu ilçesinde yer alması, Deniz turizmi bakımından önemli gezinti gemisiyle deniz turu imkanının Altınordu ilçesinde yer alması, Altınordu ilçesinde tarihi dokunun korunduğu ve kültürel turizm bakımından öneme sahip kentsel sit alanının mevcudiyeti, inanç turizmi bakımından büyük öneme sahip çok sayıda kâgir caminin ve kilisenin Altınordu ilçesinde yer alması, -Kültrel turizm bakımından öneme sahip çok sayıda tarihî çeşmenin Altınordu ilçesinde yer alması, Kültrel turizm bakımından öneme sahip çok sayıda tarihî hamamın Altınordu ilçesinde yer alması ve Anıt ağaçlar bakımından zengin olması olarak gösterilebilir.

Altınordu ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; merkez ilçe olması nedeniyle kamu ve özel sektör yatırımlarından büyük pay alması, Ordu çevre yolunun ilk etabının tamamlanması ile Altınordu şehir trafiğinin kısmen rahatlaması, Uluslararası ve ulusal zincir konaklama işletmelerinin Altınordu ilçesinde tesislerini hizmete açmaları, dizi çekimleri nedeniyle bilinirliğinin artması, Ordu-Giresun Halimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması, yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları, Karadeniz Sahil Yolu güzergahında yer almasına bağlı olarak ulaşım olanakları bakımından zengin olması, ekoturizmi ilçede geliştirmek üzere yerel yönetimlerin gerçekleştirdiği girişimler olarak görülebilmektedir.

Altınordu ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; özellikle şehir merkezinin çok fazla betonlaşmaya maruz kalması, ilçede yer alan fabrika ve sanayi tesislerinin çevreye verdiği zararlar, çarpık kentleşmenin olumsuz etkileri (Bahtiyar Karadeniz ve Sarı, 2018; Yüksel ve Yeşil, 2017b), çevre yolunun kısmen rahatlattığı trafiğin özellikle yaz aylarında problemler oluşturması ve denizyolu ulaşımının son derece sınırlı olması olarak görülebilmektedir.

Altınordu ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; turizm potansiyeli yüksek kıyı alanlarında yanlış kıyı kullanımına bağlı olarak bu çekiciliklerin zarar görme tehlikesi, çevre yolunun ilk etabının hizmete açılması ile transit yolcuların Altınordu şehir merkezine uğramadan geçmesi ve Uluslararası ve Ulusal zincir konaklama işletmelerinin Altınordu ilçesinde tesislerini hizmete açmalarına bağlı olarak yerel işletmelerin rekabet gücünün azalması olarak görülmektedir.

Tablo 5.34. Altınordu ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo

Üstünlükler	**Fırsatlar**
-Ulaşım olanaklarının oldukça iyi olması. -Hem ulaşım çeşitliliği sağlayan hem de bir turistik çekicilik olarak ilgi çeken teleferik ulaşımının Altınordu ilçesinde yer alması. -Yamaç paraşütü gibi alternatif turizm türlerine uygun topografik şartları içerisinde barındırması. -Konaklama tesislerinin önemli bir bölümün Altınordu ilçesinde yer alması. -Müze turizmi bakımıdan alternatiflere sahip olması. -Boztepe gibi Ordu ili için simgesel olan turistik bir çekiciliğin Altınordu ilçesinde yer alması. -Kurul Kalesi gibi turizm potansiyeli son derece yüksek bir çekiciliğin Altınordu ilçesinde yer alması. -Kıyı ve deniz turizmi bakımından önemli plajların (2 tanesi Mavi Bayraklı) Altınordu ilçesinde yer alması. -Deniz turizmi bakımından öneme sahip gezinti teknesi ile deniz turu imkanının Altınordu ilçesinde yer alması. -Altınordu ilçesinde tarihi dokunun korunduğu kentsel sit alanının bulunması. -İnanç turizmi bakımından büyük öneme sahip çok sayıda kâgir caminin ve kilisenin Altınordu ilçesinde yer alması. -Kültrel turizm bakımından öneme sahip çok sayıda tarihî çeşmenin Altınordu ilçesinde yer alması.	-Merkez ilçe olması sebebiyle kamu ve özel sektör yatırımlarından büyük pay alması. -Ordu çevre yolunun ilk etabının hizmete açılması ile Altınordu şehir trafiğinin kısmen rahatlaması. -Uluslararası ve ulusal zincir konaklama işletmelerinin Altınordu ilçesinde tesislerini hizmete açmaları. -Dizi çekimleri nedeniyle bilinirliğinin artması. -Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması. -Yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları. -Karadeniz Sahil Yolu güzergahında yer alması sebebiyle ulaşım olanakları bakımından zengin olması. -Ekoturizmi geliştirmek için yerel yönetimlerce girişimlerde bulunulması.

-Kültrel turizm bakımından öneme sahip çok sayıda tarihî hamamın Altınordu ilçesinde yer alması. -Anıt ağaçlar bakımından zengin olması.	
Zayıflıklar	**Tehditler**
-Şehir merkezinin çok fazla betonlaşmaya maruz kalması. -İlçede yer alan fabrikaların çevreye verdiği zararlar. -Çarpık kentleşmenin olumsuz etkileri (Bahtiyar Karadeniz ve Sarı, 2018; Yüksel ve Yeşil, 2017b). -Çevre yolunun açılmasıyla kısmen rahatlasa da özellikle nüfusun arttığı yaz sezonunda yaşanan trafik sorunları. -Denizyolu ulaşımının son derece sınırlı olması.	-Turizm potansiyeli yüksek kıyı alanlarında yanlış kıyı kullanımına (yerleşime açılma gibi) bağlı olarak bu sahaların turistik çekiciliğini kaybetme tehlikesi. -Altınordu ilçesinde sel, taşkın ve heyelan gibi doğal afetlerin zaman zaman yaşanmasının olumsuz etkileri. -Ordu çevre yolunun ilk etabının hizmete açılması ile transit yolcuların Altınordu şehir merkezine uğramadan geçmesi. -Uluslararası ve Ulusal zincir konaklama işletmelerinin Altınordu ilçesinde tesislerini hizmete açmalarına bağlı olarak yerel işletmelerin rekabet gücünün azalması.

5.2.3. Aybastı İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi

Aybastı ilçesi turizm destinasyonu olarak bu bölümde SWOT Analizi ile değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda ilçenin turizm açısından üstünlükleri ve fırsatları ile zayıflıkları ve tehditleri ele alınmıştır (Tablo 5.35).

Aybastı ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi tablosu incelendiğinde turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; Perşembe Yaylası gibi turizm potansiyeli son derece yüksek bir çekiciliğin büyük bölümünün Aybastı ilçesinde yer alması, Kabaktepe Mesire Yeri gibi yüksek turizm potansiyeline sahip bir çekiciliğin Aybastı'da yer alması, inanç turizmi bakımından önemli çok sayıda türbenin Aybastı ilçesinde bulunması, doğal çevrenin büyük oranda korunmuş olması, Uzundere (Koçalan) Takım Şelaleleri gibi turizm potansiyeli oldukça yüksek bir çekiciliğin Aybastı ilçesinde yer alması, karavan turizmi açısından özel olanaklara sahip olması, jip-safari (Offroad) turizmi bakımından uygun ortama sahip olması, kültrel turizm bakımından öneme sahip iki tarihî hamamın Aybastı ilçesinde yer alması, alternatif turizm türlerine uygun coğrafi yapıya sahip olması olarak görülmektedir.

Aybastı ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; balon turizmi gibi alternatif turizm türlerinin yerel yönetimler tarafından Perşembe Yaylası'na kazandırma çalışmaları, dizi çekimleri nedeniyle ilçenin bilinirliğinin artması, özellikle son dönemlerde artış gösteren tanıtım faaliyetleri, Yeşil Yol Projesi

kapsamında yeşil yolun geçeceği güzergâhlardan birinin Aybastı ilçesi olması,yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları, yayla turizmine olan ilginin özellikle son dönemlerde artışa geçmesi, bölgeye olan ilginin artmasına bağlı olarak yapılan tanıtım ve reklam faaliyetleri ile turizmden pay alma imkânının bulunması, Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması bu fırsatların önemlilerindendir.

Aybastı ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; Altyapı olanaklarının (özellikle ulaşım) yetersiz olması, önemli turistik çekiciliklere sahip olmasına rağmen yetersiz tesisleşme ve kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması olarak söylenebilir.

Aybastı ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; Zaman zaman yaşanan taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri, kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi, Yeşil Yol Projesi ile yaylaya ulaşımın kolaylaşması ve kontrolsüz yapılaşmanın artma tehlikesi, nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri, jip-safari (Offroad) etkinliklerinin Perşembe Yaylası'nde mendereslere yakın bir konumda gerçekleştirilmesi sebebiyle mendereslerin zarar görme tehlikesinin bulunması (Bulut, 2010) olarak dikkati çekmektedir.

Tablo 5.35. Aybastı ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo

Üstünlükler	**Fırsatlar**
-Perşembe Yaylası (menderesleri ile ünlü) gibi turizm potansiyeli son derece yüksek ve ulusal bilinirliğe sahip bir çekiciliğin büyük bölümünün Aybastı ilçesi sınırlarında yer alması. -Kabaktepe Mesire Yeri gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Aybastı ilçesi sınırlarında yer alması. -İnanç turizmi bakımından önemli çok sayıda türbenin Aybastı ilçesinde yer alması. -Doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması -Uzundere (Koçalan) Takım Şelaleleri gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Aybastı ilçesinde yer alması. -Karavan turizmi açısından özel olanaklara sahip olması. -Jip-Safari (Offroad) turizmi bakımından uygun ortama sahip olması. -Kültrel turizm bakımından öneme sahip iki tarihî hamamın Aybastı ilçesinde yer alması. -Alternatif turizm türlerine uygun coğrafi yapıya sahip olması.	-Balon turizmi gibi alternatif turizm türlerinin yerel yönetimler tarafından Perşembe Yaylası'na kazandırma çalışmaları. -Dizi çekimleri nedeniyle bilinirliğinin artması. -Özellikle son dönemlerde artış gösteren tanıtım faaliyetleri. -Yeşil Yol Projesi kapsamında yeşil yolun geçeceği güzergâhlardan birinin Aybastı ilçesi olması. -Yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları. -Yayla turizmine olan ilginin özellikle son dönemlerde artışa geçmesi. -Bölgeye olan ilginin artmasına bağlı olarak yapılan tanıtım ve reklam faaliyetleri ile turizmden pay alma imkânının bulunması. -Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması.

Zayıflıklar	Tehditler
-Altyapı olanaklarının (özellikle ulaşım) yetersiz olması. -Önemli turistik çekiciliklere sahip olmasına rağmen yetersiz tesisleşme. -Kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması.	-Zaman zaman yaşanan taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri. -Kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi. -Yeşil Yol Projesi ile yaylaya ulaşımın kolaylaşması ve kontrolsüz yapılaşmanın artma tehlikesi. -Nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri. -Jip-Safari (Offroad) etkinliklerinin Perşembe Yaylası'nde mendereslere yakın bir konumda gerçekleştirilmesi sebebiyle mendereslerin zarar görme tehlikesinin bulunması (Bulut, 2010).

5.2.4. Çamaş İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi

Çamaş ilçesi turizm destinasyonu olarak bu bölümde SWOT Analizi ile değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda ilçenin turizm açısından üstünlükleri ve fırsatları ile zayıflıkları ve tehditleri ele alınmıştır (Tablo 5.36).

Çamaş ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi tablosu incelendiğinde turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; Çamaş Yatak İçi Şekilleri gibi önemli turizm potansiyeline sahip bir çekiciliğin Çamaş ilçesinde yer alması, Çifte Takım Şelaleleri gibi önemli bir turistik çekiciliğin Çamaş ilçesinde yer alması, Gelin Kayası Mesire Yeri gibi önemli bir turistik çekiciliğim Çamaş ilçe merkezinde yer alması, doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması, yamaç paraşütü gibi alternatif turizm türlerine uygun topografik şartları içerisinde barındırması olarak görülmektedir.

Çamaş ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; Karadeniz Sahil Yolu'na nispeten yakın bir konumda bulunmasının ulaşım kolaylığı sağlaması, yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları, son dönemde yerel yönetimlerin Çamaş'ta turizm olanaklarını geliştirmek adına yaptıkları çalışmalar, bölgeye olan ilginin artmasına bağlı olarak yapılan tanıtım ve reklam faaliyetleri ile turizmden pay alma imkânının bulunması, Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması bu fırsatların önemlilerindir.

Çamaş ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; altyapı olanaklarının (özellikle ulaşım) yetersiz olması, turistik tesis olanaklarının yetersiz olması, kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması olarak söylenebilir.

Çamaş ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; zaman zaman yaşanan taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri, kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi ve nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri olarak dikkati çekmektedir

Tablo 5.36. Çamaş ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo

Üstünlükler	**Fırsatlar**
-Çamaş Yatak İçi Şekilleri gibi önemli turizm potansiyeline sahip bir çekiciliğin Çamaş ilçesinde yer alması. -Çifte Takım Şelaleleri gibi önemli bir turistik çekiciliğin Çamaş ilçesinde yer alması. -Gelin Kayası Mesire Yeri gibi önemli bir turistik çekiciliğim Çamaş ilçe merkezinde yer alması. -Doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması. -Yamaç paraşütü gibi alternatif turizm türlerine uygun topografik şartları içerisinde barındırması.	-Karadeniz Sahil Yolu'na nispeten yakın bir konumda bulunmasının ulaşım kolaylığı sağlaması. -Yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları. -Son dönemde yerel yönetimlerin Çamaş'ta turizm olanaklarını geliştirmek adına yaptıkları çalışmalar. -Bölgeye olan ilginin artmasına bağlı olarak yapılan tanıtım ve reklam faaliyetleri ile turizmden pay alma imkânının bulunması. -Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması.
Zayıflıklar	**Tehditler**
-Altyapı olanaklarının (özellikle ulaşım) yetersiz olması. -Turistik tesis olanaklarının yetersiz olması. -Kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması.	-Zaman zaman yaşanan taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri. -Kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi. -Nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri.

5.2.5. Çatalpınar İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi

Çatalpınar ilçesi turizm destinasyonu olarak bu bölümde SWOT Analizi ile değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda ilçenin turizm açısından üstünlükleri ve fırsatları ile zayıflıkları ve tehditleri ele alınmıştır (Tablo 5.37).

Çatalpınar ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi tablosu incelendiğinde turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; Akkaya (Göller) Kalesi gibi önemli turizm potansiyeline sahip bir çekiciliğin Çatalpınar ilçesinde yer alması, Ortaköy Şelalesi gibi önemli bir turistik çekiciliğin Çatalpınar ilçesinde yer alması ve doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması olarak görülmektedir.

Çatalpınar ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; Turizm potansiyeli Çatalpınara göre daha yüksek olan Aybastı ilçesine ulaşım güzergahı üzerinde yer alması sebebiyle daha fazla turist tarafından fark edilme ve tanınma

imkânının bulunması, yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları ve Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması bu fırsatların önemlilerindendir.

Çatalpınar ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; Altyapı olanaklarının (özellikle ulaşım) yetersiz olması, turistik tesis olanaklarının yetersiz olması, kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması, tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması olarak gösterilebilir.

Çatalpınar ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; zaman zaman yaşanan taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri, kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi, nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri ve HES'lerin ilçedeki akarsu turizmi bakımından önemli çekiciliklere (başta şelaleler) zararlar vermesi olarak dikkati çekmektedir.

Tablo 5.37. Çatalpınar ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo

Üstünlükler	**Fırsatlar**
-Akkaya (Göller) Kalesi gibi önemli turizm potansiyeline sahip bir çekiciliğin Çatalpınar ilçesinde yer alması. -Ortaköy Şelalesi gibi önemli bir turistik çekiciliğin Çatalpınar ilçesinde yer alması. -Doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması.	-Turizm potansiyeli Çatalpınara göre daha yüksek olan Aybastı ilçesine ulaşım güzergahı üzerinde yer alması sebebiyle daha fazla turist tarafından fark edilme ve tanınma imkânının bulunması. -Yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları. -Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması.
Zayıflıklar	**Tehditler**
-Altyapı olanaklarının (özellikle ulaşım) yetersiz olması. -Turistik tesis olanaklarının yetersiz olması. -Kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması. -Tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması.	-Zaman zaman yaşanan taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri. -Kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi. -Nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri. -HES'lerin ilçedeki akarsu turizmi bakımından önemli çekiciliklere (başta şelaleler) zararlar vermesi.

5.2.6. Çaybaşı İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi

Çaybaşı ilçesi turizm destinasyonu olarak bu bölümde SWOT Analizi ile değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda ilçenin turizm açısından üstünlükleri ve fırsatları ile zayıflıkları ve tehditleri ele alınmıştır (Tablo 5.38).

Çaybaşı ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi tablosu incelendiğinde turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; Kapılı Takım Şelaleleri gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekicliğin Çaybaşı ilçesinde yer alması, Kazankaya Şelalesi gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Çaybaşı ilçesinde yer alması, doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması, kültürel turizm bakımından büyük öneme sahip çok sayıda ahşap caminin Çaybaşı ilçesinde yer alması, şelaleler bakımından zengin bir ilçe olması olarak görülmektedir.

Çaybaşı ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları, Karadeniz Sahil Yolu'na nispeten yakın bir konumda bulunmasının ulaşım kolaylığı sağlaması ve Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması bu fırsatların önemlilerindendir.

Çaybaşı ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; altyapı olanaklarının (özellikle ulaşım) yetersiz olması, turistik tesis olanaklarının yetersiz olması, kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması, tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması olarak gösterilebilir.

Çaybaşı ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri, nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri ve İlküvez Mahallesi'ne kurulan çöp tesisinin çevreye olumsuz etkileri olarak dikkati çekmektedir.

Tablo 5.38. Çaybaşı ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo.

Üstünlükler	**Fırsatlar**
-Kapılı Takım Şelaleleri gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekicliğin Çaybaşı ilçesinde yer alması. -Kazankaya Şelalesi gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Çaybaşı ilçesinde yer alması. -Doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması. -Kültürel turizm bakımından büyük öneme sahip çok sayıda ahşap caminin Çaybaşı ilçesinde yer alması. -Şelaleler bakımından zengin bir ilçe olması.	-Yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları. -Karadeniz Sahil Yolu'na nispeten yakın bir konumda bulunmasının ulaşım kolaylığı sağlaması. -Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması.
Zayıflıklar	**Tehditler**
-Altyapı olanaklarının (özellikle ulaşım) yetersiz olması. -Turistik tesis olanaklarının yetersiz olması. -Kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması. -Tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması.	-Zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri. -Nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri. -İlküvez Mahallesi'ne kurulan çöp tesisinin çevreye olumsuz etkileri.

5.2.7. Fatsa İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi

Fatsa ilçesi turizm destinasyonu olarak bu bölümde SWOT Analizi ile değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda ilçenin turizm açısından üstünlükleri ve fırsatları ile zayıflıkları ve tehditleri ele alınmıştır (Şekil 5.39).

Fatsa ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi tablosu incelendiğinde turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; İnyanı Deniz Mağaraları gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Fatsa ilçesinde yer alması, deniz ve kıyı turizmi bakımından önemli birçok plajın Fatsa ilçesinde yer alması, İnyanı turizm bakımından büyük öneme sahip çok sayıda ahşap caminin Fatsa ilçesinde yer alması, Şelaleler bakımından zengin bir ilçe olması, göl turizmi bakımından yüksek turistik çekim potansiyeline sahip Gaga Gölü'nün Fatsa ilçesi sınırlarında yer alması, Cıngırt Kalesi gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Fatsa ilçesinde yer alması, Haznedaroğlu Konağı (Bolaman Kalesi) gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Fatsa ilçesinde yer alması, gastronomi turizmi bakımından üne sahip olan Ordu Pidesi restoranlarının yoğun olduğu Bolaman Mahallesi'nin Fatsa ilçesinde yer alması, gastronomi turizmi bakımından üne sahip olan Yalıköy Köftesi restoranlarının yoğun olduğu Bolaman ve Yalıköy Mahalleri'nin Fatsa ilçesinde yer alması olarak gösterilebilir.

Fatsa ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; kamu ve özel sektör yatırımlarından önemli pay alması, yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları, Karadeniz Sahil Yolu güzergahında yer almasının ulaşım kolaylığı sağlaması, dizi çekimleri nedeniyle bilinirliğinin artması, yöreye olan ilginin artmasına bağlı olarak yapılan tanıtım ve reklam faaliyetleri ile turizmden pay alma imkânının bulunması, ekoturizmi geliştirmek için yerel yönetimlerce girişimlerde bulunulması ve Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması bu fırsatların önemlilerindendir.

Fatsa ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; ilçede yer alan fabrikaların çevreye verdiği zararlar, çevre yolu bulunmaması sebebiyle yoğun trafik problemi, çarpık kentleşmenin neden olduğu problemler, deniz yolu ulaşımından yeterli düzeyde yararlanılamaması, denizyolu ulaşımının son derece sınırlı olması olarak gösterilebilir.

Fatsa ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri, nadiren de olsa yaşanan orman

yangınlarının olumsuz etkileri, siyanür ile maden arama faaliyetlerinin sebep olduğu tahribatlar, trafik problemine bağlı oluşan hava ve gürültü kirliliği ve HES'lerin ilçedeki akarsu turizmi bakımından önemli çekiciliklere (başta şelaleler) zararlar vermesi olarak dikkati çekmektedir.

Tablo 5.39. Fatsa ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo

Üstünlükler	**Fırsatlar**
- İnyanı Deniz Mağaraları gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Fatsa ilçesinde yer alması. -Deniz ve kıyı turizmi bakımından önemli birçok plajın Fatsa ilçesinde yer alması. -İnyanı turizm bakımından büyük öneme sahip çok sayıda ahşap caminin Fatsa ilçesinde yer alması. -Şelaleler bakımından zengin bir ilçe olması. -Göl turizmi bakımından yüksek turistik çekim potansiyeline sahip Gaga Gölü'nün Fatsa ilçesi sınırlarında yer alması. -Cıngırt Kalesi gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Fatsa ilçesinde yer alması. -Haznedaroğlu Konağı (Bolaman Kalesi) gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Fatsa ilçesinde yer alması. -Gastronomi turizmi bakımından üne sahip olan Ordu Pidesi restoranlarının yoğun olduğu Bolaman Mahallesi'nin Fatsa ilçesinde yer alması. - Gastronomi turizmi bakımından üne sahip olan Yalıköy Köftesi restoranlarının yoğun olduğu Bolaman ve Yalıköy Mahalleri'nin Fatsa ilçesinde yer alması	- Kamu ve özel sektör yatırımlarından önemli pay alması. -Yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları. -Karadeniz Sahil Yolu güzergahında yer almasının ulaşım kolaylığı sağlaması. -Dizi çekimleri nedeniyle bilinirliğinin artması. -Yöreye olan ilginin artmasına bağlı olarak yapılan tanıtım ve reklam faaliyetleri ile turizmden pay alma imkânının bulunması. -Ekoturizmi geliştirmek için yerel yönetimlerce girişimlerde bulunulması. -Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması.
Zayıflıklar	**Tehditler**
-İlçede yer alan fabrikaların çevreye verdiği zararlar. -Çevre yolu bulunmaması sebebiyle yoğun trafik problemi. -Çarpık kentleşmenin neden olduğu problemler. -Deniz yolu ulaşımından yeterli düzeyde yararlanılamaması. -Denizyolu ulaşımının son derece sınırlı olması.	-Zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri. -Nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri. -Siyanür ile maden arama faaliyetlerinin sebep olduğu tahribatlar. -Trafik problemine bağlı oluşan hava ve gürültü kirliliği. -HES'lerin ilçedeki akarsu turizmi bakımından önemli çekiciliklere (başta şelaleler) zararlar vermesi.

5.2.8. Gölköy İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi

Gölköy ilçesi turizm destinasyonu olarak bu bölümde SWOT Analizi ile değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda ilçenin turizm açısından üstünlükleri ve fırsatları ile zayıflıkları ve tehditleri ele alınmıştır (Şekil 5.40).

Gölköy ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi tablosu incelendiğinde turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; Ulugöl Tabiat Parkı gibi turizm potansiyeli son derece yüksek bir çekiciliğin Gölköy ilçesinde yer alması, göl turizmi bakımından önemli birçok gölün Gölköy ilçesinde yer alması, karavan turizmi bakımından özel olanaklara sahip olması, doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması, şelaleler bakımından zengin bir ilçe olması, Uluvahta Yaylası gibi turistik bir çekiciliğin Gölköy ilçesinde yer alması, Gölköy Kalesi gibi turizm potansiyeline sahip bir çekiciliğin Gölköy ilçesinde yer alması, Alternatif turizm türlerine uygun coğrafi yapıya sahip olması ve anıt ağaçlar bakımından zengin olması olarak gösterilebilir.

Gölköy ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları, yayla turizmine olan ilginin özellikle son dönemlerde artışa geçmesi, dizi çekimleri nedeniyle bilinirliğinin artması,Yeşil Yol Projesi ile ilçeye ulaşımın kolaylaşacak olması, Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması bu fırsatlardan önemlilerindendir.

Gölköy ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; altyapı olanaklarının yetersiz olması, turistik tesis olanaklarının yetersiz olması, tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması ve kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması olarak gösterilebilir.

Gölköy ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri, nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri ve kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi olarak dikkati çekmektedir

Tablo 5.40. Gölköy ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo

Üstünlükler	**Fırsatlar**
-Ulugöl Tabiat Parkı gibi turizm potansiyeli son derece yüksek bir çekiciliğin Gölköy ilçesinde yer alması. -Göl turizmi bakımından önemli birçok gölün Gölköy ilçesinde yer alması. -Karavan turizmi bakımından özel olanaklara sahip olması. -Doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması. -Şelaleler bakımından zengin bir ilçe olması. -Uluvahta Yaylası gibi turistik bir çekiciliğin Gölköy ilçesinde yer alması. -Gölköy Kalesi gibi turizm potansiyeline sahip bir çekiciliğin Gölköy ilçesinde yer alması.	-Yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları. -Yayla turizmine olan ilginin özellikle son dönemlerde artışa geçmesi. -Dizi çekimleri nedeniyle bilinirliğinin artması. -Yeşil Yol Projesi ile ilçeye ulaşımın kolaylaşacak olması. -Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması.

-Alternatif turizm türlerine uygun coğrafi yapıya sahip olması. -Anıt ağaçlar bakımından zengin olması.	
Zayıflıklar	**Tehditler**
-Altyapı olanaklarının yetersiz olması. -Turistik tesis olanaklarının yetersiz olması. -Tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması. -Kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması.	-Zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri. -Nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri. -Kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi.

5.2.9. Gülyalı İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi

Gülyalı ilçesi turizm destinasyonu olarak bu bölümde SWOT Analizi ile değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda ilçenin turizm açısından üstünlükleri ve fırsatları ile zayıflıkları ve tehditleri ele alınmıştır (Tablo 5.41).

Gülyalı ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi tablosu incelendiğinde turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; deniz ve kıyı turizmi bakımından önemli birçok plajın Gülyalı ilçesinde yer alması, turizm potansiyeli yüksek tarihî köprüleri, çeşmeleri ve camiyi içerisinde barındıran Kestane Mahallesi'nin Gülyalı ilçesinde yer alması, Çikolata Park gibi turizm potansiyeli yüksek bir yapay çekiciliğin Gülyalı ilçesinde yer alması, Ordu-Giresun Havalimanı'nın büyük kısmıyla Gülyalı ilçesinde yer alması ve doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olmasıdır.

Gülyalı ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları, Karadeniz Sahil Yolu güzergahında yer almasının ulaşım kolaylığı sağlaması ve Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması bu fırsatların önemlilerindendir.

Gülyalı ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; çevre yolu bulunmaması sebebiyle yoğun trafik problemi, turistik tesis olanaklarının yetersiz olması, tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması ve denizyolu ulaşımının son derece sınırlı olması olarak gösterilebilir.

Gülyalı ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri, nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri ve trafik problemine bağlı oluşan hava ve gürültü kirliliği olarak dikkati çekmektedir.

Tablo 5.41. Gülyalı ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo

Üstünlükler	Fırsatlar
-Deniz ve kıyı turizmi bakımından önemli birçok plajın Gülyalı ilçesinde yer alması. -Turizm potansiyeli yüksek tarihî köprüleri, çeşmeleri ve camiyi içerisinde barındıran Kestane Mahallesi'nin Gülyalı ilçesinde yer alması. -Çikolata Park gibi turizm potansiyeli yüksek bir yapay çekiciliğin Gülyalı ilçesinde yer alması. -Ordu-Giresun Havalimanı'nın büyük kısmıyla Gülyalı ilçesinde yer alması. -Doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması.	-Yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları. -Karadeniz Sahil Yolu güzergahında yer almasının ulaşım kolaylığı sağlaması. -Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması.
Zayıflıklar	**Tehditler**
-Çevre yolu bulunmaması sebebiyle yoğun trafik problemi. -Turistik tesis olanaklarının yetersiz olması. -Tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması. -Denizyolu ulaşımının son derece sınırlı olması.	-Zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri. -Nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri. -Trafik problemine bağlı oluşan hava ve gürültü kirliliği.

5.2.10. Gürgentepe İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi

Gürgentepe ilçesi turizm destinasyonu olarak bu bölümde SWOT Analizi ile değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda ilçenin turizm açısından üstünlükleri ve fırsatları ile zayıflıkları ve tehditleri ele alınmıştır (Şekil 5.42).

Gürgentepe ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi tablosu incelendiğinde turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; Tikenlice Kaya Mezarları gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Gürgentepe ilçesinde yer alması ve doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olmasıdır.

Gürgentepe ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları ve Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması fırsatlar olarak görülmektedir.

Gürgentepe ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; turistik tesis olanaklarının yetersiz olması, tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması, altyapı olanaklarının yetersiz olması ve kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması olarak gösterilebilir.

Gürgentepte ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri, nadiren de olsa yaşanan orman

yangınlarının olumsuz etkileri ve kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi olarak dikkati çekmektedir.

Tablo 5.42. Gülyalı ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo

Üstünlükler	**Fırsatlar**
-Tikenlice Kaya Mezarları gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Gürgentepe ilçesinde yer alması. -Doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması.	-Yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları. -Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması.
Zayıflıklar	**Tehditler**
-Turistik tesis olanaklarının yetersiz olması. -Tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması. -Altyapı olanaklarının yetersiz olması. -Kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması.	-Zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri. -Nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri. -Kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi.

5.2.11. İkizce İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi

İkizce ilçesi turizm destinasyonu olarak bu bölümde SWOT Analizi ile değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda ilçenin turizm açısından üstünlükleri ve fırsatları ile zayıflıkları ve tehditleri ele alınmıştır (Tablo 5.43).

İkizce ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi tablosu incelendiğinde turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; Gençağa Kalesi gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin İkizce ilçesinde yer alması, Laleli (Eski) Camii gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin İkizce ilçesinde yer alması ve doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olmasıdır.

İkizce ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları, Karadeniz Sahil Yolu'na nispeten yakın bir konumda bulunması sebebiyle ulaşımın kolay olması ve Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması gibi fırsatlar görülmektedir.

İkizce ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; Turistik tesis olanaklarının yetersiz olması, altyapı olanaklarının yetersiz olması, kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması ve tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması olarak gösterilebilir.

İkizce ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri ve nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri olarak dikkati çekmektedir.

Tablo 5.43. İkizce ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo

Üstünlükler	**Fırsatlar**
-Gençağa Kalesi gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin İkizce ilçesinde yer alması. -Laleli (Eski) Camii gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin İkizce ilçesinde yer alması. -Doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması.	-Yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları. -Karadeniz Sahil Yolu'na nispeten yakın bir konumda bulunması sebebiyle ulaşımın kolay olması. -Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması.
Zayıflıklar	**Tehditler**
-Turistik tesis olanaklarının yetersiz olması. -Altyapı olanaklarının yetersiz olması. -Kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması. -Tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması.	-Zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri. -Nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri.

5.2.12. Kabadüz İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi

Kabadüz ilçesi turizm destinasyonu olarak bu bölümde SWOT Analizi ile değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda ilçenin turizm açısından üstünlükleri ve fırsatları ile zayıflıkları ve tehditleri ele alınmıştır (Şekil 5.44).

Kabadüz ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi tablosu incelendiğinde turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; Çambaşı Yaylası gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Kabadüz ilçesinde yer alması, Çambaşı Kış Sporları ve Kayak Merkezi gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Kabadüz ilçesinde yer alması, şelaleler bakımından zengin olması, Alternatif turizm türlerine uygun coğrafi yapıya sahip olması ve turistik potansiyele sahip çıplak kayalık alanlar bakımından zengin olmasıdır.

Kabadüz ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları, bölgeye olan ilginin artmasına bağlı olarak yapılan tanıtım ve reklam faaliyetleri ile turizmden pay alma imkânının bulunması, dizi çekimleri nedeniyle bilinirliğinin artması, Çambaşı Kış Sporları ve Kayak Merkezi'nin inşa edilmesiyle bilinirliğinin artması, tayla turizmine olan ilginin özellikle son dönemlerde artışa geçmesi, Yeşil Yol Projesi kapsamında yeşil yolun

geçeceği güzergâhlardan birinin Kabadüz ilçesi olması, son dönemde artan ilgiyle birlikte özellikle Çambaşı Yaylası'nın kamu ve özel sektör yatırımlarından önemli pay almaya başlaması ve Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması gibi fırsatlar olarak görülebilmektedir.

Kabadüz ilçesinin turizm açısından zayıflıklar bağlamında altyapı olanaklarının (özellikle ulaşım) yetersiz olması dikkati çekmektedir.

Kabadüz ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; Zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri, nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri, kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi ve turistik tesis yapım faaliyetleri sırasında doğal bitki örtüsünün zarar görmesi olarak gösterilebilir.

Tablo 5.44. Kabadüz ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo

Üstünlükler	**Fırsatlar**
-Çambaşı Yaylası gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Kabadüz ilçesinde yer alması. -Çambaşı Kış Sporları ve Kayak Merkezi gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Kabadüz ilçesinde yer alması. -Şelaleler bakımından zengin olması. -Alternatif turizm türlerine uygun coğrafi yapıya sahip olması. -Turistik potansiyele sahip çıplak kayalık alanlar bakımından zengin olması.	-Yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları. -Bölgeye olan ilginin artmasına bağlı olarak yapılan tanıtım ve reklam faaliyetleri ile turizmden pay alma imkânının bulunması. -Dizi çekimleri nedeniyle bilinirliğinin artması. -Çambaşı Kış Sporları ve Kayak Merkezi'nin inşa edilmesiyle bilinirliğinin artması. -Yayla turizmine olan ilginin özellikle son dönemlerde artışa geçmesi. -Yeşil Yol Projesi kapsamında yeşil yolun geçeceği güzergâhlardan birinin Kabadüz ilçesi olması. -Son dönemde artan ilgiyle birlikte özellikle Çambaşı Yaylası'nın kamu ve özel sektör yatırımlarından önemli pay almaya başlaması. -Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması.
Zayıflıklar	**Tehditler**
-Altyapı olanaklarının (özellikle ulaşım) yetersiz olması.	-Zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri. -Nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri. -Kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi. -Turistik tesis yapım faaliyetleri sırasında doğal bitki örtüsünün zarar görmesi.

5.2.13. Kabataş İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi

Kabataş ilçesi turizm destinasyonu olarak bu bölümde SWOT Analizi ile değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda ilçenin turizm açısından üstünlükleri ve fırsatları ile zayıflıkları ve tehditleri ele alınmıştır (Şekil 5.45).

Kabataş ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi tablosu incelendiğinde turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; inanç turizmi bakımından öneme sahip Şid Abdal (Şidlü Dede) Türbesinin Kabataş ilçesinde yer alması, coğrafi işaretli Kabataş Helvası'nın Kabataş ilçesinde özgü bir gastronomik öğe olması ve doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olmasıdır.

Kabataş ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları ve Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması olarak görülebilmektedir.

Kabataş ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; altyapı olanaklarının (özellikle ulaşım) yetersiz olması, turistik tesis olanaklarının yetersiz olması, tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması ve kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması olarak gösterilebilir.

Kabadüz ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri. Nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri, kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi ve HES'lerin ilçedeki akarsu turizmi bakımından önemli çekiciliklere (başta şelaleler) zararlar vermesi olarak dikkati çekmektedir.

Tablo 5.45. Kabataş ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo

Üstünlükler	**Fırsatlar**
-İnanç turizmi bakımından öneme sahip Şid Abdal (Şidlü Dede) Türbesinin Kabataş ilçesinde yer alması. -Coğrafi işaretli Kabataş Helvası'nın Kabataş ilçesine özgü bir gastronomik öğe olması. -Doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması.	-Yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları. -Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması.
Zayıflıklar	**Tehditler**
-Altyapı olanaklarının (özellikle ulaşım) yetersiz olması. -Turistik tesis olanaklarının yetersiz olması. -Tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması.	-Zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri. -Nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri.

-Kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması.	-Kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi. -HES'lerin ilçedeki akarsu turizmi bakımından önemli çekiciliklere (başta şelaleler) zararlar vermesi.

5.2.14. Korgan İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi

Korgan ilçesi turizm destinasyonu olarak bu bölümde SWOT Analizi ile değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda ilçenin turizm açısından üstünlükleri ve fırsatları ile zayıflıkları ve tehditleri ele alınmıştır (Tablo 5.46).

Korgan ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi tablosu incelendiğinde turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; şelaleler bakımından oldukça zengin olması,ü Çiseli Takım Şelaleleri gibi turizm potansiyeli ve bilinirliği oldukça yüksek bir çekiciliğin Korgan ilçesinde yer alması, doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması ve Korgan Yaylası gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Korgan ilçesinde yer almasıdır.

Korgan ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları ve Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması olarak görülebilmektedir.

Korgan ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; altyapı olanaklarının (özellikle ulaşım) yetersiz olması, turistik tesis olanaklarının yetersiz olması, tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması, kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması ve ören yerleri ve arkeolojik değerler bakımından oldukça fakir olması.

Korgan ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri ve nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri olarak dikkati çekmektedir.

Tablo 5.46. Korgan ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo

Üstünlükler	**Fırsatlar**
-Şelaleler bakımından oldukça zengin olması. -Çiseli Takım Şelaleleri gibi turizm potansiyeli ve bilinirliği oldukça yüksek bir çekiciliğin Korgan ilçesinde yer alması. -Doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması. -Korgan Yaylası gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Korgan ilçesinde yer alması.	-Yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları. -Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması.

Zayıflıklar	Tehditler
-Altyapı olanaklarının (özellikle ulaşım) yetersiz olması. -Turistik tesis olanaklarının yetersiz olması. -Tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması. -Kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması. -Ören yerleri ve arkeolojik değerler bakımından oldukça fakir olması.	-Zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri. -Nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri.

5.2.15. Kumru İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi

Kumru ilçesi turizm destinasyonu olarak bu bölümde SWOT Analizi ile değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda ilçenin üstünlükleri ve fırsatları ile zayıflıkları ve tehditleri ele alınmıştır (Şekil 5.47).

Kumru ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi tablosu incelendiğinde turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; mağaralar bakımından oldukça zengin olması, Düzoba Yaylası gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Kumru ilçesinde yer alması, Ericek Yaylası gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Kumru ilçesinde yer alması, doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması ve Kuşnefak Kalesi gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Kumru ilçesinde yer almasıdır.

Kumru ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları, yayla turizmine olan ilginin özellikle son dönemlerde artışa geçmesi, Yeşil Yol Projesi kapsamında yeşil yolun geçeceği güzergâhlardan birinin Kumru ilçesi olması ve Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması olarak görülebilir.

Kumru ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; altyapı olanaklarının (özellikle ulaşım) yetersiz olması, turistik tesis olanaklarının yetersiz olması, tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması ve kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması olarak görünmektedir.

Kumru ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri, nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri, Yeşil Yol Projesi güzergâhında yer alan Kumru ilçesinde projenin tamamlanmasıyla özellikle yaylalarda kontrolsüz yapılaşmanın artması ve taşıma kapasitesinin aşılması riskleri ve kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi olarak dikkati çekmektedir.

Tablo 5.47. Kumru ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo

Üstünlükler	**Fırsatlar**
-Mağaralar bakımından oldukça zengin olması. -Düzoba Yaylası gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Kumru ilçesinde yer alması. -Ericek Yaylası gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Kumru ilçesinde yer alması. -Doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması. -Kuşnefak Kalesi gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Kumru ilçesinde yer alması.	-Yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları. -Yayla turizmine olan ilginin özellikle son dönemlerde artışa geçmesi. -Yeşil Yol Projesi kapsamında yeşil yolun geçeceği güzergâhlardan birinin Kumru ilçesi olması. -Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması.
Zayıflıklar	**Tehditler**
-Altyapı olanaklarının (özellikle ulaşım) yetersiz olması. -Turistik tesis olanaklarının yetersiz olması. -Tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması. -Kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması.	-Zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri. -Nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri. -Yeşil Yol Projesi güzergâhında yer alan Kumru ilçesinde projenin tamamlanmasıyla özellikle yaylalarda kontrolsüz yapılaşmanın artması ve taşıma kapasitesinin aşılması riskleri. -Kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi.

5.2.16. Mesudiye İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi

Mesudiye ilçesi turizm destinasyonu olarak bu bölümde SWOT Analizi ile değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda ilçenin turizm açısından üstünlükleri ve fırsatları ile zayıflıkları ve tehditleri ele alınmıştır (Tablo 5.48).

Mesudiye ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi tablosu incelendiğinde turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; yaylalar bakımından oldukça zengin olması, Yeşilce-Topçam Yaylaları gibi turizm potansiyeli yüksek çekiciliklerin Mesudiye ilçesinde yer alması, Keyfalan Yaylası ve Ulugöl Yaylası gibi turizm potansiyeli yüksek çekiciliklerin Mesudiye ilçesinde yer alması, doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması, inanç turizmi bakımından önemli ildeki tek tarihî mescidin Mesudiye ilçesinde yer alması, inanç turizmi bakımından önemli çok sayıda tarihî kilisenin Mesudiye ilçesinde yer alması, ören yerleri ve arkeolojik değerler bakımından çok zengin bir potansiyelin Mesudiye ilçesinde bulunması, göller bakımından zengin olması ve alternatif turizm türlerine uygun coğrafi yapıya sahip olmasıdır.

Mesudiye ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları, tayla turizmine olan ilginin özellikle

son dönemlerde artışa geçmesi, Yeşil Yol Projesi kapsamında yeşil yolun geçeceği güzergâhlardan birinin Mesudiye ilçesi olması ve Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması olarak görülebilmektedir.

Mesudiye ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; turistik tesis olanaklarının yetersiz olması, tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması ve ilçedeki tarihî kiliselerden bir bölümünün atıl ve bakımsız kalmış olması olarak görülmektedir.

Mesudiye ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; zaman zaman yaşanan sel ve taşkın felaketlerinin olumsuz etkileri, nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri, Yeşil Yol Projesi güzergâhında yer alan Mesudiye ilçesinde projenin tamamlanmasıyla özellikle yaylalarda kontrolsüz yapılaşmanın artması ve taşıma kapasitesinin aşılması riskleri, kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi, atıl durumdaki kiliselerin yok olma tehlikesinin bulunması ve HES'lerin ilçedeki akarsu turizmi bakımından önemli çekiciliklere (başta şelaleler) zararlar vermesi olarak dikkati çekmektedir.

Tablo 5.48. Mesudiye ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo

Üstünlükler	**Fırsatlar**
-Yaylalar bakımından oldukça zengin olması. -Yeşilce-Topçam Yaylaları gibi turizm potansiyeli yüksek çekiciliklerin Mesudiye ilçesinde yer alması. -Keyfalan Yaylası ve Ulugöl Yaylası gibi turizm potansiyeli yüksek çekiciliklerin Mesudiye ilçesinde yer alması. -Doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması. -İnanç turizmi bakımından önemli ildeki tek tarihî mescidin Mesudiye ilçesinde yer alması. -İnanç turizmi bakımından önemli çok sayıda tarihî kilisenin Mesudiye ilçesinde yer alması. -Ören yerleri ve arkeolojik değerler bakımından çok zengin bir potansiyelin Mesudiye ilçesinde bulunması. -Göller bakımından zengin olması. -Alternatif turizm türlerine uygun coğrafi yapıya sahip olması.	-Yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları. -Yayla turizmine olan ilginin özellikle son dönemlerde artışa geçmesi. -Yeşil Yol Projesi kapsamında yeşil yolun geçeceği güzergâhlardan birinin Mesudiye ilçesi olması. -Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması.
Zayıflıklar	**Tehditler**
-Turistik tesis olanaklarının yetersiz olması. -Tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması. -İlçedeki tarihî kiliselerden bir bölümünün atıl ve bakımsız kalmış olması.	-Zaman zaman yaşanan sel ve taşkın felaketlerinin olumsuz etkileri. -Nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri. -Yeşil Yol Projesi güzergâhında yer alan Mesudiye ilçesinde projenin tamamlanmasıyla

özellikle yaylalarda kontrolsüz yapılaşmanın artması ve taşıma kapasitesinin aşılması riskleri.
-Kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi.
-Atıl durumdaki kiliselerin yok olma tehlikesinin bulunması.
-HES'lerin ilçedeki akarsu turizmi bakımından önemli çekiciliklere (başta şelaleler) zararlar vermesi.

5.2.17. Perşembe İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi

Perşembe ilçesi turizm destinasyonu olarak bu bölümde SWOT Analizi ile değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda ilçenin turizm açısından üstünlükleri ve fırsatları ile zayıflıkları ve tehditleri ele alınmıştır (Şekil 5.49).

Perşembe ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi tablosu incelendiğinde turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; deniz ve kıyı turizmi bakımından önemli plajların Perşembe ilçesinde yer alması, yat turizmi bakımından öneme sahip falezli ve koyların yer aldığı kıyıların Perşembe ilçesinde yer alması ve Yason Burnu ve Kilisesi gibi turizm potansiyeli yüksek çekiciliklerin Perşembe ilçesinde yer alması, kuş gözlemciliği ve kültürel turizm bakımından öneme sahip Hoynat Kayası Arkeolojik Sit Alanı'nın Perşembe ilçesinde yer alması, doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması, mağara turizmi bakımından önemli olan Boğazcık Mağarası'nın Perşembe ilçesinde yer alması ve coğrafi işaretli Perşembe Ceviz Helvası'nın Perşembe ilçesine ait bir gastronomik ürün olmasıdır.

Perşembe ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; bölgeye olan ilginin artmasına bağlı olarak yapılan tanıtım ve reklam faaliyetleri ile turizmden pay alma imkânının bulunması, Perşembe şehrinin "Citta Slow" ağına katılmasıyla bilinirliğinin artması, dizi çekimleri nedeniyle bilinirliğinin artması, Altınordu-Bolaman geçiş yolunun hizmete açılmasıyla trafik yükünün hafiflemesi ve buna bağlı olarak da hava ve gürültü kirliliğinin azalması ve Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması olarak görülebilmektedir.

Perşembe ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; turistik tesis olanaklarının yetersiz olması, kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması ve denizyolu ulaşımının son derece sınırlı olması olarak görülebilir.

Perşembe ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; yöre halkının bir bölümünün turizm ve turistler konusundaki olumsuz tutumları, zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri, nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri, kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi ve HES'lerin ilçedeki akarsu turizmi bakımından önemli çekiciliklere (başta şelaleler) zararlar vermesi olarak dikkati çekmektedir.

Tablo 5.49. Perşembe ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo

Üstünlükler	**Fırsatlar**
-Deniz ve kıyı turizmi bakımından önemli plajların Perşembe ilçesinde yer alması. -Yat turizmi bakımından öneme sahip falezli ve koyların yer aldığı kıyıların Perşembe ilçesinde yer alması. -Yason Burnu ve Kilisesi gibi turizm potansiyeli yüksek çekiciklerin Perşembe ilçesinde yer alması. -Kuş gözlemciliği ve kültürel turizm bakımından öneme sahip Hoynat Kayası Arkeolojik Sit Alanı'nın Perşembe ilçesinde yer alması. -Doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması. -Mağara turizmi bakımından önemli olan Boğazcık Mağarası'nın Perşembe ilçesinde yer alması. -Coğrafi işaretli Perşembe Ceviz Helvası'nın Perşembe ilçesine ait bir gastronomik ürün olması.	-Bölgeye olan ilginin artmasına bağlı olarak yapılan tanıtım ve reklam faaliyetleri ile turizmden pay alma imkânının bulunması. -Perşembe şehrinin "Citta Slow" ağına katılmasıyla bilinirliğinin artması. -Dizi çekimleri nedeniyle bilinirliğinin artması. -Altınordu-Bolaman geçiş yolunun hizmete açılmasıyla trafik yükünün hafiflemesi ve buna bağlı olarak da hava ve gürültü kirliliğinin azalması. -Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması.
Zayıflıklar	**Tehditler**
-Turistik tesis olanaklarının yetersiz olması. -Kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması. -Denizyolu ulaşımının son derece sınırlı olması.	-Yöre halkının bir bölümünün turizm ve turistler konusundaki olumsuz tutumları. -Zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri. -Nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri. -Kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi. -HES'lerin ilçedeki akarsu turizmi bakımından önemli çekiciliklere (başta şelaleler) zararlar vermesi.

5.2.18. Ulubey İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi

Ulubey ilçesi turizm destinasyonu olarak bu bölümde SWOT Analizi ile değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda ilçenin turizm açısından üstünlükleri ve fırsatları ile zayıflıkları ve tehditleri ele alınmıştır (Tablo 5.50).

Ulubey ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi tablosu incelendiğinde turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; Küpkaya Yatak İçi Şekilleri gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Ulubey ilçesinde yer alması, Ohtamış Şelalesi, Çağlayan Şelalesi ve Kadıncık Takım Şelaleleri gibi turizm potansiyeli yüksek çekiciliklerin Ulubey ilçesinde yer alması, inanç turizmi bakımından öneme sahip Şeyh Abdullah Türbesi'nin Ulubey ilçesinde yer alması ve doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olmasıdır.

Ulubey ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; yöre halkının turizme ve turistlere yönelik olumlu tutumları, bölgeye olan ilginin artmasına bağlı olarak yapılan tanıtım ve reklam faaliyetleri ile turizmden pay alma imkânının bulunması ve Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması olarak görülebilmektedir.

Ulubey ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; turistik tesis olanaklarının yetersiz olması ve il genelinde yaygın olan tarihî ahşap camilerin örneklerine Ulubey'de rastlanmaması olarak görülebilir.

Ulubey ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri, nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri ve kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi olarak dikkati çekmektedir.

Tablo 5.50. Ulubey ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo

Üstünlükler	**Fırsatlar**
-Küpkaya Yatak İçi Şekilleri gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Ulubey ilçesinde yer alması. -Ohtamış Şelalesi, Çağlayan Şelalesi ve Kadıncık Takım Şelaleleri gibi turizm potansiyeli yüksek çekiciliklerin Ulubey ilçesinde yer alması. -İnanç turizmi bakımından öneme sahip Şeyh Abdullah Türbesi'nin Ulubey ilçesinde yer alması. -Doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması.	-Yöre halkının turizme ve turistlere yönelik olumlu tutumları. -Bölgeye olan ilginin artmasına bağlı olarak yapılan tanıtım ve reklam faaliyetleri ile turizmden pay alma imkânının bulunması. -Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması.
Zayıflıklar	**Tehditler**
-Turistik tesis olanaklarının yetersiz olması. -İl genelinde yaygın olan tarihî ahşap camilerin örneklerine Ulubey'de rastlanmaması.	-Zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri. -Nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri. -Kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi.

5.2.19. Ünye İlçesinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi

Ünye ilçesi turizm destinasyonu olarak bu bölümde SWOT Analizi ile değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda ilçenin turizm açısından üstünlükleri ve fırsatları ile zayıflıkları ve tehditleri ele alınmıştır (Tablo 5.51).

Ünye ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi tablosu incelendiğinde turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; deniz ve kıyı turizmi bakımından önemli plajların Ünye ilçesinde yer alması, ildeki mağara turizmi bakımından en önemli mağarlardan biri olan Yazkonağı Mağarası'nın Ünye ilçesinde yer alması, mesire yerleri bakımından zengin olması, kentsel sit alanı ve tarihî kentsel mimarî açısından son derece zengin olması (tarihî konaklar, sokaklar, çarşılar, hamamlar gibi), Çınarsuyu Tabiat Parkı gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Ünye ilçesinde yer alması, Ünye Kalesi gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Ünye ilçesinde yer alması, ören yerleri ve arkeolojik değerler bakımından zengin olması, ilde günümüzde ayakta kalabilen tek han olan Kefeli Han'ın Ünye ilçesinde yer alması (Tali, 2018b), Yaşayan Kültürel Miraslar Müzesi (Müze Ev) gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Ünye'de yer alması, ilde tek ve turizm potansiyeli yüksek olan at çiftliği ve binicilik tesislerinin Ünye ilçesinde yer alması ve inanç turizmi bakımından öneme sahip olan Şeyh Yunus Emre Türbesi Ünye ilçesinde yer almasıdır.

Ünye ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; bölgeye olan ilginin artmasına bağlı olarak yapılan tanıtım ve reklam faaliyetleri ile turizmden pay alma imkânının bulunması, dizi çekimleri nedeniyle bilinirliğinin artması, çevre yolunun hizmete açılması ile şehir merkezinin trafik yönünden rahatlaması ve buna bağlı olarak hava ve gürültü kirliliğinin azalması, Karadeniz Sahil Yolu güzergahında yer alması sebebiyle ulaşım olanakları bakımından zengin olması, tarihî konakların bir bölümünün konaklama tesisi olarak kullanıma açılması ve Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması olarak görülebilir.

Ünye ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; Çınarsuyu Tabiat Parkı gibi turizm potansiyeli yüksek olan çekiciliğin âtıl ve bakımsız durumda olması, ilçede yer alan fabrikaların çevreye verdiği zararlar, şehir merkezinin çok fazla betonlaşmaya maruz kalması ve denizyolu ulaşımının son derece sınırlı olması olarak görülebilmektedir.

Ünye ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri, nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri, kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi ve Ünye Çevre Yolu'nun hizmete açılması ile transit yolcuların Ünye şehir merkezine uğramadan geçmesi olarak dikkati çekmektedir.

Tablo 5.51. Ünye ilçesi turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo

Üstünlükler	**Fırsatlar**
-Deniz ve kıyı turizmi bakımından önemli plajların Ünye ilçesinde yer alması. -İldeki mağara turizmi bakımından en önemli mağarlardan biri olan Yazkonağı Mağarası'nın Ünye ilçesinde yer alması. -Mesire yerleri bakımından zengin olması. -Kentsel sit alanı ve tarihî kentsel mimarî açısından son derece zengin olması (tarihî konaklar, sokaklar, çarşılar, hamamlar gibi). -Çınarsuyu Tabiat Parkı gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Ünye ilçesinde yer alması. -Ünye Kalesi gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Ünye ilçesinde yer alması. -Ören yerleri ve arkeolojik değerler bakımından zengin olması. -İlde gününüzde ayakta kalabilen tek han olan Kefeli Han'ın Ünye ilçesinde yer alması (Tali, 2018b). -Yaşayan Kültürel Miraslar Müzesi (Müze Ev) gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Ünye'de yer alması. -İlde tek ve turizm potansiyeli yüksek olan at çiftliği ve binicilik tesislerinin Ünye ilçesinde yer alması. -İnanç turizmi bakımından öneme sahip olan Şeyh Yunus Emre Türbesi Ünye ilçesinde yer alması.	-Bölgeye olan ilginin artmasına bağlı olarak yapılan tanıtım ve reklam faaliyetleri ile turizmden pay alma imkânının bulunması. -Dizi çekimleri nedeniyle bilinirliğinin artması. -Çevre yolunun hizmete açılması ile şehir merkezinin trafik yönünden rahatlaması ve buna bağlı olarak hava ve gürültü kirliliğinin azalması. -Karadeniz Sahil Yolu güzergahında yer alması sebebiyle ulaşım olanakları bakımından zengin olması. -Tarihî konakların bir bölümünün konaklama tesisi olarak kullanıma açılması. -Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması.
Zayıflıklar	**Tehditler**
-Çınarsuyu Tabiat Parkı gibi turizm potansiyeli yüksek olan çekiciliğin âtıl ve bakımsız durumda olması. -İlçede yer alan fabrikaların çevreye verdiği zararlar. -Şehir merkezinin çok fazla betonlaşmaya maruz kalması. -Denizyolu ulaşımının son derece sınırlı olması.	-Zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri. -Nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri. -Kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi. -Ünye Çevre Yolu'nun hizmete açılması ile transit yolcuların Ünye şehir merkezine uğramadan geçmesi.

5.2.20. Ordu İlinin Turizm Destinasyonu Olarak SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi

Ordu ili turizm destinasyonu olarak bu bölümde SWOT Analizi ile genel bir değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Bu bağlamda ilin turizm açısından üstünlükleri ve fırsatları ile zayıflıkları ve tehditleri ele alınmıştır (Şekil 5.52).

Ordu ili için gerçekleştirilen SWOT Analizi tablosu incelendiğinde turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; Ordu ilinin turizm potansiyeli yüksek çok sayıda yayla yerleşimine sahip olması, kıyı ilçelerinde deniz ve kıyı turizmi bakımından çok sayıda plajın (2 adedi mavi bayraklı) bulunması, kış turizmi olanakları bakımından denize en yakın kış sporları ve kayak merkezine sahip olması, alternatif turizm türlerine imkân sağlayan kaynaklara sahip olması, kaplıca turizmine imkân sağlayan kaynaklara sahip olması, hava ve karayolu ulaşımının gelişmiş olması (Kapsamlı asfalt yol ağı, çevre yolları ve havalimanının bulunması), il genelinin şelaleler bakımından son derece zengin olması, li genelinin tarihî ahşap camiler bakımından son derece zengin olması, Ordu ili ilçelerinin büyük bölümünde doğal yapı ve çevrenin korunmuş ve bozulmamış olması, ilin coğrafi işarete sahip ürünlerinin mevcudiyeti, ilde göl turizmi bakımından önemli çekiciliklerin mevcudiyeti, ilde kültürel turizm bakımından oldukça önemli olan kentsel sit alanlarının varlığı, ilin ören yerleri ve arkeolojik değerler bakımından oldukça zengin olması ve ilde turizm potansiyelleri oldukça yüksek tabiat parklarının mevcudiyeti olarak sayılabilir.

Ordu ilinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; dağ ve yayla turizmine olan ilginin son dönemlerde artış göstermesi, Ordu-Giresun Havalimanı'nın faaliyete geçmesi ile ulaşım olanaklarının artması, Altınordu ilçesinde Boztepe Teleferik Ulaşım Hattı'nın faaliyete geçmesi ile ulaşım çeşitliliği ve yeni bir turistik çekiciliğin ortaya çıkması, Altınordu, Perşembe ve Ünye ilçeleri için çevre yollarının açılması, Çambaşı Kış Sporları ve Kayak Merkezi'nin faaliyete geçmesi ile ilde turizm olanaklarının çeşitlenmesi, yerel yönetimlerin turizm yatırımlarına yönelmeye başlaması, Perşembe şehrinin "Citta Slow" olarak tescillenmesi ile hem Ordu ilinin hem de Perşembe ilçesinin bilinirliğinin artması, televizyon dizisi çekimlerinin ilin tanıtımına katkı sağlaması, Dere Yolu ve Yeşil Yol Projeleri ile ulaşım imkanlarının artması, Yabancı turistlerin (Özellikle Arap turistler) Ordu iline olan yüksek ilgisi, DOKA ve Tarımsal Kalkınma Ajansı'nın Ordu ilini de kapsayan turizm projeleri, Yeşil Yol Projesi ile Ordu ili yaylaları ve komşu illerdeki yaylalar arasındaki ulaşım

ağının gelişmesi ve turizm açısından ulaşım kolaylığı sağlanması, yerel yönetimlerin ekoturizm ve kış turizmi yatırımları ile turizm sezonunun uzatılmasına yönelik çalışmaları, Ordu ilinin büyük bölümünde yöre halkının turizme ve turiste karşı olumlu tutumları, uluslararası ve ulusal zincir konaklama işletmelerinin Ordu'da tesisler açmasıyla konaklama hizmetlerinin gelişmeye başlaması ve Ordu ilinde çevre yolu çalışmaları ile trafik sorunlarının belirli oranlarda çözülmüş olması olarak görülebilmektedir.

Ordu ilinin turizm açısından zayıflıkları; turistik alanların büyük çoğunluğunda altyapı (başta ulaşım) ve tesis eksiklikleri, il genelinde belirli ilçeler dışında konaklama imkanlarının yetersiz olması, turizm yatırımlarının son dönemde artmasına rağmen halen yetersiz olması, Ordu ilinde iklimin deniz ve kıyı turizmine uygun olmayışı, tüm çabalara rağmen turizmin halen sezonluk olarak sürmesi, Ordu ilinde deniz yolu ulaşım imkânlarının son derece sınırlı olması, ilde turizmin sezonluk olması nedeniyle kalifiye personel bulmakta yaşanan zorluklar, Ordu'da birçok ilçede özellikle turizm bağlamında tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersizliği, ilde özellikle kıyı ilçelerinde yoğunlaşan fabrika ve sanayi tesislerinin çevreye verdiği zararlar olarak görülebilmektedir.

Ordu ilinin turizm açısından tehditleri ise; il genelinde zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri, il genelinde kaya mezarlarının, şelalelerin ve tarihî köprülerin defineciler tarafından tahrip edilmesi, ilde bazı yörelerde definecilerin faaliyetleri ile yöre halkını yıldırmasına bağlı olarak halkın bazı ilçelerde yabancılara karşı olumsuz tutum ve davranışlarda bulunması, il genelinde zaman zaman yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri, ilde yatırımların çoğunlukla belirli turistik destinasyonlarda yoğunlaşması, turizm merkezlerinde taşıma kapasitelerinin aşılmasına bağlı olarak yaşanan tahribatlar ve geri döndürülemez zararlar, sürdürülebilirlik bilincinin halen yerleşmemiş olması, Yeşil Yol Projesi ile yaylalara ulaşımın kolaylaşması ve kontrolsüz yapılaşmanın artma tehlikesi, uluslararası ve ulusal zincir konaklama işletmelerinin Ordu'da tesisler açmasına bağlı olarak yerel işletmelerin rekabet gücünün azalması, Ordu ilinde nispeten gelişim gösteren ilçelerdeki fazla betonlaşma ve çarpık kentleşmenin olumsuz etkileri, Ordu ilinde kıyı ilçelerinde yanlış kıyı kullanımına bağlı olarak turistik çekiciliklerin zarar görmesi ve Ordu ili genelinde faaliyette bulunan ve inşaatı süren

HES'lerin özellikle akarsuların turizm potansiyelleri (başta şelaleler) üzerinde yarattığı tehditler ve tahribatlar olarak dikkati çekmektedir.

Tablo 5.52. Ordu ili turizmi için gerçekleştirilen SWOT Analizi'ne ait tablo

Üstünlükler	**Fırsatlar**
-Ordu ilinin turizm potansiyeli yüksek çok sayıda yayla yerleşimine sahip olması. - Ordu ili kıyı ilçelerinde deniz ve kıyı turizmi bakımından çok sayıda plajın (2 adedi mavi bayraklı) bulunması. -Kış turizmi olanakları bakımından denize en yakın kış sporları ve kayak merkezine sahip olması. -Alternatif turizm türlerine imkân sağlayan kaynaklara sahip olması, -Kaplıca turizmine imkân sağlayan kaynaklara sahip olması. -Hava ve karayolu ulaşımının gelişmiş olması (Kapsamlı asfalt yol ağı, çevre yolları ve havalimanının bulunması). -Ordu ili genelinin şelaleler bakımından son derece zengin olması. -Ordu ili genelinin tarihî ahşap camiler bakımından son derece zengin olması. -Ordu ili ilçelerinin büyük bölümünde doğal yapı ve çevrenin korunmuş ve bozulmamış olması. -Ordu ilinin coğrafi işarete sahip ürünlerinin mevcudiyeti. -Ordu ilinde göl turizmi bakımından önemli çekiciliklerin mevcudiyeti. -Ordu ilinde kültürel turizm bakımından oldukça önemli olan kentsel sit alanlarının varlığı. -Ordu ilinin ören yerleri ve arkeolojik değerler bakımından oldukça zengin olması. -Ordu ilinde turizm potansiyelleri oldukça yüksek tabiat parklarının mevcudiyeti.	-Dağ ve yayla turizmine olan ilginin son dönemlerde artış göstermesi. -Ordu-Giresun Havalimanı'nın faaliyete geçmesi ile ulaşım olanaklarının artması. -Altınordu ilçesinde Boztepe Teleferik Ulaşım Hattı'nın faaliyete geçmesi ile ulaşım çeşitliliği ve yeni bir turistik çekiciliğin ortaya çıkması. -Altınordu, Perşembe ve Ünye ilçeleri için çevre yollarının açılması. -Çambaşı Kış Sporları ve Kayak Merkezi'nin faaliyete geçmesi ile ilde turizm olanaklarının çeşitlenmesi. -Yerel yönetimlerin turizm yatırımlarına yönelmeye başlaması. -Perşembe şehrinin "Citta Slow" olarak tescillenmesi ile hem Ordu ilinin hem de Perşembe ilçesinin bilinirliğinin artması. -Televizyon dizisi çekimlerinin ilin tanıtımına katkı sağlaması. -Dere Yolu ve Yeşil Yol Projeleri ile ulaşım imkanlarının artması -Yabancı turistlerin (Özellikle Arap turistler) Ordu iline olan yüksek ilgisi. -DOKA ve Tarımsal Kalkınma Ajansı'nın Ordu ilini de kapsayan turizm projeleri. -Yeşil Yol Projesi ile Ordu ili yaylaları ve komşu illerdeki yaylalar arasındaki ulaşım ağının gelişmesi ve turizm açısından ulaşım kolaylığı sağlanması. -Yerel yönetimlerin ekoturizm ve kış turizmi yatırımları ile turizm sezonunun uzatılmasına yönelik çalışmaları. -Ordu ilinin büyük bölümünde yöre halkının turizme ve tursite karşı olumlu tutumları. -Uluslararası ve ulusal zincir konaklama işletmelerinin Ordu'da tesisler açmasıyla konaklama hizmetlerinin gelişmeye başlaması. -Ordu ilinde çevre yolu çalışmaları ile trafik sorunlarının belirli oranlarda çözülmüş olması.
Zayıflıklar	**Tehditler**
-Turistik alanların büyük çoğunluğunda altyapı (başta ulaşım) ve tesis eksiklikleri. -İl genelinde belirli ilçeler dışında konaklama imkanlarının yetersiz olması.	-İl genelinde zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri. -İl genelinde kaya mezarlarının, şelalelerin ve tarihî köprülerin defineciler tarafından tahrip edilmesi.

-Turizm yatırımlarının son dönemde artmasına rağmen halen yetersiz olması. -Ordu ilinde iklimin deniz ve kıyı turizmine uygun olmayışı. -Tüm çabalara rağmen turizmin halen sezonluk olarak sürmesi. -Ordu ilinde deniz yolu ulaşım imkânlarının son derece sınırlı olması. -Ordu'da turizmin sezonluk olması nedeniyle kalifiye personel bulmakta yaşanan zorluklar. -Ordu'da birçok ilçede özellikle turizm bağlamında tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersizliği. -Ordu ilinde özellikle kıyı ilçelerinde yoğunlaşan fabrika ve sanayi tesislerinin çevreye verdiği zararlar.	-İlde bazı yörelerde definecilerin faaliyetleri ile yöre halkını yıldırmasına bağlı olarak halkın bazı ilçelerde yabancılara karşı olumsuz tutum ve davranışlarda bulunması. -İl genelinde zaman zaman yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri. -İlde yatırımların çoğunlukla belirli turistik destinasyonlarda yoğunlaşması. -Turizm merkezlerinde taşıma kapasitelerinin aşılmasına bağlı olarak yaşanan tahribatlar ve geri döndürülemez zararlar. -Sürdürülebilirlik bilincinin halen yerleşmemiş olması. -Yeşil Yol Projesi ile yaylalara ulaşımın kolaylaşması ve kontrolsüz yapılaşmanın artma tehlikesi. -Uluslararası ve ulusal zincir konaklama işletmelerinin Ordu'da tesisler açmasına bağlı olarak yerel işletmelerin rekabet gücünün azalması. -Ordu ilinde nispeten gelişim gösteren ilçelerdeki fazla betonlaşma ve çarpık kentleşmenin olumsuz etkileri. -Ordu ilinde kıyı ilçelerinde yanlış kıyı kullanımına bağlı olarak turistik çekiciliklerin zarar görmesi. -Ordu ili genelinde faaliyette bulunan ve inşaatı süren HES'lerin özellikle akarsuların turizm potansiyelleri (başta şelaleler) üzerinde yarattığı tehditler ve tahribatlar

5.3. Ordu İlinin Turizm Alanı Yaşam Döngüsü Modeli'ne Göre Değerlendirilmesi

Tez çalışmasının bu kısmında klasik turizm çalışmalarından farklı olarak, elde edilen verileri daha iyi yorumlayabilmek için Butler (1980)'in "Turizm Alanı Yaşam Döngüsü Modeli" kullanılmıştır (Butler, 1980). Modelde kullanılmak üzere Ordu ili konaklama verilerine ihtiyaç duyulmuştur. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Ordu il Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nden temin edilmeye çalışılan geceleme istatistiklerinde birtakım problemler olduğu gözlenmiştir. 2000 – 2019 yılları arasındaki istatistikler dijital ortamda tutulduğu için bu verilere ulaşım kolay olmuştur. Ancak daha eski tarihli istatistikler elle tutulduğu için bazı yılların verileri eksiktir. Dijital ortama aktarılamayan bu istatistikler il kültür ve turizm müdürlüğü arşiv kayıtlarında da bulunamamıştır. Bununla birlikte farklı arşiv ve kaynak taramaları sırasında Ordu ilinin 1985 – 1989 ve 1993 – 1995 yıllarına ait geceleme istatistiklerine

parçalar halinde ulaşılmıştır (Tablo 5.50). Ayrıca bu verilerden elde edilen sonuçlar literatürdeki diğer çalışmalarla kıyaslanmış ve anlamlı oldukları gözlenmiştir. Butler (1980)'ın modelinde kullanılan tek veri turizm konaklama verisi değildir. Bu sebeple çalışmada literatüre uygun olarak Ordu ili hakkındaki tarihi kayıtlara yer verilmiş ve Butler (1980)'de kullanılan turizm göstergeleri değerlendirilmiştir. Ancak bu noktada daha başarılı bulunan Berry (2000)'nin Butler (1980)'den değiştirerek elde ettiği tablo dilimize çevrilmiş ve kullanılmıştır (Berry, 2000).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Ordu il Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020) verileri incelendiğinde 1985 yılında Ordu ilinde geceleyen toplam turist sayısı 28.998 iken 2019 yılına gelindiğinde bu sayı 584.495'e ulaşmıştır (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020), (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020), (Tablo 5.53). Tablo 5.53 incelendiğinde 2000 yılına kadar kısmen istikrarlı bir artışın görüldüğü geceleme sayılarında 2001 yılında Türkiye'de yaşanan ekonomik kriz sebebiyle olduğu tahmin edilen ve 2002 yılı sonrası birkaç yılı etkileyen düşüşler görülmektedir (Tablo 5.50), (Şekil 5.37). 2005 yılından itibaren tekrar yükselişe geçen geceleme istatistiklerinin bu yükselişi dalgalı da olsa 2019 yılı sonuna kadar sürmüştür (Tablo 5.53), (Şekil 5.37). 2020 yılı istatistikleri açıklandığında ise COVID-19 Pandemisi sebebiyle muhtemelen bir düşüşün yaşanacağı düşünülmektedir. Ancak bu sorun bölgesel değil küresel çaplı olduğu için yalnızca Ordu ilini etkileyen bir durum olmayacaktır.

Tablo 5.53. 1985-2019 yılları arasında Ordu ilinde geceleyen yerli ve yabancı turist sayıları (Belediye belgeli ve bakanlık belgeli toplam)

Yıllar	**Yerli**	**Yabancı**	**Toplam**
1985	28.002	996	28.998
1986	28.201	1121	29.322
1987	30.191	2024	32.215
1988	28.023	2488	30.511
1989	27.386	2443	29.829
1990	-	-	-
1991	-	-	-
1992	-	-	-
1993	54.404	5852	60.256
1994	61.431	5150	66.581
1995	74.303	6179	80.482
1996	-	-	-
1997	-	-	-
1998	-	-	-
1999	-	-	-
2000	137.640	13.208	150.848
2001	112.667	9.623	122.290
2002	189.874	13.353	203.227
2003	122.508	7.494	130.002
2004	85.949	4.937	90.886

2005	125.434	4.161	129.595
2006	147.608	3.535	151.143
2007	200.112	4.343	204.455
2008	206.203	3.532	209.735
2009	169.161	3.173	172.334
2010	196.275	5.503	201.778
2011	342.952	15.668	358.617
2012	384.222	24.269	408.491
2013	239.805	12.569	457.379
2014	457.380	12.650	475.736
2015	479.644	39.463	499.870
2016	467.366	16.172	483.538
2017	487.881	35.264	523.145
2018	441.080	37.535	478.615
2019	543.675	40.820	584.495

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı-Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verileri, (2020)

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü geceleme istatistikleri kullanılarak yönteme uygun olarak bir grafik oluşturulmuştur (Şekil 5.57). Bu grafikte verilerin bulunmadığı yıllara ait kısımlar tahmini olarak işaretlenmiştir.

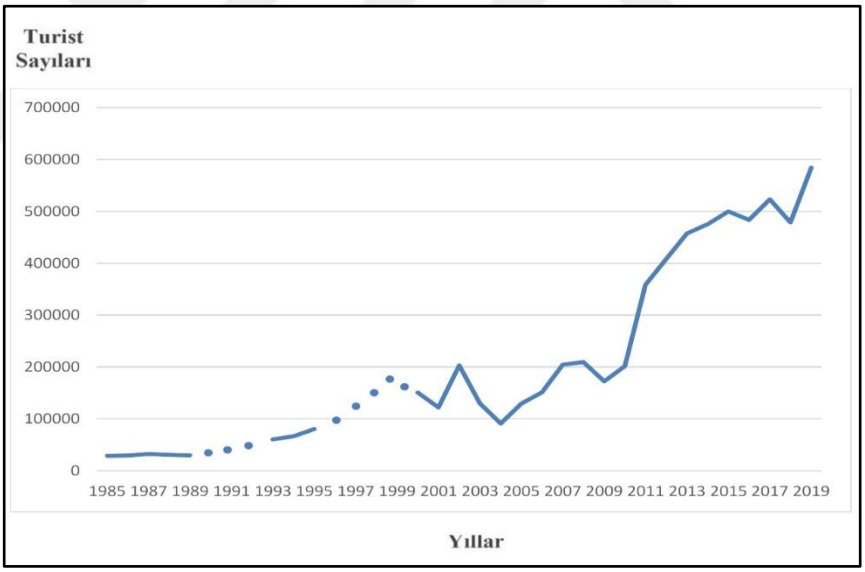

Şekil 5.57. Ordu ilinde geceleyen toplam turist sayısının yıllar içindeki değişimi (1985-2019)

Ordu ilinde keşfetme evresinin 1880'li yıllarla başladığı ve evrenin başlarında turistler için özel olanaklar ve kuruluşların Ordu'da yer almadığı düşünülmektedir. Bununla birlikte 1883 yıllında sadece Kavrazoğlu Mehmet Ağa Hanı konaklama imkanı sunmaktadır (Güney, 2019). 1900'lü yılların başında ise fındık ihracatının başlamasının getirmiş olduğu etkileşim ile Avrupalı tüccarlar Ordu'ya ziyaretler gerçekleştirmişlerdir (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020), (Tablo 5.54).

Ordu'da 1905 yılında ise 2 otel ve 16 han yer almaktadır (Çebi, 1986). Bu dönemde yerel halk ile turistler arasında iletişimin fazla olduğu düşünülmektedir.

Tablo 5.54. Keşfetme Evresi kriterlerinde Ordu ilinin sahip olduğu göstergeler

Butler kriterleri Keşfetme Evresi	**Gösterge**
Az sayıda maceracı turist	1900'lü yılların başında fındık ihracatının başlaması ile Avrupalı tüccarların Ordu'ya deniz yolu ile ziyaretleri (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020).
Turistler için özel olanaklar ve kuruluşlar yoktur.	Çalışma sahası bu göstergeye sahiptir.
Yerli halk ve turistler arasındaki iletişim çoktur.	Çalışma sahası bu göstergeye sahiptir.

Kaynak: (Berry, 2000)'den değiştirilerek

Ordu ilinde ilgi duyma evresine ziyaretçi sayılarının artışı ve düzenliliğine bağlı olarak 1995-1996 yıllarında geçtiği düşünülmektedir. Ancak bu evrenin göstergeleri daha çok 2000'li yıllarda ortaya çıkmıştır (Tablo 5.55). Yerel halkın turizmden pay almaya başlaması 2004 yılında Ordu Belediyesi'nin el sanatları satış kulübelerini inşa etmesiyle gerçekleşmiştir (Güzel Ordu Gazetesi, 2004)'ne atfen (Özcüre ve Yavuz, 2006). Yine ziyaretçiler için Pazar alanı tanımı da bu kulübelerin inşasıyla tamamlanan el sanatları pazarının oluşmasıyla başlamıştır. Reklam ve tanıtım faaliyetleri bu evrede daha çok yerel basın ve yayın organlarıyla gerçekleştirilmektedir. Turizm sezonu bu evrede yaz aylarına denk gelecek şekilde oluşmuştur. Bunda özellikle yaylacılık faaliyetlerinin daha çok yaz aylarına denk gelmesinin de etkisi bulunmaktadır. Ayrıca Avrupa'da çalışan Ordulu işçilerin de tatillerini büyük oranda yaz aylarında kullanması de sezonun oluşumunda etkili olmuştur. 2000'li yılların başında özellikle İstanbul merkezli büyük seyahat acentaları Karadeniz turları düzenlemeye başlamışlar ve Ordu'yu da bu tur güzergahına eklemişlerdir (Çokişler ve Türker, 2015) . Bu evrenin bir göstergesi olan özellikle yaz aylarında trafik sorununun oluşumu 2000'li yılların başlarında ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu sorunun çözümü için 2007 yılında çevre yolu projesi hazırlanmış ve 2012 yılında yol yapım çalışmaları başlamıştır. Ordu Çevre yolu Projesinin ilk etabı ise 2019 yılında hizmete açılmıştır. Günümüzde ikinci etap çalışmaları sürdürülmektedir. Yine aynı şekilde yöresel baskılarla 2015 yılında Ordu-Giresun Havalimanı faaliyete geçmiştir.

Tablo 5.55. İlgi Duyma Evresi kriterlerinde Ordu ilinin sahip olduğu göstergeler

Butler kriterleri İlgi Duyma Evresi	**Gösterge**
Ziyaretçi sayıları artar ve düzenlilik kazanmaya başlar	Çalışma sahası bu göstergeye sahiptir. Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü verilerden anlaşılmaktadır.

Yerel halkın turizme sınırlı katılımı	2004 yılında Ordu Belediyesi tarafından el sanatları satış kulübeleri inşa edilmiştir (Güzel Ordu Gazetesi, 2004)'ne atfen (Özcüre ve Yavuz, 2006).
Yerli halk ve turistler arasındaki iletişim sıcaktır	Çalışma sahası bu göstergeye sahiptir.
Destinasyonla ilgili reklam ve tanıtımlar başlar	Ordu yerel kanallarında zaman zaman Ordu'nun turizm olanakları ile ilgili bilgilendirmeler yapılmaktadır. Ayrıca şehir içindeki billboardlarda ve reklam panolarında düzenli olarak turizm alanlarının tanıtımları yapılmaktadır.
Ziyaretçiler için ilk defa pazar alanları tanımlanmıştır	2004 yılında Ordu Belediyesi tarafından el sanatları satış kulübeleri inşa edilmiştir (Güzel Ordu Gazetesi, 2004)'ne atfen (Özcüre ve Yavuz, 2006).
Turizm sezonu oluşur.	Çalışma alanında yaylacılık faaliyetleri yaz mevsimini özel bir turizm sezonu haline getirmiştir. Ayrıca Avrupa'daki Ordulu işçilerin yıllık izinlerini bu dönemde kullanarak memlekete dönmeleri de yaz mevsiminin turizm sezonu olarak tanımlanmasında etkilidir.
Turistik seyahat programları organizasyonu yapılmaktadır.	2000'li yılların başında İstanbul merkezli büyük seyahat acentelerinin Karadeniz turları düzenlemeye başlamıştır (Çokişler ve Türker, 2015).
Hükümet üzerinde ulaşım ve yerel olanaklar gibi turizm altyapısı sağlamak için baskı oluşur	Ordu'da özellikle turizm sezonunda trafik sorunu ortaya çıkmaya başlamış ve bu soruna çözüm getirmek amacıyla 2007 yılında çevre yolu projesi hazırlanmıştır. 2012 yılında çalışmalarına başlanan çevre yolunun 2019 yılında ilk etabı hizmete açılmıştır. Havalimanı ise yerel halkın baskısıyla 2015 yılında faaliyete geçmiştir.

Kaynak: (Berry, 2000)'den değiştirilerek

2011 yılı itibarıyla gelişme evresine girdiği düşünülen Ordu ili bu evrenin pek çok göstergesini tamamlamış durumdadır. 2019 yılında Altınordu ilçesi Şarkiye Mahallesi'nde hizmete açılan el sanatları ve yöresel ürünler pazarı gerçek anlamda turistlere yönelik kurulan ilk düzenli pazar olarak dikkatleri çekmektedir. İl turizminde yöreye gelen turist sayısında günümüzde bir düşüş yaşanmadığı için bu duruma yönelik bir kontrol mekanizması da yerel yönetimlerce geliştirilmiş değildir. Eski tesislerin yerine (Ordu ili için hanlar gösterilebilir) turistlere yönelik büyük ve gelişmiş tesislerin yapım zamanı 1952 yılı ve hatta daha öncesi gösterilebilir (Vatan Gazetesi, 1952), (Tablo 5.56). Bununla birlikte özellikle son on yıllık süreçte ulusal ve uluslararası zincir otel firmalarının Ordu iline tesisler açmaya başladığı gözlenmektedir. Yine bu evre içerisinde özellikle turistik tesis ve ulaşım olanaklarının inşası DOKA ve Tarımsal Kalkınma Ajansı tarafından projelendirilip desteklenmiştir. Günümüzde özellikle turizm odaklı yatırımlar sürdürülmektedir. Yardımcı hizmetler bakımından gösterilebilecek ilk işletme "İmren Kuru Temizleme" adındaki bir kuru

temizleme firmasının 1958 yılında hizmete girmesidir (URL-20, 2021). Böylelikle bu evreye ait bir gösterge çok önceki bir evrede sağlandığı görülebilmektedir. Bunlarla birlikte insan yapımı tesislerle desteklenen ve özel olarak pazarlanan turistik sahalara örnek olarak 2009 yılında hizmete açılan Ulugöl Tabiat Parkı gösterilebilir. Parka giriş ücretli olup içerisinde karavan park alanı, kiralık kır evi hizmetleri, restoran ve kafeteryalar da yer almaktadır. Bunun gibi bir saha da 2011 yılında hizmete açılan Çınarsuyu Tabiat Parkı'dır. Bu park da yine ücretli girişe sahip olup içerisinde barındırdığı konaklama, restoran ve plaj hizmetleri ile bu anlamdaki önemli turistik çekiciliklerden biridir. Ordu ilinin fiziksel değişimi bağlamında ise 2014 yılında Büyükşehir Belediyesi'nin kontrolünde Altınordu şehir merkezinde özellikle Atatürk Bulvarı'na bakan binaların benzer renklerde boyanması zorunluluğu getirilmesi, 2019 yılında Altınordu şehir merkezinde Sırrı Paşa Caddesi'nde yapılan cephe ve zemin yenileme çalışmaları, 2020 yılında Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan "Dört Mevsim Bulutlara Dokunun Projesi" kapsamında Boztepe'de gerçekleştirilen çevre düzenlemeleri, yine 2020 yılında Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilen Kabadüz ilçesinde yer alan Çambaşı Yaylası merkezindeki binalara yapılan dış cephe ahşap giydirme çalışmaları örnek olarak gösterilebilir.

Tablo 5.56. Gelişme Evresi kriterlerinde Ordu ilinin sahip olduğu göstergeler

Butler kriterleri Gelişme Evresi	**Gösterge**
İyi tanımlanmış turizm pazar alanları ve yoğun reklam	İlk düzenli el sanatları ve yöresel ürünler çarşısı 2019 yılında açılmıştır.
Yerel katılım ve turizm düşüşlerinin kontrolü	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.
Eski tesislerin (ör. konuk evleri) yerini özel kuruluşlar tarafından yapılan daha büyük, daha ayrıntılı ve daha güncel tesisler alır.	1952 yılında Ordu'da hanlar yerine 12 otel bulunduğu bilinmektedir (Vatan Gazetesi Ordu İlavesi, 1952). Bunun yanında Anemon ve Hampton gibi zincir oteller de sonraları hizmete girmiştir.
İnsan yapımı tesislerle desteklenen, özel olarak pazarlanan doğal ve kültürel turistik alanlar	2009 yılında hizmete açılan Gölköy ilçesinde Ulugöl Tabiat Parkı'na ücretli giriş yapılabilmektedir. Ayrıca parkta karavan park alanı ve kır evi kiralama hizmetleri de sunulmaktadır. Başka bir örnek de 2011 yılında hizmete açılan Çınarsuyu Tabiat Parkı'dır. Bu park da ücretli girişe sahip olup içerisinde barındırdığı konaklama, restoran ve plaj hizmetleri ile bu anlamdaki önemli turistik çekiciliklerden biridir.
Fiziksel görünümde değişiklikler	2014 yılında Ordu Büyükşehir Belediyesi'nin kontrolünde Altınordu şehir merkezinde binalar aynı renklere boyanmış, aynı desenlerin ve benzer dükkân tabelalarının kullanılması zorunlu hale getirilmiştir. 2019 yılında Altınordu şehir merkezinde Sırrı Paşa Caddesi'nde yapılan cephe ve zemin yenileme çalışmaları, 2020 yılında

	Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan "Dört Mevsim Bulutlara Dokunun Projesi" kapsamında Boztepe'de gerçekleştirilen çevre düzenlemeleri, 2020 yılında Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilen Çambaşı Yaylası merkezindeki binalara dış cephe ahşap giydirme çalışmaları yapılmıştır.
Tesislerin planlanması ve yapılmasında bölgesel ve ulusal destekler	Tesislerin planlanması ve gerçekleştirilmesinde DOKA, Tarımsal Kalkınma Ajansı gibi kurumların destekleri bulunmaktadır.
Ziyaretçi sayısı yoğun dönemlerde yerel halkı geçer	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.
Yabancı iş gücü kullanılır	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.
Çamaşırhane gibi yardımcı hizmetler ortaya çıkmaya başlar	Çalışma alanındaki ilk yardımcı hizmet bir kuru temizleme merkezidir. İmren Kuru Temizleme merkezi 1958 yılında kurulmuştur (URL-20, 2021).

Kaynak: (Berry, 2000)'den değiştirilerek

Sağlamlaşma evresi kriterlerinin birkaçını sağlamış olan Ordu ilinin bu evre içerisinde bulunduğunu söylemek pek doğru olmayacaktır. Zira henüz gelişme evresinde yer alan, "ziyaretçi sayısının yoğun turizm dönemlerinde yerel halkın nüfusunu aşması" gibi önemli bir kriteri sağlayamamaktadır. Bununla birlikte sağlamlaşma evresinin göstergelerinden olan turizm sektöründeki yükseliş oranının düşmesi gibi bir durum Ordu'da şu an için görülmemektedir. Aksine yatırımlarda ve Ordu'ya gelen ve konaklayan turist sayılarında artış görülmektedir. Tüm bunlarla birlikte reklamcılık faaliyetleri açısından özellikle son dönemlerde TRT gibi ulusal kanallarda Ordu ilinin turizm potansiyeli ile ilgili yayınlar görülmektedir. Turizm sezonunu uzatmak için gösterilen yerel çabalardan önemli bazıları ise; 2001 yılında Fatsa ilçesinde Kabakdağ Ekoturizm Mahallesi'nin ve 2012 yılında ise Altınordu ilçesinde Kayabaşı Ekoturizm Mahallesi'nin faaliyete geçirilmesi, 2017 yılında Kabadüz ilçesi Çambaşı Yaylası'nda Çambaşı Kış Sporları ve Kayak Merkezi'nin faaliyete geçirilmesidir (Tablo 5.57). Ayrıca Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafında Altınordu ilçesi şehir merkezindeki sokak ve caddelerine yerleştirilen "4 Mevsim Ordu" afişleri vasıtasıyla Ordu'da turizmin yıl içinde her dönemde devam ettiği vurgulanmak istenmektedir. Bu çabalar aslında sağlamlaşma evresinde yer alan ve yavaşlayan turizmi tekrar canlandırmak için gerçekleştirilen faaliyetler olmayıp aksine yükselişte olan turizmi daha da geliştirmek adına yapılmaktadır. Bu nedenle de aslında sağlamlaşma evresinin bu göstergesinin gerçekleştiğini söylemek yanlış olacaktır. Büyük turist zincirleri bakımından; Ordu'da 2011 yılında Anemon ve Hampton otellerinin, 2016 yılında ise Radisson Blue otelinin hizmete açılması en önemli

gelişmelerdir. Bunlar dışında kötüleşen tesislerin tercih edilmemesi, bir eğlence işi bölgesi ya da turistler ve tesislerle ilgili yerel bir muhalefet ya da hoşnutsuzluk durumları şu an için Ordu ilinde görülmemektedir.

Tablo 5.57. Sağlamlaşma Evresi kriterlerinde Ordu ilinin sahip olduğu göstergeler

Butler kriterleri Sağlamlaşma Evresi	**Gösterge**
Turizm sektöründeki yükseliş oranı düşer	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.
Toplam turist sayısı yerli halkı aşar	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.
Turizm ekonominin önemli bir parçasıdır	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.
Daha geniş kapsamlı reklamcılık	TRT ulusal kanallarında zaman zaman Ordu'nun turizm potansiyeli ile ilgili bilgilendirme ve belgesel yayınları yapılmaktadır.
Turist sezonunu uzatmak için yerel çabalar gösteriliyor	2001 yılında Fatsa ilçesinde Kabakdağ Ekoturizm Mahallesi kuruldu (Bahtiyar Karadeniz, 2018). 2012 yılında ise Altınordu ilçesinde Kayabaşı Ekoturizm Mahallesi faaliyete geçirildi (Bahtiyar Karadeniz, 2018). 2017 yılında Kabadüz ilçesinde, Çambaşı Kış Sporları ve Kayak Merkezi faaliyete geçmiştir.
Büyük bayilikler ve turist zincirleri belirir, ancak varsa az sayıda yeni yerel eklemeler de olabilir.	Ordu'ya 2011 yılında otel zincirlerinden Anemon ve Hampton'a ait oteller kurulmuştur. Ardından 2016 yılında Radisson Blue Otel Ordu'da hizmete açılmıştır (Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020). Ayrıca yerel otel sayısı da artmaktadır.
Çok sayıda turist ve turistik tesis konusunda yerel muhalefet ve hoşnutsuzluk	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.
Bir eğlence işi bölgesi (RBD) şekillenir.	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.
Eski, kötüleşen tesislerden bazıları tercih edilmez	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.

Kaynak: (Berry, 2000)'den değiştirilerek

Sağlamlaşma evresi sonrasında yer alan durgunluk, düşüş ve gençleşme evrelerine ait herhangi bir gösterge Ordu ili için sağlanmamaktadır (Tablo 5.58), (Tablo 5.59), (Tablo 5.60). Yalnızca gençleşme evresinde yer alan "güzelleştirme/kentsel yenileme projeleri hayata geçmeye başlar" göstergesini karşılayan ve daha önce gelişme evresinin de bir göstergesi olarak yukarıda gösterilen Ordu Büyükşehir Belediyesi'nin Altınordu şehir merkezinde yaptığı düzen ve yenileme çalışmaları, Boztepe'de yapılan çevresel düzenlemeler ve yenileme çalışmaları ile Kabadüz ilçesi Çambaşı Yaylası merkezinde gerçekleştirilen bina dış cephe giydirme çalışmaları yer almaktadır. Ancak daha önce sağlamlaşma evresi göstergesinde olduğu gibi bu kısımdaki yenileme çalışmaları aslında gelişme evresine ait göstergelerdir (Tablo 5.56). Dolayısıyla gençleşme evresi bağlamında herhangi bir göstergenin sağlanması durumu da söz konusu değildir.

Tablo 5.58. Durgunluk Evresi kriterlerinde Ordu ilinin sahip olduğu göstergeler

Butler kriterleri Durgunlu Evresi	**Gösterge**
Konaklama kazancının zirvesine ulaşılır	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.
Çevresel problemler oluşur	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.
Sosyal problemler oluşur	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.
Ekonomik problemler oluşur	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.
Köklü bir imaj var ama bölge artık popüler değil	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.
Tekrar ziyaretçilerine güven yok	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.
Tesis dolulukl arında azalma	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.
Ziyaret düzeyini korumak için yoğun çabalar gerekir	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.
Turist türü organize kitlesel turist olarak değişir	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.
Doğal ve kültürel cazibe merkezlerinin yerini insan yapımı cazibe merkezleri alır	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.
Tatil yeri imajı yok olmaya başlar	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.
Yeni gelişmeler hala devam ediyor, ancak orijinal turistik bölgenin yakınlarında (merkezden uzaklaşıyor)	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.
Doğal ve kültürel cazibe merkezlerinin sayısını geçmeye başlayan çok sayıda sonradan ekleme turistik yer	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.
Yatırımcılar tarafından tesislerin sıkça el değiştirdiği görülür	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.
Yerel halk, ziyaretçilerin can sıkıcı olduğunu düşünür	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.

Kaynak: (Berry, 2000)'den değiştirilerek

Tablo 5.59. Düşüş Evresi kriterlerinde Ordu ilinin sahip olduğu göstergeler

Butler kriterleri Düşüş Evresi	**Gösterge**
Daha yeni turistik tesislere sahip diğer bölgelerle rekabet artar	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.
Turistik işletmelerin sürdürülebilirliği sorgulanabilir hale gelir	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.
Turizme yerel ilgi artar	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.

Kaynak: (Berry, 2000)'den değiştirilerek

Tablo 5.60. Gençleşme Evresi kriterlerinde Ordu ilinin sahip olduğu göstergeler

Butler kriterleri Gençleşme Evresi	**Gösterge**
Turizmin dayandığı cazibe merkezleri tamamen değiştirilmeye başlar	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.
Eğlence parkları gibi insan yapımı cazibe merkezlerinin tanıtımı yapılmaya başlar	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.
Daha önce kullanılmayan doğal kaynaklardan yararlanılmaya başlanır	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.
Yeni pazarlar aramak ve özel çıkar gruplarını teşvik etmek için hükümet ve özel çabalar birleşmeye başlar	Böyle bir veriye rastlanılmamıştır.
Güzelleştirme / kentsel yenileme projeleri hayata geçmeye başlar	2014 yılında Ordu Büyükşehir Belediyesi'nin kontrolünde Altınordu şehir merkezinde binalar aynı renklere boyanmış, aynı desenlerin ve benzer dükkân tabelalarının kullanılması zorunlu hale getirilmiştir. 2019 yılında Altınordu şehir merkezinde Sırrı Paşa Caddesi'nde yapılan cephe ve zemin yenileme çalışmaları, 2020

yılında Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan "Dört Mevsim Bulutlara Dokunun Projesi" kapsamında Boztepe'de gerçekleştirilen çevre düzenlemeleri, 2020 yılında Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilen Çambaşı Yaylası merkezindeki binalara dış cephe ahşap giydirme çalışmaları yapılmıştır.

Kaynak: (Berry, 2000)'den değiştirilerek

Ordu ili için geceleme istatistikleri ile oluşturulan grafik Butler (1980)'ın Turizm Alanı Yaşam Döngüsü Grafiği ile çakıştırılmış ve Ordu ilinin bulunduğu evre tespit edilmeye çalışılmıştır (Şekil 5.58). Grafikler çakıştırılırken Ordu ili için elde edilen grafiğin Butler (1980)'ın grafiği üzerinde konumlandırılmasında Berry (2000)'nin gösterge tablolarından elde edilen sonuçlar göz önüne alınmıştır. Tüm veriler birlikte yorumlandığında 1985-1994 yılları arasında Ordu ilinin keşfetme evresine ait tüm göstergelere sahip olduğu görülürken 1995-2002 yılları arasında ilgi duyma evresine ait birçok göstergeye sahip olduğu gözlenmektedir. Ancak 2001 yılında yaşanan ekonomik krizin de etkisi ile özellikle 2002 yılı sonrasını izleyen birkaç yıl geceleyen turist sayısında azalış yaşanmıştır. Ordu ili 2006 yılı ile birlikte geceleme istatistiklerinde tekrar artış yaşamaya başlamasının yanında ilgi duyma evresine ait göstergeleri de büyük oranda sağlamıştır. Ordu ili 2011 yılından günümüze kadar geçen zaman diliminde ise gelişme evresine ait göstergelerin büyük çoğunluğunu sağlamaktadır. Ayrıca Sağlamlaşma Evresi'nde yer alan göstergelerden bazılarını da sağlamaktadır. Bu noktada dikkat çekilmesi gereken konu evrelerde yer alan göstergelerin sağlanmasında kronolojik bir sıra bulunmamasıdır. Yani bir evreye ait herhangi bir gösterge farklı bir evre zamanında gerçekleşmiş olabilir.

Ordu ili için uygulanan Butler (1980)'ın "Turizm Alanı Yaşam Döngüsü Modeli"ne göre ilin turistik bir destinasyon olarak gelişme evresinde yer almakla birlikte sağlamlaşma evresine ait bazı göstergeleri de sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Sonraki dönemlerde sağlamlaşma evresinin tüm göstergelerini tamamlaması beklenirken doğal süreç gereği durgunluk evresine geçmesi de beklenmektedir. Bu noktada alınacak önlemlerle Ordu ilinin gençleşme evresine geçişi sağlanmalıdır. Ordu'nun düşüş dönemi değil de gençleşme dönemine girebilmesi için öneri olarak daha önce keşfedilmemiş doğal çekiciliklerin ortaya çıkarılması ve turizme kazandırılması getirilebilir. Bununla birlikte yapay eğlence tesislerinin ve bölgelerinin kurulması ve çeşitlendirilmesi getirilebilecek bir diğer öneridir. Aynı zamanda tanıtım

ve reklamcılık faaliyetlerinin uluslararası boyutlarda gerçekleştirilmesi bölgeye yeni turistlerin çekilmesi ve ilginin arttırılması bakımından önemlidir.

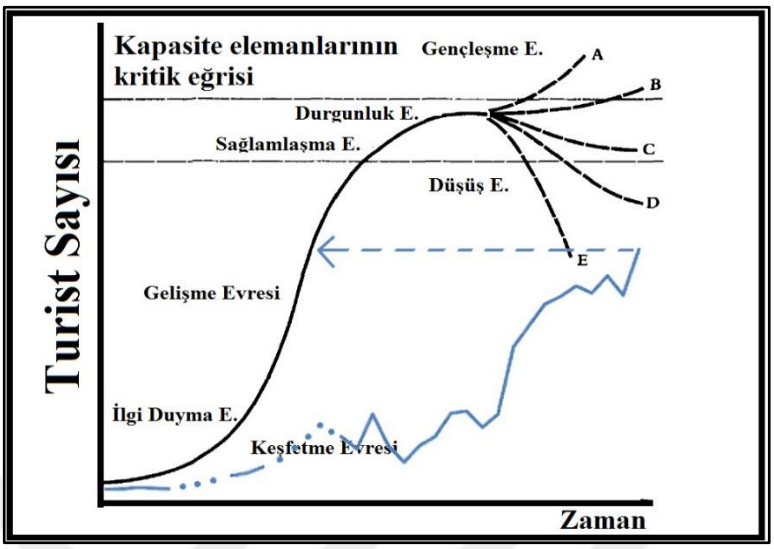

Şekil 5.58. Ordu'nun Butler (1980) Turizm Alanı Yaşam Döngüsü grafiğindeki konumu

5.4. Ordu İli Turizm İklim Konforunun The Tourism Climatic Index (TCI) Yöntemi ile Belirlenmesi

Turizm çalışmalarında iklim konusu ayrı bir öneme sahip olduğundan bir turistik destinasyon için klimatik konfor şartlarının belirlenmesi önemlidir. Mieczkowski tarafından 1985 yılında ortaya atılan "The Tourism Climatic Index" adlı yöntem klimatik konfor şartlarının belirlenebilmesi için uygun olduğu görülmüş ve Ordu ili için uygulanmıştır. Yöntem uygulanırken uzun yıllık verilere ihtiyaç duyulmaktadır. Ordu ili içerisinde yalnızca Altınordu ve Ünye ilçelerine ait istasyonlar yeterli ölçüm sürelerine sahip olduğundan bu istasyonların verileri kullanılmıştır. Sinop-Ordu kıyı kuşağı bu yöntemin de içinde yer aldığı birkaç yöntemle birlikte daha önce Güçlü (2010b) tarafından incelenmiştir (Güçlü, 2010b). Bu çalışmada ise güncel verilerle çalışma sahası için yeniden değerlendirme yapılmıştır.

TCI Ordu ili için uygulanırken aşağıdaki tabloda verilen Ordu Meteoroloji Müdürlüğü verileri kullanılmıştır (Tablo 5.61).

Tablo 5.61. TCI için kullanılan Ordu Meteoroloji Müdürlüğü verileri (1959-2018)

		O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A
Aylık Maksimum Sıcaklık (°C)	Altınordu	25,8	28,3	32,8	36,8	35,6	37,3	37,1	36,3	36,4	34,2	32,4	29,2
	Ünye	23,6	27,3	30,4	34,5	30	33,2	32,9	34,5	35	36,1	30,7	26,5

Aylık Ortalama Sıcaklık (°C)	Altınordu	6,9	6,9	8,2	11,4	15,7	20,3	23,1	23,4	20,2	16,1	12,1	8,9
	Ünye	7	6,9	7,9	11	15,2	20	23	23,3	20,1	16,1	12,3	9,1
Aylık Minimum Bağıl Nem (%)	Altınordu	18,9	15,2	15,8	20,5	22,5	28	32,7	34,5	28	26,5	27	28,7
	Ünye	22,6	13,8	16,7	18	33,3	30,3	41	37,5	38,7	30,7	28,2	33,5
Aylık Ortalama Bağıl Nem (%)	Altınordu	68	69,5	73,6	75,9	77,1	73,1	73,2	73,4	73,9	75,5	70,7	68,1
	Ünye	69,7	71,4	76,4	79,5	81,5	78,2	76,8	76,1	76,2	77,6	72,2	69,2
Aylık Toplam Yağış Ortalaması (mm)	Altınordu	102,1	83,3	80,7	67,9	55,8	71,9	63,7	67,4	82,5	132,9	122,1	115,3
	Ünye	104,7	94	89,9	74,2	56,1	76,2	77	100,8	91,4	141	140,4	126,2
Aylık Ortalama Rüzgâr Hızı (km/s)	Altınordu	6,8	6,8	6,4	6,4	6,1	6,8	7,2	7,2	6,8	6,1	6,1	6,4
	Ünye	6,8	7,2	7,2	6,8	5,7	6,1	6,8	6,8	6,8	6,4	6,1	6,4
Aylık Ortalama Güneşlenme Süresi (Gün/saat)	Altınordu	2,5	3,1	3,4	4,4	5,6	7,1	6,3	6,1	5,2	4,1	3,5	2,5
	Ünye	2,6	3,3	3,8	5,1	6,6	8,4	8,2	7,7	6,3	4,6	3,6	2,5

Kaynak: MİGM Ordu Meteoroloji Müdürlüğü verileri (2019)

Altınordu için elde edilen TCI sonuçlarına göre, klimatik konfor açısından yıllık ortalama TCI değeri 52,5 olup, yıl içerisindeki aylara göre puan dağılımı incelendiğinde 5 ayın "Kabul edilebilir", 4 ayın "Sınırda" ve 3 ayın ise "İyi" kategorisinde yer aldığı görülmektedir (Tablo 5.59). Klimatik konfor bakımından "iyi" kategorisine giren ocak, şubat ve mart ayları turizm için en müsait aylar olarak görülmektedir. Nisan, eylül, ekim ve kasım ayları ise en düşük puanla "sınırda" kategorisine dahil olan aylar durumundadır. Mayıs, haziran, temmuz, ağustos ve aralık ayları ise "Kabul edilebilir" kategorisinde yer alarak klimatik konfor bakımında ortalama değerlere sahiptir. Mevsimsel olarak bakıldığında ise daha çok kış mevsimi turistik konfor açısından ön plana çıkan dönem olarak gösterilebilir (Şekil 5.59), (Şekil 5.60). Altınordu ilçesi deniz ve kıyı turizmi açısından öneme sahip haziran-eylül aralığında klimatik konfor bakımından "Kabul edilebilir-Sınırda" kategorilerine dahil olduğu görülebilmektedir. Altınordu ilçesi genel olarak değerlendirildiğinde nisan-aralık ayları aralığında TCI değerlerinin nispeten düşük olmasındaki en önemli neden maksimum sıcaklık ortalamalarındaki yükseklik ve minimum bağıl nemin nispeten yüksek değerlere sahip olmasına bağlı olarak CID değerinin düşük puanlar alması olarak gösterilebilir.

Tablo 5.62. Ordu ili Altınordu ilçesi için TCI sonuçları

TCI Değişkenleri	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık Ortalama
CID	40	40	32	16	16	8	8	8	8	16	24	32	20,6
CIA	4	4	4	5	6	8	10	10	10	6	5	4	6,3

P	8	10	10	12	14	12	12	12	10	2	2	6	9,2
S	4	6	6	8	10	14	12	12	10	8	6	4	8,4
W	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
Altınordu TCI değeri	64	68	60	49	54	50	50	50	46	40	45	54	52,5

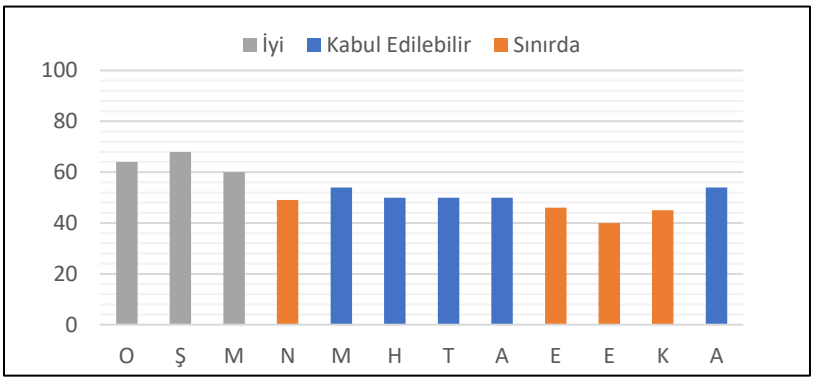

Şekil 5.59. Altınordu ilçesi TCI kategorilerinin aylık dağılımı

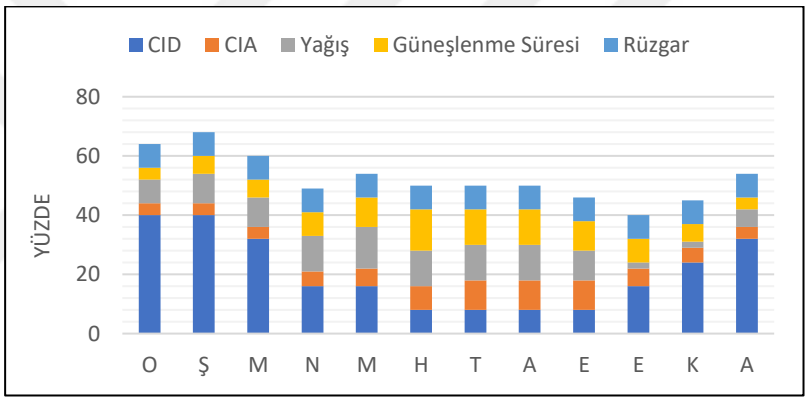

Şekil 5.60. Altınordu ilçesi TCI elemanlarının puanlamadaki ağırlıkları

Ünye için elde edilen TCI sonuçlarına göre, klimatik konfor açısından yıllık ortalama TCI değeri 56,3 olup, yıl içerisindeki aylara göre puan dağılımı incelendiğinde 6 ayın "İyi", 3 ayın "Sınırda", 1 ayın "Çok iyi", 1 ayın "Kabul edilebilir" ve 1 ayın da "Elverişsiz" kategorisinde yer aldığı görülmektedir (Tablo 5.63). Klimatik konfor bakımından "Çok iyi" kategorisindeki mayıs ayı ile "İyi" kategorisine giren ocak, şubat mart, haziran, temmuz ve aralık ayları turizm için en müsait aylar olarak görülmektedir. Ekim ayı en düşük puanı alarak klimatik konfor bakımından "Elverişsiz" kategorisinde yer alırken, ağustos, eylül ve kasım ayları ise düşük puanlarla "sınırda" kategorisine dahil olmuştur. Nisan ayı ise "Kabul edilebilir" kategorisinde yer alarak klimatik konfor bakımında ortalama değere sahiptir. Mevsimsel olarak bakıldığında ise daha çok kış, ilkbahar ve yaz mevsimleri turistik konfor açısından ön plana çıkan dönem olarak gösterilebilir (Şekil 5.61), (Şekil 5.62). Ünye ilçesi deniz ve kıyı turizmi açısından öneme sahip haziran-eylül aralığında klimatik konfor bakımından "İyi-Sınırda"

kategorilerine dahil olduğu görülebilmektedir. Ünye ilçesi genel olarak değerlendirildiğinde özellikle mayıs ayında TCI değerinin en yüksek puan almasındaki temel neden aylık maksimum sıcaklık ortalamasının diğer aylara göre düşük ve minimum bağıl nemin diğer aylara göre yüksek olmasına bağlı olarak CID değerinin yüksek puana sahip olmasıdır. Bunun dışında aylık toplam yağış ortalaması diğer aylara göre düşük olması ve güneşlenme süresinin de yıllık ortalamanın üzerinde olması bu durumun diğer nedenleridir. En düşük puana sahip ekim ayında ise aylık maksimum sıcaklık ortalamasının en yüksek seviyede oluşu, minimum bağıl nemin ise nispeten düşük olmasına bağlı olarak CID değerinin düşük olması yanında güneşlenme süresinin oldukça düşük olması, toplam yağış miktarının yüksek oluşu bu durumu ortaya çıkaran nedenlerdir.

Tablo 5.63. Ordu ili Ünye ilçesi için TCI sonuçları

TCI Değişkenleri	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık Ortalama
CID	40	40	32	24	32	24	16	8	8	8	32	40	25,1
CIA	4	4	4	5	6	8	10	10	10	6	5	4	6,1
P	8	8	10	12	14	10	10	8	8	2	2	4	8
S	4	6	6	10	12	16	16	14	12	8	6	4	9,1
W	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
Ünye TCI değeri	64	66	60	59	72	66	60	48	46	32	43	60	56,3

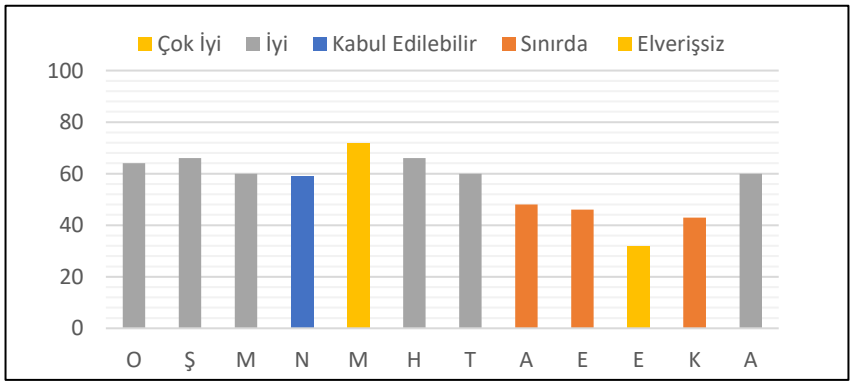

Şekil 5.61. Ünye ilçesi TCI kategorilerinin aylık dağılımı

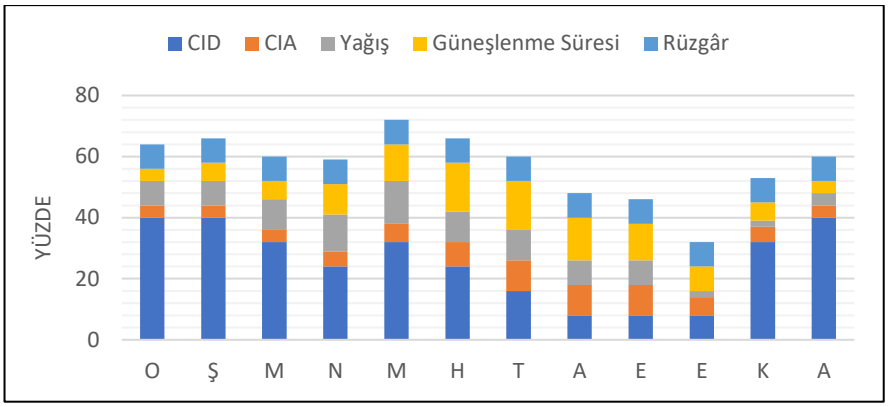

Şekil 5.62. Ünye ilçesi TCI elemanlarının puanlamadaki ağırlıkları

Ordu ili için genel bir değerlendirme yapıldığında Ünye klimatik konfor şartları açısında Altınordu ilçesine oranla nispeten daha uygun şartlara sahiptir. Yapılan analiz sonuçları karşılaştırıldığında mayıs ve haziran ayları dışında diğer aylarda elde edilen sonuçlar birbirine yakındır (Tablo 5.64). Ancak değerler kategori geçiş sınırlarına yakın olduğundan ayların kategorileri farklılık göstermektedir. En fazla farkın olduğu aylar mayıs ve hazirandır. Mayıs ayında Ünye ilçesinin TCI puanı 72 iken Altınordu ilçesinin TCI puanı 54'tür. Haziran ayında ise Ünye ilçesinin TCI puanı 66 iken, Altınordu ilçesinin TCI puanı 50'dir. Yıllık ortalamada ise Ünye ilçesinin TCI puanı 56,3 iken Altınordu ilçesinin TCI puanı 52,5'tir.

Tablo 5.64. Ordu ili Altınordu ve Ünye ilçeleri için TCI sonuçları

İlçeler	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık Ortalama
Altınordu	64	68	60	49	54	50	50	50	46	40	45	54	52,5
Ünye	64	66	60	59	72	66	60	48	46	32	43	60	56,3

"Tourism Climatic Index" modeli Ordu ili Altınordu ve Ünye ilçeleri üzerine uygulanmış ve bu modelden elde edilen sonuçlara göre ilçeler 72 ile 32 arasında değişiklik gösteren TCI puanları almıştır. Bu puanlarla Altınordu ve Ünye ilçelerinde "Çok iyi", "İyi", "Kabul edilebilir", "Sınırda" ve "Elverişsiz" sınıflandırma kategorileri görülürken, "İdeal", "Mükemmel", "Çok elverişsiz", "Son derece elverişsiz" ve "İmkânsız" sınıflandırma kategorileri hiçbir ay için görülmemiştir. Ünye ilçesindeki ekim ayı için elde edilen "Elverişsiz" konfor kategorisi dışındaki tüm aylarda Altınordu ve Ünye ilçeleri aldıkları puanlara göre "Sınırda" ile "Çok iyi" ("Sınırda" ve "Çok iyi" dahil) kategorileri aralığında sınıflandırıldığından klimatik konfor bakımından nispeten uygun şartlara sahip olduğu söylenebilir.

5.5. Ordu İlinin Doğaya Dayalı Turizm Olanaklarının "Doğa Temelli Turizm İçin Doğal Kaynakların Ölçümü (Assessment of Natural Resources for Nature-Based Tourism)" Modeli ile Değerlendirilmesi

Doğa Temelli Turizm İçin Doğal Kaynakların Ölçümü Modeli Ordu ili için uygulanırken ilçeler bazında değerlendirmeler yapılması daha uygun görülmüştür. Ancak, ilçelerdeki turistik kaynakların teker teker ele alınması durumunda yöntem kriterlerinin tam olarak uygulanması pek mümkün olmamaktadır. Çünkü çoğunlukla turistik kaynaklar tek bir çeşitliliğe sahiptir. Bu sebeple ilçeler birer turizm kaynağı olarak ele alınmış ve bu sayede her ilçedeki turizm çeşitliliği daha rahat ortaya koyulabilmiştir. Ayrıca uygulanan yönteme çalışma sahasına uygun olacak şekilde bazı eklemeler de yapılmıştır. Model Hatipoğlu (2021) tarafından Ordu ili için uygulanarak (bu tez çalışmasından üretilerek) makale haline getirilmiştir (Hatipoğlu, 2021).

5.5.1. Ölçüm Kategorisi 1: Çekicilik Çeşitliliği

Saha çalışmaları ve literatür taraması sonucu yapılan değerlendirmeye göre ilk kategori olan çekicilik çeşitliliğine ait sonuçlar tablolar haline getirilmiştir (Tablo 5.65), (Tablo 5.66), (Tablo 5.67). Ayrıca hangi ilçenin hangi çeşitlilik sınıfına girdiği de yine tablo halinde verilmiştir (Tablo 5.68). Tablo 5.65, 5.66 ve 5.67 incelendiğinde çekicilik çeşitliliği bakımından en yüksek puana sahip ilçe Perşembe, en düşük puana sahip ilçe ise Kabataş olmuştur. Bu değerlendirmeye göre Perşembe ilçesi çekicilik çeşitliliği bakımından yüksek çeşitliliğe sahip iken, Altınordu, Fatsa, Ünye, Gülyalı, Kabadüz, Akkuş, Kumru, Korgan, Çamaş, Gölköy, Ulubey, Mesudiye ve Aybastı ilçeleri orta düzeyde çeşitliliğe sahiptir. Çaybaşı, İkizce, Çatalpınar, Kabataş ve Gürgentepe ilçeleri ise düşük çeşitliliğe sahip ilçelerdir. Tablo 5.65 incelendiğinde düşük çekicilik sınıfına gire 5 ilçe bulunurken bunun ildeki yüzdesi %26,3, orta çeşitlilik sınıfına giren ilçe sayısı 13 ve ildeki yüzdesi %68,4, yüksek çeşitlilik sınıfına giren ilçe sayısı 1 ve ildeki yüzdesi ise %5,3'tür.

Tablo 5.65. Çekicilik çeşitliliği kategorisine ait göstergelerin ilçe bazında değerlendirmesi

	Altınordu	Fatsa	Ünye	Gülyalı	Çaybaşı	İkizce	Kabadüz
Floral Çeşitlilik	8	7	7	6	6	5	9
Peyzaj Çeşitliliği	9	8	9	7	6	6	8
Rekreasyon İmkanları	8	7	8	7	7	6	10

Macera İmkanları	7	3	3	0	2	2	6
Koy ya da iç kesimlerdeki su kütlesi	2	5	2	1	0	0	0
Kayalık kıyı şeridi/falez	0	0	0	0	0	0	0
Kumlu plaj	8	8	9	6	0	0	0
İyi manzara	8	8	8	7	6	6	10
Bilimsel açıdan ilginç	3	4	4	0	0	0	7
Jeolojik özellikler	5	5	7	0	0	0	6
Toplam	58	55	57	34	27	25	56

Tablo 5.66. Çekicilik çeşitliliği kategorisine ait göstergelerin ilçe bazında değerlendirmesi-2

	Perşembe	Akkuş	Kumru	Korgan	Çatalpınar	Çamaş
Floral Çeşitlilik	8	9	7	8	7	8
Peyzaj Çeşitliliği	7	6	6	6	5	6
Rekreasyon İmkanları	8	7	5	6	3	7
Macera İmkanları	3	4	3	3	0	3
Koy ya da iç kesimlerdeki su kütlesi	8	0	0	3	0	0
Kayalık kıyı şeridi/falez	10	0	0	0	0	0
Kumlu plaj	7	0	0	0	0	0
İyi manzara	10	8	7	8	5	8
Bilimsel açıdan ilginç	7	6	5	5	3	5
Jeolojik özellikler	7	2	2	2	2	4
Toplam	75	42	35	41	25	41

Tablo 5.67. Çekicilik çeşitliliği kategorisine ait göstergelerin ilçe bazında değerlendirmesi-3

	Kabataş	Gürgentepe	Gölköy	Ulubey	Mesudiye	Aybastı
Floral Çeşitlilik	7	7	8	8	8	9
Peyzaj Çeşitliliği	4	5	7	6	7	9
Rekreasyon İmkanları	3	5	8	7	8	10
Macera İmkanları	0	0	3	4	3	6
Koy ya da iç kesimlerdeki su kütlesi	0	0	5	0	5	0
Kayalık kıyı şeridi/falez	0	0	0	0	0	0
Kumlu plaj	0	0	0	0	0	0
İyi manzara	4	6	9	7	8	10
Bilimsel açıdan ilginç	2	2	6	6	6	6
Jeolojik özellikler	0	6	2	5	5	5
Toplam	20	31	48	42	50	55

Tablo 5.68. İlçelere ait çeşitlilik sınıfları ve il bazındaki yüzdeleri

Çekicilik Sınıfı	Değerler	İlçe Sayısı	İldeki %
Düşük Çeşitlilik	0-33	5	26,3
Orta Çeşitlilik	34-66	13	68,4

Yüksek Çeşitlilik	66-100	1	5,3
Toplam	-	19	100

Yöntemde bulunan çekicilik çeşitliliği türlerinin adet bazında gösterildiği bir tablolama sistemi de Ordu ili ilçeleri için uygulanmıştır (Tablo 5.69), (Tablo 5.70), (Tablo 5.71). Bunun yanında bu tablolama sistemine "şelale" ve "diğer" kriterleri tarafımızca eklenmiştir. Bunun sebebi ise Ordu'da çok sayıda şelale bulunması ve bu kategorilerden hiçbirine girmeyen doğal turistik kaynakların da (kaplıca vb.) mevcut olmasıdır. Bu bölümde "floral" çeşitlilik türü kısmında doğal bitki örtüsü baz alınmamış bu bağlamda yalnızca anıt ağaçlar hesaplamaya katılmıştır. Aksi halde bitki örtüsünün adet olarak hesaplanması mümkün değildir. Bitki örtüsü çeşitliliği ile ilgili puanlama ise önceki bölümde "Floral Çeşitlilik" kısmında zaten yapılmıştır. Tablo 5.69, 5.70 ve 5.71'e göre çeşitliliklerin sayısı bakımından en yüksek puana sahip ilçe "34" puanla Altınordu ilçesidir. Altınordu ilçesi için çeşitlilik türü olarak "floral" ve "şelale" doğal turistik kaynaklar hâkimdir. "Floral" türünün bu kadar yüksek puanda olmasının sebebi ise ilçede çok sayıda anıt ağacın bulunmasıdır. En düşük çeşitlilik sayısı puanına sahip olan ilçe ise Kabataş'tır. Kabataş ilçesi bu çeşitlilik türlerinin hiçbirine sahip olmadığından "0" puan almıştır.

Tablo 5.69. Doğaya dayalı kaynak türlerin geniş bir sınıflandırılması ve sayıları

Çeşitlilik Türü	Altınordu	Fatsa	Ünye	Gülyalı	Çaybaşı	İkizce	Kabadüz
Kıyısal	3	3	6	4	-	-	-
Floral	21	5	1	-	-	-	-
Jeolojik	1	3	5	-	-	-	4
Göl	-	1	1	-	-	-	-
Piknik Alanı	3	-	5	-	1	-	3
Şelale*	6	6	3	-	4	2	4
Diğer*	-	1	-	-	-	-	-
Toplam	34	19	21	4	5	2	11

*Bu kriter tarafımızca yönteme eklenmiştir

Tablo 5.70. Doğaya dayalı kaynak türlerinin geniş bir sınıflandırılması ve sayıları-2

Çeşitlilik Türü	Perşembe	Akkuş	Kumru	Korgan	Çatalpınar	Çamaş
Kıyısal	6	-	-	-	-	-
Floral	4	2	-	-	1	-
Jeolojik	1	-	4	-	-	1
Göl	-	-	-	1	-	-
Piknik Alanı	1	2	1	3	-	2
Şelale*	4	3	3	7	1	3
Diğer*	-	-	-	-	-	-
Toplam	16	7	8	11	2	6

*Bu kriter tarafımızca yönteme eklenmiştir

Tablo 5.71. Doğaya dayalı kaynak türlerinin geniş bir sınıflandırılması ve sayıları-3

Çeşitlilik Türü	Kabataş	Gürgentepe	Gölköy	Ulubey	Mesudiye	Aybastı
Kıyısal	-	-	-	-	-	-
Floral	-	-	11	-	-	-
Jeolojik	-	-	-	1	2	-
Göl	-	-	3	-	3	-
Piknik Alanı	-	-	2	1	8	4
Şelale*	-	1	5	3	2	3
Diğer*	-	-	-	-	-	-
Toplam	0	1	21	5	15	7

*Bu kriter tarafımızca yönteme eklenmiştir

5.5.2. Ölçüm Kategorisi 2: Ulaşılabilirlik

Ulaşılabilirlik kategorisinde bulunan 2 göstergeye göre Ordu ili ilçeleri değerlendirmeye tutulmuş ve tablolar halinde sunulmuştur (Tablo 5.72), (Tablo 5.73), (Tablo 5.74). Ayrıca "bozuk asfaltlı yol" değeri tarafımızca yönteme eklenmiştir. Bunun sebebi tüm ilçe yollarının asfalta sahip olması ancak bazı ilçelerde asfalt yapısının bozuk olmasıdır. Ayrıca modelde yer alan bir tablo daha oluşturulmuş ve erişim sınıflarının ildeki yüzdesi gösterilmiştir (Tablo 5.75). Tablo 5.72, 5.73 ve 5.74 incelendiğinde Çaybaşı, İkizce, Akkuş, Kumru, Korgan, Çatalpınar, Kabataş ve Aybastı'nın 8'er puan alarak orta-iyi erişim sınıfına girdiği, Kabadüz, Çamaş, Gürgentepe, Gölköy ve Ulubey ilçelerinin 9 puan ve Altınordu, Fatsa, Ünye, Gülyalı ve Mesudiye ilçelerinin ise 10 puan alarak iyi erişim sınıfına girdiği görülmüştür (Tablo 5.72), (Tablo 5.73), (Tablo 74). Tablo 5.75 incelendiğinde orta-iyi ulaşım sınıfına giren 8 ilçe bulunurken bunların ildeki yüzdesi %42,1'dir (Tablo 5.75). İyi ulaşım sınıfına giren 11 ilçe bulunmakta ve bunların ildeki yüzdesi ise %57,9'tür (Tablo 5.75).

Tablo 5.72. Ulaşılabilirlik kategorisine göre kaynakların sınıflandırılması

	Altınordu	Fatsa	Ünye	Gülyalı	Çaybaşı	İkizce	Kabadüz
Yol Tipi	5	5	5	5	3	3	4
Araç Sınıfı	5	5	5	5	5	5	5
Toplam	10	10	10	10	8	8	9

Tablo 5.73. Ulaşılabilirlik kategorisine göre kaynakların sınıflandırılması-2

	Perşembe	Akkuş	Kumru	Korgan	Çatalpınar	Çamaş
Yol Tipi	5	3	3	3	3	4
Araç Sınıfı	5	5	5	5	5	5
Toplam	10	8	8	8	8	9

Tablo 5.74. Ulaşılabilirlik kategorisine göre kaynakların sınıflandırılması-3

	Kabataş	Gürgentepe	Gölköy	Ulubey	Mesudiye	Aybastı
Yol Tipi	3	4	4	4	5	3
Araç Sınıfı	5	5	5	5	5	5
Toplam	8	9	9	9	10	8

Tablo 5.75. İlçelere ait ulaşım sınıfları ve il bazında yüzdeleri

Ulaşım Sınıfları	Değerler	İlçe sayısı	İldeki %
Zayıf (1-2)	Ulaşım yok/ya da sadece 4 çeker araç	-	-
Orta-zayıf (3-4)	4 çeker araç/belki 2 çeker araç	-	-
Orta (5-6)	4 çeker araç, 2 çeker araç, minibüsle	-	-
Orta-iyi (7-8)	Tüm araçlar/çakıllı yol/bozuk asfaltlı yol*	8	42,1
İyi (9-10)	Tüm araçlar/asfalt yol	11	57,9
Toplam	-	19	100

*Bu kriter tarafımızca yönteme eklenmiştir

5.5.3. Ölçüm Kategorisi 3: Destekleyici Altyapı

Destekleyici altyapı kategorisinde Ordu ili ilçeleri 7 gösterge üzerinden değerlendirilmiş ve sonuçlar tablolar haline getirilmiştir (Tablo 5.76), (Tablo 5.77), (Tablo 5.78). Tablo 5.76, 5.77 ve 5.78 incelendiğinde Altınordu, Fatsa ve Ünye ilçeleri 10'ar puan alırken, Perşembe, Gülyalı, Gölköy ve Kabadüz ilçeleri 9'ar puan almıştır. Aybastı, Ulubey ve Mesudiye 8'er puan alırken Akkuş, Çamaş ve Gürgentepe 7'şer puan almıştır. Kumru, Korgan, Çaybaşı ve İkizce ilçeleri bu kategoriden 6'şar puan alırken, Çatalpınar ve Kabataş ilçeleri ise 5'er puana sahiptir.

Tablo 5.76. Destekleyici altyapı kategorisine ait göstergelerin ilçe bazında değerlendirmesi

	Altınordu	Fatsa	Ünye	Gülyalı	Çaybaşı	İkizce	Kabadüz
Tuvalet Tesisleri	1	1	1	1	1	1	1
Piknik Masaları	1	1	1	1	0	0	1
Oturaklar/banklar	1	1	1	1	1	1	1
Barbekü	1	1	1	0	0	0	1
Çöp kutuları	1	1	1	1	1	1	1
Engelliler için erişim	1	1	1	1	0	0	0
Koruma/barınak	4	4	4	4	3	3	4
Toplam	10	10	10	9	6	6	9

Tablo 5.77. Destekleyici altyapı kategorisine ait göstergelerin ilçe bazında değerlendirmesi-2

	Perşembe	Akkuş	Kumru	Korgan	Çatalpınar	Çamaş
Tuvalet Tesisleri	1	1	1	1	1	1
Piknik Masaları	1	0	0	0	0	1
Oturaklar/banklar	1	1	1	1	0	1

Barbekü	1	1	0	0	0	0
Çöp kutuları	1	1	1	1	1	1
Engelliler için erişim	1	0	0	0	0	0
Koruma/barınak	3	3	3	3	3	3
Toplam	9	7	6	6	5	7

Tablo 5.78. Destekleyici altyapı kategorisine ait göstergelerin ilçe bazında değerlendirmesi-3

	Kabataş	Gürgentepe	Gölköy	Ulubey	Mesudiye	Aybastı
Tuvalet Tesisleri	1	1	1	1	1	1
Piknik Masaları	0	1	1	1	1	1
Oturaklar/banklar	0	1	1	1	1	1
Barbekü	0	0	1	1	1	1
Çöp kutuları	1	1	1	1	1	1
Engelliler için erişim	0	0	0	0	0	0
Koruma/barınak	3	3	4	3	3	3
Toplam	5	7	9	8	8	8

5.5.4. Ölçüm Kategorisi 4: Çevresel Bozulma

Çevresel bozulma kategorisi altında Ordu ili ilçeleri 10 gösterge üzerinden değerlendirmeye alınmış ve sonuçlar tablolar şeklinde sunulmuştur (Tablo 5.79), (Tablo 5.80), (Tablo 5.81). Tablo 5.82'de ise ilçelerin dahil olduğu bozulma seviyesi sınıfları gösterilmiştir (Tablo 5.82). Tablolar incelendiğinde Altınordu, Fatsa, Ünye, Gülyalı, Perşembe, İkizce, Korgan, Kumru, Aybastı, Akkuş, Mesudiye, Gölköy, Gürgentepe, Çamaş, Kabataş, Çatalpınar ve Ulubey ilçeleri göstergelerden aldıkları puanlarla düşük çevresel bozulma sınıfına dâhil olmuşlardır. Bu bakımdan koruma tedbirlerinin yeterli olduğu söylenebilir. Ancak Çaybaşı ve Kabadüz aldıkları puanlar doğrultusunda düşük-orta düzeyde çevresel bozulma sınıfındadır. Bu noktada çok yüksek oranda olmamakla birlikte Çaybaşı ve Kabadüz'de çevresel bozulmanın yaşandığı söylenebilir.

Tablo 5.79. Çevresel bozulma kategorisine ait göstergelerin ilçe bazında değerlendirilmesi

	Altınordu	Fatsa	Ünye	Gülyalı	Çaybaşı	İkizce	Kabadüz
Çöp	3	2	2	0	8	2	0
Yabani Otlar	2	3	2	3	3	3	3
Hastalık	0	0	0	0	0	0	0
Yangının etkisi	0	0	0	0	0	0	0
Erozyon	4	4	3	3	5	5	5
Bitkilerin ezilmesi	1	3	2	2	0	0	3
Kumulların yok edilmesi	1	1	1	2	0	0	0
Yeryüzü şekillerinin erozyonu	2	4	2	3	1	2	3
Yollar	1	0	0	0	2	1	3

İnşa edilmiş yapılar	4	3	4	2	2	2	4
Toplam	18	20	16	15	21	15	21

Tablo 5.80. Çevresel bozulma kategorisine ait göstergelerin ilçe bazında değerlendirilmesi-2

	Perşembe	Akkuş	Kumru	Korgan	Çatalpınar	Çamaş
Çöp	3	0	0	0	0	0
Yabani Otlar	2	4	3	3	3	3
Hastalık	0	0	0	0	0	0
Yangının etkisi	0	0	0	0	0	0
Erozyon	3	5	5	7	5	4
Bitkilerin ezilmesi	1	0	1	1	1	1
Kumulların yok edilmesi	2	0	0	0	0	0
Yeryüzü şekillerinin erozyonu	1	0	1	2	1	1
Yollar	0	2	0	1	0	1
İnşa edilmiş yapılar	3	2	1	2	1	2
Toplam	15	13	11	16	11	12

Tablo 5.81. Çevresel bozulma kategorisine ait göstergelerin ilçe bazında değerlendirilmesi-3

	Kabataş	Gürgentepe	Gölköy	Ulubey	Mesudiye	Aybastı
Çöp	0	0	0	0	0	0
Yabani Otlar	2	3	2	3	3	3
Hastalık	0	0	0	0	0	0
Yangının etkisi	0	0	0	0	0	0
Erozyon	4	4	5	4	5	5
Bitkilerin ezilmesi	1	1	1	1	0	0
Kumulların yok edilmesi	0	0	0	0	0	0
Yeryüzü şekillerinin erozyonu	1	1	3	2	2	2
Yollar	0	0	1	0	2	5
İnşa edilmiş yapılar	1	1	2	2	3	2
Toplam	9	10	14	12	15	17

Tablo 5.82. İlçelere ait bozulma seviyesi ve il bazında yüzdeleri

Bozulma Seviyesi	Değerler	İlçe sayısı	İldeki %
Düşük	0-20	17	89,5
Düşük-orta	21-40	2	10,5
Orta	41-60	-	-
Orta-yüksek	61-80	-	-
Yüksek	81-100	-	-
Toplam	-	19	100

5.5.5. Ordu İli Doğal Turizm Kaynaklarının Bölgesel Önem Düzeyi Ölçümü

Doğal turizm kaynaklarının bölgesel önem düzeyine göre ölçüm kategorisinde bulunan 4 alt gösterge üzerinden Ordu ili ilçeler bazında değerlendirilmiş ve elde edilen sonuçlar tablo olarak sunulmuştur (Tablo 5.83), (Tablo 5.84), (Tablo 5.85). Tablolar incelendiğinde göstergelerden en yüksek puanı alan Aybastı ve Kabadüz ilçeleri en önemli turistik kaynak sahaları olarak dikkati çekerken bu ilçeleri takip eden Altınordu, Perşembe ve Mesudiye ilçelerinin de yine önemli turistik kaynak sahaları olduğu görülmektedir. Fatsa, Ünye, Gülyalı, Akkuş, Kumru, Korgan, Çamaş, Gürgentepe, Gölköy ve Ulubey ise aldıkları puanlara göre önem düzeyi orta seviye olan kaynak sahaları olmuştur. En düşük puanı alan İkizce, Çaybaşı, Kabataş ve Çatalpınar ilçeleri ise önem düzeyi en düşük turistik kaynak sahaları olmuştur.

Tablo 5.83. İlçelerin önem düzeylerine göre değerlendirilmesi

	Altınordu	Fatsa	Ünye	Gülyalı	Çaybaşı	İkizce	Kabadüz
Kaynağın yerel alanda nadir olması	8	5	6	3	3	3	9
Bölgesel ve ulusal ölçekte benzersizlik düzeyi	5	4	4	4	2	3	8
Kaynağın çekim çeşitlilik derecesi	9	7	7	4	5	3	7
Eğer varsa yakın benzer özellikteki kaynağa olan mesafe	5	5	5	3	3	3	5
Toplam	27	21	22	14	13	12	29

Tablo 5.84. İlçelerin önem düzeylerine göre değerlendirilmesi-2

	Perşembe	Akkuş	Kumru	Korgan	Çatalpınar	Çamaş
Kaynağın yerel alanda nadir olması	7	6	3	5	3	5
Bölgesel ve ulusal ölçekte benzersizlik düzeyi	5	5	4	4	3	4
Kaynağın çekim çeşitlilik derecesi	8	4	4	6	3	6
Eğer varsa yakın benzer özellikteki kaynağa olan mesafe	5	4	4	4	4	4
Toplam	25	19	15	19	13	19

Tablo 5.85. İlçelerin önem düzeylerine göre değerlendirilmesi-3

	Kabataş	Gürgentepe	Gölköy	Ulubey	Mesudiye	Aybastı
Kaynağın yerel alanda nadir olması	3	4	7	5	7	9
Bölgesel ve ulusal ölçekte benzersizlik düzeyi	4	3	5	4	7	8
Kaynağın çekim çeşitlilik derecesi	3	4	7	5	7	7
Eğer varsa yakın benzer özellikteki kaynağa olan mesafe	3	4	5	4	5	5
Toplam	13	15	24	18	26	29

5.5.6. Doğa Temelli Turizm Bakımından Ordu İli İçin Öneriler

Çalışma sahasına uygulanan model sonucu elde edilen bulgulara yönelik birtakım öneriler sunulmuştur. Bu öneriler her bir ölçüm kategorisi için ayrı ayrı ele alınmıştır.

5.5.6.1. Çekicilik Çeşitliliği ile İlgili Öneriler

Çekicilik çeşitliliği kategorisi değerlendirmesi sonucu Çaybaşı, İkizce, Çatalpınar, Kabataş ve Gürgentepe ilçeleri düşük çeşitliliğe sahip ilçeler olduğu görülmektedir. Bu nedenle yalnız başlarına bu ilçeler turistik açıdan yeterince dikkat çekici olmayabilir. Coğrafi konum olarak da birbirlerine çok yakın olan Çaybaşı ve İkizce ilçeleri ile Çatalpınar ve Kabataş ilçeleri turizm açısından birlikte değerlendirilebilir. Mesela tur planlaması yapılırken güzergâh hem Çaybaşı hem de İkizce ilçelerini kapsayacak şekilde oluşturulabilir. Aynı şekilde Çatalpınar ve Kabataş ilçelerinin ikisini birden kapsayan rotalar oluşturulabilir. Yine Gürgentepe ilçesi orta düzeyde çekiciliğe sahip Gölköy ilçesi için oluşturulabilecek güzergahların içerisine dahil edilerek turizme kazandırılabilir. Bu sayede turistlerin yöreyi ziyaret etmek için vereceği karar sürecine olumlu bir etki yapılabilir. Orta düzeyde çeşitliliğe sahip Altınordu, Fatsa, Ünye, Gülyalı, Kabadüz, Akkuş, Kumru, Korgan, Çamaş, Gölköy, Ulubey, Mesudiye ve Aybastı ilçeleri yine kendi aralarında gruplandırılarak rotalar oluşturulabilir. Ayrıca bu ilçeler arasındaki ulaşım olanakları iyileştirilerek turistlerin kısa zaman diliminde daha fazla çekiciliği ziyaret edebilmesine olanak sağlanabilir. Çekicilik çeşitliliğinin yüksek olduğu Perşembe ilçesi ise zaten kendi başına bir çekim

merkezi olduğundan bu noktada reklam-tanıtım faaliyetleri ve otel hizmetleri için daha fazla yatırım yapmak iyi birer seçenek olacaktır.

5.5.6.2. Ulaşılabilirlik ile İlgili Öneriler

Erişilebilirlik kategorisi değerlendirmesi incelendiğinde tüm ilçelere asfalt yolla ve tüm araç türleriyle ulaşılabildiği görülmektedir. Tüm araçlarla ulaşılabilen ancak yer yer bozuk asfalt yapısına sahip Çaybaşı ve İkizce ilçelerinde ise yolların onarılarak kaliteli asfalt yapısına kavuşturulması turizm açısından son derece önemlidir. Zaten viraj sayısının fazla olması nedeniyle ulaşım zaman alırken buna asfalttaki bozuklukların da eklenmesi erişimi son derece zorlaştırmaktadır. Malum ilkbahar aylarında özellikle yüksek rakıma sahip yayla yollarında kar erimeleri ve suların yüzeysel akışa geçmesi kimi zaman yollarda tahribata sebep olabilmektedir. Bu sebeple ilçelerin yolları özellikle de yüksek rakım değerine sahip yollar belirli aralıklarla kontrol edilerek herhangi bir problem olması durumunda müdahale edilmesi şarttır. Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından bisiklet kiralama sistemi kullanıma sunulmuştur. Çok sayıda kişi tarafından kullanılmaya başlayan bu sistemin yanında yurtdışında kullanılan saatlik araç kiralama sistemi de il genelinde uygulamaya konulabilir. Bu sistemde il genelinde park alanları bulunan kiralık araçlar tıpkı bisiklet sisteminde olduğu gibi bir yerden teslim alınıp farklı bir yerde bırakılabilmektedir. Bu sayede tüm gün araç kiralamak istemeyen turistler aracı teslim aldıktan birkaç saat sonra ulaştıkları yerde aracı park ederek kullandıkları kadar ödeme yapmaktadır. Bu sistemin otoparkları çok rağbet gören turistik çekiciliklerin bulunduğu alanlarda da yer alabilir. Örneğin; Ordu-Giresun Havalimanı'ndan teslim alınan bir araç Çambaşı Yaylası'nda teslim edilebilir ve bu şekilde otelde konakladıkları süre boyunca turistler araç kirası ödeme yükünden kurtulmuş olur. Ayrıca turistik çekiciliklerle ilgili detaylı bilgileri içerisinde barındıran ve sadece turizm ile ilgili bir mobil uygulama hazırlanabilir. Hazırlanabilecek bu uygulamaya ait bilgi görselleri (indirme kare kodu vb.) havalimanı ve otogar gibi şehir ulaşımı için son derece önemli noktalara yerleştirilebilir. Böylece turistlerin Ordu'ya ayak basar basmaz bir rehbere sahip olması sağlanabilir. Ayrıca bu uygulama içerisinde ulaşım olanakları, ulaşım araçları ile ilgili zaman ve güzergâh bilgilerine yer verilebilir. Ya da araç kiralama firmalarının konum bilgileri bulunabilir. Ordu Büyükşehir Belediyesi'nin mobil uygulaması içerisinde turistik çekiciliklerle ilgili bir bölüm bulunmaktadır. Ancak bu bölümde yer alan bilgiler detaylı ve fark edilebilir değildir.

5.5.6.3. Destekleyici Altyapı ile İlgili Öneriler

Altınordu, Fatsa, Ünye, Gülyalı, Kabadüz, Perşembe ve Gölköy ilçelerinde genel anlamda bir altyapı sorunu görünmemektedir. Ancak yine de Gülyalı ilçesinde barbekü altyapısının geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca Kabadüz, Gölköy Aybastı ve Ulubey ilçeleri için engelliler için erişim altyapısı mutlaka oluşturulmalıdır. Akkuş ilçesi için piknik masaları ve engelli erişim altyapısına ihtiyaç duyulmakta olup özellikle engelli erişimi altyapısı acil sağlanmalıdır. Çamaş ve Gürgentepe ilçeleri için barbekü ve engelli erişimi altyapıları oluşturulmalıdır. Kumru, Korgan, Çaybaşı ve ikizce ilçeleri için piknik masaları, barbekü ve engelli erişimi gibi çok sayıda altyapı eksikliği mevcut olduğundan bunlar mutlaka giderilmelidir. Çatalpınar ve Kabataş ilçeleri için ise piknik masaları, oturaklar/banklar, barbekü ve engelli erişimi altyapıları eksik olduğundan mutlaka bu destek altyapı elemanlarının tamamlanması gereklidir. Ordu ili geneline uygulanan yöntem sonucu en problemli ilçelerin Çatalpınar ve Kabataş ilçeleri olduğu görülmüştür. Eksiklikler sebebiyle bu ilçelere ziyaret edebilecek turist sayısında azalma dahi gözlenebilir. Bundan dolayı eksik altyapı ve destek sistemleri mutlaka tamamlanmalıdır.

5.5.6.4. Çevresel Bozulma ile İlgili Öneriler

Çevresel bozulma kategorisinde bazı ilçelerde problemler mevcuttur. Çaybaşı özellikle çöp problemi yaşamaktadır. Yapımı yakın süre içinde tamamlanan katı atık tesisinden sızan sular çevreye zarar vermektedir. Gerekli önlemlerin alınarak tesisin istikrarlı hale getirilmesi şarttır. Kabadüz'de ise özellikle Çambaşı Yaylası ve çevre obalarda giderek artan yapılaşmalar, yörede doğa üzerindeki baskıyı arttırmaktadır. Bu yapılaşmalar mutlaka kontrol altında tutulmalı, izinsiz yapılaşmaya kesinlikle müsaade edilmemelidir. Mutlaka yapılaşma gerekiyorsa da sürdürülebilir bir biçimde ve doğal yapıyı bozmayacak şekilde olmalıdır. Korgan ilçesinde geçmişten günümüze yaşanan heyelanlar çevresel bozulma bakımından ilçedeki en önemli problemdir (Yılmaz vd., 2013). Özellikle kanalizasyon ve su şebekesi incelenerek yer altına suların sızması önlenmeli ve yüzey suları da en kısa yoldan vadi tabanlarına ulaştırılmalıdır (Yılmaz vd., 2013). Yine Aybastı ilçesinde yaşanan heyelanlar çevresel bozulma açısından ilçe için olumsuzluk yaratmaktadır (Hatipoğlu vd., 2021). Bu nedenle heyelan risk analizleri yapılarak riskin yüksek olduğu bölgeler kullanıma kapatılmalıdır.

6. ORDU İLİNDE İL-TURİZM ETKİLEŞİMİ

Çalışmanın bu bölümünde Ordu ilinde turizme etki eden faktörler ve turizmin Ordu iline etkileri üzerinde durulacaktır.

6.1. Ordu İlinde Turizme Etki Eden Faktörler

Ordu ilinde turizme etki eden faktörlerin başında altyapı ve turistik tesis yetersizliği gelmektedir. Bu bağlamda özellikle ün kazanmış ve bilinirliği yüksek çekicilikler için altyapı ve tesis olanakları nispeten daha iyi durumda olmasına karşın, yüksek potansiyeline rağmen başta ulaşım olanakları olmak üzere altyapı sorunları ve konaklama tesisleri bakımından zayıf olan çok sayıda çekicilik bulunmaktadır. Bu çekicilikler ulaşım olanakları bakımından iyileştirilmeli ve tesisler bakımından zenginleştirilmelidir. Bununla birlikte çekim gücü nispeten düşük olan turistik destinasyonlar için ise ulaşım şartlarının iyileştirilmesinin yanı sıra birbirine yakın olanlar için ortak bir lokasyon belirlenerek tesisler inşa edilebilir.

Turizmi etkileyen bir başka faktör henüz turizme kazandırılmamış çekiciliklerin varlığıdır. Başta mağaralar ve şelaleler olmak üzere çok sayıda çekicilik il sınırlarında yer almasına rağmen turizme elverişli imkânlara sahip değildir. Bu da ilin turizm potansiyelinden yeterince faydalanılamamasına neden olmaktadır. Bu çekicilikler bu çalışma ve literatürde yer alan diğer çalışmaların da katkısıyla turizme kazandırılmalı ve Ordu ilinin turizm potansiyelinden tam olarak faydalanılmalıdır.

Sahada turizme etki eden faktörlerden bir başkası da bazı turistik çekiciliklerin âtıl, bakımsız ve kondisyon bakımından kötü durumda olmasına bağlı olarak yok olma tehdidi altında bulunmasıdır. Bu bağlamda önemli örnekler olarak özellikle Mesudiye ve Gölköy ilçelerinde yer alan tarihî kiliseler, Gölköy, Ünye, Aybastı ilçelerinde yer alan tarihî hamamlar yıkılma tehlikesiyle karşı karşıya iken Ünye ilçesinde yer alan Çınarsuyu Tabiat Parkı'nın da son derece bakımsız görüntüsü dikkati çekmektedir. Bunlardan başka yöresel mimarî örneklerinin (özellikle konaklar) yer aldığı ilçelerde (Altınordu, Ünye, Çamaş gibi) bu yapılardan bazılarının bakımsız kaldığı ve kaderine terk edildiği saha çalışmalarında gözlenmiştir. Benzer bir durum ilçelerdeki tarihî çeşmelerden bazıları için de geçerlidir. Saha çalışmaları sırasında gözlenen bir başka durum ise Mesudiye ilçesinde yer alan bazı tarihî kiliselerin dönüştürülerek farklı amaçlarla kullanılmasıdır. Bunun en önemli örnekleri Maden Mahallesi Kilisesine ikinci bir kat çıkılmak suretiyle cami olarak kullanıma başlanması ve Doğançam

Kilisesi'nin yine ikinci bir kat çıkılarak ev olarak kullanılmasıdır. Bu tarihî yapılarda oluşan hasarların telafisi oldukça zordur. Bu tür yanlış kullanımlar tespit edilmeli ve turizm potansiyeli yüksek ancak bakımsız kalmış çekicilikler tespit edilerek tekrar turizme kazandırılmalıdır. Ayrıca bu çekicilikler koruma altına alınmalı ve aksi davranışlarda bulunanlar için yasal düzenlemelerle caydırıcı yaptırımlar getirilmelidir. Bunlarla birlikte yine il genelinde yer alan anıt ağaçların da bir bölümü tahribata uğramış bir bölümü ise tamamen yok olmuştur. Bu hasar ve kayıplar da il turizmine olumsuz etkiler yapmakta ve turistik zenginliğine zarar vermektedir. Yasal yaptırımlar ve kamera sistemleri ile koruma altına alınması bu konudaki caydırıcılığı arttıracaktır.

İldeki turizmi etkileyen bir başka faktör olarak ilçelerin büyük bölümünde örneklerine rastlanan tarihî ahşap camilerin onarılması sırasında aslına uygun olmayan değişikliklerin (siding kaplama, kapı-pencere ekleme, iç donatı elemanlarının farklı malzemelerden inşa edilerek değiştirilmesi vb.) yapıldığı saha çalışmaları sırasında dikkati çekmesidir. İnanç ve kültür turizmi bakımından son derece öneme sahip bu yapıların asıl özelliği ve çekici yanı olan yapı malzemelerinin değiştirilmesi camilerin turistik açıdan sahip olduğu çekiciliğini yitirmesine sebep olmuştur. Bu durum bazı yapılarda geri döndürülemez tahribatlara yol açsa da geri döndürülebilir olanlar mutlaka aslına uygun olarak tekrar restorasyon işlemine tabi tutulmalıdır.

Ordu'da turizme etki eden faktörlerden bir diğeri turistik çekiciliklerin bir bölümünün defineci olarak nitelendirilen kişilerce tahrip ya da yok edilmesidir. Bu kişiler başta kaya mezarları ve tarihî köprüler gibi kültürel çekiciliklerin yanında şelaleler gibi doğal çekicilikler üzerinde define arama faaliyetleri gerçekleştirerek, geri döndürülmesi mümkün olmayan hasarlara sebebiyet vermektedirler. Bu arama faaliyetleri sırasında patlayıcı maddeler kullanılmakta, böylelikle çekicilikler ya önemli hasarlar almakta ya da tamamen yok olmaktadır. Bu nedenle doğanın korunması ve sürdürülebilirlik konusunda Ordu ili ilçelerinde eğitimler verilerek halkın bilinçlenmesi sağlanabilir. Ayrıca yasal yaptırımların daha caydırıcı olacak şekilde ağırlaştırılması gerekmektedir. Bununla birlikte bu çekicilik sahalarına güvenlik kameraları yerleştirilmesi ve 24 saat gözlem altına alınması bir başka çözüm şekli olabilir. Definecilerin faaliyetleri sebebiyle oluşan bir başka problem de pek çok ilçede yöre halkının bu faaliyetlerden rahatsızlık duyması ile ilgilidir. Saha çalışmaları sırasında bazı çekiciliklere ulaşımda yöre halkından yardım istenirken definecilik suçlaması ile karşı karşıya kalınmış ve yöre halkını ikna etmekte zorluklar yaşanmıştır.

Bu durumun şüphesiz turizmi etkileyeceği düşünülmektedir. Halkın yabancılara olan bu tutumu turizme olan bakış açısını da etkilemiştir. Özellikle bazı turistik değere sahip çekicilikleri görmek isteyen turistlerin karşılaşabilecekleri bu olumsuz tutumlar turistler üzerinde memnuniyetsizlik ve rahatsızlık oluşturabilir. Ayrıca turistlerin tekrar ziyaret etme ya da tavsiye güdülerine de etkide bulunabilir. Bu sebeplerle öncelikle definecilerin faaliyetlerine yukarıda bahsedilen önlemlerle engel olunması gereklidir. Bunun yanında yöre halkının turizm ve turistler konusunda tutumlarının değiştirilmesi ve halkın bilinçlendirilmesi önemlidir. Bunun için yerel yönetimlerin ve il kültür müdürlüğünün turizm ile ilgili eğitici seminerler ve konferanslar yoluyla halkla etkileşimde bulunması önemlidir.

Turizme etki eden faktörlerden biri diğeri yanlış kıyı kullanımının olumsuz etkisidir. Ordu ilinde hemen hemen tüm kıyı ilçelerinde kıyı alanlarının imara açılması yoluyla görülen yapılaşma, deniz ve kıyı turizmi bakımından öneme sahip plaj sahalarının konutlar ve tesisler tarafından işgal edilmesine neden olmaktadır. Bu sebeple turizm ve rekreasyon potansiyeli yüksek kıyıların potansiyellerinden faydalanılamamakta ve sahanın doğal yapısının kimi alanlarda geri dönüştürülemez şekilde bozulduğu görünmektedir. Bu nedenlerle kıyıların 3621 sayılı kıyı kanununa uygun olarak kullanılması önemlidir (Anonim, 1990). Aksine kullanımların da ciddi yaptırımlarla caydırıcı hale getirilmesi gerekmektedir.

İlde turizme etki eden bir diğer olumsuz faktör kıyılarda ve vadi içlerinde gerçekleştirilen kaçak kum alma faaliyetleridir. Bu faaliyetler sonucu plajlarda ve vadilerde kum miktarları azalmakta bu da sahaların turizm potansiyellerine zarar vermektedir. Bu nedenle kum alımları denetime tabi tutulmalı ve kaçak alımlar yasal yaptırımlarla önlenmelidir.

İl turizmine etki eden olumsuz faktörlerden bir diğeri denizde kurulan balık havuzlarıdır. Bu havuzlar balık yetiştiriciliği amacıyla kurulmaktadır. Ancak bu faaliyet sırasında balık havuzlarından yayılan balık ve yem atıkları denizleri ve kıyıları kirletmektedir. Bu da bir yandan deniz ve kıyılarda kirliliğe sebep olduğu olurken bir yandan da turizm potansiyeli olan bu sahaların potansiyellerine zarar vermektedir. Bu sebeplerle balık havuzlarının en azından turistik potansiyeli yüksek plajların açıklarında değil de liman, balıkçı barınağı ve rıhtımların açıklarında kurulması ve sayılarının azaltılması gerekmektedir.

Ordu'da bazı önemli plajlara girişte ücret talebinde bulunulması bir il turizmi bakımından olumsuzluk oluşturan bir başka faktördür. 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 5. maddesinde de yer verildiği gibi kıyılar herkesin serbest ve eşit bir şekilde faydalandığı alanlardır (Anonim, 1990). Kanuna aykırı bu durumların tespit edilerek herkesin serbest ve eşit bir şekilde plajlardan faydalanması turizmin gelişimi ve yasaların uygulanması bakımından şarttır.

İldeki kıyı turizmini olumsuz etkileyen bir diğer faktör bazı plajlarda yaşanan Rip Akıntısı'dır. Rip Akıntısı çoğu zaman hilal şeklindeki sığ kıyılarda, deniz altı topuklarında veya denize çıkıntı yapan kayalık ya da mendirek yakınlarında, rüzgârlı havaların etkisiyle dalga sayısının artmasına bağlı olarak kıyı kesimde toplanan suların yer çekimi etkisinde denizin açıklarına doğru oluşturduğu hızlı ve kısa süreli akıntı tipidir (Uzun vd., 2012). Bu akıntı tipi hakkında yeterli bilgisi olmayanlar zaman zaman boğulma tehlikesi geçirmektedir. Ordu ilindeki bazı plajlarda da yaşanan bu tehlike nedeniyle plajların bazılarında uyarı levhaları yer alırken bazılarında yer almamaktadır. Levhaların bulunmadığı plajlara uyarı ve bilgilendirme levhaları mutlaka yerleştirilmelidir. Ayrıca bazı plajlarda cankurtaran hizmetlerinin bulunmadığı saha çalışmalarında gözlenmiştir. Bu sebeple diğer önemli plajlarda da cankurtaran hizmetinin sunulması hayati bir öneme sahiptir.

Ordu ilinde zaman zaman doğal afetlerin ortaya çıktığı durumlar da il turizmini olumsuz etkilemektedir. İlde yaşanan heyelanlar başta konutlar için problemlere yol açarken zaman zaman karayollarında da hasarlara ya da kapanmalara sebep olarak ulaşımın aksamasına dolayısıyla da turizm bakımından da olumsuz sonuçlara yol açmaktadır. Bu sebeple yolların geçirileceği güzergâh seçimlerinde zemin etütlerinin düzgün yapılması, başka seçenek yoksa güzergahlarda tünellerin kullanılması ya da istinat duvarlarından faydalanılması gerekmektedir. İstinat duvarları yapılacak ise barbakan gibi öğeleri içerisinde barındırması önemlidir. Ayrıca karayolları üzerinde yapılacak bu sanat yapılarının bakımları da düzenli aralıklarla gerçekleştirilmelidir. Bunun yanında Ordu ilinde yaşanan orman yangınları da bir yandan doğal çevrenin ve ekolojinin zarar görmesine neden olurken aynı zamanda il turizmi bakımından da olumsuz etkilere neden olmaktadır. Turistik açıdan çok önemli birçok faaliyetin gerçekleştirildiği orman sahalar için mutlaka önlemler alınmalıdır. Başta ormanlık sahalar için yangın gözetleme kulübeleri kurulmalıdır. Bunun yanında sıcaklığın il genelinde zirve yaptığı yaz aylarında ormanlara giriş çıkışlar belirli aralıklarla

yasaklanabilir. Orman sahalarına cam vb. tutuşmayı kolaylaştıran malzemelerin atılması önlenmelidir.

İlde turizmi etkileyen faktörlerden biri de akarsular üzerine kurulan HES'lerdir. HES'ler bir yandan canlı yaşamını tehdit ederken bir yandan da suları toplaması nedeniyle özellikle akarsular üzerinde yer alan önemli çekiciliklerden olan şelalelerin yok olmasına sebebiyet vermektedir. HES'lerle ilgili bir diğer problem de HES'lerin inşası süresince ortaya çıkan hafriyat atıklarının akarsuları kirletmesidir. Bu nedenlerle özellikle şelalelerin yoğun olduğu akarsular üzerinde HES'ler kurulmamalı ve kurulu olanların faaliyetlerine de son verilmelidir. Bununla birlikte benzer bir problemi akarsuların yakınına kurulan değirmenler oluşturmaktadır. Değirmenlerin akarsuların büyük bir bölümünü kullanmak üzere bir hat üzerinden alması dolayısıyla akarsuların debisi sunî yollarla azaltılmakta ve bazı yörelerde şelaleler neredeyse kuruma durumuna gelmektedir. Bu nedenle değirmenler kullanılmadığı zamanlarda akarsuyun normal yatağında akışı sağlanmalıdır.

Ordu ilinde turizme etki eden faktörlerden bir diğeri siyanür ile maden arama faaliyetlerinin gerçekleştirilmesidir. Fatsa ilçesinde gerçekleştirilen faaliyetler sonucu doğal bitki örtüsü ve ekolojik yapı neredeyse yok olma noktasına gelmiş, hava, toprak ve su kirlenmesi hat safhaya ulaşmıştır. Bu durum bir yandan turizm bakımından öneme sahip çekiciliklerden olan doğal kaynaklar yok olurken, diğer yandan turistlerin Ordu ilini tercih etme güdülerinin değişikliğe uğrama tehlikesi de doğmaktadır. Çünkü hava, toprak ve suyun kirlenmesi aynı zamanda o yörede üretimi yapılan yiyecek ve içeceklerin de zehirli maddeler barındırması anlamına gelmektedir. Bu nedenlerle siyanürle maden arama faaliyetlerinin derhal sonlandırılması hayati bir öneme sahiptir.

Sahada turizmi etkileyen bir faktör de turizmin sezonluk olması nedeniyle kalifiye eleman bulmakta zorluklar yaşanmasıdır. Bu da Ordu'da turizm sektöründeki hizmet kalitesini etkilemektedir. Bu bağlamda turizmin tüm yıla yayılması için alternatif turizm türleri ile turizm çeşitlendirmesi yapılmalıdır.

İl turizmini etkileyen bir başka olumsuz durum çoğunluğunu belediye belgeli tesislerin oluşturduğu bazı turistik konaklama tesislerinin konaklama istatistiklerini düzenli olarak il kültür müdürlüğüne bildirmemesidir. Konaklama istatistikleri il turizminin gelişimi hakkında bilgi sahibi olunması açısından büyük öneme sahiptir. Bu nedenle istatistik bildiriminde sorun yaşatan tesislere yetkili kurumlarca

yaptırımlar uygulanmak suretiyle istatistiklerin düzenli bir şekilde tutulması sağlanmalıdır.

6.2. Ordu İline Turizmin Etkileri

Turizm genellikle zararsız bir sektör olarak görülse de turizm faaliyetleri çevre unsurları üzerinde büyük çoğunluğu olumsuz olan etkilere sahiptir (Özgüç, 2017). Ordu ilinde de turizmin gelişme göstermeye başlaması ile birlikte birçok etkinin ortaya çıktığı gözlenmektedir.

Ordu iline turizmin etkilerinden biri bölgede turizmin geliştirilmesi için DOKA tarafından hayata geçirilen Yeşil Yol Projesi kapsamında yapımı sürdürülen Yeşil Yol'un neden olduğu ve olması muhtemel problemlerdir. Daha önce ulaşım konusunda da değinildiğinden Yeşil Yol Projesinin ortaya çıkardığı ve çıkarması beklenen etkiler burada kısaca özetlenecektir. Ordu ilinde Yeşil Yol Projesi kapsamında şimdilik sadece yol yapım çalışmalarında büyük aşama kaydedilmiş ancak tesisleşme ve diğer etkiler bakımından henüz yeterli ilerleme kaydedilemediğinden burada farklı çalışmalarda elde edilen bulgular yardımıyla çıkarımlarda bulunulmuştur. Yeşil Yol Projesi kapsamında devam eden yolların yapımı sırasında doğal çevreye (ağaç kesimi gibi) ve ekolojik dengeye zararlar verilmiş ve verilmeye devam edilmektedir. Ayrıca yolların yaylalardan geçirilmesi kontrolsüz yapılaşmayı tetikleyebilmekte ve böylelikle yaylaların kendine özgü ortamları yok olabilmektedir (Birden, 2019). Yol güzergahına yapılması planlanan çok katlı tesisler de bu değişimi desteklemesinin yanında geleneksel yayla mimarisini de değiştirmesi beklenmektedir (İnce, 2018). Ayrıca yolun iyileştirilmesi ve tesis yapılaşması ile kitle turizmi tetiklenerek çevre kirliliğinin artması da beklenen bir sonuçtur. Özellikle trafiğe bağlı hava kirliliği ve tesis atıklarına bağlı doğal çevrenin ve su kaynaklarının kirlenmesi de kaçınılmazdır. Bunlara bağlı olarak da taşıma kapasitesinin aşılması ve sürdürülebilirliğin sağlanamaması gibi problemlerin ortaya çıkması muhtemeldir. Yeşil Yol Projesi ile yaylalarda geçmişten günümüze yaylacılık faaliyetlerini sürdüren yöre halkı ve toprak sahiplerinin sahip oldukları mülkiyet haklarını istedikleri gibi kullanamaması gibi bir sorun da ortaya çıkabilmektedir (Birden, 2019). Proje kapsamında yapılaşma devlet kontrolünde gerçekleştirildiğinden yöre halkının kendi mülkünden istediği ölçüde faydalanamamasının yanında yaylalara yapılan ve yapılması planlanan tesisler bu alanlardan daha fazla faydalanma olanağına sahiptir. Bunlarla birlikte yayla alanlarında yapılacak olan gelişmiş tesis yapısı turizm sektöründe ve diğer ticari

sektörlerde faaliyetlerde bulunan yöre halkının bu faaliyetlerini rekabet gücünün yetersiz kalmasıyla terk etmesine sebebiyet vermesi beklenmektedir (İnce, 2018). Projenin yaylacılık faaliyetlerini zorlaştırıcı bir etki yapacağı düşünülmektedir. Yaylacılık faaliyetleri büyük kısmıyla hayvancılığa dayalı olarak gerçekleştirildiğinden bu zorlaştırıcı etki süreç içerisinde et ürünleri arzı konusunda da olumsuzluklara neden olabilecektir (Aytuğ, 2016). Bu nedenle yayla sahalarının daha çok agro turizm yönünde geliştirilmesi hem turizm açısından hem de yaylacılık faaliyetlerinin sürdürülmesi açısından daha faydalı olacaktır (Aytuğ, 2016). Yeşil Yol Projesi kapsamında gerçekleştirilmesi planlanan karayolu ulaşım koridoru yerine teleferik, monoray ve tren gibi alternatif ulaşım şekillerine yönelim, doğal çevre şartlarının korunması bakımından daha olumlu etkiler yapacaktır (Aytuğ, 2016).

Kabadüz ilçesinde yer alan Çambaşı Yaylası'nda faaliyete geçen Çambaşı Kış Sporları ve Kayak Merkezi tesisi inşası sırasında ve sonrasında çevresine inşa edilmeye başlanan konaklama tesislerinin inşası da yine doğal bitki örtüsünün kısmen tahribatına yol açmıştır. Bu bitki örtüsü tahribatları bir yandan çevrenin doğal yapısına ve manzarasına zarar verirken diğer yandan da yaban hayatını olumsuz yönde etkilemektedir. Tüm bunlarla birlikte yaylalara inşa edilen tesis ve ulaşım ağları daha çok mera olarak kullanılan bu sahalarda meraların bölünmesi ve hayvancılık faaliyetleri ile ilgili güvenlik sorunlarına da neden olabilmektedir. Henüz faaliyete geçmemiş olsa da proje tamamlandığında yoğun bir trafik akışı yaşanacağı ve bu trafik yoğunluğunun da yayla bölgelerinin meşhur temiz havasını kirleteceği düşünülmektedir.

Ordu ilinde turizmin diğer bir etkisi daha çok kıyı alanlarında görülen kirliliktir. Özellikle yaz sezonunda gerekli altyapı ve tesislerin mevcudiyetine rağmen ziyaretçiler tarafından kıyı bölgeleri kirletilmektedir. Bu bağlamda en azından yerli turistler için ülke genelinde koruma-kullanma dengesi ile ilgili bilgilendirici ve eğitici yayınlar hazırlanarak basın ve yayın organları ile kitlelere ulaşması sağlanabilir.

İlde özellikle uluslararası ve ulusal zincir konaklama işletmelerinin tesislerini Ordu'da açmaya başlamasıyla yerel konaklama işletmelerinin rekabet gücü kısmen zayıflamaya başlamıştır. Bu anlamda yerel konaklama işletmelerine vergi indirimi gibi destekleyici ayrıcalıklar sağlanabilir.

Çalışma sahasında özellikle bitki örtüsünün yoğun ve turizm potansiyelinin yüksek olduğu alanlarda turistik tesis inşaatları sırasında bitki örtüsüne zararlar verilmektedir. Bu nedenle tesis inşa sahalarının seçiminde doğal coğrafi şartlar göz önünde bulundurulmalı ve tahribat minimum seviyede olacak şekilde seçim yapılmalıdır. Ayrıca her türlü proje ve tesis inşaatları sırasında ÇED Raporları zorunlu hale getirilmeli ve faaliyetlerin bu raporlara uygun gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği yetkili kurumlarca kontrol edilmelidir.

Ordu ilinde turizm faaliyetlerinin yükselişi dönemsel olarak karayolu trafiği ile ilgili olumsuz etkilere yol açabilmektedir. Özellikle yaz aylarında sezonluk olarak yoğunlaşan trafik pek çok turizm türüne bağlı olarak artmasının yanında "sıla turizmi" sebebiyle yaşanan artışlar da dikkati çekmektedir. Artan bu trafik yoğunluğu da başta hava kirliliği ve ulaşım problemleri olmak üzere pek çok soruna yol açmaktadır.

Ordu-Giresun Havalimanı bölgede ulaşım ağının zenginleştirilmesi dolayısıyla da ticaret ve turizm bakımından katkılar sağlayacağı düşüncesiyle inşa edilmiştir (Türk, 2015). Havalimanı deniz dolgusu üzerine inşa edildiğinden başta dolgu ve inşaat malzemeleri sebebiyle deniz ekosistemi kirlenmiş bununla birlikte inşaata dolgu taşınması için çok sayıda kamyonun alana birçok sefer düzenlemesi hava kirliliğine de neden olmuştur (Türk, 2015).

Turizmin ekonomik etkileri genellikle turizm hakkında üzerinde en fazla durulan etkilerinden biri olmuştur (Özgüç, 2017). Turizmin ekonomik etkileri kendini doğrudan ve dolaylı bir biçimde gösterebilmektedir (Özgüç, 2017). Ordu ilinde turizm önemli bir sektör olarak ön plana çıkışı yakın dönemlere rastlamaktadır. Bu nedenle de turizmin ekonomik etkileri daha yeni yeni kendini göstermeye başlamıştır. Ordu ilinde turizmin en önemli ekonomik etkilerinden biri hiç şüphesiz yöre halkının sağladığı gelirdir. Yörede ticari faaliyette bulunan işletmeler turizmin gelişimi ile yöreye gelen turistlerin yaptıkları harcamalara bağlı olarak önemli gelirler elde etmektedirler. Bununla birlikte turizme yönelik yatırımlar yakın dönemde artmaya başlamış ve özellikle Ordu ilinde konaklama tesisleri bağlamında hizmet veren 4 ve 5 yıldızlı otellerin sayısı artış göstermiştir. Bunun yanında zincir oteller de Ordu'ya şube açarak büyümeye başlayan turizm pastasından pay almayı hedeflemektedirler. Bu da yöre halkının turizmden aldığı payın azalmasına neden olmaktadır.

Artan turistik tesisler turizm sektörünün gelişimine fayda sağladığı gibi Ordu ilinde istihdam olanaklarının artmasına da vesile olmaktadır. Bununla birlikte turizmin sezonluk olması nedeniyle profesyonel turizm personelinin Ordu ilinde istihdam edilmesi mümkün olamamaktadır. Bu nedenle Ordu'da turizmi tüm yıla yayacak alternatifler geliştirilmesi gerekmektedir. Böylelikle hem yöre halkı Ordu'da istihdam edilebilir ve ekonomik nedenli göçü belirli ölçüde azalabilir hem de kalifiye turizm personeli için Ordu çekici hale getirilebilir.

Turizmin bir başka ekonomik etkisi ise alt-üst yapı olanaklarının gelişimine vesile olmasıdır. "Yeşil Yol Projesi" gibi projeler, alt ve üstyapı olanakları bakımından nispeten zayıf olan güney ilçeleri için bir fırsat olmuş ve turizmin etkisiyle alt ve üst yapı olanakları gelişim göstermeye başlamıştır.

Ordu-Giresun Havalimanı gibi ulaşıma yönelik yatırımlar ile Çambaşı Kış Sporları ve Kayak Merkezi, Çikolata Park gibi turistik tesis yatırımları Ordu ilinde turizmi geliştirmek için yapılmış yatırımlardır. Çambaşı Kış Sporları ve Kayak Merkezi'nin inşası sonrası hemen yakınına inşa edilen bungalov evler ve halen yapımı süren otel inşaatı yatırımlarının da birbirini çekici unsurlar olduğunu göstermektedir.

Turizm yatırımları bakımından önemli bir konu da özellikle Arap turistlerin Ordu ilinin de içerisinde bulunduğu yöreye olan ilgisidir. Son yıllarda Ordu'yu ziyaret eden Arap turistlerin yatırımlarda bulunarak konut, arsa ve gayrimenkul satın alması ulusal basında da yer bulmuştur (URL-21, 2019).

Turizmin ekonomik etkilerinden bir diğeri de turistik destinasyonlarda yaşanan fiyat artışlarıdır. Ordu'da özellikle Çambaşı Yaylası, Perşembe Yaylası gibi turistlerin yoğun ilgi gösterdiği turistik çekim sahalarında mal ve hizmet fiyatlarının yükseldiği ve il geneline oranla fiyatların nispeten daha yüksek olduğu görülebilmektedir.

7. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Araştırma sahası Ordu ili idari sınırlarıdır. Ordu ili doğusunda Giresun, batısında Samsun, güneyinde Tokat ile Sivas illeri ve kuzeyinde Karadeniz ile çevrilidir. Çalışma alanı Karadeniz Bölgesi'nde, Orta ve Doğu Karadeniz bölümlerinin kesişim alanında yer almaktadır. Çalışma alanının toplam yüz ölçümü yaklaşık 5961 km^2'dir.

Çalışma sahasının jeolojik özellikleri incelendiğinde sahada en yaşlı birimleri Üst Kretase yaşlı volkanitler oluşturur. Sahada ayrıca sedimanter kayalar, dasit, riyolit ve riyolidasitler, ayrılmamış andezit ve piroklastikler görülür. Üst Kretase yaşlı ayrılmamış andezit ve piroklastik birimler sahada en geniş yayılışı gösteren birimlerdir. Üst Kretase yaşlı flişler de çalışma sahasında yaygın olarak görülmektedir. Üst Kretase-Eosen yaşlı kırıntılılar ve karbonatlar sahanın kuzey kesiminde dağınık olarak yer almaktadır. Granitoyidler ise Paleosen-Eosen yaşlı olup sahanın daha çok güney doğusunda yayılış gösterirler. Orta-Üst Eosen yaşlı volkanitler ve sedimanter kayalar ise sahada ikinci büyük alanı kaplamakta ve çoğunlukla batı ve güney-batı yönlü bir yayılışa sahiptirler. Andezit ve bazalt birimleri sahanın güneyinde dağınık ve küçük bir alanda yer almaktadır. En genç birim olan kuvaterner yaşlı alüvyonlar ise sahanın kuzeyinde çoğunlukla Altınordu, Fatsa, Ünye ve Perşembe ilçe merkezleri ve akarsu vadi yataklarında görülmektedir. Kuvaternere ait bu dolgular, eğim değerlerinin de yüksek olmasına bağlı olarak akarsuların güneydeki dağlık alanlardan vadi yataklarına ve kıyı kesimlere kadar getirdiği malzemelerden oluşmaktadır.

Çalışma sahasında arazi genellikle oldukça kesik ve dik tepelik alanlardan oluşur. Kıyıdan iç kesimlere doğru artış gösteren yükselti 2789 metre yüksekliğindeki Gönderiç Tepe'de en yüksek seviyeye ulaşmaktadır. Çalışma sahasındaki morfolojik unsurlar çoğunlukla flüvyal etkenlerle bir kısmı ise tektonik etkenlerle meydana gelmiştir. Özellikle Melet Irmağı ve Bolaman Çayı sahanın şekillenmesinde en önemli akarsular iken sahadaki diğer akarsular; Turnasuyu Irmağı, Akçaova Deresi, Civil Deresi, Ilıca Deresi, Elekçi Irmağı, Curi Deresi, Ceviz Deresi ve Akçay Deresi güneyden kuzeye yani Karadeniz'e doğru akarken araziyi şekillendirerek parçalı bir görünüme kavuşturmuşlardır. Bu sayede turistik açıdan önemli olan birçok vadi ve platoluk alan da meydana gelmiştir. Sahada kıyı kesimler ele alındığında Ünye ve Fatsa ilçe merkezlerinin bulunduğu alanlar çoğunlukla akarsuların getirmiş olduğu alüvyonların biriktiği düzlüklerdir ve bu alanlar alçak kıyı özelliği göstermektedir.

Perşembe yarımadasına gelindiğinde büyük kısmıyla yüksek yani falezli kıyılardan oluşmakla birlikte yer yer alçak kıyı özelliği gösteren alanlar da (Çaka Plajı, Efirli Plajı, Kumbaşı Plajı, Perşembe ilçe merkezi) yer almaktadır. Bu plajlar özellikle kıyı turizmi bağlamında son derece ilgi çekici yerlerdir. Perşembe ilçesindeki plajlar kadar falezli kıyılar da mevcut koyları ile birlikte turizm açısından son derece önemlidir. Altınordu ilçe merkezinin kurulduğu saha ise alçak kıyı niteliğinde olup kısmen dolgu alanı kısmen ise akarsuların getirmiş olduğu alüvyonların oluşturduğu düzlüklerden oluşmaktadır. Çalışma sahasında yükselti kıyıdan iç kesimlere doğru artış gösterirken iç kesimlere ilerledikçe çeşitli seviyelerde aşınım düzlüklerine rastlamak mümkündür. Yükseltinin daha da artmasıyla aşınım düzlükleri yerini dağlık alanlara bırakmaktadır. Yüksek alanlardaki aşınım düzlükleri özellikle yayla yerleşimlerine imkân vermekte ve il turizmine önemli katkılar sağlamaktadır. Yükseltinin arttığı sahalarda akarsuların parçaladığı pek çok plato alanı yer almakta ve bu alanlarda oluşan yayla yerleşimleri turistik açıdan oldukça ilgi çekmektedir. Özellikle Çambaşı Yaylası, Keyfalan Yaylası, Yeşilce-Topçam Yaylaları, Perşembe Yaylası ve Argın Yaylası bu yerleşimlerin en dikkat çekicileridir.

Ordu Altınordu Meteoroloji İstasyonu verilerine göre yıllık ortalama sıcaklık 14,4°C'dir. Aylık ortalamalara göre en sıcak ay 23,4°C ile ağustostur. Sıcaklığın en düşük olduğu aylar ise 6,9°C ile ocak ve şubat aylarıdır. Ordu'da yaz mevsimi sıcaklık ortalaması 22,2°C, kış mevsimi sıcaklık ortalaması ise 7,5°C'dir. Özellikle denizelliğin etkisine bağlı olarak yaz ve kış sıcaklık ortalamalarının ekstrem değerlere ulaşmadığı düşünülmektedir. Bu da klimatik konfor bakımından Ordu ilinin nispeten daha uygun sıcaklık ortalamasına sahip olduğunu göstermektedir. Çalışma sahasının; haziran (20,3°C), temmuz (23,1°C), ağustos (23,4°C) ve eylül (20,2°C) aylarında kıyı turizmi bakımından uygun aylık sıcaklık ortalamasına sahip olduğu görülmektedir. Çalışma alanında deniz suyu sıcaklıklarının aylık ortalamaları bakımından; haziran (19°C), temmuz (23,2°C), ağustos (24,4°C), eylül (22,4°C) ve ekim (19,2°C) ayları kıyı turizmi için uygun değerlere sahiptir. Çalışma alanının bulutsuz gün sayısı ortalamaları; haziran ayı 7,8 gün, temmuz ayı 7,9 gün ağustos ayı ı ise 7,2 gündür. Yani yaz mevsimi için açık gün sayısı ortalaması 22,9 gündür. Üç aylık yaz sezonunda toplamda bir aydan daha az açık gün sayısına sahip olması bu bağlamda çalışma sahasının kıyı turizmine nispeten elverişsiz olduğunu göstermektedir. Çalışma sahasında aylık ortalama güneşlenme süreleri ise; günlük haziran ayı ortalaması 7,1

saat, temmuz ayı ortalaması 6,3 saat ve ağustos ayı ortalaması ise 6,1 saattir. Bu açıdan da çalışma sahası kıyı turizmi bakımından uygun olmayan değerlere sahiptir. Ordu Altınordu Meteoroloji İstasyonu verilerine göre Ordu ili yıllık basınç miktarı 1014,9 mb'dır. Sahada ortalama basınçlar en yüksek değer olarak 1018,4 mb ile aralık ayında ulaşır. Buna karşılık en düşük ortalama basınç değerine ise temmuz ayında 1010,2 mb ile ulaşır. Çalışma sahasında farklı yönlere göre rüzgâr esme sıklıkları gözden geçirildiğinde en yüksek değere sahip yön %12,2 ile güney iken en düşük değere sahip yön ise %1,7 ile batı-kuzeybatı yönüdür. Bu verilerle çizilen rüzgârgülüne göre Ordu'da hâkim rüzgâr yönü güneydir. Yüksek sıklığa sahip diğer yönler ise güneybatı ve kuzeydir. Ordu şehrini batı ve kuzeybatıdan çevreleyen Boztepe batı ve kuzeybatı yönlü rüzgârları engellemekte ve Ordu Meteoroloji İstasyonu'nun bölgesel değerlerden farklı veriler üretmesine sebebiyet vermektedir. Çalışma alanında hiçbir aya ait ortalama rüzgâr hızı değerinin 7 m/sn'ye ulaşmadığı görülmektedir. Bu sebeple çalışma alanı rüzgâr ortalamaları açısından turizme uygun değerlere sahiptir. Çalışma sahasında yıllık ortalama yağış miktarı 1045,6 mm'dir. Yıl içinde aylık ortalamalar incelendiğinde en fazla yağış 132,9 mm ile ekim ayında düşerken, en düşük yağış 55,8 mm ile mayıs ayında düştüğü görülür. Çalışma alanında aylık yağış ortalamasının yaz aylarında 63,7 mm'nin altına düşmeyişi Ordu ili için deniz, kum, güneş turizmi açısından olumsuz bir durum oluşturmaktadır. Çalışma alanında yaz mevsimi aylık ortalama yağışlı gün sayıları bakımından haziran ayı ortalaması 11,6 gün, temmuz ayı ortalaması 10,1 gün, ağustos ayı ortalaması ise 10,2 gündür. Bu nedenle yaz turizmi açısından çalışma alanının yağışlı gün sayısı şartlarının pek de uygun değerlerde olmadığı görülmektedir. Ordu Meteoroloji Müdürlüğü uzun yıllık bülten verileri incelendiğinde, güncel ya da yakın tarihlere ait aylık kar yağışlı gün sayısı ortalaması, aylık karla örtülü gün sayısı ortalaması, aylık ortalama kar yüksekliği parametreleri için ölçüm yapılmadığından burada yer verilememiştir. Ancak fikir vermesi bakımından daha eski yıllara ait bazı kar yağışlı günlerin ortalaması incelendiğinde 1962-1991 dönemi için Mesudiye ilçesinde aylık kar yağışlı günlerin ortalamasının yıllık toplamı 36,58 gün iken bu değer 1988-1993 döneminde Aybastı ilçesinde 32,33 gün ve 1990-1991 dönemi için Akkuş ilçesinde 39 gündür. Bu veriler eski dönemlere aittir ve günümüzde iklim değişikliğine bağlı olarak kar yağışlı gün sayısında azalma olduğu düşünülmektedir. Ancak bu değerlerin bile bir kış turizmi bölgesi için yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Çalışma sahasında sisli günler ortalaması bakımından güncel ya da yakın geçmişte ölçüm yapılmadığından fikir vermesi için

daha eski dönemlere ait bazı ölçüm verileri incelendiğinde çalışma sahasında 1962-1991 dönemi için Mesudiye ilçesinde aylık sisli günlerin ortalamasının yıllık toplamı 5,44 gün, 1988-1993 dönemi için Aybastı ilçesinde 5,50 gün ve 1990-1991 döneminde Akkuş ilçesinde 11,50 gündür. Bu verilerden hareketle çalışma sahasının yüksek kesimlerinde aylık sisli günlerin ortalamaları dağ ve yayla turizmi bakımından uygun değerlere sahip olduğu düşünülmektedir. Çalışma alanında yıllık yağış miktarlarının mevsimlere göre dağılımına da göz atmak yağış özelliklerinin açıklanması açısından faydalı olacaktır. Buna göre çalışma sahası en fazla yağışı 337,5 mm ile sonbaharda ayında alırken, en az yağış ise 203 mm ile yazın almaktadır. Oransal olarak incelendiğinde ise mevsimlere göre düşen yağışların yıllık toplam yağış ortalamasına oranında; %32,2 ile ilk sırada sonbahar mevsimi yer alırken, sonbaharı sırayla %28,8 ile kış, %19,6 ile ilkbahar ve %19,4 ile yaz mevsimleri takip etmektedir. Yağışın yıl içinde tüm mevsimlere hemen hemen aynı oranda dağılmış olması çalışma sahasında turizme olumsuz etkiler yapmaktadır. Çalışma alanına ait veriler incelendiğinde 12 ayın 9'unda ortalama bağıl nem oranının %70'in üzerinde olduğu görülmektedir. Bu sebeple ortalama bağıl nem oranı sahada turizme olumsuz etki yapmaktadır.

Ordu ili hidrografik kaynaklar bakımından oldukça zengindir. Ancak turistik kaynak olarak kullanımı oldukça sınırlıdır. Değeri son yıllarda idrak edilmeye başlanan bu kaynaklar çok farklı turistik aktivitelere imkân sağlamaktadır. Ordu ilinin sahip olduğu hidrografik kaynakların başında Karadeniz gelmektedir. Bunun yanında akarsular, göller ve şifalı sular sahadaki diğer önemli hidrografik kaynaklardır.

Akarsular ilde turizmi açısından ayrı bir öneme sahiptir. Morfolojinin de etkisiyle çok sayıda şelaleye ev sahipliği yapan saha sırf bu özelliğinden dolayı bile oldukça ilgi çekicidir. Ayrıca sahadaki akarsular olta balıkçılığı için imkân sağlarken akarsu vadileri doğal yürüyüş parkurları olarak farklı bir çekiciliğe sahiptir. İldeki en önemli akarsular Melet Irmağı, Bolaman Çayı, Turnasuyu Irmağı, Elekçi Irmağı, Civil Deresi, Akçaova Deresi, Curi Deresi, Cevizdere ve Akçay Deresi'dir. Ordu ilinin sahip olduğu hidrografik kaynaklardan bir diğeri de doğal ve yapay göllerdir. Bu göllerden en önemlileri, Gaga Gölü, Ulugöl, Gök Göl, Ulugöl (Yeşilçit Gölü), Keyfalan Gölü, Teke Gölü, Perşembe Yaylası Göleti, Çambaşı Yayla Göleti, Topçam Baraj Gölü, Çermik Gölü, Korgan Yaylası Göleti ve Çiğ Gölü'dür. Bu göller özellikle trekking, kuş gözlemciliği, olta balıkçılığı ve piknik gibi rekreatif faaliyetler bakımından son derece uygun alanlardır.

Ordu ilinde bitki örtüsü çeşitliliği yükselti, iklim, bakı ve toprak faktörlerine bağlı olarak yüksektir. Bu çeşitlilik hiç şüphesiz turizm bakımından önemlidir. Bu açından başta Altınordu ilçesindeki Boztepe, Yoroz Kent Ormanı, Ünye ilçesi Asarkaya Kent Ormanı, Çınarcık Tabiat Parkı, Gölköy ilçesindeki Ulugöl Tabiat Parkı, Aybastı ilçesindeki Aybastı Kent Ormanı olmak üzere il sınırlarındaki tüm ormanlık alanlar turistik açıdan son derece önemlidir. Özellikle doğa yürüyüşü, foto safari, botanik turizmi, kamp ve karavan turizmi, av turizmi, kuş gözlemciliği gibi faaliyetler için bu alanlar oldukça uygun ortamlar oluşturmaktadırlar. Bunların dışında anıt ağaçlar da yine turizm açısından ayır bir öneme sahiptir.

Ordu ili zengin bir fauna çeşitliliğine sahip olması doğal bir zenginlik ve ekolojik denge unsuru olmasının yanında turizm açısından olumlu etkilere de sahiptir. Turizm bakımından yaban hayatının izlenmesi, foto-safari, kuş gözlemciliği, avcılık, amatör ve sportif olta balıkçılığı gibi turistik faaliyetlere olanak tanımaktadır.

Ordu ilinin 1927 yılı sayımlarında toplam nüfusu 201.302 iken, 1935 yılına gelindiğinde bu sayı 283.054 olmuştur. 1940 yılına bakıldığında toplam nüfus 305.017 olurken, 1945 yılında bu sayı 333.008'e ulaşmıştır. 1950 sayımlarında nüfus miktarı 373.028 olarak hesaplanmış, 1955 yılında bu sayı 407.687 olmuştur. 1960 yılına gelindiğinde toplam nüfus 469.379'e yükselirken, 1965 yılında artış sürerek 543.863'e ulaşmıştır. 1970 yılı sayımlarında nüfus 608.721 sayısına ulaşmış, 5 yıl sonra 1975'te bu sayı 664.290 olmuştur. 1980 yılı sayımlarında Ordu ili toplam nüfusu 713.535 sayısına ulaşırken, 1985 yılında 763.85'ye ulaşmıştır. 1990 yılı sayımlarında toplam nüfus 830.105'i bulmuştur. 2000 yılına gelindiğinde Ordu ili toplam nüfusu 887.765 sayısına ulaşmıştır. 2000 sonrası dönemde ise ilk sayım yılı olarak 2007 yılı görülmektedir. Bu yıldan itibaren adrese dayalı nüfus kayıt sistemine (ADNKS) geçilmiştir.

ADNKS'ye göre 2007 yılında Ordu ili toplam nüfusu 715.409 olarak hesaplanmıştır. 2008 yılına gelindiğinde bu sayı 719.278 olurken, 2009 yılında 723.507'ye ulaşmıştır. 2010 yılında nüfusta bir gerileme yaşanmış ve 719.183'e düşmüştür. 2011 yılında bu düşüş devam ederek 714.390'a gerilemiştir. 2012 yılı kayıtlarına göre toplam nüfusta ciddi sayılabilecek bir artış yaşanmış ve 741.371'e kadar yükselmiştir. Bu artışın nedeni olarak büyükşehir yasasından faydalanmak için özellikle Ordulu siyasilerin ve hemşeri derneklerinin gayretleri gösterilebilir (Uzun, 2016). 2013 yılında 731.452'ye gerileyen toplam nüfus, 2014 yılında 724.268

olmuştur. 2015 kayıtlarına göre 728.949 olan Ordu ili nüfusu, 2016 yılında 750.588 sayısına ulaşmıştır. 2017 verileri toplam nüfusun 742.341 sayısına geldiğini gösterirken, 2018 yılında bu sayı 771.932'ye yükselmiştir

Ordu ilinin göç durumuyla ilgili olarak 2008-2018 yılları arasındaki ilin aldığı verdiği göç miktarları incelendiğinde 2018 yılı sonunda toplam -3363 kişilik bir fark oluştuğu görülebilmektedir. İlin aldığı ve verdiği göç miktarları incelendiğinde ise en az farkın olduğu yıl -961 kişi ile 2009 yılı iken farkın en fazla olduğu yıl 24.661 ile 2018 yılı olmuştur.

Ordu ilinde fonksiyonel açıdan düşünüldüğünde iki tip yerleşim türünden bahsedilebilir. İlki daha çok kıyı düzlüklerinde ya da vadi tabanlarında yer alan toplu yerleşme şekline sahip şehir yerleşmeleridir. Diğeri ise daha çok tarıma yönelik bir ekonomiye (çoğu fındık tarımı üzerine) ve dağınık yerleşme şekline sahip köy yerleşmeleridir. Ancak bu yerleşim tipi ilin büyükşehir statüsü alması sonrasında mahalle statüsüne geçirilmiştir. Kâğıt üzerinde her ne kadar mahalle gibi görünse de bugün pek çok köy ekonomik anlamda tarıma dayalı olması sebebiyle statüsünü korumaktadır.

Ordu ilinde özellikle 1000 metre yükseltiye kadar devamlı yerleşmeler görülmektedir. 1000 metrenin üzerinde ise özellikle fındık tarımının da yapılma imkanının yok olması ile birlikte oba-yayla yerleşimi olarak adlandırılan dönemlik yerleşmeler yer almaktadır. Kabadüz'deki Çambaşı Yaylası, Mesudiye'deki Keyfalan Yaylası, Akkuş'ta yer alan Argın Yaylası ve Aybastı'daki Perşembe Yaylası ve tüm bu yaylaların obaları dönemlik yerleşmelere örnek gösterilebilir. Dönemlik yerleşmelerden olan yayla yerleşmeleri turizm açısından son dönemde oldukça rağbet görmektedir. Ordu ilinin sahip olduğu çok sayıdaki yayla ve obası ile oldukça yüksek bir dağ ve yayla turizmi potansiyeline sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Çalışma alanın kapsamı Ordu ili idari sınırlarıdır. İdari yönden 19 ilçe ve bu ilçelere bağlı mahallelerden oluşmaktadır. Bu ilçeler; Altınordu, Ünye, Fatsa, Perşembe, Kumru, Korgan, Gölköy, Ulubey, Mesudiye, Akkuş, Aybastı, Gürgentepe, İkizce, Çatalpınar, Çaybaşı, Çamaş, Kabataş, Kabadüz ve Gülyalı'dır.

Ordu ili zaman içinde farklı dinî ve kültürel yapıları içerisinde barındırmış ve bu sayede sahip olduğu kültürel kaynaklarla çok sayıda turistik çekiliğe ev sahipliği

yapmaktadır. Bunlardan günümüze bazı ahşap camiler, kiliseler, kaleler, kaya mezarları ve tarihi yerleşkeler ulaşabilmiştir.

Ordu ilinde en önemli ekonomik faaliyet tarımdır. Özellikle fındık tarımı il genelinde hâkim olan tarımsal faaliyettir. Bunun yanında fındığa alternatif olamasa da kivi tarımı da yaygın olarak yapılmaktadır. Ayrıca hayvancılık da önemli bir gelir kaynağıdır. Ordu ili ilçeler bazında en geniş tarım alanına sahip ilçe 308.004,3 dekar ile Ünye ilçesidir. Ayrıca Altınordu (273.751 dekar) ve Fatsa (276.635,5 dekar) ilçeleri de tarım alanı bakımından ilin önemli ilçeleridir. Ordu ili toplu meyvelik dikim alanlarına bakıldığında şüphesiz fındık birinci ürün olarak görülmektedir. Fındık dikim alanı 2.271.076 dekarlık bir alanda 180.387 tonluk hasat yapıldığı görülmektedir. Meyve türündeki diğer önemli ürünler ise kivi ve cevizdir. Kivi üretimi 2978 dekarlık bir alanda 7336 ton olarak gerçekleşmiştir. Cevizden ise 2501 dekarlık bir alandan 2759 ton ürün hasadı yapılmıştır. İlin ekonomisinde sanayi, tarım ve hizmet sektöründen sonra gelmektedir. Sanayi sektörü özel yatırımları daha çok gıda ürünü imalatı, orman ürünleri-mobilya imalatı, madencilik, çimento ve hazır beton, hazır giyim imalatı gibi kollarda sürmektedir. Gıda sektöründe fındık dışında çikolata-gofret, şekerleme, süt ürünleri, helva, sıvı yağ, çay gibi ürünlerin üretimi de yapılmaktadır. Tarım ve hayvancılık ağırlıklı ekonomik faaliyetlerin gerçekleştirildiği Ordu ilinde agro turizm ya da kırsal turizm gibi turizm türlerine uygun şartlar bulunmaktadır. Ayrıca Ordu'da sanayi sektörünün fazla gelişmemiş olması da bu durumu desteklemektedir. Çoğu fındık sektöründe faaliyet gösteren sanayi kuruluşlarının ürettikleri ürünler de yine turistler için bir çekim kaynağı olacaktır. Özellikle fındıktan üretilen krema, çikolata gibi ürünlere ve kuruyemiş olarak da fındığa pek çok turist tarafından ilgi gösterilmekte ve hediyelik olarak da satın alınmaktadır. Özellikle Altınordu şehir merkezinde bulunan satış dükkanları il geneline yayılmalı ayrıca yoğun ilgi gören turistik çekiciliklerin bulunduğu mekanlara da stantlar kurularak turistlerin bu ürünlere daha kolay ulaşması sağlanmalıdır.

Çalışma sahasında turizmin tarihçesi araştırılırken Osmanlı Devleti döneminde Ordu'da konaklama faaliyetinin gerçekleştirildiği tek bir han olduğu bilinirken, yıllar içerisinde hanların sayısı artmıştır. 1900'lü yılların başında hanlar yerini otellere bırakırken otellerin yaygınlaşması 1950'li yılları bulmuştur. 1962 yılında Ordu'nun ilk belediye belgeli tesisi olan Turist Otel hizmete açılmıştır. O yıllardan günümüze kadar oteller hızla artmaya devam etmiş ve 2000'li yıllarda Hampton, Radisson Blue,

Ramada Resort By Wyndham, Anemon gibi büyük zincir konaklama işletmelerine ait oteller de hizmete girmiştir. 2015 yılında Ordu-Giresun Havalimanı Gülyalı'da hizmete açılırken, 2017 yılında Çambaşı Kış Sporları ve Kayak Merkezi Kabadüz ilçesinde hizmete açılması günümüze nispeten yakın diğer önemli gelişmelerdir.

Ordu ilinde turizm ile ilgili faaliyet gösteren 2 farklı kamu kuruluşu yer almaktadır. Bunlar; Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür, Turizm ve Sanat Dairesi Başkanlığı'dır. Bunlar dışında ilçe belediyelerinin Kültür ve Sosyal İşler Müdürlükleri de kısmi olarak bu faaliyetlere katılmaktadır.

Ordu ilinde turizm alanında faaliyet gösteren herhangi bir kooperatif bulunmamaktadır. Bununla birlikte turizm alanında doğrudan ya da dolaylı faaliyet gösteren dernekler bulunmaktadır. Ordu ilinde turizm alanında doğrudan faaliyette bulunan 17 adet dernek bulunmaktadır. Ordu ilinde turizm sektöründe sendikal faaliyette bulunan yalnızca bir adet temsilcilik yer almaktadır. Ordu'da "Kültür, Turizm ve Sanat Çalışanları Sendikası Ordu İl Temsilciliği" adıyla faaliyet gösteren bu temsilcilik kültürel, turistik ve sanatsal sektörlerde çalışan üyelerinin çalışma ve hayat şartlarını iyileştirmek üzere çalışmalarda bulunmaktadır.

Ordu ilinde gerçekleştirilen organizasyonların önemli bir bölümünü yaylalardaki şenlik ve festivaller, "Hıdırellez" ve "Mayıs Yedisi" şenlikleri ile "kültür ve sanat" festivalleri oluşturmaktadır. Ordu ilinde yayla şenlikleri dışında farklı amaçlarla düzenlenen çok sayıda kültür ve sanat festivali gerçekleştirilmektedir. Bu festivaller spor, hobi ve rekreasyon ve sanat gibi farklı dallarda düzenlenmektedir.

2019 yılında Ordu ilinde tesise giriş sayısı 398.630'dur. Ordu ilinde tesise giriş yapanların %5,6'sı yabancı iken %94,4'ü ise yerli turistlerden oluşmaktadır. Bu bilgiden hareketle Ordu ilinin daha çok yerli turistler için bir çekim merkezi olduğu söylenebilir. Türkiye'de ise konaklama tesislerine 2019 yılı içerisinde 42.012.998'i yerli 38.853.764 ise yabancı olmak üzere toplam 80.886.762 kişi giriş yapmıştır. Tesise giriş yapanların %48'i yabancı turistlerden oluşurken %52'si ise yerli turistlerden oluşmaktadır. 2019 yılında Ordu ilinde tesislere giriş yapan yabancı sayısı Türkiye geneli tesislere giriş yapan yabancı sayısının %0,05'ini, tesislere giriş yapan yerli sayısı ise Türkiye geneli giriş yapan yerli sayısının ise %0,89'unu oluşturmaktadır. Ordu ilinde tesislere giriş yapan toplam kişi sayısı ise Türkiye geneli

toplam giriş sayısının %0,49'unu oluşturmaktadır. Ordu ilinde geceleme sayısı 584.495 iken bu sayının 40.820'sini yabancılar, 543.675'ini yerli turistler oluşturmaktadır. 2019 yılında Ordu ilinde geceleme sayılarının %7'sini yabancılar oluştururken %93'ü yerli turistlerden oluşmaktadır. Türkiye genelinde ise geceleme sayısı 211.287.063 iken bu sayının 132.808.208'ini yabancılar, 78.478.855'ini yerli turistler oluşturmaktadır. Türkiye geneline bakıldığında geceleme sayısının %63'nü yabancılar oluştururken %37'sini yerli turistler oluşturmaktadır. Bu bilgilerden hareketle Ordu ilinde konaklayan yabancı turistlerin geceleme sayısı Türkiye genelindeki yabancı turistlerin geceleme sayısının %0,03'ünü, yerli turistlerin geceleme sayısı Türkiye geneli yerli turistlerin geceleme sayısının ise %0,69'nu oluşturduğu söylenebilir. 2019 yılında Ordu ilindeki toplam geceleme sayısı Türkiye genelindeki toplam geceleme sayısının %0,27'sini oluşturmaktadır. Ordu ilinde konaklayan turistlerin ortalama kalış süresi 1,4 gün iken Türkiye genelinde konaklayan turistlerin ortalama kalış süresi ise 2,4 gündür.

Ordu ilinde konaklamaların büyük bölümünün merkez ilçe olan Altınordu'da toplandığı görülmektedir. Altınordu'yu takiben konaklamalar büyük çoğunlukla Ünye ve Fatsa ilçelerinde gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu durumun temel nedeni olarak ise konaklama tesislerinin daha çok bu ilçelerde toplanması gösterilebilir. Ayrıca bu ilçeler ulaşım olanakları ve gelişmişlik bakımından diğer ilçelere göre daha üst seviyede bulunmaları yine bu durumun başka bir nedenidir.

Ordu ilinde bakanlar kurulu kararıyla ilan edilen turizm merkezi ya da kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri; Argın Yaylası Turizm Merkezi, Perşembe Yaylası Turizm Merkezi, Toygar-Kabaktepe Turizm Merkezi, Bolaman Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi, Çambaşı Yaylası Turizm Merkezi, Keyfalan Yaylası Turizm Merkezi ve Yeşilce-Topçam Yaylaları Turizm Merkezi'dir.

Ordu ilinde doğal turistik kaynakları; akarsu turizmi başlığı altında şelaleler ve diğer yatak içi şekilleri; deniz-kıyı turizmi başlığı altında plajlar ve falezli kıyılar; kaplıca turizmi başlığı altında kaplıcalar; göl turizmi başlığı altında göller; mağara turizmi başlığı altında mağaralar; mesire yerleri ve turizm başlığı altında mesire yerleri ve kent ormanları; yayla turizmi başlığı altında yaylalar; çıplak kayalık alanlar ve turizm başlığı altında çıplak kayalık alanlar; tabiat parkları ve turizm başlığı altında tabiat parkları ile anıt ağaçlar ve turizm başlığı altında anıt ağaçlar ve tüm bu çekiciliklerin turizm potansiyelleri ele alınmıştır.

Ordu ilindeki beşerî ve kültürel turistik kaynaklar; beşerî sulak alanlar ve turizm başlığı altında yapay göller ve göletler; inanç turizmi başlığı altında; tarihî camiler, tarihî mescitler, türbeler, kiliseler; diğer başlıklar ise tarihî köprüler, ören yerleri ve arkeolojik değerler, tarihî çeşmeler, tarihî hamamlar, tarihî konaklar, hanlar, çarşılar ve sokaklar, kentsel sit alanları, müzeler, anıtlar ve heykeller ile diğer turistik çekicilikler olarak ele alınmış ve turizm potansiyelleri hakkında bilgiler verilmiştir.

Ordu mutfak kültürünün genel görüntüsüne bakıldığında etli yemekler, sebze yemekleri, yabani otlar ile yapılan yemekler, hamur işleri, turşu türleri ve tatlı çeşitlerinin ağırlıklı olarak yer aldığı görülmektedir. Ayrıca sarmalar, reçeller ve pekmezler de yine il mutfak kültürünün bir parçasını oluşturmaktadır. Bunlarla birlikte kabağın Ordu mutfak kültüründe ayrı bir yeri bulunmaktadır. Çorbasından kayganasına, kavurmasından yoğurtlamasına ve tatlısına kadar pek çok yemek türü Ordu mutfağında yer almaktadır. Yine yörede yetişen fındık ve cevizin özellikle tatlılarda yoğun bir şekilde kullanıldığı görülebilmektedir. Ordu mutfak kültürünün önemli bir parçasını da yabani otlardan yapılan yemekler oluşturmaktadır. Doğada kendiliğinden yetişen bu bitkilerden hazırlanan yemekler zamanla mutfak kültürünün bir parçası haline gelmiştir. Turşular da mutfağın önemli bir bölümünü oluşturur. Öyle ki turşu satışı yapan işletmeler dahi bulunmaktadır.

Ordu ilinin sahip olduğu coğrafi işaretlerin 2021 yılı itibarıyla tümü gastronomi öğelerinden oluşmaktadır. Bu coğrafi işaretler yörenin tanıtımına katkı sağlarken aynı zamanda yöresel ürünün markalaşmasına da zemin hazırlamaktadır. Ordu ili coğrafi işaret olarak 4 adet mahreç işareti ve 2 adet menşe adına sahiptir. Mahreç işaretli ürünler; Kabataş helvası, Perşembe Ceviz Helvası, Ordu Yayla Pancarı Turşusu (Ordu Dürme Turşusu) ve Ordu Tostu iken; menşe adına sahip ürünler ise, Akkuş Şeker Fasulyesi ve Ordu Kivisi'dir.

El sanatları yönünden Ordu ilinde bakırcılık, yorgancılık, ahşap oymacılığı ve işçiliği, taş işçiliği, testi ve çömlek imalatı, dokumacılık, kemik ve boynuzdan tarak yapımı, dokumacılık, bakır işlemeciliği, müzik aleti yapımı, iğne oyası, tek körüklü çizme imalatı gibi türler yaygındır.

Ordu'da fındık gastronomi turizmi açısından bir meyve ve kuruyemiş (kavrulmuş, tuzlu vb. çeşitlerde) olmasının yanında fındıktan yapılan çikolata, draje, krema (çikolatalı, sütlü), ezme (sade, ballı) gibi ürünler de turistik açıdan son derece

önemlidir. Ayrıca fındık daldan koparılmış haliyle yani zuruflu (kapsüllü) olarak da ilgi çektiğinden bu şekilde de satışı yapılmaktadır. Bu ürünleri turistler kendileri için satın alabildikleri gibi hediyelik olarak da satın almaktadırlar. Bunun yanında fındık kullanılarak imal edilen yöresel hediyelik eşyalar da turistlerce ilgi görmektedir. Fındık ve çok çeşitli ürünleri yöresel ürün pazarı ve büfelerinde bulunabileceği gibi özel işletmelere ait mağazalarda da bol çeşide sahip olarak bulunabilmektedir.

Ordu'nun tanıtımına katkı sağlayan Ünye Manyetik Kumu günümüzde ünlü bir yatak firması tarafından yatak üretiminde kullanmaktadır. Ayrıca hediyelik kolye yapımında da kullanılarak turistik bir değer kazanmıştır. Bunlar dışında tesisler kurularak kum havuzları oluşturulabilir ve tanıtımı yapılarak sağlık turizmi bakımından daha efektif olarak yararlanılabilir.

Ordu ilinde sürdürülebilir turizm açısından büyük öneme sahip olan ekoturizm ile ilgili özel uygulamaların ortaya çıkışı 2000'li yıllardan itibaren gerçekleşmiştir. Bu bağlamda 2004 yılında Fatsa ilçesinde Kabakdağ Ekoturizm Mahallesi faaliyete geçmiş, bunu takiben 2015 yılında Altınordu ilçesi Kayabaşı Ekoturizm Mahallesi faaliyet göstermeye başlamıştır. Ordu ilinde faaliyet gösteren bu mahalleler ekoturizm faaliyetleri yanı sıra tarım turizmi faaliyetleri de göstermektedir.

Ordu ilinde avcılık yöresel olarak yoğun gerçekleştirilen faaliyetler arasında yer almaktadır. Ordu'daki avlakların; Akkuş, Aybastı, Altınordu, Çamaş, Çatalpınar, Çaybaşı, Fatsa, Gölköy, İkizce, Kabadüz, Korgan, Kumru, Mesudiye, Perşembe, Ulubey, Ünye ilçelerinde dağılış gösterdiği görülebilmektedir. Bu bağlamda Ordu ili av turizmi bakımından çok sayıda uygun sahaya sahiptir. Buna rağmen av turizmi için gerekli olan tesis olanakları oldukça sınırlıdır.

Ordu ili sahip olduğu hidrografik kaynaklarla sportif olta balıkçılığı ve amatör balıkçılık açısından uygun bir ortama sahiptir. Başta Karadeniz olmak üzere deniz, Melet Irmağı, Bolaman Çayı, Turnasuyu Irmağı, Elekçi Irmağı, Civil Deresi, Akçaova Deresi, Curi Deresi, Cevizdere ve Akçay Deresi gibi akarsular ile Gaga Gölü, Ulugöl ve Topçam Baraj Gölü gibi göller sportif olta balıkçılığı ve amatör balıkçılık için en önemli sahalardır. Amatör balıkçılık ise yöre halkı tarafından sıklıkla gerçekleştirilen faaliyetlerden biridir.

Ordu ilinde kongre turizmi için uygun ortam daha çok 2006 yılında Ordu Üniversitesi'nin açılmasıyla oluşmaya başlamıştır. Üniversite bünyesinde 3 adet

konferans salonu yer almaktadır. Bunlar; Ziraat Fakültesi Şahin Dere Konferans Salonu, Tıp Fakültesi Morfoloji Binası Konferans Salonu ve Ceren Özdemir Konser ve Konferans Salonu'dur. Ordu Üniversitesi tarafından hazırlanmış "Sayılarla Ordu Üniversitesi 2006-2020" adlı istatistikî bilgilerden oluşan rapor niteliğindeki belgeye göre 2006-2019 yılları arasında Ordu Üniversitesi'nde toplam 512 adet konferans, kongre, çalıştay ve diğer farklı etkinlik gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte 2020 yılında pandemi sebebiyle herhangi bir etkinlik gerçekleştirilememiştir. Ordu Üniversitesi dışında ilde yer alan kültür ve sanat merkezleri de konferans ve kongre yapılması için uygun mekânlardır. Bunların başında Altınordu ilçesi Akyazı Mahallesi'nde yer alan Ordu Kültür ve Sanat Merkezi gelmektedir. Bunun dışında Altınordu ilçesi Taşbaşı Mahallesi'nde bulunan Taşbaşı Kültür Merkezi (Taşbaşı Kilisesi), Altınordu ilçesi Düz Mahalle'de bulunan Ordu Belediyesi Karadeniz Tiyatrosu için tahsis edilen Düz Mahalle Kilisesi (75. Yıl Cumhuriyet Sahnesi), Ünye ilçesi Ortayılmazlar Mahallesi'nde yer alan Yalı Kilisesi ve Mesudiye ilçesindeki Mesudiye Kilisesi kültür ve sanat merkezi olarak hizmet vermektedir. Tüm bunlarla birlikte Ordu ilinde yer alan dört yıldız ve üzeri konaklama tesislerinde de konferans salonu yer almakla birlikte kongre ve sempozyumların gerçekleştirilmesi için uygun ortama sahiptirler. Fuar turizmi bakımından Ordu ili çok fazla olanağı barındırmasa da Altınordu ilçesi Bahçelievler Mahallesi Tayfun Gürsoy Parkı içerisinde bir fuar alanı yer almaktadır.

Ordu ili kamp ve karavan turizmi açısından kıyı sahalarda özellikle Altınordu, Perşembe ve Ünye ilçe kıyıları kamp turizmi bakımından önemli alanlardır. Kıyılardaki kamp alanları daha çok kamu kurumlarına ya da özel işletmelere ait alanlardan oluşmaktadır. Bu bağlamda Altınordu ilçesinde Kumbaşı Mahallesi, Perşembe ilçesinde; Efirli Mahallesi, Kurtuluş Mahallesi, Ünye ilçesinde ise; Gölevi Mahallesi, Atatürk Mahallesi ve Göbünalcı (Sahilköy) Mahallesi kamp alanlarının yoğunlaştığı bölgelerdir. Kıyı sahalardan iç kesimlere geçildiğinde başta Çambaşı Yaylası, Perşembe Yaylası, Yeşilce-Topçam Yaylaları, Keyfalan Yaylası ve Argın Yaylası olmak üzere tüm yayla yerleşimleri, Çınarsuyu Tabiat Parkı ve Ulugöl Tabiat Parkı gibi korunan alanlar, Boztepe, Yoroz Kent Ormanı, Kabaktepe Mesire Yeri, Asarkaya Kent Ormanı, Aybastı Kent Ormanı gibi mesire alanları, Gaga Gölü, Yeşilçit Gölü, Keyfalan Gölü gibi göl alanları yakın çevresi kamp ve karavan turizmi

bakımından uygun sahaların başında gelmektedir. Özellikle Aybastı ilçesinde yer alan Perşembe Yaylası'nda karavan kiralama hizmeti de sunulmaktadır

Doğa yürüyüşü açısından Ordu ili başta yaylaları; Çambaşı Yaylası, Keyfalan Yaylası, Ulugöl Yaylası, Yeşilce-Topçam Yaylaları, Uluvahta Yaylası, Korgan Yaylası, Düzoba Yaylası ve Argın Yaylası doğal ortamları, zengin orman ve hayvan varlığıyla önemli alanlardır. Bunlar dışında Yoroz Kent Ormanı, Asarkaya Kent Ormanı, Aybastı Kent Ormanı gibi kent ormanları, Ulugöl Tabiat Parkı gibi koruma altındaki alanlar, Melet Irmağı, Turnasuyu Irmağı, Bolaman Irmağı vadileri gibi akarsu vadileri doğa yürüyüşü bağlamında öneme sahip diğer potansiyel alanlardır. Ayrıca Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan "Ordu Yürüyüş Rotaları" adlı eserde 23 adet yürüyüş parkuru belirlenmiştir.

Ordu ilinde kış turizmi bakımından potansiyel barındıran birçok alan yer alan yer almasına rağmen kış turizmi tesislerinin bulunduğu tek yer Kabadüz ilçesi Çambaşı Yaylası'nda yer alan Çambaşı Yaylası Kış Sporları ve Kayak Merkezi'dir.

Ordu'da kuş gözlemciliği özellikle Melet Irmağı, Bolaman Irmağı, Turnasuyu Irmağı gibi akarsuların vadilerinde, Ulugöl, Gaga Gölü, Yeşilçit Gölü gibi göl alanlarında, kıyı kesimlerde ve ormanlık alanlarda daha çok görülebilecek kuş türleri arasında; kartal, şahin, doğan, orman söğüt bülbülü, kızıl gerdan, büyük baştankara, küçük ve büyük ak balıkçıl, sürmeli çalıkuşu, kuğu, yeşilbaş, orman söğüt bülbülü gibi türler yer almaktadır. Bunlarla birlikte Perşembe ilçesindeki Hoynat Kayası yakınında yer alan bilgilendirme tabelasına göre Hoynat Kayası 2006 yılında Önemli Kuş Alanı olarak "DKD 001" alan koduyla koruma altına alınmıştır. Martı ve Karabatakların yaşadığı kuş cenneti olarak anılan Hoynat, Tepeli Karabatakların Türkiye'de yuva yaptığı tek alandır.

Ordu ili botanik turizmi bakımından öneme sahip alanlar başta Ulugöl Tabiat Parkı, Çınarsuyu Tabiat Parkı olmak üzere tabiat korum alanları, Çambaşı Yaylası, Keyfalan Yaylası, Yeşilce-Topçam Yaylaları, Perşembe Yaylası, Uluvahta Yaylası, Argın Yaylası, Düzoba Yaylası gibi yayla alanları ve çevrelerindeki orman sahaları, Yoroz Kent Ormanı, Asarkaya Kent Ormanı, Aybastı Kent Ormanı gibi orman sahaları sayılabilir. Ayrıca, Akkuş, Altınordu, Çatalpınar, Fatsa, Gölköy, Perşembe ve Ünye ilçelerinde bulunan anıt ağaçlar botanik turizmi bakımından öneme sahip diğer floral elemanlardır.

Ordu ilinde hava sporları içerisinde yaygın olarak yamaç paraşütü faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda Altınordu ilçesinde 530 m yükseltiye sahip Boztepe'de bir adet yamaç paraşütü kalkış pisti yer almaktadır. İldeki yamaç paraşütü faaliyetlerinin büyük bölümü bu pistten gerçekleştirilmektedir. Bunun yanında Aybastı ilçesi Perşembe Yaylası'nda Karga Tepe'den yayla merkezine ve Mesudiye ilçesinde Eriçok Tepesi'nden Kızılağaç Yaylası'na yamaç paraşütü faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Ayrıca Çamaş ilçesi Söken Mahallesi'nde bir adet yamaç paraşütü eğitim pisti bulunmaktadır.

Ordu ilinde özellikle yelken turizmi Karadeniz'de uygun rüzgâr şartları oluştuğunda yapılabilmektedir. Kano turizmi ise Karadeniz başta olmak üzere Melet Irmağı, Bolaman Irmağı, Turnasuyu Irmağı gibi akarsularda da gerçekleştirilebilmektedir. Ayrıca turistik tanıtım amaçlı Ulubey ilçesi Küpkaya Yatak İçi Şekillerinin bulunduğu vadide, Çamaş ilçesindeki Çamaş Yatak İçi Şekillerinin bulunduğu vadide ve Aybastı ilçesi Perşembe Yaylası'nda yer alan menderesler üzerinde de gerçekleştirilmektedir. Ordu ilinde 2020 yılında Altınordu ilçesi Akyazı Plajı'nda Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından projesi hayata geçirilen Yelken ve Kano Tesisi hizmet vermeye başlamıştır. Tesislerde yelken ve kano sporu eğitimleri verilmektedir.

Sportif sualtı dalışı Ordu'da yeni yeni gelişmeye başlayan bir spor dalıdır. Turizm açısından ise Ordu İli Sportif Turizm Kurulu 15.11.2019 tarihli ve 2019/1 numaralı kararı ve Ordu Valiliği'nin 20.11.2019 tarihli ve 950486 numaralı onayı ile Ordu ilinde 6 destinasyon Turizm Amaçlı Sportif Dalış Noktası olarak belirlenmiştir. Bu noktalar Altınordu ilçesinde; Bozukkale Mevkii ve 19 Eylül Atatürk Rıhtımı Mevkii; Perşembe ilçesinde ise; Aktaş Mevkii, Yason Burnu Mevkii, Dedeoğlu Mevkii ve Hoynat Kayası Mevkii'dir

Ordu'da bisiklet turizmi bakımından önemli Altınordu şehir merkezinde yaklaşık 5 km, Fatsa ilçesinde yaklaşık 2,3 km ve Ünye ilçesinde yaklaşık 4,6 km uzunluğunda bisiklet yolları bulunmaktadır. Ayrıca Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından bu bisiklet yollarının belirli bölümlerine akıllı bisiklet istasyonları kurulmuştur. Bununla birlikte Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan "Ordu Yürüyüş Rotaları" adlı eserde 17 adet bisiklet sürüş parkuru belirlenmiştir.

Ordu'da çoğunlukla federasyon, dernek ve kulüplerin düzenledikleri organizasyonlar dahilinde gerçekleştirilmektedir. Bunun yanında özellikle yayla şenlikleri gibi etkinliklerde (özellikle Perşembe Yaylası) off-road yarışları şeklinde gerçekleştirilmektedir. Tüm bunlarla birlikte Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan "Ordu Yürüyüş Rotaları" adlı eserde 6 adet cip safari parkuru belirlenmiştir.

Ordu ilinde balon turizmi bakımından en önemli gelişme 2020 yılı içerisinde Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından balonla ilk deneme uçuşları yapılmasıdır. Uçuşların ilk etapta Aybastı ilçesinde yer alan Perşembe Yaylası'nda gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Ordu ilinde turizmin çeşitlendirilmesi bakımından büyük öneme sahip bu gelişme il turizmini tüm yıla yayılmasına katkılar sağlayacaktır.

Ordu ilinin sahip olduğu ulaşım türleri; karayolu, havayolu ve denizyoludur. Ordu ili karayolu uzunluğu bakımından oldukça yaygın bir ağa sahiptir. Karayolları Genel Müdürlüğü 2020 yılı istatistiklerine göre Ordu ilinde 283 km il yolu ve 712 km yer almaktadır. Ordu Büyükşehir Belediyesinin 2019 yılı istatistiklerine göre Ordu ilinin kırsal yol ağı uzunluğu 27.318 km'dir. Ordu ilinde turizm açısından büyük öneme sahip yollardan bir diğeri de Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi (DOKAP BKİ) tarafından yürütülmekte olan "Yeşil Yol Projesi" nin Ordu etabında yer alan bölümüdür. Ordu'da projeye dahil edilen turizm merkezleri ile kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri; Akkuş, Aybastı, Fatsa, Kabadüz, Mesudiye ve Perşembe ilçelerinde dağılış göstermektedir. Yeşil Yol Projesi'nin Ordu ilindeki toplam yol ağı uzunluğu 235 km'dir. Bu yol ağının 125 km'lik bölümü Ordu Büyükşehir Belediyesi sorumluluğunda iken 110 km ise Karayolları Genel Müdürlüğü'nün sorumluluk alanındadır. Bu yolların 119,5 km'si asfalt, 20 km'si stabilize, 85,5 km'si tesviye ve 10 km'si ham yoldan oluşmaktadır. Yeşil Yol Projesi kapsamındaki yol Ordu ilinde doğudan itibaren; Çambaşı Yaylası Turizm Merkezi, Yeşilce-Topçam Yaylaları Turizm Merkezi, Perşembe Yaylası Turizm Merkezi, Toygar Kabaktepe Turizm Merkezi ve Argın Yaylası Turizm Merkezi'nden geçmektedir. Yeşil Yol Projesi kapsamında Karadeniz Sahil Yolu da kullanılmaktadır. Aybastı-Fatsa karayolunu takip eden proje Fatsa ilçesinden sahile ulaşmakta ve Karadeniz Sahil Yolu boyunca devan etmektedir. Perşembe Yarımadasını da dolaşan yol proje kapsamında olan Bolaman Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi'nden de geçmektedir. Proje yöreye gelecek turistler açısından kısıtlı zaman diliminde çok sayıda turistik çekiciliği görebilme imkânın sahip olunması yörenin

cazibesini arttıracaktır. DOKA tarafından da vurgulanan ve bu projenin ortaya çıkmasına da etki eden yabancı turistlerin (özellikler Arap turistler) yaylalara olan yoğun ilgisi düşünüldüğünde inşa edilecek tesislerle yörenin ekonomik kalkınmasına da katkılar sağlayacağı düşünülebilir. Ayrıca yine bu tesislerin açılması ile Ordu'da istihdam olanaklarını arttıracak ve büyükşehirlere olan göçü yavaşlatıcı etkiler de oluşturacaktır. Tüm bunlarla birlikte yörenin bilinirliği artacağından daha fazla turist çekme imkânı da doğacaktır. Projenin zararlarına bakıldığında en başta yolların yapımı doğal çevre (ağaç kesimi gibi) ve ekolojik dengeye zarar vermektedir. Nitekim saha çalışmaları sırasında yol açma faaliyetleri yerinde gözlenirken çok fazla ağaç kesimi yapıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca yolların yapılması ile birlikte yapılaşma kontrolsüz şekilde artacak, böylelikle yaylaların kendine özgü ortamları yok olacak ve şehirlerden farkı kalmayacaktır. Yol güzergahına yapılması planlanan çok katlı tesisler de bu değişimi desteklemesinin yanında geleneksel yayla mimarisini de bozacaktır. Ayrıca yolun iyileştirilmesi ve tesis yapılaşması kitle turizmini tetikleyerek çevre kirliliğine sebep olacaktır. Bunlar özellikle trafik yoğunluğunun artmasına bağlı olarak hava kirliliği, tesis atıklarına bağlı doğal çevrenin ve su kaynaklarının kirlenmesidir. Bunlara bağlı olarak da taşıma kapasitesinin aşılması ve sürdürülebilirliğin sağlanamaması gibi problemler ortaya çıkacaktır. Yeşil Yol Projesi'nin sebep olabileceği bir diğer sorun ise mülkiyet sorunudur. Özellikle yaylalarda geçmişten günümüze yaylacılık faaliyetlerini sürdüren yöre halkı ve toprak sahiplerinin sahip oldukları mülkiyet haklarını istedikleri gibi kullanamaması gibi problemler oluşabilmektedir. Yaylalarda yapılaşmanın denetim altına alınmasına bağlı olarak sadece devlet kontrolünde yapılaşma gerçekleştirilebilmektedir. Bu anlamda yöre halkı kendi mülkünden istediği ölçüde faydalanamazken yaylalara yapılan ve yapılacak olan tesisler bu alanlardan daha fazla faydalanma olanağına sahiptir. Bunlarla birlikte yayla alanlarında yapılacak olan gelişmiş tesis yapısı turizm sektöründe ve diğer ticari alanlarda faaliyetlerde bulunan yöre halkının bu faaliyetlerinin rekabet gücünün yetersiz olması sebebiyle bırakmasına neden olabilir. Yeşil Yol Projesi kapsamında yapımı devam eden yollar büyük çoğunluğu yaylacılık faaliyetinde kullanılan mera sahalarının bölünmesine sebebiyet vermektedir. Ayrıca oluşabilecek yoğun karayolu trafiği mera hayvanlarının güvenliği açısından da problem teşkil etmektedir. Bu gibi sebeplerle projenin yaylacılık faaliyetlerini zorlaştırıcı bir etki yapacağı aşikârdır. Yaylacılık faaliyetleri büyük kısmıyla hayvancılığa dayalı olarak gerçekleştirildiğinden bu zorlaştırıcı etki süreç içerisinde et

ürünleri arzı konusunda da olumsuzluklara yol açabilecektir. Bir başka güvenlik sorunu da iyileştirilen yollar neticesinde terör örgütlerinin yayla sahalarında barınmalarının kolaylaşması olarak görülmektedir. Yine yaylalarda aynı zamana zarfında bulunabilecek kişi sayısının artmasına bağlı olarak trafik yoğunluğu ve hırsızlık gibi şehirsel sorunların yaylalarda da görülebileceği düşünülmektedir. Yeşil Yol Projesi'nin ortaya çıkarabileceği bir diğer problem ise her ne kadar Karadeniz Sahil Yolu'na bir alternatif olarak oluşturulmuş bir yol olmasa da yol genişliğinin arttırılacak olması ve diğer iyileştirme çalışmaları, güzergahı kullanacak insanlar tarafından alternatif bir yol olarak görülebilir. Bu nedenle oluşabilecek trafik yoğunluğu da yine yukarıda belirtilen özellikle çevresel ve ekolojik problemlere sebebiyet verebilir.

Ordu ili gelişmiş bir denizyolu ulaşım ağına ve limanlara sahip olmadığı gibi gemi ve yat turizmi bakımından da çok fazla gelişim gösterememiştir. Ordu'daki limanlar çoğunlukla yük taşımacılığı için oluşturulmuş yapay iskelelerden ibarettir. En önemli limanlar; Altınordu ilçesindeki 19 Eylül Atatürk Rıhtımı ve Kumbaşı Limanı (Balıkçı Barınağı), Fatsa ilçesindeki Fatsa Limanı ve Ünye ilçesindeki Ünye Limanı'dır. Bunlar dışında Fatsa, Gülyalı, Perşembe ve Ünye ilçelerinde küçük çaplı iskeleler ve balıkçı barınakları yer almaktadır. Bunlarla birlikte 2020 yılı itibarıyla onarımı Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilen Şehit Temel Şimşir Gemisi, 19 Eylül Atatürk Rıhtımı'ndan hareket ederek deniz turları gerçekleştirmek üzere hizmet vermeye başlamıştır. Ordu ilinde yer alan turizm işletme belgeli deniz turizmi araçlarının sayısı ise 6'dır.

Ordu-Giresun Havalimanı 2015 yılı itibarıyla hizmete açılmış ve Ordu ilini ulaşım olanakları bakımından zenginleştirmiştir. Deniz dolgusu üzerine inşa edilen bu havalimanının 2015-2019 yılları arasında uçak trafiği ve yolcu trafiği bakımından göstermiş olduğu bariz artış yöre halkı ve turizmi bakımından havalimanın ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Ordu ili Altınordu ilçesinde yer alan Boztepe'ye karayolu dışında alternatif bir ulaşım imkânı olarak teleferik ulaşım hattı 2011 yılında kurulmuştur. Saatte taşıyabildiği toplam yolcu sayısı 1.800 olan bu teleferik hattının istasyonlarından biri Şarkiye Mahallesi'nin sahil kesiminde iken diğer ise Boztepe'nin zirvesinde (500 m) yer almaktadır. Teleferik hattı günümüzde çok rağbet gördüğünden pek çok tur organizasyonun güzergâhları içerisinde kendine yer edinmektedir. Ordu ili turizmine

önemli katkılar sağlayan bu ulaşım hattı turizmin çeşitlendirilmesi ve tüm yıla yayılması bakımından önemli bir beşerî çekicilik unsurudur.

Ordu'dan da geçecek olası bir demiryolu ulaşım projesinin gerçekleşmesi durumunda yörede başta trafik probleminin çözülmesi yanı sıra ekonomik kalkınma ve turizm bağlamında gelişmeler sağlayacaktır. Turizm açısından düşünüldüğünde Ordu ili ulaşım ağına bir tür daha eklenmiş olacak ve ulaşım çeşitliliğinin artması turizme olumlu yansıyacaktır. Özellikle trafik yoğunluğunun farklı ulaşım türleri arasında bölüşülmesi ve ulaşım olanaklarının artması turistlerin Ordu iline varış süresini ve il içerisindeki çekiciliklere ulaşım süresini düşürecektir.

Ordu ilinde 37 adet Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından belgelendirilen turizm işletme belgeli konaklama tesis yer almaktadır. Bu tesislerden 32 adedi otel, 2 adedi özel tesis, 1 adedi çiftlik-köy evi, 1 adedi pansiyon ve 1 adedi de yayla evidir. Otellerden 3 adedi 5 yıldızlı, 6 adedi 4 yıldızlı, 15 adedi 3 yıldızlı, 7 adedi 2 yıldızlı ve 1 adedi 1 yıldızlıdır. Ordu'da yer alan turizm işletme belgeli konaklama tesislerinde toplam oda sayısı 1654 iken toplam yatak sayısı ise 3342'dir. Turizm işletme belgeli konaklama tesislerinin Ordu ilindeki dağılışına bakıldığında 37 adet tesisten 21 adedi merkez ilçe olan Altınordu'da yer almaktadır. Bu tesislerden kalanların ise 5 adedi Ünye'de, 4 adedi Fatsa'da, 3 adedi Kabadüz'de, 3 adedi Perşembe ve 1 adedi de Gülyalı ilçesinde yer almaktadır. Ayrıca sürdürülebilir çevre ve turizm bağlamında 3 adet tesis ise "Çevreye Duyarlı Konaklama Tesisi" belgesine sahiptir.

Turizm işletme belgeli konaklama tesislerinin yanı sıra Ordu'da yapımı devam etmekte olan Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından belgelendirilen turizm yatırım belgeli konaklama tesisleri de yer almaktadır. Toplam 9 adet turizm yatırım belgeli konaklama tesisi yer almaktadır. Bu tesislerden 8 adedi otel olup 1 adedi ise butik oteldir. Butik otel olan tesisin turizm yatırım belgesi geçici olarak iptal edilmiştir. Otellerin 3 adedi 4 yıldızlı, 5 adedi ise 3 yıldızlıdır. Ordu'da yapımı sürdürülen turizm yatırım belgeli konaklama tesislerinde toplam oda sayısı 449 iken, toplam yatak sayısı ise 806'dır. Turizm yatırım belgeli konaklama tesislerinin Ordu ilindeki dağılışına bakıldığında ise 9 adet tesisten 6 tanesi merkez ilçe olan Altınordu'da yer alırken, 1 adedi Fatsa'da, 1 adedi Kabadüz'de ve 1 adedi de Kumru ilçesinde yer almaktadır. Turizm yatırım belgeli tesislerin tamamlanması ile birlikte Kültür ve Turizm Bakanlığı belgeli konaklama tesisi sayısı 46'ya yükselecektir. Ayrıca bakanlık belgeli konaklama tesislerinin toplam oda sayısı 2097'ye ve toplam yatak sayısı ise 4112'ye

yükselmiş olacaktır. Kültür ve Turizm Bakanlığı belgeli konaklama tesislerinin Ordu ilindeki dağılışına bakıldığında 46 tesisin 27'sinin merkez ilçe olan Altınordu ilçesinde yer aldığı görülmektedir. Kalan tesislerden 5 adedi Fatsa'da, 5 adedi Ünye'de, 4 adedi Kabadüz'de, 3 adedi Perşembe'de, 1 adedi Gülyalı'da ve 1 adedi de Kumru ilçesinde yer almaktadır.

Ordu ilinde Kültür ve Turizm Bakanlığı belgeli konaklama tesislerinin yanında bakanlıktan belge alamamış ancak belediye tarafından belgelendirilmiş konaklama tesisleri de yer almaktadır. Ordu ilinde bulunan belediye belgeli konaklama tesisi sayısı 73'tür. Bu tesislerden 33 adedi otel, 19 adedi pansiyon, 11 adedi kamu misafirhanesi, 5 adedi apart ev, 2 adedi bungalov ev tesisi, 1 adedi butik otel, 1 adedi dağ evi oteli ve 1 adedi de motel olarak hizmet vermektedir. Ordu'daki belediye belgeli konaklama tesislerinin ilçelere göre dağılışına bakıldığında 73 tesisin 28 adedi Ünye'de yer alırken 10 adedi Altınordu ilçesinde yer almaktadır (Tablo 64), (Şekil 234). Bununla birlikte tesislerin 8 adedi Aybastı'da, 7 adedi Fatsa'da, 5 adedi Perşembe'de, 3 adedi Gölköy'de, 3 adedi Kabadüz'de, 2 adedi İkizce'de, 2 adedi Kumru'da, 2 adedi Mesudiye'de, 1 adedi Akkuş'ta, 1 adedi Çaybaşı'nda ve 1 adedi de Gülyalı ilçesinde yer almaktadır.

Ordu ilinde Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından belgelendirilen konaklama tesisleri dışında başka işletme belgeli ve yatırım belgeli tesisler de yer almaktadır. Bu tesisler toplam sayısı 5'tir. Tesislerden 3'ü turizm işletme belgesine sahip restoranlardan oluşurken 2 tanesi ise turizm yatırım belgesine sahip günübirlik tesislerden oluşmaktadır. Bu tesislerin Ordu'daki dağılışına bakıldığında ise 3 adet restoranın merkez ilçe olan Altınordu'da yer aldığı görülürken, 2 adet günübirlik tesisin ise Kabadüz ilçesinde yer aldığı görülmektedir.

Ordu ilinde faaliyet gösteren seyahat acenteleri iki tür olarak incelenebilir. Bunlardan ilki merkezi ve faaliyet yeri Ordu ili olan acenteleri ve diğer ise merkezi Ordu ili olmamasına rağmen Ordu ilinde şubeleri vasıtasıyla faaliyet gösteren seyahat acenteleri. Merkezi Ordu ilinde bulunan ve ilde faaliyet gösteren seyahat acenteleri bakıldığında toplam 28 adet acentenin ve 1 adet de acenteye bağlı şubenin faaliyet gösterdiği görülmektedir. Seyahat acentelerinin yoğunlaştığı ilçe merkez ilçe olan Altınordu'dur. Bunun dışındaki acenteler ise Fatsa ve Ünye ilçelerinde dağılış göstermektedir. Merkezi Ordu ilinde yer almayan ancak şubeleri vasıtasıyla Ordu'da faaliyet gösteren seyahat acentelerinin sayısı ise 11'dir. Dikkat çekici olan durum ise

daha çok İstanbul merkezli seyahat acentelerine ait şubelerin Ordu'da faaliyet göstermesidir. Ayrıca bir seyahat acentesinin hem Altınordu ilçesinde hem de Fatsa ilçesinde şubesinin bulunması da yine dikkati çeken diğer bir durumdur. İl geneline bakıldığında 38 farklı seyahat acentesinin Ordu ilinde faaliyet gösterdiği görülmektedir. Bu acentelerin tümü "A Grubu Seyahat Acenteleri" grubundadır.

Turizm faaliyetlerinin ve ilginin yeni yeni yükselişe geçtiği Ordu ilinde turizmin çevresel etkileri görülmeye başlamıştır. Kıyı turizmi bağlamında plajların taşıma kapasitesinin aşılması ve turistlerin sorumsuz davranışları kıyılarda özellikle yaz sezonunda zaman zaman kirlilik artışı görülmesine neden olmaktadır. Bölgede olduğu gibi Ordu'da da yükselişte olan yayla turizmi bağlamında yapılan yatırımlar bitki örtüsü tahribatına neden olmaktadır. Bu açıdan özellikle "Yeşil Yol Projesi" kapsamında inşa edilen yeni yol güzergahlarında bitki örtüsü belirli oranda ortadan kaldırılmıştır. Bunun yanında özellikle Çambaşı Yaylası'nda faaliyete geçen Çambaşı Kış Sporları ve Kayak Merkezi tesisi inşası sırasında ve sonrasında çevresine inşa edilmeye başlanan konaklama tesislerinin inşası da yine doğal bitki örtüsünün kısmen tahribatına yol açmıştır. Bu bitki örtüsü tahribatları bir yandan çevrenin doğal görünümüne ve manzarasına zarar verirken diğer yandan da yaban hayatını olumsuz yönde etkilemektedir. Tüm bunlarla birlikte yaylalara inşa edilen tesis ve ulaşım ağları daha çok mera olarak kullanılan bu sahalarda meraların bölünmesi ve hayvancılık faaliyetleri ile ilgili güvenlik sorunlarına da neden olabilmektedir. Henüz faaliyete geçmemiş olsa da proje tamamlandığında yoğun bir trafik akışı yaşanacağı ve bu trafik yoğunluğunun da yayla bölgelerinin meşhur temiz havasını kirleteceği düşünülmektedir. Ordu ilinde turizm faaliyetlerinin yükselişi dönemsel olarak karayolu trafiği ile ilgili sorunlara da yol açabilmektedir. Özellikle yaz aylarında sezonluk olarak artışa geçen trafik pek çok turizm türüne bağlı olarak artsa da asıl artış "sıla turizmi" sebebiyle yaşanmaktadır. Artan bu trafik de başta hava kirliliği olmak üzere pek çok soruna yol açmaktadır. Ordu-Giresun Havalimanı bölgede ulaşım ağının zenginleştirilmesi dolayısıyla da ticaret ve turizm bakımından katkılar sağlayacağı düşüncesiyle inşa edilmiştir. Havalimanı deniz dolgusu üzerine inşa edildiğinden başta dolgu ve inşaat malzemeleri sebebiyle deniz ekosistemi kirlenmiş bununla birlikte inşaata dolgu taşınması için çok sayıda kamyonun alana birçok sefer düzenlemesi hava kirliliğine neden olmuştur. Ordu ilinde turizm önemli bir sektör olarak ön plana çıkışı yakın dönemlere rastlamaktadır. Bu nedenle de turizmin ekonomik etkileri daha yeni

yeni kendini göstermeye başlamıştır. Ordu ilinde turizmin en önemli ekonomik etkilerinden biri hiç şüphesiz yöre halkının sağladığı gelirdir. Yörede ticari faaliyette bulunan işletmeler turizmin gelişimi ile yöreye gelen turistlerin yaptıkları harcamalara bağlı olarak önemli gelirler elde etmektedirler. Bununla birlikte turizme yönelik yatırımlar yakın dönemde artmaya başlamış ve özellikle Ordu ilinde konaklama tesisleri bağlamında hizmet veren 4 ve 5 yıldızlı otellerin sayısı artmaya başlamıştır. Bunun yanında zincir marka oteller de Ordu'ya şube açarak büyümeye başlayan turizm pastasından pay almayı hedeflemektedirler. Bu da yöre halkının turizmden aldığı payın azalmasına neden olmaktadır. Turizm emek yoğun bir sektör olmasından dolayı artan turistik tesisler turizm sektörünün gelişimine fayda sağladığı gibi Ordu ilinde istihdam olanaklarının artmasına da vesile olmaktadır. Bununla birlikte turizmin sezonluk olması nedeniyle profesyonel turizm personelinin Ordu ilinde istihdam edilmesi mümkün olamamaktadır. Bu nedenle Ordu'da turizmi tüm yıla yayacak alternatifler geliştirilmesi gerekmektedir. Böylelikle hem yöre halkı Ordu'da istihdam edilebilir ve ekonomik nedenli göçü belirli ölçüde azalabilir hem de kalifiye turizm personeli için Ordu çekici hale getirilebilir. Turizmin bir başka ekonomik etkisi ise alt-üst yapı olanaklarının gelişimine vesile olmasıdır. "Yeşil Yol Projesi" gibi projeler, alt ve üstyapı olanakları bakımından nispeten zayıf olan güney ilçeleri için bir fırsat olmuş ve turizmin etkisiyle alt ve üst yapı olanakları gelişim göstermeye başlamıştır. Ordu-Giresun Havalimanı gibi alternatif ulaşıma yönelik yatırımlar ile Çambaşı Kış Sporları ve Kayak Merkezi, Çikolata Park, teleferik sistemi gibi turistik tesis yatırımları Ordu ilinde turizmi geliştirmek için yapılmış yatırımlardır. Çambaşı Kış Sporları ve Kayak Merkezi'nin inşası sonrası hemen yakınına inşa edilen bungalov evler ve halen yapımı süren otel inşaatı yatırımlarının da birbirini çekici unsurlar olduğunu göstermektedir. Turizm yatırımları bakımından önemli bir konu da özellikle Arap turistlerin Ordu ilinin de içerisinde bulunduğu yöreye olan ilgisidir. Son yıllarda Ordu'yu ziyaret eden Arap turistlerin yatırımlarda bulunarak konut, arsa ve gayrimenkul satın alması ulusal basında da yer bulmuştur. Turizmin ekonomik etkilerinden bir diğeri de özellikle turistik destinasyonlarda yaşanan fiyat artışlarıdır. Ordu'da özellikle Çambaşı Yaylası, Perşembe Yaylası gibi turistlerin yoğun ilgi gösterdiği turistik çekim sahalarında mal ve hizmet fiyatlarının yükseldiği ve il geneline oranla fiyatların nispeten daha yüksek olduğu görülebilmektedir.

Ordu ili ilçeleri jeositleri ve jeomorfositlerinin GAM yöntemi ile incelenmesi sonucu hiçbir ilçede Z_{11} ve Z_{12} hücresinde yer alan yani düşük ana değerlere ve ek değerlere sahip bir sit bulunmadığı tespit edilmiştir.

Ordu ili Akkuş ilçesi jeositleri ve jeomorfositlerinin GAM yöntemi ile incelenmesi ile elde edilen sonuçlara göre Argın (Yaylası) Platosu yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip iken orta düzeyde turistik ve fonksiyonel değerlere sahip iken Gümbül Şelalesi, Kemikgeriş Şelalesi ve Kızılelma (Doğugöl) Şelalesi ise orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Ordu ili Altınordu ilçesi jeositleri ve jeomorfositlerinin GAM yöntemi ile incelenmesi ile elde edilen sonuçlara göre Cumhuriyet Mahallesi Plajı ve Karaoluk (Çiseli) Şelalesi yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip iken orta düzeyde turistik ve fonksiyonel değerlere sahip iken Kumbaşı Kumsalı Plajı, Akyazı Plajı ve Boztepe yüksek ana ve ek değerlere sahiptir. Ayrıca Kabaçağlayan Mağarası, Kabaçağlayan Takım Şelaleleri, Ulubük Şelalesi ve Aydınlık Takım Şelaleleri orta seviyede ana değerlere ve düşük seviyede ek değerlere sahipken Çavuşlar Şelalesi, Karaoluk Yatak İçi Şekilleri, Yoroz Kayalıkları, Çırçırın Takım Şelaleleri ve Çatalkaya Kayalıkları orta düzeyde ana değerler ve orta düzeyde ek değerlere sahiptir.

Ordu ili Aybastı ilçesi jeositleri ve jeomorfositlerinin GAM yöntemi ile incelenmesi ile elde edilen sonuçlara göre Perşembe (Yaylası) Platosu ve Perşembe Yaylası Menderesleri yüksek ana ve ek değerlere sahip iken Uzundere (Koçalan) Takım Şelaleleri ve Armutlu (Cehennem Kazanı) Takım Şelaleleri yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip ve düşük seviye turistik ve fonksiyonel değerlere sahiptir. Sarıyar Şelalesi ise orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Ordu ili Çamaş ilçesi jeositleri ve jeomorfositlerinin GAM yöntemi ile incelenmesi ile elde edilen sonuçlara göre Çamaş Yatak İçi Şekilleri yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip iken orta düzeyde turistik ve fonksiyonel değerlere sahip iken Gelin Kayası orta düzeyde ana değerler ve ek değerlere sahiptir. Değirmen Şelalesi, Kuzguncuk Şelalesi ve Çifte Takım Şelaleleri ise orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Ordu ili Çatalpınar ilçesi jeositleri ve jeomorfositlerinin GAM yöntemi ile incelenmesi ile elde edilen sonuçlara göre sonucu Ortaköy Şelalesi orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Ordu ili Çaybaşı ilçesi jeositleri ve jeomorfositlerinin GAM yöntemi ile incelenmesi ile elde edilen sonuçlara göre Kapılı Takım Şelaleleri yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip ve düşük seviye turistik ve fonksiyonel değerlere sahip iken Kazankaya Şelalesi, Gökçe Gelin Şelalesi ve Kibar Değirmeni Şelalesi orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Ordu ili Fatsa ilçesi jeositleri ve jeomorfositlerinin GAM yöntemi ile incelenmesi ile elde edilen sonuçlara göre Bolaman Plajı, Fatsa Kadınlar Plajı, Dolunay Çamlık Plajı ve Gaga Gölü yüksek bilimsel estetik ve koruma değerlerine ve orta düzeyde turistik ve fonksiyonel değerlere sahip iken Aşağıyavaş Takım Şelaleleri ve İnyanı Deniz Mağaraları yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip ve düşük seviye turistik ve fonksiyonel değerlere sahiptir. Yedi Kapı Mağarası, Sakura Şelalesi, Hatipli Takım Şelaleleri, Küpdüşen Şelalesi, Pongurt Takım Şelaleleri ve İslamdağ Güllük Şelalesi ise orta seviyede ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Ordu ili Gülyalı ilçesi jeositleri ve jeomorfositlerinin GAM yöntemi ile incelenmesi ile elde edilen sonuçlara göre Ulugöl yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip iken orta düzeyde turistik ve fonksiyonel değerlere sahip iken Damarlı Takım Şelaleleri ve Uluvahta (Yaylası) Platosu yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip ve düşük seviye turistik ve fonksiyonel değerlere sahiptir. İngölü Şelalesi, Anduz Şelalesi, Yüce Çağlayan Şelalesi, Gölköy Çiseli Şelalesi ve Kokurdan Yatak İçi Şekilleri ise orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Ordu ili Gülyalı ilçesi jeositleri ve jeomorfositlerinin GAM yöntemi ile incelenmesi ile elde edilen sonuçlara göre Gülyalı Halk Plajı ve Divane Plajı yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip ve orta düzeyde turistik ve fonksiyonel değerlere sahip iken Küçükev Plajı orta düzeyde ana değerler ve ek değerlere sahiptir.

Ordu ili Gürgentepe ilçesi jeositleri ve jeomorfositlerinin GAM yöntemi ile incelenmesi ile elde edilen sonuçlara göre Dumanlı Şelalesi ve Tepeköy Yatak İçi Şekilleri orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Ordu ili İkizce ilçesi jeositleri ve jeomorfositlerinin GAM yöntemi ile incelenmesi ile elde edilen sonuçlara göre Cin Değirmeni Şelalesi ve Başönü (Gürlük) Şelalesi orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Ordu ili Kabadüz ilçesi jeositleri ve jeomorfositlerinin GAM yöntemi ile incelenmesi ile elde edilen sonuçlara göre Çambaşı (Yaylası) Platosu yüksek ana ve ek değerlere sahip iken Kurtkayası Kayalıkları yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip ve orta düzeyde turistik ve fonksiyonel değerlere sahiptir. Bunlarla birlikte Gerce Şelalesi yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip ve düşük seviye turistik ve fonksiyonel değerlere sahip iken Dişkaya Kayalıkları, Gelinkaya Kayalıkları, Çağlayan Kaya Şelalesi, Elmadibi Şelalesi, Dikilitaş Takım Şelaleleri ve Ablak Kayası ise orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Ordu ili Korgan ilçesi jeositleri ve jeomorfositlerinin GAM yöntemi ile incelenmesi ile elde edilen sonuçlara göre Çiseli Takım Şelaleleri yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip ve orta düzeyde turistik ve fonksiyonel değerlere sahip iken Korgan (Yaylası) Platosu yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip ve düşük seviye turistik ve fonksiyonel değerlere sahiptir. Bunlarla birlikte Karucuk Şelalesi, Güllük Şelalesi, Çayırkent Şelalesi, Çağlayanbaşı Şelalesi, Sitilci Şelalesi, Başköy Şelalesi ve Derealan Yatak İçi Şekilleri orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Ordu ili Kumru ilçesi jeositleri ve jeomorfositlerinin GAM yöntemi ile incelenmesi ile elde edilen sonuçlara göre Düzoba (Yaylası) Platosu yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip ve düşük seviye turistik ve fonksiyonel değerlere sahip iken Pösküden Şelalesi, Karaveli Şelalesi, Duman Şelalesi, Yaylacık Mağarası, Kozmandağ Mağarası, Patlaksu Mağarası, Kurudere Mağarası ve Ericek (Yaylası) Platosu orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Ordu ili Mesudiye ilçesi jeositleri ve jeomorfositlerinin GAM yöntemi ile incelenmesi ile elde edilen sonuçlara göre Beyağaç (Yaylası) Platosu, Keyfalan (Yaylası) Platosu, Kızılağaç (Yaylası) Platosu, Çukuralan (Yaylası) Platosu ve Kıyıyurt (Yaylası) Platosu yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip ve orta düzeyde turistik ve fonksiyonel değerlere sahip iken Ulugöl (Yaylası) Platosu ve Eriçok Tepe yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip ve düşük seviye turistik ve fonksiyonel değerlere sahiptir. Bunlarla birlikte Keyfalan Gölü ve Ulugöl

(Yeşilçit Gölü) orta düzeyde ana değerler ve ek değerlere sahip iken Müzadere Takım Şelaleleri, Gederek Şelalesi, Topçam Mağarası, Çağman Mağarası ve Çiğ Gölü orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Ordu ili Perşembe ilçesi jeositleri ve jeomorfositlerinin GAM yöntemi ile incelenmesi ile elde edilen sonuçlara göre Çaka Plajı ve Yason Burnu yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine ve orta düzeyde turistik ve fonksiyonel değerlere sahip iken Hacılar Takım Şelaleleri, Çalgan Şelalesi, Şenyurt Şelalesi ve Kordon Tepe orta düzeyde ana değerler ve ek değerlere sahiptir. Bunlarla birlikte Çeşmeönü Plajı, Belicesu Plajı, Perşembe Kadınlar Plajı, Efirli Plajı, Aktaş Plajı, Boğazcık Mağarası, Hoynat Kayası, Timsah Kayası ve Kurşunçal (Sarısay) Şelalesi ise orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Ordu ili Ulubey ilçesi jeositleri ve jeomorfositlerinin GAM yöntemi ile incelenmesi ile elde edilen sonuçlara göre Küpkaya Yatak İçi Şekilleri yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip iken orta düzeyde turistik ve fonksiyonel değerlere sahip iken Şahinkaya Kayalıkları yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine sahip ve düşük seviye turistik ve fonksiyonel değerlere sahiptir. Bunlarla birlikte Çağlayan Şelalesi, Ohtamış Şelalesi ve Kadıncık Takım Şelaleleri ise orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Ordu ili Ünye ilçesi jeositleri ve jeomorfositlerinin GAM yöntemi ile incelenmesi ile elde edilen sonuçlara göre Çınarsuyu Tabiat Parkı Plajı yüksek ana ve ek değerlere sahip iken Gölevi Plajı, Uzunkum Plajı, Kırkevler Halk Plajı, Asarkaya Kayalıkları ve Yazkonağı Mağarası yüksek bilimsel, estetik ve koruma değerlerine ve orta düzeyde turistik ve fonksiyonel değerlere sahiptir. Bunlarla birlikte Çamlık (Feneraltı) Plajı, Ünye Kadınlar Plajı ve Çakırtepe orta düzeyde ana değerler ve ek değerlere sahip iken Dipselek Şelalesi, Çağlayan (Fatih) Takım Şelaleleri, Teke Gölü, Dereköy Kazankaya Şelalesi ve Keş Mahallesi Yatak İçi Şekilleri orta düzeyde ana değerlere ve düşük düzeyde ek değerlere sahiptir.

Ordu ili genelinde uygulanan "Jeosit Ön Değerlendirme Modeli" toplam 137 jeosit ve jeomorfosit üzerinde gerçekleştirilmiştir. Uygulanan modelle Z_{21} alanında 68 sit, Z_{22} alanında 23 sit, Z_{31} alanında 13 sit, Z_{32} alanında 26 sit ve Z_{33} alanında ise 7 sit yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Sahada en yüksek puana ulaşan sit Kabadüz ilçesinde yer alan Çambaşı (Yaylası) Platosu'dur ve 21,25 puana sahiptir. En düşük puana sahip

sitler ise 7,25 puana sahip sitler olan ve Ünye ilçesinde yer alan Teke Gölü, İkizce ilçesinde yer alan Cin Değirmeni Şelalesi ve Kabadüz ilçesinde yer alan Elmadibi Şelalesi'dir. Z_{33} hücresinde yer alan sitler yüksek ana ve ek değerlere sahip olduğundan bu sitler için önemli olan sürdürülebilirlik ve taşıma kapasitesinin korunmasıdır. Z_{32} hücresinde yer alan sitler ise yüksek ana değerlere ve albeniye sahip olduklarından orta düzeydeki ek değerleri yükseltilerek Z_{33} hücresine taşınabilir ve böylelikle turistik çekicilikleri arttırılabilir. Z_{31} hücresinde yer alan çekiciliklerin de yine ana değerleri yüksek olduğundan düşük olan ek değerleri geliştirmek sitlerin daha çok turist çekmesine katkı sağlayacaktır. Z_{21} ve Z_{22} hücrelerinde yer alan çekicilikler orta düzeyde ana değerlere sahip olduklarından ek değerleri yükseltmek bu sitlere yapılacak ziyaretleri arttırmada etkili bir yoldur. Özellikle ulaşım ve tesis olanaklarının arttırılması bu anlamda oldukça önemlidir.

Akkuş ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi sonucu turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; sahip olduğu geniş ormanlık sahalar, doğal çevre ve yapının korunmuş olması, Argın Yaylası ve Küçük Kertil Mesire Yeri gibi turistik çekiciliklere sahip oluşu, ilçede çok sayıda tarihî ahşap caminin yer alması, ilçenin coğrafi işaretli olan Akkuş Şeker Fasulyesi'nin üretim yeri oluşu ve alternatif turizm türleri için uygun bir coğrafyaya sahip oluşudur. Akkuş ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; ilçede son dönemde kış turizmi potansiyelinin bulunduğu fikrinin ön plana çıkmasıyla etkinlikler gerçekleştirilerek tanıtımlarının artması, yayla turizmine ilginin son dönemlerde artması, yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları, Yeşil Yol Projesi kapsamında yeşil yolun geçeceği güzergâhlardan birinin Akkuş ilçesi olması, bölgeye olan ilginin artmasına bağlı olarak yapılan tanıtım ve reklam faaliyetleri ile turizmden pay alma imkânının bulunması, Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılmasıyla Ordu iline dolayısıyla da Akkuş ilçesine ulaşım olanaklarının artması gibi durumlar ön plana çıkmaktadır. Akkuş ilçesinin turizm bakımından zayıf yönleri; altyapı olanaklarının yetersiz olması, turistik tesis olanaklarının yetersizliği ve kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması olarak gösterilebilir. Akkuş ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; ilçede taşkın ve heyelan gibi doğal afetlerin zaman zaman yaşanmasının olumsuz etkileri, turizm potansiyeli yüksek ormanlık sahalarda yapılan kontrolsüz ve özensiz ağaç kesimleri, nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri, Yeşil Yol Projesi'nin tamamlanmasıyla kontrolsüz yapılaşmaların artması ve taşıma

kapasitesinin aşılması riskleri, ilçede turistik çekiciliğe sahip kaya mezarlarının defineciler tarafından tahribatı ve HES'lerin ilçedeki akarsu turizmi bakımından öneme sahip çekiciliklere zararlar vermesi olarak görülebilmektedir.

Altınordu ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi sonucu turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; ulaşım olanakları bakımından zengin olması, hem ulaşım çeşitliliği sağlayan hem de bir turistik çekicilik olarak ilgi çeken teleferik ulaşım hattının Altınordu ilçesinde yer alması, yamaç paraşütü gibi alternatif turizm türlerine uygun topografik şartların ilçede mevcudiyeti, ildeki konaklama tesislerinin önemli bir kısmının Altınordu ilçesinde yer alması, müze turizmi bakımından alternatiflerin ilçedeki mevcudiyeti, Boztepe gibi il için simgesel olan turistik bir çekiciliğin Altınordu ilçesinde yer alması, Kurul Kalesi gibi turizm potansiyeli son derece yüksek bir çekiciliğin Altınordu ilçesinde bulunması, kıyı ve deniz turizmi bakımından önemli plajların (2 adedi mavi bayraklı) Altınordu ilçesinde yer alması, Deniz turizmi bakımından önemli gezinti gemisiyle deniz turu imkanının Altınordu ilçesinde yer alması, Altınordu ilçesinde tarihi dokunun korunduğu ve kültürel turizm bakımından öneme sahip kentsel sit alanının mevcudiyeti, inanç turizmi bakımından büyük öneme sahip çok sayıda kâgir caminin ve kilisenin Altınordu ilçesinde yer alması, -Kültrel turizm bakımından öneme sahip çok sayıda tarihî çeşmenin Altınordu ilçesinde yer alması, Kültrel turizm bakımından öneme sahip çok sayıda tarihî hamamın Altınordu ilçesinde yer alması ve Anıt ağaçlar bakımından zengin olması olarak gösterilebilir. Altınordu ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; merkez ilçe olması nedeniyle kamu ve özel sektör yatırımlarından büyük pay alması, Ordu çevre yolunun ilk etabının tamamlanması ile Altınordu şehir trafiğinin kısmen rahatlaması, Uluslararası ve ulusal zincir konaklama işletmelerinin Altınordu ilçesinde tesislerini hizmete açmaları, dizi çekimleri nedeniyle bilinirliğinin artması, Ordu-Giresun Halimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması, yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları, Karadeniz Sahil Yolu güzergahında yer almasına bağlı olarak ulaşım olanakları bakımından zengin olması, ekoturizmi ilçede geliştirmek üzere yerel yönetimlerin gerçekleştirdiği girişimler olarak görülebilmektedir. Altınordu ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; özellikle şehir merkezinin çok fazla betonlaşmaya maruz kalması, ilçede yer alan fabrika ve sanayi tesislerinin çevreye verdiği zararlar, çarpık kentleşmenin olumsuz etkileri, çevre yolunun kısmen rahatlattığı trafiğin özellikle yaz aylarında problemler oluşturması ve

denizyolu ulaşımının son derece sınırlı olması olarak görülebilmektedir. Altınordu ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; turizm potansiyeli yüksek kıyı alanlarında yanlış kıyı kullanımına bağlı olarak bu çekiciliklerin zarar görme tehlikesi, çevre yolunun ilk etabının hizmete açılması ile transit yolcuların Altınordu şehir merkezine uğramadan geçmesi ve Uluslararası ve Ulusal zincir konaklama işletmelerinin Altınordu ilçesinde tesislerini hizmete açmalarına bağlı olarak yerel işletmelerin rekabet gücünün azalması olarak görülmektedir.

Aybastı ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi sonucu turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; Perşembe Yaylası gibi turizm potansiyeli son derece yüksek bir çekiciliğin büyük bölümünün Aybastı ilçesinde yer alması, Kabaktepe Mesire Yeri gibi yüksek turizm potansiyeline sahip bir çekiciliğin Aybastı'da yer alması, inanç turizmi bakımından önemli çok sayıda türbenin Aybastı ilçesinde bulunması, doğal çevrenin büyük oranda korunmuş olması, Uzundere (Koçalan) Takım Şelaleleri gibi turizm potansiyeli oldukça yüksek bir çekiciliğin Aybastı ilçesinde yer alması, karavan turizmi açısından özel olanaklara sahip olması, jip-safari (Offroad) turizmi bakımından uygun ortama sahip olması, kültürel turizm bakımından öneme sahip iki tarihî hamamın Aybastı ilçesinde yer alması, alternatif turizm türlerine uygun coğrafi yapıya sahip olması olarak görülmektedir. Aybastı ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; balon turizmi gibi alternatif turizm türlerinin yerel yönetimler tarafından Perşembe Yaylası'na kazandırma çalışmaları, dizi çekimleri nedeniyle ilçenin bilinirliğinin artması, özellikle son dönemlerde artış gösteren tanıtım faaliyetleri, Yeşil Yol Projesi kapsamında yeşil yolun geçeceği güzergâhlardan birinin Aybastı ilçesi olması, yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları, yayla turizmine olan ilginin özellikle son dönemlerde artışa geçmesi, bölgeye olan ilginin artmasına bağlı olarak yapılan tanıtım ve reklam faaliyetleri ile turizmden pay alma imkânının bulunması, Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması bu fırsatların önemlilerindendir. Aybastı ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; Altyapı olanaklarının (özellikle ulaşım) yetersiz olması, önemli turistik çekiciliklere sahip olmasına rağmen yetersiz tesisleşme ve kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması olarak söylenebilir. Aybastı ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; Zaman zaman yaşanan taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri, kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi, Yeşil Yol Projesi ile yaylaya ulaşımın kolaylaşması ve kontrolsüz yapılaşmanın artma tehlikesi,

nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri, jip-safari (Offroad) etkinliklerinin Perşembe Yaylası'nda mendereslere yakın bir konumda gerçekleştirilmesi sebebiyle mendereslerin zarar görme tehlikesinin bulunması olarak dikkati çekmektedir.

Çamaş ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi sonucu turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; Çamaş Yatak İçi Şekilleri gibi önemli turizm potansiyeline sahip bir çekiciliğin Çamaş ilçesinde yer alması, Çifte Takım Şelaleleri gibi önemli bir turistik çekiciliğin Çamaş ilçesinde yer alması, Gelin Kayası Mesire Yeri gibi önemli bir turistik çekiciliğim Çamaş ilçe merkezinde yer alması, doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması, yamaç paraşütü gibi alternatif turizm türlerine uygun topografik şartları içerisinde barındırması olarak görülmektedir. Çamaş ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; Karadeniz Sahil Yolu'na nispeten yakın bir konumda bulunmasının ulaşım kolaylığı sağlaması, yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları, son dönemde yerel yönetimlerin Çamaş'ta turizm olanaklarını geliştirmek adına yaptıkları çalışmalar, bölgeye olan ilginin artmasına bağlı olarak yapılan tanıtım ve reklam faaliyetleri ile turizmden pay alma imkânının bulunması, Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması bu fırsatların önemlilerindir. Çamaş ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; altyapı olanaklarının (özellikle ulaşım) yetersiz olması, turistik tesis olanaklarının yetersiz olması, kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması olarak söylenebilir. Çamaş ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; zaman zaman yaşanan taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri, kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi ve nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri olarak dikkati çekmektedir.

Çatalpınar ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi sonucu turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; Akkaya (Göller) Kalesi gibi önemli turizm potansiyeline sahip bir çekiciliğin Çatalpınar ilçesinde yer alması, Ortaköy Şelalesi gibi önemli bir turistik çekiciliğin Çatalpınar ilçesinde yer alması ve doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması olarak görülmektedir. Çatalpınar ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; Turizm potansiyeli Çatalpınar'a göre daha yüksek olan Aybastı ilçesine ulaşım güzergahı üzerinde yer alması sebebiyle daha fazla turist tarafından fark edilme ve tanınma imkânının bulunması, yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları ve Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile

ulaşım olanaklarının artması bu fırsatların önemlilerindendir. Çatalpınar ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; Altyapı olanaklarının (özellikle ulaşım) yetersiz olması, turistik tesis olanaklarının yetersiz olması, kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması, tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması olarak gösterilebilir. Çatalpınar ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; zaman zaman yaşanan taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri, kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi, nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri ve HES'lerin ilçedeki akarsu turizmi bakımından önemli çekiciliklere (başta şelaleler) zararlar vermesi olarak dikkati çekmektedir.

Çaybaşı ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi sonucu turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; Kapılı Takım Şelaleleri gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Çaybaşı ilçesinde yer alması, Kazankaya Şelalesi gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Çaybaşı ilçesinde yer alması, doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması, kültürel turizm bakımından büyük öneme sahip çok sayıda ahşap caminin Çaybaşı ilçesinde yer alması, şelaleler bakımından zengin bir ilçe olması olarak görülmektedir. Çaybaşı ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları, Karadeniz Sahil Yolu'na nispeten yakın bir konumda bulunmasının ulaşım kolaylığı sağlaması ve Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması bu fırsatların önemlilerindendir. Çaybaşı ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; altyapı olanaklarının (özellikle ulaşım) yetersiz olması, turistik tesis olanaklarının yetersiz olması, kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması, tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması olarak gösterilebilir. Çaybaşı ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri, nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri ve İlküvez Mahallesi'ne kurulan çöp tesisinin çevreye olumsuz etkileri olarak dikkati çekmektedir.

Fatsa ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi sonucu turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; İnyanı Deniz Mağaraları gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Fatsa ilçesinde yer alması, deniz ve kıyı turizmi bakımından önemli birçok plajın Fatsa ilçesinde yer alması, İnyanı turizm bakımından büyük öneme sahip çok sayıda ahşap caminin Fatsa ilçesinde yer alması, Şelaleler bakımından zengin bir ilçe olması, göl turizmi bakımından yüksek turistik çekim potansiyeline sahip Gaga

Gölü'nün Fatsa ilçesi sınırlarında yer alması, Cıngırt Kalesi gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Fatsa ilçesinde yer alması, Haznedaroğlu Konağı (Bolaman Kalesi) gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Fatsa ilçesinde yer alması, gastronomi turizmi bakımından üne sahip olan Ordu Pidesi restoranlarının yoğun olduğu Bolaman Mahallesi'nin Fatsa ilçesinde yer alması, gastronomi turizmi bakımından üne sahip olan Yalıköy Köftesi restoranlarının yoğun olduğu Bolaman ve Yalıköy Mahalleri'nin Fatsa ilçesinde yer alması olarak gösterilebilir. Fatsa ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; kamu ve özel sektör yatırımlarından önemli pay alması, yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları, Karadeniz Sahil Yolu güzergahında yer almasının ulaşım kolaylığı sağlaması, dizi çekimleri nedeniyle bilinirliğinin artması, yöreye olan ilginin artmasına bağlı olarak yapılan tanıtım ve reklam faaliyetleri ile turizmden pay alma imkânının bulunması, ekoturizmi geliştirmek için yerel yönetimlerce girişimlerde bulunulması ve Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması bu fırsatların önemlilerindendir. Fatsa ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; ilçede yer alan fabrikaların çevreye verdiği zararlar, çevre yolu bulunmaması sebebiyle yoğun trafik problemi, çarpık kentleşmenin neden olduğu problemler, deniz yolu ulaşımından yeterli düzeyde yararlanılamaması, denizyolu ulaşımının son derece sınırlı olması olarak gösterilebilir. Fatsa ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri, nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri, siyanür ile maden arama faaliyetlerinin sebep olduğu tahribatlar, trafik problemine bağlı oluşan hava ve gürültü kirliliği ve HES'lerin ilçedeki akarsu turizmi bakımından önemli çekiciliklere (başta şelaleler) zararlar vermesi olarak dikkati çekmektedir.

Gölköy ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi sonucu turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; Ulugöl Tabiat Parkı gibi turizm potansiyeli son derece yüksek bir çekiciliğin Gölköy ilçesinde yer alması, göl turizmi bakımından önemli birçok gölün Gölköy ilçesinde yer alması, karavan turizmi bakımından özel olanaklara sahip olması, doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması, şelaleler bakımından zengin bir ilçe olması, Uluvahta Yaylası gibi turistik bir çekiciliğin Gölköy ilçesinde yer alması, Gölköy Kalesi gibi turizm potansiyeline sahip bir çekiciliğin Gölköy ilçesinde yer alması, Alternatif turizm türlerine uygun coğrafi yapıya sahip olması ve anıt ağaçlar bakımından zengin olması olarak gösterilebilir. Gölköy ilçesinin turizm

bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları, yayla turizmine olan ilginin özellikle son dönemlerde artışa geçmesi, dizi çekimleri nedeniyle bilinirliğinin artması, Yeşil Yol Projesi ile ilçeye ulaşımın kolaylaşacak olması, Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması bu fırsatlardan önemlilerindendir. Gölköy ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; altyapı olanaklarının yetersiz olması, turistik tesis olanaklarının yetersiz olması, tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması ve kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması olarak gösterilebilir. Gölköy ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri, nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri ve kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi olarak dikkati çekmektedir.

Gülyalı ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi sonucu turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; deniz ve kıyı turizmi bakımından önemli birçok plajın Gülyalı ilçesinde yer alması, turizm potansiyeli yüksek tarihî köprüleri, çeşmeleri ve camiyi içerisinde barındıran Kestane Mahallesi'nin Gülyalı ilçesinde yer alması, Çikolata Park gibi turizm potansiyeli yüksek bir yapay çekiciliğin Gülyalı ilçesinde yer alması, Ordu-Giresun Havalimanı'nın büyük kısmıyla Gülyalı ilçesinde yer alması ve doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olmasıdır. Gülyalı ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları, Karadeniz Sahil Yolu güzergahında yer almasının ulaşım kolaylığı sağlaması ve Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması bu fırsatların önemlilerindendir. Gülyalı ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; çevre yolu bulunmaması sebebiyle yoğun trafik problemi, turistik tesis olanaklarının yetersiz olması, tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması ve denizyolu ulaşımının son derece sınırlı olması olarak gösterilebilir. Gülyalı ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri, nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri ve trafik problemine bağlı oluşan hava ve gürültü kirliliği olarak dikkati çekmektedir.

Gürgentepe ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi sonucu turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; Tikenlice Kaya Mezarları gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Gürgentepe ilçesinde yer alması ve doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olmasıdır. Gürgentepe ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında

ise; yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları ve Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması fırsatlar olarak görülmektedir. Gürgentepe ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; turistik tesis olanaklarının yetersiz olması, tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması, altyapı olanaklarının yetersiz olması ve kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması olarak gösterilebilir. Gürgentepe ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri, nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri ve kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi olarak dikkati çekmektedir.

İkizce ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi sonucu turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; Gençağa Kalesi gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin İkizce ilçesinde yer alması, Laleli (Eski) Camii gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin İkizce ilçesinde yer alması ve doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olmasıdır. İkizce ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları, Karadeniz Sahil Yolu'na nispeten yakın bir konumda bulunması sebebiyle ulaşımın kolay olması ve Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması gibi fırsatlar görülmektedir. İkizce ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; Turistik tesis olanaklarının yetersiz olması, altyapı olanaklarının yetersiz olması, kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması ve tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması olarak gösterilebilir. İkizce ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri ve nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri olarak dikkati çekmektedir.

Kabadüz ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi sonucu turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; Çambaşı Yaylası gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Kabadüz ilçesinde yer alması, Çambaşı Kış Sporları ve Kayak Merkezi gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Kabadüz ilçesinde yer alması, şelaleler bakımından zengin olması, Alternatif turizm türlerine uygun coğrafi yapıya sahip olması ve turistik potansiyele sahip çıplak kayalık alanlar bakımından zengin olmasıdır. Kabadüz ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları, bölgeye olan ilginin artmasına bağlı olarak yapılan tanıtım ve reklam faaliyetleri ile turizmden pay alma imkânının bulunması, dizi çekimleri nedeniyle bilinirliğinin artması, Çambaşı Kış Sporları ve

Kayak Merkezi'nin inşa edilmesiyle bilinirliğinin artması, tayla turizmine olan ilginin özellikle son dönemlerde artışa geçmesi, Yeşil Yol Projesi kapsamında yeşil yolun geçeceği güzergâhlardan birinin Kabadüz ilçesi olması, son dönemde artan ilgiyle birlikte özellikle Çambaşı Yaylası'nın kamu ve özel sektör yatırımlarından önemli pay almaya başlaması ve Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması gibi fırsatlar olarak görülebilmektedir. Kabadüz ilçesinin turizm açısından zayıflıklar bağlamında altyapı olanaklarının (özellikle ulaşım) yetersiz olması dikkati çekmektedir. Kabadüz ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; Zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri, nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri, kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi ve turistik tesis yapım faaliyetleri sırasında doğal bitki örtüsünün zarar görmesi olarak gösterilebilir.

Kabataş ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi sonucu turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; inanç turizmi bakımından öneme sahip Şid Abdal (Şidlü Dede) Türbesinin Kabataş ilçesinde yer alması, coğrafi işaretli Kabataş Helvası'nın Kabataş ilçesinde özgü bir gastronomi öğesi olması ve doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olmasıdır. Kabataş ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları ve Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması olarak görülebilmektedir. Kabataş ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; altyapı olanaklarının (özellikle ulaşım) yetersiz olması, turistik tesis olanaklarının yetersiz olması, tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması ve kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması olarak gösterilebilir. Kabadüz ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri. Nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri, kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi ve HES'lerin ilçedeki akarsu turizmi bakımından önemli çekiciliklere (başta şelaleler) zararlar vermesi olarak dikkati çekmektedir.

Korgan ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi sonucu turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; şelaleler bakımından oldukça zengin olması, Çiseli Takım Şelaleleri gibi turizm potansiyeli ve bilinirliği oldukça yüksek bir çekiciliğin Korgan ilçesinde yer alması, doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması ve Korgan Yaylası gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Korgan ilçesinde yer almasıdır.

Korgan ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları ve Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması olarak görülebilmektedir. Korgan ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; altyapı olanaklarının (özellikle ulaşım) yetersiz olması, turistik tesis olanaklarının yetersiz olması, tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması, kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması ve ören yerleri ve arkeolojik değerler bakımından oldukça fakir olması. Korgan ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri ve nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri olarak dikkati çekmektedir.

Kumru ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi sonucu turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; mağaralar bakımından oldukça zengin olması, Düzoba Yaylası gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Kumru ilçesinde yer alması, Ericek Yaylası gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Kumru ilçesinde yer alması, doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması ve Kuşnefak Kalesi gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Kumru ilçesinde yer almasıdır. Kumru ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları, yayla turizmine olan ilginin özellikle son dönemlerde artışa geçmesi, Yeşil Yol Projesi kapsamında yeşil yolun geçeceği güzergâhlardan birinin Kumru ilçesi olması ve Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması olarak görülebilir. Kumru ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; altyapı olanaklarının (özellikle ulaşım) yetersiz olması, turistik tesis olanaklarının yetersiz olması, tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması ve kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması olarak görünmektedir. Kumru ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri, nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri, Yeşil Yol Projesi güzergâhında yer alan Kumru ilçesinde projenin tamamlanmasıyla özellikle yaylalarda kontrolsüz yapılaşmanın artması ve taşıma kapasitesinin aşılması riskleri ve kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi olarak dikkati çekmektedir.

Mesudiye ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi sonucu turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; yaylalar bakımından oldukça zengin olması, Yeşilce-Topçam Yaylaları gibi turizm potansiyeli yüksek çekiciliklerin Mesudiye ilçesinde yer

alması, Keyfalan Yaylası ve Ulugöl Yaylası gibi turizm potansiyeli yüksek çekiciliklerin Mesudiye ilçesinde yer alması, doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması, inanç turizmi bakımından önemli ildeki tek tarihî mescidin Mesudiye ilçesinde yer alması, inanç turizmi bakımından önemli çok sayıda tarihî kilisenin Mesudiye ilçesinde yer alması, ören yerleri ve arkeolojik değerler bakımından çok zengin bir potansiyelin Mesudiye ilçesinde bulunması, göller bakımından zengin olması ve alternatif turizm türlerine uygun coğrafi yapıya sahip olmasıdır. Mesudiye ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; yöre halkının turizme ve turiste olan olumlu tutumları, tayla turizmine olan ilginin özellikle son dönemlerde artışa geçmesi, Yeşil Yol Projesi kapsamında yeşil yolun geçeceği güzergâhlardan birinin Mesudiye ilçesi olması ve Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması olarak görülebilmektedir. Mesudiye ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; turistik tesis olanaklarının yetersiz olması, tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersiz olması ve ilçedeki tarihî kiliselerden bir bölümünün âtıl ve bakımsız kalmış olması olarak görülmektedir. Mesudiye ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; zaman zaman yaşanan sel ve taşkın felaketlerinin olumsuz etkileri, nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri, Yeşil Yol Projesi güzergâhında yer alan Mesudiye ilçesinde projenin tamamlanmasıyla özellikle yaylalarda kontrolsüz yapılaşmanın artması ve taşıma kapasitesinin aşılması riskleri, kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi, atıl durumdaki kiliselerin yok olma tehlikesinin bulunması ve HES'lerin ilçedeki akarsu turizmi bakımından önemli çekiciliklere (başta şelaleler) zararlar vermesi olarak dikkati çekmektedir.

Perşembe ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi sonucu turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; deniz ve kıyı turizmi bakımından önemli plajların Perşembe ilçesinde yer alması, yat turizmi bakımından öneme sahip falezli ve koyların yer aldığı kıyıların Perşembe ilçesinde yer alması ve Yason Burnu ve Kilisesi gibi turizm potansiyeli yüksek çekiciliklerin Perşembe ilçesinde yer alması, kuş gözlemciliği ve kültürel turizm bakımından öneme sahip Hoynat Kayası Arkeolojik Sit Alanı'nın Perşembe ilçesinde yer alması, doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olması, mağara turizmi bakımından önemli olan Boğazcık Mağarası'nın Perşembe ilçesinde yer alması ve coğrafi işaretli Perşembe Ceviz Helvası'nın Perşembe ilçesine ait bir gastronomi ürünü olmasıdır. Perşembe ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; bölgeye olan ilginin artmasına bağlı olarak yapılan tanıtım ve reklam

faaliyetleri ile turizmden pay alma imkânının bulunması, Perşembe şehrinin "Citta Slow" ağına katılmasıyla bilinirliğinin artması, dizi çekimleri nedeniyle bilinirliğinin artması, Altınordu-Bolaman geçiş yolunun hizmete açılmasıyla trafik yükünün hafiflemesi ve buna bağlı olarak da hava ve gürültü kirliliğinin azalması ve Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması olarak görülebilmektedir. Perşembe ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; turistik tesis olanaklarının yetersiz olması, kamu ve özel sektör yatırımlarından yeterli pay alamaması ve denizyolu ulaşımının son derece sınırlı olması olarak görülebilir. Perşembe ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; yöre halkının bir bölümünün turizm ve turistler konusundaki olumsuz tutumları, zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri, nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri, kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi ve HES'lerin ilçedeki akarsu turizmi bakımından önemli çekiciliklere (başta şelaleler) zararlar vermesi olarak dikkati çekmektedir.

Ulubey ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi sonucu turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; Küpkaya Yatak İçi Şekilleri gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Ulubey ilçesinde yer alması, Ohtamış Şelalesi, Çağlayan Şelalesi ve Kadıncık Takım Şelaleleri gibi turizm potansiyeli yüksek çekiciliklerin Ulubey ilçesinde yer alması, inanç turizmi bakımından öneme sahip Şeyh Abdullah Türbesi'nin Ulubey ilçesinde yer alması ve doğal çevrenin bozulmamış ve korunmuş olmasıdır. Ulubey ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; yöre halkının turizme ve turistlere yönelik olumlu tutumları, bölgeye olan ilginin artmasına bağlı olarak yapılan tanıtım ve reklam faaliyetleri ile turizmden pay alma imkânının bulunması ve Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması olarak görülebilmektedir. Ulubey ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; turistik tesis olanaklarının yetersiz olması ve il genelinde yaygın olan tarihî ahşap camilerin örneklerine Ulubey'de rastlanmaması olarak görülebilir. Ulubey ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri, nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri ve kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi olarak dikkati çekmektedir.

Ünye ilçesi için gerçekleştirilen SWOT Analizi sonucu turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; deniz ve kıyı turizmi bakımından önemli plajların Ünye ilçesinde

yer alması, ildeki mağara turizmi bakımından en önemli mağaralardan biri olan Yazkonağı Mağarası'nın Ünye ilçesinde yer alması, mesire yerleri bakımından zengin olması, kentsel sit alanı ve tarihî kentsel mimarî açısından son derece zengin olması (tarihî konaklar, sokaklar, çarşılar, hamamlar gibi), Çınarsuyu Tabiat Parkı gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Ünye ilçesinde yer alması, Ünye Kalesi gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Ünye ilçesinde yer alması, ören yerleri ve arkeolojik değerler bakımından zengin olması, ilde günümüzde ayakta kalabilen tek han olan Kefeli Han'ın Ünye ilçesinde yer alması, Yaşayan Kültürel Miraslar Müzesi (Müze Ev) gibi turizm potansiyeli yüksek bir çekiciliğin Ünye'de yer alması, ilde tek ve turizm potansiyeli yüksek olan at çiftliği ve binicilik tesislerinin Ünye ilçesinde yer alması ve inanç turizmi bakımından öneme sahip olan Şeyh Yunus Emre Türbesi Ünye ilçesinde yer almasıdır. Ünye ilçesinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; bölgeye olan ilginin artmasına bağlı olarak yapılan tanıtım ve reklam faaliyetleri ile turizmden pay alma imkânının bulunması, dizi çekimleri nedeniyle bilinirliğinin artması, çevre yolunun hizmete açılması ile şehir merkezinin trafik yönünden rahatlaması ve buna bağlı olarak hava ve gürültü kirliliğinin azalması, Karadeniz Sahil Yolu güzergahında yer alması sebebiyle ulaşım olanakları bakımından zengin olması, tarihî konakların bir bölümünün konaklama tesisi olarak kullanıma açılması ve Ordu-Giresun Havalimanı'nın hizmete açılması ile ulaşım olanaklarının artması olarak görülebilir. Ünye ilçesinin turizm açısından zayıflıkları; Çınarsuyu Tabiat Parkı gibi turizm potansiyeli yüksek olan çekiciliğin âtıl ve bakımsız durumda olması, ilçede yer alan fabrikaların çevreye verdiği zararlar, şehir merkezinin çok fazla betonlaşmaya maruz kalması ve denizyolu ulaşımının son derece sınırlı olması olarak görülebilmektedir. Ünye ilçesinin turizm açısından tehditleri ise; zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri, nadiren de olsa yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri, kaya mezarlarının defineciler tarafından tahrip edilmesi ve Ünye Çevre Yolu'nun hizmete açılması ile transit yolcuların Ünye şehir merkezine uğramadan geçmesi olarak dikkati çekmektedir.

Ordu ili geneli için gerçekleştirilen SWOT Analizi sonucu turizm bakımından sahip olduğu üstünlükler; Ordu ilinin turizm potansiyeli yüksek çok sayıda yayla yerleşimine sahip olması, kıyı ilçelerinde deniz ve kıyı turizmi bakımından çok sayıda plajın (2 adedi mavi bayraklı) bulunması, kış turizmi olanakları bakımından denize en yakın kış sporları ve kayak merkezine sahip olması, alternatif turizm türlerine imkân

sağlayan kaynaklara sahip olması, kaplıca turizmine imkân sağlayan kaynaklara sahip olması, hava ve karayolu ulaşımının gelişmiş olması (Kapsamlı asfalt yol ağı, çevre yolları ve havalimanının bulunması), il genelinin şelaleler bakımından son derece zengin olması, il genelinin tarihî ahşap camiler bakımından son derece zengin olması, Ordu ili ilçelerinin büyük bölümünde doğal yapı ve çevrenin korunmuş ve bozulmamış olması, ilin coğrafi işarete sahip ürünlerinin mevcudiyeti, ilde göl turizmi bakımından önemli çekiciliklerin mevcudiyeti, ilde kültürel turizm bakımından oldukça önemli olan kentsel sit alanlarının varlığı, ilin ören yerleri ve arkeolojik değerler bakımından oldukça zengin olması ve ilde turizm potansiyelleri oldukça yüksek tabiat parklarının mevcudiyeti olarak sayılabilir. Ordu ilinin turizm bakımından fırsatlarına bakıldığında ise; dağ ve yayla turizmine olan ilginin son dönemlerde artış göstermesi, Ordu-Giresun Havalimanı'nın faaliyete geçmesi ile ulaşım olanaklarının artması, Altınordu ilçesinde Boztepe Teleferik Ulaşım Hattı'nın faaliyete geçmesi ile ulaşım çeşitliliği ve yeni bir turistik çekiciliğin ortaya çıkması, Altınordu, Perşembe ve Ünye ilçeleri için çevre yollarının açılması, Çambaşı Kış Sporları ve Kayak Merkezi'nin faaliyete geçmesi ile ilde turizm olanaklarının çeşitlenmesi, yerel yönetimlerin turizm yatırımlarına yönelmeye başlaması, Perşembe şehrinin "Citta Slow" olarak tescillenmesi ile hem Ordu ilinin hem de Perşembe ilçesinin bilinirliğinin artması, televizyon dizisi çekimlerinin ilin tanıtımına katkı sağlaması, Dere Yolu ve Yeşil Yol Projeleri ile ulaşım imkanlarının artması, Yabancı turistlerin (özellikle Arap turistler) Ordu iline olan yüksek ilgisi, DOKA ve Tarımsal Kalkınma Ajansı'nın Ordu ilini de kapsayan turizm projeleri, Yeşil Yol Projesi ile Ordu ili yaylaları ve komşu illerdeki yaylalar arasındaki ulaşım ağının gelişmesi ve turizm açısından ulaşım kolaylığı sağlanması, yerel yönetimlerin ekoturizm ve kış turizmi yatırımları ile turizm sezonunun uzatılmasına yönelik çalışmaları, Ordu ilinin büyük bölümünde yöre halkının turizme ve tursite karşı olumlu tutumları, uluslararası ve ulusal zincir konaklama işletmelerinin Ordu'da tesisler açmasıyla konaklama hizmetlerinin gelişmeye başlaması ve Ordu ilinde çevre yolu çalışmaları ile trafik sorunlarının belirli oranlarda çözülmüş olması olarak görülebilmektedir. Ordu ilinin turizm açısından zayıflıkları; turistik alanların büyük çoğunluğunda altyapı (başta ulaşım) ve tesis eksiklikleri, il genelinde belirli ilçeler dışında konaklama imkanlarının yetersiz olması, turizm yatırımlarının son dönemde artmasına rağmen halen yetersiz olması, Ordu ilinde iklimin deniz ve kıyı turizmine uygun olmayışı, tüm çabalara rağmen turizmin halen sezonluk olarak sürmesi, Ordu ilinde deniz yolu ulaşım imkânlarının son derece sınırlı olması, ilde

turizmin sezonluk olması nedeniyle kalifiye personel bulmakta yaşanan zorluklar, Ordu'da birçok ilçede özellikle turizm bağlamında tanıtım ve reklam faaliyetlerinin yetersizliği, ilde özellikle kıyı ilçelerinde yoğunlaşan fabrika ve sanayi tesislerinin çevreye verdiği zararlar olarak görülebilmektedir. Ordu ilinin turizm açısından tehditleri ise; il genelinde zaman zaman yaşanan sel, taşkın ve heyelan felaketlerinin olumsuz etkileri, il genelinde kaya mezarlarının, şelalelerin ve tarihî köprülerin defineciler tarafından tahrip edilmesi, ilde bazı yörelerde definecilerin faaliyetleri ile yöre halkını yıldırmasına bağlı olarak halkın bazı ilçelerde yabancılara karşı olumsuz tutum ve davranışlarda bulunması, il genelinde zaman zaman yaşanan orman yangınlarının olumsuz etkileri, ilde yatırımların çoğunlukla belirli turistik destinasyonlarda yoğunlaşması, turizm merkezlerinde taşıma kapasitelerinin aşılmasına bağlı olarak yaşanan tahribatlar ve geri döndürülemez zararlar, sürdürülebilirlik bilincinin halen yerleşmemiş olması, Yeşil Yol Projesi ile yaylalara ulaşımın kolaylaşması ve kontrolsüz yapılaşmanın artma tehlikesi, uluslararası ve ulusal zincir konaklama işletmelerinin Ordu'da tesisler açmasına bağlı olarak yerel işletmelerin rekabet gücünün azalması, Ordu ilinde nispeten gelişim gösteren ilçelerdeki fazla betonlaşma ve çarpık kentleşmenin olumsuz etkileri, Ordu ilinde kıyı ilçelerinde yanlış kıyı kullanımına bağlı olarak turistik çekiciliklerin zarar görmesi ve Ordu ili genelinde faaliyette bulunan ve inşaatı süren HES'lerin özellikle akarsuların turizm potansiyelleri (başta şelaleler) üzerinde yarattığı tehditler ve tahribatlar olarak dikkati çekmektedir.

Ordu ili için gerçekleştirilen turizm alanları yaşam döngüsü modeli sonuçlarına göre; keşfetme evresinin 1880'li yıllarla başladığı ve evrenin başlarında turistler için özel olanaklar ve kuruluşların Ordu'da yer almadığı düşünülmektedir. Bununla birlikte 1883 yıllında sadece Kavrazoğlu Mehmet Ağa Hanı konaklama imkânı sunmaktadır. 1900'lü yılların başında ise fındık ihracatının başlamasının getirmiş olduğu etkileşim ile Avrupalı tüccarlar Ordu'ya ziyaretler gerçekleştirmişlerdir. Ordu'da 1905 yılında ise 2 otel ve 16 han yer almaktadır. Bu dönemde yerel halk ile turistler arasında iletişimin fazla olduğu düşünülmektedir. Ordu ilinde ilgi duyma evresine ziyaretçi sayılarının artışı ve düzenliliğine bağlı olarak 1995-1996 yıllarında geçtiği düşünülmektedir. Ancak bu evrenin göstergeleri daha çok 2000'li yıllarda ortaya çıkmıştır. Yerel halkın turizmden pay almaya başlaması 2004 yılında Ordu Belediyesi'nin el sanatları satış kulübelerini inşa etmesiyle gerçekleşmiştir. Yine

ziyaretçiler için Pazar alanı tanımı da bu kulübelerin inşasıyla tamamlanan el sanatları pazarının oluşmasıyla başlamıştır. Reklam ve tanıtım faaliyetleri bu evrede daha çok yerel basın ve yayın organlarıyla gerçekleştirilmektedir. Turizm sezonu bu evrede yaz aylarına denk gelecek şekilde oluşmuştur. Bunda özellikle yaylacılık faaliyetlerinin daha çok yaz aylarına denk gelmesinin de etkisi bulunmaktadır. Ayrıca Avrupa'da çalışan Ordulu işçilerin de tatillerini büyük oranda yaz aylarında kullanması de sezonun oluşumunda etkili olmuştur. 2000'li yılların başında özellikle İstanbul merkezli büyük seyahat acenteleri Karadeniz turları düzenlemeye başlamışlar ve Ordu'yu da bu tur güzergahına eklemişlerdir. Bu evrenin bir göstergesi olan özellikle yaz aylarında trafik sorununun oluşumu 2000'li yılların başlarında ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu sorunun çözümü için 2007 yılında çevre yolu projesi hazırlanmış ve 2012 yılında yol yapım çalışmaları başlamıştır. Ordu Çevre Yolu Projesinin ilk etabı ise 2019 yılında hizmete açılmıştır. Günümüzde ikinci etap çalışmaları sürdürülmektedir. Yine aynı şekilde yöresel baskılarla 2015 yılında Ordu-Giresun Havalimanı faaliyete geçmiştir. 2011 yılı itibarıyla gelişme evresine girdiği düşünülen Ordu ili bu evrenin pek çok göstergesini tamamlamış durumdadır. 2019 yılında Altınordu ilçesi Şarkiye Mahallesi'nde hizmete açılan el sanatları ve yöresel ürünler pazarı gerçek anlamda turistlere yönelik kurulan ilk düzenli pazar olarak dikkatleri çekmektedir. İl turizminde yöreye gelen turist sayısında günümüzde bir düşüş yaşanmadığı için bu duruma yönelik bir kontrol mekanizması da yerel yönetimlerce geliştirilmiş değildir. Eski tesislerin yerine (Ordu ili için hanlar gösterilebilir) turistlere yönelik büyük ve gelişmiş tesislerin yapım zamanı 1952 yılı ve hatta daha öncesi gösterilebilir. Bununla birlikte özellikle son on yıllık süreçte ulusal ve uluslararası zincir otel firmalarının Ordu iline tesisler açmaya başladığı gözlenmektedir. Yine bu evre içerisinde özellikle turistik tesis ve ulaşım olanaklarının inşası DOKA ve Tarımsal Kalkınma Ajansı tarafından projelendirilip desteklenmiştir. Günümüzde özellikle turizm odaklı yatırımlar sürdürülmektedir. Yardımcı hizmetler bakımından gösterilebilecek ilk işletme bir kuru temizleme firması olan İmren Kuru Temizleme firmasının 1958 yılında hizmete girmesidir. Böylelikle bu evreye ait bir gösterge çok önceki bir evrede sağlandığı görülebilmektedir. Bunlarla birlikte insan yapımı tesislerle desteklenen ve özel olarak pazarlanan turistik sahalara örnek olarak 2009 yılında hizmete açılan Ulugöl Tabiat Parkı gösterilebilir. Parka giriş ücretli olup içerisinde karavan park alanı, kiralık kır evi hizmetleri, restoran ve kafeteryalar da yer almaktadır. Bunun gibi bir saha da 2011 yılında hizmete açılan Çınarsuyu Tabiat

Parkı'dır. Bu park da yine ücretli girişe sahip olup içerisinde barındırdığı konaklama, restoran ve plaj hizmetleri ile bu anlamdaki önemli turistik çekiciliklerden biridir. Ordu ilinin fiziksel değişimi bağlamında ise 2014 yılında Büyükşehir Belediyesi'nin kontrolünde Altınordu şehir merkezinde özellikle Atatürk Bulvarı'na bakan binaların benzer renklerde boyanması zorunluluğu getirilmesi, 2019 yılında Altınordu şehir merkezinde Sırrı Paşa Caddesi'nde yapılan cephe ve zemin yenileme çalışmaları, 2020 yılında Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan "Dört Mevsim Bulutlara Dokunun Projesi" kapsamında Boztepe'de gerçekleştirilen çevre düzenlemeleri, yine 2020 yılında Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilen Kabadüz ilçesinde yer alan Çambaşı Yaylası merkezindeki binalara yapılan dış cephe ahşap giydirme çalışmaları örnek olarak gösterilebilir. Sağlamlaşma evresi kriterlerinin birkaçını sağlamış olan Ordu ilinin bu evre içerisinde bulunduğunu söylemek pek doğru olmayacaktır. Zira henüz gelişme evresinde yer alan, "ziyaretçi sayısının yoğun turizm dönemlerinde yerel halkın nüfusunu aşması" gibi önemli bir kriteri sağlayamamaktadır. Bununla birlikte sağlamlaşma evresinin göstergelerinden olan turizm sektöründeki yükseliş oranının düşmesi gibi bir durum Ordu'da şu an için görülmemektedir. Aksine yatırımlarda ve Ordu'ya gelen ve konaklayan turist sayılarında artış görülmektedir. Tüm bunlarla birlikte reklamcılık faaliyetleri açısından özellikle son dönemlerde TRT gibi ulusal kanallarda Ordu ilinin turizm potansiyeli ile ilgili yayınlar görülmektedir. Turizm sezonunu uzatmak için gösterilen yerel çabalardan önemli bazıları ise; 2001 yılında Fatsa ilçesinde Kabakdağ Ekoturizm Mahallesi'nin ve 2012 yılında ise Altınordu ilçesinde Kayabaşı Ekoturizm Mahallesi'nin faaliyete geçirilmesi, 2017 yılında Kabadüz ilçesi Çambaşı Yaylası'nda Çambaşı Kış Sporları ve Kayak Merkezi'nin faaliyete geçirilmesidir. Ayrıca Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafında Altınordu ilçesi şehir merkezindeki sokak ve caddelerine yerleştirilen "4 Mevsim Ordu" afişleri vasıtasıyla Ordu'da turizmin yıl içinde her dönemde devam ettiği vurgulanmak istenmektedir. Bu çabalar aslında sağlamlaşma evresinde yer alan ve yavaşlayan turizmi tekrar canlandırmak için gerçekleştirilen faaliyetler olmayıp aksine yükselişte olan turizmi daha da geliştirmek adına yapılmaktadır. Bu nedenle de aslında sağlamlaşma evresinin bu göstergesinin gerçekleştiğini söylemek yanlış olacaktır. Büyük turistik konaklama zincirleri bakımından; Ordu'da 2011 yılında Anemon ve Hampton otellerinin, 2016 yılında ise Radisson Blue otelinin hizmete açılması en önemli gelişmelerdir. Bunlar dışında kötüleşen tesislerin tercih edilmemesi, bir eğlence işi bölgesi ya da turistler ve

tesislerle ilgili yerel bir muhalefet ya da hoşnutsuzluk durumları şu an için Ordu ilinde görülmemektedir. Sağlamlaşma evresi sonrasında yer alan durgunluk, düşüş ve gençleşme evrelerine ait herhangi bir gösterge Ordu ili için sağlanmamaktadır. Ordu ili için uygulanan Butler (1980)'ın "Turizm Alanı Yaşam Döngüsü Modeli"ne göre ilin turistik bir destinasyon olarak gelişme evresinde yer almakla birlikte sağlamlaşma evresine ait bazı göstergeleri de sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Sonraki dönemlerde sağlamlaşma evresinin tüm göstergelerini tamamlaması beklenirken doğal süreç gereği durgunluk evresine geçmesi de beklenmektedir. Bu noktada alınacak önlemlerle Ordu ilinin gençleşme evresine geçişi sağlanmalıdır. Ordu'nun düşüş dönemi değil de gençleşme dönemine girebilmesi için öneri olarak daha önce keşfedilmemiş doğal çekiciliklerin ortaya çıkarılması ve turizme kazandırılması getirilebilir. Bununla birlikte yapay eğlence tesislerinin ve bölgelerinin kurulması ve çeşitlendirilmesi getirilebilecek bir diğer öneridir. Aynı zamanda tanıtım ve reklamcılık faaliyetlerinin uluslararası boyutlarda gerçekleştirilmesi bölgeye yeni turistlerin çekilmesi ve ilginin arttırılması bakımından önemlidir.

Ordu ili için uygulanan "The Tourism Climatic Index (TCI)" yöntemi sonuçlarına göre; Altınordu için klimatik konfor açısından yıllık ortalama TCI değeri 52,5 olup, yıl içerisindeki aylara göre puan dağılımı incelendiğinde 5 ayın "Kabul edilebilir", 4 ayın "Sınırda" ve 3 ayın ise "İyi" kategorisinde yer aldığı görülmektedir. Klimatik konfor bakımından "iyi" kategorisine giren ocak, şubat ve mart ayları turizm için en müsait aylar olarak görülmektedir. Nisan, eylül, ekim ve kasım ayları ise en düşük puanla "sınırda" kategorisine dahil olan aylar durumundadır. Mayıs, haziran, temmuz, ağustos ve aralık ayları ise "Kabul edilebilir" kategorisinde yer alarak klimatik konfor bakımında ortalama değerlere sahiptir. Mevsimsel olarak bakıldığında ise daha çok kış mevsimi turistik konfor açısından ön plana çıkan dönem olarak gösterilebilir. Altınordu ilçesi deniz ve kıyı turizmi açısından öneme sahip haziran-eylül aralığında klimatik konfor bakımından "Kabul edilebilir-Sınırda" kategorilerine dahil olduğu görülebilmektedir. Ünye için klimatik konfor açısından yıllık ortalama TCI değeri 56,3 olup, yıl içerisindeki aylara göre puan dağılımı incelendiğinde 6 ayın "İyi", 3 ayın "Sınırda", 1 ayın "Çok iyi", 1 ayın "Kabul edilebilir" ve 1 ayın da "Elverişsiz" kategorisinde yer aldığı görülmektedir. Klimatik konfor bakımından "Çok iyi" kategorisindeki mayıs ayı ile "İyi" kategorisine giren ocak, şubat mart, haziran, temmuz ve aralık ayları turizm için en müsait aylar olarak görülmektedir. Ekim ayı en

düşük puanı alarak klimatik konfor bakımından "Elverişsiz" kategorisinde yer alırken, ağustos, eylül ve kasım ayları ise düşük puanlarla "sınırda" kategorisine dahil olmuştur. Nisan ayı ise "Kabul edilebilir" kategorisinde yer alarak klimatik konfor bakımında ortalama değere sahiptir. Mevsimsel olarak bakıldığında ise daha çok kış, ilkbahar ve yaz mevsimleri turistik konfor açısından ön plana çıkan dönem olarak gösterilebilir. Ünye ilçesi deniz ve kıyı turizmi açısından öneme sahip haziran-eylül aralığında klimatik konfor bakımından "İyi-Sınırda" kategorilerine dahil olduğu görülebilmektedir. "Tourism Climatic Index" modeli Ordu ili Altınordu ve Ünye ilçeleri üzerine uygulanmış ve bu modelden elde edilen sonuçlara göre ilçeler 72 ile 32 arasında değişiklik gösteren TCI puanları almıştır. Bu puanlarla Altınordu ve Ünye ilçelerinde "Çok iyi", "İyi", "Kabul edilebilir", "Sınırda" ve "Elverişsiz" sınıflandırma kategorileri görülürken, "İdeal", "Mükemmel", "Çok elverişsiz", "Son derece elverişsiz" ve "İmkânsız" sınıflandırma kategorileri hiçbir ay için görülmemiştir. Ünye ilçesindeki ekim ayı için elde edilen "Elverişsiz" konfor kategorisi dışındaki tüm aylarda Altınordu ve Ünye ilçeleri aldıkları puanlara göre "Sınırda" ile "Çok iyi" ("Sınırda" ve "Çok iyi" dahil) kategorileri aralığında sınıflandırıldığından klimatik konfor bakımından nispeten uygun şartlara sahip olduğu söylenebilir.

Ordu ili ilçeleri için uygulanan "Doğa Temelli Turizm İçin Doğal Kaynakların Ölçümü" modeli sonuçlarına göre çekicilik çeşitliliği bakımından en yüksek ilçe Perşembe, en düşük ilçe ise Kabataş olmuştur. Bu değerlendirmeye göre Perşembe ilçesi çekicilik çeşitliliği bakımından yüksek çeşitliliğe sahip iken, Altınordu, Fatsa, Ünye, Gülyalı, Kabadüz, Akkuş, Kumru, Korgan, Çamaş, Gölköy, Ulubey, Mesudiye ve Aybastı ilçeleri orta düzeyde çeşitliliğe sahiptir. Çaybaşı, İkizce, Çatalpınar, Kabataş ve Gürgentepe ilçeleri ise düşük çeşitliliğe sahip ilçelerdir. Yöntemde bulunan çekicilik çeşitliliklerin sayısı bakımından en yüksek puana sahip ilçe "34" puanla Altınordu ilçesidir. Altınordu ilçesi için çeşitlilik türü olarak "floral" ve "şelale" doğal turistik kaynaklar hâkimdir. "Floral" türünün bu kadar yüksek puanda olmasının sebebi ise ilçede çok sayıda anıt ağacın bulunmasıdır. En düşük çeşitlilik sayısı puanına sahip olan ilçe ise Kabataş'tır. Kabataş ilçesi bu çeşitlilik türlerinin hiçbirine sahip olmadığından "0" puan almıştır. Ulaşılabilirlik kategorisi bakımından Çaybaşı, İkizce, Akkuş, Kumru, Korgan, Çatalpınar, Kabataş ve Aybastı'nın 8'er puan alarak orta-iyi erişim sınıfına girdiği, Kabadüz, Çamaş, Gürgentepe, Gölköy ve Ulubey ilçelerinin 9 puan ve Altınordu, Fatsa, Ünye, Gülyalı ve Mesudiye ilçelerinin ise 10

puan alarak iyi erişim sınıfına girdiği görülmüştür. Destekleyici altyapı kategorisinde Altınordu, Fatsa ve Ünye ilçeleri 10'ar puan alırken, Perşembe, Gülyalı, Gölköy ve Kabadüz ilçeleri 9'ar puan almıştır. Aybastı, Ulubey ve Mesudiye 8'er puan alırken Akkuş, Çamaş ve Gürgentepe 7'şer puan almıştır. Kumru, Korgan, Çaybaşı ve İkizce ilçeleri bu kategoriden 6'şar puan alırken, Çatalpınar ve Kabataş ilçeleri ise 5'er puana sahiptir. Çevresel bozulma kategorisinde Altınordu, Fatsa, Ünye, Gülyalı, Perşembe, İkizce, Korgan, Kumru, Aybastı, Akkuş, Mesudiye, Gölköy, Gürgentepe, Çamaş, Kabataş, Çatalpınar ve Ulubey ilçeleri göstergelerden aldıkları puanlarla düşük çevresel bozulma sınıfına dâhil olmuşlardır. Ancak Çaybaşı ve Kabadüz aldıkları puanlar doğrultusunda düşük-orta düzeyde çevresel bozulma sınıfındadır. Bu noktada çok yüksek oranda olmamakla birlikte Çaybaşı ve Kabadüz'de çevresel bozulmanın yaşandığı söylenebilir. Doğal turizm kaynaklarının bölgesel önem düzeyine göre ölçüm kategorisinde göstergelerden en yüksek puanı alan Aybastı ve Kabadüz ilçeleri en önemli turistik kaynak sahaları olarak dikkati çekerken bu ilçeleri takip eden Altınordu, Perşembe ve Mesudiye ilçelerinin de yine önemli turistik kaynak sahaları olduğu görülmektedir. Fatsa, Ünye, Gülyalı, Akkuş, Kumru, Korgan, Çamaş, Gürgentepe, Gölköy ve Ulubey ise aldıkları puanlara göre önem düzeyi orta seviye olan kaynak sahaları olmuştur. En düşük puanı alan İkizce, Çaybaşı, Kabataş ve Çatalpınar ilçeleri ise önem düzeyi en düşük turistik kaynak sahaları olmuştur.

Çekicilik çeşitliliği kategorisi değerlendirmesi sonucu Çaybaşı, İkizce, Çatalpınar, Kabataş ve Gürgentepe ilçeleri düşük çeşitliliğe sahip ilçeler olduğu görülmektedir. Coğrafi konum olarak da birbirlerine çok yakın olan Çaybaşı ve İkizce ilçeleri ile Çatalpınar ve Kabataş ilçeleri turizm açısından birlikte değerlendirilebilir. Mesela tur planlaması yapılırken güzergâh hem Çaybaşı hem de İkizce ilçelerini kapsayacak şekilde oluşturulabilir. Aynı şekilde Çatalpınar ve Kabataş ilçelerinin ikisini birden kapsayan rotalar oluşturulabilir. Yine Gürgentepe ilçesi orta düzeyde çekiciliğe sahip Gölköy ilçesi için oluşturulabilecek güzergahların içerisine dahil edilerek turizme kazandırılabilir. Bu sayede turistlerin yöreyi ziyaret etmek için vereceği karar sürecine olumlu bir etki yapılabilir. Orta düzeyde çeşitliliğe sahip Altınordu, Fatsa, Ünye, Gülyalı, Kabadüz, Akkuş, Kumru, Korgan, Çamaş, Gölköy, Ulubey, Mesudiye ve Aybastı ilçeleri yine kendi aralarında gruplandırılarak rotalar oluşturulabilir. Ayrıca bu ilçeler arasındaki ulaşım olanakları iyileştirilerek turistlerin kısa zaman diliminde daha fazla çekiciliği ziyaret edebilmesine olanak sağlanabilir.

Çekicilik çeşitliliğinin yüksek olduğu Perşembe ilçesi ise zaten kendi başına bir çekim merkezi olduğundan bu noktada reklam-tanıtım faaliyetleri ve otel hizmetleri için daha fazla yatırım yapmak iyi birer seçenek olacaktır. Erişilebilirlik kategorisi değerlendirmesi incelendiğinde tüm ilçelere asfalt yolla ve tüm araç türleriyle ulaşılabildiği görülmektedir. Tüm araçlarla ulaşılabilen ancak yer yer bozuk asfalt yapısına sahip Çaybaşı ve İkizce ilçelerinde ise yolların onarılarak kaliteli asfalt yapısına kavuşturulması turizm açısından son derece önemlidir. Malum ilkbahar aylarında özellikle yüksek rakıma sahip yayla yollarında kar erimeleri ve suların yüzeysel akışa geçmesi kimi zaman yollarda tahribata sebep olabilmektedir. Bu sebeple ilçelerin yolları özellikle de yüksek rakım değerine sahip yollar belirli aralıklarla kontrol edilerek herhangi bir problem olması durumunda müdahale edilmesi şarttır. Ordu Büyükşehir Belediyesi tarafından bisiklet kiralama sistemi kullanıma sunulmuştur. Çok sayıda kişi tarafından kullanılmaya başlayan bu sistemin yanında yurtdışında kullanılan saatlik araç kiralama sistemi de il genelinde uygulamaya konulabilir. Bu sistemde il genelinde park alanları bulunan kiralık araçlar tıpkı bisiklet sisteminde olduğu gibi bir yerden teslim alınıp farklı bir yerde bırakılabilmektedir. Bu sayede tüm gün araç kiralamak istemeyen turistler aracı teslim aldıktan birkaç saat sonra ulaştıkları yerde aracı park ederek kullandıkları kadar ödeme yapmaktadır. Bu sistemin otoparkları çok rağbet gören turistik çekiciliklerin bulunduğu alanlarda da yer alabilir. Altınordu, Fatsa, Ünye, Gülyalı, Kabadüz, Perşembe ve Gölköy ilçelerinde genel anlamda bir altyapı sorunu görünmemektedir. Ancak yine de Gülyalı ilçesinde barbekü altyapısının geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca Kabadüz, Gölköy Aybastı ve Ulubey ilçeleri için engelliler için erişim altyapısı mutlaka oluşturulmalıdır. Akkuş ilçesi için piknik masaları ve engelli erişim altyapısına ihtiyaç duyulmakta olup özellikle engelli erişimi altyapısı acil sağlanmalıdır. Çamaş ve Gürgentepe ilçeleri için barbekü ve engelli erişimi altyapıları oluşturulmalıdır. Kumru, Korgan, Çaybaşı ve ikizce ilçeleri için piknik masaları, barbekü ve engelli erişimi gibi çok sayıda altyapı eksikliği mevcut olduğundan bunlar mutlaka giderilmelidir. Çatalpınar ve Kabataş ilçeleri için ise piknik masaları, oturaklar/banklar, barbekü ve engelli erişimi altyapıları eksik olduğundan mutlaka bu destek altyapı elemanlarının tamamlanması gereklidir. Ordu ili geneline uygulanan yöntem sonucu en problemli ilçelerin Çatalpınar ve Kabataş ilçeleri olduğu görülmüştür. Çevresel bozulma kategorisinde bazı ilçelerde problemler mevcuttur. Çaybaşı özellikle çöp problemi yaşamaktadır. Yapımı yakın süre içinde tamamlanan

katı atık tesisinden sızan sular çevreye zarar vermektedir. Gerekli önlemlerin alınarak tesisin istikrarlı hale getirilmesi şarttır. Kabadüz'de ise özellikle Çambaşı Yaylası ve çevre obalarda giderek artan yapılaşmalar, yörede doğa üzerindeki baskıyı arttırmaktadır. Bu yapılaşmalar mutlaka kontrol altında tutulmalı, izinsiz yapılaşmaya kesinlikle müsaade edilmemelidir. Mutlaka yapılaşma gerekiyorsa da sürdürülebilir bir biçimde ve doğal yapıyı bozmayacak şekilde olmalıdır. Korgan ilçesinde geçmişten günümüze yaşanan heyelanlar çevresel bozulma bakımından ilçedeki en önemli problemdir. Özellikle kanalizasyon ve su şebekesi incelenerek yer altına suların sızması önlenmeli ve yüzey suları da en kısa yoldan vadi tabanlarına ulaştırılmalıdır. Yine Aybastı ilçesinde yaşanan heyelan çevresel bozulma açısından ilçe için olumsuzluk yaratmaktadır. Bu nedenle heyelan risk analizleri yapılarak riskin yüksek olduğu bölgeler kullanıma kapatılmalıdır.

Ordu ilinde turizme etki eden olumsuz faktörlerin başında hiç şüphesiz altyapı ve turistik tesis yetersizliği gelmektedir. Bu bağlamda özellikle ün kazanmış ve bilinirliği yüksek çekicilikler için altyapı ve tesis olanakları nispeten daha iyi durumda olmasına karşın yüksek potansiyeline rağmen başta ulaşım olanakları olmak üzere altyapı sorunları ve konaklama tesisleri bakımından zayıf olan çok sayıda çekicilik bulunmaktadır. Bu çekicilikler başta ulaşım olanakları bakımından iyileştirilmeli ve tesisler bakımından zenginleştirilmelidir. Bununla birlikte tek olarak çekim gücü nispeten düşük olan turistik destinasyonlar için ise ulaşım şartlarının iyileştirilmesinin yanı sıra birbirine yakın olanlar için ortak bir lokasyon belirlenerek tesisler inşa edilebilir. İl turizmi bakımından turizmi etkileyen bir başka problem ise henüz turizme kazandırılmamış çekiciliklerin varlığıdır. Başta mağaralar ve şelaleler olmak üzere çok sayıda çekicilik il sınırlarında yer almasına rağmen turizme elverişli imkânlara sahip değildir. Bu çekicilikler bu çalışma ve literatürde yer alan diğer çalışmaların da katkısıyla turizme kazandırılmalı ve Ordu ilinin turizm potansiyelinden tam olarak faydalanılmalıdır. Sahada turizme etki eden olumsuz faktörlerden bir başkası da bazı turistik çekiciliklerin âtıl, bakımsız ve kondisyon bakımından kötü durumda olmasına bağlı olarak yok olma tehdidi altında bulunmasıdır. Bunlardan başka yöresel mimarî örneklerinin (özellikle konaklar) yer aldığı ilçelerde (Altınordu, Ünye, Çamaş gibi) bu yapılardan bazılarının bakımsız kaldığı ve kaderine terk edildiği saha çalışmalarında gözlenmiştir. Benzer bir durum ilçelerdeki tarihî çeşmelerden bazıları için de geçerlidir. Saha çalışmaları sırasında gözlenen bir başka durum ise Mesudiye ilçesinde

yer alan bazı tarihî kiliselerin dönüştürülerek farklı amaçlarla kullanılmasıdır. Bu tarihî yapılarda oluşan hasarların telafisi oldukça zordur. Bu tür yanlış kullanımlar tespit edilmeli ve turizm potansiyeli son derece yüksek ancak bakımsız kalmış alanlar denetimlerle tekrar turizm açısından önemli sahalar haline getirilmelidir. Ayrıca bu çekicilikler koruma altına alınmalı ve aksi davranışlarda bulunanlar için yasal düzenlemelerle caydırıcı yaptırımlar getirilmelidir. Bunlarla birlikte yine il genelinde yer alan anıt ağaçların da bir bölümü tahribata uğramış bir bölümü ise tamamen yok olmuştur. Bu hasar ve kayıplar da il turizmine olumsuz etkiler yapmakta ve turistik zenginliğine zarar vermektedir. Yasal yaptırımlar ve daha önce de tarafımızca önerilen kamera sistemi ile koruma altına alınması bu konudaki caydırıcılığı arttıracağı düşüncesindeyiz. İldeki turizmi etkileyen bir başka olumsuz faktör ise ilçelerin büyük bölümünde örneklerine rastlanan tarihî ahşap camilerin onarılması sırasında aslına uygun olmayan değişikliklerin (siding kaplama, kapı-pencere ekleme, iç donatı elemanlarının farklı malzemelerden inşa edilerek değiştirilmesi vb.) yapıldığı saha çalışmaları sırasında dikkati çekmesidir. İnanç ve kültür turizmi bakımından son derece öneme sahip bu yapıların asıl özelliği olan yapı malzemelerinin değiştirilmesi camilerin turistik açıdan sahip olduğu çekiciliğini yitirmesine sebep olmuştur. Bu durum bazı yapılarda geri döndürülemez tahribatlara yol açsa da geri döndürülebilir olanlar mutlaka aslına uygun olarak tekrar restorasyon işlemine tabi tutulmalıdır. Ordu'da turizme etki eden faktörlerden biri de turistik çekiciliklerin bir bölümünün defineci olarak nitelendirilen kişilerce tahrip ya da yok edilmesi gelmektedir. Bu problemin çözümünde Ordu ili ilçelerinde eğitimler verilerek halkın bilinçlenmesi sağlanabilir. Ayrıca yasal yaptırımların daha caydırıcı olacak şekilde ağırlaştırılması gerekmektedir. Bununla birlikte bu çekicilik sahalarına güvenlik kameraları yerleştirilmesi ve 24 saat gözlem altına alınması bir başka çözüm şekli olabilir. Definecilerin faaliyetleri sebebiyle oluşan bir başka problem de Ordu'da pek çok ilçede yöre halkının bu faaliyetlerden rahatsızlık duyması ile ilgilidir. Bu durumun şüphesiz turizmi etkileyeceği düşünülmektedir. Halkın yabancılara olan olumsuz tutumu turizme olan bakış açısını da etkilemiştir. Özellikle bazı turistik değere sahip çekicilikleri görmek isteyen turistlerin karşılaşabilecekleri bu olumsuz tutumlar turistler üzerinde memnuniyetsizlik ve rahatsızlık oluşturabilir. Ayrıca turistlerin tekrar ziyaret etme ya da tavsiye güdülerine de etkide bulunabilir. Bu sebeplerle öncelikle definecilerin faaliyetlerine yukarıda bahsedilen önlemlerle engel olunması gereklidir. Bunun yanında yöre halkının turizm ve turistler konusunda tutumlarının

değiştirilmesi ve halkın bilinçlendirilmesi önemlidir. Bu konu ile ilgili yerel yönetimlerin ve il kültür müdürlüğünün turizm ile ilgili eğitici seminerler ve konferanslar yoluyla halkla etkileşimde bulunması bir gerekliliktir. Turizme etki eden sorunlardan biri de yanlış kıyı kullanımından kaynaklanmaktadır. Ordu ilinde hemen hemen tüm kıyı ilçelerinde kıyı alanlarının imara açılması yoluyla görülen bu durum deniz ve kıyı turizmi bakımından öneme sahip plaj sahalarının konutlar ve tesisler tarafından işgal edilmesine neden olmaktadır. Böylelikle turizm ve rekreasyon potansiyeli yüksek kıyıların bu potansiyellerinden faydalanılamamakla birlikte doğal yapısının bozulması da söz konusudur. Bu nedenlerle kıyıların 3621 sayılı kıyı kanununa uygun olarak kullanılması önemlidir. Aksine kullanımların da ciddi yaptırımlarla caydırıcı hale getirilmesi gerekmektedir. İlde turizme etki eden bir diğer faktör de kıyılarda ve vadi içlerinde gerçekleştirilen kaçak kum alma faaliyetleridir. Bu faaliyetler sonucu plajlarda ve vadilerde kum miktarları azalmakta bu da sahaların turizm potansiyellerine zarar vermektedir. Bu nedenle kum alımları denetime tabi tutulmalı ve kaçak alımlar yasal yaptırımlarla önlenmelidir. İl turizmine etki eden faktörlerden biri de Karadeniz'de kurulan balık havuzlarıdır. Bu havuzlar balık yetiştiriciliği amacıyla kurulmaktadır. Ancak bu faaliyet sırasında balık havuzlarından yayılan balık ve yem atıkları denizleri ve kıyıları kirletmektedir. Bu da bir yandan deniz ve kıyılarda kirliliğe sebep olduğu olurken bir yandan da turizm potansiyeli olan bu sahaların potansiyellerine zarar vermektedir. Bu sebeplerle balık havuzlarının en azından turistik potansiyeli yüksek plajların açıklarında değil de liman, balıkçı barınağı ve rıhtımların açıklarında kurulması ve sayılarının azaltılması gerekmektedir. Ordu'da bazı önemli plajlara girişte ücret talebinde bulunulması bir başka olumsuz durumdur. 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 5. maddesinde de yer verildiği gibi kıyılar herkesin serbest ve eşit bir şekilde faydalandığı alanlardır. Kanuna aykırı bu durumların tespit edilerek herkesin serbest ve eşit bir şekilde plajlardan faydalanması turizmin gelişimi ve yasaların uygulanması bakımından şarttır. İldeki kıyı problemlerinden biri de bazı plajlarda yaşanan Rip Akıntısı'dır. Bu akıntı tipi hakkında yeterli bilgisi olmayanlar zaman zaman boğulma tehlikesi geçirmektedir. Ordu ilindeki bazı plajlarda da yaşanan bu tehlike nedeniyle plajların bazılarında uyarı levhaları yer alırken bazılarında yer almamaktadır. Levhaların bulunmadığı plajlara uyarı ve bilgilendirme levhaları mutlaka yerleştirilmelidir. Ayrıca bazı plajlarda cankurtaran hizmetlerinin bulunmadığı saha çalışmalarında gözlenmiştir. Bu sebeple diğer önemli plajlarda da cankurtaran hizmetinin sunulması hayati bir öneme sahiptir.

Ordu ilinde zaman zaman gerçekleşen doğal afetlerin ve yangınların ortaya çıktığı durumlar da turizm bakımından sorunlara yol açmaktadır. İlde yaşanan heyelanlar başta konutlar için problemlere yol açarken zaman zaman karayollarında da hasarlara ya da kapanmalara sebep olarak ulaşımın aksamasına dolayısıyla da turizm bakımından da olumsuz sonuçlara yol açmaktadır. Bu sebeple yolların geçirileceği güzergâh seçimlerinde zemin etütlerinin düzgün yapılması, başka seçenek yoksa güzergahlarda tünellerin kullanılması ya da istinat duvarlarından faydalanılması gerekmektedir. İstinat duvarları yapılacak ise barbakan gibi öğeleri içerisinde barındırması önemlidir. Ayrıca karayolları üzerinde yapılacak bu sanat yapılarının bakımları da düzenli aralıklarla gerçekleştirilmelidir. Bunun yanında Ordu ilinde yaşanan orman yangınları da bir yandan doğal çevrenin ve ekolojinin zarar görmesine neden olurken aynı zamanda il turizmi bakımından da olumsuz etkilere neden olmaktadır. Turistik açıdan çok önemli birçok faaliyetin gerçekleştirildiği orman sahalar için mutlaka önlemler alınmalıdır. Başta ormanlık sahalar için yangın gözetleme kulübeleri kurulmalıdır. Bunun yanında sıcaklığın il genelinde zirve yaptığı yaz aylarında ormanlara giriş çıkışlar belirli aralıklarla yasaklanabilir. Orman sahalarına cam vb. tutuşmayı kolaylaştıran malzemelerin atılması önlenmelidir. İlde turizmi etkileyen faktörlerden biri de akarsular üzerine kurulan HES'lerdir. HES'ler bir yandan canlı yaşamını tehdit ederken bir yandan da suları toplaması nedeniyle özellikle akarsular üzerinde yer alan önemli çekiciliklerden olan şelalelerin yok olmasına sebebiyet vermektedir. HES'lerle ilgili bir diğer olumsuz durum da HES'lerin inşası süresince ortaya çıkan hafriyat atıklarının akarsuları kirletmesidir. Bu nedenlerle özellikle şelalelerin yoğun olduğu akarsular üzerinde HES'ler kurulmamalı ve kurulu olanların faaliyetlerine de son verilmelidir. Bununla birlikte benzer bir problemi akarsuların yakınına kurulan değirmenler oluşturmaktadır. Değirmenlerin akarsuların büyük bir bölümünü kullanmak için bir hat üzerinden alması dolayısıyla akarsuların debisi sunî yollarla azaltılmakta ve bazı yörelerde şelaleler neredeyse kuruma durumuna gelmektedir. Bu nedenle değirmenler kullanılmadığı zamanlarda akarsuyun normal yatağında akışı sağlanmalıdır. Ordu ilinde turizme etki eden faktörlerden bir diğeri siyanür ile maden arama faaliyetlerinin gerçekleştirilmesidir. İldeki en önemli örnek olarak gösterilebilecek Fatsa ilçesinde gerçekleştirilen faaliyetler sonucu doğal bitki örtüsü ve ekolojik yapı neredeyse yok olma noktasına gelmiş bununla da kalmayıp hava, toprak ve su kirlenmesi gibi sonuçlar da ortaya çıkmıştır. Bir yandan turizm bakımından öneme sahip doğal kaynaklar yok olurken bir

yandan da turistlerin Ordu ilini tercih etme güdülerinin değişikliğe uğrama tehlikesi de doğmaktadır. Çünkü hava, toprak ve suyun kirlenmesi aynı zamanda o yörede üretimi yapılan yiyecek ve içeceklerin de zehirli maddeler barındırması anlamına gelmektedir. Bu nedenlerle siyanürle maden arama faaliyetlerinin derhal sonlandırılması hayati bir öneme sahiptir. Sahada turizmi etkileyen bir faktör de turizmin sezonluk olması nedeniyle kalifiye eleman bulmakta zorluklar yaşanmasıdır. Bu da Ordu'da turizm sektöründeki hizmet kalitesini etkilemektedir. Bu bağlamda turizmin tüm yıla yayılması için alternatif turizm türleri ile turizm çeşitlendirmesi yapılmalıdır. İl turizmini etkileyen bir diğer problem çoğunluğunu belediye belgeli tesislerin oluşturduğu bazı turistik konaklama tesislerinin konaklama istatistiklerini düzenli olarak il kültür müdürlüğüne bildirmemesidir. Konaklama istatistikleri il turizminin gelişimi hakkında bilgi sahibi olunması açısından büyük öneme sahiptir. Bu nedenle istatistik bildiriminde sorun yaşatan tesislere yetkili kurumlarca yaptırımlar uygulanmak suretiyle istatistiklerin düzenli bir şekilde tutulması sağlanmalıdır.

Ordu ilinde turizmin neden olduğu faktörlerden biri bölgede turizmin geliştirilmesi için DOKA tarafından hayata geçirilen Yeşil Yol Projesi kapsamında yapımı sürdürülen Yeşil Yol'un neden olduğu ve olması muhtemel sorunlardır. Proje kapsamında devam eden yolların yapımı sırasında doğal çevreye (ağaç kesimi gibi) ve ekolojik dengeye zararlar verilmektedir. Ayrıca yolların yaylalardan geçirilmesi kontrolsüz yapılaşmayı tetikleyebilir ve böylelikle yaylaların kendine özgü ortamları yok olabilir. Yol güzergahına yapılması planlanan çok katlı tesisler de bu değişimi desteklemesinin yanında geleneksel yayla mimarisini de değiştirmesi beklenmektedir. Ayrıca yolun iyileştirilmesi ve tesis yapılaşması ile kitle turizmi tetiklenerek çevre kirliliği ortaya çıkacaktır. Özellikle trafiğe bağlı hava kirliliği ve tesis atıklarına bağlı doğal çevrenin ve su kaynaklarının bu bağlamda ön plana çıkması beklenen kirliliklerdir. Bunlara bağlı olarak da taşıma kapasitesinin aşılması ve sürdürülebilirliğin sağlanamaması gibi problemler ortaya çıkacaktır. Yeşil Yol Projesi ile yaylalarda geçmişten günümüze yaylacılık faaliyetlerini sürdüren yöre halkı ve toprak sahiplerinin sahip oldukları mülkiyet haklarını istedikleri gibi kullanamaması gibi bir sorun da ortaya çıkabilmektedir. Proje kapsamında yapılaşma devlet kontrolünde gerçekleştirildiğinden yöre halkının kendi mülkünden istediği ölçüde faydalanamamasının yanında yaylalara yapılan ve yapılması planlanan tesisler bu

alanlardan daha fazla faydalanma olanağına sahiptir ve sahip olacaktır. Bunlarla birlikte yayla alanlarında yapılacak olan gelişmiş tesis yapısı turizm sektöründe ve diğer ticari sektörlerde faaliyetlerde bulunan yöre halkının bu faaliyetlerini rekabet gücünün yetersiz kalmasıyla terk etmesine sebebiyet verebilir. Projenin yaylacılık faaliyetlerini zorlaştırıcı bir etki yapacağı düşünülmektedir. Yaylacılık faaliyetleri büyük kısmıyla hayvancılığa dayalı olarak gerçekleştirildiğinden bu zorlaştırıcı etki süreç içerisinde et ürünleri arzı konusunda da olumsuzluklara neden olabilecektir. Bu nedenle yayla sahalarının daha çok agro turizm yönünde geliştirilmesi hem turizm açısından hem de yaylacılık faaliyetlerinin sürdürülmesi açısından daha faydalı olacaktır. Yeşil Yol Projesi kapsamında gerçekleştirilmesi planlanan karayolu ulaşım koridoru yerine teleferik, monoray ve tren gibi alternatif ulaşım şekillerine yönelim, doğal çevre şartlarının korunması bakımından daha olumlu etkiler yapacaktır. Ordu ilinde turizmin neden olduğu sorunlardan bir diğeri ise kıyı alanlarında görülen kirliliktir. Özellikle yaz sezonunda gerekli altyapı ve tesislerin mevcudiyetine rağmen ziyaretçiler tarafından kıyı bölgeleri kirletilmektedir. Bu bağlamda en azından yerli turistler için ülke genelinde koruma-kullanma dengesi ile ilgili bilgilendirici ve eğitici yayınlar hazırlanarak basın ve yayın organları ile kitlelere ulaşması sağlanabilir. İlde özellikle uluslararası ve ulusal zincir konaklama işletmelerinin tesislerini Ordu'da açmaya başlamasıyla yerel konaklama işletmelerinin rekabet gücü kısmen zayıflamaya başlamıştır. Bu anlamda yerel konaklama işletmelerine vergi indirimi gibi destekleyici ayrıcalıklar sağlanabilir. Çalışma sahasında özellikle bitki örtüsünün yoğun olduğu ve turizm potansiyelinin yüksek olduğu alanlarda turistik tesis inşaatları sırasında bitki örtüsüne zararlar verilmektedir. Bu nedenle tesis inşa sahalarının seçiminde doğal coğrafi şartlar göz önünde bulundurulmalı ve tahribat minimum seviyede olacak şekilde seçim yapılmalıdır. Ayrıca her türlü proje ve tesis inşaatları sırasında ÇED Raporları zorunlu hale getirilmeli ve faaliyetlerin bu raporlara uygun gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği yetkili kurumlarca kontrol edilmelidir. Sahada turizme bağlı olarak yaşanan bir diğer sorun ise çok rağbet gören turistik destinasyonda turizm hizmetlerinde gözlenen fiyat artışlarıdır. Bu bağlamda yetkili kurumların fiyat değişimlerini düzenli aralıklarla kontrol ederek gerekli durumlarda müdahalelerde bulunması gereklidir.

Hazırlanan bu çalışma ile Ordu ili turizmi coğrafi bakış açısı ile ele alınmıştır. Sahanın turizm potansiyeli, olanakları, faaliyetleri, turizmin mevcut ve olası sorunları

değerlendirilmiş ve sorunlara yönelik çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmanın akademik çalışmalar, yerel yönetimler ve turizm ile ilgili kurum ve kuruluşlar açısından bir rehber olarak değerlendirilmesini temenni etmekteyiz.

KAYNAKLAR

Açıksöz, S., Topay, M. ve Aydın, H. (2006). Bartın-Arıt beldesi trekking potansiyelinin belirlenmesi. *ZKÜ Bartın Orman Fakültesi Dergisi*. *8* (10). 80-89.

Akçay, A., Şenyurt, S. Y., Kara, S., Yorulmaz, L., Zoroğlu, U. ve Bulut, A. E. (2019). Ordu-Melet ırmağı havzası yüzey araştırması 2018 yılı çalışmaları. *T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 37. Araştıma Sonuçları Toplantısı. 1. Cilt*. 171-192.

Akçin, A. (2020). *Aybastı Perşembe yaylası ve civarı ormanlarında yaban hayatı ve ekoturizm olanakları üzerine incelemeler*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

Akkan, E. ve Gürgen, G. (1993). Gaga Gölü (Ordu). *Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*. (2). 241-249.

Akkuş, E. (2018). *Ordu efsaneleri*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.

Aksu, L. (2005). Kışla, güzle, yayla. *Orta Karadeniz Kültürü*, 351-362. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Akyurt, H. (2019). Çok kriterli karar verme yöntemleri ile otel seçimi kriterlerinin belirlenmesi ve en ideal otel seçimi: Ordu il merkezindeki 4 yıldızlı oteller üzerine bir uygulama. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*. *3* (4). 1320-1335.

Akyurt, H. (2021). Entropi yöntemi ile hizmet kalitesinin ölçülmesi: Ordu ili dört ve beş yıldızlı otelleri üzerine araştırma. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*. *8* (66). 451-462.

Anonim. (1972). Seyahat acentaları ve seyahat acentaları birliği kanunu. *28 Eylül 1972 tarihli Resmî Gazete, No:14320*.

Anonim. (1990). 3621 sayılı kıyı kanunu. *17 Nisan 1990 tarihli Resmî Gazete, No:20495*.

Anonim. (1991a). 11. grup turizm alan ve merkezleri. *20 Mayıs 1991 Tarihli Resmî Gazete, No: 20876*.

Anonim. (1991b). 12. grup turizm alan ve merkezleri. *20 Eylül 1991 Tarihli Resmî Gazete, No: 20997*.

Anonim. (1995). Yeni ilan edilen turizm merkezleri. *17 Şubat 1995 Tarihli Resmî Gazete, No: 22205*.

Anonim. (1998). 20. grup turizm merkezleri. *11 Ocak 1998 Tarihli Resmî Gazete, No: 23227*.

Anonim. (2006). Bazı alanların turizm merkezi, bazı alanların kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgesi olarak belirlenmesi hakkında karar. *8 Haziran 2006 Tarihli Resmî Gazete, No: 26370*.

Anonim. (2007). Bazı alanların turizm merkezi, bazı alanların kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgesi olarak ilanı hakkında karar. *Resmî Gazete, No: 26447*.

Anonim. (2009). Bazı alanların turizm merkezi olarak ilan edilmesi ve bazı turizm merkezleri sınırlarının değiştirilmesi hakkında karar. *28 Mayıs 2009 Tarihli Resmî Gazete, No: 27241*.

Anonim. (2013). Mesire yerleri yönetmeliği. *5 Mart 2013 Tarihli Resmî Gazete, No: 28578*.

Anonim. (2017). Sınai mülkiyet kanunu. *10 Ocak 2017 Tarihli Resmî Gazete, No: 29944*.

Anonim. (2020). 2020-2021 av dönemi merkez av komisyon kararı. *12 Ağustos 2020 Tarihli Resmî Gazete, No: 31211*.

Anonim. (2021). 3456 sayılı karar. *30 Ocak 2021 Tarihli Resmî Gazete, No: 31380*.

Argan, A. ve Atabeyoğlu, Ö. (2017). Turizmin yükselen alternatifi yaylalar, çambaşı yaylası örneği. *DOKAP Bölgesi Üniversiteler Birliği, DOKAP Bölgesi Uluslararası Turizm Sempozyumu (23-24 Ekim 2017) Bildiriler Kitabı*. 11-19. Trabzon.

Asan, Ü. (1992). Doğal ve kültürel miraslarımızdan anıt ağaç ve ormanlarımız. *Yeşile Çerçeve. 6*. 22-24.

Atabeyoğlu, Ö., Beyli, K. N. ve Argan, A. (2017). Karadeniz'in arkeolojik hazinesi kurul kalesi rekreasyonel alan potansiyeli, Ordu. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi. 7* (16). 126-140.

Atabeyoğlu, Ö., Beyli, K. N. ve Argan, A. (2019). Ordu kenti tarihi dokusu üzerine kentsel baskılar; tarihi sit alanı örneği. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Fen Bilimleri Dergisi. 35* (2). 45-61.

Atabeyoğlu, Ö. ve Bulut, Y. (2013). Ordu kenti kentsel peyzaj karakter analizi. *Akademik Ziraat Dergisi. 2* (1). 1-12.

Atalay, İ. (1983). *Türkiye Vejetasyon Coğrafyasına Giriş.* İzmir: Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Yayınları, Yayın No: 19.

Avanoğlu, S. (2002). *Ünye evleri.* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Aydın, E. (2017). *Gölköy'de bir grup su yapısı.* Basılmamış Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Ordu.

Aydın Yanar, A., Kayabaşı, N. ve Er, B. (2011). Ordu ilinde üretilen ahşap ürünler ve motifleri. *Art-E Sanat Dergisi. 4* (8). 1-9.

Aymankuy, Y. (2003). *Kongre turizmi ve fuar organizasyonları*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Aytuğ, H. K. (2016). Avrupa Birliği turizm ve çevre politikaları bağlamında doğu karadeniz yeşil yol yayla turizminin değerlendirilmesi. *Karadeniz Araştırmaları*. (52). 159-170.

Bahadır, M., Dinçer, H. ve Işık, F. (2017). Turizmde yaşam döngü modelinin doğu karadenize uygulanmasina bir örnek; Uzungöl. *DOKAP Bölgesi Uluslararası Turizm Sempozyumu (23-24 Ekim 2017 Bildiriler Kitabı (Özet)*, 140-141. Trabzon.

Bahadır, M. ve Işık, F. (2018). Perşembe Yaylasında (Ordu) jeomorfositler ve turizm amaçlı kullanımları. *Kapadokya Yerbilimleri Sempozyumu (24-26 Ekim 2018) Tam Metin Bildiriler Kitabı.. 2*. 92. Niğde.

Bahtiyar Karadeniz, C. (2014). Sürdürülebilir turizm bağlamında sakin şehir perşembe. *Journal of International Social Research. 7* (29).

Bahtiyar Karadeniz, C., Kabacık, M. ve Sarı, S. (2018a). Ordu ilinde ekoturizm uygulamaları, kabakdağ, kayabaşı örneği. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8* (2).

Bahtiyar Karadeniz, C. ve Sarı, S. (2018). Ordu İlinin Doğal Kaynaklara Dayalı Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. 11* (61).

Bahtiyar Karadeniz, C., Sarı, S. ve Çağlayan, A. B. (2018b). İklim değişikliğinin Doğu Karadeniz turizmine olası etkileri. *1. Uluslararası Eğitim ve Sosyal Bilimlerde Yeni Ufuklar Kongresi (9-11 Nisan 2018) Bildiriler Kitabı*. 170-179. İstanbul.

Bahtiyar Karadeniz, C., Sarı, S. ve Kabacık, M. (2018c). Ordu ilinin kültürel kaynaklara dayalı turizm potansiyelinin değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimlerde Güncel Akademik Çalışmalar-2018*. Ankara: Gece Kitaplığı.

Bahtiyar Karadeniz, C., Sarı, S. ve Kabacık, M. (2018d). üniversite öğrencilerinin ordu ilinin doğal ve kültürel turistik çekiciliklerine ilişkin farkındalık ve deneyimleri. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi. 10* (19). 667-684.

Balcı, E. (2019). *Yavaş şehir akımına yönelik yerel halkın algısının belirlenmesi: Perşembe örneği.* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Balık, İ. (2017a). Ordu ili denizcilik faaliyetleri üzerine bir değerlendirme. *Kent Akademisi. 10* (3).

Balık, İ. (2017b). Ordu'da kıyı alanı kullanımı ve denizel ekosisteme etkileri. *Kent Akademisi. 10* (29). 31-47.

Baş, A. (1993). Ordu'da iki mihrap. *Prof.Dr. Yılmaz Önge Armağanı*. Konya.

Baş, A. (1994). Ordu'da Osmanlı camileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 3*. 261-284.

Baş, A. (1997). Eski Pazar'daki Türk devri yapıları. *Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi. 11*. 99-119.

Baş, A. (2017). *Gülyalı Kestane köyü Türk yapıları*. Uluslararası XVIII. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu (22-25 Ekim 2014) Bildirileri Kitabı, Aydın.

Baş, M. (2012). *Ordu yöresi tarihi*. Ordu: Ordu Belediyesi Yayınları.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi. (2007a). *Divan-ı Hümayun defterleri, b. Mühimme defterleri, ab. Muhimme No:202*.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi. (2007b). *Maliyeden Mudevver defterler No:9758*.

Başer, V. (2019). Kamu ulaşım yatırımlarının taşınmaz üzerindeki etkileri: Ordu-Giresun Havalimanı örneği *Karadeniz Fen Bilimleri Dergisi. 9* (1). 82-93.

Başıbüyük, A. (2004). Mesudiye (Ordu) köykent projesi/Village-townships project of Mesudiye (Ordu). *Doğu Coğrafya Dergisi. 9* (11).

Bay, A. (2007). *Trabzon eyaletinde mütegallibe hareketleri ve Âyanlık (1750 -1850).* Basılmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Bayhan, A. A. (2005). Ordu/İkizce'den bir ahşap cami: Laleli (Eski) Camii. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*. (14). 1-22.

Bayhan, A. A. (2006). Ordu'da yeni tespit edilen ahşap camiler. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi.* (16). 33-48.

Bayhan, A. A. (2009). Ordu'dan bazı tarihi ahşap (çantı) camiler. *Journal of International Social Research. 2* (7).

Bayhan, A. A. (2009b). Ordu'nun İkizce ve Çaybaşı ilçelerindeki ahşap camiler. *X. Ortaçağ-Türk Dönemi Kazı Sonuçları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri (03-06 Mayıs 2006) "Prof. Dr. H. Örcün Barışta'ya Armağan"*. 72-73. Ankara.

Bayhan, A. A. (2014). Ordu/Perşembe'den iki ahşap çantı cami örneği. *Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi. 12*. 99-107.

Bayhan, A. A. (2015). Ulubey/Akpınar Mahallesi'nden bir meydan çeşmesi örneği: Beşoluk Çeşmesi. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi. 5* (11). 8-18.

Bayhan, A. A. (2016). Ordu'dan bir geç Osmanlı sivil mimarlık örneği: Çamaş Cevat Bey Konağı. *XX. Uluslararası Ortaçağ Ve Türk Dönemi Kazıları Ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu (02-05 Kasim 2016) Bildirileri. Cilt:1*. 62-78. Sakarya.

Bayhan, A. A. (2019a). *Geçmişten günümüze Ordu'nun ahşap camileri*. Ordu: Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.

Bayhan, A. A. (2019b). Ordu'da yeni tespit edilen ahşap çantı cami örnekleri. *Uluslararası XIX. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu (21-24 Ekim 2015) Bildiriler Kitabı*. *Cilt I*. 149-174. Manisa.

Bayhan, A. A. (2019c). Ordu yöresinde 2017 'de belirlenen ahşap çanti cami örnekleri. *Akdeniz Sanat Dergisi, 21. Uluslararası Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştımaları Sempozyumu(25-27 Ekim 2017)Bildirileri Özel Ek Sayı.* 13 (23). 17-35. Antalya.

Bayhan, A. A. ve Ekinci, İ. (2019). Ordu-Milas (Mesudiye/Hamidiye) yolu ve bu güzergâh üzerindeki bazı eski yapı kalıntılarının düşündürdükleri. *İlkçağlardan Günümüze Jeostratejik ve Politik Açıdan Karadeniz*. 215-242. Ankara.

Baykal, F., Emekli, G. ve Ataberk, E. (2011). Dikili ve Bergama turizmini bütünleştirmede coğrafi faktörlerin rolü. *Ege Coğrafya Dergisi*. *20* (1).

Bayrak, H. (2020). *Ordu Ünye Ortayılmazlar ve Burunucu mahallerinde bulunan geleneksel konut örnekleri.* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.

Bayraktar, M. S. (2017). Bolaman Yenipazar (Gölbaşı) camii. *Electronic Turkish Studies*. *12* (26).

Bekdemir, Ü. & Özdemir, Ü. (2002). Doğu Karadeniz bölümünde gelişmekte olan yayla turizm merkezlerine bir örnek: Bektaş yaylası. *Doğu Coğrafya Dergisi*. 7 (7). 9-35.

Berry, E. N. (2000). *An application of Butler's (1980) tourist area life cycle theory to the Cairns region, Australia, 1876-1998.* Unpublished Ph.D thesis. James Cook University, School of Tropical Environment Studies and Geography, Cairns, North Queensland, Australia.

Beyli, K. N., & Yeşil, M. (2020). Ordu kenti parklarının yeterlik ve ulaşılabilirliği üzerine bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. *10* (2), 492-504.

Bezirgan, M. (2019). Burhaniye'nin sportif olta balıkçılığı potansiyeli ve turizm açısından kullanılabilirliği. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. *22* (41). 447-464.

Birden, B. (2019). *Yeşil yol projesi'ne yönelik çevre hareketine aktif olarak katılan ve katılmayan yerel halkın çevresel değerlerinin karşılaştırılması: Rize örneği.* Basılmamış Doktora Tezi. Ankara Ünivesitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Božić, S. and Tomić, N. (2016). Developing the cultural route evaluation model (CREM) and its application on the trail of Roman emperors, Serbia. *Tourism management perspectives*. *17*. 26-35.

Bulut, İ. (2010). Aybastı (Ordu) şelale ve çağlayanları. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Coğrafya Dergisi* (20). 1-14.

Bulut, İ. (2018). Ordu ilinin arazi kullanımı, tarım ve hayvancılık faaliyetleri. *Memleket Pusulası Ordu*. 288-330. İstanbul: Babil Basım Yayıncılık Tic. Ltd. Şti.

Butler, R. W. (1980). The concept of a tourist area cycle of evolution: implications for management of resources. *The Canadian Geographer*. *24* (1). 5-12.

Butler, R. W. (2006). *The tourism area life cycle* (Vol. 1): Channel view publications.

Buyruk, H. (2019). Ordu Yason burnu ve kilisesi. *Akdeniz Sanat Dergisi 21. Uluslararası Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştımaları Sempozyumu Bildirileri (25-27 Ekim 2017) Özel Ek Sayı*. 13 (23). 465-476. Antalya.

Büktel, Y. (2011). Fatsa ve Bolaman'ın tarihi zenginlikleri. *I. Uluslararası Karadeniz Kültür Kongresi Bildiriler Kitabı*. 149-166.

Büyük, M. (1978). Fatsa (Sarmaşık) kaplıcası hidrojeoloji etütü. *MTA Data Bankası Servis Yayını. No:0121*.

Can, M. ve Üst Can, Ç. (2019). Kapadokya'da balon turizmi deneyimi ve kabul edilebilir risk durumu. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi. 3* (3). 188-198.

Cengiz, T., Akbulak, C., Çalışkan, V. and Kelkit, A. (2008). Climate comfortable for tourism: a case study of Çanakkale. In: BALWOIS.

Comanescu, L. and Dobre, R. (2011). evaluation of geomorphosites in vistea valley (Fagaras mountains-Carpathians, Romania). *International Journal of Physical Sciences. 6* (5). 1161-1168.

Cömert, M. and Özkaya, D. F. (2014). Gastronomi turizminde türk mutfağının önemi. *Journal of Tourism an Gastronomy Studies. 2* (2). 62-66.

Cüce, H., Kalıpcı, E., Taş, B. ve Yılmaz, M. (2020). Rakım farklılığı nedeniyle oluşan meteorolojik değişimlerin su kalitesine olan etkilerinin CBS ile değerlendirilmesi: morfolojik olarak farklı iki göl için bir karşılaştırma. *Karadeniz Fen Bilimleri Dergisi. 10* (1). 1-26.

Çağlar, H. S. (2021). *Ordu İli Geleneksel Çalgı Yapımcılığı*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.

Çakır, F. (2014). Ordu ili Gölköy ilçesi Kozören köyü kilim dokumaları. *Arış Dergis* (10). 4-13.

Çalık, İ. (2014a). *Doğu Karadeniz Bölgesi sürdürülebilir turizm araştırması (Gümüşhane, Trabzon, Rize, Artvin, Giresun, Ordu)*. Gümüşhane Üniversitesi Yayınları, Gümüşhane.

Çalık, İ. (2014b). *Sürdürülebilir turizm göstergeleri kapsamında Doğu Karadeniz Bölgesi'nin analizi*. Basılmamış Doktora Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya.

Çapa, M. (2005). Ordu'da Kışla, Güzle ve Yayla Geleneği: Derinçay (Kotanı) Köyü Örneği. *Orta Karadeniz Kültürü* (pp. 363-378). Ankara: Siyasal Kitabevi.

Çebi, S. (1967). *İktisadi yönden Ordu ili*. No:1. Ordu: Ordu Ticaret ve Sanayi Odası Yayınları.

Çebi, S. (1973). *Ordu tarihi ve 50. yılda Ordu şehri*. No:4. Ankara.

Çebi, S. (1986). *Ordu şehri ve tarihi-1*. Ordu: Yayıncı Bilinmiyor.

Çebi, S. (1998). *Cumhuriyetin ilk yıllarında Ordu'dan görüntüler*. Ordu.

Çebi, S. (2000). *Ekonomik-sosyal ve kültürel turizm yönleriyle Çambaşı Yaylası*. No:1. Ordu. Ege Tanıtım Hizmetleri.

Çebi, S. (2001). *Çeşmelerimiz Ordu'dan görüntüler*. No:3. Ordu Çevre Vakfı Kültür Yayınları.

Çelik, A. (2002). *Tarihi-Sosyal-Kültürel ve Coğrafi Yönleriyle Akkuş*. İstanbul: Küçükler Kitabevi.

Çelik Uğuz, S. ve Sağlam, H. S. (2014). Kültürel miras kapsamında tarihi hamamların yenilenerek korunması ve turizm amaçlı kullanımı: Burhaniye örneği. *III. Disiplinlerarası Turizm Araştırmaları Kongresi (04-05 Nisan 2014) Bildiri Kitabı*. 805-817.

Çokişler, N., ve Türker, A. (2015). Doğu Karadeniz Bölgesinin yerli turist profili ve pazar bölümlendirmede kullanımı. *Karadeniz Araştırmaları*. 44. 33-57.

Çoruhlu, Y., & Çakır, Ö. (2011). Ordu'nun Mesudiye ilçesi / Kale Köyü'nden bir Türkmen Kalesi, mezar taşları ve üç mezar anıtı. *Tarih Dergisi / Turkish Journal of History*. 81-136.

D.H.M.İ. (2019). *Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü 2019 faaliyet raporu*. Ankara.

D.İ.E. (2000). *Yayımlanmamış veriler*.

D.M.İ. (2019). *Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, Ordu Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü yayımlanmamış verileri*.

D.S.İ. (2015). *Yayımlanmamış akarsu akım değerleri*.

Demir, N. (2006). *Ordu yöresi tarihinin kaynakları IX (efsaneler, masallar, maniler ve etnografik malzemeler)*. Ankara. Türk Tarih Kurumu Yayını.

Demir, N. (2007a). *Haciemiroğulları beyliği*. Neden Kitap Yayınevi.

Demir, N. (2007b). Ordu ilinin eski adı" Kotyora" ve tarihî alt yapısı. *Turkish Studies*. (2) 2.

Demir, N. (2009). Esatlı Köyü (Ordu-Mesudiye) kaya üstü resim ve yazıtları ile bunların tarihi alt yapısı. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*. 1 (2). 3-30.

Demir, N. ve Yerli, M. (1999). Ordu Yöresi Çepni kilimleri. *Erdem İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*. 10 (28). 101-110.

Demirel, N. ve Kırıcı Tekeli, E. (2020). Ordu-Çambaşı kayak merkezinin gelişimine ilişkin paydaşların görüşlerinin değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 24 (1). 331-348.

Diker, O., Çetinkaya, A. ve Cinkara, A. (2016). Hava Sporları Turizmi ve Safranbolu'nun Hava Sporları Potansiyelinin Belirlenmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *6*(1), 84-100.

Dizdar, F. (2019). *Eskiçağ'da Orta - Doğu Karadeniz sahil şeridi ve bu havzada yapılan arkeolojik çalışmalar (Samsun – Ordu – Giresun – Trabzon – Rize – Artvin).* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.

Dizman, İ. (1999). *Türkiye'nin ilk köy gazetesi GÜZELORDU ve BİLAL KÖYDEN*. Kültür Bakanlığı Yayınları. No: 2224. Ankara..

Doğan, O. (2006). *Karadeniz'de bir boğaziçi: Ünye*. Mor Çiçek Yayınevi. İstanbul.

Doğanay, H. (1997). *Türkiye beşerî coğrafyası*. MEB Yayınları No: 2982. Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi. No: 877. Eğitim Dizisi No:10. İstanbul.

Doğanay, H. (2001). *Türkiye turizm coğrafyası*. Çizgi Kitabevi.

Doğanay, H. ve Zaman, S. (2004). Oba-yayla yerleşmelerine tipik iki örnek: Çambaşı ve Turnalık obaları (Ordu ili). *Türk Coğrafya Dergisi* (43). 1-29.

Doğanay, H. ve Zaman, S. (2013). *Türkiye turizm coğrafyası*. Pegem Akademi. Ankara.

Doğaner, S. (1997). Türkiye'nin dağlık alanlarında kış turizmini etkileyen coğrafi etmenler. *Coğrafya Dergisi. 0* (5). 19-44.

Doğaner, S. (1998). Türkiye ulaşım sistemleri turizm ve çevre ilişkileri. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Coğrafya Dergisi* (6). 1-25.

Doğaner, S. (2001). *Türkiye turizm coğrafyası*. Çantay Kitabevi. İstanbul.

Doğaner, S. (2020). Flora turizmi: orman, çiçek ve insan. *Profesör Doktor Nuran Taşlıgil'e Armağan Beşeri ve İktisadi Coğrafya Araştırmaları*. 73-104. Eski Babil Yayınları. İstanbul.

DOKA. (2008). *Doğu Karadeniz turizm master planı (Giresun-Gümüşhane-Ordu-Rize-Trabzon)*. Barlas İmar Planlama Müşavirlik Ltd. Şti. Trabzon.

Dölek, İ. (2010). Bolaman Çayı havzasının doğal afet kaynakları. *Hikmet Yurdu Düşünce-Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*. *3* (6). 107-122.

Dönel, K. E. (2012). *Gaga Gölü (Ordu-Türkiye) balık faunasının belirlenmesi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ordu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ordu.

Dönel, K. E. and Yılmaz, E. (2016). The fish fauna of Gaga Lake (Ordu-Turkey) and identification of four species by morphometric characteristics. *Turkish Journal of Maritime Marine Sciences*. (2) 2.

Durkut, M. (2021). *Ünye'deki Türk devri yapıları.* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

E.İ.E. (2011). *Yayımlanmamış akarsu akım verileri*.

Ekinci, D. (2010). The noticeable geomorphosites of Turkey. *International Journal of Arts and Sciences. 3* (15). 303-321.

Emekli, G. (1998). *Bergama'da turizm ve sosyo-ekonomik etkileri*. Basılmamış Doktora Tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Erdoğan, N. (2003). *Çevre ve (eko)turizm*. Pozitif Matbaacılık, Ankara.

Erdönmez, C. (2005). Köykent: olumlu ve olumsuz yönleriyle bir kırsal kalkınma projesinin çözümlemesi. *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi A Serisi*. (2).

Ergen Akçin, Ö., Bayrak Özbucak, T. ve Akçin, Y. (2019). Ordu ilinde bulunan bazı anıt ağaçların genel özellikleri. *Akademik Ziraat Dergisi. 8* (1). 135-140.

Erinç, S. (1945). Kuzey Anadolu kenar dağlarının Ordu-Giresun kesiminde landşaft şeritleri. *Türk Coğrafya Dergisi*. (7-8).

Erol, A. F. (2011). Ordu ili, Fatsa ilçesi arkeolojik yüzey araştırması. *T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 30. Araştıma Sonuçları Toplantısı*. 2. Cilt.

Erol, A. F. (2014). Ordu ili Fatsa ilçesi Cıngırt Kayası kazısı 2013. *36. Kazı Sonuçları Toplantısı 1*. 383-400.

Erol, A. F. ve Tamer, D. (2013). Fatsa Cıngırt Kayası'ndan ele geçen 10 sikke üzerine gözlemler. *Selevica and Calycadnum. 3*. 159-181.

Erol, A. F. ve Tamer, D. (2016). Cıngırt Kayası Erken Bizans Dönemi cam buluntuları. *Seleucia. 6*. 319-359.

Erol, A. F. ve Tamer, D. (2017). Ordu-Fatsa Cıngırt Kayası kazısı Hellenistik Dönem kalıp yapımı kabartmalı kâseleri. *Anadolu*. 43. 111-145.

Erol, A. F. ve Tamer, D. (2018). Fatsa/Cıngırt Kayası 2012-2014 sezonu kazılarından ele geçen Unguentariumlar. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* (39). 267-292.

Erol, A. F. ve Yildirim, E. (2018). Ordu/Fatsa Cıngırt Kayası kazısı bronz buluntuları. *Olba Dergisi*. 26. 97-134.

Erol, A. F. ve Yıldırım, E. (2016). Fatsa Cıngırt Kayası kazısında bulunan ok uçları. *Arkeoloji ve Sanat.* 153. 133-148.

Ersoy, H., Kırmacı, M. Z. ve Fırat Ersoy, A. (2006). Yazkonağı Mağarası'nın (Ünye-Ordu) jeolojisi ve oluşumu. *Jeoloji Mühendisliği Dergisi*. 30. 39-48.

Ertek, T. A. (2018). Ordu ilinin ulaşım özellikleri. *Memleket Pusulası Ordu*. 354-372. Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları. İstanbul.

Fidan Argan, A. Ü. (2018). *Ordu – Ünye kentsel sit alanı koruma sorunları, önerileri ve Rasim Sırmabıyık evi koruma önerisi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Kültür Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

French, C. N., Collier, A. and Craig-Smith, S. J. (1995). *Principles of tourism*. Longman.

Getz, D. (2008). Event tourism; definition, evolution, and research. *Tourism management. 29* (3). 403-428.

Gökçe, F. (2006). *Yerel destinasyonlarda turizm potansiyelinin belirlenmesinde Swot (fütz) analizi tekniği: Giresun örneği.* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Mustafa Kemal Üniversitesi, Yurtdışı Enstitü, Hatay.

Göklüberk Özlü, P. ve Ceranoğlu Yayla, M. (2015). Gelenekselin moderne taşınmasında Ordu yöresi iğne oyaları. *Karadeniz Araştırmaları.* (44). 91-104.

Gönençgil, B. (2018). Ordu ilinin iklim özellikleri. *Memleket Pusulası Ordu*. 78-90. Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları. İstanbul

Görüm, T. (2018). Ordu ilinin doğal afetleri. *Memleket Pusulası Ordu*. Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları. İstanbul.

Gunn, C. A. (1988). *Vacationscape: Designing Tourist Regions*: Van Nostrand Reinhold.

Güçlü, Y. (2010a). Ege Bölgesi kıyı kuşağında iklim konforu şartlarının kıyı turizmi yönünden incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. *7* (1).

Güçlü, Y. (2010b). Sinop-Ordu Kıyı Kuşağında İklim Konforu Ve Deniz Turizmi Mevsiminin İklim Koşullarına Göre Belirlenmesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, *15*(23).

Gül, S. (2008). *Swot analizi.* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Qafqaz Üniversitesi, Yurtdışı Enstitü, Bakü.

Güler, S. (2021). Ordu ilinin ekoturizm potansiyelinin belirlenmesi. *Turizm Ekonomisi, Yönetimi ve Politika Araştırmaları Dergisi, 1* (1). 55-72.

Gülez, S. (1990). Ormaniçi rekreasyon potansiyelinin saptanması için geliştirilen bir değerlendirme yöntemi. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 40* (2). 132-147.

Gümüş, E. (2008). *Yeni bir doğa koruma kavramı: unesco jeoparklar çerçevesinde Çamlıdere (Ankara) fosil ormanı fizibilite çalışması*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

Günal, N. (2018). Ordu ilinin bibliyografyası. *Memleket Pusulası Ordu*. 92-116. Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları. İstanbul.

Güney, H. N. (2019). *Geçmişten günümüze ordu kenti*. Gece Kitaplığı. Ankara.

Güney, İ. (2016). *Turizm alanlarının yaşam döngüsü üzerine bir araştırma: Kuşadası örneği.* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Gürgen, G. (2018a). Ordu ilinin hidrografyası. *Memleket Pusulası Ordu*. 48-75. Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları. İstanbul.

Gürgen, G. (2018b). Ordu ilinin jeolojik-jeomorfolojik özellikleri. *Memleket Pusulası Ordu*. 10-46. Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları. İstanbul.

Gürgentepe, C. (2019). *Ordu ili Kumru ilçesi monografisi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.

Güvemli, F. (1999). *Bir zamanlar Ordu ili -anılar-*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. Ankara.

Güzel Ordu Gazetesi. (2004). El Emeği Göz Nuru Eserlerin Satıldığı Kulübeler Oluşturuldu. *Güzel Ordu Gazetesi.* Şubat 2004. Sayı: 15. İstanbul.

Hamidoğlu, C. (2002). *Swot analizi ve tekstil sektörü üzerine bir uygulama*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Hatipoğlu, İ. K. (2012). *Turna Suyu ile Melet Irmağı arası kıyı bölgesinin jeomorfolojisi, Ordu.* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

Hatipoğlu, İ. K. (2017). *Melet Irmağı orta ve aşağı çığırının uygulamalı jeomorfolojisi, Ordu.* Basılmamış Doktora Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

Hatipoğlu, İ. K., Uzun, A., Zeybek, H. İ., Bahadır, M., Dinçer, H., Hatipoğlu, Ş. C. ve Işık, F. (2018). Jeomorfositlerin turizm potansiyelleri üzerine bir araştırma: Sapdere havzası, Ordu. *II. Uluslararası Sürdürülebilir Turizm Kongresi (20-22 Eylül 2018) Bildiriler Kitabı*. 345-353.

Hatipoğlu, İ. K., Uzun, A., Zeybek, H. İ. ve Hatipoğlu, Ş. C. (2021). Sağlık Mahallesi heyelanı (Ordu, Türkiye). *Jeomorfolojik Araştırmalar Dergisi*. 6. 56-66.

Hatipoğlu, Ş. C. (2016). *Turnasuyu Havzası'nda arazi kullanımı ve zamansal değişimi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

Hatipoğlu, Ş. C. ve Bahadır, M. (2020a). Altınordu (Ordu) ilçesindeki jeosit ve jeomorfositlerin turizm potansiyellerinin "preliminary geosite assessment model (gam)" ile ölçümü. *Mavi Atlas*. 8 (2). 548-564.

Hatipoğlu, Ş. C. ve Bahadır, M. (2020b). Turnasuyu Havzası'nda (Ordu) arazi kullanımının zamansal değişimi. *Mavi Atlas*. 8 (1). 169-188.

Hatipoğlu, Ş. C. (2021). Ordu ilinin doğaya dayalı turizm olanaklarının "doğa temelli turizm için doğal kaynakların ölçümü modeli" ile değerlendirilmesi. *Mavi Atlas*. 9 (2). 92-107.

İnan, M. (2020). Sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması açısından Ordu ili (ülke geneli ve Karadeniz Bölgesi bir karşılaştırma). *Econharran*. 4 (6). 76-103.

İnce, D. (2018). *Türkiye'de bölgesel kalkınma üretim doğa ve metalaşma üzerine bir inceleme: Rize yeşil yol projesi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kabacık, M. (2015). Orta Karadeniz'de sakin şehir (citta slow) Perşembe: sakin şehir olma sürecinde karşılaştığı sorunlar ve yöreye katkıları. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*. 10 (2). 31-46.

Kamber, Ş. ve Altın, F. (2020). Ordu şehri örneği üzerinden turistik obje-kent kimliği ilişkisi. *International Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art*. 5 (10). 185-207.

Kamer Aksoy, Ö. (2015). *Perşembe-Fatsa arası kıyı kesimi doğal ve kültürel peyzaj kaynaklarının turizm açısından incelenmesi*. Basılmamış Doktora Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Kara, E. (2020). *Kış turizminin yerel kalkınmaya etkisi: Ordu ili örneği.* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

Karadeniz, T. (2021). *Kentlerde Kıyı Kullanımı: Karadeniz Ordu'nun Potansiyelleri*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Karakaya, B. (2018). *Çiğ Gölü (Mesudiye, Ordu)'nün ekolojik özelliklerinin incelenmesi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ordu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ordu.

Karakaya, H. (1990). *Ordu-Çambaşı Yaylası'nın Subalpin ve Alpin Vejetasyonu üzerinde floristik ve fitososyolojik bir araştırma*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

Karasu, T. (1990). Kongre turizmi üzerine düşünceler. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*. 1 (5). 32-34.

Kaya, F. ve Yıldırım, G. (2020). Ekoturizm potansiyeli açısından Doğu Karadeniz Bölgesi'nin değerlendirilmesi. *Tourism and Recreation.* 2 (1). 125-133.

Kaya, G. (2019b). Ordu ilinde karayolu trafiğinden kaynaklanan emisyon envanterinin belirlenmesi. *4. Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresi (14 – 17 Şubat 2019 / Yalova) (UBAK) Bildiri Tam Metin Kitabı*. Cilt: 8. 67-84.

Kaya, H. Ç. (2011). *Ünye halk kültürü.* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.

Kaya, T. (2019a). *Gülyalı ilçesinin coğrafyası.* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Kervankıran, İ. (2014). Dünyada değişen müze algısı ekseninde Türkiye'deki müze turizmine bakış. *Turkish Studies*. 9 (11). 345-369.

Kılıç, S. (2014). *Ordu ili Perşembe ilçesi monografisi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.

Kırca, M. ve Canbay, Ş. (2019). Ordu ili'nde turizm talebinin ve ihracatın iktisadi büyüme üzerindeki etkisi. *Econder I. Uluslararası İktisat, İşletme ve Sosyal Bilimler Kongresi (18-20 Ekim 2019) Bildiri E-Kitabı*. Karabük.

Kızılkan, Y. (2017). *Ünye ilçe merkezinin coğrafyası*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Kızılkaya, H. C. (2019). *Ordu ili Çamaş ilçesi halk kültürü.* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.

Kocaman, S. (2011). *Edirne ilinin turizm coğrafyası*. Basılmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Kocataş, A. (1986). Oceanography. *Ege University Faculty of Science Publications*. (114). 161.

Koç, Ş. (2019). *Ünye ilçesinin doğal miras envanteri*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.

Koday, S. ve Kızılkan, Y. (2018). *Ünye ilçe merkezi'nin doğal ve kültürel turizm değerleri*. Uluslararası Sosyal, İdari ve Beşeri Bilimler Sempozyumu (3-5 Mayıs 2018) Tam Metin Kitabı. 94-108. Alanya.

Kolören, Z., Demirel, E. ve Taş, B. (2011a). Ulugöl (Ordu, Türkiye)'de fekal kirlilik indikatörü bakterilerin tespiti. *Biyoloji Bilimleri Araştırma Dergisi*. 4 (2). 151-156.

Kolören, Z., Taş, B. ve Kaya, D. (2011b). Gaga Gölü (Ordu, Türkiye)'nün mikrobiyolojik kirlilik seviyesinin belirlenmesi. *Karadeniz Fen Bilimleri Dergisi*. 2 (1). 74-85.

Korkmaz, M. A. (2020). Ordu'da körüklü çizme ve Türkay Yavaş ustanın tekniği. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*. (21). 201-222.

Kozak, N. (2012). *Genel turizm bilgisi*. T.C. Andolu Üniversitesi Yayını. No: 2472. Eskişehir.

Kum, G. (2011). *İklim değişikliğinin Türkiye'nin Güneybatı kıyılarında turizm konfor şartlarına etkileri*. Basılmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kum, G. ve Gönençgil, B. (2018). Türkiye'nin Güneybatı kıyılarında turizm iklim konforu. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. *17* (1). 70-87.

Kumandaş, H. (2004). *Ordu ili kaya mezarları.* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Kumandaş Yanmaz, H. (2017). Ordu ili Ünye ilçesi kaya mezarları. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*. 5 (5). 106-129.

Kuniholm, P. I. (2004). Dendrokronoloji yöntemiyle tarihlenmiş Osmanlı Anıtları (B. Altınok, Trans.). *Osmanlı Arkeolojisi* . 123-124. İstanbul.

Künü, S., Hopoğlu, S., Sökmen Gürçam, Ö. ve Güneş, Ç. (2015). Turizm ve bölgesel kalkınma arasındaki ilişki: Doğu Karadeniz Bölgesi üzerine bir inceleme. *Igdir University Journal of Social Sciences* (7). 71.-93.

Leiper, N. (1995). *Tourism management*: RMIT Press.

Lennon, J. and Peet, M. (1990). *Hospitality management: a case study approach*. Edward Arnold, Hodder & Stoughton Educational. Kent.

Marın, M. C. (2020). Ordu Mesudiye köykent projesinde katılım ve bunun bireysel sosyoekonomik özelliklerle ilişkisi: kırsal kalkınma için çıkarımlar. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 20 (2). 297-326.

Mieczkowski, Z. (1985). The Tourism climatic index: a method of evaluating world climates for tourism. *The Canadian Geographer*. 29 (3). 220-233.

Nakamura, H. and Abe, N. (2014). Evaluation of the hybrid model of public bicycle-sharing operation and private bicycle parking management. *Transport Policy*. (35). 31-41.

Okuyucu, D. (2013). *Orta ve Doğu Karadeniz Bölgesi rum kiliseleri.* Basılmamış Doktora Tezi. Erzurum Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Oral, Z. (2010). *Geleneksel yaylacılıktan yayla turizmine: Ordu- Çambaşı Yaylası örneğinde halk bilimsel bir inceleme*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal BİIimler Enstitüsü, Ankara.

Ordu Belediyesi. (2009). *Ordu –Boztepe teleferik tesisi proje tanıtım dosyası*. Ordu.

Ordu Büyükşehir Belediyesi. (2014). *Ordu Büyükşehir Belediyesi 2015-2019 stratejik planı*. Ordu.

Ordu Büyükşehir Belediyesi. (2015a). *Neden Ordu'ya gelmeliyim?*. Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları. Ordu

Ordu Büyükşehir Belediyesi. (2015b). *Ordu mutfağı yöresel ev yemekleri*. Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları. Ordu

Ordu Büyükşehir Belediyesi. (2015c). *Ordu turizm rehberi*. Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları. Ordu

Ordu Büyükşehir Belediyesi. (2015d). *Ordu yürüyüş rotaları*. Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları. Ordu

Ordu Büyükşehir Belediyesi. (2018). *Memleket pusulası Ordu*. Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları. İstanbul.

Ordu Büyükşehir Belediyesi. (2019a). *Ordu gezi rehberi*. Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları. Ordu

Ordu Büyükşehir Belediyesi. (2019b). *Ordu kültür envanteri*. Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları. Ordu

Ordu Hayat Gazetesi. (2013). Furtunzade Hamdi Bey tarafından asri bir şekilde inşa edilen Yalı Hamamı'nın inşaatı tamamlanmıştır (Güzel Ordu Gazetesi 17 Kasım 1927). *Ordu Hayat Gazetesi*. 19 Mayıs 2013 tarihli.

Ordu İl Dernekler Müdürlüğü. (2020). *Ordu il dernekler müdürülüğü verileri*.

Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2020). *Ordu il kültür ve turizm müdürlüğü verileri*.

Ordu Ticaret Borsası. (2019). *Ordu Mart 2019.* Ordu.

Oy, H. (2018). The prehistoric settlement at Tozkoparan [Ünye-Ordu-Turkey]. *Karadeniz Araştırmaları*. (57). 33-41.

Özbucak Bayrak, T., Kutbay, H. G. ve Özbucak, S. (2006). Ordu ili boztepe piknik alanının florası. *Ekoloji*. 15 (59). 37-42.

Özcüre, G., & Yavuz, C. (2006). El sanatları ürünlerinin bulunduğu yöreye sosyo-ekonomik etkileri ve katkıları (Ordu ili örneği). *Uluslararası Katılımlı Sanat Ekonomisi Sempozyumu (1-2 Aralık 2006) Bildiriler Kitabı*. No: 1. 167-183. Çanakkale.

Özdemir, E. (2011). *Ordu ve ilçelerindeki Türk dönemi mimari eserleri.* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.

Özdemir, M. (2005). Orta Karadeniz Bölgesi'nin tarihi coğrafyasına başka bir bakış. *Orta Karadeniz Kültürü*. 33-56. Siyasal Kitabevi. Ankara.

Özdemir, M. (2006). *Bolaman Çayı Havzası'nın coğrafyası*. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu. Ankara.

Özdemir, M. (2018a). Ordu ilinin sanayi faaliyetleri. *Memleket Pusulası Ordu*. 332-352. Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları. İstanbul.

Özdemir, M. (2018b). Ordu ilinin yerleşme coğrafyası. *Memleket Pusulası Ordu*. 198-286. Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları. İstanbul.

Özel Karaağaç, B. (2019). *Altınordu kent merkezi'nin açık – yeşil alanlarının mevcut durumunun değerlendirilmesi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ordu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ordu.

Özel, K. (2021). *Destinasyonların Tanıtılmasında Televizyon Dizileri ve Filmlerin Rolü (Ordu İli Örneği)*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.

Özgüç, N. (2017). *Turizm coğrafyası özellikler ve bölgeler* (9 Baskı.). Çantay Kitabevi. İstanbul.

Özgür, T. (2016). *Ordu kentsel sit alanı koruma planlaması ve uygulama sorunları.* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.

Özgür, T. ve Kocatürk, F. (2018). Ordu kentsel sit alanının doku özellikleri üzerine bir inceleme. *Cihannüma Tarih ve Coğrafya Araştırmaları Dergisi*. 4 (2). 83-113.

Özkaya, S. G. (2013). *Tek açıklıklı yığma kemer köprülerin (Ordu, Sarpdere Köprüsü) göçme yüklerinin sonlu elemanlar yöntemi ile incelenmesi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Özmutlu, A. ve Yozgat, S. (2019). Bilgilendirme grafiği olarak ulaşım haritaları ve Ordu şehiriçi ulaşımı için uygulama önerisi. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*. 36. 369-381.

Özsait, M. (2002). 1999-2000 yıllarında amasya-merzifon ve ordu-kumru yüzey araştırması. *T.C. Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Müdürlüğü 19. Araştırma Sonuçları Toplantısı*. 2.Cilt. 191-206.

Öztürk, F. (2020). 1924 yılından günümüze Ordu-Ünye çömlekçiliği. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*. *26* (44). 21-37.

Öztürk, S., Çınar Umdu, D., Pişkin, Y. ve Hüsam, A. (2017). Ulugöl Tabiat Parkı ziyaretçi memnuniyeti. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. Özel Sayı: 3. 160-167.

Öztürk, T. (2019). *Akkuş(Ordu) yöresi halk edebiyatı ve halk bilimi ürünleri üzerine bir araştırma.* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.

Pearce, D. (1989). *Tourist development*. Longman Scientific & Technical. Harlow.

Pereira, P., Pereira, D. and Alves, M. I. (2007). Geomorphosite assessment in Montesinho Natural Park (Portugal). *Geographica Helvetica*. 62. 159-168.

Philip, K. (1994). *Marketing Management: Analysis Planning Implementation and Control*. Prentice-Hall of India.

Priskin, J. (2001). Assessment of natural resources for nature-based tourism: the case of the Central Coast Region of Western Australia. *Tourism management.* 22 (6). 637-648.

Reynard, E., Fontana, G., Kozlik, L. and Scapozza, C. (2007). A method for assessing "scientific" and "additional values" of geomorphosites. *Geographica Helvetica*. 62 (3), 148-158.

Ross, S. D. (2001). Devetoping sports tourism, an eguide for deslination marketers and sports event s planners. *National Laboratory for Tourism and eCommerce*.

Saka, A. Z., Çevik, U., Bacaksız, E., Kopya, A. İ. ve Tıraşoğlu, E. (1997). Levels of cesium radionuclides in lichens and mosses from the province of Ordu in the Eastern Black Sea Area of Turkey. *Journal of Radioanalytical an Nuclear Chemistry*. 222. 87-92.

Samsun Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü. (2019). *Arşiv belgeleri*.

Sayılan, H. (2009). Endemik bir bitki türü olan Muş Lalesi'nin (Tulipa sintenisii Baker) botanik turizmi (bitki gözlemciliği) amaçlı değerlendirilmesi. *V. Ulusal Coğrafya Sempozyumu 2008 (16-17 Ekim 2008) Bildiriler Kitabı*. Ankara.

Sevinç, F., ve Duran, E. (2019). Alternatif turizm türü olarak off-road faaliyetlerinin katılımcıların yaşamlarındaki yeri: Çanakkale örneği. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*. 9 (18). 1-16.

Sevindi, C. (2013). Ekoturizm ve kuş gözlemciliği açısından Kuyucuk Gölü kuş cenneti (Arpaçay-Kars). *Türk Coğrafya Dergisi*. (61). 63-76.

Sevindi, C. ve Özdemir, M. (2001). Sarmaşık Kaplıcası. *Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 27. 159-173.

Seyfi, S. (2017). Ordu/Akkuş'ta çantı tekniğinde yapılmış cami örnekleri. *EKEV Akademi Dergisi. 21* (71). 327-346.

Sezen Doğancılı, O. ve Akgün, M. (2020). Ordu ili rekreasyon alanlarının yerel halk açısından değerlendirilmesi. *Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Kitabı-3*. 78-88. Çizgi Kitabevi Yayınları.

Sezen, L. (1999). İlkyaz bayramları (Nevruz-Hıdırellez). *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*. (12). 81-86.

Sezer, İ. (2017). Ordu ilindeki konaklama tesislerinin helâl turizm açısından değerlendirilmesi. *1. International Halal Tourism Congress (7-9 April 2017) Proceedings Books*, 1007-1022.

Sezer, İ. (2020). Kar festivallerinin kış turizmine etkilerinin değerlendirilmesi: Doğu Karadeniz örneği. *International Journal of Geography and Geography Education (IGGE). 42*. 223-243.

Sırtbaş, Y. (2016). *Ordu ili Gölköy ilçesi monografisi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.

Sünnetçi, M. O. ve Ersoy, H. (2016). Ünye (Ordu) killerinin konsolidasyon ve plastik özellikleri arasındaki ilişkilerin araştırılması. *Jeoloji Mühendisliği Dergisi*. 40 (1). 89-102.

Şahin, C. (2018a). Ordu ilinde mülki idare taksimatının kuruluş ve gelişimi. *Memleket Pusulası Ordu*. 132-144. Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları. İstanbul.

Şahin, C. (2018b). Ordu İlinin Nüfus Özellikleri. *Memleket Pusulası Ordu*. 146-195. Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları. İstanbul.

Şahin, E. (2012). *Ulugöl Tabiat Parkı (Gölköy/Ordu)'nın bitki çeşitliliği*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ordu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ordu.

Şahin, S. Z. (2019a). Çorum mutfağının gastronomi turizmi potansiyeli. *Journal of Tourism an Gastronomy Studies*. 7 (4). 2550-2565.

Şahin, Ş. (2010). *Ordu geleneksel konutları üzerine bir araştırma*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Şahin, T. (2019b). *Ordu ili Fatsa ilçesi jeotermal enerji potansiyelinin ısıtma sistemlerinde kullanımı*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ordu.

Şener Yayla, T. (2021). *Ordu İlinde Yaşayan El Sanatları ve Sanatkârları*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.

Şengel, Ü., Zengin, B., Şengel, T. ve Işkın, M. (2018). Kongre ve fuar organizasyonlarinin turizm sektörüne etkileri: EMİTT örneği. *Turizm ve Araştırma Dergisi*. 7 (1). 4-20.

Şengül, F., Akyüz, H. ve Uca, S. (2019). Doğal kaynaklara dayalı turizm: Ordu ili ve Jukkasjarvi örnekleri. *Bayburt Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Dergisi. Özel Sayı 5*. 23-34.

Şenol, E. (2019). Büyükşehir statüsündeki illerde kırsal nüfusun tespiti: Ordu ili örneği. *Türk Coğrafya Dergisi*. 72. 53-63.

Şenyurt, S. Y. (2015). Kurul Kalesi excavations: archaeological contributions to the Pontic Kingdom of Mithridates VI Eupator. *Contacts, Migrations, and Climate Change Conferance Brochure, 12*.

Şenyurt, S. Y. ve Akçay, A. (2016). Kurul Kalesi (Ordu) 6. Mithradates dönemi yerleşimi üzerine ön değerlendirmeler. *Seleucia ad Calycadnum. 6*. 221-248.

Şenyurt, S. Y. ve Yorulmaz, L. (2020). Kurul Kalesi pişmiş toprak Unguentariumları. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*. 19 (3). 606-628.

Şenyurt, S. Y. ve Zoroğlu, U. (2018). Kurul Kalesi Hellenistik Dönem metal silahları üzerine bir ön değerlendirme. *Cedrus. 6*. 181-196.

Şenyurt, Y. ve Durugönül, S. (2018). Kurul (Ordu) Kalesi'nde bir Kybele heykeli. *Olba. 26*. 305-344.

T.C. Bilim-Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. (2013). *81 İl Sanayi Durum Raporu*. Ankara.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2007). *Türkiye turizm stratejisi 2023 eylem planı 2007-2023*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. Ankara.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2020). *Konaklama istatistikleri*.

T.C. Ordu Valiliği. (1967). *Ordu 1967 il yıllığı*. Güneş Matbaacılık. Ankara.

T.C. Ordu Valiliği. (2012). *81 ilde kültür ve şehir Ordu*. İstanbul.

T.C. Ordu Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü. (2018). *Ordu ili 2017 çevre durum raporu*.

T.C. Ordu Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2010). *Ordu taşınmaz kültür varlıkları envanteri*.

T.C. Ordu Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2013). *Ordu mutfak kültürü*. Ordu.

T.C. Ordu Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2015). *Gezi rehberi oksijenin yurdu Ordu broşürü*.

T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, D. K. v. M. P. G. M., XI. Bölge Müdürlüğü, Ordu Şube Müdürlüğü,. (2012). *Ordu ili doğa turizmi master planı 2013-2023* Ordu.

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı DOKAP BKİB. (2014). *Doğu Karadeniz projesi (dokap) eylem planı (2014-2018)*.

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı DOKAP BKİB. (2019). *DOKAP 2019 faaliyet raporu*.

T.C. Sayıştay Başkanlığı. (2018). *Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı 2017 yılı sayıştay denetim raporu*. Ankara.

T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı. (2013). *Ulaşan ve erişen Türkiye 2013*. Bakanlık Yayınları.

T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı. (2019). *Ulaşan ve erişen Türkiye 2019*. Bakanlık Yayınları.

T.C. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı. (2020). *Ulaşan ve erişen Türkiye 2020* Bakanlık Yayınları.

Tali, Ş. (2017). Ordu Merkez Saray ve Yalı Hamamı mimari ve tarihlendirilmesi. *Sanat Tarihi Yazıları Prof. Dr. Kerim Türkmen Armağanı*.Çizgi Kitabevi. Konya. 605-622

Tali, Ş. (2018a). Ordu İli Aybastı ilçesi Sefalık köyü küçük ve büyük hamam mimari ve tarihlendirmesi. *Medeniyet Sanat Dergisi*. 4 (1). 22-32.

Tali, Ş. (2018b). Ordu/Ünye şehir içi hanlarından günümüze kalan tek örnek: Kefeli Han. *Karadeniz Araştırmaları*. (58). 75-98.

Tali, Ş. (2019). *Ordu ili tarihi su yapıları (hamam-çeşme-kâgir ve ahşap köprüler)*. Bizim Dijital Matbaa. Ankara.

Tandoğan, A. (1998). *Demografik temel kavramlar ve Türkiye nüfusu*. Trabzon.

Taş, B. (2011). Gaga Gölü (Ordu, Türkiye) su kalitesinin incelenmesi. *Karadeniz Fen Bilimleri Dergisi*. 2 (1). 43-61.

Taş, B., Candan, A. Y., Can, Ö. ve Topkara, S. (2010). Ulugöl (Ordu)'ün bazı fiziko-kimyasal özellikleri. *Journal of FisheriesSciences.com*. 4 (3). 254-263.

Taş, B. ve Çetin, M. (2011). Gökgöl (Ordu-Türkiye)'ün bazı fiziko-kimyasal özelliklerinin incelenmesi. *Ordu Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi*. 1 (1). 75-84.

Taş, B. ve Karakaya, B. (2018). Tarihin yaşayan şahidi: Çiğ Gölü (Mesudiye, Ordu,Türkiye). *Kent Akademisi*. 11 (4). 683-691.

Taş, B., Şahin, H. ve Yarılgaç, T. (2018). Ulugöl'de (Ulugöl Tabiat Parkı, Ordu) hidrofitlerin artışı üzerine bir ön inceleme. *Akademik Ziraat Dergisi*. 7 (1). 111-120.

Taş, H. U. (2021). *Bolaman Çayı yukarı çığırında (Ordu) havza yönetimine yönelik riskler ve planlama önerileri*. Basılmamış Doktora Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Bilimler Enstitüsü, Samsun.

Taşlıgil, N. (2010). *Türkiye'nin ulaşım coğrafyası* (2. Baskı). Çantay Yayınevi. İstanbul.

Terlemez, İ. ve Yılmaz, A. (1980). Ünye-Ordu-Koyulhisar-Reşadiye arasında kalan yörenin stratigrafisi. *Türkiye Jeoloji Kurumu Bülteni*. 23. 179-192.

Tomić, N. and Božić, S. (2014). A modified geosite assessment model (M-GAM) and its application on the Lazar Canyon area (Serbia). *International journal of environmental research. 8* (4). 1041-1052.

Topay, M. ve Koçan, N. (2009). Kamping / Çadırlı kamp için alan seçim kriterlerinin belirlenmesi ve Bartın-Uluyayla'da örnek bir uygulama. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*. A (1). 116-128.

Topkara, S. (2011). *Çambaşı Göleti (Kabadüz, Ordu) fitoplanktonu ve trofik yapısının incelenmesi*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ordu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ordu.

TUİK. (2018). *Yayımlanmamış veriler*.

Tulan, H. veYalçıner Ercoşkun, Ö. (2019). Dolgu havalimanlarının çevresel etkileri: Hong Kong Havalimanı ve Ordu-Giresun Havalimanı karşılaştırması. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*. 5 (3). 104-116.

Turan, Y. (2020). Kutsalın ziyareti: inanç turizminin altında yatan güdüler ve Karadeniz Bölgesi inanç turizmi potansiyeli. *ODÜ Sosyal Bilimler Dergisi*. 10 (1). 153-163.

Turoğlu, H. ve Özdemir, H. (2005). Bartın ilinin ekoturizm potansiyelinin belirlenmesi. *Doğu Coğrafya Dergisi*. 10 (13). 97-116.

Türk, H. (2015). *Ordu Giresun havalimani (mekan seçimi ve muhtemel etkileri)*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.

Ulusoy, H. (2016). Muğla ili av turizminin ilin ekonomisi ve kırsal kalkınması üzerindeki etkisinin irdelenmesi. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*. *6* (2). 52-57.

Uzun, A. (2000). Karadeniz sahil yolunun doğal kıyılar üzerindeki etkileri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi, Coğrafya Serisi*. (1). 59-80.

Uzun, A., Zeybek, H. İ., Bahadır, M. ve Hatipoğlu, İ. K. (2016a). Kiremit Burnu kayalık kıyı şekilleri ve eski abrazyon platformu, Ordu-Türkiye. *Turqua-2016 VII. Türkiye Kuvaterner Sempozyumu (8-11 Mayıs 2016) Bildiri Özleri Kitabı*. 97. İstanbul.

Uzun, A., Zeybek, H. İ., Bahadır, M. ve Hatipoğlu, İ. K. (2016b). Yenikoy landslide, Persembe/Ordu. *The Journal of Academic Social Science Studies*. 50. 247-259.

Uzun, A., Zeybek, H. İ. ve Yılmaz, C. (2012). Atakum Kıyılarında İnşası Devam Eden Yat Limanı ve Dolgu Alanının Dalga ve Akıntı Desenine Etkileri ve Kıyı Morfolojisinde Beklenen Değişmeler. *Samsun Sempozyumu (13-16 Ekim 2011) Sempozyum Kitabı Cilt 2*. 877-884. Samsun Valiliği Yayınları. Samsun.

Uzun Duran, S., Küçükömeroğlu, B. ve Taşkın, H. (2020). Fatsa-Sarmaşık Kaplıcasında radon aktivite konsantrasyonunun belirlenmesi (Ordu ili). *BEÜ Fen Bilimleri Dergisi*. 9 (3). 1145-1152.

Uzun, G. (2016). Bir büyükşehir hikâyesi: Ordu. *Kamu Yönetimi Sempozyumu KAYSEM 10 (5-7 Mayıs 2016) Bildiriler Kitabı.* 302-322. İzmir.

Uzun, M. (2015). Kocaeli ili karadeniz kıyılarının jeomorfoturizm özellikleri ve kıyı kullanımına etkisi açısından değerlendirilmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*. 32. 339-366.

Vatan Gazetesi. (1952). *20 Ağustos 1952 tarihli Vatan Gazetesi Eki Vatan'nın Memleket Serisi*. No:36 Ordu İlavesi.

Vujičić, M. D., Vasiljević, D. A., Marković, S. B., Hose, T. A., Lukić, T., Hadžić, O. and Janićević, S. (2011). Preliminary Geosite Assessment Model (GAM) and its application

on Fruška Gora Mountain, potential geotourism destination of Serbia. *Acta Geographica Slovenica*. 51 (2). 361-376.

Weaver, D. B., Faulkner, B. and Lawton, L. (1999). *Nature-based tourism in Australia and beyond: a preliminary investigation*. CRC for Sustainable Tourism.

Yağcı, A. (2019). *Ordu Paşaoğlu Konağı ve Etnografya Müzesi'nden bir grup eserin değerlendirilmesi: Neolitik Çağ'dan Hellenistik Dönem'e.* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

Yalçın, D. (1994). *Gölköy'de yaylacılık faaliyetleri.* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yamak, A. (2019). *Ünye'de sürdürülebilir kentsel arazi kullanımı.* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çankırı.

Yaşar, O. (2016). Çanakkale Boğazı doğu kıyılarında su sporlarından rüzgar ve uçurtma sörfünün gelişimi ve yaşanan sorunlar. *Kesit Akademi Dergisi.* (4). 9-30.

Yavuz, C. (2008). Doğu Karadeniz turizminde Giresun–Ordu işbirliği düşüncesi ve yeniden yapılanması. *Uluslararası Giresun ve Doğu Karadeniz Sosyal Bilimler Sempozyumu (09-11 Ekim 2008) Bildiriler Kitabı*. *Cilt: 2*. 423-436. Giresun.

Yavuz, C. (2018). Turistik destinasyonların tanıtılmasında yerel mutfaklar: Ordu vejetaryen mutfağı. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi.* 2 (1). 123-141.

Yavuz, C. (2020). Ordu ilinde faaliyet gösteren 4 ve 5 yıldızlı otellerin trıvago.com web sitesindeki puanlama ve yorumlara göre değerlendirilmesi. *Journal of Recreation and Tourism Research.* 7 (4). 575-591.

Yavuz, M. (2009). Doğu Karadeniz köy camilerinde bezeme anlayışı. *Journal of International Social Research.* 2 (7).

Yazıcı, Ö. (2017). Jeomirasa ilişkin öz-yeterlik algısı ölçeği geliştirme çalışması. *Journal of World of Turks (ZfWT).* 9 (1). 81-102.

Yediyıldız, B. (2005). Kimlik. *Orta Karadeniz Kültürü.* 181-186. Siyasal Kitabevi. Ankara.

Yediyıldız, B. (2018). *Hacıemiroğulları Beyliği'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne Ordu tarihinden izler*. Ordu Nüyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları. Ordu.

Yeşil, M. (2017). Recreational potential of Çambaşı Plateau of Ordu province. *International Educational Applied Scientific Research Journal.* 2 (12). 39-42.

Yeşil, M., Atabeyoğlu, Ö. ve Yeşil, P. (2015). Karayollarının kent içi trafik gürültüsü düzeyine etkisi: Ordu kent merkezi örneği. *Turkish Journal of Forestry.* 16 (2). 177-182.

Yeşil, M. ve Beyli, K. N. (2018a). Ordu–Boztepe'nin turizm ve rekreasyon potansiyeli ile Boztepe'nin kent imajına katkısı. *Türk Tarım-Gıda Bilim ve Teknoloji Dergisi*. 6 (3). 291-298.

Yeşil, M. ve Beyli, K. N. (2018b). Ordu kenti kıyı parkları donatı elemanlarının ergonomi açısından incelenmesi. *Ordu Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi*. 8 (2). 215-229.

Yeşil, P. ve Şatıroğlu, E. (2019). Ordu kenti kıyı rekreasyon alanlarında yer alan donatı elemanları üzerine bir araştırma. *Akademik Ziraat Dergisi*. 8 (1). 121-126.

Yeşil, M. ve Güzel, M. (2021). Ordu ili Asarkaya Kent Ormanı ve Yoroz Kent Ormanı ile Çınarsuyu Tabiat Parkı ve Ulugöl Tabiat Parkı'nın rekreasyonel potansiyel yönünden karşılaştırılması. *Gümüşhane Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi. 11* (3). 975-987.

Yeşiltaş, M., Çeken, H. ve Öztürk, İ. (2009). Karadeniz Bölgesindeki turizm olanaklarının Swot analizi ile değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2 (3). 250-269

Yetgin, K. (2019). *Ulubey ilçe merkezinin coğrafyası*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Yıldırım, A. ve Karaahmet, A. (2013). Yavaş şehir hareketinin kent imajina katkısı: Ordu-Perşembe örneğinin yerel basın üzerinden analizi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*. *5* (1). 11-20.

Yıldırım, E. (2017). *Ordu/Fatsa Cıngırt Kayası kazısı 2012-2014 sezonu metal buluntuları*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yılmaz, A. (1993). *Doğu Karadeniz kenar dağlarının kuzeyinde (Melet - Harşit arası) kırsal yerleşme.* Basılmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Ensititüsü, İstanbul.

Yılmaz, C. (2005a). Ordu ilinin nüfus özellikleri. *Orta Karadeniz Kültürü*. 253-278. Siyasal Kitabevi. Ankara.

Yılmaz, C. (2005b). Ordu yöresi coğrafya araştırmaları. *Orta Karadeniz Kültürü*. 165-172. Siyasal Kitabevi. Ankara.

Yılmaz, C. (2009). Karadeniz sahil yolunun kıyı kentleri üzerine etkileri. *V.Ulusal Coğrafya Sempozyumu (16-17 Ekim 2008) Bildiriler Kitabı*. 147-157. Ankara Üniversitesi, Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi, (TÜCAUM). Ankara.

Yılmaz, C. (2017). Aybastı-Kabataş yöresinde nüfus hareketleri, güncel sorunlar ve çözüm önerileri. *17. Aybastı-Kabataş Kurultayı-Yöre ve Göç*. 21-45.

Yılmaz, C., Uzun, A. ve Zeybek, H. İ. (2013). Korgan ilçe merkezi heyelanları (Ordu). *III. Ulusal Jeomorfoloji Sempozyumu (4-6 Ekim 2012) UJES 2012 Bildiriler Kitabı*. 382-394. Hatay.

Yüksel, M. ve Yeşil, M. (2017a). Kent ve rekreasyon (Ordu kenti örneği). *Mavi Atlas*. *5* (2). 355-382.

Yüksel, M. ve Yeşil, M. (2017b). Kent ve yaşam (Ordu kenti örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 21 (2). 679-693.

Zaman, M. (2005b). Türkiye'nin önemli inanç turizmi merkezlerinden biri: Sumela (Meryamana) Manastırı. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. *6* (2). 1-24.

Zaman, M. (2010). *Doğu Karadeniz kıyı dağları' nda dağ ve yayla turizmi*. Atatürk Üniversitesi Yayınları. No: 999. Erzurum.

Zaman, M. (2012). *Trabzon ilinin turizm coğrafyası: potansiyel-alternatifler-planlama*. Atatürk Üniversitesi Yayınları. No: 977. Erzurum.

Zaman, M. (2018a). Ordu ilinde turizm ve rekreasyon. *Memleket Pusulası Ordu*. 374-398. Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları. İstanbul.

Zaman, M. (2018b). Ordu ilinin kültürel faaliyetleri ve coğrafi işaretler. *Memleket Pusulası Ordu*. 399-419. Ordu Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları. İstanbul.

Zaman, S. (2005a). *Kemer'in turizm coğrafyası*. Basılmamış Doktora Tezi. Erzurum Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Zeybek, H. İ. (2010). Canik Dağları güneydoğu bölümünde karstlaşma ve karstik şekiller. *Doğu Coğrafya Dergisi*. 15 (24). 273-287.

İNTERNET KAYNAKLARI

URL-1. (2021). Ordu İli Şifalı Suları ve Kaplıcaları. Erişim adresi: https://www.termalkaplicalar.com/ordu-ili-sifali-sulari-ve-kaplicalari. (SET: 19.04.2021)

URL-2. (2020). Samsun-Sarp Demiryolu Projesi Karadeniz Bölgesinin Geleceğine Şekil Verecektir. Erişim adresi: https://giresuntso.org.tr/samsun-sarp-demiryolu-projesi-karadeniz-bolgesinin-gelecegine-sekil-verecektir. (SET: 16.02.2021)

URL-3. (2021). Bakan Karaismailoğlu 'Heyecanını taşıyoruz' diyerek duyurdu ve tarih verdi. Erişim adresi: https://www.hurriyet.com.tr/gundem/bakan-karaismailoglu-heyecanini-tasiyoruz-diyerek-duyurdu-ve-tarih-verdi-41702548. (SET:16.02.2021)

URL-4. (2021). Karayolları Genel Müdürlüğü Devlet ve İl Yolları Envanteri. Erişim adresi: https://www.kgm.gov.tr/Sayfalar/KGM/SiteTr/Istatistikler/DevletveIlYolEnvanteri.aspx. (SET: 09.02.2021)

URL-5. (2021). Ordu'nun Yolları Açık. Erişim adresi: https://www.ordu.bel.tr/Haber/43979/ordunun-yollari-acik. (SET: 02.02.2021)

URL-6. (2020). Yeşil Yol'da Çalışmalar Yeniden Başlıyor. Erişim adresi: https://www.ordu.bel.tr/Haber/43287/%E2%80%98yesil-yolda-calismalar-yeniden-basliyor. (SET:10.02.2021)

URL-7. (2021). Büyükşehir'den Ünye Limanı'na 50 Milyon Liralık Yatırım. Erişim adresi: https://ordu.bel.tr/Haber/43965/buyuksehirden-unye-limani%E2%80%99na-50-milyon-liralik-yatirim. (SET: 14.02.2021)

URL-8. (2020). Mayıs Yedisi. Erişim adresi: https://aregem.ktb.gov.tr/TR-51135/mayis-yedisi.html. (SET:26.12.2020)

URL-9. (2020). Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri Projesi. Erişim adresi: http://www.tayproject.org/trhome.html. (SET: 15.11.2020).

URL-10. (2021). 140 Yıllık Ihlamur Ağacı "Anıt Ağaç" Oldu. Erişim adresi: http://www.ordu.bel.tr/Haber/44156/140-yillik-ihlamur-agaci-%E2%80%9Canit-agac%E2%80%9D-oldu. (SET: 19.03.2021)

URL-11. (2021). İllere Göre Sit Alanları İstatistiği. Erişim adresi: https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44974/illere-gore-sit-alanlari-istatistigi.html. (SET:12.01.2021)

URL-12. (2021). Süleyman Paşa Sarayı Yeniden Doğuyor. Erişim adresi: https://www.unye.bel.tr/icerik.php?icerik=1095. (SET: 09.05.2020)

URL-13. (2019). Ordu Çocuk Kütüphanesi Hizmete Açıldı. Erişim adresi: https://ordu.ktb.gov.tr/TR-246593/ordu-cocuk-kutuphanesi-hizmete-acildi-31102019.html. (SET:21.05.2020)

URL-14. (2020). Türk Patent ve Marka Kurumu-Ordu ili Coğrafi İşaretleri. Erişim adresi: https://www.ci.gov.tr/cografi-isaretler/liste?il=52. (SET: 19.01.2021)

URL-15. (2020). Manyetik Siyah Kum Hakkında. Erişim adresi: http://www.unyemanyetiksiyahkum.com/manyetik-siyah-kum-hakkinda. (SET: 05.11.2020)

URL-16. (2021). 52 Ordu Avlaklar Haritası (2020-2021). Erişim adresi: https://avlakharitalari.tarimorman.gov.tr/AvlakHaritalari/52.jpg. (SET: 07.04.2021)

URL-17. (2021). Sayılarla Ordu Üniversitesi. Erişim adresi: https://odu.edu.tr/files/sayfalar/2021/02/17/sayilarlaodu2021.pdf. (SET: 17.03.2021)

URL-18. (2019). Ordu'da 6 Noktada Sualtı Parkur Alanı İlan Edildi. Erişim adresi: http://www.ordu.gov.tr/orduda-6-noktada-sualti-parkur-alani-ilan-edildi. (SET: 30.01.2021)

URL-19. (2021). Yaylada Balon Turizmi. Erişim adresi: https://www.ordu.bel.tr/Haber/43797/yaylada-balon-turizmi#gallery-8. (SET: 01.03.2021)

URL-20. (2021). İmren Kuru Temizleme. Erişim adresi: http://imrenkurutemizleme.orduport.com/. (SET: 28.02.2021)

URL-21. (2019). Araplar, Ordu'dan Konut ve Fındık Bahçesi Satın Alıyor. Erişim adresi: https://www.cnnturk.com/yerel-haberler/ordu/araplar-ordudan-konut-ve-findik-bahcesi-satin-aliyor-922408. (SET: 23.02.2021)

FOTOĞRAFLAR

Yılmaz Seferoğlu. (2021). Kişisel Fotoğraf Arşivi.

EKLER

Ek-1: Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurul Kararı

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI ETİK KURUL KARARLARI

KARAR TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI
28.05.2021	05	2021/482

KARAR NO: 2021-482

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü öğrencisi Şerif Can HATİPOĞLU 'nun Doç. Dr. Muhammed BAHADIR danışmanlığında "Ordu İli Turizm Coğrafyası" isimli doktora tezine ilişkin veri kaynak taraması çalışmasını içeren 14938 sayılı dilekçesi okunarak görüşüldü.

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü öğrencisi Şerif Can HATİPOĞLU 'nun Doç. Dr. Muhammed BAHADIR danışmanlığında "Ordu İli Turizm Coğrafyası" isimli doktora tezine ilişkin veri kaynak taraması çalışmasının kabulüne oy birliği ile karar verildi.

PP5.1.FR.0011, R0, Mayıs 2019 *Sayfa 1 / 1*

ÖZ GEÇMİŞ

Şerif Can HATİPOĞLU, Ordu (Y.D.A) Lisesi'ni bitirdikten sonra Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümünden 2012 yılında mezun oldu. 2016 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Anabilim Dalı Yüksek Lisans programını bitirdi. Şerif Can HATİPOĞLU, iyi derecede İngilizce bilmektedir. Temel ilgi alanları, Beşerî ve İktisadi Coğrafya, Turizm Coğrafyası, Turizm, Arazi kullanımı ve Coğrafi Bilgi Sistemleridir.

İletişim Bilgileri

ORCID ID: 0000-0003-3425-6840

Görev Aldığı Projeler

Turnasuyu Havzası'nda Arazi Kullanımı ve Zamansal Değişimi (Proje Araştırmacısı). Proje No: PYO. FEN.1904.15.010, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun, 2016.

Ulusal ve Uluslararası Hakemli Dergilerde Yayınlanan Makaleler

Hatipoğlu, İ. K. ve Hatipoğlu, Ş. C. (2020). Harşit Çayı Havzası'nda ICONA ve Alternatif Olarak Geliştirilen MICONA Modellerinin Karşılaştırılması. *Journal of Social Sciences and Humanities*. 4 (2). 108-135.

Hatipoğlu, İ. K., Uzun, A., Zeybek, H. İ. ve Hatipoğlu, Ş. C. (2021). Sağlık Mahallesi heyelanı (Ordu, Türkiye). *Jeomorfolojik Araştırmalar Dergisi.* 6. 56-66.

Hatipoğlu, Ş. C. ve Bahadır, M. (2020a). Altınordu (Ordu) İlçesindeki Jeosit ve Jeomorfositlerin Turizm Potansiyellerinin "Preliminary Geosite Assessment Model (GAM)" ile Ölçümü. *Mavi Atlas.* 8 (2). 548-564.

Hatipoğlu, Ş. C. ve Bahadır, M. (2020b). Turnasuyu Havzası'nda (Ordu) arazi kullanımının zamansal değişimi. *Mavi Atlas.* 8 (1). 169-188.

Hatipoğlu, Ş. C. (2021). Ordu İlinin Doğaya Dayalı Turizm Olanaklarının "Doğa Temelli Turizm İçin Doğal Kaynakların Ölçümü Modeli" ile Değerlendirilmesi. *Mavi Atlas*. 9 (2). 92-107.

Uluslararası ve Ulusal bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitabında basılan bildiriler

Bahadır, M., Uzun, A., Bağcı, H. R. ve Hatipoğlu, Ş. C. (2018). Lâdik Gölü havzasında arazi kullanımı ve göl alanının zamansal ve mekânsal değişimi (Samsun). *Türkiye Kuvaterner Sempozyumu (2-5 Mayıs 2018) Bildiri Özleri Kitabı.* 92-93. İstanbul.

Hatipoğlu, İ. K., Uzun, A., Zeybek, H. İ., Bahadır, M., Dinçer, H., Hatipoğlu, Ş. C. ve Işık, F. (2018). Jeomorfositlerin turizm potansiyelleri üzerine bir araştırma: Sapdere havzası. Ordu. *II. Uluslararası Sürdürülebilir Turizm Kongresi (20-22 Eylül 2018) Bildiriler Kitabı*. 345-353. Gümüşhane.

Hatipoğlu, İ. K., Uzun, A., Zeybek, H. İ. ve Hatipoğlu, Ş. C. (2019). Sağlık Mahallesi Heyelanı. *Uluslararası Jeomorfoloji Sempozyumu (10-12 Ekim 2019) Bildiriler Kitabı*. 118-119. Ankara.

Hatipoğlu, Ş. C. ve Bahadır, M. (2017). Turnasuyu Havzası'nda (Ordu) morfoloji ve arazi kullanımı. *Uluslararası Jeomorfoloji Sempozyumu (12-14 Ekim 2017) Bildiriler Kitabı.* 705. Elazığ.

Hazırladığı Tezler

Hatipoğlu, Ş. C. (2016). *Turnasuyu Havzası'nda arazi kullanımı ve zamansal değişimi.* Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.